Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

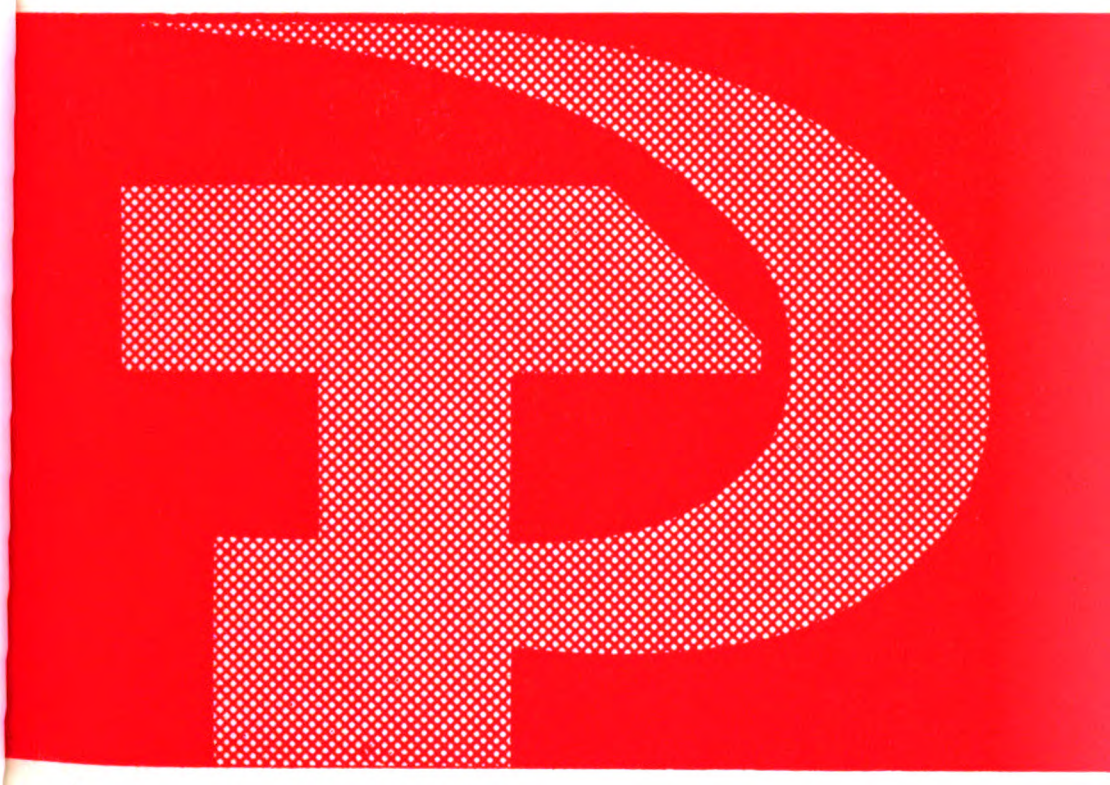

LIBRARY
JUL 5 1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

АРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ЯНУАРИ 1973 ГОДИНА

2

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 2
ЯНУАРИ
1973

XVII
година

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

МАЩАБНА КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

П. Русев, Н. Иванов, К. Димов — Партийната организация и трудовият колектив 3
Ц. Евтимов — Във здрава атмосфера 16
Й. Бойчев — Заплащането според труда и неговото усъвършенстване 22
Г. Вълчев — Научната организация на труда в търговията . . 30
Н. Кеслев, А. Алексиев — Комплексен подход при решаването на проблемите 36

ПАРТИЯ И ИКОНОМИКА

* — Усъвършенстване и модернизация 39

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

Н. Станев — Взаимно свързани проблеми 53
А. Стамболиев — Системна работа с первенците 57
Н. Адрианова — Поникова пет процента са повече от двадесет . 61

КУРС ПО ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО

* — Кадрите — решаващо звено в партийното ръководство . 63

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

В. Лесички — Главната тема 71
М. Витков — Всеки комунист с личен принос 77

ДЕЙЦИ НА КОМУНИСТИЧЕСКОТО И РАБОТНИЧЕСКОТО ДВИЖЕНИЕ

П. Радев — Густав Хусак на шестдесет години 79

КОМУНИСТЪТ

Н. Делчев — Симеонов и добруджанските истини 83

Digitized by Google

ПАРТИЯТА, КОМСОМОЛЪТ, МЛАДЕЖТА

Й. Танков — Орган за обществен контрол 85

НАША БЕЛЕЖКА

А. Огнянов — „Имам да пиша докладна...“ 89

КРИТИКА И КНИГОПИС

Р. Пишев — Социална психика и управление 91
* — Какво предлага Партиздат през 1973 година . . . 93

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Б. Георгиев — Богат резерв 95
Й. Пейков — Оживено културно средище 95

ВЕСТИ 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП — Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева — Отделна книжка 0,30 лева
Пор № 2300 Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 23. I. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев“

Digitized by Google

МАЩАБНА, КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

П. РУСЕВ, Н. ИВАНОВ, К. ДИМОВ

„За да може Програмата на Партията за повишаване жизненото равнище на трудещите се още по-непосредствено да се свърже с ежедневната работа и с усилията на работническата класа, кооператорите и служещите, следва да доведем докрай процеса за повишаване ролята на трудовия колектив в социалистическото общество — друг голям, принципиален въпрос на нашето движение напред към комунизма".

Тодор ЖИВКОВ

Неотдавна се състоя пленум на градския комитет на БКП — Силистра, който заедно с партийния актив на града обсъди проблема „Партийната организация и трудовият колектив". Докладва първият секретар на комитета **Ганка Андреева.**

В работата на пленума участвува и секретарят на ЦК на БКП **Иван Пръмов.** В своето слово той заяви:

„Инициативата на бюрото на градския комитет да постави този много важен въпрос за разглеждане от пленума е похвална. В доклада се третират актуални проблеми, свързани с живота и дейността на нашата партия, на комунистите, на първичните партийни организации.

След Десетия конгрес на Партията и особено сега, след Декемврийския пленум на Централния комитет, който разгледа комплексно проблема за благосъстоянието на народа ни — обсъждането на такъв въпрос като партийната организация и трудовият колектив ни насочва към проблеми, които са основни за нашия комунистически възглед, за нашата комунистическа философия, за нашата комунистическа нравственост. Свързани са непосредствено с голямата ни цел — изграждането на едно щастливо, развито социалистическо, а след това и на комунистическото общество.

Нашата партия винаги е полагала големи грижи за връзките на комунистите с масите. И основателят на Партията Димитър Благоев, и неговите съратници Георги Кирков и Георги Димитров,

Digitized by Google

и приемникът на тези нейни колоси др. Тодор Живков — всички според изискванията на съответния етап на развитие са им отделяли най-голямо внимание. В това е и силата на Партията."

НАЧАЛОТО

Идеята да се разработи въпросът за партийната организация и трудовия колектив се ражда непосредствено след Десетия конгрес на БКП. Градският комитет на БКП утвърди комплексна програма за издигане авангардната роля на партийните организации и комунистите.

Целта на програмата е:

— да се развива първичната партийна организация като първообраз на бъдещото състояние на колектива;

— да се развива комунистът като образец на комунистическа личност;

— да се формират колективът и членовете му по образец и подобие на първичната партийна организация.

Етапи на организацията:

Първи етап — разговор във всички партийни групи със самоотчет на комунистите как изпълняват уставните си задължения, как оценяват собствената си трудова и обществено политическа дейност, какъв е личният им принос за издигане на партийната група и първичната партийна организация като съзнателен и организиран отряд на трудовия колектив.

Разговорът завършва със среща на всички отговорници на партийните групи, на която градският комитет обобщава резултатите.

В чест на 90-годишнината от рождението на Георги Димитров в партийните организации става втори разговор, свързан пак с обществената активност, на тема „Личността на комуниста — единство на мироглед и поведение". Разговорът завършва с теоретична конференция, която обсъди въпроса за „Авангардната роля на комунистите в изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП".

Конференцията обобщи изводите от самоотчета и отчета на комунистите, сравни оценките с принципиалните изисквания на теорията и линията на БКП за изграждане на развито социалистическо общество. Тя помогна да се издигне идеологическото съзнание, създаде психологическа готовност за следващия анализ и оценка в партийните колективи и комунистите.

Втори етап — мероприятията на ГК на БКП по съдържание се свързват с програмата за националната теоретична конференция за издигане научного равнище на партийно-организационната дейност.

Във всички организации се провеждат събрания на тема „Първичната партийна организация и трудовият колектив". Те се подготвят в продължение на три месеца и имаха задача да разкрият състоянието, да изработят колективна политическа оценка и да вземат решения:

— по състоянието на трудовия колектив;

— за способността на ръководството да осъществява политическо влияние върху комунистите, специалистите и работниците в изпълнението на големите задачи от насрещния план;

— да отговорят какво не достига на първичната партийна организация да играе ролята на политическо ядро, определящо поведението на колектива,

— да оценят всеки комунист като организатор, възпитател и вожд на масите с мисли и дела.

Изучаването на фактите и на общественото мнение се извършва от работни групи, избрани на партийните събрания. На събранията се изказали повече от 35 на сто от присъствуващите комунисти, които при-

Digitized by Google

бавят към препоръките на колективните докладчици повече от 330 обобщени предложения за подобряване състоянието на трудовите колективи. Броят на комунистите, участници в работните групи, плюс партийните членове, с които е беседвано преди събранията, и на изказалите се надвишават числения състав на градската партийна организация. Сто на сто от комунистите изразяват лично мнение, оценки и предложения и стават непосредствени съучастници в разработката на решенията по поставения въпрос.

На последвалите годишно-отчетни събрания активността и критичността на ръководствата и комунистите в сравнение с миналото двойно порастват.

Третият етап завършва с пленума на градския комитет на БКП. В доклада се обобщават всички мисли, идеи и предложения на първичните партийни организации, които в решенията получават синтезиран израз, затварят целия първи кръг на организационно-политическата кампания и слагат началото на ново, по-високо равнище в живота на градската партийна организация.

Принципиалният въпрос за трудовия колектив ще влезе в дневния ред на всички партийни органи и организации. Това е неизбежно. Колективната мисъл на Партията ще обогатява теорията и практиката на партийното строителство. Осмисляйки опита на първите пионери, ще изкажем някои наши съждения, които не са лишени от методическа стойност, но и нямат претенциите за последна дума по въпроса.

КОЛЕКТИВЪТ

Трудовият колектив е завоевание на социалистическия обществен строй. При капитализма имаме „суррогат" на колективност. Само при условията на социалистическа собственост върху средствата за производство могат да се формират **трайни обединения** от хора, непосредствено **общуващи** помежду си, които решават определени задачи **в интерес** на обществото, свързани с обща **цел, дисциплина** и взаимна **отговорност,** наричани трудови колективи.

Всеки политически орган, когато чертае върху своите бъдещи планове проекциите на политическата дейност, която ще следва по принципиалния въпрос за издигане ролята на трудовия колектив в социалистическото общество, търси най-напред **подхода** към обекта, който ще изучава и изменя.

Образец за комплексен подход към колектива даде Декемврийският пленум на Партията. Като използва изводите на всички обществени науки, Централният комитет въоръжи ръководните кадри с обобщено функционално определение на колектива. Той подчерта основните функции, при наличието на които имаме социалистически трудов колектив.

Маркс изтъкваше, че в колектива се ражда неподозирана жизнена енергия, която многократно превишава силата на отделните лица. По друг повод Ленин изказа крилатата мисъл, че организацията удесеторява силите. Другарят Т. Живков на последния пленум на Партията заяви: „При по-нататъшното усъвършенстване на колектива все повече ще се разширява сферата на действие на колективния труд . . ."

Повишаването ролята на трудовия колектив представлява непрекъснат социален процес. Партийният орган и организация политически направляват този процес. Партийните комитети изучават и ръководят големите колективи, а първичните партийни организации и партийните групи — първичните трудови колективи.

Първичният трудов колектив е онова трайно обединение на лица, които лично се познават, общуват и взаимно влияят. Всеки колектив е

Digitized by Google

органическо единство на две подсистеми — ръководяща и ръководена. Колективът не може да се развива без съзнателното и целенасочено въздействие на ръководния субективен фактор: държавни и стопански ръководители и обществени органи, които не само изграждат неговата организационна структура, а с помощта на редица социални норми, предписания и решения, определят деловите връзки и отношения между членовете и цялостното поведение на колектива.

Колективът същевременно притежава свойството да се самоуправлява и саморазвива, спонтанно да изгражда своя собствена неофициална структура от междуличностни отношения, също така обективни, които по много признаци не винаги съвпадат с официалните, служебните, деловите отношения. Не винаги лицата, ползващи авторитета на властта, имат и личен авторитет в двете йерархии. Едни и същи лица заемат различни, а понякога и противоположни места в колектива.

Анализът на явленията следва да даде достоверен отговор в каква степен социално-психологическата структура се покрива, съвпада със служебната структура, и то главно в определящите, устойчивите връзки между ръководител—актив—колектив Ако отклонението на неофициалната структура от взаимоотношения и взаимодействия от официалната структура на връзки и управление е незначително, т. е. намира се в границите, при които различията не пораждат „двойно социално поле", противоречия и конфликти, тогава в трудовия колектив съществува морално-политическо единство, дружност, взаимопомощ и социалистически климат.

Нямаме ли точен отговор на този въпрос, не сме в състояние обективно да оценим нито настоящата, нито да предвидим бъдещата роля и функция на колектива, да преценим в коя фаза на своето изграждане се намира той В такъв случай решенията, плановете и програмите, които ще приемем, могат да носят вероятностен, волунтаристичен характер.

Затова всяко мащабно изследване на проблема трудов колектив изисква дълбоко проучване на неговата структура от гледна точка на деловите и на социално-психологическите отношения. Диалектиката на тези отношения не може да бъде цялостно разкрита без методите на частните обществени науки: социология, социална педагогика и психология, теория на управлението и др.

Градският комитет на Партията в Силистра при подготовката на събранията за първичната партийна организация и колектива е изградил във всяка организация работни групи от комунисти, представители на различни бригади и цехове. Членовете на комисиите са провели беседи и интервюта с половината комунисти на градската партийна организация и с 7240 безпартийни. В крайните си оценки и изводи за решения те са синтезирали бележките, мненията и предложенията на преобладаващата част от работническата класа и служителите в града. Подходът на комитета е осигурил обективни условия за максимална достоверност на информацията, очертаваща мястото и ролята на всеки ръководител и комунист в системата от служебни и социално-психологически отношения. Решенията са изградени върху основата на общественото мнение и изразяват по същество волята на народа...

Динамизмът на процесите и тенденциите в развитието на колектива успешно се изследват **с помощта на функционалния анализ. Колективът е социална клетка на обществото.** Той съдържа и възпроизвежда главните обществени отношения, характерни за настоящия етап на социалистическото развитие.

Изхождайки от базисния характер на производствените отношения, Декемврийският пленум на ЦК на БКП потвърди за главна функция на трудовия колектив **ефективното изпълнение на производствените задачи и непрекъснатото подобряване организацията на трудовата дейност на основата на здрава дисциплина.** Обективен **критерий** за реализацията на функцията е максималният **прииос** на колектива за социал-

Digitized by Google

но-икономическия прогрес и за бързото повишаване производителността на труда.

Партийният орган и организация при функционалния анализ на проблема тръгват по обратен ред — от следствието, оценката на реалния принос, бригадата, цеха, отдела и т. н. и стигат до качествената характеристика на структурата от производствени връзки и взаимоотношения между членовете на първичните трудови колективи, обусловени в крайна сметка от технологията на производството, нормирането на труда, от системата за стимулиране, от плановите задачи и административните норми, от дейността на партийните и обществените органи и организации. В цикъла: обективни условия — хора—производствени отношения—краен продукт, съществува диалектическо единство и взаимодействие. Ако единството бъде нарушено, ако технологията на производството, нормирането на труда и на разпределението и пр. поради необосновано неравенство разединяват членовете на колектива, като пораждат между тях недоверие, егоизъм, индивидуализъм, възниква тенденция към дезорганизация, разрушаваща интегралната сила на колектива. Производствените задачи няма да бъдат изпълнявани с висока ефективност, приносът на колектива ще бъде минимален.

Ето кое налага изключително внимателно да се изследва **конкретното отрицателно отражение** на всеки елемент, участвуващ в осъществяването на основната трудова функция, като се отчита влиянието на определящите и на производните, и се търсят коригиращи и компенсиращи мерки, възстановяващи отношенията на доверие, равенство, сътрудничество, взаимопомощ.

При анализа на основните функции следва да се отчита влиянието върху характера, организацията на труда и на колектива, породено от научно-техническия прогрес, от внедряваните автоматизирани системи за управление, от усъвършенствуваната технология на производството. „За това по-нататъшното развитие и усъвършенствуване на трудовите колективи — заяви др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП — трябва да върви по линията на осигуряване на съответствие между нивото на научно-техническия прогрес и организацията и дейността на трудовия колектив."

Автоматизацията на производствените процеси и автоматизираните системи за управление на производството внасят изменения не само в организацията и характера на индивидуалния труд, но и в социалната структура на колектива. Трудът на личността приема операторски функции. Изменя се характерът на общуването, на взаимоотношенията и взаимодействията между хората в колектива. Комуникативните връзки отстъпват място на дистанционното общуване посредством кодирана информация. Широката пространствена сфера изменя интензивността на взаимодействието между членовете на колектива, между лицата, осъществяващи управленчески и операторски функции. Както подчерта др. **И. Пръмов:**

> „... На сегашния етап, когато настъпиха големи изменения в живота, ние трябва да погледнем на този въпрос по новому. Живеем в свободни социалистически условия, изграждаме развитото социалистическо общество. Науката и научно-техническият прогрес стават решаващи, движещ фактор на нашата икономика. И в зависимост от това, доколко Партията ще овладее този фактор, ще го използва, ще го подчини на своите цели — ще решаваме по-лесно или пък по-трудно задачите.
>
> С какво се характеризира сега развитието на научно-техническата революция? И преди 20, и преди 50 години хората също са говорили за прогрес на науката и техниката. Но сега става дума за една съвършено нова научно-техническа революция. За нов

Digitized by Google

етап, когато действително вече се отива не към механизация на процесите на производството, а към тяхната комплексна автоматизация. Когато науката все по-нашироко и по-надълбоко навлиза в производството, става непосредствена, решаваща производителна сила. Работникът все повече се освобождава от ролята на непосредствено звено на производствения цикъл. Неговата функция е да го наблюдава, командува, направлява.

Но изниква един въпрос — намалява ли това, изменя ли ролята на човека, неговата отговорност в производствения процес? — Не. Сега те са много и много по-големи, отколкото когато и да било. Изключително важно е как този човек — било работник, селски труженик, стопански деец — ще погледне на своята дейност, каква отговорност ще чувствува. А това зависи от неговата подготовка, съзнание, възпитание, отношение към работата и колектива. Оттук произтича и голямото значение на въпросите, които са поставени за обсъждане от пленума — за ролята на комунистите, на партийната организация, на стопанския деец за създаване на здрави дееспособни колективи".

Комплексният подход към проблема „Партийна организация — трудов колектив" изисква научен анализ на **възпитателната функция на** конкретното обединение от хора. Последната се преплита с трудовата функция. Единството между тях е подчертано и в Отчетния доклад на ЦК пред Десетия конгрес на БКП в тезата за общественото съзнание като условие за прогресивното изменение на средата и за усъвършенствуваната среда като мощен фактор за издигане на общественото съзнание. Заедно с разширяването на колективните организационни форми на труда, сформирането на универсални трудови навици и политехническо образование ще се разширява кръгозорът на гражданите се, ще се повишава сферата на действие на взаимната отговорност и въздействието на общественото мнение. Трудовият колектив е трайно обединение на лица с различни индивидуални потребности и интереси, възраст, квалификация, темперамент, степен на съзнателност и организираност. При своето изграждане той преминава няколко етапа. Последен е етапът, в който групата от лица е превърната в самовъзпитаващ се колектив. При него външната взискателност, отговорност, контрол, оценка са вече вътрешно възприети като собствени норми, оценки, критерии, възгледи и се осъществяват без натиск, като защитна реакция на здравия организъм към проникналите в него бацили. Колективът не е развит, ако неговият актив по своя инициатива, без указания на официалния ръководител спонтанно и принципиално не реагира на слабостите и отрицателните явления. Самовъзпитаващият колектив бързо формира единно обществено мнение и е способен да осъществява взаимна отговорност по хоризонтална и по вертикална линия. Тези явления и свойства служат за критерий на възпитателната функция. Те лесно се изучават, а някои могат преднамерено да се инсценират и експериментират.

Друг критерий за възпитателната функция на колектива е количеството на хората — творци, хората с комунистическа нравственост и морал, активни, съзнателни борци за осъществяване Програмата и практическата линия на Българската комунистическа партия. Това са челниците, първенците, новаторите, творците — златният фонд на Партията. Абсолютният и относителният им брой е доказателство за изграждането на социалистически трудови колективи по образ и подобие на партийните организации.

Digitized by Google

СОЦИАЛНИТЕ ФАКТОРИ

При анализа на субективния фактор особено значение имат такива моменти.

Политическото ръководство е най-обща и най-висша степен на научното управление на социалните процеси в колектива. Следователно ролята на партийните органи и организации не е равностойна на останалите социални фактори: държавни, стопански, обществени органи и др. По силата на своето положение в социалистическата система партийните органи носят отговорност за изграждането, усъвършенстването и функционирането на цялото ръководно ядро. Посредством него формират трудовия колектив. Своята ръководна политическа роля и отговорност те не делят с никой друг социален фактор.

Тази постановка, произтичаща от ленинските партийни принципи, конституционно утвърдена, служи като изходна позиция в работата за регулиране действията на всички социални субекти.

Ето защо, когато искаме да определим мястото на субективния фактор в хода на процесите, които водят до повишаване ролята на трудовия колектив, следва да подложим на критичен анализ **най-напред** системата от форми, методи и средства, с които партийните органи изграждат първичните партийни организации, политическите ядра като **първообраз** на бъдещото състояние на трудовия колектив.

Определението, дадено от др. Т. Живков за партийната организация като първообраз, има огромно методическо значение. То разкрива пътя за по-нататъшното развитие на партийните организации, очертава и модела, който ще възприема бъдещият трудов колектив. Първообразът съдържа характеристиките на основните компоненти: **състав**, строеж, взаимоотношения, мироглед, нравственост, социална активност, които ще се развиват като вътрешнопартийни процеси и постепенно ще се възприемат като характеристики на зрелите социалистически колективи.

Когато разглеждаме този въпрос, **на следващо място** трябва да подложим на критичен анализ системата от форми, методи и средства, с които партийните органи и организации внедряват в стила на държавните, стопанските и обществените ръководни кадри, в стила на членовете на колективните органи и специалистите, в дейността на официалния актив на колектива **ленинските принципи на научно ръководство**. Информацията за политическите и деловите качества на кадрите, чиято структура е дадена релефно в документите на Декемврийския пленум, може да бъде събрана с помощта на познатите методи на партийното строителство и с помощта на методите на частните обществени науки. Тези ръководни кадри, които не притежават посочените качества, ще бъдат неспособни да ръководят трудовите колективи, ще разстройват управлението на производствените процеси.

При оценката на ролята на субективния фактор следва **на трето място** да се изучат формите, методите и средствата, с които партийните държавните, стопанските и профсъюзните органи регулират вътрешноколективните отношения. Могат да се проучат такива въпроси:

— доколко ръководните органи правилно определят социалната роля и мястото на всеки член от колектива, неговите производствени функции, отчитайки индивидуалните способности, интереси, политически и делови качества;

— с какви форми и методи на обучение, образование и възпитание помагат на всяко лице да приеме и усвои определената му роля;

— с кои икономически, административни и извъникономически механизми стимулират трудещите се да изпълняват предписаната им трудова и обществена роля.

Digitized by Google

Върху основата на информацията политическият орган разработва свой комплексен план като организационна форма, която затваря целия цикъл на дейността в системата „партийна организация—трудов колектив".

КОМПЛЕКСНИЯТ ПЛАН...

Политическото ръководство върху процесите, протичащи в системата „партийна организация — трудов колектив", може да намери организационен израз в **перспективните комплексни планове на партийните органи и организации.**

Проблемът за съдържанието и временните параметри на партийните планове повдига редица въпроси. Досегашната практика, в това число и опитът на градския комитет на Партията в Силистра, изтъква назрялата необходимост от дългосрочни комплексни планове на партийните органи и организации.

Те са **комплексни,** защото съдържат мерки и мероприятия, с които процесите в трудовия колектив — производствени, социални и духовни, и ролите в тях на отделните социални фактори се разглеждат в **единство.** Същите отразяват планомерното развитие на обекта — трудовите колективи, и на субекта — кадрите от всички равнища и органи. Те не се откъсват от комплексния държавен план на колективите и не ги дублират.

Социалният аспект на партийните планове и програми се реализира в системата на мероприятия, които по съдържание могат да бъдат обединени от няколко групи (Виж В. Г. Афанасьев — „Научно-техническая революция, управление, образование", М., 1972 г., стр. 204).

В **първата група** са организационните и идеологическите мерки, свързани с прогнозите за социалните последици от научно-техническата революция, които настъпват в структурата на колектива. Те регулират „дислокацията" в специалностите, професиите, в трудовите операции, в социалните роли на членовете на колективите, предизвикани от техническия прогрес и тяхното отражение върху структурата от връзки и взаимодействия в колектива. Същите дават отговор на въпросите в кой момент, кои фактори, с какви средства ще направляват тези процеси, привеждащи структурата на колектива в съответствие с нивото на научно-техническия прогрес в производството.

Така например в първичните трудови колективи при сегашното равнище на механизация и автоматизация на производствените процеси, поради ограничената сфера на човешкото общуване, динамиката на структурните изменения е по-напрегната, взаимодействието между лицата е по-интензивно. Възпитателната и социално-психологическата функция на колектива е цялостно развита. Изниква обаче въпросът: новите автоматизирани производствени комплекси ще съкращават работниците, ще интегрират малките колективи в по-големи трудови единици. Но заедно с това се поражда едно ново явление — увеличеният състав на колектива, като разширява обема на връзките, заедно с това ги опосредствува от управляващи машини и механизми. Ако взаимоотношенията се увеличават, дали силата на общуването в колектива като цяло няма да спада, взаимодействието да отслабва, динамиката на възпитателната функция да се забавя? Тогава, при такива обективни условия, каква количествена структура на колектива ще бъде най-оптимална от гледна точка на неговите основни функции? И нещо друго — каква количествена и качествена структура на партийната организация ще бъде моделен образец на трудов колектив при пълната ав-

Digitized by Google

томатизация на производството? Например — може ли една партийна организация в състав от 25—30 члена да бъде първообраз за подражание, ако тя е политическо ядро на два цехови колектива, наброяващи повече от 200 работници, които едва се познават? А подобни случаи имаме не малко. Разсъждаваме ли в перспектива, въпросите изникват един след друг. Тогава стигаме до извода, че трябва строго да се спазва териториално-производственият принцип при изграждане на партийните организации.

Втора група от мероприятия на комплексния партиен план имат за обект научната организация на труда в колектива. В държавния и насрещния план влизат организационно-техническите разработки на проблема, чието осъществяване се наблюдава от политическия орган. Но научната организация на труда е същевременно комплекс от социални, следователно от политически мерки. Защото какъв строеж има системата от взаимоотношения между човека и машината, между човека и обкръжаващата го трудова среда, съдържа ли последната освен технически и социално-психологически условия за ефективен и привлекателен труд е въпрос, колкото технически, два пъти повече политически.

Комплексният план на партийните органи съдържа **трета група** от мероприятия, свързани с изучаването и регулирането на материалните и духовните потребности и интереси на колектива, на благосъстоянието, културата, бита, отдиха и пр. на неговите членове. Предвиждат ли се необходимите политически мерки за развитие на вътрешноколективната демокрация, която създава условия за превръщане на трудовия колектив и на личността в съзнателни и активни творци на своята собствена съдба.

В четвърта група са мероприятията за развитието на социалните субекти: ръководните кадри и членове на колегиалните органи в трудовия колектив.

При решаването на тоя голям въпрос е много важно да се следва линията, очертана от Юлския пленум — комплексният план да бъде своеобразна интеграция от специфичните методи и приноси на отделните субекти на управление, за да се постигне с най-малко сили и средства набелязаната цел, т. е. за реализацията на тия основни групи мероприятия.

Мисли на комунистите

Ако потърсим главното, което привлече вниманието ни в изказванията, ако трябва да направим оценка за тях, то можем да кажем, че те бяха изцяло в духа на днешния ден, отговориха на повелята да се подобряват стилът и методът на работа на партийните организации.

Темата на този пленум не бе ново явление в нашия партиен и обществен живот. Но изказващите се недвусмислено подчертаха, че сега, когато Партията постави с много голяма сила проблема за взаимоотношенията вътре в трудовия колектив, за усъвършенстване системата и начините за активно участие на членовете му в цялостния живот, в управлението на предприятията, за непрекъснато развитие на демократизма, на взаимността и

Digitized by Google

другарството е необходимо по-нататъшно подобряване на подхода. И според силите си силистренските комунисти конкретизираха главните насоки, точните пътища, силите и средствата, с които трудовите колективи ще станат още по-бойки, още по-динамични.

ТРУДОВИЯТ ЧОВЕК — СУБЕКТ НА УПРАВЛЕНИЕ

Дадоха думата на съвсем обикновен производственик — **Михаил Петров** от завод „Липа". Когато той заговори, бе видно колко много е издигнато достойнството на работника. **В нашите социалистически условия той престава да бъде само обект на въздействие и ръководство, вече е станал и субект на управление.** Този извод, както подчерта др. Петров, не е в резултат на изкуствено измерение на житейски стойности, а е едно точно проникновение в реалността на дните, в които живеем. Отразява новия мироглед на труженика на социализма, неговата неимоверно пораснала социалистическа съзнателност, активното му отношение към животрептящите проблеми. Именно в богатата му душевност, мисли и дела, без остатък принадлежащи на Партията, се отразяват най-напред и над всичко смисълът и съдържанието на партийната политика. Това е така, защото в цялото наше развитие главна функция играе именно той — **неговото величество човекът.** Пределно ясно е защо сега Партията фокусира усилията към най-жизнената клетка на новия живот — трудовия колектив. И защо вменява в дълг на всички свои кадри, без значение на ранг и длъжност, да не жалят сили за неговото укрепване. Защо алфата и омегата на дейността на първичните партийни организации трябва да започва и да завършва с грижите за непрекъснатото обогатяване на живота в трудовите колективи. Всеки ден, всеки час, по всички посоки и във всички измерения да сеят златните зърна на комунистическата нравственост и добродетели, на неукротимата страст към новото и революционния порив. **В трудовия колектив е най-силната позиция за борба против еснафството, кариеризма, бюрократизма, корупцията.** И няма съмнение, че най-мощен, най-завладяващ е примерът и поведението на трудовия човек. **От редиците на работническата класа извира пълноводният поток на моралните стимули,** на чутовната сила на девиза: „Всички за един, един за всички".

Да, така както ако няма здраво семейство, не може да има правилно възпитание на неговите членове, така и **ако няма изграден здрав трудов колектив, не можем да решаваме въпросите за духовното израстване на трудещите се, за реализиране грандиозните икономически планове.**

В изказванията се отразяваше научният подход в делата на кадрите. Вземащите думата не плуваха по повърхността на процесите, а правеха точен анализ на действителните явления и факти. Изтъкваха необходимостта от прилагането на комплексния подход при изграждането и развитието на колектива, възпитанието на членовете му: „... Към колектива не бива да се подхожда както досега ...", „... Трябва да се повиши авангардната роля на всеки комунист. Той да бъде в челните редици на рационализаторите, на първенците в производството, да бъде носител на комунистически добродетели ...", „... **Да се създаде такъв социално-психологически климат, такъв стил и метод на работа, на живот в трудовия колектив, та у неговите членове да гори творчеството и инициативата, ръководителите му да използват научните методи на управление, да прогнозират, да прилагат системния подход в своята работа ...**"

Насрещните планове внесоха големи промени в живота на трудовите колективи. Те са цял комплекс от мероприятия по коренно преустройство на производството и управлението на основата на техническото превъоръжаване и реконструкцията, механизацията и авто-

Digitized by Google

матизацията, научната организация на труда... В тях са отразени изискванията и тенденциите на динамиката на сегашните дни. В самото им изготвяне най-добре се отразява прилагането на комплексния подход. Тяхното съставяне е един продължителен творчески процес на единение на силите Сърцевината му е задълбоченото проникване във фактите, тяхното анализиране, обобщаване, оценка — отразили и богатия практически опит на трудовите колективи, и съвременните достижения на науката. А приключването на този цикъл идва с вземането на решението, т. е. с приемането от него на насрещния план, с провъзгласяването му за своя комплексна програма за социално-икономическо развитие. А нима днес ще се намери колектив, който да не осигурява високи и устойчиви темпове на производството. Да няма ясен критерий за условията, които ще му осигурят успеха: непрекъснатото повишаване обществената производителност на труда, интензификацията на производството на съществуващите мощности, планомерно усъвършенстуване и модернизация... И в неразривна връзка — решаване на социално-битовите проблеми. Това е фокусът, който обединява усилията, повелява единство на действията на всички фактори.

Самият живот сега заставя партийните организации да се обърнат с лице към първичните звена — там където в последна сметка се решава съдбата на всяка голяма идея, на всяко хубаво намерение. Под нейно ръководство и профсъюзната, и комсомолската организации, директорът, майсторите, началниците на цехове да създават условия за разгръщането на творчеството и инициативата на работниците, да дават простор на критиката и самокритиката. Да има атмосфера на доверие, другарство, взаимоуважение — дребни на пръв поглед, незабележими неща на фона на динамичното трудово ежедневие, но решаващи за нормалния ритъм на производството и за възпитанието. „За да постигнем всичко това, ние помагаме, окриляме, всестранно издигаме авангардната роля на отделния комунист" — заяви секретарят на партийната организация в завод „Хром".

ДА ИЗУЧАВАМЕ ПОТРЕБНОСТИТЕ НА КОЛЕКТИВА

Колективът не е безлична маса, а живи хора. Всеки човек е с присъщата му индивидуалност, жизнен опит, свои наклонности и стремления. Както заяви един от изказващите се „...Той не е сбор от светци". В това е и неговата сила. Той има свои радости, свои болки и тежнения. И винаги те са резултат от специфични условия, от конкретни причини За да може партийната организация да направлява процесите в него, успешно да го ръководи, тя трябва да го изучава и опознава. Очевидно само с традиционните — в много случаи вече шаблонизирани форми и методи на работа — това не може да се постигне. Затова и в изказванията се говори за необходимостта от непрекъснато изучаване и прилагане на науката партийното строителство, на социалната психология. А ако в научния подход към този проблем се опознава и творчески използва марксистко-ленинската педагогика, то ръководната и направляващата роля на партийните организации неизмеримо ще се обогатят. „... Необходимо е да създаваме традиции в живота на трудовия колектив и непрекъснато да ги обогатяваме — заяви един от изказващите се. — ...Съвсем естествено е, че без ясно поставена перспектива, развитието на колектива е немислимо..."

Ако насрещният план е една чудесна система за разгръщане творческите сили и енергия в продължение на една година, то всеки трудов колектив се нуждае и от ясна, по-далечна перспектива. Работникът, инженерът, служителят да види своето предприятие като бъдещо модерно социалистическо звено. Ето как в укрепването на колектива играят важна роля държавните

Digitized by Google

стопански обединения, министерствата. Защо изяснената по-далечна перспектива ще създаде по-голяма целеустременост. Предвидените потребности от бъдещи специализирани кадри ще насочи членовете на колектива към овладяването на желаните специалности, към повишаването на квалификацията.

Когато става дума за изучаване потребностите на колектива, трябва да имаме предвид още редица съществени страни. Днес не можем да разглеждаме проблема за производителността на труда и усъвършенствуване на научно-техническите и технологическите процеси в производството откъснато от разрешаването на социалните потребности. Но от това неминуемо произтича да се установява научна организация и заплащане на труда и същевременно да се изпълнява безпрекословно задължението в областта на бита, културата, обучението, квалификацията. Да не се допускат никакви диспропорции в реализирането на двуединната задача на насрещните планове.

При изучаването и задоволяването на потребностите трябва да се има предвид преди всичко прилагането на комплексния подход за създаване необходимия социално-психологически климат за работа. Това е обстановка на дейност, която ще създава атмосфера на високи творчески постижения, на другарство и взаимопомощ, за формиране и развитие на комунистическо отношение към труда и обществената собственост, дисциплинираност. Активност за непрекъснато подобряване на собствените успехи, за усвояване и задминаване на други по-високи постижения. Да има взаимно другарско съревнование, в резултат на което ще се разпали творчеството, инициативата и самоинициативата на отделни трудещи се и трудови колективи.

„Непрестанните ни усилия през изминалата година за издигане научността в партийната работа — заговори **Б. Георгиев**, секретар на партийната организация в текстилния комбинат „Д. Дончев" — помогнаха за по-правилна постройка на организационно-политическата работа, за укрепване връзките ни с целия колектив, за близка, непосредствена работа с отделния човек. По-ефективните форми на дейност издигнаха авангардната роля на комунистите, създадоха атмосфера за свободно излагане възгледите по разглежданите въпроси от всички, за засилване критиката и самокритиката. Дълго време подготвяхме и проведохме партийно събрание на тема: „Първичната партийна организация и трудовият колектив". И то стана едно от най-интересните за цялата година. В него взеха участие почти всички комунисти и голяма част от безпартийните. Та нали преди това изградихме комисия от редови партийни членове, на които се даде възможност най-задълбочено да проучат и анализират взаимоотношенията в нашия колектив, факторите и условията, които съдействуват за тяхното усъвършенствуване, причините, поради които те биват затормозени. След много разговори и получени предложения те излязоха с доклад пред всички. Особено характерно бе това, че проявиха голяма критичност към недостатъците в работата на партийното бюро, на стопанския комитет, на профсъюзната и комсомолската организации. Посочиха, че има комунисти, които нарушават партийните принципи, гледат преди всичко на личното „аз", недостатъчно работят за изграждане на добри взаимоотношения в колектива — честност, другарство, взаимопомощ... Направихме си извод, че трябва да заздравим връзките на партийната организация с трудовия колектив. Осигурихме по-добри условия за проявление на вътрешнопартийната демокрация. По-добре започнахме да използваме партийното решение и информацията, поръченията. С по-голяма грижа подготвяме събранията. Към провеждането на каквото и да е мероприятие пристъпваме, след като добре си изясняваме какво влияние ще окаже то на хората. И не забравяме, че когато редовно проверяваме изпълнението на взетите решения, на поръченията, учим комунистите, поддържаме у тях висок дух — правим ги непримирими към слабостите, т. е. издигаме тяхната авангардна роля.

Сега нашият стремеж е навреме да даваме отговор и правилно да решаваме всички предложения, въпроси и желания на членовете на колектива. Чудно ли е тогава, че един наш комунист, съблазнен да работи в друго предприятие, след два месеца се завърна и помоли за прошка: „Без редовния живот в нашата партийна организация и без нашия колектив не мога да живея..."

Един от социалните проблеми е и да се осигуряват на трудовия човек условия за **най-рационално използване на свободното време.** След като през деня той е зает в производството, профсъюзната и комсомолската организации да се интересуват какви радости, грижи и въл-

Digitized by Google

нения изпълват другите му часове. Има ли в общежитието и жилищния комплекс, където живее, построени клубове. При какви условия растат децата му. Със сили и средства на предприятието, с доброволен труд да се организира построяването на спортни площадки и басейни, да се устройват вълнуващи празници, състезания между отборите на колективите... Под ръководството на партийната организация различните субекти на управление да се вгледат във всеки човек, да проникнат в душата му. Да видят как разсъждават сега хората, какво ги вълнува. С чувство на партиен дълг да се стига до най-малките подробности, които влияят на поведението. Всичко това означава да се осъществява индивидуален подход към производствениците, да се опознава характерът на всеки член от колектива, неговите интереси, нужди, потребности, личен живот.

СТОПАНСКИЯТ РЪКОВОДИТЕЛ — ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЕЦ

Такава бе основната насоченост на изказването на **Мария Панайотова**, директор на предприятието „Търговия на дребно". Тя говореше откровено, сочеше факторите за формиране на трудовия колектив, търсеше причините за някои неуспехи, анализираше.

За да се решават в колектива в диалектическо единство различните по характер процеси, за да израства той като политическа боева единица, едно от съществените условия е както непосредственият му отговорник — началник на цех, майстор, бригадир, така и директорът да бъдат по същество политически дейци. Да се избягва самоцелното командуване, да се осмислят процесите, характерът на проблемите. Според силите и възможностите да се внася творчество в тяхното изпълнение. Те да създават такъв социално-психологически климат, да съдействуват за поддържането на такава политическа атмосфера, които ще позволят на хората да работят високопроизводително, да влагат ум и сърце, да проявяват творчество. По този начин ще се осигури постоянен производствен ритъм, така че всеки да изпълнява и преизпълнява плана си.

Истинското единоначалие на сегашния етап на социалистическото ни развитие има дълбоко демократичен характер. То е немислимо, ако стопанският ръководител не се опира на колектива, на партийната, профсъюзната и комсомолската организации, без да се привличат работниците, инженерно-техническите кадри и служещите в управлението на производството.

Не е възможно един комунист сега, обграден с доверието на Партията, да ръководи по приумица и настроение, да не разбере, че тя му е поверила този пост вещо, с познаване да управлява и в същото време да бъде организатор и възпитател. Защото не е ли убеден работникът, не е ли разпален в сърцето му огънят да дава на страната повече продукция, с най-малко използване на труд, време и средства, все едно той не ще работи напрегнато, творчески. Сам Владимир Илич Ленин придава изключително значение на този въпрос. Веднага след победата на пролетарската революция той предупреди: „... Да не откъсваме администрирането от политиката ... Защото нашата политика и администрирането се придържат към това, целият авангард да бъде свързан с цялата пролетарска маса. Ако някой забрави за тези колелца, ако се увлече само в администриране, това ще бъде истинско нещастие."[1]

Бихме искали да предадем част от изказването на Мария Панайотова:

„Най-пълно разгръщане на творчеството и инициативата се постига в колектив, където стопанският ръководител умее да изучава неговите настроения, предложения, желания ... да ги свързва с интересите на обществото. Необходимо е той да се опира на поверените му хора, да се отнася

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 33, стр. 295.

Digitized by Google

с доверие към тях и същевременно да бъде високо принципиален. Винаги да има предвид, че да се заповядва и командува е по-лесно, отколкото да се организират, да се учат, да се възпитават хората. Ето защо той е и своеобразен психолог и педагог на колектива.

За създаване на благоприятна социално-икономическа обстановка, в която се труди работникът, изключително голяма е ролята на бригадирите, майсторите, началниците на смени, участъци и цехове. Нима целият производствен механизъм би станал динамичен без правилна оценка от тях на новите явления, без задълбочено изучаване решенията на Декемврийския пленум, без да се осъществява комплексен подход за тяхното изпълнение. Сега ръководител, който не проявява грамотност и култура в работата, няма правилен подход, вместо да създава добра атмосфера в колектива, сам ще стане причина за неуважение, обиди, взаимни оскърбления. Затова под ръководството на партийната организация, профсъюзната и комсомолската организация трябва да помагат на ръководителя, да създават атмосфера на другарство, доверие, взаимоуважение. Последното от позициите на големите проблеми, за някои неща неща могат да се видят незначителни. Но чуйте един пример: управител на голям магазин, уловен в големите си задължения, не забелязваше „дреболиите", които пречеха на работата. Но нещата стигнаха дотам, че комунисти и стари търговски работници напуснаха работата в магазина, други започнаха да губят гяра в новите форми на обслужване. Тогава за ръководител на магазина изпратихме многоуважаваната комунистка Елена. Тя ежедневно намираше време да разговаря, да работи с всеки. Запозна се и със семействата на своите търговски работници и нещата се промениха. Колективът укрепна. Трудовата дисциплина се заздрави. Сега всички се радват на новата добра атмосфера, на голямо доверие помежду си..."

Когато казваме, че стопанският ръководител трябва да насочва колектива, да бъде организатор и катализатор на процесите в него, съвсем убедено може да заявим, че при такива условия и той самият израства, учи се от колектива, обогатява своите познания, своя мирогледи душевност. Стига до убеждението например, че колкото по-често отива на място при работниците, за да се запознае с дадени въпроси, толкова по-резултатна е неговата дейност. Защото други са думите там, на място, в работната обстановка, по-откровен е разговорът. Пък и да бъдеш взискателен към колектива, трябва да познаваш подробно характера на работата на хората, техните достойнства и недостатъци, да умееш да проникваш в човешките души. И когато трябва да се проявява непримиримост, висока взискателност, пак спокойно и всестранно да се анализират фактите, да се съдържат с още по-голямото опознаване на хората.

Наред с всичко това в нито едно изказване на пленума нямаше ни следа от неразбиране на принципиалното положение, че стопанският деец носи лична отговорност за повереното му предприятие. Че той трябва да има твърда, умела организаторска ръка, защото разумното алмиистриране е необходимо за дисциплината, за реда в производството.

Във ведра атмосфера

За съвременния образован работник не е безразлично къде се труди: удобно ли е работното му място; достатъчни ли са светлината и топлината в работната зала, каква е величината на шума в нея; какви са съседите, как се отнасят към неговия трудов принос другарите и началниците, има ли възможност да повишава образованието и квалификацията си, как ще запази чисто личното си облекло; има ли къде да се измие и нахрани удобно и хигиенично, а в минутите на почивка — да прегледа вестник или списание, да послуша музика.

Това са елементи от социално-психологическата среда, без която не може да съществува нито един производствен колектив.

Digitized by Google

Ръководителите, които постоянно се грижат за този климат, ще постигнат обществените цели на производството по-рано и по-добре от онези, които ги смятат за второстепенни и маловажни.

Грижата за създаването на благоприятен социално-психологически климат е първостепенно задължение и на първичната партийна организация в промишленото предприятие „Трябва да се разбере — целта ще бъде достигната и надмината — заяви др. Тодор Живков в речта си пред Националното съвещание с първенците от производството — само когато изграждаме и формираме силни, дееспособни колективи, в които наред с добрите производствени показатели стоят и здравите взаимоотношения в колектива, идейната и моралната устойчивост, другарството, взаимопомощта, справедливостта, изпълнението на задълженията към обществото, уважението към правата, достойнството и честта на човека. Един проблем, който сега придобива за нас изключително голямо значение."[1]

ЕТАЛОН, НАРЕЧЕН „ЖАКАРД"

Толбухинци знаят много за това текстилно предприятие. Още в 1968 година окръжният комитет на Партията го обяви за образец по организацията на труда и социално-битовите условия за работниците. Първите покривки „Албена" разнесоха славата му из много кътчета на родината. Тази пролет на търговската изложба в Пловдив щандът му отново получи най-високата оценка на Центъра за нови стоки и мода — зеленият знак „Красиво изделие".

В наши дни „Жакард" е синоним на успешно развиващо се промишлено предприятие. Насрещният план даде нов гласък на възхода.

Случайно ли е това?

ЕВОЛЮЦИЯТА НА ПОЗИЦИИТЕ

За днешния авторитет на „Жакард" свой дял има дългогодишната и целенасочена дейност на първичната партийна организация, начело на която комунистите поставиха такъв обаятелен, прозорлив човек като секретарката Милица Генчева.

Колективът на комунистите във фабриката с право може да се смята за двигател на всички положителни социално-икономически изменения. Този колектив не е голям — наброява 61 члена. Спрямо общия брой на работниците и служителите — 688 души, той образува по-малко от десет процента. Но обърнете внимание на неговия социален състав: 75 процента са работници, а жените са 37. Впрочем не е без значение да се знае, че в това „женско предприятие" управлението е в женски ръце. Жени са партийният секретар, председателят на профкомитета, секретарят на ДКМС, главният счетоводител, началникът на плановия отдел.

Комунисти има във всички производствени и функционални звена. Те са ръководители на цехове и служби. Така са осигурени условия да се осъществява авангардната роля на партийната организация в предприятието.

Това състояние на партийните позиции във фабриката не е от днес. То е плод на няколкогодишна, прогресираща еволюция, предизвикана от растящата сложност на партийното ръководство и от необходимостта да се засилва ръководното влияние на партийната организация.

Ако е необходимо да се посочи живецът на тази еволюция, без

[1] В. „Работническо дело", бр. 158 от 6 юни 1972 г.

Digitized by Google

съмнение това е дълбокото уважение към работника, създателя на материални ценности. Всичко в „Жакард“ е направено така, че да се създаде онази жизнено необходима социално-психологическа среда, която влияе благоприятно върху физическата, интелектуалната и психологическата трудоспособност на всеки член на колектива.

ТЕХНИЧЕСКАТА БАЗА

В „Жакард“ с активното участие на партийната организация от няколко години се извършва добре планирана реконструкция и модернизация на техническата база и на организацията на производството на труда.

Тази година предприятието навършва своето първо десетилетие. Много от работниците му помнят началото. В помещението на бившия промкомбинат „Услуги“ в Толбухин бяха събрани осем стана от различни системи. Много главоболия създаваха старата бубинарка и шпулмашината. Но какво можеше да се направи тогава? Машините бяха износени. Събраха ги от разни места. Две години по-късно започна преобразяването. То бе осъществено под ръководството на комунистите, с активното и доброволно участие на всички в строителството на нова производствена сграда, в разместването на машините. Още с първото ново помещение бе построена и първата баня, първият гардероб. В 1967 година бе извършено второто разширение, доставени бяха 60 нови стана от Сливен. На подготвителните машини бяха направени подобрения, та и днес удовлетворяват нуждите на производството.

В непрекъснатия процес на модернизация на производството комунистите взеха активно участие. Всяка покривка, направена в „Жакард“, има ресни. Не е трудно да си представим колко много такива ресни са необходими на производството. Казват, че в тази работа били ангажирани 200 жени и пак ставало бавно. Комунистът Борис Илиев, сега зам.-директор по производството, и Димитър Каракашев направиха машинка за ресни, която се обслужва само от двама души и напълно задоволява нуждите. По проекти на комунисти бе осъществено новото подреждане на машините в подготвителния отдел. Димитър Каракашев създаде апарат за багрене с производителност 3—4 пъти по-висока от предишната, а заедно с комуниста Гаврил Шишков, доскорошен зам.-директор, направиха нова климатична инсталация за бояджийското отделение. Изобщо с активното участие на комунисти като Димитър Стоянов, началник на участък, Костадин Николов, начал ник на участък, Атанас Сивков, начал ник на отдел „Технологичен“, Илия Петров, секционен майстор, Найден Найденов, начал ник на участък, могат да се обяснят много от положителните изменения както в материално-техническата база, така и във възпитанието и поведението на работниците.

Днес машините във всички цехове са подредени според изискванията на технологията. Вътрешнозаводският и вътрешноцеховият транспорт са механизирани. Създаден е собствен водоизточник. Старото оборудване се поддържа така, че задоволява производствените нужди. Залите са оцветени и осветени според изискванията на ергономията и промишлената естетика. В бояджийския участък е монтирана обезпарителна инсталация. Сегашните резултати от продължаващата модернизация на производството могат да се обобщят така: по-добра поточност, по-добра ритмичност, по-високо качество, по-висока производителност на труда.

В цеховете на „Жакард“ е чисто и светло като в добре поддържан дом. Създадените производствени условия удовлетворяват работнички-

Digitized by Google

те и ги задържат в предприятието. Напущането на работа вече се смята за необичайно явление.

Такива са резултатите, когато комунистът не се задоволява само образцово да изпълнява производствените си задължения, но е инициатор, новатор, творец и организатор в своя участък.

БИТЪТ КАТО СТИМУЛИРАЩ ФАКТОР

Удобното и приятно работно място е важна предпоставка за трудовата активност на тъкачките. Но това далече не е всичко. За психологическия климат в трудовия колектив не е без значение например как се удовлетворяват битовите нужди. В това отношение тук е направено твърде много. Замислят се и нови мероприятия.

Широко известни са тукашните добри битови условия: гардеробите с гардеробиерките, баните, столът с обилната и евтина храна. Предприятието е на двусменен режим. Работничките от първа смяна получават в 5 часа сутринта топла закуска, а в 9 часа — кафе. Докато те са на работа, по тяхно желание личното им облекло и спалното им бельо постъпва на химическо чистене и пране и се донася обратно до края на същия работен ден. През 1971 година в съседство на фабриката бе създадено общежитие, в което бяха настанени девет работнически семейства. Тези дни предприятието откри собствена детска градина за шестдесет деца.

Непрестанно се разширява базата за отдих и лечение на работниците. В станцията на фабриката в град Балчик на една смяна могат да летуват 60 души. Освен това осигурени са пансионатни карти за курортите Банкя и Наречен и на разменни начала се ползват по четири легла във високопланинските курорти — гр. Троян и хижа „Чумерна".

Инициатор и на тези промени е партийната организация. В нея резонират всички проблеми на предприятието, някои от които се обсъждат на партийните събрания. Такъв въпрос преди години беше текучеството. Тогава партийното бюро реши да се създадат необходимите битови условия. Стопанският комитет се зае да изпълни това решение и с подкрепата на ОК на БКП и ОНС в скоро време в „Жакард" бяха създадени такива социално-битови условия за работника, че те бяха определени за еталон на предприятията от леката промишленост в окръга.

Като прибавим към производствените условия прекрасните социално-битови придобивки, получаваме цялостна представа за материално-битовата база на психологическата атмосфера във фабриката. Тази база е продукт на усилията на партийната организация и стопанския комитет, на труда на всички работници.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИТЕ ФАКТОРИ

Може без преувеличение да се каже, че добрата производствено-битова база създава благоприятна почва за идеологическата дейност на партийната организация.

В системата на политическото образование през изтеклата учебна година участвуваха 385 души. Те изучаваха с успех материалите на XXIV конгрес на КПСС и X конгрес на БКП. Извън учебната година тук системно се устройват просветни събрания с лектори на дружество „Г. Кирков". Традиционна форма за политическа просвета са викторините, срещите с активните борци против фашизма и капитализма, по-

Digitized by Google

сещенията на исторически места. Партийната организация не пропуска нито един повод за политическа работа с колектива. По случай 60-годишнината от рождението на видната добруджанска революционерка героиня Донка Христова работничките се срещнаха с нейната сестра Мария Байкова. В чест на 70-годишнината на Толбухинската градска партийна организация се състоя рецитал на Христо Христов, талантлив млад актьор от Драматичния театър „Й. Йовков" в Толбухин.

Особени грижи се полагат за новите работници и за онези, които се пенсионират. За тях се обмислят специални тържества, има много затрогващи моменти, които се помнят за цял живот. Тези тържества изграждат работническо, класово съзнание, любов към родината и предприятието.

Макар и малко на брой, комунистите от всеки участък се стремят да въздействуват за подобряване на психологическия климат в участъка. Те се вълнуват от поведението, от личните преживявания на всеки член на колектива. Съдбата на всеки е и тяхна съдба. Затова се стремят да не оставят нито един свой другар или другарка в беда. Много са случаите на сърдечна братска помощ. В подготвителния участък работят 70 жени, а партийната група наброява 11 души. Колективът живее по принципа: „Един за всички – всички за един". Ето едно потвърждение на това. Тъкмо преди да роди, младата работничка Т. В. бе изпъдена от мъжа си. Колективът пое нейната издръжка, а ръководството на цеха разговаря с провинилия се съпруг и не след дълго семейството бе възвърнато към задружен живот.

Съревнованието е неразделна съставка на стила на партийното ръководство. То е здраво обвързано със Саратовската система за бездефектен труд, с новия икономически механизъм. Затова почти всички работници получават месечно средно по 10–15 лева премия за висококачествен и високопроизводителен труд. Най-съществен момент в организацията на социалистическото съревнование е работата с първенците. Те са най-уважаваните хора. Те са учителите на младите. Те са първите съветници на партийното бюро, на стопанския колектив. Такива първенци са комунистите Мария Карамфилова — старша тъкачка, носителка на златен орден на труда, Кръстина Хърватева, Йорданка Радичкова.

ЗА ОЩЕ НЯКОИ НЕМАЛОВАЖНИ НЕЩА

Не е без значение, че в предприятието функционират постояннодействуващи курсове за професионална квалификация. Всяка година около 150 жени повишават квалификационния си разряд. Сега средният разряд на тъкачките е шести, а за цялото предприятие — пети. Това никак не е малко.

С особено уважение се ползват бъдещите майки. Веднага след медицинското освидетелствуване ги преместват на по-лека работа — обикновено в дневна смяна. А на именуването на новородените винаги присъствуват представители на фабриката, които поднасят скромни подаръци.

Предприятието има четири стипендианти.

За изграждането на благоприятен социален климат твърде много допринасят периодичните срещи на партийния секретар и директора с работничките. Тези срещи на доверието преминават без предварителни доклади. На такива срещи се правят съществени предложения, които

Digitized by Google

след това ръководството изпълнява. На една от тези срещи работничките поставиха въпроса, че планово-предупредителният ремонт продължава дълго и не се прави добре. Срокът беше скъсен, а качеството — подобрено. Беше предложено да се направят скари край всеки стан за готовата продукция. И това предложение незабавно беше изпълнено.

ПЛОДОВЕТЕ

Те могат да се забележат най-напред във високата и постоянна политическа активност на трудовия колектив на „Жакард". Тук е нещо съвсем обикновено с доброволен труд в извънработното време, да се разширява, подобрява и благоустроява производствената база. В чест на XII конгрес на ДКМС комсомолците работиха един ден даром за пострадалите от ДР Виетнам. При голяма активност и масовост премина трудовият ден, посветен на 90-годишнината на Г. Димитров. Между първите в окръга 20 тъкачки последваха примера на героя на социалистическия труд Петър Брайков и започнаха да изпълняват шестдневната си производствена програма за пет дни.

Партийната организация и целият работнически колектив проявяват изострена политическа чувствителност към най-важните вътрешни и външни събития, която се изразява в спонтанни митинги и други инициативи.

Но най-радостното проявление на добрия социално-психологически климат в предприятието са съвършено новите отношения между членовете на неговия колектив. Те са изключително сърдечни, пропити от взаимно уважение и взаимно доверие. Колективите на отделни цехове, смени, бригади представляват големи, дружни семейства. Такъв е например колективът на тъкачния цех с началник комуниста Костадин Николов и партиен отговорник и началник на смяна Димитър Брайков. В този колектив цари атмосфера на истинско другарство както в труда, така и в часовете на отдих.

БЪДЕЩЕТО?

То се очертава като много добро. Защото партийната организация непрестанно подмладява своя състав. Средната възраст на комунистите сега е 30—35 години. Тя се грижи за образованието на своите членове. В плана на предприятието за социално-икономическо развитие през шестата петилетка са записани такива мероприятия: да се автоматизират някои производствени процеси; да се изгради нова почивна станция в Балчик и плувен басейн в двора на предприятието; да се открие фризьорски салон до края на 1972 година; да се построят жилища за работничките. Досегашният опит е важна предпоставка предначертанията в насрещния план да станат действителност.

Всичко това озонира създадената вече благоприятна психологическа среда. То съдействува сред членовете на колектива постоянно да съществува атмосфера за взаимно уважение и другарска взаимопомощ, да се проявява качествено ново отношение към труда и обществената собственост. А този комплекс от чувства и настроения, навици и убеждения е онзи желан социално-психологически климат, създаван търпеливо и умно от първичната партийна организация.

Цветан ЕВТИМОВ

Digitized by Google

Заплащането според труда и неговото усъвършенстване

доц. к. и. н. ЙОРДАН БОЙЧЕВ

Декемврийският пленум на Централния комитет на Партията (1972 г.) начерта грандиозна програма за издигане жизненото равнище на народа. В доклада, изнесен от другаря Т. Живков, в решението на пленума се поосчват главните, възловите проблеми, от които зависи да се подобри материалното благосъстояние и се издигне културното равнище на народа. Пленумът определи, че към тези проблеми се подхожда комплексно; очерта ясна перспектива, даде научно обоснована програма за практическо действие. Първостепенно значение в комплексното решаване на тези проблеми се отрежда на нарастването на доходите на населението и по-специално на заплащането според труда.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО СПОРЕД ТРУДА — ИКОНОМИЧЕСКИ ЗАКОН НА СОЦИАЛИЗМА

През първата фаза на комунистическата обществено-икономическа формация — социализма, преобладаващата част от фонд лично потребление на националния доход се разпределя между членовете на обществото в съответствие с действието на икономическия закон за разпределение според труда. Този начин на разпределение на материалните и духовните блага се обуславя от икономическата основа на социализма — обществената социалистическа собственост върху средствата за производство, от достигнатото равнище на общественото производство и характера на труда през тази фаза.

Разпределението според труда осигурява материална заинтересованост у трудещите се, която допринася да се мобилизират и активно да се включват в общественото производство или в други форми на обществено-полезна дейност, да повишават своето общообразователно, културно-техническо равнище и производствена квалификация.

Последователното осъществяване на социалистическия принцип за разпределение според труда играе и възпитателна роля. То спомага да се приучват трудещите се към доброволна и съзнателна дисциплина, да се изгражда у тях социалистическо отношение към труда.

Разпределението според труда е мощен стимул за увеличаване на общественото богатство, за непрекъснатото нарастване на производителността на труда и ефективността на производството, а оттам и за повишаване жизненото равнище на народа. По такъв начин то способствува още по-пълно да се реализират изискванията на основния икономически закон на социализма — все по-пълно да се задоволяват нарастващите материални и културни потребности на трудещите се.

Правилното използване на закона за разпределението според труда е несъвместимо с дребнобуржоазното разбиране „на всички по равно", т. е. за уравнително разпределение на материалните и културните блага между членовете на социалистическото общество.

Digitized by Google

В. И. Ленин още на времето остро критикува пълната несъстоятелност и политическата вреда на уравниловката за изграждането на социализма. Социализмът и комунизмът ще се изграждат, посочва Ленин, не върху ентусиазма непосредствено, а с помощта на ентусиазма, породен от Великата революция, върху основата на личния интерес, на личната заинтересованост, на стопанската пресметливост...

Възнаграждението на труда независимо от способностите, независимо от количеството и качеството на вложения труд не създава материален стимул за повишаване на квалификацията, на културно-техническото равнище на трудещите се. То не стимулира развитието на техните способности да овладяват и рационално да използват техниката и прогресивните методи на производството и труда, за повишаване на производителността на труда. Прилагането на принципа на разпределение „на всички по равно" задържа развитието на производството, а оттам и жизненото равнище на народа. Ето защо уравнителното разпределение на материалните блага между трудещите се е антинаучно и чуждо на същността на социализма.

Равенството при социализма намира израз в еднаквото отношение на всички членове на обществото към обществените средства за производство, в еднаквото задължение на всички работоспособни да се трудят според способностите си и да получават възнаграждение според количеството и качеството на труда, в осигуряване за равен труд — равно заплащане.

При социализма се запазват качествени различия в характера на трудовата дейност, в умствените и физическите способности, в квалификацията, в образователното и културно-техническото равнище на трудещите се, различия в условията на труда и т. н. Те неминуемо обуславят различия в равнището на заплащането на труда, а оттук и в материалното благосъстояние на трудещите се. Освен това в отделните семейства съотношението на работещите и неработещите е различно и т. н. При това положение, макар при разпределението да се прилага еднаква мярка — количество и качество на труда, резултатите на тази мярка са различни.

Постепенното преодоляване на съществените различия в материалното положение на трудещите се е теоретически обосновано в доклада на другаря Тодор Живков и в решението на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията. Предвижда се да се ускорят темповете на нарастване на ниските заплати на работниците и служителите, по-бързо да нарастват обществените фондове за потребление, да се преодоляват съществените различия в квалификацията и условията на труда.

В етапа на изграждането на развитото социалистическо общество в нашата страна — се посочва в Програмата на Партията — „Заплащането на труда... ще продължава да бъде основен източник за задоволяване на материалните и културните потребности на трудещите се". Затова Десетият конгрес на Партията постави задачата да се осигурят условия за по-правилно приложение на социалистическия принцип за заплащане на труда както в рамките на отделната стопанска организация, така и в национален мащаб.

РАБОТНАТА ЗАПЛАТА И УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ НА НЕЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Разпределението според труда при социализма за работниците и служещите се осъществява във формата на работната заплата. Същевременно тя е основно направление за нарастване на техните реални доходи, на жизненото им равнище.

Digitized by Google

Организацията на работната заплата при социализма предполага научно обоснована диференциация в размера на заплащането на труда на различните категории трудещи се в зависимост от разхода на труд и неговите резултати. Тя се осъществява посредством тарифната мрежа, тарифните коефициенти и тарифноквалификационния справочник, посредством нормирането на труда, формите и системите на заплащането на труда. Равнището на заплащането според труда през етапа на изграждането на развито социалистическо общество играе първостепенно значение за възпроизводството на работната сила, за нарастване благосъстоянието на трудещите се. Това налага при определяне размера на работната заплата да се вземе предвид необходимостта от възпроизводството на работната сила и средствата, които получават работниците и служещите за сметка на обществените фондове за потребление.

Политиката на нашата партия и правителството по заплащането на труда се провежда в съответствие с изискванията на основния икономически закон на социализма, на закона за разпределение според труда, на закона за стойността и на други обективни икономически закони на социализма. При организацията на работната заплата в държавните предприятия се държи сметка за степента на развитието на производителните сили и получения национален доход на човек от населението, квалификацията и условията на труда, важността на работата в отделните отрасли и видове производства.

Какви тенденции се очертават в това направление?

Първо: ярко се очертава тенденция на бързо нарастване на номиналната работна заплата. Средногодишната заплата от 939 лева през 1960 г. се увеличава на 1518 лева през 1971 г. Курсът на Партията за най-пълно използване на интензивните фактори на икономически растеж и повишаване ефективността на общественото производство през петата петилетка (1966—1970 г.) се отразява в значително високите темпове на нарастването на номиналната работна заплата в сравнение с предшествуващия период. Средногодишният темп на нарастване на номиналната работна заплата през петата петилетка съставлява 5,7% срещу 3,4% през четвъртата петилетка (1961—1965 г.). В новия петгодишен план (1971—1975 г.) се предвижда по-нататъшно увеличаване на работната заплата.

Второ: политиката на Партията по усъвършенствуване на организацията на работната заплата намира израз в станалите сериозни структурни изменения в разпределението на работниците и служещите според размера на номиналната им заплата. Относителният дял на работниците и служителите с месечна работна заплата до 80 лева от 74,4% от общия брой на работниците и служещите през 1957 г. спада на 12,5% през 1971 г. Същевременно относителният дял на работниците и служещите с работна заплата от 81 до 150 лева се увеличава съответно от 23,8% на 62,7%. Най-бързо нараства относителният дял на работниците и служещите с работна заплата над 150 лева — от 1,8% през 1957 г. на 24,8% през 1971 г.

Бързото намаляване на относителния дял на заплатите до 80 лева и повишаването на относителния дял на заплатите със средномесечен размер над 80 лева и особено над 100 и 150 лева е свързано с усъвършенствуване организацията на работната заплата, с политиката на Партията след Априлския пленум на ЦК на БКП за ускорено развитие на производителните сили и за бърз растеж на ниските и средните заплати. Постепенното намаляване на рязката диференциация в равнището на съотношението на работната заплата на работниците и служителите е свързано с повишаване относителния дял на квалифицираните работници и намаляване относителния дял на неквалифицираните и

Digitized by Google

нископроизводителните работници. То е резултат на прогресивните изменения на работната сила по отрасли.

Трето: през последните години ясно се очертава закономерната тенденция на по-бързо нарастване на производителността на труда в сравнение с работната заплата. През 1960–1971 г. производителността на труда на промишленопроизводствен работник в държавните промишлени предприятия е нараснала 2,1 пъти, а средната годишна заплата на промишленопроизводствен работник — почти 1,6 пъти. Разликата в полза на нарастването на производителността на труда е 1,3 пункта. Тази тенденция следва да се запази и в перспектива при усъвършенстването на организацията на работната заплата. Тя е необходима за снижаване себестойността на продукцията и за осигуряване на повече средства за натрупване.

С въвеждането на новата система на ръководство на народното стопанство се осъществи още по-пълно обвързване на заплащането на труда на всеки работник с крайните производствени резултати, с неговия личен принос в развитието на общественото производство, със стопанските постижения на колектива. Процесът на усъвършенстване организацията и регулирането на работната заплата, на и йното потясно обвързване със стопанските резултати премина през различни етапи, докато се дойде до нормативно заплащане на труда, до определяне на фонд „Работна заплата" на основата на 100 лева общ доход. Този начин на организация на работната заплата е залегнал и в утвърдените нормативни документи за прилагането на новия икономически механизъм през шестата петилетка и в правилника за организация на работната заплата. За държавните стопански организации и самостоятелните държавни стопански предприятия фонд „Работна заплата" е установява като държавен норматив на 100 лева общ доход. А Държавното стопанско обединение в рамките на определения му фонд „Работна заплата" утвърждава на своите предприятия (клонове) нормативи за разход на работната заплата за отделни изделия, група изделия или по дейности. Новото в нормативното образуване на фонд „Работна заплата" е, че то става в съответствие с указанията за планиране и отчитане на нормативната себестойност. Изграждането на материално-техническата база на социализма, по-пълното използване на факторите за интензивен растеж и постиженията на научно-техническата революция, новите организационни форми за концентрация на производството налагат още по-пълно да се изиграе ролята на работната заплата и обвързването на нейния размер с резултатите на труда. Те изискват да се засили стимулиращата роля на заплатата за по-нататъшно повишаване производителността на труда и качеството на продукцията.

В материалите на Декемврийския пленум се прави извод, че съществуващият начин на организация и регулиране на работната заплата, въпреки неговото подобряване, има редица недостатъци. Увеличаването на основната работна заплата досега става главно в резултат на периодично провежданите щатни и тарифни реформи, при които се взема предвид преди всичко образователният ценз и трудовият стаж, къде (в кой отрасъл) работи трудещият се и каква е категорията на звеното, в което работи. Главният недостатък на тази система е, че нарастването на основните заплати не е пряко свързано с нарастването на производителността на труда.

По-нататъшното подобряване организацията на работната заплата изисква тя да продължава да бъде основен лост за икономическо стимулиране на трудещите се за най-активно участие в общественото производство и в повишаване на производителността на труда.

Декемврийският пленум дава **нова концепция за нарастване на работната заплата.** Предвижда се да се установи по-висок темп на нарастване от досегашния, да се създаде нов, по-ефективен начин за ре-

Digitized by Google

гулиране на основните заплати, като се усъвършенствува диференцирането на трудовото възнаграждение в най-пълно съответствие с количеството и качеството на изразходвания труд. За тази цел пленумът реши да се подготви научно издържана реформа на тарифните и щатните мрежи и се усъвършенствуват основните и брутните заплати. С провеждането на такава реформа, посочва другарят Тодор Живков, се цели да се създаде нов, по-ефикасен начин за регулиране на основните заплати, по-пълно единство в оценката на видовете труд според тяхната сложност, тежест и условия, при които те протичат; да се създадат предпоставки за решително преодоляване на елементите на уравниловка; да се превърне основната заплата в достатъчно гъвкав механизъм за оценка на индивидуалните способности на трудещите се; найтясно да се обвързва нарастването на основните заплати с ефекта на труда, с обществената производителност на труда.

С по-нататъшното изграждане на материално-техническата база на социалистическото общество върху основата на съвременните постижения на науката и техниката ще се засилва процесът на постепенното преодоляване на съществените различия между умствения и физическия труд, между селскостопанския и индустриалния труд, различията в равнището на квалификация и образование в условията на труда и т. н. С това се създават предпоставки за по-нататъшното намаляване на съществените резличия в равнището на заплащането на труда на отделните категории трудещи се.

През целия етап на изграждането на развитото социалистическо общество „Наред със системното увеличаване на заплатите на нископлатените категории — е записано в Програмата на нашата Партия — ще се извършва по-диференцирано заплащане в зависимост от квалификацията, характера и условията на труда и реалните обществени резултати от индивидуалния труд. Всякакви елементи на уравниловка, както и на необосновани различия в заплащането на труда са вредни и ще трябва да се отстранят". В решението на Декемврийския пленум се предвижда наред с нарастването на средните номинални и реални доходи с по-бърз темп да се увеличава размерът на минималните доходи, като още през 1973 г. минималната работна заплата ще се увеличи на 80 лева.

Бързото повишаване на минималната заплата налага постепенно да се усъвършенствува съотношението между трудовото възнаграждение на останалите работници и служещи. Това ще стане на етапи през тази и следващите петилетки в зависимост от възможностите на страната. Например всестранното развитие на народното образование, издигането равнището на комунистическото възпитание на подрастващото поколение в още по-голяма степен повишава ролята на учителя. Понататъшното подобряване на медицинското обслужване на населението, като съставна част на комплексната програма за повишаване жизненото равнище на народа, налага да се увеличи броят и се подобри съставът на медицинския персонал и главно на лекарите. Трудът на учителя, на лекаря, както посочва др. Т. Живков, „е не по-малко отговорен от труда на специалистите в материалното производство". Израз на обществено признание на техния благороден и хуманен труд е предложението да бъдат увеличени заплатите им още в началото на 1973 г. Това мероприятие ще окаже благотворно влияние за повишаване жизненото им равнище, ще спомогне в перспектива да се привлекат висококвалифицирани специалисти в тези важни професии. Ще бъдат увеличени заплатите на миньорите, работещи под земята, и на специалисти, които упражняват професии при изключително тежки условия, ще се увеличат възнагражденията на работещите в нощни смени.

Въвеждането на нов минимум на работната заплата, повишаването заплатите на редица категории трудещи се е мероприятие с голямо

Digitized by Google

социално-икономическо значение. То ще съдействува за общото нарастване на средната работна заплата и за усъвършенствуване на нейната организация, за изграждане в перспектива на още по-правилно съотношение в равнището на работната заплата в зависимост от квалификацията и способността на човека, тежестта и условията на труда, отрасъла на производството и др.

С подготовката и провеждането на научно издържана реформа на тарифните и щатните мрежи и усъвършенствуването на основните и брутните заплати се осигуряват условия за по-нататъшно подобряване на организацията на заплащането на труда, за отстраняване на необосноваите различия в равнището и внасяне на по-голяма научна обоснованост в диференциацията на заплащането на труда и т. н. Въвеждането на единна таблица за заплатите на служителите, свързването на тарифната и щатната реформа с нормативната система ще усили ролята на тарифната мрежа, ще позволи да се усъвършенствува нормирането на труда и да се изгради по-правилно съотношение на работната заплата, а оттук да се подобри разпределението на работниците и на служителите по размера на работната заплата. То ще позволи да се осигури както увеличаването на заплатите, така и тяхното по-тясно свързване с резултатите от труда. По такъв начин ще се усили ролята на материалната заинтересованост от получаване на по-добри производствени резултати. Това напълно съответствува на изискванията на закона за разпределението според труда и на основния икономически закон на социализма. То съответствува на непосредствените задачи на Партията в изграждането на развитото социалистическо общество в нашата родина!

Организацията на работната заплата се осъществява в две основни системи: **сделна и повременно-премиална.** При пряката сделна система се заплаща трудово възнаграждение за произведено определено количество продукция (или извършена работа). В решението на Декемврийския пленум се предвижда „системите на сделната форма на работната заплата постепенно да се заменят с повременно-премиална система".

Засега на преобладаващата част от работниците се заплаща по сделната форма. Заплащането на труда на работниците в зависимост от обема на произведената продукция изигра положителна роля през годините, когато обемният показател бе един от основните за оценяване дейността на предприятията и стопанските организации. Сделната форма на работната заплата ще заема още дълго време важно място в заплащането на труда на работниците. За тази цел се предвижда постепенно, но решително да се усъвършенствува прилагането ѝ. Същевременно в резултат на внедряването на постиженията на научно-техническата революция и бързото изменение на технологията и организацията на производството необходимостта от повишаване значението на качествените показатели на производствата и оценката на дейността на стопанските организации и предприятия налага да намалява относителният дял на сделното заплащане на труда и да се увеличава относителният дял на повременно-премиалното. Бързото навлизане в практиката на повременно-премиалната система на работната заплата под влияние на широкото внедряване на постиженията на научно-техническия прогрес и особено под влиянието на комплексната механизация и автоматизация на производството, налага значително да се усъвършенствува тази система на работна заплата. А при досегашното ѝ използване не винаги работната заплата се формира равномерно според количеството и качеството на труда. Това води до нарушаване изискванията на закона за разпределение според труда и особено на принципа — за равен труд — равно заплащане. Предстои да се усъвършенст-

Digitized by Google

вуват преди всичко показателите (факторите) за премиране в духа на изискванията на интензификацията на икономиката и повишаване ефективността на общественото производство. Следва по-решително да се прилага многофакторното заплащане на труда, като се увеличи делът на работната заплата, получаван за постигнати индивидуални и колективни качествени показатели, и да се засили ролята на премиите за отделните фактори. По такъв начин растежът на средната месечна заплата на работниците и служителите ще зависи не само от основното заплащане, но и от увеличената роля на допълнително заплащане (на премии) в зависимост от изпълнени планови показатели за растежа на производителността на труда, намаляване себестойността на продукцията, повишаване ефективността на производството. С разширяването на колективните форми на организация на труда все повече ще се внедрява системата на обвързване премиалното заплащане с резултатите от работата на целия колектив. Наред с това се предвижда решително да се повиши ролята на годишното изплащане на премии на работниците, ръководния персонал и специалистите.

СБЛИЖАВАНЕ РАВНИЩЕТО НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕТО СПОРЕД ТРУДА НА РАБОТНИЦИТЕ, СЛУЖЕЩИТЕ И СЕЛЯНИТЕ КООПЕРАТОРИ

Разпределението според труда в ТКЗС се осъществява във формата на възнаграждението на труда на кооператорите. За разлика от работниците в промишлеността в ТКЗС на основната част от кооператорите не се дават разряди, а самите работи са групирани в групи (разряди). В държавните предприятия работната заплата на работниците се изплаща по предварително определен държавен фонд „Работна заплата", като се осъществява за равен труд — равно заплащане. В ТКЗС възнаграждението на труда на кооператорите се осъществява от общия доход на стопанството, предназначен за разпределение според труда. Поради това в отделното стопанство се осъществява изискването на закона за разпределението според труда — за равен труд — равно заплащане, но в различните кооперативни стопанства възнаграждението на труда за една и съща работа е различно по своите размери.

Българската комунистическа партия особено след своя Априлски пленум (1956 г.) провежда политика на постепенно сближаване възнаграждението според труда на селяните кооператори с това на работниците и служителите. Така средногодишното трудово възнаграждение на един постоянно зает кооператор в ТКЗС от 404 лева през 1957 г. се увеличава на 847 лева през 1970 г. или 2,1 пъти срещу 1,8 пъти за работниците и служителите. През този период темповете на нарастване на средногодишното трудово възнаграждение на постоянно зает кооператор в ТКЗС са значително по-високи и в сравнение с тези на работниците и служителите в ДЗС.

По-бързите темпове на нарастване на средногодишното трудово възнаграждение на зает кооператор в ТКЗС в сравнение със средногодишната заплата на работниците и служителите, заети в материалното производство, води до намаляване на съществените различия в равнището на заплащането на труда между тези социални групи. Така през 1957 г. средногодишното трудово възнаграждение на зает кооператор в ТКЗС е съставлявало 49,5% от средногодишната работна заплата на работниците и служителите, заети в различните отрасли на материалното производство, и 54,9% от средногодишната работна заплата на работниците и служителите в ДЗС, а през 1970 г. съответно 56,4% и 70,5%.

Следва да се има предвид, че номиналните доходи на селяните кооператори, получени от личното им стопанство, са значително по-големи от подобни доходи на работниците и служителите. Това в още

Digitized by Google

по-голяма степен сближава номиналните доходи на селяните кооператори с тези на работниците и служителите срещу вложен от тях труд.

Главното направление за намаляване разликата в доходите на работниците и служещите, от една страна, и на селяните кооператори, от друга, трябва да бъде, заяви другарят Тодор Живков пред Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията, по-бързото нарастване на доходите на селяните кооператори от общественото стопанство от доходите на работниците и служителите. Това ще съдействува, както се посочва в решението на пленума, за по-нататъшното сближаване на жизненото равнище на работниците и селяните кооператори. Материалната основа за осъществяването на този процес е преодоляването на икономическото изоставане на селското стопанство от другите отрасли на народното стопанство. В резултат на развитието на производителните сили и привеждането на селското стопанство върху индустриална основа, с превръщането на селскостопанския труд в разновидност на индустриалния, решително ще се повишава обществената производителност на труда и ще се намалява себестойността на селскостопанската продукция. Това ще позволи да се осигури по-бързо нарастване на доходите на селяните кооператори от общественото стопанство на ТКЗС в сравнение с нарастването на заплащането на труда на работниците и служителите.

С развитието и усъвършенствуването на кооперативната собственост върху средствата за производство, с нейното сближаване и взаимно преплитане с държавната (общонародната) ще се създават все по-добри предпоставки за сближаване начина, формите и равнището на заплащане на труда на селяните кооператори до тези на работниците в ДЗС и промишлените предприятия.

Априлският пленум на ЦК на БКП (1970 г.) разработи цялостна програма за последователно прилагане на принципа „за равен труд — равно заплащане", за постепенно изравняване заплащането на труда на селяните кооператори с това на работниците и служителите. Десетият конгрес потвърди тези постановки. Постановлението на ЦК на БКП и Министерския съвет за последователно внедряване на икономическия механизъм в селското стопанство ги конкретизира. В него се предвижда да се въведе постепенно уеднаквяване на заплащането на труда в ТКЗС и ДЗС по принципа „за равен труд — равно заплащане" върху основата на внедряване на единни трудови норми, диференцирани съобразно условията на производството, увеличаване на производителността на труда, снижаването на себестойността на продукцията и натрупаните средства във фонд „Икономическо въздействие и подпомагане" на АПК. С изпълнението на това решение се осъществява още по-пълното използване на закона за разпределението според труда в ТКЗС. Във временната наредба за организация на заплащането на труда в селскостопанските предприятия (ноември 1972 г.) се предвиждат редица мероприятия, които ще създадат още по-добри предпоставки за ускоряване процеса на сближаване заплащането на труда на кооператорите с това на работниците в държавния сектор, за пълно приложение изискванията на икономическия закон за разпределението според труда — за равен труд — равно заплащане — първоначално в рамките на АПК, а в недалечна перспектива и в мащабите на цялото народно стопанство. С цел да се осигури сближаването на заплащането на труда в АПК се предвижда да се прилага единен тарифен указател и единни трудови норми, диференцирани съобразно условията на производството. Осъществяването на това в рамките на цялото народно стопанство може да стане върху основата на създаването на сравнително еднакви икономически условия между ТКЗС в АПК и между самите АПК. То е възможно, като се осигури значително по-висока производи-

Digitized by Google

телност на труда и се намали себестойността на продукцията и като се наберат достатъчно средства във фонд „Икономическо въздействие и подпомагане".

* * *

Комплексната програма на Партията за повишаване жизненото равнище на народа, в това число и политиката на Партията за по-нататъшно повишаване възнаграждението на труда, ще се изпълни, се посочва в решенията на Декемврийския пленум, „само на основата на по-нататъшното развитие на материално-техническата база, на повсеместната интензификация, ускоряването на научно-техническия прогрес и бързото повишаване на обществената производителност на труда". На марксизма-ленинизма, на социалистическата практика са чужди възгледите за „потребителския социализъм". Сега повече от всеки друг път е необходимо партийните организации, комунистите да мобилизират трудещите се за по-ефективно водене на икономиката, за най-доброто организиране на работата в предприятията, учрежденията, научните институти. Необходима е висока трудова и гражданска дисциплина, делова творческа атмосфера, широк размах на социалистическото съревнование.

Научната организация на труда в търговията

доц. **ГРИГОР ВАКЛИЕВ**
зам.-министър на вътрешната търговия и услугите

Десетият конгрес на БКП утвърди като основна задача пред вътрешната търговия по-нататъшното повишаване културата на търговското обслужване. Основно този въпрос бе поставен на Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Едно от направленията за изпълнението на тази задача е внедряването на научна организация на труда в магазините и заведенията за обществено хранене.

* * *

Досегашната практика показва, че това е трудна задача за изпълнение. Темпът, с който се внедряват мероприятията за усъвършенстване организацията на труда, е незадоволителен. До голяма степен това се дължи на недостатъчното изясняване съдържанието и целите на научната организация на труда в магазина и заведенията за обществено хранене, от една страна, и от друга, че този въпрос е предоставен за решаване само от определени лица. Успешното му осъществяване зависи в голяма степен от работата на стопанските ръководители, от една страна, и от друга, от разностранната дейност на партийните организации да разяснят съдържанието и целите на научната организация, да мобилизират усилията и творчеството на всички работници и служители, за да могат с колективни усилия да намират най-рационални решения и да популяризират новото.

Digitized by Google

При определянето на съдържанието и целите на организацията на труда в магазините и заведенията за обществено хранене винаги се изхожда от спецификата и характера на процеса на труда, който се осъществява в тях. За разлика от сферата на материалното производство при осъществяването на производствения процес в търговския обект освен средствата и предметите на труда и работната сила е необходим още един много важен елемент — **купувачът.** Това обуславя някои особености на производствения процес в търговията и предявява специфични изисквания към труда в магазина и заведението за обществено хранене. Организацията на труда непрекъснато се изменя под влияние на развитието на отделните елементи на обслужването. Особено динамично е развитието на елементите, предмет на труда, и купувач, а оттук и тяхното активно влияние върху организацията на труда на търговските работници.

Повишаването на покупателната способност на населението, увеличаването на стоковия фонд, неговото обогатяване и структурно изменение пораждат нови, по-високи изисквания към търговския работник. Така например в периода на недостатъчни стокови фондове и ниска покупателна способност на населението не възникваха въпроси за съкращаване времето, необходимо за покупката на стоки от населението. За подобряване структурата на работното време, като относително се увеличава времето за непосредствено обслужване на населението, за поддържането на постоянен асортимент от стоки народен тип. И още за подобряване информацията и консултацията на купувача с оглед да се насочва по-добре потребителското търсене и пр., а тези въпроси сега стават първостепенни.

С внедряването на научната организация на труда в магазините и заведенията за обществено хранене се постига значително повишаване качеството на търговското обслужване на населението. Освен това се повишава и ефективността на труда на търговските работници. Това става по пътя на по-рационалното използване на работната сила, която е заета в търговските обекти, и чрез съкращаването на времето, което изразходват купувачите за извършването на отделните покупки.

Как могат да помогнат за разрешаването на тези въпроси партийните организации и комунистите? Те могат да съсредоточат своето внимание за разработване и внедряване на рационални форми на разделение и кооперираме на труда вътре в магазина. Да помогнат за внедряване на ефективни форми и системи на материално и морално стимулиране. Да се грижат за подобряване състава и за повишаване професионалната подготовка на търговските работници. Да изучават и разпространяват прогресивните форми и методи на труда. Да обсъждат мерки за усъвършенствуване организацията на работното време и на обслужването в търговските обекти и на работните места, за създаване на благоприятни условия на работа. За да се реализират посочените цели, партийните организации могат да помогнат много и със своята широка възпитателна работа сред търговските работници за създаването на комунистическо отношение към труда. Положителна роля могат да изиграят и другите обществени организации, като за целта по-широко се използват събранията на колективите, политико-възпитателната работа и моралните и материалните стимули. Необходимо е също така административно-стопанските органи непрекъснато да полагат грижи за подобряване условията на труда. За да отговарят те на съвременните изисквания от санитарно-хигиенна, битова и психофизиологична гледна точка и др., значително трябва да се подобрят грижите за съхраняване и увеличаване работоспособността на търговските работници, като за целта по-широко се провеждат различни здравни мероприятия.

Digitized by Google

От посочените направления за подобряване организацията на труда се вижда колко разнообразен и широк е кръгът от въпроси, които могат и трябва да бъдат обект на партийна оценка и решения. Това обстоятелство обуславя необходимостта от **широкото и активно участие на целия колектив в работата по внедряването на научна организация на труда.** Погрешно е разбирането на някои ръководители, че с разработването и внедряването на научна организация на труда следва да се занимават само определени органи и специалисти в предприятието. Поради това все още в много предприятия не са създадени необходимите организационни условия за участие в тази дейност на широк кръг от специалисти и работници, вследствие на което и резултатите са незадоволителни. Партийните организации могат най-авторитетно да помогнат да се преодолее това неправилно становище с оглед в предприятието и неговите поделения да се създаде необходимата атмосфера и подходящ климат за използване на творческата активност на всички специалисти и работници.

Критерий за ефективността на мероприятията за научна организация на труда е доколко тяхното внедряване способствува за постигането на основните цели: **на първо място да се повиши равнището на търговското обслужване и се задоволяват по-пълно неговите потребности, като му се пести максимум време.** След това да се увеличи ефективността на труда на работниците, като се създават благоприятни условия за работа, и накрая да се възпитават трудещите се в дух на комунистическо отношение към труда. По този начин най-добре ще се изпълнят и решенията на Партията за подобряване на търговското обслужване.

Много търговски предприятия в своята практическа дейност съзнателно или несъзнателно дават приоритет само на някои от тези основни цели. Преди всичко приоритет се дава на качеството на търговското обслужване и ефективността на труда на работниците. Недостатъчно внимание се отделя за създаването на по-благоприятни условия на работа и на възпитанието на кадрите. За това говори липсата в много случаи на елементарни санитарно-хигиенни и битови условия в магазините и заведенията за обществено хранене и недостатъчната възпитателна работа сред търговските работници.

* * *

До края на тази и през следващата петилетка се очертава бързо да нарастнат стоковите фондове в количествено и качествено отношение. Съобразно приетата програма за повишаване на жизненото равнище на народа бързо ще нарастне и покупателната способност на населението. При това положение особено важно значение за подобряване организацията на труда придобива разделението и кооперирането на труда на работниците в магазините при извършването на продажбите. Това е така, защото именно тук трудът на търговските работници е свързан с качеството на търговското обслужване и преди всичко със съкращаване времетрайността на покупките. Както е известно, понастоящем разделението на труда на работниците в магазините е осъществено главно по предметен (стоков) признак. Недостатъчно е **разделението на труда в търговските обекти на функционална основа.** Спомагателните операции по подготовката на стоките за продажба, разфасовка, пакетаж и опаковка на закупените стоки, заплащането на купените стоки, почистването и поддържането на магазина и др. се преценяват и не отговарят на повишените изисквания към организацията на труда от страна на купувачите.

Броят на спомагателните работници в магазините и заведенията

Digitized by Google

за обществено хранене е недостатъчен. Относителното им тегло в общия брой на работниците в тях възлиза на 3,5 на сто. Очевидно, за да се отговори на повишените изисквания към продажбите, **основните работници — продавачите, следва постепенно да се освобождават от спомагателните функции.** По този начин ще се създадат условия за по-бързо и качествено обслужване на купувачите и увеличаване пропускателната способност на обектите. Естествено, при определянето на степента на разделение на труда следва да се подхожда съвсем конкретно, като се държи сметка за големината на търговските обекти и характера на продаваните стоки. За оптимално разделение на труда следва да се приема това, при което е налице **максималното използване на работното време на търговските работници при минимални разходи на време от страна на купувачите.**

* * *

Друг съществен проблем е **организацията на работното време.** Неговото значение се определя от сравнително най-големия относителен дял на разходите за работната заплата в общия размер на разходите по обращението.

Сега съществуват значителни резерви за повишаване ефективността на труда и подобряване обслужването на населението. Направените изследвания в тази връзка показват, че в много предприятия има нерационална структура на работното време. Относителното тегло на разходите на време за основна работа, т. е. за непосредственото обслужване на купувачите, е незадоволително. То се движи около 60 на сто за търговската мрежа на дребно и около 40 на сто за общественото хранене средно за страната. Явно е, че употребеното време за спомагателна работа е необосновано.

Следователно подобряването на структурата на работното време представлява важен резерв за повишаване производителността на труда и културата на търговското обслужване. Използването на този резерв в настоящия момент има важно значение, като се има предвид недостатъчната численост на работниците в търговията. С него фактически би могло да се компенсира част от недостига на работници за отрасъла и се съкрати престоят на купувачите в магазина.

Едновременно с усъвършенстуването на структурата на работното време е необходимо да се подобрява коефициентът на полезното му използване както общо за предприятието, така и по отделни търговски обекти и звена.

Мероприятията за подобряване структурата и използването на работното време могат да бъдат най-различни. В зависимост от конкретните условия в отделните обекти и резултатите от анализа на фактическото състояние те могат да се отнасят за: изменението на работното време на работниците в съответствие с интензивността на продажбите по дни и часове от деня; за разкриване на нови работни места или разширяване на номенклатурата и асортимента на продаваните стоки, за рационално разделение на труда; за предварителна подготовка на работните места и обекта, за да не се допускат прекъсвания в продажбите, за предварително пакетиране и разфасоване на стоките и др.

* * *

Успешното внедряване на научна организация на труда в търговските обекти изисква непрекъснато подобряване състава и повишаване професионалната квалификация на търговските работници. Съвре-

Digitized by Google

менната търговия се характеризира с модерна търговска мрежа, със сложен асортимент от стоки и най-вече с повишени изисквания на купувачите. Оттук се обуславя и необходимостта от много добра обща и професионална подготовка на търговските работници. В бъдеще тези изисквания ще се изменят и повишават. Данните за състава на работниците в търговската мрежа показват, че тяхната професионална и обща култура изостава от развитието на материалната база, стоковия фонд и изискванията на потребителя. **Това състояние определя необходимостта от бързи мерки и системна работа на партийните, профсъюзните и стопанските ръководства за подобряване състава и повишаване квалификацията на търговските работници.**

По-добрата организация на труда в магазините и заведенията за обществено хранене ще създаде по-голяма привлекателност на търговската професия за девойките и младежите със средно професионално и общо образование. В това отношение съществена роля би могло да има освобождаването на основните работници — управители, продавачи, сервитьори и др. от съвместимите за тяхната квалификация и професия задължения (почистване и поддържане на обекта в добро санитарно състояние, груба обработка и пренасяне на стоки и пр.). Това изисква постепенно, съобразно с възможностите, да се назначат към по-големите обекти общи работници и чистачи, а за малките обекти да се организира централизирана система за поддържането им. С това ще бъде отстранена една от причините за текучеството сред младите търговски работници и ще се създадат условия за по-добър подбор и възпитание на кадрите.

Материалното и моралното стимулиране на труда, развитието на творческата активност, възпитаването на съзнателна дисциплина у работниците винаги са имали определящо значение за подобряване организацията на труда. Тяхното значение в периода на изграждане на развито социалистическо общество се увеличава във връзка с изпълнението на социалните задачи, които трябва да реши организацията на труда през следващите години, а именно: всестранно развитие на трудещите се и възпитаване у тях комунистическо отношение към труда, стремеж към творчество и новаторски решения, инициативност, висока трудова и професионална дисциплина, интерес към усвояването на постиженията на науката и практиката.

Личната материална заинтересованост е едно от главните средства за подобряване организацията на труда. Това налага непрекъснато да се подобрява приложението на възприетите системи на заплащане на труда, като все по-тясно работната заплата се обвързва с резултатите от дейността на отделните работници.

Успоредно с използването на материалната заинтересованост необходимо е да се засили ролята на духовните стимули и нравствените фактори за повишаване съзнателността в поведението и дейността на търговските работници, за възпитаване на социалистическо отношение към труда, за съзнателна дисциплина, колективизъм, другарство, взаимопомощ, непримиримост към недостатъците, грижовно отношение към социалистическата собственост и пр.

* * *

Друг съществен елемент на организацията на труда в магазините и заведенията за обществено хранене са **методите на труда.** Поради това, че в търговските обекти преобладава ръчният труд и в близко време не се очаква съществено изменение в тази насока, внедряването на рационални методи представлява сериозен резерв за усъвършенстване организацията на труда. Това налага във всяко предприятие и

Digitized by Google

стопанска организация да се организира системна работа за изучаването и разпространяването на прогресивните и ефективни методи. Вниманието на търговските колективи да бъде насочено към овладяването на прогресивните методи, като се използват най-разнообразни форми и средства.

С увеличаването и разнообразяването на асортимента голямо значение придобива въпросът за **правилното определяне и регулиране на стоковите наличности по магазини и работни места.** Този въпрос сега се решава предимно от управителите на търговските обекти, и то по най-елементарен начин. Участието на специалистите от предприятието се свежда до изпълнението на заявките и регулирането на стоковите запаси посредством определянето на общ за магазина норматив. Такава практика води до значителни загуби, до прекъсвания в продажбите на някои стоки, до нерационално използване на площите в един магазин, а в други до затруднения по съхранението на стоките. Неправилно е схващането, че тази практика трябва да продължи до момента на използването на електронна техника за регулиране на стоковите запаси в магазините. При съществуващите условия е възможно и необходимо да се усъвършенствува системата за определяне и регулиране на стоковите наличности по магазини и работни места. За тази цел във всяко търговско предприятие е необходимо да бъде определена номенклатурата на асортимента по отделни обекти и работни места съобразно с тяхната специализация, възможности за продажби и икономическа целесъобразност. Да бъдат разработени оптимални нормативи за стокова наличност по отделни групи стоки и по важни асортименти в зависимост от интензивността на продажбите и възможностите за съхраняване и доставка съобразно условията на всеки обект.

Подобряване на системата за определяне и регулиране на стоковите запаси в търговската мрежа на дребно има важно значение за изпълнението на решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП и на Министерския съвет за осигуряване производството и търговията със съвременни, качествени, народен тип стоки. Поддържането в постоянна наличност в търговската мрежа на стоки от народен тип може да се осъществи само на основата на правилно определени стокови запаси по отделни групи стоки и асортименти, съобразно с обема на продажбите, условията и честотата на снабдяване (зареждане) на отделни обекти и др.

* * *

Посочените проблеми са само част от основните елементи, които включва научната организация на труда в търговските обекти. Решаването им зависи естествено от работата на стопанските ръководства. Но безспорно голямо значение ще има организаторската и политическата работа на първичните партийни организации. Доколко ще съумеят да мобилизират и насочат вниманието на комунистите към тях, доколко ще се заемат с решаването на проблемите, свързани с научната организация на труда в търговията. Това се налага от решенията на X конгрес и от Програмата на Партията, в която е акцентирано, че в основата на нашата работа трябва да бъде грижата за човека. Девизът „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека" трябва да бъде ежедневна грижа. Цялата наша практическа дейност трябва да бъде насочена за претворяването му в живо дело. **С още по-голяма сила се налага сега да се обърнем с лице към проблемите на обслужването на потребителите и за да спазим духа и смисъла на решенията на Декемврийския пленум на ЦК на Партията за повишаване жизненото равнище на народа, качеството на обслужването трябва да съответствува на изискванията на гражданите на развитото социалистическо общество.**

Digitized by Google

Комплексен подход при решаването на проблемите

След Априлския пленум на ЦК на БКП (1956 г.) у нас се създадоха икономически и материални предпоставки за значително повишаване на жизненото равнище на народа, за прогресивни изменения на неговия бит и за подобряване на общественото обслужване.

Изграждането на развито социалистическо общество, в който етап нашата страна навлезе, постави нови проблеми пред сферата на общественото обслужване в България и предяви по-високи изисквания за нейното усъвършенстване на принципно нова основа. Тези нови проблеми и по-високи изисквания са разработени в „Основни положения за усъвършенстване на системата на обществено обслужване", които Държавният съвет на НРБ утвърди с решението си от 20. VII. м. г. Сферата на общественото обслужване обхваща голям брой материални и нематериални обществени услуги, сред тях обаче особено голямо икономическо и социално значение имат търговията и общественото хранене.

Десетият конгрес на БКП подчерта, че всички наши планове и дела са продиктувани от една мисъл — грижата за човека — основа на грижа на Партията, смисъл и съдържание на цялата й политика. Нова ярка изява в това отношение са и решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП, който разработи грандиозна програма за по-нататъшното повишаване жизненото равнище на народа.

Изпълнението на тази програма изисква нов, комплексен подход към решаването проблемите на културата в търговията и общественото хранене.

Вътрешната търговия и общественото хранене в Благоевски район на столицата постигнаха през първите години на шестата петилетка големи успехи както в ръста на стокообмяните фондове, така и в обема на стокооборота. Положителни изменения настъпиха и в материално-техническата база, в интензифициране процесите на движението на стоките, създадоха се по-добри условия за развитието на стопанския туризъм.

След пленума на ГК на БКП от юли 1970 г., който направи задълбочен анализ на състоянието на търговската мрежа, търговското обслужване и кадрите, на работата на партийните, стопанските, профсъюзните и комсомолските органи и организации и след историческия Десети партиен конгрес, РК на Партията проведе редица мероприятия за подобряване организацията на работата и издигане на по-високо равнище търговската дейност и обслужването на територията на Благоевски район.

Бюрото на РК на шест свои заседания обсъди някои основни проблеми от работата на търговските организации, като: „Как се изпълняват решенията на пленума на ГК на БКП", „Работата на първичните партийни организации и бюрата за внедряване и утвърждаване на прогресивните форми в търговското обслужване", „Ролята на първичните организации и бюрата за подобряване културата на търговското обслужване", „Относно борбата с корупцията и опазване на социалистическата собственост в светлината на писмото на др. Тодор Живков и указанията на ГК на БКП", „Първичните организации и бюрата за разширяване на търговската мрежа и подобряване материално-техническата база на търговията в района".

Тези проблеми бяха обект на най-сериозно обсъждане и от районния народен съвет.

Проведена бе и теоретична конференция за „Ролята на търговията и общественото хранене през периода на изграждане на социалистическото общество в България". Докладът бе разработен от проф. Иван Матев, проф. Хаджиниколов и н. с. Спас Карамфилов. Конференцията помогна значително да се повиши теоретическото равнище на стопанския, партийния, профсъюзния и комсомолския актив, правилно да се разбере гражданската роля на търговските организации.

Голяма роля изигра и общественият преглед за равнището на културата на търговията в магазините и заведенията за обществено хранене. Обхванати бяха и шестте търговски предприятия на територията на района, като бяха проверени общо 64 търговски обекта.

В резултат на широката масово-политическа и организаторска работа, разгърната от РК на БКП, от партийните, профсъюзните и комсомолските организации, нарасна политическата и трудовата активност на колективите.

На основата на разработените планове за развитието на търговската мрежа по квартали и жилищни комплекси в Благоевски район се откриха нови типове магазини и заведения за обществено хранене, като супермаркети, комбинирани магазини „Бърза закуска" и др. Разположението на търговската мрежа се насочва все повече към крайните квартали и в районите на новите жилищни комплекси.

През последните години бяха създадени

Digitized by Google

по-добри условия за развитието на стопанския туризъм.

Внедряването и усъвършенстуването на прогресивните форми на търговско обслужване получиха ново развитие. Те по-добре отговарят на задачите, които поставя пред търговията Декемврийският пленум на ЦК на БКП, преди всичко за икономия на време при покупката на стоки и за повишаване производителността на труда на търговските работници.

Работното време на голяма част от магазините и заведенията за общественото хранене се измени с оглед то да съответствува на нуждите на потребителите.

* * *

Основният фактор, главният лост за мобилизиране на трудовите колективи за изпълнение на конкретните решения и насрещните планове е всеобщото масово социалистическо съревнование.

Отчетът на всенародното социалистическо съревнование, който планина в началото на 1972 година, с всеки изминат ден обхващаше все повече условия и сферата на трудовите колективи от търговските предприятия при Благоевски район, тъкмо и наше ги за изпълнение и надвишаване на насрещните планове и обещания. За 1972 г. планът по стокооборота е превишен. При държавен план 3578.5 х. лв. и насрещен план 3.4770 х. лв. е реализиран стокооборот за 3.5189 х. лв.

Масово-политическата работа във всички търговски предприятия бе насочена към повишаване политическата и трудовата активност. Във всички търговски предприятия се разработиха програми за съревнованието, които на научна основа, съобразно спецификата на всяко предприятие, определят формите и методите за разгръщане активността на трудовите колективи и на отделния търговски работник. Особено място бе отделено за определяне показателите за морално и материално стимулиране на участниците в съревнованието. В това отношение добри резултати постигнаха ГТП „Нармаг", ТК „Балкантурист" и др.

Една от основните слабости при разработката на програмите за социалистическото съревнование бе това, че в тях не бяха дадени като основа за сравнение резултатите и постиженията на нашите налите в икономическо отношение страни, не се сочеха средствените показатели. Ето защо РК на Партията, районният съвет на профсъюзите дадоха указания бързо да се преустроят тези програми, да се проучат преди всичко новите форми в всеки вид търговска практика за повишаване културата на търговията.

Известно е, че душа на всенародното съревнование трябва да бъде своеобразното състезание, надпреварата за по-добри резултати в атмосферата на другарско сътрудничество и взаимопомощ. Без състезание не може да се осъществява сравнимост на резултатите и възпроизводството на опита на другите. Затова широко се използва системата на договорите между съревноваващите се. Търговските организации в нашия район имат в това отношение добър опит. Договори се сключват не само между колективите в системата на собствената организация, но и със съответните организации от други градове на страната. Така например за годините на шестата петилетка ТК „Балкантурист" има сключени договори за съревнование между 11 обекта в системата на предприятието и с „Балкантурист" в Пловдив. ДСО „Мототехника и автосервизи" — клон София има сключени 12 договора между отделните магазини, а освен това и с клона на гр. Ловеч. В ГТП „Нармаг" има много добри традиции при сключване на договорите за съревнование. Те са конкретизирани. Оценка за работата на отделния колектив се дава на основата на това, как се изпълнява насрещният план по всички показатели и каква е приносът на всяка от договарящите се страни. Сключени са 10 договора между търговските отдели, 37 договора между колективите от образцовите магазини. Колективът на „Общественото хранене и хотели" сключи договор за съревнование и взаимопомощ с колектива на „Обществено хранене" в гр. Пловдив и с колектива на „Обществено хранене и хотели" в Димитровски район на София. Клон „Хранителни стоки" — филиал Благоевски район има сключен договор със съответния колектив от град Пловдив, а общо във филиала са сключени 23 договора за съревнование, които обхващат колективите на 40 магазина.

Към договорите се подхождаше творчески, оценяваше се тяхното голямо морално-политическо значение. Те се сключваха в тържествена обстановка, системно се отчиташе изпълнението на поетите обещания и на подписаните договори, държеше се сметка за реалния принос, за повишаване обществената производителност на труда и подобряване културата на обслужването.

* * *

Основен показател за отчитане съревнованието между търговските колективи са изискванията за висока култура на търговското обслужване. В тази връзка непрекъснато се търсят нови форми и методи за подобряване на работата. Нашият район с право се счита за един от най-изявените в търговско отношение район на столицата и той е длъжен до голяма степен да дава тон и да бъде водещ във всяка област на културата в търговията. Новите форми на работа в ресторантите на ТК „Балкантурист" помагат много да се издига културата на обслужването. Такива нови форми са — сервиране с помощни масички, фламбиране, обслужване по поръчка, експресно обслужване и др. Голяма роля играят също доставянето на хладилници в залите, въвеждането на нови машини и съоръжения и др. В ГТП „Нармаг" се положиха много усилия да се повишава квалификацията на търговските работници и да се работи под девиза „Всеки търговски работник — консултант".

Digitized by Google

Особено важно е да подчертаем значението на изучаването и внедряването на челния опит, на опита на първенците. В клон „Обществено хранене и хотели", в ГТП „Нармаг" се извърши добра работа за изучаването опита и картотекирането на първенците, на челниците в търговията. Стана практика да се правят срещи за обмяна на техния опит. В ГТП „Нармаг" са проведени 5 срещи във връзка с новия начин на салонно обслужване, по подготовката на магазин за реализация, по инициативата на магазин „Младежка мода" — „Културно продадено — културно опаковано" и др. почини.

Въпреки постигнатите добри резултати все още се работи доста плахо Издават се бюлетини, диаграми, изпращат се поздравителни писма, водят се графики. РК на БКП и районният съвет на профсъюзите взеха сериозни мерки тези форми да се преустроят, да се разшири тяхното въздействие върху членовете на колектива. Да се осигури богата информация за това, което е постигнато в другите търговски организации, да се види къде се намираме ние в сравнение със световните показатели, по които трябва да се равняваме.

* * *

Социалистическото съревнование не може да бъде ефективно, ако не се осигури необходимото внимание за непрестанното обучение, подбор и възпитание на кадрите.

Можем да отчетем, че мерките, които взеха партийните организации и ръководствата на търговските предприятия в изпълнение решенията на пленума на ГК на БКП от 1970 г., доведоха до подобряване на работата в това отношение,

Под ръководството на РК на Партията партийните организации в търговските предприятия развърнаха широка идейно-възпитателна работа сред търговските работници и служители Добре е организирана комсомолската дейност за възпитанието на младите търговски работници. ГК на Комсомола през 1972 г. на свой пленум обсъди как работят районният комитет и дружествата на Комсомола сред младите търговски работници и набеляза мерки да се уголеми броят и да се подобри квалификацията и образованието на комсомолците, които работят в търговските предприятия. РК на Партията, партийните и стопанските ръководства оцениха високо ентусиазма и младежката инициатива, тъй поетата бързо да внедрят новото и прогресивното в търговията и да оказват съдействие за укрепване и утвърждаване на младите търговски работници и особено на младежките търговски обекти В резултат на това отношенията взаимно на младите търговски работници в търговията непрекъснато нарастват Така в „Нармаг" младежите са вече 45 на сто от състава на колектива, в „Топлино" — 46 на сто Малък е броят на младите търговски работници в „Хранителни стоки" и „Обществено хранене".

Голяма е ролята на икономиста в системата на търговското предприятие, понеже в търговията той изпълнява функциите на технолога и инженера в промишлените предприятия. Той е организатор на търговската дейност, внедрител на прогресивните форми на търговията и ръководител на магазина.

За да има районният комитет ясна картина за образованието и квалификацията на икономистите от системата на търговските предприятия от Благоевски район и да може да провежда диференцирани и конкретни мероприятия за тяхната квалификация, беше направена анкета от районното дружество на икономистите за състоянието на икономическите кадри. Анкетата показва, че в търговските отдели на предприятията работят 140 икономисти, от които само 33 са със средно специално и 12 с висше икономическо образование. Още по-лошо е състоянието в търговската мрежа. Така ТК „Балкантурист", който има големи и модерни заведения за обществено хранене, от 20 управители само един има висше образование. „Топлино" — от 23 управители на складове двама имат висше образование. Най-тежко е положението в „Нармаг". Това предприятие, което има такива големи магазини, като магазин „София", „Средец", „Дом на модата" и др., нито един от тях не се ръководи от специалист с висше образование.

Въз основа на получените данни от анкетата РК на Партията предвижда да се организира система от диференцирани курсове, школи и др. за повишаване икономическата подготовка на търговските кадри.

С помощта на районното дружество на икономистите през 1972 година бе организиран и първият курс с директорите и партийните секретари по проблемите на новия икономически механизъм. В осем лекции бяха разгледани подробно всички основни въпроси, като бе обърнато особено внимание на практическата страна на въпросите.

За по-нататъшно политическата подготовка и квалификацията на апарата в търговската мрежа и общественото хранене не са вече достатъчни досега прилаганите мероприятия Търговските работници са тези, които представят нашето производство пред населението и пред чуждестранните туристи. Те са, които влизат в ежедневен контакт с всички категории трудещи се. Следователно те трябва да умеят бързо и умело да реагират на културата, възпитанието, манталитета, темперамента на отделните потребители. За да бъдат готови да изпълнят тези свои задължения, необходимо е да се засили както професионалната, така и партийно-политическата работа с тях.

Това е един важен проблем, с който твърдо трябва да се заемат РК на Партията, партийните и стопанските ръководства в системата на вътрешната търговия.

инж. **Никифор КЕСЛЕВ**
секретар на Благоевски РК на БКП

Алекси АЛЕКСИЕВ
завеждащ отдел „Стопански"

Digitized by Google

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ И МОДЕРНИЗАЦИЯ

Поместваме със съкращение доклада на бюрото на ОК на БКП в Габрово, изнесен на пленум, състоял се на 26. I. 1973 година.

В работата на пленума взе участие и първият секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет другарят ТОДОР ЖИВКОВ.

На националното съвещание в Русе др. Тодор Живков още един път подчерта, че шестата петилетка е петилетка на технически прогрес. „Отчитайки — каза той — развитието на нашата материално-техническа база, на нашата научноизследователска мисъл, институтите, които създават условия за подготовка на кадри, цял ред въпроси и фактори, дойдохме до извода, че можем да си поставим такива задачи за поврат и повдигане рентабилността на нашата социалистическа икономика на основата на съвременни средства за автоматизация и механизация и автоматизация на производствените процеси..." Това е единствено правилният път, който ще доведе до рязко повишаване обществената производителност на труда, до подобряване на качеството на продукцията, до увеличаване на конкурентоспособността ѝ на външния пазар. Само на тази основа могат да се създадат условия за повишаване на жизненото равнище на нашия народ.

Вземайки предвид тези указания на ЦК на БКП, бюрото на окръжния комитет на Партията след задълбочен анализ на сегашното състояние на равнището на техниката, технологията и организацията на производството, труда и управлението, дойде до извода, че УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕТО И МОДЕРНИЗАЦИЯТА НА ПРОИЗВОДСТВОТО е и ще бъде най-ефективният път за изпълнение на поставената от Партията и Правителството задача.

За промишлеността на Габровски окръг е характерно това, че тя е стара, една част от техниката ѝ е остаряла, в много случаи технологиите не са ефективни. За това окръжният комитет на Българската комунистическа партия след задълбочен анализ на фактическото състояние на промишленото производство смята, че най-късият, най-бързият път, който може да доведе до ускорено интензивно развитие на икономиката, е реконструкцията и модернизацията на промишлеността. Сега това е и най-икономичният път. На тази основа е разработена концепцията на окръжния комитет на Партията по реконструкцията и модернизацията. Проблемът бе обсъждан нашироко в първичните партийни организации и ръководствата на предприятията. Направените предложения спомогнаха да се изяснят по-пълно конкретните пътища за реша-

Digitized by Google

ване проблемите на реконструкцията и модернизацията, да се определи нейното място, роля и значение като етап за решаване въпросите на комплексната автоматизация на производството.

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕТО означава техническо превъоръжаване и свързаното с него преустройство на действуващите предприятия, качествено подобряване и обновяване на средствата на труда в съответствие с изискванията на съвременната наука и техника, увеличаване на относителния дял на оборудването в състава на основните фондове на предприятията. То довежда до усъвършенствуване на технологическия процес и подобряване условията за повишаване на производителността на труда.

Един от важните елементи на реконструкцията е модернизацията. Това означава усъвършенствуване на намиращите се в експлоатация основни фондове с оглед отстраняване на морално изхабените и повишаване на технико-икономическите показатели в съответствие със съвременното развитие на производството. Модернизирането се извършва посредством частични и конструктивни изменения, замяна на отделни възли, агрегати, детайли, както и с добавяне на допълнителни прибори, приспособления и контролно-регулиращи устройства. При това машините и съоръженията, минали през модернизация, увеличават значително възможностите за подобряване на срока за тяхната експлоатация. По такъв начин се осигурява увеличаване на обема и качеството на продукцията от наличните машини, съоръжения и площи, без да се изисква допълнително количество работна сила и техника. Увеличава се производителността на труда, снижава се себестойността, което е едно от условията да се постигне по-висока рентабилност на производството. Модернизацията може да бъде частична и комплексна. Тя създава необходимите условия за икономия на капитални вложения.

Следователно по пътя на реконструкцията и модернизацията е възможно:

— Да се замени или усъвършенствува част от морално и физически остарялата техника, с която са оборудвани промишлени клонове, да се заменят старите с принципно нови производствена технологии и на тази основа да се изгради съвременна, научна организация на производството, труда и управлението, да се повиши рязко обществената производителност на труда.

— Да се увеличи значително обемът на промишленото производство с наличната работна ръка. Трудовите ресурси както за цялата страна, така и за нашия окръг са ограничени. Освен това в съответствие със закона за социално-икономическото развитие на страната през шестата петилетка целият прираст на продукцията в градовете Габрово и Севлиево трябва да бъде за сметка на производителността на труда.

— Значително да се измени съотношението в структурата на основните фондове за сметка на увеличаването на тяхната активна част. Това обновление да стане с машини и съоръжения, които да са на съвременно техническо равнище. Само по този начин можем да увеличим обема на продукцията, произвеждана със 100 лева основни производствени фондове.

— Рязко да се повиши техническото равнище и качеството на продукцията, да се достигнат световните параметри.

Бюрото на окръжния комитет на БКП счита, че за изпълнението на тази задача са налице необходимите условия:

Чувствително се подобри материално-техническата база на промишлеността в нашия окръг. От 133 043 хил. лева през 1965 година основните производствени фондове нараснаха на 224 056 хил. лева през 1970 година.

Потомствена работническа класа с голям политически и трудов опит, с традиции и новаторски дух. С всяка измината година расте и

Digitized by Google

нейният образователен уровен. Сега близо 23 на сто от заетите работници в промишлеността са с висше и средно образование. В бъдеще в резултат на взетите мерки от страна на Министерството на народната просвета за обучение и квалификация на работническата класа образователният уровен ще нарасне още повече.

Прекрасни ръководни и инженерно-технически кадри в промишлеността, с изявени делови и политически качества, с богат опит в ръководството и управлението на икономиката.

Сравнително добра мрежа от научноизследователски институти, бази за техническо развитие и висш машинно-електротехнически институт, които дават своя принос за усъвършенстване на конструктивните и технологическите разработки, за подобряване организацията на производ. ството, труда и управлението.

Умението, което натрупаха партийните, държавните и обществено-политическите органи и организации по ръководството и практическото осъществяване на стопанските задачи. Особено голяма роля ще изиграе опитът от състоянието и изпълнението на насрещните планове.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ДОСЕГАШНОТО УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ И МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ПРОМИШЛЕНОСТТА В ОКРЪГА

Голям дял за ускореното интензивно развитие на промишлеността в нашия окръг се пада и на досегашното усъвършенстване и модернизация на производството, извършени на базата на концентрацията и специализацията. Те бяха насочени към:

— модернизация на съществуващото оборудване в текстилните и машиностроителните предприятия;

— въвеждане в действие на нови, високопроизводителни машини и агрегати на мястото на наличната универсална и нископроизводителна техника;

— замяна на съществуващите технологии с нови, по-прогресивни;

— подобряване организацията на производството, труда и управлението и др.

При практическото осъществяване на реконструкцията и модернизацията преди и след Септемврийския пленум на ЦК на БКП, проведен през 1969 година, обаче бяха допуснати редица слабости. Ефективността и целесъобразността от тях не беше добре мотивирана. В много случаи задълбоченият научен анализ се заменяше със субективизъм. Извършваше се разширяване, реконструкция и модернизация главно на пасивните основни фондове. Доставена бе много техника — машини и съоръжения, но тя не се въвеждаше своевременно в експлоатация. Една част от нея не беше на съвременно ниво. Доколкото пък се извършваше реконструкция и модернизация на активните производствени фондове, то ставаше на базата на старите технологии.

Затова една от основните грижи на бюрото на окръжния комитет на Партията след Десетия конгрес беше преодоляването на слабостите, допуснати при практическото осъществяване на реконструкцията и модернизацията, за повишаването на нейната ефективност. Направеният анализ показа, че на реконструкцията и модернизацията се гледа преди всичко като на технически въпрос, а не се оценява достатъчно тяхната икономическа, политическа и социална същност, че партийните, държавните и стопанските ръководства в много случаи подценяват значението им. Налице са психологически барниери от страна на трудовите колективи при практическото им осъществяване.

Digitized by Google

Наред с голямата разяснителна работа, която проведоха окръжният, градските и заводските партийни комитети, взеха се мерки и за правилното разпределение на капиталните вложения в държавния план за развитието на окръга през шестата петилетка. По наше предложение Комитетът за планиране при Министерския съвет отдели 52 на сто от средствата за капитални вложения за реконструкция и модернизация. Правилно се установи и структурата на средствата, предназначени за тази цел. Шестдесет и девет на сто от тях са определени за реконструкция на активната част на производствените фондове. По такъв начин се създадоха предпоставки за тяхното най-целесъобразно използване, за повишаване ефективността и рентабилността на икономиката. Това може да се види най-добре от резултатите в отделните предприятия.

В завод „Болшевик" беше извършена частична реконструкция и модернизация. Остарялата технология и използването на универсални машини с ниска производителност при производството на центрови свредели наложи създаването на нова съвременна технология и заменяне на универсалното оборудване с високопроизводителни автоматизирани машини. Създаде се технологична линия за производство на центрови свредели. Конструктивната документация беше разработена от отдела за комплексна механизация на производството в завода. Машините се изработиха от цеха за нестандартно оборудване. Производителността на труда се увеличи над четири пъти, разходите на 100 лева стокова продукция се намалиха с 10,30 лева. Годишният икономически ефект само от тази линия е 134 хил. лева. На тазгодишния Пловдивски мострен панаир разработената линия беше наградена с отличието „Златни ръце". На широк фронт в завода се внедряват и полуавтоматизирани машини, които достигнаха до 30 на сто.

В завод „Подем" сега завършва първият етап на реконструкцията. Въведени са в експлоатация 15 технологични линии със специализирани агрегатни машини. Напълно е автоматизирано отделението за галванично покритие. Агрегатните машини са с програмно управление. Извършва се механизация на складовото стопанство. С внедряване на трансманипулатори се спестяват значителни производствени площи и се намалява производственият персонал. Монтирани са два бояджийски конвейера, а също така и високопроизводителен конвейер за монтеж на електротелфери. Обемът на промишлената продукция нарасна от 30 800 хил. лева преди реконструкцията на 60 000 хил. лева през 1973 година. Промишлено-производственият персонал се увеличава само с 68 човека, а производителността на труда нарасна близо два пъти.

С капиталовложения от 2000 хил. лева се извърши реконструкция и модернизация на **Завода за инструментална екипировка и печатащи устройства** на основата на Централната експериментална база и стари складови помещения. За обновяване на активната част от основните производствени фондове бяха изразходвани 75 на сто от предвидените капиталовложения. В производството са внедрени високопроизводителни машини. Създаде се съвременна поточна организация. Обемът на промишлената продукция от 2,2 мил. лева през 1971 година ще нарасне на 11,5 мил. лева през 1975 година.

Като изхождаме от досегашния опит, считаме, че приоритет в реконструкцията и модернизацията трябва да получат големите заводи. Те са строени отдавна. В тях е концентрирана голямо количество техника и работна сила. Модернизацията трябва да бъде проведена така, че след нея те да се издигнат на съвременно техническо ниво. От това следва, че не бива да извършваме просто подмяна на техниката, а ръководно начало да бъде насоката за комплексна автоматизация.

Извършеното досега в областта на реконструкцията и модерниза-

Digitized by Google

дията създаде благоприятни условия за високи икономически резултати в дейността на промишлените предприятия в окръга. Ето някои по-важни от тях:

Подобри се отрасловата структура на промишлеността. Традиционните отрасли — текстилът и кожаро-обувната промишленост — отстъпиха място на новите — машиностроенето и металообработването, химическата промишленост и др. Машиностроенето в металообработването се превърна в структуроопределящ, водещ отрасъл. Сега относителният дял на произвежданата от него продукция в общата структура на промишлеността възлиза на 36,2 на сто, а текстилът зае второ място — 32,8 на сто при абсолютно увеличение обема на производството му. Дългосрочната перспектива показва, че тези структурни изменения ще продължават в бъдеще. Очаква се през 1975 година относителният дял на продукцията от машиностроенето и металообработването да достигне 38 на сто, а през 1990 година — 52 на сто.

Постигнаха се високи и устойчиви темпове при нарастване производителността на труда. В големите предприятия тя е увеличена близо два и половина пъти.

Непрекъснатото снижаване на себестойността на 100 лева стокова продукция също така характеризира високата ефективност, постигната след реконструкцията и модернизацията. Разходите на 100 лева стокова продукция са намалени от 90,83 лева на 85,03 лева.

Непрекъснато се е повишавала и рентабилността на промишлената продукция. Тя нарасна от 22,39 на 37,96 лева на 100 лева основни производствени фондове.

Измененията в резултат на реконструкцията и модернизацията създадоха материални предпоставки за издигане на техническото равнище и качеството на продукцията. Все повече се ограничава ролята на субективния фактор при контрола на технологическите режими, чрез въвеждането на съвременна апаратура и прибори. Сега на основата на най-широкото приложение на химическите влакна и съвременна техника текстилните и трикотажните предприятия произвеждат изделия с висока потребителна стойност, които по своите параметри се доближават до постиженията на напредналите страни.

След оценка на качеството и техническото равнище на продукцията бюрото на окръжния комитет на БКП разработи програма за производството на повече от 300 изделия с оценка „К“ и „I“ до края на 1975 година.

Усъвършенствува се организацията на производството, труда и управлението. При провеждането на мероприятията в тази насока беше използван системният подход. По-добри успехи в това отношение имат ръководствата на заводите „Подем“, „Сърп и чук“, „Аврам Стоянов“, „Стоян Бъчваров“, „Иван Йонков“, Заводът за печатащи устройства и др. В тези предприятия се създадоха поточни технологични линии, внедриха се конвейери в производството.

Практиката все по-убедително доказва, че когато реконструкцията и модернизацията на производствените процеси се извърши на базата на най-съвременна технология, ефективността е неколкократно по-висока.

Анализът на резултатите обаче показва, че наред с положителното съществуват и определени слабости:

В редица предприятия, като МЗ „Янтра“, „П. Падалски“, „П. Денев“, предприятията на местната и кооперативна промишленост, се извършва ниско ефективна реконструкция и модернизация. С бавни темпове се внедряват високопроизводителни машини и съоръжения. Съществува стремеж да се искат капитални вложения само за ново строителство. Основната причина е от субективен характер. Ръководствата на тези заводи и съответните ДСО на практика нямат ясна постанов-

Digitized by Google

ка за ефективна реконструкция и модернизация. Например завод „Янтра“ извърши строителство на нов механо-монтажен цех, а в него постави старо универсално оборудване. Следователно въпросът не е само до средствата, а и до подхода, до разбирането, което се проявява при решаването на тези въпроси.

Работата по изменение на съществуващите и внедряването на нови технологии не се извършва с ускорени темпове и на широк фронт, постиженията не съответствуват на възможностите на кадрите и техническата база, на опита на окръжната партийна организация. Това може да бъде обяснено със сложен комплекс от причини. Най-важната от тях е незадоволителната работа на технологичните отдели в промишлените предприятия и базите за техническо развитие. За разлика от конструктивните отдели те не са комплектувани с необходимия брой висококвалифицирани кадри. За това положение в БТР вина имат и ЦНИРД, които не работят последователно за усъвършенствуването на структурата им с цел да се изградят дееспособни технологични отдели, за да могат да разработят водещи технологии и да оказват помощ на предприятията при внедряването им.

Най-слабо се извършва реконструкцията и модернизацията в спомагателните и обслужващите дейности. В складовите стопанства са заети много хора, техният труд не е ефективен. Внедряването на механизацията тук се извършва много бавно. Базата за техническо развитие по телферостроене в Габрово създаде гама от съоръжения за модернизиране на складовото стопанство, но интересът към тях е много малък.

В настоящия момент все по-голямо значение придобива вътрешнозаводският и междуоперационният транспорт. В много предприятия се направиха първите стъпки, внедриха се електрокари и мотокари, започна направата на монорелсови пътища. В отделни предприятия се внедряват вертикални и хоризонтални транспортни средства. Извършеното обаче е съвършено недостатъчно. То не отговаря на съвременните изисквания на производството. Много стопански ръководители още не са разбрали, че за тази дейност няма откъде да се набира работна сила.

Направеният анализ показва, че за реконструкцията и модернизацията на промишлеността в нашия окръг е положено само едно добро начало, че е преминат успешно един етап, натрупан е положителен опит.

Ние трябва ясно да осъзнаем, че при сегашните темпове на развитие на промишлеността в окръга и особено на нейната реконструкция и модернизация не можем да решим генералната задача, поставена от Партията — достигане на светозните параметри по обществената производителност на труда, техническото равнище и качеството на готовата продукция, да увеличим обема на промишленото производство през 1990 година близо 8—10 пъти, както са указанията на Политбюро на ЦК на БКП, да постигнем обем на промишленото производство в размер на 6—7 милиарда лева и това да стане в съответствие с прогнозите за изменение на трудовите ресурси.

Със сегашните темпове на работа, при това състояние на промишлеността можем да издържим не повече от 3—4 години, след което нашите възможности ще бъдат изчерпани. Това ще доведе до изоставане, ще влоши постигнатите резултати. **Пътят за излизане от това състояние е реконструкцията, комплексната модернизация, а след това и автоматизацията на производствените процеси, на основата на най-новите технологии, на съвременно техническо ниво.**

„... Изграждането на зрялото социалистическо общество — заяви

Digitized by Google

др. Тодор Живков в своята реч пред актива на Габровски окръг — предполага ние да изградим в известна степен принципиално различна производствена база в цялата наша икономика, от сега съществуващата".

Ние смятаме определено, че с близката помощ на Централния комитет на БКП, на министерствата и държавните стопански обединения тази задача в окръга ще бъде решена успешно.

ЗА УСКОРЯВАНЕ НА РЕКОНСТРУКЦИЯТА И МОДЕРНИЗАЦИЯТА НА ПРОМИШЛЕНОСТТА

Какви главни непосредствени задачи си поставяме сега в областта на реконструкцията и модернизацията на производствените мощности в окръга?

Необходимо е да се разработят КОМПЛЕКСНИ ПРОГРАМИ във всеки промишлен клон за реконструкция и модернизация, за комплексна механизация, частична и комплексна автоматизация на стадиите на единния възпроизводствен процес, на неговата организация и управление.

Ние имаме известен опит при разработването на такива програми, които трябва критически да използваме в бъдеще. Например в завод „Капитан дядо Никола" е разработена и сега се изпълнява програма за реконструкция и модернизация на цеха за производство на тръби от поливинилхлорид, съобразен с най-новите достижения в света. Този проект е създаден на основата на опита на Мтшченския комбинат — СССР, „Голцаплас" — ГДР, фирмата АГМ — Австрия и „Секисуи" — Япония. Производството на тръби ще става на базата на принципно нова технология. Настройката и регулирането на технологическия процес ще се осъществява с електронноизчислителни машини, ще се извършва ежедневен контрол на постъпващите суровини и реализацията на готовата продукция. Чрез напълно автоматизиран пневмотранспорт ще се осъществява движението на суровините от бункерните устройства до машините по целия технологически процес. С помощта на телевизионна уредба ще се контролира неговото правилно протичане. След осъществяването на проекта през 1974 година годишното производство на тръби ще нарасне от 2500 на 13500 тона. Производственият процес ще се обслужва от 35 човека, които ще произвеждат продукция за 18 милиона лева. Производителността на труда на завода в края на петилетката ще нарасне повече от три пъти, а печалбата ще се увеличи близо 5 пъти. Капиталните вложения ще бъдат откупени за една година и три месеца.

Но един задълбочен анализ на тези програми показва, че те имат известни пропуски, непълноти. Те не обхващат цялостната производствена и обслужваща дейност в предприятието, а се свеждат само до отделни негови страни. За това при съставянето на новите програми трябва напълно да се приложи системният подход, да се предложат принципно нови решения за издигане нивото на техниката и технологията, за усъвършенствуване организацията на производството, труда и управлението. Освен това трябва да се държи най-точна сметка за тенденциите в развитието на науката и техниката, за измененията, които се очакват да настъпят в суровинната база и потребителското търсене. Много важно изискване е тези програми да бъдат съобразени с концепциите, утвърдени от Партията и Правителството, за развитие на

Digitized by Google

отделните отрасли на народното стопанство и бъдещата специализация на промишлеността в окръга. Това ще ни предпази от субективизъм при тяхното съставяне и осъществяване.

При разработването на комплексните програми за реконструкция и модернизация на производството главното внимание трябва да бъде насочено към усъвършенстуването на сега съществуващите и внедряването на принципно нови **ТЕХНОЛОГИИ.** Технологичните отдели следва да бъдат комплектовани с необходимите специалисти и на тяхната работа да се отделя голямо внимание, за да могат в близко време да се укрепят. Назрял е моментът да бъде изграден и централен орган, който да се занимава с перспективите в областта на технологията.

Много важно изискване при съставянето на програмите е да се предвиди внедряването на **висококопроизводителна, на съвременно световно ниво техника.** В машиностроенето трябва да се премине решително към внедряване на специализирани машини, полуавтомати и автомати, значително да се увеличат агрегатните машини с програмно управление. Това ще доведе до повишаване точността на изработката и подобряване качеството на продукцията. Нужно е с още по-бързи темпове да се механизират и автоматизират отделните машини. Това ще позволи да се премине към създаване напълно механизирани и автоматизирани участъци и цехове, на цели производствени процеси.

При проектирането и осъществяването на реконструкцията на промишлените предприятия е необходимо да се обърне внимание на **вътрешнозаводския и междуоперационен транспорт.** Смело и без колебания да се внедряват пневмотранспортни пътища, вертикални и хоризонтални транспортьори и други съвременни и надеждни средства. Всичко това ще доведе до съкращаване числеността на спомагателните работници.

Голям проблем представлява и **складовото стопанство.** Реконструкцията и модернизацията тука следва да бъдат насочени към механизация и автоматизация на товарно-разтоварните и складовите операции и създаване научна организация на труда.

Успоредно с това трябва да се усъвършенствува ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ПРОИЗВОДСТВОТО, ТРУДА И УПРАВЛЕНИЕТО, да се увеличава поточната организация на производството, а където има условия — да се прилага и конвейеризация. Особено внимание да се обръща на организацията на отделното работно място.

От казаното дотук става съвършено ясно, че съставянето на комплексни програми за високоефективна, на съвременно технологическо и техническо равнище реконструкция и модернизация е трудна работа. Тяхното разработване и реализиране изисква висококвалифицирани ръководни и изпълнителски кадри. За това успоредно със съставянето на програмите следва да се осигурят необходимите кадри.

Сегашните ръководни и изпълнителски кадри, нивото на тяхната квалификация все още не отговарят на големите и сложни задачи. Окръгът изостава по брой на специалистите, работещи в структуроопределящите отрасли и предприятия. В промишлеността на 10 хил. заети работят 169 специалисти, срещу 236 за страната. През годините на шестата петилетка специалистите ще нарастнат от 13 041 през 1970 година на 18 368 през 1975 година, от които 4708 ще бъдат с висше образование и 13 660 със средно специално. При това положение средно годишно заетите специалисти с висше образование ще нарастват с около 350 души, а специалистите със средно образование — със 750 души. Очаква се в края на петилетката в основни линии нашият окръг да се изравни, а в някои отрасли да изпревари средното ниво на заетите специалисти в страната.

Digitized by Google

Съществени изменения трябва да настъпят и в структурата на заетите специалисти по основни групи. Има условия в окръга да се увеличи относителният дял на инженерите от 26,5 на сто за 1970 година на 38,1 на сто през 1975 година. За страната тези данни са — 28,3 на сто за 1970 година и 32,9 на сто през 1975 година. Трябва да се усъвършенствува и структурата на средните специалисти с техническо образование.

Създаването на ВМЕИ в Габрово и изграждането на неговата база ще дадат възможност за увеличаване на инженерно-техническите кадри не само в страната, но и в окръга. По предварителни прогнози броят на заетите специалисти с висше образование в окръга към 1980 година ще достигне около 5700 души.

За повишаване квалификацията на изпълнителските кадри е необходимо да се подобри работата на професионалните учебни центрове, през които годишно ще преминават около 2900 работника. В бъдеще броят на учебните центрове може да бъде увеличен с оглед обхващането на по-голям брой работници.

Високоефективната реконструкция и модернизация изисква и **правилно определяне структурата на средствата за капитални вложения.**

Досегашният опит на повечето от заводите показва, че по-голямата част от планираните средства са изразходвани за обновяване на активната част на основните производствени фондове. В това направление завод „Стоян Бъчваров" изразходи 80 на сто от предвидените капитални вложения, ЕТЗ „Подем" — 82 на сто, „Ненко Илиев" — 92 на сто, ЗИЕПУ — 75 на сто и др. Оценявайки голямото значение на този въпрос, бюрото на окръжния комитет на БКП предлага още от следващата година да се завиши делът на средствата, предвидени за реконструкция и модернизация в шестата и седмата петилетка на Габровски окръг на 80—90 на сто.

Посочените задачи, които си поставяме да решим в областта на реконструкцията и модернизацията, са големи, сложни и отговорни. За успешното им осъществяване се изисква стройна организация. Тя трябва да обхване проектирането, програмирането и извършването на реконструкцията и модернизацията на производството в отделното предприятие, и то така, че да има строга синхронизация и координация в работата на звената, занимаващи се с отделните процеси. По наше мнение това е една от най-големите трудности, които ще трябва да преодоляваме в бъдеще. Ние обаче смятаме, че тази трудност в значителна степен може да бъде преодоляна, ако се решат следните проблеми:

— **Прилагане на комплексния метод в планирането.** Това се налага от необходимостта за изграждането на стабилни петгодишни планове за социално-икономическото развитие на отделното предприятие и окончателното внедряване на научно обоснована нормативна база.

— **Осъществяване правилна интеграция на научните звена, занимаващи се с проектирането, програмирането и внедряването на разработките по реконструкция и модернизация и управление на производството.** По наше мнение трябва да се извърши обединяване на звената АСУ, КАПП, НОТ и др. в предприятията. Както посочихме, необходимо е базите за техническо развитие да се занимават и с технологическите разработки, да осигуряват комплексност при внедряването на конструктивните и технологическите разработки в предприятията. Трябва ясно да се разбере, че базите за техническо развитие могат да окажат голяма помощ за реконструкция и модернизация на производството на високотехническо ниво само ако се заемат с практическото решаване на проектирането и внедряването на конструктивните и технологическите разработки в дейността на производствените звена, а предприя-

Digitized by Google

тията да се занимават с организацията на производството. Това е една голяма трудност, която трябва решително да отстраним. Надяваме се, че ЦНИРД ще помогнат за правилното решаване на тази задача.

— Да се осъществи тясна връзка и взаимодействие между научните звена, занимаващи се с проектирането и внедряването на конструктивните и технологическите разработки, и проектиращите институти и организации, занимаващи се отделно с елементите на реконструкцията и модернизацията. Тези връзки засега са все още недостатъчни. Това е една от главните причини да имаме различия между оценката на конструктивните разработки, които обикновено са с висока държавна оценка „К" или „I" и нивото на произвежданата продукция, която е с една или две оценки по-ниска. Осъществяването на тази задача изисква активната намеса на държавните стопански обединения и ЦНИРД. Те трябва да създадат здрава връзка и зависимост в работата на научните звена и проектиращите институти и организации. Не успеем ли да решим тази задача, ние не можем да разчитаме на високоефективна реконструкция и модернизация и на бързо подобряване на качеството на продукцията. Необходимо е много сериозно да се помисли и се постави за разрешаване въпросът за усъвършенствуване и изграждане на нови звена за нестандартно оборудване, крайно необходими при реконструкцията и модернизацията. На този въпрос следва да обърнат нужното внимание и висшестоящите органи и организации.

— Важен елемент на организацията на реконструкцията и модернизацията на производството е определянето на източниците на средства. Една част от нея може да бъде извършена по пътя на капиталните вложения, а друга — по пътя на използването на високоефективни заеми от Българската народна банка.

Досегашният опит показва, че осигуряването на средства за реконструкцията и модернизацията на предприятията по пътя на високоефективните заеми става много трудно. Повече от осем месеца ръководството на ЕТЗ „Подем" — Габрово заедно с ДСО „Балканкар" трябваше да убеждават, да доказват необходимостта от модернизация на завода, за да бъде отпуснат исканият високоефективен заем от Българска народна банка.

Бюрото на окръжния комитет на БКП — Габрово счита, че трябва да се извършат редица промени в правилниците за кредитиране на реконструкцията и модернизацията и се създадат икономически условия за тяхното провеждане.

Следва да се измени системата на кредитирането на модернизацията. При доказана икономическа ефективност повече средства трябва да се отпускат под формата на високоефективни заеми за решаване на въпросите.

Това предполага държавните стопански обединения след задълбочени проучвания и оценки на комплексните програми на своите клонове ежегодно да правят заявки пред планиращите органи за необходимите средства, а последните да одобряват размера на лимитите в зависимост от доказана икономическа ефективност на капиталните вложения.

Освен това трябва да се измени системата на амортизационните отчисления. Сега тя не отговаря на динамиката на научно-техническия прогрес и не стимулира модернизацията на заводите.

— Голямо значение в организацията за практическото осъществяване на реконструкцията и модернизацията придобива материалното и моралното стимулиране. Важна роля в това отношение има да играе новият икономически механизъм. Сега той се прилага комплексно в почти всички промишлени клонове в окръга. Това позволи за деветмесе-

Digitized by Google

чието на 1972 г. да се раздадат под формата на текущо премиране от фонд „ДМС" на приведените на вътрешностопанска сметка поделения на клоновете около 200 хил. лева. След приключването на годината се очаква да бъдат отчетени още по-добри резултати. Новият икономически механизъм обаче не стимулира извършването на цялостна реконструкция и модернизация на заводите. При равни други условия, там където не се извършва реконструкция и модернизация, колективите и ръководствата са поставени при по-изгодни условия. Те изпълняват само една задача — производствената програма. В другите заводи заедно с изпълнение на производствената програма се провежда реконструкция и модернизация, което в много случаи усложнява работата в тях. В този смисъл ние предлагаме да бъдат допълнени и усъвършенствувани нормативните документи с оглед да се засилят тяхното въздействие и влияние върху процеса на реконструкцията и модернизацията. Явно е, че ръководствата и колективите, осъществяващи успешно и двете задачи, трябва морално и материално да бъдат стимулирани.

Разработването на комплексна програма за реконструкция и модернизация на производството и създаването на научна организация за практическото им осъществяване трябва да бъде първостепенно задължение на партийните комитети и организации. Те заедно със стопанските ръководства трябва да бъдат активната страна в този сложен и труден процес, да водят борба срещу шаблона, консерватизма и застоя. Трябва да се използват всички условия за правилното решаване на тази задача.

Предварителните разчети показват, че в резултат на предвидените капитални вложения основните производствени фондове през шестата и седмата петилетка ще нараснат 1,7 пъти и при едно правилно и целево използване ще дадат реална възможност за увеличаване на обема на промишленото производство през 1980 година с около два пъти, на производителността на труда — над 2,2 пъти, при едно минимално увеличаване на работната сила от 5,2 на сто. Това ще ускори интензивното развитие на икономиката, ще бъде предпоставка за изпълнение на задачата, поставена от Партията — достигане световните показатели по обществената производителност на труда, подобряване качеството на продукцията.

ЗА ПО-НАТАТЪШНО ПОДОБРЯВАНЕ НА ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО НА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПРОГРЕС В ОКРЪГА

В своята практика след историческия Десети конгрес на Партията окръжният комитет и окръжната партийна организация полагат усилия да подобрят ръководството на икономиката. Партийните ръководства и кадри сега имат по-правилно виждане на проблемите, свързани с научно-техническия прогрес. Реконструкцията и модернизацията имат не само икономически, но и социален и политически аспект. Ето защо окръжният комитет и другите партийни органи в окръга се стремят да осъществяват комплексен подход при решаването на въпросите, свързани с реконструкцията и модернизацията на промишлеността.

С помощта на Централния комитет на БКП, на министерствата и ДСО окръжният комитет на Партията направи цялостен анализ на извършващата се сега в окръга реконструкция и модернизация. Основните недостатъци и положителни страни бяха най-внимателно преопенени. Това ни помогна да приемем целесъобразни решения за реконструкцията и модернизацията на основните производствени мощ-

Digitized by Google

ности през шестата и седмата петилетка, да определим насоките и тенденциите за нейното осъществяване, да я обосновем по-добре икономически. В това отношение много помогнаха срещите на бюрото на окръжния комитет на БКП с техническите и стопанските кадри за изясняване на постановките, дадени от съвещанието в Русе. Благотворно се отразиха също така срещите и разговорите, уредени от окръжния комитет на Партията с ръководителите на Министерството на машиностроенето, Комитета за наука, технически прогрес и висше образование, с ръководители на държавни стопански обединения. Освен това окръжният комитет прие конкретни мерки за икономическата подготовка на кадрите и на трудовите колективи за повишаване на тяхната квалификация. Партийните ръководства в предприятията полагат грижи за укрепване на създадените 13 професионално-учебни центъра, за повишаване образованието на работническата класа в окръга. Окръжният комитет на Партията взема мерки за подготовка на висши технически кадри.

Партийните ръководства и организации в промишлените предприятия извършиха значителна разяснителна работа във връзка с икономическата целесъобразност от реконструкцията и модернизацията на промишлените мощности, по-пълно обосноваваха нейните социални последици, водеха активна борба срещу психологическите барниери. Сега в трудовите колективи има по-голяма яснота по въпросите на реконструкцията и модернизацията, добра психологическа нагласа и убеденост.

Окръжният, градските и заводските партийни комитети осъществяват по-ефективно оперативно ръководство и контрол на реконструкцията и модернизацията в окръга. На заседание на бюрото на окръжния комитет на БКП, на оперативки в предприятията, на събранията на партийните организации, чрез средствата за масова информация се извършва контрол и проверка за изпълнение на поставените задачи, изучава се и се разпространява положителният опит в работата, критикуват се недостатъците. Активно в това отношение работят градските и редица заводски партийни комитети. Те правилно оцениха задачите по реконструкцията и модернизацията и с чувство на отговорност се заеха с тяхното изпълнение.

Окръжният комитет се стреми по-добре да насочва работата на държавните и други органи в окръга по проблемите на реконструкцията и модернизацията. По негово предложение в окръжния народен съвет и в другите органи беше извършено правилно разпределение на кадрите с оглед да се повишат компетентността и научността в тяхната дейност. Сега окръжният народен съвет работи с по-голяма настойчивост за създаване на необходимите условия за изпълнение на задачите в тази област. Той осигури разработването на перспективните планове на окръга и на тяхното обезпечаване с трудови ресурси, съдействува активно за изпълнение на задълженията в строителството, осигурява необходимите площадки. По-непосредствен е неговият контрол при практическото осъществяване на набелязаните програми.

По-добре работят по проблемите на реконструкцията и модернизацията профсъюзните и комсомолските рогани и организации в окръга. Профсъюзните организации мобилизират трудовите колективи за изпълнение на мероприятията, набелязани в тази насока, но те недостатъчно използваха предоставените им права при обсъждане и приемане на плановете за реконструкция и модернизация. Чрез ежегодните прегледи на младежкото техническо и научно творчество комсомолските организации също допринасят за по-активно участие на младите специалисти и реконструкцията и модернизацията на производствените мощности.

Digitized by Google

Но заедно с положителното в работата на партийните, държавните, стопанските и обществено-политическите органи и организации се допускат и слабости.

Отделни заводски партийни комитети и бюра на първичните партийни организации стоят настрана от проблемите на реконструкцията и модернизацията, не упражняват нужния контрол над стопанските ръководства да разработват програмите на съвременно техническо ниво. Те не мобилизират усилията на специалистите и не насочват тяхното внимание към решаване въпросите на реконструкцията и модернизацията.

Не са малко партийните комитети, които не използваха правото си на партиен контрол и не изискаха от административните ръководства настойчива борба за въвеждане на нови прогресивни технологии, за подобряване на организацията на производството, труда и управлението.

В редица предприятия не се изучава и разпространява положителният опит при решаването на тези проблеми, не се търси строга партийна отговорност от стопанските органи и организации, допуснали съществени грешки и слабости при решаване проблемите на реконструкцията и модернизацията.

Преодоляването на тези недостатъци в партийното ръководство безсъмнено ще се отрази благотворно на изпълнението на набелязаната програма. Затова партийно-политическата работа на окръжната партийна организация още отсега следва да бъде насочена към разясняването на дълбокия смисъл на предстоящата реконструкция и модернизация и целите, които се преследват. Комунистите, работническата класа, всички трудещи се трябва да са съвсем наясно, че това ще доведе до създаването на мощна производствена база, която се явява предпоставка за повишаване жизненото равнище на народа, за изпълнение на социалната програма, приета от Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1972 година). Нашият опит досега красноречиво потвърждава това. Увеличаването на обществената производителност на труда ще даде възможност за съкращаване продължителността на работната седмица. Разчетите показват, че нашият окръг има реална възможност седмичната си производствена програма да изпълнява за по-малко от 40 работни часа през 1975 година. Партийно-политическата работа трябва да води упорита борба срещу всякакви прояви на консерватизъм и бюрократизъм, за преодоляване на психологическите бариери в съзнанието и поведението на ръководните и изпълнителските кадри. С всички средства и форми (печат, телевизия, радиоуредби и др.) трябва да се обобщава и разпространява челният опит, да се довежда той до знанието на трудовите колективи.

Организаторската работа на окръжната партийна организация следва да бъде насочена към издигане ролята на първичните партийни организации, партийните комитети, държавните, стопанските и обществено-политическите органи и организации и авангардната роля на комунистите при решаването на проблемите, свързани с реконструкцията и модернизацията на производствените процеси. Със своя личен пример комунистите трябва да увличат останалите ръководни и изпълнителски кадри за решаването на високо ниво на тези задачи.

Окръжният народен съвет трябва да създаде цялостна организация за разработването на комплексната програма за решаване проблемите за реконструкцията и модернизацията, да упражнява контрол за нейното изпълнение. Съвместно с БНБ трябва да упражнява непрекъснат цялостен контрол по целевото изразходване на капиталните вложения в това число за реконструкцията и модернизацията. Необходимо е да се съдействува за изграждането на база за УНИВЕРСАЛНО-СБОРНИ ПРИСПОСОБЛЕНИЯ за нуждите на машиностроителните

Digitized by Google

предприятия в окръга. Много трезво трябва да се обсъди въпросът и се съдействува за изграждането на СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ЦЕХОВЕ И ЗВЕНА ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА НЕСТАНДАРТНО, СПЕЦИАЛИЗИРАНО ОБОРУДВАНЕ, необходимо за изработване съоръжения, свързани с реконструкцията и модернизацията на предприятията. Този въпрос заслужава внимание, безспорно и в национален мащаб, за което се надяваме ще вземат необходимите мерки съответните компетентни органи.

Едновременно с това съвместно с ВМЕИ и с помощта на Комитета за наука, технически прогрес и висше образование да се направи оптимизация в съотношението между конструкторите и технолозите в предприятията на окръга, която да бъде съобразена със съответните специфични особености в дадените отрасли и оттук да се пренасочат специалистите в зависимост от нуждите.

Окръжният съвет на професионалните съюзи трябва да разработи мероприятия за свързване на социалистическото съревнование с проблемите на реконструкцията и модернизацията и да организира изучаването, обобщаването и разпространението на челния опит, преди всичко на СССР в тази област. Работата на челниците в производството трябва да се издига на много високо равнище в рамките на всенародното социалистическо съревнование. Едновременно с това трябва да се реши всичко онова, което спъва инициативата, творчеството на първенците във всички сектори на нашата промишленост.

Окръжният комитет на ДКМС трябва да прецени досегашната работа на младежките клубове и да насочи тяхната дейност главно към решаване въпросите по проблемите на реконструкцията и модернизацията.

Окръжният съвет на НТС и ВМЕИ следва да заострят своето внимание към квалификацията на инженерно-техническите кадри, чрез подходящи за целта курсове.

Съюзът на икономистите е необходимо да разработи мерки за системен икономически анализ, даващ пълна картина на резултатите и ефективността от извършването на реконструкцията и модернизацията и да оказва активна помощ за нейното осъществяване. Да се работи за повишаване икономическото образование на ръководните и изпълнителските кадри, на всички трудещи се.

Такива са основните резултати от досегашната наша работа и предстоящите задачи за изпълнение решенията на историческия Десети конгрес на Българската комунистическа партия за интензивно развитие на икономиката на нашия окръг. Задачата, която си поставяме, е голяма и сложна Но тя обективно се предопределя и обуславя от развитието на социалистическото народно стопанство. Ние сме твърдо убедени, че комунистите, работническата класа, научно-техническата интелигенция, младежта, ръководните кадри, партийните, държавните, стопанските и обществено-политическите органи и организации няма да пожалят сили, енергия и талант и с успех ще решат тази задача.

Digitized by Google

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

ВЗАИМНО СВЪРЗАНИ ПРОБЛЕМИ

НЕЙЧО СТАНЕВ

Окръжният комитет на Българската комунистическа партия в Габрово навреме и правилно оцени голямото значение на задачата, поставена от Десетия конгрес на Партията, за по-нататъшното повишаване на материалното и културното равнище на народа и се зае с практическото ѝ реализиране в живота. Под негово ръководство местните, държавните, стопанските и обществено-политическите органи и организации подчиниха почти изцяло своята дейност на този проблем. Това доведе до издигане политическата и трудовата активност на всички трудещи се, до засилване на тяхната сплотеност и единство около целите и принципите на партийната политика.

Тази активност беше подхранена с огромна сила от задачите, произтичащи от програмните речи на първия секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков пред орденоносците и първенците от Перушки окръг и пред участниците в Националното съвещание. От позициите на творческия марксизъм-ленинизъм той посочи, че **борбата за увеличаване обществената производителност на труда и достигане световните показатели по техническото равнище и качеството на продукцията е основният път за повишаване жизненото равнище на народа, за подобряване на неговото материално и духовно положение:** „Ако достигнем предвидения в насрещните планове допълнителен растеж на производителността на труда и реализираме допълнителна икономия от снижението на себестойността, ще се създадат предпоставки за по-високи доходи на трудещите се от предвидените в плана за шестата петилетка".

Затова под ръководството на окръжния комитет на Партията всички трудови колективи извършиха огромна работа за съставянето на напрегнати, но реални и научно обосновани насрещни планове за своето развитие през шестата петилетка за пълно приложение на новия икономически механизъм в предприятията и техните поделения заедно с допълненията съгласно 8-то постановление на Министерския съвет. Направени бяха над 40 000 предложения за подобряване организацията на производството, труда и управлението, за усъвършенстване нивото на техниката и технологията на производство. Като неразделна част от икономическата програма бяха разработени и социалните планове за развитието на трудовите колективи и отделните населени места. Така се получи комплексният насрещен план за окръга с неговите две страни — икономическата и социалната, който беше утвърден от окръжното съвещание с първенците и орденоносците в производството, проведено на 7 април 1972 година, и допълнен през течение на годината.

Digitized by Google

Съгласно икономическия раздел на насрещния план през шестата петилетка ще бъде произведена допълнителна продукция в размер на 103 милиона лева. Предвиденото в държавния план равнище на обществената производителност на труда за 1975 г. ще бъде достигнато с 12 месеца и 8 дни предсрочно. Ще бъдат произведени над 300 изделия с държавна оценка „К" и „1" и осигурени 17 милиона лева допълнителна продукция за износ. Сто на сто от прираста на производството в градовете Габрово и Севлиево ще бъде постигнат за сметка на увеличаването на обществената производителност на труда. Според икономическия паспорт окръгът ще даде 628 милиона лева повече от това, което ще получи от държавата.

В социалния раздел на насрещния план се предвижда да бъдат изразходвани над 8 милиона лева допълнително за задоволяване на социално-битовите и културните потребности на трудещите се, за решаването на онези въпроси, които пряко кореспондират с грижата за човека — строителство на жилища, детски заведения, училища, подобряване на услугите, усъвършенствуване на здравеопазването, създаване на места за отдих и култура и др. Разработени са програми за комплексното и цялостното решаване на тези проблеми. Те напълно изхождат от концепцията на Държавния съвет и програмата, утвърдена с 28-то постановление на Министерския съвет, за осъществяване на основните положения за усъвършенствуване системата за обществено обслужване в Народна република България.

Една от тези програми е за строителство на детски заведения — ясли и градини. По държавния план на окръга през шестата петилетка е отпуснат лимит за нови 800 места в детските градини и 440 легла в детските ясли. Чрез разкриване допълнителни резерви — преустройство на училища и административни сгради, построяване на сглобяеми дървени постройки, до края на петилетката ще бъдат осигурени 2160 места в детските градини, или близо три пъти повече от държавния план и 540 легла в детските ясли. По този начин въпросът с местата в детските заведения на сегашния етап ще бъде решен сравнително добре.

Разработена е и програма за разширяване търговската мрежа в окръга. През шестата петилетка ще бъдат построени 75 обекта на стойност 9263 хил. лева. Сега се работи за правилното териториално разпределение на магазинната мрежа по населени места, извършва се реконструкция и модернизация на остарялата материално-техническа база.

Бюрото на окръжния комитет на Партията и ръководството на Министерството на народното здраве на съвместно свое заседание утвърдиха план за развитието на здравеопазването в Габровски окръг до 1975 година. Главното в него е масовата физиопрофилактика. Задачата е да бъде обхванато цялото население. Определени са и зоните на здравето. Планът ще бъде реализиран на два етапа — първия до края на 1973 година и втория до края на 1975 година.

В ЦЕНТЪРА НА ВНИМАНИЕТО — ТРУДОВИТЕ КОЛЕКТИВИ

След приемането на насрещния план работата на окръжната партийна организация беше насочена към неговото изпълнение. На заседанията на бюрото и пленумите на окръжния комитет бяха поставени и разгледани основни въпроси, свързани с издигане ролята на отделните органи и организации в системата за социално-икономическо управление на окръга и разгарянето на всенародното социалистическо съревнование. Особено внимание се отдели на дейността с трудовите колективи, които са основна клетка в нашето общество. Подобрени бяха

Digitized by Google

стилът и методът на работа на държавните, стопанските и обществено-политическите органи и организации. Те бяха приведени по-пълно в съответствие със задачите, които имаха да изпълняват производствените колективи. Огромна, неоценима помощ за решаване на проблемите, свързани с реализирането на насрещните планове, ни оказаха Централният комитет на Българската комунистическа партия и лично др. Тодор Живков при неговото посещение в окръга през месец септември 1972 година, Министерският съвет, министерствата и държавните стопански обединения. Те се отнесоха с отзивчивост към нуждите и нерешените в окръга проблеми.

В резултат на извършената работа от окръжната партийна организация, на упорития и всеотдаен труд на работническата класа, селските кооператори, научно-техническата интелигенция, младежта, на всички трудещи се колективите от промишлеността изпълниха държавния план за равнището на обществената производителност на труда за 1972 година на 11 декември. До края на годината беше постигнат ръст 13 на сто спрямо 1971 година. На 20 декември пък окръгът изпълни насрещния план по износа и по двете направления. Десет дни предсрочно — на 21 декември, бе реализиран насрещният план за обема на общата промишлена продукция. По този начин окръгът даде на народното стопанство допълнително машини, съоръжения и стоки за народно потребление за повече от 11 милиона лева и с това осигури ръст на промишленото производство спрямо 1971 година 10.4 на сто. Успешно беше изпълнен насрещният план и в селското стопанство, строителството и други отрасли на материалното производство.

Преизпълнението на икономическите показатели даде възможност да бъде преизпълнен насрещният план и в социалната област, трудещите се на практика да почувстват придобивките от своя упорит труд. Средната работна заплата се увеличи с 3,9 на сто спрямо 1971 година. Това се постигна преди всичко за сметка на допълнителното материално стимулиране за икономия на жив и овеществен труд съгласно 8-то постановление на Министерския съвет. Строителите предадоха на населението 1130 апартамента. При план 200 места в детските градини и 120 в детските ясли бяха осигурени съответно 620 и 190 места. Освен това в чест на 50 годишнината от създаването на Великия Съюз на съветските социалистически републики бяха завършени предсрочно и открити общо 50 обекта с важно социално, икономическо и културно значение за окръга — модерна поликлиника, хотел, летен театър, физкултурен стадион, младежки дом, студентски почивен дом край с. Младен, Габровско, парк-езерото „Синкевица", парк „Градище", хлебозавода — Севлиево, Хранително-вкусовия комбинат — Плачковци и др. Тази година ще започне строителството на материалната база на Висшия машинно-електротехнически институт — Габрово за 7500 студенти. Голяма помощ за предсрочното завършване и предаване на тези обекти оказаха помощните бригади, организирани по линията на Отечествения фронт и професионалните съюзи. Доброволният труд на хората беше насочен към довършителните изкопно-подравнителни мероприятия в парковете, почистването на новите сгради — паркет, мозайка, стъкла и облагородяване на районите около тях. Общо през годината за тази цел са изразходвани над 120 хил. човекодни.

Подобри се значително и вътрешнозаводското битово обслужване на работниците и служителите. Ръководствата на предприятията добре разбират, че тези въпроси са елемент на научната организация на производството и имат най-непосредствено отношение към проблема за неговата интензификация, за непрестанно повишаване обществената производителност на труда. В по-голямата част от предприятията баните, пералните, умивалните, гардеробите, заведенията за обществено

Digitized by Google

хранене, бяха приведени в съответствие с нормативите. Подобрена е значително работата на вътрешноградския транспорт и съобщенията. Сега те по бързо обслужват населението.

НАСРЕЩНИЯТ ПЛАН И СОЦИАЛНАТА ПРОГРАМА

Тези придобивки допринесоха за повишаване жизненото равнище на народа през 1972 година. Те са в унисон с комплексната социална програма на Партията, утвърдена от Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1972 година) и единодушно одобрена от всички трудещи се в нашия окръг. Обаче успехите, преценени от гледна точка на новите изисквания, все още не са на необходимата висота. Не са достигнати научно обоснованите норми за хранене на човека, рационалните норми за задоволяване нуждите на хората от жилища, облекло и обувки, на културните им и други духовни потребности. **Отделни стопански ръководители недооценяват голямото значение на социалния раздел от насрещните планове и водят борба преди всичко за изпълнение на икономическите показатели.** Това показва, че старият подход намира проявление в една или друга форма. За това една от нашите основни грижи е да се преборим с тези слабости и техните носители.

Решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП за повишаване жизненото равнище на народа играят голяма роля при съставянето на насрещните планове за 1973 година. В зависимост от това какви средства са необходими за задоволяване на планираните за годината материали, социални и културни потребности, преценявайки възможностите на производствените мощности, трудовите колективи определиха и темповете за нарастване обществената производителност на труда и нарастването на общия доход. Защото от тях главно зависи какви средства ще бъдат заделени във фонд „Социално-битови и културни мероприятия". На основата на това бяха разкрити допълнителни резерви и завишени насрещните планове.

Практиката обаче показа, че по такъв път значителни успехи в бъдещето не могат да бъдат постигнати. Възможностите на промишлеността и селското стопанство на сегашния етап са ограничени. Те не позволяват рязкото увеличаване на обществената производителност на труда и достигане в съкратени срокове световните показатели по техническото равнище и качеството на продукцията. Сегашното им развитие не може да осигури производството на повече, по-качествени и по-евтини стоки за народно потребление, заделянето на големи средства за решаването на социално-битовите и културните потребности на трудещите се. Пътят за излизането от това положение беше посочен с пределна яснота от др. Тодор Живков на Националното съвещание, проведено през м. юли 1972 година в град Русе, и във встъпителното му слово пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Това е реконструкцията и модернизацията на икономиката на базата на най-прогресивните технологии. За целта окръжният комитет на Партията е подготвил пленум, на който ще бъдат обсъдени основните пътища за извършването на реконструкцията и модернизацията през годините на шестата и седмата петилетка на икономиката в окръга. Ние сме твърдо убедени, че само по такъв път можем да ускорим интензивното развитие на промишлеността и селското стопанство, а на тази основа да създадем предпоставки за изпълнение комплексната социална програма на Партията, приета от Декемврийския пленум. Без решаването на тези кардинални икономически проблеми, както казва др. Тодор Живков, „постановките за повишаване жизненото равнище на народа, за повече и по-качествени стоки на пазара биха останали само пожелания, биха се превърнали в субективизъм, фантазьорство и празна демагогия".

Digitized by Google

Окръжният комитет на Българската комунистическа партия вярва, че трудещите се от нашия окръг и през тази година с чест ще изпълнят големите и сложни задачи, които се поставят в насрещните планове за социално-икономическото развитие на колективите. С това те още веднъж ще докажат своята вярност към политиката на Партията и ще дадат своя принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес и Декемврийския пелнум.

Системна работа с първенците

На тази тема вестник „Септемврийско слово" — Михайловград в броя си от 7 септември 1972 г. помества поредния материал под рубриката „Челният опит — практика на всички". Редакционният колектив е проявил похвална находчивост и е свършил много полезно дело за популяризирането чрез страниците на вестника на един интересен опит в партийно-политическата работа с първенците, по ръководенето на социалистическото съревнование за изпълнение на насрещните планове. По инициатива на окръжния комитет на БКП и редакцията на вестника е организирана среща разговор в общинския комитет на Партията в село Мокреш, Михайловградско, на тема:

„Как общинският партиен комитет работи с първенците?"

В срещата участвуват инструктор от окръжния комитет на БКП, секретарят на общинския партиен комитет, председателят на местното кооперативно стопанство, председателят на профкомитета, секретарят на общинския комитет на Комсомола, челници в производството из средата на механизаторите, полевъдите и животновъдите в селото, както и представител на редакцията.

Не случайно за тази среща е избрано измежду толкова села от района на АПК „Златия" — Вълчедръм, именно Мокреш. **В него живеят, работят и творят сто и двадесет челници в производството!** Общинският комитет на Партията в това село има богата практика в работата с първенците, по организиране на съревнованието. Комитетът все повече полага усилия да постави партийната работа по съревнованието на научна основа, в крак с новите изисквания, които другарят Тодор Живков набеляза миналата пролет в априлската си реч в зала „Универсиада" пред Националното съвещание с първенците от производството.

Но да се позовем на изнесеното във вестника:

„— С настоящата среща разговор — посочва в своето изказване инструкторът на ОК на БКП **Георги Василев** — ние искаме да видим не само как в момента се работи с първенците и челниците в светлината на речта на др. Тодор Живков, а и да се запознаем с перспективите, давайки възможност и на други партийни органи и организации да се поучат от най-хубавото, да го пренесат в своята практика."

Ето няколко извадки от публикуваните изказвания от срещата, характеризиращи същността на партийната работа, която се извършва в района на Мокрешкия общински комитет на Партията с първенците и изобщо по организирането и отчитането на съревнованието:

„— През последните години — споделя секретарят на общинския комитет **Иван Савов** — общинският партиен комитет и партийните бюра обръщат изключително внимание на работата с челниците от общината.

Digitized by Google

Всички добре разбираме, че делата на първенците са от голямо значение за социалистическото съревнование на новия етап. Техният пример е изключително важен и нужен за увличане на останалите. Първенците в областта на селското стопанство и търговията винаги са били на почит и уважение — от страна не само на партийното и стопанското ръководство, но и на цялото население ..

Речта на др. Тодор Живков пред Националното съвещание с първенците беше разгледана от всички първични партийни организации. На разширено съвещание бе обсъдена работата с първенците на нашата територия. Предложиха се мероприятия, с които се постави задачата за създаване на по-дългосрочна програма за работа с първенците. Първичните партийни организации по отрасли и общинският партиен комитет поставиха началото на по-системна и целенасочена дейност. Очевидно само съществуващата „Алея на първенците" и поздравителните концерти няма да могат да отговорят на новите изисквания. Опитът на първенците по наше дълбоко убеждение трябва не само да се показва, а нашироко да се изучава и масово да се прилага.

Със съдействието на стопанското ръководство и на профкомитета през есенно-зимния период ще организираме школи за изучаване опита на местните първенци. Всичко това ще става под ръководството на общинския партиен комитет — с разнообразната и богата гама от партийни средства и методи.

От 1970 г. първенците са заведени на отчет... **През миналата година във финансово-производствения план на ТКЗС за награди за пътувания извън НРБ са определени 4000 лв. От 1965 г. насам над 100 челници са посетили СССР, 10 — ГДР, 20 — Румъния, 35 — Югославия** и пр. По правило в туристическите групи с Влака на мира и дружбата сме включвали най-изявените първенци. **Повече от 1000 души от стопанството — членове на колективи и бригади първенци, са посетили различни туристически и исторически обекти и паметни места.**

Партийните организации са политически ръководители на производствените колективи и те заострят вниманието на производствениците върху неотменимата партийна повеля — изпълнение и преизпълнение на насрещния план.

Трябва да кажа, че „**всичко, свързано с насрещния план — от изработването и обсъждането до непосредственото му изпълнение — бе осъществено чрез активната намеса и ръководство на първичните партийни организации, чрез повишаване авангардната роля на комунистите — челници и първенци, и увличането на останалите на масово социалистическо съревнование за изпълнение на тази задача**".

А ето какво допълня председателят на ТКЗС в Мокреш **Трифон Трайков:** „... Искам да подчертая, че системата за работата с първенците, за която стана дума, бе обсъдена не само от партийния и стопанския актив, но и от самите челници. Това е качествено нов, много важен момент...

Екскурзията е голяма награда — и в материално, и в морално отношение. Нашите хора, отивайки някъде, се чувстват първенци, натоварени с особена мисия, а не туристи. Те виждат хубавото, пренасят го в нашата практика, споделят впечатления от великата страна на Ленин с обикновените трудови хора, споделят възторга си от съветските хора".

Ценен опит — как е организирано, как се води и отчита съревнованието, разкрива в своето изказване и председателят на профкомитета **Ангел Върбанов:**

„— Ежегодно — казва той — се разработваха мероприятия, а в началото на 1972 г. по инициатива на общинския партиен комитет разработихме „**Система за водене и отчитане на социалистическото съревнование**". Освен централна комисия за ръководство на съревнованието, оглавявана от зам.-председателя на ТКЗС, с членове: председате-

Digitized by Google

лят на профкомитета, секретарят на общинския комитет на ДКМС, главните специалисти и т. н., комисии има и в производствените участъци.

Предложенията, наблюденията, мерките се внасят за обсъждане и утвърждаване от общинския партиен комитет, от управителния съвет на ТКЗС, от първичните партийни организации.

Внедряването на промишлените технологии и комплексната механизация наложи съвършено нов подход при разработване на програма за битово обзавеждане на механизаторите. Това е почти осъществено, средства са осигурени за създаване на съответните удобства за жените, заети в животновъдството.

Опитът на нашите челници и на първенците от национален мащаб ще се изучава и в курсовете за повишаване на квалификацията без откъсване от производството. Характерно е, че **наред с главните теми ще бъдат изнесени редица лекции за запознаване на механизаторите с новия икономически механизъм.**

Най-значителна проява по отношение вниманието, любовта и уважението към първенците бе **вечерта на механизатора,** проведена със съдействието на ОС на БПС. Тя остави трайни следи в душите както на механизаторите, така и на всички присъствуващи".

Мил, силен народ са челниците в селскостопанското производство! Това са едни от най-добрите борци за преобразяване и облагородяване характера, поведението на селския човек в комунистически дух. Ден из ден, упорито те скубят еснафските бурени от своята душа и от душата на другаря си и разчистват пътя към новия бит на зрялото социалистическо общество. За тях понятията „другар", „другарска взаимопомощ", „социалистическо отношение към труда и кооперативната собственост" и пр. не са само лозунги, а комунистически добродетели, от които те се ръководят в своето ежедневие, които могат да получат истинско, партийно покритие само с дела. Участвувайки в съревнованието, челникът работи с порив и дръзновение, с поглед напред, с неутолимото желание днешната крачка да бъде по-твърда и по-широка от вчерашната. И нито за момент не забравя колектива с неговата генерална задача — изпълнение и преизпълнение на насрещния план. Първенецът винаги чувствува другаря до рамото си като свой брат и по братски му помага да расте в работата. Заедно с него се радва за всеки негов успех в професията, когато израства като общественик, когато в семейството му има повече радост и щастие.

Вижте какви нови хора израстват в Мокреш?

Само с няколко характерни изказвания михайловградският журналист **Миленчо Пуев** е успял да покаже в този блок във вестника прекрасни черти на комунистическа добродетел, които кълнат и се развиват у челниците в село Мокреш, подхранвани всеотдайно от партийната организация, от цялата социалистическа действителност

„— Грижите, които се полагат за нас — се изказва на тази среща монтьорът **Любен Маринов** — от партийното и стопанското ръководство, са големи. Аз **съм човек безпартиен, гледал съм си съвестно работата, но никога не съм считал, че правя кой знае какво. Така съм свикнал — във всичко да има ред и законност, както постъпва Партията навсякъде.** Като механизатор най-редовно съм си изпълнявал нормите и плановете **Сега като монтьор така се грижа за инвентара, че той дълги години да работи. Народна пара е вложена в него!** Ще боядисвам, ще потегна всичко, ще го подредя както трябва. И виждам след ден-два и други направили като мене.

Известно ми е било, че съм първенец, ама чак такава награда — да видя СССР, страната на великия Ленин! Това не съм го и сънувал! Още повече, че съм безпартиен. Излиза, че е важно не само къде членуваш, но и как работиш. **Онова, което видях в Съюза, ми стига за цял**

Digitized by Google

живот. Нямам думи, с които да благодаря. Остават делата. Затова през тази година решихме с моите момчета да дадем дежурства, което пък е в полза на насрещния план. Ние не сме завод да държим стриктно за работното време, цялата ни продукция е на открито. Счупи ли се някой чарк, веднага го оправяме и работата продължава."

Трябва да се прибави, че този прекрасен монтьор Любен Маринов освен че е неизменен първенец в професията си, той е и активен общественик — член е на управителния съвет на ТКЗС и за втори път е съветник в трети избирателен район.

На срещата взема думата и комунистката **Петкана Дурмишева,** една от най-добрите животновъдки в стопанството:

„— Доволна съм от партийното и стопанското ръководство — казва тя. — Подпомагали са ме винаги, аз пък съм се старала да оправдая доверието. Отношенията между мен и моите по-млади колежки са повече от добри. Възнаграждението ми е в това, че съм ги научила да бъдат добри производственички.

И понеже става дума за насрещния план — да кажа и аз нещо. През миналата година трябваше да получим средно по 6 прасета от свиня майка, а получихме по 7,7; сега насрещният план е 7,1, а до момента (за осем месеца) сме осигурили от свиня майка по 8 8 прасета.

Членка съм на партийното бюро на първичната партийна организация към животновъдството и тези неща — работата с челниците — ме вълнува и като участничка, и като организаторка".

Един от най-ярките бисери от тая огърлица на първенци в ТКЗС в с. Мокреш е най-старият механизатор в стопанството, членът на управителния съвет на АПК „Златия" Кирил Върбанов.

„— Осемнадесет години съм на волана — говори той. — Обучил съм 6—7 млади механизатори, които сега водят хорото в социалистическото съревнование. Падна ми се щастието на стари години да участвувам в комплексно звено, да видя какво означава промишлена технология в селското стопанство... Вече е дошло до пенсия, ама няма да се оставя."

„— При такъв майстор в професията като бай Кирил Върбанов просто да ти е съвестно, ако не си и първенец като него — заявява Любен Принкин, също челник сред механизаторите — Аз като комунист разсъждавам така: човек, който обича работата си, винаги ще я върши добре. Трябва да си честен пред себе си, когато стане дума обичаш или не обичаш професията си.

Ако Стареца ми направи забележка — не се сърдя. Виждам аз — майстор е. И се старая да го направя по-хубаво дори от него..."

* * *

Материали във вестника от рода на блока „Системна партийна работа с първенците в производството" се търсят и четат с интерес. От тях има какво да се научи Такава е и кореспонденцията „Успешен поход към върховете на производството", поместена под рубриката „Равнение по първенците" в броя от 5 октомври 1972 г. на вестника. За първенец тук се сочи един цял колектив — колективът на ТКЗС в с. Расово. Кооперативът е окръжен първенец по добив на пшеница. През 1972 г. расовските кооператори са получили от 16 000 дка по 432 кг пшеница средно от декар! А в съставното село Аспарухово — от 50 дка — по 720 килограма! Това е голямо постижение за Михайловградски окръг.

Именно най-същественото от опита на златните ръце на расовските кооператори вестникът предава в своята кореспонденция, като оставя да говорят за своята работа самите ръководители, специалисти и челниците на стопанството, за да се учат от тоя опит в целия окръг.

Digitized by Google

Популяризирането и внедряването опита на първенците придобива още по-голямо значение особено след Декемврийския пленум на ЦК на БКП, посветен на въпроса за последователното изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията за повишаване жизненото равнище на народа. Печатът, като едно от най-действените средства за масова информация и пропаганда, може много да допринесе за разгръщане на всенародно социалистическо съревнование за изпълнение на задачите, които пленумът на Централния комитет поставя, за най-широко популяризиране на положителния опит, на образците на труда.

Няма съмнение, че вестник „Септемврийско слово" и занапред ще разтвори широко своите страници за материали, които да зоват, да мобилизират трудещите се от Михайловградски окръг за издигане на още по високо равнище трудовата и гражданската дисциплина, за създаване делова творческа атмосфера в предприятията, учрежденията, АПК и др., за нов подем на социалистическото съревнование, като се доведе докрай новият подход в неговата организация и ръководство. Задачата е, както казва другарят Тодор Живков в доклада си пред Декемврийския пленум, да се мобилизират всички сили на нацията, и то така, че всеки работник, всеки кооператор, всеки служещ да стане активен, съзнателен борец за осъществяване решенията на пленума.

Особено важно е вестникът, използвайки разнообразните форми и жанрове на печатното слово, да съдействува за повишаване ролята на трудовите колективи, като се усъвършенствуват отношенията между колектив и работник. Това означава да се укрепва колективът като единно трудово семейство, да се създава в него психологически климат за истинска дружба и другарство В трудовите колективи да се създава такава обстановка, при която труженикът на социализма да се възпитава като човек творец, човек с комунистическа нравственост и морал и да се проявява като стопанин не само в обществото, но и в предприятието. Така всеки колектив ще може с пълни сили да развие и изпълнява своите основни функции — ефективното изпълнение на производствените задачи и непрекъснатото подобряване организацията на трудовата си дейност на основата на здрава самодисциплина.

По такъв начин вестник „Септемврийско слово" като окръжен печатен орган, като общонародна трибуна в окръга ще стане още по-ценен помощник на окръжния комитет на БКП и окръжния народен съвет в борбата за изпълнение на насрещните планове, за претворяване в дело предначертанията на шестата петилетка.

Ангел СТАМБОЛИЕВ

Понякога пет процента са повече от двадесет

Един от главните ленински принципи на социалистическото съревнование е сравнимостта на резултатите от труда. Първият основен критерий за това е производителността на труда на съревноваващите се. Но всеобщ ли е тоя критерий?

Пред мен са обещанията на трима стругари, които работят в един участък, при еднакви условия, имат еднаква квалификация и опит. Обръщам внимание на първия пункт на трите обещания. Разликата е внушителна: първият се задължава да преизпълнява нормите си 20 на сто, вторият — 10, а третият — само пет.

Естествено, моите симпатии бяха на страната на първия: поел е най-голямо задължение. След като се запознах по-подробно с работата и на тримата, бях принудена да изменя рязко първоначалното си мнение за тях. Изясни се например, че сто и двадесетте процента на първия са отдавна минат етап, че неговото обещание е

Digitized by Google

просто намалено. Вече няколко месеца срещу името му на отчетната дъска стоят цифрите 130—140 на сто. Питам го защо дава толкова ниско обещание. Работникът, това трябва да му се признае, отговори напълно откровено — за застраховка. Може да се случи всичко: стругът да се повреди, снабдяването да бъде нарушено. Той и тогава ще постигне своите 120 процента и значи винаги ще бъде между челниците и на съответната почит.

Да си призная, тая логика ме шокира много. По-нататък се изясниха още подробности, при които примамливо високите показатели на първия загубиха в очите ми всякаква цена. Експлоатира струга си направо жестоко, пренебрегва даже елементарните профилактични ремонти, не си мръдва пръста, за да отстрани първите признаци на неизправност. За него важат само процентите, а никак не се вълнува, че стругът може да пострада сериозно. Бракът, произтеждан от първия, е по-вече, отколкото при другите, но той и на това маха с ръка. С една дума, неговите проценти излизат, както се казва, солени и на цеха, и на завода.

Загледах работата на съседа му — онзи, дето е дал много по-скромно обещание. Работи внимателно, с лекота. Машината му е в идеално състояние. По-точно — машините са две, защото е усвоил още една специалност — фрезист. Сега разработва технология за едновременното им обслужване. Опитният работник е преценил, че цикълът за обработването на детайлите на полуавтоматичния струг е достатъчно продължителен, за да може през това време да изпълни операцията и на фреката. В резултат — няма работни паузи и се създава възможност от участъка да бъдат освободени няколко специалисти. От тази позиция десетте надпланови процента на стругаря рационализатор имат многократно по-голяма тежест от 20-те на неговия съсед, да не говорим за принципно различните мотиви на неговите постижения.

Не по-малко уважение предизвика у мен третият стругар. Той е взел под свое шефство петима нови работници, които засега не изпълняват нормите си и е дал дума за един месец да ги обучи така, че да могат да се справят със задачите си. А някои от неговите ученици може и да го надминат с 2—3 процента. Така, като се пресметне прибавката, която ще се получи, когато новите производственици започнат да работят наравно с всички, приносът на третия стругар ще бъде много голям.

Излиза, че процентите са различни.

Още по-нагледно това може да се види в обещанията на отделните предприятия. Не говоря за оная порочна практика, когато още в плановете преднамерено се скриват резерви, които след това се дават като допълнително обещание на колектива — т. е. изпълнението на обещанията се гарантира още преди започване на съревнованието.

Много важно е да има пълно съответствие между количествените и качествените показатели. Най-важното и най-изгодното е да се подобрява качеството и надеждността на изделията, а не единствено и сляпо да се стремим към тяхното количествено увеличение. И за предприятията, които произвеждат машини, и за онези, които ги експлоатират, обикновено най-изгодно е да дадат и да получат една машина с десетгодишен гаранционен срок, отколкото две с по пет години. Между това понякога в практиката се сблъскаме с удивителни парадокси, когато въпреки икономическата целесъобразност отделни предприятия се увличат в постоянно увеличаване на изделия, производството на които струва неоправдано скъпо и никой не се грижи да се намалят материалните и трудовите разходи. Такава икономическа нелепост има и тогава, когато по силата на инертността продължава производството на стоки, които са остарели морално и не се търсят на пазара. В тези случаи всеки процент е много неизгоден за държавата, защото напусто се изпилят суровини, материали, труд, енергични ресурси и се замразяват огромни средства.

Изводът се налага от само себе си: съвременният етап на развитие на икономиката, високите темпове на техническия прогрес, качествените изменения в характера на труда определят новите изисквания към съревнованието, погеляват по-широк и по-разностранен критерий за оценка на този или на онзи участник в него.

Н. АДРИАНОВА

Digitized by Google

КУРС ПО ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО

КАДРИТЕ — РЕШАВАЩО ЗВЕНО В ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО

Ленинските принципи за подбор на кадрите

Организаторската и политическата дейност на Партията обхваща под своето влияние всички страни от обществения живот, осигурява планомерния пропорционален характер на комунистическото строителство. Успехът на нейната дейност зависи до голяма степен от подбора, разпределението и възпитанието на кадрите.

Марксизмът-ленинизмът признава определящата роля на народните маси в историческото творчество, но същевременно отрежда важно място на кадрите, на ръководителите на масите в строителството на социализма и комунизма, в организирането на практическото осъществяване на партийната политика.

Ленин писа: „Масата трябва да има право да издига всички без изключение работнически членове на масата на разпоредителни функции. Но това ни най-малко не означава, че процесът на колективния труд може да остава без определено ръководство, без точно установяване отговорността на ръководителя, без най-строг ред, създаван от единството на волята на ръководителя. Нито железниците, нито транспортът, нито крупните машини и предприятия въобще не могат да функционират правилно, ако няма единство на волята, която да свързва всички налични трудещи се в един стопански орган, работещ с точността на часовников механизъм".[1]

Колкото по-широко и активно е участието на масите в осъществяването на обществените преобразования, толкова повече обществото се нуждае от политически вождове, от организатори на народния труд, от възпитатели на масите. В условията на социализма, където стихийността се замества с познаване и съзнателно използване на обективните закони на общественото развитие, където в съзнателното историческо творчество участват милионите маси, неизмеримо нараства ролята на субективния фактор, на ръководната дейност.

Между политиката и дейността на кадрите съществува тясна връзка. Успехът на политиката, на партийното, държавното и стопанското ръководство в решаваща степен зависят от това кой и как ги осъществява. За да се изработи и реализира определена политика, са нужни и съответни хора, които разбират необходимостта от тази политика и са способни да я претворят в живота.

Ленин смята, че никаква политика не може да се провежда, без назначаването и преместването на хора. Партията се ръководи от това принципно ленинско указание в цялата своя дейност. Като определя политиката в една или друга област от обществения живот, тя винаги намира и изпраща на отговорни постове такива работници, които най-добре ще успеят да осигурят практическото й осъществяване.

Съзнавайки голямата роля на ръководителите, нашата партия непрестанно се грижи за създаването на ефективна система за формиране на кадрите, за тяхната подготовка, подбор и възпитание. На всеки етап от строителството на социализма тя разработва и осъществява своя кадрова политика като важна част от цялата си ръководна дейност.

Силата на нашите кадри се състои не само в това, че те притежават добри специални знания. Партията, социалистическото общество възпитаха работници от нов тип. Техни отличителни черти са висока идейност, комунистическа целенасоченост, преданост на народните интереси. Тези ка-

---

Поместваме със съкращения откъс от седма глава на съветского учебно помагало „Партийное строительство".

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, стр. 201—202.

Digitized by Google

чества, съчетани с компетентност и осведоменост, спомагат на нашите кадри успешно да изпълняват стоящите пред тях задачи. Главните им усилия трябва да бъдат насочени към осигуряване на по-високи темпове на научно-техническия прогрес, към неотклонен и бърз ръст на ефективността от общественото производство, последователно прилагане съвременни методи на стопанисване, по-нататъшно развитие творческата активност на масите.

Особено отговорни задачи стоят пред партийните кадри. Нарастващата роля на Партията, активното й влияние върху хода на комунистическото строителство не е автоматически процес. В огромна степен той зависи от работата на партийните организации и преди всичко от нейните ръководни кадри, от умението им да усъвършенстват своята дейност сред масите, от формите и методите на партийно ръководство.

Подборът на кадрите, тяхното издигане и възпитание е основно звено в цялата система на партийно ръководство на социалистическото общество. От това на кого е поверено изпълнението на отговорни функции в управлението на различните страни от живота на обществото, кой стои начело на предприятията и строежите, колхозите и совхозите, начело на партийните, държавните и обществените организации — в решаваща степен зависи успехът на всяка работа.

Комунистическата партия и в работата с кадрите е последователен изразител на интересите на работническата класа и всички трудещи се. Като се съобразява с потребностите на общественото развитие, Партията определя кадровата политика, задачите пред подготовката и преподготовката на кадрите, специалистите за всички отрасли на народното стопанство и култура и осъществява ръководство на цялата тази дейност.

Предмет на особена грижа са ръководните партийни, държавни и стопански кадри. Докато подготовката и разпределението на кадрите от различните професии и специалистите се осъществява от съответните държавни и стопански органи при направляващото въздействие на Партията, то непосредствено партийните комитети се занимават с издигането и възпитанието на ръководните работници за всички области от живота.

Върху основата на разработените от Партията критерии и принципи партийните органи всестранно изучават ръководните кадри, формират своето мнение за техните достойнства и недостатъци, за съответствието или несъответствието на изпълняваните от тях функции, за това как най-добре да се използва всеки работник. Всички държавни, стопански и обществени организации се вслушват в препоръките на партийните органи, съобразяват се с тях. Това изисква от партийните комитети голяма отговорност, най-внимателен, обективен, аргументиран подход при оценката на политическите и делови качества на работниците.

Партийните организации и техните ръководни органи сами непосредствено решават въпросите за избирането, назначаването и освобождаването на партийните работници. Що се отнася до държавните, стопанските и обществените организации и учреждения, Партията оказва влияние върху подбора на ръководните кадри в тях чрез своя политически и морален авторитет, чрез средствата на убеждението. Партийните комитети в тези организации изразяват своето отношение към заемането на съответните длъжности под формата на препоръка или съгласие с предложенията на съответните държавни и обществени органи. При това Партията не поменя и не измества държавните и стопанските органи, на нея са й чужди методите на командуване при решаването на кадровите въпроси.

Основните принципи, от които се ръководи Партията в своята дейност по подбора, разпределението и издигането на кадрите, са изложени в трудовете на Ленин. Те получават по-нататъшна разработка в решенията на конгресите и конференциите на Партията, на пленумите на Централния комитет.

НА ДЕМОКРАТИЧНА ОСНОВА

Социалистическото общество първо в историята поставя подбора на ръководителите на производството и управлението на истински демократична основа. Великата октомврийска социалистическа революция срина социалната йерархия и провъзгласи, че отсега властта принадлежи на работническата класа и селяните, т. е. на самите трудещи се. Тя отмени всички съществуващи привилегии в заемането на ръководни държавни постове.

Всички видове дейности и всички длъжности са достъпни за всички съветски граждани. Партията всестранно се грижи в ръководните органи да влизат хора, представляващи всички класи и слоеве на съветското общество, всички нации и народности на СССР, мъже и жени, опитни и млади кадри.

В Партията, в органите на държавна власт и управление, в производството, в културните учреждения и обществените организации се издигат за ръководители тези хора от работническата класа, колхозното селячество и интелигенцията, които със своите лични политически и делови качества най-много подхождат за определената работа.

КПСС отчита, че ведуща роля в обществото играе работническата класа и същевременно проявява особена загриженост на ръководни постове все повече да се из-

Digitized by Google

дигат челните, най-подготвените и способни работници.

Естествено и закономерно е съветският народ да доверява ръководните функции и отговорните длъжности преди всичко на най-добрите представители на своя изпитан авангард — на членовете на Комунистическата партия. Комунистите — това са хора, доказали своята преданост на делото на комунизма, своята способност истински и вярно да служат на трудещите се. И каквото и да говори буржоазната пропаганда за някакви привилегии на комунистите, най-голямата и единствена тяхна привилегия е растящата им отговорност пред народа и страната, задължението да се заемат с най-трудната работа и да я довеждат докрай Самоотвержената и последователната борба за интересите на работническата класа и на всички трудещи се лежи в основата на авторитета на комунистите, на дълбокото уважение на всички трудещи се към тях.

Обаче това ни най-малко не означава, че безпартийните нямат достъп до ръководните длъжности. В условията, когато абсолютното болшинство от трудещите се стоят на позициите на Комунистическата партия, одобряват и поддържат нейната политика, когато идейното и политическото равнище на всички съветски хора неимоверно нарастна, Партията смело издига за ръководители честните и квалифицирани безпартийни работници. В държавния апарат, промишлеността, селското стопанство, науката и културните учреждения на отговорни длъжности са издигнати хиляди безпартийни.

Принципът за социално и национално равенство, от който се ръководят партийните, държавните и обществените органи при избирането и назначаването на ръководни кадри, е колосално предимство на социалистическото общество.

Обективните критерии при оценка на личните качества на работниците предпазват обществените и държавните интереси от възможно накърняване вследствие на неправилни, субективни разсъждения за хората. За това способствува и съществуващата на всички равнища **демократическа система за решаване на кадровите въпроси.** Нейното съблюдаване води до подбирането на кадрите въз основа на действителните способности на хората, независимо от личните, тясногрупови и местнически влияния.

Основен принцип за демократичен подбор на ръководните кадри в нашето общество е тяхната изборност. Всички централни и местни ръководни органи в страната — партийни, съветски, профсъюзни, комсомолски, кооперативни и др., се формират след избирането им на събрания, конференции, пленуми, сесии, а съветите — чрез пряко гласуване на избирателите. Това създава пълна гаранция, че за ръководители се издигат действително достойните и способни хора.

Редица отговорни постове в органите за държавно и стопанско управление се заемат чрез назначаване. Дори и в тези случаи партийните организации участвуват в подбора и издигането на работниците чрез препоръки, като се взима под внимание и мнението на обществеността. Основен това по правило решения за назначаване на работници на отговорни постове се приемат не единолично, а от колегиалните ръководни органи. Всички важни персонални назначения в министерствата и ведомствата например, чиито ръководители действуват по принципа на единоначалието, се обсъждат от техните колегии.

Демократическият характер на подбора на кадрите в нашата страна се изразява и в това, че ръководителите от всички рангове и степени са напълно **подотчетни** на народа и на неговите пълномощни държавни и обществени органи. Ленин счита, че „масата трябва да има право да си избира отговорни ръководители. Масата трябва да има право да ги сменя, масата трябва да има право да знае и да проверява всяка най-малка крачка в тяхната дейност."[1]

Партията неотклонно провежда в живота това ленинско указание. Всеки ръководител в социалистическото общество е доверено лице на трудещите се, призвано да отстоява и защищава техните интереси, да се отчита пред тях за своята дейност.

Широкото участие на обществеността в осъществяването на кадровата политика на Партията е верен път за правилен подбор на работниците, за привличане на способните и талантливи хора в служба на обществото. Ленин посочва, че масата трябва да гледа пред себе си като на длан човека, който се издига на ръководен пост, да предвиди неговите индивидуални особености, силните и слабите му страни. За участието на обикновените членове на Партията в подбора на партийните кадри той писа: „Всеобщият (в буквалния смисъл на думата) контрол над всяка стъпка на партийния деец в неговото политическо поприще сам а е един автоматично действуващ механизъм и той дава онова, което в биологията се нарича „преживяване на най-приспособените". „Естественият подбор" на пълната гласност, изборността и всеобщият контрол осигуряват това, че всеки деец се оказва в края на краищата „на мястото си", залавя се с най подходящата за неговите сили и способности работа, изпитва върху самия себе си всичките последици на своите грешки и доказва пред очите на всички своята способност да признава грешките и да ги избягва".[2]

Партийните организации са призвани да се грижат обществеността да не стои настрана при решаването на въпросите за назначаването и освобождаването на кадрите, а активно да участвува, да помага на

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, стр. 201.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 5, стр. 501.

Digitized by Google

ръководителите най-целесъобразно да разпределят и използват хората. Необходимо условие за това е гласността в работата с кадрите. Ленин подчертава, че социалистическата държава трябва да организира широко, планомерно, системно и открито работата по подбора на най-добри работници по стопанското строителство, администратори и организатори от специален обществен и общодържавен мащаб."[1]

При решаването на въпроса за назначаването на работник на една или друга отговорна длъжност важно е ръководителите на учрежденията и ведомствата да се съветват с партийната организация, да взимат под внимание мнението на профсъюзите, Комсомола и трудовия колектив във форма, която се определя от интересите на работата или от установените порядки.

В едни случаи въпросът може да бъде обсъден на заседание на бюрото или на партийния комитет, в други — да се съгласува със секретаря на партийната организация, в трети — да се изясни на събрание на колектива или в неговите подразделения, в четвърти — може да се окаже достатъчно да се разпита за мнението на другарите по работа на отговорния работник. Заобикалянето на партийната организация и обществеността, опитите да се решават кадровите въпроси тайно, самолично или в тесен кръг, както показва практиката, водят до сериозни грешки и извращения в работата.

Партийните и другите обществени организации са призвани да проявяват инициатива в издигането на кадрите, да внасят предложения по тези въпроси, поддържайки благородните подбуди на хората, които са готови да поемат върху себе си най-сложни задължения и тежък товар, които са носители на ценни идеи за подобряване на работата, притежават способност и воля да ги реализират в живота.

В същото време партийната организация, обществеността трябва да издигат заслон пред тези, които се стремят към властта и ръководните постове не в името на общото благо, а от честолюбие и корист. Вратата към ръководството за подобни хора трябва да бъде затворена. Бдителността на партийната организация, опитът на десетките и стотици хора е надеждно средство, за да се различават и поддържат преданите на работата, добросъвестните и квалифицираните работници от карииеристите и хитреците.

В стремежа си да осигури колкото е възможно по-широко участие на обществеността в подбора и разпределянето на кадрите, Партията отчита и едно друго обстоятелство. Ако издигането и освобождаването на работниците зависи само от едно лице, от ръководителя или администратора, това може да нанесе сериозна вреда на възпитанието на кадрите. В такива случаи понякога се получава така, че работникът се старае, каквото и да стане, да угоди на началника, да се нагажда към неговото мнение, да се въздържа от възражение даже и тогава, когато погрешността или едностранчивостта на разсъжденията на началника са очевидни. Работник с подобна ориентация не чувствува истинска отговорност пред народа, държавата и колектива. Именно в почвата на чиновническото угодничество могат да се появят карииеристични тенденции и откъсване от масите.

В колективите, където съществува атмосфера на висока взискателност, където ръководителят и обществеността действуват ръка за ръка, където се съобразяват с мнението на партийната организация, няма място за нарушаване на ленинските принципи за подбор на кадрите. Да се създава такава обстановка е една от важните задачи на всяка партийна организация.

ПОЛИТИЧЕСКИ И ДЕЛОВИ КАЧЕСТВА НА РАБОТНИЦИТЕ

При решаването на въпроса за издигането на всеки работник се взимат под внимание на първо място неговите политически и делови качества. От гледна точка на обществените интереси това е главният обективен критерий, най-разумният принцип за подбор на кадрите. „На ръководни постове трябва да се издигат хора, които са предани на идеите на комунизма, добре познават работата си, постоянно са свързани с масите, умеят да ги организират за изпълнение на стоящите задачи."[2]

Такъв подход напълно съответствува на марксистко-ленинското учение, признаващо важната роля на тези ръководители в общественото развитие, които умеят правилно да изразяват интересите на масите и да ги водят след себе си.

При издигането на работници на отговорни партийни и държавни длъжности Ленин изисква преди всичко напълно да се изясни от политическа гледна точка тяхната добросъвестност, познаването на работата, административните им способности, опитът и авторитетът.

Последователното прилагане на ленинските критерии за оценка на кадрите позволява правилно да се определи доколко всеки работник е подходящ да изпълнява едни или други държавни, обществени и стопански функции. Разбира се, конкретното съдържание на тези критерии не остава неизменно.

Партийните органи, обществеността днес съдят за предаността на работника към делото на комунизма, за неговия политически облик преди всичко по това, каква е

[1] В. И. Ленин. Съч., т. 32, стр. 405.
[2] XXIII конгрес на КПСС, доклади, решения, стр. 253.

Digitized by Google

идейната му убеденост, как практически реализира политиката на Партията, какъв е приносът му при решаването на конкретните задачи от строителството на комунизма.

„Съветолозите" от лагера на антикомунизма се обявяват против кадровата политика на КПСС, като заявяват лицемерно, че политическият подход към подбора на кадрите като че противоречи на демокрацията. Но няма никаква почва за подобна критика. От времето на появата на класите във всички общества, във всички страни неизбежно се е провеждал и се провежда именно политически подход към назначаването на хора на ръководни държавни постове. Фактът, че в СССР политическата ориентация на работника, неговата идеология, осъзнаването на обществения дълг, политическата и трудовата активност се възприемат за важни критерии при подбора на хората за отговорни постове не само не накърнява обществените интереси, а напротив, създава огромни изгоди за съветското общество. Колкото по-ясна е представата на работника за комунистическите цели, колкото по-дълбоко е разбирането му за социалистическите обществени интереси, колкото по-развито е чувството му за отговорност пред Партията и народа, толкова повече той може да направи за обществото, толкова по-високо доверие той заслужава.

Готовността на работника упорито и самоотвержено да се бори, за да се претворяват в живота програмата за комунистическо строителство и политиката на Партията, твърдо и последователно да отстоява обществените и държавните интереси — е непременно изискване, което се предявява у нас към всички ръководни кадри. Партията, съветският народ високо ценят хората, които са политически зрели, честни, непримирими към недостатъците, способни да работят колективно, правилно да възприемат критиката и да бъдат самокритични, да умеят отзивчиво и внимателно да се отнасят към трудещите се.

КПСС смята за една от своите най-важни задачи да възпитава кадрите в дух на комунистическа убеденост, на партийна принципност. Днес, когато все по-пълно се претворяват в живота идеалите на социализма, когато Партията и народът се заемат с практическото осъществяване на комунистическото общество, тези качества, значението на които Ленин така настоятелно подчертава, са нужни не по-малко, отколкото в първите години на съветската власт. Ръководителят даже и в малкия колектив не може успешно да действува, ако не разбира достатъчно добре генералната линия на Партията, нейната политика на съвременния етап, ако не умее да прилага методи, които съответствуват на нейната велика цел.

Това умение и тези знания ръководителите и специалистите от всички отрасли намират в богатата съкровищница на марксизма-ленинизма, в опита на КПСС, в нашата социалистическа действителност.

Комунистическата убеденост и политическият облик — са изключително важни и задължителни качества за всеки ръководен работник в социалистическото общество.

Заедно с това единствено предаността към делото на комунизма, вярата в комунистическите идеали са недостатъчни за успешно извършване на една или друга дейност. Нужни са и делови качества — **специални знания, навици, способности, майсторство.** „Никаква добросъвестност, никаква партийна авторитетност не може да замени онова, което е в дадения случай основното, именно: познаване на работата..."[1]

Нужно е ръководителят да бъде специалист в тази сфера, в която той изпълнява управленчески функции, тъй като в противен случай той може да се окаже неспособен да направлява дейността на колектива.

Сега на всеки участък в промишлеността, селското стопанство, културата и държавното управление са нужни професионално добре подготвени хора, специалисти, които отлично познават своята работа. Самият живот диктува производството, както и другите области на обществения живот, да се ръководят от работници, които стоят на равнището на съвременните знания. На днешния етап — етапът на развитото социалистическо общество, повече от всякога нараства обществената потребност от висококвалифицирани кадри, способни творчески и смело да решават сложните задачи на комунистическото изграждане.

Ленинското изискване ръководството винаги да се намира „в ръцете на напълно компетентни работници и гарантиращи успеха на работата"[2] е нерушим принцип на партийния подход към подбора на кадрите. Това е много справедлив принцип: този, на когото обществото и държавата доверяват своите материални и духовни ценности, трябва да умее да се разпорежда с тях така, че да допринася най-голяма полза за народа. Партията подбира кадрите по такъв начин, че техните знания, способности и опит най-пълно да съответствуват на функциите и задачите, които изпълняват, и по този начин създава важна предпоставка за ускоряване темповете на комунистическите преобразования, за успешно решаване на всички задачи от стопанското и културното строителство.

Важен критерий за деловата квалификация на кадрите, особено на тези, които са заети в народното стопанство, е тяхната **икономическа грамотност.** В новите икономически условия, когато предприятията получават голяма самостоятелност, свобода да маневрират, широко да се опират на икономическите стимули, е нужно трезво

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 42, стр. 388.
[2] Пак там, стр. 174.

Digitized by Google

научно преценяване, смело търсене, социалистическа предприемчивост. Затова Партията и държавата сега повече от когато и да било се нуждаят от кадри, които имат добра икономическа подготовка, владеят икономическите методи за ръководство, от инициативни, самостоятелно мислещи хора.

Към деловите черти се отнася и такова важно качество на работника като **организаторските способности.** Ленин призовава Партията да търси опитни работници, „колкото се може по-предпазливо и по-търпеливо да изпитваме и разпознаваме истинските организатори, хора с трезв ум и практическа преценливост, хора, които съчетават предаността към социализма с умението без шум (и въпреки суматохата и шума) да организират здрава и задружна съместна работа на голям брой хора в рамките на съветската организация. Само такива хора, след десетократно изпитване, трябва да се издигат, всеки от най-простите задачи към най-трудните, на отговорни постове като ръководители на народния труд, като ръководители на управлението.[1]

Комунистическата деловитост предполага висока отговорност за поръчаната работа, взискателност към себе си и към подчинените, съзнателна дисциплина, изпълнителност, точност и акуратност и заедно с това инициатива, самостоятелност, смелост.

Ленин високо цени умението на ръководителите да поддържат всичко ценно и напредничаво, внимателно да се вслушват в мнението на ръководените, да развиват тяхната инициатива. Веднъж той разбрал, че заместникът на народния комитет по земеделието „отстранява" добрите, инициативните работници, обвинявайки ги в интриги. Той му пише, че „не бива да се вижда „интрига" или „противопоставяне" на работата в друго мислящите или друго постъпващите, а да се ценят самостоятелните хора."

За да ръководи успешно работата за изграждането на новото общество, на всеки ръководител във висша степен му е нужно чувство към новото, смело търсене, умение да се организират и решават въпросите, които поставят животът и комунистическото строителство. Партията винаги е ценила и цени тези качества на работниците.

Истинската деловитост е напълно противоположна на безпринципността и тесния практицизъм, при които хората губят политическата перспектива, изпускат главното, потъват в дребното, текущото. „Да притежаваш чувство за новото — означава да виждаш перспективата на развитието, да надникваш в бъдещето, да намираш най-верните пътища за решаване на възникващите задачи. Сега когато в обществения живот и производството се извършват бързи и дълбоки изменения, това качество придобива особено важно значение."[2]

Работниците, които действуват по старому, презастраховчиците, неопределените и нерешителните, тези, които се страхуват от новото, не са способни да водят делото с такъв размах, енергия и смелост, каквито изискват задачите на комунистическото строителство.

Едно от постоянните изисквания на Партията към ръководителите е **умението им да установят правилни отношения с хората, да ги въодушевяват и сплотяват, да бъдат възпитатели на трудещите се.** Даже и ако ръководителят има права на единоначалие, той не може да се обляга само върху силата на своите заповеди и разпоредби. Доколкото стопанската и възпитателната работа са органически свързани, той използва средствата на убеждението, възпитанието, отчита възпитателните последствия от приеманите от него икономически и административни решения.

Ръководителят е нужно да познава не само политиката и икономиката, науката и техниката, но и съвременните методи за управление. Необходими са му определени знания в областта на психологията и педагогиката. От само себе си се разбира, че политическата и професионалната подготовка, а също и умението да се ръководи трябва да се разглеждат в единство, тъй като ръководителят се нуждае от всички тези качества в съвкупност.

Като осъществяват подбор и издигат кадрите по техните политически и делови качества, партийните организации постъпват не по някакъв общ шаблон, а отчитат какви изисквания предявява даденият вид дейност към ръководителя и специалиста. Човек съчетава в себе си много най-различни качества и свойства — интелектуални, психически, социални и др. Важно е всеки човек да бъде на своето място, там където най-добре могат да се разгърнат неговите способности, където може да допринесе най-голяма полза за обществото.

Още в годините на създаването на Партията Ленин писа, че „за различните страни на революционната работа са нужни различни способности... понякога човекът, съгрешено негоден за организатор, ще бъде незаменим агитатор, или човекът, неспособен за крайно строгата конспиративна дейност, ще бъде превъзходен пропагандист и т. н."[3]

Изучаването на индивидуалните черти на работниците заедно с ясната представа за качествата, които са необходими за една или друга дейност, допринасят двояка полза: работата печели, тъй като се извършва от способен човек; печели и самият работник, тъй като с това се създават условия за развитие на неговите способности.

Ленинският принцип за подбор на кадрите по делови и политически качества означава, че никакви случайни странични обстоятелства, лични симпатии и антипатии не бива да играят роля при назначаването

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 27, стр. 254.
[2] XXIV конгрес на КПСС, доклади, решения, стр. 140—141.
[3] В. И. Ленин, Съч., т. 6, стр. 237.

Digitized by Google

или избирането на работници за партийни, държавни или обществени постове. Ако личността има необходимите качества за изпълнение на определени задължения, ако тя превъзхожда с тях други кандидати в интерес на обществото и държавата, е именно на нея да се гласува необходимото доверие.

Партията решително отхвърля всякакъв субективизъм, протежиране, групови съображения при подбора на кадрите като прояви, чужди на ленинските принципи за ръководство, на природата на социалистическия строй.

СЪЧЕТАВАНЕ НА СТАРИТЕ И МЛАДИТЕ КАДРИ

Развитието на социалистическото общество е непрекъснат процес. Той се осъществява от целия съветски народ, от хората във всички възрасти и поколения. В единството на поколенията, в приемствеността на генералния курс на Комунистическата партия е един от най-важните източници за силата на съветското общество. Ето защо напълно естествено е в кадровата политика Партията да следва линията на съчетаване на опитните с младите кадри, а не на противопоставяне е'ните на другите. Такова съчетаване най-добре отговаря на интересите на комунистическото строителство.

Социалистическото общество е заинтересовано на ръководни постове да се изтикат все повече млади, талантливи, високообразовани хора, предани на идеалите на комунизма. Техните е'ентуални недостатъци, свързани с по-малкия опит, се компенсират от тяхната ефективна енергична дейност, от техните способности. Затова Партията твърдо поддържа курса смело да се издигат млади способни работници.

Заедно с това Партията осъжда всяка проява на недооценяване на старите опитни кадри, нихилистичното отношение към тях.

Един от източниците за силата и богатството на новото поколение е в това, че то се опира на опита на предидущите. Този опит трябва внимателно да се изучава. Приемствеността не е механично повтаряне, а творческо използване на стария опит върху нова, прогресивна основа.

ИЗДИГАНЕ ЖЕНИ НА РЪКОВОДНА РАБОТА

Партията придава принципно значение на привличането на жени към активна държавна и обществена работа. Ленин казва, че започнатото от съветската власт дело може да бъде придвижено напред, само когато в него взимат участие милиони и милиони жени от цяла Русия.

В статията „Великият почин" Ленин пише, че „сред работническите и селските жени има в много по-голяма степен организаторски таланти, отколкото на нас ни е известно".

Но понякога се получава така, че даже и там, където жените представляват по-голяма част от трудовия колектив, сред ръководителите има неоправдано малко жени. Такова положение не може да се приеме за нормално. Разбира се, налага се да се съобразяваме с по-голямата натовареност на жените със семейни задължения и възпитанието на децата. Независимо от това партийните организации и обществеността трябва да проявяват по-голяма настойчивост и грижа за издигане на жените на ръководна работа.

ОБНОВЯВАНЕ И ЗАКРЕПВАНЕ НА КАДРИТЕ

Науката, техниката, производството и културата се развиват с бързи темпове и често изпреварват равнището на подготовката и възможностите на отделните хора. Ето защо възниква постоянна необходимост да се заменят изостаналите от изискванията на времето с по-подготвени и квалифицирани кадри, възниква потребността от привличане на свежи сили. „Изкуството на опитните партийни работници в центъра и по места — отбелязва Ленин — трябва да се проявява в непрекъснатото използване на нови, свежи партийни сили."[1]

Следвайки ленинските заети, нашата партия осигурява системно обновяване на кадрите, постоянен приток на нови способни хора за ръководна работа. Този принцип се прилага също в държавните и обществените организации.

Значението на системното обновяване на кадрите не се изчерпва само с това, че то разширява достъпа за голям брой трудещи се в ръководните органи. Периодичното обновяване състава на кадрите създава възможност непрекъснато да се повишава равнището на управлението на обществото,

[1] В. И. Ленин, Полн. собр. соч., т. 39, стр. 236.

Digitized by Google

да се въвличат в ръководна дейност все по-квалифицирани хора, способни по най-добър начин да решават новите сложни задачи, които възникват на всеки следващ етап от комунистическото строителство.

Обновяването, сменяемостта на кадрите е такъв естествен и необходим процес, както обновяването на клетките на живия организъм. Няма нищо осъдително, компрометиращо старите кадри в това, че едни работници се сменят с други, по-силни, способни по-добре да ръководят работата. Ако няма такава смяна, прогресът в коя да е област ще бъде невъзможен.

Разбира се, обновяването и смяната на кадрите не става просто и леко. Обикновено се налага да се заменят не случайни хора, а честни, добросъвестни работници, които не малко са направили по своето време, но поради недостатъчно образование, по-високите потребности, недобро здраве или по други причини са престанали да се справят със своите задължения. От партийните органи, от висшестоящите ръководители при това се изисква максимална деликатност, такт и внимание. Не бива поради стари заслуги определен работник да не се замени с друг работник, ако това го изискват интересите на работата, интересите на народа.

Обновяването на кадрите е едната страна от формирането на техния състав. Другата не по-малко важна е закрепването им, осигуряването на определена стабилност на ръководството. Заводът, строежът, колхозът, отрасълът, народното стопанство, държавното учреждение, обществената организация могат нормално да живеят и работят само при изгестна стабилност на основния състав на кадрите, които вече са усвоили работата и уверено се заемат с нея. Точността и съгласуваността в работата на всички звена не възникват от само себе си. Те се изработват с течение на времето и зависят от това, как ръководителите усвояват своите функции, доколко се „срастват" с колектива и дали възникват устойчиви връзки, доверие и взаимно разбиране между тях и ръководените. Създаването на условия, в които всеки работник може да прояви себе си от най-добрата си страна, предполага и факторът време.

Партийните организации използват различни форми, за да осигурят устойчив състав на кадрите, за да укрепват хората на поверените им постове. Важна предпоставка за такова закрепване е доверието и внимателното отношение към кадрите, грижата за тях. Хората трябва да виждат и чувствуват, че техният труд, усилия, способности се ценят, че държат на тях, че при необходимост винаги могат да разчитат на поддръжката и помощта на партийната организация, на колектива, на висшестоящите ръководни органи.

Осъществявайки постепенно обновяване на кадрите, Партията е против тяхното често и неоправдано подменяне. По отношение на кадрите тя води равномерна спокойна политика, стреми се да създава благоприятни условия за работа във всички ръководни звена. Това означава, че подменянето трябва да се осъществява разумно и да не поражда неувереност и напрежение у хората. Партията учи, че обновяването на кадрите, постепенното им заменяне не е самоцел, а средство и във всички случаи то трябва да повишава равнището на ръководството, да подобрява работата.

Digitized by Google

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

ГЛАВНАТА ТЕМА

ВАСИЛ ЛЕСИЧКИ

първи секретар на ГК на БКП — Кюстендил

Същинската част, решаващият етап на разговора с комунистите от градската партийна организация в Кюстендил за личния им принос в изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес съвпадна с инициативата на отдел „Организационен" на ЦК на БКП да се проведе теоретична конференция по повишаване на научното равнище в партийната работа. Това беше правилно използвано от ГК за добрата подготовка и организация на разговора. Ние се заехме да изясним пред партийния актив и партийните ръководства преди всичко целта, смисъла и съдържанието на разговора, да посочим и очертаем пътищата, начините и етапите за неговото провеждане. Направиха се не малко срещи и инструктажи. Над 200 сътрудници на ГК, добре запознати със задачите, оказаха и оказват сериозна помощ на първичните партийни организации. Подготвени бяха писмени указания, паметки и други помощни материали за партийните секретари.

В Кюстендилската градска партийна организация разговорът премина през няколко етапа. Първият, според предварително набелязания план, започна от август 1971 година и завърши през първото полугодие на 1972 година. Проведени бяха десетки събрания в партийните организации и групи, където наред с приемане план-графиците за провеждане на разговора бяха разгледани поотделно и последователно три теми: „Ролята и мястото на комунистите в борбата за изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията в областта на народното стопанство", „Ролята и мястото на комунистите за изпълнение решенията на Десетия конгрес в областта на духовния живот", „Задачите на партийните ръководства и комунистите за издигане равнището на организационната работа". Голяма помощ оказаха домът за политическа просвета при ОК на БКП и лекторската група на градския комитет.

След осъществяване на тези инициативи на събрания, отначало в партийните групи, а след това и в първичните организации, комунистите водиха разговор преди всичко за своите недостатъци, които допускат в светлината на изискванията на Десетия конгрес и партийния устав. На основата на този разговор и изводите, които се направиха, бяха дадени конкретни поръчения на всеки комунист. Особено значение при определяне на партийните поръчения се отдаваше на критичните бележки. Трябва да се отбележи, че дотук работата ни по ръководството на разговора не срещаше спънки, тъй като той се водеше в партийните групи и партийните организации, посочените слабости не се до-

Digitized by Google

кументираха, а само се коментираха, с оглед по-правилно да се подготвят и конкретизират партийните поръчения.

С това, така да се каже, завърши първият, подготвителен етап.

През 1972 година започна един от най-съществените етапи на разговора с комунистите. Той съвпадна и с указанията на ЦК на БКП рязко да се увеличи обществената производителност на труда, стопанските органи и организации да изработят свои насрещни планове. Стоеше въпросът всеки комунист активно да се включи в решаването на тези задачи. Това накара бюрото на ГК да измени първоначално набелязаната си програма относно разговора и да реши да се обсъдят и приемат оценки как комунистите изпълняват обещанията си във връзка с насрещните планове. Най-напред това трябваше да се извърши в първичните партийни организации в материалното производство, а след това и в останалите сектори на нашия живот.

Преценките на комунистите се подготвяха от отговорниците на партийните групи и се внасяха в партийните бюра. След приемането им се поставиха на обсъждане в събранията на първичните организации. На всяко събрание се приемаха не повече от 7–8 преценки, които се прочитаха от партийния секретар. След това думата се дава на комуниста, чиято преценка се разглежда, който взема отношение по нея. Изказват се по неговата дейност и поведение непременно отговорникът на партийната група, бригадирът, началникът на цеха или друг стопански ръководител комунист. Накрая се сумират предложенията и се приемат чрез гласуване от партийното събрание. Заедно с приемане на оценките се връчват и специални карти, художествено изработени, в които се вписват партийните поръчения на комуниста за изпълнение решенията на Десетия конгрес и насрещните планове. Тези събрания играят голяма роля не само да се укрепва партийната дисциплина, но и да се издига организационното равнище на първичните организации. Ясно указаните задачи на основата на посочените постижения и слабости в светлината на конгресните изисквания мобилизираха комунистите. Събранията на първичните организации в Здрава храна, завод „Ст. Лудев", овощарския институт, завод „Народна мебел", Държавен автомобилен транспорт, в цеха за керамични кондензатори и много други минаха на високо равнище. Техният опит беше обменен на съвещание с партийните секретари от градската партийна организация и сътрудниците на ГК на БКП. Бюрото на ГК утвърди и специално решение, което задължаваше първичните организации да не провеждат събранията, на които ще се приемат преценки за комунистите без предварителна проверка и съгласуване с организационния отдел на ГК на БКП. С това не искаме да регламентираме дейността на партийните организации, но целта е по-задълбочено да се готвят тия събрания, да се окаже сериозна помощ. Практиката ни показа, че имаше редица случаи, когато партийни секретари се бяха отнесли повърхностно към тази задача и събранията минаха формално. ГК на БКП ги задължи отново да проведат партийни събрания за приемане на преценките.

Трябва да отбележим, че трудностите за довеждане докрай този етап от разговора не бяха малко. Извърши се огромна работа по обем, трябваше да се изготвят към 4000 преценки, да се обсъждат на заседания на партийните бюра, а след това на едно, две или три партийни събрания. И друго, което е по-съществено, тези оценки трябваше да са реални и обективни, поръчения, които се възлагаха, да бъдат отражение и конкретизация на конгресните решения.

Трябваше също така да се преодолее съпротивата от страна на някои партийни секретари по обема на работата и особено по това, как сега той като секретар на партийната организация ще трябва да направи оценка на всеки комунист, да излезе пред партийно събрание и

Digitized by Google

да я защищава от името на партийното ръководство. Ами ако си изгубп приятелството с някои хора? Възникнаха и други от тоя род въпроси.

Разбира се, това беше преодоляно. Никога нашите събрания не бяха посещавани с такъв интерес. За първи път в градската партийна организация всеки комунист можа така отчетливо да види себе си и своите задачи. Ето и някои резултати от този етап на разговора.

След приемане на преценките на 22 комунисти в завод „Народна мебел" бяха възложени конкретни партийни поръчения за подобряване качеството на продукцията. На една част от комунистите бе възложено да работят като извънщатни контрольори. Ще съобщя само един най-обобщаващ показател за резултатите — спряха санкциите, налагани за лошо качество. От 5—6 месеца предприятието не е получило никаква рекламация.

На голяма част от комунистите във фабрика „Марек" се възложиха поръчения да повишат качествените показатели на произвежданите от тях производи. Усилията дадоха добри резултати. От трите производства, подлежащи на оценка, две са с оценка „1", а третото с оценка „2", като причината беше в преждата.

Във фабрика „Ильо войвода" на 12 комунисти, които работят на възлови места и имат отношение към качеството, бе възложено да направят всичко възможно, но да подобрят преждата. Те мобилизираха усилията на колектива и два от артикулите, подлежащи на оценка, получиха „1", докато до края на първото полугодие всички бяха с оценка „2".

В резултат на добре обмислените партийни поръчения комунистите предложиха някои рационализации. Така например в цеха за изплитане на оградна мрежа в завод „Стоян Лудев" те внедриха разместването на машините в цеха, с което се увеличи производителността на труда. В отдел „Механичен" на същото предприятие по инициатива на партийните членове се изработиха нов вид зъбни колела. По този начин бе реализиран икономически ефект в размер на 13 000 лева, а качеството на тези зъбни колела е по-добро от това на изработваните от БТР в Русе.

Комунистите Андон Начев и Калин Стоев от завод „Велбъжд" заедно с други специалисти създадоха нова технология за оползотворяване на отпадъчната вълна с годишен икономически ефект 201 000 лева. Заместиха вносните релета с местни и увеличиха капацитетните възможности на някои видове машини.

Значителен е приносът на комунистите и в борбата за икономии.

В Обувния завод благодарение на тяхната активна дейност бяха реализирани 190 000 лева икономии от суровини и материали. В шивашкия цех на ТПК „Осогово" под ръководството на комуниста Кирил Давидков е реализирана икономия при разкрояването на материалите за 10-те месеца в размер на 12 000 лева.

Разговорите и възложените поръчения помогнаха не само да се засили участието на комунистите в социалистическото съревнование за изпълнение на стопанските задачи, но и за израстването на тяхното съзнание, чувство за отговорност и политическа активност. За това говори дейното им участие в обществения живот на предприятията.

Комунистите от градската партийна организация знаят че приемането на преценките не е еднократен акт, а става наша постоянна практика. Това поддържа и повишава тяхната активност, боеспособност и творчество.

* * *

За по-нататъшното усъвършенстване на разговора на комунистите по техния личен принос в борбата за изпълнение решенията на

Digitized by Google

Десетия конгрес се проведе конференция за научния подход в партийната работа. Участвуваха всички комунисти от градската организация. Болшинството събрания преминаха сравнително добре, направиха се ценни изказвания и предложения за подобряване научността в партийната работа.

По време на теоретичната конференция наред с докладите, които се изнасяха в първичните организации, бе направен анализ на извършената досега работа по обсъжданите въпроси. Това даде възможност на партийните ръководства да видят положителните и отрицателните страни в своята дейност и да набележат допълнителни мерки за подобряване на партийната работа в областта на планирането, разграничаването на функциите, организацията и контрола за изпълнение на решенията. Повечето организации приеха решения.

На основата на състоялите се събрания и повдигнатите въпроси по време на подготовката и провеждането на конференцията ГК на БКП осъществи редица инициативи и мерки за издигане научността в партийно-организационната работа. Неотдавна бюрото прие мероприятия за разграничаване функциите между партийните и административните ръководства, като се ръководеше от решенията на ОК на БКП. Усъвършенствува се партийната информация. Въвежда се по-добра организация за изпълнение решенията, която започва с изготвяне на мероприятия, засилва се превантивният контрол. След задълбочен анализ изпълнените решения се снемат от отчет.

Предвиждаме да проведем семинар — практикум с партийните секретари по въпросите на планиране на партийната дейност, подготовката и провеждането на партийните събрания, подобряване организацията за изпълнение на решенията и за ролята на партийната информация като средство за повишаване научното равнище на партийно-организационната дейност. На семинара ще се изучава и обобщава и натрупаният опит.

По време на разговора с комунистите и приемането на техните оценки стана известно, че много наши решения не само че не са стигнали до тях, но за наша изненада и до някои членове на партийни комитети и бюра, да не говорим за отговорниците на партийните групи.

Това наложи бюрото на ГК системно да се среща с партийните секретари и ги инструктира, а на всяко тримесечие да се среща по отрасли и с партийните ръководства. Но все пак не можахме да осъществим постоянен и системен поглед върху изпълнението на решенията. Хората на оперативна работа в ГК са 8 Към Орготдела работи само един щатен инструктор, а доброволните сътрудници не винаги имат необходимата подготовка и не винаги проявяват инициатива и старание. Това ни накара да предприемем системна и задълбочена работа със секретарите на партийните комитети. С тях се срещаме два пъти в месеца на оперативки и там те дават отчет как изпълняват партийните решения. Освен това ние ги държим в течение на цялостната работа на комитета. Стремим се да разширим още повече и връзките си със секретарите на първичните организации, а особено за промишлените предприятия и с целите партийни ръководства. Бюрото на ГК на БКП утвърди и нова форма на работа в това отношение, която сега се експериментира и на нея няма да се спирам.

По време на разговора за личния принос на комунистите бюрото на окръжния комитет на БКП отиде още по-нататък. То задължи ГК в него да бъдат въвлечени и да поемат свои задължения за личен принос в изпълнение на конгресните решения и специалистите от стопанските предприятия. Това ни накара да помислим въобще как да използваме силите на специалистите за решаването на редица задачи, свързани с увеличаване на обществената производителност на труда.

Digitized by Google

Така се роди идеята да се сформира и бюрото на комитета утвърди технико-икономически съвет с две секции — икономическа, със задача да ангажира конкретно силите на специалистите за въвеждане на вътрешностопанската цехова сметка като основа по приложението на новия икономически механизъм, и техническа — със задача да работи за конкретния принос на специалистите от нашите предприятия за издигане техническото равнище и качеството на произвежданата продукция. Проблемите на тези секции са разработени и започна конкретна работа с отделните специалисти. Така ние смятаме, че не само ще насочваме силите им да дават своя личен принос за изпълнение на конгресните решения, но и бюрото на ГК на БКП да обезпечи по-компетентно и целенасочено ръководство на техническия прогрес.

* * *

За издигане и подобряване по-нататък формите на работа с комунистите, бюрото на ГК реши да постави на пленум на комитета въпроса за задачите на първичните организации и комунистите в социалистическото съревнование и новите почини. Там се стигна и до идеята да поемем призива на софийските предприятия за изпълнение на 6-дневната производствена седмица за 5 дни, а вътре между бригадите и цеховете на договорни начала да се осъществи починът на габровските работници.

Отново бюрата на първичните организации и комунистите трябваше да разсъждават и вземат отношение вече по конкретни задачи, произтичащи от решенията на Десетия конгрес. Касаеше се да застанат наистина в авангарда на новите почини и социалистическото съревнование. Проведоха се открити партийни събрания, направиха се преценки и картотеки първо на комунистите първенци в производството, а след това и на другите работници — първенци. Задачата бе поставена така: след като се уточнят първенците във всяка бригада, към всеки от тях да се придадат по 2—3 работника със задача за 2—3 месеца да достигнат производствените постижения на първенците. Това бе едната страна на въпроса. Другата бе — утвърдилите се вече първенци да достигнат новатора Петър Брайков „6=5". Едновременно с това на партийните ръководства на някои производствени цехове и звена се постави задачата да се подготвят условия и изцяло да изпълнят за пет дни седмичната програма.

Заводските комитети и първичните организации извършиха значителна работа за внедряване на новите почини в производството. Комунистите поеха допълнителни поръчения.

Голямо внимание отделихме и на годишните отчетно-изборни партийни събрания. Ние изисквахме от партийните бюра да обърнат внимание на следното: събранията да станат отново предмет на разговор и повод за нови оценки и поръчения. Отново комунистите да огледат себе си в светлината на приетата оценка. Да се даде отговор също така как първичната партийна организация е изпълнявала своята роля на политически ръководител на колектива. И друго, което е много важно и което за първи път се провежда в градската партийна организация: сега на подготвителните събрания наред с другите въпроси се утвърждават и плановете за индивидуални беседи на партийните секретари с всеки отделен комунист. Тези беседи ще се водят двупосочно. След като секретарят познава добре качествата на всеки комунист, разговаря с него главно по такива проблеми: първо какви бележки и препоръки има за издигане авторитета на партийната организация и партийното ръководство и на комунистите поотделно. И об-

Digitized by Google

ратно. На свой ред секретарят казва какви са изискванията на бюрото към него в светлината на решенията на Десетия конгрес и приетата по-рано оценка. По тези въпроси той взема отношение и на годишното събрание.

Ето какво споделя за тези срещи един партиен секретар:

— След дадените препоръки от ГК на БКП за индивидуални разговори с комунистите преди отчетно-изборното събрание в продължение на 12—13 вечери беседвах с тях главно по следните въпроси:

1. Мнението на комуниста за партийната работа в сектора, където работи, за партийното ръководство и изискванията към него, за партийната дисциплина.

2. Мнението му за партийните и профсъюзните събрания и др.

3. Мнението за работата на стопанското ръководство.

Аз пък съобщавах становището на партийното бюро за него.

Това обаче не ограничаваше комунистите в процеса на разговорите да изкажат мнения и по други въпроси.

Почти всички комунисти съвсем откровено в обстановка на непринуден разговор изразиха виждания за работата на директора, на началниците на отдели, на стоковедите и др., и то така, както на събрания не ги споделят.

Други комунисти посочиха, че една част от събранията на партийните групи преминават формално, лошо се подготвят и провеждат и някои производствени съвещания и пр.

Разговорите дадоха възможност на партийните бюра по-правилно да си изяснят състоянието на работата и да вземат по-сериозни мерки за подобряването й. Те помогнаха да преминават на по-високо равнище и отчетно-изборните събрания.

Считам, че тази инициатива е полезна.

Правилно ще бъде тя да се разшири и задълбочи, като в провеждане на разговорите се включат най-активно и членовете на партийните бюра.

Какви положителни изводи можем да направим от досегашната работа на ГК на БКП във връзка с разговора за личния принос на комунистите.

Първо, разговорът, свързаните с него срещи, сбирки и събрания помогнаха да се разшири вътрешнопартийната демокрация, да се повиши политическата и трудовата активност, да се подобри възпитанието на комунистите в дух на откровеност, на критичност и самокритичност, на взискателност и отговорност за изпълнение на партийните поръчения и решения.

Второ, подтикна както ГК на БКП, така и партийните комитети и бюрата на първичните организации да усъвършенстват своите методи и форми на работа, да издигат научното равнище на партийната работа.

ГК на БКП гледа на този разговор не като на мероприятие със строго определени срокове и рамки, а като на процес, който ще се усъвършенствува постоянно както по форми, така и по съдържание. Разговорът ще се усъвършенствува и обогатява, ще държи постоянно в напрежение както партийните ръководства, така и силите на комунистите от градската партийна организация, ще ги мобилизира за достойно изпълнение на решенията на Десетия партиен конгрес.

Digitized by Google

Всеки комунист с личен принос

Опитът на окръжната партийна организация за издигане авангардната роля на комунистите, бе обогатен с инициативата на комитета да организира масово движение под девиза: „Всеки комунист с личен принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП". Първият етап на движението обхваща времето до 30. VII. 1972 г., а вторият до 1. I. 1973 г.

С тази инициатива окръжният комитет си постави за цел да издигне нивото на организаторската и политическата работа на първичните партийни организации като пълноправни политически ръководства, да разнообрази и обогати дейността на партийните групи, превръщайки ги в център за изява на творчеството и авангардната роля на комунистите, да конкретизира работата с отделните партийни членове, да ги изгражда като активни обществено-политически дейци и образци в труда и в личния живот.

Първият етап на инициативата „Всеки комунист с личен принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП" завърши през месец юни. През този период инициативата прерасна в широко движение за реализация на задачите в окръга, произтичащи от конгресните решения.

Съобразно с конкретните условия партийните комитети, бюра и организации, изхождайки от примерните указания на окръжния комитет на Партията, приеха разгърнати планове от мероприятия, в които разработиха конкретните задачи на масовата инициатива. Партийните групи организираха индивидуален разговор с комунистите за тяхното място и роля в изпълнение на задачите, които ще решава първичната партийна организация. На всеки комунист бяха формулирани конкретни поръчения, съобразно неговата подготовка и възможности. На общи събрания на първичните партийни организации те бяха обявени и вписани в специални книжки, с надслов на инициативата и графи за оценки на бюрото за тяхното изпълнение през отделните етапи. Тези оценки бяха отразявани и в дневника на партийния секретар за поръченията на комунистите. Почти всички комунисти от окръжната партийна организация получиха партийни поръчения за преизпълнение на своите производствени планове и задачи, за активно участие в обществено-политическия живот, за повишаване марксистко-ленинската им подготовка.

Комунистите първи разясниха речта на др. Тодор Живков пред пернишките орденоносци и пъртенци, те организираха и вдъхновиха трудещите се да разкриват резервите, да повишават обществената производителност на труда, да достигат техническите показатели по технико-икономическото равнище на продукцията. В тази обстановка борбата за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове стана главно съдържание на преживяванията в окръга инициатива. На специалистите и комунистите, участвуващи в производството, бяха връчени допълнителни поръчения, свързани с осъществяването на насрещните планове.

Партийните комитети концентрираха силите си да окажат конкретна помощ на първичните организации и групи. Вниманието им бе съсредоточено главно да повишат ръководната роля на първичните партийни организации и да активизират партийните групи, а чрез тях да издигнат авангардната роля на комунистите. За обмяна на положителния опит в дейността на организациите и групите комитетите използваха утвърдилите се форми, каквито са денят на партийния секретар и денят на партийния отговорник, колективните посещения на секретари и партийни отговорници в организации, успешно разгръщащи водетата инициатива. За разпространяване на положителния опит отдел „Организационен" издаде тематичен бюлетин „Инициатива и творчество в партийната работа". За хода на изпълнението на поръченията от страна на комунистите бе установена система на отчет — един път в месеца на сбирки в групите и на три месеца — пред първичните партийни организации. Контрол и помощ по осъществяването на инициативата упражнихме с 14 комплексни проверки на градски и общински партийни организации.

В резултат на идеологическата и организаторската дейност и на системното и конкретното ръководство и контрол върху стопанската дейност възникна масова трудова и политическа активност за преизпълнение на насрещните планове за първото полугодие на 1972 година. Тези успехи са в резултат на личния принос, на политическата работа и борба на комунистите от окръжната партийна организация.

Първият етап от инициативата „Всеки комунист с личен принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП" завърши с отчитане на резултатите в партийните групи и първичните организации, в активите на заводските, общинските и градските комитети, с конкретна оценка на авангардната роля. На събранията се извърши принципиален анализ на положителните и на слабите страни в работата на комунистите. Изявилите се получиха обществена признателност. На събранията бе потърсена партийна отговорност от пасивните членове.

Разнообразни мероприятия през този етап бяха осъществени от първичните пар-

Digitized by Google

тийни организации под ръководството на градския комитет на БКП — Видин. Апаратът на комитета с помощта на привлечените сътрудници на обществени начала извършиха много проверки на ППО и им помогнаха да изпълнят набелязаните мероприятия. Оценката от прегледа на работата на групите в градската партийна организация бе внесена в бюрото на градския комитет Много заводски комитети, бюра, организации и групи проявяваха творчески усет към сполучливи форми и средства за реализация на окръжната инициатива. Градската партийна организация е на челно място в изпълнението на насрещните планове. Комунистите от предприятията първи откликнаха на почина на Петър Брайков „6=5", амбициозно осъществяват инициативата на габровци и почина на кремиковската младеж.

Голямо внимание при изпълнението на окръжната инициатива бе насочено за изучаване и внедряване на положителния опит в работата на първичните партийни организации. Така например градският комитет на БКП в Белоградчик изучи опита от организацията и проверката на изпълнение на партийното решение и проведе диференцирани съвещания с партийни секретари от промишлеността и селското стопанство. Общинският партиен комитет — Раброво постави ударението върху отговорността на комунистите в масовите организации за издигане равнището на тяхната дейност. Този подход помогна на партийния комитет да мобилизира цялото население за срочното изпълнение на стопанските задачи.

Общинският партиен комитет в Златен рог организира разговор с партийните групи на тема: „Отговарят ли моите дела на уставните задължения и заветите на Георги Димитров". По този повод бяха разгледани речи, статии и беседи, придружени с викторини за живота и делото на Георги Димитров, съчетани с отчет на комунистите как изпълняват уставните си задължения.

През този етап на окръжната инициатива много грижи и внимание отдели общинският партиен комитет в Буковец към новия подход в разгръщането на социалистическото съревнование, използвайки формите за неговото отчитане по опита на Ровненска област — Украинска съветска социалистическа република. Той успя масово да въвлече всички кооператори в борбата за изпълнение насрещния план на кооперативното стопанство.

В първичните партийни организации на окръга закипя разнообразна и творческа дейност. В партийната организация на Завода за технически и каучукови изделя в Кула, след като бяха връчени поръченията, два пъти месечно партийните групи обсъждат работата на членовете за изпълнението на насрещния план в своя сектор. В отделна тетрадка партийният секретар отчита резултатите от личните поръчения. По заводската радиоуредба се излъчват предавания под рубриките „Комунисти и дела" и „В дела — решенията на Десетия конгрес на БКП", в които се четат очерци за комунистите първенци в производството. Изготвя се албум, отразяващ дейността на партийните групи. Оценката на партийното бюро е, че след извършената политическа работа през първия етап в организацията няма пасивни комунисти Всички служат за образец в трудовата сфера и в масово-политическата работа на производствените участъци, с което увличат целия работнически колектив.

Постигнатите положителни резултати в окръжната партийна организация дават основания за няколко обобщения.

Дейността на първичните партийни организации стана действително по-богата по съдържание, по-разнообразна по форма и по-действена по резултати. Значително се увеличи броят на организациите, които се утвърждават като инициативни и дееспособни колективни политически ръководства на целокупния обществено-политически, стопански и културен живот в своя сектор. И в дейността на партийните групи настъпиха чувствителни подобрения. Голяма част от тях се превърнаха в център за изява на инициативите, творчеството и авангардната роля на комунистите. Редовните сбирки, персоналните оценки на всеки комунист активизират пасивните членове, повишават тяхната лична отговорност за съдбата на поръченията, които организацията им възлага. Утвърди се практиката първичните организации да изработват специални програми, а комунистите да се отчитат за своята дейност или на партийни събрания, или пред съответните органи.

Централно място в дейността на партийните комитети, бюра и организации през втория етап заемат задачите, поставени в речта на др. Тодор Живков в Перник и пред националното съвещание с първенците в зала „Универсиада" за разгръщане на масово социалистическо съревнование, за повишаване обществената производителност на труда, за издигане техническото равнище на продукцията. Върху тази основа се изпълняват и преизпълняват насрещните планове по всички показатели.

Под ръководството на партийните комитети бюрата преразглеждат поръченията на комунистите и възлагат допълнителни, свързани със задачите, които ще решават първичните организации, групите и комунистите в съответните отрасли на материалното производство, в общественополитическия живот и др. През втория етап вниманието на всички комунисти е насочено към разкриването и използването на нови допълнителни резерви за успешно изпълнение на годишния насрещен план за по-голям личен принос в предсрочното осъществяване предначертанията на Десетия партиен конгрес.

Мирон ВИТКОВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Видински окръг

Digitized by Google

ГУСТАВ ХУСАК НА ШЕСТДЕСЕТ ГОДИНИ

През януари т. г. се отбелязва шестдесетата годишнина от рождението на генералния секретар на Централия комитет на братската Чехословашка комунистическа партия д-р Густав Хусак. За ръководител на ЧКП той беше издигнат от Априлския пленум (1969 г.) на ЦК на ЧКП, който сложи началото на решителния обрат в развитието на Партията и страната.

Прогресивните хора от цял свят свързват името на д-р Густав Хусак като ръководител на ЧКП и виден деец на международното комунистическо и работническо движение с преодоляването на отровното влияние на десницата и на поражженията, които тя нанесе през тревожните дни на 1968 и началото на 1969 г., с процеса на постепенната консолидация на Партията и на социалистическите отношения в ЧССР. Под негово ръководство бе подготвен и се проведе XIV конгрес на ЧКП, като логичен и внушителен завършек на обновителния процес. Под негово ръководство партия и народ творчески осъществяват конгресните предначертания във всички области на икономическия, политическия и културния живот на страната.

Ето защо в дните на тази годишнина народът ни, българските работници и селяни, комунистите сърдечно поздравяват д-р Густав Хусак и присъединяват братските си чувства към чувствата на чехословашките комунисти, на чехословашкия народ. Това намери израз и в телеграмата на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ другаря Тодор Живков до юбиляра:

„В деня на Вашата шестдесетгодишнина от все сърце Ви желая, скъпи другарю Хусак, добро здраве и нови големи успехи във Вашата високоотговорна и благородна дейност за социалистическото изграждане и по-нататъшния възход на братска Чехословакия, за укрепване на традиционната дружба и всестранното сътрудничество между нашите братски партии и народи, за победата на социализма и мира в света".

Роден на 10 януари 1913 г. в бедно селско семейство в с. Дубравка край Братислава, д-р Густав Хусак още 16-годишен става член на Комсомола, а четири години по-късно — и на Комунистическата партия. Много активно работи в младежкото движение и особено в комунистическия младежки печат. Широка дейност развива и в дружеството за културно и икономическо сближение със Съветския съюз, като през 1937 г. е избран за генерален секретар на това дружество в Словакия. Същата година получава и научна степен доктор на юридическите науки.

С нацистката окупация на чешките земи и със създаването на васална клерикално-фашистка словашка държава настъпи най-тежкият

Digitized by Google

период в съвременната история на чешкия и словашкия народ. Този период беше голям изпит и за всички политически течения и обществени сили в страната. В хода на тази борба ЧКП се утвърди в съзнанието на работническата класа и другите трудещи се като представител и верен защитник на техните класови и социални интереси, като най-последователен и вещ отряд на борбата им за национално освобождение.

Чешките и словашките комунисти свързаха борбата против нацизма и за национално освобождение с нова външнополитическа ориентация на Чехословакия за сближение със Съветския съюз. Те ратуваха за възобновяване на републиката не по типа на предмюнхенския образец, а като истинска народна държава. Тази прогресивна линия на националноосвободителната борба постепенно и особено в заключителния етап на чехословашката съпротива се утвърди като противоположност на концепцията на лондонската буржоазна емиграция начело с Е. Бенеш.

След фашисткия удар срещу Чехословашката република д-р Густав Хусак работи в нелегалната Словашка комунистическа партия. Член е на нелегалното партийно ръководство в Братислава. За тази му дейност няколко пъти е арестуван. През 1943 г. заедно с Карол Шмидке и Ладислав Новомески създават Петия нелегален Централен комитет на Словашката комунистическа партия, който ръководи Партията през най-славния период на нейната история — Словашкото народно въстание. По инициатива на Партията в края на годината в Словакия се създава и върховен орган на националноосвободителната борба — Словашкия национален съвет. В политическата си платформа, т. н. „Коледен договор от 1943 г.", Съветът формулира основните задачи на антифашистката борба и изрази волята на словашкия народ да изгражда съдбата си в новата чехословашка държава заедно с братския чешки народ на основата на принципа „равен с равен".

Начело със СКП словашкият народ въстана с оръжие в ръка против ненавистния клерикално-фашистки режим и в отделни райони на страната възобнови чехословашката държавност. Опряно на политическата и материалната подкрепа на Съветския съюз, на непосредствената военна помощ на Съветската армия и на партизаните, въстанието доведе до почти двумесечна защита на свободните райони. Под ръководството на комунистите по това време Словашкият национален съвет и народните съвети се оформиха като органи на новата народна власт и управление. Така в политическо и военно отношение Словашкото народно въстание се очерта като най-значителното събитие в чехословашката националноосвободителна борба и начало на чехословашката национална и демократическа революция. То е и важна страница в европейского съпротивително движение.

По това време д-р Густав Хусак е член на Председателството на Словашкия национален съвет и отговаря по вътрешните въпроси в него. На 17 октомври 1944 година на конгреса на СКП се стигна до обединение със социалдемократите. На този конгрес д-р Густав Хусак е избран за член на Централния комитет и на неговото Председателство, като заместник-председател на ЦК на СКП.

След въстанието, когато участниците в него се изтеглят в планините, д-р Густав Хусак наново преминава на нелегална работа, а после в освободената от Съветската армия Източна Словакия той активно работи за изграждането на легалната Словашка комунистическа партия.

През пролетта на 1945 г. като ръководител на словашката делегация той участвува и в заседанието на чехословашката задгранична съпротива в Москва, което решава да бъде създадено ново правителство на ЧССР и приема неговата програма.

Digitized by Google

След като в резултат от победите на Съветската армия Чехословакия бе освободена от фашизма, д-р Густав Хусак е член на Централните комитети на Чехословашката и на Словашката комунистическа партия и член на Президиума и на Секретариата на ЦК на СКП. Заемал е и други отговорни длъжности.

През 1951 г. той е репресиран. Реабилитиран и възстановен в Партията през 1960 г., той е наново на стопанска и научна работа.

От 1963 г. до 1968 г. той работи като научен сътрудник в Института за държавата и правото на Словашката академия на науките, написва книгата си „Свидетелство за Словашкото народно въстание" и получава научната степен „кандидат на историческите науки".

През април 1968 г. д-р Густав Хусак е издигнат за заместник-председател на правителството на ЧССР, а извънредният конгрес на Словашката комунистическа партия през август 1968 г. го избра за първи секретар на Централния й комитет. Член на ЦК на ЧКП и на неговия Президиум стана от 31 август 1968 г. На 17 април 1969 г. пленум на ЦК на ЧКП избра д-р Густав Хусак за първи секретар на Централния комитет на Чехословашката комунистическа партия. Така начело на Партията беше поставен честен, опитен, прозорлив и предан на Партията и народа човек, политик и комунист с дълбоки интернационални възгледи и чувства. Под негово ръководство Централният комитет на ЧКП пое здрав курс към преодоляване на кризисните явления в Партията и обществото, условие за което беше поражение на десноопортюнистичните, ревизионистичните и антисоциалистическите сили.

Периодът на консолидацията на ЧКП и ЧССР съвпадна с две важни събития от живота на Партията през 1971 г. и съответно намери израз в тях. Това бяха 50-годишнината от основаването на ЧКП, по повод на която Президиумът на ЦК на ЧКП излезе с паметните си тезиси „Половин век борба за интересите на работническата класа и на народите на Чехословакия", и XIV конгрес на ЧКП, пред който д-р Густав Хусак излезе с отчетен доклад „За дейността на Партията и развитието на обществото след XIII конгрес на ЧКП и за по-нататъшните задачи на Партията".

XIV конгрес на ЧКП, преминал под ръководството на д-р Густав Хусак, разработи проблемите на икономическото, социално-политическото и културното развитие на чехословашкото общество на сегашния етап и задачите на Партията като ръководна сила в него. Конгресът съсредоточи вниманието и на проблемите на международното социалистическо разделение на труда и на актуалните, специфични и неотложни задачи, които произтичат от него за самата Чехословакия.

Д-р Густав Хусак ревностно отстоява позициите на последователния пролетарски интернационализъм, което много ярко се прояви и проявява в следкризисния период. В Отчетния доклад пред XIV конгрес на ЧКП той още веднъж дословно припомни оценката на събитията от 21 август 1968 г., приета единодушно от Декемврийския пленум (1970 г.) на ЦК на ЧКП и подкрепена от цялата партия, а именно: „Навлизането на съюзническите войски на петте социалистически страни в Чехословакия беше акт на интернационална солидарност, който отговаряше както на общите интереси на чехословашките трудещи се, така и на международната работническа класа, на социалистическата общност и класовите интереси на световното комунистическо движение".

На основата на тази оценка по-нататъшните думи на д-р Густав Хусак от високата конгресна трибуна прозвучаха като отклик на дълбоката вяра на комунистите интернационалисти в непреодолимата сила на дружното социалистическо семейство от петлески свободни и

Digitized by Google

равноправни народи начело със Съветския съюз, на които историята е отредила да проправят пътя към бъдещето на човечеството. От името на комунистите и на огромното мнозинство от трудещия се народ той изрази искрена благодарност към Комунистическата партия на Съветския съюз, Съветското правителство и лично на Леонид Илич Брежнев, както и на представителите на другите братски партии от социалистическите страни за това, „че при трудното положение разбраха опасенията на чехословашките комунисти за делото на социализма и молбата на много партийни и държавни дейци, на много комунисти и трудещи се колективи за помощ, че тази интернационална помощ предпази нашата страна от гражданска война и контрареволюция, и че социалистическите завоевания у нас бяха защитени".

Конгресът реши занапред вместо първи да бъде избиран генерален секретар на ЦК на ЧКП. На тази висока длъжност на 29 май 1971 г. беше избран д-р Густав Хусак и с това още веднъж беше засвидетелствувано голямото доверие на чехословашките комунисти и чехословашкия народ към него.

Процесът на консолидация намира все по-убедителен конкретен израз и в икономическите успехи на страната през последните години. Така най-висока производителност на труда (7,8 на сто) след 1945 г. бе постигната през 1970 г., втората година след решителното преодоляване на кризата. До 1969 г. 70 на сто от годишния прираст на промишленото производство се дължеше на по-високата производителност на труда, а от 1970 г. — 90 на сто! И бюджетът, и платежният баланс с чужбина са вече активни. През последните три години запасите от стоки за широко потребление се увеличиха с 57 на сто.

Д-р Густав Хусак е неуморен поборник за заздравяването на дружбата и сътрудничеството между ЧССР и НРБ, между ЧКП и БКП, виждайки в тях важна част от укрепването на света на социализма начело със Съветския съюз. „Чехословашко-българските връзки се изграждат върху принципите на съюзничеството, искрената дружба и пролетарския интернационализъм и се отличават с плодотворно сътрудничество в много области на обществения живот — заяви той в речта си при посещението на чехословашката партийно-правителствена делегация в София през януари 1971 г. — От тези принципи изхождаше още първият съюзнически договор, подписан през 1948 г. от другарите Георги Димитров и Клемент Готвалд. Тези принципи залегнаха и в новия договор за дружба, сътрудничество и взаимна помощ, който подписахме през април 1968 г. при посещението на българската партийно-правителствена делегация, водена от другаря Тодор Живков. И двата договора отговарят на новите отношения между нашите народи, освободени от капиталистическия гнет и експлоатацията. Те са израз на общия им стремеж да вървят рамо до рамо по пътя на взаимното сътрудничество с нашия освободител — Съветския съюз, и останалите социалистически страни."

Годишнината на д-р Густав Хусак е един хубав повод да припомним страници от неговия живот на неуморим борец за отстояването на марксизма-ленинизма, на пролетарския интернационализъм при всички условия!

По този случай още веднъж можахме да хвърлим бегъл поглед и върху усилията на братския чехословашки народ, който под ръководството на своята ЧКП укрепва Чехословашката социалистическа република като здраво звено на социалистическия свят, все по-уверено изпълнява своя патриотичен и интернационален дълг!

Петър РАДЕВ

Digitized by Google

Симеонов и добруджанските истини

Те са безкрайни като добруджанската земя, безбройни като звездите над Калиакра, като пясъците на „Албена"... Свети и вечни като недрата, които ги раждат, истини — плодове, които зреят под добруджанското слънце.

... Човекът сви в юмрук десницата си, сякаш искаше да стисне в шепа мислите си, за да не се разделя от тях. Зад него дворецът институт по пшеницата и слънчогледа се кипреше като добруджанка. Гнездото на белите лястовици, така го нарече, защото в него и той, и много хора намериха лек за научните си мъки, откриха земни простори за призванието си.

Вече двадесет и две години Борис Симеонов работи в института край Генерал Тошево. Като двадесет и две големи дни се изнизаха те. В тази земя зася и остави младостта си и намери мъдростта. Всяка година Симеонов узряваше със своята пшеница, всяка есен прибираше богата реколта от научни трудове. Петдесет години са натежали на гърба му, но не са го прекършили. Стъпките му са все така твърди и уверени — енергични и бодри. Само понякога, привел рамене, той се връща към своето минало.

... Завърши в София и пое към родния Радомирски край. Назначен бе за главен агроном на МТС. След време го извикаха в столицата като инспектор по МТС, а на 5 март 1953 година в Министерството на земеделието му казаха:

— Симеонов, трябва да заминеш за института край Генерал Тошево!

— За колко дни?

— Оставаш там на работа. Добруджанец!...

Стана му леко и не усети кога полетя надолу по стълбите. Най-после— научна работа!... Ще осъществи съкровени планове: експерименти и опити, дръзки дела. Нищо, че институтът е съвсем млад — едва на две години.

Тогава пред квартирата му в Овча купел чакаше камион. Когато натовариха и последния багаж, младият шофьор го запита:

— Накъде?

— За Добруджа!

— Ама директно ли?... — пошегува се оня.

— Ако може, защо не?

Усмивката на шофьора замръзна на лицето му. Една сянка се появи на челото му. Симеонов учудено гледаше синеокия човек в кабината, който смутено промълви:

— Да не си интерниран, бе приятел?

— Ами!...

— Тогава си луд!

— Защо?

— Бях две години мобилизиран в Добруджа...

— И там живеят хора, приятелю, и там има земя... И каква земя!

... Край Генерал Тошево завари не институтска сграда, а някаква съсухрена и грохнала кирпичена постройка. На мястото ѝ след време израсна сегашният дворец на института. С лабораториите, в които сега шетат четиридесет научни работници, с кабинетите, с експерименталните полигони от 50 хиляди декара земя. Като черна грес — тлъста, добруджанска земя.

Симеонов започна да проучва начините за предсеитбена оран на почвата за пшеницата след различните предшественици. Първи сблъсъци със земята, първи разсъждения, опити, изводи... Не е ли излишна дълбоката оран след ранни и късни предшественици? И ако е така — при какви климатични условия? Къде е сигурното, кое е несигурното в предсеитбената обработка? Въпроси, въпроси и залагания на опити, работа по полигоните, бдения в лабораториите... Цели десет години, с които долетяха до Симеонов и първите бели лястовици — успехите. Той доказа, че при ранни и късни предшественици обработката при суха почва е излишна. Сеитбата става некачествена, зимуването — несигурно, посевите оредяват, добивите са слаби... И обратното — след предшественици като фасул, грах, фий, царевица и слънчоглед, при влажна почва оранта с плуг трябва да се извършва на дълбочина от 20 до 22 см. Добивите от зимните култури се повишават от 18 до 30 на сто.

За Симеонов това беше началото. Голямото начало. И първата добруджанска истина. За него, за хората... Оттогава досега — 49 научни трудове... Една наистина сериозна поредица, към която могат да се прибавят още 170 публикации във вестници и списания.

Когато през 1964 година защити дисертацията си за кандидат на селскостопанските науки, пред него изникна въпросът: ще спре ли дотук? И той не спря. Последваха неговите трудове: „Време за извършване на дълбоката оран срещу пролетните култури", „Време и начини за разработване на тревния посев в Добруджа" и др.

Digitized by Google

... Паспорти на добруджанските полигони, така ги нарече Симеонов. Печатите им имат дъха на зрели жита. Тези трудове не бяха адресирани само до научните институти, а направо до стопаните на земята.

— По едно време станах като Паисий... Обикалях из страната, обяснявах, и в София доказвах за ползата от внедряването им, макар че всичко бе отдавна пресято и ясно... — разказва директорът на института.

Борба с човешки предразсъдъци, борба със закостенелости... Години труд, апостолска работа. Въпроси като залпове се изсипвали върху него, но Симеонов не трепвал. Опитът и знанията били изпитана броня.

— С какво е съобразена системата за обработката на почвата в Добруджа?

— С биологическите изисквания на културите, с агротехническата борба с плевелите, със запазване на плодородието.

След такива творчески срещи у него се пораждали нови идеи — още по-дръзки и смели. И резултати. Като например технологическите карти за отглеждане на пшеницата и слънчогледа с разработка до 1975 година. За Добруджа, за цялата страна...

Той изважда от бюрото си обемист труд и ми го подава:

— Прогнози за развитие на пшеничеството производство за периода 1975—1990 година. Книгата е готова за печат в „Земиздат".

* * *

Телефонът силно, настойчиво иззвъня. Симеонов взе слушалката.

— Ало... Аз съм...

Гласът в телефонната мембрана бе на Марин Атанасов, заместник-председател на окръжния народен съвет в Разград. Той съобщаваше:

— Другарю Симеонов, изпробвахме отпадъчен продукт за противозащитно средство с фузариума по пшеницата. Продуктът убива заразата и зърното покълва... Чакаме ви за консултация!

Сините кладенчета в очите на Симеонов засияха:

— Зърната покълват! Край на вноса...

После ми обясни, че този експеримент се правел в градския завод за антибиотици, защото в страната сега борбата с фузариума се водела с вносен и скъп препарат.

Той се вълнуваше, предлагаше кафе след кафе, сякаш аз бях вестителят на радостта.

Телефонът отново го прекъсна. Викаха го. Бяха се събрали Стефка Маркова, аспирантите и научните сътрудници Ибрахим Кисимов и Георги Борисов, техничката Мара Златева. Отскоро е и директор на Центъра за научноизследователска и развойна дейност по зърното и фуражното производство.

— Сигурно пак за кадрите ме викат... — каза той и излезе.

После научих, че с новия институт имал големи грижи. Сега институтът е с два сектора: научен и експериментален. Хората от научния имат един девиз — нови сортове пшеница с генетически потенциал за високи добиви до 1000 кг от декар и слънчоглед — до 450 кг. Сортовете да бъдат устойчиви на болести, на климатични промени.

* * *

Пак сме заедно. Сянката на сивите грижи се е стопила, изтласкана от една своеобразна човешка размисъл...

— Земята... Преди всичко зовът на земята! — казва Борис Симеонов.

Погледнах с недоумение, но след малко разбрах. В Центъра за научноизследователска и развойна дейност ще дойдат само хора, които чувстуват аромата на земята и в душите им кълнят добруджански истини.

Директорът сякаш разговаряше със себе си:

— Без такива „торове" нищо не се ражда. Или, ако се роди само в кабинета или в лабораторията, то крее, умира, преди да е покълнало...

— Добруджанската земя е кърмилница. Който е свикнал с нея, и на космоса да е, ще я търси — усмихва се той.

После замълчава. Бразди челото си, сякаш си припомня забравени неща.

Било неотдавна. Един ден секретарката го извикала запъхтяна:

— Търсят ви по спешност...

Изскочил навън. Огледал се. В коридора — никакви хора. Излязъл. Пред института — някакъв младеж. Директорът не му обърнал внимание, търсел с очи „спешните хора".

— Чичо Борисе! — казало момчето.

Познал го. Синът на негов приятел от Бургас. Странно — и гласът, и стройната фигура на младежа били свити, унили.

— Какво те е довело насам, Ванчо? — запитал го.

Младежът мълчал, свивал гузно рамене. Завършил немската гимназия в Бургас, повъртял се насам-натам, правил „професионални ориентировки" и... избягал от къщи.

— Защо, бе Ванка? — прегърнал го той, успокоил го.

— Ей, така!... Не ми трябва Бургас, нито морето... Искам тука, при тебе да работя... Мога и тракторист, и прикачвач, ама добруджански човек да стана...

Доспял се Симеонов. Този младеж бил роден тук, край Генерал Тошево, в Добруджа. Не е забравил мириса на земята, аромата на плодовете ѝ. Тя го бе примамила като майка.

— Земята и зърното са такива неща... Необяснимо. Откърмят те, кълниш като тях, после не те пущат... Така се вкорява всичко в теб, че дори ти се струва, че и ордените, които получаваш за труда си, са пендари. Свети и чисти като земята.

Новатор с неспокойна душа... Така можем да определим комуниста Симеонов, за когото земята е най-големият извор на истини.

Никола ДЕЛЧЕВ

Digitized by Google

ОРГАН ЗА ОБЩЕСТВЕН КОНТРОЛ

Дейността на младия човек в ревизионната комисия на Комсомола е практически урок за умение да упражнява обществен контрол. Това го задължава да знае и да прилага съветите на В. И. Ленин не само „да улавя", „да изобличава", „колкото може да поправя", а „умело да поправя навреме" пропуските, нередностите, грешките в живота на дружествата и организациите, на кадрите и активистите.

През школата на ревизионните комисии на ДКМС преминават десетки хиляди младежи и девойки, две трети от които се избират за първи път.

Мащабите на голямата отговорност на ревизионните комисии се определят от неотменното им задължение да създават обстановка на висока взискателност, съзнателна дисциплинираност и организираност във всички дружества и организации, в пионерските дружини и в клубовете за военнотехническа подготовка на младежта. Грижите им се диктуват както от огромната материална база на съюза, така и от принципите за законосъобразно и целесъобразно разходване на нараснали парични средства на организациите. Тяхно задължение е да бдят за спазването на устава и инструкциите в живота на обществените колективи.

От това следва, че участниците в школите за обществен контрол не могат да не бъдат пример за дисциплинираност, организираност и принципност.

Силата на младежкия съюз е в системното партийно ръководство.

Ревизионните комисии са органи на Съюза, които се нуждаят от постоянно внимание и партийни грижи. 50 на сто от членовете на окръжните ревизионни комисии и 46 на сто от председателите на общинските, заводските, вузовските комисии са членове на БКП. Личната активност и творческия размах на този мощен партиен отряд определят компетентността, организаторската сила и ефективността на контрола на комисиите.

Първостепенен дълг на председателите на ревизионните комисии на Комсомола е да информират партийните органи и кадри за своите идеи, планове, действия и обобщаващи оценки на дадени факти. Своя дълг те ще реализират с най-голям успех, ако изучават опита на контролно-ревизионните и ревизионните комисии на Партията, ако усвояват и творчески прилагат техния стил и методи на работа, ако търсят техния съвет и помощ.

На другата страна на взаимоотношението стои дългът на партийните комитети да подобряват партийното ръководство над дейността на ревизионните комисии на ДКМС, като засилват контрола и възпи-

Digitized by Google

танието на младите комунисти, избрани в тях. Ето кое налага партийният актив по-системно да вниква в същността на задачите, стила и методите на работа на ревизионните комисии и да осветлява на партийни съвещания, семинари, школи и с помощта на други форми въпроси от дейността им.

Партийно ръководство и контрол са нужни и за решаването на един друг голям проблем от собственото комсомолско ръководство върху дейността на ревизионните комисии. Всеки окръжен или градски комитет изгражда система за ръководство и контрол над комисиите на организациите. Тази система обхваща комплекс от задължения на комсомолския комитет, неговите отдели и бюра, свързани с подбора, обучението, възпитанието и оценката на членовете от комисиите.

Партийните комитети и кадри могат да окажат ценна помощ за усъвършенстуване на стила и за повишаване научността в работата на ревизионните комисии на Комсомола.

По време на подготовката и провеждането на XII конгрес на ДКМС и след него, в периода на осмисляне и усвояване на взетите решения, на проектиране на конкретна програма за следващата дейност, комисиите критически оцениха кое е положително в техния стил и методи на работа, какво следва да усъвършенстуват и какви изменения да постигнат.

През времето между двата конгреса бяха изучени и решени важни въпроси от комсомолската практика и от стила и методите на работа на ревизионните комисии. Централната ревизионна комисия разгледа на пленуми такива важни въпроси като вътрешносъюзната демокрация и комсомолската дисциплина, финансовото и материалното състояние на пионерските дружини, на общинските и заводските комитети и задачите на комисиите и други.

Ревизионните комисии получиха конкретна методическа помощ от Централната комисия, която координира действията им по 11 тематични проверки в съюза за отношението към жалбите, към членската книжка, за работата с документите, за финансовото и материалното състояние на общинските, заводските, ученическите, вузовските комитети и на пионерските дружини, дейността на техните ревизионни комисии, за налагането и отменяването на наказанията и др. Най-активна дейност разгърна окръжната комисия в Хасково, която участвува в 10 от предложените 11 тематични проверки, извърши 615 проверки и се утвърди като авторитетен орган. В 8 теми от проверките участвуваха окръжните комисии от Враца, Габрово, Ловеч, Сливен.

В стила и методите на работа на ревизионните комисии на младежкия съюз фигурират недостатъци, които искаме в едри черти да щрихираме, за да станат те повод за размисъл и на комунистите.

В плановете на комисиите не се записват ясни и конкретни цели, а понякога се определят и такива, които не са от компетенциите им. Ще посочим окръжната ревизионна комисия — Враца, която за текущата година си е поставила няколко твърде общи основни задачи: системна работа за изпълнение решенията на окръжната конференция; организационното укрепване на дружествата и висока взискателност срещу нарушителите на комсомолската дисциплина; оказване на конкретна методическа помощ. Подобни слабости фигурират в перспективните задачи на комисиите в Ловеч, Толбухин, Варна и др.

В плановете на част от комисиите няма количествена конкретизация за персоналната дейност и отговорност на всеки техен член. Има окръзи, в които един член на комисията извърши средно за годината от 3 до 5 проверки, които са крайно недостатъчни. В плановете на окръжните комисии в Благоевград, Смолян, Бургас, Ямбол, Шумен

Digitized by Google

липсва яснота по въпроса колко проверки ще бъдат извършени, кои членове ще участвуват в тях и ще носят отговорност.

Всеобща слабост в дейността на комисиите е неумението им да планират сигналните си функции. В. И. Ленин ни съветва, че „Гласността е меч, който сам изцерява нанесените от него рани". Първите интересни замисли и опити в Пловдив, Смолян, София—окръга, все още са плахи и недостатъчни, за да ги издигаме в утвърден стил на работа. А за всяка основна задача от плана трябва да се определят не само организационните средства, с помощта на които ще се изпълнява, но и способите за осъществяване сигналните функции на комисията.

Към усилията да усъвършенствуваме стила и методите на работа на ревизионните комисии следва да причислим стремежа към перспективност в планирането. Целесъобразно е всяка комисия да планира дейността си за целия мандат, а не за тримесечие. Планът по цели, основни задачи и по средства на организаторската работа бива координиран и обвързван с програмата на комсомолския комитет. Чака решение проблемът за участието на ревизионната комисия в проучването, разработването и обсъждането на съюзната дейност в пленарните заседания или съвещания на комсомолския комитет. Отделните идеи от плана на комисията следва да се съгласуват с отделите на комитета. През текущата година само окръжните комисии от Пловдив, Търговище, Ямбол и Кърджали имат планирани съвместни действия с отдели на комитетите.

Когато бележат мерки за усъвършенствуване на своя стил, комисиите дават отговор на един основен въпрос: как ще участвуват в изпълнението на конгресното решение — всяко комсомолско дружество да се превърне в боеспособен колектив, място за богата и разнообразна дейност. По-голяма част от дружествата не избират ревизионни органи. Това обстоятелство още повече задължава комисиите на организациите да засилят своите грижи и контрол към дружествата. Но затова те се нуждаят от преустройство на своя стил в две посоки: да информират събранията на дружеството за резултатите от проверките и да участвуват в годишното отчетно-изборно събрание, изпълнили целия комплекс от задължения.

Диференцираният подход към комсомолските дружества се утвърждава и възприема от окръжните, градските и районните ревизионни комисии. Особено внимание вече се отделя към онези първични обществени клетки, които са изпаднали в категорията на най-бездейните и които се нуждаят от най-голяма помощ.

Особени грижи заслужават въпросите, свързани с организацията и разпределението на функциите, с контрола и взискателността към дейността на всеки член от комисията, самоотчетът му в дружеството за обществената активност като член на такъв орган. Някои членове от комисиите бездействуват месеци наред и намаляват силата на обществения контрол. За първото полугодие на настоящата година 145 членове на окръжни и градски ревизионни комисии не бяха извършили нито една проверка. Не е малък и броят на пасивните членове. Този факт се наблюдаваше във Враца, Ямбол и в градските комисии в Златица, Попово и на други места.

Голям интерес представлява опитът на ревизионната комисия в град Горна Оряховица. През първото полугодие на 1972 г. тя е извършила 98 от 100 планирани проверки. Събира се всеки месец, отчита извършената дейност и обсъжда по два протокола от проверки. Пред членовете на комисията изнасят лекции и политинформации, за тях организират културен отдих и колективни инициативи. Усилията на председателя за изграждане на сплотен колектив в комисията предизвикват висока активност на нейните членове.

Digitized by Google

С делови стил ще бъдат въоръжени тези ревизионни комисии на Комсомола, които приемат за девиз на всеки техен член мисълта на Ленин: Иди, виж, провери и не разказвай какво си видял, а изправи работата и разкажи как си помогнал.

* * *

Стилът и методите на дейност на ревизионните комисии ще бъдат усъвършенствувани при условие, че обучението на кадрите и на активистите от еднократен акт, както е сега, се превърне в непрекъснат целогодишен процес. Изучаването на основните и на нормативните документи на комсомолското строителство, на методиката за осъществяване на действен организационен и финансов контрол, обмяната на положителен опит, усвояването на определена правна подготовка от членовете на комисиите — ето какво следва да залегне в една годишна програма за обучение.

Усъвършенствуването на стила и методите на работа на ревизионните комисии следва да намери своите практически действия, изразени в контрола за отношението към членската книжка, за подобряване на финансовата, материалната и организационната отчетност и дисциплина в дружествата, дружините, домовете, клубовете и школите за военно-техническа подготовка на младежта; в работата на комсомолските органи и кадри по писмата, молбите, сигналите и предложенията.

Членството в ДКМС е основен проблем от работата на ревизионните комисии. Той е комплексен проблем, обхващащ подготовката, приемането на членовете и формирането у тях навици своевременно да уреждат своето членство.

Проверките за членските книжки сигнализират за известно подценяване на възпитателната работа, свързана с отношението към основния документ на членството в Комсомола. Още по-тревожно е положението, че някои ръководства и колективи не търсят уставна отговорност от онези свои другари, които са загубили или повредили членската си книжка.

Засиленият контрол над финансовата, материалната и организационната отчетност и дисциплина в клубовете и школите за военно-техническа подготовка на младежта се налага поради обстоятелството, че в тях е съсредоточена голяма по обем и скъпа материална база на съюза. Тази нова дейност в Комсомола задължава членовете на комисиите да изучат нейната специфична отчетност, методическите и нормативните документи, които я определят, да усвоят и контролират особеностите на видовете дейности в авто-мото клубовете, радиоклубовете, аероклубовете, морските клубове, клубовете по моделизъм и др.

Досега контролът на комисиите за работата с жалбите бе непоследователен, инцидентен, а авторитетът на младежкия съюз, на неговите кадри и активисти в голяма степен зависи от справедливото решаване на жизнените въпроси и искания на младите хора, от разкриването и защитата на правдата.

Дейността на ревизионните комисии от начало до край трябва да съдействува на общия стремеж на органите, кадрите и активистите за пълноценното развитие на Комсомола като самодейна обществено-политическа организация на българската младеж.

Йордан ТАНКОВ
председател на Централната
ревизионна комисия на ДКМС

Digitized by Google

«ИМАМ ДА ПИША ДОКЛАДНА...»

Секретарят на голям столичен завод се оплака:

— Вчера тук беше другар от районния комитет. Трябваха му някакви данни за докладна за бюрото. Пита, разпитва, така и не разбрах кое ще му послужи като основа за примера, който търсеше. Все ще се намери ос да се завъртят нещата, но лично с мен той не сподели нищо, преди да си тръгне...

По-нататък процесът е ясен. Този, който трябва да внесе докладната, ще се затвори деч-два, ще пише и ще прописва страници. Ще отскача за нови примери и ще се връща. Ще влиза и ще излиза от стаята на завеждащия. После „писанието" ще отлежи. Ще се обсъди в отдела и ще се обработи вторично. Ще бъде размножено. И докато стане предмет на обсъждане в бюрото, може потърпевшият секретар отдавна да е забравил, че при него е идвал някакъв другар, който е казал, че ще пише някаква докладна.

Не рядко в практиката действената и оперативна по предназначението си докладна записка е свеждана от някои автори до регистратура на самоцелно свързвани факти. Нещо повече — тя прилича често на качулки след дъжд.

Пишещият докладни понякога представлява съвременен алхимик. Той прелива от пасаж в пасаж и може да забърка такава смес, че да те стресне, да те остави в недоумение, да те слиса със загадъчността и с превзетата си тайнственост. Той може също да ти се покаже и като човек, парадиращ със своите резерви на доброжелателност („Как ощ мога да ви нарисувам аз, но нека не отиваме докрай. Стигат и едно-две умерени примерчета" ...)

Или наблюдаваме едно съперничество на честолюбията. Инструкторът сам си знае какво търси, няма какво да му се месят, особено секретарят на първичната партийна организация, за която ще стане дума в докладната. Секретарят пък от своя страна си дава независим вид: „Какво пък, виждали сме ги всякакви. Всеки тук идва да гребе, каквото му потрябва: журналисти, социолози, инструктори... Този не казва какви констатации ще прави — не казва. Негова си работа!"

Представата за докладна записка непременно се свързва с представата за оперативност. Понякога обаче ще чуете: „До 25-ти идущия месец не ме закачайте. Имам да внасям докладна в бюрото!" И вместо да е при хората, в партийните организации, работникът по цели седмици се затваря между четирите стени над „докладната".

Темата е съчинена, търсят се аргументите. И материалът се вари и преварява като онова сладко, което в края на краищата се захаросва. Вместо да е документ на политическото действие, докладната често откъсва инструктора от живота. А темата на докладната трябва да изниква, да се ражда, да ни се налага дори от опита! Да бъде за нещо, което не можем да отминем, а не съчинение „въобще". Веднъж изникнала, тя трябва да се защити спонтанно, с позиция. И това да стане без отсрочки, без надежди, възлагани на идущия месец.

Някои са склонни да свързват докладната само с възникнала дисхармония —

Digitized by Google

някъде, в нещо. Това виждане е половинчато. А голямата действена сила на положителното, на новото? Животрептящата тема с еднаква сериозност би могла да бъде потърсена и при минуса, и при плюса. Една докладна, свързана с ярко начинание, може да мобилизира силите на партийните организации от цял завод, район, окръг — към големи дела в една вярна посока. Да утвърди една начална стъпка. Да ѝ даде съдържание. Да я превърне в марш, който увлича хилядите.

Но това е вече далеч от кабинетните страници. Далеч от ревниво вардения пример, с който „ще смаем" бюрото.

Докладната записка трябва да бъде вън от рамките на щампата, тя не бива да има нищо общо с мудността, с протакането. Би могла да бъде един сигнал, един разказ на инструктора, едно устно докладване в бюрото. (Разбира се, със солидни аргументи, които да предизвикат незабавно решение). Инак в много от случаите, баналните и вяли докладни остават в папките, не предизвикват реакции у комитетите, чиято работа визират. Нещо повече — делнични неща от практиката, които бързо биха могли да се отстранят или да се поощрят (според случая) се протакат и се търпят в съществуващото състояние неоправдано дълъг срок. Едно разточителство, което не бива да си позволяваме.

А. ОГНЯНОВ

Digitized by Google

СОЦИАЛНА ПСИХИКА И УПРАВЛЕНИЕ

Неотдавна Партиздат пусна от печат актуалната и навременна книга „Социална психика и управление" от Вера Михайлова. Значението на тази книга се определя от постановката на Десетия конгрес на нашата партия: ръководните кадри, за да отговарят на новите изисквания, които предявява етапът на изграждане на развито социалистическо общество, трябва да познават и социалната психология, значението и ролята на социалната психика за повишаването на научното равнище на управлението. Изследването на Вера Михайлова придобива още по-голямо значение от обстоятелството, че това е първият труд у нас от такъв характер.

Главното в социалното управление, в работата на ръководителя е умението да се управляват хората, трудовите и производствените колективи, правилно да бъдат организирани за изпълнението на стоящите пред тях задачи, да се разгръща и развива тяхната политическа и трудова активност, инициатива и творчество. Именно поради това, както справедливо подчертава авторът, „огромната задача — изграждането на развит социализъм, изисква познаването и използването на социално-психическите процеси, механизми и закономерности, по които се формира психиката на хората. Усъвършенстването на научното управление на социалните процеси в нашето социалистическо общество изисква познаването и използването на социално-психологическите закономерности като важен фактор за формирането на социалистическото съзнание и поведение на трудещите се" (стр. 6 и 7).

Отговор на този основен проблем на социалното управление дава и социалната психология като наука за психологичната общност на хората, проявяваща се в груповото поведение и дейност. Още повече, че да се управляват хората, това означава:

Първо, правилно да се определи **социалната роля на всеки човек,** неговото място в производството, в колектива, неговите функции, права и задължения. А тази роля зависи от колектива, към който той принадлежи, от решаваните от него задачи и разбира се, от подготовката, способностите и интересите на самия човек.

Второ, всеки човек **да усвои своята собствена социална роля,** своите функции, права и задължения. И това се постига чрез обучение и възпитание в колектива, към който той принадлежи.

Трето, всеки човек **да изпълнява своята социална роля,** което се достига с помощта на системата за материалното и моралното стимулиране и се обуславя от общата и професионална подготовка на човека, от неговата дисциплинираност и чувство за отговорност, които естествено се формират и чрез колектива.

В книгата на Вера Михайлова преди всичко вниманието на читателя се спира върху проблема **за научното управление на социалистическото общество.** Същността на научното управление авторът свежда главно до управление, при което „се съблюдават и ... се направляват прогресивните тенденции на общественото развитие, т. е. да се планира, организира, регулира и контролира неговото движение в съответствие с тия тенденции" (стр. 8). Михайлова определя и критерия за ефективността на управлението на социалните процеси — все по-пълното действие на основния закон на социализма. Тя разкрива и задачите на научното управление — все по-пълното овладяване на обществените закономерности и осигуряване въз основа на техните изисквания, на ефективно функциониране и развитие на социалните процеси.

Читателят обаче би предявил желание по-значително внимание да се отдели в книгата на проблема за нарастването на ролята и значението на научното управление през новия етап от развитието на нашата страна, по-конкретно да се разкрие именно в новите условия, а не абстрактно-теоретически значението на управлението в различ-

---

Вера Михайлова, Социална психика и управление, Партиздат, 1972 г., стр. 120.

Digitized by Google

ните сфери на обществения живот.

Трудът на В. Михайлова съдържа по-нататък ценни разсъждения за управленческия цикъл, за същността на функциите на управлението, за управленческото решение. Може само да се съжалява, че при анализа на функциите на управлението е изоставен въпросът за трудностите се не само като обект, но и като субект на управлението.

Значително място в книгата се отделя на въпроса за **същността и ролята на социалната психика в управлението.** Още по-добре щеше да бъде обаче, ако се разкрие-ше, поне в рамките на този раздел, социалната психология като наука, която заедно с другите обществени науки служи за теоретическа основа за управлението на обществените дела, да се покаже нейният предмет, принципите, значението и задачите ѝ, нейната връзка с идеологията. Всичко това щеше да въведе по-пълноценно читателя в третираните по-нататък проблеми.

Авторът разглежда въпроса за социалната психика като страна на общественото съзнание и нейното познаване и използване — като условие за оптималното протичане на управлението. Социалната психика на управлението се разкрива като специфична страна на управленческата дейност. И в този аспект тя „представлява компонент на сложната структура на обществената психика и също има своя много сложна и специфична структура" (стр. 24). Предложената на стр. 25 схема за структурата на обществената психика разкрива прегледно същността на проблема и много улеснява читателя.

Интересни са разсъжденията на автора за социалната психика на ръководителя, за социалната психика на социалистическия колектив, за социалната психика на субекта на управлението — за формирането на социалната психика и ролята на средата. Не можем обаче да се съгласим с твърдението, че „формирането на благоприятна, добра или лоша психологическа атмосфера, независимо от отделните прояви на някои членове на колектива, зависи от ръководителя" (стр. 28). Такава абсолютизация на ролята на ръководителя е ненужна, още повече, че гласи в противоречие с твърдението (на същата страница) на автора, че „върху психиката на социалистическия колектив се отразява цялата обществена среда, както и близката микросреда (семейство, приятели и т. н.)".

Достатъчно внимание в книгата се отделя и на проблема **за характерните черти, мястото и ролята на социалната психика на колектива.** В нея се дава убедителна качествена характеристика на социалистическия колектив, разкриват се видовете колективи, определя се критерият за сплотеността на колектива. Особен интерес представлява определянето на основата, която обуславя психологическите отношения в колектива: „Неантагонистичната, неексплоататорска основа на социалистическите производствени отношения, общността на интересите, общността на целите и задачите на социалистическия колектив е обща обективна основа, която определя психологическите отношения на колективизъм, на взаимно сътрудничество, взаимно доверие, взаимно уважение между членовете на социалистическия колектив, междуличностните отношения в колектива и между ръководители и ръководените" (стр. 35).

Заедно с това в книгата принципиално се разкриват и онези явления, които спъват понякога развитието на социалистическите колективи и по-специално конфликтните ситуации и причините за тяхното възникване. Изложението е илюстрирано с редица конкретни примери от живота, примери за конфликтни ситуации, на чиято основа се разкриват конкретните пътища и средства за тяхното преодоляване, показва се ролята на възпитателната работа в това отношение, на ръководителите и т. н. Изложението на този проблем би могло да бъде още по-обосновано, ако се разкрие-ха ролята и значението на партийните организации, които са политическото ядро на социалистическия колектив за формирането на чертите на неговия психологически облик.

Достойнство на книгата е, че в нея формирането на съществените черти на психическия облик на колектива се разглежда не в застинал вид, а в процеса на изменението и усъвършенстването на социалистическите обществени отношения, в процеса на развитие на цялото социалистическо общество.

В пряка връзка с развитието на колектива в книгата се третират въпросите за **психологическата атмосфера, общественото настроение и общественото мнение** като фактори за разгръщането на неговата социална активност. В тази светлина се разглежда и ролята на ръководителя за поддържането в колектива на здрава психологическа атмосфера. Но заедно с това тясно е осветлен въпросът за „психологическите бариери", защото тяхното възникване се обуславя „от неуспехи в миналата дейност, неприятен спомен от минали срещи при нова среща със същите хора" (стр. 48). Всъщност проблемът е много по-широк, защото възникването на тези бариери може да се дължи на редица икономически, политически, идеологически и т. н. обстоятелства, чисто разкриване би въоръжило кадрите със знания и за тяхното преодоляване.

Ценен е изводът на автора, че обособяването по състав на само младежки бригади не е оправдано психологически, тъй като се нарушава приемствеността на поколенията. „Емпиричните изследвания на съветски и наши социални психолози, а и социалистическата практика потвърждават, че най-добри трудови колективи се създават там, където най-добре се съчетават младостта и опитът, когато се съблюдава приемствеността на поколенията" (стр. 50).

Успех на автора е осветляването на проблема за **привичките и традициите** в социалистическия колектив, които в книгата се разглеждат непосредствено свързани с работата за формирането на нови, **социалистически добродетели.**

Допук осветляваните проблеми в труда на В. Михайлова се разглеждат като тео-

Digitized by Google

ретическа основа за разкриването на ролята на ръководителя в системата на социалното управление, за сплотяването и организирането на колектива за изпълнението на политиката на Партията, за осъществяването на задачие, поставени от нейния Десети конгрес. И правилно авторът започва с въпроса за социалистическия ръководител като ръководител от нов тип, за социалнопсихическите и индивидуалнопсихическите качества на социалистическия ръководител. „Социалистическият тип ръководител, обобщава В. Михайлова, е носител на съществените, типичните черти и качества на най-прогресивната класа на социалистическото общество — работническата класа, на нейните революционни традиции, на новия социалистически тип личност, на новия човек" (стр. 69).

При разкриването на тези проблеми авторът е най-пълен, и това е съвършено логично, защото те имат и най-голямо съвременно звучене. Предмет на разглеждане в социалнопсихологически аспект са и политическите, и делови качества на кадрите, и новите изисквания към тях, предявени от новия етап на нашето развитие. Разработката на тези въпроси безспорно ще има принципно значение за внасянето на нов теоретически пълнеж в духа на решенията на Десетия конгрес и приетата от него Програма на Партията, в практическата работа на партийните органи и организации с кадрите.

Уместно авторът акцентира върху обстоятелството, че качествата и преди всичко организаторските на ръководителя са най-пряко свързани със сложните характерологически черти на личността. С необходимата насоченост се подчертава и тази важна страна от структурата на характера — динамичната индивидуалнопсихична страна от характера на личността, която е прието да се нарича темперамент, изразяваща и типа на висшата нервна дейност. В книгата се посочват основните типове темперамент: холеричният, сангвиничният, флегматичният и меланхоличният и се разкриват техните характеристики. Но буди възражение твърдението, че „най подходящ темперамент за социалистическия ръководител е сангвиничният" (стр. 93), защото най напред в чист вид едва ли може да се срещнат тези четири типа темперамент. Очевидно тяхното разграничаване има по-скоро методическо значение, т. е. за намиране правилен подход при възпитанието на човека, у когото преобладава един или друг тип темперамент. И защото, на второ място, в живота се срещат различни ръководители. У някои от тях хармонично са развити всички основни свойства на способностите, у други — едни са повече развити, други по-малко. Недостатъчно развитите компоненти на способностите могат да се развият и достигнат необходимото равнище, в друг случай, даже при отсъствие на някакво свойство или компонент на способностите, те да се компенсират със знания, опит и други свойства на личността.

Интересно е разработен и въпросът за **социалнопсихическите аспекти на стила и методите на социалистическия ръководител и тяхната роля в социалното управление.** Изходната база на автора е, че стилът и методите на ръководителя въздействуват върху психиката на трудовия колектив, която от своя страна дава отражение върху функционирането на системата на управление. На тази основа се разкриват чертите на стила и методите на ръководителя, способностите за влияние върху психиката на колектива, необходимостта от тяхното съобразяване със специфичните особености на всеки колектив, от отчитането на неговите социалнопсихологически черти и т. н.

Общо достойнство на книгата на В. Михайлова е, че проблемите са разработени въз основа на конкретен материал — обобщава се богат съветски и наш опит, широко са използвани резултатите от редица конкретни социологически изследвания.

Научната добросъвестност и теоретична дълбочина, с които се разглеждат проблемите в книгата „Социална психика и управление", превръщат този труд на Вера Михайлова в ценен източник за подготовката на кадрите по тези актуални и важни въпроси и особено за изучаващите в системата на партийната просвета научните основи на социалното управление.

Райчо ПИШЕВ

Какво предлага Партиздат през 1973 година

През тази година новият тематичен план на издателството съдържа около 150 заглавия.

От редакция „Съвременна политика" ще бъде издаден поредният том от съчиненията на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков, книги с произведения на първия секретар на ЦК на ГЕСП Ерих Хонекер, на генералния секретар на ЦК на Чилийската комунистическа партия Луис Корвалан, на първия секретар на ЦК на Уругвайската комунистическа партия Родней Арисменди.

Digitized by Google

Този раздел на плана съдържа и заглавия, които показват промените в духовния и материалния живот на нашия народ, настъпили в годините на народната власт („Българката" — сборник, „Северозапад 44 паралел" — С. Северняк), борбата на Партията срещу отцепническата политика на маоизма („Маоизмът пред съда на народите"), срещу ционизма и реваншизма. Читателите ще имат две много интересни справочни издания: „СССР — справочник" (книга, която дава богати сведения за развитието на 15 те републики на СССР) и „Африка" (подробен енциклопедически справочник за всички страни на този континент).

По въпросите на социалното управление, партийното ръководство и партийния живот са предвидени интересни и разнообразни издания — „Моделиране и управление на социалната система" от Б. Михайлов, колективният труд „Управлението на кадрите", социологическото издание „Селото, хората, земята, времето". „Партиен контрол и проверка на изпълнението" от Д. Ананиев, „Партийната агитация". „Политическа работа и социална среда", както и „Книга за партийния секретар".

Ще продължи издаването на съчиненията на Маркс—Енгелс с томовете 31 и 32. Те съдържат писмата на основоположниците на марксизма от периода 1864—1870 година, които отразяват техния интерес към развитието на частните науки, дейността на Първия интернационал, работата на Маркс върху „Капиталът" и др.

Ще бъдат поднесени и два сборника „Ленин за литературата и изкуството" и Ленин „Мисли и афоризми". А поредицата „Предшественици" ще се попълни с „Плебейски манифест" от Г. Бабьоф.

С голям брой заглавия ще се представи философската редакция на издателството. Тук са предвидени „Кратка история на философската мисъл в България" и „За ленинизъм във философията". „Превъплощението на антисъветизма" от Г. Гиргинов, „Развитото социалистическо общество и неговите критици" от Т. Трендафилов, колективният труд „Системата на марксистко-ленинската социология". „Общи закономерности на социалистическата революция в икономическата област и тяхното проявление в България" от проф. П. Славов. „Изграждането на развито социалистическо общество" от В. Добриянов, „Емпиричното социологическо изследване" от проф. Ст. Михайлов, „Талант и социализъм" от д-р Ст. Василев, „33 въпроса за твоя мироглед" и др.

В плана на издателството голям дял заема икономическата литература. „Междуимпериалистически противоречия" от доц. Цв. Станев и „Научно-техническата и социална революция" от проф. Т. Трендафилов разглеждат важни въпроси на икономиката на капитализма. А въпроси на икономиката на социализма разглеждат Б. Младенов в „Сближаване и интеграция на икономиката на НРБ и СССР", Зл Златев в „Търсене. предлагане и цени при социализма", Т. Йорданов в „Материално-техническата база на развитото социалистическо общество" и др.

Проблемите на икономиката на НР България са разгледани общо и по отрасли.

Библиотека „Икономически знания" отговаря на най-актуални проблеми, свързани тясно с икономическата политика на Партията през настоящия етап на развитие. През годината ще излязат няколко брошури като „Икономическа характеристика на развитото социалистическо общество", „Участието на НРБ в социалистическата икономическа интеграция", „Обществената производителност на труда и изграждането на развитото социалистическо общество" и др.

Историческата литература се подготвя с книгите, посветени на 50-годишния юбилей на Септемврийското въстание 1923 г. — „Народът въстана", документалният сборник „Септемврийското въстание 1923", енциклопедическият справочник „Септемврийското въстание 1923", библиографията „Септември 1923 г.", албумът „Септемврийското въстание 1923 г." и др. Разработени са въпросите от историята на Партията: „Против ревизионизма", „Анархизмът в България и борбата на Партията против него", „БКП и проблемите на селското движение (1929—1939 г.) въпроси на международното комунистическо движение: „История на КПСС — т. IV, кн. 2, „БКП и международното комунистическо движение (1919—1925 г.)", „Унгарската съветска република", „История на Монголската народнореволюционна партия" и др.

Редакцията за мемоарно-художествената литература ще поднесе на читателите втората част от спомените на видната деятелка на революционното движение др. Цола Драгойчева „Последният щурм", тритомника на Неделчо Ганчовски „Дните на Димитров каквито ги видях и записах", спомени на Б. Илиев, Н. Янев, Д. Богатинова и др.

Digitized by Google

БОГАТ РЕЗЕРВ

Градският комитет на БКП в Русе, като се ръководи от по-високите изисквания в условията на изграждането на развито социалистическо общество, полага системни грижи за правилния подбор, обучението и възпитанието на партийните кадри. Той работи целенасочено, за да бъдат създадени богат резерв от кадри за нуждите на заводските комитети и бюрата на първичните партийни организации.

В системата за издигането научното равнище на ръководната дейност на ГК на БКП, която беше утвърдена на пленум, се предвиждат различни форми и средства за подбора, обучението и възпитанието на кадрите. Особено внимание се отделя на работата с резервните кадри.

От две години към комитета функционира постоянно действуващ курс с членовете на бюрата и други активисти на партийните организации, които се подготвят за секретари на първични организации. Привличат се млади хора, добри производственици, специалисти и служители. Занятията се водят по целогодишна програма, един път в месеца, с откъсване от работа. За лектори са привлечени предимно преподаватели в Академията за обществени науки и социално управление. След приключването на занятията курсистите полагат изпит и получават удостоверение за завършен курс по партийно строителство.

През 1971 година бяха обучени 140 активисти на първичните организации. През пролетта на 1972 година започна вторият курс, в който се подготвят 180 души. На всички курсисти са раздадени необходимите учебни пособия. Досега са проведени седем занятия.

Всички курсисти се водят на отчет от отдел „Организационен" на ГК на БКП, който следи отблизо тяхната дейност. Възлагат им се различни поръчения. Според силите и възможностите им те се използват като сътрудници на отдела на обществени начала. По време на отчетно-изборната кампания те бяха включени в състава на новоизбраните партийни бюра. От завършилите успешно курса през 1971 година 15 бяха издигнати за секретари на първични организации, а 53 са избрани за заместник-секретари.

В инструкторските групи по отрасли към отдел „Организационен" са привлечени 11 курсисти. Периодично и други се включват в провежданите комплексни проверки в градската партийна организация. Това дава възможност те по-добре да вникват в партийно-организационната работа, да проучват челния опит, да се запознават със стила и методите на работа на градския комитет и други партийни органи и организации.

Онези от резервните кадри, които имат данни да израснат като добри организационни работници, се изпращат в Междуокръжната партийна школа в Разград или да продължат образованието си във висшите учебни заведения.

Всичко това дава възможност градският комитет на БКП да подготвя богат резерв от организационни работници, с по-добра квалификация и по-висока теоретическа и практическа подготовка.

Борислав ГЕОРГИЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Русенски окръг

Оживено културно средище

В клуба на активните борци против фашизма и капитализма в Горна Оряховица винаги е оживено. Всекидневно се организира разнообразна политическа и културно-масова работа. Бившата партизанка Русана Паллузова, председател на клубния съвет, умело и целенасочено ръ-

Digitized by Google

ководи неговата дейност. Много и най-разнообразни са и инициативите по предложение на отделните активни борци. По поръка на жените бе прочетена и обсъдена книгата „Ханка" с участието на авторката Ана Симеонова. Те са инициаторите за провеждането на вечер портрет на баба Парашкева в чест на 50 годишнината от рождението на Георги Димитров. Организираха екскурзия до Папагорище, Копривщица, Карлово, Калофер и Шипка, посещения до национални обекти и други.

Клубният съвет организира участието на активните борци в различни чествувания: годишнини от гибелта на партийни функционери и смели народни синове в борбата против фашизма и капитализма, кръгли годишнини на активни борци и други бележити дати.

През годината пред около 150—180 души в клуба са изнесени цикъл от беседи с разнообразна тематика: „Произходъ на човека", „Противоречията в социалистическото общество", беседи с атеистична тематика и др.

При клуба има хор от активните борци, който се представи с подходяща програма на осмомартенската вечер, на вечерта портрет на баба Парашкева, гостува на активните борци в Свищов, участвува в първомайската манифестация, в снимането на филма „Иван Кондарев" и др.

Към клуба е изградена физкултурна група. Упражненията се водят от опитен физкултурник. Тя осъществи екскурзия до „Люляците", Габровско, проведе среща с физкултурниците от клуба в Русе. Участвува в националното състезание във Варна, организирано от клубовете на пенсионера.

Ръководството на клуба се стреми да разнообразява мероприятията. Незабравима е срещата с черноармееца Александър Максименко, участвувал във Великата отечествена война и в битките при Москва, минал през България, Югославия и воювал за овладяването на Берлин.

Клубният съвет следи и на събрание отчита дейността на отделните активни борци в кварталите — за възпитателната им работа с младото поколение, за приноса им в комисиите за народен контрол и в другарските съдилища. Другарката Русана Палаузова например е имала 36 срещи с ученици, комсомолци, с работнически колективи. Тя е готила 14 пъти комсомолци на мястото на Балканската битка и 3 пъти на Буздужа. Положителното в работата на клубния съвет е и това, че в разнообразната си дейност той привлича и другите пенсионери.

Иван ПЕЙКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Великотърновски окръг

ВЕСТИ

● В Търговище се състоя среща на членовете на бюрото на окръжния комитет на БКП с пропагандистите от окръга. Тя мина под лозунга: „За по-тясна връзка с живота, за по-висока ефективност на партийната пропаганда". Георги Карамфилов — кандидат-член на ЦК на Партията и първи секретар на окръжния комитет на БКП, изнесе беседа за решенията на Декемврийския пленум и задачите на пропагандистите от окръга. Председателят на окръжния народен съвет Ст. Пенчев прочете указ на Държавния съвет на Народна република България за награждаването на дългогодишни изтъкнати пропагандисти с орден „Кирил и Методий" II степен.

● Бюрото на окръжния комитет на Партията в Търговище обсъди дейността на партийните органи и организации в района на аграрно-промишления комплекс в Омуртаг за подобряването партийното ръководство на Комсомола. Съветът на партийните секретари е разработил система от мероприятия, които определят основните форми и средства в дейността на общинските партийни комитети и първичните организации. В някои селища са изградени младежки производствени единици, младежта участвува активно в социалистическото съревнование. Организират се интересни инициативи за възпитанието на подрастващото поколение в социалистическия дух. Има обаче първични организации, които не отделят нужното внимание на ДКМС. Там недостатъчно се прави за разширяването на материалната база, за укрепването на дружествата, за да станат те притегателна сила за младежта.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ПРОГРАМАТА НА ПАРТИЯТА — ГРИЖА ЗА ЧОВЕКА

Коньо Колев

С публицистичен език авторът на това актуално издание говори за Програмата на Партията, приета на Десетия конгрес на БКП. Нейно жизнетворящо начало е човекът. В името на човека у нас се разгръща невиждан процес на създание и творчество, поставя се задачата да се изгради такъв икономически потенциал, за да може по-бързо и по-цялостно да се задоволят нарастващите потребности на народа. Програмата на Партията — това е платформа за създание и прогрес, за създаване на вековечни материални и духовни ценности, за изграждането на човека като творец на своята съдба.

РЛФ

Работнически литературен фронт 1929—1934

Аналитичен преглед на съдържанието му

Книгата представлява ценен библиографски труд, в който прегледно се разкрива съдържанието на пролетарския литературен седмичник „Р Л Ф" — „Работнически литературен фронт", който излизаше в София от декември 1929 до юни 1934 година. Описани са всички статии, илюстративни материали, съобщения и обяви. Съставителите на изданието Даринка Маркишка — Мишлякова и Михаил Лазаров са се старали при анотирането да запазят документалността в съдържанието на отделните статии и почти всички имена и основни моменти, върху които те са изградени. С богатото си и разнообразно съдържание „Р Л Ф" е изключително ценен и важен източник при изучаване историята на българската литература и изкуство.

КОНЦЕНТРАЦИЯТА НА ПРОМИШЛЕНОСТТА В НРБ И МЕЖДУНАРОДНАТА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ

Иван Г. Иванов

Авторът разглежда решаващото значение на международната социалистическа икономическа интеграция за развитието на производителните сили у нас и изграждането на крупни производствени единици. Той изследва методите и показателите за анализ и измерване на равнището и ефективността на концентрацията, както и новите моменти в концентрацията на производството в нашата страна, настъпили след Септемврийския пленум на ЦК на БКП (1969 г.).

„КРАЙ НА ИДЕОЛОГИЯТА" ИЛИ ИДЕОЛОГИЯ НА КРАЯ

Кирил Дарковски

От позициите на марксизма-ленинизма авторът влиза в полемика с най-видните представители на „антиидеологията" — Реймон Арон, Даниел Бел, Сеймор Липсет и др. Разглеждайки историческите и идейните предпоставки на теорията за „края на идеологията", Кирил Дарковски проследява нейната еволюция и разкрива както социалните ѝ корени, така и ролята ѝ на важно идеологическо оръжие, насочено срещу марксизма. Особен интерес представлява критиката на съвременния ревизионизъм, чийто представители в една или друга форма разпространяват бацила на „антиидеологията".

КОМСОМОЛСКИЯТ СТИЛ

Петко Русев

С жив, пропит с вълнение, публицистичен език Петко Русев отново повежда разговор и насочва вниманието на читателя върху една голяма тема в нашия динамичен обществено-политически живот. Споделените в брошурата на издателство „Народна младеж" мисли за стила в работата на комсомолския деец, за най-съществените качества, за принципиите черти, които младежкият деятел трябва да притежава, са породени от личните наблюдения на автора върху живота на редица комсомолски комитети и младежки работници. И в това е главната сила на изложението, правдивостта на авторовите размисли, анализи и изводи.

Брошурата „Комсомолски стил" въпреки характера на темата се чете на един дъх и представлява интерес не само за комсомолските среди, но и за редица партийни работници.

Digitized by Google

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ И ПРОФСЪЮЗНОТО ДВИЖЕНИЕ

Сборник

Безсмъртният вожд и учител на българския народ, героят от Лайпциг, генералният секретар на Коминтерна, талантливият строител на социалистическа България **Георги Димитров** е известен по цялата планета преди всичко като бележит комунистически деец и ръководител. В продължение обаче на половин век Г. Димитров направи извънредно много за българското и международното работническо професионално движение, отдаде много сили и време, ум и воля, сърце и талант за неговото развитие и утвърждаване у нас, на Балканите и в редица страни на света. В предлагания от Профиздат сборник в 11 статии се осветлява една от най-първите, най-продължителните и най-ярките страни от дейността на великия син на българската работническа класа — всеотдайната и всеобхватната му работа именно като деец и ръководител на работническото профсъюзно движение в България, на Балканите и в света.

Книгата започва със статията на проф. **Веселин Хаджиниколов под** заглавие: **„Бележит ръководен деец на българското и международното работническо профсъюзно движение“**. Следват статиите — **„Георги Димитров и революционното профсъюзно движение в България (1903—1917 г.)“** от ст. н. с. **Мито Исусов, „Георги Димитров и влиянието на ленинизма върху революционното профсъюзно движение (1917 — 1923 г.)“** от доц. **Ненчо Димов, „Георги Димитров и стачните борби на работническата класа“** от **Ангел Георгиев, „Георги Димитров и работническото законодателство (1905—1923 г.)“** от к. и. н. **Иван Филипов, „Георги Димитров и някои въпроси на профсъюзния печат в България“** от ст. н. с. **Стефан Великов, „Георги Димитров и въпросът за единството на българското професионално движение (до 1923 г.)“** от проф. **Любомир Панайотов, „Георги Димитров и революционното профсъюзно движение на Балканите (1910—1930 г.)“** от к. и. н. **Здравка Мичева, „Георги Димитров и Профинтерна (1921—1937 г.)“** от **Виктор Кузко**, к. и. н. **Юрий Лвунин, „Георги Димитров и международното профсъюзно движение (1941—1945)“** от ст. н. с. **Добрин Мичев** и **„Георги Димитров и българските социалистически профсъюзи“** от **Берта Калаора**.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

new
RUSS
H/K

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ

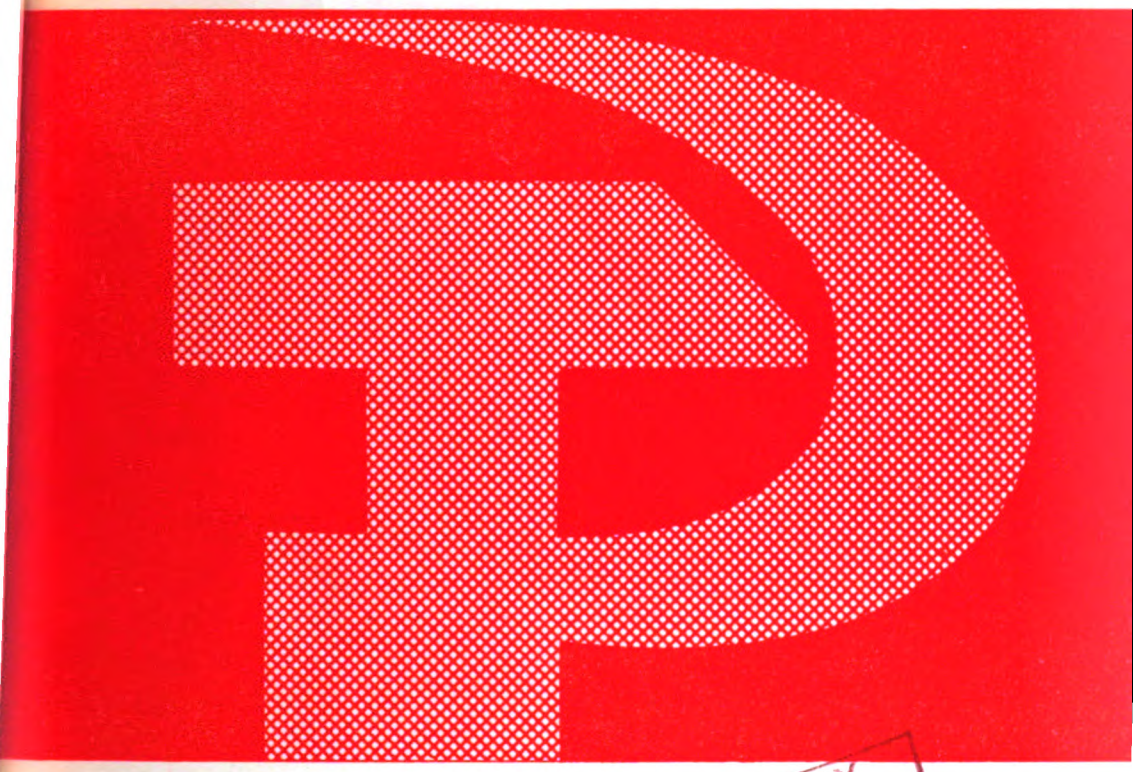

LIBRARY
JUL 5 1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ФЕВРУАРИ 1973 ГОДИНА 3

Digitized by Google

Digitized by Google

НАРТИЕН ЖИВОТ

№ 3
ФЕВРУАРИ
1973

XVII
година

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

МАЩАБНА, КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

Д. Йовчев — В името на човека 3
К. Бояджиева — Естетическите ценности сред народа 10
Ж. Колев — Общественото обслужване 17

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

М. Тенев — Опитът на първенците 21
Д. Бояджиев — Партийният комитет стои настрана. 27
Д. Сотиров — Насрещните планове и идеологическата работа. . 33

ПИСМА ОТ ОКРЪЗИТЕ

М. Ралчева — На нови височини 34

КУРС ПО ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО

К. Иванов, А. Грозева — Въпроси на методиката. 41

* * *

С. Ризов — Колкото цели томове 49

ПЪРВИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Р. Йорданова — Партиен контрол и педагогически колектив. . . 56
И. Христов — Важен проблем 60
Д. Ризов — Мястото на търговските работници. 63
* — По техния пример 68

50 ГОДИНИ СЕПТЕМВРИ

М. Басмаджиева — Загинаха с песен на уста. 69

ИЗ ОПИТА НА КПСС

Т. Кулинич — Градският комитет и партийните организации. . 75

Digitized by Google

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

Г. Бонин — Първият от Ловешко 80

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

Е. Аладжемов — Чили днес 83

КРИТИКА И КНИГОПИС

Я. Серкеджиев — Енциклопедист на човечеството. 90

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Х. Георгиев — За нов бит и социалистически отношения между хората 95

ВЕСТИ 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2342. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 14.II. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

МАЩАБНА, КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

В ИМЕТО НА ЧОВЕКА

Беседа с **ДИМИТЪР ИОВЧЕВ** — първи секретар на окръжния комитет на Партията в Ямбол

Вече втори месец нашата страна и Партията живеят с мислите и вълненията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Неговите решения са творческа програма за повишаването на жизненото равнище на народа. Те са убедителен пример за последователната политика на Партията за добруването, щастието и хармоничното развитие на човека.

Десетият конгрес на БКП постави задача — проблемите, включително и тези на село, да се решават комплексно. През изтеклата година окръжният комитет на Партията, а по неговия пример и останалите комитети на БКП, направиха сериозна стъпка в своята дейност, за да може тя да отговори на това изискване на конгреса. Ние ликвидирахме практиката да се планира работата по отрасли. Сега проблемите се оглеждат комплексно — от всички страни. В плановете на окръжния и на останалите партийни комитети вече не е записано, че това е въпрос на тоя или оня отдел. Всичко е по проблеми! Силите групирахме така, че да може най-бързо и правилно да бъдат разрешавани дадените въпроси. През второто шестмесечие на миналата година направихме особено много по този подход да се обсъждат и решават проблемите. Безспорно това ни помогна по-добре да решаваме и много въпроси в селското стопанство. И то при трудни, сложни условия.

В нашата всекидневна практическа работа през последните две години като програма за действие ни служиха указанията, дадени в речта на др. Тодор Живков пред разширеното заседание на пленума на окръжния комитет на БКП, окръжното ръководство на БЗНС и сесията на окръжния народен съвет през ноември 1970 г. и приетите основни насоки за концентрация и специализация на селскостопанското производство и привеждането му на промишлена основа.

Първата ни задача в това отношение бе да поставим **на научна основа** ръководството на селското стопанство. По инициатива на окръжния комитет на Партията, за да се разработят перспективите на селскостопанското производство и да се създадат модели за внедряването на промишлени технологии, бе изграден **Научен съвет** с 13 секции по отрасли. В него са включени над 30 изтъкнати дейци на селскостопанската наука. Председател на съвета е академик Павел Попов. В секциите участвуват най-добрите наши специалисти. Така се постига

Digitized by Google

пълно съсредоточаване на силите и най-голям ефект от интегрирането на науката с практиката.

Под ръководството на окръжния комитет на Партията с помощта на Научния съвет бяха разработени редица програми и концепции. Ето ги и тях: „Концепция за развитието на поливното земеделие за периода 1970—1990 г.", програми „За повишаване на почвеното плодородие", „За реконструкцията и поставянето на промишлена основа лозарството", „За концентрация и внедряване на промишлени технологии в зеленчукопроизводството и тютюнопроизводството", „За фуражното производство и семепроизводството" и др.

Като първи етап в това отношение бе изграждането на шест аграрно-промишлени комплекса на основата на съществуващите тогава трудово-кооперативни земеделски стопанства в окръга. Създадохме ги и се заехме да ги укрепим, за да може да изиграят определената им роля. След двегодишна дейност на АПК можем да отчетем значителни успехи. Нараснаха възможностите по-широко да се прилагат постиженията на науката и техническия прогрес! През последните две години в окръга са доставени над 400 нови трактори, с което се повиши техническото равнище на производството. Седемдесет на сто от всички площи се напояват чрез дъждуване, което е два пъти повече от 1970 г. Миналата година са употребени 35 на сто повече химически торове от 1970 г. През изтеклата година бяха засети 30 на сто, а през настоящата — над 70 на сто от площите на пшеницата с нови сортове: „Аврора", „Бургас—2", „Кавказ", „Русалка" и др. Всички площи на поливната царевица и 50 на сто от неполивната са засети с най-високодобивните простолинейни хибриди. В зеленчукопроизводството широко място зае новият сорт домати „Пионер—2", пиперът „Букетен" и др.

В зърненото производство се усъвършенствуваха структурата на посевните площи и районирането на пшеницата, ечемика и царевицата, в резултат на което производството на фуражно зърно се увеличи с 14 на сто, без да се намалява производството на хлебно зърно. В окръга работят 80 бригади за комплексна механизация, които обслужват повече от 1 200 000 дка обработваема земя. Като образец бяха изградени бригади за промишлено зърнопроизводство в ТКЗС — с. Роза, Тенево и Зимница. В бригадата на ТКЗС в с. Роза един зает обработваше 1046 дка при средно за бригадите за комплексна механизация в окръга 481 дка, а един механизатор съответно 1560 дка при 725 дка за останалите бригади. Общата продукция на един механизатор в бригадата достигна 75 000 лв., докато средно за бригадите за комплексна механизация в окръга тя е 29 120 лв.

Себестойността на 100 кг пшеница за 1972 г. е около 4,60 лв. при средно за окръга 6 лв., на царевицата — 4,60 лв. при средно — 8,10 лв., а на слънчогледа 6,50 лв. при 10,10 лв. за останалите бригади.

Механизацията навлезе по-широко и в тютюнопроизводството. В резултат на това в ТКЗС — Генерал Тошево производството на един зает нарасна от 460 кг през 1971 г. на 650 кг през 1972 г., а себестойността на 100 кг тютюн се очаква да спадне от 223 на 175 лв.

В зеленчукопроизводството се извърши разместване на културите. Стоковото доматопроизводство се съсредоточи от 22 в 12 кооператива, а на доматите за износ от 16 в 10 стопанства. Внедри се по-широко механизираното засаждане на зеленчуците. Със специализацията и внедряването на едромащабна технология при производството на моркови в ТКЗС — Тенево себестойността на продукцията се намали от 3,65 на 2,55 лв. за 100 кг. Усъвършенстването на технологията при отглеждането на среднорантите домати доведе до снижение себестойността на 100 кг — от 6,86 на 4,82 лв.

Digitized by Google

Говедовъдството в окръга се концентрира основно в 10 стопанства, където се отглеждат 70 на сто от кравите, а в 6 краверферми — по 770 животни. Угояването на телетата до 1970 г. ставаше на 85 места, а сега на 36.

Производството на свинско месо се съсредоточава в две специализирани предприятия на АПК в Елхово и Тенево с по 36 000 броя, угоени свине годишно. В свинекомплекса—Елхово след внедряването на новата технология при угояването броят на животните, прикрепени към един гледач, се увеличи от 450 на 750 глави. Сега един зает произвежда 124 т месо срещу 74 тона при старата технология. Разходът на фураж за 1 кг прираст се намали от 5,8 на 5,4 кръмни единици, а разходът на труд за 100 кг от 0,67 на 0,43 човекодни. По този показател през 1971 г. свинекомплексът бе национален първенец. Себестойността на 1 кг се намали от 0,92 на 0,72 лв., а нормата на рентабилност достигна 44,5 на сто срещу 25 на сто при старата технология.

При бройлерното производство на месо в птицекомбината на АПК в Ямбол един зает произвежда 230—250 т годишно срещу 7,8 т при обикновената технология. На една гледачка се зачисляват 30 000 пилета на един оборот. Себестойността на 100 кг птиче месо е 65 лв. при средно за страната за бройлерното производство за 1971 г. 86,5 лв. Предприятието получава 1 300 000 лв. чист доход при норма на рентабилност 31 на сто.

В резултат на новата технология при **шилеугояването** на скаров под в ТКЗС — Каменец през 1972 г. един зает отгледа 1000 шилета и получи по 21 781 кг месо при себестойност 65 лв. на 100 кг. Трудовите разходи се намалиха от 17 на 6 лв. за 100 лв. обща продукция. Стопанството реализира от това производство 25 782 лв. чист доход.

В ТКЗС в Ямбол развъдно-подобрителната работа при овцете се постави изцяло **на научна основа**. Тук получаваният настриг на вълна е надминал най-добрите световни постижения. Миналата година от всичките 16 000 овце се получи средно по 8,5 кг вълна, а от стадото в с. Веселиново по 10 кг от овца и по 16 кг от дзвиска.

Извършената огромна партийно-политическа и организаторска работа от окръжния комитет на БКП, от партийните и стопанските органи и организации в АПК и ТКЗС **допринесе да се повиши трудовата активност** на селскостопанските труженици. Всичко това заедно с **високата култура на земеделието** осигури големи добиви. **Нашият окръг през последните години по добив на пшеница се нарежда на едно от първите места в страната.** Миналата година имахме средно **435 кг от дка.** С това окръгът достигна и надмина световното равнище! В отделни АПК достиженията са още по-големи. Така например в АПК—Ямбол имат по 484 кг от дка, а в АПК — Тенево — 482 кг от дка. В сравнение с 1971 г. от един декар пшеница там се получи по 100 кг повече. Очаква се разходът на труда за 1000 кг зърно в сравнение с 1970 г. да се намали от 3 до 2 човекодни, а себестойността от 80 на 60 лева.

Стабилизират се още повече фонд натрупване и фонд потребление. Заплащането на един зает в производството ще достигне 1273 лв., а на човекоден от 4,46 на 4,68 лв.

Днес можем да отчетем, че онова, което направихме, даде възможност да отидем към значително **уедряване и на производствените единици** — бригадите за промишлено производство. Ние мислим и имаме възможност **да създадем големи масиви на различни видове култури.** Особено това може **да се приложи** с голям успех **в зърнопроизводството, тютюнопроизводството, зеленчукопроизводството и трайните насаждения!** И нещо повече. Това създава по-добри условия да пре

Digitized by Google

местим тия култури там, където за тях има най-добри условия. Досега се получаваше така, че засаждахме дадени култури на неподходящи места. При това положение и добивите бяха по-ниски. **При новия подход всяка култура ще бъде разположена там, където ще се постигнат и най-големи резултати.** По този начин най-рационално ще се използва земята; ще се добие и най-висока продукция от декар!

От друга страна това, което направихме сега, ни улеснява да пристъпим към решаването на някои проблеми на *вертикалната интеграция*. Вече имаме изготвен идеен и работен проект за вертикална интеграция **в консервната промишленост**.

Какво представлява той?

Създаването на **промишлено-аграрен комплекс** се диктува от съвременното равнище на развитие на производителните сили и тяхното териториално разместване, които изискват да се задълбочава общественото разделение на труда, интеграция на селското стопанство и промишлеността върху единна материална база на едрото машинно производство. Това ще позволи да се затвори цялостният цикъл на производствения процес: производство, преработка и реализация. *Промишлено-аграрният комплекс* ще се изгради **на основата на комбинат „Ягода“**. Предвидено е до 2000 година той да произвежда всички необходими нему плодове и зеленчуци. Образуването на новия комплекс ще позволи комплексно да се използват автопаркът и амбалажът, да се намалят транспортните разходи, а оттук ще се снижи себестойността на произвежданата продукция и ще се увеличи обществената производителност на труда. Предвидено е през 1990 г. той да дава обща промишлена продукция над два пъти повече спрямо произведената през 1970 г. Към него ще се изградят птицекланица, кравекомплекс, овцекомплекс, телеугоително стопанство и пр. На новия комплекс ще се предаде земята с хората, които сега я обработват.

Ние смятаме, ако този проект се одобри своевременно, то още наесен да пристъпим към реализацията на нашите замисли.

Посочихме онова, което сме достигнали в областта на селското стопанство. **Изтъкнахме някои от нашите успехи и замисли.** Защото без една солидна база е немислимо да се очаква да се осъществи това, което иска Партията!

Декемврийският пленум на ЦК на БКП постави задача пред **партийните и стопанските органи и организации да насочат вниманието си, за да се повишава неотклонно жизненото равнище и на селскостопанските труженици.**

Какво **правим** в тази насока?

Ямболски окръг през миналата година постигна **високо заплащане на труда в ТКЗС**. Общата сума на фонд заплащане на труда се движи така: 1971 г. — 61 939 х. лв.; 1972 г. — 62 000 х. лв., а 1975 г. се очаква да бъде 64 658 х. лв. Средно на зает кооператор се падат: 1971 г .— 1263 лв., 1972 г. — 1273 лв., а 1975 г. се предвиждат по 1400 лв. Разбира се, **животновъдите и особено механизаторите** получават значително по-голямо възнаграждение.

Имаме заделени солидни **обществени фондове** за подпомагане на кооператорите, за повишаване културата на село, за общественото осигуряване; за помощи на болни и др.

Несъмнено е, че нямаше да отидем към тия мерки, ако не бяха високите успехи в кооперативите. И затова сега тези въпроси се решават добре!

В редица ТКЗС сме осигурили **столове за кооператорите.** Дава им се възможност да се хранят там и да си вземат храна за в къщи, като режийните разноски са за сметка на ТКЗС. **Доставя се храна на**

Digitized by Google

работните места на повече от 1800 кооператори и работници. Осигурена е безплатна храна за работещите с отрови.

В което и село да се отиде, ще се видят **нови културни домове, хубави читалища,** които се поддържат със средства на кооперативите. Там се развива богата фолклорна **самодейност** и селскостопанските труженици издигат своята култура.

Много се направи и в областта на **търговското обслужване и общественото хранене.**

В редица селища на окръга са построени **съвременни търговски сгради.** Гордост за нас са обектите в Маломир, Инзово, Овчи кладенец, Бояново, Устрем, Ботево и др. Старите нехигиенични пивници в селата отстъпват място на просторни, светли и **уютни заведения:** 21 гостилници, 2 ресторанта с 210 места, 140 пивници и 83 сладкарници и павилиони предлагат питателна храна и условия за отмора на трудещите се селяни. В центъра на с. Зимница се издига кокетна двуетажна сграда. В нея са разположени **добре уредени магазини:** за хранителни стоки, електродомакински уреди, мебели, за текстил, трикотаж и обувки и други стоки за широко потребление. Истински дом на търговията, комплексът се допълва от гостилница и закусвалня.

Какво беше преди?

И за най-добрите покупки се тичаше към града. Губеше се време, хабяха се нерви и сили?! Сега това отива в забрава...

През годините на шестата петилетка трудещите се селяни в окръга ще получат още 14 павилиона, 9 ресторанта, две сладкарници, две хижи, 16 търговски сгради и 8 магазина. Ще се подобри **обслужването на базата на нарасналите стокови фондове.** Само през 1973 г. тестени изделия — от 70 т, колкото са били през 1970 г., ще достигнат 109 т; захарта от 927 т — 1116 т; копринените тъкани от 182 х. м — 244 х м, шивашките изделия ще нараснат от 2713 х. лв. — на 3230 х. лв., каучукови обувни изделия — от 784 х. чифта на 1008 х. и др.

Ще се разшири мрежата от **магазини на самообслужване,** като от 23, колкото са сега, през 1975 г. те ще станат 80.

Една от главните грижи на окръжния комитет на БКП и ОНС, на местните партийни, административни и стопански органи и организации е да се подобрява **здравеопазването на хората от село.** Какво е положението в тая област?

Много се направи, за да се подобри материалната база, макар че в някои села тя е стара. **Новопостроени здравни домове,** които са и оборудвани много добре, има в селата: Роза, Овчи кладенец, Светлина, Савино, Княжево, Попово, Ст. Караджа, Зорница, Първенец, Маломир, Хлябово, Раздел и др. През настоящата година ще бъде издигната нова сграда в с. Орлов дол.

Със средства на ТКЗС и ДЗС се построиха прекрасни **целодневни детски градини** в селата: Роза, Зимница, Крумово, Воденичане, Калчево и др.

В някои селища като: Инзово, Светлина, Овчи кладенец, Маломир, Калчево, Бояджик, Зорница, Попово и др., **ТКЗС подпомагат материално здравните служби.** В това отношение се мисли и в другите кооперативи. Защото местните партийни и стопански дейци оценяват ролята на хората, които се грижат за здравето на човека; за ония, които творят благата на село.

Истинско развитие получи и **народното образование** в родните села. **Всички деца,** които подлежат на задължително обучение, са обхванати в **училищата!** Сега над 98 на сто от завършилите осми клас **постъпват в по-горна степен на учебни** заведения.

Digitized by Google

Непрекъснато се развива и обогатява **материално-техническата база** на учебните и учебно-възпитателните заведения. Голяма помощ оказват ТКЗС и някои ДЗС.

Значително се подобриха **грижите за децата и от предучилищните заведения**. Почти всички кооперативни стопанства поеха и изплащат 50 на сто от стойността на храната на децата. За пример могат да се посочат ТКЗС в селата: Устрем, Хлябово, Овчи кладенец, Зимница и др.

В окръга се разгърна широко **движение за купуване на съвременни технически средства и за обзавеждането на кабинети**. Особен напредък в подобряването на материалната база постигнаха училищата в селата: Радовец, Устрем, Хлябово, Овчи кладенец, Инзово, Крумово, Ботево, Бояново, Тенево, Маломир, Първенец, Недялско и др. Това са училища, за които ТКЗС са предоставили през последните 5 години над 1 400 000 лева.

Не са малко онези стопанства, които със собствени превозни средства **извозват учениците безплатно** от съставните села до районните училища.

Подобри се общественото хранене на учащата се младеж: осигурява се безплатен обяд на всички деца на кооператорите от Тенево; до 50 на сто в Маломир, Инзово, Овчи кладенец и Бояджик; на 30 на сто в Хлябово и др. Безплатни закуски дават ТКЗС в Зимница, Ботево и др. Аграрно-промишленият комплекс в Тенево е решил до 1974 г. да осигури безплатна храна за всички деца от района, а през тази година 60 на сто от децата ще получат безплатен обяд.

В селата на окръга вече се откриха **полуинтернати**, където при условията на целодневно обучение се учат над 2500 деца. До края на петилетката ще бъдат обхванати 32 на сто от всички ученици.

Големи са грижите на ръководствата на ТКЗС и ДЗС за подобряване на **летния отдих на учащите се**. Всяка година със средства на кооперативите се изпращат да летуват над 500 деца, а редица АПК предвиждат да построят за тази цел собствени лагери.

От няколко години ТКЗС и ДЗС осигуряват **стипендии** за децата на своите членове, които се учат във висши учебни заведения или в средни специални училища. През тази година от 133 стипендии, дадени на студенти във ВУЗ от окръга, 62 са от ТКЗС и ДЗС.

Какво още са направили партийните и стопанските органи и организации, за да се подобрява животът на трудещите се от село?

Сега всички ТКЗС дават на животновъдите и механизаторите **работно облекло**, а през 1975 г. се предвижда да се дава на всички кооператори.

Със средства на ТКЗС се построиха **9 младежки домове, 4 басейна, 15 спортни площадки**. За **издръжка на библиотеките** са изразходвани 218 100 лв. За обзавеждане **клубовете на механизаторите** са дадени над 38 300 лева. В животновъдните ферми са обзаведени **бани за личната хигиена на животновъдите**. В този отрасъл се премина **на двусменна работа**. Това дава възможност на хората да отделят повече внимание на семейството си, за свои лични нужди, както и да повишават културата си.

Всичко това е **солидна предпоставка** за приложение в живота на решенията на Декембрийския пленум на ЦК. Окръжният комитет на Партията, аграрно-промишлените комплекси и ТКЗС разработват **мероприятия**, за да може с успех да се изпълнят всички задачи, които постави Партията пред селскостопанските труженици. Сега ние внимателно **оглеждаме нашите концепции**, за да ги доразвием!

Смятам, че когато се разработват **нормативи и закони, следва** да

Digitized by Google

се добави, че **жената майка на село** също трябва да има право на **полудневна работа** в ТКЗС, което време да ѝ се зачита за пълен трудов стаж!

Говорим често за високите достижения в селското стопанство, но кой е факторът, който направи всичко това?

Безспорно, че не бихме имали тези успехи, ако нямахме **напредък в работата с кадрите, със селскостопанските специалисти!** Ако не се отчитаха **ролята и мястото на партийните и стопанските органи и организации в решаването на задачите,** които Партията и Правителството поставят пред тружениците на село.

В продължение на 4—5 години ние работихме *организирано,* диференцирано и индивидуално с *нашите действуващи и резервни кадри,* за да се повишава тяхната обща култура, специалната им и политическа подготовка. Особено много внимание отделихме за конкретна работа с резервните кадри. И като резултат на тези усилия през последните години в селското стопанство вече **има добре подготвени, политически зрели хора, които са способни да решават навреме и качествено поставените им задачи.** Да влагат ум и сърце, творчество в осъществяването на проблемите!

Докато през 1968 г. 58,5 на сто от ръководните кадри в селското стопанство са били с висше образование, то сега те са 77 на сто. От тях 84 на сто са агрономи, 8,1 на сто икономисти и 5,4 на сто инженери. Повече са хора до 35-годишна възраст. Подобри се **подходът** към кадрите Създадената линия на **доверие и уважение** към тях способствува да работят те с по-голям жар за претворяването в живота решенията на Партията и Правителството. Въведе се практика **бюрото** на окръжния комитет на БКП периодически да **оценява дейността на ръководителите.** Това внася **стабилност** и сигурност, **вяра в собствените им сили!** От своя страна бюрото на комитета излиза с правдива оценка, а това дава възможност **правилно да бъдат издигани едни или други кадри,** действително според техните делови качества.

Окръжният комитет на Партията полага **системни грижи, за да могат ръководните дейци в селското стопанство да повишават марксистко-ленинската си подготовка.** По специална програма се обучават председателите на АПК и на ТКЗС, както и директорите на ДЗС. Останалите ръководни кадри участвуват във висшите форми в системата на партийната просвета.

За да се повишава **икономическото образование на трудещите се,** сме приели и се изпълнява конкретна **програма.** В продължение на две-три години ръководните дейци в селското стопанство ще се запознаят с проблемите на икономическата политика на Партията, научната организация на производството, труда и управлението, с новия икономически механизъм и др. За подобряването на **професионалната квалификация** се разработи програма, съгласно която **всички ръководни кадри** от кооперативните стопанства и ДЗС ще **се обучават в школите и курсовете,** организирани от Министерството на земеделието и хранителната промишленост и окръжния кооперативен съюз.

Като ефективна форма, за да се повишава професионалната подготовка на кадрите, се използват и **съвещанията за обмяната на положителния опит.** В резултат на това успешно се внедряват постиженията на науката и челния опит.

Сега, като се ръководим от решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП, нашата **програма за работа с кадрите,** която е **за срок от 10 години,** се опреснява и допълва, за да отговори на изискванията! Тя ще допринесе да бъдат изпълнени успешно решенията на Десетия конгрес на Партията в селското стопанство.

Беседата води Димитър ДИМЧЕВ

Digitized by Google

Естетическите ценности сред народа

КИНА БОЯДЖИЕВА
зам.-завеждащ отдел „Изкуство и култура" на ЦК на БКП

Комплексният подход към проблемите на нашето развитие, залегнал в документите на Десетия конгрес на БКП и така характерен за цялата теоретическа и практическа дейност на Партията, намери ново приложение в решенията на нейния Декемврийски пленум (1972 г.). На него се разисква грижовно, дълбоко, мъдро, реалистично един необикновено важен, жизнен проблем, който най-пълно характеризира политиката на Партията, фокусира всички нейни страни.

Докладът на другаря Тодор Живков пред пленума вълнува всички с дълбокия си хуманизъм, с висотата на помислите и целите, с големия си човешки адрес. Той очертава реално една още по-оптимистична картина на идните дни, образа на социалистическия начин на живот с всички негови предимства, с цялата му привлекателност и съвършенство. За кой ли път нашата Партия показва блестяща способност да решава всякакви въпроси, да превъзмогне невъобразими мъчнотии, да преодолява „малката правда"!

Пленумът прие комплексна програма за постепенно целенасочено решаване на многостранната проблематика на материалното и културното благосъстояние на народа.

Известно е, че материалното благосъстояние е основополагащо. То е предпоставка за всестранния духовен ръст на обществото. Духовната култура е зависима от останалите процеси в обществото и им оказва и обратно влияние. Ние не сме прагматисти, философията на прагматизма и консумативността е враждебна на нашата идеология. Нашата цел е не изобилие и потребление само за себе си, а преди всичко създаване на необходимите условия — материална и социална среда, духовен, морален климат — за хармонично развитие на личността. В доклада другарят Тодор Живков посочва освен важните политически, икономически, социални и международни съображения и идеологическите, от които произтича необходимостта от комплексна програма за издигане на материалното и културното равнище на народа. „От идеологическа гледна точка — казва другарят Тодор Живков — тя ще създава по-благоприятни условия за комунистическото възпитание на народа и издигане на неговата съзнателност; за укрепване на творческата атмосфера във всички сфери на обществения живот; за многостранното развитие на личността."[1]

Проблемът за културното благосъстояние на народа, за създаването, мащаба, равнището, разпределението на културните блага сега придобива първостепенно значение. Колкото повече нашето общество се придвижва напред, толкова по-бързо ще нарастват културните потребности на народа.

Социалистическата културна революция у нас превърна естетическите ценности от привилегия за елита в широко достояние на народа.

---

[1] Т. Живков, За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа. Доклад пред пленума на ЦК на БКП, състоял се на 11, 12 и 13 декември 1972 г., София, Партиздат, 1972 г., стр. 7.

Digitized by Google

У нас работят за създаването и разпространението на художествени ценности над 19 000 културни института и около 43 000 дейци. Или на всеки културен институт се пада да обслужва средно 47 души.

Априлската линия на демократизиране на културата има богати плодове и в художественото творчество, и в разпространението на културни ценности. За трудовите хора у нас са широко открити всички духовни богатства, с които се гордее прогресивното човечество. Красноречиво свидетелство за това е широката мрежа от културни учреждения и многобройните почитатели на изкуството — около 11 000 държавни библиотеки, над 3000 кинотеатри, 112 000 000 кинозрители, 4 500 000 театрални зрители и пр., и пр. По броя на кината, кинефицираните селища (спрямо населението) България е на второ място в света след Съветския съюз.

Трудовите хора у нас са не само потребители, те са и създатели на художествени ценности, все повече се превръщат от обект в субект на културата. През годините на социализма и особено след Априлския пленум (1956 г.) са създадени произведения на литературата и изкуството, които влизат в златния фонд на националната ни културна съкровищница. Непрекъснато нараства и международният престиж на българската култура. Не само българските професионалисти певци, инструменталисти и др., но и самодейците на България, „републиката на художествената самодейност", както я нарече другарят Тодор Живков, разнасят славата на социалистическата ни култура по света, показват високата класа на покоряващото си изкуство. Само през миналата година четиринадесет наши колективи за художествена самодейност са лауреати на международни фестивали и конкурси. Всичко това е едно хубаво покритие на грижите и средствата, които Партията и държавата така щедро дават за културата.

Но ако анализираме по-дълбоко ефективността от културния потенциал и особено, ако сторим това през призмата на решенията на Десетия конгрес на БКП за развитието на художествената култура на зрялото социалистическо общество, за издигане на българската художествена култура в челните редици на световния художествен прогрес, се натъкваме и на някои нерешени проблеми.

С особена сила изпъква императивът на конгреса за нарастващата роля на литературата и изкуството във възпитанието на новия човек, за намаляване на различията в културното равнище на членовете на обществото. Касае се за един продължителен, сложен процес, обусловен от множество фактори. Дошло е време обаче по-дълбоко да вникнем в това, какви художествени ценности и къде се разпространяват, до кои достигат и до кои не.

Този въпрос е свързан с решаването на широк кръг проблеми. Кои са те?

* * *

Първият е за постепенно преодоляване на различията в разпространението на културните блага сред отделните социални възрастови групи, за по-нататъшно намаляване на културната нееднородност на обществото.

За съжаление ние нямаме пълни научни изследвания за разпространението и възприемането на художествените ценности, за естетическата активност на индивидите. Данните от някои социологически изследвания, макар и частични, относителни, разкриват големи различия в приобщеността към изкуството на отделните социални групи, на хората от града и селото, от различните възрастови групи и пр. На етапа, на който се намираме, те имат обективна основа, но съществуват и различия, които говорят за неизползвани възможности. Общо данните от

Digitized by Google

социологическите изследвания свидетелстуват, от една страна, за голямото духовно израстване на населението, и от друга — разкриват нееднаквост в естетическите интереси на хората на умствения и физическия труд.

Да вземем такова мощно идеологическо средство като художествената литература. Голяма част от българското население се намира в непрекъснат досег с изкуството на словото и това е много хубаво. Но поезия и проза в града четат неколкократно повече, отколкото в село. Хората от града, които никога не са чели художествена литература, са два пъти по-малко, отколкото в село.

Голяма е разликата между града и селото по отношение на музиката, изобразителното изкуство, театъра. Не се уреждат изложби в селища, в които живее 80 на сто от селското население; 18 на сто от публиката на село няма възможност да посети театрален спектакъл поради това, че не се уреждат театрални представления в селата.

Популярността на изкуството за отделните възрастови групи е също твърде различна. Посещават кинотеатрите главно младежи на възраст 16—23 г. И това е понятно. Образното особено допада на младежта. Дори развитието на касетъчното кино, когато хората ще могат да разполагат с домашна филмотека, едва ли ще намали този интерес. Младежта има голяма потребност от живо общуване. По едно изследване на социологическия център на ЦК на ДКМС от миналата година в Габрово 70 на сто от младежите редовно посещават кино, 26 на сто — оперни и театрални спектакли; 70 на сто не са посетили симфонични и камерни концерти; 50 на сто за една година не са посетили нито една изложба.

Тези явления трябва да се наблюдават и изследват по научно разработена методология. Налага се обаче изводът, че е нужна такава система за естетическо възпитание, която ще обхваща всички среди, социални и възрастови групи, ще включи всички фактори за приобщаването на населението към различните видове изкуства, ще способствува за повишаване художествената образованост на народа и особено на младежта.

Друг голям проблем на бъдещата ни работа е постепенното намаляване на неравномерното териториално разпределение на културните блага съобразно социално-икономическата динамика, миграционните, демографските процеси и собственото развитие на самата художествена култура. Неравномерно е разположението на културните учреждения в големите и малките центрове, в градовете и селата, в близките и отдалечените от столицата райони. Даже и в селата има аномалии. Едни села, бързо развили се, нямат достатъчна база за културна дейност, други, обезлюдени — разполагат с нови читалищни сгради, киносалони. Ограничени са възможностите за разпространение на културните блага в някои крупни предприятия, на строителни обекти.

Не малко несъобразности има и в съществуващата киномрежа. Както посочихме, по броя на кинефицирани селища сме на второ място в света спрямо населението, а по броя на местата в кинотеатрите на 1000 души от населението — на последните места. В селата съществуват сравнително голям брой киноместа, но не всички се попълват. Причините са не само миграционните процеси, но и не доброто техническо и репертоарно състояние на кината: лош звук и кадър, стар репертоар. Киноместата в градовете са се увеличили много, но това увеличение е далеч от нарастването на градското население. Особено зле в това отношение е столицата.

Проблеми изникват и за равномерно разпределение на театрите по райони. Не само за селата и някои по-отдалечени райони е тук въпросът. Даже за живеещите в Софийски окръг, в който има 320 000 ду-

Digitized by Google

ши население, 13 града, 52 общини, са ограничени възможностите за досег с театралното изкуство. Окръгът е близо до столицата, разчита се на гастроли на столичните театри, но не особено резултатно, защото тази дейност се осъществява стихийно.

Живеещите в крайните квартали на столицата също са затруднени да посещават театрални спектакли. Твърде наложително е вече да се открият филиали на театрите, оперите, симфоничните оркестри в отделни квартали на столицата и в различни градове на страната, където има необходимата материална база. Системата на гастролите на театрите, оперите, оркестрите също следва по-пълно да се развива. Някъде може да се прилага резултатно и опитът на Пазарджишкия драматичен театър. За села, където няма необходимата материална база, по програма, със съдействието на аграрно-промишлените комплекси осигуряват транспорт на хората, за да гледат спектакъл в окръжния център.

Проблемът за правилното териториално разпределение на културните блага в нашето общество поставя много въпроси и по отношение на базата на културната дейност — от една страна — за най-ефективно използване на вече солидната налична материална база в редица райони на страната; от друга — за провеждането на научно обоснована перспективна политика в откриването на нови културни учреждения, в изграждането на съвременна база и съоръжения за културната дейност, като се отчитат социално-икономическите, миграционните, демографските процеси.

Но работата не е само до броя на културните институти в едно или друго населено място, а и до това, дали населението от различните райони на страната получава равностойни по отношение на идейно-художественото равнище културни ценности. Ние сме длъжни да се грижим всички членове на нашето общество да имат досег с шедьоврите на българското, съветското, изкуството на социалистическите страни, прогресивното изкуство на цялото човечество.

Поради липса на достатъчно квалифицирани режисьорски и актьорски кадри, професионалното равнище на спектаклите на някои извънстолични държавни драматични театри не задоволява. В различна степен това важи и за изявите на редица други културни институти. Колкото и да е сложен този проблем, усилията следва да бъдат концентрирани в няколко насоки.

В най-голяма степен равнището на културните прояви се обезпечава от идейно-естетическата и професионалната подготовка на кадрите. Органите по културата са призвани да намерят по-резултатна система за подготовката и разпределението на художествено-творческите кадри, така че и извънстоличните културни институти да разполагат с колективи, способни да решават сложни съвременни творчески задачи.

И още, линията на децентрализация на художественото живот, която дава вече добри резултати, разкрива големи възможности за досег на широките слоеве от народа с голямото изкуство. Плодотворната активност, която развиха ръководството на Съюза на българските художници през последните години, е хубав пример за всички творчески съюзи и институти. Съвместно със съветите за изкуство и култура Съюзът на българските художници уреди поредица изложби: в Разград — „Лудогорие"; на северноблгарските художници в Русе; на южнобългарските художници в Пловдив; на историческа тема във В. Търново: „Земята и хората" в Толбухин; „Родопа" в Смолян. Тези изложби намериха добър прием сред населението и получиха положителна оценка като плодотворни творчески търсения в областта на значими теми от нашия живот.

Digitized by Google

Пътуванията на художниците и писателите из страната допринасят много не само творците да изучават процесите в нашата динамична действителност, но са полезни и в дейността на съветите за изкуство и култура по естетическото възпитание на народа и младежта. На тези пътувания трябва да се придава делови, творчески, системен характер. Творческите съюзи има да играят голяма роля в естетическото възпитание на младежта. Шефството на творческите съюзи, на отделни художествени творци над новоизграждащите се клубове за естетическо възпитание на младежта би превърнало тези клубове в привлекателни средища за младите хора.

В крайна сметка най-важен е проблемът за ефективността от дейността на институтите, които разпространяват художествени ценности сред населението. Измеренията тук имат своите тънкости и специфика. Главният критерий безспорно е един — доколко културната дейност способствува за формирането, за развитието на личността; как влияе на отношението на човека към труда, обществото; съдействува ли за нравствено, интелектуално и емоционално усъвършенствуване на хората; прави ли ги по-добри, по-хуманни, красиви в постъпките; повишава ли естетическата активност; какви вкусове, какви критерии утвърждава.

„Важно е — казва В. И. Ленин — не нашето мнение за изкуството. Не е важно също така какво дава изкуството на няколко стотици, дори на няколко хиляди от общия брой на населението, наброяващо милиони. Изкуството принадлежи на народа. Най-дълбоките му корени трябва да бъдат в самата глъбина на широките трудещи се маси То трябва да бъде разбрано от тези маси и обичано от тях. То трябва да обединява чувствата, мисълта и волята на тези маси, да ги издига. То трябва да пробужда в тях творци и да ги развива."[1]

Когато хората отиват сами в изложбената зала, за билети на гишето на театъра, операта, концертното бюро и пр., когато се умножава числото на хората, които се превръщат от ценители в създатели на естетически ценности, тогава може да се смята, че нашите културни институти са работили пълноценно, резултатно. Има един по-широк аспект на проблема за културата — онази култура, която се проявява в жилището, в труда, в поведението в обществото. Става дума за естетиката в етиката. Най-ценното създание на нашето общество е новият човек. Мисълта на Максим Горки, че „естетиката е етика на бъдещето", ни задължава да полагаме повече грижи за повишаване културата на поведението на хората, да водим борба с проявите на антикултурата.

Голямата цел на културната дейност е да се доближаваме непрекъснато до програмното изискване — естетическите критерии да проникват все повече и повече в бита, в производството, в целокупната човешка дейност.

Неотдавна беше публикувано постановление на Политбюро на Централния комитет на Партията за развитието на промишлената естетика, което съдържа всички лостове за повишаване естетическия вид на изделията на материалното производство. Повече красиви вещи ще има в магазините, в ежедневието на хората, когато заедно с икономическите стимули и множество други фактори е по-висок естетическият вкус и критерият на производителите. Към изпълнението на тази задача ще трябва да се адаптира дейността на обществените организации и институтите на културата.

Неизмерим възпитателен ефект има материализираната художествена култура — красивите вещи, красивата архитектура, всичко, кое-

[1] В. И. Ленин, О культуре и искусстве, Москва, изд. „Искусство", 1956 г., стр. 520.

Digitized by Google

то заобикаля човека. Естетизацията на средата засяга широк кръг проблеми. Един от много важните е да се използват големите възможности, които разкрива синтезът на архитектурата и другите изкуства в строителството и оформлението на населените места. Ролята на монументално-декоративното изкуство особено нараства след разгръщането на огромното по своите мащаби обществено и жилищно строителство. Във връзка с новия характер на съвременната урбанистика. скулптурата, стенописта, мозайката, керамиката стават естествен, дори задължителен елемент в архитектурния ансамбъл. Не рядко усилията на архитекти и художници са разпокъсани. Нужно е да се разработи концепция за провеждане на единна художествена политика в строителството. Ако и в строителството на паметниците се осъществява синтезът на архитектура, скулптура, звук и пр., би се постигнала много по-голяма сила на идейно-художественото въздействие.

Някои народни съвети и съвети за изкуство и култура като тези в Кюстендил, Габрово, Враца обсъдиха на специални сесии и пленуми проблема за монументалната украса и приеха дългосрочни програми за строителство на паметници и декоративно-монументално оформление на населените места.

* * *

Решаването на големите проблеми за непрекъснато повишаване културното равнище на народа наложително изисква основно да се преустрои дейността на културните институти, да се усъвършенствува управлението на културните процеси. Това се обуславя от няколко фактора.

Първият е тенденцията за изменение на съотношението между свободното и работното време. Хората ще разполагат с повече свободно време, с повече възможности за задоволяване на културните си интереси. Културната дейност в условията на увеличеното свободно време не може да се провежда с познатите традиционни форми. Търсенията на нови плодотворни и ефективни способи за разпространението на културните ценности ще бъдат по-резултатни, ако се базират на задълбочени научни изследвания за структурата на свободното време у различните хора, за движението на техните интереси. В Габрово, където вече няколко години се осъществява петдневна работна седмица, окръжният комитет на Партията свика специален пленум, на който беше анализирана дейността на културните институти в новата обстановка. Приетата програма за развитието на културния живот през следващите години съдържа ценни идеи за преустройството на дейността на културните институти, така че по-пълно да задоволяват културните потребности на хората при наличието на два свободни дни. Разбира се, това ще е един сложен противоречив процес.

Другият фактор е процесът на непрекъснато изменение на потребителите на изкуството, свързан с ръста на благосъстоянието, общообразователното и културното равнище на народа. Става дума за един широк и постоянно задълбочаващ се процес, влияещ на всичко, което ние вършим. Това обстоятелство не може да не се отчита, то ни заставя непрекъснато да усъвършенствуваме методите на разпространение на художествените ценности.

Научно-техническата революция, развитието на телевизията и другите средства за масова информация също са фактори, които трябва да се отчитат.

Буржоазните прогнозисти говорят за заплаха над човека, на вътрешната му свобода от взрив на информация. В западния печат се появяват шумни съобщения за сензационни изобретения, за прибори, с помощта на които всеки домашен телевизор по всяко време на де-

Digitized by Google

нощието може да бъде включван от улицата. Телевизията се сочи като причина за гибелта на някои жанрове на изкуството, на цялото изкуство в перспектива. В произведенията на писатели фантасти се изобразява кинематограф, при който, бидейки на филмова прожекция, зрителите ще забравят, че са в зрителната зала, ще се включват в мислите и действията на режисьора и актьорите, изобщо ще загубват разсъдъка си. Песимистични прогнози — плод на деградацията в буржоазното изкуство.

Развитието на средствата за масова информация у нас не само че не заплашва човека и изкуството, но създава непознати възможности за техния разцвет. Съществува обаче един друг аспект на проблема. Сега, когато телевизията и другите масови комуникации създават възможности изкуството да влезе във всеки дом, за културните институти възниква сериозен конкуриращ фактор. Тази конкуренция ще расте и не можем да не се съобразяваме с нея. Ако човек има възможност да гледа интересно предаване по телевизията у дома си, той няма да отиде в никое читалище или културен дом. Човек ще посети културния институт, ако е сигурен, че там го очаква нещо ново, различно от телевизията, разбира се, и от необходимостта да общува с хората.

Преустройството на дейността на културните институти по разпространението на естетически ценности в светлината на решенията на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията предполага по-нататъшно усъвършенстване на ръководството на този важен участък от партийната работа. Съветите за изкуство и култура, изградени на обществено-държавния принцип, като реализация на знаменитата идея на другаря Тодор Живков, показаха своята жизненост, перспектива, неизчерпаеми възможности да обединяват силите на художествената интелигенция и културните институти и в разпространението на културните блага сред народа. Именно те сега са призвани да търсят и намират нови ефективни съвременни способи за умножаване на културното богатство, за по-пълно приобщаване на цялото население към него. Задълбоченият научен анализ на културните процеси, интереси и вкусове на хората в тяхната динамика, дългосрочното прогнозиране на проявите, единението на силите, материалната база на всички културни институти и организации в името на най-въздействуваща всеобхватна културна дейност — ето една от главните задачи на бъдещата ни работа. Би било полезно за решаването на тези задачи към окръжните съвети за изкуство и култура да се създадат специални колективи, научни групи. Цял комплекс от проблеми се нуждаят от постоянни научни изследвания и разработки — характерът и процесът на производството на художествени ценности; степента на участие на масите в творческата дейност; характерът и системата за разпространение на художествените ценности; степента на демократизация и равномерността на разпределение на културните богатства в различните райони; характерът на потреблението, възприемането на културните ценности сред различните слоеве на обществото; да се разкрива съдържанието на онези ценности, които съставят духовното богатство на обществото и се определи степента, пълнотата, разнообразието, действената сила на културния живот и пр.

Партийното ръководство на дейността на културните институти през последните години става все по-близко, комплексно и действено. По инициатива на окръжните комитети на Партията бяха проведени пленуми, сесии, посветени на културната дейност, разработени и приети концепции, програми в Сливен, Разград, В. Търново, Габрово, Русе. Под ръководството на окръжния комитет на Партията в Пловдив се разработва система за естетическо възпитание. На сегашния етап повече от всеки друг път партийното ръководство на културата следва

Digitized by Google

да способствува за решаване на проблема за подготовката на кадри за разпространението на естетическите ценности и за управлението на културния живот; за преодоляване на инертността, за осъществяване на нов подход в дейността на културните институти, за тяхната бърза модернизация и преустройство. Партийната грижа за културните институти това е преди всичко грижа за хората, за тяхното идейно-естетическо, нравствено обогатяване и извисяване. Някога Максим Горки писа: „Човек не е гориво за историята, което изгаря без остатък, превръщайки се в енергия на общественото движение, загубило човешкия си облик. Комунизмът не е абстракция на обществените интереси. Той се развива в хората и в името на хората".[1]

Да бъдат осъществени предначертанията на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията за сферата на художествената култура, това означава утрешният ден на България да бъде ден не само на по-голямо материално богатство, но и на повече, с най-високи художествени стойности културни блага за хората.

Общественото обслужване

„Всичко в името на човека, всичко за благото на човека."

Из Програмата на БКП

ЖЕЛЯЗКО КОЛЕВ
зам.-завеждащ отдел „Административен" на ЦК на БКП

Програмата, приета на X конгрес, определи, че и занапред Партията ще прилага комплексен подход при все по-пълното задоволяване на основните материални и духовни потребности на трудещите се.[2]

В конституцията на НРБ е записано, че държавата създава условия за непрекъснато подобряване на благосъстоянието, образованието и здравеопазването на народа, както и всестранното развитие на науката и културата.[3]

НОВ ЕТАП

Израз на политиката на Партията за повишаване жизнения уровен на трудещите се са приетите от Държавния съвет „Основни положения за усъвършенствуване на системата на общественото обслужване в Народна република България". Те представляват научно обоснована програма, която съдействува за премахване различията между града и селото и отговаря напълно на изискванията на съвременния етап на изграждане на развито социалистическо общество. По отделните показатели в нея Държавният съвет влага ново съдържание, целящо комплексното задоволяване на цялостните нужди и интереси на населението. Тя постави отговорни задачи за много по-пълно, откол-

[1] М. Горкий и вопросы советской литературы, сборник статей, изд. „Сов. писатель", 1956, стр. 207.
[2] Програма на БКП, Партиздат, 1971 год., стр. 68.
[3] Конституция на НРБ, чл. 3, ал. 1.

Digitized by Google

кото досега, задоволяване потребностите на населението: с разнообразни промишлени, хранителни и други стоки, с повече столове, подобряване жилищното стопанство, ремонт на битовата техника и жилищата. А също така — осигуряването на редовен и удобен градски и междуградски транспорт, всестранното повишаване на грижите за здравеопазването на населението, за развитието на физическата култура и спорта, бързо и опростено административно обслужване по гражданското състояние, имуществените взаимоотношения и други.

Във връзка с най-пълното усъвършенстване на общественото обслужване Министерският съвет прие постановление, което съдържа редица задължения за министерствата, централните ведомства и изпълнителните комитети на окръжните народни съвети. Заедно с това той утвърди разгърнатата програма, конкретна разработка за организацията и изпълнението на мероприятията, които произтичат от Основните положения.

На състоялия се през декември 1972 година пленум на ЦК на Партията за повишаване жизненото равнище на народа беше отделено извънредно голямо внимание на общественото обслужване. То бе разгледано като важна съставна част от общата национална програма за издигане на материалното и културното равнище, за благоденствието на народа. Програмата, приета на пленума на ЦК, е предизвикана от много важни политически, икономически, социални, идеологически и международни причини. Досегашните резултати в общественото обслужване, съвременните постижения на науката и техниката в това отношение дават възможност да се направи значително повече за задоволяване на всестранните интереси на гражданите. Всичко това повишава извънредно много значението на дейността на партийните, държавните и стопанските органи и обществените организации. Изпълнението на широката програма за общественото обслужване може да бъде осъществена само със съзнателния труд на работниците от държавните, стопанските и кооперативните органи и организации.

Системата за общественото обслужване на населението наложително изисква да се усъвършенстват взаимоотношенията между съответните органи и работници с гражданите. Те би следвало да бъдат основани на взаимно уважение и доверие, като всяка от страните найдобросъвестно осъществява своите права и задължения. Изграждането на такива отношения между обслужващите звена и гражданите представлява необходима предпоставка за по-нататъшното усъвършенстване на цялостните обществени отношения на съвременния етап от развитието на нашата страна.

НАРОДНИТЕ СЪВЕТИ И ОБСЛУЖВАНЕТО

Осъществяването на високите изисквания за общественото обслужване на населението повишава отговорността на държавните органи, обществените и кооперативните организации на трудещите се. Те поставят големи задължения пред общинските и особено пред окръжните народни съвети, които според Основните положения изпълняват функциите на териториални органи за управление и координация на общественото обслужване в окръжно-териториален мащаб.[1] Изискват от народните съвети непрестанно да подобряват своята работа в това отношение.

Декемврийският пленум на ЦК на БКП и документите на Дър-

[1] Основни положения за усъвършенстване на системата на общественото обслужване в НРБ С., 1972 г., стр. 26.

Digitized by Google

жавния и Министерския съвет задължават окръжните народни съвети да изработят подробен перспективен и оперативен план за най-пълното задоволяване всестранните интереси на гражданите. Цялото обществено обслужване на територията на окръга ще протича чрез органите и организациите, ръководени пряко от окръжните народни съвети. Системата на общественото обслужване в окръзите, нейната съдба по държавна линия е в ръцете на окръжните и на общинските народни съвети. Те могат да изпълнят изцяло своите задължения, ако предприемат последователни и добре обмислени мерки, съобразени с интересите на гражданите.

Пред окръжните народни съвети стои специалната задача за извършване основно преустройство в областта на административното обслужване на населението[1]. То трябва да бъде максимално освободено от формализъм и бюрократизъм, а административните услуги да запазват относително по дълго време своята валидност. Наложително е населението да бъде уведомявано своевременно за задължителните формалности по административните услуги, а работното време на съответните учреждения да бъде съобразено със свободното време на гражданите. Получаваните услуги да стават от едно място, без разтакаване на гражданите, като се създадат подходящи звена за тяхното комплексно извършване. Това може да се постигне при максимално внедряване на научна организация в областта на общественото обслужване на населението в окръжните, градските, районните и общинските народни съвети.

Министерският съвет възложи на изпълнителния комитет на ОНС — Михайловград да създаде с по-ускорени темпове образцова система за общественото обслужване, за да се използва неговият опит и от другите окръжни народни съвети.[2] В изпълнение на това разпореждане съветите в Михайловградски окръг под ръководството на изпълнителния комитет на ОНС се заеха активно за осъществяването на своята програма за общественото обслужване на населението. Окръжният комитет на Партията в Михайловград своевременно разработи свои политически мероприятия за осигуряване изпълнението на поръчението на Министерския съвет. Свои планове изработиха и градските и общинските партийни комитети и организации. По този начин, откликвайки своевременно на решението на Министерския съвет, Михайловградският окръжен комитет на БКП поема отговорността за създаване на образец за партийна помощ по общественото обслужване на населението. Мероприятията по тези проблеми се изпълняват успешно. С основание може да се очаква, че окръгът в близко време ще се превърне в модел по общественото обслужване както по държавна, така и по партийна линия. Това зависи от комунистите, от работниците в народните съвети, от трудещите се, заети непосредствено в сферата на общественото обслужване.

ПО ГОЛЕМИ ИЗИСКВАНИЯ И КЪМ ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ

На тази голяма задача — всестранно задоволяване нуждите на гражданите, партийните органи и организации следва да отговорят с подобрена политическа работа, с усъвършенствуване на своя стил и методи, с прилагането на нови, по-ефективни форми. От техния под-

[1] Основни положения за усъвършенствуване на системата на общественото обслужване в НРБ, С., 1972 г., стр. 35.
[2] Постановление на МС на НРБ № 28 от 23. VIII. 1972 г., Т. 4.

Digitized by Google

ход като органи на политическото ръководство зависи преди всичко съдбата на общественото обслужване на населението. Те имат задължението да мобилизират комунистите и безпартийните за навременното и качественото изпълнение на възложените задачи. Успоредно с това следва да организират своевременен партиен контрол за осъществяване на поръчаното дело.

Подетата от Партията широка дейност за задоволяване на растящите интереси на гражданите изисква създаването на максимално подходящи, добри условия на трудовите колективи, които работят в областта на производството и в областта на услугите, за да бъде тяхната дейност високопроизводителна. Отговорните задачи на народните съвети изискват от окръжните, градските, районните и общинските комитети на Партията да повишават значително нивото на своята работа с тях. В тази връзка много важно място заемат въпросите за кадрите, грижата за усъвършенствуване формите, стила и методите на тяхната работа. Партийните организации и групи в народните съвети трябва да засилят своята грижа за мобилизиране на комунистите и безпартийните за най-пълното обществено обслужване на населението. С помощта на профсъюзите и Комсомола активно и резултатно да мобилизират целите колективи за изпълнението на тази задача. Партийните органи и организации трябва да организират своевременното изпълнение решенията на Декемврийския пленум от позицията на висока политическа отговорност.

Проблемът за задоволяване интересите на трудещите се е централен. Защото в него най-ярко кристализира грижата на Партията и народната власт за човека на комунистическото общество.

Програмата за народното благосъстояние, приета от ЦК на БКП, намери законодателно изражение в плана и бюджета за 1973 г., гласуван от Народното събрание. Работата по изпълнението на тези задачи няма временен и кампаниен характер, тя трябва да бъде основно съдържание на дейността на партийните и държавните органи, на обществените, кооперативните организации за продължителен период от време. Именно за това решенията на Декемврийския пленум, Основните положения и програмата на Министерския съвет изискват постоянна, търпелива, ефективна работа за задоволяване на ежедневните интереси и нужди на гражданите.

Българският народ, който участвува активно в строителството на социализма, е в правото си да очаква най-пълното осъществяване на програмата за повишаване на народното благосъстояние, която е не само политика на Партията, но и главно съдържание на нейната дейност. С такова разбиране трябва да подхожда всеки комунист, отечественофронтовец, патриот, когато работи за задоволяване на растящите нужди и интереси и за всестранното обслужване на гражданите на Народна република България.

Digitized by Google

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

ОПИТЪТ НА ПЪРВЕНЦИТЕ

инж. МИТКО ТЕНЕВ
председател на ГС на Профсъюзите в София

Става дума за това, как да повишаваме обема, качеството и техническото равнище на продукцията за сметка на пълното и рационално използване на създадените производствени мощности, на модернизацията и реконструкцията за сметка на пестеливото разходване на всяка работна минута, на всеки грам суровини и материали. И всичко това многократно пресято през гъстото сито на съвременните достижения на науката и техниката.

Става дума още за това, как високопроизводителният, научно организиран труд, непрестанният стремеж за надпревара, изучаване и прилагане най-добрите достижения превръща всеки труженик от безстрастен изпълнител в съзнателен строител на новото общество.

Внимателният анализ на резултатите от работата на челниците и новаторите, от предния фронт на производството, науката, техниката показва, че в една или друга степен всички тези елементи са налице в създадения от тях, от колектива и проверен многократно в практиката опит. Защо тогава, когато търсим навсякъде резерви, когато сме насочили своето внимание към решаване на изключително важни и отговорни стопански и социални задачи. да не вземем всичко от едно такова златно находище? Та нали това би ни дало възможност да познаваме и добре да използваме един от най-бързите пътища за повишаване обществената производителност на труда?

Ако ценният опит на първенците се подхване от милионите, то от единичен пример той се превръща във всеобщ, утвърждава се като обществена форма. **„Силата на примера, която не може да се прояви в капиталистическото общество — писа В. И. Ленин — придобива огромно значение в обществото, отменило частната собственост . . .“**

И ако отново сочим всичките тези известни за нас истини, ако те засягат познати проблеми, то е, за да подчертаем още вендъж, че тяхното решаване в голяма степен определя ефективността и целенасочеността на стопанската и цялата обществено-политическа дейност в духа на изискванията, предявени от етапа на изграждане на развито социалистическо общество у нас.

Както подчертава др. Тодор Живков в своята забележителна реч пред първенците от производството, произнесена на 25-ти април м. г., следва да се преодолее старото, консервативното отношение при разпространяването и внедряването на челния опит. Просветителският характер трябва да отстъпи място на научното анализиране и обобщаване. Едва тогава можем да говорим, че се създават онези предпоставки, които биха осигурили зелена улица опитът на първенците и чел-

Digitized by Google

ниците последователно да навлезе в живота на колективите като задължителен образец за работа.

Дори само един най-бегъл поглед в дейността на много колективи може да потвърди тези точни и верни изводи. Най-често явление е да се разработват планове и програми за изучаване и внедряване на челния опит, в който произволно да се определят както характерът на мероприятията, така и броят на участниците. По правило една такава програма се изпълнява в строго определен ред: поканените на срещата първенци разказват пред специално събрана аудитория своя опит... Всичко това се върши като че ли не за да се изучава най-рационалното за конкретните условия и нужди на производството, а просто, за да не се „изостава" от това, което вършат другите. С една дума дейност има, а ефективността е малка. Аз и сега си спомням например как още в първия ден от моя трудов път след портала на ж. п. завода „Г. Димитров" в София ме посрещна в алеята на първенците усмихнатото лице на бай Крум — леяря. Всяка сутрин отново и отново се срещах с него, станахме близки приятели. Но опитът, който той често разказваше, донесъл му златен орден на труда, така и не успяхме да изучим и разпространим. Нека не се сърдят обществените и стопанските дейци, които ще изпитат неприятното чувство, когато се изнасят на показ дълго премълчавани слабости. Най-меко казано, това, което сме вършили, сега вече далеч-далеч не съответствува на изискванията на днешния ден, а за утрешния?!...

През последните 4—5 години ние имаме и официални статистически данни за броя на организираните школи за челен опит, за броя на участниците и т. н. Всичко това е много хубаво, ако не спира дотук, ако същността на въпроса не се изчерпва само с броя на участниците. В крайна сметка дали опитът на първенеца е усвоен, има ли ефект от неговото прилагане в практиката — на това отговор не получаваме, пък и не сме търсили достатъчно. Ето защо, ако сега говорим, че е необходимо преустройство в тази важна област, то това е продиктувано както от необходимостта да се създават всички условия за изпълнение на качествено новите задачи, поставени от Десетия конгрес на Българската комунистическа партия, така и от неотменимото изискване, което поставиха Февруарският пленум и Седмият конгрес на професионалните съюзи — да се издига равнището на социалистическото съревнование, да се подобрява организаторската работа на партийните, профсъюзните и стопанските органи. И когато пред тях се поставя задачата да изпълнят с ново съдържание своята дейност, работата им за изучаване и разпространяване на челния опит добива много по-дълбок смисъл.

За да се осъществи всичко това, за да добива то реални измерения и практически смисъл, преди всичко е необходимо да се разбере, че трябва да се поведе смела борба с формализма. Че **само научният комплексен подход може да бъде основата, на която да се изгражда и организира цялостната работа за изучаването и разпространяването на челния опит**. Всъщност това означава да се разработи и създаде единна комплексна система с ясно очертани цели и срокове, средства и форми.

Това разбиране на проблемите насочи усилията на ГС на БПС в София, след задълбочен анализ на състоянието, да разработи методически указания и да помогне конкретно в определени — еталонни предприятия за тяхното реализиране. Под непосредственото ръководство на Софийския градски комитет на Партията бяха привлечени и оказаха много ценно съдействие десетки специалисти от производството, научните организации и министерствата. Изграденият методически съвет и сега последователно изучава и обобщава всичко полезно, което се

Digitized by Google

появява в практиката, допълва и усъвършенствува разработените в началото примерни указания.

Резултатите от прилагането на **цялостна система за изучаване и внедряване на челния опит** в дванадесет еталонни предприятия бяха обсъдени на отраслови срещи, организирани от ГКПС. Сега нови 60 предприятия вървят по техния път. Като неразделен елемент на тази дейност се осъществява и обучението на зам.-директори, началници на ОТРЗ, специалисти от бюрата НОТ, председатели на профкомитети и на производствено-масови комисии.

Спирам се подробно на организационната страна на въпроса, тъй като тя в голяма степен подсказва подхода към работата. Преди всичко се създадоха обективни условия за единство при разработването на вътрешни програми в предприятията. Налице е възможността съобразно нуждите на производството да се определя, изучава, обобщава и внедрява челният опит. Цялостната дейност се извърши от създадени със заповед на директора работни групи. Това даде възможност въпросът да бъде поставен не само на обществена, но и на широка стопанска и държавна основа.

Чудесният високопатриотичен пример на комсомолците от металургичния комбинат „Кремиковци" в такава обстановка получи не само признание, но и реални измерения. Нещо повече! Това организирано движение за изучаване постиженията от най-висока класа, от своя страна внася съществени допълнения, съдействува за изясняване и усъвършенствуване на редица основни положения в създадената организация. Сега в МК „Кремиковци" действува един от силните и оперативни щабове на столицата по въпросите на челния опит.

В процеса на търсене на най-верния и правилен път системата за изучаване, обобщаване и внедряване на челния производствен опит добива все по-ясни очертания. На схемата на стр. 25 са посочени основните етапи, които представляват и градивни елементи на една система, която вече се прилага в редица столични промишлени предприятия. Ние считаме, че тя може след целесъобразни изменения и допълнения с успех да се ползва и в останалите отрасли, в научни организации и т. н. Не скриваме, че съществуват и несъвършенства, които, последователно доказани и коригирани от практиката, непрекъснато съдействуват за нейното усъвършенствуване и обогатяване.

Заслужава да се подчертаят някои елементи, които биха дали възможност да се получи една по-пълна представа за някои страни и форми на възприетата последователност в изпълнение на основните задачи.

Преди всичко да се спрем на **източниците за челен опит.** Безспорно, посочените основни направления далеч не изчерпват онова огромно многообразие на непрекъснато създаван и усъвършенствуван опит. Новото сега е в установяването на онзи челен опит, който представлява интерес за масово изучаване и прилагане. Все по-пълно се отъсваме от ограниченото разбиране на понятието челен опит единствено като преизпълнение на производствените норми от отделния работник. Сега разглеждаме въпроса много по-задълбочено и комплексно. Да вземем такъв пример:

Инициативата на ЗАГ „Г. Димитров" за „Изпълнение на седмичната програма за пет дни" по своята същност е опит на колектив челник. Нейното изпълнение е възможно само ако наред с другите организационни, технически и икономически предпоставки се използва най-рационално опитът на всеки челник, на всяка бригада, на всеки колектив първенец. Разкривайки последователно градивните елементи на творческата инициатива на този сплотен колектив, в столицата започна да пръска обилна светлина един нов и с голяма потенциална енергия източник на челен опит.

Digitized by Google

Конкурсите състезания са друга форма, която заслужава много по-голямо внимание от страна както на стопанските, така и на профсъюзните ръководни органи. Ако вникнем в тяхната същност, ще разберем, че ако грижите и подготовката за организирането им не спират до определянето и награждаването на победителя, а се насочат към анализ и обобщаване на демонстрирания опит и умение от участниците, могат да се извлекат редица ценни изводи за следващия период на работата. Обнадеждаващо е, че опитът на някои колективи потвърждава нуждата от по-смела крачка в това направление.

Същност и сърцевина на измененията, които следва да настъпят в най-голяма степен, се определят от умението да се организира изследването. Да се анализира и систематизира всичко това, което е създадено, което е достигнато като челен опит. Няма да сгрешим, ако кажем, че именно в тази област най-често се къса нишката. В ЗАГ „Г. Димитров" например К. К. постига средно изпълнение на трудовите норми над 200 на сто. Усилията се насочват към това, как най-бързо това достижение да се овладее и от другите. Опитът обаче е безуспешен. Едва тогава се прави анализ, който доказва, че постиженията се дължат на изключителна физическа сила. Оттук могат да се направят твърде съществени заключения:

— В условията на повсеместната интензификация на **нас ни е нужен не просто опит, а такъв, който насочва към разкриването на онези резерви, към решаването на онези проблеми, които водят до най-ефективен трудов процес,** които в крайна сметка осигуряват повишаване на обществената производителност на труда.

— **Методът на критичния операционен анализ, на икономическия анализ следва най-пълно да се овладява и прилага.** Нека и тук си послужим с пример. Героят на социалистическия труд Стефка Пешева вече шест години обслужва 40 тъкачни стана. На какво се дължи това постижение? Проверки, наблюдения, спорове, коментарии, но „рационалното зърно" още не е разкрито! В предприятието не знаят за резултатите, макар че за нейните постижения се говори много.

Анализът и обобщаването на челния опит изискват грижливо и разумно систематизиране, картотекиране. Възражения към една такава позиция могат да се появят. Трябва да признаем, че те няма да бъдат без основание, ако платим данък на формализма, ако сведем работата до обикновени списъци. Не за това обаче става дума.

Постепенно тази практика в софийските предприятия си пробива път и служи като чудесно помагало в работата на стопанските и профсъюзните ръководства. Разработеният личен картон на първенеца е първото стъпало за картотекиране на челния производствен опит. Следващото трябва да ни изведе на равнището на отрасъла и по-нататък — до най-добрите постижения в напредналите страни. Ние считаме, че този труд ще даде добри резултати. Той ще доведе не само до локални промени в производството, но ще създаде условия за широк подбор и за издирване на най-ценното, най-полезното в практиката на първенците, независимо от месторабота им.

Системата за усвояване на челния опит ще окаже своето въздействие. Тя ще допринесе за постигането на по-големи и трайни изменения, ако се изпълнят с богато съдържание множеството интересни форми, чрез които положителният опит ще достигне до хората. Особено необходимо е първенецът, подпомогнат при теоретическата обосновка и конкретния анализ от специалистите, непосредствено да участвува в работата по внедряване на челния опит, Нарушаването на някои от тези изисквания, както показва и практиката, твърде бързо снижава ефективността и намалява интереса. Все повече си пробиват път и различни форми на организирана проверка, която показва степента на усвояемост на челния опит. В разработките на завод „Ернст Тел-

Digitized by Google

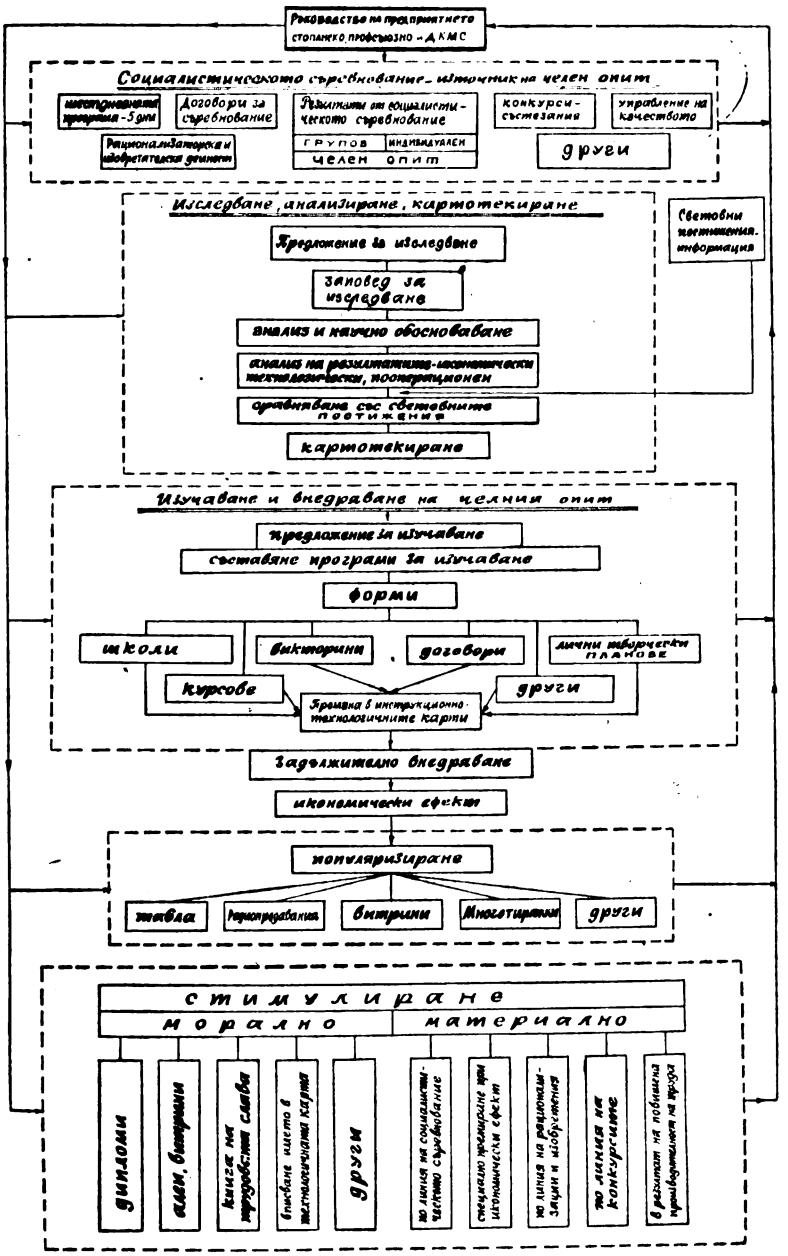

Digitized by Google

ман“ например школите за усвояване на челния опит завършват с конкурс състезание.

Уменето да се изучи, анализира и обобщи създаденият челен опит е важен момент от работата, която характеризира настъпващите изменения. Но внедряването на този опит ни дава отговор на главния въпрос: ефективно ли е всичко това, което вършим, има ли от него реална полза. Първото изискване е да се създават условия в производството за неговото масово приложение.

Когато челникът предава своя опит на другите производственици, той показва редица нововъведения, по-голяма сръчност, повече технически и икономически знания. Но ако те след това заработят пак по старому, ще се получи „стопяване“ на челния опит още по пътя към работните места. За това важно изискване е този опит да бъде узаконен, да се превръща в технологии, в неразделна част на научната организация на труда. Всичко ново, което челникът е допринесъл със своята работа, трябва да бъде включено в инструкционно-технологическите карти на предприятието. Тяхното обогатяване или създаване на нови, основани на опита на челника, е по същество задължителното му прилагане в практиката, превръщането му в норма за действие на всички. В софийските предприятия вече има подобрени и създадени нови инструкционно-технологически карти на базата на челния опит. Всичко това разкрива още една черта от комплексния характер на въпроса — връзката между квалификацията на кадрите и изучаването на челния опит. От една страна, очевидно опитът на челниците трябва да се изучава и овладява не от посредствените, а от добрите работници, усвоили професията и изпълняващи своите норми. От друга страна, новопостъпващите без квалификация работници се обучават да работят по създадените инструкционно-технологични карти, които включват в себе си прогресивните методи на работа. Това са две страни на един въпрос и тяхното правилно разбиране и прилагане безусловно ще допринесе за постигане на общата цел — повишаване обществената производителност на труда.

Проблемът разпространение на челния опит е твърде широк и многообразен. Затова и градският съвет на профсъюзите прие обширна програма за всестранна и целенасочена работа с първенците от столичните предприятия. Нашият стремеж е по-пълно да се обхваща както технико-икономическата страна на челния опит, така и да се разкрива новото отношение и любовта към труда, на неговите носители, високото чувство за отговорност и дисциплина, тяхната всеотдайност.

Гъвкавост и динамика следва да характеризират и изменения във формите. Те трябва да бъдат по-жизнени, по-силни. Кинопрожекциите, документалните и научните филми, любителските филми, създадени за работата на отделна бригада или първенец, може би следва по-пълноценно да се използват.

С неотслабваща сила влияят и откритите рубрики в централната преса, алеите на първенците, многотиражките, провеждането на вечери и др. Към това сега са насочени нашите усилия.

Всичко онова, за което става дума тук, е продиктувано от новите, по-високи изисквания към използването на челния опит и към работата с неговите носители. То не изчерпва същността на въпроса, нито пък претендира за най-точна и вярна организация на работа. Процесът на търсене продължава. Нови, много по-високи отговорности и задължения ни насочват към това. Националната програма за народно благосъстояние, която Декемврийският пленум утвърди, ни задължава този огромен резерв — наречен челен опит, още по-пълно да се разкрива, още по-рационално да се използва.

Очевидно и неоспоримо е обаче, че и малкото, което е извършено, недвусмислено показва необходимостта от задължителното прилагане на

Digitized by Google

научен — комплексен подход за създаването и за функционирането на една цялостна система Това от само себе си вече определя и потребността от много сериозна подготовка на кадрите, ангажирани с провеждането на тази дейност. Необходими са още много и сериозни научни изследвания, които трябва да намерят своето място в работата на ЦНИРД. По-смело към този проблем следва да пристъпват и стопанските, и административните ръководства в предприятията и ведомствата. По-оперативна и повсеместна трябва да стане ролята на партийните и профсъюзните организации. Колкото по-пълно се използва челният опит, образците на труда, толкова повече ще нараства приносът на всеки от нас, ще укрепва взаимовръзката на производството с бързото издигане на жизненото равнище на народа ни.

Партийният комитет стои настрана

— Какво очаквате от внедряването на челния опит във Вашата фабрика?

— Повече от двайсет наши челници преизпълняват дневните си норми със 160—170 на сто — заговори директорът инж. Димитър Димитров. — По моя преценка още около 20 процента от работниците ни достигат производство към 120 на сто, а всички останали едва надхвърлят стоте процента. Така че аз разчитам много на предаването на челния опит. По-високата квалификация на производствениците ще доведе до значително повишаване производителността на труда и преизпълнение на плана . . .

* * *

За съжаление обаче в софийската чорапна фабрика „Вълчо Иванов“ организаторската работа по изучаването, обобщаването и внедряването на челния опит е почти изчерпана с написването на методика и план за тази цел.

Методиката представлява кратко теоретично изложение, което говори за зряло разбиране на проблема. Разкрити са връзките му с по-общия въпрос за квалификацията на работниците, посочено е взаимовлиянието — пряко и обратно — с техническия прогрес, характеризиран като „органическа съставна част и сърцевина на социалистическото съревнование“. Добре обмислени и правилно формулирани са и етапите на изучаването и внедряването на челния опит. Но планът, приложен към методиката, няма обхвата на нейните проблеми и в някои случаи я преразказва на по-ниско равнище. В него не са отразени научните ѝ изисквания, не са систематизирани организационните стъпки, чието последователно осъществяване ще осигури изпълнението на задачата. Проявеният традиционализъм е довел до несъответствие между изискванията за научен подход и старите „организационни навици“. Поради това и при най-добро желание да бъде изпълнен, той не би могъл да превърне предаването на челния опит във фактор за повишаване квалификацията на работниците, служителите, за формиране на здрав,

Digitized by Google

дееспособен колектив в бригадата, цеха и предприятието, за изграждане и развитие на ценностите на новия морал на работническата класа. Сравняването му с методиката ни убеждава, че тя е взаимствувана и че неговите автори не са положили труд да я изучат.

Предвиденият първи етап „Общ предварителен анализ на челния опит" в методиката е пространно развит. Той изисква научното му обобщаване, проектиране и на тази основа организиране на рационален трудов процес с предварителна оценка на вероятния икономически резултат от неговото внедряване. Планът обаче се изчерпва с общо назовани задачи, възложени на началника на отдел ТРЗ Георги Тертов: издирване на постоянни първенци със съответни постижения; индивидуално наблюдение на определените първенци по отделни професии посредством хронометри и снимки на работния ден.

Както се вижда, указанията на методиката не са взети под внимание. Липсват организационни стъпки, които ще позволят да бъдат събирани данни за научно обобщаване. И разбира се, желанието за трудов процес, основан на изучения челен опит, си остава празни думи. Същото се отнася и за изчисляването на икономическия ефект. А ако то беше сторено, няма съмнение, че щеше да привлече вниманието на фабричното ръководство и работата по предаването на челния опит би имала други параметри. В края на краищата какво е постигнато с изпълнението на заплануваните мероприятия? Установени са само и без това известните първенци.

Вторият етап, определен от методиката, е „Диференциация на трудовите процеси и изследванс на челния опит по работни места". Той изисква изследването на производствените процеси по операции, манипулации и работни движения. Но за постигането на тази цел в плана е залегнала само една задача: „Набелязване процесите и операциите, които ще бъдат изследвани". Нека не се спираме на факта, че по този въпрос нищо не е направено. Тук важното е друго: методиката поставя въпросите по новому и по новому е трябвало да се подходи. В плана да се включват конкретни задачи, да се посочат точно онези професии, операции и манипулации, които имат решаващо значение за предаване и приемане на челния опит. Както ще видим по-нататък, при изработването на плана за внедряване на челния опит са необходими много данни. Тяхното събиране може да се постигне, ако след обстойното изучаване на методиката се направи съответен оперативен план. Защото заснемането на работния ден на няколко първенци, както виждаме от оценката на инж. Стоян Димитров, натоварен на тази основа да изготви инструкционно-технологична карта, е непълно и не дава възможност за обобщение. Георги Петров и Виолета Владова от ОТРЗ са изпълнили тази задача по шаблон на техния отдел. А сега по време на разговора ни, разбрали за какво става дума, те твърдят, че е било необходимо да се запише всяко работно движение, но никой не им бил дал инструкции за това. Стара истина е — липсата на прецизен план води до изпълнение на задачите „слепешката".

Третата по-значителна задача, поставена от методиката, е научното обобщаване на челния опит. В плана по този въпрос е записано: „Обобщаване на резултатите от извършените наблюдения — срок 15. XII. 1971 г." Дори не е посочено кой трябва да свърши това. А критериите, препоръчани в нея, са: минимална продължителност на операцията или работното движение; най-малка трудопоглъщаемост; най-високи качествени показатели; най-безопасни за работника методи при отделните операции, манипулации и работни движения; най-висок коефициент на използване на производствените мощности: най-пълно използване на основните и спомагателни материали. Те изобщо изключват мисълта, че обобщаването на резултатите от изследванията може да бъде работа

Digitized by Google

на един отговорник. Защото това изисква не само много време, а и универсална компетентност за всяка професия във фабриката — нещо, което при съществуващото разделение на труда е немислимо за един човек. Ето защо и мнението на профпредседателката Мария Футекова е, че тази задача е трябвало със специална заповед на директора да се възложи на широка комисия от технически специалисти. А защо това не е предвидено в плана? Защо профкомитетът не е предложил на директора списъка на специалистите и не е формулирал искането си?

Разбира се, на 15 декември 1971 г., а и по-късно никой не се е събирал. Добрите намерения не са станали факт и челният опит не е обобщен.

През четвъртия етап в методиката е предвидено съставянето инструкционно-технологична карта. Тя е основният документ, в който се отразяват резултатите от анализирането, обобщаването и проектирането за предаване на челния опит на научно равнище. Но тя не е изготвена. Инж. Стоян Димитров съвсем основателно недоумява защо профкомитетът иска от него само една карта, след като във фабриката има няколко десетки операции и поради това трябва да се направят съответният брой карти. Този факт показва доколко съставителите на плана и профкомитета са разбрали необходимостта от нея и предназначението ѝ. Наистина не е възможно, пък и абсолютно безсмислено е, да се направи една-единствена карта с универсално предназначение. Но защо младият инж. Ст. Димитров не направи навреме достояние на профкомитета своите съображения, а сега ги използва само да се оправдае за несвършената работа. Тогава, когато му е била възложена задачата, той е завеждал отдел „НОТ" (научна организация на труда), а от няколко месеца е началник на отдел „АСУ" (автоматизирани системи за управление). И в двата случая между неговите служебни задължения и поставената му обществена задача има взаимна връзка — в АСУ, както сам той казва, има подсистема „оперативно ръководство на производството". Не бихме се спирали толкова на този случай, ако той не беше показателен за отношението на отделни млади специалисти към обществените задачи. И ако в края на краищата това не беше естествен отговор на липсата на съответна система в работата на обществените организации, резултат на добре замислени, обявени, но недоведени докрай инициативи.

И така във фабрика „Вълчо Иванов" има написани методика и план за предаване на челния опит, направен е списък на челници, извършена е хронометражна снимка на работния ден на няколко първенци, но челният опит не е анализиран, обобщен и не се разпространява. Защо?

* * *

Другарят Никола Щърков, временен заместник-партиен секретар и фактически ръководител на партийния комитет, във връзка с честите отсъствия по болест на др. Мария Тасева заяви, че не е в течение на работата по челния опит. Желанието да научим какви специфични за партийния комитет организационни масово-политически мерки е предприел, как ръководи и контролира дейността на профкомитета по този въпрос бяха безрезултатни. Защото той наистина не беше в течение.

Междувременно и други членове на комитета твърдяха, че по указание на Коларовски РК на БКП цялата работа по челния опит била възложена на комсомолската организация. Това не може да не предизвика съмнения. От около 900 работника във фабриката комсомолците са по-малко от 250. Очевидно те смесваха похвалния почин на кремп-

Digitized by Google

ковските комсомолци с трайната задача за предаване на челния опит в целите производствени колективи. И като настояваха на своето, дори цитираха един от секретарите на РК (без да си спомнят името му): „Да не вземете да свършите вие тази работа. Нашите функции трябва да останат само контролни.“ В края на краищата, като няма друго — контролни... Оказва се обаче, че партийният комитет не знае какво по този въпрос е направено от комсомолците, имат ли изработен план, към какво са насочени техните усилия. Натрапваше се впечатлението, че партийният комитет разглежда челния опит като задача, която трябва само да се отчете. След като през 1971 г. е поискал от профкомитета методика и план за работата по челния опит, после не се е занимавал с изпълнението на тази задача, не е използвал силата на партийния контрол. Може да се каже, че погрешно разбран, кремиковският почин е оставен изцяло „на откуп“ на комсомолците от фабриката. Пък едва ли не това се отнася и за цялата работа по челния опит. Че на него тук се придава кампаниен характер. Призивът на др. Тодор Живков, че „челният опит следва да се превърне в комплексна форма на организация и ръководство на труда и производството“ е останал неразбран както от партийното, така и от стопанското ръководство на фабриката. Не се осъществява авангардната роля на партийната организация в организирането на социалистическото съревнование. Доказателства за това дават и партийните секретари на втори и трети цех — Иван Германов и Иванка Якимова. И двамата не могат да посочат заседание на фабричния партиен комитет, на което да е бил поставен въпросът за челния опит. В плановете и на двете партийни организации той не е залегнал като важна задача. Те твърдят, че щом председателите на техните профсъюзни организации са членове на партийните им бюра, то автоматически се разбирало, че и партийният контрол е налице. И това те считат оправдание, загдето не са се занимавали с изучаването и прилагането на челния опит. Очевидно забравени са основни уставни задължения. Изпуснато е изпредвид, че за да станат партийните идеи идеи на работническия колектив, е трябвало да се извърши огромна масово-политическа дейност.

* * *

Секретарят на фабричния комсомолски комитет Йосиф Лазаров си спомня, че е получил задача да организира предаването на челния опит. Получил е и методика по този въпрос от Коларовския РК на ДКМС. Но отговорите му за извършеното от тяхната организация нямаха никаква връзка с поставените въпроси. Когато го попитах кое е главното според него в почина на кремиковци — се създаде фейлетонна ситуация:

— Главното е да се приеме един път починът, да се поеме инициативата, да се предава продукцията по показатели, да се развие Саратовската система, да се укрепи трудовата и технологичната дисциплина...

И потърси изход в обещания за идущата година.

Съвсем основателно на отчетно-изборната конференция комсомолците от фабриката са освободили от длъжност своя секретар.

Желанието да научим отношението по този въпрос на новоизбрания комсомолски комитет ни заведе при неговата сегашна секретарка Вера Вецкова. Още повече, че преди е отговаряла за съревнованието и челния опит. В отговор на конкретните въпроси тя изля водопад от „извършени“ дела. По-същественото, което направи впечатление, е само шефството с комсомолската организация в Кремиковци. Но за съжаление то се изразява в организиране на увеселения. Впрочем имало е и

Digitized by Google

още две забави с едно военно поделение. Това е хубаво. Но не трябва да се забравя, че пред младежкия актив стои конкретна задача — да се запознае с партийните и комсомолските документи за внедряване на челния опит и ги приложи на дело. Още повече, като се има предвид, че работническият колектив бързо се подмладява и момците и девойките се нуждаят от усвояване майсторството на първенците.

* * *

Във фабриката действува промишлено-учебен център. Решено е било в него като самостоятелен поток да се включи и група за изучаване майсторството на първенците. Но има редица неуточнени въпроси, които поставят под съмнение успеха му. Три дни преди откриването на курса списъците на участниците в него не са били направени. Особено тревожно е, че не е изработена и учебната програма, по която ще се водят занятията. По-точно има учебен план и програма за 56 часа от всичко 104 за преподаване на знания, чиято целесъобразност е въпросна. Става дума за повечето от часовете, в които трябва да се овладее майсторството на първенците. А те са разпределени както следва: икономически лекции — 16 часа (планиране условията за приложение новата система на организация на труда в промишленото предприятие и дори 4 часа за механизация на отчетността); технология — 16 ч. (коя технология ще преподава инж. Л. Лакова, когато в групата се предвижда да бъдат включени работници от всички професии, т. е. от всички технологични линии?); 4 часа за НОТ, 4 часа за охрана на труда; още 4 часа за юрисконсулта и т. н. За останалите 48 часа — най-съществените, в които челниците ще предават своя опит, никой не е помислил. Завеждащата учебно-методическата дейност на промишлено учебния център Тановска е литераторка и съвсем скоро е поела тази работа. Стопанските ръководители пък се съмняват в нуждата челният опит да се предава в ПУЦ. И ... резултатът от всичко това е бездействие.

Ето мнението на някои от първенците, определени да предават своя опит:

Величка Шаркова от I цех: „Не знам, че трябва да уча мои колежки и как да правя това".

Каменка Илиева от II цех: „Досега съм учила само новопостъпващи работнички. А какво ще правя с работилите по няколко години?"

Дора Митрева от III цех: „Никой не ми е казвал, че освен нови работнички трябва да обучавам и други. Да... просто не знам какво да правя."

Ето как отново се връщаме към неизвършеното — анализа и обобщението на челния опит. А само на тази основа може да се подберат за всяка операция най-добрите първенци, да се съставят най-целесъобразни учебни програми, с точно определяне на методическите единици, за да са подготвени челниците да изнасят своите уроци. Всичко това означава обмислено занятията да се подредят в система, като се спазва принципът на последователността и приемствеността в преподаване на знанията, точно се определи съдържанието и обемът им.

След като оцениха, че най-перспективен измежду всички курсове за квалификация в ПУЦ ще бъде този, в който ще се предава челният опит, стопанските ръководители, които едновременно с това са и ръководители на промишлено-учебния център, не бива да чакат „животът да изясни нещата" (инж. Ив. Мъйнев). Те трябва да поемат инициативата за изясняване сферата на дейността и статута му със заинтересованите министерства — на просветата, на леката промишленост,

Digitized by Google

на труда и социалните грижи. Да се постигне пълно изясняване на въпросите за т. н. теоретични знания, както и за времетраенето на курса. Да се вземе под внимание и становището на изтъкнати инженери и обществени дейци, че заниманията в такъв курс не трябва да надхвърлят 20 часа. Също така да се има предвид и друго важно съображение в полза на отделянето на потока за предаване на челния опит от ПУЦ: в продължение на една учебна година, в рамките на един курс могат да преминат не повече от 40—50 работника (по-голяма група не е целесъобразна). А като имаме предвид, че повечето от 700 производственика се нуждаят от овладяване опита на първенците, става ясно, че със сегашното темпо ще бъдат необходими около 15 години, за да се постигне това.

* * *

Много от успехите по челния опит във фабриката са свързани с името на М. Футекова. Без поза, самокритично и делово, тя посочи своите и на ръководения от нея профкомитет грешки. Сподели и нещо, което заслужава специално да се отбележи:

— Болно ми е, че въпреки яснотата и повелята на редица нови партийни документи нещата у нас не се промениха. Че по въпросите на съревнованието и на челния опит аз трябва да избирам между бездействието и старите методи, защото не срещам разбиране у някои от стопанското ръководство, не получавам съдействие за привличането на специалистите и т. н.

Очевидно е каква е вината вече две години във фабриката да не се внедрява челният опит. Само желание не е достатъчно. Като член на партийния комитет и като най-пряко отговорно лице по тези въпроси др. Футекова трябва да положи всички усилия, за да даде необходимия тон сред цялото фабрично ръководство.

* * *

Разбира се, ръководството и колективът на фабрика „Вълчо Иванов" могат да се похвалят със значителни постижения в другите области на своята дейност, с най-съвършена техническа въоръженост, нови сгради, подобрена технология. Но сега, когато става дума за изучаването и внедряването на челния опит, не бива да се забравя, че съчетанието на най-модерните методи в организацията и управлението на труда с инициативите на работническите маси ще осигури значително повишаване на производителността на труда, изпълнението на насрещния план, на набелязаната социална програма. По този въпрос неотдавна др. Тодор Живков заяви, че „изучаването и внедряването на положителния опит е съществен социално-политически проблем и трябва да се превърне в едно от основните задължения на всеки партиен орган, на всеки ръководен партиен деец".

Данчо БОЯДЖИЕВ

Digitized by Google

Насрещните планове и идеологическата работа

Заводският партиен комитет в слаботоковия завод „Климент Ворошилов" в столицата постоянно усъвършенствува идеологическата работа, за да можем тя да отговори на новите изисквания, на непрекъснато изменящата се обстановка, в която живеем и работим, и особено за изпълнението на насрещните планове. Както пропагандистката, така и масово-политическата дейност имат за цел със свои средства и методи да допринасят за осъществяването на тези задачи.

Заводският комитет и партийният кабинет организират системна помощ на пропагандистите: дават консултации, оказват методическа помощ или осъществяват контрол над дейността им. Снабдихме ги с литература, учебници и други помагала, с някои справки за икономическото състояние на завода и перспективите на неговата производствена дейност. Това ги улеснява да свързват преподавания материал с практиката.

Системно в учебните звена по отделни дисциплини се провеждат практически занятия. Например инж. Красимир Трайков — началник на цех, през 1972 г. подготви практическо занятие на тема „Състоянието на комунистическото възпитание на колектива в цех „Покритие". На отделни групи слушатели беше възложено да изучат и анализират следните въпроси:

— Възпитанието на колектива и неговата политическа активност;

— Отношението ни към социалистическата собственост;

— Състоянието на трудовата дисциплина в цеха и отношението ни към труда;

— Противообщественитe прояви в цеха и взетите мерки срещу тях и др.

В проучването се включиха не само участниците в школата, но и много активисти, комсомолци. На занятието станаха оживени дискусии, изказаха се мнения, разкриха се слабости, предложиха се мерки за тяхното отстраняване. Така пропагандисти се явяват и организатори на възпитателния процес сред колектива.

За да дадем на работниците повече и по-задълбочени знания от икономически характер, сформирахме две групи от инженерно-техническите работници — едната от 150 души, другата от 250 души. В продължение на 10 дни те бяха запознати с най-важните проблеми на нашата икономика. Беседите се изнасяха от лектори — специалисти и икономисти от завода, които анализираха множество факти от заводската действителност. Отделно с всички икономисти организирахме петдневен курс по новия икономически механизъм. За разпространяване на икономическите знания сред работниците сме подготвили тематичен план с подходящи беседи, които ще се изнасят до края на 1973 година. Заводският комитет е поръчал на икономисти да подготвят беседите и по определен график да ги изнасят във всички цехове.

Масово-политическата ни работа също съдействува за повишаване активността и съзнателното отношение на работниците и служителите към производствените задачи, формира у тях чертите на новия човек — строител на социалистическото общество, разяснява политиката на Партията и актуалните проблеми на международното работническо и комунистическо движение.

В завода действуват първични партийни организации с различен състав. В планово-икономическите отдели работят комунисти предимно с висше или средно техническо образование. В металопресов и бакелитопресов цех, в дърводелското производство и цех „Покритие" повече от комунистите и безпартийните са над 45-годишна възраст и с основно образование. Затова при разясняване на един или друг въпрос подхождаме конкретно, съобразяваме се с възрастта на хората, с тяхното образование и специална квалификация, с работното им време. В едни случаи се изнася доклад пред целия колектив на цеха или по смени, в други — беседваме с работниците в бригадата, в партийната група или в профгрупата.

Голямо раздвижване се получи в колектива при разясняването речта на другаря Тодор Живков пред пернишките първенци и орденоносци. На събрания на партийните организации се направи анализ на състоянието на производителността на труда и качеството на продукцията и се взеха съответни решения. На профсъюзни събрания с речта бяха запознати целите колективи. Обърна се внимание на пътищата за повишаване производителността на труда, правеха се сравнения не с минали години, а с постиженията в развитите страни. Всичко това бе съпътствувано с подробен анализ на икономическото състояние на завода, предстоящите задачи по годишния план и мотивираните мероприятия на стопанското ръководство по насрещните планове. Там където се чувствуваше, че въпросите не са разбрани добре, партийните организации изпратиха политинформатори и агитатори да водят разяснителна работа с отделните хора. Работниците разбраха важността на въпроса и с готовност се заеха да изпълняват годишния план. В цеха за обособено производство на телевизионни кутии решиха в съкратени сроко-

Digitized by Google

ве да направят пробна серия и внедрят в производството кутия „Родина“, за което при нормални условия са необходими четири месеца. Партийната организация подробно запозна комунистите с работата, те от своя страна разговаряха с онези безпартийни работници, които заемат възлови места в производствения цикъл. Хората правилно приеха порученето, положиха много труд, проявиха творчество и изпълниха задачата само за един месец.

През първото тримесечие на 1972 година цехът работи с около 80 души по-малко и благодарение активността на партийните групи и профгрупите производителността на труда се повиши с 20 на сто и колективът изпълни плана.

Особено важно е, когато разяснителната работа се свързва с личния пример на комунистите. В цех „Покритие“ излезе от строя инсталацията за отвеждане на вредните изпарения. Съгласно охраната на труда работата следваше да спре. Там работят трима комунисти. Към тях се присъедини и секретарят на партийната организация Стоян Асенов, който убеди най-напред комунистите, а заедно с тях и останалите, че работата трябва да продължи, за да не спре целият завод. Първи започнаха да работят комунистите. Само след пет минути се включват и останалите. Успоредно с това се ремонтира и аспирационната уредба и работата в завода протича нормално.

Периодично правим допитване до хората за интересуващите ги въпроси. Това ни дава възможност да разберем за дадено време какво ги вълнува и на какво да обърнем внимание в идеологическата работа. Обикновено най-много въпроси се поставят от вътрешнозаводски характер: защо се допускат престои, защо няма достатъчно материали; недостатъци в гардеробните, заводската баня, стола, закусвалнята. Има и за икономическата политика на Партията, за международни събития и др. На повечето от въпросите отговарят директорът, заместник-директорите, членове на заводския партиен комитет и на профкомитета. В цеховете разясняват информаторите или активистите чрез лични разговори по партийни групи и бригади. Не само отговаряме на въпросите, но и вземаме мерки за оправянето на нередностите. Така например за дамските гардероби се намериха нови, по-подходящи хигиенични помещения, поставиха се гардеробиерки и въпроси от такъв характер вече не възникват.

Ефективността на идеологическата работа няма физически измерения, тя не може да се изрази нито в тонове, нито в метри, а се измерва с правилното отношение на мнозинството от нашите работници към политиката на Партията и Правителството, към предстоящите задачи в завода по изпълнение на насрещните планове.

Драган СОТИРОВ
агитпроп на заводския партиен комитет в слаботоковия завод „Климент Ворошилов“ — София

НА НОВИ ВИСОЧИНИ

Срещи и разговори в три от районите на столицата

Новото в партийно-организационната дейност — един въпрос, който бе зададен на различни хора в три от районите на София. Неговите отговори се оказаха не само сложни, но и многообразни, криещи понякога изненадващо богато съдържание. С какво се характеризира то? С едно наситване на организаторската и политическата работа с нови моменти, с преодоляване на тесния практицизъм — с разгърнато осъществяване предначертанията на Десетия партиен конгрес и Декембрийския пленум на ЦК на БКП за по-нататъшно издигане ролята на Партията като ръководна и направляваща сила.

* * *

Преднамерено игнорирах много от фактите, до които се добрах. Явно, в тези разговори стана дума и за подбора и възпитанието на кадрите, и за укрепването на партийната дисциплина, и за усъвършенстване системата на партийната информация, и за обмяната на положителния опит. Но това са теми за десетки статии. Теми — самостоятелни и различни.

Потърсих решенето на задачата в един чисто репортерски план. Започнах малко „обходно“.

Digitized by Google

ПИСМА ОТ ОКРЪЗИТЕ

От този брой започваме редовно да поместваме „Писма от окръзите". С тях целим да се подпомага обобщаването и разпространяването на положителния опит в партийното ръководство на всички сфери на обществения живот. Задачата е списанието да съдействува на партийните комитети и организации по навреме и в по-цялостен вид да научават за новите инициативи, които се раждат в окръзите, да бъде своеобразен посредник за установяване на по-тесни връзки между тях.

През една от почивките в завод „Васил Коларов" попитах група работници, които допушваха цигарите си на какво се дължи популярността на секретаря на заводския партиен комитет.

Цитирам пет от отговорите:

— На неговата безкомпромисност.

— Може би на външната му сдържаност и на скритата му доброта и човечност.

— Има различни видове популярност: на спортиста, на актьора. Но един заводски секретар става популярен по друг начин. Естествено, той не може да блесне като звезда, затова пък всеки ден и всеки час може да израства пред очите на околните. Безшумно, но истински. Към такава популярност се върви дълго и може би нейното точно име е работа.

— Това произтича от самото място, което заема тази личност.

— Популярност? Неточно е казано. Секретарят има свое обаяние. Има популярни „далечини", до които по никакъв начин не можеш да се добереш. До секретаря — винаги. Колкото и голяма организация да има той, за колкото и хора да отговаря, щом е партиен секретар, мога да почукам на вратата му по всяко време.

Не почуках на вратата на заводския секретар. За мен бе достатъчно чутото. И докато все още отсявах наум различните становища, струпани едно върху друго, убедителни със своята непосредственост, трябваше да изслушам и думите на поприведен, приличащ на пенсионер, но както ми казаха — далеч от тази вързаст човек, който отначало не отговори на запитването, изчезна в някаква зала, а после се върна, застана предизвикателно с ръце в джобовете и каза: „Секретар, който не върви напред, върви назад".

На мен ми трябваха секретари, които не вървят назад, и това ми създаваше голямо затруднение. Защото само в Коларовски районен комитет на Партията завеждащата организационния отдел Кети Шишкова изброи толкова имена, че трябваше да тръгна по адреси като дежурен лекар. Кои от тях да отделя? Със секретари, които вървят напред, се срещнах навсякъде — във всеки завод, във всеки комитет. И в трите софийски района, чиито пътища кръстосвах часове наред: Коларовски, Кирковски и районът по транспорта.

Digitized by Google

Може би за читателя ще бъде достатъчна само една среща със секретар. Нека да е с първия секретар на районния комитет на БКП по транспорта Кънчо Асенов.

И тъй — в кабинета на Асенов, разположен на висок етаж, близо до централната гара — София.

— Другарю Асенов, при вас ме води становището на група работници от силнотоковия завод „Васил Коларов", че един секретар може успешно да води след себе си хора, резултатно да се труди и да превръща работата си в източник на проблеми и на вдъхновение само ако непрекъснато се учи. Инак, както категорично посочиха те, секретарят не би могъл да има авторитет, не би успял да изгради у себе си истински вкус към новото и положителното в партийната дейност. Бихте ли коментирали това мнение?

— Казаното е безусловно вярно. То не е само мнение на хората от съседния район, при които току-що сте били, а и убеждение на комунистите от двестате първични партийни организации в нашия район. Затова главното ударение в работата ние и през настоящата година слагаме върху организираното обучение на партийния актив, извършвано в няколко направления. Най-отговорните партийни и стопански кадри от района обучаваме в три филиала на Института по марксизъм-ленинизъм към градския комитет на Партията. Със секретарите на първичните партийни организации водим ежемесечно обучение по една добре наситена програма. Освен това, пак с тях, с откъсване от производството веднъж годишно правим едноседмично обучение с осемчасова дневна програма. Имаме към районния комитет отделен курс за подготовка на агитпропите към партийните бюра и периодически — четиридневен курс за тях с откъсване от производството. Ежемесечно агитпропите имат в районния комитет свой полуден.

С отговорниците на партийните групи всеки два месеца провеждаме полудневно обучение, след което водим разговори по профили, осъществявани по специален план.

В района организирано се учат заместник-секретарите на партийните бюра, участниците в комисиите за народен контрол, отговарящите в партийните бюра за работата с масовите организации и Комсомола, както и отговорниците по производствените въпроси. По специална програма обучаваме и информаторите по направление, които играят важна роля в нашата районна организация. Те са около 500 души, профилирани по проблемите на вътрешната и международната информация, по проблемите на стопанската политика на Партията, по парийно-организационните въпроси и по въпросите на културния живот.

— А каква е вашата квалификация, другарю Асенов?

— Завършил съм ЖП институт, Висшия икономически институт (специалност икономика на транспорта) и Академията за обществени науки и социално управление.

— Напоследък?

— Бях на четирисемесечна преподготовка в Съветския съюз.

— Кое от наученото в Москва може определено да кажете, че внедрявате в работата на районната партийна организация?

— Това е дейност в няколко направления, но ще посоча основното, което се прави.

И другарят Асенов говори за перспективного планиране в работата на районната и заводските партийни организации, за подобреното събиране, обработване и използване на партийната информация, за новите моменти в подготовката и провеждането на партийните събрания.

Заинтригува ме темата на събранието — неговото съдържание и действителност. Тук не можеше да не изникне въпросът:

— Кое все пак в една чисто традиционна сфера, каквато е проявлението на вътрешнопартийната демокрация чрез партийното събрание

Digitized by Google

може да определите като ново? Тук всичко може би е най-ясно, защото имаме уставно положение, което дефинира събранието като висш орган на първичната партийна организация.

Отговорът на Кънчо Асенов бе:

— Това е безусловно така, но като се ръководеше именно от ключовата роля на партийното събрание и съвременните изисквания, районният комитет насочи своите усилия за повишаване съдържанието и действеността на този висш орган. Разработена бе система от мероприятия, с които се целеше не само да се осигури редовното провеждане на събранията във всяка първична организация, но и да се подобри тематиката, по-задълбочено да се подготвят материалите, които ще бъдат предмет на обсъждане, да се създава делова и творческа обстановка, която да повишава активността на комунистите.

— Какви изменения настъпиха в практиката?

— Преди всичко повишено бе вниманието на партийните бюра към проблемите, които би трябвало да станат теми за дневен ред на партийните събрания. За целта бе проведен специален семинар със секретарите на първичните партийни организации, извършена бе проверка, от която се направиха изводи за състоянието на нещата, организирана бе среща за обмяна на опит. Успоредно с темите за партийното ръководство на икономиката, вниманието ни бе насочено към включване в дневния ред на събранията повече проблеми, пряко свързани с възпитанието на трудещите се.

В продължение на месеци в 70 от организациите на района бе оказана от членовете на пленума на районния комитет непосредствена помощ в подготовката и провеждането на събранията. Организирана бе анкета с една шеста част от комунистите за ролята на събранието, проведена бе научно-практическа конференция в районен мащаб на същата тема.

Подобрена бе отчетността в това направление. В месечното сведение, изпращано от първичните организации в районния комитет, 13 от въпросите са свързани с партийното събрание (проведено ли е събрание през месеца, какъв е характерът му, по чия инициатива е станало, отлагано ли е или не; материалите обсъдени ли са на заседание на бюрото, кога е обявен дневният ред; от кого са разработени материалите за събранието; подготвен ли е предварително проект за решение; потърсена ли е отговорност на отсъствуващите; колко от присъствуващите са се изказали и пр.).

На основата на една сравнително добра информация се изясняват причините за нередовния организационен живот в някои от първичните организации, районният комитет навреме се намесва за изменение на състоянието.

Анализът на дневния ред през десетте месеца на 1972 година показва, че 43,68 на сто от разглежданите въпроси са партийно-организационни, 29,35 на сто — свързани с решаването на административно-стопански проблеми, 23,90 на сто — посветени на идеологическите въпроси.

Този анализ, извършван сега ежемесечно в районния комитет, позволява да се регулира проблематиката, успешно да се насочва дейността на първичните организации.

Стремежът е не само да се поставят нови въпроси в дневния ред, актуални и целенасочени, отговарящи на онова, което вълнува комунистите. Друг е и стилът на подготвянето на събранията в района. Осъществяваме голяма предварителна подготовка и постигаме максимум деловитост. Отчитаме активността не само въз основа на броя на изказалите се, а главно според количеството на внесените предложения и препоръки.

— Как създавате проблемна ситуация преди събранието?

Digitized by Google

— Преди всичко с предварително обсъждане на предстоящата тема в партийните групи.

— Другарю Асенов, въпросите, които се поставят за разглеждане пред първичните организации, обикновено се подготвят от секретарите, от други членове на бюрото, от работна група, от отделни неангажирани с ръководна работа комунисти или от кого? Каква е практиката?

— Анализът на данните показва, че от разгледаните през последното полугодие 2515 въпроса на партийни събрания 1368 са били подготвени от секретарите и членовете на партийните бюра, 598 — от стопански ръководители, 409 — от ръководители на масови организации и 140 — от предварително определени комисии. Особено старателно се подготвят събранията в „Транспред", в автостопанство № 1 на ДАП „Товарни превози", в повечето от организациите на ДСО „БДЖ". Така например при разглеждането на въпроса за партийното ръководство на Комсомола от първичната организация в „Транспред" бе извършена сериозна предварителна подготовка, която продължи три месеца. Оценена бе основно дейността на комунистите, работещи в Комсомола, проучени бяха проблемите, вълнуващи младежта, както и условията, при които живеят и работят комсомолците. На основата на богата информация бе утвърдена разгърната програма за подобряване на партийното ръководство на Комсомола.

— Кой момент в осъществяването на системата от мероприятия на районния комитет относно подобряване ролята на събранието считате за основен?

— Фактът, че през последните месеци 80 на сто от бюрата вече редовно правят отчет за своята работа. Събранието редовно е информирано за изпълнението на взетите преди това от него решения. Не че по-рано не е имало такива отчети, но сега те са по-конкретни. Освен това — сега отчетите се правят от непосредствените изпълнители. Къде е казано, че само секретарят трябва да се отчита? Докладът на бюрото, на отделни хора от бюрото, на отделни комунисти, имащи едни или други поръчения, повишава чувството за отговорност. То създава и условия за обективна оценка на нещата.

— Има ли стопански ръководители, които подценяват партийното събрание, отсъствуват поради „служебна заетост"?

— В организациите се създава атмосфера на нетърпимост към такива прояви. С някои от случаите трябваше да се занимае бюрото на районния комитет. Обсъждан бе стилът на работа на някои ръководители като Стоян Луков от ДАП „Международни превози", Георги Динев от ремонтната секция, Д. Йочков от централното управление на РСВ, на които бе потърсена партийна отговорност.

— Към кои нерешени проблеми насочвате вниманието си?

— Към създаването на условия за откровен тон, за повишена критичност и самокритичност на събранията особено в някои от учрежденските организации като тази от управлението при СД „Градски транспорт" към центриране на вниманието по предложените в дневния ред въпроси, а не — постоянни отклонения по дежурни теми, както често се случва в някои от организациите на градския и автомобилния транспорт, където редовно се обсъждат въпроси от социално-битов характер. Все повече ще задълбочаваме нашето начинание събранието да се превръща в контролен орган, чрез който не само се отчита изпълнението на решенията, а се прави и пълна равносметка доколко са използвани възможностите на изпълнителите за преодоляване на възникналите трудности в работата. С това ще извисяваме чувството за дълг.

* * *

Връщам се в Коларовския районен комитет на Партията.

Между редицата положителни резултати в практиката на органи-

Digitized by Google

зационния отдел прави впечатление работата по регулирането на социалния и качествения състав на Партията и по-специално — мерките за привеждане структурата на първичните партийни организации в съответствие със структурата на колективите.

Как във всекидневната си дейност този отдел се съобразява с постановката на Десетия партиен конгрес, че съдбата на Партията зависи от нейния състав?

В момента тук се определят насоки за регулиране на социалния и качествения състав на организациите за сметка на ведущите в различните производства професии. Въз основа на справки за състава на партийните ядра от различните звена на материалното и извънматериалното производство в отдела е направен анализ на структурата на всички първични партийни организации. На основата на това е разработена прогноза за приемането на нови партийни членове до края на годината с цел двете структури — на първичните партийни организации и на колективите, да се привеждат все повече в съответствие. Общо за района акцентът се слага върху ведущите отрасли: машиностроене, електропромишленост, строителство, химия, текстил. Ако в отделно производствено звено работниците от основното производство, спомагателните работници, инженерно-техническите кадри и останалите служещи са в една определена зависимост, сега стремежът е да се търси в отделните първични партийни организации адекватното процентно съотношение. И то не само общо, а и по видове професии, характерни и степенуъани по важност за отделния производствен участък.

Това е не само отдаване дължимото внимание на значението на състава на първичните организации, но и осъществяване на цял комплекс от мерки от идейно-политически, възпитателен и организационен характер за по-нататъшно укрепване на партийните организации като политически ядра на колективите.

С този проблем е свързана и темата на един от предстоящите пленуми на районния комитет — работата на първичните партийни организации за утвърждаването на инициативни и дееспособни колективи.

* * *

Има ли според вас обстановка за разгръщане критика и самокритика във вашата партийна организация, критикуват ли комунистите слабостите в работата на организацията, критикувате ли вие лично. Ако се въздържате да критикувате — кои са причините за това? Тези и още някои въпроси зададох на комунистите в две първични организации в завод „Пролетарий". Отговорите на интервюираните бяха утвърдителни.

Навсякъде ли обаче е така?

Бившата директорка на „Софжилфонд", която е критикувана от партийното бюро за сериозни недостатъци и за неправилен стил на работа, на събранието е приела критиката, но след това предупредила партийния секретар, че предстои съкращение на щата и че той е в „списъка" От преследване поради критика преди това напуснали предприятието четирима комунисти. Бюрото на Кирковския районен комитет на Партията се занимало с поведението на директорката, тя била наказана строго. После била освободена от заеманата дотогава длъжност и пр.

Това правило ли е или изключение?

Както ме увериха, в практиката на този район на столицата все по-плътно се утвърждава принципът на контрол върху дейността на всеки комунист от района и успоредно с това — пълното развитие на самоконтрола, който всеки деец и комунист трябва да упражнява върху себе си, оправдавайки партийното и народното доверие.

Digitized by Google

Какво, най-общо изброено, е направено в района за повишаване ролята на първичните партийни организации за подобряване на атмосферата в трудовите колективи?

Подобрена е работата с резервните кадри в района. Изучават се качествата на отделните личности, дава им се пълна възможност за изява.

Повишени са грижите за подбора, обучението и информирането на партийните групови отговорници по конкретните проблеми на предприятието и по преките им задачи в осъществяването на цялостната дейност на първичната организация. Периодически се обменя опит между тях.

Особено е допринесъл за активизирането на партийните групи и първичните организации разговорът за авангардната роля на комунистите, осъществяван в цялата районна организация под девиза: „Комунистът отговаря за Партията, както Партията е отговорна за всеки комунист".

Помолих инженер Атанас Филков от организационния отдел на районния комитет да сподели своето становище по въпроса, участвували ли са стопанските ръководители на обединенията, научните институти и най-големите предприятия в района в тези анализи и самоанализи, станали на събранията за авангардната роля на комунистите, как са погледнали те на този отговорен момент в работата на първичните организации.

— Разговорът не мина формално — бе отговорът. — Напротив. Задължителен елемент в него беше отчетът на административните ръководители за своята работа като комунисти. На места трудно бе преодоляван навикът да се дават указания и да се използва моментът за производствени инструктажи, но с напомнянията на председателствуващите събранията това ставаше. Стопанските ръководители разказаха за своята обществена заетост, за преките си ангажименти в работата на първичната организация, за направеното от тях във връзка с работническите предложения и идеи. Специален въпрос, поставен пред тях, на който те трябваше да отговарят, бе — съобразяват ли се с интересите на хората, използват ли всичките си възможности за по-доброто извършване на поверената им работа. Те анализираха собствените си резултати. Това даде добър ход на разговорите. Пълна откровеност — това характеризираше изказванията, с известни изключения, разбира се.

— На какво в момента работещите в организационния отдел обръщат главно внимание в своята дейност в първичните партийни организации за издигане на тяхната роля?

— Нашето внимание е насочено към засилване приноса на комунистите за развиване основните функции на трудовите колективи. Това е преди всичко ефективното изпълнение на производствените задачи, непрекъснатото подобряване организацията на трудовата дейност на основата на здрава самодисциплина, както и по-нататъшното развитие на социалните и възпитателните функции на колективите.

— Какво още първичните партийни организации правят за подобряване на атмосферата в трудовите колективи?

- Основното, което се прави, е създаването на всички условия за развитие на критиката и самокритиката. Нашият отдел осъществи анкета сред 1318 комунисти от района по някои въпроси на вътрешнопартийната демокрация. 64,9 на сто от анкетираните смятат, че съществува добра обстановка за критичност; 21,8 на сто — че тя е много добра, 11,4 на сто не отговарят на поставения въпрос и само 2,93 на сто считат, че няма обстановка за проява на критика и самокритика.

Тази констатация ме върна към интервюто в „Пролетарий" и аз благодарих на инженер Филков за отговора.

Милка РАЛЧЕВА

Digitized by Google

КУРС ПО ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО

ВЪПРОСИ НА МЕТОДИКАТА

проф. КИРИЛ ИВАНОВ, АНАСТАСИЯ ГРОЗЕВА

През последните години и особено след Десетия конгрес на Партията се увеличава обемът на проблемите по партийно строителство в системата на партийната пропаганда. Те намират по-широк прием в учебните звена на АОНСУ на ЦК на БКП, в междуокръжните партийни школи и до известна степен във вечерните партийни университети. Все повече и повече навлизат в тематиката на масовата лекционна пропаганда теоретичните конференции, различните форми и звена за марксистко-ленинско обучение на ръководните кадри, партийните членове, комсомолския актив, както и в дневния ред на просветните партийни събрания.

Расте и интересът у ръководните кадри, комунистите и активистите извън Партията към теоретическите и практическите проблеми на партийното ръководство на сектора, в който работят, към теоретическото осветляване и осмисляне на партийната практика. Този интерес е закономерно явление, което отразява тенденциите на развитието на обществото, мястото и ролята на Партията в изграждането на социализма и комунизма. Всичко това изисква по-висока степен на развитие на теорията, т. е. на самата наука партийно строителство, а така също и на методиката на преподаването и изучаването ѝ. Всички фази и етапи от изграждането на новото общество се характеризират с непрекъснато засилване ръководната роля на Комунистическата партия.

Тази закономерност изисква непрекъснато да се повишава научното равнище на партийната дейност. Засилва се необходимостта от по-нататъшно разширяване, задълбочаване и развитие на научните основи на партийната работа, на нейното съдържание, форми, стил и методи. Това от своя страна повишава потребностите от по-широка научноизследователска и теоретическа дейност, от системно въоръжаване на ръководните кадри и комунистите с по-широки знания по въпросите на партийното строителство

В Отчетния доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на Партията другарят Тодор Живков подчертава, че се налага изучаването и разработването на въпросите на партийното строителство да се постави на по-широка основа[1]. Досега в системата на партийната просвета се изучаваше Уставът на БКП. От тази учебна година и в средните и висшите учебни звена в системата на партийната просвета се въведе партийното строителство като самостоятелна дисциплина.

Отделът „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП отпечата про-

[1] Т. Живков. Отчетен доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на Партията. Профиздат, 1971, стр. 129.

Digitized by Google

грама и учебно помагало. В повечето от окръзите бяха проведени курсове за подготовка на пропагандисти. С малки изключения в тях, както и на постоянно действуващите семинари, се разгледаха и някои методически въпроси на преподаването и изучаването на партийното строителство. Например в плана на семинара с пропагандистите от софийската градска партийна организация, изграден към Института за пропаганда на марксизма-ленинизма, фигурират и такива въпроси: предмет на науката партийно строителство и методи на преподаването и изучаването ѝ; обсъждане план за провеждане на едно занятие; как да се използват наличните и да се изготвят свои нагледни пособия; обсъждане на реферат за занятие, подготвен от участник в звеното; провеждане на обобщителни занятия за приключване на учебната година.

* * *

Известно е, че доброто усвояване на знанията, по която и да е учебна дисциплина, зависи много от методическата подготовка и майсторството на пропагандиста. И за учебната дейност в системата на партийната просвета се отнася постановката на големия руски педагог Ушински, че педагогическата практика без теория, т. е. без методика, е както знахарството в лечебното дело. Методиката на преподаването на партийно строителство се основава на общите педагого-методически и дидактически принципи и на натрупания опит. Тя има свои особености, които произтичат от характера на партийното строителство като наука и неговата роля в партийната практика.

Методическите проблеми на преподаването и изучаването на партийно строителство не са още достатъчно разработени в литературата. Една от причините за това е, че то е сравнително млада наука, че още не е напълно изяснен нейният предмет, както и взаимните ѝ връзки с другите науки и учебни дисциплини. Колкото по-голяма е яснотата при формулирането на предмета на тази наука, толкова по-благоприятни условия се създават за нейното развитие.

Широка дискусия за предмета на партийното строителство се разгърна на страниците на списанието на Института по марксизъм-ленинизъм при ЦК на КПСС „Вопросы истории КПСС". Нейният принос за изясняване предмета на тази наука е безспорен.

Едно от тези определения гласи, че партийното строителство е наука за закономерностите на развитието и нарастването на ръководната роля на Комунистическата партия, за принципите на изграждането, формите на организация и правилата на нейния вътрешен живот; за средствата и методите на организаторската и политическата работа на Партията сред масите, в ръководството на стопанското и културното строителство, на държавните и обществените организации на трудещите се.[1]

Според тази формулировка партийното строителство обхваща твърде широк кръг от проблеми, свързани с изграждането, характера и всестранната дейност на Партията, взаимоотношенията ѝ с другите органи и организации в системата на обществено-политическата структура на социалистическото общество.

Това е наука, която разглежда принципите и теоретическите постановки в тяхното развитие и творческото им приложение в съвременната практика. При преподаването и изучаването ѝ следва да се има предвид именно този нейн характер. Това ще рече да се осветляват различните страни от живота и дейността на Партията като действуваща ръководна и направляваща сила в социалистическата революция, в строителството на социализма и комунизма, а не да се прави описание на дейността и в миналото и сега. Например, когато се разглежда

[1] Партийное строительство, III доп. изд., М. 1972 г., стр. 4.

Digitized by Google

единството на Партията като един от основните принципи, върху който се гради тя, е нужно да се разкрие обективната необходимост от монолитно единство на партийните редове; неговата същност и значение; формите и методите за постигането на идейно и организационно единство; социалните и гносеологическите корени за неговото нарушаване и единството в международното комунистическо движение. За да се осветли по-пълно този жизнен за Партията и социалистическата революция проблем, могат да се използват и факти от историята на Партията и международното работническо движение, от борбата за единство, но не и да се проследява историята на тази борба, така както се постъпва при историческите дисциплини. Това изискване при преподаването и изучаването на партийно строителство е особено необходимо, свързано със спецификата на нейния предмет. Изучаващите тази дисциплина не винаги могат да ограничат проблемите на партийното строителство от историята на дейността на Партията. Историзмът в случая намалява ефективността от обучението.

Друга особеност на партийното строителство е неразривната му връзка с революционната практика на партийните органи и организации, на тяхната политическа, идеологическа, организационна и общоръководна дейност. Поради това то носи динамичния характер на партийната, на революционната практика, постоянно се обогатява от нея. Именно практическата дейност непрекъснато подсказва, създава и изпробва нови форми и методи на работа, изменя и усъвършенствува старите. По този път се създават по-добри възможности за проявление на ленинските принципи на партиен живот и ръководство, за повишаване ефективността на партийната дейност. Една от основните задачи на партийното строителство е системно и своевременно да изучава и обобщава партийния опит, да разкрива новото, теоретически да го осветлява и обосновава, да разработва пътищата за утвърждаването им в живота. В практика, лишена от светлината на теория, могат да се родят форми и методи на работа, които не съответствуват или дори са чужди на основните партийни принципи. Именно теорията на партийното строителство може да оцени най-правилно разнообразието на явленията в дейността на партийните органи и организации, да открои действително новото, полезното от ненужното, да подскаже формите и пътищата, за да се разпространи положителното или да се отстрани отрицателното под каквато и модна форма да се прояви то.

* * *

При преподаването и изучаването на партийно строителство трябва да се има предвид, че то се опира и намира във взаимни връзки с редица други науки. То се основава преди всичко на общите закономерности, които разкриват и методологически разработват фундаменталните марксистко-ленински науки: диалектическия и историческия материализъм, политическата икономия и научния комунизъм. Само върху базата на марксистко-ленинска методология партийното строителство определя характера на Партията, разработва и развива организационните й основи, характерните черти на всестранната й дейност, необходимите за определения период и специфични условия принципи и норми на живот и ръководство. Тази същност на задачите на партийното строителство предявява определени изисквания към подготовката не само на работниците на теоретическия фронт, но и на пропагандистите и на онези, които пристъпват към системно изучаване проблемите на партийно строителство. Не е възможно да се развива тази наука без необходим минимум и от знания не само по партийните исторически дисциплини, но и по трите съставки на марксизма-ленинизма. Ето

Digitized by Google

защо едно от основните изисквания към методиката на преподаването и изучаването на тази дисциплина е да се прилага диалектико-материалистическият метод и класово-партийният подход, всестранно да се анализират обществените явления и процеси, да се разкрива съотношението между субективните и обективните фактори, ролята на главния ръководен фактор — Комунистическата партия.

* * *

В учебния процес по проблемите на партийното строителство една от основните форми на преподаване е **лекцията.** Тя определя обхвата и структурата на количеството и качеството на знанията, които трябва да се усвоят в определено занятие. Чрез нея се дават основите и насоките за самостоятелна работа над посочената литература. За да предизвика интерес у слушателите чрез лекцията, пропагандистът следва ясно и задълбочено да разкрие, изложи и разтълкува постановките в трудовете на класиците на марксизма-ленинизма и в партийните документи по дадените проблеми и да проследи тяхното приложение в живота, в партийната практика.

Не може да се разработи задълбочено темата за организационните основи на Партията, без да се разкрие същността на ленинските основни принципи на Партията от нов тип, да се посочи богатото наследство на Маркс и Енгелс, да се характеризира новото в разработките на Ленин и накрая да се посочи как ленинските постановки са отразени в основните и някои други нормативни документи на нашата партия. Не е нужно да се проследява историята на тяхното проявление и развитие през различните периоди. Това влиза в предмета на науката „история на партийното строителство".

В партийните документи обикновено в светлината на марксистко-ленинската теория са отразени съвременните аспекти на проблемите, т. е. тяхното разработване съобразно потребностите на революционната практика, на строителството на новото общество. В тях е обобщен и опитът на Партията. Това е едно от важните условия преподаването да е свързано със задачите, които Партията сега решава, да разкрива съвременните форми и методи на работа, чрез които при новите условия се проявяват общите закономерности и принципи в развитието на Партията, на нейните ръководни функции. В това отношение не малко допринася и използването на документи и примери от дейността на местните и низовите партийни органи и организации.

Ефективността от въздействието на лекцията винаги е по-голяма, когато пропагандистът излага свои непосредствени наблюдения и впечатления, опира се на свои проучвания и изследвания. В такива случаи изложението носи по-голяма аргументираност, конкретност, нагледност и убедителност, което увеличава въздействието върху слушателя. Вижданията и убедеността на пропагандиста по-резултатно и в по-голяма степен стават виждане и убеждение на слушателите.

Изучаваната теория се свързва с партийната практика само тогава, когато се прави задълбочен и всестранен анализ на опита, който се осветлява и оценява от позициите на основните теоретически положения на науката партийно строителство. Лекторът е далече от тази цел в случаите, когато след абстрактното изясняване на даден теоретически проблем преминава към самостоятелно описание на примери от практиката. Теорията и практиката са задължителни съставки на всяка лекция. Те трябва да бъдат дадени в органическо единство и втъкани в едно цяло, а не като отделни, сами за себе си части.

Характерът на партийното строителство дава възможност сравнително лесно да се създава проблемна ситуация по време на лекцията и след нея. Тя се постига главно чрез начина на изложението и чрез по-

Digitized by Google

ставянето на така наречените насочващи и активизиращи въпроси. Например при описанието на даден опит може да се постави въпросът: „Кое е положителното?“ или „Има ли отрицателни страни, кои са те, може ли и как да се преодолеят?“. Така вниманието се насочва към приложимата страна и практическата стойност на проблема. Пропагандистът може веднага да даде категоричен и изчерпателен отговор, но може да се въздържи и да извлече отговора от слушателите по време на самата лекция или на друго занятие. В последния случай създадената проблемна ситуация се задържа и продължава след лекцията. Създава се възможност предизвикателният творчески момент в мисловния процес на слушателите постепенно да се засили, да се породи готовност за действие и самостоятелно творческо търсене. Подобна ситуация се създава и когато се съпоставят два различни подхода при решаването на даден въпрос и задача или когато чрез направляващи допълнителни въпроси и реплики слушателите взимат отношение, достигат до правилното становище.

* * *

Друг метод, който се прилага при изучаване проблемите на партийното строителство, е **беседата**. В партийната просвета тя служи за кратко и популярно изложение на лекционен материал или на конкретен опит (от миналото или настоящето), в което беседчикът дава и своето виждане и отношение. За да се запознаят участниците от дадено звено с положителния опит на една партийна организация, под формата на беседа секретарят или друг член на партийното бюро разказва за конкретната работа по определен проблем. Ако звеното е съставено от ръководни кадри от градски, районен или окръжен мащаб, беседата може да се изнесе от представител на друг местен партиен орган. Беседчикът трябва ясно и в подходяща форма да изложи своя опит. Това изисква пропагандистът да поддържа връзка и да търси съдействието на партийното бюро или съответния партиен комитет, предварително да се запознае с опита на препоръчаната организация или орган, да подпомогне беседчика в изготвянето на беседата. Нужна е предварителна съвместна работа, в която да се изясни учебната и възпитателната цел на беседата, да се уточни проблемно съдържанието и времетраенето ѝ. В плана на занятието пропагандистът трябва да предвиди достатъчно време за въпроси, отговори и разисквания. Опитът да бъде така изложен, че да не се препоръча като задължителен образец или еталон за всички. Нужно е да се постигне творческо отношение. Може по един и същи въпрос да се изслушат и повече от една беседа, чрез които да се предаде опитът на повече от една организация. По такъв начин се създава по-благоприятна възможност да се разкрият повече страни на изучавания проблем, постига се творческа атмосфера.

За дисциплината партийно строителство този род беседи са важно средство за свързване учебния процес с практиката. Те са съществено звено и за повишаване ефективността от изучаването ѝ.

* * *

Основни форми и методи на обучение, проверка и затвърдяване на знанията са **събеседването и семинарните занятия**. Те дават по-голяма възможност и простор за самостоятелна работа над литературата, партийните документи и други източници. При тези методи е необходимо да се продължи и засили създадената проблемна ситуация. Важно условие за това е дискутирането, което неусетно да увлича слушателите активно да участвуват за доказване на определена теза. В обстановка на дискутиране, умело направлявано от пропагандиста, много по-добре се изясняват проблемите, придобиват се по-трайни знания, които по-

Digitized by Google

леко се превръщат в убеждение и поведение на слушателя. Така например за темата „Демократическият централизъм — основен принцип в живота и дейността на БКП" трябва да се отдели достатъчно време за свързване на теоретическите постановки с непосредствената практическа работа по укрепване на партийната дисциплина и разгръщане на вътрешнопартийната демокрация. В определени случаи, по преценка на пропагандиста, звеното може да излезе с конкретни изводи и препоръки пред партийното ръководство.

И за семинарните занятия и събеседвания е задължително и крайно необходимо предварително да се изготви и даде на участниците добре обмислен план, със списък на задължителната и допълнителната литература, на партийните документи, учебни пособия и други източници за самоподготовка. Освен това на участвуващите може да се възложи да направят някои справки, да проучат как определен въпрос се решава в практиката на една или група организации. Отделни членове от звеното могат да изготвят кратки съобщения по проучения въпрос или основно изказване, доклад, реферат. По такъв начин участвуващите се активизират, по-плътно учебният процес се свързва с практиката, в събеседванията и семинарите навлизат елементи на методиката на практическите занятия и научноизследователската работа. Преди или след занятието цялото звено може да организира и извърши изследване по даден въпрос в помощ на партийната организация. Добре е при тези инициативи пропагандистите да потърсят консултивна помощ от ръководителя на постоянно действуващия семинар или друг научен работник.

Практическите занятия имат широко място в организацията на учебния процес по партийно строителство. Те се включват в разписанието, а на участвуващите още в началото на учебната година се възлагат определени задачи. Интересен е въпросът за теоретическата същност и практическия опит в прогнозирането, планирането и моделирането на различни процеси в партийната дейност. Занятието е особено резултатно, ако обсъди разработка, пример, план или друг документ. По същия начин може да се подготви обсъждането или изготвянето на партийно решение, план или план сценарий за организация на неговото изпълнение. През последните две години слушателите във Вечерния партиен университет в Перник по предварително задание от преподавателя по партийно строителство изучаваха усилията за подобряване състава на партийната организация, в която членуват, а също така перспективното и текущото планиране, подготовката и провеждането на партийните събрания, научния подход при вземане на решение, организацията на партийната просвета и др. Резултатите от своите проучвания те излагат писмено. Някои от тях се обсъждат на събеседвания и семинари, други се преглеждат и преценяват от ръководителя. Рецензирането и особено поставянето на оценка на писмената работа оказва мобилизиращо влияние върху слушателите. Подобен подход до голяма степен може да се приложи в звената от средната и висшата степен и особено при занятия, които имат заключителен характер.

При практическите задания може да се използват и много други форми и методи, които се реализират и извън редовните занятия. Например възлага се на слушатели под ръководството на пропагандист да подготвят беседа за нуждите на партийната пропаганда и агитация, която да бъде изнесена пред своя или друг колектив. Те могат да бъдат включени в изготвянето на нагледни пособия за нуждите на учебния процес, включително и в създаването на филми с учебна цел. Разбира се, тези методи не бива постоянно и масово да се използват.

Приложими са и такива активни методи като **казуси, обсъждане на документи (решения, планове и др.) на партийни комитети и организации.** Самата партийна практика дава богат материал за казуси,

Digitized by Google

които, добре описани и анализирани, са резултатно средство за изучаването проблемите на партийното строителство, за умело прилагане на знанията. Различните по-особени случаи при приемане на партийни членове, наказания, поръчения, при вземане на решения по спорни въпроси отлично допълват теоретическия материал. Обсъждането и дискутирането по съдържанието, структурата и характера на партийни документи формира у слушателите правилно отношение към тях; повишава тяхната взискателност, опит и умение за изготвянето им.

* * *

Голяма ефективност в учебния процес по партийно строителство има **методът на моделирането.** В Академията за обществени науки и социално управление на ЦК на БКП с повишен интерес преминават занятията по моделиране процесите на подготовката и провеждането, на организацията и ръководството на партийно просветно събрание, теоретична конференция, пленум на окръжен или местен комитет.

Как се провеждат тези занятия? Ръководителят предварително разяснява целта на занятието, излага концепцията за ролята и значението на просветното партийно събрание или теоретичната конференция за живота и дейността на партийните организации, дава устни указания и примерен писмен план по основните моменти и изисквания, които трябва да се имат предвид при разработката. На курсистите се предоставя възможност сами да изберат темата, да я обосноват, като характеризират и ситуацията, която налага разработването ѝ. Изяснява се връзката на това просветно партийно мероприятие с основните задачи от плана на организацията или комитета. Определят се етапите от подготовката, тяхната роля, съдържание, форми и методи, т. е. очертава се целият комплекс от подготвителни дейности, тяхното времетраене, разпределението на силите. Необходимо е да се уточни характерът, организационната форма и личностния състав на ръководството на заключителния етап. Изисква се кратка примерна длъжностна и квалификационна характеристика на ръководителите на конференцията. Определят се колективните и индивидуалните научни и организационни ръководни и изпълнителски фактори. Проследяват се всички моменти от научната и организационно-техническа подготовка, включително и финансовата обезпеченост. Особено внимание се отделя на организацията на заключителния етап, така че да се създаде творческа атмосфера.

Обикновено сформирани малки групи разработват отделни варианти, които след това се обсъждат. В процеса на общата работа се разгаря творческа дискусия, раждат се най-различни полезни идеи. Именно обсъждането разкрива големите възможности на тези форми за свързване на теорията с практиката, а самото обучение най-непосредствено се съчетава с изпълнението на практически задачи.

Семинарни занятия, в които има и елементи на практически задачи, играят особено важна роля за свързването на учебния процес по проблемите на партийното строителство с практиката, с живота. По този начин слушателите се учат самостоятелно да изследват проблеми, страни, форми и методи от живота и дейността на партийните организации. Постига се по-пълно съчетаване на индивидуалната с груповата учебно-възпитателна работа в процеса на изучаването на партийното строителство. Участниците творчески усвояват определен обем и качество знания, придобиват повече опит и по-добро умение, развива се способността им за самостоятелна творческа работа, за по-целенасочено и ефективно използване на различни научни методи на изследване. Тези качества и умения имат особено голямо значение за издигане авангардната роля на комунистите в съвременните условия, при които науката включително и партийното строителство се развива много бързо.

Digitized by Google

* *

Съществено значение за повишаване ефективността на учебния процес има и методът на **онагледяването.** Учебната тематика по партийно строителство предоставя сравнително големи възможности за това. Съдържанието на проблемите се поддава на графично изобразяване, на онагледяване чрез схеми, диаграми и други. С тези средства се улеснява разбирането и възприемането и на най-сложните структури. Организационната структура на първичната партийна организация например по-трудно може да се разбере в нейната многовариантност само чрез словесно описание, ако не се използват и нагледни табла или черната дъска за начертаване на различните схеми.

Почти всички теми по партийно строителство могат да се онагледят и чрез илюстрации, фотоматериали, диафилми, документални и игрални филми. Темата за авангардната роля на комунистите се разработва по-успешно, ако се прожектира или предварително се посети и обсъди съветският игрален филм „Комунист".

През настоящата учебна година пропагандистите трябва да използват нагледни материали от кабинетите по партийно-организационните въпроси и домовете за политическа просвета. Нужно е обаче да проявяват инициатива и да изготвят материали със собствени сили или със силите на участниците и партийната организация.

Онагледяването е най-тясно свързано с използването на техническите средства и някои културно-масови форми на работа. Особено полезни са прослушванията на грамофонни и магнетофонни записи на речи и изказвания на видни деятели на комунистическото движение на КПСС и нашата Партия, като образци на страстни и убедителни пропагандатори и агитатори, майстори на партийното слово. Със същата цел могат да се изслушат записи на висококвалифицирани лекции, да се организират колективни четения, тематични екскурзии, посещения на музеи, свързани с революционното минало, викторини и състезания особено за младите комунисти.

* * *

Няколкомесечният опит от работата на звената по партийно строителство ни разкриват **редица слабости,** които се нуждаят от методическа помощ. Оказа се, че се използват главно или дори само лекцията и събеседването. В повечето от разписанията за звената от средната степен съотношението между времето, предвидено за лекции и събеседвания, е 2:1. Освен това на практика времето, което се отделя за събеседване, е по-малко от предвиденото, някъде — само 15 минути. При тези случаи фактически равнището на тези занятия се снижава до звената от низшата степен. Не липсват и кратки лекции, които повече приличат на популярни беседи. Те не засилват интереса към изучавания проблем, не се превръщат в основа за самостоятелна работа. Понякога дори занятията така се редуват, че се получава разкъсване на учебния процес. От събеседване до нова лекция има обикновено по 2 седмици без никаква учебна заангажираност. Изказванията често предварително се възлагат от пропагандиста или вътрешно се разпределят, което се прави по начин, който обрича останалите на пасивност. Много от пропагандистите не са достатъчно взискателни към участието на слушателите. Бързат самите те да допълнят и обобщят. Не търсят възможности да онагледят материала. Не всички предварително си изясняват учебно-възпитателната цел. Засега се постига главно теоретическо изясняване на въпросите. Най-слабото звено е липсата на примери от практиката, а при разисквания — свързване с живота и дейността на организациите. Тези слабости се дължат на недостатъчния опит по тази учебна дисциплина и показват, че пропагандистите се нуждат от всестранна теоретическа и методическа помощ.

Digitized by Google

Очевидно невъзможно е в рамките на една статия подробно да се изложат и характеризират всички възможни методи, които се прилагат при преподаването и изучаването на партийното строителство. Целта ни е да се съсредоточи вниманието на основните от тях, г така също да се разкрият до известна степен възможностите за тяхното обогатяване и разнообразяване.

Богатият арсенал от методи, форми и средства в учебния процес е едно от съществените условия за създаване на по-голям интерес у слушателите, за повишаване тяхното активно и съзнателно отношение към изучаваните проблеми.

Колкото цели томове

125 години „Манифест на Комунистическата партия"

„Тази малка книжка струва колкото цели томове: с нейния дух живее и се движи и до днес целият организиран и борещ се пролетариат на цивилизования свят."

В. И. Ленин

През ноември 1847 година в Лондон, в условията на надигащата се буржоазна революция във Франция, Германия и други европейски страни, се свиква Вторият конгрес на „Съюза на комунистите". На Карл Маркс и Фридрих Енгелс се възлага да напишат документ, в който да изложат програмните задачи на Съюза. Така се ражда „Манифест на Комунистическата партия", първото издание на който излиза на немски език в Лондон през февруари 1848 година.

Оттогава изминаха 125 години. Този труд на Маркс и Енгелс е претърпял над 1000 издания на около 80 езика и е известен на цялата световна прогресивна общественост. Достоверни исторически сведения говорят, че той бил изучаван и от нашите революционери демократи Христо Ботев и Любен Каравелов по неговите руски и сръбски преводи. На български език Манифестът излиза за първи път през 1891 година, преведен от Иван Т. Кутов от Стара Загора и отпечатан в „скоропечатницата" на Спиро Гулабчев в Русе. Оттогава досега българският читател получи 9 негови издания в над 250 хиляди екземпляра. Още през 1890 година Енгелс писа, че Манифестът е „... най-широко разпространеното и най-интернационалното произведение от цялата социалистическа литература, обща програма на много милиони работници от всички страни, от Сибир до Калифорния"[1].

[1] Маркс и Енгелс, Съч., т. 22, стр. 59.

Digitized by Google

„Манифест на Комунистическата партия“ е първият програмен документ на марксизма. Неговото съдържание обаче съвсем не може да се побере в рамките на една партийна програма. По същество той излага в най-стегната форма основните идеи на научния комунизъм, открито провъзгласява крайните цели на борбата на пролетариата и на неговия авангард — Комунистическата партия. „В това произведение — пише В. И. Ленин — с гениална яснота и яркост е обрисуван новият мироглед, последователният материализъм, обхващащ и областта на социалния живот, диалектиката като най-всестранно и дълбоко учение за развитието, теорията за класовата борба и за всемирноисторическата революционна роля на пролетариата, твореца на новото комунистическо общество.“[1]

В четирите глави на тази незначителна по обем, но написана със свеж публицистичен език книжка, Маркс и Енгелс обрисуват кратко и убедително същността на капиталистическия начин на производство, язвите и непримиримите противоречия на капитализма, неговата неизбежна гибел. Те изясняват мястото и историческата роля на пролетариата. „От всички класи, които днес противостоят на буржоазията, само пролетариатът е действително революционна класа. Останалите класи се разкапват и загиват с развитието на едрата индустрия, пролетариатът е неин собствен продукт.“[2] „С развитието на едрата индустрия изпод краката на буржоазията се изплъзва самата основа, върху която тя произвежда и си присвоява продуктите. Тя произвежда преди всичко своите собствени гробокопачи. Нейната гибел и победата на пролетариата са еднакво неизбежни.“[3]

Гениалните предвиждания на Маркс и Енгелс за ролята на пролетариата се потвърдиха по безспорен начин чрез неговата победа в Съветския съюз и другите социалистически страни.

В „Манифест на Комунистическата партия“ Маркс и Енгелс издигнаха една от основните идеи на научния комунизъм — идеята за диктатурата на пролетариата. „Първата крачка в работническата революция — пишат те — е превръщането на пролетариата в господствуваща класа, извоюването на демокрацията“[4]. „Пролетариатът ще използва своето политическо господство, за да изтръгне постепенно от буржоазията целия капитал, да централизира всички средства за производство в ръцете на държавата, т. е. на организирания като господствуваща класа пролетариат и, колкото може по-бързо, да умножи масата на производителните сили.“[5] По-късно, въз основа на опита от Парижката комуна, Маркс и Енгелс доизясниха и конкретизираха тази своя идея. В „Държавата и революцията“ В. И. Ленин писа за диктатурата на пролетариата, че „...именно това основно е не само забравено, но и просто изопачено от най-видния теоретик на Втория интернационал К. Кауцки“[6]. В. И. Ленин развиде всестранно и обоснова най-убедително идеята за диктатурата на пролетариата в новите исторически условия. На основата на открития от самия него закон за неравномерното развитие на капитализма, той доказа възможността за победата на социалистическата революция първоначално в няколко или само в една отделна страна. Разгърна беглата схема на Маркс и Енгелс по този въпрос в стройна система от идеи за ръководството на пролетариата над трудещите се, както и борбата за свалянето на капитализма, така и в строителството на комунизма.

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 21, стр. 36.
[2] Маркс и Енгелс, Избрани произведения, т. I, стр. 35
[3] Пак там, стр. 37.
[4] Пак там, стр. 45.
[5] Пак там, стр. 46.
[6] В. И. Ленин, Съч., т. 25, стр. 429.

Digitized by Google

Във втората глава на Манифеста, озаглавена „Пролетарии и комунисти", Маркс и Енгелс оцениха високо мястото и историческата роля на Комунистическата партия. Макар и в най-общи линии, те определиха нейните задачи, изясниха отношенията ѝ към работническата класа, тактиката ѝ към другите работнически, дребнобуржоазни и буржоазни партии. „Комунистите не са особена партия, противостояща на другите работнически партии. Те нямат никакви интереси, отделни от интересите на целия пролетариат... Комунистите се различават от другите пролетарски партии... по това, че те изтъкват и отстояват общите, независещи от националността интереси на целокупния пролетариат... Комунистите следователно на практика са най-решителната, винаги тласкаща напред част на работническите партии във всички страни; теоретически те имат пред останалата маса на пролетариата предимство, че разбират условията, хода и общите резултати на пролетарското движение."[1] Очевидно е, че още в Манифеста Маркс и Енгелс гледат на Комунистическата партия като на преден, организиран отряд на работническата класа, висша форма на организация, без която пролетариатът не може да постигне своето освобождение, своето господство и построяването на социалистическото общество. Те виждаха в лицето на Комунистическата партия един последователно революционен отряд на работническата класа, пропит от дух на интернационализъм, който не забравя никога коренните интереси на пролетариата на всички етапи от борбата срещу експлоататорите. В постановката за отношението на Комунистическата партия към останалите работнически и други прогресивни партии, подчертавайки готовността на комунистите, навсякъде да поддържат всяко революционно движение срещу съществуващия обществен и политически строй, Маркс и Енгелс по същество издигат идеята за революционните компромиси и за народния фронт. Същевременно те подчертават идеологическата чистота и независимостта на комунистическото движение. Тези изключително важни положения бяха развити от В. И. Ленин в стройно учение за пролетарската партия от нов тип, за нейните идеологически, организационни и теоретически основи.

Маркс и Енгелс предвидиха, че унищожаването на капиталистическия строй и ликвидирането на експлоатацията на човек от човека ще разкрепости потиснатите нации, ще сложи край на националния гнет. Това прозрение на основоположниците на научния комунизъм се сбъдна напълно в многонационалната съветска държава. В доклада на Л. И. Брежнев на тържественото съвместно заседание на ЦК на КПСС, Върховния съвет на СССР и Върховния съвет на РСФСР, посветено на 50-годишнината на Съветския съюз, се казва:

„...Единството на трудещите се от всички нации е една от основните предпоставки за победата на революцията. На свой ред само победата на социалистическата революция може да осигури пълната победа на делото за национално освобождение. Затова съвсем определено е казано още в Комунистическия манифест на К. Маркс и Ф. Енгелс: „Заедно с антагонизма на класите вътре в нациите ще отпаднат и враждебните отношения между самите нации".[2]

Маркс и Енгелс подложиха на унищожителна критика съвременните им реакционни буржоазни и дребнобуржоазни течения, излизащи под флага на социализма — феодален социализъм, дребнобуржоазен социализъм, така наречения немски или „истински" социализъм.

В своята статия „Историческата съдба на учението на Карл Маркс", написана през 1913 г., В. И. Ленин разделя световната исто-

[1] Маркс и Енгелс, Избрани произведения, т. I, стр. 37—38.
[2] В. „Раб. дело", 22. XII. 72 г., раздел I.

Digitized by Google

рия след появата на „Манифест на Комунистическата партия“ на три главни периода: от революционната 1848 г. до Парижката комуна (1871 г.); от Парижката комуна до Първата руска революция през 1905 г., и след тази революция. „След появяването на марксизма — пише Ленин — всяка от трите епохи на световната история добавяше към него нови потвърждения и нови триумфи. Но още по-голям триумф ще прибави към марксизма като учение на пролетариата предстоящата историческа епоха.“[1]

Това научно предвиждане се потвърди напълно. Нашата съвременна епоха е наистина велик триумф на марксизма-ленинизма.

Маркс и Енгелс предвиждаха падането на капитализма още тогава, когато той едва разцъфтяваше и не беше станал напълно господствуваща обществена система. Основната форма на капиталистическото производство в средата на 19 век във всички европейски страни, като се изключи Англия, беше манифактурата. Работническата класа се оформи окончателно в резултат на промишления преврат, който се извършваше бавно и мъчително. До 70-те години на 19 век в общата промишлена продукция на най-развитата капиталистическа страна на континента — Англия, преобладаваше леката промишленост. През 1851 г. тя заемаше $^5/_6$, а през 1871 г. — $^4/_5$ от общата продукция. В Германия, започвайки след Франко-пруската война през 1870–71 г., промишленият преврат продължи цели 30 години. В Русия през 1913 г. производството на предмети за потребление съставляваше 66,7 процента от общата промишлена продукция на страната.

Истинско развитие на тежката промишленост в някои от главните капиталистически страни има едва от началото на 20 век, т. е. повече от 50 години след написването на Комунистическия манифест.

В Англия през второто десетилетие на 19 век броят на работниците в промишлеността и транспорта е бил около 2 милиона души. През следващите 100 години те се увеличават повече от 3 пъти, а към 1966 г. по официални данни те съставляват близо 44% от активното население на страната. Във Франция през 60-те години на миналия век е имало също около 2 милиона работници в посочените отрасли. 30—40 години по-късно те са 4 милиона, а към 1962 г. — близо 35% от активното население. В САЩ тази категория работници нараства от 1,8 млн. през 1859 г. на близо 7 милиона през 1899 г., а към 1968 г. съставлява вече над 30% от активното население на страната. Относителният дял на наемните работници в активното население на развитите капиталистически страни към началото на 1970 г. е средно 79%. В САЩ те достигат над 94%, а в Англия — над 91%.

С развитието на капитализма, с нарастването на работническата класа се увеличава и нормата на капиталистическата експлоатация. За 50 години само в САЩ, „страната на неограничените възможности“, тя се е повишила един и половина пъти.

Непрекъснато нараства и безработицата. През 1971 г. числото на безработните в САЩ надминава цифрата 5 милиона. Тук не влизат частично заетите в производството и скритата безработица. Особено забележимо е увеличаването на безработните сред инженерно-техническия състав — два пъти повече от 1970 г. Около 40% от тях са специалисти по електронно оборудване, от областта на авиокосмическата промишленост и от системата на управлението. В Англия през януари 1972 г. резервната армия на труда превиши един милион души, което съставлява около 4% от работната сила на страната — най-висок процент през целия следвоенен период.

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 18, стр. 596.

Digitized by Google

За непримиримите противоречия на съвременния капитализъм и за нарастващата революционна енергия на работническата класа говори и все по-разширяващото се стачно движение.

Капитализмът отдавна изживя своя разцвет и мирното си развитие. Империалистическият стадий го доведе до задънена улица, до непреодолими противоречия. След Октомврийската социалистическа революция и особено след Втората световна война със създаването, разширяването и укрепването на световната социалистическа система, с разпадането на колониалната система общата криза на капитализма се задълбочава все повече. В света се извършват мощни революционни процеси. „В борбата срещу империализма — се казва в Заявлението на Международното съвещание на комунистическите и работническите партии в Москва през 1969 г. — се обединяват трите велики сили на съвременността: световната система на социализма, международната работническа класа и националноосвободителното движение... Човечеството навлезе в последната третина на нашето столетие в обстановка на изостряне на историческата борба между силите на прогреса и реакцията, на социализма и империализма. Арена на тази борба е целият свят и всички главни области на обществения живот — икономиката, политиката, идеологията и културата... Нашата епоха е епоха на преход от капитализма към социализма."

Проявяващото се в световен мащаб основно противоречие между империализма и социализма се задълбочава. В борбата против работническото движение империализмът потъпква демократичните права и свободи, използва открито насилие, жестоки методи на полицейски преследвания, антиработническо законодателство. В същото време той си служи с демагогията, буржоазния реформизъм, опортюнистичната идеология и политика, постоянно търси нови методи, за да подкопае работническото движение отвътре, да го „интегрира" в системата на капитализма. Увеличава се пропастта между високо развитите капиталистически държави и мнозинството други страни в капиталистическия свят. Задълбочава се валутно-финансовата криза на капитализма. Засилва се неравномерността в икономическото развитие на империалистическите държави и на тази основа — противоречията между тях. Научно-техническата революция ускорява процеса на обобществяване на икономиката. В условията на господството на монополите това води до възпроизводство на социалните антагонизми в още по-големи размери и с още по-голяма острота.

Изминаха 125 години от първото издание на „Манифест на Комунистическата партия". Оттогава досега светът се промени коренно. Разположена на близо 26 процента от територията на планетата, обединяваща над 31 процента от населението ѝ, социалистическата общност дава около 40 процента от световното промишлено производство и се ползва с неотразимо влияние сред трудещите се на земното кълбо. Световната социалистическа система стана решаваща сила в антиимпериалистическата борба. Съвсем друга е съвременната социално-икономическа характеристика на основните класи в капиталистическото общество — капиталистическата и работническата, както и на промеждутъчните слоеве — селячеството, дребната буржоазия, интелигенцията. Работническата класа там е главната движеща и мобилизираща сила на революционната борба, на цялото демократично, антиимпериалистическо движение. Няма ги обширните колониални и полуколониални владения в Африка, Азия

Digitized by Google

и Латинска Америка — неизчерпаемите извори на суровини и обект на безогледна експлоатация. Много новоосвободили се народи избраха некапиталистически път за развитие и водят упорита, последователна борба срещу неоколониалистическите стремежи на империализма.

Съвременният империализъм, по думите на Л. И. Брежнев в доклада му пред XXIV конгрес на КПСС, е принуден „да се приспособява към новата обстановка на света. В условията на двубой със социализма господствуващите кръгове в капиталистическите страни се страхуват както никога досега от прерастване на класовата борба в масово революционно движение".

Ученето на научния комунизъм и в Европа, и в останалите континенти е всепризната идеология, обхванала умовете и сърцата на милиони хора.

И днес „Манифест на Комунистическата партия" запазва своето значение като един от основните теоретични извори на научния комунизъм, като метод за анализ и оценка на обществените явления. Някои от постановките в него са остарели, защото се промени коренно социално-икономическата характеристика на обществото. Други запазиха своята валидност напълно. Трети изискват конкретна разработка според съвременната обстановка и специфичните условия на различните страни.

Маркс и Енгелс предвиждаха „откритата революция", въоръженото въстание на пролетариата като единствен път към неговото господство; днес е вече обоснована теоретически и доказана на практика възможността и за мирен, парламентарен път на тази революция. В. И. Ленин разработи обстойно проблемите за Партията от нов тип, нейната стратегия и тактика, връзките ѝ с масите, за революционната ситуация, революционните компромиси и за съюзниците на пролетариата, за въоръженото въстание като изкуство и много други. Той предвиждаше богато разнообразие от форми на прехода от капитализма към социализма в зависимост от обществено-политическите, националните и други условия на различните страни. Георги Димитров обоснова властта на народната демокрация като форма на пролетарска диктатура. Още Ленин изясни теоретически, а Георги Димитров и неговите съратници в Изпълнителния комитет на Коминтерна осъществиха на практика изграждането на единни, народни, антифашистки и антиимпериалистически фронтове. Още Ленин, а днес КПСС и други комунистически партии обосноваха проблемите за мирното съвместно съществуване, за некапиталистическия път на развитие, за зрялото социалистическо общество, за редицата кълнове и конкретни прояви на прехода към комунизма и т. н. В социалистическите страни тези проблеми добиват все по-актуален, практически характер. Индустриализацията, колективизацията на селското стопанство, културната революция, изграждането на материално-техническата база на социализма, международната социалистическа икономическа и научно-техническа интеграция, новата система за ръководство на народното стопанство, повишаването на производителността на труда, грижите за благосъстоянието на трудещите се и много други проблеми са неотменен обект на комунистическите партии.

Българската комунистическа партия се е отнасяла винаги с голямо уважение към теоретичното наследство на Маркс, Енгелс и Ленин. Не случайно в първата програма на Партията, приета на Учредителния Бузлуджански конгрес през 1891 година, се цитират думите на Енгелс от предговора му към немското издание на Комунистическия манифест от 1890 година: че „освобождението на работниците трябва да

Digitized by Google

бъде дело на самата работническа класа"[1]. Именно на това основание Българската социалдемократическа партия си постави задачата „да развива съзнание в работническата класа днес и в бъдеще и да показва на условията, при които тя може да се освободи окончателно от робството, в което я туря капитализмът"[2].

Верността на нашата партия към марксизма-ленинизма, нейният научен творчески подход към проблемите на пролетарската революция, на социализма и комунизма днес са изразени най-ярко в Програмата на Партията, приета на нейния Десети конгрес. Общите идеи на Маркс и Енгелс за прехода от капитализма към социализма, издигнати в Комунистическия манифест, са развити не само въз основа на теоретични обобщения, но и на нашия конкретен практически опит. Програмата поставя като непосредствена историческа задача изграждането на зрялото социалистическо общество — „най-високият и завършващ етап в развитието на социализма като първа фаза на комунистическата формация"[3]. Това, което Маркс и Енгелс, а дори и Ленин виждаха само като прекрасна перспектива, стана обект на непосредствена дейност. Конкретно и убедително звучат идеите за близкия преход на нашето общество към социална еднородност, за прерастването на диктатурата на пролетариата в общонародна държава, за превръщането на Комунистическата партия в „авангард на народа, партия на целия народ"[4], за „непрекъснатото развитие и усъвършенстване на държавната и кооперативната собственост, тяхното взаимно проникване и обогатяване", което „закономерно води към постепенното им сближаване и сливане в единна общонародна собственост"[5].

Изградена върху основите на научния комунизъм въз основа на проникновените идеи на Маркс и Енгелс в „Манифест на Комунистическата партия", Програмата на нашата Партия поставя пред работническата класа и всички трудещи се ясната крайна цел: изграждането на комунистическото общество. И ако великите първоучители на пролетариата говореха за комунизма като за призрак, който броди из Европа, днес той вече „е живо дело на стотици милиони хора в света на социализма, реална и постижима цел на други стотици милиони пролетарии, които се вдигат на решителна борба в ония страни, където все още господствува буржоазната класа"[6].

В основата на научния комунизъм — тази най-динамична наука за преустройството на обществото, стои малката книжка, появила се на света преди 125 години, струваща колкото цели томове — „Манифест на Комунистическата партия". Светът на социализма, бъдещето на цялото човечество е величествен неин паметник.

Стоян РИЗОВ

---

[1] Маркс и Енгелс. Избр. произв., т. I, стр. 21.
[2] Д. Благоев, Избр. произв., т. I, стр. 30.
[3] Програма на БКП, Партиздат, 1971 г., стр. 44.
[4] Пак там, стр. 46.
[5] Пак там, стр. 60.
[6] Пак там, стр. 119.

Digitized by Google

ПАРТИЕН КОНТРОЛ И ПЕДАГОГИЧЕСКИ КОЛЕКТИВ

Към практическото осъществяване правото на контрол над администрацията партийното ръководство пристъпи плахо поради липса на опит. Новото уставно положение бе разяснено пред всички комунисти. Ръководехме се от постановките на Юлския пленум на ЦК на БКП по образованието и от решенията на Десетия конгрес за мястото и ролята на партийната организация в преустройството на педагогическия процес. Полезна бе инициативата на окръжния и на градския комитет на БКП да организира среща с директорите и партийните секретари на училищата, на която осветли въпроса за правото на партиен контрол. От нея партийните организации започнаха да упражняват тези нови функции.

Пред нас възникна поредният въпрос. По кои проблеми организацията ще осъществява контрол? С какви методи ще бъде реализиран той?

Опитът показва, че преди всичко трябва да се вземат под контрол главните проблеми. Това са въпросите, свързани с процесите, повишаващи ефективността на учебно-възпитателната работа, водещи до усъвършенствуване на стила и методите на административното ръководство. От тази позиция, привличайки всички партийни членове, пристъпихме към изработването на плана на първичната партийна организация и на единен комплексен план на училището, който включва инициативите на всички обществени организации. В годишния план на организацията се виждат проблемите, които ще решават социалните фактори през учебната година, посочва се кога и по кои от тях ще се отчита административното ръководство пред бюрото и пред цялата организация.

Практиката показа, че този подход на планиране разкрива повече резерви за осмисляне и перспективност в работата. Първоначалното смущение възникна по въпроса как да съчетаем правото на партиен контрол с принципа на единоначалието. Впоследствие се убедихме, че правото на контрол не сковава, а разгръща и повишава инициативата, авторитета и отговорността на ръководителите. Спомага да се разкрият обективните и субективните причини за недостатъците и завършва с решения, които мобилизират колективните усилия.

Продължително време обмисляхме с какви форми ще осъществяваме правото на партиен контрол. Основна форма, която възприехме, е периодичната отчетност на административното ръководство пред партийната организация.

Досега сме обсъждали отчети на директора за резултатите от при-

Digitized by Google

ложението на програмата на Министерство на народната просвета, които се отнасят до преустройството на учебно-възпитателната работа, дейността по професионалното ориентиране на учениците, за техния летен отдих, организацията на месеца на математиката, науката и техниката, дейността на пионерската организация. Обсъждали сме отчети на заместник-директора за съвместната работа с Комсомола, дейността на комисията по противообществените прояви, състоянието на обучението по история и български език, активността на методическите комисии за изпълнение тригодишния план на педагогическия кабинет, как се изучават материалите на Десетия конгрес от всички ученици в системата на обучението и чрез просветните звена.

Целта на отчетите бе да доведат до положителни изменения в работата на съответния сектор и да окажат своевременна помощ на другарите. Тази форма на отчетност използваме с мяра. Грижата на бюрото е да посочва определено своите оценки за слабостите на административното ръководство по обсъжданите проблеми и същевременно да възприема критичните мисли, да извлича поуки, които, подкрепени с колективния опит, да утвърждава в линия на бъдещата практическа дейност.

Ще посочим за пример отчета на директора по въпроса за професионалното ориентиране на учениците — въпрос партиен и държавен, осъществяващ изискванията на Партията всеки млад човек да заеме своето място в живота според наклонностите, възможностите и способностите си. Заедно с директора докладва и комисията за професионалното ориентиране на учениците. Преди това с помощта на анкети и анализи бе установена ориентировката на нашите възпитаници. След събранието, по инициатива на организацията, служебното ръководство постави същия въпрос на разглеждане в учителския съвет. Там се обсъдиха и приеха постоянни насоки за дейността в тази област за следващите години. Идеята от партийната организация премина в съвета, а от него стигна до обществеността. Родителите уредиха срещи в предприятия и учреждения с работници, инженери, лекари, техници и др., които съдействуваха за правилното ориентиране на учениците. Партийният контрол, продължил в други форми и след това помогна на служебното ръководство да доведе мерките докрай. То извърши проверка на взетите решения от педагогическия съвет, организира преднамерени посещения на уроци и разговори с учениците. В началото на настоящата година проучихме къде са постъпили нашите осмокласници и събраните данни разгледахме на първия педагогически съвет. Те ни послужиха за критерии на ефективността на извършената преди това дейност по професионалното ориентиране.

Друг пример. Появиха се някои тревожни сигнали за отрицателни прояви. Партийната организация възложи на заместник-директора да докладва пред комунистите за извършената дейност от съответната комисия. Събранието реши въпросът да бъде по-широко разгледан и в учителския съвет, борбата срещу тези прояви да се превърне в обществено дело, независимо че броят им в ученическия колектив бе малък. Нужна бе превантивна дейност. С резултатите от анкетата бяха запознати родителите, учителите и обществеността. Разговорът по отряди и дружества с учителите и родителите повиши бдителността. В тази връзка възприехме идеята при особени случаи да се срещаме и със секретарите на партийните организации, в които членуват родители на ученици с антиобществени прояви, да организираме многостранно политическо въздействие върху всички вътрешни и външни фактори, които формират педагогическата среда.

При осъществяване на партийния контрол увличаме всички комунисти, засилваме ролята им в учителския съвет, искаме от тях прин-

Digitized by Google

ципиална позиция по разглежданите въпроси, които впоследствие да стават ос на единодействията на всички социални фактори в учебното заведение. Тази активност е една от формите, с която организацията осъществява партиен контрол. От анализа, извършен от директора, за участието на учителите в дейността на педагогическия съвет, бюрото извлече оценки за активността на комунистите и веднага реагира с поръчения.

На заседанието, посветено на ролята и мястото на педагогическия съвет в управлението на училището, по решение на първичната организация бе приета програма за изграждане на единна система за народен контрол. Същата се ръководи от заместник-партийния секретар и има определено поле за действие. Тя ще бъде в помощ на партийното и административното ръководство за регулиране на обществено-политическите процеси в училището. Нашата цел е контролът да бъде своевременен, системен, всестранен и компетентен. Освен това даваме гласност на резултатите от всяка проверка.

За да осъществяваме ефективен партиен контрол, това изисква да проучваме по-осезателно проблемите, да проверяваме на място. Непосредственият поглед върху работата разкрива възможности своевременно да помагаме на администрацията при решаване на един или друг въпрос. Когато първичната организация упражнява правото на контрол, тя осъществява заедно с него и функцията на организатор. Ръководството се стреми умело да съчетава тези функции. Проверките, които извършваме, са директни или индиректни.

При директната проверка ръководството лично проверява състоянието в някои сектори на педагогическия живот, открива недостатъците и разпространява положителния опит.

Индиректните проверки извършваме посредством критичен анализ върху решенията и документацията на служебното ръководство. Първичната организация помага на администрацията да изработи годишния план, бюрото следи как се изпълняват задачите, записани в комплексния план на училището, обсъжда периодически отчети на педагогическия съвет, на служебното ръководство, на методическата комисия и формира оценки за дейността на тези органи и за участието в тях на комунистите. Чрез заместник-директора се осведомява за инициативите на творческата комисия.

В нашия учителски колектив има голям педагогически опит, който се изучава под ръководството на първичната партийна организация от преподавателите. Участието на десет души с 11 доклада в окръжните педагогически четения, от които петима комунисти, а четирима ще участвуват в националните педагогически четения е доказателство за това. Реформата на образованието е в центъра на партийната работа. Такава е и главната функция на творческата комисия — да изучава и разпространява собствения положителен опит.

Квалификацията на учителите е също партиен въпрос. С помощта на партийната организация броят на учителите, издържали изпита за клас-квалификация непрестанно расте. Важен е фактът, че една трета от комунистите са задочници във висшите учебни заведения.

Първичната партийна организация с помощта на служебното ръководство и на творческата комисия популяризира опита на новаторите, като организира „творчески портрети" на учители, отдали над 30 години от своя живот на учебното дело. Проведена бе вечер, посветена на учителите, носители на ордени, медали и други високи отличия. Организацията цени и развива усета към новото в училищното ръководство и в преподавателския колектив при осъществяване на мероприятията, свързани с научната организация на педагогическия труд. Това качество придобива особено голяма стойност. Миналата година ръководст-

Digitized by Google

вото възложи на директора на училището като най-подготвен по въпросите на научната организация на труда да води школа по тези проблеми, в която включи партийното бюро, профкомитета и новите учители. В школата бе изучаван управленческият цикъл, организацията на работата с кадрите, планирането, практическото осъществяване на теоретични положения, свързани с учебно-възпитателната работа. Голямо внимание бе отделено и за теорията на информацията.

Осъществяваме и комплексни проверки с представители на партийната организация, на администрацията, на учителската организация по основни педагогически проблеми на обучението и възпитанието.

В този сектор на действие партийното бюро трябваше да преодолява редица барнери, да проявява по-голяма принципност, активност и гъвкавост.

Правото на контрол за нас е нова отговорност Чрез него, с политически методи и решения, се създава още по-творческа обстановка и дисциплина, условия, които укрепват авторитета на колектива и на неговото ръководство. Ефективното му осъществяване изисква съобразяване с индивидуалните качества на всеки деец, приложение на необходимия педагогически такт.

Нашият опит показа, че партийният контрол над административното ръководство е сложна, деликатна функция за изпълнение, която, ако се осъществява правилно, помага за своевременното разкриване и предотвратяване на слабостите и негативните страни в работата на възпитателите и на целия колектив.

Психологическа бариера е липсата на навик у административните ръководители да се отчитат пред партийния орган. Години наред те са докладвали информативно по дадени въпроси. Сега ние искаме от тях аналитични, критични и самокритични отчети.

Колективност в контрола осъществяваме с помощта на временни комисии, които проучват състоянието на дадени проблеми както по линия на партийната организация, така и по линия на административното ръководство. Голямо е значението на партийния контрол, осъществяван върху административното ръководство, посредством проверката на изпълнението на взетите решения. Сега обръщаме повече внимание на аналитичните отчети и оценки, а не на количествените им характеристики. Както отделните комунисти, така и административните ръководители се отчитат пред партийната организация как изпълняват и постоянните си партийни поръчения.

Какви са поуките от нашия опит?

Правото на партиен контрол върху административните органи води до съгласувано, до единно политическо ръководство на всички социални фактори, формиращи педагогическия колектив по първообраза на първичната партийна организация. Колективът знае, че всяка служебна задача е същевременно и политическа повеля.

Чрез анализите, оценките и решенията по даден въпрос се координират колективните мисли и действия за решаване на актуалните задачи. Правото на партиен контрол над администрацията активизира не само партийната организация, но и целия педагогически колектив. То не е някаква „надстройка", а органическа функция, помагаща на партийния орган да се събере в единство опитът на колектива — комунисти и безпартийни в процеса за преустройството на обучението и възпитанието. Партийният контрол съдействува за усвояване на ленинския стил на работа и ръководство.

Радка ЙОРДАНОВА
секретар на ППО
при у-ще „Морис Торез" — Варна

Digitized by Google

Важен проблем

„Хранителни стоки" в Ленински район е основното предприятие за търговия с хранителни стоки на дребно в района. То е организирано на стопанска сметка, ползва се с оперативна самостоятелност, разполага със собствени оборотни средства, има свой баланс и има правото на кредит от банката за организиране на стопанската си дейност. По комбинираност на магазините е на първо място в системата на клон „Хранителни стоки" на столицата.

Стокооборотът през последните години нарасна от 22 468 000 лв. през 1968 година на 31 638 000 лв. за 1971 година. През 1972 година той достигна 34 180 000 лв., а планът за 1973 година предвижда 37 млн. лева. Насрещният план за 1972 година бе изпълнен 102 на сто, с 10 дни предсрочно бяха реализирани 1 250 000 лв. повече продажби. Брутото печалбата е преизпълнена със 105 на сто. Налице са и редица други положителни резултати в дейността на трудовия колектив.

За добрите успехи голям дял има и партийната организация. Като политически ръководител и организатор на трудовия колектив тя извършва широка организаторска и политическа работа за подобряване на търговското обслужване. Съгласно Устава на Партията тя има право на контрол над дейността на административно-стопанското ръководство. Ръководейки се от това, партийното бюро системно поставя на събрания основни въпроси на търговската дейност или изслушва отчети от директора и други ръководни кадри.

Под ръководството на партийното бюро работи и комисия по научната организация на труда. С помощта на актива и специалистите тя анализира и обобщава важни проблеми на търговията, набелязва и предлага решения по тях. При това главното внимание се съсредоточава върху работата с кадрите, с хората, които осъществяват поставените задачи.

В началото на 1972 година под ръководството на партийната организация се проведе широка организаторска и политическа работа сред колектива за приемане на насрещния план. На открити партийни събрания бяха направени много предложения, оформени в 120 мероприятия с годишен ефект 650 хиляди лева.

Какви по-важни проблеми през миналата година е обсъждала и решавала партийната организация? Това са преди всичко въпросите за по-пълно задоволяване потребителското търсене за повишаване културата на обслужването, работата с кадрите, социалистическото съревнование, подобряване материално-техническата база и други.

Така например по предложение на партийната организация са били обсъдени и внедрени редица важни форми и методи за изучаване на потребителското търсене на населението. Във всички обекти са били въведени дневници за регистриране на търсените стоки от гражданите. Организират се периодически срещи с кварталната общественост и гражданите в района. Уреждат се витрини, в които се показват малко известни стоки. Откриват се изложби с участие на предприятията, с които работи филиалът. Правят се изследвания под формата на анкети с купувачите и др. В резултат на това са постигнати значителни успехи за задоволяване на потребителското търсене.

Сега след Декемврийския пленум на ЦК на БКП въпросът за изучаването на потребителското търсене се поставя като много важна задача пред търговията. Административното ръководство и партийната организация обсъждат пътищата и мерките, които следва да пред-

Digitized by Google

приемат за решително подобряване на работата в това направление.

За да отговори на новите изисквания за повишаване на материалното и културното благосъстояние на трудещите се, партийната организация разгръща широка масово-политическа дейност, за да измени подхода и методите на работа, използвани досега. Става дума за прилагането на научния подход в решаването на стопанските проблеми. На преден план се поставя въпросът за по-решително провеждане на комплексните изследвания, за критичен анализ и подобряване организацията на търговските процеси и труда. Досега е извършена значителна работа в това отношение. Обучена е група от 54 работници. По план са проведени наблюдения в 27 магазина за преустройство и поставяне работата им на научна основа. Скоро бе извършен преглед и анализ на състоянието на основните фондове. Тази дейност продължи и през настоящата година на още по-широка основа, за да отговори на постоянно растящите изисквания. Освен това определени са 80 магазина с 360 участници да бъдат поддържани образцово, 60 магазина с 250 участници бяха включени в почина „Познаваш ли своята професия".

Партийната организация набеляза мероприятия за засилване ролята на магазина като основна стопанска единица в търговското предприятие. Приети са и мерки за повишаване ролята на управителя на магазина като организатор на цялостната търговска дейност на обектите.

Комисията за народен контрол извършва системно проверки на книгите за оплакване и предложения, обобщава критичните бележки и от своя страна взема отношение, предлага мерки пред ръководството на предприятието и партийното бюро.

Важен проблем, който е стоял винаги в центъра на вниманието на партийната организация и ръководството, е въпросът за подбора, обучението и възпитанието на кадрите. Сега в района един търговски работник обслужва много хора, което налага да се засилва квалификацията и особено икономическата подготовка на кадрите. По инициатива на партийната, профсъюзната и комсомолската организация пред търговските работници се изнасят лекции по актуални политически и икономически въпроси. В последно време се провеждат конкурси, викторини на тема „Познаваш ли своята професия". Организират се срещи за обмяна на опит както между първенците в предприятията, така и с челни колективи в столицата и страната. Това помага търговските работници да бъдат винаги в курса на новостите на търговията. Отличниците в професията: Иван Петков, Цветан Гогов, Будинка Георгиева, Иван Данчев, Добри Даскалов и др., със своя труд и личен пример увличат останалите в борбата за изпълнение на насрещния план, за висока култура на обслужването.

Освен тези мероприятия в предприятието работят и постоянно действуващи тримесечни и шестмесечни школи, в които се обучават управителите на магазините, касиерите и продавачите. Това се налага от факта, че значителна част от кадрите нямат необходимия образователен ценз и подготовка. Поради разпокъсаността на работното време млади хора трудно се задържат за по-продължителен период. От друга страна все още редица процеси са свързани с пренасяне на тежки товари, особено за жените. По тези причини текучеството на кадрите е още твърде голямо. През 1972 година са напуснали 112 души, от които 20 управители и 92 продавачи. Това сериозно затруднява работата за обучението на кадрите и налага да се провежда системна и целенасочена работа. Декемврийският пленум на ЦК на БКП посочи, че трябва да се преодолее подценяването на търговската професия, в нея да се влива ново съдържание. Търговският работник да бъде по-

Digitized by Google

мощник и съветник на трудещите се при избор на необходимите артикули.

При правилното осъществяване на тези партийни изисквания, търговската професия с хранителни стоки няма да бъде бреме за търговските работници. Работата за повишаване на квалификацията ще бъде резултатна, тъй като ще се извършва при постоянен състав на трудовия колектив, членовете на който ще бъдат с добра подготовка и възпитание, благодарение на правилния подбор, който няма да бъде спъван от срещаните все още трудни условия за работа.

Генерален проблем, който продължава да стои пред търговията, е равнището и културата на обслужването. Той не се свежда само до усмивката на продавача, а зависи от много фактори. Затова административно-стопанското ръководство и партийната организация обръщат голямо внимание на него и се стремят да го решават комплексно. В своята работа те се борят да създават по-добра организация в наличната търговска мрежа. Паралелно с това полагат по-големи грижи за правилното разпределение на кадрите. Според натовареността на обектите се проявява по-голяма оперативност за разместване на продавачите от щандове с по-малко работа на тези, където се образуват опашки. Наред с това решават и въпроса за насищане на магазините с повече продавачи през върхните часове на продажбите, особено в предпразнични дни. За тази цел се правят графици за работното време на всеки член от персонала през отделните часове на деня. Освен това се привличат допълнително работници, главно домакини за полудневна работа.

От друга страна, трябва да подчертаем, че всекидневното устойчиво и комплексно потребителско търсене изисква да се разкриват смесени, комбинирани магазини за търговия с хранителни стоки, а от друга — непрекъснато да се разширява асортиментът. Затова партийното и стопанското ръководство се стремят да се развива такава специализация и типизация на търговската мрежа, която да отговаря най-добре на тези противоречиви изисквания.

Характерните особености на Ленински район, а и опитът, натрупан през последните години, все повече утвърждават необходимостта да се създават големи комбинирани магазини от типа на гастрономите. Твърде целесъобразни се оказват и супермаркетите. Това води не само до увеличаване на стокооборота и намаляване разходите за обращението, но и да се създават условия за въвеждане на новите форми на търговска дейност и да се повишава културата на обслужване.

Като най-ефективни форми за търговия с хранителни стоки се оказват самообслужването, откритият показ на стоките, изпълняването поръчки, дадени по телефона, колетна и разносна търговия, доставка на посочен адрес и др. За успеха на тези форми партийната организация възлага поръчения на комунистите за тяхното внедряване и утвърждаване. Новите форми спомагат да се увеличава пропускателната способност на търговската мрежа, дават възможност по-пълно да се задоволява потребителското търсене, защото поставят стоките до купувача. С това се намалява времето за извършване на покупките, подобрява се културата на обслужването.

В района на самообслужване работят 24 магазина и 8 са на пълно самообслужване, което прави 25 на сто от цялата търговска мрежа. Причините за малкия процент са от субективен и обективен характер. От една страна, много обекти така са проектирани, че трудно могат да се пригодят за самообслужване, от друга — нисък е процентът на търговския риск в прилагането на тази форма.

За постигнатите резултати допринася и активната целенасочена идеологическа работа. Успешно приключиха занятията в учебните зве-

Digitized by Google

на през миналата година и навреме започнаха през тази година. През 1972 година са проведени и 9 просветни събрания с актуална тематика. Нагледната агитация и витрините са подчинени на задачите, които решава колективът, и на политическите събития през годината. Те въздействуват не само на търговските работници, но и на купувачите и гражданите.

Важно средство за увеличаване на стокооборота и намаляване разходите за обращение е правилното организиране и водене на социалистическото съревнование. За това партийната организация, профорганизацията и административно-стопанското ръководство му отделят необходимото внимание. В резултат на техните грижи в поделението са постигнати значителни успехи в ръководството на социалистическото съревнование. След речта на др. Тодор Живков пред орденоносците и първенците от Перник партийното, профсъюзното, административното ръководство се заеха да разяснят сред колектива новите моменти във воденето на съревнованието и да преустроят своята работа.

В резултат на проведената политическа работа по обектите сега търговските работници добре разбират, че съревнованието се води не за достигане на отделни показатели за определено време, а за повишаване обществената производителност на труда, за издигане културата на обслужването и рентабилността за целия период на VI петилетка. Други са сега и критериите, основата и средствата за неговото водене.

Важна особеност при водене на съревнованието сега е, че чрез него се осъществява и цялостна програма за повишаване на материалното и културното равнище на работниците, конкретизирана в плана за социално-икономическо развитие на колектива.

От всичко казано се налага един извод — цялата политическа и организаторска работа на партийната организция в поделението „Хранителни стоки" — Ленински район са насочени към това търговските работници дълбоко да осъзнаят, че със своя труд активно помагат за по-нататъшното развитие на икономиката на страната, за изпълнение на програмата на Партията за повишаване жизненото равнище на народа.

Иван ХРИСТОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Ленински район — София

Мястото на търговските работници

Беседа с **ДЕЯН РИЗОВ**
секретар на районния комитет на Партията
в район „9-ти септември" — София

В доклада на др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум се отделя особено място на въпросите на вътрешната търговия и общественото хранене като важно звено в комплексното задоволяване потребностите на трудещите се. Повишаването на доходите на населението увеличава покупателната му способност и предявява по-големи изисквания към качеството на търговските услуги. В доклада ясно е посочено, че не е достатъчно само населението да има пари и производството да осигурява стоки, а задоволяването на растящото потребле-

Digitized by Google

ние ще зависи от това, как тези стоки ще бъдат доведени до потребителя, и то при такава форма на организация, която да осигури по-бързото придвижване на материалните ценности и по-ефективно и комплексно да задоволява потребностите на трудещите се. Правилното функциониране на търговските звена дава отражение на производството и разпределението. Ето защо на пленума с особена сила се постави изискването за по-нататъшното бързо усъвършенствуване на вътрешната търговия и общественото хранене. Задачата е те да се приведат в съответствие с политиката на Партията за комплексно задоволяване потребностите на народа.

Силно отражение върху духа и настроението на трудещите се оказват чрез дейността си учрежденията и предприятията, които имат задължението да създават най-благоприятни условия за живот и отдих — търговията, транспортът, битовите услуги, административните и културните учреждения.

Решаването на отговорните задачи, които стоят пред вътрешната търговия и общественото хранене, има не само икономическо и търговско, но и огромно политическо и идеологическо значение.

Десетият конгрес на Партията подчерта с особена сила, че е необходимо да се отчитат както идеологическите, така и неидеологическите фактори за възпитанието на трудещите се. По-пълното съобразяване с обществената среда при възпитателната дейност определя особеното място на търговската мрежа и общественото хранене. Очевидно е, че и най-добрата идеологическа работа ще бъде малко ефективна, ако по вина на търговските организации населението не може да задоволява своите потребности или това става трудно, при лоша организация и обслужване. Ако не се преодолее изоставането на търговията и общественото хранене от общите темпове на социално-икономическото развитие на страната, това ще доведе не само до изоставане при комплексното задоволяване потребностите на хората, но и до отрицателни политически и идеологически последици. В своите ежедневни контакти с трудещите се търговските организации и служители влияят върху съзнанието на хората, улесняват или затрудняват цялостната възпитателна и идеологическа дейност на Партията.

В своята работа за идеологическото възпитание на търговските работници районният комитет и първичните партийни организации в търговията се ръководят именно от това голямо политическо значение, което има търговската мрежа и дейността на нейните служители.

Район „9-ти септември" се обслужва главно от градския кооперативен съюз. Свои заведения имат и „Балкантурист", ГТП „Печатни произведения", „Обществено хранене" и „Булгарплод". Промишлените ни предприятия и учреждения се обслужват от 88 стола. Районната потребителна кооперация „Наркооп" обслужва такива промишлени зони като гара Искър и Кремиковци и разполага с много магазини и ресторанти в централната част на столицата.

Новите задачи, които очерта Декемврийският пленум, изискват значително подобряване на идеологическата работа сред търговските работници, тяхното най-активно и съзнателно участие в реализирането на тази програма. Пред партийните организации сега стои задачата най-умело да се реализира главният критерий в идеологическата дейност — повишаване на активността на масите в обществено-политическия и културния живот, превръщането на идеите, на политическата линия и решенията на Партията в материална сила.

В какви направления насочват идеологическата работа районният комитет и първичните партийни организации от търговията:

Първо: да съдействува с всички свои средства и форми за издигане социалистическата съзнателност на търговските служители.

Партийните организации вършат огромна работа за организиране

Digitized by Google

и водене на социалистическото съревнование по новому. Извършената масово-политическа дейност, разкритите резерви и набелязаните мероприятия позволиха на търговските колективи успешно да изпълнят производствената програма за 1972 година. Използвайки богатия опит по разработването и приемането на насрещните планове, усилията на партийните, профсъюзните и комсомолските организации сега са насочени към изпълнението на напрегнатия план за 1973 година. На помощ са повикани отново някои динамични форми като конкурси по професия, викторини, прегледи.

Изучаването на челния опит е важен фактор за подобряване на търговското обслужване. В това направление значителен принос има съревнованието, което води РПК „Наркооп" с едноименните кооперации в Пловдив и Плевен. Взаимният обмен на информация и запознаването с най-добрите постижения обогатяват знанията и опита на ръководствата на колективите от трите кооперации. Младежите с успех осъществяват почина на кремиковските комсомолци „Да овладеем майсторството и да достигнем резултатите на челника в труда и ученето".

Нашата работа сега се насочва към умело съчетаване на материалните и духовните стимули. С тревога поставяме въпроса за практическото подценяване на ролята и значението на моралните стимули при водене на социалистическото съревнование. На много места се е утвърдило мнението, че само материалните стимули съдействуват за успешното решаване на задачите. Поради недостатъчно разясняване много търговски работници схващат превратно премирането, считат го като допълнение към заплатата без оглед на това дали е заслужено или не. Няма създадена добра система за морално стимулиране.

Второ: нашата политическа работа съдействува за по-нататъшното повишаване на общообразователната подготовка, квалификацията и културното развитие на търговските работници. Фактите показват, че както в промишлеността и селското стопанство, така и в търговията закономерно и властно се проявяват изискванията на научно-техническия прогрес. Усъвършенстването на вътрешната търговия и общественото хранене изисква да се усъвършенствува материално-техническата ѝ база, да се внедряват нови технологии. Това ще доведе до промяна на характера на труда, до увеличаване дела на работите, които трябва да се извършват от висококвалифицирани работници. Бъдещето на търговията и общественото хранене е свързано с висока култура и развитие на работещите в нейната сфера. А какво е положението сега? Значителна част от работниците в търговията са с ниско образование. Квалификацията им е също недостатъчна. Има известно застаряване на търговските кадри.

Всичко това налага да се вземат енергични мерки за повишаване квалификацията, общообразователната подготовка и идейно-политическото възпитание на кадрите от търговията в района. За тази цел районният комитет на Партията утвърди разработена от ръководството на градския кооперативен съюз единна програма. В нея са залегнали различни учебни форми: начално индивидуално или бригадно обучение; курсове и школи за квалификация (с откъсване и без откъсване от производството); семинари и кръжоци за общообразователна подготовка и идейно-политическо възпитание, лектории и теоретични конференции по проблемите на съвременното политическо, икономическо и социално развитие; конкурси по професии.

Начално индивидуално или бригадно обучение преминават всички новопостъпили работници и служители, нямащи необходимата за професията квалификация. Те се назначават условно за три месеца, през който период се прикрепват за обучение към опитни работници или

Digitized by Google

бригади. Назначава се онзи, който усвои необходимата начална подготовка за съответната професия (длъжност) и покаже прилежност в обучението, трудолюбие и обществена активност.

Курсовете за квалификация с откъсване от производството се водят по годишни програми съобразно нуждите от повишаване подготовката на търговските работници по отделните професии.

За изпълнение решенията на Декемврийския пленум особена роля ще играе повишаването на икономическото образование на търговските работници. То е неразделна част от общообразователната подготовка и квалификацията на кадрите. Районният комитет на Партията има програма за подобряване на икономическото образование на всички трудещи се. По тази програма се организира икономическото обучение на ръководните и изпълнителските кадри и на всички комунисти в търговията. Свои единни планове имат и търговските организации, в които е предвидено до края на петилетката всички работници да получат икономическа квалификация.

Трето: масово-политическата работа да съдействува за повишаване на културата на търговското обслужване, за да се издигне то до равнището на най-напредналите страни.

Особено внимание обръщаме на новите по-прогресивни форми на търговия — самообслужването, търговия по образци, доставка на стоки по домовете, обслужване с поръчки по телефона, предварителна подготовка на стоки и денонощно обслужване. Всички тези форми се прилагат успешно в „Наркооп" и в редица потребителни кооперации. Някои от тях за първи път в столичната търговия се приложиха от районните търговски обекти. Широко разпространени форми в търговията са изложби базари, кулинарни изложби, десетдневки на търговията. Много добре се възприема от населението инициативата на някои кооперации да доставят строителни материали направо в дома на стопаните. На тези инициативи партийната организация оказва помощ с всички средства на масово-политическата работа. Постигнатото е радващо, но то съвсем не е достатъчно, защото все още не е масова практика, а само хубави образци. За тяхното масово прилагане предстои да се преодоляват редица трудности както от организационен, така и от възпитателен характер.

В сложния комплекс от компоненти, характеризиращи културата на търговското обслужване, влиза и естетическото оформяне на търговските обекти. Огледало на отделния магазин е неговата витрина. Естетически оформените витрини, подредените магазини и приятните за окото пакетирани стоки въздействуват и за оформянето на естетическия вкус на трудещите се. Голям брой магазини на територията на нашия район не отстъпват по своята уредба с нищо на най-добрите магазини в централната част на столицата. За тях се грижат специални художествени ателиета.

Известно е, че на територията на район „9-ти септември" в зоните за отдих се намират едни от най-хубавите и реномирани заведения за обществено хранене в столицата, които се посещават от хиляди столичани, гости на София и чужденци. В тях не на последно място въздействие оказва и музиката, която се предлага на посетителите. Основно изискване е музиката, която се изпълнява в заведенията, да изгражда здрав естетически вкус, да отговаря на българските традиции, да допринася за приятен отдих. Но тук, трябва да кажем, има редица недостатъци. Често за цяла вечер няма да чуете българска или съветска песен от оркестрите. Неистови мелодии и сладникава чужда музика се разнася от магнетофонните ролки. Тези недостатъци се дължат на неправилните разбирания на някои ръководители на заведения. Те опират не само до недостатъчни административни мерки, но

Digitized by Google

преди всичко до недостатъчна политическа работа сред обслужващия и особено сред ръководния персонал.

Превръщането на заведенията от зоните за отдих в място за културен отдих и правилно възпитание не може да се реши само с административни мерки. Необходимо е да се засили идеологическата работа сред колективите на заведенията, към което сега са насочени усилията на районния комитет и на партийните организации.

Четвърто: Декемврийският пленум изисква политическата работа да се насочи към значително подобряване на връзката на търговските работници с купувачите, с трудещите се. Това има голямо политическо значение, защото се отнася до разбирането, че социалистическата търговия, както и цялото наше стопанство, принадлежи на народа. Хората трябва да се чувствуват стопани и на търговските обекти на социалистическата търговия. В това отношение предстои значително да се повиши отговорността както на търговските служители, така и на населението. От друга страна подобряването на връзката на търговията с трудещите се значително ще помогне за изучаването на потребителското търсене в района. То е пряко свързано с възможността населението по всяко време спокойно да задоволява своите потребности от стоки и търговски услуги. Изискването на пленума потребителското търсене да се постави изцяло на научна основа произтича от редица недостатъци, които съществуват в това направление.

Потребителското търсене и досега се изучаваше с някои традиционни форми като движението на стоките — постъпление и продажба. Напоследък се въведоха и някои нови форми, особено за незадоволеното и формиращо се търсене, като изложби базари, кулинарни изложби. Много полезни се оказаха анкетите сред населението и особено срещите между търговските работници в селищата и купувачите. Този непосредствен контакт дава възможност по-добре да се изучат желанията и претенциите на потребителите, да се подобри организацията на работа на търговските обекти и работници. Тези резултатни срещи ще продължат и в бъдещата наша дейност. Нужно е партийните организации да полагат повече грижи за тяхното организиране, за разгласата им, за предварителната им подготовка и особено за бързото решаване на повдигнатите от населението нерешени въпроси.

Въпреки някои положителни страни изучаването на потребителското търсене не отговаря на сегашните изисквания, а те в близките години значително ще нараснат. Поради несъвършенството на потребителското търсене и лошото снабдяване често зареждането със стоки в някои магазини става стихийно, определя се от активността на ръководителите, за някои стоки — от личните връзки с експедиторите или от неправилно лично стимулиране на някои хора, от които зависи снабдяването. Декемврийският пленум ясно сочи изискванията и пътищата за решаване на този въпрос.

Пето: отново трябва да подчертаем необходимостта от реализиране на изискването ръководните търговски дейци да бъдат политически дейци, лично да участвуват в идеологическата и възпитателната работа сред колективите. Разясняването и изпълнението решенията на Декемврийския пленум е подходящ случай за ярка политическа изява на всички търговски ръководители, за мобилизиране на търговските работници за активно участие в осъществяване решенията на пленума.

Digitized by Google

По техния пример

Много неща Кюстендилската окръжна партийна организация научи от Брянската областна организация на КПСС.

По техния пример бе създадена по-добра система за партийна информация. В сектор „Партийна информация" на окръжния комитет на БКП са въведени папки за всеки партиен комитет. Там инструкторите поставят материалите от извършени проверки и справки по отделни въпроси. Това позволява да се правят по-пълни изводи за работата на комитетите.

В окръжния комитет на БКП има специален дневник за сигналите и предложенията от страна на партийните комитети. Снемането им от отчет става, след като те бъдат изпълнени.

Както в окръжния комитет, така и в градския комитет на БКП в Кюстендил и общинските партийни комитети в Коняво, Граница и др. са въведени тетрадки, в които членовете на партийните комитети и щатните работници на окръжния и градските комитети вписват впечатленията си от посетените събрания в първичните организации. Това дава богата информация, съдействува по-добре да се опознава животът в организациите, да се вземат по-правилни решения.

По опита на Брянската градска партийна организация градският комитет в Кюстендил установи практика секретарите на първичните организации и заводските комитети на БКП всеки месец да отчитат по специален образец станалите мероприятия през месеца и тези, които се заплануват за следващия, както и настроението на хората. За целта във всяка първична организация има папка, в която се съхраняват отчетите и справките.

В окръжната партийна организация широко се внедрява самоотчетът на комунистите. Тя съдействува да се повишава чувството на отговорност за изпълнението на поръченията, за подобряването на дисциплината.

Бюрото на окръжния комитет на БКП реши в окръжната партийна организация да се състои разговор на тема: „Повишаване личния пример на комунистите за изпълнение решенията на X конгрес на БКП". Това ще стане на три етапа. Първият бе посветен на 90-тата годишнина от рождението на Г. Димитров и завърши през юни 1972 г. Тогава комунистите поеха лични обещания за изпълнението решенията на Десетия конгрес на БКП. Вторият етап е в чест на 30-тата годишнина от победата на Девети септември и ще завърши до септември 1974 г. През това време в партийните групи, в първичните организации, по цехове, отдели, бригади и смени ще стане разговор, в който всеки комунист ще отчете как изпълнява поетите задължения. Третият етап ще завърши през 1976 г. Той ще бъде посветен на Единадесетия конгрес на БКП. Това ще бъде рапорт на отделните колективи пред ЦК на Партията, когато ще се отчете как са изпълнени решенията на Десетия конгрес.

По примера на КПСС, с цел да се регулира по-добре качественият състав, в по-големите партийни комитети са изградени комисии, които задълбочено проучват желаещите да постъпят в Партията. По този начин се намалява възможността в партийните редове да влизат хора, които нямат нужните качества.

За да се използва по рационално квалифицираният труд, е проучен опит на областния комитет на КПСС в Брянск. В какво се състои той? В комитета има отдел „Общ". Той се състои от няколко души оперативни работници, а останалите са технически персонал: машинописка, телеписка, технически секретари на секретарите на областния комитет и на отделите. На два отдела има един технически секретар. Всички материали, които се обсъждат в бюрото на комитета, минават през този отдел. Той съдействува да се внасят в бюрото конкретни решения и своевременно запознава изпълнителите с тях, организира контрола за просрочените решения. С една дума цялата техническа дейност се извършва от този отдел. Това дава възможност политическите работници на комитета да се занимават изцяло с организационна дейност.

По примера на Комсомолската организация в Брянския ирригационен завод в Кюстендилската окръжна организация на ДКМС от всеки комсомолец се внедрява личен комплексен план за изпълнението на петилетката.

Дружеските връзки между Кюстендилски окръг и Брянска област допринасят много да се черпи опит и в останалите сфери на обществено-политическия живот, в различните стопански отрасли.

Digitized by Google

Загинаха с песен на уста

В историята на нашата Партия блестят със силата на вечната си красота и прелест подвизите на многобройни герои. Онова, което дълбоко покорява, силно вълнува и възпитава, грабва сърцата и умовете — остава незабравимо през целия живот, е проявената от тях непоколебимост и твърдост на духа, революционната им безкомпромисност, безстрашието им пред лицето на смъртта — пред разстрела, пред бесилката и на бесилката. Особено възхитителен и легендарен е подвигът на онези борци, които в предсмъртните си минути запяват революционна песен или издигат лозунги, разкриващи тяхното твърдо комунистическо верую, интернационалната им пролетарска солидарност и горещата им любов към СССР. Тяхната светла вяра в неизбежната победа на комунизма.

Тези случаи са особено характерни за двата важни периода от историята на Партията и революционното работническо движение: Септемврийското народно антифашистко въстание през 1923 година и въоръжената борба против фашизма през 1941—1944 година.

●

Късният септември на 1923 година бе ознаменуван с гръмкото „ура" на въстаналите работници и селяни. Ликуваха под небосклона родните селища. Вятърът волно полюшваше високо развените червени знамена, триумфиращите символи на победилата революция. Но кратка бе могъщата радост на въстаналия народ. Последва кървав разгром. Под бесния вой на вражеските канонади паднаха стотици и стотици въстаници, пламъците на пожарите опустошиха редица села. Потекоха кървави волите на Дунав, Огоста, Горноджумайска Бистрица. По телеграфопощенските стълбове увиснаха обесени. Много септемврийци проляха кръвта си в сражения за извоюване на червените победи, но още повече от тях загинаха като истински герои — мъченици на революцията в дните на погрома. В летописа на въстанието светят с неповторимото си очарование подвизите на плеяда септемврийски герои.

Digitized by Google

Ето няколко страници от тая летопис.

24 септември. Под убийствения артилерийски огън на врага стотина бойци, предвождани от Атанас Цветански, щурмуват гара Саранбей (Септември), Пазарджишко. С „Напред, другари, за новото общество!", Цветански самоотвержено лети във вихъра на боя и увлича след себе си бойците. Но внезапно вражески куршум го поваля и прекъсва бунтовния му призив. Гара Саранбей става лобно място на любимеца и организатора на комсомолската младеж в Пазарджишката гимназия, на 21-годишния секретар на околийския комитет на Комсомола и член на окръжния комитет на БКП в Пазарджик.

25 септември. Във веригата меричлерски въстаници, заловени в сражение с фашистка кавалерия, карани под конвой за Чирпан, с мъка крачи Жечо Карафизиев. Обезобразеното му лице е обляно в кръв, а едното му око, избито от кавалерийска сабя, виси на бузата. В ръцете си едва държи плененото червено въстаническо знаме. Подофицерът изверг, непрекъснато подбутващ го да върви по-бързо, изведнъж с „тържествуваща" ирония властно заповядва на Жечо да извика високо: „Да живее Цанков!". Но вместо това от пресъхналото гърло на въстаника се изтръгва лозунгът: „Долу царизмът!" Побеснелият подофицер мълниеносно го разстрелва в упор. Възнак пада в крайселската царевична нива 21-годишният комсомолски секретар, прекрасният Жечо.

С пареща болка, откъснали от сърцето си своя свиден син, меричлерските въстаници продължават пътя си за Чирпан.

27 септември. Партийният клуб в Стара Загора е препълнен. Тук са арестувани над 300 въстаници. Нахлулите в полунощ в клуба полицаи и шпицкомандаджии викат неколкократно за „справка" секретаря на окръжния комитет на БКП Неделчо Николов. Прозрял коварната им цел — да бъде разстрелян под предлога „при опит за бягство", — Николов решително отказва да напусне сградата, в която дни наред се е носило неговото ободряващо и вдъхновяващо въстаниците слово. Предан до смърт на революционната си клетва, обаятелният комунист се изправя на сцената в клуба и категорично заявява: „Няма да мръдна оттук, от това свято място, стреляйте, палачи! Не искам да бъда подло убит под претекста „при опит за бягство". Аз искам да умра тук пред очите на своите другари."

Незабавно пушечни залпове пронизват пламтящото сърце на 27-годишния окръжен партиен секретар, на телеграфиста Неделчо Николов. В тази кървава нощ комунистическият клуб в Стара Загора се превръща в същинска революционна светиня, в паметник на безсмъртието.

28 септември. Шумаците в местността „Крива вада" край Самоков приютяват навеки 12 видни партийни, комсомолски деятели и леви земеделци — единофронтовци. След мракобесническа инквизиция в казармите и в обществената безопасност в Самоков те са захвърлени тук полуживи. В късната септемврийска нощ те подемат със сетни сили и за сетен път „Интернационалът" — химна на революцията и свободата. Вбесени от това, палачите се нахвърлят с ножове върху духом несломените борци и така ги доубиват. Тук завършва жизнения и борческия си път и членът на Контролната комисия при ЦК на БКП, основателят на Самоковската партийна организация, ръководителят на славната Самоковска комуна адвокатът Борис Хаджисотиров. Чудовищната инквизиция, на която дни наред е подложен — рязане и горене части от лицето и тялото му, — съпроводена с настойчивото полицейско искане да се откаже от комунистическите си идеи, завършва с неизменното му, желязно „не"! Започнал делото си като апостол на комунизма, Хаджисотиров го увенчава и обезсмъртява като верен и предан до смърт войник на пролетарската революция.

28 септември. Над лакатнишките скали витае легенда — един непо-

Digitized by Google

мръкващ спомен за подвига на четирима септемврийци, на четирима баладични герои. След двудневни ожесточени сражения с части на софийския гарнизон, владеещите гара Лакатник и селото въстаници са разбити, а водачите им — взети в плен. Откарани от палачите на най-високото място на величествените скали, в подножието на които се вие и шуми Искър, въстаниците са поставени пред 5-минутен ултиматум: да се откажат от комунистическите си идеи или в противен случай ще бъдат хвърлени от скалите долу. Последва спонтанно мъжествен, комунистически отказ й във вечерния сумрак стремглаво от стръмните урви надолу четиримата се свличат с вика „мерзавци!". Героите са: участникът в бунта на крайцера „Надежда", висшият морски офицер, механикът от минното предприятие в Елисейна, главният въстанически организатор и ръководител Стефан Василев; инженерът химик, изобретателят от същото предприятие Йордан Куртев; железарят Димитър Бояджиев; миньорският работник Милан Петров.

29 септември. Полунощ. След тридневни люти сражения в местността „Грамадите" в Родопите врагът прострелва 12 юначни брациговски въстаници. Преживели ада на фашистката инквизиция, изпокъсани, посинели, но стаили дълбоко в себе си пламъка и крилатия патос на революцията, те храбро посрещат смъртта с гордото съзнание на изпълнили докрай дълга си пролетарии. Още не заглъхнало ехото на изстрелите, разкъсали дълбоката нощна планинска тишина, ненадейно се разнася възгласът на надигналия се изпод мъртвите си другари 19-годишен комсомолец от Брацигово — общият работник Славчо Кърналов: „Палачи! Жив съм още! Стреляйте! Революцията ще победи!" Незабавно усърдно прицелил се палач пронизва смелия орел. В злокобната нощ в дебрите на Родопа изниква една братска, пролетарска могила. На паметната плоча върху лобното им място четем издълбания след 9 септември 1944 година надпис: „Пътнико, предай на републиката, че 12 борци в борбата за социализъм бяхме разстреляни през злокобната нощ от фашистката банда!"

30 септември. Бясно нахлула конна войскова част сее смърт и разрушения в село Горна Гнойница, Ломско, над което само преди няколко дни в пламъците на въстанието се е развяло победно червеното знаме! Призори от проплакалото, в ужас изтръпнало село, 76 въстаника с вързани назад един за друг ръце, под конвой, водени от фелдфебел, потеглят в неизвестна посока. На 5 км от селото в местността „Шумака" в района на с. Черни връх пушечни изстрели събарят запелите в предсмъртната си минута „Интернационалът" пленени герои. Бликват потоци кръв. „Комунист съм, стреляйте в главата, гадове" — внезапно се провиква, едва приповдигайки се изпод човешката клада, случайно оцелелият член на революционния комитет Кръсто Гоцев. Незабавно нов яростен залп удавя сетните думи на стария комунистически ветеран; храбро бил се в авангарда на въстаническите редици.

В полунощ с волски коли близките на загиналите извозват труповете. Край селото в общи гробове полагат бащи и синове, по двама и по трима братя.

„Убийци, делото, за което отиваме, ще пребъде!" — са предсмъртните думи на септемвриеца, на бедния, неграмотен селски ратай Кузо Митров от с. Стубел, Фердинандско (Михайловградско).

С „Интернационалът" на уста посрещат смъртта и изкараните на разстрел комсомолци въстаници от с. Долна баня, Ихтиманско.

Digitized by Google

1941–1944 година. Време на открита въоръжена борба против фашизма, апогей на историята на Партията и революционното работническо движение. Загиват хиляди чеда на Партията и народа. Стотици от тях записват със златни букви имената си в революционната ни летопис, показват блестящи, изключителни образци на пролетарски героизъм и себеотрицание. Превръщат се в безсмъртни символи на социалистическата революция.

8 ноември 1941 година. След дълга престрелка с фашистка глутница, блокирала дома му в един от крайните работнически квартали на пролетарския Сливен, последният куршум отправя в огненото си сърце Съби Димитров. Предсмъртните му слова: „Да живее справедливата борба на СССР", „Войната ще бъде спечелена от СССР" утвърждаващо и тържествено проечават в ранното есенно утро.

Крупен деец на БКП, бивш неин секретар, представител на ЦК на БКП при ЦК на Испанската комунистическа партия по време на Испанската гражданска война, текстилният работник Съби Димитров се завръща от емиграция в СССР, за да вложи своя опит, сили и умение във въоръжената борба на народа против нацистките нашественици и българските монархофашисти. Нелегално слязал с подводница на родния черноморски бряг и преминал през редица вражески барие-ри, той успява да стигне до Сливен, да се свърже с функционери на БКП и се включи в борбата.

26 юни 1942 година. В тунелите на стрелбището при школата за запасни офицери в София са разстреляни 18 комунисти. Осемнадесет беззаветно предани бойци на революцията, български политически емигранти, дошли през август—септември 1941 година от СССР в помощ на вдигналия се на въоръжена антифашистка борба трудещ се народ. Редица от тях, калени в пламъците на Войнишкото и Септемврийското въстание от 1918 и 1923 година, били се в редиците на интернационалните бригади в Испания, всички пламенни строители на новото общество в СССР. Решително отказали да наметнат върху главите им чулове преди разстрела, те посрещат като същински рицари на революцията смъртта с широко отворени очи. Преди командата за разстрелване тунелите гръмват от железните им борчески викове и възгласи: „На нас паметници ще издигнат тук!", „Да живее Съветска Русия, победата е нейна!", „Да живее независима и щастлива България" . . .

Тук на стрелбището пада един от първенците на безсмъртната комунистическа фаланга — Цвятко Радойнов. Член на ЦК на БКП, ръководител на Централната военна комисия при ЦК на БКП, един от основателите на Първа републиканска армия по време на Испанската гражданска война, талантлив преподавател по тактика на съвременната война във Военната академия „Фрунзе" в Москва.

23 юли 1942 година. На същото място с Ботевата песен на уста: „Тоз, който падне в бой за свобода, той не умира" падат прострелени шестима национални герои — членове и сътрудници на ЦК на БКП, участници в авангардните редици на борбата, обрекли живота си пред олтаря на свободата и революцията. Смъртта изгръгва от редиците на борбата Антон Иванов — член на Политбюро на ЦК на БКП, неизменно член на ЦК на БКП от 1921 година. Още от ранна младост, застанал под аленото знаме на Партията, страстен и огнен партиен организатор и ръководител, той е борец от най-висока класа. Тук е и ловкият и твърд като челик конспиратор, „железният металик" Атанас Романов, и лиричният, но партийно страстен, безкомпромисен и бор-

Digitized by Google

бен публицист и очеркист Антон Попов, и закърменият от ранно детство с идеите на комунизма, пламенният основател на БОНСС Петър Богданов. Тук е безсмъртният пролетарски поет и революционер Никола Вапцаров. Тук е инженерът Георги Минчев. Революционери с неувяхваща слава!

12 ноември 1942 година. На заснежения скат над родното си село Макреш захапва дулото на партизанската си карабина и с последния куршум пръсва черепа си, но не се дава жив в ръцете на врага партизанинът от Видинския отряд Мито Марков (Кръсто). Преди смъртта си с изтичащата от раната си кръв върху снега той написва: „Да живее СССР", а на приближилите го жандармеристи извиква: „Не ще се предам! Аз ще ви покажа как се умира за Партия и народ!"

На следния ден в ранни зори партизаните от отряда полагат свежи горски цветя на гроба на бойния си другар — първата скъпа жертва на отряда, произнасят клетвени думи да следват светлия му пример, да служат с цената на живота си на святото революционно дело.

Току-що завършил гимназия, 20-годишният Мито Марков поема пътя на нелегалната борба. Наскоро след това го избират за член на окръжния комитет на РМС във Видин.

20 януари 1944 година. От пладне до късна вечер средногорската местност „Дерменка" се тресе от адски тътен. Партизаните от Чехларската дружина на отряд „Христо Ботев" водят епичен бой с многочислен противник. Бойният им призив: „Да бием врага!" се смесва със свистенето на куршумите и експлозиите на бомбите. В този злокобен ден ботевци слагат костите си в горите на Дерменка, в пазвите на хайдушката Средна гора. Пръв с лозунга на уста: „Смърт на фашизма!" загива политкомисарят, а след него с „Напред, другари, бийте врага за комисаря и за всички загинали!" пада и командирът на дружината.

В партизанската землянка намират тетрадката на комисаря, разтворена на листа, върху който той започнал възторженото си слово за проектираното за следващия ден партизанско тържество в чест на Ленин по случай 20-годишнината от смъртта му. „Малко време остава, другари — пламенно пише комисарят — до нашето освобождение, когато свободно ще празнуваме годишнината на Ленин. Иде Червената армия! Тя носи свобода на всички народи!"

Бедният селски син от с. Чехларе комисарят Иван Чакъров като ученик в Пловдивската гимназия влиза в редиците на РМС, а през 1941—1942 година, едва на 23-годишна възраст, възглавява партийната организация в родното си село.

На следния ден, на 21 януари, в Дерменка пияните жандармеристи разстрелват Гита и Георги Господинови от с. Източно Шивачево, Чирпанско. Запяла „Интернационалът" преди командата на подофицера към ротата войници, Гита, пламенната ремсистка от Чирпанската гимназия, се строполява върху земята редом с брат си.

11 март 1944 година. Привечер. Свирейки „Интернационалът" с малкото пиколо, с което месеци наред е веселил другарите си от отряда, със стичаща се от раната върху брадясалото му лице струйка топла кръв, след продължителен бой, улучен от вражески куршум, безжизнен се свлича на скалите над Брацигово Паница Семерджиев.

Цял месец преди гибелта си Паница заедно със своите другари от легендарния отряд „Антон Иванов" отстъпва под напора на преследващите ги хиляди полицаи, жандармеристи и войници в дълбоко заснежените колкото човешки ръст Родопи, в ужасна виелица и сковаващ студ. След дълго и мъчително бродене най-сетне той успява да приближи родното Брацигово, но тук смъртта го сварва едва на 22-годишна възраст.

Digitized by Google

Краят на май 1944 година. От моста на буйно придошлата Рилска река заедно с другарите си щурмоваци от Първа софийска партизанска бригада дълго и яростно обстрелва врага — открил канонаден картечен огън срещу партизаните — гимназистът Малчо. Макар и смъртоносно ранен, той не прекъсва боя, докато по моста не премине и последният боец, докато не изтече и последната му капка кръв. „Другари, отивам си — прощава се в предсмъртните си минути младежът. — Бийте противника без отдих! Победата е близка! Смърт на фашизма! Свобода на народа!" Запява партизанския марш и така, с песен на уста, угасва. Първа софийска партизанска бригада продължава освободителния си поход на юг.

11 август 1944 година. В местността „Стефанов камък" в южните склонове на средногорския връх „Вежен", след тежка и неравна битка загиват 10 бойци от Първа средногорска партизанска бригада „Христо Ботев", между които Иван и Минка (Искра) Ботовски от Пловдивското село Падарско. Отзовал се на горещата молба на смъртоносно ранената си 17-годишна сестра да я убие, за да не издевателствуват с нея след пленяването ѝ жандармеристите, Иван прощално я целува, а след това поставя между двамата бомба и преди да я взриви, гръмко се провиква: „Злодеи, живи не ще ви се дадем! Ето как умират комунистите!"

●

Посочените примери са само страничка от голямата, златна летопис на пролетарското мъжество и самоотверженост — гордост за нашия героичен народ, за нашата Партия.

Последните думи на септемврийците от 1923 и 1941—44 година станаха покъртителен израз на легендарен героизъм, на крилата вяра в победата на революцията, в силата на социализма. Сетната си въздишка и сетния си поглед те превръщаха в нравствено богатство, завещано на бъдещето. Богатство, което ни прави силни, непоклатими.

Магдалена БАСМАДЖИЕВА

Digitized by Google

ГРАДСКИЯТ КОМИТЕТ И ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Дзержинск се намира в централния район на Донецкия минен басейн. Именно поради това главен отрасъл на градската промишленост е производството на каменни въглища. Тук има шест шахти за получаване на ценни коксуващи се въглища, няколко завода и строителни организации, широка мрежа от средни и средни специални учебни заведения, както и заведения на здравеопазването, търговията и битовото обслужване. Градската партийна организация наброява към четири и половина хиляди партийни членове и кандидат-членове, обединени в 95 първични партийни организации. Основната част от комунистите (около 70 на сто) са заети непосредствено в материалното производство, или с други думи там, където се решава главната задача на комунистическото строителство.

Градският партиен комитет е орган за политическо ръководство на всички страни на градския живот, призван умело, оперативно и с далечна перспектива да направлява дейността на партийните и другите обществени организации, както и на стопанските ръководства и дейци с оглед творчески да се претворяват в живота решенията на Партията и Правителството. Изпълнението на петгодишния план, създаването на материално-техническата база на комунизма, възпитанието на новия човек сега е главно съдържание на работата на градския комитет, на всички първични партийни организации. Партийните организации при това действуват с присъщите им методи на организаторската и възпитателната работа, стремят се да не допускат каквато и да е подмяна и дребнаво опекунство над работата на държавните и стопанските органи, като направляват развитието на икономиката и културата посредством съответните организации и учреждения, които имат необходимите за това права, кадри и други ресурси.

Решенията на XXIV конгрес на КПСС, на XXIV конгрес на Украинската комунистическа партия, както и на Юнския (1971 г.) пленум на нейния Централен комитет, отдават голямо значение на подобряването на ръководството на първичните партийни организации и повишаването на тяхната роля за изпълнението на задачите, които има да се решават през сегашната петилетка.

Ние си даваме добра сметка за това, че от стила на работата на първичните организации, от техния авторитет и боеспособност в решаваща степен зависи успешната работа на хилядите трудещите се от целия град. Поради това градският партиен комитет отделя голямо внимание на дейността на първичните партийни организации.

Практиката очерта като много важни насоки в дейността на градския комитет, на другите партийни комитети и на бюрата на първичните организации рационалното разпределение на комунистите в решаващите участъци на производството, образованието, културата, здравеопазването и сферите на обслужването, подбора и възпитанието на кадрите, постоянната и задълбочената проверка за изпълнението на директивите и решенията, възпитанието в дух на висока отговорност за възложената работа, всестранното укрепване на социалистическата дисциплина, идейно-възпитателната работа с всеки човек. На първо време успяхме да създадем цехови и участъкови първични партийни организации във всички промишлени предприятия, значително увеличихме броя на партийните групи в бригадите и смените. А това само по себе си много допринася да се подобрява ръководството и на производствената, и на възпитателната работа във всеки колектив.

Започнахме да обръщаме по-голямо внимание на добре обмисления и съставен съобразно научните изисквания план. Вече всички работници от апарата на градския комитет, секретарите на партийните организации се убедиха, че доброто разработване на плана изисква големи колек-

Digitized by Google

тивни усилия, но че само по този начин може да се постигне нещо по-значително. Вече над три години както градският комитет, така и всички по-големи партийни организации си разработват перспективни годишни планове. Като изучихме опита и на други партийни организации в това отношение, а и нашия собствен опит, стигнахме до заключението, че без перспективен план ръководствата, дейците и организациите изпадат в плен на текущите ежедневни грижи и не могат добре да съсредоточават вниманието си върху главните насоки на развитието, не могат да осигурят ефективен контрол за изпълнението на решенията.

Перспективният план трябва да бъде много добре обмислен, да бъде съставен с оглед по-нататъшното развитие. Тогава именно той става конкретен, кратък и добре се поддава на контрол. Изхождайки от тези изисквания, в нашите перспективни планове за 1971 и 1972 г. включихме само основните въпроси, които ще се обсъждат от пленумите на градския комитет и на заседанията на неговото бюро, както и на събранията на градския актив (партиен и стопански), а също и основните мерки за осъществяване контрола по изпълнението на решенията.

От няколко години комитетът системно ратува планово и добре да се координира дейността на партийните, държавните и комсомолските органи, на стопанските дейци, на партийните и обществените организации, като цялата им работа се обвърже в единна верига, изключваща всякакво дублиране и подменяне, както и да се внесе ред в работното време, да се намали броят на съвещанията и заседанията. Получавайки заявките и плановете на основните организации за следващия месец, градският комитет ги изучава и коригира, а след това разработва общоградски план за основните мероприятия. Размножен, този план предоставяме на всички партийни, държавни, комсомолски и профсъюзни органи.

Добър ред внесохме в обучението и информирането на секретарите на първичните организации. По предварително разработен годишен план първия вторник от всеки месец свикваме семинари с тях. Тук се изнасят лекции и доклади по теорията и практиката на партийната работа, обменя се опит, организират се посещения на отделни организации с оглед непосредствено да се вникне в тяхната практика. В заключение обикновено запознаваме слушателите с решенията на комитета, информираме ги по текущи въпроси. Напоследък започнахме да прожектираме и филми на обществено-политически теми. Ето например някои от темите на лекциите и докладите, които през последно време секретари и завеждащи отдели на комитета изнесоха пред семинарите: „Контролът и проверката на изпълнението — важна съставна част в работата на партийните организации", „Ленинските принципи на приемането в Партията и възпитанието на младите комунисти", „Съдържание на идеологическата работа на партийната организация в светлината на решенията на XXIV конгрес на КПСС" и други.

Секретари на партийни организации пък споделиха опита си по организацията на контрола и проверката на изпълнението на решенията, по ръководството на цеховите организации и партийните групи, по организацията на икономическото обучение на трудещите се и работата на комисиите за контрол над дейността на административните ръководства и още много други. Посетихме две заводски организации и на място се запознахме с практиката им по планирането на партийната дейност, ръководството на цеховите организации и партийните групи, организацията на контрола и проверката на изпълнението.

В помощ на секретарите на партийните организации и на груповите отговорници издадохме специален „Дневник на партийния групов отговорник". Опитът ни показа, че тези пособия са много удобни за разработването на плановете, отчитането на партийните поръчения и организирането на проверката на изпълнението. По тях много добре се следи работата на актива. В дневника сме дали образци на цялата партийна документация и това е много полезно, особено за новоизбраните секретари и групови отговорници.

Двадесет и четвъртият конгрес на КПСС отдели голямо внимание на развитието и прилагането на ленинските принципи за подбора и възпитанието на кадрите. „Сега у нас в работата с кадрите — изтъкна Л. И. Брежнев — се утвърди такава практика, когато доверието и уважението към хората се съчетава с принципна взискателност към тях. Всичко това създава делова другарска обстановка, дава възможност на дейците по-пълно да проявяват способностите си."[1]

Изхождайки от указанията на В. И. Ленин и решенията на конгреса по кадровите въпроси, нашият градски комитет постоянно се грижи да се подобрява съставът на ръководните кадри, да се засилва отговорността им за възложеното дело. Сега почти половината от секретарите на първичните организации са с висше или незавършено висше образование, а останалите — със средно — общо или специално образование. Над 40 на сто от тях са жени. Чувствително се увеличи броят на секретарите до 35-годишна възраст. Положителни качествени изменения настъпиха и в състава на стопанските, профсъюзните и комсомолските кадри.

Наред с известните форми на работа с ръководните кадри като политическото и икономическото им обучение, изслушването на отчети за свършената работа, възлагането на поръчения да излизат с полити-

[1] Л. И. Брежнев, Отчетен доклад на ЦК на КПСС пред XXIV конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз, стр. 134.

Digitized by Google

ческа лекции и доклади и т. н., в предприятията и учрежденията в нашия град пристъпиха и към практиката на общественото атестиране на ръководните и инженерно-техническите кадри.

Да вземем например следния случай: атестационната комисия в Машиностроителния завод, възглавявана от директора на завода, члена на бюрото на нашия градски комитет А. В. Степаненко, вече няколко години разглежда професионално-техническата подготовка и обществената работа на всеки инженер и техник поотделно. Комисията излиза със становище по това доколко един или друг друг подхожда за заеманата от него длъжност. По предложение на комисията четирима инженери бяха издигнати на по-високи длъжности, а един беше приведен на по-ниска. Сега ние внимателно изучаваме опита по обществената атестация на кадрите и вземаме мерки повсеместно да го разпространим.

Много важно място в партийното ръководство се пада на проблемите на контрола. В. И. Ленин не можеше да си представи управлението, организаторската работа без осъществяването на строг контрол и проверка на изпълнението. „Проверка на хората и проверка на фактическото изпълнение на работата — писа той, — ь това още веднъж в това, само в това е сега същината на цялата работа, на цялата политика."[1] На основата на богатия опит на нашата партия в това отношение градският партиен комитет и първичните организации утвърдиха много ефективни форми и методи на партиен контрол.

На всеки пленум на градския комитет, на всяко партийно събрание се изнася информация за изпълнението на предишните решения, а така също за работата на партийните ръководства и организации през определени периоди. Така ние се стараем тясно да обвързваме плановете със задължителна и обективна информация и постоянен контрол. За подобряването на организаторската работа и особено на контрола по изпълнението на взетите решения у нас се утвърди практиката градският комитет, другите партийни комитети и бюрата на първичните организации месечно да разглеждат само по един основен въпрос. Това между другото позволява партийните дейци, комунистите да отделят повече време за жива организаторска работа сред трудещите се, по-добре да се свързват с хората, да се запознават с техните потребности и предложения, по-ефективно да осъществяват партийния контрол. Още през 1971 г. времето, отделено от партийните работници от апарата на градския комитет за непосредствена работа в заводските, учрежденските и първичните организации, се увеличи с 35 на сто в сравнение с 1969 година.

Утвърди се и практиката всяка седмица да провеждаме съвещания с апарата на градския комитет. Всеки петък на тези съвещания изслушваме информации за посетените от членовете на апарата партийни организации и оказаната им конкретна помощ, за настроенията на хората, за общественото мнение в трудовите колективи. На тях сътрудниците на комитета обменят опит, а ние редовно ги запознаваме с директивите и решенията. Набелязваме и мерки за преодоляване на забелязани слабости.

Всички партийни организации и ръководства имат специални картотеки или книги за проверка на изпълнението и партиен контрол. В тях са фиксирани конкретните решения със съответните срокове и отговорниците за изпълнението им, както и лицата, които трябва да извършат проверката и контрола. На събранията на организациите или на заседанията на ръководствата се изслушват доклади за хода на изпълнението, конкретно се съобщават имената на онези, които са допуснали едни или други слабости или протакат изпълнението на решенията.

Много действена форма за партиен контрол са отчетите на ръководителите и на други другари, на които са възложени конкретни поръчения. Така в някои миньорски и в други организации изслушват отчети на директорите на шахтите, на началниците на участъците и майсторите за тяхното участие в идейно-възпитателната работа с трудещите се, съобразно индивидуалните им планове, за възпитателната работа във връзка с мобилизирането на колективите за предсрочно изпълнение на социалистическите обещания и по други въпроси. Практиката ни убеждава, че това е не само действена форма за партиен контрол, но и много важен метод за възпитанието на кадрите.

През последните години градският комитет и другите партийни ръководства засилиха грижите си за подготовката и провеждането на партийните събрания, съобразявайки се с постановлението на ЦК на КПСС „За практиката на провеждане на партийните събрания в Ярославската градска партийна организация".

През последните три години неведнъж обсъждахме този въпрос както на пленуми, така и на заседания на бюрото на комитета. Всеки месец например анализираме специални информации от първичните организации за характера и качествата на проведените събрания, а получените впечатления и заключения обобщаваме и споделяме със секретарите на семинарните занятия. Всеки член на комитета задължително участвува в подготовката и провеждането на едно-две събрания на партийни организации през месеца. При подготовката на един от пленумите на комитета изучихме мнението на комунистите за характера и действеността на партийните събрания. Съвместно с градския вестник „Дзержински миньор" проведохме и анкета по този въпрос. Комунистите споделиха

[1] **В. И. Ленин**, Съч., т. 33, стр. 200.

Digitized by Google

немалко делови предложения. Много от тях оповестихме на страниците на вестника.

В резултат на взетите мерки броят на решенията, които ръководствата и организациите вземат, намаля с четвърт в сравнение с 1969 г., а за сметка на това те станаха по-конкретни и целенасочени. Това пък допринесе много да се подобри и контролът за изпълнението на решенията, да се засилва отговорността на ръководителите и всички комунисти. Сега на практика повече от половината изказващи се на събранията са от средите на работниците от материалното производство. Особено внимание се отделя за засилване активността на младите комунисти. В някои организации от 60 до 75 на сто от младите комунисти дават всестранен отчет пред партийни събрания как изпълняват възложените им поръчения и как съблюдават партийния Устав. Сега залягаме да се утвърди практиката всяка година да се изслушват отчети на още повече комунисти пред събрания на организациите или заседания на ръководствата им.

Много интересен в това отношение е опитът на партийната организация във Фенолния завод. Тук партийното бюро търси такива методи, които да способствуват за засилване на възпитателното въздействие не само спрямо отчитащите се, но и върху всички комунисти. На едно събрание например двама млади работници докладваха по следната тема: „Как изпълнявам личните си социалистически обещания и как разбирам авангардната роля на работника комунист". Такъв подход дава възможност да се сравнят възгледите и конкретната дейност на отчитащите се, а едновременно присъствуващите да си направят изводи и за себе си. Очевидно партийното бюро беше помогнало на двамата добре да подготвят отчетите си, но техните изказвания направиха впечатление със своята непосредственост и бяха изслушани с голям интерес. В обсъждането участвуваха 10 души. Стана конкретен, интересен и полезен разговор, наситен с критични бележки, със споделяне на различни възгледи, самокритичност. Преобладаваше оценката на заводските проблеми, така да се каже „от долу". Ползата от такива събрания, на които се обсъжда проблемът за ролята на комуниста и остро се критикуват слабости на отделни другари, е много голяма. Ето защо съвсем обяснимо е защо партийната организация в този завод чувствително засили авангардната роля на комунистите.

Комунисти са и най-добрите сред рационализаторите; те са инициатори и в похода за пълно използване на производствените резерви.

Същото е и в другите предприятия в града, навсякъде най-добри, първенци на осмата и деветата петилетка са преди всичко комунистите. За големи производствени успехи в изпълнението на задачите от осмата петилетка, за личен трудов героизъм и умела организация на работата бригадирът на механизираната каменовъглена бригада И. М. Мазур беше удостоен със званието „Герой на социалистическия труд". Той е не само добър производственик, но и отлично се справя със задълженията си като секретар на участъковата партийна организация, лично много допринася за заздравяване на трудовата дисциплина в участъка, за утвърждаването на творческа дружеска атмосфера.

Сред най-добрите хора на нашия град с гордост можем да споменем имената на комунистите Н. Л. Колесников, Н. П. Красилников, В. К. Човган, Н. К. Бутенко, В. Е. Ромахов и други. Градският партиен комитет, първичните партийни организации не само сочат работата на тези другари и на другите ни първенци за пример, но и организират задълбочено да се изучават техните методи в работата и в ръководството на трудовите колективи. Едновременно те следят школите за член опит да се превръщат в истински ковачници на отлични майстори в различните професии.

Градският и другите партийни комитети, първичните организации поставят в центъра на своята работа проблемите на социалистическото съревнование като могъщо средство за мобилизация на масите за изпълнение на стопанските планове и едновременно за възпитанието на трудещите се в духа на комунистическия морал. Заедно с комунистите, работниците, колхозниците и служителите от цялата страна и ние вземаме мерки да се претворява в живота постановлението на ЦК на КПСС „За по-нататъшно подобряване на организацията на социалистическото съревнование".

Широката гласност, конкретността на съревнованието, най-масовото участие на трудещите се в него, ликвидирането на всякакъв формализъм в организацията му, непрестанното търсене на нови действени форми за проявление самоинициативата и самодейността на масите — ето главните задачи, които решаваме сега, опирайки се на активността на първичните партийни организации и на другите обществени организации, особено на профсъюзите и Комсомола. Усъвършенствувайки формите на съревнование, градският комитет се съвства с активистите и с много работници, обобщава техните становища и предложения. Освен това секретари, завеждащи отдели и други сътрудници на комитета посещават други градове, за да изучат отблизо техния опит, да доловят тънкостите и подробностите в организацията и ръководството на социалистическото съревнование.

В резултат на тези усилия разработихме задълбочени и научнообосновани условия за съревнование между предприятията, цеховете, участъците и бригадите. Съревнованието между посочените производствени единици получи названието „Щафета на трудовата слава". Победителите за всяко тримесечие се излъчват по предложение на комисия от представители на партийните, държавните, стопанските и профсъюзните органи, която внимателно анализира резултатите от изпълнението на задачите. Разработен е и специален ритуал на Празника на трудовата слава, на който резул-

Digitized by Google

татите от съревнованието се правят широко достояние на трудещите се и се награждават победителите. Лятно време този празник провеждаме на градския стадион, който побира до 10 хиляди души, а зиме — в градския дворец на културата.

Тържествеността на утвърдения ритуал, поздравителните концерти с участието на най-добрите колективи за художествена самодейност и на професионалисти артисти привличат на тези празници много трудещи се, пионери и други учаши се. На предприятието победител в съревнованието връчваме преходното червено знаме на градския партиен комитет и на градския народен съвет, а заедно с това и голяма светеща червена звезда, която после се поставя на специален постамент на трудовата слава в центъра на града, където се посочват победителите през съответния етап на „щафетата на трудовата слава". С преходни червени знамена награждаваме и най-добрите цехове, участъци, бригади.

Резултатите от съревнованието много широко оповестяваме в градския, заводските и стенните вестници, по радното. Стараем се и в общоградски мащаб, и в отделните предприятия на мероприятията по чествуването на победителите да придадем подчертан възпитателен характер. За това много допринася включването в подготовката им на голям брой работници и служители и особено младежи и девойки. На самите празненства присъствуват хиляди хора.

Все по-широки размери придобива съревнованието за удостояване със званието „най-добър в професията" и „най-добър в града". На победителите в съревнованието връчваме специални грамоти с портрети.

Струва ни се, че не е безинтересно да отбележим и следния факт. В съревнованието за най-добро предприятие, участък, цех, бригада, за най-добър в професията и града, винаги се води много упорита борба. За това свидетелствува и обстоятелството, че през последните години почти за всяко тримесечие победителите се сменяват. Затова се стремим да изучаваме опита на най-добрите, своевременно да забелязваме всяко ново начинание и широко да го разпространяваме, да го правим достояние на всички.

Така вниманието ни беше привлечено от ефективните по възпитателното си въздействие форми на съревнование между бригадите и цеховете в Машиностроителния и Фенолния завод. Те имат разработени условия, според които целият цех, цялата бригада отпадат от съревнованието, а това ще рече не получават и никакви морални или материални насърчения, ако макар и един работник от тях грубо е нарушил трудовата дисциплина или е извършил някакво антиобществено провинение. В колективите на тези предприятия още сега действува принципът на социалистическия колективизъм: отговорност на всеки пред колектива и за колектива и отговорност на колектива за всеки негов член.

Градският комитет сега решава важни проблеми, стреми се да разкрива и отстранява недостатъците както в своята работа, така и в дейността на първичните организации. По всички основни въпроси се съветваме с комитетите и бюрата на първичните организации, като залягаме да се повишава авторитетът на партийните организации и ръководства, да се засилва инициативността на партийните дейци. Заедно с това самите ние непрестанно черпим поуки от опита на низовите ръководители. Безспорно само такава неразривна връзка между градския партиен комитет, първичните организации, техните ръководства и всички комунисти може да осигури успешно да се решават сложните задачи на комунистическото строителство.

Тимофей КУЛИНИЧ
секретар на Дзержинския градски комитет на Украинската комунистическа партия

Digitized by Google

Първият от Ловешко

„А как те любя аз, Родино —
на думи или на дела,
ще разбереш, кога загина,
когато победя смъртта!"

Така бе записал абитуриентът върху корицата на тетрадката си по литература.

Може би някакъв мимолетен порив се беше излял в тези стихове? Така би решил човек, който не го познава. Всеки, който е имал удоволствието да бъде близо до него, да общува с него, знае, че тези клетвени редове не са амбициозно излияние на някакъв фанатик — те естествено произтичат от смисъла и логиката на целия му живот.

Потърсим ли очертанията на неговия жизнен път, ще видим едно неспокойно, прекъсвано ученичество; селски и чиракски труд в бащината работилница. Две години Моньо Иванов Минев е работник; участвува в масови организации, нелегални кръжоци, ученически дискусии... По-късно — автор на полемични редове на страниците на местните вестници, лектор на публични събрания... После — следване, гладуване, работа и бонисгки вълнения в София; посещения при политзатворника от Варненския затвор Христо Ив. Кърпачев, станали начало на една трогателна дружба до края на живота; оживена обществено-културна дейност; легални, полулегални и нелегални србирки и конференции.

Моньо Иванов Минев, първи от Ловешко—Троянския край поел по нелегалните пътеки на 1 септември 1941 година, превърна своето родно село Крушуна в крепост на партизаните.

• • •

Ранно утро. 23 февруари 1944 година. Останали са назад две и половина партизански години. Сякаш вчера в Ловешкия „Народен глас" осмокласникът беше цитирал упрека на Маяковски към Есенин:

„Ти забрави,
че когато се намираш на тясно,
и когато дишаш едвам,
да умреш е толкова лесно,
да живееш е подвиг голям!"

„Да живееш!..." С колко мечти и планове го очакваше бъдещето!

Две сини очи доближават пролуката и „обхождат" белия двор, дувара и подаващите се зад него цеви, а по-далече — голата гора, която грозно чернее върху безкрайната снежна белота. Дясната ръка стиска пистолета, лявата се подава свита в юмрук. Юмрукът бавно се разтваря — върху хладната влажна длан лежи патрон. Последният.Ините очи се спират върху него. „Да живееш е подвиг голям". А да умреш?...

И героят се самоубива, написал отрано:

„...Аз искам костите си тук да сложа,
та в силата на моя край
и мойта сила да положа!"

Digitized by Google

* * *

„След като станах на пет-шест години — разказва в своята първа ученическа автобиография Моньо Иванов Минев, — моите родители ме пратиха на училище като слушател, понеже бях голям немирник. Изпърво не исках да отида, но те ме пратиха насила...

Завърших III клас, ала баща ми не искаше да ме пусне да продължа учението, а аз исках. Молих му се, плаках, но не ме пусна и аз останах в къщи."

— Момчето тегли напред, има възможности — застъпил се на другата година вуйчо му Иван Аладжов, — не го затривайте!

Подскачал тънконогият ученик всяка събота и неделя от гара Левски до Крушуна и обратно, подскачал и повтарял сякаш на собствената си майка, която го изпращала тревожно в студените дни: „Не плачи, майко, не тъжи!" ..

В тетрадката по руски език вече е успял да запише: „Ако беше възможно Ботев да възкръсне, той по нищо не можеше позна, че България се е освободила от тиранията". А в тетрадката по френски език гимназистът пита: „Къде е раят? Още вярват глупците, че рай има и адът е под земята... Раят и адът са на земята."

Едва ли друго желание му е коствувало толкова страдания! На пътя към образованието се изпречват едно след друго препятствия. Пред носа му затръшват вратата на Карловското механотехническо училище. Успял след това да се запише в Ловеч, съобщава на вуйчо си: „Драги вуйчо, аз съм изостанал много... Съсипан съм от мисълта, че още не съм открехнал вратите на духовния живот... Когато взема да чета някоя книга, аз изтръпвам от ужас, че още нищо не знам. Аз се изправям като пред някое събитие, в което е трябвало да взема участие, но съм го прозяпал... Но да не се отчайвам. Аз вярвам в бъдещето..."

Тази жажда ражда неговия протест срещу „монопола в науката", срещу превръщането на университетската врата в иглени уши. Тази страст го отвежда в състава на делегация, която протестира пред председателя на Народното събрание. Тя го кара да се озове заедно със свой приятел в Съветското посолство и да моли да бъдат изпратени на учение в СССР. Но тя не го превръща в приспособенец. Напротив, тя ражда, формира и насочва у него социалния протест, тласка го към борба срещу системата, която преграждa пътя му към науката.

Моната беше от ония, които са си съставили теория за живота и които са се появили на този свят, за да го направят по-добър за всички. „Добре разбираме — пише той още като ученик, — че науката ще дари на човечеството свободата, но животът е по-мъдър от всяка наука... А животът е борба... И за какво се води тази борба, ако не за по-добро? И кому е нужно това добро, ако не на хората. Следователно герои на тази борба можем да бъдем само когато даваме на хората повече добро, светлина, истина. Тогава ще заслужим и обичта им."

И по-късно:

„Без народа ние ставаме и смешни, и жалки... Интелигенцията струва нещо само когато е свързана с народа и го разбира. Интелигенцията без народа е едно джудже..."

Затова Моньо Минев винаги стои над тесноученическите и интелигентски вълнения, никога не губи вкус към големите проблеми на деня, към обикновените хора. Нетърпеливо пита: „Изкараха ли читалището?", „Готвят ли нещо учениците за ваканцията?", „Какво ново има от Първи май?, „Среща ли бай Марин, как е той?"...

Влизайки в допир със селяните, той се преобразяваше Любовта и уважението му към тях не се нуждаеха от доказателства, те преливаха в идеализация, в преклонение. За тях той четеше реферати, рецитираше от сцената „Балканджи Ново", обвиняваше социалната действителност в ролята на прокурора от „Калната тонка", осмиваше старите политикани в „Депутатът Тома Тонкин", четеше „Десет дни, които разтърсиха света" или „Азбуката на комунизма".

И селяните му се отплащаха с обич. Спираха го, където го срещнат — на улицата, по къра, в магазина — млади и стари... Приятно им беше да го слушат, а мислите му винаги ги вълнуваха. Те и досега помнят как той дръзко притисна фашисткия депутат Никифоров до стената:

„— Вие казахте, че България е неутрална и независима страна. Но кое гарантира нейната независимост и неутралитет?

— Царят, правителството, нашата политика... — бърза да отговори депутатът.

— Но защо тогава нашето стопанство, целокупната ни политика все по-тясно се обвързват с Германия?

— Това с нищо не накърнява нашата независимост. Германия е наш приятел

— Тогава защо правителството отхвърли предложението на Съветска Русия за сключване пакт за приятелство и взаимопомощ с България. Нали СССР е в съюзни отношения с Германия? Кое пречи тогава?!

Публиката шуми, а депутатът кипва..."

* * *

Районът, който обикаля Моньо Иванов Минев, се превръща в една от най-яките опори на партизаните. Четата, чийто несменяем политически ръководител е той, разгръща активна дейност, организира акции в селата Г. Сливово, Червена (съвместно със свищовските партизани), Александрово, Дрянов, П. Славейков (съвместно със севлиевци); устройва засади, наказва полицаи и народни врагове; извършва диверсии по ж. п. линиите; изгаря сеновали;

Digitized by Google

влиза в кметски къщи... За четата все по-често и по-далече се говори. Заканват се: „Ще дойде тя!...“ Политкомът се радва и пише:

„Кажи ми, кажи,
либе Севдано,
като за вода
ходиш тъй рано,
ти чула ли си
да се приказва
кои са били
тук отзарана?
През село рано
в зори минали...
Севдано, казват,
били чавдарци!?
Запели песни,
знаме развяли,
и на мегданя
речи държали...“

• • •

Хоро играе Крушуна, но от него настръхват косите. „Тропай де-е... Какво се мъкнете като умрели!“ — подвикват „шаферите“ — единият, отпред с кило вино, а другият с пистолет подкарва хорото отзад. „Младоженецът“ ей го там, лежи опнат до стълбите на снега — Моната.

„Няма ли да има край, майко-о-о...?“ — кръсти се под забрадката жена, загледана в него.

Свърши се вече. Това е последната „сватба“. Само за месец крушунчани изиграха петнайсет такива сватби.

Няма и година още, когато разтърсен от смъртта на своя боен другар Христо Кърпачев, Моната му посвети стихове, без да знае, че всъщност пише и за себе си:

„Народът — стар хайдутин — знае
почит да му отдаде.
Той паметник ще му извае
от песни, приказки и стихове!“

И сега крушунчани играят хоро на оня площад, но той вече не е същият. Горе върху гранита, изд ипнат върху юнашки кости, изправен едър мъж, в едната ръка с карабина, а с другата подканя и зове: „Напред!“ И ето вече десетилетия хората го следват, издигайки на Моната и другарите му най-хубавия паметник — паметник от човешки дела!

• • •

Моната — така го наричаха. Една дума с много значения. Тя беше синоним на обаяние и обич, на уважение и респект Име пример.

На 3. II. 1973 година се навършиха 55 години от рождението му. Той изживя помалко от половината от тях. Двадесет и шест години обаче му бяха достатъчни, за да заеме завидно място в живота на нашето поколение. Ония, които го познават, знаят, че няма да преувелича, ако кажа: едно съкровище от мисли, чувства и дела, така щедро въплотени в него, и досега остават неизвестни на нашата широка общественост.

И досега пред мен стои жив и обаятелен неговият образ, одухотворен от една дълбока и топла любов към хората, от мъдростта на тежкия живот, който беше живял, от нежността на една поетична и светла душа, от неугасимата жажда за знания. Целеустременост, зареждана от неизтощимия генератор на идеала и чувствата на една динамична и слънчева натура. Животът бе изковал от него истински сърцевед — умееше да приласкае, да привлече, да даде посока на мислите и поривите, да спори страстно и логично, да убеждава и внушава, да се смее така заразяващо!.. Около него винаги имаше хора.

Той стоя в центъра на един незабравим младежки подем, участвувайки активно в политическия и културния живот на село, в района и в Ловеч. Удаде му се да сплоти и зареди с огромен духовен, политически и нравствен заряд цяла фаланга от нашето поколение.

Той отдаде без остатък всичко, което имаше в неговата богата душа. И заслужава достойно място в нашата памет и в паметта на идните поколения.

Ганчо БОНИН

Digitized by Google

ЧИЛИ ДНЕС

ЕМИЛ АЛАДЖЕМОВ

Интересът към развитието на събитията в тази сравнително неголяма латиноамериканска страна (756,9 хил. кв. км, 9,8 млн. души) непрекъснато расте. И това е напълно обяснимо. За първи път в историята на Латинска Америка едно правителство, което си поставя за цел социалистическото преустройство на обществото, е на власт в резултат на победа в президентски избори и при условията на действуващата буржоазна конституция.

По своя характер сегашният етап на революционния процес в Чили се откроява със своето **антиимпериалистическо, антилатифундистко и антимонополистическо съдържание. Блокът за народно единство** (БНЕ) още сега си поставя за разрешение и задачата за по-нататъшното развитие на революцията, за нейния **преход към социализма:** „Единствената истински алтернатива, а следователно и основна задача на народното правителство е да сложи край на господството на империалистите, монополистите, на помещическата олигархия и да започне строителството на социализма в Чили"[1] — се казва в Основната програма за народно единство, отпечатана в органа на ЧКП в. „Сигло" на 22 декември 1969 година.

Имах възможност, макар и за кратко време, да придобия непосредствени впечатления от чилийската действителност. Това съвпадна с периода на една от последните кулминации в политическите и социалните сблъсквания между правителството и опозицията през есента на 1972 година.

Политическото развитие в Чили, където със значителен успех бе образувана широка народна коалиция, е от голямо значение и дава силно отражение в целия латиноамерикански подконтинент, който решително се е устремил към политическа и икономическа независимост от САЩ, към основни социални преобразования.

1. ИКОНОМИКАТА — НАЙ-ВАЖНАТА ОБЛАСТ НА ДВУБОЯ МЕЖДУ ВЧЕРАШНИЯ И УТРЕШНИЯ ДЕН

Изборната победа от 4 септември 1970 **година бе** триумф не на един човек, макар **че** Салвадор Алиенде упорито се бори за **този** пост в четири президентски избори, **но бе** триумф на една програма. Сам президентът казва: „Моето избиране не е **победа на** един човек, а на целия народ!"

Блокът на народното единство спечели **доверието** на избирателите със своята широка **платформа** за дълбоки революционни **преобразования.** Правителството на Алиенде, **поело управлението в** ръцете си на 3 **ноември 1970 г.,** решително и последователно **изпълнява** програмата на БНЕ.

Национализацията на природните богатства **и** големите предприятия на промишлеността **бе извършена с** широк размах и без забавяне. Главното богатство на Чили — медта, бе върнато на народа. Същото се отнася до селитрата и големите железнорудни мини. Държавени бяха Металургичният завод в Куачипато, електрическата компания, филиал на „Америкън енд форин пауър", най-значителните чуждестранни фирми, които действуваха във вътрешната търговия, както и частните банки. Чилийският клон на крупната американска компания ИТТ, която кроеше зловещ заговор срещу управлението на Алиенде, също бе експроприран. Такава бе участта и на няколко десетки други най-големи промишлени предприятия от монополистичен тип. Те са национализирани, реквизирани или се намират под държавен контрол.

[1] Сп. „Проблеми на мира и социализма", кн. 11/1972 г., стр. 13.

Digitized by Google

Износът на стоки и услуги почти изцяло е предоставен на новосъздадени държавни предприятия. Към 60 на сто от вноса също е в ръцете на държавни предприятия.

Аграрната реформа се извършва с много по-бързи темпове. Тя вече обхвана половината от обработваемата площ.

Националният продукт на страната през 1971 г. се увеличи с 8,5 на сто, а промишлената продукция — с около 12,5 на сто. През първото полугодие на 1972 г. промишленото производство нарасна с 12,7 на сто в сравнение със същия период на предишната година.

Всичко това очертава дълбоките изменения, които бяха извършени в икономиката на страната. Могъществото на промишлените магнати, на банкерите и на латифундистите е съществено разклатено. Но то все още не е сломено докрай

Тези сухи цифри и проценти още не дават пълна представа за широките мащаби на постигнатото, ако не се знае и катастрофалното икономическо положение на Чили по време на управлението на предишния президент Едуардо Фрей (1964—1970 г.). Неговото правителство обещаваше „икономически полет", а фактически бе отбелязано рязко спадане. Докато през 1960—1965 г. темповете на икономически растеж в Чили се движеха средно около 5 на сто, през следващите четири години (1965—1968 г.) те отбелязаха ново намаление. Последната година от управлението на Фрей — 1970 г. — бе най-катастрофална. Тогава темповете спаднаха на 2,5 на сто.

Първите години от управлението на БНЕ остават паметни още и с решителното **намаляване на безработицата** в страната. Сега индексът за броя на безработните е най-нисък за целия период през последните 16 години. От ноември 1970 г. до юни 1972 г. той намаля от 8,8 на сто на 3,7 на сто. Едновременно **значително се подобри използването на производствените мощности** — от едва 50 на сто преди победата на БНЕ, то стигна до 95 на сто в повечето от най-важните промишлени отрасли.

Именно с това можем да си обясним, че истината за положението в Чили се налага дори и през редовете на преднамерените песимистични коментари на буржоазни журналисти. Така в обширния обзор „Икономиката на Чили навлиза в критичен период" на английския „Файнаншъл таймс" (вестник на тежката артилерия на английската буржоазна икономическа мисъл), въпреки явно отрицателната тенденция, авторът (и редакцията) не могат да отминат с мълчание факта за настъпилите „необикновени промени в производствената структура на чилийската икономика". Още по-определено звучи заключението на този обзор, а именно: „Несъмнено се очаква, че тези промени ще модернизират икономиката, ще отстранят застоя в производствената система и ще утвърдят националния суверенитет".

Правителството на Алиенде, партиите от БНЕ и преди всичко ЧКП твърде реалистично и трезво преценяват икономическото положение в страната. Сочейки постигнатото, те нито премълчават, нито подценяват **сериозните стопански трудности в** живота на страната.

Те се чувствуват преди всичко в снабдяването. В Сантяго и други градове се образуват опашки за редица продукти, а някои стоки дори напълно изчезват от пазара. Рязко се засили поскъпването на живота, инфлацията.

Естествено е да се запитаме: кои са причините за тези трудности и какви са пътищата за тяхното преодоляване?

Причините се коренят преди всичко в големите недъзи и слабости в народното стопанство, наследени от предишните режими. Външният дълг на Чили е наистина баснословен, както се изрази лично генералният секретар на ЧКП другарят Луис Корвалан. Той достигна огромната сума от 4 милиарда долара. Всяка година трябва да се правят погашения от над 200 млн. долара.

Наследени са **и другите недъзи.** Повечето от промишлените предприятия са с много остарели съоръжения. Сам имах възможността да видя това в голямото предприятие за преработка на мед в Сантяго „МАДЕКО". Работниците се стараят да внедряват рационализации, но това не е в състояние да компенсира техническата изостаналост.

Селското стопанство от десетилетия също е в криза и застой. То в момента не е в състояние да осигури необходимите продукти за изхранване на населението. А правителството успя да наложи преразпределение на доходите в полза на трудещите се. Покупателната способност на масите значително е увеличена. Във връзка с това лично президентът С. Алиенде отбелязва: „Ако преди сме купували месо, масло, олио за 200 милиона долара годишно, сега трябва да купуваме много повече, защото 52 на сто от чилийците преди се хранеха твърде зле!"

Развитието се натъква на още редица други трудности. Железопътният и морският транспорт, пътната мрежа и пристанищата, складовете за зърнени храни и пр. не са в добро състояние. Те тепърва има да се модернизират.

Междувременно се прибавят и нови трудности. Сред тях от изключително голямо значение е значителното спадане на цената на медта на международния пазар. От това постъпленията на чужда валута в Чили намаляха извънредно много. Както е известно, в тази недостойна игра с жизнените интереси на един народ, устремил се към своята свобода и независимост, не може да не се види и пръстът на САЩ. По такъв начин те също подпомагат реакцията в Чили, като умножават икономическите трудности на страната. Търговците крият стоките, не изпълняват правителствените разпоредби. Появи се чер пазар и контрабандна търговия, спекула с различни курсове на чужда валута. Големи щети на страната нанесе стачката на „босовете" (собственици на камиони) през октомври 1972 г., към която се присъединиха и хора от други професии. Само

Digitized by Google

загубите от тази стачка, по думите на президента Алиенде, се изчисляват на над 200 млн. долара.

Но все пак непреодолими ли са тези трудности?

Не, не са! Правителството на БНЕ, лично президентът и други политически дейци на БНЕ неедкократно и уверено сочат **пътищата за най-ефикасно преодоляване на всички и всякакви трудности** по пътя на страната към бъдещето. Те призовават и организират народа да спечели битката за увеличаване на производството и на производителността на труда. Чилийската работническа класа, трудещите се от градове и села под нейно ръководство се отзоваха на този призив. Стават известни имената на новаторите в производството. Все по-масови са неделните трудови дни.

За характера на трудностите и как на реакцията (в това число и задграничната!) се иска да ги използва свидетелствува примерно и интервюто на западногерманското списание „Дер Шпигел" от края на миналата година с тогавашния чилийски министър на стопанството Карлос Матус. Чрез това интервю се целеше интервюираният, а с него и БНЕ да бъдат „притиснати" до стената, което прозира още от формулировката на въпросите към Матус.

Още в първия четем: „Господин Матус, две години след поемането на властта от Алиенде чилийското стопанство преживява тежка криза. Осуетил ли се е опитът на Чили да осъществи социализъм по демократичен път?"

Карлос Матус даде блестящи отговори, които именно притиснаха до стената тези, които предварително злорадствуваха. Той каза, че за всяко друго правителство икономически трудности в такъв размер биха означавали тежка криза. Но за БНЕ те не са фатални. „Ние създадохме **необратими факти** — добави той, — и затова временните затруднения не могат да ни навредят". Спомена и за главните революционни преобразования, които се извършват в полза на народа.

Другият „притискащ" въпрос на „Дер Шпигел" бе: „Докога ще разчитате на солидарността на работниците? Наистина ли вярвате, че работникът може да търпи дълго време инфлация в такъв мащаб?"

Отговорът на Матус беше също категоричен: „Да, понеже положението на работника сега е много по-добро, отколкото преди две години!"

Тази увереност има своята здрава опора в народа, в чилийската работническа класа. Трудещите се в тази страна неведнъж са показали, че са готови да защищават своето народно правителство и винаги досега са му оказвали пълната си подкрепа.

В Чили се извършват и **други дълбоки преобразования с далечен социално-политически прицел.** Подготвят се преобразование на системата на средното образование, университетска реформа с ясната насока вратите на учебните заведения широко да се разтворят за дъщерите и синовете на трудещите се. Предприема се широко жилищно строителство, подобрява се здравеопазването.

Особено внимание се отделя за преобразуването на политическата надстройка на обществото, свързано с проектите за Националния конгрес (парламента).

2. НОВА ВЪНШНА ПОЛИТИКА

Международните отношения и връзки на Чили престанаха да са инструмент в ръцете на буржоазно-експлоататорската върхушка. Още с идването си на власт Блокът на народното единство изцяло ги постави в служба на народните интереси. Главната цел е: да се създават **максимално благоприятни външни условия** за осъществяването на революционните преобразования.

На тази основа съвсем логично последваха редица стъпки на правителството за **най-тясно и всестранно сътрудничество със социалистическите страни.** Бързо и планомерно се развиват търговските връзки и научно-техническото сътрудничество с тях. Страните от социалистическата общност всестранно съдействуват Чили все по-уверено и резултатно да преодолява трудностите на снабдяването си с хранителни и други продукти. За тази цел Съветският съюз отпусна еднократен заем от 70 млн. долара и още 25 млн. долара под формата на възобновяеми кредити. Общо кредитите на социалистическите страни за Чили възлизат вече на 463 млн. долара и от тях 259 млн. се падат само на Съветския съюз.

Ето защо съвсем понятно прозвучаха топлите думи на президента Алиенде на тържественото обед в големия Кремълски дворец при посещението му в Съветския съюз в началото на декември м. г., а именно: „...Социалистическите страни изразяват братска солидарност с нас. Това най-вече се отнася до този, когото ние наричаме наш старши брат — до Съветския съюз. Благодарение на тази солидарност, благодарение на оказваната ни помощ, благодарение на това, че нашето дело е право, ние никога не ще се отклоним от поетия път, макар че много добре знаем мащабите на противодействието срещу народите, които се стремят към свобода и независимост."

По време на това посещение бе уточнено и по-нататъшното разширяване на съветската икономическа подкрепа за Чили — изграждане на нови промишлени предприятия, разширяване на енергетичната база, доставка на различни съоръжения, обучение на кадри и т. н.

Правителството на БНЕ неотклонно следва политика на разширяване **международните връзки на Чили.** Още на деветия ден от идването си на власт то въз-

Digitized by Google

станови дипломатическите отношения между Чили и Куба. От 10 ноември до 4 декември 1971 г. Фидел Кастро бе на приятелско посещение в Чили. То се превърна в тържество на дружбата между двете страни, поели пътя към изграждането на социализма. В него намери израз и провалът на империалистическата политика на изолация на Куба. Правителството на Чили установи дипломатически отношения с ГДР, Китай и Монголската народна република, а търговски връзки и с КНДР и ДРВ. Активизират се и отношенията с редица западноевропейски държави. Особена активност Чили проявява в дипломатическите си отношения с латиноамериканските страни. Тя играе все по-значителна роля в Андинската група (Чили, Перу, Боливия, Еквадор и Колумбия). Президентът Алиенде посети редица латиноамерикански държави, където бе посрещнат много сърдечно.

През декември м. г., макар и за малко, той беше и в Мексико, а на връщане от СССР и в Куба. Посещенията му се превърнаха във внушителни манифестации на солидарност с чилийския народ и с неговото правителство. С подчертан интерес бе изслушана речта на С. Алиенде пред Общото събрание на ООН. В нея той разобличи ролята на международните монополи като най-опасен враг за свободата и суверенитета на народите.

3. ЧИЛИЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ — РЕШАВАЩ ФАКТОР ЗА СПЛОТЯВАНЕ НА РЕВОЛЮЦИОННИТЕ СИЛИ ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА

През януари 1972 г. ЧКП и нейните приятели в страната и чужбина тържествено чествуваха 50-годишнината от нейното създаване.[1] Обща беше високата положителна оценка за славния борчески път на ЧКП, в която бяха отбелязани няколко характерни черти на ЧКП и особено нейната вярност към **марксизма-ленинизма.** Още основателят на партията на чилийските комунисти народният трибун Луис Емилио Рекабарен се е вдъхновявал и учил от Владимир Илич Ленин. От него той усвоява умението да води класовите битки на пролетариата. ЧКП и досега остава вярна на тази славна традиция.

Вярна на марксизма-ленинизма, прилагайки го творчески в конкретните условия на своята страна, ЧКП последователно разработи стратегията и тактиката на мирното развитие на революцията. Тя непрекъснато усъвършенствува изкуството да ръководи класовите борби и по този път постигна забележителни успехи.

Години наред ЧКП неуморно и последователно работи за **сплотяване на всички народни слоеве под ръководството на пролетариата.** Тя много внимателно изучава опита на международното комунистическо движение и на тази основа изработи вдъхновяваща програма за единство и единодействие на комунистите, социалистите и другите леви партии и движения за успешен ход на антиимпериалистическата и антиолигархическата революция. Историята на ЧКП през последните десетилетия е пълна с богат и резултатен опит в осъществяването на тази програма.

Така през октомври 1938 г. в резултат от победата в президентските избори е избран радикалът Агире Серди — кандидат на Блока на радикалната, комунистическата и социалистическата и други леви партии. С това за пръв път в Латинска Америка властта пое **правителство на Народния фронт.** Ръководеща сила обаче в него през този период е дребнобуржоазната радикална партия. Народният фронт просъществува до 1941 г. Но независимо от краткия период на управление той постави началото на редица обществени преустройства и преди всичко на държавния сектор в икономиката на Чили.

През 1946 г. левите партии създадоха **изборния блок Демократичен съюз.** За президент бе избран радикалът Гонсалес Видел. В неговото правителство, макар и за кратко време — до април 1947 г., — влизат трима комунисти. В резултат на тяхната дейност са експроприирани седем крупни латифундии, национализират се и две частни ж. п. магистрали, държавата придобива частичен монопол върху вътрешната търговия.

След това за известно време ЧКП е принудена да работи в нелегалност. През 1952 г. тя наново е легнала и продължава усилията си за сплотяване на прогресивните сили под ръководството на работническата класа. Между нея и Чилийската социалистическа партия се установява резултатно сътрудничество. Първа победна стъпка е създаването на **Единния профсъюзен център на трудещите се в Чили (КУТ).** Три години по-късно, през 1959 г., комунисти и социалисти създават и **Фронта на народното действие (ФРАП).**

Кандидат на ФРАП за президентските избори през 1958 г. е сенаторът социалист Салвадор Алиенде. Противникът му от десницата Хорхе Алесандри събира едва 30 000 гласа повече от него. А още през 1957 г. Фронтът на народното действие заема трето място по броя на депутатите и сенаторите.

ФРАП издига кандидатурата на С. Алиенде отново през следващите президентски

[1] Сп. „Партиен живот", кн. 2/1972 г., стр. 87.

Digitized by Google

избори (1964 г.). Тогава бива избран кандидатът от Християндемократическата партия Едуардо Фрей. Но все пак лявата коалиция успява да нанесе силен удар на реакционната десница, която оспорваше властта на християндемократите. През управлението на Фрей левите сили и най-вече ЧКП разгръщат широка легална борба за разширяване на своето политическо влияние и сплотяване на трудовите маси. Така през есента на 1969 г. се стигна до създаването на **Блок на народното единство (БНЕ)** — най-широкото обединение на левите сили в цялата чилийска политическа история. „Той не е споразумение само на ръководствата на партиите — казва генералният секретар на ЧКП другарят Луис Корвалан, — а е резултат от борбата и осъществяването на волята на масите! Неговото създаване е резултат преди всичко на много съвместни действия и на взаимното разбирателство на трудещите се, на целия народ!"

Следователно, както се вижда и от този бегъл преглед, прогресивното движение в Чили и най-вече Чилийската комунистическа партия имат **дългогодишен и успешен опит в създаването на единни фронтове.** Тъй че правителството на БНЕ не е начало, а важен и решаващ етап в този продължителен прогресивен процес.

Когато анализират онова, което стана и става в Чили, повечето от авторите спират вниманието на следната известна мисъл на В. И. Ленин: „Всички нации ще дойдат до социализма, това е неизбежно, но всички ще дойдат не съвсем еднакво, всяка ще внесе своеобразие в една или друга форма на демокрацията, в една или друга разновидност на диктатурата на пролетариата, в едно или друго темпо на социалистическите преобразования на различните страни на обществения живот. Няма нищо по-мизерно теоретически и посмешно практически от това, „в името на историческия материализъм" да си рисуваш бъдещето в **това** отношение в едноцветна сивичка краска: това би било суздалска цапаница, нищо повече."[1]

Чилийската комунистическа партия в програмите и решенията на няколко от своите последни конгреси постави като непосредствена задача **завоюването на политическата власт** от работническата класа в съюз с другите прогресивни сили и създаването на демократическо правителство. За пръв път Десетият конгрес на ЧКП през 1959 г. обсъди идеята за възможността това да се извърши **по мирен път.** Тогавашният генерален секретар Гало Гонсалес обоснова това становище по следния начин. „Възможността за мирното развитие на нашата революция, т. е. извършването ѝ без гражданска война зависи от два основни фактора: от силата на съпротивата, която ще окажат враждебните класи, и от способността на работническата класа да обедини около себе си болшинството от нацията и да извоюва чрез избори или по друг демократичен начин властта на народа."

Чилийските комунисти преценяват този процес с оглед на принципите на марксизма-ленинизма и не допущат увлечения или празни илюзии. Луис Корвалан многократно е подчертавал и подчертава, че мирного развитие на революцията означава също така **упорита класова борба** и не отрича, а напротив изисква от народа **готовност за въоръжена борба,** ако реакцията употреби насилие. Това становище минава като червена нишка в докладите, речите и статиите на другаря Корвалан от последните десетина години. Те са събрани в специален сборник, издаден в Сантяго де Чили във връзка с 50-тата годишнина на ЧКП под заглавието „Победен път". В едно свое изказване, направено още през 1963 г., той изрично подчерта: „Мирният път това е път на революционната борба на масите. Само така разбран и претворен в живота, той няма нищо общо с реформизма и не само, че не изключва, а напротив, предполага употребата на различни форми на насилие... Най-широка и действена мобилизация на масите за техните икономически и социални искания, в защита и за разширяване на демократическите свободи и други политически искания, използване на всяка възможност за борба, за подготовка на битки на най-различни фронтове, обединяване на най-широки народни сили около работническата класа — такива са тези общи условия, на основата на които става възможно успешното развитие напред по мирен път."

Победата, спечелена на президентските избори през есента на 1970 г., бе потвърждение на тази правилна тактика за пълно мобилизиране на революционните сили и възможности на трудовите маси в Чили. Периодът, изминат оттогава насам, също така свидетелствува за умело съчетаване на законните възможности с непрекъснатата активност и бдителност на работническата класа и трудовото селячество. В интервюто си пред редакцията на сп. „Проблеми на мира и социализма" през миналата година генералният секретар на ЧКП още веднъж подчертано изтъкна елемента на **изострящата се класова** борба в Чили и необходимостта правителството на Блока на народното единство „да провежда по-твърда политика за ограничаване на реакционните групи в рамките на чилийските закони".

„Както неведнъж е заявявала нашата партия — добавя той по-нататък, — победата в президентските избори през 1970 г. означаваше завоюването само на част от политическата власт. Врагът се опитва да ни принуди да отстъпим от нашите позиции. Ние се стремим да се утвърдим на тях и да разширяваме настъплението по-нататък. Това означава, че класовата борба се разгръща около основния въпрос на революцията — въпроса за властта!"

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 23, стр. 66.

Digitized by Google

4. БЛОКЪТ НА НАРОДНОТО ЕДИНСТВО — ШИРОК ФРОНТ НА ВСИЧКИ АНТИИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИ, АНТИМОНОПОЛИСТИЧЕСКИ И АНТИОЛИГАРХИЧЕСКИ СИЛИ

Кои партии и движения обединява сега Блокът за народното единство в Чили? Какво е тяхното влияние и какви са възможностите и перспективите за развитието му като траен съюз?

Заедно с ЧКП в БНЕ влизат Чилийската социалистическа партия, Радикалната партия, Движението за единно народно действие (МАПУ) и движението Независимо народно действие (АПИ).

Кратка и съдържателна характеристика за **Социалистическата партия** в Чили може да ни даде едно изказване на нейния генерален секретар Карлос Алтамирано. На голям народен митинг през пролетта на 1971 г. той заяви: „След много идеологически спорове и разногласия през 1957 г. ние поставихме основния камък на единен и нерушим политически съюз с Комунистическата партия. Оттогава в продължение на 14 години единството между социалисти и комунисти е крайъгълен камък в развитието на социалния живот на Чили по пътя към прогреса, крайъгълен камък на победата от 4 септември 1970 г. Това единство стана възможно благодарение на тактичната и справедлива позиция на Комунистическата партия, а също така и на нашата социалистическа партия. Тя, за разлика от всички социалистически партии в западния капиталистически свят, съумя да се проникне от интересите на трудещите се, от интересите на революционното движение. Над всички идеологически разногласия, над всички спомени за предишни обиди, над всички второстепенни обстоятелства надделя идеята за съюза на авангардния отряд на пролетариата и селяните".

ЧКП високо цени единодействието със социалистите. Но тя подчертава още, че „съюзът на социалистите и комунистите ние не разглеждаме като насочен против други сектори на левите сили, а напротив, като фактор, който ги сплотява" — се казва в Резолюцията на XIV конгрес на ЧКП.

Третата по обществено влияние политическа сила в Блока на народното единство е **Радикалната партия.** И по-рано тя е влизала в предизборен съюз с комунисти и социалисти. Но сега нейното включване в БНЕ съвпадна с един характерен **процес на олевяване.** Той е част от рязката политическа поляризация, която настъпи в обществения живот на Чили към края на 60-те години. Левите радикали успяха да вземат връх в ръководството на Партията още през 1967 г. Две години по-късно вътрешнополитическата борба в Радикалната партия се изостри още повече. Левите радикали станаха пълни господари в ръководните тела. Десницата, начело с известния чилийски политик Х. Дуран, бе изключена. Тя от своя страна създаде радикално-демократичната партия, която сега е в съюз с най-реакционната политическа сила в Чили, с националната партия.

Интересен е процесът на оформяването на **Движението за единно народно действие (МАПУ).** То се отдели от Християндемократическата партия още по времето на управлението на Фрей. Левите християндемократи енергично настояваха правителството на Фрей да извърши по-значителни социални преобразования, каквито бе обещало. Те искаха също така и скъсване със зависимостта от североамериканския монополистически капитал. Фрей и неговите приятели обявиха левицата за „бунтовници" и „агенти на чужди сили". Противоречията станаха непримирими. МАПУ се обособи като отделно движение и по-късно се включи в Блока на народното единство. Вторият конгрес на това движение (декември 1972 г.) бележи ново развитие и идеологическо кристализиране. На него бяха представени 1500 делегати от всички провинции (окръзи) на Чили. В отчетния си доклад генералният секретар на МАПУ Хайме Гасмури подчерта, че неговата партия от дребнобуржоазно движение се превръща в работническа партия и в цялата си дейност се ръководи от принципите на марксизма-ленинизма.

Движението **Независимо народно действие (АПИ)** също се включи в БНЕ. То се оформи от лявото крило на една от традиционните преди партии на Чили — от демократическата партия. Под въздействието на общия процес на обединяване на левите сили и то стигна до убеждението, че трябва да се присъедини към широкия ляв фронт, към Блока на народното единство.

Програмата на БНЕ е приета през декември 1969 г. В сравнение с избирателната платформа на Фронта на народното единство от 1964 г. тя съдържа много по-ясни и конкретно формулирани мероприятия за икономически, социални и политически преобразования. С нея се очертават възможностите за широко сътрудничество на всички прогресивни сили в Чили и за създаване на многопартийно правителство на широка народна основа.

5. ЕДИНСТВОТО И ПЪЛНОТО МОБИЛИЗИРАНЕ НА СИЛИТЕ — ЖИЗНЕНО НЕОБХОДИМО УСЛОВИЕ ЗА ПО-НАТАТЪШНОТО РАЗВИТИЕ НА РЕВОЛЮЦИОННИЯ ПРОЦЕС В ЧИЛИ

Една от големите битки, която стои непосредствено пред Блока на народното единство, са **изборите през март т. г.** Тогава ще се подмени целият състав на Камарата на депутатите (150 депутати) и половината от 50-членния състав на Сената. Сега опозицията — Християндемократическата партия и крайно дясната Национал-

Digitized by Google

на партия — имат болшинство и в двете камари на Националния конгрес. Те се стремят да получат две трети от местата. Това би им дало възможност да отхвърлят президентското вето и дори да гласуват недоверие на президента.

Непосредствената цел на Блока на народното единство е да увеличи броя на своите мандати и да завоюва болшинство. В най-лошия случай трябва да се осуети намерението на опозицията да се сдобие с квалифицирано болшинство. При това конституцията дава право на президента веднъж в своя 6-годишен мандат (Салвадор Алиенде е избран за периода до 1976 г.) да разпусне Националния конгрес, ако той влезе в конфликт с него, и да насрочи народно допитване — референдум.

Следователно **класовата битка за властта в Чили сега извънредно силно се изостря.** Опозиционното мнозинство в конгреса непрекъснато саботира решенията и законодателните предложения на правителството. На няколко пъти (общо 11 досега) то гласува недоверие на отделни министри.

Партиите от Блока на народното единство разбират, че с полумерки не ще се решат трудните политически проблеми. От известно време се изработва проект за нова конституция. В него се предвижда да се премахне двукамарната система, да се даде по-пълно представителство на народа и да се демократизира законодателната и съдебната власт.

Чилийската комунистическа партия и другите партии от Блока на народното единство предвидливо и разумно се ръководят от принципа: **политическите битки да се започнат тогава, когато съотношението на силите е най-благоприятно за прогресивните сили.** Те избягват всякакъв авантюризъм, за което настояват левите креслювци от МИР („революционно движение на левите сили") и трезво преценяват всяка стъпка напред.

Изборите за Национален съвет на КУТ показаха, че **комунисти и социалисти се ползват с пълното доверие и подкрепа на работническата класа.** Грамадното болшинство на двете пролетарски партии в Националния съвет на КУТ е свидетелство за високия авторитет и престиж, който те имат сред трудещите се маси. Общинските избори от април 1971 г. също отбелязаха значително подобряване позициите на Блока на народното единство. Той получи 50,86 на сто от гласовете, докато в президентските избори от 1970 г. имаше 36,30 на сто от тях.

Мобилизирането на народните сили в подкрепа на революционното дело на Блока на народното единство се извършва **във всички области.** То не се ограничава само до предстоящите законодателни избори. Активизираха се работническите производствени комитети. И в частните предприятия действуват комитети за наблюдение и контрол на производството. Тяхната задача е да се борят със саботажите, със спекулата и повишаването на цените. Ако стачката на „босовете" не даде очаквания от **олигархията резултат, то е, защото в този** критичен момент работническата класа бе на поста си. С нейните организирани усилия бяха преодолени създадените трудности. Реакцията разчиташе, че ще може да провокира безредици и гражданска война, за да принуди армията да се намеси на нейна страна. Правителството на С. Алиенде успя да запази реда и спокойствието на страната. То бе подсилено, като в него бяха включени представители на КУТ и на армията.

Близката перспектива в Чили е дълбоките социални преобразования да се съпровождат от ожесточени класови битки. Блокът на народното единство и правителството на Салвадор Алиенде имат на своя страна революционната устойчивост и революционното творчество на огромните народни маси, ръководени от най-бойния си авангард — работническата класа. Това е залогът, че в изострения класов двубой трудовият народ на Чили има възможност да затвърди победата си

Digitized by Google

ЕНЦИКЛОПЕДИСТ НА ЧОВЕЧЕСТВОТО

Един безспорен великан на мисълта и делото в историята на човечеството е Фридрих Енгелс, гениалният пролетарски вожд и идеолог, великият стратег и организатор на битките на трудещите се против поробителите и капитала. Пред нас е книгата на академик Сава Гановски „Фридрих Енгелс — идеолог и вожд на световния пролетариат", в която са изложени поцялостно главните приноси на един от основоположниците на марксизма. Книгата е написана по повод 150 години от рождението (1820) и 75 години от смъртта (1895) на Фридрих Енгелс Това е един прекрасен теоретически очерк, който в синтезиран вид ни дава основните линии на огромната теоретическа и практическа революционна дейност на Фридрих Енгелс, на „последния истински енциклопедист на човечеството" (Густав Майер), тази неизчерпаема „огромна вселена от знания".

Акад. С. Гановски много успешно разкрива и прекрасната „кристално чиста душевност" на комуниста Фр. Енгелс. Това благородство на духа, величието на неговите изключителни човешки добродетели авторът счита, че са не само характерни черти на вожда на международния пролетариат, но че те лежат дълбоко в „интимните мотиви" на неговата титаническа революционна дейност. Тази душевност и добродетели, съединени с голямата природна надареност, с гениалността правят от Фр. Енгелс това, което е той —„човек на бъдещето". Със своята научна теория и прогнози Енгелс прониква напред във вековете, става незаменим учител на днешните и бъдещите поколения. Със своята душевност и добродетели той е пример за подражание, образец на днешната и бъдещата младеж.

Книгата на акад. С. Гановски се състои от предговор, увод, четири глави и заключение. Но структурата на труда и съдържанието на главите отразяват **особения подход** на автора към изследвания от него предмет. Акад. Гановски, както и сам отбелязва, не разглежда проблемно теоретическото наследство на Енгелс, а тръгва по друг път — проследява в сбита форма постепенното изграждане по етапи във времето образа на Енгелс като теоретик и революционер. Заедно с това се прави изследване на възникването и развитието на самата нова, пролетарска теория. С този свой подход авторът се е стремял и в голяма степен е успял да покаже как обществено-историческата **практика** на определен етап от своето развитие **изисква** новата **теория** — от една страна, и от друга, как тази теория, създадена и включена в действие чрез **революционното работническо движение, съдействува** за правилното и ускорено развитие на обществено-историческата **практика.**

Първата глава на своя труд акад. Гановски посвещава на трудния и крайно интересен период от живота и дейността на младия Фридрих Енгелс, когато той самостоятелно се оформя като социалист (до 1844 г.). Започвайки от детството му и семейната среда, от първите мировъзренчески конфликти, той проследява прехода на 18—20-годишния Енгелс към революционния демократизъм и хегелианската философия, оформянето на неговите литературни и естетически възгледи, които служат като трамплин за преминаването на Енгелс след някоя година към материализма и комунизма.

Авторът накратко описва семейната среда — на консерватизъм и религиозност, в която са преминали детските и ученическите години на Енгелс. Но затова пък социалната среда на родния му град — Бармен, характеризираща се с дълбокия антагонизъм между двете основни класи (буржоазия и пролетариат), твърде отрано пробуждат у младежа Енгелс чувството на негодуване срещу социалната неправда и симпатии към експлоатираните трудови маси. Забележителната душевна чистота на

Акад. Сава Гановски, Фр. Енгелс — идеолог и вожд на световния пролетариат, София, 1972 г., ДИ „Наука и изкуство", стр. 370.

Digitized by Google

Енгелс се сблъсква и в семейството, и в училището, и на улицата с религиозното мракобесие и лицемерие, с „еластичната съвест" на фабрикантите, обществената несправедливост, както и с тъпата „покорност на съдбата", което поражда у Енгелс дълбок вътрешен протест и го довежда до политическия радикализъм. „Още гимназист, той е ненавиждал самодържавието и произвола" — пише В. И. Ленин (т. 2, стр. 7).

Все през това време — ученическите години — Енгелс рязко се отличава от своите връстници с необикновените си дарования. Наред с конните състезания и други спортни занимания той рисува добре, съчинява стихове и собствени музикални произведения: наред с учудващите си знания по физика и история, математика и литература той изучава и езици, като усвоява латински и старогръцки така, че чете древните римски и гръцки поети и прозаици в оригинал и съчинява стихове на старогръцки. В това време Енгелс пише „многоезични" писма на английски или на „нежния като зефир" италиански, на подобния на „шума на морето" испански, на наподобяващия „бързия ромон на мило поточе" френски, на уютния, подобен на „дима на лула" холандски и пр. езици, както сам той ги е чувствувал и оприличавал. Енгелс изучава търговско дело в кантората на баща си и между другото се занимава с история, философия, литература, лингвистика, поезия.

Деветнадесетгодишен Енгелс печата своите „Писма от Вупертал" в сп. „Немски телеграф", в които излага не само впечатленията си от религията и културата, но и своето виждане на социалните и политическите условия на живота в своята страна. Затова е било необходимо едно много важно качество — смелост, решителност, с което се отличавал Енгелс, още повече че той е трябвало да излезе на борба против класата, от която произхожда. Но това е била, както пише акад. Гановски, „не голата смелост на войника, тръгнал в атака, а драматичната смелост на гражданина, на откривателя, на пророка, готов всеки момент да изправи личността си пред най-суровия съд на съвестта" (стр. 26).

За мирогледното развитие на Енгелс през този период голяма роля играят видни за времето писатели и философи (Щраус, Фойербах, Хегел), което кратко, но убедително показва в труда си акад. Гановски, за да се спре след това на друг период от живота на Енгелс — заминаването му като представител на фирмата на баща си в гр. Манчестер (1842 г.) — главен фабричен център на Англия. Тук извънредно острите социални противоречия между буржоазията и пролетариата правят силно впечатление на Енгелс и той бързо идва до въпроса: „Възможно ли е нещо повече, вероятна ли е революцията в Англия?" Размислите му по този въпрос служат като двигател за по-нататъшното му развитие по пътя на демократизма и революционността, с което се и премества центърът на неговите научни интереси: от религиозните, литературно-естетическите и философските проблеми към социалните въпроси, към проблемите на бъдещето на човечеството, към социализма.

През втората половина на 1844 г. Енгелс печата серия от статии във „Форверкус" на тема „Положението на Англия", които свидетелствуват за неговото преминаване от идеализма към материализма и от революционния демократизъм към комунизма. След това написва известната книга „Положението на работническата класа в Англия". В нея с огромен фактически материал той разобличава капиталистическото общество, от една страна, и от друга — доказва, че работническата класа е не само страдаща класа, но и че тя не може да очаква от никого помощ и може да разчита само на себе си, че процесите на нейното саморазвитие я подготвят да бъде не само главен производител, но и хазяин на производството.

Приключвайки с този период, в края на първа глава акад. Гановски прави извод и дава отговор на „интересния, важен и щекотлив въпрос" — кой пръв е станал научен социалист — Маркс или Енгелс, или и двамата едновременно? Според акад. Гановски конкретното проследяване хода на историческите събития „позволява да заключим, че човекът, който пръв достига до идеята за историческата роля на пролетариата, е младият Фридрих Енгелс" (стр. 322).

Във **втора глава** на своя труд акад. Гановски разглежда „качествено новия период от творческата, революционна — научна и практическа дейност" на Фридрих Енгелс, който датира от срещата му с Карл Маркс (1844 г.). Четири десетилетия продължава тази изключително трогателна дружба на две изключителни личности, които „взаимно допълвайки се — пише акад. Гановски, — те усилваха в гигантски мащаби титаническата мощ на своето мислене" (стр. 60).

Тази глава от книгата е основната. В нея авторът, макар и кратко, но дълбоко научно, ясно и прегледно проследява също по етапи във времето съвместната работа на двамата титани на мисълта по окончателното изграждане на новата теория на научния комунизъм в широкия смисъл на думата. Започвайки от такива техни първи съвместни трудове, като „Светото семейство", „Немска идеология", „Манифест на Комунистическата партия" и др., изтъкването необходимостта от работническа революционна партия, превръщането на утопическия социализъм в научна теория, акад. С. Гановски преминава към своеобразния етап на „революционно действие" — участието на Енгелс в революцията от 1848 г. и научното решаване на проблеми от военната стратегия, социалистическата революция, диктатурата на пролетариата, отношението към селяните, отношението към националноосвободителното движение и др. След това той се спира на период, отличаващ се със сравнително „мирно творчество", когато се ре-

Digitized by Google

шават проблеми на материалистическата диалектика, диалектическата логика, въпроси на теорията на познанието, на класификацията на науките, както и такива за материалистическото разбиране на историята, за ролята на субективния фактор в историята, създаване прогнози за бъдещото комунистическо общество и др. Тази глава от труда завършва с изложение на ценните мисли на Фридрих Енгелс по въпросите за психиката и психологията, за мисленето, за педагогиката, за възпитанието, за комунистическия морал, проблема за човека и хуманността. Самото упоменаване на въпросите, които са занимавали Фридрих Енгелс, говори за неговата изключително широка ерудиция, за това, че той действително е „последният истински енциклопедист на човечеството".

В съвместния си труд „Светото семейство" Маркс и Енгелс подхвърлят на обстойна критика Хегеловия идеализъм, възгледите на младохегелианците за народа като „инертна маса", неспособна за творческа дейност, препятствие за прогреса. Решаваща сила на историческото развитие те са считали „критически мислещите личности". Маркс и Енгелс, по-късно и Ленин доказват, че не избраните личности, а народните маси винаги са били истинските творци на историята. Те разкриха общосоциологическия закон, че в хода на историческия процес все повече нараства ролята на народните маси като решаваща сила на обществения прогрес и истински творец на съдбините на човечеството. Идеите, които изкристализират в съзнанието на отделни личности, са идеи в една или друга степен носени от народа, а личностите ги формулират и поднасят на масите, тъй като „за осъществяването на идеите са необходими хора, които да употребят практическа сила" — пишат Маркс и Енгелс (стр. 62).

„Немска идеология" — плод на неразривното творческо сътрудничество на двамата велики учени, е важен жалон в идейното им развитие, отбелязва акад. Гановски. В този свой труд те за пръв път разработват идеята за закономерната смяна на обществено-икономическите формации и доказват неизбежната гибел на капитализма и победата на социализма. Тази закономерна смяна на формациите е движение на човечеството по пътя на свободата, всяка нова епоха е нова степен на свободата, а пълна социална и духовна свобода ще се постигне при висшия стадий на общественото развитие — комунизма. Разбира се, според Маркс и Енгелс свободата не е въображаемо освобождаване от обективните условия на общественото развитие, а познаване на закономерностите на това развитие, господството на човека над тези закономерности, съзнателното им насочване и оттук плановото управление на социалните процеси.

Маркс и Енгелс, като разкриха същността на капиталистическата експлоатация, закономерностите на развитието на капитализма, видяха, че обективна обществено-политическа сила, която ще извърши прехвърлата от капитализма към социализма, е пролетариатът. По този начин те превърнаха утопичния социализъм в научен социализъм. Научният социализъм според Енгелс обосновава условията за освобождението на пролетариата.

Изхождайки от това, Маркс и Енгелс дойдоха до идеята да се съедини научният социализъм — като теоретически израз на позицията на пролетариата в неговата борба, със самото работническо движение. Доколкото пък не всички трудещи се могат да усвоят това учение, то възниква след това новата поред идея — необходимостта от създаването на самостоятелна революционна партия, която ще представлява най-съзнателната част на пролетариата, негов авангард и организатор, негов щаб и научен център, както пише акад. Гановски (стр. 73).

Настъпва бурната 1848 година. Излизането на „Манифест на Комунистическата партия" съвпада с началото на буржоазната революция, която обхваща Италия, Франция, Германия и Австрия. По такъв начин, отбелязва Енгелс, прогресивните работници получиха научно обоснована програма. Маркс и Енгелс се включват в революционната борба. С голям талант и дълбоко познаване на работата, подчертава акад. Гановски, Енгелс осветлява в своите многочислени статии хода на национаноосвободителната война в Италия, след това в Унгария — против австрийската монархия. Впрочем за това време и Маркс отбелязва, че Енгелс бил „способен да работи във всеки час на деня и нощта", че бил „истинска енциклопедия", че бързо пишел и бил извънредно съобразителен (стр. 76).

В гр. Кьолн Енгелс е един от основните ръководители на революционната борба. В гр. Солинген той образува отряд от 400 въоръжени пролетарии и се впуска в борбата, като проявява „инициатива, находчивост и съобразителност, изключителна храброст, абсолютно презрение към всякаква опасност и рядко хладнокръвие" — пише акад. Гановски.

След революцията Енгелс написва своя труд „Селската война в Германия", като прави научен анализ на причините, развитието и крайните резултати на селската война в 1525 г. и я съпоставя с революцията в Германия в 1849 г. Главна причина за неуспеха на двете революции Енгелс намира в отсъствието на централизация — резултат на дребнобуржоазния характер на селските маси. Оттук вече не е далече мисълта, отбелязва акад. Гановски, за съюза на работническата класа и селяните, за ръководната роля на работническата класа в този съюз.

В книгата си „Революция и контрареволюция в Германия" Енгелс, като характеризира движещите сили на революцията през 1848 — 1849 г., подчертава огромното значение на революцията като могъщ фактор за обществения прогрес, който кара нацията „да измине за пет години по-голям път, отколкото при нормални условия тя би изминала за 100 години" (стр. 79). Тук Енгелс прави извода, че изграждането

Digitized by Google

на социализма може да започне само след пролетарската революция, че това е „единствената врата към новото общество". При това революцията е необходима не само като единствен път за сваляне на господствуващата класа, но и като средство за изменение на самите хора.

За да започне обаче революцията, трябва добре да се изучи обстановката. Съвършено чужди бяха на Енгелс, пише акад. Гановски, примитивизмът, опростенчеството в разбирането на субективните и обективните условия на борбата на работническата класа в различните страни (стр. 80). Когато Енгелс пише по проблемите на революцията, той предварително дълбоко се запознава с историята и икономиката, с културата и бита на народите и особено с положението на работническата класа, условията на нейния труд и борба. За него голяма роля в това отношение играят както икономическите и социалните условия, така и разположението на класовите сили в една или друга страна през определен етап от нейното развитие, националните и политическите отношения, борбата и състоянието на пролетарската и буржоазната идеология, социалната психология на хората, културните традиции и редица външни условия.

Отчете ли се наличието на условията и възможността за победа на революцията, по-нататък Енгелс чертае политическата и военната стратегия и тактика на борбата. „Генералът", както са го наричали в това време, посочва, че на въстанието трябва да се гледа като на изкуство, каквото е войната и всяко друго изкуство. В революцията според него винаги е необходимо врагът да се посреща смело, лице с лице и да се има предвид, че нападащият винаги се намира в по-изгодно положение. Но особено важно е това, че в революцията има моменти, когато предаването позицията на врага без борба демобилизира масите повече, отколкото поражението в борбата. Този извод, посочва акад. Гановски, е бил твърде много ценен от Владимир Илич Ленин. С него се съобрази и нашата Партия в събитията през бурната 1923 година.

В книгата се подчертават такива ценни изводи на Енгелс като: 1) че е минало времето на внезапните нападения, на революциите, извършвани от несъзнателните маси начело с едно съзнателно малцинство. Щом става дума за пълно преобразуване на обществения строй, то масите според Енгелс трябва активно да участвуват в това дело, и то съзнателно, да знаят за какво проливат кръвта си (стр. 82); 2) че и могъщата армия на пролетариата не всякога може „да извоюва победата само с един решителен удар", затова е принудена в тежка, упорита борба да си пробива бавно път напред, от една позиция до друга; 3) при съвместните действия с дребнобуржоазни демократи, които се стремят по-скоро да завършат революцията, да ограничат нейния размах до извоюване на някои дребни реформи, пролетарската партия обратно — трябва да направи революцията непрекъсната дотогава, докато всички — повече или по-малко имотни класи бъдат отстранени от господство, докато пролетариатът завоюва държавната власт;[1] 4) навсякъде, където господствува средната и едра поземлена собственост, селскостопанските работници са най-многобройната класа в селото. И тук градските индустриални работници намират своите **най-многобройни и най-естествени** съюзници (стр. 84). Това не означава обаче, посочва Енгелс, че трябва да се чака капиталистическото производство навсякъде да се развие в своите крайни форми и докато последният дребен занаятчия и селски стопанин стане жертва на капиталистическото едро производство. Обратно, колкото повече селяни, на които ще спестим действителното превръщане в пролетарии, ще можем да спечелим на своя страна още като селяни, толкова по-бързо и по-лесно ще можем да осъществим революционния преврат;[2] 5) отношението към селяните след овладяването на властта от пролетариата трябва да бъде следното — експроприране на едрите земевладелци и превръщането на останалата частна собственост върху земята в колективна собственост, „но не насилствено, а с пример и предлагане на обществена помощ за та-

[1] Подчертаването на това Енгелсово теоретическо положение днес е от твърде важно значение, като се има предвид неговото изопачаване и фалшифициране от съвременните китайски ръководители, които говорят за „перманентна" революция, за необходимостта от извършването последователно на цяла серия „културни", „пролетарски" революции, след завземането на властта от пролетариата.

[2] Във връзка с този крайно важен извод на Енгелс акад. Гановски много на място отбелязва, от една страна, грешката, допусната от тесния социализъм, който доктринерски определяше селяните стокопроизводители само като консервативен елемент, не виждаше техните революционни възможности, натрупващия се революционен взрив в резултат на угнетяването на основните селски маси от господствуващите монополи, от друга — акад. Гановски подчертава правилното разбиране на това Енгелсово положение от БКП след нейната болшевизация. Нещо повече — конкретното приложение на Енгелсовия извод доведе до неговото развитие при нашите местни условия, когато бе издигнат лозунгът: „Съюз с бедните селяни и не неутрализиране (какъвто беше лозунгът на болшевиките на времето), а привличане на средните селяни в борбата против експлоататорите в селото". Явно бе, че някои специфични, икономически, социално-класови, политически, културно-идеологически, психологически и др. условия у нас даваха възможност да се отиде по-смело напред по отношение взаимодействието между пролетариата и средните селяни.

Digitized by Google

зи цел" (стр. 87). Тази мисъл на Енгелс, пише акад. Гановски, представлява цяла програма! за преустройство на селското стопанство. Българската комунистическа партия, като осъществяваше тази идея на Енгелс, успя по-нататък теоретически и практически да я доразвие, като откри особената форма на нейното претворяване в живота — трудово-кооперативните земеделски стопанства.

След това акад. Гановски се спира на нов етап от периода на съвместната работа на Маркс и Енгелс. Това е етапът след 1870 г., когато 50-годишният Енгелс се освобождава от 20-годишен „египетски плен" (Маркс), прекаран в търговската кантора в Манчестер. Енгелс се преселва в Лондон. Започва необикновен съвместен творчески етап на двамата велики мислители. Енгелс е „на върха" на щастието си. Той отбелязва, че едва сега започва неговата истинска свобода и се почувствувал подмладен с десетина години.

Този етап от дейността на Маркс и Енгелс е доста плодотворен Те продължават да разкриват и усъвършенствуват създаденото от тях учение, на което се гледали не като на догма, а като ръководство за действие на пролетариата, което, бидейки теоретическо отражение на борбата на международния пролетариат, не може заедно с тази борба самото то да не се развива. Ето защо акад. Гановски от многообразната дейност на Енгелс през това време взема само онези нови моменти, които именно говорят за по-нататъшното усъвършенствуване на марксическото учение. Тук авторът на книгата отбелязва своеобразното разделение на труда между Маркс и Енгелс. Маркс е ползвал по-добре математиката и историята на техниката, като същевременно се е занимавал с физика, химия, биология, анатомия и т. н. Енгелс познавал по-добре физиката и биологията, като същевременно се занимавал с математика, астрономия, химия и анатомия, физиология, и пр. Маркс спира вниманието си повече на приложното природознание, Енгелс — на теоретическото природознание. В резултат на това се появява и трудът на Енгелс „Диалектика на природата", където той изследва съдържанието на такива коренни понятия на науката, като материя, пространство, време, движение, причинност, енергия, атом, живот, организъм, обмяна на веществата и т. н. и редица фундаментални закони на неживата и живата природа. Той е притежавал изумителния дар, пише акад. Гановски, вече на основанието на самата диалектика да прави такива заключения и предсказания, които „органически са влизали в жизнената тъкан на теоретическото изследване, обогатявайки го с дълбоки идеи" (стр. 116).

От това богатство на идеи акад. Гановски излага най-важните и особено набляга върху такива от тях, като: предмета на философията, класификацията на науките, ролята на субективния фактор в общественото развитие, възпитанието на човека и др., посочва тяхната актуалност и се ползва от случая да изложи и своето разбиране по тези големи въпроси.

В **трета глава** на своя труд акад. Гановски разглежда онзи период от дейността на Енгелс, когато след смъртта на Маркс той остава „сам да бъде вожд и съветник на пролетариата". Тук авторът посочва приноса на Енгелс в политическата икономия, направен при доработването и подготовката за печат на втори и трети том от Марксовия „Капитал". В произведението си „Към критиката на социалдемократическата програма от 1891 г." Енгелс обръща внимание на изменилите се форми на организация на капиталистическото производство при засилване на експлоататорската същност на капитализма, а именно на разпространението на акционерни дружества и особено на тръстове, „които подчиняват и монополизират цели отрасли от промишлеността" (стр. 221). В това изказване явно личи, че Енгелс е доловил основната черта на формиращия се нов стадий на капитализма — монополистическия капитализъм.

През този период, когато марксизмът се разпростира на ширина, започва неговото неправилно усвояване и осакатяване. На Енгелс се налага да води борба не само срещу буржоазната идеология, но и против опортюнистическите възгледи на някои ръководители от работническото движение. Акад. Гановски дава в труда си интересни моменти от тази борба на Енгелс против буржоазното и дребнобуржоазното извращение на пролетарския социализъм, против социални доктрини, стоящи уж „над" всякакви класови позиции. Това са според Енгелс или новаци в теорията, на които е нужно още много да се учат, или са най-зли врагове на работниците, „вълци в овча кожа". „Енгелс — може да се каже без преувеличение, непрекъснато „изправя пръчката", изкривявана от немските опортюнисти" — отбелязва В. И. Ленин (т. 12, стр. 356).

В същата глава на труда си акад. Гановски отделя значително място за разобличаване опитите за извращаване на позициите на Енгелс от съвременните буржоазни идеолози и ревизионистите от „дясно" и „ляво", особено във връзка с юбилейната дата — 150-годишнината от рождението на Енгелс. На конференции и симпозиуми разни „марксолози", найнови „тълкователи" и „модернизатори" на марксизма се опитаха да противопоставят Енгелс на Маркс, да сближат Бернщайновите позиции с тези на „старика Енгелс", и т. н. Този факт, пише акад. Гановски, е твърде показателен. Той свидетелствува, че Енгелс е прозрял далече напред, че Енгелс е съвременен, че той е с нас днес и класовите врагове и опортюнистите са принудени „да воюват и с Енгелс като с жив боец" (стр. 234).

Тук, в специален раздел — „Последни години на Фридрих Енгелс", акад. Гановски посочва нови характерни черти на великия мислител, които окончателно откройват неговата сложна и величава фигура и читателят вижда пред себе си действи-

Digitized by Google

телно историческата личност Фридрих Енгелс. Неговата сложна в духовно отношение фигура акад. Гановски оприличава на „система от върхове", неизчерпаема „вселена". Но сред тази неизчерпаемост от върхове има „един нравствен момент или по-точно една нравствена спирала, която произвя целия вътрешен мир на гения. Говорим за скромността на Енгелс. За онова качество на неговата личност, което го извисява над много други върхове" (стр. 249). Енгелс никога не е заемал позата на всезнаещ, подчертава авторът, на единствен, макар той и Маркс да са представлявали великани на мисълта в сравнение със своите съратници. Скромността на този велик човек се проявявала във всичко. Дори в най-обикновените детайли на живота му. Енгелс с досада отхвърлял многократното предложение да бъде чествуван от международното работническо движение. Той не мислеше какво ще стане с него след смъртта му, отбелязва акад. Гановски, не обичаше апологетите и затова като Сократ не се тревожеше от бъдещите мъки на своя Платон. Единственото му желание бе, когато умре, да бъде изгорен и прахът му да бъде пръснат над световния океан (стр. 250).

По-нататък в своя труд акад. Гановски отделя специално място за разкриване връзките на Енгелс с българското социалистическо движение. А в последната глава на труда си „Ленинизмът — висш етап в развитието на идеите и практическата дейност на Карл Маркс и Фридрих Енгелс" авторът рисува приемствеността и по-нататъшното развитие на марксическата наука от В. И. Ленин.

Рецензираната книга се появи твърде навреме. Вярно е, че марксическа литература у нас има немалко. Но, първо, труд, в който така синтезирано, „пестеливо" и същевременно значително пълно, цялостно да са изложени десетките въпроси от естествените и обществените науки, от революционната борба на трудещите се за нов живот, въпроси на които се дава ново, марксическо решение, досега нямаше. Затова този труд може да играе ролята на настолна книга за нашата младеж; второ, макар в книгата навсякъде неизбежно да „присъствува" и Маркс, то заслугата, приносът на Енгелс в изграждането на марксистката наука така ясно се откройва едва в този труд. Затова работата на акад. Гановски запълва посочената празнота в нашата марксическа литература и сама се явява принос в разработката на научния комунизъм; трето, авторът на книгата многократно подчертава Енгелсовото творческо „надникване" в бъдещето, неговите научни предсказания, осъществяването на не едни негови „пророчески думи" (Ленин), и т. н. Книгата ясно и убедително показва, че именно марксизмът е първата истинска научна прогностика, а съвсем не многобройните съвременни ненаучни доктрини от буржоазната футурология; четвърто, особеният, оригиналният подход при написването на труда дава възможност той да се чете с лекота и увлечение. От една страна, той може да служи като кратка енциклопедия на марксизма, от друга — като мощно възпитателно средство, тъй като личността на Енгелс е една от редките исторически фигури, която може отначало докрай във всяко отношение да бъде образец за подражание на всеки комунист. Действително Енгелс не само като теоретик, но и като човек комунист може да се нарече „жител на бъдещото комунистическо общество".

Янко СЕРКЕДЖИЕВ

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

ЗА НОВ БИТ И СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ХОРАТА

На тази тема бе посветен съвместният пленум на окръжния комитет на Отечествения фронт, окръжния комитет на Съюза на учителите и окръжния съвет на дружество „Георги Кирков" във Враца.

Както в доклада, така и в изказванията бе подчертано, че в окръга е извършена широка дейност сред родителите и обществеността по проблемите на комунистическото възпитание. В народни университети, лектории, просветни събрания, тематични вечери и конференции, кинолектории, предавания по радиотранслационните възли, чествувания на забележителни годишнини, срещи с любимия учител, родителско-учителски срещи и чрез

Digitized by Google

м[illegible] други форми и звена се проведе разговор по въпросите на педагогиката и на възпитанието на децата.

Март 1972 г. беше месец на педагогическата мисъл, организирана от дружество „Георги Кирков". За две години са изнесени 18 840 лекции и беседи, слушани от десетки хиляди родители, учители, ученици, младежи и девойки.

Дисциплината в училищата бележи успехи. Няма сериозни нарушения на правилника, до минимум са сведени безпричинните отсъствия. Учениците осъзнават своите задължения, по-добре се държат в училището, в семейството и на улицата. Съвсем незначителен е броят на онези родители, които „пазят" децата си от физически труд и обществена дейност. Те разбират, че в труда и в колективния живот техните деца по-добре се възпитават. В това отношение значителна роля изиграха проведените тематични вечери: на учителя, на отличника, на младото семейство, на войнишката майка, на фронтовака, на българо-съветската дружба, на снахата и свекървата и много други. Незабравими ще останат вечерите на учителя в Бяла Слатина, Бутан и Рогозен, на отличника в Койнаре и Соколаре, на педагогиката във Враца, Роман и Галиче.

При провеждането на разговора по проблемите на възпитанието на подрастващите в окръжния комитет на Отечествения фронт назря идеята и после се реши да се разработи по-всеобхватна програма за организирането на движение за нов бит и нови отношения между хората. В нейната разработка взеха участие специалисти — философи, социолози, педагози, икономисти, културни дейци, общественици и др. Целта е във всички сфери на обществения живот на практика да се организират и прилагат решенията на Десетия конгрес на БКП и Седмия конгрес на Отечествения фронт за разгръщането на идеологическата и културната работа, която да помага за формирането и развитието на нов начин на живот и социалистически отношения между хората. През настоящата година тема на разговор ще бъде: „За нов бит и социалистически отношения между хората в етапа на развитото социалистическо общество".

В комплексната програма са отразени основните насоки на разговора, който ще бъде по следните проблеми: „Ролята на производителните сили при развитото социалистическо общество във формирането на новия човек", „За влиянието на техниката върху психиката, навиците, дисциплината, точността, сръчността и пр.", „Ролята на производствените отношения във възпитанието на човека", „Ролята на културната революция за развитието на нови отношения между хората и социалистическия бит", „Моралът като социално явление", „Естетическата култура на бита", „Обществената среда като фактор на възпитанието" и др.

В програмата са посочени и формите на организация и работата на различните обществени организации, държавни и обществени органи и институти. За всяка година ще се разработват конкретни планове и мероприятия.

Христо ГЕОРГИЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Врачански окръг

ВЕСТИ

В Бургас се състоя пленум на окръжния комитет на БКП, който обсъди въпроса: „Провеждане организацията и ръководството на масово-политическата работа на основата на постоянно действуваща система за изучаване и формиране на общественото мнение при съвременните условия".

Направени бяха изказвания. Нончо Киров, първи секретар на ГК на БКП в Бургас, сподели опита им за повишаването научното равнище и ефективността на идеологическата работа. Цвета Хъикова, председателка на окръжния комитет на Отечествения фронт, разказа за дейността и политическата активност на отечественофронтовската организация. Димитър Георгиев, председател на съвета на партийните секретари в АПК в Карнобат, говори за масово-политическата работа сред механизаторите. Първият секретар на ГК на БКП в Поморие Никола Стоянов сподели как работят, за да се включват по-активно ръководните кадри в масово-политическата работа, за издигане ролята им като политически ръководители. Янко Стоянов, председател на ТКЗС в Русокастро, разказва за работата на общинската партийна организация по свързването на масовата и индивидуалната политическа работа със стопанските задачи. Споделен бе опит и от други членове на комитета по „работата на окръжната комсомолска организация за формиране на марксистко-ленински мироглед у младежта, „за използването на формите и политическата агитация за засилването на моралните стимули в Нефтохимическия комбинат" и др.

Пленумът прие съответно решение.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ПАРТИЗАНСКА БРИГАДА ЧАВДАР

Авторски колектив

Бойните действия на партизаните от „Чавдар" — първата бригада на българската народноосвободителна въстаническа армия — са ярка страница от великата епопея на въоръжената антифашистка борба на нашия народ. Въз основа на богат архивен и документален материал, на публикувани и непубликувани спомени и устни разкази на командири, комисари и бойци на бригадата колектив от български историци правят научно изследване върху славния боен път на чавдарци от първата партизанска група под хайдушкия старопланински връх Мургаш (юни 1942 г.) до участието им в Деветосептемврийското народно въстание и Отечествената война.

АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ПОЛИТИКА НА БКП

Жак Арейо

Във връзка с Постановлението на ЦК на БКП за подобряване икономическото образование на трудещите се Партиздат организира издаването на библиотеката „Икономически знания". Първата книжка на библиотеката е настоящата брошура. В нея се изясняват най-важните страни на икономическата политика на Партията, разкрива се смисълът и съдържанието на големите задачи, които стоят пред българския народ, в изпълнение на Програмата на Партията и решенията на Десетия партиен конгрес за изграждане на развито социалистическо общество в нашата родина.

МАРКСИЗМЪТ И ТЕОРИЯТА НА ЛИЧНОСТТА

Люсиен Сев

Книгата на френския философ и един от най-ярките марксисти учени на Запад Люсиен Сев е рядко талантливо и оригинално съвременно марксистко изследване, посветено на един от най-актуалните въпроси на нашето време — проблема за човека. Авторът задълбочено проследява как този проблем се появява и развива в съчиненията на Маркс и Енгелс, прави марксистка разработка на редица въпроси с оглед нашата съвременност, новите данни и открития в различни клонове на науката. Люсиен Сев аргументирано критикува едностранчивостта на двете основни тенденции на тълкуване марксистката концепция за човека в съвременна Франция.

РАБОТНИЧЕСКОТО РЕВОЛЮЦИОННО ДВИЖЕНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ И ГАБРОВСКИ ОКРЪГ

1891 — 1971 г.

Колективният труд „Работническото революционно движение във Великотърновски и Габровски окръг", дело на млади, но изтъкнати наши историци, разкрива героичните борби на работническата класа и трудещите се маси под ръководството на революционните марксисти, богатата с революционни дела история на работническото революционно и социалистическо, а по-късно комунистическо движение в двата окръга от зараждането му до победата на Социалистическата революция в България. В него е разкрита също така подробно борбата на работниците и трудещите се градски и селски маси под ръководството на БКП за построяването на социализма във Великотърновски и Габровски окръг.

Издателството на БКП пусна от печат и следните интересни книги: **„Соболевата акция"** от **Весела Чичовска**, **„Земята на Момчил юнак"** от **Тодор Ламбов**, **„Бял флаг над Кефалония"** от **Марчело Вентури** и биографичните очерци **„Георги Гачев"** от **Колю Гергински** и **„Тодор Петков (Андрей)"** (второ преработено издание) от **Добри Асенов.**

Digitized by Google

МАРКС, ЕНГЕЛС

Том 29

Пуснатият от печат от Партиздат Двадесет и девети том от Съчиненията на Карл Маркс и Фридрих Енгелс съдържа писма на основоположниците на научния комунизъм, писани през 1856—1859 година. Историческият период, към който спада включената в тома преписка, приключва десетилетието на политическа реакция, установила се в Европа след поражението на революциите от 1848—1849 година. Едва в 1859 г. се отбелязва началото на ново съживяване на пролетарското и демократическото движение и засилване на националноосвободителната борба на потиснатите народи. От публикуваните в тома писма се вижда, че през тия години, както и през целия период на реакцията, най-важното средство за досег на Маркс и Енгелс с пролетарските маси за възпитаване на тяхното съзнание в класов дух, за разясняването им на непосредствените задачи и основите на пролетарската стратегия и тактика си остава, както и преди, революционната публицистика. Но основно съдържание на дейността на вождовете на пролетариата през този период е по-нататъшното развитие на тяхната революционна теория, главно изграждането на стройно икономическо марксистко учение.

ФРИДРИХ ЕНГЕЛС ИДЕОЛОГ И ВОЖД НА СВЕТОВНИЯ ПРОЛЕТАРИАТ

акад. Сава Гановски

Гениалният учен, теоретик и вожд на работническата класа Фридрих Енгелс, близкият съратник на Маркс, даде изключителни приноси за развитието на революционната марксическа теория във всички нейни съставки: в областта на политическата икономия, на научния социализъм на диалектическия и историческия материализъм. В своя теоретически очерк (издание на ДИ „Наука и изкуство") акад. Сава Гановски проследява на етапи във времето основните линии на огромната теоретическа и практическа революционна дейност на великия идеолог и вожд на световния пролетариат. Този подход на изложение е дал възможност на автора да очертае синтезирано и същевременно значително пълно постепенното изграждане образа на Енгелс не само като теоретик, но и като човек и революционер, да разкрие неговата прекрасна „кристално чиста душевност", да го покаже като личност с изключителни човешки добродетели, които са в пълно съзвучие с нашата социалистическа епоха. Тези негови черти, казва акад. Сава Гановски, трябва да станат най-напред достояние, а след това и пример за подражание от всички нас и преди всичко от нашата младеж.

20700

Digitized by Google

new
A/K

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

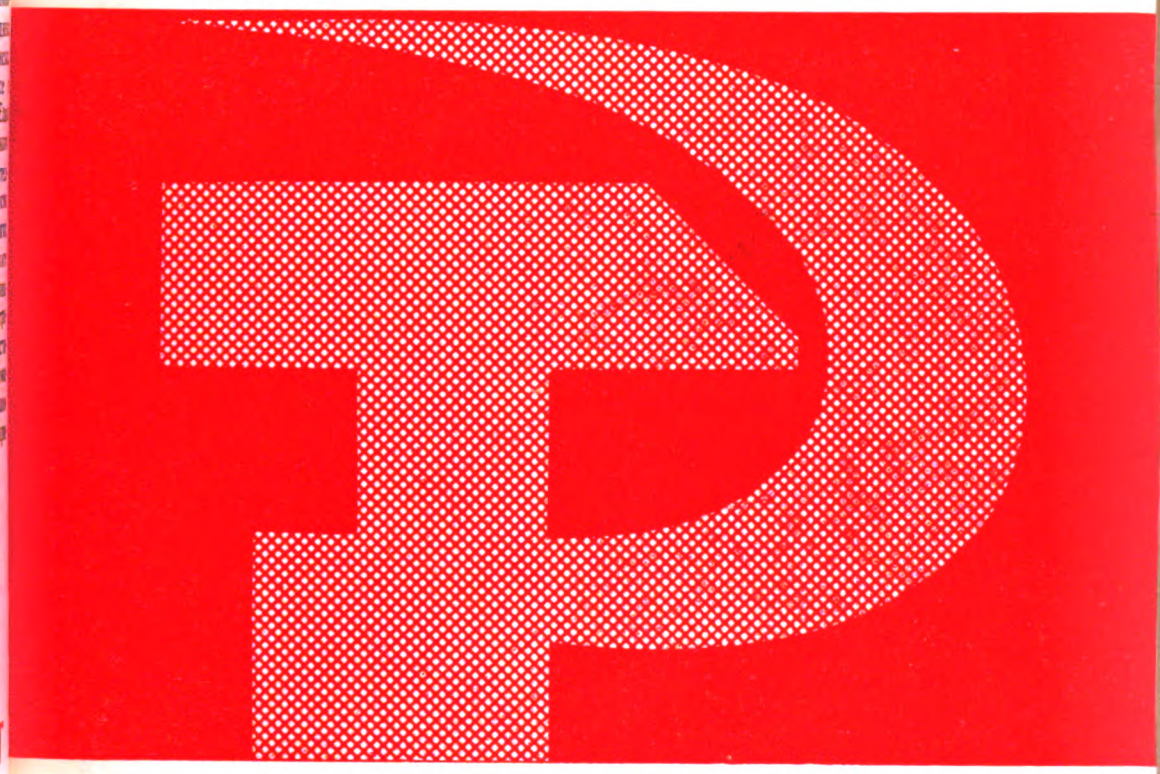

Partien zhivot

LIBRARY
MAY 23 1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

LIBRARY
APR 30 1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, МАРТ 1973 ГОДИНА 4

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 4
МАРТ
1973

XVII
година

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

Решение на Секретариата на ЦК на БКП 3
Уводна — Съревнование и творчество 5
Л. Пстков — Преломът е започнал... 10
Т. Грозева — Нов подход 12
С. Апостолов — Подвижният семинар 22

МАЩАБНА, КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

П. Данаилов — Първият промишлено-аграрен комплекс 24

ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

Социалната психология в партийната дейност

В. Михайлова — Социално-психологическите механизми . . 33
М. Драганов — Познаването и направляването на обществената психика 36
Ф. Генов — Психологически проблеми на ръководството . . . 39
Р. Камбурова — Мястото на партийната организация 43

ДРУЖБА КРИСТАЛНА, ДРУЖБА ЖИВОТВОРНА

В. Базовски — Вярност за вярност 45
В. Сотирова — Опитът на КПСС в нашата практика 50

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

* — Ръководното ядро в колектива 55
Д. Димчев — Петролът си тече!... 64

ПИСМА ОТ ОКРЪЗИТЕ

П. Трендафилова — Усъвършенстване на идейно-политическата работа 70

Digitized by Google

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

* — С подвига на безсмъртните 76

КУРС ПО ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО

Х. Митровски — Партийното събрание 79

50 ГОДИНИ СЕПТЕМВРИ

С. Димитрова — Славна дата в историята на България 86

ДЕЙЦИ НА КОМУНИСТИЧЕСКОТО И РАБОТНИЧЕСКОТО ДВИЖЕНИЕ

* — Сухе Батор — ръководител на Монголската народнодемократична революция 91

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Е. Фернандес — Съревнованието в Куба 94

* * *

З. Ташев — Полезна форма за обучение 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2371. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16 Подписана за печат на 7. III. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

РЕШЕНИЕ

НА СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП

Нашата страна е обхваната от голям трудов и политически подем, породен от историческите решения на Десетия конгрес на Партията. Нов размах на всенародната инициатива дадоха решенията на Декемврийския пленум (1972 г.) на ЦК на БКП. Утвърдената от пленума Национална програма за повишаване жизненото равнище на народа е забележителен документ, в който убедително са изразени същността и целите на политиката на Партията — грижата за човека. Осъществяването на тази програма е дело на целия народ. Тя става мощна движеща сила за разгръщането на талантите и творческите инициативи на трудещите се във всенародното социалистическо съревнование за преизпълнение на плановете за обществено-икономическо развитие на страната, за изграждане на развитото социалистическо общество.

Призивът на орденоносците и първенците от Пернишки окръг и забележителните речи на др. Тодор Живков за всенародно съревнование, за висока обществена производителност на труда, за преизпълнение на шестата петилетка намериха широк отклик всред работническата класа, селяните кооператори и народната интелигенция. Разгърналото се всенародно съревнование и по-рационалното използване на разкритите с насрещните планове резерви изиграха първостепенна роля за изпълнение и преизпълнение на единния план за обществено-икономическото развитие на страната през 1972 година.

Много окръзи и трудови колективи с чест изпълниха своите насрещни планове и заслужено бяха поздравени от Централния комитет на Българската комунистическа партия, Държавния съвет и Министерския съвет със специално писмо на др. Тодор Живков.

Секретариатът на ЦК на БКП, като направи преценка от приложението на новия подход в организацията и ръководството на съревнованието, дава положителна оценка на извършената работа в тази насока от партийните, профсъюзните и другите обществени и стопански органи и организации. Осъществени бяха много мероприятия за изучаване и разясняване на новия подход в съревнованието. Основа за водене и отчитане на съревнованието станаха насрещните планове, а за критерий при оценка на резултатите все повече се използва степента на достигане на световното равнище по обществената производителност на труда и технико-икономическите показатели на производството. Насрещните планове се превръщат не само в средство за успешно решаване на текущите задачи, но и за реализиране стратегическия замисъл на Партията за по-широко въвличане на трудещите се в управлението на производството и на обществения живот.

С преустройството на съревнованието в духа на новите изисквания се постигнаха важни резултати, но предстои да се направи още много,

Digitized by Google

за да се доведе то докрай. Редица обществени, държавни и стопански органи и в центъра, и по места още не използват напълно новия подход при определяне на показателите и критериите в съревнованието и при оценка на постигнатите резултати. Те не държат достатъчно сметка за комплексния характер на насрещните планове и подценяват проблемите на социалното развитие на колективите. Не се използва в необходимата степен съревнованието за ускоряване на модернизацията и реконструкцията на производството, за внедряване на принципно нови технологии и организация на труда, за най-рационално използване на производствените мощности, суровините и материалите. Не във всички колективи с насрещните планове е конкретизирана работата по внедряването на новите инициативи. Някои министерства, ведомства и стопански организации продължават старата практика да включват в държавните задачи разкритите резерви, което намалява материалната заинтересованост и инициатива на трудовите колективи. Незадоволително се използва възпитателната роля на съревнованието за повишаване активността и отговорността на колективите, за разширяване на другарското сътрудничество и взаимопомощ. Някои партийни органи и организации не осъществяват в необходимата степен контрол и взискателност, за да се внедряват по-бързо и навсякъде новите изисквания в ръководството и организацията на съревнованието.

С плана за обществено-икономическо развитие на страната през 1973 г. се поставят нови, още по-отговорни задачи. Тяхното реализиране ще има решаващо значение за изпълнението и преизпълнението на шестата петилетка и решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Главно условие за изпълнение на Националната програма за повишаване жизненото равнище на народа е по-нататъшното развитие на всички отрасли на материалното производство. Държавните планови задачи са напрегнати и реални, но те далеч не изчерпват всички възможности на нашата икономика. Затова насрещните планове и съревнованието трябва още по-активно да се използват като могъщо средство за разкриване на резервите, за преизпълнение на плана за обществено-икономическото развитие на основата на внедряване постиженията на научно-техническата революция, чрез разпространяването във всички стопански звена на националните почини и използването на духовните стимули.

За да се засили още повече ролята на всенародното социалистическо съревнование за по-нататъшното успешно изпълнение на решенията на Десетия конгрес и преизпълнението на шестата петилетка, за да стане борбата за осъществяване на националната програма за повишаване жизненото равнище на народа основно съдържание на цялата работа на трудовите колективи, Секретариатът на ЦК на БКП

Р Е Ш И:

1. Във всенародното съревнование за рязко повишаване обществената производителност на труда за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове за 1973 година особено внимание да се обърне на ускоряване процеса на модернизацията и реконструкцията на съществуващата техника, въвеждане принципно нови технологии, намаляване на разходите на материали и труд, подобряване качеството на продукцията, увеличаване стоките за народно потребление и осигуряване на комплексно обслужване на трудещите се.

2. Партийните, профсъюзните, комсомолските, държавните и стопанските органи и организации да смятат за свое първостепенно задължение по-нататъшното утвърждаване на насрещните планове като творческо дело на целия колектив и основа за разгръщането на всенародното социалистическо съревнование за разширяването на де-

Digitized by Google

мократизма и участието на трудещите се в управлението на производството и на обществения живот.

Да оказват широка подкрепа за последователно внедряване на общонационалните почини и инициативи — на софийските предприятия, на Петър Брайков, на габровските предприятия, на кремиковските комсомолци, на скоростниците от минно-добивната промишленост и други, които да бъдат неразделна част от насрещните планове.

При оценяване работата на трудовите колективи по изпълнението на насрещните планове да се държи сметка за реалния им принос в преизпълнението на държавния план за обществено-икономическо развитие, да се поощряват всемерно онези колективи, които най-много допринасят за преизпълнението на петилетката.

През настоящата година още повече да се разшири практиката за сключване на договори за съревнование както между териториалните единици — окръзи, градове и селища, така и между стопанските звена на отраслово-производствен принцип — държавни стопански обединения, аграрно-промишлени комплекси, предприятия, клонове, поделения и отделни работници. Още по-пълно да се развива състезателният елемент в съревнованието.

3. Партийните и другите обществени организации, държавните и стопанските ръководства да предприемат допълнителни мерки за широко и задълбочено изучаване на икономическия механизъм, да засилят контрола и взискателността за неговото комплексно приложение и на тази основа все по-пълно да се използват материалните и духовните стимули за разгръщане на съревнованието.

4. Политическата и организаторската дейност на партийните и другите обществени организации, работата на печата, телевизията, радиото и кинохроника да се свързват с новия подход и изисквания в ръководството и организацията на съревнованието, с изпълнението и преизпълнението на насрещните планове, с участието на трудещите се в управлението и с тяхното възпитание.

5. Препоръчва на Комитета за наука, технически прогрес и висше образование, Министерството на народната просвета, Академията за обществени науки и социално управление, Българската академия на науките и Централния съвет на Българския професионален съюз да осигурят включването в новите учебни планове и програми за съответните специалности и в плановете за научноизследователска работа на теми, свързани с новите проблеми на всенародното социалистическо съревнование.

СЪРЕВНОВАНИЕ И ТВОРЧЕСТВО

Решенията на Десетия конгрес и на Декемврийския пленум на ЦК на БКП определиха характера на развитието на нашата икономика в по-голяма перспектива от една петилетка. Те я подчиниха на основния закон на нашия живот — все по-пълно задоволяване на материалните и културните потребности на народа — висша цел на общественото производство. Да се осигури значителен подем на жизненото равнище на основата на високи темпове на развитие на икономиката, повишаване нейната ефективност, научно-техническия прогрес и ускорения растеж на обществената производителност на труда — това е главното сега.

Digitized by Google

Има ли условия за решаването на тия задачи?

„Да! Съществуват". — Отговори Централният комитет на своя Декемврийски пленум. Защото „никой няма да пожали сили да работи по-добре, по-производително, за да почувствува по-осезателно благотворното влияние на решенията" . . .

Да! Отговориха тези, в ръцете на които е съдбата на петилетката, тези, които леят стоманата, създават сложни машини, прокарват нови пътища в науката и техниката, възпитават младото поколение и правят прекрасни творби на изкуството. Отговориха с неизмеримата сила и творческата енергия на съзидателния си труд, с постигнатите успехи във всички области на социалното развитие на родината ни през 1972 г. С около 7 на сто е увеличен националният доход, като над 95 процента от този прираст е получен от високата производителност на труда за сметка на интензивните фактори. Промишлената продукция е с 8,3 на сто повече в сравнение с 1971 г., а насрещните планове са преизпълнени с 1,9 процента. Нашето селско стопанство достигна общ обем на продукцията с 4,8 на сто по-голям от предишната година.

* * *

Едно от решаващите условия за високите и трайните успехи Партията винаги е виждала и вижда в развитието на творческата инициатива на народа, в неговата политическа и трудова активност. Основен метод, **могъщо средство,** с което колективите въздействуват за развитието на икономиката, за повишаване ефективността на производството е **социалистическото съревнование.** На всички етапи на развитие на нашия обществено-икономически живот то е било и остава главен фактор за подем на производителните сили, за усъвършенствуване на производствените отношения, за възпитаване на трудещите се и привличането им в управлението на производството. **В него** — писа Ленин — **човек иска „да прояви себе си, да разгърне своите способности, да разкрие таланта си . . ."**

Особено значение за размаха на всенародното съревнование за успешно изпълнение на шестата петилетка имат речите на др. Тодор Живков пред орденоносците и първенците в Перник и пред Националното съвещание на първенците в София. Те определиха преди всичко **неговото главно съдържание — рязко повишаване на обществената производителност на труда, по-бързо достигане на световните показатели по качеството и техническото равнище на продукцията.** Огромната работа, която извършиха партийните и профсъюзните организации за въвличане на трудещите се в разработването и изпълнението на насрещните планове, създаде условия за превръщането им в основа на всенародното съревнование, съдействува за по-непосредственото свързване на общонародните с колективните и личните интереси Това определя неговите мащаби и по-голямата му перспективност.

Неразривната връзка с политиката на Партията, с нейната борба за създаване на материално-техническа база на новото общество е един от основните принципи на съревнованието. Явявайки се като диалектическо единство на стремежа на всеки трудещ се да се изяви най-пълно и готовността му да помогне на всеки в името на общия подем, съревнованието служи като движеща сила в нашето общество. То е израз на отношенията между хората в труда, на тяхната творческа дейност. Отчитайки огромното значение на съревнованието като социално-икономически закон на нашето общество, свързан с труда на работническата класа, Централният комитет насочи вниманието на партийните и стопанските органи към повишаване ролята на колектива и на всеки труженик в развитието и усъвършенствуването на производството. Трудещите се участвуват със своите насрещни планове и обе-

Digitized by Google

щания не само в осъществяването на производствените планове, но и в социалните последици от тяхното изпълнение.

Какво се постигна с това?

Преди всичко по-голям тласък, повече пламък и удовлетвореност от труда. За работническата класа той по-осезателно се превръща в средство не само за създаване на обществено богатство, но и за задоволяване на човешките потребности, в това число и истинската човешка потребност от творчество. Такъв подход към труда го прави ваятел на личността, помага за усъвършенствуване на обществото и изграждането на зрели трудови колективи.

Силата и жизнеността на социалистическото съревнование е в съзнателността и активността на масите. Те подтикват хората да влеят в общото дело цялата своя енергия и способности, да се стремят да открсяват **своя личен принос,** да го измерват с приноса на най-добрите.

Положителна черта в организаторската и разяснителната дейност на голяма част от партийните организации е правилното направляване на трудовите колективи към непрестанно **изучаване и прилагане на челния опит във всички области,** в резултат на което в съревнованието все повече се проявява силата на примера. Нима не говорят убедително за това големият брой ярки трудови инициативи, превърнали се в движение за най-пълно разкриване на производствените резерви във всяка бригада, смяна, участък, цех, във всеки колектив. Ето и доказателствата — над 150 000 работници, специалисти и механизатори следват примера на героя на социалистическия труд Петър Брайков; повече от 3000 предприятия работят по инициативата на столичните предприятия; 504 предприятия и 4140 производствени поделения и ТКЗС се включиха в движението на габровци; 1400 успешно внедряват Саратовската система; по инициативата на кремиковската младеж работят над 100 000 души. Не по-малък е низът от други специфични начинания, които имат важно значение за отделните отрасли и професии. Поддържането на оптимален режим в химическата промишленост, борбата за безавариен транспорт, 20-хилядниците в горското стопанство, многомашинното обслужване в текстилните предприятия намират широко приложение, станали са ориентири на хиляди работници.

Особено положителен е опитът на софийските предприятия, които под ръководството на партийните организации съставят научно обосновани програми и системи за изработване на седмичните производствени планове за пет дни. В основата на това съревнование лежат комплексните планове за увеличаване производителността на труда на всяко работно място. Те повишават отговорността на ръководителите за резултатите от съревнованието. Характерна черта на съревнованието в софийските предприятия е все по-активното участие на научни и инженерно-технически работници. Цех след цех, завод след завод вече заемат своето място в редиците на първите в тази високопатриотична инициатива и твърдо отстояват завоюваните позиции.

В общия устрем за разгръщане творчеството на трудещите се особен и **значителен принос имат специалистите, изобретателите и рационализаторите**. Те все по-активно участвуват в съревнованието с лични и колективни творчески планове, в конкурсите за усъвършенствуване на производството. Само през първото полугодие на миналата година броят на рационализаторите и изобретателите е нараснал с 18 на сто, а икономическият ефект, който са дали, надминава 34 милиона лева. Един от задържащите фактори, който пречи за по-широкото разгръщане на това високо патриотично движение, на творческите сили и стремежи на трудещите се е експериментирането и внедряването на предложенията. С особена сила това се отнася за изобретенията на работниците. За бързото преодоляване на бюрократизма и недооценяване-

Digitized by Google

то на този така жизнено важен проблем трябва да се организира постоянен и ефикасен обществен и партиен контрол.

Можем ли да си представим резултатите, ако опитът на новаторите стане практика на всички. И възможно ли е това?

Тогава сигурно изоставащите, ония, които се крият зад общите успехи, ще бъдат единици. Да вземем например резултатите от съревнованието за изпълнение на насрещните планове за 1972 г. В национален мащаб те са много добри. Радват ни. Но в отделни отрасли и подотрасли редица предприятия не изпълниха по всички показатели насрещните планове. Неблагополучно е положението с плана по асортимента и качеството, изостава производството на кокс, двигатели с вътрешно горене, стругове, цимент, продължават слабостите по навременното завършване на пусковите обекти. Причините? — Продължаваме с констатациите: вътрешноорганизационни слабости, свързани с ремонта и оборудването, неизпълнение на кооперираните доставки, несвоевременна подготовка на производството, незадоволителна квалификация на кадрите, неусвоена технология, слаба трудова и производствена дисциплина и т. н. Ако анализираме всяка една от тях, ще видим, че носителите им са в завода, в обединението или в по-горното ръководство. Но най-често те са субективни или зависещи от хората, които осъществяват, организират и ръководят производството.

Тогава можем ли да кажем, че винаги достатъчно правилно насочваме социалистическото съревнование към своевременното отстраняване на недостатъците, използваме ли го за създаване на обстановка на непримиримост, на отговорност и творчески подход в управлението на производството?

* * *

В речта си пред първенците в Перник др. Тодор Живков подчерта необходимостта **съревнованието да се превърне в неразделна част от икономическата политика на Партията, да бъде овладявано като метод на ръководство от всички държавни и стопански дейци.**

Те са длъжни да създават необходимите организационно-технически условия за високопроизводителен труд, да забелязват и подкрепят всичко ново, което се ражда от творчеството на масите, да разпространяват опита на първенците и най-добрите колективи, постоянно да се грижат за повишаване професионалната подготовка на работниците, кооператорите и служителите.

Да се създадат условия за съревнованието, разбира се, **е проблем изключително на стопанското ръководство.** Решаващото е стремежът на ръководителя на предприятието смело да отстранява вътрешните недостатъци, упорито да воюва с външните трудности и всичко да направи, за да осигури обстановка за високопроизводителна работа, за да може утре да работят всички така, както днес се трудят първенците. В това отношение има напредък. Положителни примери могат да се посочат не един. Почти всички ръководства на ДСО и на много заводи направиха значителни стъпки. Разработени са съвместно с партийните и профсъюзните органи някои документи — методики и системи за организация на социалистическото съревнование. В тях са определени конкретните задължения на стопанското ръководство: да осигуряват необходимата техническа и икономическа информация за световните постижения, да създадат условия за подем на съревнованието като основен фактор за изпълнението на производствената програма чрез насрещните планове от трудещите се и т. н.

Но всичко това е още недостатъчно. На много места въпросът е приключен с изработването на методиките и системите и затворен в красивите папки. Продължава по старому напрегнатото „гонене" на плана, а на съревнованието се гледа като задача на обществените ор-

Digitized by Google

ганизации, като нещо странично от управленческите функции, за което стопанските ръководители нямат време. Неразбирането на научната същност на съревнованието е причина да не се държи сметка за взаимоотношенията на хората в процеса на труда, да се допуска субективизъм при определяне на критериите, показателите, формите за стимулиране и оценка на резултатите. Особено несъвместими с принципите на съревнованието са необоснованите изменения в производствените планове. Това внася смущения в съревнованието, намалява неговия ентусиазъм и последователност. Не навсякъде е организирана добре и пълно информацията за световните и нашите достижения за съответните производства. Липсва система за довеждането им до всеки работник, до всяко работно място и задължителното им внедряване. За съжаление някои стопански ръководители забравят комплексния характер на насрещните планове и подценяват проблемите на социалното развитие на колективите.

Може ли да се говори за условия за организирането на съревнованието в такива предприятия? Неотложна задача на стопанските ръководители е да оказват ефективна помощ на трудещите се за овладяване на новаторството, за високи постижения в съревнованието. Трябва да се проявява строга взискателност от партийните организации, да не се допуска безгрижно отношение по тези въпроси. В това се крие една от основните гаранции за успеха от съревнованието за предсрочното изпълнение на третата година от петилетката.

Главна насока на съревнованието сега е борбата за ускоряване на научно-техническия прогрес във всички отрасли на народното стопанство. И това е напълно закономерно. Неговите особености се определят от курса на Партията към интензивни методи на ръководство на икономиката, повишаване ефективността на производството по пътя на непрестанното увеличаване производителността на труда и ускоряване научно техническия прогрес. С новите насрещни планове за 1973 г. нашата промишленост си поставя по-смели задачи за ускоряване процеса на усъвършенстването и реконструкцията на съществуващата техника, въвеждането на принципно нови технологии и организация на труда, за най-рационално използване на производствените мощности, суровините и материалите. Новите условия на труда несъмнено раждат нови цели, изискват ново съдържание на социалистическото съревнование. Затова първостепенно задължение на партийните, профсъюзните и комсомолските организации е да насочат инициативата и творчеството на работниците и инженерно-техническите кадри към използване на достиженията на научно-техническата революция за усъвършенстването и обогатяването му.

Бързото развитие на производството, революционизиращото му модернизиране и автоматизиране, прогресивната му организация могат да бъдат ефективни само когато се осъществяват от хора с по-висока култура, технически и икономически знания. Това засилва грижите на обществените организации и стопанските ръководства за ускоряване процеса за повишаване образователното равнище и майсторството на работниците. Без което не бихме могли да се справим със сложните задачи на съвременния живот.

За да се повиши интересът на хората към целокупния труд на бригадата, на цеха, на завода, за да се осигури активното им участие в съревнованието, важно условие е своевременно **да се определи личният принос на всеки работник в успехите на колектива.** Само в такъв случай можем да говорим за сравнимост на резултатите на труда, да достигнем висока действеност на социалистическото съревнование. Положителни в това отношение са усилията на профсъюзните органи и организации по-широко да се използват договорите за съревнование.

Digitized by Google

Повече от 450 хиляди работници, 53 хиляди бригади и цехове, над 3500 предприятия през миналата година обвързаха своя труд с договори за надпревара, за сътрудничество и взаимопомощ. Насърчителните резултати от тази форма на съревнование трябва още повече да се утвърдят. Задача на професионалните организации е успоредно с разширяването ѝ да поведат безпощадна борба за отстраняването на някои прояви на формализъм, бюрократизъм и излишен шум при сключването, изпълнението и отчитането на договорите. Да държат сметка за реалния им принос за изпълнение на насрещните планове, за още по-пълното развиване състезателния характер на съревнованието!

Осъществяването на отговорните задачи, които поставя производствената програма за 1973 година, зависи от труда на всеки човек, от настойчивостта и умението, организираността и дисциплината на всеки колектив. Борбата за времето като главен фактор за увеличаване производителността на труда и неговата ефективност трябва да се води непрестанно и с всички средства на политическата и организаторската работа. Пълното и производително използване на всеки час, на всяка минута е източник на огромни богатства и резерви.

Отстраняването на недостатъците в използването на работното време зависи в най-голяма степен от умението на стопанското ръководство правилно да организира производствения процес, да осигури ритмичност и строг контрол, за да пресече проявите на нарушаване на трудовата и технологичната дисциплина. Голяма роля в борбата срещу загуба на време могат и са длъжни да играят самите работници. Но решаващо е вниманието и грижите на партийните и профсъюзните организации за създаване такава обстановка, при която целият колектив да воюва с разпуснатостта и безотговорността в работата. Необходимо е да се създаде такава атмосфера, такова обществено мнение, що във всяко предприятие, във всеки колектив да се знае кой и как работи.

* * *

Всенародното съревнование за успешно изпълнение и преизпълнение плана за третата година от петилетката набира вече нови сили. Задача на партийните комитети и организации сега е с всички средства на масово-политическата дейност да се задържи този подем. Под тяхно ръководство **без шум и външна показност съревнованието да се превърне в необходимост, в стил на работа на профсъюзните, комсомолските и стопанските дейци, на всеки производственик и специалист.**

Преломът е започнал...

„По-нататъшното развитие на съревнованието следва да става на основата на широка интеграция между предимствата на социалистическата система, съвременната научно-техническа революция и широкото използване на съвременните средства за управление и ръководство."

Т. ЖИВКОВ

Из доклада пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП

През миналата година бе поставено начало на нов подход в организацията и ръководството на съревнованието. Разбира се, извършващият се прелом не е еднакво дълбок и цялостен навсякъде. За да се извърши той, естествено е най-напред да се разберат добре и да се усвоят идеите и принципите, развити от другаря Тодор Живков в ре-

Digitized by Google

чите му пред първенците в Перник и София, да се преустрои стилът, подходът на органите и дейците, призвани да го направляват, което не е еднократен и кратък процес. Тук ще засегнем някои въпроси на съревнованието, основавайки се главно на опита на АПК в гр. Дулово, Силистренски окръг, за които разказва председателката на съвета на секретарите.

1. НЯМА ДЕЙСТВИЕ БЕЗ ЯСНО ПОСТАВЕНА ЦЕЛ

Както е известно, един от основните въпроси в преустройството на съревнованието, съобразно съвременните изисквания на политиката на Партията, бе негова сърцевина да бъде борбата за бързо повишаване на обществената производителност на труда. И преди това в една или друга степен съревнованието бе насочено към повишаване на производителността на труда, но главно се изразяваше в обема на създадената продукция. Новото сега е, че вниманието се насочва не само към продуктивността на живия труд, но и към другите фактори, от които зависи размерът на обществените разходи на труд за производство, а оттам и ефективността на икономиката. И в крайна сметка — създаването на необходимите условия за по-бързо повишаване на жизненото равнище на народа. Тези фактори са още повишаването на качеството, икономията на суровини, материали и енергия, по-добро използване на производствените мощности. И още по-важното е, че за цел и измерител на тази борба бе определен ясен критерий, съответствуващ на борбата за изграждане на развито социалистическо общество. Този критерий вече е не залегналото в плана или миналото постижение, а достигането на световното равнище.

Психолозите казват: „Няма действие, ако няма ясно поставена цел". Сега ние имаме такава ясно поставена цел и тя е голям въодушевяващ фактор за творчески дела в съревнованието.

„Главното е да се вземе решителен курс за бързо преодоляване на разликата, която съществува между равнището на обществената производителност на труда у нас и напредналите страни."[1]

Но тъй като тази голяма задача не може да се осъществи за година-две, една от сериозните трудности е как тя да се конкретизира и пречупи в целите и задачите на съревнованието, как да стане активен практически действуващ, мобилизиращ фактор на трудовите колективи.

Насрещните планове изпълниха в значителна степен тази роля. Ярък пример за това е подходът на бригадата на героя на социалистическия труд Йосиф Колипатков от АПК — гр. Белене, Плевенско. Когато съставяше насрещния си план, тя подходи строго целево. Търсеше резерви не за увеличаване на производителността на труда с няколко процента, а за максимално достигане, по възможност още през тази петилетка, на световните резултати, предимно на съветските механизатори, в разхода на жив и овеществен труд за производството на единица продукция.

Прегледани бяха колективно всички мероприятия по технологическата карта, решени бяха някои технологически и организационни въпроси. В резултат на всичко това тази челна и сега бригада си постави висока цел по някои показатели на цвеклото и царевицата да достигне най-високите резултати, а през 1975 г. да увеличи производителността на труда с 52,5 на сто в сравнение с 1970 г., като един механизатор създаде обща продукция за 100 000 лв. и чиста — за 64 566 лв.

Ето как на практика се прояви революционизиращата роля на съ-

[1] Т. Живков, Широк размах на всенародното социалистическо съревнование, стр. 16.

Digitized by Google

ревнованието. Чрез насрещните планове бе изменено планирането, то се свърза непосредствено с творчеството на самите производители.

В АПК — Дулово нямат такъв ярък пример на целеви подход при съставянето на насрещните планове. Но и там насрещният план бе насочен към бързо увеличаване на обществената производителност на труда. За целия комплекс набелязаният растеж от 30 на сто за общата и чистата продукция, а от 60 на сто за чистия доход, най-добре илюстрира величината на задачата.

В практическата работа за разгаряне на съревнованието задачата да се стремят към световните резултати в началото на миналата година все още имаше повече пропагандистки характер, служеше като общ мобилизиращ лозунг. Партийните органи и дейци наистина широко го пропагандираха. Но в механизма за воденето на съревнованието не намираше практическа реализация. Това личи в подетата много полезна инициатива — комунистите да застанат действително на предната позиция в осъществяване на партийните указания чрез „личната страница на комуниста". В нея е концентриран личният принос на членовете на Партията за изпълнение на шестата петилетка. Той е издигнат и като партийно поръчение, за чието изпълнение ще следи първичната партийна организация. Ако разлистим тези „страници", няма обаче да намерим така ярко изразен или фиксиран стремеж „за преодоляване на разликата" до челните постижения, за което става дума в речите на другаря Тодор Живков и за което ни дава пример бригадата на Йосиф Колипатков. Вижда се все още тежнението на стария подход, неизживяното от навика и традицията. Ето как е формулирал приноса си комунистът Р. Ризов:

„Ще се включа в съревнованието с А. Халилов от нашата бригада, като се стремя да давам най-високо качество на работата, най-пълно да използвам машината за увеличаване на производителността и снижение на себестойността на ДМО.

Ще се боря да достигна 10 на сто икономия на гориво-смазочни материали и резервни части..."

Нов подход

През миналата година ние направихме сериозен опит да внесем нов подход в организацията и ръководството на социалистическото съревнование в аграрно-промишления комплекс „Победа" в гр. Дулово в духа на указанията, които даде др. Тодор Живков в своите речи в Перник и София.

Нашата работа вървеше в няколко посоки. Първата ни грижа бе да въвлечем комунистите и всички кооператори да участвуват активно в конкретизирането и реализирането на партийната политика за повишаване на обществената производителност на труда. В многобройните срещи с колективите, ръководителите не само разясниха речите на другаря Т. Живков и задачите за шестата петилетка, но и наблегнаха на средствата и пътищата на главните резерви. За да се изпълняват успешно новите задачи — прилагането на нови технологии и пълното използване на техниката, и повишаването на културата на земеделие.

В процеса на обсъждането на насрещните планове ние се постарахме комунистите действително да заемат своето място на авангард в борбата за осъществяване на партийните решения. Във връзка с това първичните партийни организации обсъдиха приноса на комунистите за изпълнение на шестата петилетка. Самоинициативата на партийните членове и партийните поръчения бяха оформени като „лична страница на комуниста", в която се вписаха основните му задължения в производството и в политическия живот. Изпълнението на тези задължения системно ще се отчита пред събрание на първичната партийна организация.

Ние разбирахме колко голяма е ролята на специалистите за внедряването на тех-

Digitized by Google

Привеждаме само тези две най-важни и конкретни задължения.

Твърдението, че още няма достатъчно яснота как да се вплете борбата за достигане на световното равнище в съревнователната практика се потвърждава и от сключения договор за съревнование между трите АПК — в Дулово, Генерал Тошево и Исперих. Това са три челни стопански организации с големи възможности да се извисят като пример. В договора си те поставят за задача да се състезават за по-доброто изпълнение на насрещния план. Стремежът е да се поставят в еднакви условия. Но дали резервите са еднакво разкрити в тях? Не би ли било по-правилно и по-мобилизиращо, ако те се състезаваха кой по повече отрасли ще се доближи или ще достигне определени челни резултати. Дори те самите имат постижения с висока стойност, които могат да се поставят като такава цел. Повод за това разсъждение дава не само обикновената логика, но и една статия, излязла във в. „Правда" от 5. II. т. г. под заглавие „Обещание и план". Авторът, директорът на Шчекинския химически комбинат отбелязва липсата на надежден измерител на ефективността от съревнованието. За пример посочва, че друг завод си е поставил за задача да произведе повече свръхпланова продукция от тях и за това е получил похвала. Но се оказва, че този завод е достигнал само 80 на сто от капацитета, докато шчекинци са надхвърлили с 21 на сто проектната си мощност. Следователно едните използват съществуващ, а другите — наистина „скрит" резерв.

Може и трябва да се търси по-точна мярка за сравнение — например как се използват обективните резерви и възможности на производството. Това не означава да не се сравняват с насрещния план, но да имат по-голяма цел и мярка за сравнение.

Правейки тези констатации, искаме да утвърдим усилията на общинските партийни комитети и на съвета на секретарите на партийните комитети в Дулово, които през годината си поставиха за задача в една научно-практическа конференция по-добре да изучат и усвоят новите въпроси в областта на съревнованието и да намерят начин да ги

ническия прогрес като една от важните предпоставки за достигане на световно равнище. За тази цел съветът на секретарите, общинските партийни комитети и стопанските ръководства насочиха специалистите да участвуват активно в научно-техническото творчество — въвеждане на нови технологии, проучване и внедряване на челен опит, рационализаторски разработки, подобряване организацията на труда и производството и пр. Те са разработили свои лични творчески планове. Ето например в своя план инженерът Боби Тодоров е предвидил да обобщи известен опит в експлоатацията на машините и да участвува в подготовката на механизаторите и другите технически кадри, да разработи някои въпроси на концентрацията и специализацията на ремонта и поддържането на техниката в АПК. Освен това той се е заел да разреши и някои други технически въпроси, чрез които ще се подобри работата на отделни машини и ще се затвори цикълът на комплексната механизация. Такива неотложни въпроси са например механизираното подаване на кочаните към роначките, механизираното зареждане на кошовете с царевица и др.

Между отделните труженици на село и производствените единици се сключиха договори за съревнование. В тях има два основни елемента — състезание за по-големи успехи в изпълнението на насрещните планове и за по-бързо достигане световното равнище, както и взаимната помощ за прилагане на новото и челния опит.

Една от главните ни задачи, която си поставихме през годината, бе да се намери начин, за да се приложи практически челният опит и преди всичко националните почини. Ние и преди това сме популяризирали разни инициативи. В подхода ни обаче често преобладаваше агитационният подход, без това да довежда до организационни мерки за прилагане на опита. Това важно дело бе оставено на самоинициативата на отделните производственици. Затова и резултатите не бяха възможно най-добрите. Сега обаче се постарахме да съединим идеологическата ни работа с непосредствената организаторска дейност за прилагането на онова, което пропагандираме. Ето как постъпихме за прилагане почина на героя на социалистическия труд Петър Брайков. Първо, анализирахме опита на най-добрите наши производственици и отделните единици,

Digitized by Google

конкретизират. Именно в процеса на тази конференция те по-добре си изясниха въпроса и намериха практическо претворяване на генералния въпрос — да свържат по-осезателно съревнованието с борбата за достигане на високи резултати. Като плод на конференцията се роди система за съревнование, в която по-добре е решен този въпрос. За това помогнаха и усилията през миналата година за преизпълнение на насрещния план, които се увенчаха с неочакван резултат — в складовете прибраха с 5 на сто повече продукция. Стана ясно, че реалните резерви са по-големи, отколкото предвидените, и увереността, че при по-умела работа могат да постигнат по-бързо високите върхове. Затова е нужно да има и по-ярка и мобилизираща цел, която да подтиква към повече творчески търсения и смели решения. Така в системата се появи информация за световните резултати в някои области на главните производства на АПК. Уточниха и някои стъпала за тяхното достигане или за скъсяване на разстоянието до тях. Потвърди се и правилото, че резервите трябва да сé разкриват постоянно, това да бъде непрестанен процес, в който да участвуват хилядите обикновени хора. Така се роди целта например още през 1975 г. да се достигнат високи добиви — по 460 кг пшеница и 600 кг царевица от декар.

Важно е, че едно колебание бе преодоляно с правилни партийни усилия, а теоретическата истина намери всеобщо потвърждение, защото системата бе обсъдена широко в производствените колективи и на партийни събрания. Остана тази истина да бъде реализирана по-добре в широката практика, да стане един важен стимулатор, не само пропагандистки, но и на непосредствената трудова изява. Поставената цел да предизвика действие. Борбата за достигане на световните резултати да обхване не сáмо един, а и останалите показатели на обществената производителност на труда, да бъде програма и реална цел на участниците, тяхно верую и съдба. Така както това стана в бригадата на Йосиф Колипатков. Затова в началото разказахме за нея. Тогава започналият прелом в съревнованието ще добие нов тласък и нови измерения.

като разкрихме докъде стигат техните възможности. С помощта на тази информация ръководството на ТКЗС и профкомитетите се ориентираха и чак тогава се срещнаха с най-изтъкнатите първенци, за да им разяснят почина, пътищата за неговото внедряване, както и да се посъветват с тях как да се осъществи това полезно дело на практика. А с активната помощ на специалистите бе уточнена дневната производителност на всеки агрегат, увеличена с една пета от нормата. На тази база се утвърди коригираната дневна производителност, която осигурява седмичният обем на работа да се изпълнява за пет дни.

Всичко това бе разяснено и чрез школите за челен опит започна да се изучава онази технология и практическо умение, които позволяват да се постигне девизът: „Седмичната програма за 5 дни!" Още през миналата година този почин се поде от 162 кооператори и 16 колектива. През тази година още 71 кооператора и всички останали колективи се включват в борбата по този почин, а останалите кооператори ще го подемат до 1975 г. По този начин успяхме да отстраним всяка показност в съревнованието.

Във всяко табло се отделя място за отчитане на постиженията по почина на Петър Брайков. Срещу името на всеки участник се вписва планът за седмицата и коригираният план. Всяка седмица се отчита резултатът. Изготвени са емблеми „6 = 5", които се връчиха на участниците и те ги носят през време на работа. На колективите се дава знаме, което има същата емблема и надпис: „Колектив, поел национална инициатива". Тези знамена се съхраняват най-често в съответните клубове или пък във фермите и бригадните станове.

Резултатите се популяризират чрез всички средства за разгласа, изпращат се благодарствени писма и пр.

Със същата последователност се подемат инициативите на габровските предприятия и на кремиковските младежи. На базата на габровския почин се направиха двустранни срещи и се поеха взаимни задължения за ритмично снабдяване между поделенията вътре в АПК. Между стопанствата и техните клиенти се сключиха договори за взаимна помощ. При отчитане на съревнованието на всяко тримесечие се прави равносметка и на изпълнението на поетите взаимни задължения.

Digitized by Google

II. СЪРЕВНОВАНИЕТО И ТЕХНИЧЕСКИЯТ ПРОГРЕС

Научно-техническата революция в селското стопанство е взаимно свързано, комплексно цяло от технически и технологически решения, максимално използване и усъвършенстване на сегашната техника, използване на нови сортове и породи, организацията на труда, квалификацията и умението на хората, което позволява да вземем от земята максимално възможното.

Това са ред условия, които, взети само вкупом и приведени в действие заедно, могат да се поставят под етикета „научно-технически прогрес". Големи резултати в обществената производителност на труда могат да се осигурят само ако те се прилагат максимално или с други думи, се извърши модернизация на производството. Естествено, това без специалистите не може да се постигне.

Разбраха ли и приведоха ли в действие този нов лост на съревнованието в АПК в Дулово? Направените няколко съществени крачки в тази насока са твърде насърчителни, макар и да не позволяват да се приключи окончателният баланс на тяхната истинска стойност.

Главният път е да се въвежда нова техника, най-новите технологически решения и научни открития. Към този резерв са обърнати главно надеждите и грижите на съвета на партийните секретари и на стопанските ръководства в Дулово. Дейността върви по няколко линии. На първо място — **специалистите да се насочат преди всичко да решават на съвременно научно равнище въпросите на техниката и технологията, да въвеждат нови сортове, да усъвършенстват организацията и агротехниката.** Задълженията са фиксирани в лични творчески планове на специалистите за научно и техническо творчество и да обучават кооператорите в усвояване на новото. По тези резултати ще се оценява техният принос в стопанската дейност. Правилна е тази постановка. И първите нейни плодове са налице. Внедрени са 8 решения с 15 000 лв. икономически ефект. **Въвеждането на промишлени методи и технологии е осигурило с 35 на сто повече чист доход от предвиде-**

Стремежът да обогатим съревнованието ни подтикна да подготвим **научно-практическа конференция по съревнованието,** в която да се изяснят всички въпроси, отнасящи се до неговата организация и ръководство. В процеса на подготовката на конференцията под методическото ръководство на другари от сп. „Партиен живот" ние разработихме условия и принципи за водене на съревнованието, изяснихме много средства за неговото стимулиране. По тези въпроси се състояха събрания на партийните организации, среща с първенците, за да се посъветваме кои методи на ръководство най-добре въздействуват за увеличаване на творческата активност.

Общинските партийни комитети също така се заеха с изпълнението на много и различни по характер мероприятия, за да се усъвършенствува ръководството на съревнованието от страна на партийните организации — техните бюра и отговорниците на партийните групи. Ето само една част от тях. ОПК обсъдиха задълбочено система за съревнованието; заеха се да изучат мнението на всички комунисти и на първенците в растениевъдството и животновъдството, организираха срещи, за да се изясни мястото и приносът на всеки механизатор и кооператор в борбата за изпълнението на насрещния план; изясниха с помощта на агитаторите и докладчиците ролята на интензивните фактори за повишаване на производителността на труда и т. н.

Още на конференцията стана ясно, че трябва практически да включим критерия световно равнище като цел на съревнованието! Ето защо след това набелязахме много нови средства, както организационни, така и социално-психологически, икономически, идеологически и други. По такъв начин се създадоха необходимите условия, за да се издигне още повече ролята на съревнованието за успешно изпълнение както на партийната политика, така и за възпитанието на колективите.

Ние приветствувахме и утвърдихме стремежа през 1975 г. да надминем по добиви за полски култури световните резултати, а по други да се доближим плътно до тях. Поставихме си за задача да достигнем: 460 кг от пшеницата, 600 кг от царевицата, 250 кг от слънчогледа и 190 кг от тютюна на декар. Сравнението на резултатите ще става както с насрещния план, така и с тези реални за нас доби-

Digitized by Google

ния в насрещния план. Именно това е и най-точният измерител за ефективността от борбата за увеличаване на обществената производителност на труда.

На второ място са идеите **взаимно да се подпомагат с останалите комплекси, с които са в съревнование, за изучаване на челното, родено у тях, и съвместно да разработват някои творчески общи проблеми.** Казваме идеите, защото през миналата година още нямаха конкретни мерки. Вече обаче бе определено кой конкретен опит в трите комплекса да се изучава, за да има реален резултат. Тази взаимопомощ и обединението на творческите сили може да се окаже много ефективно.

На трето място е откритата вече база в с. Върбино за **обучение на ръководителите и кооператорите от комплекса. Там се изучават новите технологии, дават се последните научни знания, с които разполагат специалистите, за да се подготви силата, която ще поеме на плещите си тяхното практическо реализиране — низовите ръководители, механизаторите, кооператорите.** Остава още да се постави на по-широка основа грижата за техническия прогрес, като се въвлекат в него самите участници, нещо което е по-трудно, но много полезно.

Една от формите за това е започналата дейност за прилагане на националните почини. Вред механизаторите се разпространява методично починът на Петър Брайков за изпълнение на седмичната норма за шест дни, като се създават необходимите предоставки не за показно, а за деловото му прилагане.

Този по-широк фронт на работа, комплексният подход, интеграцията на широката инициатива на кооператорите и научно-техническите кадри наистина са способни да осигурят успех. Такъв подход може да се посочи като образец, макар че е още в началото на своето проявление. Така съревнованието ще тласка научно-техническия прогрес, ще се свърже тясно с неговите резултати, които от своя страна ще издигат по-високо самото съревнование. Но в тази насока има още много да се върши и желае. Това не бива да е еднократна работа, а постоянна политика.

ви. Така че съобразно с това ще се стимулират самите участници в трудовата надпревара и морално, и материално. Един от важните изводи, който направихме от нашата конференция, бе, че трябва да се организира по-широко и системно изучаването на научните постижения и челния опит. За тази цел ние съответно обзаведохме училището в с. Върбино като база за обучение на кооператорите. Още през тази зима там се учат по смени над 400 души от различните отрасли и ще се подготвят нови 40 механизатори.

Един от нашите изводи за подобряване на ръководството на съревнованието бе да засилим грижите за човека, за неговия труд, за живота му. Да отделяме повече внимание и уважение на заслужилите.

Другата насока, по която се работи при нас сега, е да се повишава образователното равнище на трудещите се в района на АПК. Като се възползвахме от решението на Министерството на народната просвета, пристъпихме към редовно обучение на 574 кооператори от първи до единадесети клас, включително и на 80 механизатора, които само повишават образованието си от IX до XI клас.

Вниманието към хората, грижата ни за тяхната подготовка и да живеят те по-добре е основна наша задача. Естествено, най-много грижи отделяме за нашите механизатори и те сега основателно се гордеят с професията си. За тях сме създали възможно най-добри условия — превоз, топла храна през всяко време, напълно обзаведени клубове, фургони с транзистори и др. Средното им възнаграждение през годината достига 1800 лв. И по-нататък ще полагаме грижи за хората така както ни задължи Декемврийският пленум на ЦК на БКП.

Постоянно внимание отделяме за работата си с пръвенците. Сега те са нашият критерий в школите за челен опит, а и в самите бригади за промишлено производство. Започнахме редовно да уреждаме срещи с пръвенците и орденоносците от района. Те са вече картотекирани; техният опит е описан. Учредихме албум на трудовата слава и се грижим за развитието на челниците, осигуряваме редовно гласност на постиженията им чрез масовите средства за информация, изпращаме телеграми до семействата, щом са постигнали нови успехи, уреждаме периодично вечери на трудовата слава, други инициативи

Digitized by Google

III. КОМПЛЕКСНИЯТ ПОДХОД В УПРАВЛЕНИЕТО

Да се ръководи съревнованието, това значи не само и предимно да се създават материално-технически условия, да се набележи и колективно приеме целта, към която ще се стремим, а **преди всичко да се управляват хората.** При това обаче не административно, тъй като заповеди, декрети и шаблони тук не оказват необходимото въздействие! **Това е управление, което използва различни методи на целенасочено въздействие и подбужда онези вътрешни сили, които се намират в потенциално състояние у всеки работник и кооператор, във всеки колектив, за да се изявят доброволно, съзнателно и творчески, в дела.** Именно поради това и съревнованието е едно от важните средства за изява на най-широк демократизъм, защото чрез него хората излизат на широкия простор на историческото творчество. **Върху човека и колектива влияят различни обществени фактори.** Едни от тях, пречупени в неговото съзнание, подтикват изблика на нови сили и енергия. Други пък подтискат волята и активността. **Тези фактори са много и разнообразни: икономически, социално-психологически, морално-етични, духовни, обективни и субективни, вътрешни и външни.** Как да се създаде колективен и индивидуален порив и ентусиазъм, неограничаван и неспъван от никакви бариери?

В това именно е цялата сложност на изкуството да се управляват хората в съревнованието. **Наред с особено благоприятните обективни предпоставки, присъщи на нашия социалистически строй, нужно е и субективна нагласа, която се създава от ръководните органи.** Те допринасят да се превърнат труженици от обекти в субекти на самото управление, помагат да се създава у тях чувството на стопани, както и за удовлетворение или неудовлетворение от постигнатото, висока обществена отговорност и самодисциплина, непримиримост към отрицателните явления. Затова и Политбюро на ЦК на БКП отдаде такова голямо значение на единната система за морално стимулиране, чиито основни принципи то утвърди през миналата година. Висока оцен-

---

и полезни ритуали. Паметни ще останат за всички присъствуващи вечерите на признателността, когато с просълзени от благодарност очи ветераните разказваха пред младите и цялата общественост за първите години след победата, когато се поставяха основите за изграждане на социализма. Никога няма да се забрави от труженците в с. Окорш една такава вечер, посветена на първенците, когато ветераните Никола Стоянов, Стоян Димитров и Стоян Генов разказваха пред препълнения салон за трудностите през първите години. Димитров е бил първият председател на кооператива, Генов — първият секретар на първичната организация, а Стоянов — първият председател на селкоопа. Накрая бе изпълнен рецитал на тема: „Какво ми даде народната власт". След нашата конференция другарите от с. Черполик решиха да подготвят вечер на трудовата слава, посветена на първия механизатор Гани Ганев, който предстои да се пенсионира. За нея се готви цялата общественост, особено Комсомолът. Там ще присъствуват механизаторите и близките им. Тези и някои други мероприятия в една или друга степен подпомагат ръководството на АПК по-целенасочено да внедрява челния опит, да разгръща по-пълно творческа инициатива на колективите за изпълнение на насрещния план.

Осмислянето на собствения опит и наученото от другаде ни помогна по-добре да разберем същността на съревнованието като метод на ръководство на творческата инициатива на трудещите се, обогати ни със знания и ни подсеща по много нововъзникнали въпроси, за да обхванем по-пълно това сложно и динамично движение и го използваме по-резултатно за ускорено изграждане на развитото социалистическо общество.

Нашите резултати от изминалата година надминаха и най-хубавите ни очаквания. Съгласно насрещния план през 1975 г. трябва да увеличим общата продукция спрямо 1970 г. с 30 на сто, а чистия доход — с 60 на сто. Но през 1972 г. ние преизпълнихме с 5 на сто насрещния план за общата продукция и с 35 на сто — за чистия доход. Спрямо 1971 г. това представлява 17 на сто повече обща, 19 на сто повече чиста продукция и 26 на сто по-голям чист доход. Внедриха се 8 рационализации с ефект 15 000 лв. Това ни показва, че не бива да гледаме и на насрещния план като на документ, който из-

Digitized by Google

ка заслужават усилията на съвета на секретарите в АПК — Дулово в процеса на научно-практическата конференция да постави в центъра на вниманието именно тези въпроси и да търси тяхното по-добро и всестранно разрешение.

Състоянието на съревнованието зависи твърде много от цялостното състояние на трудовия колектив. Формиран ли е сплотен и дружен колектив, с хубави взаимоотношения между хората, между ръководени и ръководители, заредени с една идея и стремящи се към една цел. Има ли единна социално-психологическа нагласа, амбиция, превърнали се в единно волеизлияние на всички негови членове. Това е онзи социален климат, който е най-благоприятен за възникване на съревнователната нагласа и за превръщането ѝ в съревнователна изява. Същевременно **съревнованието по своя характер само влияе за формирането на колектива, за развитието на неговите черти.**

В една среща с първенци от АПК — Дулово председателката на съвета на секретарите Т. Грозева им задала такъв въпрос: „Какво не достига в ръководството на съревнованието?" Отговорили ѝ: „Най-напред оценка на заслугите на хората!" Колко близко е това до отговора в една анкета: „Да не се забравя, че край машините има хора!"

Фактически управлението на съревнованието изисква да се прилага система от наглед прости неща, които мотивират тяхната дейност. **Най-често сега за тази цел се използват материалните награди.** Този могъщ лост има голямо значение и в Дулово се прилага широко. Обмислено е как да се внедри пълно икономическият механизъм, който позволява да се възнаграждават всички съобразно техния принос в повишаване на обществената производителност на труда. Отделят се не малко средства за индивидуални награди за принос в съревнованието, които стимулират да се достигнат високите световни резултати. Добре се изпълняват социалните мероприятия от насрещния план. Сега Декемврийският пленум задължава още по-добре и плътно съревнованието да се свърже с борбата за издигане на жизненото равни-

---

черпва напълно всички резерви. Затова твърдо сме уверени, че трябва още по-убедително да подтикваме кооператорите да догонват в работата си високите постижения на първенците у нас и другаде. Ето защо ние не се задоволяваме от постигнатото.

Особена тревога буди у нас един сериозен факт, който говори, че все още някои стопански ръководители не разбират добре мястото си в социалистическото съревнование, или пък смятат, че това е работа на профсъюзите, на ДКМС и др. В някои от нашите производствени единици има отделни низови ръководители, които работят по старите методи, като влизат от време на време в конфликт с новото, защото не са се заели да се преборят с консерватизма си в мисленето. Смятаме, че сме създали вече добри предпоставки, за да преодолеем това през тази година.

Съветът на секретарите на ОПК при подготовката на насрещния план за 1973 г. насочи вниманието си главно към преодоляване на съществуващите трудности. Вече разработихме програми за нормативната себестойност, за последователното внедряване на икономическия механизъм в селското стопанство, за създаване на условия за ритмично изпълнение на плановите показатели на основата на широк обхват на трудещите се. Тук използваме натрупания опит и тяхната творческа инициатива, като прилагаме съветите и научните знания на специалистите, за да се разгръща социалистическото съревнование във всички негови аспекти.

През тази година си поставяме задача да получим по-високи добиви и повече продукция от всички основни култури и отрасли, отколкото през 1972 г. Да достигнем над 400 кг пшеница, 645 кг царевица, 226 кг слънчоглед и 170 кг тютюн от декар. Да произведем 130 т повече мляко и 200 т повече вълна, 300 000 бр повече яйца. Да получим по-голям икономически резултат, плод на икономия на жив и овеществен труд.

Така ще изпълним и преизпълним партийната повеля, чийто израз са решенията на Десетия конгрес на БКП, да постигнем по-висока производителност на труда и по-голяма ефективност на селскостопанското производство.

Тодорка ГРОЗЕВА
председател на съвета на
секретарите на ОПК в гр. Дулово

Digitized by Google

ще на хората. Тая мисъл означава добре да се осъзнае един реално обвързан процес — борбата за по-доброто използване на производствените резерви, осигурява повече средства за задоволяване на разнострадните нужди на хората. И не само да се осъзнае, но и да се използва. Да знаят хората как стремежът да осигурят по-голям икономически резултат ще допринесе за подобряване на жизненото им равнище — пряко чрез увеличаване на възнаграждението и чрез различни форми на обществено обслужване.

Но това е само едно от средствата за управление, макар и много важно. Похвално е, че **съветът на партийните секретари погледна на въпроса по-широко. Хората имат материални нужди,** които впрочем се удовлетворяват все повече. **Но те също имат чувства, творчески амбиции, лични предпочитания, човешко самолюбие, нужда от внимание, признание, зачитане и уважение и т. н.** Това са различни духовни потребности и интереси, чието задоволяване е друг сериозен фактор за съревнователно импулсиране.

Ето защо самите механизатори са подсетили председателката на съвета на секретарите на АПК за тази страна на работата, която е не по-малко важна от наградите. И както проличава от това, което разказва др. Грозева, тя и останалите партийни дейци добре са се поучили.

Много е писано за **ленинските принципи за организация на съревнованието,** но все пак е уместно в тази връзка да ги припомним, защото те имат непреходно и решаващо значение. На първо място е гласността. **Тя играе двояка роля — регулира и мотивира психологическите процеси и реакции на човека, а наред с това е важен фактор за съревнователна нагласа, тъй като поддържа будно съзнанието, вниманието и напрежението.** От друга страна тя е средство за „широк обществен контакт", за съпоставка и измерване на резултата, за самооценка. По този начин гласността повдига жизнената енергия по израза на Маркс и включва отделния човек в съревнователните отношения, като противодействува на самоуспокоението и застоя. Сега гласността и в двете направления има важно значение, особено що се отнася до създаването на контакт с челниците, за да подтикне стремежа да се достигнат резултатите им. Но днес не е достатъчна и редовна даже гласността за постиженията на колективите и хората. Още по-малко е информацията за световните постижения или за най-добрите резултати в съответната професия у нас, защото се подценява нейното значение.

В АПК в Дулово вече предприеха мерки, за да отстранят и двата недостатъка.

Друг ленински принцип е **сравнимостта на резултатите,** чрез което става съпоставяне на методи, средства, условия, **за да може силата на примера да стане убедителен факт за следване и след това за практическо прилагане било чрез средствата на взаимопомощта, било чрез превръщането му в задължителен метод на работа.** И в двете насоки в АПК — Дулово имат надеждни организационни форми на приложение, много по-широки и конкретни от досегашните.

Един от важните фактори за успехите през миналата година в АПК — Дулово е мощният поток на **политическата работа,** свързана **с разясняване** речите на другаря Тодор Живков. Само по себе си това показва **голямата връзка на идеологическата работа със съревнованието.** Рядко обаче се намира такава близка и постоянна връзка **между** съревнованието и идейно-възпитателната работа.

Конференцията в Дулово помогна да се разбере още един сериозен недъг в стимулирането на съревноваващите се — ограниченото въз-

Digitized by Google

действие само върху малка група първенци. Дълго време, дори до самата конференция, в условията за съревнование и в подготвените материали, стоеше старото разбиране — да се награждава само най-добрият! Заслуженото внимание, което челниците са завоювали с труда си, неусетно поглъща цялото внимание на ръководството. А стотиците и хилядите, които решават съдбата на прогреса? Нима те трябва да останат като участниците в спортните състезания? Нима ще оставим на тях да действува само заплатата? Или косвеното влияние на признанието на челниците? Не е ли правилно **да се отдаде на всеки заслуженото, всеки да чуе оценката за своя труд, похвалата за доброто дело, което може и да не е на висотата на челника, но вече е крачка към нея.** Изводът, до който се достигна в АПК — Дулово, бе **да се намери подходяща форма, за да се отчете и изтъкне приносът на всеки, дори ако е крачка напред само според неговите предишни резултати.**

Всички тези средства за въздействие могат да се извлекат от човешкото общуване. **Те могат да се научат от психологията и социологията, от социалната психология и педагогиката, от правото и икономиката. Взети вкупом, те предполагат умение да се работи с човека, с колектива като цяло,** за да се множат редиците на творците — борци за делото на социализма!

Не случайно още на конференцията председателят на ТКЗС в с. Чернолик, в дух на самокритика призна колко много са подценявали някои страни от контакта с хората и разказа за идеята си да организират общоселско тържество, за да отдадат обществено признание на онзи ветеран тракторист, който се качил пръв на машината в селото. След това той се спря и на някои други идеи, за да се обогатят средствата за отличие и оценка, за морално въздействие — и грижите за добро настроение, и за добрия бит, и старанието да се създадат по-близки взаимоотношения на дружба и колективизъм, както и тактът и педагогическият подход към работника. Бихме могли да посочим на вниманието на читателя още и хубавата страна от опита на колективите в Плевенски окръг, които на общи срещи оценяват всестранно съревнователните прояви на всеки свой член. А в Съветския съюз някъде обществени комисии вършат това всеки ден.

Както се вижда, **средствата** за мотивиране на **съревнователната изява са различни — идейно-политически, социално-психологически, морални, материални.** Те имат разностранно действие, но приложени комплексно, оказват най-силно влияние. Защото едни от тях подтикват съзнанието, други влияят на настроението, създават амбиция и чувство на удовлетвореност или неудовлетвореност, подклаждат пориви, възпитават комунистически добродетели или пък задоволяват различни интереси. Именно **комплексното използване на всички тях дава богатия колорит на управлението и го прави максимално ефективно.**

На много места считат едва ли не за всемогъщи материалните средства и се задоволяват само с тях. Дори когато става дума за широко стимулиране, неведнъж се чува: „Нямаме пари, малко средства се отделят за награждаване на първенците!" Макар и много важни, те са едни от средствата, които също трябва да се използват цялостно и точно, според приноса, за да се изчерпи техният стимулиращ ефект. Но да не се разчита само на тях! И още нещо, да се използват разумно, справедливо, за да не оказват отрицателно влияние върху формирането на новия човек. Материалните награди, абсолютизирани или неправилно раздавани, могат да поддържат еснафски настроения, егон-

Digitized by Google

зъм, да обезсърчат инициативата на онези, които също имат почти такива заслуги, но не са получили съответна оценка.

Когато комплексът от идейни, социално-психологически, педагогически, морални и организационни средства се допълни с материални, получава се пълна и богата картина. Те трябва да се използват на място, според заслугите. Тогава можем да кажем: „Това е вече наистина комплексен подход! Той отговаря на нуждите на съревнованието, на неговия характер.“ Има, разбира се, и други въпроси, които не може да се изчерпят в една статия.

В АПК — Дулово можем да кажем, че разбраха до голяма степен сложността на тези средства и на изкуството да се управлява съревнованието. Първите крачки са предприети, интересът е по-голям. Но да се разбере това не значи още, че се прилагат пълно и системно. Едно е знанието, друго е действието, изкуството. **Предстои именно овладяването на изкуството.** Появили са се нови добри инициативи. Предстои да се помага, да се обогатяват те до изискванията на науката. Ще напомним, че в едно софийско село също имаха подобни намерения. Но използването на разнообразни средства за въздействие им се видя сложно и в желанието да опростят нещата се върнаха към простото — да награждават с пари само първенците. Защото не доразбраха отделните прости по своето въздействие неща и тяхната същност в комплект. Така навикът победи новаторството. А сега ни предстои да победим навика!

* * *

Тъй като съревнованието е особен род социално явление, нуждаещо се от по-специални средства за обществено въздействие и управление, грижите за него лягат не върху един орган, а на всички в трудовия колектив. Този въпрос добре бе изяснен, а се оказа, че и сега още има партийни комитети, които предоставят работата или на Комсомола, или само на профсъюзите. А стопанските органи, макар и значително заангажирани, все още някъде стоят настрана, „защото се грижат за изпълнението на плана“, а сега на насрещния план. Противоречие, но факт!

Съветът на секретарите в АПК — Дулово даде пример как партийният орган сам се заема да изясни главните въпроси пред съревнованието — стратегическите цели и насоки, средствата за управление и накрая как да се координират усилията на различните органи. Добре, много добре! Като се допълни и извършеното сред комунистите, за да се осигури тяхната авангардна роля, и сред специалистите, за да се подтикне техният творчески принос, извършеното е много добро. Образец на партиен подход! В процеса на работата се изясняваха проблеми, рушеха се представи, изясняваше се как наистина прелонът да стане цялостен. Остава тази настойчивост да продължи. И въпреки това и там остава един сериозен недъг — стопанските ръководства да заемат своето място наред с партийните, профсъюзните и комсомолските организации — всеки със своя дял, със своите средства, със своя подход, всеки с част от общата работа.

Digitized by Google

Подвижният семинар

● СТОПАНСКИТЕ РЪКОВОДИТЕЛИ ОБОГАТЯВАТ ТЕОРЕТИЧЕСКИ ТЕ СИ ПОЗНАНИЯ И СПОДЕЛЯТ ПРАКТИЧЕСКИ ОПИТ

● КАК СЕ СТИГНА ДО ЕДНА ИНТЕРЕСНА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ

Критерият за владеенето на необходимите знания и опит, за верния стил и метод в работата на директорите на предприятията сега най-ярко се отразява в умението им да насочват работниците и специалистите към пълно разкриване на резервите. Да се разпалва творчеството и инициативата на трудовите колективи за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове.

Градският комитет на Партията — Благоевград прецени, че повечето от директорите бързо се ориентираха в новата обстановка. Като прилагат успешно комплексния подход, създават научна организация на труда, използват съвременните достижения на науката и техниката, осигуряват условия за разгаряне на социалистическото съревнование... те са в крак с динамичните темпове и мащаби на развитието на икономиката. Но има и някои, които по-бавно откликват на високите изисквания, проявяват мудност, неоправдано робуване на традиционализма и шаблона. Ето защо се роди идеята за по-системното им обучение по икономическите и управленческите въпроси. И то главното внимание да бъде насочено към обмяната на положителния опит, създаден в тукашните предприятия.

Да, досега ръководителите на предприятията малко общуваха помежду си. Увлечени в напрегнатото всекидневие, те не намираха време да споделят един с друг за новостите, които внедряват, за постигнатите успехи или нерешените проблеми.

Заедно с ръководството на съвета на директорите бе избрана интересна форма на обучение — подвижен семинар. И тематичният план, и редуването на заниманията по предприятия — всичко беше добре обмислено.

... Директорът на производствен клон „Строителни изделия" Никола Тодоров се подготвя цял месец за първото занимание. Та нали при него щяха да дойдат неговите колеги от града, бюрата на градския партиен комитет и на изпълнителния комитет на ГОНС. Темата, по която трябваше да докладва — „Стил и метод на работа на стопанския ръководител", на пръв поглед не беше трудна. Но той разбираше, че място за общи приказки сега няма. Затова събра подходяща литература. Всеки ден по час-два прелистваше брошури, списания, бюлетини. А един ден замина за София. Получи консултация и от научни работници. После пък в продължение на седмица извърши самоанализ на своята работа. Води разговори с началници на отдели и специалисти от клона, със секретарите на партийната и на комсомолската организация, с председателя на профкомитета. Чу най-новите впечатления за изградената система на работа на стопанското ръководство, за неговия личен стил и метод на работа...

Участниците в подвижния семинар слушаха с интерес доклада на Тодоров. Особено оживление се създаваше, когато разказваше как е постъпил в отделни конфликтни случаи между него и някой специалист, служител или работник. Всеки директор е подписвал заповеди било за похвали или порицания. Но докладчикът обясняваше, че за него с това не приключва разрешаването на въпроса. А по-важно е да се види как в дадения случай реагират членовете на колектива, положително или отрицателно психологическо въздействие се е получило.

През почивката гостите се запознаха с обстановката на работа в предприятието, разговаряха с работниците. Затова после много от тях взеха участие в разискванията. Породиха се спорове. И най-важното — всеки бе доволен от критичния подход към проблема, от творческия размисъл.

Домакин на второто занимание беше директорът на ДП „Зърнени храни" Никола Станчев. Той разказа за „Работата на стопанското ръководство по подобряване на социално-битовите условия и издигане съзнателността на колектива." След кратко изложение за ролята на обществената среда сподели своя опит за подобряване на социално-психологическия климат в предприятието.

— Ние сме едни от инициаторите на призива за творчество и инициатива в работата на трудещите се от града, за поддържане на добър обществен ред — заяви Станчев. — Моето убеждение е, че сега най-важното е, след като се подеме дадена инициатива, да се осигурят такива условия, та нейното осъществяване да стане творческо дело на целия колектив.

И този път участниците в семинара посетиха цеховете, обиколиха района на предприятието. Те се възхищаваха на цветните алеи, на фонтанчетата и беседките за отдих, на образцовия ред и високата култура на работните места. Навсякъде бе чисто, подредено. „Личи, че тук се работи упорито. Няма разлика между изнесеното в доклада и това, което видяхме" — доволни споделяха гостите.

Постигнатата с помощта на обединението висока степен на механизация на произ-

Digitized by Google

водствените процеси е важна предпоставка за превръщането на предприятието в образцово звено. Непрекъснатите усилия на неговото ръководство пък за навременно разрешаване на социално-битовите проблеми е реален подтик за поддържането от всички на висока култура на работните места, за положителни изменения в организацията на социалистическото съревнование, за повишаване на обществената производителност на труда. Предприятието има почивна станция на Предела, осигурило си е вила в Банкя и на Черноморието. Създало е условия за почивка на всички работници и служители. Храната в стола е поевтинена с 25 на сто. Производствениците от нощната смяна получават безплатни ободрителни напитки...

Темата на третото занимание бе „Научната организация на труда". Обсъждането стана в Тютюневия комбинат. И неговият директор Стойчо Ангелов беше прелистил много страници. Бе разговарял с научни работници, за да осветли проблема от съвременни позиции. Организаторите на семинара прецениха, че в случая е необходимо да се поговори и за ролята на статистическата отчетност и за още редица нови изисквания в управлението на предприятието. Затова поканиха и външен, добре подготвен специалист.

Подчертан интерес предизвика четвъртата среща за обмяна на положителния опит. Тя се проведе извън Благоевград, в красива рилска местност, която дава възможност и за активна отмора. Темата „Работата на стопанското и партийното, на профсъюзното и комсомолското ръководство по усъвършенствуване на съревнованието на пръв поглед е позната. Но Стоян Костадинов, директор на дървообработващия завод, запозна своите колеги с редица нови моменти. Той анализира от теоретическа и практическа гледна точка проблема за съревнователните мотиви у личността и колектива, за целите, организацията и ръководството на съревнованието. След като направи достояние постигнатите успехи, не отбягна и трудностите, които съпътствуват утвърждаването на новото в това отношение.

В присъствието на първия секретар на окръжния комитет на Партията Петър Дюлгеров и председателя на окръжния народен съвет Владимир Сандев се състоя интересен разговор по проблемите на благоевградската промишленост. Решено бе в програмата на семинара да се предвиди и едно занимание за мястото на стопанските ръководители в благоустрояването на окръжния център. И само след месец всеки директор получи съответна задача, която трябва да изпълни до края на 1975 година.

Скоро и директорът на Завода за измервателни инструменти и уреди ще посрещне своите колеги. Ще ги запознае с работата на стопанското ръководство по укрепване на технологичната и трудовата дисциплина. Затова и целият заводски актив е „под пара". Много неща, които, като че ли преди бяха безсилни да оправят, сега успешно решават.

Това е най-добрата оценка за ползата от тази форма на обучение. Защото тя е едно сполучливо съчетание на теоретическата с практическата подготовка, на обмяната на знанията и опита, на по-редовен контакт и взаимно опознаване между директорите и ръководителите на града.

Веднъж един от директорите сподели: „Всекидневието ни гони със своето напрежение и я остане време, я не да отидем при „съседа" и да видим как той работи. Но сега като знаем, че в определен ден от месеца ще се срещнем, това ни кара да мислим отдалече по темата."

Предстоят още разговори: по вътрешностопанската сметка; по съвместната работа на директорите с партийното, профсъюзното и комсомолското ръководство; за развитието на предприятията и производствените колективи. Ще има и заключителна тема — „Стопанският деец — политически ръководител на колектива".

А след нея? Пораждат се нови идеи — за гостуване в челни предприятия от други градове и окръзи, за среща с научни работници. После сигурно пак ще дойде време за взаимни посещения, да се види какви положителни промени са настъпили.

Всеки месец по едно занимание. Това са няколко часа за обогатяване с нови знания, за обмяна на челния опит, за съпоставяне на своя подход с подхода на другите. Няколко часа за сверяване на посоката с новите ориентири в научното управление на предприятието.

Славчо АПОСТОЛОВ

Digitized by Google

МАЩАБНА, КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА

ПЪРВИЯТ ПРОМИШЛЕНО-АГРАРЕН КОМПЛЕКС

ПЕТЪР ДАНАИЛОВ
първи секретар на ОК на БКП в Русе

Основоположниците на марксизма още в първия програмен документ „Манифест на Комунистическата партия" с гениална яснота, говорейки за мерките, които са неизбежни като средство за преврат в целия начин на производството, формулираха: „Съединение на земеделието с индустрията, мерки за постепенно отстраняване на различията между града и селото".

В Програмата на Българската комунистическа партия, приета на Десетия конгрес, като условие за изграждането на развитото социалистическо общество се постави и въпросът за всестранното усъвършенствуване на формите на организация на производството. В селското стопанство този процес се извършва едновременно с преминаването към промишлени технологии на производството, които водят до все по-голямо повишаване производителността на труда, до нарастване на добивите от растениевъдството и продуктивността в животновъдството. В своето развитие селскостопанското производство все повече се доближава до индустриалното и се превръща в негова разновидност. Успоредно с това непрекъснато се развиват и усъвършенствуват държавната и кооперативната собственост, заедно се обогатяват и сближават, за да стигнат до образуването на **единната общонародна собственост.** Хоризонталното развитие на организацията и на самото производство в селското стопанство сега стигна до широки размери и още по-тясно се преплита както с преработката, така и с реализацията на продукцията от растителен и животински произход. Но все по-належаща става и **необходимостта да се свързва земята с крайния продукт** от производствените процеси чрез другата по-висока фаза на развитие, каквато е вертикалната интеграция.

Въпросите за съчетаване на хоризонталната с вертикалната интеграция в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост у нас се поставиха с пределна ясност на Априлския (1970 г.) пленум на ЦК на БКП, който реши да се изграждат аграрно-промишлените комплекси. Другарят Тодор Живков още тогава изтъкна: „По-нататъшната концентрация в селското стопанство се налага и поради необходимостта да се създадат благоприятни предпоставки за органическо обвързване на едрото селскостопанско производство с едрата промишленост".

Сега пред прага на третата си годишнина аграрно-промишлените комплекси отново и наглядно проявяват своята жизнеспособност и напълно успешно изпълняват поставените им задачи. Това обаче не означава, че те могат да имат една и завинаги дадена форма. Нещо повече, тяхното развитие се характеризира като дина-

Digitized by Google

мичен и възходящ творчески процес, който се проявява в съответствие с конкретните условия и новите задачи.

В приетата от Декемврийския пленум на ЦК на БКП комплексна програма за повишаване жизненото равнище на народа се отделя специално внимание за развитието на селското стопанство. „Голямата роля на селското стопанство за повишаване жизненото равнище се определя от факта — каза другарят Тодор Живков, — че сега в този отрасъл се произвежда голяма част от стоките за потребление, при това стоки абсолютно необходими за живота на човека". Разработва се и проблемът за създаването на предпоставки за продължителен и устойчив прогрес в селското стопанство, като се създава съвременна материално-техническа база и се внедряват индустриални методи. За нас става непосредствена задача да се преминава от механизация на отделните дейности към комплексна механизация на целия производствен процес, т. е. да се привежда постепенно на индустриална основа цялото селско стопанство.

Изграждането на промишлено-аграрните комплекси при нас сега става част от разработената с Декемврийския пленум на ЦК на БКП програма за единния национален аграрно-промишлен комплекс. Посредством вертикалната интеграция в него се отива към по-висока икономическа ефективност от растениевъдството и преработката, от животновъдството и реализацията, тъй като се осигурява не само пълното използване на всички ресурси при едно правилно териториално разпределение на производителните сили, но и се осъществява единството на цялостния производствен процес.

Още на 16 януари т. г. разширеният пленум на окръжния комитет на БКП в Русе съвместно с окръжното ръководство на БЗНС и окръжния народен съвет, след като разгледа обстойно утвърдената от Политбюро на ЦК на БКП концепция и решението на Министерския съвет за развитието на захарната промишленост и нейната суровинна база, препоръча на ръководствата на двата АПК „Дружба" — Русе и „Климент Готвалд" — Вятово да разгледат въпроса за обединяването им с Държавния захарен завод в промишлено-аграрен комплекс „Димитър Благоев".

Наскоро след това се организираха творчески дискусии в първичните партийни организации, земеделските дружби и комсомолските дружества от района, където присъстващите задълбочено обсъдиха: концепцията и програмата на промишлено-аграрното обединение „Българска захар", както и проектът за изграждането на ПАК „Димитър Благоев" — Русе. Малко по-късно този актуален и жизнен въпрос се постави в дневния ред на общите събрания на ТКЗС и конференциите на двата АПК, където се разясни значението на вертикалната интеграция като нов етап в развитието на селското стопанство и хранителната промишленост. Всички от присъстващите труженици безрезервно подкрепиха препоръката на окръжните ръководства и единодушно решиха: „да преминат, считано от началото на 1973 г., в първия ПАК", като паралелно с изграждането му в ускорени темпове да се извършват текущите работи и се изпълнява новият производствен план.

* * *

Под ръководството на ЦК на БКП и при непосредственото насочване от първия секретар на ЦК другаря Тодор Живков нашата окръжна партийна организация непрекъснато осъществява партийната линия за концентрация, специализация и интензификация на селското стопанство, за неговото решително преустройство на промишлена основа, за по-тясното му свързване с науката.

Ускорения ход на научно-техническия прогрес напоследък се стремиме органически да го свържем с формирането, изменението и усъвършенстването на структурата на производството. И това е напълно закономерно, защото се проявява вече необходимостта от такива форми и производствени организации, които да отговарят на техническите, технологическите и научните достижения на съвременното общество и същевременно да способствуват за ефективното им използване.

Digitized by Google

Водимо от такова виждане, окръжното партийно и държавно ръководство учреди с помощта на ЦК на БКП **първия в страната промишлено-аграрен комплекс,** който да служи за пример. Изграждането му става въз основа на изискванията на съвременния етап на обществено-икономическото развитие с присъщата му тясна интеграция между науката и производството. **При разработването на неговата програма** се взеха в съвкупност основните насоки на Декемврийския пленум на ЦК на БКП, като **се приложи програмно-целевият и комплексен подход.** Така се очертаха целите, основните насоки и перспективите, а също и главните средства, чрез които ще постигнем развитието на първенеца — ПАК. Сега се разработват технико-икономически доклад и генерален план за неговото развитие до 1990 г.

Промишлено-аграрният комплекс „Димитър Благоев" в Русе е утвърден от Министерския съвет на НРБ с **предмет на дейност:** производството на захар, селскостопанска продукция в това число фураж, мляко, месо и биопроизводства. Към него се придават 430 000 дка обработваема земя, която при необходимост може и да се разширява. **Растениевъдството** тук се специализира за производството на **четири основни култури:** захарно цвекло, царевица, люцерна и пшеница (по 100 000 дка). Тази структура се възприе с оглед правилното сеитбообръщение на захарно цвекло, което е определяща култура. А върху останалата площ да се засява — грах за консерви, лук и безразсадови домати, спрямо които също се прилага комплексна механизация.

Когато определихме територията на ПАК, се взеха предвид изискванията за **единна териториална цялост,** т. е. да могат комплексно да се решават въпросите и на производството, и на социалното развитие; **разстоянието до Захарния завод,** като се извозва цвеклото средно от 35 км; **релефът** на терена, **почвените и климатичните условия** в зависимост от изискванията на културите; **опитът** и традициите на селскостопанските труженици и други.

Животновъдството в ПАК — Русе от усвояването на проекта с **развита фуражна база** ще се състои основно от 25 000 крави, 30 000 телета за угояване и 30 000 овце майки, а **програмата за производство** е следната: 125 000 т краве мляко, 350 т вълна и изкупуване на 8600 т месо в кланично тегло. Или в сравнение с неговата сегашна база броят на кравите ще се увеличи 5,5 пъти, на кравето мляко 8,3 пъти, а средната продуктивност — 1,5 пъти.

За да се осигури ефективното развитие на това крупно предприятие, се предвижда да прилагаме бързо и на широк фронт най-новите достижения на науката. В някои направления вече се предприе сериозна работа. В окръга още м. г. се приложи в производствената практика отглеждането на **нови сортове царевица** със съответната технология, от която се получиха по 800 кг зърно от неполивен дка и по 1100—1200 кг от дка с поливки.

Вземат се мерки комплексът от мероприятия за изпълнение на програмата ни за производство на царевица да се утвърди и развива, като се разширяват площите, където се прилагат новите сортове и технологии, и както е записано в **насрещния план на окръга** за шестата петилетка — през 1975 г. да достигнем от цялата площ царевица — поливна и неполивна, средно по 1000 кг зърно от дка.

Миналата година ръководството на Захарния завод е имало взаимоотношения с около 80 цвеклопроизводители от Русенски, Разградски и Силистренски окръг. Захарното цвекло беше засято на 130—140 блока и средното разстояние от производителите до завода се движеше от 63 до 77 км — при оптимално до 35 км. И така възникнаха големи трудности не само при непосредственото ръководство на цвеклопроизводството, но и се правеха излишни разходи за транспорт. Само за извозване на цвеклото Захарният завод е давал допълнително на всеки тон по 2,50 до 3,70 лв., но все пак не всичко се заплащаше на производителите. Превозът на 1 т захарно цвекло до 70 км струва на стопанствата около 6 лв., без разхода за товарене и разтоварване, а при новото средно разстояние ще струва по 2,20 лв. или се реализира **икономия** от 1 900 000 лв.

Поради липса на необходимата техника и работна ръка през последните години не се получиха възможните добиви от захарно цвекло. Така средният **добив** от

Digitized by Google

дка през 1969 г. беше 3073 кг, в 1970 г. — 2924 кг, а през 1971 г. и 1972 г. достигна съответно 3649 кг и 4066 кг, но с много ниска захарност — 12,2 на сто биологична захар. Всичко това стана причина себестойността на продукцията през тези години да бъде висока и делът на трудовите разходи в нея да бъде голям. Дори бригадите в АПК — Сливо поле, където средният добив бе над 5200 кг, имат висока себестойност 23,30 лв. на тон, от която 67 на сто са разходи на труд.

Досегашната механизация на производството на захарно цвекло не може да се нарече комплексна поради това, че се налагаха много ръчни мероприятия при разреждането, окопаването, а в много случаи при ваденето и товаренето на продукцията. В окръга има отделни постижения в това отношение, например бригадата в Щръклево, където оборудването е по-добро, произведе м. г. един тон цвекло при себестойност 10,90 лв., а механизаторите в Ново село — 13,90 лв., обаче това не е масовата практика. Така че, прилагайки неотклонно промишлените методи и технологии в цвеклопроизводството, ще повишаваме рязко производителността на труда и ще снижаваме себестойността на продукцията. **Ние сме твърдо решени да превърнем в действителност набелязаната програма за развитието на захарната промишленост и нейната суровинна база в окръга.**

Сега се решава проблемът за захарното цвекло, като концентрирането му ще продължи няколко години, а ПАК — Русе вече има 30 000 дка цвекло от общо 59 000 дка в окръга. Главният недостатък на отглежданите у нас сортове цвекло е незадоволителното им захарно съдържание — при среден добив 4 т от дка се получава около 500 килограма захар. Договорирахме и се внедряват в окръга **нови сортове** и съответствуващата им технология на отглеждането, а също така комплексна механизация и ефективна химизация. Поставената **цел** е: да се получи **4,5—5 т цвекло от дка** с високо захарно съдържание, което осигурява **800—1000 кг захар от дка!** Икономическият ефект още в края на годината се очаква да бъде над 7 000 000 лв. за окръга, като 2 000 000 лв. са от селскостопанска дейност и 5 000 000 лв. от преработка на цвекло.

Предвижда се след разработката и осъществяването на генералния план на комплекса **масивите със захарно цвекло** да имат размер **4000—6000 дка** срещу 760 дка сега, а техният брой да бъде 20—25 срещу 74 в момента. Естествено, че това ще разкрие големи възможности, за да се приложи високопроизводителна селскостопанска техника (тракторите: „К—700", „Т—150", „Т—150К", „МТЗ—80"; самоходният шестредов цвеклов комбайн „КС—6"; товаро-разтоварни приспособления и други машини за останалите три култури).

Тогава **икономическият ефект** от селскостопанската дейност на ПАК — Русе ще бъде над 10 700 000 лв.: **себестойността** на тон захар ще слезе **под 10 лв.** срещу 19,75 лв. през м. г. и **разходът на труд** ще намалее на **0,22 човекодни** срещу 2,68 човекодни м. г.; или **производителността на труда** ще се увеличи около **12 пъти.**

По-високата захарност на цвеклото с 3,8 на сто ще допринесе да се произведе **в повече 19 000 т захар** на обща стойност 7 350 000 лв. Освен това ще се увеличи **допълнителната продукция** като **меласа, резанки** и други за около **2 200 000 лв.** При новата технология ще се използва и **цвекловата шума,** която има висока хранителна стойност. Нейната ефективност се доказва в практиката на досегашния АПК „Дружба", **където** приготвиха сенно брашно с висока кръмна стойност — 0,820 единици на кг.

Така според предварителни данни цялостният **годишен икономически ефект от новата техника и технология при производството и преработката на захарно цвекло ще надвиши 20 000 лв. за комплекса.**

По подобие на програмите за захарното цвекло и за царевицата сега в окръга се разработват **програми** за развитието на **люцерната и соята.**

Успешното изпълнение от тружениците на тези големи задачи за производството на захарно цвекло, както и на зърнени култури се свързва с изграждането на Русенската **напоителна система.** Сега комплексът разполага с 20 000 дка поливна земя.

По държавния план от няколко години тук се изгражда напоителна система, **която ще осигури** до 1975 г. върху територията на ПАК нови 80 000 дка поливни площи, а до 1980 г и 1985 г. те ще нараснат съответно на 285 000 и на 325 000 дка. Ускореното изграждане на поливните площи се налага и от това, че през 1976 г., когато ще бъде реконструиран Захарният завод и капацитетът му ще се удвои, възниква нуждата от допълнително голямо количество от цвекло, което да се произведе от ПАК. Ето защо водното строителство става първостепенна задача и за **партийното,** и за държавното ръководство в окръга!

Digitized by Google

Партийните организации упорито се заеха да решават своевременно проблемите на комплексната производствена програма, за да се осигури още преди крайния срок за осъществяване на концепцията на ПАО „Българска захар", ПАК — Русе да постигне посочените средни добиви от културите както и годишно производство: 85 000—90 000 т царевично зърно; 120 000 т люцерново сено; 70 000 т пшеница, няколко стотици хиляди т захарно цвекло и други.

* * *

Изграждането на ПАК — Русе показва, че Партията отчита внимателно революционните изменения в самата техника и производствените технологии в света. Вертикалната интеграция осигурява последователност в етапите на технологическия процес; производството на суровини; преработка; краен продукт; потребител; принципно нови технологически решения в производството и преработката. Тук **водещо звено е производството на захар;** техническият прогрес при него влияе върху технологията и организацията на целия комплекс.

В съответствие с програмираното производство на захарно цвекло се решава и въпросът за неговата преработка. Сърцето на ПАК е Захарният завод!

Сега там се преработват на денонощие 3000 т цвекло; в началото на седмата петилетка производствените му мощности ще поемат 7000 т, за да достигнат през следващата петилетка 8000 т за 24 часа. Продължителността на захаропреработвателната кампания ще се съкрати от 150 на 80 дни, а това създава огромни изгоди — 1 т захар се получава от 7 т цвекло в началото на кампанията и от 11—12 т в нейния край, когато намалява захарното съдържание на суровината. На територията на завода предстои да се изгради оборотно поле, където ще се съхранява 70 000 т суровина; тук ще има пълна механизация и автоматизация на процесите, за да се осигури бързо и качествено прибиране и преработване на цвеклото.

За да се оползотворява по-добре суровината и по-специално остатъчните продукти и полупродукти от нейната преработка, Захарният завод — Русе създаде редица нови технологии за **производство на биопродукти,** които са необходими и за хранителната промишленост, и за животновъдството.

В съответствие с растящите нужди още в текущата и отчасти идната година ще реконструираме фабриката за **хлебна мая,** за да се увеличи годишният ѝ капацитет от 11 000 на 15 000 т. Предстои да се подобри транспортирането, охлаждането и опаковката на хлебната мая. До края на петилетката ще се въведе производството на **сухи витални дрожди** — до 3000 т годишно, а това дава възможност на хлебозаводите в страната да имат свой резерв и работят непрекъснато.

Във фабриката за лимонена киселина предстои да се подобри технологията и се завиши рандеманът, а с това да се отговори и на вътрешния пазар и да остава за износ.

При производството на **лимонена киселина** отпадат филтрати, които може да се концентрират до 60—65 на сто в сухо вещество. В тези концентрати се съдържат ценни, незаменими **аминокиселини, витамини от групата „В", бетаин и минерални съставки.** След отделяне на бетаина от отпадъка може да се произвеждат 2000 т годишно и се предоставят на животновъдството.

Гъбичият мицел, който фабриката за лимонена киселина произвежда, досега се изхвърляше, след като завърши ферментацията. Него в СССР и другаде обаче го събират, изливат, изсушават и включват в дажбата на животните, понеже е богат на белтъчини и витамини. Комбинатът вече дава годишно **сух мицел** до 1200 т.

Лабораторията на развойната база при завода вече разработи технология за производството от меласа на **млечна киселина,** която е необходима за страната, но още не се произвежда.

Нашият ПАК дава възможност комбинатът да развие и производството на **лизин** на базата на концентрат по молдавски метод. Считаме, че е целесъобразно МЗХП и евентуално Министерският съвет отново да разгледат въпроса за продължаване строителството на фабриката за лизин към Захарния комбинат, с което ще се реши един голям проблем на животновъдството — за пълноценното хранене!

За най-ефективно оползотворяване на всички суровини от селското стопанство вече се създадоха някои и предстои да се въвеждат редица нови технологии за производството и преработката на **фуражите.**

В периода 1973—1974 г. ще влезе в експлоатация **сушилня за цвеклови резанки** с капацитет 25 000—30 000 т годишно. Примесени с карбамид, те са много ценен

Digitized by Google

фураж, от който може да се получи 3650 т телешко месо на обща стойност 4 400 000 лв.

Научната организация на труда в животновъдството успоредно с високата степен на механизация води до рязко повишаване на производителността на труда. Един зает в **телеугояването** ще се грижи за 600 глави и ще произвежда годишно 200 т телешко месо в живо тегло при себестойност 660 лв. на всеки тон. **В млечното говедовъдство** един зает ще се грижи за 100 крави и ще произвежда 500 т мляко годишно при себестойност 151 лв. на тон.

За да се осъществи програмата на животновъдството, в производството и преработката на фуражите ще се осигури висока степен на интензификация, ще отговорим напълно на приетата прогресивна технология за отглеждане на животните и за подобряване на техните продуктивни възможности. Например за кравите с млечност над 5000 л и живо тегло 550—600 кг съгласно най-новите разходни норми ще се осигури по една кръмна единица на литър мляко и по 104 г смилаем протеин на кр. единица. Съществена особеност тук ще бъде това, че 50 на сто от кръмните единици се осигуряват с концентрирания фураж.

Това високо равнище на хранене предполага към 1990 г. необходимостта от 260 000 хил. кр. единици, в т. ч. 120 000 т концентриран фураж. Площите, които се предвиждат за фуражопроизводството, и добивите от тях, осигуряват напълно нуждите на животновъдството.

Храненето на кравите и телетата за угояване ще става с целодажбени брикетирани смески и сенаж — силаж, а при овцете освен горните фуражи 10 на сто от кръмната стойност на дажбата ще се дава под формата на зелена люцерна и около 30 на сто паша. Така храненето ще се извършва въз основа оптимизиране на дажбите и определяне фактическата хранителна стойност на фуражите.

За преработка на фуражите ще работят сеносушилни, комплектовани с гранулатори, фуражни пехове и сенажни кули, снабдени със съоръжения с механизирано подаване на сенажа и др. Проблемът за преработката на фуражите е от изключителна важност за ускоряване на прогресивните технологии и осигуряване на висока производителност на труда.

Друг сериозен въпрос, който дълго време не ще слезе от дневния ред, е **механизацията на процесите в животновъдството,** за да може действително трудът на заетите там да се доближи до този на работниците от промишлеността.

В новата животновъдна база, която предстои да се изгражда, проектантите и строителите би следвало да залагат не само на съвършената механизация, но и на автоматизацията на процесите, за да се осигури висока производителност и ефективност от животновъдството. Особено внимание се обръща и на механизацията в съществуващата база на животновъдството, като наред с някои преустройства на наличните сгради, където е целесъобразно, се подменя остарялата техника с нова и по-съвършена.

Проблемът за **кадрите в животновъдството** има сега, а и в близко бъдеще изключителна важност. При високопродуктивните породи в животновъдните комплекси, където е висока степента на механизацията на процесите, трябва да застанат добре подготвени и обичащи професията си млади хора.

Изпълнителските кадри следва да са най-малко с осмокласно образование или пък предимно измежду завършилите средно специално. Необходимо е обаче всички да преминат през специалните курсове по машинно доене, както и за боравене с техниката и автоматизацията. Заедно с това и постоянно да се грижим за бита на тези труженици, за културата на работното им място, както и да се води действена политическа работа с тях.

В зависимост от новата структура и по-съвършените технологии в растениевъдството, животновъдството, а най-вече в преработката на захарното цвекло се изменя и **численият състав на заетите** в сферата на материалното производство и в административно-управленческия апарат.

В крайния период, когато ще функционират и новата структура, и принципно модерни технологии, се предвижда да се освободят 2188 труженици от територията на ПАК. Част от тях — около 430 човека, ще преминат в предприятията за зеленчуци, останалите — 1740 ще се насочат към наши промишлено-обслужващи дейности, в зависимост от гъстотата на населението и други нужди в дадени селища.

Digitized by Google

Вертикалната интеграция на суровинната база с производството на захар от цвекло и съпътстващите го култури, използването на страничните продукти и развитието на животновъдството създават условия за рязко повишаване на обществената производителност на труда и ефективността на производството.

Стоковата продукция от цялостната дейност на ПАК — Русе предстои да се увеличи 3 пъти, а нейната себестойност (на всеки 100 лв. стокова продукция) от 111 лв. намалява на 66,6 лв., като годишната печалба възлезе над 36 000 000 лв. Оттук и възможността да се откупят капиталните вложения за не повече от 4 години.

Цялостната работа на ПАК се насочва така, че да се решат оптимално въпросите на управлението, както се изисква от научно-техническата революция. Един съществен фактор, който ни заставя да усъвършенстваме методите на управлението, е интеграцията. Съществуващата управленческа система не отговаря вече на променящите се условия — бързото изменение на структурата на производството, на технологията, както и на съотношението между овеществения и жив труд в процеса на тяхното съединяване, количествената и качествената промяна на информацията. Ето защо се налага да се разработват нови управленчески методи.

Следва бързо да се утвърдят структурата, както и основните функционални звена на ПАК. С нейното изграждане се поставя организационната основа на автоматизираната система за управление на производствената дейност (АСУП). Интеграцията между промишлената захародобивна и селскостопанска дейност в такива големи териториални и отраслови размери създава крупна, динамична вероятностна система, която предполага строга синхронизация в нейното функциониране. Това може да се осигури, като се изгради успоредно с комплексната механизация и автоматизация на производството и автоматизирана система за управление.

АСУП ще се изгради и действува в направление на:

— оптимизиране концентрацията на производството и размера на вътрешнопроизводствените единици;

— оптимизиране състава на машинно-тракторния парк, автотранспорта и тяхното рационално използване;

— автоматизирано управление на производствения процес и оптимално използване на промишлените производствени мощности;

— развита диспечерска система на цялата територия на промишлено-аграрния комплекс;

— автоматизирана обработка на информация със система, обхващаща всички икономически, технологически и технически проблеми и данни.

За ПАК — Русе очевидно ще е необходима електронноизчислителна машина (като „ЕС—1020") с изчислителен център, който да осигури пълна и комплексна обработка на документите.

Действието на част от подсистемите ще се направлява от ПАО „Българска захар" и само управленческите въздействия ще се реализират на ниво ПАК.

Важно условие наред с електронноизчислителната и регистрационната техника е да се осигурява от ръководството на ПАК своевременна и широка подготовка на специалистите от всички негови сектори и отрасли, за да се проектират и внедряват подсистемите на АСУП.

* * *

Целта на социалистическия начин на производство винаги е една — да се задоволяват потребностите на народа. Сега ръководството на изградения промишлено-аграрен комплекс следва настойчиво и компетентно да решава социално-икономическите задачи на неговата територия, като прилага **програмно-целевия и комплексен подход,** който изхожда от крайната цел — задоволяване на материалните и духовните потребности на всички членове на неговия колектив. За ПАК-Русе ръководно начало е и си остава в бъдеще приетата от Декемврийския пленум на ЦК Програма за решаване на социално-икономически задачи за развитие на нашето общество и по-специално необходимостта от ликвидиране на съществуващите различия между града и се-

Digitized by Google

лото, между физическия и умствения труд. В своето постановление за изграждането на промишлено-аграрните комплекси Министерският съвет записа — придобивките на член-кооператорите по социално-битовите въпроси да се запазят и след преминаването на съответните АПК, ТКЗС и ДЗС към новата организация.

Комплексната социална програма за повишаване жизненото равнище на народа съдържа основна предпоставка за преодоляване на различията между града и селото. В забележителния си доклад другарят Тодор Живков, като дава продължение и развитие на Априлската линия на Партията, посочи и стратегията, и тактиката на това сближаване — селските труженици ще се приравнят в недалечно бъдеще към работниците и служещите, като се използват от всички социални придобивки, каквито имат сега работническата класа, интелигенцията и служителите. Това се отнася до доходите, до пенсиите, до почивките, до обществените услуги и редица други социални мероприятия като добавки за деца, осигуряване при злополука и други.

При определените дейности в ПАК — Русе в условията на извършващата се концентрация и специализация на нова качествена основа, въвеждането на пълна комплексна механизация и автоматизация на производството и управлението, ще станат съществени изменения в характера на селскостопанския труд и ще се утвърдят нови професии. Броят на хората, заети с ръчен труд, ще намалява, а ще се увеличават висококвалифицираните работници. По-нататъшното повишаване на обществената производителност на труда и снижаването себестойността на продукцията, което е и същност на икономическия механизъм, ще доведе до стимулирането и още по-бързо нарастване на заплащането на труда на работниците в растениевъдството, животновъдството и в преработката.

Сериозно внимание се отделя на изграденото по-рано в АПК „Дружба" и включено сега в ПАК предприятие за странични дейности. То произвежда годишно продукция за широко потребление за над 3 000 000 лв. от вторични суровини при висока рентабилност и валутна възвръщаемост. Но особено важно е, че там се решават такива социални нужди като осигуряване работата по места на една част от жените на механизаторите, допълнителна заработка на част от кооператорите и пенсионерите. В АПК сега тази дейност ще получи още по-широко развитие.

В разработката на технико-икономическия доклад и генералния план на ПАК — Русе ще се вземат под внимание и териториалните особености на района. На територията на комплекса се намират 17 селища с 34 073 души население и заводски колектив в Русе от 1078 души. Миналата година тук се произведе обща продукция за 56,8 милиона лв., в т. ч. селскостопанска — за 18,5 милиона лв., и промишлена — за 38,3 милиона лв. От населените места 7 са седалища на общински народни съвети. Обслужването на населението се осъществява посредством 18 училища, 7 общински здравни служби, 13 фелдшерски здравни пункта, 12 читалища, 6 занаятчийски и 6 потребителни кооперации и др.

При изработването на насрещните планове на поделенията и ПАК се разкриват допълнителните резерви и се осигуряват повече средства в социалните фондове за ускорено решаване на отделни въпроси на социалната политика. Окръжният народен съвет — Русе съвместно с ПАО „Българска захар" — София предвиждат в рамките на окръжната териториална система за комплексно-обществено обслужване на населението пълното решаване на въпросите за: снабдяването, битовите и културните услуги, учебното дело, здравеопазването и т. н.

* * *

Създаването на ПАК — Русе предизвиква **изменение и в структурата на партийната организация.** На територията съществуваха: една заводска и две районни партийни организации, в които се включват 63 първични партийни организации и 1685 комунисти. Като се взема предвид стопанската структура и организацията на дейностите в ПАК, като се съобразяваме с производствено-териториалния признак за изграждане на партийната структура и досегашния опит, ние считаме, че най-целесъобразно е да се изгради **районна партийна организация, с разширен районен комитет и бюро.** Практиката доказа, че е целе-

Digitized by Google

съобразно да се създават в големите стопански комплекси **единни** партийни организации.

С активната си организаторска и идейно-възпитателна работа те допринасят в голяма степен да се засилва партийното влияние във всички сектори и сфери на производството и управлението, както и да се координират по-добре усилията на отделните колективи, да се насочват умело и сплотяват в единен организъм. И още, като повишават активността и дисциплината на комунистите за творческо претворяване на партийната политика, партийните органи и организации се стремят да се усъвършенствува структурата на управлението, грижат се постоянно за подбора, разпределението и възпитанието на кадрите. В нашия случай с ПАК — Русе увеличеният състав на районния комитет създава благоприятна възможност на неговите членове да имат постоянни и живи връзки с първичните организации и партийните групи, да им оказват помощ отблизо за усъвършенствуване на партийния контрол над стопанските ръководства и органи в изпълнение на задачите, да информират комунистите, да общуват с тях и останалите труженици, да се издига научното равнище на партийно-организационната работа.

При сегашната селищна мрежа и териториална разпределеност на партийните организации и поради големия брой проблеми на социалното развитие по места, както и за успешното изпълнение на производствените задачи, **целесъобразно е сега да се запазят общинските партийни комитети.** От своя страна те биха могли най-добре да осъществяват ежедневна връзка с хората и непосредствено да ръководят местните, държавните и обществените органи и организации.

Новите партийни органи с висока отговорност се заеха с изпълнението на икономическата и социалната програма на БКП, отблизо ръководят и подпомагат първичните организации и партийните групи, за да се засилва самодейността им и се повишава тяхната роля на първообраз на колективите в трудовата дейност, обществено-политическия живот и комунистическото възпитание на трудещите се. Подобрява се ръководството на социалистическото съревнование, което активно способствува за развитието на научно-техническото творчество на производствениците и специалистите и засилване чувството им на стопани на производството.

Партийните органи и организации непрекъснато се стремят да усъвършенствуват формите и методите на своята работа, творчески да решават насъщните въпроси на техническия прогрес, способствуват за разгръщане на инициативите на трудещите се. Сега те изцяло съсредоточават вниманието и усилията на инженерно-техническите кадри, новаторите и рационализаторите върху проблемите на модернизацията и реконструкцията на производството, на техническата база, за да се съкращават сроковете за въвеждане в действие на новите технологии и мощности. Отблизо помагат да се поемат социалистически задължения от тружениците за постигане на технико-икономическите показатели до равнището на съвременните образци или над тях, а най-важните видове от продукцията да получават държавна оценка „К".

Първостепенно внимание се отделя от партийните бюра и групи в ПАК за изучаване и разпространяване на челния опит, за по-бързото внедряване на научните постижения в производството. Налага се вече практиката да се обединяват и творчески да действуват специалистите заедно с работниците. Постоянно внимание и грижи се отделят, за да се изяви ролята на инженерите и техниците като организатори и технолози, активни проводници на научно-техническия прогрес в производството. Вече се разширява и обхватът на работа на партийните организации с кадрите, повишава се взискателността към тях, в тясна връзка с усъвършенствуването на управлението на производството. Затова партийните комитети и организации се стремят да организират ефективно обучението на партийните и стопанските кадри по основите на науката и практиката за управление на икономиката.

Сега няма друга по-важна задача от изпълнението на насрещните планове. И партийните комитети и организации с успех вдигат на крак тружениците в ПАК за успешно изпълнение и преизпълнение на обещанията през решаващата трета година от всекиго и от всички в името на голямата цел, която постави Декемврийският пленум на Партията.

Digitized by Google

СОЦИАЛНАТА ПСИХОЛОГИЯ В ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

Неотдавна редакцията на списание „Партиен живот" покани доктора на психологическите науки Филип Генов, завеждащ отдел „Социална психология" в АОНСУ, Вера Михайлова, преподавател в АОНСУ, Минчо Драганов, научен секретар на Института по социология, и Румяна Камбурова, социолог в ОК на БКП във Варна, да изложат свои мисли и съображения за връзката между социалната психология и партийното строителство, за приложение методите на социалната психология в партийната дейност.

Изложените в разговора мнения и становища не претендират за цялостно и пълно разработване на поставените проблеми. Но те поставят пред научни работници и партийни дейци особено важни неотложни задачи, разработването на които има голямо значение за обогатяване на партийната дейност.

Социално-психологическите механизми

ВЕРА МИХАЙЛОВА

Не можем да не изразим своето задоволство от интересния и своевременен замисъл на редакцията на сп. „Партиен живот" да започне разговор по една твърде сложна и трудна тема. В този замисъл аз виждам стремежа на редакционния колектив да намери нови начини и средства, за да изпълни една важна задача, поставена в Програмата на нашата Партия пред Десетия конгрес и в доклада на др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум. Става дума за използването на социалната психология (нейните закономерности, механизми и методи) както в партийната работа, така и в цялостното изграждане на развито социалистическо общество.

Смятам, че от позицията на социалната психология два проблема имат особено съществено значение. На първо място, абсолютно необходимо е да се изучават, да се знаят и да се използват социално-психологическите явления и отношения, които се формират в процеса на партийната дейност. Вторият — да се изучават и използват знанията, които дават психологическите науки — обща психология, инженерна психология, социална психология, в т. ч. и психология на управлението като теоретико-практически раздел на социалната психология.

Първичната партийна организация отговаря за всички задачи, които се изпълняват в различните сфери на социалната дейност. Тя влиза в определени психологически отношения с административно управленческия и партийния апарат, свързани с правата и отговорностите. Проблемът за взаимоотношението между правата и отго-

Digitized by Google

ворностите на партийните дейци на всяко равнище е особено актуален. Декемврийският пленум очерта необходимостта понататък да се усъвършенстват отношенията между хората и се развива социалистическият демократизъм, да се усъвършенстват отношенията между органите на социалното управление и човека в нашето общество. Социално-психологически аспекти имат и икономическите, и политическите механизми в управлението на всички видове дейност. Защо? — Защото, когато по-голям превес имат правата, а по-малък — отговорностите, това се отразява на психическото състояние. Създават се условия за произвол, за субективизъм, за волунтаризъм. Самочувствието на отделния ръководител се гради върху гнила почва. Той добива психика на господар, на чорбаджия, на самодоволен, самозабравил се еснаф. И обратно — когато отговорностите са по-големи, а правата минимални, и най-талантливият, и най-способният партиен деец не е в състояние да реши проблемите. Ето това е една голяма група социално-психологически въпроси, която трябва да се разработи от научни работници и социални психолози.

В социално-психологическите аспекти на партийната работа влизат и **качествата на партийния деец.** Има качествена разлика в социално-психологическата характеристика на комуниста в различните етапи на социалистическото строителство поради ролята, която му се отрежда в ръководството и управлението на социалистическото общество. Ти си добър, честен, предан комунист, готов си да се раздадеш, но твоята компетентност и научна специализация на този етап вече недостатъчно отговаря на изискванията на потребностите, на задачите, които Партията поставя. Затова трябва да се държи сметка на диалектическото нерушимо единство между политическите и деловите качества при издигане на ръководни кадри.

Деловите социално-психологически качества като степен на подготовка и зрелост на личността на практика могат да се сведат към две основни групи: научна компетентност (специална и професионална подготовка за съответната социална дейност) и организаторски качества.

ОРГАНИЗАТОРСКИ УСЕТ

Организаторският усет представлява съвкупност от **специфичните организаторски свойства** като: психологическа избирателност, практически психологически ум и психологически такт. Специфичните свойства на личността на способния организатор са изследвани на основата на експериментален материал от съветския социален психолог Л. И. Умански. Какво представляват тези специфични свойства, които в своята съвкупност съставят това, което Ленин нарече организаторски усет?

Психологическата избирателност — това е способността на личността най-пълно и дълбоко да определя психологията на другите хора, да може леко още от пръв поглед, от първи разговор да определя на какво е способен един или друг работник, макар дотогава да не е бил познат с него. (За такъв човек обикновено казват, че е добър психолог.)

Друга характерна черта на психологическата избирателност е **съпреживяването** на това, което преживяват другите хора, своего рода емоционална синхронност. Способност за психологически анализ на поведението и постъпките на другите хора и на своите собствени постъпки. Способност да се поставя в психологическата ситуация на другия човек или както се казва „да влиза в положението му". Психологическата избирателност е свързана с чувството за колективизъм, напрежение, безпокойство, отговорност, с чувство за новото, на увереност и т. н.

Психологическата избирателност е нужна във всеки етап на ръководната дейност, но тя е особено необходима за познаване и за формиране на чувствата и настроенията в социалистическия колектив.

Друга съставка на организаторския усет е **практическият психологичен ум.** Това е способността на организатора да определя задълженията на членовете от колектива според индивидуалните им особености и способности, находчиво да използва настроенията на хората в дадени условия на живот и дейност, да намира нужните думи, за да привлече към работа колектива, да увлича в работата, да внася бодрост: да заинтересова хората чрез подходящи морални и материални стимули. Практико-психологическият ум дава възможност на организатора да отчита междуличностните отношения в колектива, личните симпатии и антипатии, психологическите характерологически различия между хората при тяхното групиране за съвместна дейност.

Практико-психологическият ум бързо, леко, без забележими усилия трайно и творчески усвоява и веднага придобива опит в организаторската работа, даже когато не си е поставил такава цел. Бързо, леко и свободно пренася тоя опит на други видове дейности и ситуации. Той има способността да решава практически въпросите, своеобразно да мисли, „да преценява" и „претегля" съответствието между възникващите задачи на практиката и количеството и качеството на изпълнителите. Способност да стои на почвата на реалните възможности, да е реалист.

Психологическият такт е такова специфично свойство на организаторския усет, което определя мярката на подхода към хората при установяване на взаимоотношения и взаимодействие с тях. Това е способността правилно да се определи дистанцията между ръководителя и ръководените. Това е мярката на близостта и отдалечеността на ръководителя от ръководените. Близкото, непосредственото и непри-

Digitized by Google

нуденото отношение на ръководителя към ръководените спомага да се опознава колективът, във всеки момент да се знае неговото състояние и годност за изпълнение на задачите. То осигурява възможност ръководителят да се учи от колектива, от неговия житейски опит, мъдрост и практика. Но тази близост да има своя граница, своя мяра. В никакъв случай тя не трябва да води до непосредственото му сливане с колектива. Когато ръководителят наруши границата на близост и се слее с ръководените, той трудно ще изпълнява своите функции Ще се превърне в един „добряк", чийто разпоредби и указания ще се подценяват. Ръководените могат да го тупат по рамото, да го назовават на име, да фамилиарничат с него и да не изпълняват своите задачи. Но ако се наруши мярата в обратна посока, ако разстоянието е много голямо, ръководителят ще се отдалечи от колектива, ще се получи отчуждение, господарско-властническо поведение, което отблъсква. При такова поведение, което е също липса на психологически такт, ръководените не могат и не желаят да проявяват своите инициативи и предложения. Те не разкриват това, което чувстват и могат да реализират. В такива случаи се налага ръководителят да използва авторитета на властта, грубото администриране, да удря по масата, да говори с груб тон, да наказва и т. н., без да има достатъчно основание.

Всякога и всякъде, където и когато се нарушават тези принципи, се създават благоприятни условия да вирее буржоазната и дребнобуржоазната психика, еснафство, карнеризъм, потребителска психология, частнособственическа психология, безпринципност, конфликтни ситуации, които раздират колективите от безпринципни борби, а това от социално-психологическа гледна точка е пречка, задържаща сила за изпълнение на големите исторически задачи.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯТ КОЛЕКТИВ

Социалистическият трудов колектив е такова обединение от хора, което се основава на социалистическите производствени отношения и се характеризира с обща цел и обща организация на труда, с наличието на органи за управление и координиране на дейността, упълномощени и представляващи интересите на колектива и обществото. Той е органически свързан с всички други колективи, с цялото общество.

Социалистическият колектив има една **качествена характеристика**, комунистическият колектив ще има друга качествена характеристика — по-висша. Много съществено е да има разлика между характеристиката на партийния актив, който има специални функции и роля във всеки колектив, и трудовия колектив.

Особено важно е да се отчита, че вътре в първичния трудов колектив като малка група всички обществени отношения непременно приемат междуличностна, социално-психологическа форма. В него наред с официалната структура на взаимоотношенията има и неофициална, която характеризира неговата сплотеност. **Критерии за сплотеността** на колектива е степента на единството и съвпадението или несъвпадението между официалната и неофициалната структура. Съвпадение между официалната и неофициалната структура по основните цели и задачи на колектива създава възможност по-добре да се изпълняват основните функции на трудовия колектив, ефективно да се реализират производствените задачи и непрекъснато да се подобрява организацията на трудовата дейност на основата на здрава самодисциплина.[1]

Решаваща роля за формирането и развитието на социалистическия трудов колектив има поведението на ръководителя на първичната партийна организация, партийната група и отделните комунисти, които трябва да са авангардният актив на трудовия колектив.

МЕТОДИТЕ НА СОЦИАЛНАТА ПСИХОЛОГИЯ В ПАРТИЙНО-ПОЛИТИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

Основен партиен метод е **убеждението.** Когато знаем социално-психологическите механизми, които действуват при него, ще постигнем по-висока ефективност при прилагането му. Убеждението е една от формите на словесната информация, която въздействува върху психиката на хората. То предава информацията по такъв начин, че тя да се превърне в логическа система от възгледи и принципи на личността. Характерно за него е, че то предполага съзнателно отношение от страна на онния, които я възприемат. Но затова е нужно тя да бъде значима, интересна и правдива.

За да убеждава, ръководителят трябва да познава и да се съобразява със **специфичните особености и етапи от развитието на съответния трудов колектив.** Партийните решения трябва да бъдат разяснени на всички членове така, че те да ги разберат, да ги приемат, да се убедят в тяхната правилност. Само тогава ще могат доброволно да подчинят волята си на волята на единоначалника за изпълнение на поставените задачи Говорейки за механизмите, които действуват при използването на един или друг подход или метод, го огромна е силата на **влиянието чрез действие.** Основ-

[1] Т. Живков, За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, стр. 163.

Digitized by Google

ните начини на влияние чрез действие са примерът (личният, положителният и отрицателният), поощрението, наказанието, проверката на изпълнението и т. н.

Поощрението е преди всичко публична изява на положителната оценка на поведението. Тук най-същественият момент на социално-психологическия механизъм е положителната оценка на действието на отделния член на колектива или на целия колектив. Само когато има адекватност между самооценката на личността и оценката на колектива, поощрението е справедливо. Този подход стимулира както поощрения, така и останалите. Справедливата оценка на колектива и правилното поощрение събужда по-голямо чувство за лична отговорност, по-голям импулс, по-голям стремеж да изпълнява още по-добре поставените задачи. Какво психологическо въздействие оказва върху останалите членове на колектива справедливата оценка? Тя стимулира стремежа им да заслужат със своето поведение и действие същата или по-висока оценка. Те същевременно правят преоценка на собственото си поведение, на собствените си действия по посока на това, което са постигнали примерно тези, които са поощрени в дадени случаи. За психологическото въздействие на поощрението и наказанието най-съществена е справедливостта.

Когато поощрението не е справедливо, то може да изиграе обратна, отрицателна роля. Надценените могат да се главозамаят от успехите, ръководителите да загубят уважението и доверието на хората и фактически да предизвикат пасивност и бездействие.

Самото поощрение в двете му основни форми (материално и духовно — морално) има своя техника на осъществяване, което никак не е без значение за силата на въздействието. Важно е кога, къде и при какви обстоятелства ще се извърши то. Необходим момент е тържествеността и гласността (умелото използване на средствата за масова информация).

Оценката на колектива, това което мислят хората, играе не малка роля за изпълнение на партийното решение. Ако ръководителят иска да се възползва успешно от нея, той трябва да осигури правилното циркулиране на информацията по правата връзка, т. е. да е разяснил на всеки партиен член основните постановки на партийното решение. Това е първото условие. Съществен момент е той много внимателно да анализира сигналите и информацията, които идват по обратната връзка, доколко и как изпълнителите оценяват съответното решение. Тази оценка зависи от цял комплекс условия.

Какъв е критерият? Дали мненията, съображенията на неговите членове съответствуват на целите, на интересите, на потребностите на колектива и на социалистическото общество. Това е сърцевината фактически на определянето на монолитността на колектива. Изхождайки от този критерий, можем да определим на кой етап от своето развитие се намира колективът — дали е в началния стадий на своето формиране, когато все още намират място дребнобуржоазни влияния от най-различен характер, които не отразяват нуждите и потребностите на социалистическото общество.

Незаменима е силата на **личния пример** на комуниста като метод, като подход в партийната дейност. Силата на личния пример и неговия социално-психологически механизъм се заключава в това, че чрез него ръководителят не само казва, не само логически доказва, но и на практика показва на ръководените как трябва да се осъществява дадената дейност. С това стимулира адекватна преоценка на собствената нагласа на членовете на колектива. Личният пример на комуниста увлича, той засилва действието и на други психологически механизми като подражанието и т. н.

Познаването и направляването на обществената психика

МИНЧО ДРАГАНОВ

Значението на проблематиката, която тук обсъждаме, се определя преди всичко от мястото и ролята на нейния обект в целокупния обществен живот. С други думи, значението на социалната психология като наука, в т. ч. и нейното използване в партийната работа, се определя от ролята и значението на обществената психика като изключително важен фактор в обществения живот. Освен това трябва да се подчертае значението на познаването на обществената психика за социалното управление и най-накрая — значението и умението на използването на тия познания

Digitized by Google

в ръководенето на обществените процеси и на партийната дейност в частност. Разбира се, обществената психика не е предмет, а е обект на социалната психология. Това означава, че обществената психика се изследва не само от социалната психология, а и от редица други науки — от философията, от социологията, от педагогиката и пр. Затова, когато се говори за значението на обществената психика, трябва да се имат предвид постиженията на всички тези науки. Самата социална психология обаче се занимава главно с нея, преди всичко с нея. Ето защо, когато се отчита ролята на обществената психика, социалната психология ще бъде в центъра на вниманието.

Въпреки огромното значение на обществената психика като фактор в обществения живот, трябва все пак да се признае, че няма **единство в познаването, изучаването на тая психика и използването на знанията за нея в нашата дейност**. Огромно значение за обществения живот имат например икономическите процеси — и те се изучават от една сравнително широка разгърната система от институции. Психологическите фактори имат (не можем тук да го измеряваме с грамоте) също така огромно значение за обществения живот. Тук вече ние не виждаме същото единство на обхващането и на използването на знанията.

И така можем да говорим отначало за ролята, познаването и използването на знанията за обществената психика и след това вече — за значението на методите на социалната психология, за значението на социално-психологическите похвати в партийната дейност. Трябва веднага да се подчертае, че когато говорим за обществената психика и социалната психология в партийната дейност, ние не бива да свеждаме въпроса само до психологията на партийните членове и психологията на партийната дейност, защото това е само вътрешнопартиен живот. Нашата Партия не е просто една обикновена Партия. Тя е ръководител на цялото общество. И за да може да направлява неговото развитие като цяло, тя трябва да познава социалната психика не само на партийната членска маса, но и на цялото общество. Тя трябва да използва социално-психологическите методи не само в партийната дейност, но и в рамките на цялото общество.

В редица партийни документи се обръща особено внимание на обществената психика и на социалната психология като наука. На някои места се говори даже тревожно за преодоляване изоставането в тази област. Лично др Тодор Живков още в Отчетния доклад на ЦК на БКП пред IX конгрес на Партията постави задачата бързо да се преодолее изоставането „особено на социалната психология"[1]. Като имаме предвид, че Централният комитет и лично другарят Тодор Живков непрекъснато наблягат на разработването на социално-психологическите проблеми, на използването на социално-психологическите знания, трябва да заключим, че социалните психолози са доста големи длъжници на обществения живот и на партийното ръководство.

Без отчитане ролята на социалната психика не могат да се решат проблемите за **връзката на Партията с масите**. Става дума както за изучаването на настроенията на масите, на общественото **мнение**[2], така и за формирането на масовите настроения[3]. Не може да се осъществи тази връзка с масите, ако не познаваме обществената им психика. Това от една страна. От друга страна, не може **да има научност** при управлението на социалните процеси, ако не се познава обществената психика. Усъвършенстването на социалното управление има две основни посоки — последователно разгръщане на социалистическата демокрация и непрекъснато повишаване на неговото научно равнище. И в двете посоки социалната психика играе важна роля както за разгръщане на социалистическата демокрация, така и за повишаване научността на социалното управление. А понякога в нашата партийна дейност ние се натъкваме на случаи, когато, макар че ролята на обществената психика е известна на всички, тази роля направо се игнорира. Много хора казват: „Ето, има нареждане по еди-кой си въпрос — следователно този въпрос е решен, какво има да се мисли?!" Когато в един научен институт някои искаха да се проведе изследване върху внедряването на автоматизираните системи за управление, доста хора там реагираха: „Е, защо ще се прави изследване? Нали има разпореждане, има решение и т. н. Има заповед и край!" А е то, вижда се, че обществената практика трудно поема автоматизираните системи на управление, не може да ги поеме с онова темпо, което изисква животът. Защо? Къде е причината? Защо възниква барнера пред АСУ — главно психологическа?

В нашата дейност понякога се случва така, че зад делото ние не виждаме човека или хората, които ще го направят, случва се зад делото, което ние организираме и провеждаме, да не виждаме спецификата на хората, с които ще боравим.

Това е изключително важен въпрос — **въпросът за психологическата нагласа**, за създаването на такава нагласа. Мисля, че тук се касае не само за нагласата, за

---

[1] Деветия конгрес на БКП. Стенографски протокол, С., 1967 г., стр. 109.

[2] Т. Живков, Основни насоки за по-нататъшното развитие на системата на управление на нашето общество, С., 1968, стр. 105.

[3] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., 1971, стр. 147.

Digitized by Google

психологическата подготвеност на масите. Ние трябва да умеем да свързваме големите задачи, големите идеи и с интересите и с потребностите на масите Когато някои ръководители по места не искат да внедряват АСУ, на тях не им е достатъчно пропагандирано, показано, обяснено. У тях не е събуден интерес от въвеждането на АСУ

Ръководители и работници виждат изгодата за момента, но не могат да видят въпроса в перспектива, не могат да оценят неумолимостта на техническия напредък. Тука се касае не само до метода и интереса на ръководителя, но и до неговата проницателност, до неговата способност да види процесите, до неговата вътрешна нагласа за възприемане на новото.

Когато говорим за подготвеността и за неподготвеността на масите да възприемат някои нови идеи, някои нововъведения, стигаме и до **умението да манипулираме с обществената психика**. Този въпрос се поставя както в марксистко-ленинската, така и в западната социология и социална психология както в социалистическото, така и в капиталистическото общество. Обаче на Запад се поставя въпросът главно за създаването на дадени елементи на обществената психика с оглед на определени класови интереси, докато у нас се касае до манипулация със съзнанието на масите. У нас има нещо принципно друго. Ние имаме такава социално-историческа ситуация, при която ръководството на страната е идеологически и практико-управленчески прогресивно. Следователно то внедрява или спомага най-активно за внедряването на новите идеи, принципи и норми, новите методи, средства, похвати и пр. у масите и то трябва следователно да знае как да ги внедрява, за да могат масите по-лесно, по-бързо и по-ефективно да ги поемат. И фактът, че масите трудно поемат някои нови идеи говори не просто за неподготвеност на самите маси, а и за прогресивност на ръководството, което иска непрекъснато от масите и ги тласка напред. Но това пък задължава ръководството да познава психиката на масите и да знае как да използва тази психика. И тази психика, вместо да става бариера, когато ние умело я използваме, ще се превърне в мощен стимулатор в процеса на наемането на нови организационно-трудови, битови и пр. принципи и норми.

Ние тука говорим за различни социално-психологически явления и изясняваме различни социално-психологически проблеми, но социалната психология или обществената психика това е едно море, един океан от проблеми и явления. И както с нашите лекции тук и там, така и с нашите изказвания не толкова ще допринесем за повишаване квалификацията на определени хора, в случая читателите на сп. „Партиен живот". Ние ще ги подтикнем. Ще събудим интерес. Но това не е достатъчно. Лесно е да ги убедим, че социалната психология трябва да се изучава и да се знае. Нещо повече, в по-голямата си част те вече са убедени в това. Проблемът за овладяването и умелото използване на постиженията на съвременната марксистка социална психология от нашите ръководни кадри обаче е по-голям и по-сложен. На първо място тук стои въпросът **за подготовката на кадри по социална психология и за бързото и задълбочено разработване на редица важни за непосредствената партийна практика социално-психологически проблеми.**

ПОДГОТОВКАТА НА РЪКОВОДНИТЕ КАДРИ И КОМУНИСТИТЕ

Мисля, че на този разговор трябва да поставим и този въпрос. Трябва да имаме хора, които да могат да разработват наболелите социално-психологически проблеми и да ги довеждат своевременно до съзнанието на широкия управленчески кадър. Въпросът опира до подготовката на кадри по социална психология и до разработването наред с всички проблеми на социалната психология на първо място проблемите на психологията на партийната работа. Тези проблеми не са достатъчно разработени. Трябва **да се измери** точно с помощта на съвременни методи **каква е психиката сега** на нашите комунисти, второ — каква трябва да бъде и трето — как да стане такава. Как да се направи такава в дадената партийна група или ППО, каквато трябва да бъде, ако разбира се, там не е постигната целта.

На второ място в проблема за овладяването и умелото използване на съвременните марксистки социално-психологически постижения стои въпросът за подготвеността на ръководните кадри, **на партийните кадри** по социална психология.

Социалната психология трябва да се познава от партийните кадри задълбочено, систематично, подробно. Практиката не търпи аматьорства, половинчатост. А при социалната психология аматьорство има не рядко, поне защото тук лесно се придобива самочувствие, особено у началника, че е познавач.

Разбира се, нужно е широко да се използват и популярни помагала. И тук се касае не само до изучаването на проблемите на социалната психология изобщо. Но и до изучаване проблемите на психологията на партийната работа, които не са разработени достатъчно. Ето тук се говори за психологията на партийния член, на партийния колектив, за връзката с масите. А проблемът за формиране на настроението на различните обществени слоеве?! А изграждането на качествата на комуниста?! Тук не се спомена въпросът за психологията на партийната пропаганда. За необходимостта тя да бъде насочена така, че да изгражда съответна психика у масите. А преди това — да допада на психиката на масите и най-накрая — да

Digitized by Google

се измери нейната ефективност. Да се види доколко тя е партийна, доколко е ефективна. Колосален проблем!

ВСЕКИ РЪКОВОДИТЕЛ ДА БЪДЕ И ГОЛЯМ СЪРЦЕВЕД

Не на последно място стои въпросът за **умелото използване на информацията за конкретното състояние и динамиката на психиката** на дадена социална група хора. Безспорно за умелото използване на тази информация допринася познаването на социално-психологическите категории закони, принципи и пр. Но тук има едно интересно своеобразие. Да се знае социалната психология, да се познава социалната психика все още не е гаранция, че ще се борави умело с нея. Немалко са примерите, когато някои наши ръководители, даже ръководители на научни институти, които добре познават психологията като наука и психологическите закономерности, не могат да ги прилагат или изобщо не се сещат за тях, когато непосредствено ръководят своите колективи. Те я познават, но не я използват. Когато трябва да вземат решение, изхождат от други съображения, не стигат до социално-психологическите. Просто не стигат, не могат да приложат знанията си. А пък може да се случи и обратното. Има хора, които не са познавали социалната психология, обаче великолепно са се справяли с обществената психика. Всеки голям ръководител, всеки голям политик така или иначе е и голям сърцевед. Той **не може да стане голям ръководител и голям политик, ако не е голям сърцевед, психолог практик,** човек с остър психологически усет. От историята са известни много примери, когато големите водачи на масите са се проявявали като превъзходни сърцеведи. И поради това познаването на социалната психология ще допринесе да доусъвършенстваме подхода към обществената психика, да развием у нас нашия социално-психологически усет.

Психологически проблеми на ръководството

ФИЛИП ГЕНОВ
доктор на психологическите науки

Конкретната цел на нашия разговор е да споделим мисли как социалната психология заедно с партийното строителство ще допринесат за усъвършенстване научността в партийната работа и как методите на социалната психология могат да се използват като методи в партийната работа. Това е един от първите разговори по проблемите на психологията, свързани с партийната работа. Искам да подчертая, че психолозите, макар и малко на брой в България, са щастливи, че в продължение на няколко години Централният комитет на Партията и лично др. Тодор Живков в много свои речи обръща внимание на социално-психологическите аспекти за усъвършенстване управленческата дейност. Не е нужно сега да посочваме всички приноси, които той даде, но тези документи, речи и доклади представляват голямо богатство на идеи и на указания, които са ръководство в работата на всички психолози.

Предмет на психологията на управлението, така както ние го разбираме и развиваме, е **психиката на човека в управленческата дейност** — неговите психически процеси, психически качества и психологическата характеристика на управленческата дейност, т. е. човекът в системата на социалното управление.

Веднага изниква другият въпрос — има ли професия за ръководители? По какво се различава трудът на ръководителя от труда на другите професии? Отговорът до голяма степен ще изясни и някои от основните проблеми, които решава психологията на управлението. Ръководителят е както всички останали труженици и **изпълнител.** Той пише, смята, изчислява, чертае и т. н. Но същността на ръководната дейност и спецификата на труда на ръководителя не се състои в това само да изпълнява, а преди всичко да организира, да синхронизира усилията на колектива, а това е труд на **организатор**. Ефективността от труда на ръководителя се измерва не с това, което той извършва, а с това, което извършват тези, които той ръководи. Но не само с това се изчерпват особеностите на труда на ръководителя. Ако е само с това, ние ще създадем една стегната, стройна система, в която на всеки до най-малки подробности ще бъдат определени функциите. Ръководителят върши и една друга дейност, която е характерна за творческите работници. Той взема решения. Взимането на решение е свързано

Digitized by Google

с изследването на действителността, осъзнаване на проблема, изработване на различни варианти на решението и избор на оптимално решение. Какво означава това? Събиране на факти, анализиране, установяване на закономерности и накрая практически изводи. Това правят и научните работници, творческите работници. Ето ние виждаме, че за ръководителя се предявяват качества, които са характерни за мисленето преди всичко на творческия работник.

Следва и друга особеност. Ръководителят е **възпитател.** Той прави същото, което прави учителят, педагогът — непрекъснато обучава, съветва и направлява своите сътрудници.

Ето че виждаме ръководителя в светлината на педагога. Неговият труд, изискванията към неговата психика, подходът, подготовката, отношението към хората, любовта към сътрудниците и пр. трябва да характеризират ръководителя. Особено е необходимо последното. Без да обичаш и уважаваш сътрудниците, с които работиш, да се радваш на техните успехи, да страдаш заедно с тях за неуспехите им, не можеш да се утвърдиш като истински ръководител. И накрая — ръководителят е и **политически деец.** Независимо дали той ръководи физкултурен колектив, производствена бригада, научен колектив, военно поделение, той води хората за изпълнение на определени политически задачи. Качествата, които са необходими за политическия деец, трябва да ги притежава и **ръководителят.** От този малък анализ става ясно, че **трудът на ръководителя** е комплексен. Той събира в себе си спецификата на редица други професии. Професията на ръководителя не се покрива с никоя друга, но същевременно събира това, което е характерно за много, с оглед на задачите, които той решава. Това е специфична професия, със свои социално-психологически особености, които са предмет на психологията на управлението. Психологическите проблеми на управлението обхващат както ръководящата подсистема, подсистемата на ръководените, така и връзките и взаимоотношенията между тях. Това са специфични проблеми, които не дублират тези на общата и социалната психология, нито и тези на другите клонове от психологията.

ЗА КАЧЕСТВАТА НА ПАРТИЙНИЯ ДЕЕЦ

Първият допир на психологията на управлението с партийното строителство се отнася до качествата на партийния работник. Не може да се усъвършенствува една дейност, ако не се усъвършенствуват тези, които я изпълняват. Не може да се усъвършенствува партийната дейност, ако не се усъвършенствуват партийните ръководители и партийните членове. В какво направление протичат тези процеси? Несъмнено ние имаме достатъчно партийни указания, партийни постановки, Програмата на КПСС, Програмата на нашата Партия, положенията, залегнали в нашия Устав, решенията на пленуми на ЦК на БКП и в трудовете на др. Т. Живков. Но въпреки това психолозите са длъжни да проведат съответни изследвания, за да установят **структурата на партийната дейност, структурата на дейността на партийните ръководители.** Искам да споделя, че от изследванията, които правихме ние в рамките на една община, на дейността на секретаря на ОПК, председателя на ТКЗС, на председателя на общинския народен съвет, на председателя на Отечествения фронт, на секретаря на комсомолския комитет и др., получихме различни структури. Взехме платените ръководители, т. е. ако можем да кажем, хората, на които това е професия. В структурата на дейността на партийния ръководител, на ръководителя на Отечествения фронт и на ръководителя на комсомолската организация **преобладава обществено-политическата дейност.** Следват **организационно-административната,** решаването на производствени въпроси. За ръководителите на ТКЗС преобладава дейността, свързана с решаването на производствените въпроси.

Структурата на дейността определя и структурата на качествата, които трябва да притежава един или друг ръководител. В Партията изискванията при подбора на кадрите са едни, в народния съвет — други, в ТКЗС — трети, в предприятията — четвърти и т. н. Това трябва да се има предвид. Може да си добър председател на ТКЗС, но недобър за секретар на градския комитет на БКП. Друга е тази дейност и други са необходимите качества и обратно.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ СЪОБЩАВАНЕ РЕШЕНИЕТО НА ИЗПЪЛНИТЕЛИТЕ

Какви са психологическите изисквания при даване на указания, т. е. при довеждането на решенията до изпълнителите? Много е важна **неговата форма** — заповед, нареждане, указание, препоръка, призив. Те имат различно психологическо въздействие. Нашите изследвания показаха, че при партийните ръководители характерно е указанието и препоръката, преобладава методът на убеждението. В администрацията на производствените предприятия има широко място нареждането. В Партията нарежданията, заповедите не вървят. Тези форми имат различно психологическо въздействие.

Степента на въздействие или съобщаване на дадено решение зависи и от това **кой го съобщава.** По един начин се възприема то, когато се съобщава от секретаря на окръжния комитет, по друг, когато се съобщава от инструкторите. Много е важ-

Digitized by Google

но кой предава решението — дали сам първият ръководител или неговият технически сътрудник. Характерна психологическа особеност за подчинения е, че желае да бъде уважаван, зачетен. Въпросът е в това, дали те уважават като човек, т. е. като мислещо същество със своя чест и достойнство, или те разглеждат като човек автомат. Контактът е много важен при съобщаване на дадено решение. Ръководителят има възможност да получи веднага обратната информация за ефекта — по мимиката, по погледа, по жестовете. Той може да оцени готовността на изпълнителя и да си направи съответните изводи.

Важно е и **как се съобщава** — насаме, на събрание, пред много хора, т. е. каква значимост се отдава на това решение. Ритуалите са нужни при съобщаване на някои особено важни решения. Те повишават емоционалната активност и готовността за изпълнение.

Другия важен въпрос е предварителната психологическа нагласа или така наречената **психологическа установка**, преди да се съобщи далено решение. Др. Т. Павлов казва: „Човек гледа с очите, а вижда с мозъка". А всеки човек има предварителна готовност (положителна или отрицателна) към възприемането на една или друга информация. Ролята на пропагандата е да формира социалната установка за възприемане на едно или друго правителствено мероприятие. Тя е, която подготвя предварително почвата.

Средствата за масова информация имат свой дял в създаването на съответната установка, за да поеме човек без колебание това, което му се възлага.

На много места се правят опити, преди да се поставят някои въпроси на събрания, най-напред да се изяснят, да се обсъдят, да се подготвят хората. И след това, когато излезе решението, масите да са подготвени и неговото разясняване да падне на плодна почва.

Ние сега изграждаме автоматизирани системи. На много места правим реконструкция и реорганизация на съществуващата техника в производството. Но чрез нашите средства за масова информация не сме запознали добре трудовите колективи с характера на тия системи, не сме разяснили тяхната роля. Какви изменения ще настъпят в техния труд, какви изменения ще настъпят в отношенията сред колективите? И понеже не сме извършили тази идеологическа работа, често пъти някои от тези прогресивни, модерни, съвременни системи не се възприемат веднага от целия колектив. Вие си спомняте, че когато ставаше дума за трудностите или психологическите барнери при изграждането на новите агрокомплекси, др. Живков каза, че някои другари няма да могат да разберат мащабността на задачата и иначе добри и предани наши хора ще се окажат на консервативни позиции. Това е така, защото трябваше да се измени техният досегашен, динамически стереотип. С други думи, хората са свикнали по определен начин да работят, по определен начин да действуват, по определен начин да реагират, имат определени дразнители. И ето — изведнъж ние им предлагаме нови автоматизирани системи. И веднага изникват въпросите. Както казва известният руски физиолог И. П. Павлов — появява се ориентировъчния рефлекс или „Что такое?" — „Какво е това?" Човек започва да си мисли — какво ще стане с мен, къде ще отида, какви ще бъдат изискванията, дали ще мога да се справя, какво положение ще заема. Започва да се колебае дали ще може той да отговори на новите изисквания. Ето защо разяснителната работа трябва да помогне, да обясни какво представляват тези системи. Хората предварително ще видят пътищата за своето преустройство и своето място, ползата и ефекта от въвеждането на тая система — и лична, и колективна, и обществена. Това е задача на нашата разяснителна работа. Защото Партията е тази, която трябва да показва целите напред и да подготвя почвата, не само да ръководи, но и да създава обстановка за активността на хората.

Тук изниква големият въпрос, който всъщност нас ни мъчи — **как ръководният партиен орган да разполага с информация за състоянието, за привичките, настроенията, колебанията на хората.** И тука именно ние смятаме, че използвайки методите на социалната психология, на психологията на управлението, ще се разкрива по-пълно приложението на ленинските принципи и норми на партиен живот.

ЗА КАЧЕСТВАТА НА КОМУНИСТА

У комуниста се пречупват всички дейности, които се извършват в партийния колектив. Какви качества трябва да притежава той?

Първото е свързано с изпълнението на авангардната си функция във всички дейности — производствени, социални, възпитателни и т. н. Ако отделният комунист не изпълнява авангардната си роля, колективът като цяло трудно би ги изпълнявал. Това е основен критерий за периодичната оценка на всеки комунист. Това е то първообразът. А известно е, че в комуниста се вглеждат всички. Те оценяват всяко негово действие. Хората освен че слушат какво приказваме, но гледат и какво правим. Не е възможно всички комунисти да са в авангарда. Има и възрастови особености, здравословни причини и др. Но има едно качество, което е необходимо за всички — това е **чувството за отговорност.**

Той е политически вожд. Но аз посочвам именно — чувството за отговорност. Нашата Партия полага усилия човек да стане не само пълновластен стопанин в България, но и да чувствува отговорност върху себе си за съдбата на родината. Но **такъв** стопанин на социалистическото об-

Digitized by Google

щество е преди всичко комунистът. Той трябва да е най-съвестният стопанин, той трябва да чувствува най-голяма отговорност не само за своята съдба, но и за съдбата на колектива и на обществото. И в това е силата на нашата Партия — че тя е взела на своите плещи отговорността за обществото. И ако трябва ние да характеризираме психическите качества на личността на комунисти, то именно в това се изразява разликата с другите.

Друга характерна черта е **жаждата, стремежът за знания.** Без знания няма развитие.

Тук искам да поставя въпроса и за **потребностите.** Какви потребности трябва да имаме ние, т. е. какви интереси преди всичко? Материални или духовни, в какво съотношение, каква психология ще формираме у нашия гражданин. Психиката започва от удовлетворяване на потребности, и то потребността за знание — по това трябва да се отличава комунистът от другите хора. Друга важна потребност е грижата за бъдещето. Комунистът е този, който мисли за утрешния ден не само за себе си, а преди всичко за обществото. Отговорността за бъдещето на обществото е на неговите плещи. Друга характерна черта в психиката му е потребността от обществена активност.

Комунистите са се нагърбили да ръководят, да участвуват в управлението на обществото най-активно. Комунистът е образец в това отношение. Навсякъде е сред актива. В края на кръщата в партийния колектив формираме, бих я нарекъл, партийна психика. Ние говорим за психика на индивида и психика на колектива. Ние говорим за **психика на партийния колектив.** По какво се отличава тя от колективната психика на останалите колективи?

Преди всичко с **голямата колективна целеустременост.**

За да говорим за класово-партийна устойчивост, трябва да има не само класово-партийна цел, трябва да има преди всичко комунистическа цел. В психологията се посочва, че няма действие, ако няма цел. Колкото е по-голяма, по-значима целта, толкова по-голяма е мобилизацията на силите и толкова по-големи трудности могат да бъдат преодолени.

На второ място особено важно е **колективното партийно мнение.** Единство в мнението, единство в чувствата, единство в действията.

Разбира се, колективната психика се характеризира и с **колективно настроение, колективна дейност, колективна активност.** Може да се разгледат някои въпроси, които у нас от психологическа гледна точка се подценяват. Някои партийни комитети са се превърнали само в колективи за изисквания — за контрол над поведението на своите членове.

Колективът е защитник на своите членове, грижовник. Това изисква и Десетият конгрес — **колективът да бъде защитник** на интересите.

Именно за това става дума тук. Не може в един колектив да има само изисквания и задължения. Нужно е чувството, че колективът като цяло стои зад теб, че твоята индивидуална цел е част от колективната. Решавайки проблемите на обществото, решаваме проблемите на отделната личност; решавайки проблемите на отделната личност, решаваме проблемите на обществото.

Др. Т. Живков изтъква, че главното ръководно начало при по-нататъшното провеждане политиката на Партията в тази област следва да бъде: грижа за човека чрез грижа за цялото общество и грижа за обществото чрез грижа за отделния човек[1].

Едно изследване в партиен колектив ни показа, че пасивността на част от комунистите се дължи именно на малкото грижи на партийния колектив към тях, незаангажираност, липса на поръчения, слаб отчет и контрол и т. н.

Голям проблем пред колектива е да се активизира психиката на хората. Човек има нужда не само от знания, но и от действие. Още повече това важи за комуниста. Ако комунистът не действува, ако той не получава обществена оценка за резултатите от своята дейност, ако не се стимулира, неговата активност се намалява.

МЕТОДИТЕ НА ПСИХОЛОГИЯТА В ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

Един от основните методи, който може да се прилага в тази област, е **наблюдението.** В Академията за обществени науки и социално управление сме разработили методика, с помощта на която изследвахме много ръководители, включително и партийни. Методиката позволява да се получи една картина на всички действия, които извършват те, поведенческите им реакции и ефективността от тях. Тя ни позволява да оценим проявата на отделните качества на ръководителя. В. И. Ленин подчертава, че за хората не можем да съдим по техните мисли, а по техните дела. Маркс определя промишлените продукти като опредметена човешка психология.

Това е психология, т. е. разкриване на човешките същностни сили. За оценката на един ръководител, за динамиката на психическата дейност и на поведението му можем да съдим и по резултатите от неговата работа. Но аз искам тук да покажа, че не винаги само по отчетите и резултатите можем да съдим особено за социално-психологическите процеси.

Защото понякога те се скриват зад цифрите. Травматизмите, настроенията, конфликтните ситуации, зреещите по-големи или по-малки конфликти не се отразяват пряко на цифрите. И тук особено изпъква

[1] Т. Живков, За по-нататъшно изпълнение решенията на Десетия конгрес, стр. 172.

Digitized by Google

ролята на неофициалната обратна информация, която обикновено е психологическа. Проблемът за информацията и за получаване на социално-психологическа информация трябва да се разработи специално. От предприятията се получават обикновено цифрови отчети, а отчетите на партийните организации трябва да дават главно състоянието на хората. Настроението на човека, неговото развитие и взаимоотношенията трябва да са обект на партийната информация.

Декемврийският пленум обърна внимание на трудовия колектив. Тези въпроси за изучаването на трудовите колективи имат особено важно значение. Обикновено голямо внимание обръщаме главно на производствената страна и на производствените резултати, а малко изучаваме и наблюдаваме състоянието на колектива, взаимоотношенията, зрелостта му и т. н.

Постави се въпросът и за социално-психологическия климат и особено за усъвършенствуване взаимоотношенията. Тези въпроси трябва да бъдат развити и разработени от нашите научни работници. Разработките им ще бъдат особено полезни за партийната работа. Именно в това се състои **методът на моделирания експеримент** — поставяне на хората в различни моделирани ситуации. В такива ситуации ние изследваме и ръководителите. Заставяме ги да решават конфликтни ситуации или казуси, поставяме ги в условията на управленческата дейност да получават определена информация и да приемат решения.

Освен метода на моделирания експеримент могат да се използват и методите на: **интервюто, беседата и анкетата или методът на независимите характеристики.**

Могат да се изброят още много методи и методики, с които се изследват отделните функции на човека: от физиологията, кибернетиката, моделирането, математизиране на някои процеси и др.

Радостно е, че тези проблеми се поставят от редакцията на сп. „Партиен живот", с което изпълнява благородната роля да откликва на нуждите на общественото развитие.

Мястото на партийната организация

РУМЯНА КАМБУРОВА

Бих искала да споделя с вас опита, може би съвсем скромен, който ние имаме. Миналата година окръжният комитет на Партията във Варна постави задачата да се изучат факторите за ефективността на политическата агитация.

Първият въпрос, който трябваше да решим, бе да се изследва структурата и специфичните особености на първичните трудови колективи като обект на политическа агитация. Като начало трябваше да се съставят демографски характеристики на обекти, които включват: численост на колектива, разпределение по пол, възраст, семейно положение, образование, социална принадлежност, занятие, национална и пр.

Защо беше необходимо това? — Преди всичко защото **интересите на хората са продукт на тяхното битие,** на тяхното повседневно съзнание. Според нашата предварителна хипотеза афинитетът на трудещите се към една или друга форма на политическа работа се намира до голяма степен в зависимост от тяхното образователно равнище, възраст, семейна среда и т. н. Опознавайки особеностите на тази структура, ние можем да насочим и адресираме по-точно нашата агитация както по форма, така и по съдържание. Явно е, че глобалната политическа агитация не отговаря на новите условия, не може да бъде достатъчно ефективна. Понякога ние провеждаме разяснителна работа по един и същ начин и с работниците, и със служителите, и с интелигенцията, и с пенсионерите от квартала. С една дума — пълна стандартизация. А всекиму е ясно, че **възприемането на определена информация може да се осъществява на базата на известен минимум знания и подготовка.** Ако този минимум липсва или ако нашият слушател е на по-висока степен на подготовка и информираност от комуникатора (от лектора), естествено и интересът рязко ще спадне. С това до голяма степен може да се обясни безразличието и пасивността на хората в някои колективи към обществено-политическите мероприятия.

Ще си позволя съвсем накратко да спомена някои изводи от пробното изследване, което проведохме в завода за стъкло „Ст. Ив. Пеев". В получената информация няма нищо изключително, но тя доказа с факти и цифри едно положение, което помогна на партийния комитет да коригира някои слабости в политическата агитация.

Установи се например, че в спомагателните отдели, където преобладават работници с по-ниска степен на образование и квалификация, основните въпроси, по които те биха желали да получават редовно информация, са: за бита, семейството и възпитанието на децата, за художествена ли-

Digitized by Google

тература, спорт, по някои икономически въпроси и т. н.

В техническите отдели положението е по-различно. Тук интересът към даден вид и тематика имат определена насоченост. Той е свързан с въпроси от международните отношения, икономическата политика, научно-техническата революция, спортът и т. н. Погледнато формално — подобно състояние е съвсем естествено и закономерно. Но в своята работа ние много често пренебрегваме това обстоятелство, не проявяваме диференцираност в подхода. Аналогично е положението и с лекторите. За нас беше особено важно да видим оценката на различните категории трудещи се в предприятието за качествата на лектори, агитатори, докладчици, които са излизали пред тях през определен период. Естествено оценките са различни — „лекторите са винаги добре подготвени, онагледяват с технически средства беседите си"; „недостатъчно са компетентни" — отговарят други, „подценяват или надценяват аудиторията" — съобщават трети и т. н. И разбира се, тук отново се засичат онези специфични социални качества на членовете на трудовия колектив с тяхната ценностна ориентация, с техните потребности и интереси.

Изучили по този начин структурата и интересите на колективите, партийните ръководства могат така да организират своята идейно-възпитателна работа, та започвайки от първоначалното ниско равнище, постепенно да обогатяват и разширяват кръга от интереси и знания на различните групи трудещи се.

По този начин те стават не само пасивни съзерцатели и слушатели, но и активни участници в обратимия информационен процес — в осъществяването на права и обратна връзка Така по същество те стават не само обект, но и субект на политическа дейност.

Друг въпрос, на който търсихме правилния отговор, беше за **ефективността на нагледната агитация**. Безспорно е, че въздействието на различните форми на нагледната агитация има ясно изразен социално-психологически характер, защото тяхното предназначение е да влияят пряко върху ума и сърцето на масите.

Но дали нашата нагледна агитация е достатъчно актуална и действена, дали с нея ние откликваме своевременно на големите задачи или просто я „съчиняваме", за да изпълним поръчението?

От нашия експеримент се установи, че хората възприемат най-добре тази нагледна агитация, която има непосредствена връзка с конкретно събитие или с конкретна личност. Подобен характер имат витрините на първенците, говорящите и светлинно звуковите вестници, стършели, мълнии, диаграми и т. н.

Да речем, минава през почивката си работникът покрай таблото и вниманието му бива привлечено от магнетофонния запис, който информира за успехите или неуспехите на неговия цех или бригада, а снимките нагледно илюстрират различни страни от производствената дейност. Естествено, работникът и неговите другари и колеги ще се запознаят най-подробно със съдържанието на таблото, ще коментират оживено, и то не по задължение, а с емоции и подчертан интерес.

Именно **съблюдаването на психологическия принцип за личната заинтересованост, за личната загриженост** прави нашата агитация по-достъпна, по-близка, по-действена.

Ето какво показват резултатите от проведеното социологическо изследване на тема „Социално-психологически аспекти на политическата агитация". На въпроса „С какво настроение обикновено тръгвате на работа" се получиха следните отговори

1. С бодро, оптимистично	—50,7
2. С променливо	— 40
3. С мрачно, потиснато	— 8
4. Не отговорили	— 1,3

Интересен е обаче анализът на причините за променливото и мрачно настроение. На първо място анкетираните поставят „лошо организирания служебен (обществен) транспорт (20,7 на сто), следван от: неуредения жилищен проблем, неприятностите, които ме очакват по време на работа, факта, че семейството ми живее в друго селище и т. н.

Тези факти сами по себе си са интересни и полезни, защото насочват вниманието върху съществени проблеми. Нашата задача обаче имаше по-далечна цел — да се установи **зависимостта между преобладаващите настроения и обществено-политическата и производствената активност.** И ето част от резултатите:

В колективите, където преобладава бодро, оптимистично настроение, 59,3 на сто от членовете им биха приели с готовност предложението на ръководството да работят допълнително (извънредно), за да изпълнят срочна производствена задача, единствено водими от съзнанието за обществен дълг („за да се свърши по-бързо работата"). Същият отговор в бригадите, където доминира мрачното настроение, дават 43 на сто от анкетираните.

Това говори, че положителното обществено настроение влияе съществено на производствената дейност, на резултатите от нея. Негативните настроения стават естествена среда за развитие на редица асоциални прояви.

Ето защо напълно очевидна е необходимостта от умело регулиране на психологическия климат в колектива. А това в най-голяма степен е задача на партийната организация, както и на административното ръководство, профсъюзите и Комсомола.

Digitized by Google

ВЯРНОСТ ЗА ВЯРНОСТ

ВЛАДИМИР БАЗОВСКИ
извънреден и пълномощен посланик на СССР в НРБ

Подписаният на 18 март 1948 г. Договор за дружба, сътрудничество и взаимопомощ между СССР и НРБ е **важно историческо събитие в живота на съветския и българския народ.** В основата на този забележителен документ бяха положени **принципите на взаимно уважение, на независимостта и суверенитета на двете страни и ненамеса във вътрешните работи.** Договорът беше пропит с искреното желание на страните да си сътрудничат „във всички международни действия, които имат за цел осигуряване на мира и безопасността", със стремеж „да развиват и укрепват икономическите и културните връзки между двете държави".

Великият син на българския народ, бележитият деец на международното комунистическо и работническо движение, големият приятел на нашата страна Георги Димитров образно каза при подписването на договора, че той е основан на принципа: **„вярност за вярност, дружба за дружба" и открива „нови светли перспективи за развитие на братските взаимоотношения между нашите народи".**

Животът потвърди правилността на дадената оценка. Този исторически документ напълно отговаряше на най-насъщните интереси на съветския и българския народ, съдействуваше за успешното развитие на нашите страни по пътя на строителството на социализма и комунизма. Първият съветско-български договор спомогна **за строителството на новия живот в България,** за укрепване на нашата дружба, за развитието на **всестранното сътрудничество между СССР и НРБ.** Той, както и договорите на СССР и другите социалистически страни, стана основа за развитието на братски отношения между страните от социалистическия лагер. Идеите и принципите на марксизма-ленинизма и социалистическия интернационализъм, залегнали в тези документи, са основа на Варшавския договор, на съглашението за създаване на СИВ и на Комплексната програма за задълбочаване и усъвършенствуване сътрудничеството и развитието на социалистическата икономическа интеграция.

Потвърждавайки своята вярност към целите и принципите на първия договор, дълбоко убедени, че братската взаимопомощ и всестранното сътрудничество между нашите държави отговаря на коренните интереси на съветския и българския народ и на цялата социалисти-

Digitized by Google

ческа общност, на **12 май 1967 г. СССР и НРБ сключиха нов договор за дружба, сътрудничество и взаимна помощ.**

На митинга по случай подписването на новия договор другарят Тодор Живков го нарече **скъпа рожба и закономерен резултат на изключителната по своята чистота, сила и мащаби дружба,** плод на пълното **единство и единомислие на съветския и българския народ** в борбата за строителство на социализма и комунизма, за запазване на мира в целия свят.

Да, наистина, дружбата за нашите страни и народи, които вървят в единен строй към общата цел, е конкретно понятие, изпълнено с дълбок смисъл и съдържание. В течение на много години тя се развиваше и усъвършенствуваше и стана наистина **всеобемна и всеобхватна.**

Между КПСС и БКП, между правителствата на нашите страни съществуват най-тесни контакти. Провеждат се консултации, обмен на мнения и информация по проблемите, които интересуват двете страни. **Съществува пълно единство във възгледите по всички въпроси на международното положение, световното комунистическо и работническо движение.** КПСС и БКП заедно с другите братски партии водят активна борба против опитите на империализма да подринат единството на страните от социалистическата общност и делото на мира и безопасността на народите.

Ярко потвърждение за правилността на линията за дружба и сътрудничество между нашите партии и народи са **решенията на XXIV конгрес на КПСС и X конгрес на БКП.**

Нова забележителна демонстрация на единство и братство на нашите страни беше състоялото се през ноември миналата година посещение на българската партийно-правителствена делегация в СССР начело с първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков. Преговорите създадоха още по-благоприятни условия **за по-нататъшно развитие на братското сътрудничество и социалистическата икономическа интеграция между нашите страни.** Съветският народ с братски обятия посрещна пратениците на България и напълно одобри водените преговори.

Успешно се развива икономическото сътрудничество между Съветския съюз и НРБ. Съветските хора заедно със своите български другари искрено се радват на постигнатите разултати в тази област и на ясните перспективи в бъдещето.

Както е известно, с техническата помощ на СССР, при непосредственото участие на съветски учени, инженери и специалисти в България през годините на народната власт бяха построени **повече от 180 крупни заводи,** които сега заемат ведущо място в промишлеността на страната. Тези богати **плодове на дружбата осигуряват на братската страна около 95 на сто от производството на черна металургия. 80 на сто от нефтопреработващата и химическата промишленост, 60 на сто — от добива на електроенергия.** През годините на шестата петилетка със съдействието на СССР в НРБ ще бъдат построени още около **150 предприятия и други обекти,** сред които са такива крупни съоръжения, като **атомната електростанция в гр. Козлодуй, Девненският промишлен комплекс, редица нови мощности на Кремиковския металургичен комбинат и др.** Важно значение за икономическото развитие на България ще имат големите доставки на нефт от СССР, а също и строящият се газопровод, по който през 1975 г. НРБ ще получи 3 млрд. м³ природен газ.

Следва да се отбележи, че само през изтеклата година напълно или частично в България бяха въведени в експлоатация 20 промишле-

Digitized by Google

ни предприятия и други обекти, построени с техническото съдействие на СССР, за повече от 70 обекта се осъществи доставка на комплектно оборудване, а за 40 обекта е предадена проекто-техническа документация.

Кремиковският металургичен и Бургаският нефтохимичен комбинат, редица крупни електростанции и съвременни химически заводи, предприятия на цветната металургия, машиностроителни заводи и много други обекти, **построени в НРБ с техническата помощ на СССР, с право се наричат паметници на нерушимата българо-съветска дружба**. И това действително е така. Та нали в хода на строителството на тези обекти постоянно се изковавала и крепне нашата дружба. Тя както в огледало се е отразявала и се отразява в процеса на всекидневните контакти, съвместната работа на съответните съветски и български организации, на много специалисти и работници на нашите страни. През миналата година например 1250 съветски специалисти взеха участие в строителството на български обекти, в монтажа на съоръжения и в усвояването на технологични процеси в България.

Нашите страни установиха тясно научно-техническо сътрудничество. **Сега повече от 160 съветски и 100 български научноизследователски и проекто-конструкторски институти и други организации водят съвместна разработка върху повече от 300 теми.** През последните 2 години в СССР бяха изпратени около 1800 български, а в НРБ — около 750 съветски специалисти с цел взаимно да се запознаят с постиженията в областта на науката и техниката и извършат съвместни научно-технически изследвания.

Развитието на интеграционните процеси между нашите страни, задълбочаването на специализацията и кооперирането на производството дава възможност на **НРБ непрекъснато да увеличава износа на продукция от отечественото машиностроене и другите отрасли**. Важно значение за задълбочаване на икономическата интеграция между нашите страни ще има и специализацията и кооперирането в производството на електронноизчислителна техника, прибори, продукция на електротехническата промишленост, машиностроене, автомобилостроене и др. Това ще позволи **рязко да се увеличи обемът на производството на посочената продукция, да се осигури пласментът и да се задоволяват потребностите в нашите страни.**

Ние сърдечно благодарим на българските другари за високата оценка, която те дават на икономическата и техническата помощ, оказана на НРБ от СССР.

Нова форма на икономическо сътрудничество между СССР и НРБ, получила развитие през последните години, е **участието на български строители в изграждане на редица производствени мощности на територията на Съветския съюз.** Рамо до рамо със своите съветски другари, те се трудят при построяването на металургични обекти, разширението на Архангелския целулозно-хартиен комбинат, в Коми и на други места. Целта на това сътрудничество е все по-нататъшно нарастване на доставките на съответните видове суровини и полуфабрикати от СССР за НРБ.

Голямо значение за по-нататъшното задълбочаване и разширяване на икономическото и научно-техническото сътрудничество между нашите страни, за конкретното решаване на въпросите, поставени от партийно-правителствените делегации на СССР и НРБ през ноември 1972 г. в Москва, има XV заседание на междуправителствената съветско-българска комисия по икономическото и научно-техническо сътрудничество, състояло се неотдавна в София. Комисията одобри представените от съветските и българските министерства програми за развитието на производствено-техническото сътрудничество на базата на спе-

Digitized by Google

циализацията и кооперирането между най-важните отрасли на народното стопанство на нашите страни.

Външната търговия като един от най-важните елементи на сътрудничество между СССР и НРБ се развива успешно и се характеризира с високи темпове. Външнотърговският оборот между нашите страни през 1971 г. е бил 2069 млн. рубли. **В протокола за стокооборота се предвиждаше тази цифра през 1972 г. да бъде 2250 млн. рубли, а фактическият обем значително превиши набелязаната сума.**

Съветският съюз е **главен търговски партньор на България.** На него се пада повече от половината от външнотърговския оборот. На свой ред нашата братска страна заема II място заедно с ПНР и ЧССР в общия обем на стокооборота на СССР. Пред нея стои само ГДР.

В световната търговия ще се намерят малко страни, които имат такъв обем на стокооборота. По темпове на развитие на външната търговия със СССР (при ежегоден прираст — 11 на сто) **НРБ заема първо място сред страните—членки на СИВ.**

Последните години се характеризират не само с бързо увеличение на българо-съветската търговия, но и с качествени изменения в нейната структура. Голям относителен дял в стокооборота на нашите страни заема продукцията на най-прогресивните отрасли на производството. Така от година на година се увеличават взаимните доставки на машини и оборудване, чийто относителен дял заема около 40 на сто от общия стокооборот. **Доставките от СССР задоволяват вносни потребности на България от машини и оборудване в размер на 55 на сто.**

Сега на българските поля работят 70 вида съветски трактори, зърнокомбайни, култиватори, плугове и други селскостопански машини.

Важно място в съветския износ за НРБ заемат леките и товарни автомобили, автобуси и др. **Чрез тях се осъществяват около 80 на сто от товарните и пътническите превози.**

По железопътните линии успешно се извършва превозване на товари и пътници с помощта на съветски дизелови локомотиви. Съветският износ в значителна степен задоволява потребностите на НРБ от кораби и корабно оборудване. Съветските самолети и вертолети успешно обслужват българските авиолинии. С голяма известност се ползват и съветските автокранове, екскаватори, металорежещи и други видове машини.

В братската страна добре са известни съветските промишлени стоки за народно потребление — шевни машини, велосипеди, часовници, фотоапарати, радиоприемници и други.

На свой ред Съветският съюз е най-големият купувач на български стоки, доставките на които се разширяват всяка година както по обем, така и по номенклатура. В различни кътчета на Съюза се търси продукцията с марка „Произведено в България"; **електрокари и електротелфери, оловни акумулатори и електромотори, помпи, разнообразни селскостопански машини, морски и речни кораби, резервни части и възли за автомобили.** Това далеч не е пълният списък на машини и оборудване, произвеждани по поръчки на съветски организации и **широко прилагани в много области на народното стопанство на СССР.**

Промишлените и продоволствените стоки за народно потребление и суровините за тяхното производство, които НРБ внася в Съветския съюз, заемат около 60 на сто от българските доставки.

На съветския потребител са добре известни традиционните стоки на българския износ — пресни и преработени плодове и зеленчуци, цигари, вино, промишлени стоки за народно потребление като готови дрехи, кожени изделия, трикотаж, мебели, лекарства и др.

Digitized by Google

Растящите взаимни доставки на стоки за народно потребление, от една страна, осигуряват стабилен пласмент на същите, а от друга — се задоволяват потребностите на съветския и българския народ, **което съответствува на решенията на XXIV конгрес на КПСС и X конгрес на БКП за по-нататъшното издигане на материалното и културното благосъстояние на трудещите се.**

Аз се спрях така подробно на резултатите на нашите икономически връзки, тъй като те са основа за братското, равноправно, взаимоизгодно сътрудничество, **база за развитие и задълбочаване на социалистическата икономическа интеграция и на международното разделение на труда.**

Но процесът на интеграцията не е едностранен, чисто икономически.

Истински разцвет достигнаха традиционните връзки между българската и съветската култура.

Културното сътрудничество между СССР и НРБ, като форма на интеграцията, се проявява в най-различни видове — обмен на книги, специалисти, добре използване взаимопомощ при подготовката на кадри, обмен на двустранни гастроли на певци, инструменталисти, театрални и оперни групи, артисти, писатели, на художествени изложби, радиотелевизионни програми, провеждане на традиционни седмици и месеци на националните култури и др.

Особено разнообразно стана непосредственото сътрудничество между отделните културни институти. Увеличи се броят на съвместно издаваните книги, постановка на филми, театрални спектакли.

Неоценим принос в развитието и укрепването на дружбата между народите на СССР и НРБ **внасят дружествата на съветско-българската дружба и движението на българо-съветската дружба, в които участвуват милиони хора.** Всички окръзи в България са установили найтесни връзки с различни градове и области на СССР. Редовният обмен на делегации, взаимното запознаване с опита от работата и успешното му внедряване имат огромно значение за укрепване на дружбата и сътрудничеството между съветския и българския народ.

Широко се разгърнаха връзките между **съветските и българските обществени и спортни организации.** Осъществяват се разнообразни форми на взаимен обмен на опита между младежите. Широко е сътрудничеството на съветските и българските профсъюзи. Многобройни са младежките фестивали, спортни срещи и др.

С една дума, взаимното сътрудничество и в тези области създава всички условия за още по-голямо сближаване на нашите народи.

Разказът за забележителните плодове на българо-съветската дружба може да продължава и по-нататък. **Ярки, убедителни, конкретни примери ние виждаме почти във всяка област на обществения живот.** Когато сега отбелязваме 25-годишнината на Договора за дружба, сътрудничество и взаимопомощ между СССР и НРБ трябва да си спомним главния извод, така образно и убедително прозвучал в речта на Генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев в деня на пристигането на българската партийно-правителствена делегация в Москва през ноември 1972 г. **„Верността към принципите на социалистическия интернационализъм ни позволяват органически да съчетаваме националните и интернационалните интереси на нашите страни.** Имаме една обща цел. Ние завинаги сме свързали своята съдба с делото на Ленин, с делото на социализма. **Дружбата между СССР и социалистическа България е кристално чиста и никой не може да я помрачи.“**

Digitized by Google

Опитът на КПСС в нашата практика

Неизчерпаем източник и богата съкровищница за нас е опитът на КПСС. Ние го изучаваме главно чрез материалите, поместени в съветския ежедневен и периодичен печат, в литературата по проблемите на партийното строителство, чрез делегациите и работните групи, които идват у нас или от нашите, които посещават Съветския съюз, предимно Москва.

Софийският градски комитет на БКП е в дружески връзки с Московския градски комитет на КПСС. Такива отношения са установени и между Ленинския РК на БКП и Ленинския РК на КПСС. Димитровският РК поддържа връзки с Краснопресненския РК на КПСС, Кирковският -- с Кировския, Коларовският — с Куйбишевския, партийният комитет при МК „Кремиковци" с Пролетарския район на КПСС в Москва.

Най-крупното мероприятие, проведено в градската организация по примера на КПСС, е всенародният Димитровски ударен трудоден. Тази инициатива бе високо оценена от Централния комитет на Партията и тя прерасна в ударен трудов ден за цялата страна.

Друго по-значително начинание в това отношение е идеята „София — образцов социалистически град", подета също по опита на Москва.

В това направление много неща все още се доуточняват и разработват. За запознаване на софийския партиен актив с тези проблеми Московският градски комитет ни изпрати специален лектор, който изнесе лекция на тема: „Москва — образцов комунистически град".

ГК ежедневно изучава и се стреми да прилага опита на КПСС в областта на партийно-организационната работа. В резултат на това в градския, районните, заводските, учрежденските комитети и в повечето първични партийни организации се въведе перспективното планиране в партийната работа. Това внесе по-голяма проблемност, перспективност и целенасоченост в тяхната дейност. Този начин на планиране помага практически по-пълно и по-ясно да се разграничават функциите на партийните комитети и организации от другите органи за социално управление. Наред с това по-правилно съотношение намират въпросите за проучване, разработване и решаване, за изучаване, внедряване и контрол на челния опит. Това безспорно повишава научността в партийната дейност.

Прилагайки творчески опита на КПСС в столицата, широко намират приложение плановете за социално-икономическо развитие на колективите. В началото на 1972 година по покана на градския комитет на БКП Б. С. Андреев — секретар на ГК на КПСС в Ленинград, запозна столичния партиен, профсъюзен и стопански актив с методиката по разработването на плановете за социално-икономическото развитие на колективите и районите. Този опит ни помогна извънредно много в подготовката и приемането на насрещните планове.

През последните години по опита на КПСС в работата на градската организация се утвърдиха научно-практическите конференции. Те са сполучлива форма за издигане научността в партийната работа и ръководство за повишаване общотеоретическата и специалната подготовка на ръководните кадри и актива и наред с това средство за обмяна на положителен опит. Такива конференции се проведоха от градски ма-

Digitized by Google

щаб с актива от ДСО и училищата по правото на контрол на първичните партийни организации над дейността на администрацията. Димитровският РК организира конференция по контрола и проверката на изпълнението на партийните решения. РК по транспорта — за издигане ролята на събранието в живота на партийните организации, МК „Кремиковци" — по разграничаване на функциите между партийните и другите органи за социално управление.

В процес на подготовка е конференция с актива от министерствата за ролята на първичната партийна организация в работата на държавния апарат.

Необходимо е в тази връзка да подчертаем, че по примера на КПСС софийският ГК на БКП пристъпи към по-диференцирано ръководство и помощ на първичните партийни организации, на които X конгрес на БКП даде правото на контрол над дейността на административните ръководства. Освен горепосочените конференции с партийния актив от здравните заведения бе проведено градско съвещание за обмяна на опит по правото на контрол. За целта бяха използвани много преводни материали из опита на КПСС, които се предоставиха на партийните организации.

Използвайки богатия съветски опит, отдел „Организационен" съвместно с отдел „Пропаганда и агитация" и Института за пропаганда на марксизма-ленинизма при ГК разработиха цялостна система за обучението на ръководните кадри в Софийската градска организация, която ее утвърди от бюрото и действува вече втора година. Тя ни даде ясна представа кои кадри къде ще се учат и кой ще организира и ръководи различните форми на обучение, какво ще се изучава в продължение на две-три години. За първи път на по-организирани начала се постави въпросът за обучение на резервните кадри и на кадрите из средата на работническата класа. На различни равнища и в различни форми на тази система са обхванати близо 15 000 активисти на градската организация. На основата на съветския опит през последните три-четири години районите и редица заводски партийни комитети организират едногодишни школи и курсове с новоприетите комунисти.

Учейки се от КПСС, бюрото на градския комитет утвърди цялостна система за вътрешнопартийната информация в градската организация, която ще помогне по-пълно да се използва информацията като инструмент за ръководство, контрол и възпитание. Коларовският, Кирковският, Благоевският РК и районният комитет по транспорта въведоха ежемесечен отчет за събранията и за други дейности на партийните организации. Обобщените резултати позволяват районните ръководства да следят редовно ли се провеждат събранията и какъв е характерът на обсъжданите проблеми, броят на изказванията и предложенията на комунистите. Разбира се, своевременно се вземат и мерки за преодоляване на слабостите. Това дава възможност районните комитети да насочват партийните организации към по-системно обсъждане и решаване на важни проблеми из живота и дейността на колективите в предприятията, учрежденията и институтите.

Ново звено в помощния апарат на партийните комитети са създадените по опита на КПСС кабинети по партийно-организационната работа и методическите съвети. Такива кабинети са изградени към ГК, Димитровски, Коларовски и Кирковски РК, към РК по транспорта и район „Девети септември", към редица общински, заводски и учрежденски комитети. Те се оказаха сполучлива форма да се привлича партийният актив в помощ на партийните комитети за разработване и експериментиране на нови инициативи, превърнаха се в средища за обобщаване и творческо прилагане на натрупания опит, за подготовката и обучението на низовия партиен актив.

Digitized by Google

Изучавайки опита на Московския градски комитет на КПСС по регулиране социалния и качествения състав на партийните редове, отдел „Организационен“ на Софийския ГК внесе редица съществени изменения в своята дейност. Преди всичко вниманието на районните и заводските комитети, на първичните партийни организации при приемането на нови партийни членове бе насочено към работниците от най-прогресивните, ведущите производства и професии. Коларовският, Димитровският, Благоевският и Кирковският РК на БКП се ориентираха към известна предварителна идейно-политическа и практическа подготовка на младите хора, кандидати за членове на Партията.

Този конкретен подход даде своите резултати. От приетите през 1972 година в редовете на Партията в районната организация по транспорта 73 на сто са работници, в Коларовската — 71 на сто, в Кирковската — 63 на сто, в Кремиковци — 77 на сто и пр.

Особено полезен за нас бе опитът на Московския градски комитет на КПСС за усъвършенствуване контрола и проверката на изпълнението. На тази основа бе разработена система за контрол в ГК на БКП. Въведе се картотекиране на партийните решения. Успешно в някои големи организации, като в завод „6 септември“, „Средец“, „Балканкар“, КЦМ „Д. Ганев“, СГНС, се експериментира картотекиране и паспортизация на решенията и пр. Наложи се да се въведат дневници на партийния секретар и отговорника на партийната група, което внесе по-голяма прегледност и организираност в тяхната работа.

Изключително ценен е опитът на КПСС за снемане от отчет решенията на партийното събрание. При посещението в София др. Греков, секретар на Московския градски комитет на КПСС, изтъкна, че по правило партийното събрание е единственият орган, който може да снеме от отчет решенията от предишните събрания. Такъв опит с успех се прилага и в редица партийни организации в София като в ДСО „Български държавни железници“, „Електротранспорт“, „Локомотивно депо“ — София и др.

Голям интерес проявява отдел „Организационен“ към изучаване решенията на ЦК на КПСС по подготовката и провеждането на партийните събрания в Ярославската градска организация на КПСС.

Градският и районните комитети положиха големи усилия да се въведе практиката на отчет на комунистите пред партийните събрания, пред партийните бюра и партийните групи. В Коларовската районна партийна организация този стил се утвърди в близо 80 на сто от организациите. Резултати има и в Кирковски район — ТПК „Н. Й. Вапцаров“, цех „23 декември“, „Българска коприна“ и др.; в Димитровски район — в някои организации на завод „Ворошилов“, в ДСП „Сердика“, ДСО „Строителна промишленост“ и др. В ДАП „Международни превози“, ДАП „Товарни превози“, ДСО „Булгарплод“ и др. освен отчетите на отделните комунисти се дава и оценка на партийните бюра. Това е много сполучлива форма за самоконтрол и средство за повишаване авангардната роля на комунистите.

Коларовският и Кирковският район, използвайки опита на КПСС, внесоха нови неща в дейността на органите за народен контрол.

Отдел „Организационен“ на ГК на БКП задълбочено се запозна с постановлението на ЦК на КПСС за работата на партийния комитет в Министерството на месната и млечната промишленост на СССР. Тези документи най-широко се използват в работата ни с първичните партийни организации за повишаване тяхната авангардна роля в учрежденията. Партийните организации в министерствата изучават и опита на партийния комитет в Министерството на строителното, транспортното и комуналното машиностроене на СССР, изнесен на страниците на сп. „Коммунист“, кн. 1, 1972 г.

Digitized by Google

Във връзка с подготовката на научно-практическа конференция с инструкторите в градската организация широко се използва опитът на КПСС. За целта бяха преведени редица статии из съветския печат.

През последните години ГК и РК на БКП поставят на по-организирани начала изучаването и внедряването на опита на КПСС. Във връзка с честването на 50-годишнината от създаването на СССР Кирковският РК проведе научна конференция, чиято цел бе да се обобщят резултатите и да се даде нов тласък в работата на партийните, държавните и обществените органи и организации по изучаването и творческото прилагане опита на КПСС. Основен доклад на конференцията изнесе Ив. Ванев, първи секретар на районния комитет на Партията. В секцията „КПСС и БКП" голям интерес предизвикаха въпросите за подобряване прогнозирането, планирането и експериментирането в партийната работа; за организацията на контрола и проверката на изпълнението на решенията; за подобряване ефективността на партийната работа в научноизследователските институти. Голямо място бе отделено на опита на КПСС по организацията на съревнованието в условията на научно-техническата революция и др.

Разбира се, не всичко е направено, има още какво да се желае. Затова градският комитет все по-системно насочва, направлява и контролира работата на районните комитети, помага им практически да изучават отделни страни из опита на КПСС, да създават образци и да вземат своевременно мерки за бързото разпространяване на съветския опит.

Веса СОТИРОВА

* * *

Крепки са връзките между окръжния комитет на БКП в Разград с Орловска област и Апшеронски район на Съветския съюз.

Какво по-съществено Разградски окръг прилага от видяното в КПСС?

В идеологическата област успешно се прилага наученото във връзка с планирането на идеологическата работа за период от една или две години. Това позволява по-целенасочено и по-обхватно да се разгръща тази дейност на базата на конкретни условия и задачи за окръга. Като се учат от КПСС, вече по-добре решават въпросите по подбора и подготовката на пропагандистите. Подобрена е работата по профилирането на постоянно действуващите семинари. За марксистко-ленинската подготовка на кадрите по опита на съветските другари действуват по целогодишен план, който се утвърждава от бюрото на окръжния комитет на БКП. Различните категории специалисти се обучават диференцирано, като се има предвид и тяхното образование. Периодичните семинари насочват вниманието си по въпросите на методиката, изложението на фактическия материал, усвояемостта и пр. За целта се използват много научни работници.

По образец на Орел в Разград към дома за политическа просвета се обособяват различни кабинети, и то главно на обществени начала. По примера на Орловска област е изградена високохудожествена, идейна и целенасочена нагледна агитация. Тя се прави с вкус и естетичност, като мобилизира трудещите се за по-голяма трудова и политическа активност.

По този въпрос се проведе пленум на окръжния комитет на БКП, организирано е окръжно съвещание, обменен е опитът на завод „Денко Стефанов", който е преустроил нагледната си агитация по образец на Орловска област.

От КПСС е взаимствувано и са изградени групи политинформатори. Внедрени са отчетни картони за дейността на груповите докладчици. На завършилите задочния партиен университет се връчват дипломи. Въведени са почетна книга и грамота на бюрото на окръжния комитет на БКП за най-добрите пропагандисти. Ползват се и други морални стимули — срещи с пропагандистите, специални поздравления за тях, издават се брошури със снимките и опита на най-добрите пропагандисти и др.

Тъй както в Съветския съюз сега в окръга редица предприятията и ТКЗС участвуват в изграждането със собствени средства на детски заведения. Те подпомагат училищата в обзавеждането с материална база — кабинети и други пособия. Отделят средства за строеж на общежития, за закуска и храна на децата на кооператорите.

Вестник „Ново Лудогорие" по примера

Digitized by Google

на „Орловска правда“ организира проверки, събира информация за ефективността на вестника, провежда срещи с читателите и др.

В резултат на взаимните посещения с успех се внедрява и наученото в областта на селското стопанство. Районният комитет в с. Лозница и общинският комитет на БКП в с. Просторно експериментират и въвеждат нови форми за водене и отчитане на социалистическото съревнование. Окръжният комитет на БКП е възложил на районния комитет в Лозница по специално изработен план да се изгради модел за работа на първична организация в бригадите за промишлено производство. Това е опит на район Ливни, Орловска област.

При изграждането на специализираното предприятие за ремонт и поддържане в аграрно-промишлените комплекси са заложени основните принципи на подобни работилници от заводски тип в Орловска област. Организацията на работа там позволява да се извърши ремонт на повече от 120 машини.

Използват съветския опит в строителството на нефтобази за селското стопанство. Те се зареждат два пъти годишно, което има голям икономически ефект.

От видяното в Апшеронски район в рамките на аграрно-промишлените комплекси ще се изградят специализирани предприятия по лозарство. В тях ще бъдат включени и останалите трайни насаждения.

* * *

Връзките на **Ловешки окръг** с Рязанска област на Съветския съюз дадоха възможност да се проучи известен опит от КПСС и да се приложи в окръжната партийна организация в Ловеч.

Първата работна група, която посети Рязан, изучи опита на областния комитет по „подбора, издигането и разпределението на кадрите“. Въз основа на това бе проведен пленум на окръжния комитет на БКП по работата с кадрите. Приета бе програма за подготовката и обучението на ръководни и изпълнителски партийни, стопански, административни и културни дейци за периода до 1975 година. Утвърди се практиката периодически да се оценява дейността на хората в партийните комитети. Това стимулира кадрите, своевременно ги предпазва от субективизъм и грешки.

През 1971 г. беше проучен опитът на Рязанска област по „Приложението на новата система на ръководство на народното стопанство и внедряването на Саратовската система за производство на бездефектна продукция“. Отдел „Промишлено-стопански“ в окръжния комитет на БКП прие конкретни мероприятия за изграждането на нови специализирани филиали и цехове към основните предприятия за производство на отделни възли и детайли.

Напоследък сътрудничеството разраства и между сродни предприятия, училища, народни съвети, профсъюзи и комсомолски ръководства и организации. Това помогна видяното в Рязанска област да се принася и творчески прилага съобразно нашите сили и възможности.

* * *

От няколко години градският комитет на Партията в Пловдив поддържа най-тесни връзки с градския комитет на КПСС в Кишинев. Размениха се делегации, проучен бе опитът на градския комитет в Кишинев по въпросите на вътрешнопартийната демокрация и ефективността в партийната работа. Като резултат в Пловдивската градска организация на БКП са внедрени нови форми в партийната работа. Кои са те?

Въведено е градският комитет на БКП да отчита в събрания на първичните организации в редица предприятия как изпълнява решенията на отчетно-изборните конференции. Този начин се прилага от всички партийни комитети в града. През миналата година градският комитет на БКП организира научно-практическа конференция по въпросите на ефективността в партийната работа. При подготовката на конференцията по опита на Кишинев бе проучено каква е индивидуалната работа с хората, как се отчитат стопанските ръководители и комунистите за изпълнението на партийните поръчения.

По опита на някои заводски партийни организации в Кишинев партийната организация в мотокарния завод „Рекорд“ организира „Димитровски петъци“. Всеки втори петък от месеца стават срещи с партийни, държавни и стопански дейци. Те разясняват на колектива редица въпроси от политиката на Партията, важни държавни и партийни документи, въпроси на международното положение и др. В някои от тези петъци се провеждат различни трудови и културно-масови прояви.

Партийните комитети и стопанските ръководства на предприятията успешно укрепват установените връзки със сродни предприятия в Кишинев. Разменят се научни информации и други материали, които помагат по-добре да се изучава новото, да се черпи от онова, което се ражда в братската страна.

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

СЪВМЕСТНА ИНИЦИАТИВА НА В. „НАРОДНА КУЛТУРА" И СП. „ПАРТИЕН ЖИВОТ"

РЪКОВОДНОТО ЯДРО В КОЛЕКТИВА

Разговор със секретари на партийни организации от столични театри

Преди известно време редакциите на в. „Народна култура" и сп. „Партиен живот" организираха разговор със секретарите на партийните организации в някои столични драматични театри: Сава Хашъмов от Народния театър „Иван Вазов", Светослав Карабоиков от Драматичния театър „Сълза и смях", Ана Каракостова от Народния театър за младежта и Васил Вачев от Драматичния театър „София".

Работата на партийните организации за възпитанието на колектива; дисциплина и самодисциплина на актьорите, грижи за повишаване на професионалната им квалификация; партийната организация и репертоарната политика; връзките на театралните колективи с публиката, изучаване мнението на зрителя — тези и редица още въпроси бяха разисквани на срещата, която бе открита и ръководена от главния редактор на сп. „Партиен живот" Петко Русев.

Тук поместваме със съкращения разговора.

П. РУСЕВ: — Ще разискваме върху въпроса — партийната организация и творческият колектив. По-специално — мястото и ролята на партийната организация в този колектив, грижата за неговото формиране и което е най-трудното, как тя регулира вътрешните си процеси, за да се развива като негов първообраз. Един проблем, стоящ пред нас с много голяма сила: първичната партийна организация по състав, по революционност, по съзнателност, по организираност, по активност да се развива като бъдещо състояние на колектива, който тя ръководи. Този въпрос зае централно място на Декемврийския пленум на ЦК на Партията.

Ние се занимаваме с различни трудови колективи — едни произвеждат машини, други басма. Но има и такива, които пряко участват във формирането на общественото мнение, масово влияят — това са театрите. Затова посвещаваме днешния разговор на тях.

А. КАРАКОСТОВА: — Моите задължения на драматург са свързани с един от най-сериозните проблеми при изграждането на творческия облик на театъра. Плюс това от няколко години съм и партиен секре-

Digitized by Google

тар, така че тези две насоки в моята работа в значителна степен се покриват.

Целта на нашето партийно бюро и на партийната организация е творческите проблеми да станат основни проблеми в живота на партийната организация. Аз мисля, че всички другари тук ще се съгласят, че това никак не е лесно. Още има да преодоляваме много инерция, много пасивност, но ми се струва, че и доста е направено в тази насока. Какво бих посочила за пример? Тука има мои колеги — млади колеги като др. Сава Хашъмов, но и други от по-средното поколение, които знаят преди години — даже да се върнем 15—20 години назад — колко все пак мъчно българската пиеса си пробиваше път в театъра. Разбира се, винаги при една висока взискателност от страна на театралните колективи, на режисьора, на актьорите. Струва ми се, че постепенно това все повече и повече се преодолява.

Специално искам да спра вниманието си на работата в нашия театър, където редовно в резолюциите или в проекторешенията на партийната организация е стоял въпросът за създаването на съвременна българска пиеса. И когато партийната организация застане зад едно такова решение, тя поема всички рискове, поема всички евентуални атаки от страна на хора, които недостатъчно са осъзнали необходимостта от съществуването на такава съвременна тема в нашия репертоар, от създаването на българска пиеса в театъра. Това дело изисква изключително голяма любов към работата, съпроводено е със спорове, конфликти, но така или иначе на едно или друго равнище такава пиеса се създава. В това направление ние имаме определени резултати. За това говори и последната ни постановка „Съдии на самите себе си“ от Кольо Георгиев, която засяга много сериозни проблеми на нашето съвремие, и то в основата си — партийни. Пак във връзка с отношението на партийната организация към репертоара мога да кажа, че ние се стремим към политизация на по-големите проблеми от нашия живот. В какъв смисъл? Ето ние поставихме една съветска пиеса — „Чужд човек“, на която, чисто драматургически погледнато, могат да ѝ се намерят много недостатъци. Обаче тя поставя важен съвременен проблем — за отношението на човека към труда — не в производствен, а в чисто нравствен аспект. Папката от анкетни листове, която съм донесла, показва, че този проблем предизвиква подчертан интерес сред нашата публика.

Много важно е становището на партийната организация и по други творчески проблеми в живота на театъра: за равнището на спектакъла, за запазване чистотата му. После — за следене развитието на всеки актьор поотделно. При нас и въпросът за режисьорската колегия е доста сериозен. Имаме предвидени няколко срещи с режисьорите, определени са теми, по които те трябва да се изкажат пред партийната организация и пред колектива.

В нашия театър партийната организация е от 43 души, от които 26 са актьори, режисьори и ръководен персонал. Така че един доста голям процент от комунистите пряко се занимават с творчески проблеми. Често свикваме партийния актив от актьори и поставяме творчески въпроси, свързани с работата на театъра.

Друг много интересен проблем е връзката със зрителите и обратното влияние на публиката върху театъра. Нашият театър, не бих искала да прозвучи нескромно, организира доста често срещи със зрители от различни възрасти, съобразно с това към каква възраст е адресиран спектакълът. Имаме документи и наблюдения, които говорят за сериозното израстване на нашия зрител. Много често деца и ученици от по-горния, от средния курс преценяват спектакъла като художествен факт така, както твърде опитни хора не биха могли.

Digitized by Google

От началото на този сезон пуснахме анкетни листове на всички наши представления. На въпроса „Какво бихте искали да гледате?“ около 90 на сто от зрителите отговарят: „Съвременни пиеси“; 10 на сто се интересуват от класиката. Българските пиеси и съвременните пиеси са най-посещаваните. Както анкетите, така и публичните обсъждания ни ориентират докъде е стигнал нашият театър по отношение на нивото на спектаклите, каква е степента на съвременност в изразните средства и т. н.

П. РУСЕВ: — Другарко Каракостова, кажете ни партийното бюро, партийната организация, като разполагат с тази информация, да я нарека обратна, имало ли е случаи вие да обсъждате мненията и предложенията на зрителите, да се занимавате, да взимате отношение по въпроси, повдигнати от тях? Защото за нас обратната връзка, обратната информация има смисъл дотолкова, доколкото бъде осъзната от тия, които ръководят.

А. КАРАКОСТОВА: — Цялата партийна организация не се е занимавала, партийното бюро е обсъждало такива въпроси. Ние само от три месеца използваме анкетни карти. Това е една от предстоящите задачи за цялата организация — обстойно да преценяваме становището на зрителя.

П. РУСЕВ: — Това е много интересен въпрос. Именно на събрания на първичните партийни организации да се занимаваме с проблеми от този род, пряко свързани с подобряването на работата.

А. КАРАКОСТОВА: — Да, защото тука се отговаря и на въпроси за художественото оформление, за музиката, за режисурата, за актьорското изпълнение. Има много интересни мнения, които трябва действително да се обсъждат и от ръководството, и от партийното бюро, и от партийната организация.

П. РУСЕВ: — Какво се прави за издигане на равнището на първичната партийна организация в театъра? Всички видове изследвания, които ние правим за изучаване на общественото мнение и общественото настроение, за явленията и процесите в Партията и вън от нея, трябва да служат като повод и средство за изменение и усъвършенствуване стила в работата на партийните органи и организации. Не настъпи ли тоя момент, изследванията губят своето значение. Те нямат смисъл. Това е един много интересен въпрос — доколко партийната организация живее с тези проблеми. Не значи, че всеки ден трябва да ги обсъждаме. Но примерно на едно събрание през годината — подготвено, сериозно замислено, това трябва да стане. Не всяко мнение ще приемем. Тук ще проверим и способността на партийната организация бързо да реагира.

Бихме се интересували и от вашето взаимоотношение със служебното ръководство. Вие нямате право на контрол, но така или иначе...

К. КАРАКОСТОВА: — Откакто е директор Виктор Георгиев, не сме имали конфликти. Някак си всичко върви кога със спорове, кога с уговаряния, но съществени разлики и различни становища по въпросите на творческата работа не сме имали. Напротив, много често партийната организация, партийното бюро е заставало зад ръководството, в поддържане на известна концепция, примерно на известна пиеса в репертоара на театъра, даже и в спор с Комитета за изкуство и култура.

П. РУСЕВ: — Втори въпрос, много важен — имали ли сте случай на партийно събрание да разисквате, да спорите, да дискутирате върху мястото на комуниста в творческия колектив?

Digitized by Google

А. КАРАКОСТОВА: — Актьорът комунист?

П. РУСЕВ: — Да. Неговата принципиалност, честност. Неговото достойнство, отношението му към колегите.

А. КАРАКОСТОВА: — Такова събрание като специална тема не сме имали, но такива въпроси неминуемо са повдигани по различни поводи. Да речем, по въпроса за дубльорството. Нашата партийна организация категорично застава на позицията, че дубльорството е форма, както се изтъква и в партийните решения за развитието на театрите, която ще ангажира творчески много по-голяма част от колектива. И цялата партийна организация е на това становище. Трябва да ви кажа, че в досегашната практика на нашия театър, където доста се използва дубльорството, етичните, колегиалните отношения никога не са били нарушавани, особено от младите възпитаници, които са завършили ВИТИЗ.

П. РУСЕВ: — Този въпрос го задавам, защото в Декемврийския пленум той заема централно място. Ние ще изграждаме творческия колектив не само на базата на изпълнение на служебните задължения, но и като формираме в колектива такива черти, такива качества, които да са достойни за съвременния комунист актьор. Само тогава той може да служи като първообраз на безпартийния. Представете си го: на сцената играе героични роли и хората му ръкопляскат, а в живота е еснаф!

А. КАРАКОСТОВА: — Актьорът е като една вещ на витрина. Всеки го гледа отвънка и всеки иска и той да бъде такъв, какъвто го е видял, в каквато положителна светлина го е видял. И всяко малко отклонение от това, което той е създал в представите си, веднага се отразява върху общото възприемане.

В. ВАЧЕВ: — Вие поставяте един такъв въпрос — къде е партийната организация в театъра? Ами там, където е театърът и въобще навсякъде, където се прави изкуство. Защото не може иначе и не мога да си представя изобщо, че може да съществува сериозен проблем в театъра, който да не е в центъра на вниманието на партийната организация.

Проблемите на всеки театър са много, но мисля, че има някои, които всъщност са сродни и може би най-съществени за всички театри. Първият, до който всъщност опира и главната работа на партийната организация и по-специално на бюрото, това е репертоарът. И то главно в оня раздел, който се нарича съвременна българска, съвременна съветска, съвременна пиеса от народнодемократичните страни и съвременна западна пиеса. Ето по тоя въпрос мисля, че партийната организация трябва най-много да работи, да насочва усилията си, да изисква от ръководството и от хората, които художествено определят линията, стила на работата, облика на театъра.

В това отношение има един съществен недостатък — на нас все още ни липсва една богата, една обоснована информация за всичко онова, което се пише днес у нас и в чужбина. Или ако не е оскъдна тази информация в пълния смисъл на думата, тя често закъснява. Това е въпрос, който играе много важна роля.

Сега — за репертоара. Естествено е (и то се отнася за всички театри), че той бива обсъждан сериозно в партийното бюро, за да се занимае с него след това партийното събрание, целият колектив и после вече — художественият съвет и да се стигне до ръководството на театъра. То е, което го регламентира. При нас така е решено да бъде, но не винаги така става.

П. РУСЕВ: — Ние можем ли да си формираме с Вас една позиция, че независимо, че първичната партийна организация няма право на

Digitized by Google

контрол в театъра, основен принцип в нейната дейност е задълбочено, сериозно да излиза с мнения и предложения по репертоарния план. И това да бъде неразделна част от нейната партийна дейност.

В. ВАЧЕВ: — Така трябва да бъде.

П. РУСЕВ: — Тогава, когато излезем пред целия творчески колектив, комунистите могат да бъдат защитници на тоя план, пропагандисти, агитатори — хора, които стоят зад него.

В. ВАЧЕВ: — Да застанат убедено вече зад него, не само информирани, не само запознати, а и убедени в правилността на този репертоар.

Тук има един много важен момент, който трябва да се подчертае. Първичните партийни организации трябва да бъдат на необходимата творческа висота. И не само на творческа висота, самите те да бъдат в авангарда и като творци, и като граждани. Това да стане и по отношение на тяхната художествена заангажираност, и чрез приноса им в изграждането на творческа атмосфера в театъра. И тук комунистите трябва да бъдат за пример като най-добри, най-усърдни, най-дисциплинирани.

П. РУСЕВ: — Другарю Вачев, ние тука можем да се изправим пред едно много противоречиво положение — и трябва да бъдем внимателни — че един комунист като актьор може да отстъпва на един безпартиен. И в това няма нищо лошо. В това няма нищо страшно. За нас е важно комунистът актьор да се отнася сериозно към работата си, да става все по-добър, да бъде възпитател, организатор на колектива. Той трябва да бъде майстор в професията си, съвършено правилно, но това не означава, че при всички случаи той ще е най-добрият. Мисълта ми е да не стигнем до един максимализъм, който ще противоречи на реалната действителност. Тук има редица неща, дори биологични качества.

В. ВАЧЕВ: — Точно така. Но тук изниква един друг въпрос. Че творческата работа започва вече сериозно да се свързва с цялостната дейност на човека, защото ние за актьора не съдим вече само по неговата изява като изпълнител на сцената, а и като гражданин.

П. РУСЕВ: — Да вървим по тоя път. Кажете сега имало ли е случай на партийно събрание да сте се занимавали с образа на комуниста?

В. ВАЧЕВ: — Важен проблем, с който партийната организация специално се е занимавала, това е режисурата в нашия театър. Бюрото има принципно становище по този въпрос, което е вече съгласувано с директора. На заседание на партийното бюро преди няколко дена говорихме доста подробно по него. Разглеждахме не само режисьорските проблеми, а изобщо творческата заангажираност. Нашето становище е, че театър „София“ трябва да си създаде свои режисьори, които да израстват с колектива. Засега имаме двама режисьори, единият вече има подчертано професионално равнище. Вие разбирате, че говоря за другаря Васил Луканов.

Успоредно с разчитането на изградени вече кадри искаме да създадем наши собствени режисьори, които да познават колектива, да свикват с неговата работа. Насочваме се към млади режисьори, които са завършили ВИТИЗ, които са имали малко стаж в някои от театрите, викаме ги тука на гастроли, правим експерименти. Някои излизат сполучливи, други не, дори са нещастни. Това канене на млади хора е свързано с големи рискове, но то е един верен път. Искаме да утвърдим наша собствена, млада, съвременна режисура. Защото сме убедени, че режисьор плюс творчески състав, когато са на единни позиции, когато имат една методология, когато имат възможност да създадат единен

Digitized by Google

колектив, а оттам вече и единна стилистика в работата — стигат до единен облик на художествената трупа, до собствена идейна и естетическа стойност.

Ние имахме среща с представители на съветския академичен театър „Моссовет", говорихме със Завадски, по-рано говорихме с Ефремов. Олег Табаков беше тук при нас и разговаряхме. Те споделят това наше становище.

Друг проблем, който ни занимава, е заангажираността на творците. Някои хора ще кажат: оставете, това в театъра е един вечен проблем, трудно разрешим. При нас се правят някои стъпки в това отношение, но все още тия опити са плахи и несигурни. Все още благодарение на това, че някои хора някъде са се защитили по-сполучливо, започват да бъдат постоянно товарени с отговорна работа, а има и други хора, които също така имат възможности, обаче понякога не им се гласува достатъчно доверие. Не става дума за омаловажаване или пък за поставяне на заден план въпроса за таланта.

Искам да се спра на въпроса за връзката с публиката. Разбира се, всеки театър затуй е театър, за да прави всичко за зрителите, за публиката. Тази връзка се осъществява в салона главно, но мисля, че при нас има доста добри успехи и в това, ние да търсим публиката и да отиваме там, където е тя. Става дума за връзките, които нашият театър осъществява с много колективи. Ние например поддържаме сериозна връзка с хората от нашата южна граница. Изпращаме културни бригади, тази година даже започнахме да играем и цели спектакли. Но отивайки там, ние започнахме да се убеждаваме, че много повече получаваме от тази граница, отколкото й даваме. Защото, когато човек отиде на границата и погледне напред, а зад гърба си чувствува родината, той истински усеща какво значи кристално чист, звънък патриотизъм.

Освен това ние бяхме в Козлодуй, поехме шефство над строителите, бяхме във Варна, свързвахме се с екипажа на учебно-транспортния кораб „Петър Берон". Имаме договор за шефство със „Софстрой" — София, с „Кожухарска индустрия". Намирам, че връзките с трудови колективи много ни обогатяват.

Публичните обсъждания при нас са доста занемарени. И това е един въпрос, който за партийната организация и за партийното бюро е много важен, но ние все още не успяваме да го съблюдаваме сериозно в работата на нашия театър. Имахме няколко обсъждания на най-хубавата си постановка. Но това е все още недостатъчно.

Няколко думи за квалификацията. При нас още не се работи достатъчно в това направление нито с творческия, нито с технико-административния персонал. В решението на градския комитет на БКП за работата в театрите на този проблем се слага ударение и ние вече имаме план за творческата квалификация на колектива. Освен по-общите теми нашият план включва съвсем конкретни неща, като сценичен говор, пластика, сценичен похват в класическите постановки и т. н.

Специални грижи полагаме за младите хора. Комсомолската организация в театъра е една добра организация. Ние не сме педантични, не ги командуваме, но твърдо поддържаме становището, че младите хора, младите творци, които вчера са излезли от ВИТИЗ, също се нуждаят от квалификация. Ние ги включваме и в системата на партийната просвета.

П. РУСЕВ: — Имате ли случай, другарю Вачев, партийното бюро или партийната организация да се е занимавала с работата на Комсомола?

Digitized by Google

В. ВАЧЕВ: — Разглеждаме работата на Комсомола на заседание на партийното бюро в разширен състав. По тези въпроси се съветваме и с районния комитет на Партията, защото работата с Комсомола е много важна работа. Така я разбираме ние, пък и така повелява и дългът ни на комунисти. С комсомолците работата от тази година започна да става по-добра. Комсомолците направиха много неща. Между положителните прояви са срещите с младите хора от други колективи. При нас бяха например олимпийски носители на златни медали. Те ни разказаха за живота си, за работата си като комсомолци.

Св. КАРАБОИКОВ: — Другарят Вачев каза, че при тях са отишли олимпийци, за да споделят своя опит като комсомолци, своите постижения в света на спорта. Аз много обичам спорта и съм запалянко, Дълги години имах карта за стадиона. Но на мене като актьор ми е почти обидно, правейки един паралел. Преди известно време повечето от вестниците добре балансираха резултатите от годината за всички видове спорт: какво е станало в нашето колоездене през 1972 година, кои са се изявили, колко хубаво, че са се изявили и т. н. Казвам го това, за да попитам в кой вестник, в кое издание, къде бе отразена продукцията на българския театър през 1972 година? Ние нямаме такава практика. В София в театрите излязоха осем премиери от септември досега. От нашата последна премиера минаха 40 дни. Вчера излезе първата критика във вестник „Земеделско знаме". И в „Жар". Но има постановки в други театри, които излязоха преди нашата и няма нито един отзив. Аз в никакъв случай не казвам, че трябва да има положителен отзив. Напротив — отзив. Ако едно талантливо момиче за първи път се явява на състезание и мине чудесно по гредата, на другата сутрин пресата съобщава това, прави интервю с неговите учители, с неговите комсомолски ръководители, с неговия треньор и го изтъква за пример. А ние правим театър, искаме хората да се интересуват от театъра, да ни уважават. Те не ни знаят.

П. РУСЕВ: — Искате да кажете, че търсите обратната връзка не само чрез непосредствени срещи със зрителите, но и в срещи чрез пресата.

Св. КАРАБОИКОВ: — Говорим за връзката публика—театър. Всеки човек, който се мъчи и мисли, че прави изкуство, се блазни от мисълта да види оценка някаква за себе си, за своята работа. Пък смятам, че и всеки човек на земята, като прави нещо, иска да види резултата от своя труд, да види как хората го оценяват. Този момент е много важен за развитието на театъра, за настроението, за самочувствието на хората, работещи в театъра. Бях десетина дни в Съветския съюз. Там класират най-добрата постановка за годината, най-добрия режисьор, най-доброто актьорско изпълнение. Ние правим преглед, който е на всеки 4 години, но това е преглед на българската драма. Понякога има колеги, актьори и колеги режисьори, които получават награди, за това, че са участвували в прегледа на българската драма. Но други колеги, които не са участвували в прегледа на българската драма, но са участвували с успех в други спектакли, нямат нито награди, нито е писано за тях, нито са се изявили. Да, има доста мои колеги, не първи актьори в София, които почти никой не ги познава. А те не са лоши актьори. Не са първи актьори, но са втори, трети, четвърти, пети, т. е. — добри! По една или друга случайност те не участвуват в предаванията на телевизията, да кажем, не участвуват в киното. Ами те си прекарват живота познати на сто специалисти.

П. РУСЕВ: — А партийната организация отдава ли дължимото на тия хора, оценява ли ги?

Digitized by Google

Св. КАРАБОИКОВ: — Тя се стреми, но не може да направи пълна творческа оценка в последна сметка. Или онова, което ще направи тя, не е всичко. Аз например съм от пет години партиен секретар. И не мога да поема всичко върху себе си. Нямам такава квалификация да направя една творческа оценка на цялостната работа на хората.

В. ВАЧЕВ: — На всеки две години ще се прави творческа характеристика на всеки актьор.

Св. КАРАБОИКОВ: — Ние имахме много дълго заседание на бюрото. Всички решихме, че оценки трябва да се направят, но въпросът е много сложен. Отговорността на бюрото е голяма, защото се оценява творчески труд. Хората ще дойдат, ще трябва да им прочетем написаното...

П. РУСЕВ. — Какво страшно има да се прочете? Ще излезете на партийно събрание.

Св. КАРАБОИКОВ: — Ще ви обясня. Това — добре. Ще излезем, ще кажем на хората на общото събрание... Но тук отговорността е много голяма. Хайде да говорим по-конкретно. В театъра е директор и художествен ръководител примерно другарят Х. — човек с голям авторитет като творец. Той на края на годината — дали я е написал или не я е написал — прави характеристика. Иван Стоянов, да го наречем така, понеже такъв артист няма, е съгласен 50 на сто с мнението на директора, 50 на сто не е съгласен. Първо, защото е актьор и смята, че може повече, отколкото може, и второ, защото другояче мисли. Той си казва: „Жалко, че другарят Х. мисли тъй за мене". И си премълчава. Но ако аз правя тази оценка, той не премълчава. Всички ще се съгласите колко сложен и тежък е този въпрос. Бих искал наесен пак да се съберем в този състав да видим как сме изпълнили тази задача, дано да е добре.

П. РУСЕВ: — Така или иначе в основни линии всяка една оценка носи елементи на субективизъм. Няма оценка, която да не носи такива елементи. Но все пак ние можем да стигнем до едно положение — оценките да носят правдив характер. Трябва да стигнем дотам! Хората работят...

Св. КАРАБОИКОВ: — Наистина, повярвайте ми, хората от театрите ревностно искат да работят! И когато се съберем на партийно събрание, хората по една или друга причина не са удовлетворени, те казват, че искат да работят повече. Тук бе зададен въпросът как комунистите дават пример не само за отношение към работата, а и за осъществяване на работата.

Ами знаете ли, другари, нашата партийна организация не е голяма. Ние сме 19 души. 12 от тях са творчески работници — актьори. Но тия 12 души, както навсякъде в живота, не са с еднакви възможности. И тези с по-малките възможности обикновено не са доволни от ангажираността си в творческата работа на театъра. И то е нормално.

П. РУСЕВ — Прави ли им се творческа оценка?

Св. КАРАБОИКОВ: — Прави се, разбира се!

Няколко думи за мнението на публиката. Стремежът ни е в разстояние на един-два месеца всички наши спектакли да получат оценката на публиката и след това в края на месец март резултатите да се обсъдят на партийно събрание. Защото ние понякога мислим, че едикое си представление е много хубаво и много хубаво го е приела публиката, пък то е обратното.

Digitized by Google

А. КАРАКОСТОВА: — Едно нововъведение, което ние започнахме и ще го продължим. За да се отиде по-лесно до тези творчески характеристики, решихме по предложение на партийното бюро да правим открит художествен съвет, което означава, когато се приема спектакълът — най-малко две седмици преди премиерата — пред изпълнителите да се обсъжда работата по спектакъла. Това дава възможност доста критично да се изказват другарите.

С. ХАШЪМОВ: — Преди мен се изказаха трима партийни секретари, двамата от тях са с продължителен стаж: шест и пет години. Аз съм секретар едва от 25 дни. В този смисъл на мене ми е колкото трудно, толкова и лесно да се изкажа, защото след шест години може би аз ще говоря другояче или пък тогава няма да искам въобще да взема думата.

Какво мислех, преди да дойда тук, и какво мисля и сега, след като слушах колегите. За това най-напред, че решението на Политбюро за българския театър и последвалите го решения на градския комитет на Партията за състоянието на столичните театри не говорят за най-цветущото състояние на българския театър. Има успехи, успехите се знаят, но това ли е всичко? Ние трябва, събрали се веднъж или ако се съберем втори път, да говорим не за тези (разбира се, трябва да се говори и за тях), но не само за тези хубави неща, които всяка партийна организация прави поотделно. А да говорим какъв е ефектът от всичко това, което тя е направила, или още по-добре — за онова, което не сме направили и какво трябва да направим.

За какво си мисля? Мисля си за това, което каза другарят Русев в началото: готова ли е партийната организация, готови ли са комунистите в нашия театър да бъдат първообраз на хората от утрешния ден, да бъдат образците на утрешния български театър. Мисля, че трябва да си кажем направо, не сме напълно готови. Не защото искам да подценявам нивото на партийната, гражданската и творческата съвест на отделния творец комунист от нашите театри, защото това ниво е високо. Но явно е, че не всичко, което се иска от нас, е сторено. Явно е, че не това е равнището, което ние сами можем и сме длъжни да имаме.

Какво ме интересува? Интересува ме незаинтересоваността сред актьорите, сред колектива към това, което става около тях. Нито един, аз не зная, нека се похвалят колегите — колко души са дошли в партийното бюро или направо в дирекцията на театъра да кажат: „Проблемът с младите кадри не е решен. Вие какво правите тук?“ Никой не го е казал. Или: „Аз искам да се свика партийно събрание по този и този повод“. Никой не го е казал. Партийното бюро си направи план и това е. Има си задачи, които си изпълнява. Ефекта не го знаем.

Интересува ме незаинтересоваността на нашите първи артисти, които дават облик на нашия театър, не само на Народния, но и на другите театри. Нашите първи артисти, защото в голямата си част те са комунисти. Някои от тях не искат да играят в театъра, предпочитат да играят в киното, предпочитат да идат в телевизията, защото театърът не им дава може би това, което те искат. Да не говорим, че ние не виждаме нашите първи актьори комунисти на събрания. Да не говорим, че не ги виждаме на други масови инициативи и т. н. Трябва ли да говорим за това? Партийните бюра занимавали ли са се с тези въпроси?

Отговорни сме за това, че не всичко в нашия театър е в онова състояние, в което трябва да бъде. Отговорни сме! Тоест, ние сме виновни! Скрива ли се понякога истинското състояние на нещата по театрите? Скрива се. Не говорим винаги съвсем откровено, когато се съберем някъде. Кажем — ние направихме туй и туй, ние направихме туй и туй. Като отвориш тетрадката, се окаже, че партийната организация е про-

Digitized by Google

вела през годината 15 събрания. Ясно — провела ги е. Обаче, като е работила по репертоара — излязла ли е голямата българска пиеса в Народния театър? Говоря за голямата българска пиеса. Ако не е излязла? Пак ние сме отговорни!

Освен това — големите проблеми... Тези проблеми трябва да се обсъждат и в партийните бюра. И да се поставят пред ръководството на театъра. За репертоара, за трупата, за творческата ангажираност на трупата, за младите кадри... Що се отнася до останалото, което се разискваше тук, по всички тези въпроси и аз бих могъл да говоря и да ви кажа примерно, как пътува нашият театър тези дни до Велико Търново, как се срещнахме с публиката и как в провинцията едва разбрахме какво значи Народен театър. Какви срещи направихме — за това дълго бих могъл да говоря — по инициатива на партийното бюро, което предварително се свърза с окръжния комитет на Партията във Велико Търново. В Павликени, в Горна Оряховица, в Лясковец се състояха срещи с публиката, които бяха ръководени от член на партийното бюро и които минаха на сериозно ниво. Тези срещи се оказаха действително една полезна работа.

Бих могъл да говоря и за взаимоотношенията между партийното и административното ръководство. В тези двайсет дена аз поне десет пъти съм бил при моя шеф. Казвам, че за всичко това може да се разкаже, но аз ще повторя онова, което бе изброено, защото и ние сме правили онова, което и вие вършите. А според мен трябва — естествено тази среща няма да изчерпи всичко — но трябва да се огледаме, да видим не само какво сме направили, а и какво не сме, какво още можем да направим.

Нека днешната среща бъде начало на едно по-сериозно обсъждане работата на партийните организации в театрите и на страниците на печата.

Петролът си тече!...

Софийската градска контролно-ревизионна комисия на БКП провери състоянието на партийно-политическата работа в клон „Петрол" — София към държавно стопанско обединение „Нефтохим". На какво се натъкна тя?

ПО НАНАДОЛНИЩЕТО

Главните усилия на административното, на партийното, на профсъюзното и на комсомолското ръководство на клона били насочени успешно да се изпълнява планът. Това е осъществявано. Договорните задължения към потребителите се спазват добре. Ще бъде грешно да се отрече изцяло дейността на ръководството за подобряването на дисциплината, за борба с проявите на корупция. Но в интерес на правдата трябва да се подчертае, че именно в тази насока усилията са били нищожни.

Лошо е състоянието на отчетността. По повод на тези неуредици банката отправяла писмени предупреждения до предприятието, като отказала да изплати предявените през юли м. г. премии и спряла редовния си кредит.

Ръководството на клона нарушило Министерско постановление и неправилно зачислило търговски отстъпки върху реализирания стокооборот от отработени масла. По тази причина то отчело нереална печалба в размер на 58 971 лева, а като резултат на това — преизпълнение на плана за печалбата. На административно-управленческия персонал неправилно са раздали премиални възнаграждения в размер на 19 708 лева.

Отклонявали са оборотни средства. Шофьорите надписвали пропъувани километри, за което получавали незаконни възнаграждения.

Допуснато е нарушение на щатната дисциплина, като са назначавани служители на едни длъжности, а са изпълнявали други задължения.

Текучеството на кадрите е голямо. Много от тях са със слаба квалификация. От 1969 г. досега са сменени четирима главни счетоводители.

Digitized by Google

Корупцията взема големи размери. Нещо обикновено е всеки служител в бензиностанциите на ден да обсебва по 20—30, а някои и много повече леа. От една страна се ощетява държавата, а от друга — хората се разлагат морално. Ето един факт, който говори много. От 1969 г. досега са приети като продавачи на бензиностанции над 350 комсомолци и комсомолки. Голяма част от тях, в атмосферата на създадената корупция, за кратко време опетнили името си като членове на Комсомола.

В какво се изразява корупцията?

Персоналът от бензиностанциите присвоява излишъците от недодадени петролни продукти на държавните и обществените превозни средства, когато те не се побират в резервоарите на автомобилите, а са заплатени в бонове. Всекидневно тези количества — гориво и масла — са много. По този начин продавачите обсебват част от сумите от продажбата на населението в брой, а се отчитат с бонове от недодадените количества. При продан на смазочни масла в наливно състояние остават около 5—10 на сто излишъци от недоизпреждането на литровите мерки. Те също отиват в джобовете на продавачите. Някои от служителите в бензиностанциите влизат в престъпна връзка с шофьорите на държавния и обществения автотранспорт и закупуват от тях бонове на ниски цени. Тях те отчитат като продадени количества на държавните автомобили и присвояват суми от дадените в брой петролни продукти на населението на по-високи цени. Много шофьори и служители от бензиностанциите през летните месеци набират бонове за дизелово гориво и през зимата, когато нуждите на населението от него са големи, ги отчитат като продажби на държавния и обществения транспорт. Продавачите осребряват боновете и присвояват парите.

Всичко това става пред очите на комунистите от бензиностанциите, на партийното бюро и ръководните кадри от дирекцията на клона.

Може би на някои ще му се види чудно, но е факт. Много служители в бензиностанциите с месеци наред не си получават заплатите. Месечното им възнаграждение е от 75 до 100 лева. Но затова пък по-голямата част от тях са си купили леки коли, и то луксозни. Мнозина са построили апартаменти, вили...

Да се изреждат повече факти?... Няма нужда. Веригата ще се удължи, но все в тази насока. Чудиш се и се маеш? Та нали там има стопанско ръководство, партийна организация. На тях Партията е гласувала голямо доверие. В ръцете им е поверила важен сектор на народното стопанство.

ВИНОВНИЦИ

Коя е причината за тези неуредици в клон „Петрол" в София? Кой е главният виновник за закононарушенията и слабостите в предприятието?

Градската контролно-ревизионна комисия на БКП в София си каза думата. Тя прие решение, като наказа Георги Петков Илиев, директор на клона със „строго мъмрене с предупреждение" за нарушение на държавната и финансовата дисциплина и социалистическата законност и на партийния морал. На Трайко Христов Панайотов, заместник-директор на клона, наложи наказание „строго мъмрене с предупреждение" за нарушение на финансовата, държавната и трудовата дисциплина, недостатъчна активност в борбата срещу корупцията и нарушаване на социалистическата законност. Никола Георгиев Динков, досегашен партиен секретар, бе наказан с „порицание" за проявена търпимост и примиренчество към нарушаването на партийната, държавната и финансовата дисциплина и социалистическата законност и за неразгръщане на необходимата партийно-политическа и партийно-организационна работа в борбата с корупцията. Бившият партиен секретар Асен Вълчев Галунски бе наказан с „мъмрене" за неправилен стил и метод на работа, поради което недостатъчно е подпомагал административното ръководство в борбата с корупцията. На Параскева Такева Петкова, председател на профкомитета, бе наложено наказание „порицание" за неправилен стил и метод на работа, за принизяване ролята на профорганизацията, за недостатъчно активно подпомагане на административното ръководство в борбата с корупцията, за търпимост към нарушителите на социалистическата законност, държавната, финансовата и трудовата дисциплина. Началникът на транспортния отдел Димитър Александров Цанев бе наказан с „бележка" за недостатъчна взискателност и контрол срещу нарушителите на социалистическата законност. На главния счетоводител Стоян Стоянов Пенков бе обърнато внимание за нарушаване на финансовата и държавната дисциплина и за недостатъчна активност в борбата срещу нарушителите на социалистическата законност?

Софийската градска контролно-ревизионна комисия на БКП направи и предложения. Ето някои от тях.

Бюрото на градския комитет на БКП да внесе предложение с мероприятия в ЦК на БКП и Министерския съвет, за да се ликвидира корупцията при продажбата на петролни продукти. Димитровски районен комитет на БКП да набележи конкретни мерки, за да се излиши ролята на първичната организация в клон „Петрол" — София. Съдебно-прокурорните органи да потърсят отговорност от посочените по-горе лица за извършените от тях нарушения на финансовата и държавната дисциплина и социалистическата законност, от които са произлезли щети на държавата. ДСО „Нефтохим" и Димитровски РК на БКП да окажат помощ за кадровото укрепване на клона. На ЦК и ГК на професионалните съюзи на работниците от химическата промишленост се предлага да окажат помощ на профорганизацията в клона за издигането на ролята ѝ в духа на из-

Digitized by Google

исканията на пленума на ЦК на БКП от февруари 1972 г. и на VII конгрес на профсъюзите.

ГЛАВНИТЕ ФАКТОРИ

Защо заразата така дълбоко се е загнездила сред една не малка част от хората? Кои са главните фактори за това състояние в предприятието?

Вярно е, че въпросите на корупцията са стояли на вниманието на стопанското и партийното ръководство на клона. По различни поводи те са ги разглеждали и са вземали известни мерки. За да се ограничи присвояването при продажбата на бензин А—88, въвели той да се продава от две колон-помпи, от които едната за частни автомобили, а другата за държавни. Отчитането ставало отделно. Не след дълго време това мероприятие било отменено от ръководството на ДСО „Нефтохим". От клона не последвала никаква реакция. Обмисляли да се назначат комсомолци за касиери в бензиностанциите, за да нямат продавачите допир с пари. Но и то останало само в сферата на обсъжданията. Правили опити да се специализират бензиностанциите в София — едни за продажба с бонове, а други с пари на частни лица. Това мероприятие също било отменено от обединението и съответното министерство. Обмисляли, правили някои стъпки. Но резултати никакви. Работата не е довеждана докрай. Ако те са виждали сигурна гаранция в дадено свое начинание, за да пресекат нарушенията, би трябвало да го защитават. И то така както ни учи Партията. А не да се помиряват покорно.

Ръководителите на предприятието говореха на съвещания, на събрания, че сега съществуващата система за продажба на петролни продукти била главният виновник за многото закононарушения в клона. Те пишеха изложения до по-висши инстанции. Дебело подчертаваха, че не друг, а системата пречела да няма добър ред. Тя развращавала множина. Тя помагала да отслабва дисциплината. Тя... По-силна от всички други фактори в клона.

Така ли е?

Къде е ролята и мястото на стопанското и партийното ръководство, които са длъжни да сложат ред в предприятието? Къде е първичната партийна организация, която е призвана да бъде политически ръководител на колектива? Къде са комунистите, които трябва да служат за пример, да увличат хората в благородно социалистическо съревнование за изпълнението на поставените им задачи?

Да се спрем на **стопанското ръководство**. Ще си послужим с факти.

Посочихме какво е положението с една част от кадрите. Кой е виновен за назначаването на лица на ръководни места, без да имат нужните качества, за незадоволителната квалификация на не малко хора? Системата ли? Не! Погазвани са всякакви принципи и съвсем неподходящи, провинили се служители, са били назначавани там, където могат да злоупотребяват. В кадровата си политика ръководството на предприятието в лицето на неговия директор не са се считали с ленинските принципи. Ако се е подхождало тъй както повелява и Уставът на Партията, нямало да се търпят многото неблагополучия. Не би допуснало многократно да се критикува ръководството за слабостите в това отношение, а нещата да загниват с всеки изминат ден. Не бихме желали да тълкуваме кои са подбудите, за да не се вземат енергични мерки и да се сложи ред. Едно е ясно обаче, че липсата на здрава ръка, недооценяването на тези въпроси са дали дълбок отпечатък в цялостната дейност на клона.

Партийното бюро и първичната организация малко са мислили по кадровата дейност. Истина е, че отделни комунисти са виждали слабостите, понякога са ги изтъквали, но по-далеч не се отишло. Те не са изпълнили уставното си задължение да сигнализират в по-горните партийни органи, да настояват да се сложи ред в клона. Забравено е, че партийната организация е призвана да отделя голямо внимание на работата с кадрите. Още повече за ръководните дейци — малки или по-големи, от които зависят успехите и несполуките в съответното предприятие. Изпусне ли тя от погледа си този въпрос, се създават условия да се принизява нейната роля. Животът изисква решително да се усъвършенствува стилът и методите на работа на кадрите в унисон със задачите, които Партията поставя сега. Това още повече задължава партийните организации да отделят голямо внимание на този въпрос.

Известно е, че **директорът** на предприятието е оная фигура, която направлява цялостната му дейност. Той ръководи и стопанския комитет, който е негов пръв помощник в осъществяването на основните задачи. Да видим как тук стои този въпрос. С какво се е занимавал комитетът? За периода от 1. I. 1972 г. до 23. X. 1972 г. е имало 11 заседания. Кое е било в центъра на тяхното внимание? От разгледаните 26 въпроса 12 са за премирането на служителите и работниците. Те били обсъдени в 10 заседания на комитета. Прави силно впечатление, че това е била основна тема в заседанията. Наистина, тя е привлекателна, интересна. Блазни не малко хора. Но защо пък нито веднъж не са се занимавали с необходимата сериозност по въпросите на корупцията, за несполуките в счетоводството, в другите отдели? Нима това не е влизало в обязаностите на този орган? Да допуснем, че началниците на отделите не са знаели предназначението на комитета. Защо обаче това не е сторил директорът? Мълчал и той.

Явно е, че към този орган той е подхождал формално. Г. Петков не помислил, че с подобно отношение към стопанския комитет се подценява ръководната роля на работническата класа в самото предприя-

Digitized by Google

тие. Защото чрез него колективът участвува в управлението.

Друг фактор, който влияел за размножаването на бацилите на корупцията е **липсата на системен и действен контрол.** Той се осъществява по няколко линии. От ръководството, от хората, които са назначени за тази цел, от партийната и другите обществени организации. Какво е положението? Стопанското ръководство не е контролирало, тъй както подобава дейността на подчинените му, не е търсило строга отговорност, не е проявявало нужната взискателност. Затова работата в счетоводството загнивала, в бензиностанциите корупцията се умножавала.

Лицата, на които е възложено да контролират обектите, принизили мерника си и като че ли гледали да не си развалят отношенията с хората. Пък може да има и други причини?... Както и да се оправдават, фактите сочат, че от погледа им се изплъзвали много нарушения. Първичната организация малко е направила за осъществяването правото си на контрол на стопанските дейци.

За да упражнява контрол, ръководителят трябва да дава **личен пример.** Той е длъжен винаги да помни, че подчинените му следят неговите действия. Появят ли се пукнатини, всичко отива на вятъра. А тук някои са се поокаляли. Георги Петков като директор на клона направил някои опущения, които будят тревога. Той се предотвратил на своя бивш служител Ради Панайотов — съден за закононарушения. Често били заедно в компания. Взел от него 400 лева назаем през 1970 г., които върнал едва през лятото на 1972 г. Да, точно по времето на проверката, която извършвала Софийската градска контролно-ревизионна комисия на БКП. Всичко това широко се разнасяло из предприятието.

Ръководството на клона виждало, че много от служителите в бензиностанциите с месеци наред не си получават заплатите. Но то останало само наблюдател как подчинените му „едва преживяват" с възнаграждението си, получено преди много дни. Съзерцавало как те често били в шумни компании, как живеели охолно, как си купували от хубави по-хубави автомобили...

ПОЛИТИЧЕСКИ РЪКОВОДИТЕЛ ИЛИ?...

В предприятието има първична организация, която наброява 95 души. Внушителна цифра. Изградени са и партийни групи. **Каква е тяхната роля? Къде е мястото на комунистите в решаването на задачите, които стоят пред клона? Как те са водили борба с нередностите?**

Четиридесет и осем партийни членове работят в бензиностанциите. Точно там, където стават закононарушенията. Няма да се спираме на много факти. Ще изтъкнем само, че от направените анализи се вижда, че корупцията се извършва както от безпартийни, **така и от някои комунисти,** които са забравили основните си задължения. Загубили светлия образ, опетнили името, което носят.

Какви мерки е вземала първичната партийна организация?

През изминалата година, погледнато формално, тя е имала редовен организационен живот. В заседания на бюрото и в някои партийни събрания са били обсъждани съществени въпроси от дейността на предприятието. Вникне ли се обаче по-задълбочено, ще се види друго. При разглеждането на даден проблем явленията не са били изяснявани докрай. Работата се е претупвала. Не са набелязвани и приемани конкретни и ефективни решения, които да мобилизират комунистите, за да пресекат закононарушенията, корупцията, да се укрепи държавната, финансовата и партийната дисциплина.

Каква е дейността на партийното бюро и на първичната организация през изтеклата година?

От началото на 1972 г. до 6. X. с. г. бюрото е имало 16 заседания. Какво по-характерно са обсъждали? Ето въпросите: „Доклад за работата на комсомолските обекти", „Доклад за работата на комисията за народен контрол", „Доклад за работата на отдел „Финансово-счетоводен", „Информация за работата на партийните групи", „Ролята и задачите на профсъюзите в борбата за изграждане на развито социалистическо общество", „Информация за партийната учебна година" и др.

На пръв поглед като че ли всичко е в ред. Вникне ли се по-добре, ще се види, че повечето от заседанията на бюрото са минавали формално. Много от въпросите са били внасяни неподготвени. Да не бъдем голослични. На 3 март 1972 г. в заседанието си партийного бюро обсъжда „Информация за работата на отдел „Търговски" по подготовката на базите и складовете за лятото". Някои от присъствуващите критикували докладчика, че в информацията нищо не се говори за хората, за обектите, които не са в добро състояние, а той премълчава тези слабости. Критикували, разговаряли, но изменения не настъпили. Защото всичко отивало в забрава. Още повече, че подобни случаи не са били единични, а доста.

Какво друго прави впечатление?

Да вземем заседанието на 13 април 1972 г. Тогава е разглеждана докладна записка за нередностите в 16-та и 37-ма бензиностанция. За целта била съставена комисия, която да провери случаите. Но тя, макар и да докладва повторно по този въпрос, не си свършила добре работата и пак се явила с повърхностна, формална проверка. Ако бюрото и най-вече неговият секретар бяха на мястото си, след първия случай щяха да се разтревожат. По никакъв начин не трябваше вторият път да се поднася недоносче, в което е записано: „Комисията не смята да бъде наказан партийно началникът на 37-ма бензиностанция Стойне Шонев, тъй като не му е направило впечатление и не е забелязал отклонение на свободната продажба, пора-

Digitized by Google

ди това, че такова е имало в големи количества". И бюрото решава:

а) За проява на слаб контрол от Иван Лозанов, в резултат на което са допуснати редица нарушения и слабости в 16-та бензиностанция, предлага се на партийното събрание да го накаже с „бележка".

б) Обръща внимание на Стойне Шонев да заостри вниманието си по допуснатите нарушения и слабости в обекта.

За какво говори всичко това?

Ясно личи, че партийното бюро проявява либерализъм, християнщина. Човек би се чудил защо е така. Може и да се гадае? Но в крайна сметка фактите са налице. Това идва да подчертае, че в бюрото липсва партийна принципност. Тя пречи да се води борба с нередностите, да се коренят корените на злото. Жалко е, че подобни факти на безпринципност има и в други негови заседания.

Какъв е бил животът на първичната организация през 1972 г.

До 24 октомври е имало шест организационни събрания. Самият този факт говори много. Той идва да подчертае, че тук грубо е бил нарушен колективният метод на работа, че бюрото е принизило ролята на партийното събрание. Какво е поднасяно на вниманието на комунистите? Ето: „Приемане план за 1972 г., „Информация за учебната година", „Роля и място на първичната организация за изпълнението на стопанските задачи", „Обсъждане някои критични бележки от годишното събрание", „Изпълнение на насрещния план по стокооборота и реализацията за първото полугодие на 1972 г." и др.

Кое е характерно за събранията?

Те не са свиквани редовно. През февруари, април, юли, август и септември м. г. комунистите не са били събирани, за да се произнесат по някои въпроси от живота на организацията и предприятието. От събранията почти винаги е имало отсъствуващи по 30—35 души.

Нещата в много случаи са се замазвали. Така вместо добро е правена мечешка услуга на този или онзи. Работата продължавала да загнива, нередностите се умножавали. Да се подкрепим с примери. На 10 март комисия докладва мнението си по някои от критичните бележки, направени на годишното отчетно-изборно събрание. Виолета Ненчева като председателка на комисията по нашумелия въпрос за Ради Панайотов и директора на предприятието, изнася следното: „Той (става дума за Р. Панайотов) бил много хитър, умеел да увлича и вплита в разни комбинации много хора с цел лично да се облагодетелствува. Комисията има следното становище: „другарят Петков не е можал да устои на примамките на Р. Панайотов, но това е много малко в сравнение със сплетните, които Р. Панайотов е устройвал с много други хора".

Нима това може да се приеме за оценка на комисия, която дава заключение по повдигнати въпроси на годишно събрание? Не! Това е подмазване, опит да се заблудят партийните членове, подигравка с партийната съвест. Видите ли директорът бил наивен. Увлякъл се. Не можал да устои на примамките.

Това не е вярно! Директорът е виждал накъде отиват работите, чувал е подхвърлянията, слушал е критиките на хората. Г. Петков е ръководител и в партийните редове не е от вчера. Нему не е простено да допуска подобни прояви. Комунистът трябва да се обижда, когато го представят в подобна светлина, в краските, които е дала комисията.

Не трябва да се забравя онова, което се изтъкна на Декемврийския пленум на ЦК на БКП от 1972 г., че главното звено в цялата система на обществените отношения при социализма, тяхната най-съществена характеристика е отношението на другарско сътрудничество и взаимопомощ. Развитието и утвърждаването на това отношение влияят благотворно върху ефективността на стопанската и обществената дейност на отделния човек и на цялото общество като цяло.

На повечето партийни събрания не са приемани решения. Може би са били излишни? Нали тук всичко е било в ред? . . .

Има и нещо друго. В някои от заседанията си бюрото е вземало решения дадени въпроси да се разгледат на партийни събрания. То не е ставало винаги. Това е друг факт, който говори, че бюрото е подценявало ролята на партийното събрание.

Партийното и стопанското ръководство на клон „Петрол" в София са забравили, че Десетият конгрес на БКП, станалите пленуми на ЦК на БКП поставиха много важна задача. Те задължиха да се работи така, че постоянно да се излиза авангардната роля и отговорността на комунистите, непрекъснато да се подобрява партийно-политическата работа. Тук я няма и възпитателната дейност на партийните и другите обществени организации. Те са отишли на по-заден план. Вярно е, че всяка година хората се включват в партийните учебни звена. Но видно е, че малцина са се поучили от тях. Фактите са неоспорими.

В предприятието **не е създадена обстановка на непримиримост** срещу рушителите на социалистическата законност, държавната и финансовата дисциплина. Нарушения много, но няма случаи първичната организация да е наказала партиен член за корупция. Ще отбележим един пример. На 10. IV. 1971 г. партийното бюро разглежда поведението на Елга Първанова във връзка с допуснати нарушения в бензиностанцията, където тя е началник. Решение не се взема. След два месеца бюрото отново се спира на този въпрос, но решение пак няма. През май 1972 г. случаят се предлага на партийно събрание. Иска се Е. Първанова да бъде наказана с „мъмрене" за допуснати нарушения от нея. Нито един член на бюрото не подкрепя предложението. Мъгляво докладва и партийният секретар В. Ненчева, юрисконултка на клона, изяснява вината на Първанова. Пак гробна тишина. Освен обвиняемата други-

Digitized by Google

те мълчат. Подложено на гласуване, предложението на бюрото увисва във въздуха.

Защо мълчат комунистите? Те се страхуват да вземат отношение, защото утре някой от тях също може да изпадне в подобно положение. Тогава кой ще ги „защити"?

За да се принизи ролята на първичната организация, са допринесли много Алеч Галунски и Никола Динков. В много случаи Галунски като партиен секретар се е намесвал грубо при решаването на някои административни въпроси. След сменяването му като секретар, макар че остава член на бюрото, не подкрепя новия партиен секретар. Н. Динков проявява мекушавост, прекалена търпимост към нарушителите на партийната и държавната дисциплина. Той се солидаризира напълно с тези, които смятат, че главно системата е виновна за корупцията в бензиностанциите. Не е насочил първичната организация да разгръща необходимата партийно-политическа работа, за да се пресекат безобразията.

В дейността си профкомитетът също че е вземал мерки, за да се спрат опасните прояви на отделни служители. В центъра на неговата дейност не са стояли с нужната сериозност въпросите на социалистическото съревнование. Вниманието му било обърнато предимно да се решават многото трудови спорове между административното ръководство и служителите. Защото в много случаи без необходимата проверка, неправилно директорът наказвал хората, чиито наказания след това били отменявани като неоснователни.

В клона съществува и другарски съд. Той обаче бил забравен. Ролята му била подценена. Нарушители много, но няма случаи, когато да са разглеждани от него. Забравено е какво голямо възпитателно въздействие би се оказало, ако хората се изправяха за деянията си да отговарят пред своите другари, пред служителите на предприятието. Тогава човек би се позамислил за бъдещите си действия.

ЗА ДА ОСТАНАТ СЛЕДИ

Когато говорим и изтъкваме дейността на партийното и стопанското ръководство, на първичната организация в клон „Петрол" — София, не може да не видим **ролята и мястото на Димитровски районен комитет на БКП,** който отговаря за тази организация.

Дирекцията на предприятието е в близост до комитета. Доколкото ни е известно, негови представители са ходили често там. Били са в заседания, на събрания, на съвещания... Неминуемо изниква въпрос. Какви са резултатите, каква е ползата от помощта на сътрудниците на РК на БКП? Оценка няма да поставяме. Нека други направят това. Ще споменем само някои факти. Районният комитет на Партията води първичната организация в „Петрол" като организация с нарушено вътрешнопартийно единство. Това означава, че той следи работата ѝ много отблизо, оказва действена помощ. Ако е така, нима неговите сътрудници не са знаяли, че с месеци не се свикват партийни събрания и че те не се подготвят добре? Навярно са виждали как протичат и заседанията на партийното бюро? Сигурно са имали, ако не друго, то поне сигнали за несполуките на кадровата работа, за лошото състояние на счетоводната отчетност, за корупцията, за слабата партийна и държавна дисциплина и пр. Оправдания могат да се намерят много. Истината обаче е една. Контролът и ефикасните мерки са били незадоволителни. Няма ги трайните следи от оказваната помощ.

Изходът е един. Бюрото, секретарите на районния комитет на Партията по-отблизо трябва да следят дейността на своите работници. Да бъдат взискателни, сами навреме да се намесват, но в никакъв случай да не се допускат подобни положения. Тогава и ръководството ще бъде на висота.

За състоянието в клона не можем да отминем ДСО „Нефтохим" и съответното министерство. От тяхна страна контролът, ефикасните мерки също били недостатъчни. Те са длъжни да преценят, да направят необходимото, за да се въведе социалистически ред в предприятието. Така повече в никакъв случай не трябва да се продължава. Налага се час по-скоро да се вземат мерки, за да се спре да изтичат държавни пари в джобовете на нечестни хора. С това ще се помогне правилно да се възпитават хората да изкарват всичко с честен труд.

Димитър ДИМЧЕВ

Digitized by Google

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕ НА ИДЕЙНО-ПОЛИТИЧЕСКАТА РАБОТА

Разговаряхме с другаря **Рад Пачев** — завеждащ отдел „Пропаганда и агитация" на окръжния комитет на Партията в Пловдив, за новото в идеологическата работа в окръга. Не мога да предам целия разговор по понятни причини (няма да ми стигне мястото). Но накрая той обобщи: „Всъщност, след Десетия конгрес, а особено след Декемврийския пленум на ЦК на Партията, ние в окръжния комитет се стремим да издигнем на по-високо качествено равнище идеологическата работа както по проблематика и съдържание, така и по организация и ръководство: да овладеем по-ефективни методи за партийно влияние върху решаването на задачите, поставени от Партията за шестата петилетка".

За да разкрия поне част от същността на този извод, прегледах папки с планове, доклади, информации, решения, беседвах с много другари.

Ето какво мисли по този въпрос другарят **Янко Милев** — завеждащ сектор „Пропаганда" в окръжния комитет на Партията.

Той е категоричен: „Безспорно, новото в нашия сектор това е **системата за взаимодействие** между окръжния комитет на Партията и окръжните ръководства на масовите организации, културните учреждения, дружества, съюзи и други по насочеността, организацията и контрола на **масовата лекционна пропаганда**". Тя е утвърдена от бюрото на окръжния комитет през юли 1972 г. И вече се работи по нея в окръга.

А какво наложи нейното създаване?

Очаквам широко разясняване, че и по-рано е имало известна съгласуваност, особено при подготовка за чествувания на календарни събития или по кампании, каквито са изборните, и т. н. Но нали това е известно, никой не мисли, че новото се ражда на празно място. Но другарят Милев „докладва" кратко: „Съществуващото положение, когато по едни и същи задачи се правеха отделни, несъгласувани планове. Това водеше до дублиране, до претоварване на хората с множество „мероприятия", до липса на последователност, до разпиляване на силите и в крайна сметка — до минимален ефект."

Човек не може да не се съгласи с този аргумент.

Искам да разбера **какви проблеми решава системата?** Другарят Милев се усмихва: „За да се изчерпи въпросът, би следвало да поместите цялата система в списанието, но . . . тъй като това не може да стане, ще се задоволите с краткия ми отговор: осигурява единна идейно-тематична насоченост, обединява усилията на лекторските кадри, засилва партийното ръководство над тази страна от пропагандистката дейност".

Digitized by Google

Конкретизирайки системата, под ръководството на окръжния комитет на Партията е изработен **единен план** за лекционна пропаганда през 1972/73 г. в окръга. И забележете, пред лекционната пропаганда се поставя задачата: по проблематика — да допълва и разширява организираната пропаганда, т. е системата на партийната просвета; политическата учебна година в Комсомола, профсъюзите и Отечествения фронт. Заедно с това тя цели и да разшири пропагандата на марксизма-ленинизма сред всички трудещи се в окръга.

Един пример: решенията на Декемврийския пленум се разучават в системата на партийната учебна година както следва: в началните звена в три занятия, в средните — в две, и във висшите — в едно. А чрез формите на лекционната пропаганда решенията и докладът се разглеждат в пет отделни теми по разделите на доклада.

Наред с това лекционната пропаганда се провежда в най-тясна връзка с масовата политическа работа и във взаимодействие със средствата за масова информация и пропаганда — радиото, телевизията, киното, печата, с оглед да се повиши ефективността и комплексното въздействие върху населението. Дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков" подготви около 50 теми по национална-та комплексна програма от всички области на обществено-политическия, стопанския и културния живот. Разбира се, с тези теми се запознават не само комунистите и безпартийните участници в различните звена на партийната учебна година и на политическата пропаганда на масовите организации, но и всички трудещи се в окръга.

„Работата по тази система — обяснява др. Милев — позволява да се свърже лекционната пропаганда със социалната среда, с отделните слоеве от населението, да съдействува за подобряване на социалнопсихологическия климат в колективите, където работят и живеят трудещите се, като при това се запазва самостоятелността и инициативата в организацията, формите и средствата, които масовите организации, културните учреждения, институти, съюзи и други използват. По-точно се открояват конкретните задължения и функции, които те осъществяват при планирането и реализирането на лекционната дейност."

За потвърждение на казаното нека ми бъде разрешено да цитирам извадки от плана:

. . . . . .

А. Идеологическата борба на съвременния етап

1. Десетдневка: „Съвременният антикомунизъм и борбата против него" — цикъл от лекции пред идеологическите кадри в районите на АПК и градовете на окръга . . . март 1973 г.

Организират десетдневката: отделите „Пропаганда и агитация", „Наука и образование", „Изкуство и култура" на окръжния комитет на БКП; ОС на д-во „Георги Кирков" — Пловдив; Съюза на научните работници — Пловдив.

. . . . . .

3. Дискусия: „Антикомунизмът — основно съдържание на идеологическата експанзия на империализма" — със студентската младеж — март 1973 г.

Организират: отдел „Пропаганда и агитация" на окръжния комитет на БКП — Пловдив; градският комитет на БКП — Пловдив; ОК на ДКМС — Пловдив; ОС на д-во „Георги Кирков" — Пловдив.

. . . . . .

Б. Проблеми на икономическата политика на Партията

1. Научно-практическата конференция: „Икономическият механизъм в селското стопанство — решаващ фактор за повишаване икономическата ефективност в производството" — в целия окръг — януари 1973 г.

Организират: отдел „Пропаганда и агитация" и „Селскостопански" на окръжния комитет на БКП; ОНС — управление „Земеделие" — Пловдив; Съюзът на научните работници — Пловдив; Съюзът на икономистите — Пловдив; ОС на д-во „Георги Кирков" — Пловдив.

. . . . . .

В. Класово-партийно, патриотично и интернационално възпитание

4. Десетдневка, посветена на 100-годишнината от гибелта на В. Левски в целия **окръг — февруари 1973 г.**

Digitized by Google

Организират: отдел „Пропаганда и агитация“ на окръжния комитет на БКП;
Окръжният комитет на ОФ — Пловдив; ОС на БПС — Пловдив; ОК на ДКМС — Пловдив; Съюзът на историците — Пловдив.

6. Теоретична конференция: „Формиране социалистическо отношение към труда и обществената собственост“ — в района на АПК „Тракия“ — Пловдив — март 1973 г.

Организират: Окръжният комитет на ОФ — Пловдив; ОС на д-во „Георги Кирков“ — Пловдив.

7. Теоретична конференция „Образът на строителя в съвременната българска литература“ — в целия окръг — април 1973 г.

Организират: ОС на БПС — Пловдив; ОСНК — Пловдив.

. . . . . .

Г. Научна организация на производството, труда и управлението

. . . . . .

2. Научно-практическа конференция: „Новите моменти в подхода, задачите и организацията на социалистическото съревнование“ с целия партиен, стопански и профсъюзен актив в окръга — февруари 1973 г.

Подготовката да се свърже с провеждането на подходящи прегледи по съревнованието въз основа на предварително приети условия.

Организират: отдел „Организационен“, „Пропаганда и агитация“ и „Планово-икономически и търговия“ на окръжния комитет на БКП — Пловдив;
ОС на БПС — Пловдив; ОК на ДКМС — Пловдив;
ОНС — управление „Земеделие“ — Пловдив.

. . . . . .

Д. Правна, педагогическа и здравна просвета

. . . . . .

3. Разговори по темите:

а) Ролята на училището, Комсомола и обществеността за атеистичното възпитание на трудещите се — в районите на АПК — Асеновград и АПК — Брезово — декември 1973 година.

ОНС — отдел „Просвета“ — Пловдив; окръжният дом за социал. бит и култура — Пловдив.

. . . . . .

Организират — ОК на ОФ — Пловдив; ОК на ДКМС — Пловдив.

Както се вижда, всеки е поел своята част от задълженията. А ограниченият обхват от проблеми е отстъпил място на богато разнообразие във всички области на знанието.

* * *

Върху основата на единния план за лекционна пропаганда (на същите принципи) градските, общинските и заводските партийни комитети са разработили единни планове за цялостната идеологическа работа, част от които са и плановете за лекционна пропаганда...

Кои са предимствата на Вашия план? Какво целите с осъществяването му? В какви насоки ще се развива идейно-възпитателната работа. Тези въпроси зададох на другаря **Христо Тумбаков** — секретар на общинския партиен комитет на **ТКЗС „Октомври“** в Асеновград.

„Поставихте ми толкова въпроси наведнъж, че... ще започна малко шаблонно, но вярно. Нарасналите изисквания към идейно-възпитателната работа след Десетия конгрес безспорно налагат поврат в досегашните ни методи и форми, премахване на съществуващата разпокъсаност, съсредоточаване усилията върху планирането, научното ръководство и координирането на идеологическата дейност. Ето това наложи да изработим единен план. С него ние **целим** да обхванем основните страни и елементи за изграждане на единна система на многостранна идейно-възпитателна дейност в ТКЗС, да обединим усилията на партийната, комсомолската, профсъюзната, отечественофронтовската организации и на управителния съвет на ТКЗС, на общинския народен съвет, на читалищното ръководство.

Вместо да разказвам главните насоки в съдържанието, по-добре вижте как те са записани в самия план.

— Системна и задълбочена работа за класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание и изграждането на здрав марксистко-ленински мироглед у населението от района.

— Широка пропагандистка и масово-политическа работа за издигане гражданското съзнание, трудовата и обществената активност за мобилизиране на трудещите

Digitized by Google

ва и младежта за осъществяване решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП и националната програма за повишаване жизненото равнище на народа.

— Разгръщане на действена критика на слабостите и недостатъците като важно средство за издигане равнището на идейно-възпитателната работа сред трудещите се."

Тук искам да прекъсна за малко разказа на другаря Тумбаков и да съобщя на читателя, че тези насоки общинският партиен комитет не е определил произволно, те са резултат от обоснована демографска и социално-икономическа характеристика на района, направена със съдействието на съответни научни институти...

Когато човек се запознае със съдържанието и организацията на единния план (а това значи и на идейно-възпитателната работа — до колкото по него успешно се работи вече), ще прозре дълбоката загриженост на партийното, стопанското, профсъюзното комсомолското и отечественофронтовското ръководство за правилното насочване и организиране на идейно-възпитателната дейност в района.

„Ние направихме преценка — продължава другарят Тумбаков — на досега съществуващите при нас форми на идейно-възпитателна работа и си поставихме като критерии в бъдеще формите в единния план да се подчиняват главно на изискването — да се повишава ефективността от идейно-възпитателното въздействие. В тази светлина решихме и въпроса за ограничаване броя на мероприятията за сметка на разнообразяване на средствата и повишаване качеството. Утвърдихме и обогатихме много от традиционните форми. Да вземем например ежемесечните срещи на отговорни партийни и стопански ръководители с кооператорите по селища или производствени единици, с населението от града — по квартали. На тях специалисти изнасят лекции от икономически или политически характер, а ръководителите дават отговор на вълнуващи кооператорите въпроси, дошли до тях по пътя на партийната информация или зададени на самата среща.

С доклади пред трудещите се ръководители излизаха и по-рано. Това винаги е давало и дава положителни резултати. Но особен размах това дело получи след Десетия конгрес и най-вече сега след Декемврийския пленум. На срещите докладите обезателно се обсъждат. Хората се изказват за работата на едно или друго ведомство — търговията, услугите — правят предложения по-добре да се организира работата, по-скоро да се отстранят недостатъците.

Както виждате, с помощта на такива срещи (или събрания по кварталите) партийните организации се стараят не само да се информират за това, какво е свършено в този или онзи производствен участък, в колектива, в учреждението, но и да се посъветват с жителите как по-добре, по-бързо да се претворят в живота набелязаните от Партията задачи. На срещите се съобщава как трудещите се от града, предприятието, селото се справят с плановете за третата година от шестата петилетка, с поетите обещания, какви трудности се срещат, как се преодоляват. Често срещите се посвещават на обсъждане състоянието на културно-битовото и медицинското обслужване на населението, жилищните условия. Трудещите се живо се интересуват от перспективното развитие на битовото обслужване, и то съвсем конкретно — кога ще има при тях шивалня, обущарница, бръснарница, кога и как ще се подобри транспортът и т. н. Партийните организации, желаейки на тези въпроси да отговорят хора компетентни, изпращат съответните ръководители и специалисти. Но това предполага самите ръководители и специалисти да се учат и не само това: у тях да се изгражда висока отговорност за труда на хората, които ръководят, отговорност пред производствения колектив. Наред с високата професионална квалификация те трябва да имат творчески подход към решаването на проблемите, които поставят пред тях трудещите се. Заедно със всичко друго налага се да познават и основните изисквания на възпитателната работа в производствения

Digitized by Google

колектив, т. е. да получат знания и по социална психология, и по педагогика. Ето защо този проблем е намерил широко място в нашия план (обучението на ръководителите и специалистите се осъществява във вечерния партиен университет на окръжния комитет. А при нас — в курсове с откъсване от производството, заедно с професионалната квалификация) ...

Да отговоря и на последния въпрос. Единният план обединява цялата многостранна идейно-възпитателна дейност в района. Излишното дублиране, многобройните планове, които създадоха известна книжност и формализъм в работата, пилеенето на силите до голяма степен вече са премахнати. Централизирането на ръководството на идейно-възпитателната работа разширява възможността по-добре да се обмисли и организира всяка проява. Ето пример: вместо поотделно, през януари събрахме секретарите и заместник-секретарите на първичните партийни организации, административните и стопанските ръководители, секретарите на дружествените бюра на ДКМС и председателите на селските комитети на отечественофронтовските организации и им изяснихме формите и средствата на масово-политическата работа за разясняване задачите, произтичащи от Декемврийския пленум на ЦК и насрещния план за 1973 г. А в клон Асеновград направихме опит да осъществим по плана масово-политическа дейност, насочена към повишаване възпитателното въздействие на социалистическото съревнование за изпълнение на насрещните планове. Резултатите ще се обсъдят на съвещание на партийния, стопанския и на масовите организации актив. Ние вярваме, че съсредоточаването на усилията ще доведе и до повишаване ефективността от провежданите мероприятия и задълбочаване на възпитателното им въздействие.

Направихме опит част от предвиденото в единния план да има индивидуална насоченост, т. е. да се отнася до отделни кооператори, така че всеки да намери своето място в различните дейности, да получи обществено поръчение и да знае, че другарите му контролират как той ще го осъществява. В основата на цялата наша дейност е диференцираният подход към отделните групи: кооператори, интелигенти и специалисти, малцинства.

Това са някои от основните моменти, разработени в нашия единен план. В процеса на осъществяването му, разбира се, ще настъпят доуточнявания, изменения, ще се появят и нови моменти. Резултатите от идейно-възпитателната работа не могат да проличат веднага, но залог за бъдещите положителни успехи от нашата работа считаме е научният подход, с който пристъпваме към планирането и реализирането на единния план."

* * *

А мнението на другаря **Тоско Петков** — завеждащ отдел „Пропаганда и агитация" в градския комитет на БКП — Първомай.

„АПК „Васил Коларов" се създаде през 1970 г. Тогава се реши той да се ръководи от градския комитет, като се запазят и общинските комитети.

За утвърждаването на АПК като основна икономическа единица на село градският комитет на Партията разчита преди всичко на подобрената масово-политическа дейност.

През изминалата година АПК „Васил Коларов" отчете не лоши резултати въпреки неблагоприятните климатични условия — 109,84 чиста продукция.

Другарят Петков разказва дълго: за трудностите, които е трябвало да преодоляват миналата година, за успехите на механизаторите, за

Digitized by Google

героизма на кооператорите в това сушаво лято и „мокра“ есен да изпълнят плановете, и за...

А как градският комитет на Партията в Първомай осъществява ръководството на идеологическата работа в АПК „Васил Коларов“?

„...Идеологическата работа е често предмет на обсъждане от бюрото на градския комитет на Партията. Занимахме се например с организирането на политическата агитация на общинския партиен комитет в село Драгойново, Бяла река и Караджалово. Кое е по-особеното, поразличното в стила и методите на тяхното ръководство? Начинът, по който те насочват (не пряко, а чрез първичните партийни организации) и разясняват най-актуалните въпроси от политиката на Партията, формират отношението на трудещите се към тях и ги мобилизират за тяхното решаване. При всеки отделен случай те свикват активите и ги запознават с предстоящите задачи. Вече една година изпращат в трудовите колективи докладчици — най-авторитетните комунисти, които не само изнасят доклади, но вникват в дейността на трудещите се, черпят информация от първоизточника и оказват близка помощ за решаването на нерешените проблеми. А това повишава авторитета на ръководството, укрепва вярата в Партията. Там не се дава ухо на слухове, а още по-малко на клевети.“

Всички въпроси ли са решени там — социални, битови, културни?

„Не, разбира се, но всички се разясняват конкретно и навреме Градският комитет на Партията популяризира опита на общинския партиен комитет в с. Драгойново, където миналата година докладчиците така разясниха насрещния план, че всеки кооператор не само беше запознат с неговите показатели, но и видя мястото си в осъществяването му. През цялата година те убедително популяризират хода на социалистическото съревнование, опита на най-добрите, обстойно и задълбочено отговарят на въпроси, интересуващи кооператорите. Кооператорите знаят кой с кого се съревновава, за какви показатели се бори, как се изпълняват.

Сега градският комитет подготви 75 докладчици — най-изтъкнатите партийни и стопански ръководители — води с тях семинар по актуални политически и стопански проблеми. Обсъждат се и методически страни на ораторското майсторство. Там секретарите на градския комитет и на общинските комитети разговарят с тях по всички интересуващи ги въпроси, чуват интересни и делови преценки за изпълнението на някои задачи, предложения за усъвършенстването на работата. По примера на Драгойново, те водят разяснителна работа сред населението в града и в общините. С тяхна помощ градският комитет организира миналата година разговор по партийни организации: „Комунистът и шестата петилетка“, а тази година: „Делът на комуниста в третата година от шестатата петилетка“. Това са разговори, посветени на участието на партийните членове в обществено-политическия и стопанския живот на територията на първичната организация. 80 на сто от тях получиха партийни поръчения, осигуряващи изпълнението на насрещните планове. Това активизира хората, съпричастява ги към голямото дело на Партията.“

Ще се върна към разговора с другаря Рад Пачев: Трудно е, каза той, да се разкаже за всички инициативи в идеологическата дейност. Несъмнено е едно: новият подход на партийните комитети и организации към политическата работа с хората. Стремежът да се работи така, че решенията на Десетия конгрес да се осъществяват, изискванията на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията да станат задължение за всички трудещи се в окръга и за всекиго поотделно.

Петрана ТРЕНДАФИЛОВА

Digitized by Google

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

С подвига на безсмъртните

Какъв щастлив ден за седемнадесетгодишната Лилия Карастоянова! Сбъдва се най-сетне отколешната ѝ мечта. Заедно със свой приятел тръгва към дома на Н. А. Островски. Смутена, тя плахо прекрачва прага. Вълнения, трепети... Как ли ще ги посрещнат?... Домакинът ги приема любезно. Започва непринуден разговор.

— Какви са твоите желания? — обръща се той към Лили.

— Подадох молба до ЦК на Комсомола да ме изпратят в Испания, но ми отказаха — отвръща тя.

— Главното е едно. Аз като ваш брат го казвам — започва Н. Островски. — Понякога се случва да се стремим към подвиг, а да пренебрегваме обичайния си трудов живот. Внимавай, не прави тази грешка. И знай, Лилия, че големите, достойните желания винаги трябва да се сбъдват.

Разговорът продължил.

— Как си попаднала в детския дом? — запитал Н. Островски. — Да не би да си избягала от родителите си, или си осиротяла?

— Не — отвърнала Лили. — Аз имам майка. Тя е в България. Мен с други деца ме изпратиха в Съветския съюз. От 1927 г. съм в Москва.

После повдигнала глава и продължила. Разказала как Г. Димитров идвал у дома им, как я вземал на коленете си, как ѝ се радвал и я возил с двуколка. Когато през 1923 г. в България избухнало Септемврийското въстание, баща ѝ Александър Карастоянов бил организатор на въстаниците в Лом. След двудневен бой той бил хванат и разстрелян с група свои съратници. Майка ѝ Георгица заедно с двете малки деца била хвърлена в затвора. Осъдили я на смърт, а после присъдата била отменена на доживотен затвор, защото очаквала дете.

Намиращата се в затвора седемгодишна Лилия ходела на училище в града и тайно пренасяла даваните ѝ от политическите затворници писма.

Международната организация за помощ на борците за революция успяла да изтръгне от лапите на палачите децата на революционерите. Първоначално с кораб ги изпратили в Германия, а после — в Москва.

Н. А. Островски слушал внимателно. Когато Лилия завършила разказа си, той се обърнал към нея:

— Сега всичко зависи от това — подчертал той, — как ти сама ще разбереш и ще помниш своето минало, как ще цениш настоящето. Чети повече, учи се. Ще ти бъде трудно, но хората ще ти помагат.

* * *

...В детското общежитие Лилия спечелила обичта на всички. И на възпитателките, и на обитателите.

— Знаете ли — казала веднъж Лили, — във вестник „Пионерска правда" пишат за пионерски агитбригади, които посещават селата и призовават селяните да влязат в колхозите. Да се опитаме и ние да направим същото!

Една вечер десетина пионери заедно със своята възпитателка се озовали в малко селско училище. Лицата на младите агитатори трептели от напрежение. Декламирали, пели. Програмата била към края си. Повечето от селяните останали равнодушни. Лили била неспокойна. Страшни мисли нахлули в главата ѝ: „Ами ако се провалим?"

Digitized by Google

А нали тя била инициаторката на акцията?...

Без да се бави, Лили направила няколко крачки напред и с трогателен глас започнала:

— Другари, преди една година аз дойдох тук от една окървавена страна...

Погледите на всички се впили в нея.

— Една страна — продължила Лили, — в която работниците и селяните се вдигнаха на въстание за своя власт...

Жените не устояли. Ридаели с глас, а мъжете били смутени.

Малката ораторка разказала с какъв интерес селяните от родината й следят развитието на колхозите, как се радват на техните успехи.

Жените се втурнали към нея. Прегръщали я, целували я разплакани.

— Ти, Лили, направи най-добрата агитация — с топла въздишка й казала възпитателката й.

* * *

Лилия Карастоянова започнала работа като литературен секретар в отдела за класическа литература в издателство „Млада гвардия". Сътрудниците скоро забелязали как тя упорито, прецизно работи върху всеки материал. Веднъж, както преглеждала ръкописи, при нея се втурнала приятелката й Соня.

— Лилия — прегърнала я тя, — ЦК на Комсомола те е препоръчал за редакцията на „Комсомолска правда"!

Това, което Лилия започнала да пише, будело интерес у всички. Тя работела предимно върху кореспонденциите, които разглеждали текущите задачи. Когато човек прочетял написаното от нейното перо, се чувствувал завладян от вътрешната красота на стила, от острата логика на мисълта, от удивително верния поглед на младата авторка.

„Комсомолска правда" организирала една малка редакция на строежа на Всесъюзната селскостопанска изложба. Лилия пожелала да работи там. И тук била в стихията си — остроумна, весела, въодушевена от задачите си. Винаги сред строителите.

* * *

...Започва Великата отечествена война. В едно от писмата на съпруга й Александър — също журналист от „Комсомолска правда", четем:

„Труженик мой мъжествен! Как отлично умееш да понасяш трудностите! Твоите големи способности, твоят умел подход към хората сега се допълниха с великолепна трудова ревност, с несломено упорство.

Как мечтая за този ден, когато страшната хитлеристка паплач ще бъдеометена и животът — чудесен и неповторим — ще заблести, както преди и с още по-голяма красота!

Лилия, мъжествен и нежен приятел мой, предана и силна! Бъди твърда... Работи така, както започна, енергично и порив ито. Именно сега става твоето голямо рождение на журналист. Не се съмнявам в твоя пълен успех.

30 юни 1941 г."

* * *

ЦК на Комсомола я изпратил на работа в пътуваща редакция в гр. Вологда.

Редакцията се помещавала в загода за комбайни, който сега произвеждал оръжие. Денем и нощем Лилия тичала по цеховете, окуражавала слабите, младите хора, изнасяла беседи, учела агитаторите...

Една нощ към четири часа завили сирените. Наближавали вражески самолети. Лилия не отишла в скривалището. Останала сама. Когато колегите й дошли след дадения отбой, заварили я заспала на бюрото. До нея лежали листове с написан очерк за ударничка.

През август 1942 г. Лилия се завръща в Москва. Тук научила за случилото се с мъжа й. Младата жена ходела из редакцията, почернила от скръб. Влизала при главния редактор и настоявала да замине на фронта. Но винаги отговорът бил един: „Не! Нужна си тук!"

Веднъж в редакцията на в. „Комсомолска правда" пристигнал генерал А. Фьодорович, командир на партизанското съединение на територията на Украйна. Пред колектива разказал за дейността на смелите партизани. Пожелал някой от журналистите да отиде при тях.

Лилия застанала пред него:

— Аз искам да дойда при Вас!

Генералът я изгледал от главата до петите. Понамръщил се:

— Предпочел бих мъж. Знаете ли колко много сили са нужни, за да сте партизанка?

— Другарю генерал — казала Лилия, — аз познавам фашизма отблизо. Това е един актив повече.

— Добре, ще помисля, ще поговоря с главния ви редактор — отвърнал Фьодорович.

* * *

Сред красива местност, в която сплитали клони борове и брези, е застанала млада жена с бяла кожена полушубка. Започвал първият партизански ден на Лилия Карастоянова. От днес тя щяла да се нарича Лена — нелегалното име на нейната майка. Очаквали я сурови изпитания. Дни на проверка и саможертва.

Мълвата за пристигането й се понесла из лагера на цялото съединение. Нежната Лилия преминала линията на фронта и дошла в тила на немците! Какво голямо събитие! Зачислили я към отдел „Пропаганда".

Редакцията на партизанския вестник „Болшевик" се помещавала в обширна землянка, постлана със сено, а стените й били украсени със зелени клонки. Още в първите дни Лена се запознала с поета Микола Шеремет.

Заредили се напрегнати дни. Тя е журналистка, агитатор из селата, автор и разпространител на листовки, докладчик.

...Тази нощ за първи път й предстояло да се срещне лице с лице с войната. Партизаните трябвало да изминат за ед-

Digitized by Google

на нощ 35 км. Селото, където отивали, се намирало сред голо поле. До него могло да се стигне само нощем. Вървяла весела, бодра. На зазоряване прекосили полето пред село Мушино. Там бил противникът.

Стигнали в селото. От единия край се чули картечни изстрели. И пак тишина. Сърцето й биело... Отново остро свирели куршуми, чувал се тропот на тичащи хора.

Лена се приближила до една ограда, коленичила и започнала да стреля. Станала и тичешком продължила напред. Срещнали я неприятелски куршуми. Строполила се на земята. Окопитила се набързо, станала и се устремила към близката ограда. Насочила автомата и пак стреляла. Там били немците. Около нея продължавали да свистят куршуми.

Другарите й се чудели как е оцеляла.

Боят стихвал. Само една невидима картечница продължавала да бълва огън. Командирът не разбирал откъде идват куршумите.

— Другарю командир, смятам, че стрелбата идва от камбанарията на църквата — изрекла Лена.

И докато той даде нареждане, Лена изтичала нататък. Спряла за миг. Направила снимка и продължила с по-голяма бързина.

...В Норино в един двор се суетели немски офицери. Завързал се бой. Иззад една липа ги обсипвали с огън. За миг стрелбата секнала. След минута в пролуката между къщата и обора паднал пронизан фашистки майор. Оттам с автомат в ръка изскочила Лена. Героизмът на младата жена смутил фашистите. Партизаните се хвърлили в атака. На разсъмване немският гарнизон бил унищожен.

Партизаните събирали трофеи, а Лена беседвала с населението.

...По всички краища на партизанската територия кипели боеве. Обръчът на противника се стеснявал с всеки изминат ден. Германското командване подготвяло настъпление при Курск и затова решило да очисти от партизани Клетнянската гора. Дошла заповед от ЦК на Комунистическата партия на Украйна съединението да се придвижи към Украйна.

По горската пътека се проточила редица от шейни. Започнал боен поход. Недалеч се виждало селото Н. Там имало немци. Стигнали до края на гората. Изведнъж започнала стрелба от всички страни. Падали хора, коне. На зазоряване пробили обръча на блокадата и навлезли в непозната гора. Продължили напред. Към полунощ съединението преминало в Белоруския и спряло в с. Будниче. Лена била зле, но бързала да редактира обръщение към белоруския народ.

По обяд немците нападнали селото. Лена летяла с открити гърди. Искала разплата за смъртта на баща си, за терзанията на майка си, за гибелта на съпруга си. Боят бил към своя край. Раняват картечаря. Без да се суети, тя заема мястото му. На гърдите й висел фотоапарат. Сторило й се, че немците са престанали да стрелят. Искала да документира тази победа, да направи снимка. В този миг по чудо оцелял вражески войник изпратил последния си куршум. С фотоапарата Лена се строполила на земята. Без да промълви ни дума. Куршумът я ударил в сърцето.

Привечер изгряло слънце. Блеснало в последния ден на двадесет и пет годишнината на Лена.

Всички скърбели.

Шеремет не могъл да откъсне погледа си от това лице:

„Лена, скъпа другарко. Светлият образ на Зоя Космодемянская и Лиза Чайкина светяха пред теб в дълбоката тъмнина във вражеския тил. Техните подвизи нито за миг ти не забравяше, равнявайки се по тези героини на Комсомола. Ти отдаде младия си живот за народа и той никога няма да те забрави!"

„Лена, Лена — въздишал Горелий — винаги ти казвах, че трябва да се пазиш. Ти имаше много дарования, дете мое. Ти имаше сърце и дух на герой...

Ти не написа книгите си, но оставяш спомен за един завършен образ. И ние ще разказваме на близките си, на другарите и на децата си за тебе. Един такъв разказ ще бъде може би не по-малко ценен от това, което сама би написала"...

„Ние сме храбри и смели — казва героят на Съветския съюз Георги Артозлеев — но тя беше не само храбра и смела. Тя имаше способността да прави хората подобни на себе си".

ЦК на Комсомола в Украйна изпратил предложение до ЦК на ВЛКСМ за награждаване на Л. Карастоянова с орден „Отечествена война", в което четем следното за храбрата партизанка Лена:

„Успя да организира около себе си пропагандистки актив и да създаде агитаторски групи, които проведоха масово-политическа работа не само сред партизаните, но и сред населението.

На нея й се удаде да организира всекидневно разпространение на листовки. Лично Лилия Карастоянова е изнесла 40 доклада, беседи сред бойците и населението.

Другарката Карастоянова е взела участие в бойни операции и тежки сражения, показвайки смелост и храброст, водейки след себе си младежта. В боя с немските окупатори храбрата и смела народна мъстителка беше повалена от вражески куршум."

В този документ не е казано, че отрядът „Чапаев" наименува своя лагер на името на Лилия Карастоянова, че не един ешалон е помитан от откосите на партизаните от отряда с думите „За нашата Лена!".

* * *

От деня на нейната героична смърт изминаха тридесет години. В Артек на паметна плоча заедно със Зоя Космодемянская на седмо място е записано и името на българката Лилия Карастоянова.

Digitized by Google

КУРС ПО ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО

ПАРТИЙНОТО СЪБРАНИЕ

ХРИСТО МИТРОВСКИ

1

Ще разгледаме онези изисквания, които теорията на управлението поставя пред организирането и реализацията на партийното събрание, като управляваща система и като школа за управление.

1

Партийното събрание плодотворно може да функционира като школа за управление, когато съчетава в себе си принципите, върху които се изграждат организационните отношения, изискванията на теорията за управлението с основните съставки на управленческия процес — информацията, решението, проверката и т. н. При това не да се прилагат механично, а умело да се вплитат в организационната структура на партийната система, да се подчиняват на спецификата на политическата дейност.

Партийното събрание не може да действува като управляващ орган извън принципа на **демократическия централизъм.** За да функционира като управляваща система, то трябва да има своя **относителна самостоятелност,** а като звено в структурната организация на Партията и известна автономност, без което не може да се прояви неговата вътрешна активност, избирателност и целенасоченост. Това ще му помогне да влиза във взаимодействие със средата, т. е. с различните обществени организации и учреждения, които ръководи. Само при това условие то ще бъде в състояние конкретно да решава възникналите проблеми. Относителната самостоятелност и автономност са необходими предпоставки за разгръщането на инициативата и активността на партийната организация. Те намират израз в правото на партийното събрание да взема самостоятелно решение, право, фиксирано и в Устава. Всъщност тук става дума за една от формите, линиите, по които се проявява принципът на демократизма при функционирането на Партията като ръководна политическа сила. Демократизмът гарантира активността на всички компоненти на системата, на всички нейни части, включително и на партийния член и на партийното събрание.

Но проблемът за функционирането на партийното събрание като управляваща система има и друга страна. Неговата **автономност** като ръководен орган има смисъл само дотолкова, доколкото **се подчинява на някакъв „висш интерес" на цялото.** „Висш интерес" може да бъде **политиката,** която провежда Партията в областта на икономиката, об-

Digitized by Google

разованието и т. н., или задачите, които се поставят от Централния, окръжния или общинския (заводския) комитет в дадения момент. Подчинението на целите и задачите, които се поставят от по-висшите ръководни органи, осигурява целенасоченост на партийното събрание. Централизмът в процеса на управлението означава, че целите на по-висшия ръководен орган са определящи по отношение на целите на съставните елементи, че частта е подчинена на цялото. А централизмът изисква безусловна дисциплина. Или функционирането на партийното събрание, като орган на партийното ръководство се основава на принципа на демократическия централизъм, който в управлението намира следния израз: автономност в рамките на по-висшите цели, които да се реализират с демократични средства. Това изискване точно и ясно е изразено от Ленин — централизация на ръководството и децентрализация на отговорността. То е записано в Устава на Партията. Всички партийни организации са автономни при решаване на местните въпроси, доколкото техните решения не противоречат на политиката на Партията.

Така демократическият централизъм като основен принцип на партийното строителство е принцип и на партийното ръководство. Той участвува при функционирането на всяко партийно звено. Но в него понятията демократизъм и централизъм имат и друго съдържание. Демократизмът не се изчерпва само с активността и инициативата на партийното събрание. Той означава, че поставената цел не е строго определена като заповед, че не бива „сляпо" да се изпълнява. От своя страна пък централизмът изисква всеки ръководен партиен орган, в това число и партийното събрание, да се включва в цялата управляваща система и да действува като елемент от нея. От него до голяма степен се определя ефективността на партийното ръководство.

Принципът на демократическия централизъм за партийното събрание има и друга стойност. Той гарантира и **устойчивостта на партийната организация при взаимодействието ѝ с останалите системи,** които тя ръководи, различните организации, учреждения, предприятия и пр.

Това означава, че от умелото и всестранно прилагане на демократическия централизъм във взаимоотношенията между Партията и другите органи и организации зависят конкретните резултати в тяхната дейност и ефективността на самото партийно ръководство.

В процеса на управлението партийната организация влиза във взаимоотношения с конкретна среда, която не съвпада напълно с обстановката в окръга или страната. Тя въздействува на ръководители от различни предприятия и организации, на отделни комунисти, които имат свои лични черти на характера, различна обща и специална подготовка, различни субективни интереси, различен партиен опит, възпитание и пр. За да не се разтваря в средата, да не се примирява със слабостите, голяма роля върху нейната дейност играе **контролът.** Контролът е неотменно условие, за да може това взаимодействие да протича като отношение между управляваща и управлявана система. Той се базира на два основни фактора: а) йерархическото съподчинение, т. е. подчинението на партийната организация на партийните органи от по-висш порядък и б) подчинението на първичната партийна организация на своя собствен орган — партийното събрание. То е и своеобразен контролиращ орган във взаимоотношенията ѝ със средата.

Но в какво по-точно се изразява **ролята на партийното събрание като контролиращ орган** върху устойчивостта на първичната партийна организация при взаимодействието ѝ със средата?

Първостепенна роля играе съгласуването на действията на нейните

Digitized by Google

членове. Тук безспорно голямо значение има принципът на колективността. Но колективността сама по себе си още не означава съгласувано действие. Тя също трябва да се подчини на изискванията на принципа на демократическия централизъм. Само когато са подчинени на него, колективните действия се превръщат в организационно устойчиви и съгласувани отношения. Без да се обвържат действията на отделните партийни членове на основата на демократизма и централизма, е немислима вътрешната устойчивост на организацията дори и тогава, когато се спазва колективността.

Колкото по-силно е вътрешното сцепление, вътрешното единство, съгласуваността на действията на комунистите, толкова по-големи възможности има първичната партийна организация да въздействува на външната среда за изменение на нейното състояние в желаната посока. С други думи, да реализира самия процес на управлението като страна на партийното ръководство. Съгласуваността на действията на комунистите се постига на партийното събрание и в този смисъл то пак осъществява контрол върху устойчивостта на партийната организация. Контролът следователно се създава посредством механизма на взаимното преплитане на действията на основните организационни принципи.

Друг важен момент за всяка ръководна система е рационалното **вътрешно разделение на функциите.** В първичната партийна организация това изискване също се конкретизира по строго определен начин. То намира израз в създаването на различни комисии за подготовка на събранието, а също и в партийните поръчения.

Но както съгласуването и интегрирането на действията и мненията на партийните членове, така и специализацията и разпределението на задачите се постига на принципа на демократическия централизъм.

И така функционирането на първичната партийна организация и като организационна, и като управляваща система се основава на принципите на партийното строителство. Това именно дава възможност на комуниста да се изяви като творческа, активна и мислеща личност при осъществяването на управленческата дейност. Неговото поведение в процеса на ръководната дейност не се свежда само до механично изпълнение. Партийната организация посредством партийното събрание встъпва в този процес като **строго организирана, но не автоматична, а творческа система.** Затова в нейните рамки всеки партиен член има своя самостоятелност, своя проява на инициатива. В процеса на управлението той участвува и лично, и свързан с останалите комунисти. На неговата активност и творческа инициатива събранието придава организирана форма. То е естествена среда, мястото за тази изява и същевременно средство за организирано участие в управлението.

Партийното събрание свързва колективното мнение с колективната воля, автономността с централизма, правата с отговорността, активността и самоинициативата с подчинението и изпълнението. Обединението на тези противоречиви страни, тенденции, характерни за първичната партийна организация като ръководен орган, се извършва на основата на принципите на партийното ръководство. Те я характеризират като сложна управляваща система, на която са чужди декретирането и строгият детерминизъм, които са присъщи само на простите управляващи системи. Така се създават възможности за конкретен подход в осъществяването на партийното ръководство. А без конкретен подход в управлението не би могло да се говори и за научно ръководство в точния смисъл на тази дума.

От друга страна, като се подчинява на законите на вътрешнопартийните отношения и основните принципи на партийно ръководство и строителство, първичната партийна организация чрез своя ръководен

Digitized by Google

орган — партийното събрание — съществува като **отворена система**. Това означава, че чрез него тя получава, преработва и изпраща необходимата информация, за да регулира живота в сектора, за който отговаря.

Отчитането на всички тези обстоятелства дават достатъчно основание да гледаме на партийното събрание като на истинска школа за управление.

Чрез партийното събрание всички комунисти се включват в механизма на управлението на социалните процеси. От неговата трибуна те дават своя принос за укрепване на ръководната роля на първичната партийна организация. Участието на всеки комунист в управлението има дълбок социален смисъл. То е вътрешна потребност за развитието на социалистическото общество. Ясно е, че с повишаването на ръководната роля на Партията в изграждането на развитото социалистическо общество у нас управленческата дейност ще излиза на преден план. Мястото, където най-резултатно се подготвят комунистите за тази дейност, е партийното събрание. То е институт за ръководство и управление.

2

Казаното дотук за партийното събрание не изчерпва всички страни, които го характеризират като институт и като школа за управление. То обработва информацията, програмира дейността на първичната партийна организация и е органът, който взема ръководно решение. Търсейки отговор на въпроса, как да повишим ефективността на партийното ръководство, ние всъщност поставяме и проблема за обработката на информацията, за формулирането на решението. А това означава да разглеждаме **управленческата дейност на първичната партийна организация и като информационен процес.**

През последните месеци тези въпроси станаха предмет на обсъждане за комунистите от учрежденската партийна организация в окръжния народен съвет в Пловдив. Те все повече осмислят информацията, решението и контрола от гледна точка на техните управленчески функции. Обсъждайки подготовката, организацията и проверката на изпълнението на своите решения, първичната партийна организация при отдел „Финанси" стигна до извода, че научно обоснованото решение може да се вземе само на основата на определена информация. Тази информация „осведомява" партийното събрание за състоянието на обекта, върху който партийната организация осъществява известно въздействие. Оказа се, че слабото звено са именно **набирането и анализът на информацията.** Разбира се, тя играе спомагателна, а не главна роля, но доколкото управлението е една от главните страни на партийното ръководство, в никакъв случай не може да се подценява нейното значение.

В повечето партийни организации съществуват някои по-нови, положителни тенденции в събирането на познавателна информация. Чрез нея както учрежденският партиен комитет, така и първичните партийни организации се стремят да получат всички необходими материали, които да разкриват стила на работата на ръководителите на колектива (в конкретния случай на отделите), взаимодействието между управляващи и управлявани като основно социално отношение, от което зависи до голяма степен и психологическото равновесие.

Събира се също информацията за структурата, за организацията на обекта на управлението (а той всякога за Партията е човешки колектив). Това дава възможност да се прецени какви решения, предписания, препоръки са нужни за обекта на управлението. Ето защо партийните организации сега обръщат голямо внимание и на подготвителната работа. Те възлагат задачи на своите членове да извършват про-

Digitized by Google

учване. Участието на комунистите в събирането на необходимата информация има значение не само за вземане на научно обосновано решение, но и за школуването на партийните членове във всички етапи на управленческата дейност.

Доскоро се смяташе, че анализът на фактите е задача само на партийните бюра. Сега се преодолява постепенно и този недостатък, макар че трудно се напипват пътищата и формите. Същността на работата при изучаването на един проблем е анализът на състоянието, откриване на пътищата за неговото изменение. Но преработката на събраната информация не е чисто логически обективен процес.

Нужно е логическата обработка на информацията да се пречупва през основните принципи, върху които се изгражда партийният живот. Познавателната обработка отделя същественото от несъщественото в полученото сведение, съпоставя едни данни с други и по такъв начин предава по-голяма обективност на информацията.

От гледна точка на теорията на управлението да се обработи информацията означава да се трансформира тя в управленческо решение. При този процес най-съществен момент, на който придават голямо значение и учрежденският партиен комитет, и първичните партийни организации, е **съобразяването с решенията на по-висшестоящите органи** и особено с постановките, дадени от X конгрес. За да бъде правилно формулирано партийното решение, прието от събранието, то трябва да се основава не само на информацията, която дава знания за конкретните неща, но да се съобразява и с указанията, решенията, постановленията на най-върховните органи, които синтезират в себе си и опита, и знанието на цялата Партия.

Създаването на по-стройна система за **участие на членовете в управлението** повишава тяхната активност. Като се включват в особено важната дейност — трансформирането на познавателната информация в регулираща (в подготовката на решението), повишава се техният опит и умение да управляват. Сега главно ударението се поставя на двата основни момента: а) правилно да се определи и формулира целта, която трябва да се постигне с дадено решение, продиктувано от констатираното несъответствие между състоянието на процесите и изискванията на обективната необходимост и б) да се отчитат вътрешните и външни фактори, от които зависи решаваният въпрос или които характеризират условията, в които протичат самите явления. Поради комплексния характер на явленията в политическата сфера и многообразието на условията, в които те протичат, логично е разбирането да се обсъждат различните варианти на решение в събранията на първичните партийни организации. Партийният секретар Русинов например споделя: „Обсъждането на различни варианти утвърждава творческия подход на партийните членове в ръководната дейност на учрежденския партиен комитет и първичните партийни организации. На самото събрание възниква необходимостта да се докаже предимството на едно решение над друго, задача съвсем не лека. На помощ идва и критиката, която използва тези алтернативи за намирането на допълнителни съображения за решението. Така вземането на решението е плод на гореща дискусия и съдържателна критика. Това са моменти, които са твърде показателни за сериозността на една партийна информация."

От теорията на управлението е известно, че научно обоснованото ръководство включва и програмата на управлението. Вярно е, че за да въздействува върху ръководените от нея обекти, за да бъдат те приведени в ново състояние, партийната организация използва решението, прието от партийното събрание. Но привеждането на обекта в ново състояние не може да се постигне изведнъж. Целта на решението не може да се реализира мигновено. Тя се постига постепенно, често пъти

Digitized by Google

въздействието върху изпълнителите се предава последователно, ритмично. Преди в живота на партийните организации това ставаше обикновено интуитивно, без **да се следва логиката на развитието на обекта на управлението, на изпълнителите,** без да се отчитат особеностите, състоянието на тези, за които се отнася решението. Не е важно само да се изработи едно или друго решение, важното е в каква последователност то ще се реализира, кога, как, чрез какви средства ще действува партийната организация. Това наложи да се измени и подходът при планирането в цялата учрежденска организация в окръжния народен съвет. Месечните и тримесечните планове стават програма, която отразява потребностите за хармоничното развитие на организацията. В този си вид като програма планът представлява поредица от решения, които в дадения интервал от време следва да се изпълняват. От друга страна плановете на първичните партийни организации включват и въпросите, които тепърва ще се поставят на обсъждане.

Така **планът** вече не е просто **израз на целенасочената дейност** на партийната организация. Той все повече и повече се трансформира в **средство за програмиране на самия управленчески процес,** т. е. на ръководната дейност на партийните организации.

Реалният проблем в случая е дали този стил разкрива по-големи възможности за активизиране на партийните членове и за превръщане на партийните събрания действително и в школа за управление за комунистите?

Събранията на първичните партийни организации изпълняват ролята на школа за управление, ако в стремежа да се получи по-голямо количество познавателна информация не се затварят и естествените канали, каквито са критиката и проверката на изпълнението.

Критиката (става дума за принципната критика) посочва преди всичко изоставането от потребностите на развитието. Тя съдържа информация и за несъответствието между методите на ръководство и изменилите се условия. Тази информация е не само оценка за ръководния орган на Партията, но и позитивен отговор на това какви мероприятия следва да се изпълнят, за да се постигнат целите на политическото ръководство. Освен това принципната критика съдържа информация за такива явления като самодоволството, консерватизма, бюрократизма, които непосредствено са свързани с управлението. Тя може да се определи като оценъчна информация. Оценъчната информация, дадена чрез критиката на отделния член, встъпва като самоинформация за ръководната дейност на партийната организация и играе роля за саморегулирането.

Както посочва Маркс, критиката може да измени само възгледите за определени обстоятелства, но не и самите обстоятелства. С други думи, критиката на партийното събрание от гледна точка на управлението играе **двояка роля.** От една страна, с нейна помощ може да се въздействува върху управляваната система, да се изисква ново поведение. И от друга страна, с помощта на критиката се влияе върху съзнанието на отделния комунист. По такъв начин тя е необходим момент, за да функционира партийното събрание не само като управляваща и самоуправляваща се, но и като обучаваща система по отношение на партийните членове. В процеса на управлението и самоуправлението тя повишава тяхната съзнателност.

Контролът и проверката също служат за самоинформация на партийната организация. Проверката има за задача да осигури обратна информация за изпълнението на решенията, за ефективността на партийната дейност.

Без да навлизаме в разбор на всички проблеми, които могат да

Digitized by Google

стапат обект на самостоятелен анализ, трябва да отбележим, че те имат голямо значение за разбирането на отговорността, която носи всеки партиен член за правилно осъществяване на ръководната роля на партийната организация. **Участвувайки в проверката на изпълнението, упражнявайки правото си на критика, разсъждавайки при вземането на решението, комунистът се формира като субект на управлението.** Той може да усвои политическата ръководна дейност, когато лично участвува в нея. Липсва ли действието, прякото участие, усвояването на управлението става невъзможно.

Безспорно партийното ръководство е колективно дело, но това не означава, че отделният член е само съзерцател или просто механически изпълнител. **На партийното събрание той става действуваща фигура.** Затова и събранието е мястото, където става формирането не само на организационни навици на комунистите, но на него те се учат да управляват и практически прилагат придобитите умения. А това при своевременните условия е насъщна потребност на хармоничното развитие на всеки комунист, за повишаването на неговата партийна култура и за израстването му като политически деец.

* * *

Постиженията на общата теория на управлението дават по-голяма възможност на партийните органи в това число и на партийното събрание да развиват и обогатяват съдържанието на информацията, решението и планирането в ръководния процес.

Тези постижения могат да се използват само подчинени на принципите на партийно ръководство, благодарение на които Партията функционира едновременно като висша социална система на политическо ръководство и система на обучение и възпитание.

Digitized by Google

СЛАВНА ДАТА В ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ

СТЕЛА ДИМИТРОВА

Военно-фашисткият преврат, извършен на 9 юни 1923 година у нас, изменя съществено политическата обстановка в страната. На власт дойде крупният капитал, най-реакционната и контрареволюционна сила на буржоазията. Превратаджийското правителство на Ал. Цанков установи кървав терор. След като разгроми Земеделския съюз, то насочи своите удари към Комунистическата партия. Фашистките банди започнаха да нападат събранията и клубовете на БКП, да арестуват комунисти и да им нанасят побоища. Въведе се цензура на комунистическия печат. Издаваха се стотици присъди над работници и селяни, участвували в Юнското въстание. Трудещите се бяха подложени на постоянни заплахи, арести и присъди.

Същевременно капиталистите подеха на широк фронт настъпление срещу икономическите придобивки на трудещите се, извоювани от тях в тежки и продължителни борби. Започнаха да намаляват работната заплата с 20—30 на сто, да увеличават работния ден на 10—12 часа, да изхвърлят на улицата хиляди работници, повишаваха цените на предметите от първа необходимост.

Фашистката власт отнемаше придобивките и на селяните, спечелени през управлението на Земеделския съюз. Собствениците на земите, които правителството на Ал. Стамболийски беше конфискувало и раздало на бедните селски труженици, побързаха не само да ги вземат обратно, но и заграбваха реколтата, посята върху тях. Селскостопанските произведения започнаха да се изкупуват от селяните на крайно ниски цени. Загубата от селскостопанските пазари на България и външнополитическите усложнения бяха причина селските маси да чувствуват най-силно „остротата на кризата".

„Повече от всеки друг път — писа Г. Димитров през август 1923 година — днес са застрашени елементарната прехрана, съществуването и бъдещето на трудещия се български народ, на цялата трудова интелигенция и на всички некапиталистически елементи в страната, и то заради егоистичните интереси и алчността за забогатяване на едно капиталистическо малцинство".[1]

На 5—7 август 1923 година Централният комитет на Българската комунистическа партия възприе твърд курс към въоръжено въстание. „Превратът на 9 юни откри криза по въпроса за властта, изходът от която не можеше да бъде друг освен въоръженото въстание на масите в името на работническо-селско правителство... — се казва в решението. — Ето защо КП, без да пренебрегва възможностите за легалната борба, трябва да съсредоточи всичките си сили главно на **всестранната подготовка на масовото въоръжено въстание**".[2]

Партията призова работниците и селяните на оръжие в името на широка демократична платформа. Тя издигна искания за установяване на мирни и приятелски отношения с всички народи и държави, за прехвърляне на данъчното бреме върху гърба на буржоазията, за защита на работниците от експлоатацията и оземляване на безимотните и малоимотните селяни.

Политическите искания се свеждаха главно до възстановяване и разширяване на демократичните права и свободи.

Платформата на единния фронт отразяваше най-непосредствените жизнени нужди на работниците, селяните, занаятчиите и трудовата интелигенция.

[1] Г. Димитров. Съч., т. 7, Изд. на БКП, 1953 г., стр. 204.
[2] БКП в резолюции и решения, т. II, стр. 326.

Digitized by Google

В навечерието на Септемврийското въстание България беше икономически изостанала аграрна страна. Грамадното мнозинство от населението — около 80 на сто — беше селско, процентът на работническата класа, заета в индустрията и занаятите, бе незначителен. Преобладаването на огромната маса от дребни производители и недостатъчната численост и организираност на работническата класа бяха благоприятна почва за виреене на дребнобуржоазната идеология. Затова хиляди дребни производители, които искаха да запазят своето парче земя в рамките на капиталистическото общество и в същото време да се защитят от експлоатацията на едрия капитал, вървяха след Българския земеделски народен съюз. Те не се стремяха към пролетарска диктатура, но с радост биха посрещнали идването на власт на народно правителство. Наличието именно на тази огромна маса дребни производители и влиянието на Земеделския съюз сред тях бе главна особеност в революционното движение у нас в сравнение с други страни.

Тази особеност налагаше да се премине един демократичен етап в развитието на България към социализма. През този етап широките селски маси трябваше да се убедят, че могат да се освободят от гнета и експлоатацията само ако вървят в съюз с работническата класа. Този преход можеше да се извърши, ако Българската комунистическа партия правилно съчетаваше демократическата борба на селяните с борбата на работническата класа за социализъм.

Необходимостта от демократически етап в развитието на революционната борба у нас се налагаше още и от откритото настъпление на монополистическия капитал и фашизма срещу широката маса от трудещите се.

„Целият трудещ се свят — от работници, селяни, занаятчии, дребни търговци, чиновници и служащи, лекари, адвокати, инженери, професори, запасни офицери и дори генерали, живущи със собствения си труд — писа Г. Димитров през август 1923 година — инстинктивно чувствува грозящата него и страната опасност и търси спасение в съвместната борба за обща самозащита срещу общия враг."[1]

Своеобразие в развитието на революционния процес в България придаваше и съществуващата външна обстановка. Международното положение на страната в навечерието на Септемврийското въстание не беше благоприятно за победата и укрепването на пролетарска власт. На заседание на Централния комитет на 20 септември 1923 година Васил Коларов заяви: „Другари, международната обстановка сега е такава, че се налага да образуваме широко демократично правителство. Затова ще трябва да се отнесете към всички демократични партии: радикали, широки социалисти и др."[2]

Българската комунистическа партия считаше, че работническо-селската власт не представлява форма на пролетарска диктатура, нито я разбираше като обикновена буржоазно-демократична власт. Победоносната въоръжена борба на работниците и селяните през септември 1923 година трябваше да доведе до възтържествуването на нов тип революционна, демократична власт на работниците и селяните под ръководството на пролетариата в лицето на техните политически организации, на първо място Комунистическата партия и Българския земеделски народен съюз. Това ясно личи в писмото на БКП до Централния комитет на Социалдемократическата партия (от 8 септември 1923 година), в което се апелира за съвместна борба в името на „работническо-селско правителство, което, без да изменя самите основи на днешната обществена система, ще бъде в състояние да осъществи напълно посочените искания, да създаде една истинска работническо-селска демокрация и да разчисти пътя за осъществяване на социализма и комунизма."[3]

Партията разбираше работническо-селската власт като етап към победата на социалистическата революция. Фашистката власт трябваше да бъде смъкната, за да се „тласне напред общественото развитие към пълното освобождение на народа и страната от игото на капитализма"[4].

Като възприе политическата линия на борба за установяване на работническо-селско правителство, а след това и на класова пролетарска диктатура, Партията реши по новому и въпроса за съюзниците на пролетариата. Преди всичко тя развиваше значителна дейност за сплотяване на трудещите се в единен фронт против фашистката власт. В решението на Централния комитет от 5—7 август 1923 година ясно се казва: „В политическо отношение Партията е длъжна да образува единен фронт на трудещите се маси от града и селото против бруталното настъпление на капитала... За тази цел Партията ще се обърне към всички масови организации — политически и икономически — на пролетариата и малоимотните граждани и селяни; към Земеделския съюз, Социалдемократическата партия, Занаятчийския съюз, Общия синдикален съюз, кооперациите и организациите на анархо-комунистите."[5]

За изясняване същността и задачите на тактиката на единния фронт важна роля изиграха бележитите статии на Георги Димитров за единния фронт, публикувани във в. „Работнически вестник" през август и началото на септември 1923 година.

Партията започна да прилага правилно тактиката на единния фронт. Тя разгъ-

---

1 Г. Димитров, Съч., т. 7, Изд. на БКП, 1953 г. стр. 212.
2 Сб. „Септември 1923 г.", Спомени, С., Изд. на БКП, 1953 г. стр. 10—11.
3 БКП в резолюции и решения, т. II, стр. 404.
4 Г. Димитров, Съч., т. 7, Изд. на БКП, 1953 г., стр. 212.
5 БКП в резолюции и решения, т. II, стр. 327.

Digitized by Google

на борба за организиране съвместен отпор на всички политически организации на трудещите се против общия враг. Постигна съгласие с борческите среди на Българския земеделски народен съюз за съвместна борба против фашизма, за установяване на революционна работническо-селска власт. В срещата на представителя на ЦК на БКП Иван Пашов с Петко Д. Петков, който след 9 юни беше поел ръководството на обезглавения Земеделски съюз, и Цвятко Аврамов, преставителите на БЗНС заявиха: „За нас друг изход няма, освен рамо до рамо и ръка за ръка да вървим с Комунистическата партия в борбата за сваляне на фашистката власт. Убедихме се, че ние сами не можем да държим властта; властта можем да държим само съвместно с работниците и Комунистическата партия."[1]

Българската комунистическа партия се обърна към Социалдемократическата и Радикалната партия за единодействие в борбата против фашисткото правителство на Ал. Цанков, за изпращане на свои представители в революционните комитети и пр., макар че двете организации поддържаха властта на „Демократическия сговор". През август 1923 година в писмо до ръководството на Социалдемократическата партия БКП писа: „Съгласни ли сте да се борите съвместно с нас против настъплението на капитала, който заплашва най-жизнените интереси на трудещите се маси, против капиталистическата реакция и фашизма, които застрашават политическите им права и сигурността на живота им, и най-после за създаване на единно работническо-селско правителство като изразител на волята и защитник на интересите на огромного мнозинство от българския народ."[2]

Вместо да приемат подадената им братска ръка за единна борба, водачите на Социалдемократическата партия с рядко самодоволство разтръбиха, че предложението на Комунистическата партия за единен фронт на труда потвърждавало правото на тяхната тактика за класово сътрудничество и дори оправдавало общоделствуването им с реакционните буржоазни партии. Дейците на Партията обаче осуетиха техния опит за грубо извращение на идеята за единен фронт, за смесването и уеднаквяването ѝ с реформистката тактика на класовото сътрудничество. Георги Димитров писа, че Комунистическата партия не прави концесии с големите програмни цели на своята борба. С това, че предлага обединение на демократическите сили в единен фронт, тя ни най-малко не накърнява своята независимост, а не желае да се лишават от самостоятелност и да напускат своите програмни цели и партиите на социалдемократи, земеделци и радикали.[3]

В основата на единния фронт, утвърди Георги Димитров, лежи идеята за непримиримата класова борба между труда и капитала, за непримиримостта на трудещите се маси към буржоазията по въпросите на тяхното съществуване, за техните политически права и свободи. Единният фронт на труда, казва Г. Димитров, е форма на проявление на класовата борба между труда и капитала и е в пълна противоположност на идеята за класовото сътрудничество. Тактиката на единния фронт освобождава народните маси от политическото влияние и зависимост на капиталистите, води до изолирането им от тях и разчиства пътя за победата на социалистическия обществен строй.

Ръководителите на Социалдемократическата и Радикалната партия отказаха да участвуват в единния фронт. При това положение, изтъкваше „Работнически вестник", за членската маса на тия организации не остава нищо друго, освен да дадат път на десничарските си водачи и да се ориентират към сближение с трудещите се в страната.

На 22 август Централният комитет на БКП изпрати окръжно до партийните ръководства с подробни указания за изграждане на единен фронт със земеделските организации, с организациите на социалдемократите, с реформистките синдикати, кооперативните дружества и с неорганизираните трудови хора от града и селото.

За военната подготовка на въоръженото въстание партийното ръководство създаде военно-технически комитет с четири секции: пропаганда и организация в армията; въоръжаване; организационно-мобилизационна; оперативна. Военнотехническият комитет свика конференция на окръжните секретари и представителите на окръжните комитети, на която обсъди общия план на въстанието и набеляза мероприятия за подобряване организацията и въоръжението на кадрите в окръзите.

Навред из страната започна трескава подготовка. Изградиха се пет военно-революционни области начело с революционни комитети. Изработиха се планове за военните действия, приведоха се в готовност наличното оръжие и взривните материали. Напрежението растеше. Кървавото стълкновение ставаше неизбежно. На 12 септември 1923 година фашисткото правителство премина в открито настъпление против Комунистическата партия. Арестува над 2000 дейци на Партията и профсъюзите. За щастие повечето от членовете на Централния комитет успяха да се укрият. В заседанието си от 20 септември мнозинството от Централния комитет определи деня на въоръженото въстание — 22 срещу 23 септември, и провъзгласи, че „Целта на въстанието е да се свали узурпаторското правителство на Цанков, дошло на власт чрез военно-фашисткия преврат на 9 юни, и да се установи работническо-селско правителство"[4]. Назначи и главен военно-революционен комитет за ръководство на въстанието в със-

[1] Сб. „Септември 1923 г.", Спомени, стр. 9.
[2] БКП в резолюции и решения, т. II, стр. 397.
[3] Г. Димитров, Съч., т. 7, Изд. на БКП, 1953 г., стр. 240.
[4] БКП в резолюции и решения, т. II, стр. 331.

Digitized by Google

тав: Васил Коларов, Георги Димитров и Гаврил Генов.

На 23 септември пламъците на въстанието обхванаха родната земя.

Пръв се вдигна Мъглиж (Казанлъшко). Още на 13 септември вечерта бойните въстанически групи превземат селото. Въстава народът и в Старозагорско, Новозагорско, Чирпанско и Казанлъшко и води единични битки с въоръжения до зъби противник. Установили работническо-селска власт в по-голямата част на Старозагорска околия, на 19 срещу 20 септември въстаническите отряди се насочват към града. Заедно с градските революционни отряди бойните смело атакуват жандармерийските казарми, гарата и други важни обекти. Вдигат се масите и в Новозагорска околия, завземат властта и изпращат помощни отряди да се сражават за овладяването на града. Той обаче вече е успял да вдигне червеното и оранжево знаме на победата.

Чудеса от храброст проявяват въстаналите работници и селяни в Северозападна България. В 3 часа сутринта на 23 септември отряд от 200 бойци начело с Христо Михайлов в решителна атака превзема Фердинанд (сега Михайловград). Фашистите са обезоръжени и арестувани; революционният комитет обявява събарянето на сговористката и установяването на антифашистката власт. Населението посреща с небивала радост свободата. „След победата градът придоби тържествен вид. Трудещият се народ, изпълнил улиците, бурно изразяваше своята радост"[1], пише Асен Греков. На призива на околийския работническо-селски комитет да се окаже въоръжена помощ на новата власт се отзовават почти всички годни да носят оръжие.

Същият ден цяла Фердинандска околия се е вдигнала на решителна борба и властта е преминала в ръцете на въстаналия народ.

След постигнатата грандиозна победа във Врачански окръг е образуван окръжен революционен комитет с център гр. Фердинанд. Още на 23 септември комитетът излиза с призив към трудещите се в окръга. В него гордо обявява: „На 23 този месец организираните работници и бедни селяни се стекоха масово на зова на Комунистическата партия и Земеделския съюз и се хвърлиха в дивен героизъм и ненадмината пожертвователност във великата борба против народните душмани. Правителствената банда е свалена, и в героизма и солидарността на трудещия се народ се издига гордо знамето на работническо-селското правителство."[2]

Окръжният революционен комитет веднага установява връзка с представителите на Българския земеделски народен съюз и постига разбирателство по всички въпроси на разгорялата се антифашистка борба.

В непрекъснати кървави сражения с числено превъзхождащия я враг работническо-селската армия завзема почти целия Северозападен край на родината, който става център на Септемврийското въстание. Тук то взема масов, почти повсеместен характер и се ръководи от Васил Коларов и Георги Димитров.

Ожесточени боеве се водят за гр. Берковица и гара Бойчиновци. Под силния напор на храбрия народ озверените фашистки части се пръскат при гарата. Изтръгнатата блестяща победа от въстаналите маси е ознаменувана с масов ентусиазиран митинг.

Във Видински окръг най-голям размах приема въоръжената борба в Ломско, където народът се вдига още на 22 септември вечерта. Почти във всички 35 села властта е взета без бой. Създадените революционни комитети от комунисти и земеделци мобилизират членовете на БКП и БЗНС и формират революционни отряди. Придвижвайки се към града, в революционната армия се вливат въодушевени трудови маси. В боевете около Лом участват към 4500—5000 души, от които само от 5 до 8 на сто са въоръжени; останалите действуват с брадви и вили.

Същевременно към определените пунктове се съсредоточават и бойните групи от Лом. С невиждано себеотрицание въстаниците атакуват в продължение на четири денонощия силно въоръжения и барикадиран в казармите неприятел. Славни подвизи извършва в тези напрегнати дни отрядът на легендарния поп Андрей.

В редица градове и голям брой села от други райони на страната въстанието също е масово. На разсъмване на 23 септември бойните групи в гр. Мехомия (сега Разлог) заемат определените им позиции до казармите, откриват огън и ги превземат. След падането на казармите въстаниците овладяват без съпротива града.

В кървави и тежки боеве самоотвержено се сражават и въстаниците от Пазарджик на гара Саранбей. Значителен революционен отряд смело напада Бургас. Храбро сражавайки се, въстаналият народ за кратко време овладява Ихтиман, гара Костенец и село Долна баня.

Въстанието обхваща селата на Разложко и още до 23 вечерта във всички тях, с изключение на Якоруда, е установена новата власт. Пламва и се развива и в селата на Пазарджишка и на Грудовска околия. В Търновски, Бургаски, Варненски, Кюстендилски, Софийски, Шуменски, Хасковски и Плевенски окръг въстават отделни селища. Единични въстанически действия има и на други места в страната.

София обаче не въстава, защото фашистката власт разкрива военно-революционния комитет и още на 21 септември успява да го разгроми.

В онния градове и села, където фашистката власт е пометена от въстаналите маси, са създадени революционни комитети като органи на работническо-селската власт. Тези комитети държат цялата местна власт в ръцете си. Те поддържат реда, арестуват отявлени народни врагове, разоръжават ги

---

[1] Сб. „Септемврийци за септември", т. I, С., БКП, 1963 г., стр. 28.
[2] ЦПН, ф. 229, необработени документи.

Digitized by Google

и въоръжават работниците и селяните, те се разпореждат с транспорта, телефонните и телеграфните съобщения, конфискуват хранителни запаси и мелниците на капиталистите и кулаците и пр.

Макар със своите мероприятия революционните комитети да засягат част от буржоазията — нейното фашизирано крило, те не ликвидираха капиталистическите производствени отношения.

Установената в дните на въстанието в 8 града и 440 села работническо-селска власт беше власт на класови сили, които се биха против фашизма, извършваха преобразования, насочени против него, макар да имаха различни крайни цели.

„Борбата не бе за установяване на диктатура и вълворяване на съветска власт в България, както умишлено лъже днешното правителство — писаха през октомври 1923 година В. Коларов и Г. Димитров, — **а такава против вилнеещата военна диктатура и за едно широко демократическо правителство, излязло из средата на огромното мнозинство на българския народ — неговата трудеща се част.** И в течение на борбата там, дето въстаналият народ взема властта в ръцете си, нигде не бе установена съветска власт, както заблуждава правителството, бидоха учредени само общи революционни комитети на работническо-селското правителство."[1]

Септемврийското въстание беше истинско масово народно въстание. В него участвуваха и дадоха живота си хиляди хора на труда с различни политически убеждения, но с една антифашистка цел. От събраните данни за политическата принадлежност на въстаниците, съхранявани в окръжния държавен архив във Враца, се вижда, че от 43 040 въстаника 4400 са членове на БКП, 2800 — на Комсомола, 2650 — на Земеделския съюз, 85 — на Радикалната партия, 18 — на Социалдемократическата, 25 — анархисти и останалите 34 062 — безпартийни. От 42 255 въстанници селяни над 32 000 са бедни. От тях около 3000 ратаи и 15 000 селски полупролетарии.

Главна движеща сила и водач на Септемврийското антифашистко въстание беше работническата класа начело с Комунистическата партия. Селяните бяха една от движещите сили на въоръжената борба, най-близкият съюзник на пролетариата. Заедно с тях вървеше народната интелигенция и други непролетарски маси от града и селото.

* * *

В героичните дни на Септемврийската въоръжена борба работниците и селяните проявиха ненадминат героизъм и себеотрицание, но техните върховни усилия не се увенчаха с победа. Фашистките банди потушиха въстанието със страшни престъпления и нечувани жестокости.

Давайки кратка равносметка за позорното варварство на озверената фашистка върхушка, на 7 ноември 1923 година Г. Димитров писа:

„Пет хиляди комунисти и земеделци и доблестни народни синове — зверски избити; петнадесет хиляди работници, селяни, учители, свещеници и други интелигентни служители на народа — арестувани и безчовечно малтретирани и осакатявани; хиляди семейства — разорени и почернени; маса жени и девици подлагани на страшни поругавания; множество села и градове — опустошени; цялата страна — от Бургас и Стара Загора до Фердинанд и Берковица — заляна с кръв и сълзи; неописуеми жестокости и изстъпления, каквито българският народ не е преживявал в такива размери дори и през периода на петвековното турско робство..."[2]

Септемврийското антифашистко въстание претърпя поражение. Основната причина за това определи по-късно, пред Лайпцигския процес, Г. Димитров: „Аз и моята партия не бяхме тогава още **истински болшевики.** Поради това не можахме **успешно да организираме и проведем** това **историческо** народно въстание начело с **пролетариата**"[3].

Но макар и удавено в кръвта на най-добрите народни синове, то изигра огромна положителна роля за по-нататъшното развитие на Българската комунистическа партия. Много вярно другарят Тодор Живков определи неговото значение: „Великото Септемврийско въстание през 1923 година — тази чутовна епопея на българския трудов народ — показа на света, че Българската комунистическа партия е извършила прелома от теоретическото овладяване на ленинизма към неговото практическо приложение. В пламъците на Септември 1923 година се роди съюзът на работническата класа със селяните, единодействието на комунистите със здравите сили на Българския земеделски народен съюз. Септемврийското въстание — първото народно сражение против настъпващия в Европа фашизъм, утвърди ръководната роля на Комунистическата партия в борбата на трудещите се за демокрация и социализъм."[4]

Най-ярък показател за достиженията на Партията в овладяване на септемврийските поуки бе постигнатото от нея умение да овладее и ръководи масите. Като сплоти под отечественофронтовското знаме прогресивните и демократичните сили на народа, Българската комунистическа партия доведе борбата против фашизма и капитализма до социалистическата революция, победила на Девети септември 1944 година, с решаващата помощ на Съветската армия.

Българският народ ще чествува 50-годишнината от септемврийската епопея в условията на грандиозни политически, икономически и културни успехи, в областта на най-крепка дружба с народите на Съветския съюз, на социалистическата общност и с всички народи, борещи се за мир, свобода и социализъм.

---

[1] БКП в резолюции и решения, т. II, 1957 г., стр. 410.
[2] Г. Димитров. Съч., т. 7, С., Изд. на БКП, 1953 г., стр. 277—278.
[3] Г. Димитров. Съч., т. 9, С., Изд. на БКП, 1960 стр. 112—113.
[4] Т. Живков, Избр. съч., т. 8, С., Изд. на БКП, 1971 г., стр. 336.

Digitized by Google

СУХЕ БАТОР - РЪКОВОДИТЕЛ НА МОНГОЛСКАТА НАРОДНОДЕМОКРАТИЧНА РЕВОЛЮЦИЯ

На 2 февруари т. г. се навършиха 80 години от рождението на бележития син на братския монголски народ и пламенен ръководител на монголската народнодемократична революция — Демдинийн Сухе Батор.

Трудещите се не само в Монголия, но и във всички социалистически страни отбелязаха тази годишнина, защото името и делото на Сухе Батор, основателя на Монголската народнореволюционна партия, са неразривно свързани със социалистическите завоевания на Монголската народна република днес, с нейната неизменна външна политика на братска и нерушима дружба със Съветския съюз.

Неговият кратък, но бурен живот е един от ярките примери за формиране на народни вождове в условията на краха на империализма, на социалистическите и националноосвободителните революции. Процесът на идейното и политическото съзряване на Сухе Батор още веднъж потвърждава, че през епохата, открита с Великата октомврийска социалистическа революция, всеки искрен патриот, борещ се за действително освобождение на своя народ от чуждоземно иго, неизбежно и закономерно достига до марксизма-ленинизма, до необходимостта от революционно социалистическо преобразование на родината си.

Роден на 2 февруари 1893 г. в селището Урги, днешната столица на Монголия Улан Батор, в семейство на беден арат, Сухе Батор прекарва тежко детство, пълно с лишения и несгоди.

Социалната среда, в която расте младият Сухе Батор, и засилващото се под влиянието на Първата руска революция от 1905 г. националноосвободително движение против двувековното манджурско иго, както и дружбата му с руските революционни емигранти в Монголия формират неговите обществено-политически възгледи.

Освободителното движение в Монголия против господството на Манджурия доведе до обявяването на държавната независимост на страната през 1911 г. През 1912 г. Сухе Батор е призован на военна служба в младата монголска армия. Изпратен в школа за подготовка на офицери, той уповито усвоява военното изкуство и по-късно е назначен за командир на картечен ескадрон.

Китайската компрадорска буржоазия се опитва с всички средства да попречи Монголия да съществува и се развива като независима държава. В резултат на тройното съглашение между Китай, царска Русия и Монголия от 1915 г. последната се превръща в автономна на Китай държава.

През годините, прекарани от Сухе Батор в армията, противоречията между двете основни класи на монголското общество — арати и феодали, още повече се изострят. Съпротивата на народа срещу феодалния гнет намира отражение и сред войниците от автономната армия, които повеждат борба срещу жестоките управители и офицери. В тази поляризация на класовите и социални сили Сухе Батор намира своето място на страната на отрудените и двойно потиснати арати!

С хуманното си отношение към другарите и подчинените си, със своята справедливост, отзивчивост и себеотрицание той рязко се отличава от другите офицери. Смелостта, с която Сухе Батор защищава войниците от зверствата на китайските милитаристи и монголските управници, още повече го сближава с тях. Не случайно той застава начело на едно от войнишките въстания в Худжир-Булун.

Победата на Октомврийската революция е поворотен пункт в живота на Сухе Батор. Той се включва в активна революци-

Digitized by Google

онна дейност и се посвещава на освободителното дело на монголския народ в борбата му срещу империалистическия и феодален гнет.

В условията на засилващата се национална и класова борба монголските феодали, боейки се, че ще изтърват властта, отправят апел за поддръжка и помощ към различните империалистически сили. От този признак се възползували китайските милитаристи, които през 1918—1919 г. изпратили в Монголия значителни военни контингенти и с това фактически ликвидират с автономията на страната и я превръщат в провинция на Китай.

В условията на военната окупация Сухе Батор създава през 1919 г. първия нелегален революционен кръжок, който в 1920 г. се обединява с друга подобна група, ръководена от Чойбалсан. Това фактически поставя началото на Монголската народна партия, бъдещият вдъхновител, ръководител и организатор на победоносната народна революция в страната.

Подгонен от властите за нелегалната си дейност, младият революционер е принуден временно да емигрира в Съветска Русия, където с огромен интерес изучава опита на новата съветска власт и влиза в контакт с представители на Коминтерна. Завръщайки се в родината си, той умело прилага наученото в своята работа по изграждането на Партията и на партизански отряди, от които по-късно израства монголската народна армия.

В началото на март 1921 г. се провежда Първият конгрес на новата партия, по-късно от III си конгрес преименувана в Монголска народнореволюционна партия. В документите на учредителния конгрес и по-специално в приетата от него програма намират отражение революционнодемократическите идеи на Сухе Батор и неговите другари. Младата народнореволюционна партия поема историческото задължение да стане организатор и ръководител на монголския народ в борбата му за национално и социално освобождение.

Първият конгрес на МНРП избира Сухе Батор за член на Централния комитет на Партията, а по-късно на събранието на народните представители той е утвърден за военен министър във Временното народно правителство и главнокомандващ на монголската народна армия, които длъжности заема до края на живота си. На 18 март 1921 г. под неговото командуване частите на сформиращата се армия освобождават областта Маймачене от игото на китайските милитаристи. За изключително кратък срок младият и вече прославен пълководец създава боеспособна народна армия.

Така под благотворното влияние на Октомври в Монголия се слага началото на антиимпериалистическата и антифеодална народнодемократична революция.

Суверенитетът на Монголия обаче наново е застрашен от нахлулите белогвардейски банди под командването на барон Унгерн, принудени от младата Червена армия да напуснат територията на Съветска Русия. Временното правителство на Монголия се обръща с молба към съветското правителство за военна помощ за прогонването на частите на барона. Тази молба е удовлетворена и до август 1921 г. те са изхвърлени от Монголия.

Ръководителите на Монголската народнодемократическа революция — Сухе Батор и неговите другари дълбоко осъзнават, че единствената възможност да запазят страната от империалистическите хищници и китайските милитаристи е съюзът и нерушимата дружба с младата съветска държава. Едно от първите решения на Монголската народнореволюционна партия е да се изучи опитът на Болшевишката партия и на Съветска Русия. На Сухе Батор принадлежи идеята, че дружбата със страната на Ленин има решаващо значение за отстояване независимостта на Монголия.

В края на 1920 г., когато Монголия е все още под властта на китайските милитаристи, по инициатива на Сухе Батор в РСФСР е изпратена специална делегация. В установените официални контакти с органите на съветската държава, на Коминтерна и лично с В. И. Ленин монголската делегация получава значителна помощ за изясняване на непосредствените задачи на революционната организация в защита на националната независимост на страната.

През ноември 1921 г. Сухе Батор и лично участвува във втората монголска делегация, която води преговори в Москва за сключване на договор за дружба. На 5 ноември той подписа съглашението за установяване на приятелски отношения между РСФСР и Монголия. Това е първият равноправен договор, сключен от новоосвободената страна. Същият ден делегацията е приета и води разговор с В. И. Ленин. Този разговор е от изключително значение за изясняване характера и перспективите на монголската революция. Срещата изиграва много важна роля в идейното развитие на Сухе Батор и неговите съратници.

След победата на революцията в 1921 г. младият партиен и държавен деец насочва своето внимание и енергия за укрепване независимостта на страната, за осъществяване на дълбоки преобразования в политическия, икономическия и културния живот, за разработване политиката на Партията и държавата за бъдещото развитие на Монголия Той застава начело на борбата против враговете на народнодемократичната революция.

Монголската революция по своя характер и цели беше антиимпериалистическа, антифеодална, народна, съчетаваща задачите на националното и социалното освобождение.

Особено голяма роля във формирането на политиката на некапиталистическо развитие на Монголия изиграла беседата на Ленин с делегацията, ръководена от Сухе Батор.

В отговор на поставените от делегацията въпроси Ленин широко развива възгледите за възможността и необходимостта от некапиталистически път на развитие на Монголия. При това — изтъкнал той, —

Digitized by Google

главното условие, осигуряващо прехода към некапиталистическо развитие, е активната дейност на Монголската народна партия и революционното правителство, като разширяват и укрепват кооперативните форми на стопанство и сплотяват аратството около Партията и Правителството в името на икономическото и културното развитие на страната.

Ленин предупреждава още, че предстои много работа, за да може от селяните скотовъдци, които съставлявали преобладаващото мнозинство от населението, да се създаде пролетарска маса и се осигури по-нататък прехода към социализма.

Курсът на некапиталистическо развитие наложи монголската революция да премине през два етапа на развитие — демократически и социалистически.

Сухе Батор отдава всичките си сили и способности за интензивното задълбочаване на народната революция. Той поддържа инициативата за създаване на масови организации и за изменение на старите реакционни традиции и предразсъдъци, за развитието на нова народна култура.

При реализирането на тези дълбоки промени в социалния живот монголският народ и неговата революционна партия трябваше да преодоляват огромни трудности, предизвикани от невероятната изостаналост на страната.

Разширяването и задълбочаването на тези прогресивни процеси усилваше съпротивата не само на феодалите и ламите, но и на някои елементи, промъкнали се в МНРП и изразяващи интереси на експлоататорските класи, които неведнъж правят опит да изменят политическата линия на Партията, да разбият нейното единство. Сухе Батор се бори непримиримо с подобни тенденции, дава решителен отпор на техните носители, полага огромни усилия за запазване и укрепване на идейното и организационно единство на Партията, за правилното развитие на революционния процес. Коварната болест обаче го лиши от възможността да види плодовете на своя труд. Едва 30-годишен, на 20 февруари 1923 г. той почина. Неговите съратници продължиха да водят Партията и народа неотклонно по начертания път.

Осъществяването на целите на демократическия етап на революцията и пълното премахване на старите производствени отношения беше постигнато в края на 30-те години. Със завършването на антифеодалните и революционнодемократически преобразования Монголската народна република от началото на 40-те години пристъпи към изграждането на основите на социализма. Постави се началото на втория — социалистически етап на революцията с присъщите нему общи закономерности, осигуряващи победата на социалистическите производствени отношения.

Икономическата политика на МНРП и братската помощ на Съветския съюз съдействуваха за възникване и развитие на промишлеността с различните нейни отрасли — рудодобива, енергетиката, леката и хранителната промишленост и др.

През периода 1940—1960 г. общата промишлена продукция се увеличава 5,4 пъти. В края на 50-те години завърши кооперирането на селското стопанство. Широк размах доби културната революция. В началото на 60-те години напълно се ликвидира с неграмотността и се въведе всеобщо задължително начално образование за селата и непълно средно за градовете. Съществено се измени социалната структура на монголското общество. Към 1969 г. 55,4 на сто от населението са работници и служещи, а 43,5 на сто — селяни кооператори. Работническата класа стана ръководна сила в социалистическото строителство. Нова обществена сила стана класата на аратите кооператори. Възникна и се разви групата на народната интелигенция.

Монголската народна република към края на 60-те години успешно завърши прехода от феодализма към социализма, избягвайки капиталистическия стадий на развитие. В резултат на правилната политика на създадената от Сухе Батор МНРП, на упорития труд на народа Монголия се превърна от крайно изостанала скотовъдна страна в аграрно-промишлена държава. С това историческо завоевание МНРП дава своя принос в творческото развитие на революционната теория и практика.

XV конгрес на МНРП (1966 г.) очерта линията Монголската народна република да се превърне в индустриално-аграрна страна с всестранно развитие на производителните сили, усъвършенстване на социалистическите производствени отношения, повишаване равнището на материалния и духовния живот на обществото.

Убеден интернационалист, принадлежащ към ленинската гвардия на революционни дейци, след Октомврийската революция Сухе Батор свърза навеки съдбата на монголския народ със Съветския съюз. „Ние твърдо вярваме — заяви той, — че при моралната и материална поддръжка на Съветска Русия Монголската народна партия ще победи всички наши външни и вътрешни врагове и монголският народ в недалечно бъдеще ще тръгне по пътя на прогреса, ще се влее в дружното трудово семейство на цялото човечество."

Историята не само блестящо потвърди предвиждането на Сухе Батор, но тя показва заедно с това, че монголският народ под ръководството на народнореволюционната партия неотклонно върви по начертания от него път, свято пази заветите му. Монголският народ превърна дружбата със Съветския съюз, по израза на първия секретар на ЦК на МНРП и председател на Съвета на министрите Ю. Цеденбал, в „социалистически интернационализъм в действие".

В дните на славния юбилей българският народ изпраща на близкия нам монголски народ пламенен привет и пожелания за нови успехи в социалистическото изграждане на страната, за превръщането ѝ в индустриално-аграрна държава, за тържеството на делото на мира и социализма в целия свят.

Digitized by Google

СЪРЕВНОВАНИЕТО В КУБА

„Съревнованието е едно братско надпреварване. И то с каква цел? Всички да увеличават производството. Но не само това: то е едно оръжие за увеличаване на производството и също така инструмент за издигане съзнанието на масите. Това са двете страни на съревнованието, които винаги трябва да вървят заедно."

Команданте **Ернесто Гевара**

В Куба, както във всяка страна, която напредва по пътя на строителството на социализма, съревнованието е основен метод на работа, за да се импулсира ентусиазираното участие на трудещите се в изпълнението на революционните задачи, в развитието на производството и увеличаване производителността на труда, да се повишава качеството на продукцията, да се подобрява трудовата дисциплина и организацията на труда и да се повишава политическото съзнание на масите.

Началото на съревнованието в нашата страна (1961—1962 г.) съвпада със завършването на национализацията на основните производствени предприятия и създаването на държавен апарат, за да ги контролира. Министерството на индустрията, начело на което беше назначен незабравимия команданте Ернесто Че Гевара. От тази позиция Че заедно с първия секретар на нашата партия и председател на Кубинското революционно правителство команданте Фидел Кастро и координирано с Централата на трудещите се в Куба (CTC) беше най-ентусиазираният инициатор на тази дейност в нашата страна.

С първите форми на съревнование, които се прилагаха, се постигнаха някои успехи в производството и в трудещите се маси се внедри съзнанието за целите на тази дейност. Освен това благодарение на съревнованието виждахме възнаградени усилията на трудещите се, узнахме кои са най-изтъкнатите фабрики и национални герои на труда. Узнахме братството и взаимната помощ между работниците и производствените центрове, както подобава на една класа, освободена от експлоатация, която строи нов живот за себе си и за другите.

Липсата на опит, която беше налице в тази ни дейност, допринесе първите форми на съревнование да страдат от известни слабости. Указанията за съревнованието в някои случаи бяха схематични, на много места на съревнованието се гледаше като на още една административна задача.

СЪРЕВНОВАНИЕ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ДАТИ

От 1967 г. върху основата на натрупан богат опит се установи съревнование за исторически дати. Възникнало като една необходимост на революционния процес, то веднага предизвиква ентусиазма на трудещите се и пусна дълбоки корени в техните среди.

Съревнованието за исторически дати свързва съревнованието с нашите исторически традиции, с нашите борби за свобода и национална независимост. Неговите етапи отбелязват дати на нашата история и в някои случаи важни международни събития, както беше стогодишнината от рождението на Владимир Илич Ленин, чествувана през 1970 г.

В началото съревнованието за исторически дати се делеше на четири етапи, които завършваха на следните дати: Първи януари — Ден на националното освобождение: Първи май — Международен ден на труда; 26 юли — Ден на Националното въстание; 8 октомври — годишнина от смъртта на героичния партизанин команданте Ернесто Гевара. Бяха установени и специални трудови кампании: кампания за Хирон, за да се чествуват падналите в защита на революцията против коварното нападение на североамериканския империализъм и предателите на родината; и кампания от 8 до 28 октомври, за да се отдаде заслужена почит на командантите Камило Сиенфегос и Ернесто Гевара.

За всеки един от споменатите етапи синдикалните секции, координирано с Партията и административните ръководства във фабриките, изработваха свои планове за работа. Предприятията, които изпълняв

Статията е написана специално за сп. „Партиен живот".

Digitized by Google

ха своите обещания за дадения етап от съревнованието, получаваха съответен орден. Тези, които завоюват 4 ордена, получаваха знаме „Герои на Монкада" — една от най-много ценените от работниците награди.

За да се запази това знаме, е необходимо предприятието да продължава да се съревновава и да полага по-големи усилия от тези, които е полагало, за да спечели знамето. Тези от наградените предприятия, които успяват да задържат знамето в продължение на две години, получават още по-висока награда, а именно: предприятието се обявява за „Предприятие на героични традиции".

Сега с цел да се подобри организацията на съревнованието за исторически дати етапите са намалени на два: Първи януари и 26 юли, като знамето се дава на предприятия, които последователно спечелят двата ордена.

В началото на всеки съревнователен етап синдикалните секции в предприятията, ръководейки се от указанията, дадени от националното ръководство на дадения синдикат, изработват предварителен план, координирано с партийната организация и административното ръкогодство. Този план се обсъжда от комисиите по съревнованието на по-горните ръководства.

Комисиите обсъждат тези предварителни планове и посочват онези неща, които според тях и в зависимост от извършеното в по-предишните етапи на съревнованието трябва да се изменят или пък приемат предварителните планове изцяло. След като предварителният план бъде приет в по-горната инстанция, той се поставя на обсъждане от всички работници, кои то излагат своето мнение по него, и ако счетат за необходимо, го изменят. След като бъде приет, планът се превръща в основна задача на предприятието и на всички работници.

Увеличаване на производството и производителността на труда са точки от плана за съревнование, на които се придава най-голямо значение. Те са определящи при даване или отказване на даден орден. Под внимание също така се вземат и други аспекти като: повишаване на културата, техническата и политическата квалификация, защита и хигиена на труда и др.

До 26 юли 1971 г. 7909 предприятия благодарение на техните усилия са получили знамето „Герои на Монкада" и от тях 2625 бяха „Предприятие на героична традиция". Взети общо, тези предприятия имат 470 620 работници.

Тези успехи се дължат на добрата организация на съревнованието, която до голяма степен се базира на даване публичност на постигнатите успехи, разпространяване на положителния опит, сравнение на резултатите, за да се определя кои напредват, кои изостават и кои се нуждаят от помощ, за да подобрят своята работа.

Пропагандирането на съревнованието, както сочеше Ленин, поддържа ентусиазма на трудещите се, които участвуват в него, спомага нови работници да се включват в него, събужда интерес към съревнованието и го превръща във важен въпрос за целия народ.

КАК ПАРТИЯТА СЕ ГРИЖИ ЗА СЪРЕВНОВАНИЕТО?

Нашата партия отделя специално внимание на съревнованието. Тя го оглавява и ръководи във всички предприятия и на всички равнища. Нашата партия вижда в съревнованието основен метод, чрез който се подтиква осъществяването на основните задачи, целите увеличат изоставаните и се постигат добри резултати на всяко място, общ подем. Първичните партийни организации в предприятията гледат на съревнованието за исторически дати като на една от основните техни задачи.

Първичните партийни организации ориентират синдикалните секции в изпълнението на техните отговорности, подпомагат ги да организират всички задачи, включени в съревнованието, с което се гарантира да се постигнат поставените цели в съревнованието при необходимото качество и в съгласие с указанията на дадените национални синдикати.

В „ГОДИНАТА НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ"

1972 г. беше наречена „Година на социалистическото съревнование". През тази година завършва укрепването на синдикалното движение, започнало през 1970 г. Създаването на синдикати по отрасли на промишлеността ще повиши силата на работническата класа да расте до равнище, какъвто никога не е достигано в нашата страна. На работниците принадлежи задачата да създадат със своя труд материалните блага, от които се нуждаят. И тези блага ще ги имаме само като увеличаваме производителността на труда.

В своята реч на 1 май 1971 г. първият секретар на нашата Партия командант Фидел Кастро, засягайки непосредствените задачи, които кубинското синдикално движение трябва да осъществи, отбелязва следното: „Сега трябва да организираме битката, вече една по-дълготрайна, по-трудна битка. Тя трябва да се организира сред работниците. Това е битката за производителност на труда, битка за използване на работното време, битка за правилно използване на човешките ресурси. Не е достатъчно да включим на работа всички. Не ще постигнем нищо, ако ги включим и не използваме тяхната енергия; не ще постигнем нищо, ако ги включим и не оползотворяваме работния ден; не ще постигнем нищо, ако ги включим и понижим производителността на труда; не ще постигнем нищо, ако ги включим на същото равнище на производителност на труда, каквото сме имали по-рано... Въпросът за производителността на труда отсега нататък трябва да заеме първото място между задачите на политическото и икономическото развит

Digitized by Google

тание на работниците, първо място, що се отнася до проблема за развитието на съзнанието на нашите трудещи се."

Поради това битката за увеличаване производителността на труда се превръща в първостепенна задача на Партията и синдикалното движение във връзка със съревнованието по случай различните исторически дати.

Успехите, постигнати досега, ентусиазмът на нашите работници, участвуващи в съревнованието, позволяват да отбележим, че работническата класа ще отговори с готовност и ще постигне нови успехи.

В своята реч по повод VII годишнина от нападението на президентския дворец на 13. III. 1964 г. първият секретар на нашата Партия отбеляза, че съревнованието „изкарва наяве най-добрите качества на човека, достойнството, революционния плам, честта на революционера. И тази неоспорима истина е важна за всички революционери, които днес под ръководството на Партията със своите усилия и твърдост строят социализма в нашата страна.

Едуардо ФЕРНАНДЕС,
журналист от сп. „Милитанте комуниста"

ПОЛЕЗНА ФОРМА ЗА ОБУЧЕНИЕ

Семинарите са едно от хубавите форми на помощ, които периодично се провеждат с членовете на бюрото и сътрудниците на централната контролно-ревизионна комисия, с председателите и заместник-председателите на контролно-ревизионните комисии. Освен това, особено след Десетия партиен конгрес, когато редица комисии натрупаха значителен практически опит, той широко се обобщава и прави достояние на всички комисии.

Да се помогне днес, след Декемврийския пленум на ЦК на БКП, с оглед комисиите да отговорят по-добре на големите изисквания, бе задачата на проведения наскоро седмичен семинар. Целта беше да се запознае този отред от партийни дейци с основни актуални проблеми, върху чието решаване сега се съсредоточават всички сили на комунистите, на останалите трудещи се.

Широко и подробно пред семинара бе развита темата „Борбата с идеологическата диверсия" от **Ангел Цанев** — кандидат-член на Политбюро на ЦК на БКП. Лекцията бе изпъстрена с обилен и разностранен фактически материал, който ярко илюстрира формите, методите, пътищата, чрез които прониква, макар и през задната врата, идеологическата диверсия. Непробиваема броня срещу напъните на империалистическите централи са социалистическата ни действителност, творческият подем на хората, високото гражданско съзнание. Това обаче не означава да проявяваме търпимост, да се примиряваме с открити и прикрити прояви на идеологическата диверсия. Напротив, нужна е висока бдителност, решителни мерки за отпор и настъпление.

„Партийната организация — ръководно ядро на трудовия колектив и повишаване отговорността на контролно-ревизионните комисии" бе темата на лекцията, изнесена от **Петко Русев** — главен редактор на сп. „Партиен живот".

Жив интерес предизвика изложението, което направи проф. **Иван Илиев** във връзка с решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Конкретно и ясно, дълбоко аргументирано и всестранно той обоснова голямото практическо значение за Партията и народа за изпълнението на Декемврийската програма.

Редица от изнесените лекции пред семинара бяха най-непосредствено свързани с мястото, ролята и задачите на контролно-ревизионните комисии. Такива бяха например лекциите: „Педагогическите моменти в партийната работа" от проф. **Гено Цонков**; „Усъвършенстване на системата за регистриране, справки и анализ на партийните наказания" от **Кирил Александров**, „Изучаването на социалната психология в партийната работа" от **Вера Михайлова**; „Социалистическата законност в светлината на решенията на Десетия конгрес на БКП" от **Димитър Фиданов** и др.

Разясненията, които направи др. **Ефтим Тимев** по някои актуални въпроси на съвременното международно положение, проф. **Никола Стефанов** по програмно-целевия подход в управлението и планирането бяха полезни и оставиха дълбока следа в съзнанието на участниците в семинара.

В заключителното си слово **Стоян Караджов** — председател на Централната контролно-ревизионна комисия на Партията, ясно очерта задачите, които стоят за решаване сега, след Декемврийския пленум на ЦК.

Запрян ТАШЕВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ОБЩЕСТВЕНАТА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА И ИЗГРАЖДАНЕТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО

Петър Мастиков

В книгата се прави изследване на взаимната връзка и зависимост между повишаването на обществената производителност на труда и жизненото равнище на народа през етапа, когато се изгражда развито социалистическо общество. Авторът разглежда условията и факторите, които обуславят бързия растеж на обществената производителност на труда, спира се и на проблема за правилното обвързване на трудовото възнаграждение с постигнатия успех във всенародното съревнование за висока обществена производителност на труда.

МЕЖДУНАРОДНАТА 1972 ГОДИНА

Сборник

Това е последната, 12-та книжка на ежемесечната библиотека „Международна политика" на Партиздат. В нея колектив от журналисти и специалисти по международните въпроси запознават читателя с най-новите моменти в съветската външна политика, миролюбивия външнополитически курс на нашата страна, развитието на социалистическата икономическа интеграция и интеграционните процеси в Общия пазар, с работата на XXVII сесия на ООН, резултатите от изборите в САЩ и ГФР, с положението във Виетнам и в Северна Ирландия.

ЕВРОПЕЙСКАТА СИГУРНОСТ

Проблеми, принципи, перспективи

Димо Камбуров

Авторът осветлява огромната положителна роля на страните от Варшавския договор, на комунистическите партии и другите демократични сили в подкрепа на усилията за свикване на общоевропейска конференция и осигуряване на по-благоприятен политически климат на европейския континент. На основата на богат фактически материал се разобличава политиката на крайно милитаристичните среди в НАТО, насочена към задържане процеса на нормализация и разширяване на сътрудничеството в Европа.

СПЕЦИАЛНО ПОДЕЛЕНИЕ

Вадим Кожевников

В тази повест, както и във втората — „Пьотр Рябинкин", обединена с нея под общото заглавие „Специално поделение", В. Кожевников разглежда по новому събитията, преживявани през Отечествената война и в следвоенния строителен период, осмисля ги от позициите на работническата класа. Авторът прави оценка на всяко явление от гледна точка на морала именно на тая най-прогресивната класа, на нейното разбиране за хуманизма, за патриотичния и обществения дълг, за отношенията в колектива, за любовта, за другарството.

В ИМЕТО НА СВОБОДАТА

1923—1944

Илюстрованият албум на окръжния комитет на БКП и окръжния исторически музей в Перник увековечава имената и делата на героите от Пернишки окръг, загинали през периода 1923—1944 г. в борбата за освобождението на България от фашистко робство и за победата на социалистическата революция. Имената на загиналите са подредени по периоди в хронологически ред, по датите на тяхната гибел, а на изтъкнатите партийни и младежки функционери — в началото на всеки период.

Digitized by Google

ЛЕОНИД БРЕЖНЕВ

ЗА ПЕТДЕСЕТГОДИШНИНАТА НА СЪЮЗА НА СЪВЕТСКИТЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕПУБЛИКИ

Под това заглавие Партиздат пусна от печат в отделна брошура доклада на генералния секретар на ЦК на КПСС Леонид Брежнев по случай 50-годишнината от образуването на СССР, изнесен на тържественото съвместно заседание на Централния комитет на КПСС, Върховния съвет на СССР и Върховния съвет на РСФСР в Кремълския дворец на конгресите на 21 декември 1972 година.

БЪЛГАРСКА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

Документи на централните ръководни органи 1891—1899

Институтът по история на БКП при ЦК на БКП подготвя издание на документите на централните органи на Партията, което ще обхваща периода от 1891 до 1919 г. и ще се реализира в няколко последователни тома. В настоящия том първи се публикуват документите на ръководните партийни органи за периода 1891—1899 година. Това е времето, през което се формират основните идейни, тактически и организационни принципи на авангарда на българската работническа класа. Документите са подредени по хронологичен ред. Всеки има свой номер и редакционно заглавие, в което е отразен видът, името на автора, адресантът, основните въпроси от съдържанието, мястото и датата на съставянето му.

НАУЧНИ ТРУДОВЕ

на Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП (отдел «Философия»)

58

Този том на „Научни трудове" съдържа следните студии: „Формулировката на закона за единството и борбата на противоположностите" от проф. Асен Кътов, „Диалектика, генетика и биология" от Неделчо Латев, „Същност и съдържание на научно-техническата революция" от Никола Сабрутев, „Проблеми на съвременния етап на научно-техническия прогрес" от Радко Бакалов, „За същността на общественото настроение" от Наньо Стефанов, „Обективни социални предпоставки за ревизионизъм в социалистическите страни" от доц. Цвета Василева, „Съвременната буржоазна философия и критика на някои нейни обективно-идеалистически превъплъщения" от доц. Стоил Каратанчев.

Digitized by Google

20700

Цена 0,30 лева

HUSS
H/K
нелб

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

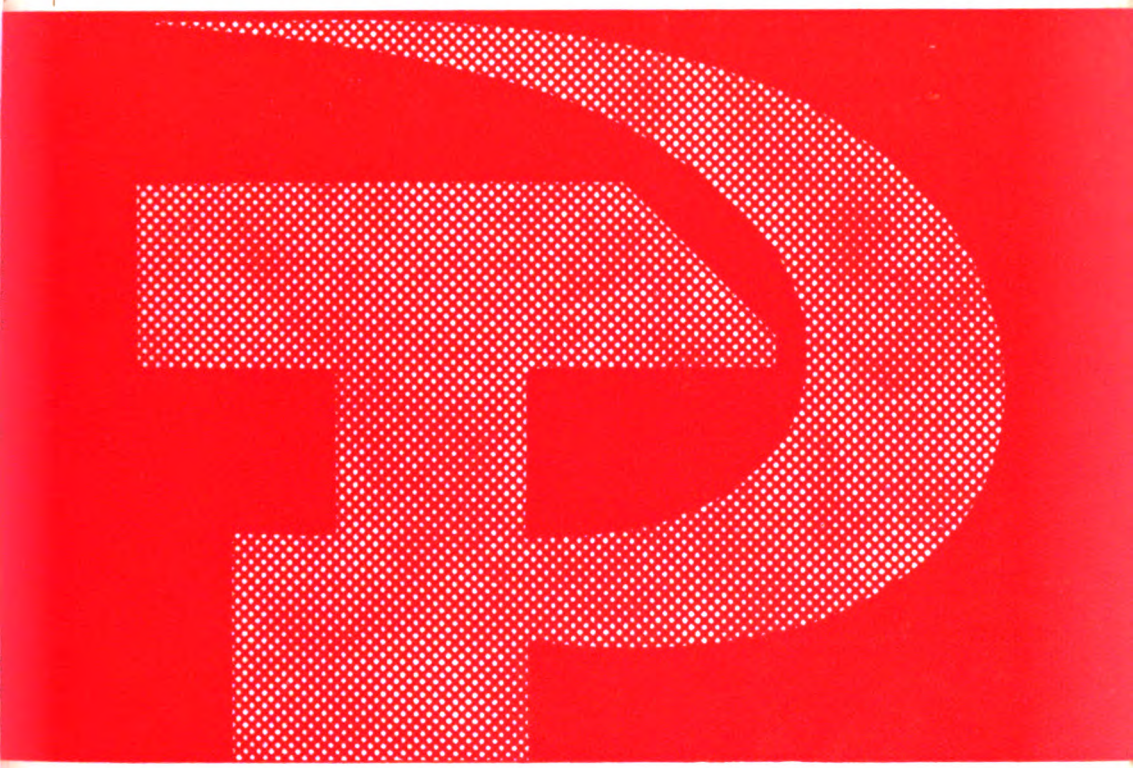

LIBRARY
JUL 5 1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

АРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, АПРИЛ, 1973 ГОДИНА 5

Digitized by Google

Digitized by Google

№ 5
АПРИЛ
1973
★
XVII
година

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Декемврийският пленум и идейно-възпитателната дейност 3

ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

Д. Станоев — Разпределение на работата в партийното бюро . . . 11
Л. Павлов — Секретарят 21
Н. Младенов — Агитпропът 28
* — Отговорникът по стопанските въпроси 34

ПИСМА ОТ ОКРЪЗИТЕ

Д. Петков — Богато всекидневие 43

КРИТИКА И КНИГОПИС

Б. Балев — Извор за вдъхновение и творчество 49

* * *

Х. Русков — Верни защитници на родната природа 54

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

К. Асенов — Партийната информация в района 59
* — По-добро търговско обслужване 64

НАША БЕЛЕЖКА

А. Огнянов — „Момчетата на...“ 65

ПРЕПИСКА С ЧИТАТЕЛИТЕ

Г. Колев — Мисли по член 12 от Устава 66

ПИШАТ НИ....

Г. Михайлов — В центъра — техническият прогрес 68

Digitized by Google

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Й. Бартолова — Важен фактор на социалния прогрес 69
И. Новаков — Новият представител на село 77
И. Стефанов — В почивния ден 80

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Г. Радов — Коса и камък 81
Х. Челебонов — Инспекторът се усмихна 85

ГЕРОИЧНА ЛЕТОПИС

Л. Трайков — Осемдесет години Кюстендилска организация . . . 87

КАКВИ Е ДЕЦА РАЖДАЛА...

С. Стоименов — Воинът на Партията Петър Атларски 92

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

И. Христов — Полезна форма за обучение; Осъществяват се критичните бележки; Разговор в партийните групи; Грижи за попълнението 94

ВЕСТИ 95

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП. Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева. Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2411. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 27. III. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

ДЕКЕМВРИЙСКИЯТ ПЛЕНУМ И ИДЕЙНО-ВЪЗПИТАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Декемврийският пленум внесе ново идейно и емоционално богатство в идеологическата дейност. Приетата комплексна социална програма е научна перспектива за развитието на основните сфери на социалистическото общество. По-конкретно тя е програма за усъвършенстване на отношенията на потребление (материално и духовно) за най-добро съчетаване на производството и потреблението, за задълбочаване социалистическия демократизъм и разгръщане на социалната активност на трудещите се, за развитие на отношенията между хората, особено в сферата на бита, за комплексно задоволяване на материалните и духовните потребности на всеки член на обществото, за всестранно културно издигане и комунистическо възпитание на личността. Реалността на тази програма се демонстрира и от постановлението за увеличаване заплатите на някои категории трудещи се, както и от приетия за 8 март документ на Политбюро на ЦК на БКП за издигане ролята на жената в общественото развитие.

ВСЕСТРАННО РАЗЯСНЯВАНЕ И ПРОПАГАНДИРАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ, КОИТО РЕШИ ДЕКЕМВРИЙСКИЯТ ПЛЕНУМ

Разясняването на всяко партийно решение сред трудещите се има непосредствено идеологическо и възпитателно значение. Допринася по-бързо и правилно да се разберат партийните идеи и мероприятия от всеки строител на социализма. Свързва Партията с най-широките народни маси, защото им разкрива, че партийната политика е истински народна, че тя няма други интереси освен интересите на народа.

Пропагандирането решенията на Декемврийския пленум сред народните маси има голямо значение за тяхното комунистическо възпитание. Социалната значимост и трайност на идеите, които развиха пленумът, определят и възпитателната им роля. Да се разбере новият подход, който Декемврийският пленум приложи при решаването на зада-

Digitized by Google

чите, свързани с народното благосъстояние, не е временно задължение. Нивото на нашето икономическо и културно развитие вече позволява задоволяването на материалните и културните потребности на населението да стане изходен пункт при разработването на прогнозите и плановете за обществено-икономическото развитие. Усвояването на това положение превъзпитава кадрите, въоръжава ги с ново разбиране за производствената дейност. Човекът с неговите нужди при новия подход още по-ярко и многостранно става пряка цел на производството. Грижата да се удовлетворят най-добре тези нужди се превръща в критерии на прогнозирането и планирането на производството. Разясняването на това положение ражда голяма **отговорност у всеки ръководен деец** в работата за задоволяване потребностите на народа.

Новият подход към задачите, свързани с народното благосъстояние, изисква още съзнателно и целенасочено да се изменя структурата на потреблението, за да се постигне органическо съчетаване на материалното с духовното начало в живота на хората. Това принципно изискване към цялата наша икономическа политика създава условия да се измени разбирането за начина на живот на немалко хора. Мнозина подхождат към живота ограничено, стремят се все по-добре да удовлетворяват материалните си потребности, а подценяват или направо пренебрегват духовното си развитие, културните потребности. Всестранното разясняване на идеята и изискването на Декемврийския пленум за комплексно задоволяване на нуждите на личността, като строго се съчетават материалните с духовните потребности, ще насочи кадрите на Партията и държавата към осмисляне на грижите за удовлетворяване нуждите на трудещите се от гледна точка на тяхното хармонично развитие като социалистически личности. Време е вече стопанските, социално-битовите и др. задачи да се решават не само съобразно икономическия им резултат, но и с оглед възпитателния им ефект. Проблемът за възпитателния ефект на стопанските, социално-битовите и други мероприятия става възлов проблем на нашата идеологическа и практическа дейност. А тези мероприятия не могат да дадат добър възпитателен ефект, ако при тяхното планиране се отчитат само материалните потребности на човека и се забравят духовните. В тази идея пленумът майсторски прилага марксистко-ленинския възглед за диалектическото единство на материалното и духовното у човека, за тяхната връзка и взаимна обусловеност. А ясно е, че това единство се обуславя от производството и възпитанието. Ролята на партийните комитети и организации тук е незаменима. Те са именно ръководящият субективен фактор, който в трудовата дейност в предприятията, в ТКЗС, ДЗС, на строителния обект и пр. ще съедини производствената, строителната, творческата, управленческата и др. работа с възпитателната, с идеологическата и обратно, ще свърже идеологическите задачи и мероприятия с производствените.

Разясняването на посоченото по-горе изискване на Декемврийския пленум сред широките народни маси най-активно ще съдействува и за възпитанието на комунистически мироглед у трудещите се, за социалистически начин на живот. Както и собственият ни опит показва, социализмът закономерно и ускорено издига материалното благосъстояние на хората. Нашата Партия винаги се е грижила за това благосъстояние, провеждала е и ще провежда политика на материално стимулиране. Тя категорично отхвърля сектантските нихилистически възгледи към заможния материален живот на хората в новото общество. Но едновременно Партията твърдо и неотклонно провежда политика за всестранно духовно, културно развитие на тружениците на социализма, високо цени духовната култура и духовните интереси у хората.

Digitized by Google

Тя винаги е воювала против еснафското разбиране на личното благополучие, което се свежда до удовлетворяване на материалните потребности и до пренебрегване на духовните. „Трябва да се подчертае — казва др. Т. Живков, — че работата на нашата Партия за повишаване на материалното и културното благосъстояние на народа няма нищо общо с еснафските разбирания за лишено от идеали материално благополучие."

Тази постановка на пленума и лично на другаря Тодор Живков, разяснена на всеки член на обществото, ще съдействува за по-бързото преодоляване на еснафските стремежи у някои хора за материално устройване, които деформират социалистическото възпитание и пречат за духовното развитие на личността. Тя ще помогне да се създаде социална среда, в която ще господствуват и ще водят напред човека и обществото високоидейните, културните (духовните) интереси. Решенията на Декемврийския пленум задължават партийните организации да положат усилия за формирането и усъвършенстуването на тези видове духовни потребности и интереси. А те могат да се създават и обогатяват само ако се направят достояние на всеки член на обществото съвременните постижения на науката и изкуството, на културата и комунистическия морал, ако се въвлекат трудещите се в непосредственото решаване на съвременните политически и културни задачи.

Голямо значение за идеологическата и възпитателната работа на Партията има пропагандирането на основните идеи на Декемврийския пленум за формирането и регулирането доходите на трудещите се, за засилване стимулиращата роля на заплащането според труда, за сближаване равнището на доходите на работниците и селяните, за реалните доходи и цените на дребно, за развитието и използването на обществените фондове и др. Идеята за размера и темповете на нарастване на минималните номинални и реални доходи, както и структурата на разходите на населението да се предвиждат и планират от гледна точка на възпроизводството на работната сила, от гледна точка на все по-пълното задоволяване на жизнените потребности на хората е не само жизнено важна за практическата работа на кадрите, но разкрива и такъв подход на обществото, на Партията и народната власт към нуждите на личността, който осигурява цялостно, комплексно решаване на проблемите за благосъстоянието на народа. Нейното дълбоко теоретическо и конкретно-приложно изясняване ще въоръжи кадрите с научно разбиране за взаимоотношенията между обществото и личността в условията на победилия социализъм. Ще ги насочи към по-цялостно и непосредствено преценяване нуждите на всеки човек. на неговото развитие и роля, ще повиши грижовността и хуманното отношение към човека. Тя носи в себе си заряда на идеологическо усъвършенстуване на възгледите на партийните и държавните кадри за социалистическия човек и за техния морален дълг към него. И едновременно изясняването на тази идея сред трудещите се ще увеличи вярата им в научността и идеологическата зрелост на партийната политика и на самото общество. То ще издигне съзнанието за лична отговорност на всеки гражданин на НР България за обществените задачи и дела, което пък от своя страна ще съответствува на конкретната грижа на обществото за човека.

Изясняването на проблемите за засилване стимулиращата роля на заплащането според труда ще създаде по-благоприятни условия както за формирането на по-задълбочено разбиране на икономическата политика на Партията и народната власт, така и за преодоляването на остатъците от дребнобуржоазната психология за уравниловка в разпределението на благата и за потребителско отношение към социализма. Идейното и възпитателното значение на тези проблеми нараства

Digitized by Google

особено сега, когато пред Партията и народа стои задачата да се усъвършенстват обществените отношения не само като се развива прогресивното, социалистическото в живота на хората, но и едновременно като енергично и безкомпромисно се преодоляват капиталистическите отживелици, антисоциалните явления. На сегашния етап сериозна пречка за усъвършенстване на обществените отношения са проявите на еснафство, потребителското отношение към социализма и срещащите се у някои хора спекулативни тенденции и поведение. Декемврийският пленум с нова сила призовава партийните организации, трудещите се към неотслабваща борба против тези антисоциални явления.

Многостранен идеологически смисъл и възпитателно значение имат идеите за разработването на нова концепция за нарастването на работната заплата, за усъвършенстване системата на категоризация на заплащането на труда, за създаване на по-пълно единство в оценката на видовете труд според тяхната сложност, тежест, условия и пр.

Пропагандирането идеята на пленума за сближаване на доходите на работниците и селяните върху базата на развитието на производителните сили и поставянето на селскостопанското производство върху промишлена основа направо има революционизиращо идеологическо значение за съзнанието на селските труженици. То ще насочи още по-конкретно съзнанието им към източниците за повишаване на доходите и ще възпитава обществената им активност. Ще изменя и отношението им към труда, към инициативите на народната власт и социалистическите организации. Трябва да се превърне от партийните организации в АПК и ТКЗС в теоретическа основа за разгръщане на движение за по-активно и организирано прилагане на промишлени методи и организация в селскостопанското производство, за издигане производителността на труда и бързо повишаване благосъстоянието на населението.

Много трайни чувства на обич и всеотдайност към социализма ще предизвика пропагандата на идеите на пленума за по-пълно задоволяване на населението със стоки, за използването на обществените фондове за потребление, за усъвършенстване на формите и начините на производството и търговията, за политиката на Партията в решаването на жилищния проблем, за подобряване условията на труда, за по-нататъшното развитие на населените места и др. И което е много важно, тази пропаганда ще издигне по-високо политическата енергия на партийните и държавните кадри за осъществяването на тези идеи. От кадрите, които непосредствено се занимават с проблемите на обществените фондове, със структурата на стоките за лично потребление, с жилищния проблем, с условията на труда и пр., пряко зависи не само организацията на изпълнението на решенията на Декемврийския пленум в този пункт, но и културата, социално-политическия и възпитателния ефект на изпълнението. А ефектът много зависи от това как ще се разберат и усвояват новите моменти в идеите на пленума, духа на теоретическите постановки и политическия им смисъл.

Особено голямо значение днес има пропагандата на решенията на Декемврийския пленум по проблемите за усъвършенстване отношенията между хората и развитието на социалистическия демократизъм между органите на социалното управление и човека и др. Тези проблеми сами по себе си играят важна роля в идеологическото разбиране на обществените отношения в етапа на изграждането на развито социалистическо общество. Тяхното изясняване ще издигне съзнанието на субективния фактор в усъвършенстването им.

Усвоена от кадрите и масите, теоретическата постановка на пленума за планомерно усъвършенстване на обществените отношения ще даде силно отражение върху реалните връзки и живота на хората. Тя

Digitized by Google

насочва вниманието към научно обосновано съотношение между материалните и духовните отношения на хората. В нея е намерил израз марксистко-ленинският възглед, че производствените отношения играят определяща роля в развитието, но политическите, правните, моралните, естетическите и пр. духовни обществени отношения оказват изключително силно обратно влияние върху производството и икономическите процеси, върху дейността и живота на човека. Без тяхното усъвършенстване ще се затормози не само развитието на производствената, но и на всяка друга дейност на хората.

Декемврийският пленум отдава изключително голямо значение на усъвършенстването на моралните отношения между органите на социалното управление и трудещите се, между обслужващи и обслужвани, между самите хора както в труда, така и в бита. Пленумът поставя задачата пред партийните органи и организации с всички средства и сили днес да се създава подходящ климат за творческа изява на личността. Но с не по-малка сила изисква да се развиват и политическите, правните, естетическите и други обществени отношения и те имат жизнено важно значение за възхода на нашето социалистическо общество.

ПРОБЛЕМИ, КОИТО ЧАКАТ НАУЧНО РЕШЕНИЕ

Идеологическата и възпитателната роля на Декемврийския пленум не се изчерпва само с широкото разясняване на проблемите, които поставя. Решенията на пленума и докладът на другаря Тодор Живков са голямо теоретическо богатство. Очевидно идеологическото и възпитателното им въздействие значително ще нараства, ако редица от въпросите се подложат на по-нататъшно теоретическо изследване в социалистическата практика. Такъв е например въпросът за критерия за жизненото равнище на личността и на народа в етапа на изграждането на развито социалистическо общество. Чака своята разработка и въпросът за съчетаването на материалните и духовните потребности и възпитанието на личността. Той по същество е нов и много важен за успешното управление на възпитателния процес. Много още трябва да се работи и по проблема за научния социално-икономически анализ на съдържанието, структурата и обема на потребностите на сегашния етап от нашето развитие; за комплекса от условия, които в съвкупност определят равнището на живота; за потребностите на народа като изходен пункт при прогнозирането и планирането на производството; за нарастването на минималните и реалните доходи и възпроизводството на работната сила. А от изследването на такива проблеми като: съответствието на структурата на стоки и услуги на структурата на потребностите на населението, механизма за оценка на индивидуалните способности на хората и образуването на основната заплата много зависи практическата организация на производството. Не малко се направи за разработката на въпросите за единния критерий и условията за производство и приемане на стоки за народно потребление, за формите и начините на свързване на производството на стоки с търговията и пр. Но те все още не са решени удовлетворително. От научното изследване на въпроса за организацията на обслужването и ефекта от използването на реалното свободно време главно зависи и практическата работа за създаване на такава рационална организация на обслужването, която ще спести повече свободно време на трудещите се. А въпросът за структурата и ролята на духовните потребности на сегашния етап е жизнено важен, за да се изгради научно обоснована система за духовно стимулиране у нас. Но той също се нуждае от сериозно изследване.

Digitized by Google

Сложен и труден е въпросът за планомерното развитие на обществените отношения. Партията и народната власт имат богат опит в планирането на производството и върху тази основа за усъвършенстването на производствените отношения. Но проблемът за планомерното изменение на духовните обществени отношения е слабо изследван. А без теоретическото му решение трудно може да се изгради оптимално научно обосновано управление на тези отношения. Нуждае се от по-задълбочено и конкретно изследване и въпросът за остатъците от отчуждението в сферата на духовните отношения.

Във връзка с усъвършенстването на системата за обслужване силно се чувства днес необходимостта от изучаване на нравствените взаимоотношения между държавните органи и институти и отделните граждани, между обслужващи и обслужвани. По-пълното научно решение на тези проблеми извънредно много ще подпомогне не само развитието на демократизма, но и усъвършенстването на социалното управление. То ще тласне напред и нравствените отношения в тази много важна сфера на нашия живот.

Изучаването на вътрешноколективните отношения в трудовия колектив, на неговите закономерности, както и на ролята на колектива в социалистическото съревнование също ще допринесе за усъвършенстването на нашите социалистически обществени отношения. Ще създаде и богата идеологическа, теоретическа база за по-добро организиране от Партията на комунистическото възпитание.

Изучаването и научното анализиране на всички тези въпроси ще въоръжи кадрите и широките народни маси с нови научни знания, жизнено необходими за изпълнение решенията на Декемврийския пленум, ще обогати нашата идеология и ще улесни управлението на обществените дейности и процеси.

Научната разработка на тези и други въпроси има голямо възпитателно значение. Тя не само ще осигури на кадрите и народните маси нови знания за нещата и явленията в развитото социалистическо общество, а ще подпомогне и процеса на преустройство на техните представи за подхода към жизненото равнище на народа, за решаването на въпросите на благосъстоянието, на обслужването, за бита и начина на живот на човека в новия етап, за отношенията между хората и т. н.

Ще обуслови и развитието на комунистическия морал във всички обществени сфери, ще създаде по-добри научно-теоретически предпоставки за по-високо идеологическо възпитание на личността и за по-големи успехи в борбата срещу капиталистическите отживелици и отрицателните явления в живота.

РОЛЯТА НА ПЪРВИЧНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ В ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА

За да намерят първичните партийни организации правилен подход към разясняване на проблемите, които теоретически повдига и решава Декемврийският пленум, необходимо е да гледат на тях не като на нещо външно спрямо преките производствени, строителни, научни, художествени, творчески, управленчески и пр. задачи на колективите, а като на органически присъщ техен основен елемент. Главното е проблемът за повишаването на жизненото равнище на населението да се поставя от всяка първична партийна организация, от всеки трудов колектив като изходен пункт при решаването на стопански, строителен, научен, културен и пр. проблем. Всичко, което се върши в развитието на обществото днес, трябва да бъде подчинено на задачата за издига-

Digitized by Google

не жизненото равнище на народа. Това е духът на Декемврийския пленум. Той изисква първичните партийни организации и в своята идеологическа работа да внедряват този дух във всяко свое мероприятие. От само себе си се разбира, че разясняването на решенията на пленума следва да става въз основа на задачите на всеки трудов колектив. Това практически означава, че най-добрата пропаганда на тези решения ще бъде осмислянето на конкретните стопански, строителни, научни и пр. задачи в духа на решенията на Декемврийския пленум. Означава още всяка дейност да се преустрои върху основата на идеите на пленума за издигане благосъстоянието на народните маси на ново, по-високо равнище. Внедряването на всяко основно теоретическо положение и решение на пленума в работата на първичните партийни организации по социалистическото съревнование, по изпълнението на насрещните стопански планове, борбата за висока производителност на труда и качеството на продукцията ще бъде най-добро идеологическо изучаване и осмисляне на тези решения. Такъв подход към идеологическата работа на партийните организации по проблемите на Декемврийския пленум ще осигури няколко положителни резултата. **Първо,** ще осигури по-добро запознаване с решенията на пленума, защото тяхното разясняване върху конкретната работа на даден колектив найточно ще посочи какво се цели с тия решения, какъв е техният практически смисъл и значение за всеки човек, за всяка сфера на живота. **Второ,** по този начин решенията на пленума ще станат идеологическа, теоретическа основа за преустройство на работата на колектива, за издигане жизненото равнище на трудещите се въз основа на по-добра организация и продуктивност на труда им. **Трето,** подобен подход ще позволи в процеса на обсъждането и осъществяването на решенията на пленума в конкретния колектив и работа да се усъвършенстват отношенията между хората. **Четвърто,** само когато идеологическата работа по проблемите на пленума се свърже с конкретните трудови задачи на колективите, най-успешно се извършва комунистическо възпитание на хората.

Свързването на идеологическата работа на първичните партийни организации по проблемите на Декемврийския пленум с конкретната работа и задачи на хората, на колективите дава възможност да бъдат въвлечени милионите трудещи се в идеологическото осмисляне на проблемите, които се поставят в решенията. Още на пленума др. Т. Живков предупреди: „Осъществяването на широката програма за социални мероприятия... е немислимо без масовото участие на трудещите се от града и селото". А да се осъществят решенията на пленума напълно и докрай не е възможно, без народните маси най-активно да участруват в обсъждането и осмислянето на въпросите, които те съдържат и третират. Условие всички трудещи се да участвуват в идеологическото обсъждане на проблемите, поставени от пленума, създава съдържанието на тези проблеми, което засяга интересите на всички хора у нас.

Идеологическата работа на първичните партийни организации по проблемите на пленума ще даде най-добри резултати, ако доведе до сплотяване и укрепване на трудовите колективи, до решително подобряване на психологическия климат в тях. Трудовите колективи са найактивната конкретна сила, която провежда в живота партийните решения, затова грижите за тях са изключително важно условие и за успеха на идеологическата работа.

Решенията на Декемврийския пленум откриват големи възможности партийните организации чрез идеологическата си дейност да сплотят още повече трудовите колективи и да усъвършенстват вътрешния им живот. Преди всичко проблемите на пленума засягат най-чувствителните интереси на масите — удовлетворяването на техните матери-

Digitized by Google

ални и духовни потребности. Чрез разясняването и изследването на разглежданите проблеми в работата на колективите, чрез преустройство на дейността им в духа на пленума партийните организации могат много по-успешно да ги сплотят за изпълнението на производствените и други задачи. Освен това в името на тези проблеми те могат да заангажират много по-дълбоко мисленето и чувствата на всеки социалистически труженик по въпросите на труда, на стопанските планове и на живота на колектива. А един такъв ангажимент неизбежно свързва личността по-дълбоко с колектива. Проблемите на пленума са добра база и за създаването на творчески климат в трудовия колектив, защото в името на своето добро всеки работи много по-активно и за другите хора, за обществото. Разгарянето на творческите инициативи е не само организационен, но и идеологически въпрос. За да се прояви инициативност в сегашните социалистически условия, много важна роля има идеологическото изясняване на целите, осмислянето на личния и обществения живот. Идеологическата работа на партийните организации в трудовите колективи по проблемите на Декемврийския пленум ще развие идейно-нравствените, политическите и социално-психологическите отношения между хората и с това ще подобри, ще укрепи социалния климат за творчество и по-активен живот на личността. Тя ще подтикне членовете към повишаването на своето образование и квалификация, към рационализация на труда и по-висока организация на трудовата дейност. Тя най-много ще помогне да се разкрият слабостите в работата, недъзите в поведението на отделните личности и да се поведе безпощадна борба с капиталистическите отживелици, които разяждат отношенията между хората в колектива. Въз основа на тази идеологическа работа партийните организации могат най-ефикасно да набележат мероприятия и планово да усъвършенстват тези отношения. Превръщането на идеологическата дейност по проблемите на Декемврийския пленум в организатор на трудовите инициативи и задачи на колективите, на техния вътрешен живот и развитие днес е първостепенна задача на първичните партийни организации. Постановлението за повишаване заплатите на някои категории трудещи се и приетият за 8 март документ от Политбюро на ЦК на БКП за издигане ролята на жената в общественото развитие ще улеснят идеологическата работа на партийните организации. Те са база за аргументиране увереността, че решенията на пленума ще се превърнат докрай в живо дело. Те са и мощно средство за духовно стимулиране на трудовата дейност и творческия размах на труженицте на социализма. Техният идеологически и психологически ефект следва да се използва и развие от всяка партийна организация във всеки трудов колектив, за да се разгори социалистическото съревнование още по-буйно и целеустремено.

Digitized by Google

ДА СЕ ИЗДИГА
НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

С публикуваните материали е направен опит да се изясним някои въпроси за работата на партийното бюро. Изразените становища не бива да се приемат като готова рецепта или схема. Списанието очаква и други мнения и ще отговори на поставените въпроси.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА РАБОТАТА В ПАРТИЙНОТО БЮРО

ДИМИТЪР СТАНОЕВ

Проблемите, които постави Декемврийският пленум на ЦК на БКП, засягат живота, интересите и съдбата на милионите труженици на социализма и осъществяването им днес се превръща в дело на всеки един от тях. Затова пленумът постави задачата да се мобилизират всички сили на нацията, и то така, че всеки работник, всеки кооператор, всеки служещ да стане активен, съзнателен борец за тяхното изпълнение.

Тези задачи с още по-голяма сила стоят пред първичните партийни организации като политически ядра и ръководители на колективите, пред техните бюра.

* * *

Партийните бюра са изпълнителни органи на партийните организации. Те ръководят техните дела и дейност между събранията, които са висш орган на партийната организация. Това означава, че партийните бюра, макар да имат големи права и задължения в определени случаи да решават редица проблеми на партийната организация, не могат да заместват цялата организация. Обект на дейност на партийните бюра са същите задачи, които стоят и пред партийните организации и са записани в Устава и решенията на Партията, други са обаче техните компетенции.

Общото събрание на партийната организация решава основните, главните проблеми на организацията, партийното бюро взема решения,

Digitized by Google

приема мерки и организира комунистите и трудещите се за тяхното изпълнение. Като изпълнителен орган партийното бюро подработва, проучва, конкретизира и внася за решаване основните проблеми в общото събрание на партийната организация. Партийното бюро играе подчинена роля по отношение на партийната организация. То не е идентично с партийната организация, не може да я измества, да изземва нейните функции, каквато е практиката на някои места — въпросите да се решават главно в партийните бюра, а понякога и само от партийните секретари.

Партийното бюро е колективен орган. Колективността е най-важен принцип на партийното ръководство.

Колективността в решаването на стоящите въпроси и действията дава на партийното ръководство голяма сила. Позволява да се съединят в едно талантите и опитът на много хора, гарантира партийните органи и техните ръководители от случайности и едностранчивост. Тя е вътрешно необходимо условие за нормалната дейност на Партията и за всички нейни организации, за правилното възпитание на кадрите, за развитието на активността и самодейността на комунистите. Колективността в работата на бюрото означава, че всички негови членове заедно решават проблемите, които стоят пред него и носят колективна, обща отговорност за тяхното изпълнение. Това по същество значи, че всеки негов член отговаря за цялостната му работа. Пропуските, недостатъците в един сектор на дейност са недостатъци не само на члена на бюрото, който отговаря за него, но и на цялото бюро.

Партийното бюро изработва общ план за своята дейност, всички негови членове го обсъждат, правят предложения и приемат. Той е план на бюрото, а не на партийния секретар или на друг негов отделен член.

От всичко това следва, че всеки член на бюрото се интересува от цялостната работа на партийната организация, от всички проблеми, които стоят пред нея. Иначе той не може да прави задълбочени предложения, не може компетентно и творчески да обсъжда и решава.

Нима фактът, че има отговорници в бюрата по идеологическите въпроси, означава, че останалите техни членове не трябва да проявяват интерес и да отговарят за тяхното правилно осъществяване? Нима те не трябва да помагат и да упражняват контрол как работят звената за партийна просвета, каква политическа и културно-масова работа се извършва, какво е участието на комунистите в тази огромна и разнообразна дейност?

Колективността в партийното ръководство обаче, както неведнъж е подчертавал Ленин, е неотделима от партийната дисциплина, от личната отговорност за възложеното дело. Това ленинско изискване е намерило отражение и в Устава на нашата Партия, в който е записано: „Колективността на ръководството не освобождава дейците от лична отговорност за възложената им работа“.

Голямо значение за повишаване чувството за отговорност на всеки работник за възложената работа има правилното разпределение на задълженията.

Ясното разпределение на функциите осигурява по-голяма ефективност в работата, по-голям порядък и съгласуваност в дейността на всички органи и дейци, способствува да се повишава тяхната отговорност и инициатива.

Съзнанието за отговорност пред колектива, пред обществото е един от най-необходимите атрибути на личността. Обезличеният индивид не мисли за своята отговорност.

Научната организация на партийното ръководство започва с правилното определяне характера и функциите на партийните органи, с

Digitized by Google

правилното разпределение работата между отделните дейци. Докато не се определят ясно и точно функциите на един деец, трудно може да се установи как изпълнява задълженията си, трудно може да му се даде оценка и да се упражни контрол.

Великият Ленин особено силно подчертаваше това изискване. „Всяка съветска колегия и всяко съветско учреждение — пише той — без никакво изключение са длъжни незабавно:

1-во, да вземат решение за точното разпределение на работата и отговорността между всички членове на колегията или длъжностните лица;

2-ро, с най-голяма точност да определят отговорността на лицата, които изпълняват отделни поръчения от какъвто и да било вид..."[1]

Не е нужно да се доказва, че всичко това важи и за партийните органи. Не е необходимо и да се спори с онези другари, които смятат, че дейността на партийния деец не може да се побере в някакви граници, че няма точно очертани измерения.

При разпределение на работата и задълженията между членовете на партийното бюро трябва да се ръководим преди всичко от главната цел: най-успешно изпълнение на политическите, идеологическите, производствените и социалните задачи, които решава колективът на дадено предприятие, учреждение, ТКЗС и пр.

Първичните партийни организации работят при различни условия, поради това тяхната работа не може да се строи по един образец. Следователно и в разпределението на задълженията между отделните членове на партийното бюро не може да има един общоважещ за всички бюра шаблон. Даже и в две напълно родствени предприятия разпределението в работата между отделните членове на бюрото може да не бъде еднакво.

Затова трябва да се отчита конкретната обстановка, конкретните изисквания на първичната партийна организация в предприятието и учреждението, техните особености и териториална разпръснатост и пр.

При разпределението на работата в партийните бюра трябва да се ръководим и от решенията и указанията на ЦК на БКП, от доказалата своята жизненост практика.

Разбира се, целесъобразно и правилно е, като се имат предвид задачите и особеностите в дейността на отделните първични организации, за състава на бюрата да се мисли още преди годишните отчетно-изборни събрания, да се изберат в тях такива комунисти, които със своите организаторски качества и професионална подготовка ще могат да отговорят най-добре за изпълнението на задачите в определен сектор на партийната работа. В това отношение е нужна и насочващата роля на съответния партиен комитет и старото партийно бюро.

Изборът на партийно бюро не е формален акт, а важно партийно изискване с оглед най-пълно и рационално решаване на големите проблеми, които нашето съвремие поставя.

* * *

Главната, основната фигура в партийното бюро е секретарят. Партийният секретар е политически ръководител, организатор на цялата дейност на бюрото, на партийната организация.

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 28, стр. 360.

Digitized by Google

Партийният секретар, както се казва, е душата на партийната организация. Без да се подценява ни най-малко дейността на останалите членове на бюрото, може определено да се подчертае, че от неговата инициатива, активност, находчивост и творчество зависи най-много боеспособността на партийната организация.

Главното в дейността на секретаря е да умее правилно да вижда и чертае задачите, правилно да ги разпределя между отделните членове на бюрото, да упражнява контрол и да оказва помощ за тяхното изпълнение. Както се вижда, неговата работа се състои преди всичко в това — **да организира дейността на бюрото**, а чрез него и на партийната организация, да работи с всеки член на бюрото.

Майсторството на партийния секретар се проявява в способността да приучи тези, които ръководи, на високо чувство за отговорност, към самостоятелно решаване на стоящите пред тях проблеми. Или с други думи казано, задачата на ръководителя се състои преди всичко в това — да призове към живот интелектуалния потенциал на всеки работник.

Но до какво всъщност в най-общ вид се свеждат изискванията към ръководителя като организатор, в това число и към партийния секретар?

а) Той трябва да работи така, че да осигурява условия всеки работник творчески да изпълнява своята работа, самостоятелно да я извършва.

Работата на организатора в значителна степен е работа на педагога, който настойчиво предава на изпълнителите своите идеи и ги учи как практически да ги осъществяват.

б) Организаторът е длъжен точно да определи компетенциите (задачи, задължения, права) на всеки работник, да дава конкретни указания и да създава условия за тяхното изпълнение.

в) Организаторът трябва да умее по най-разумен начин да използва своето работно време, да го разпределя в строго съответствие със задачите, които трябва да решава.

Не случайно П. М. Керженцев в своите „Правила за организационната работа" подчертава: „Подбери си помощници. Побеседвай с тях. Разпитай ги. Провери ги в работата. Постави всеки на своето място. Възлагай работа на другите. Заставяй другите да работят. Не се занимавай с дребнавости. Помни най-основните изисквания за организационната работа на организатора:

а) организаторът съставя общия план за работа,

б) той обединява хората за работа,

в) той ръководи работата,

г) той съгласува работата на отделните сектори на организацията и отделните работници,

д) той контролира работата.

Търси отговорност от всеки участник за неговата работа. Организирай сам себе си. Разпределяй работата. Прави икономия на време. Помни за отговорността. Контролирай се."

Колкото и способен да е партийният секретар, колкото и трудолюбив и предан на делото да е, той не ще постигне осезателни успехи, ако сам се заеме с изпълнението на всички задачи, ако подменя или не се доверява на останалите членове на бюрото.

В романа на П. Павленко се разказва за един такъв партиен секретар, който се мъчел всичко да върши сам: „Ако той би бил диригент на оркестър — пише Павленко, — вместо да ръководи музикантите, той

Digitized by Google

навярно би почнал да тича от инструмент на инструмент и да свири поред на тях".

Наистина има партийни секретари, на които им се струва, че теоретически всичко им е ясно, и оттук всичко е лесно, че вместо да губят време за заседания или да възложат на съответните членове на бюрото сами се захващат с изпълнението на задачите, без да се замислят отнася ли се до тяхната компетентност и често или не довеждат работата докрай, или я свършват половинчато.

За партийния секретар е важно преди всичко да овладява теорията за процесите на управление и ръководство, основаваши се на разделението на труда и кооперацията. Той трябва добре да разбира, че неговите конкретни задачи са ограничени в определени рамки и че значителна част от тях се пада на ония, които той ръководи. Интензификацията на ръководната дейност се достига преди всичко по пътя на усъвършенствуване на нейната организация.

Резултатите от дейността на ръководителя не се мерят по загубеното от него време, по организираните събрания и заседания, не по това, колко той е тичал и с колко задачи се е захващал, не по произнесените речи, а като краен резултат от неговата дейност трябва да се счита организираността на колектива, която осигурява максимална ефективност на колективния труд.

От всичко това е ясно, че **главното в дейността на партийния секретар е работата с членовете на бюрото.** Ръководителят изпълнява своите функции във взаимодействие със своите заместници и помощници.

Като основна фигура в партийното бюро, естествено, върху партийния секретар ляга и главната отговорност както за дейността на бюрото, така и за цялостната работа на партийната организация, за редовното свикване на заседанието на бюрото и събранията на партийната организация, без това да значи, че с всичко това той сам трябва да се нагърбва, а като възлага конкретни задачи на съответните членове на бюрото.

Освен посочените по-горе задачи партийният секретар изпълнява и някои конкретно определени поръчения, които се регламентират чрез документи на висшестоящи партийни органи или са се наложили от практиката.

Декемврийският пленум на ЦК (1967 г.) за работата сред Комсомола и младежта изтъкна, че е необходимо Партията, партийните органи и организации непосредствено да ръководят Комсомола, комсомолските дружества. Партията е, която трябва да ръководи и да отговаря за ръководството на Комсомола.

Политическата дейност на Партията, на голяма част от комунистите трябва да протича именно сред младежта.

Тези изисквания на Централния комитет ориентираха много партийни бюра да възложат и да изискват лично партийният секретар да отговаря за работата на Комсомола, независимо че често секретарят на дружеството е член на бюрото.

— При нас — изтъкна Стефан Георгиев, секретар на първичната организация при шести участък на рудник „Толбухин" в Перник — е прието партийният секретар лично да отговаря за Комсомола. Комсомолският секретар, разбира се, също отговаря за неговата работа, той е негов ръководител, но пред бюрото главната отговорност носи партийният секретар.

Такава постановка има своето основание, защото за да се пренесе голяма част от дейността на партийната организация и комунистите в Комсомола, е необходим авторитетът и организаторското умение и майсторство на партийния секретар.

Инструкцията на ЦК на БКП за изграждането и работата на пар-

Digitized by Google

тийните групи задължава бюрото и секретарите на партийните организации да работят непосредствено с отговорниците на партийните групи, системно да ги събират и пр.

Партийните групи, като най-малките звена в структурата на Партията и най-близко свързани с трудовите хора, играят важна роля. От тяхната дейност и активност до голяма степен зависи изпълнението на плановете, възпитанието на хората. Това, разбира се, не означава, че партийният секретар трябва непременно пряко да отговаря за дейността на партийните групи. Но и така да бъде, в това няма нищо лошо, както е в партийното бюро на първичната организация в Димитровския районен народен съвет — София, където партийният секретар има лично поръчение да отговаря за партийните групи. Нужно е да се подхожда конкретно. Партийният секретар Стоян Димитров изтъкна, че партийните групи в районния народен съвет играят огромна роля поради големите и разнообразни задачи, които стоят пред различните отдели — търговия, народна просвета, държавни имоти, организационен, жилищно настаняване и пр. Тук всеки отдел съответно и всяка партийна група имат различни задачи, което усложнява общото ръководство от страна на административното и партийното ръководство.

Важно задължение на партийния секретар е да води партийното стопанство. Той отговаря за точния отчет на комунистите, поддържа в образцов ред протоколите и цялата партийна документация.

В по-малките партийни организации, съгласно инструкцията на ЦК на БКП партийният секретар събира и членския внос.

В някои партийни бюра в по-големи организации в помощ на секретаря придават и други членове на бюрото.

Бюрото на първичната партийна организация в млекокомбинат „Сердика" — София в състав от 12 души ръководи 113 комунисти. За да облекчи работата на партийния секретар, която наистина при съществуващите условия е огромна, е възложило на един свой член да следи специално как се изпълняват решенията на партийната организация и бюрото, а на друг е поставена задача да проучва и да информира бюрото за жалбите, които се получават до него.

Не бива да се счита, разбира се, че това са технически задължения. Напротив. Те имат чисто политически характер и ако не се предоставят, както се казва, на откуп на съответните членове на партийното бюро, те ще помогнат на партийния секретар, а и на самото бюро, по-добре и по-щателно да се следи за изпълнението на решенията, своевременно да се вземат мерки и да се търси отговорност.

* * *

Пръв помощник на партийния секретар в бюрото е заместник-партийният секретар. На места, особено в по-големите първични организации, избират и по двама заместници — единият от тях обикновено отговаря за организационната, а другият — за идейно-политическата работа.

Едно от основните задължения на заместник-партийния секретар е да замества секретаря, когато той отсъствува. Но, разбира се, това съвсем не е достатъчно и не може в никакъв случай да изчерпва неговите функции.

Като пръв помощник на секретаря, те се съветват, обмислят и подработват редица проблеми, преди да се внесат в бюрото. По такъв начин заместник-секретарят по същество поема част от функциите на секретаря.

Практика е обаче на заместник-партийните секретари да се въз-

Digitized by Google

лагат и конкретно определени постоянни поръчения, което е целесъобразно и правилно.

В млекокомбинат „Сердика" — София например заместник-секретарят отговаря за работата на партийните групи, за проучването и оформянето на документите на кандидатите за членове на Партията и въобще за новото попълнение. На него е възложено да оказва и непосредствена помощ на председателя на комисията за народен контрол, независимо от това, че той е член на бюрото, но е с по-малка подготовка. В това, разбира се, няма нищо лошо. Да помага на отделните членове на бюрото е пръв дълг на бюрото като цяло, но когато обстоятелствата налагат, на неговите ръководители — секретаря и неговия заместник, целесъобразно е да се възлага да помагат конкретно на отделни членове на бюрото. С това не се подронва престижът на члена на бюрото, не му се оказва недоверие. Обратно. Това е необходима другарска помощ и школа в интерес на общото дело.

За партийните групи отговаря заместник-секретарят и в цех „Лиляна Димитрова" на захарния комбинат „Малчика". Същият отговаря и за производствената работа.

Заместник-секретарят тук работи в производството и е в непрекъснат допир не само с отговорниците, но и с членовете на партийните групи. Така той е постоянно в течение на проблемите, които изникват, знае всеки момент как се изпълнява планът и може да вземе или да предложи мерки за подобряване работата. Наистина това е благоприятно положение и в случая съвсем е допаднало на заместник-партийния секретар.

Правилно на много места заместник-партийните секретари са председатели на комисиите за народен контрол. Това отговаря напълно на изискванията на концепцията на ЦК на БКП и Държавния съвет на НРБ за дейността на органите за държавен и народен контрол, в която се казва: „За да се засили и укрепи още повече партийното ръководство, за председатели на комисиите за народен контрол по правило трябва да се избират заместник-партийните секретари или членове на партийните бюра".

В много партийни бюра заместник-секретарят отговаря за партийната информация. Секретариатът на ЦК на БКП обърна специално внимание на това, в по-големите първични партийни организации за партийната информация да отговарят заместник-секретарите или членове на бюрата, които привличат в своята работа също група партийни активисти. В по-малките партийни организации по въпросите на партийната информация работят заместник-секретарят или член на бюрото.

Според условията и според задачите на заместник-партийните секретари могат да се възлагат и други партийни поръчения.

В кварталните и териториалните партийни организации е станало повсеместна практика заместник-секретарят или член на бюрото да бъде командир на доброволния отряд.

Трябва обаче да се каже, че тяхната роля недостатъчно се оценява, а понякога се принизява. Отговорност обикновено се търси от секретарите, макар че за определен участък отговаря заместник-секретарят или друг член на бюрото. Издигането ролята на института на заместник-секретарите ще издигне още повече техния авторитет.

Правилно Димитровският РК на БКП — София е набелязал и провежда редица мероприятия в това отношение. Заместник-секретарите например са включени и се обучават наравно със секретарите в деня на партийния секретар. Често за известни несполуки в работата се търси отговорност от съответния отговорник в бюрото.

Изобщо този въпрос е много сериозен. Членовете на партийните

Digitized by Google

бюра са политически ръководители, те ръководят важни сектори на партийната работа, където проявяват самостоятелност, самоинициатива и творчество. Членовете на партийните бюра не са със съвещателен глас, те наравно със секретаря решават проблемите и набелязват мерки за изпълнение решенията на събранията на първичната партийна организация.

Затова необходимо е да се издигне ролята и авторитетът на всеки член на бюрото, да му се търси постоянно отговорност, партийните комитети да работят не само с партийните секретари или в тяхно отсъствие със заместник-секретарите, а с всеки член на бюрото, да им помагат да разберат те своето място в първичната организация, да развиват тяхната самоинициатива и творчество.

Важна роля в бюрото играе **отговорникът за идейно-политическата работа**. Както се каза, в по-големите първични организации бюрата определят обикновено заместник-секретар, който да отговаря по тези проблеми. В някои организации отделен член на бюрото отговаря за пропагандистката, а друг — за агитационната работа.

Тук, разбира се, трябва да се подхожда внимателно, да не се претрупват бюрата с излишни длъжности и задължения, за да могат да концентрират силите си върху своите специфични проблеми. Отговорниците по въпросите на пропагандата и агитацията отговарят, както това и името сочи, за пропагандистката, агитационната и културно-масовата работа и на обществените организации.

* * *

В много партийни бюра на отделни техни членове се възлага поръчение да отговарят за производствената, служебната, учебната и пр. и пр. работа.

Производствената работа е главната сфера в дейността на един колектив. Тя винаги е стояла, стои и ще стои на преден план пред вниманието на първичната партийна организация. Всички нейни средства трябва да бият в една цел — да се дава повече и по-качествена продукция, да се развива още по-силно научно-техническият прогрес, да се внедрява широко в практиката челният опит.

Тук изпъква един въпрос — необходимо ли е ръководителят на предприятието винаги да се избира в партийното бюро, а ако е избран, следва ли непременно да му се възлага да отговаря за производствената работа, каквато е на редица места практиката.

От само себе си се разбира, и това никъде не е записано в партийните документи, че не е задължително административните ръководители на предприятия, началници на цехове и пр. да се избират в партийните бюра. Кой да бъде член на бюрото това е суверенно право да решава партийната организация. Освен това партийното бюро не е представителен, а изпълнителен орган на партийната организация, който ръководи нейните дела между отделните събрания. В него се избират съобразно нуждите, изискванията и пр. най-подготвените, най-компетентните партийни членове. Партийното бюро е политически орган, то ръководи с политически средства, извършва политическа работа за мобилизиране целия колектив за изпълнение на производствената програма, за осъществяване решенията на по-горните партийни органи.

Партийното бюро по силата на Устава на Партията в редица предприятия, институти и пр. има право на контрол над дейността на административното ръководство и може винаги да го призове на отчет... Ако административно-стопанският ръководител обаче е избран за член на бюрото и му се възложи да отговаря за производствените въпроси, то това би означавало по същество да му се предостави правото сам

Digitized by Google

себе си да контролира или да играе главна роля във формиране становището, линията, отношението на бюрото по проблемите на производствената дейност.

За препоръчване и целесъобразно е административно-стопанският ръководител, ако е член на бюрото, да отговаря по други проблеми, и то като политическо лице. Например директорът по икономическите въпроси в държавното предприятие за услуги в Перник е заместник-партиен секретар и освен това отговаря за работата на комисията за народен контрол.

Поради особения си характер производствената работа трябва да бъде едно от основните задължения на цялото бюро, на всички негови членове, защото тя не се състои само в отчет за изпълнението на плана, на цифри и проценти, в набелязване на мерки за осъществяване на производствената програма. Това може и е длъжно да прави и административно-стопанското ръководство. Но за решаването на тая задача има отношение цялото бюро, цялата партийна организация които трябва да вземат всички мерки за издигане на авангардната роля на комунистите за нейното изпълнение, да разгърнат широка идеологическа и политическа работа, да мобилизират силите и на обществено-политическите организации — профсъюзите и ДКМС, които също трябва да намерят своето място. Това означава, че проблемите на производствената работа опират и до партийния секретар, и до неговия заместник, и до агитпропа, и до профпредседателя и секретаря на ДКМС като членове на бюрото.

Различна е практиката в отделните партийни бюра да възлагат поръчение на свои членове да отговарят за проблемите на производствената, служебната и пр. дейност. Разбира се, в това отношение шаблон не бива да има, трябва да се подхожда творчески, конкретно, съобразно изискванията на предприятието, на момента.

В редица предприятия на отделен член на бюрото се възлага да отговаря за производствената работа изобщо. Това на практика е трудно дело. Тук особено е необходимо организационното му умение и майсторство да помага на бюрото правилно да планира и да насочва към най-належащите производствени проблеми, да се опира и да работи с широк актив от комунисти и безпартийни, специалисти и изтъкнати производственици.

Много партийни бюра са се ориентирали да имат отговорници по отделни основни проблеми на производството, които представляват „тесни места“ или имат особено място в живота на предприятието. Такива проблеми могат да бъдат: развитието на техническия прогрес, както е например в млекокомбината „Сердика“ — София, някои нови почини, Саратовската система и пр. В София например се определят редица еталонни предприятия, които ще се изграждат като образци. Ще работят по следните еталони: по автоматизирани системи за управление на производството (АСУП) и комплексна автоматизация на производството (КАП); по новия икономически механизъм; нови технологии; по челния опит; по съревнованието.

Другарите от Софийската организация считат, че целесъобразно ще бъде, ако в партийните бюра на тези предприятия има отговорници по АСУП и КАП, по новия икономически механизъм и пр.

Техническият прогрес днес става един от големите въпроси, които решават Партията и Правителството. Това е една сфера, в която главно се решава проблемът за съревнованието между социализма и капитализма. Ето този проблем трябва да има своето подобаващо място в дейността на партийното бюро.

Изобщо тук насоката е да се внесе по-голяма конкретизация, да се работи по определени актуални въпроси.

Digitized by Google

Важен проблем, който стои пред първичните организации, пред бюрата е ръководството и работата с обществените организации.

Трябва да се каже, че в бюрата има стремеж по-цялостно да се обхваща тяхната дейност, да им се оказва по-целенасочена и ефективна помощ.

В редица първични организации избират в бюрата секретарите на Комсомола — комунисти. Това е правилно, защото ДКМС е пръв помощник на Партията в работата ѝ за комунистическото възпитание и всестранното развитие на младото поколение, за въвличането му в социалистическото строителство, като резерв и активен участник в целокупния живот на страната ни.

Участието на комсомолския секретар в работата на бюрото способствува не само да се укрепват връзките и взаимодействието между партийната организация и Комсомола, но е и богата школа за младия комунист, където той се учи на правилен стил на работа, повишава своята идейна и организационна закалка.

Много партийни организации избират в бюрата и председателите на профкомитета.

Февруарският пленум на ЦК (1972 г.) обърна много сериозно внимание на партийните органи и организации за подобряване работата на профсъюзните организации, остро подчерта, че особено сред низовите партийни звена в една или друга степен най-често се проявяват белезите на незадълбочеността, примитивизма и формализма в ръководството на профсъюзните организации.

Това говори, че грижата за профорганизациите трябва да бъде голяма.

Специфичен е проблемът за кварталните и териториалните партийни организации. Практика е там да се избират в партийните бюра председателите на секционните или кварталните комитети на Отечествения фронт, ако те са комунисти. Ако не се изберат — тогава отделен член на бюрото отговаря за работата на Отечествения фронт. Член на бюрото е обикновено и командирът на доброволния отряд. Практика е в по-големите партийни бюра да се определя и отговорник за масовите организации в кварталите: Български туристически съюз, Съюз на автомобилистите, за различните движения — Български червен кръст, Българо-съветска дружба и пр.

Членовете на партийните бюра не работят сами със секторите, за които отговарят. Това е наистина една огромна работа, която трудно може да се обхване само от един човек. Ето защо много важно, наложително е те да привличат широк актив около себе си, да му възлагат задачи, да контролират и помагат за тяхното изпълнение. По редица проблеми както партийните бюра, така и отговорниците за отделни сектори могат и трябва да изграждат комисии и групи за проучване на някои проблеми.

* * *

Това са някои основни изисквания при разпределението на работата в партийните бюра. Разбира се, съобразно специфичните особености на отделните видове партийни организации могат да се възлагат и други поръчения.

Въпросът за разпределението на работата в партийното бюро е колкото прост и лек, толкова и тежък и сложен. Защото се касае да се създаде такава организация, която да обхване резултатно и ефективно всички сектори на партийната работа. Нужен е научен, конкретен подход, нужен е сериозен и задълбочен анализ на проблема.

Digitized by Google

Секретарят

ЛАКО ПАВЛОВ

На Декемврийския пленум др. Тодор Живков посочи, че

СЪВРЕМЕННИЯТ РЪКОВОДИТЕЛ

трябва да бъде предан на класата и Партията, да разбира дълбоко партийната и държавната политика и да воюва за нейното изпълнение. Да възпитава масите в комунистически дух, да умее да работи с тях и да ги организира. Да притежава високи морални качества и да дава личен пример. Да умее да ръководи и да работи с трудовия колектив, да има необходимата квалификация, отговаряща на съвременните постижения на науката и техниката. Да владее съвременните методи и средства за вземане на решения, за тяхното изпълнение и контрол.

Тези изисквания се отнасят в пълна сила и за секретаря на първичната партийна организация, който заема особено място сред огромната армия активисти на Партията и е призван да организира комунистите и колектива за изпълнение на големите задачи, които тя поставя.

На Десетия конгрес и на последвалите пленуми на Централния комитет се повишиха изискванията към партийните организации да създават и поддържат в колективите такава морално-политическа атмосфера, която позволява на хората да работят високопроизводително, да изявят напълно своите сили и способности. Да се утвърди дух на творчество, организираност, висока трудова дисциплина и взаимна взискателност.

Секретарят е този, който дава тон и личен пример за издигане все повече авангардната роля на комуниста, за комунистическа непримиримост и партийна отговорност.

Това е комунист знаещ и можещ, който влага не малко труд и енергия в съставянето на насрещните планове на заводите, цеховете и бригадите и личните комплексни планове за съкращаване изпълнението на петилетката и за разгръщане на всенародното съревнование. Секретарят не е гостенин на колектива, а истински стопанин, организатор на гигантската работа. Носи голяма отговорност за задачите, които решават партийните организации. Съдействува да се премахват задръжките и създава благоприятни условия за изпълнение на обещанията. Без това не се повишава резултатността от съревнованието и трудно може да се очаква творчество от всички.

Като обединяващо звено на организацията секретарят консолидира хората. Не допуска да се противопоставят един на друг и насочва колектива да гори с нажежено желязо смутителите на това единство. Без да се главозамайва от поста и гласуваното му доверие, той не гледа високомерно на другите, затова е по-популярен и обичан от хората, пораства уважението към него. В същото време това му дава морално право да внася дух на взискателност, принципиалност в партийната организация.

Digitized by Google

Трудна длъжност!... Като истински политически ръководител секретарят е човек с творческа фантазия, с голяма реалистичност, замах и деловитост, с трезвен ум, анализатор на обстановката.

Партийната организация в „Родопа" — Стара Загора преди две-три години водеше анемичен живот и не се изявяваше като авангард на колектива. Тогава партийното бюро избра младия енергичен техник Тончо Банчев за секретар — човек, познаващ в дълбочина въпросите на производството и психологическата нагласа в колектива. Тактичен, притежаващ умението да работи с хората, той бързо внесе решителни изменения. Банчев умело ръководи дейността на партийното бюро, всеки член има определени задачи. Спазва и колективността при решаване на въпросите. В бюрото цари доверие на един към друг, висока другарска взискателност и принципиалност. Секретарят познава дейността на комунистите, проявява жив интерес към тяхната съдба и особено на младите. Непримирим е към недостатъците, не се бои да казва в очите на своите другари истината за техните грешки и слабости. Изисква от тях най-добросъвестно да изпълняват партийните си задължения.

Съвършено правилно постъпват онези партийни органи, които критикуват не само секретари, които допускат грешки, но и тези, които работят под своите възможности, липсва им замах и инициатива, не болеят за задачите, живеят пасивно, проявяват отпуснатост, вдигат безпомощно рамене пред трудностите.

Всякога секретарят трябва да държи сметка, че стои начело на един авангард и следва да се отличава с голямо съзнание, дисциплина, трудолюбие, честност и добросъвестност, всякога да проявява

ЧУВСТВО ЗА НОВОТО

Това е най-важният признак за идейно-политическата зрелост на секретаря. То се проявява в ежедневната му работа, а това означава, че вижда перспективното развитие на своя участък, умее да открива най-верния път за решаване на сложните задачи на колектива. Всемерно поддържа и развива ценните начала. Проявява инициативи да се прилагат постиженията на науката, техническия прогрес и челния опит. Затова секретарят трябва системно да се учи.

Секретарите се обучават в школи: курсове и семинари. Освен това партийните органи ги информират по актуалните проблеми, които Партията решава на тоя етап, а също така ги обучават по въпросите на партийното строителство и там те също усвояват новото.

По наше мнение най-действена форма за обучение на секретарите по партийното строителство и опита на партийната работа са семинарните занятия, които се провеждат по отрасли на икономиката, науката и културата, и то с откъсване от производството. На тях се съчетава слушането на лекции и доклади с обмяна на опит по проблемите на партийния живот. Също така посещават предприятия и учреждения, изучават живота на партийните организации.

На срещите с висшестоящия орган секретарят записва инструктажа и обикновено го прочита на партийните бюра и организации. Но това не характеризира неговата дейност, защото той в никакъв случай не е куриер, който препредава указанията. Той получава само насоките, принципите и постановките на партийната линия и следва да проявява творчество и да търси най-правилния път за тяхното претворяване, вниква в работата, дълбоко анализира и оценява реалната обстановка и същността на проблемите. Най-задълбочено изучава способностите и слабостите на комунистите и чак тогава прави предложения за мобилизиране на организацията и колектива. Търси специалисти за обсъждане, разработване, приемане и изпълнение на важните решения. Специалистът играе решаваща роля в икономиката като технолог, командир и организатор на производството и възпитател на колектива

Digitized by Google

и без неговите знания на този етап на техническата революция не могат да приемат оптимални решения нито администрацията, нито партийната организация и колективът.

Но не са достатъчни само знания за новото. Ленин изискваше от всеки ръководител да има единство между думи и дела и той воюваше срещу дърдорковците, срещу тези, които много говорят, а работа не вършат. Защото ръководителят може наизуст да знае азбуката на комунизма, но ако не се бори за неговото практическо реализиране, той няма да е боец на Партията.

РАЗГОВОР С КОМУНИСТИТЕ

Личният контакт помага на секретаря да се сдобие с необходимата обективна информация, за да може най-добре да прецени дейността на всеки, да се ориентира в обстановката и да насочи организацията за вземане на правилни решения. Едни от комунистите се изявяват като бойци, начело са в авангарда на своя участък, въвеждат образцов ред. Внедряват новостите и техническия прогрес, водят борба за икономия на всяка минута, на материали и суровини. Секретарят и партийната организация сочат тези комунисти за пример и еталон, защото те са болшинството и формират общественото мнение в организацията. Когато те получават признание, висока оценка, благодарност от другари и ръководители и почувствуват, че последните се отнасят заинтересовано към техните мисли и дела, тогава и силите у комунистите нарастват и работата става по-лека и те крачат уверено в бързея на времето.

Партията ни напомня, че не само трябва да се поддържат неспокойните, непримиримите, но и да се показват и критикуват открито и тези, които проявяват безразличие и са пасивни свидетели на големия динамизъм, на всенародния възход.

А за съжаление има и такива, които постоянно критикуват, винаги негодуват и искат други да бъдат за образец, а в собствения им участък няма порядък. Преди всичко те търсят причините извън себе си, в партийната група, в бюрото, в началника на цеха, в директора, но не и в себе си. Към тях секретарят предявява изисквания да подкрепят думите с дела, за да почувствува колективът, в който работят, че проявява загриженост, обективност и самокритичност.

В личния разговор се разкрива, че има и комунисти, които много обещават предсрочно да изпълняват насрещните си планове, а не държат на думата си. А безпартийните знаят, че думата на комунистите е закон, а в случая се получава разнобой между обещаното и постигнатото. Към тях секретарят и бюрото предявяват изисквания да последват челниците.

Има и такива, които обикновено на събрание стоят мълчаливо в ъгъла и не участвуват в обсъждането на проблемите. Нямат смелост да разкритикуват другарите си. Проявяват безразличие. Те приличат на онези войници, които са се сгушили в траншеята и не са последвали своите другари, вдигнали се в атака. Секретарят търси допир с тях, проявява интерес как живеят и работят, как мислят, какво четат и какво ги влече. Някои от тях са настоявали да се оправят недостатъците, но са срещали бездушие или отрицателна реакция от ръководителите. Секретарят може да потърси отговорност на душителите на критиката, на бездушните. С други, ако трудно вземат думата пред колектива, предварително разговаря какви предложения имат да на-

Digitized by Google

правят по проблемите, които ще се обсъждат, и какви са най-верните пътища за отстраняване на недостатъците.

Много пъти се убеждаваме, че комунистите проявяват активност и заинтересованост, когато разберат, че техните мисли и предложения се прилагат на дело и на тях не се гледа формално от ръководителите. Секретарят като организатор на колектива насочва работата така, че от всяка инициатива да се получи резултат.

Индивидуалната работа на секретаря с комунистите е много трудна, но и благородна и удовлетворява неговите грижи. Позволява му да види недостатъците, да провери в действие резултатите от решенията и ако не са правилни, да внесе предложение за изменение в организацията и да се отстранят причините. Позволява му добре да опознае кадрите и особено тези, които са в резерв. Дълбоко вниква в душата на хората, разкрива техните мисли за бюрото, за себе си, организацията, а също така разбира как комунистите спазват Устава и нормите на вътрешнопартийния живот. В диалога той разкрива разни съдби, амбиции, предложения, мечти, радости и разочарования, дори и кариеристични намерения.

Чрез личния контакт се проверява в практиката резултатността на партийните поръчения. Често секретарят и бюрото са склонни да винят само тези, които не изпълняват поръченията, а не се замислят дали е подходено внимателно, съобразно влечението и подготовката им, когато поръченията са давани.

Той изисква отчетът на комунистите пред организацията и партийните групи да става системно. А това повишава и тяхната боеспособност, авангардната им роля и активност. Това спомага да се повишава самоинициативата и дисциплината на всеки, да се издига все по-високо званието член на Партията. За комуниста се съди по неговите дела. Такива качества като съзнателност и активност не са абстрактно понятие и те се проявяват в отношенията към хората, в изпълнението на задачите, в изявата на поста, на който се намира партийният член. Съвсем не е достатъчно той да одобрява политиката на Партията, да гласува и да плаща членския внос, а е необходимо активно да участвува в обсъждането и провеждането в живота на решенията на партийната организация.

Отчитайки всичко, секретарят насочва по верен път бюрото и организацията за активизиране на вътрешнопартийния живот и за повишаване отговорността на комунистите, за да не бъдат равнодушни и да бездействуват пред трудностите. От него се изисква същевременно смело и принципиално да се противопоставя на тези, които нарушават Устава, социалистическите норми на поведение, злоупотребяват със служебното си положение и с постъпките си, рушат авторитета на Партията, и да насочва организацията да се освобождава от тях.

С мнозина се среща секретарят, към него постоянно се обръщат с молба за съвет, жалват се от постъпките на другите. На едни е нужно той да разясни, на други да помогне, на трети посочва грешките. Има и такива, които поставят парливи въпроси или си служат с нечестни обвинения и интриги по адрес на другарите си. В такъв случай не се бърза с отговор, а трябва да се помисли и провери, да се разговаря и с другата страна. Тогава истината изкристализира, защото отпада дребнавото, егоистичното, субективистичното.

Думата на секретаря е тежка. Затова той трябва да я отмерва многократно, преди да се произнесе. Стабилността и уравновесеността са черти, които го издигат като авторитетен ръководител. Напротив, всяка проява на безхарактерност, прибързаност, хвърляне думите на вятъра намалява неговия авторитет.

Digitized by Google

Думата на секретаря може да даде крила на човека. Но ако той не е на мястото си и говори необмислено, непроверено, с раздразнен тон или ругае, може да нарани човека, да му нанесе обиди, които никога не се забравят. А когато помогне неочаквано в решаващ момент на изпаднал в беда или воюва за установяване на справедливостта и истината и се стреми да отстрани мъката и горчилката на човека, тогава се запомня за цял живот и с благодарност говорят за „най-човечния човек".

ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА

Секретарят не прави отстъпки никому, дори и на високопоставения административен ръководител. Да проявява принципиалност и критичност към административното ръководство — това съвсем не означава той да се противопоставя непременно на ръководството, защото в такъв случай се нанася голяма пакост на колектива, разбива се единството и се създава непоносима обстановка за работа.

Бивш партиен секретар в една от партийните организации в ИЗОТ не извършва добре служебната си работа и е уязвим в колектива, а в същото време грубо се вмесва във функциите на главния инженер. С това парализира работата на колектива. Друг се отклонява от партийната линия и застава на безпринципни позиции, повежда борба с административното ръководство, само за да подчертае себелюбието си.

Всяка проява на безпринципност и либерализъм във взаимоотношенията води до разложение в колектива.

Комунист технолог казва право в очите на началника, че в цеха ниската трудова дисциплина се отразява зле върху качеството на продукцията. И добавя: „А вие малко общувате с хората и не знаете какво ги вълнува". Вместо началникът да приеме: „Дайте заедно да изведем участъка от това състояние", той посреща критиката раздразнен и между двамата избухва остър конфликт. За съжаление болшинството от партийного бюро подкрепя безпринципността на секретаря, като задължава технолога да въведе ред в колектива, а началникът остава незасегнат!

Бюрото е в правото си да проявява взискателност към всеки комунист, но нали ръководителят носи най-голямата отговорност като възпитател на колектива и той именно трябва да въвежда порядък. Подобни едностранчиви решения не спомагат за правилното възпитание на кадрите и за разгръщане на критика и самокритика в партийната организация. Неотдавна се проведе годишно отчетно събрание и комунистите отхвърлиха кандидатурата на секретаря заради проявената от него безпринципност.

Често от страна на административните ръководители се проявява пренебрежение към дейността на секретаря. Директор на външнотърговско предприятие цяла година не обсъжда с партийния секретар как да се решават проблемите на предприятието, макар да знае, че те двамата имат общи цели и носят голямата отговорност за неуспехите на колектива.

Във взаимоотношенията между секретаря и административното ръководство следва да има единство и еднопосочност в действията и те да се базират на организационните принципи, политиката и Устава на Партията. Това винаги може да се постигне, защото в първичната организация има терен за действие на всички.

Гаранция за правилните взаимоотношения с администрацията е партийното възпитание, колективността във вземането на решение и издигане ролята на партийното събрание. Секретарят не упражнява от свое име контрол върху администрацията, а от името на организацията. Не той съобщава във висшестоящия орган за недостатъците, а организацията. Във взаимоотношенията си с администрацията той защищава не свой, а нейни позиции и становища.

Въпросите за контрола най-често опират до разбиранията и еру-

Digitized by Google

дицията на секретаря. Правилно действува този, който притежава качества на политически водач, проявява такт, умение, взискателност и насочва контрола, без да изпада в дребнавост и не погазва интересите на колектива. Не робува на своето самолюбие. Обратно, онзи, който е амбициозен за власт, изтъква себе си и е дребна душичка, загубва чувството за партийност, изпада в субективизъм, противопоставя своето мнение и настроение на това на организацията, не желае да се вслушва в гласа и разума на колектива и с волунтаристическите си действия създава непоносима обстановка и разбива единството. Най-правилно се постъпва, когато самозабравилият се ръководител бива освобождаван от поста. Всяко грубо вмешателство, изземване функциите на административното ръководство, парализира неговите инициативи и от друга страна обезличава секретаря като политически деец и възпитател на колектива.

Много важно е за успеха в работата администрацията да уважава и да се вслушва в гласа на секретаря.

В ДСО „Булгарплод" при обсъждане на важни въпроси между партийния комитет и стопанското ръководство като външнотърговска дейност, валутни отношения, прогнози, оценка в дейността на кадри и други канят да присъствуват и секретарите на организациите. Освен това веднъж в месеца те се срещат с генералния директор. Той ги запознава с проблемите, които стоят пред стопанското ръководство В същото време изслушва предложенията на секретарите и критическите бележки за затрудненията, които задържат нормалната дейност на колективите. След това дава разпореждане на подчинените бързо да оправят недостатъците.

От своя страна директорите на предприятията съвместно със секретарите на организациите, председателите на профкомитета и секретарите на Комсомола веднъж в седмицата обсъждат текущите задачи. Уточнените становища, администрацията оформя в заповеди със срок и отговорници за тяхното изпълнение. Освен това в ДСО „Булгарплод" всички назначения, уволнения, изпращане на задгранична работа и командировка, даване оценка на кадрите съгласуват с бюрото. Системно секретарите на партийните организации информират комунистите по тези въпроси. Така те участвуват в решаване на големите проблеми на предприятието.

ЧЕРТИ ОТ СТИЛА

Някои секретари считат, че с получаването на поста автоматически завоюват своя авторитет. Не бива да се забравя, че оказаното доверие е преди всичко един аванс, който трябва да се оправдае и запази с трудолюбие, деловитост и добросъвестност в работата. Главният критерий при оценка авторитета на секретаря са неговите политически и делови качества, идейната зрелост и комунистическа убеденост, владеене на марксистко-ленинската теория и умението да я прилага в практиката, неговата способност да мобилизира масите, да ги учи и се учи от тях и прилага изкуството да ръководи организацията.

За да отговарят на изискванията, секретарите трябва да съответствуват на средата, от която произлизат. Тогава и другарите им ще ги приемат от сърце. През последните години много бързо расте делът на тези с висше и полувисше образование. Освен това около половината от секретарите са инженери, архитекти, икономисти, агрономи, зоотехници, учители, юристи и други.

Голямото доверие и постът на секретаря не му позволяват да злоупотребява с властта. Обратно, той е по-самокритичен, внимателен и грижлив към колектива и другите. При обсъждане на въпросите и вземане на решения той се ползва с такива права, с каквито и всички останали партийни членове, и отстоява своите предложения само по пътя на доказателствата и убеждението. Внимателно изслушва гласа и предложенията на другарите. В някои бюра се практикува да се отчита изпълнението на възложените задачи и слабостите, които се допускат. Разбира се, отчита се и секретарят. Тук при равна обстанов-

Digitized by Google

ка му се правят критични бележки, изискват от него да подобри работата. Това му разкрива възможност да самооцени своите дела и се отнесе критично към колегите. Съгласен или не, щом болшинството приеме решение, той организира неговото изпълнение. Упражняваната критика към секретаря и признаването на грешките не сриват неговия авторитет — напротив, правят го по-близък и достъпен на другарите. Комунистите са хора самокритични. Те добре виждат не само достиженията, но и слабите страни и недостатъците в нашия живот. А такива за съжаление има. Правилно постъпват онези, които самооценяват своите дела, взискателни са към себе си, достатъчно ли служат за пример на другите със своя труд и също така умеят ли да убеждават хората и да разгръщат творческите им инициативи. Всеки иска да види в лицето на секретаря образец в работата, живота и семейството. От него следва да се учат на скромност, честност, другарска взаимопомощ, справедливост и взискателност.

Секретарят изхожда от правилото, че той работи не за себе си, а за другите. Не получава никакви облаги от поста, който заема, а многократно нараства неговата отговорност и трябва да бъде там, където е най-трудно. Но ако има нужда да подобри жилищните си и битови условия и използва поста си, бърза да се устрои, като пренебрегва колектива и становището на обществеността и нарушава законността за лични цели или се огражда и устройва приближените си, всичко това ще срине неговия авторитет и ще нанесе вреда на Партията.

Скромността е друга черта, която допълва неговия образ. Обратно — честото самоизтъкване подчертава неговото самолюбие, високомерие, пренебрежение към другите.

Правилното разпределение бюджета на времето гарантира и резултатност в дейността на секретаря.

Георги Кръстев е конструктор и партиен секретар в завод „VIII конгрес" в гр. Ямбол.

Сутрин за няколко минути съвместно с директора уточняват общите задачи, след което до обед посвещава за конструкторска работа и контрол в производството. Следобед отделя 2 часа за техническо и партийно самообразование и за разговор с комунистите.

Заангажира всички членове на партийното бюро и активистите с изпълнението на задачите. Много от въпросите с градския комитет секретарят урежда чрез телефона, пише кратки информации, преодолява излишната заседателщина и претрупаност. Тогава остава свободно време и за почивка, за екскурзия, за разговор с колегите и самостоятелна работа над книгата.

Има обаче секретари, които се губят като ръководители, разпиляват времето си в безсмислена суетня и излишна заседателщина, заангажирват се с въпроси от всякакъв род, изземват функциите на другарите си и на администрацията.

В работата често възникват съмнения, колебания и трудности при изпълнение на решението. Тогава секретарят търси висшестоящия партиен орган. Най-близкият негов другар е инструкторът. Някои секретари казват „аз си знам, завърших курсовете, не ми е необходима интервенцията и намесата на инструктора, тъй като получавам указанията направо от секретаря на комитета". А действителността е друга. Инструкторът посещава много организации, той има широк поглед върху въпросите на партийното строителство, запознат е с положителния опит и в другите райони. Той би могъл да предаде добър опит и това да подтикне секретаря да работи по-резултатно.

Секретарят заслужава голямото уважение и на висшестоящите партийни органи. Правилно постъпват онези комитети, които дават обществено признание за извънслужебната му дейност, на един връчват грамоти, друг награждават с екскурзии и пр.

Digitized by Google

* * *

Това е само един опит да се направи равносметка за партийния секретар. А колко трудно е в тези рамки да се обобщи като във фокус многоликата му дейност! Неговото новаторство, дръзновение, неспокойство, сполуки и провали, тревоги и инициативи, напрегнат труд и безсънни нощи — всичко това би могло да бъде пребогат сюжет за томове романи, поеми, стихове и за напрегнати драматургични творби. За тези изключителни дела му благодарим и всички сме му задължени. Ала негови длъжници остават преди всичко творците на културата, писатели, поети, кинематографисти, художници, журналисти.

Но като естествена последица от равносметката високи са постиженията във всички области на живота... Постижения?! А има и трудности и неуспехи. Тях не пропускаме. Защото те са компонент на човешкото чувство, което ни кара да бъдем недоволни от постигнатото, а това благородно недоволство е вече двигател на комунистическия и човешкия напредък.

Агитпропът

НИКОЛАЙ МЛАДЕНОВ
инструктор в отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП

Партийното бюро като колективен орган на организацията отговаря за цялостната ѝ дейност, в това число и за идеологическата. Практиката показва, че там където бюрото периодически определя насоките на идеологическата дейност в колектива, обсъжда нейното състояние; работата на пропагандистите и агитаторите с хората, там всеки момент се знае какво е общественото мнение и политическото настроение, а това дава възможност да се взимат бързи мерки за разясняване на всички наболели въпроси, за решаване на поставените проблеми.

Правилно организираната колективност в бюрото на партийната организация изисква точно разпределение на задълженията на неговите членове. Това се прави в зависимост от условията и характера на задачите и личните качества на хората. Обикновено един от членовете на бюрото, най-подготвеният в идейно отношение, отговаря за идеологическите проблеми. Това съвсем не означава, че те са му дадени на откуп. Колективният метод на ръководство не отрича, а предполага лична отговорност на всеки член на бюрото за определен участък. Отговорникът за идеологическата работа проучва задълбочено положението на нещата в своя сектор, вниква във всички детайли, изучава натрупания опит, запознава партийното бюро с актуалните въпроси, поставя проблемите, които следва да бъдат обсъдени и да се вземе ре-

Digitized by Google

шение, дава указания и разпореждания в областта на пропагандата и агитацията. Той е подчинен на партийното бюро, изпълнява неговите решения.

От друга страна агитпропът е инициатор и организатор на идейно-възпитателната дейност в колектива. От неговата инициативност, творчество и организаторски способности зависи твърде много нейният размах, дълбочина и ефективност.

Първата задача на агитпропа е правилното планиране на идейно-възпитателната дейност за определен период от време. Като се ръководи от решенията и указанията на по-горните партийни органи и конкретните задачи и изисквания на колектива, той внася предложения в плана на бюрото и организацията да намерят място главните задачи на пропагандистката, агитационната и културно-масовата работа: какви въпроси и кога ще бъдат обсъдени от бюрото, какви — на събранието на организацията, по кои и кога ще се извърши политическа агитация в колектива, какви ще бъдат темите на партийните просветни събрания и т. н.

В изпълнение на утвърдения от партийното събрание план или взетото решение агитпропът организира осъществяването му: инструктира агитаторите и пропагандистите, осигурява необходимите за тях материали и помагала, уточнява учебните звена и т. н.

Негово задължение е да упражнява системен контрол за осъществяване решенията на партийната организация в идеологическата област; да контролира как пропагандистите и агитаторите изпълняват задълженията си и когато е необходимо, да информира бюрото или секретаря на партийната организация. Получавайки по различни канали информация (от партийните групови отговорници, от пропагандисти и агитатори и по пътя на лични наблюдения), той обобщава въпросите, които задават трудещите се на събрания, беседи, в учебните звена и пр. по проблеми, които вълнуват хората, уведомява партийното бюро и организацията и предлага допълнителни разяснителни мероприятия. Но като стои най-близко до потока на информацията и има за задача да преценява и обработва тази информация, преди да я внесе в партийното бюро, той носи и лична отговорност. Ето защо трябва да проявява голяма обективност и висока принципиалност, да отделя най-важните въпроси, които предстоят оперативно да се разяснят на хората, и ония, които изискват да се решат от съответни органи, организации, ведомства.

Политическото възпитание в едно предприятие, учреждение или строителен обект, освен на партийната организация е дело и на други обществени организации — профсъюзите, Комсомола, Отечествения фронт. Ако не се обединят техните усилия, не се ръководи тяхната дейност, неизбежно ще се стигне до паралелизъм, до дублиране, до разпиляване на силите. За да не стане това, за да може идеологическата работа да се води целенасочено, необходимо е тя да бъде координирана. Това е право и задължение на обединяващото звено — на агитпропа. В Пловдивски окръг в много общински партийни комитети и големи първични партийни организации се съставя единен план за идеологическа работа за определен период от време — за една година или за шест месеца. Въз основа на него се изработва календарен план за всички политически и културно-масови мероприятия — просветни събрания, чествувания, лекции, обсъждане на книги, филми и пр. с определени дата и място на провеждането и кой отговаря за всяка задача. Единните планове дават възможност идейно-възпитателният процес да обхване повече хора, да му се придаде по-организиран характер, да се избегне дублирането, да не се допускат нецелесъобразни инициативи, да се осигурява по-добро ръководство и контрол.

Digitized by Google

Агитпропът се опира на широк актив от пропагандисти, лектори, агитатори, агитпропи на масовите организации, отговорници на партийните групи и пр. Негово задължение е правилно да организира и ръководи пропагандата на марксизма-ленинизма — осигуряването на редовните занятия в учебните звена — лектории, школи, семинари и др., разпространяването на икономически знания сред трудещите се, лекционната пропаганда, теоретичните конференции. Особено внимание той трябва да обръща на проблема: изучаването и пропагандирането на марксизма-ленинизма да не става зубрачески или формално, а през призмата на съвременността. Той не само следва да поддържа постоянни връзки с пропагандистите и агитаторите, не само да присъствува на занятията в учебните звена, но и да взима лично участие като лектор или докладчик. От агитпропа се иска да бъде повече в низовите звена, да помага на всички, които се занимават с пропаганда и агитация, аргументирано да разяснява и нагледно да показва как успешно да осъществяват задълженията си.

Той е длъжен да проявява жив интерес към всички идеологически проблеми в колектива или на територията на партийната организация — в квартала, завода, селото, строителния обект и пр. — как се водят учебните занятия, каква е нагледната агитация, какви местни предавания се планират по радиовъзела, каква активност развива читалищната библиотека. Агитпропът не може да не беседва с пропагандистите, с агитаторите, с отговорниците за нагледната агитация, с програмния ръководител на радиовъзела, с библиотекаря за техните задачи, да ги учи, да им помага, сам да се учи от тях.

Според другарката Янка Лалчева — агитпроп на първичната партийна организация в първо основно училище „Кирил и Методий" в Смолян — при тях идеологическата дейност е главна задача в цялостната партийна работа. Колективът на училището е доста голям — 76 души, от които 58 са преподаватели. През 1972/1973 учебна година за марксистко-ленинската просвета на комунистите е организирана теоретична конференция на тема: „Идеологическата борба на съвременния етап". Теоретичната конференция дава възможност по-пълно да се съчетават индивидуалните и груповите форми и методи на обучение: самостоятелното четене на обществено-политическата литература и произведенията на класиците на марксизма-ленинизма, разработването на отделни проблеми, изучаването на някои явления и процеси, свързани с темата. На първата сбирка по „Марксистко-ленинските принципи на идеологическата борба. Десетият конгрес на БКП за засилване борбата против буржоазната идеология" участвуващите проявиха голяма активност. Изнесени бяха три съдоклада, направени бяха няколко изказвания и съобщения. Другарката Лалчева своевременно извърши проверка дали всички участници знаят за датата и мястото на сбирката, готови ли са определените другари със съдоклади, съобщения и изказвания, кои от тях евентуално ще отсъствуват по уважителни причини и пр. Заедно с научния ръководител на конференцията тя прави оценка на равнището на занятията.

Постоянна грижа на агитпропа в тази организация е системното организиране на партийни просветни събрания — през всеки учебен срок се правят по две. За различни пропагандистки и агитационни мероприятия тя осигурява диапозитиви, политически карти на света, фотоси, схеми, диаграми. Голямо внимание отделя за обмяна на опит между учителите по патриотичното възпитание на учащите се. По нейна инициатива за 90-годишнината от рождението на Георги Димитров е организирана тематична екскурзия с автобус от село Ковачевци до град Лайпциг, в която участвуват 32 учители. Тя редовно планира ка-

Digitized by Google

кви страни от възпитателния процес да се разглеждат с преподавателите, с техническия персонал и с учащите се — на сбирките на комсомолските дружества и в пионерските отряди.

Въздействието и обхватът на политическата агитация на партийната организация до голяма степен зависи от големината и състава на партийния актив, който се занимава с нея. Неотдавна районният комитет на Партията в Кремиковци на пленум утвърди система за организацията на масово-политическата работа в района. Отчетено бе, че формално се подхожда към изискването активите на първичните партийни организации да бъдат главно звено за политическа агитация. Това звено е най-слабо в агитационната структура на района. Ето защо на пленума на този въпрос бе отделено специално внимание. Решено бе към бюрата на по-големите първични партийни организации да се изградят групи политинформатори от най-подготвените другари по проблемите на международните събития, икономическата политика на Партията и др. Бюрата на всички партийни организации са задължени в определен от пленума срок да направят оценка на активите и да разширят техния състав, като включат членове на партийните бюра, на комсомолските и профсъюзните ръководства, административни ръководители, майстори, бригадири, първенци в производството. Съставът им да се утвърждава от партийната организация. Основна форма за агитационната работа на активите са груповите и личните беседи с хората.

Център на политическата агитация в бригадите, смените и участъците е партийната група. В решенията на пленума се напомня, че всеки комунист е длъжен най-активно да работи за издигане на социалистическата съзнателност на своите колеги, да разяснява пред тях партийната политика, да дава правилен отговор на поставените въпроси, да реагира незабавно на всеки сигнал. Основно задължение на комуниста е личната агитация, индивидуалната работа с хората, защото живата връзка на Партията с народа — това са нейните членове, комунистите.

Практиката показва, че е необходимо партийните бюра и организации периодически да правят преценки за работата на актива и на комунистите сред хората, да взимат мерки за активизирането им. Защото нищо, никакви средства не могат да заменят живото слово, личните връзки и общувания на ръководителя, на комуниста, на агитатора с хората. Защото методът на убеждаването, на идейното влияние е основен метод на партийното ръководство на масите. Агитпропът е лицето, от чиято инициатива зависи кога и какви идеологически проблеми и задачи ще бъдат предмет на внимание на партийното бюро.

Сега една от главните задачи на първичните партийни организации, на партийните бюра, на пропагандистите и агитаторите е ярко и аргументирано да доведат до знанието на масите решенията на Декемврийския пленум на ЦК на Партията, основните показатели на народностопанския план за 1973 година, конкретните задачи на трудовите колективи, да съдействуват за разгаряне на всенародно съревнование за преизпълнение на плановите показатели.

Ето какви инициативи по решенията на Декемврийския пленум по предложение на агитпропа са приети на събранието на една партийна организация в Пазарджик: „Общо събрание на комунистите с доклад за решенията на Декемврийския пленум на ЦК на Партията. Срок — 25 януари. Групови беседи по цехове. Срок — 10 февруари. В теоретическия семинар да се проведе занятие на тема: „Приносът на Декемврийския пленум в творческото развитие на партийната политика за повишаване жизненото равнище на народа. Срок — 20 февруари. В школата по основи на марксизма-ленинизма да се проведат две за-

Digitized by Google

нятия. Срок — 30 февруари. Среща на младежите с лектор от дружество „Г. Кирков" по някои икономически проблеми — 15 февруари. Да се подготвят четири предавания по радиовъзела." Тези мероприятия показват, че стремежът на агитпропа е бил чрез използването на разнообразни средства партийното слово да достигне до всеки член на колектива. Предвид важността на въпроса, големият интерес на всички хора към решенията на Декемврийския пленум, прояви на нетърпение у някои трудещи се и пр. би трябвало агитпропът да предвиди още някои мероприятия. Например използването на нагледната агитация за широко и ярко популяризиране на партийните мероприятия за повишаване на жизненото равнище на народа. Нагледната агитация има богати възможности за това, стига умело да се предлагат оперативни и трайни материали — плакати, диаграми, текстове. Също така добре би било да се предвиди една информация пред партийното бюро или организацията за въпросите, повдигнати от трудещите се при разясняването на решенията, за най-характерните изказвания и предложения.

Необходимо е в изпълнение на тази голяма задача агитпропите да организират разясняването така, че убедително да се разкриват пред трудещите се светлите перспективи в развитието на страната, да се показва връзката на делничните грижи и задачи на трудовите колективи с великото дело на Партията, с нейната политика и борба за издигане на материалното благосъстояние и култура на народа, за изграждане на развито социалистическо общество в нашата родина. Комплексната програма за повишаване жизненото равнище на народа укрепва още повече вярата на трудещите се в политиката на Партията, ще повишава самочувствието им, трудовата и политическата активност във всеотдайния им труд за благото на родината.

В своята ежедневна дейност агитпропите срещат и редица трудности. Най-голямата, според мнозина, това са многото и най-разнообразните задачи, които се поставят пред тях. Наистина в големите партийни организации, където има десетки комунисти, а колективът наброява няколкостотин души, не е по силите на един член на партийното бюро да обхване и ръководи цялата идеологическа дейност. В такива организации има десетина учебни звена — партийни, комсомолски, профсъюзни, уреждат се много просветни и други събрания, чествувания, политинформации, издава се стенвестник, има радиоуредба, самодеен колектив и т. н. Как да се постъпва там?

Положителен е опитът на Софийската градска партийна организация. В големите първични партийни организации, ядра на многолюдни колективи, в партийните бюра, състоящи се от 7—9 члена, за отговорници по идеологическата работа се натоварват двама другари — членове на бюрата. В първичната партийна организация при Българската народна банка заместник-секретарят на партийната организация Мария Златарева отговаря за учебните звена и за партийните просветни събрания. Членът на партийното бюро Йорданка Драгова отговаря за агитационната и културно-масовата работа. Подобно е разпределението на задачите и в първичната партийна организация при Научноизследователския институт „Нипроруда". В това партийно бюро години наред се утвърждават по двама отговорници на идеологическия сектор. Единият се занимава с партийната просвета, лекционната пропаганда, просветните събрания, теоретичните конференции, разпространяването на печата; другият се грижи за агитационно-масовата дейност — чествувания, политически информации, нагледна агитация, радиовъзела, културно-просветните прояви. Опитът на тези и други първични партийни организации в столицата показва,

Digitized by Google

че практиката да се заемат двама другари с идеологическите проблеми в организацията и колектива е напълно оправдана и може да бъде използвана в големите партийни организации и на други места в страната.

Друга трудност е натоварването на агитпропите с много обществени задължения. В партийната организация при фабрика „Родопска тъкан" в Смолян Дичо Кузманов — директор на фабриката, е и пропагандист в предприятието и член на дружество „Г. Кирков". Обстоятелството, че той е и агитпроп, според него му помага много за осъществяването на партийната линия — стопанският ръководител да бъде и политически деец, възпитател на колектива. Но редицата други обществени задължения отнемат почти цялото му свободно време. Много агитпропи на партийните организации са народни съветници, членове на ръководствата на масовите организации, обществени контрольори и т. н. Най-голяма претовареност съществува сред учителите.

Това претоварване на отделни активисти се дължи на неправилната организация на обществената заетост на комунистите. Уставът на Партията задължава всеки комунист да се занимава с обществена дейност. Правилното разпределение на задачите на всеки партиен член е задължение на бюрото и на партийната организация чрез възлагане на постоянни и временни партийни поръчения.

Сериозна трудност в работата на много агитпропи, особено на новоизбраните, е липсата на достатъчна организационна и методическа подготовка. През време на отчетно-изборната кампания на първичните партийни организации миналата година голяма част от партийните комитети в страната обърнаха специално внимание за подобряване състава не само на партийните секретари, но и на агитпропите. По-голямата част от тях сега са с висше и средно образование. Разбира се, подборът им е едната, макар и много важна страна. Другата е да се работи с тях системно и конкретно, да се попълват знанията, да се обогатява опитът им, за да се научат успешно да изпълняват възложените им задачи. Това е грижа на окръжните, градските, общинските и заводските комитети на Партията, на отделите „Пропаганда и агитация".

Правилно се решава този въпрос във Варненски окръг. Градският комитет във Варна се грижи за обучението на агитпропите в градската партийна организация, а окръжният комитет — за тези от селските партийни организации на окръга. В началото на всяка година отдел „Пропаганда и агитация" на окръжния комитет на Партията организира 3—4-дневни курсове с тях. Обучението е диференцирано — за агитпропи в партийните организации в промишлеността и в селското стопанство, като отделни курсове се уреждат за новоизбраните другари. Пред тях се изнасят лекции и беседи по основните въпроси на организацията, съдържанието, формите и ръководството на идеологическата работа: „Системата на партийната просвета и масовата пропаганда", „Форми, средства и методи на политическата агитация", „Нагледната агитация — оперативна и действена форма на масово-политическа работа на Партията" и др. Тематиката на курса с преизбраните агитпропи е друга. Те се запознават с проблемите на вътрешната и външната политика на Партията, обсъждат положителния опит на отделни партийни организации.

На проведения през февруари т. г. едноседмичен курс с агитпропите на партийните комитети и бюра в Благоевски район в София главно внимание бе обърнато върху икономическите проблеми и об-

Digitized by Google

мяната на положителния опит. Курсът завърши със среща на агитпропите с членовете на бюрото на районния комитет на Партията, на която се поставиха актуални задачи на идеологическата работа в светлината на решенията на Декемврийския пленум.

Добри резултати дават ежемесечните полудни с агитпропите на партийните организации в районните комитети на Партията в София. Изнасят се лекции по актуални въпроси, обменя се положителен опит, поставят се конкретни задачи.

Практиката показва, че е необходимо партийните комитети да отделят по-голямо внимание не само за теоретическата подготовка на агитпропите, но и да им оказват методическа помощ.

В богатия арсенал от форми и средства на пропагандистка и агитационна работа на първичните партийни организации най-силно оръжие е живото слово — лекции, доклади, беседи, речи. През последните години на много места взимат превес масовите форми на политическата агитация — чествувания, публични събрания, тържества и други, които се организират от партийни комитети на територията на града или общината. Те, разбира се, оказват силно политическо и психологическо въздействие върху хиляди хора. Не навсякъде обаче се спазва указанието на Централния комитет на Партията правилно да се съчетават масовите форми с груповата и индивидуалната политико-възпитателна дейност, да се работи с конкретния човек. А именно това е главната грижа на първичните партийни организации.

Налага се агитпропите, особено младите, да бъдат своевременно запознавани със средствата и методите на устната и нагледната агитация за най-ефективно въздействие върху малкия колектив, върху микросредата, за използването на техническите средства в пропагандата и агитацията, за особеностите на индивидуалния подход към хората. Само така те ще могат правилно да организират и ръководят идеологическата работа сред колектива.

Партийното ръководство на идеологическата работа е ежедневно, конкретно и оперативно. Партийното бюро следва системно да вниква в различните ѝ звена, да прави преценка на резултатите, да се съветва с комунистите как да се увеличи нейната ефективност за мобилизиране силите на трудещите се в борбата за увеличаване на икономическата мощ на родината, за тяхното комунистическо възпитание

Отговорникът по стопанските въпроси

Основен принцип на партийната дейност, определен от Устава и конкретизиран на конгресите, е да мобилизира трудещите се за изпълнение и преизпълнение на производствените планове, за повишаване ефективността на стопанската дейност, за развитие на научно-техническия прогрес.

На Декемврийския пленум отново беше подчертано, че успешното осъществяване на предстоящата програма за по-нататъшното социално-

Digitized by Google

икономическо развитие на страната ни и издигане на жизненото равнище на народа в решаваща степен се определя от повишаване ефективността на общественото производство във всички отрасли, от неотклонния растеж на производителността на труда на основата на широкото прилагане достиженията на науката и техниката. Това е главното направление на дейността на партийните организации. Те са призвани да разкрият и с максимална ефективност да използват творческия потенциал на всеки трудов колектив, да съсредоточат усилията на участниците в съревнованието за изпълнение задачите на петилетката. Високите икономически, политически и нравствени критерии, поставени от Десетия конгрес и пленумите на Партията, дълбоко проникват в ежедневната практика на партийната работа, в съзнанието и действията на всеки комунист.

Гледищата за големите изисквания към комитетите и бюрата за осъществяване правилно и ефективно партийно ръководство и контрол на все по-сложните стопански задачи са еднакви. Формите, методите, практиката обаче са различни. Това пролича и в разговора, състоял се в редакцията, в който взеха участие другарите: Илия Василев — заместник-завеждащ отдел „Планово-икономически" при ЦК на БКП (сега зам.-председател на Комитета за планиране); инж. Михаил Качамачков — секретар на партийния комитет в завод „Електроника", Иван Янкулов — отговорник по стопанските въпроси в партийния комитет в завод „Средец". Ето въпросите, които бяха обсъдени:

— Какво е мястото на отговорника по стопанските въпроси в целокупната дейност на партийното бюро?

— На какви изисквания трябва да отговаря той, за да съдействува за компетентното ръководство на стопанската работа?

— Какви методи следва да използва.

— Какво трябва да се направи за обучението на кадрите?

СПЕЦИАЛИЗИРАНИ КОМИСИИ...

Най-напред искам да разкажа как е решен въпросът в партийния комитет в завод „Електроника" — заяви инженер **Михаил Качамачков.** — Отговорник по стопанските въпроси нямаме. Обаче към комитета сме създали няколко комисии: по производствените въпроси от 9—10 човека, нейният отговорник не е член на комитета; по икономическите проблеми, тя се оглавява от заместник-директора по икономическите въпроси — член на комитета; по техническия прогрес, в която участвуват представители на научно-техническия съюз, на рационализаторите, на младежкия клуб и клуба по фото- и кинотехника.

Тези комисии са строго специализирани. В тях влизат компетентни хора по съответните въпроси. Те имат задължението да правят предложения пред заводския партиен комитет по разнообразните проблеми на производствената дейност. Същевременно ги използваме за осъществяване контрол на дейността на стопанските ръководители и получаване информация за изпълнението на цялостната програма на завода. Комисиите работят по свои годишни планове. Те се събират периодически, обикновено в месеца веднъж, а при извънредни задачи и по-често. След като разгледат определен проблем, те излизат с предложение пред заводския партиен комитет. А когато извикаме директора, заместник-директора, началниците да докладват пред комитета по дадени въпроси,

Digitized by Google

съответните комисии са задължени да подготвят материали за съдоклад и да присъствуват на заседанието.

Макар че опитът ни е още малък, според нас комисиите са една полезна форма, която помага на комитета по-всеобхватно и компетентно да ръководи стопанската дейност. Искам да се спра на един характерен пример от дейността на комисията по производствените въпроси. Към края на 1971 год. планът на завода беше застрашен по някои позиции. Комисията по своя инициатива направи проверка и след като обобщи докладите на отделните другари, излезе с предложение пред заводския комитет за решаващите проблеми, към които трябва да се насочи партийният контрол. Ето какво съдържа протокол № 3 от това заседание:

„1. Слабо звено в механичен цех се очертава бакелитнопресовият участък. Комисията предлага да се осигури незабавно един шприц вертикален 35 грама — тип Зино.

2. За нормалната работа на механичния цех е необходимо ремонтната бригада към цех инструментален да поправя с предимство спешните инструменти.

3. Задръжка ще се окаже пробивната бригада към цех 04. Предлага да се проучи възможността за евентуално кооперираме със завода за изчислителна техника.

4. По изделие ОН—53 е необходимо да бъде обезпечена дефицитката.

5. За изделие ИТ—51 липсва бутонният превключвател, от който зависи лицевата плоча.

6. За ИУ—51 — получената система, поради по-голямото и вътрешно съпротивление не осигурява параметрите на изделието. Необходимо е съдействие за коригиране отрасловата нормала.

7. В цех 04 има недостиг на работна ръка поради големия брой отсъствуващи жени по болест и майчинство."

На пръв поглед протоколът има производствено-технически характер. И с право може да ни се постави въпросът — не е ли това задължение на стопанското ръководство. Разбира се, такива анализи прави и то. Но предложенията на комисията ни помогнаха съвсем конкретно да диференцираме нашите усилия. С едни проблеми задължихме съответни стопански ръководители, други поставихме пред цеховите партийни организации. Получи се така, че решаващите звена от производствената дейност за посочения период се поставиха под непосредствения контрол и помощ на партийните организации и резултатът беше добър.

Комисиите проявяват инициативата и поставят пред комитета ония въпроси, които смятат, че са важни и се нуждаят от неговата намеса. С това те съдействуват да се разгръща по-голям размах в партийната работа по стопанските въпроси. Плановете на комисиите обаче не са изработени само въз основа на тяхното виждане по главните проблеми. Те са свързани преди всичко с плана на комитета и помагат за по-задълбоченото, по-компетентното и по-научното му осъществяване. Заводският партиен комитет има двегодишен перспективен план, който даваме и на комисиите. Те от своя страна разработват мероприятия, с които ще осигурят изпълнението му. А през годината, когато възникне някой въпрос, също работят по него.

Непродължителният период, през който съществуват комисиите, постави пред нас редица проблеми. Това ще ни помогне да усъвършенствуваме тяхната дейност, за да ги превърнем в още по-полезни сътрудници на комитета. Преди всичко изпъква въпросът за техния състав

Digitized by Google

От една страна, трябва да се подберат най-компетентните хора по техническите и икономическите въпроси, а от друга — те не бива да дублират стопанското ръководство или да не са хората, които по административна линия отговарят за тези проблеми. Даже при наличието на толкова много подготвени кадри в нашия завод ни е трудно винаги правилно да подбираме кадрите, така че да съставим комисии, които да не повторят служебните отдели. Много важно е кой ще ръководи комисията, как ще се организира нейната дейност. Там където сме попаднали на инициативни хора, работата върви. Но имаше периоди, когато два месеца не можахме да съберем една от комисиите. За каква инициативност можем да говорим в такива случаи. А за да могат те да насочват вниманието на комитета към най-актуалните и нови въпроси на техническия прогрес, необходимо е да им се предостави богата и пълна информация за нашите и световните достижения, да се подпомагат в непрестанната им квалификация и обучение. В противен случай те се превръщат в обикновени диспечери по текущото производство. Много важно също така е как ще бъдат ръководени комисиите. Не бива да се разчита само на тяхната инициатива, а трябва да им се поставят задачи, да се направляват. И независимо от това, че са органи на комитета, непосредствена връзка с тях трябва да поддържа партийният секретар.

Комисии сме изградили само към заводския партиен комитет, а **към партийните бюра** на седемте първични партийни организации имаме **отговорници за стопанската работа**. Стремим се тяхната подготовка да отговаря на специфичния характер на цеха или отделите, към които е първичната партийна организация. Така например в организация номер едно — към техническите, инструменталните и технологичните отдели, лабораториите, експерименталната база, имаме двама души в партийното бюро, които отговарят по стопанските въпроси и техническия прогрес. В малките организации, където работата е по-еднородна, партийното бюро може да обхване компетентно всички въпроси на производството, може би не е нужно да има отговорник по стопанските въпроси. Дали ще бъде отговорник по стопанските въпроси, или комисия зависи от характера на партийната организация. Но главното е, това **да не се счита като работа, дадена на откуп** от партийното бюро. Не само отговорникът и комисията трябва да се занимават със стопанските въпроси, а всички членове на партийното бюро. Много важно е да се разбере, че задачите, свързани със производството, са задачи на цялото бюро, че то трябва да осъществи принципа за съчетаване на политическата и организационната работа с изпълнението на стопанските задачи.

ПРИ НАС ПРАКТИКАТА Е ДРУГА

Своето разбиране за ролята и мястото на отговорника по стопанските въпроси в комитета и бюрото другарят **Янкулов** изложи, като се позова на опита и дългогодишните традиции на партийната организация в завод „Средец". При нас практиката е друга — отбеляза той. — Секретарят не отговаря за отделни проблеми, а обединява цялостната дейност на заводския комитет. А на членовете на комитета са възложени специфични въпроси — агитация и пропаганда, стопански, организационни и други. Разбира се, не е по силите на секретаря, колкото и подготвен да е той, да обхване голямото разнообразие на проблемите на партийната дейност. Затова пък от отговорниците по отделните въпроси се изисква да бъдат конкретно и цялостно запознати с тях. В такава светлина аз виждам голямата роля на члена на партийния комитет или бюро, който пряко се занимава със стопанските проблеми. Озна-

Digitized by Google

чава ли това обаче, че той трябва да бъде тесен специалист по всички технически, технологически, управленчески и производствени въпроси? Естествено, това е невъзможно. Дали той ще бъде икономист или инженер не може да се регламентира. Важното е да познава производството, да има усет към новите проблеми, да умее да насочва комитета към главното в стопанската дейност.

Първото ми задължение като отговорник по стопанските въпроси е да оказвам съдействие при изработване плановете на партийния комитет. Кои въпроси да се включат, защо, с какви форми да се въздействува, това трябва да зная от постоянния си контакт с партийните бюра и организации, с ръководителите на производството. Затова особено ме улеснява фактът, че съм началник на плановия отдел и имам възможност да осъществявам ежедневен контакт с всички цехове и отдели. Освен за съставянето на плана на комитета следя за неговото изпълнение, сигнализирам при неблагополучия в работата.

Имаме такъв случай. През март миналата година заводът изпадна в тежко положение — не можеше да се изпълни планът. Много срещи, много съвещания проведе ръководството на завода, но работата не се оправи. С помощта на компетентни производственици, ръководители и специалисти установих, че въпросът се отнася не за слабости в организацията на производството, а до техническо несъвършенство на едно от изделията. Сигнализирах за тревожното положение в партийния комитет. Наложи се да извикаме ръководството на завода и началника на конструкторския отдел и те признаха, че изделието не отговаря по технически данни на 20—30 точки. А до този момент всички криеха, не само в нашия завод, но и в института, и в завод „6 септември" — всички си мълчат. Отговорност на виновните ще се потърси, но какво да правим с производството. Партийният комитет не можеше да допусне заводът да спре. Трябваше да се намери друга продукция. Административното ръководство се зае с трудната задача, но в негова помощ бяха партийният комитет и всички организации. И хората ни подсказаха много хубави идеи. На събранията предложиха да изтеглим 500 бройки самосвали от следващите тримесечия и да ги произвеждаме сега. Но за тях са нужни хиляди тонове материал да се доставят извънпланово. На всеки партиен член от управлението се даде строго определено поръчение. Ето така със скромните усилия на отговорника по стопанските въпроси заводският комитет успя да помогне да се преодолее сложната обстановка в производството.

Или да вземем такъв пример. От завода през 1971 година напуснаха голям брой инженери. Коя е причината? Защо бягат? Докато преди 4—5 години, когато нямаше установена база и някои говореха, че ще се преместваме на гара Искър, имаше известно основание. Но сега защо бягат? Може би заплащането — но всички ли заради това ще напускат? Има нещо друго... Прегледах молбите за освобождаване от работа и се спрях на един член на партийното бюро в техническите отдели. Седнахме на разговор и се разбра, че не са доволни от главния инженер. Със своите методи на работа той е създал настроения срещу себе си. Партийното бюро на техническите отдели извика главния инженер заедно със специалистите и след тричасов разговор въпросите бяха изяснени, а голяма част от заявленията за напускане изтеглени.

В моята дейност особено много ми помагат **отговорниците по стопанските въпроси в партийните бюра.** Когато отида при тях, те най-обективно ми изясняват състоянието на производството, помагат ми да се ориентирам правилно. Затова с тях поддържам постоянна връзка, насочвам ги по преките им задължения, вслушвам се в техните предложе-

Digitized by Google

ния и препоръки, а понякога ги викам лично да докладват пред партийния комитет.

Друга задача на стопанския отговорник е **да съдействува за своевременната проверка на решенията** на комитета, свързани с партийното ръководство на производствената дейност. При партийния секретар има шкафче, в което са картотекирани решенията. Но ако се чака да дойде последният срок, те едва ли ще се изпълнят. Сам партийният секретар трудно може да следи всички решения. Затова онази част от тях, която се отнася до стопанските проблеми, следя аз и докладвам за изпълнението им пред комитета.

От моя опит като отговорник по стопанските въпроси се убедих, че колкото и подготвен да е човек, сам не може да отговори на сложните и големи изисквания. Затова особено важно е да се опираме на широк актив от специалисти. Дали ще бъдат комисии, както е в завод „Електроника", или по всеки проблем ще се търсят компетентни съветници, както е при нас, е въпрос на практика. Важното е да се ползват опитът и знанията на хората при осъществяване на партийното ръководство на стопанската дейност.

ИЗИСКВАНЕ ЗА КОМПЕТЕНТНО РЪКОВОДСТВО

Основният въпрос, на който се спря другарят **Илия Василев,** беше за ролята на отговорника по стопанските въпроси за издигане научното равнище на партийната дейност в сферата на производството. Неговото място — отбеляза той — било то в комитета или в бюрото се определя от значението на стопанските задачи в предприятието. А те са свързани с много въпроси за техническото равнище, за качеството на продукцията, за организацията на производството. В доклада на Декемврийския пленум се казва, че главната функция на колектива е ефективното изпълнение на производствените задачи и непрестанното подобряване организацията на трудовата дейност на основата на здрава самодисциплина.

И ако се запитаме — кой трябва да работи в трудовия колектив, щото тази главна функция действително да получи пълна изява? Отговорът е, че партийното бюро, партийният комитет и от своя страна отговорниците по стопанските въпроси са длъжни да създават целия комплекс от условия, за да може да получи пълна проява тази функция.

Изискванията, които се поставят към партийната работа в тази насока, са да се разработват партийни мероприятия за изпълнението на производствените задачи. Но кой ще подскаже тези мероприятия на комитета, кой ще съдействува за организирането им, за контрола на изпълнението? Разбира се, целият комитет, партийният секретар. Но сложните и специфични задачи на стопанската дейност налагат с тях по-конкретно да се занимават хора освен с делови качества на партийни работници и със специални знания и подготовка. Дали това ще бъде само един човек или ще се създадат комисии, във всеки случай в комитета трябва да има компетентен отговорник по стопанските въпроси. Той има място, и то едно от основните места. И всяко негово подценяване би отдалечило партийното ръководство от тези въпроси.

Може ли обаче този човек да бъде всестранно развит, да разбира и познава всички проблеми на производствената дейност? — Не. Невъзможно е той да бъде и икономист, и инженер, и технолог, и конструктор. Въпросът е как ще съумее да използва инициативите, силите и знанията на специалистите и работниците, за да може да мобилизира колектива

Digitized by Google

за изпълнение на дадена задача. Как ще работи с комунистите, с административното ръководство, с инженерите, с комисиите, ако има създадени такива, за да може добре да вижда проблемите, да ги поставя в бюрото и да предлага партийни мерки за тяхното решение.

В началото казах, че виждам мястото на отговорника по стопанските въпроси в системата на партийното бюро като основно, силно звено. Стопанството, икономиката си остават решаващи в целокупната дейност на партийната организация. Следователно трябва да направим всичко възможно партийното ръководство в предприятието, в завода да въздействува активно за решаването на стопанските задачи. Това в значителна степен зависи от качествата на отговорника в партийното бюро по тези въпроси. На какви изисквания трябва да отговаря той? — Преди всичко да е добре запознат с икономическата политика на Партията, да е информиран за съответните партийни решения в тази област, да ги следи. До най-пълни подробности да познава стопанската дейност и конкретните проблеми на научната организация на производството, труда и управлението в предприятието. Задълбочено да изучава икономическия механизъм и неговите нормативни документи, защото много неща и много проблеми от организацията на работата са свързани непосредствено с неговото приложение. Само така ще може да вижда слабите страни в работата на стопанските ръководства, да ги посочва на партийното бюро, а то да взема съответно решение.

Съществено изискване е също да следи научно-техническия прогрес, да знае за неговите най-нови достижения. Ясно е, че сегашното развитие на научно-техническата революция довежда до това, че промишлените методи стават универсални форми на производството на материални блага. Науката става непосредствена производителна сила. Неимоверно се разширява международната социалистическа икономическа интеграция. Следователно човекът, който отговаря по стопанските въпроси в партийното бюро, трябва да следи тези тенденции. И не само да ги следи, но и активно да съдействува за тяхното проявление в предприятието. Една от най-главните негови задачи е да води борба, да се стреми, да се грижи, използвайки всички възможни държавни, партийни, обществени пътища и канали, да разполага с най-съвременна информация по тия въпроси. И когато предлага за решаване един въпрос или го подготвя за решаване, да се опре на най-съвременната информация, да даде на партийното бюро една солидна позиция. Вярно е, че тези изисквания се отнасят и за директора. Но като се има предвид отговорността на партийното бюро, когато се подготвят и решават въпроси, свързани с икономиката, неминуемо трябва да се стои на позициите на най-съвременното равнище. Основното е **да издигаме партийното ръководство на стопанската дейност на научно равнище**. А това може да се постигне само като се излиза от позициите на техническия прогрес, от най-новите позиции. Следователно компетентността на този отговорник трябва да бъде такава, че той да може да предложи мероприятия пред бюрото или комитета, които отговарят на научното ръководство. Затова е необходимо отговорникът по стопанските въпроси **да има усет към новото, към прогресивното. Да проявява инициатива** и дръзновение при прилагането на новите почини, да предлага форми и средства, за да бъде увлечен и целият колектив.

Динамичността на съвременното развитие не търпи консерватизъм и обективно налага новаторския подход в работата. Искам да се спра на един много актуален въпрос, по който партийните организации, бюрата и комитетите трябва да осъществяват компетентно и научно ръководство и контрол. Касае се за усъвършенстуването и модернизацията на производството.

Digitized by Google

Съвременната мощна производствена база, която имаме в нашето народно стопанство, и по-нататъшното развитие в условията на научно-техническата революция, изискват вече по друг начин да решаваме въпроса за усъвършенстването ѝ — не само чрез нови капитални вложения, а чрез реконструкция и модернизация.

Обаче какво се получава. И административни ръководители, а понякога и партийни дейци казват — технически прогрес, добре, дайте ни нови машини, дайте валута и пр. А старата база какво ще я правим, ще я захвърлим? Или ще помислим да модернизираме тия производствени мощности, за да бъдат на съвременно техническо равнище? Ето тук трябва да се насочат усилията на отговорника — как партийното бюро или комитет ще въздействува на административното ръководство да се проведе линията, която е най-прогресивна, най-ефективна, която е свързана с икономия на капитални вложения и с по-бързото решаване на социалната програма на Партията. Това е само един пример. А когато говорим за усет към новото, много примери могат да се посочат.

И другото изискване към стопанския отговорник е той да бъде **взискателен при изпълнение на стопанските задачи**. Особено по отношение на комунистите. Да предлага мероприятия, които ще създадат творческа, дружеска и делова атмосфера сред трудовия колектив. Да се засили другарството и взаимопомощта. Още в зародиш трябва да се пресичат някои явления, за каквито говори др. Янкулов, че главният инженер станал причина да напуснат 40 инженери.

Трябва да се припомни казаното от другаря Тодор Живков на Декемврийския пленум за създаване на правилни взаимоотношения между ръководителя и колектива, между колектива и отделния работник, за творческа атмосфера и правилен психологически климат за решаване на едни или други въпроси.

При всички случаи отговорникът по стопанските въпроси **трябва да действува като член на бюрото, като неразделна част от политическото, от партийното ръководство.** Той трябва да има значителен политически опит.

Много е важно, когато той подработва и внася проекти за решение по редица производствени въпроси, да ги свързва с партийното ръководство на икономиката и с правото на организацията да упражнява контрол върху дейността на съответните административни и стопански ръководители. При всички случаи трябва да действува като представител на първичната партийна организация. В основата на неговата работа трябва да бъдат стилът и методът на ръководство. Това произтича от мястото на партийната организация като ръководно ядро на трудовия колектив, от изискването за разграничаване на функциите на стопанските и партийните дейци, от необходимостта за издигане на партийните бюра и организации като органи на политическо ръководство. А той действува от името на партийната организация. Тука е специфичното. Той трябва да намери мястото на партийното бюро и на партийната организация при разработката на въпросите. С това той вече се различава от административните ръководители. Защото една стопанска задача се решава не само по административен път, тя ще се решава и чрез силите на първичната партийна организация.

Изпъква въпросът за **прилагането на комплексния подход в работата на бюрото.** Как ще бъде мобилизиран трудовият колектив, как се организира съревнованието, с какви инициативи ще се излезе. Целият комплекс от средства трябва да се огледа. Да се намери мястото и ролята на комунистите, на партийния контрол над административното ръководство, на идеологическата дейност. Или предложенията му да

Digitized by Google

имат ярък политически характер. Той трябва да подпомогне партийното бюро и партийната организация при осъществяване правото на контрол. Да го насочи към стила и методите на съответните стопански и административни ръководители — доколкото те със своето преустройство на мисленето осъществяват най-съвременните технологии, модернизация и усъвършенствуване на производството, установяване на научна организация на труда. Защото ние искаме чрез партийния контрол да издигаме административните и стопанските ръководители като политически дейци.

Това са някои от по-главните изисквания за отговорника по стопанските въпроси, от които става ясно, че независимо какъв специалист е — инженер или икономист, той трябва да притежава преди всичко делови качества, знания и партиен опит.

За да могат да отговарят на тези изисквания, необходимо е заводските, районните и градските комитети на Партията да полагат организирани грижи преди всичко за икономическата подготовка на тези кадри. Периодически с откъсване от производството да бъдат запознавани с всички нови документи и положения за организацията и управлението на производството, с най-новите тенденции на техническия прогрес, да им се дава методическа помощ, да се обменя опит. Така както е системна връзката на комитета със секретарите и агитпропите, трябва да се помисли и за някаква форма на помощ и внимание към отговорника по стопанските въпроси.

Но не по-малко важен е и въпросът за тяхната самоподготовка. Не би могъл да се справи със сложните задачи отговорникът по стопанските въпроси, ако сам не чете, ако не проявява старание да изучава постоянно икономическите и производствените проблеми.

* * *

Разговорът за мястото и ролята на отговорника по стопанските въпроси в партийното бюро разкри интересни страни от тяхната дейност. Постави много проблеми, които заслужават вниманието на партийните комитети и бюра.

Digitized by Google

БОГАТО ВСЕКИДНЕВИЕ

Трудно е да се предаде цялото богатство и многообразие в опита на Шуменската окръжна партийна организация.

1. ПРЕВЗЕМАНЕ НА КРЕПОСТТА С ОБХОД

В кабинета на първия секретар, а и на другите отговорни работници в окръжния комитет на Партията непрекъснато влизаха и излизаха хора. Без да се изчакват, там се нижеха посетители след посетители, нетърпеливи, припрени, настойчиви. Или вътрешни работници бързаха да съгласуват неотложни партийни дела, или местни дейци още от вратите шумно започваха да защищават свои позиции и искания, или пък отговорни ръководители от София с тежест обосноваваха предложения, свързани с проблеми на окръга, и предизвикваха продължителни дискусии. Разговори, заседания, съгласувания. Между тях трудно можеше да се намери пролука, за да се „прескочи" до някое село или обект, и пак напрегнатото всекидневие вплиташе във водовъртежа си кадрите. А вечер прозорците светеха до късно. Очевидно тогава другарите можеха на спокойствие да се задълбочат над работата. Донякъде това е редно. Тук е центърът и динамиката най-силно се усеща, както напрежението на тялото се акумулира в пулса на сърцето.

Но напълно нормално ли е? Това напрегнато ежедневие не отклонява ли често кадрите по странични пътеки. В разговорите стана ясно, че все още има фактори, централни и местни, които се стремят да въвлекат партийния орган в неприсъща за него работа от специален или практически характер, която по същество е в конпетенциите на други органи на социалното управление. Такива фактори и тенденции, разбира се, ще има, важното е те да намерят противодействие...

Както преди, така и по време на моето посещение имаше много представители на централни ведомства — заместник-министри, генерални и заместник-генерални директори на обединения и др.

Всички бяха пожелали да се срещнат непременно с отговорни ръководители на Партията в окръга. За присъствието на някои от тях дори не знаеха органите, към които би трябвало да се отнесат най-напред. Едни поставяха наистина важни въпроси, от компетенцията на ръководния политически орган, други повдигаха въпроси, които направо би трябвало да отнесат към други органи. Лесно може да се разбере стремежът на гостите да получат благословия най-напред от партийния комитет, за да разчитат, че предложенията им ще бъдат доведени докрай. А може би някои смятат, че такава среща е въпрос на престиж?

Digitized by Google

Разбрах добре деликатното положение на домакините в тези случаи. От една страна, гостоприемството не позволява неучтиво да отклонят желаната среща, дори когато е ясно, че тя не е отправена на точен адрес. Какво да се прави, когато се решават и местни въпроси, от които комитетът е също заинтересован? От друга страна, често не могат да преценят тежестта на повдиганите проблеми. Това е възможно едва в срещата, но тя е отнела вече скъпоценното време...

В разговорите с другарите стана ясно, че те виждат затрудненията, но не могат все още да излязат от тях. Разбира се, те биха могли да насочват гостите към съответния окръжен орган. Много важно е и самите централни ведомства, когато решават да влизат в контакти с окръзите, по-добре да преценяват къде да адресират своите предложения. Нали решенията на Партията за разграничаване на функциите се отнасят и до тях.

Окръжният комитет обаче търси да отстрани корена на този проблем — това е възможността и умението на другите субекти за социално управление да осъществяват с чувство за отговорност партийната политика и да не търсят „застраховка" за всяко свое действие.

Във връзка с това другарят Васил Вачков изказа една интересна мисъл: „Не е нормално понякога с гърди да решаваме някои въпроси само защото някои от нашите органи не са си на място. И тежестта да ляга върху нас, а същевременно да не ни остава достатъчно време да се заемем с главните въпроси на политическото ръководство — да **чертаем перспективите, да издигаме ролята на първичните партийни организации, на комунистите, да засилваме политическата, организаторската и възпитателната работа.**" Но как да се реши? Нали партийният комитет не може да махне просто с ръка и да каже — това не е наш въпрос. И да гледа с безразличие, когато има неблагополучия. Не може да се задоволи и с това — да взема мерки, след като е настъпил провал. Защото е отговорен не само да чертае партийната линия, а и да организира нейното изпълнение.

Неотдавна бюрото на окръжния комитет, както много пъти, разглежда информация как се изпълняват решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП за профсъюзите. Наред с изводите за положителните тенденции стояла и главната констатация — още много има да се извърши, за да се постигне желаният прелом. За да се осъществи той, нужни са усилия и помощ от страна на комитета. Какви да бъдат те и как да се окаже ефикасна помощ? Бюрото решава да въздействува на този процес не само чрез своите оценки и препоръки до съответния орган, а да постави на място комунистите, които работят в профсъюзите. Така се ражда първото решение — **бюрото да се срещне с комунистите, които работят в ръководните профсъюзни органи.** Там да изслушат неговите изводи за състоянието на профсъюзната работа и предстоящите задачи и персонална оценка за себе си. Да се изясни тяхното място и отговорност, тяхната роля. След това такива срещи да направят градските, общинските и заводските комитети с комунистите в ръководните звена на низовите организации. Накрая на партийни събрания да се разгледа работата на комунистите в профорганизациите. Задачата е да се осигури и активизира партийното ръководство на развиващите се процеси в профсъюзите чрез главното средство — **чрез комунистите, работещи в тях.** Същевременно това се допълва с грижата там да се издигнат добри, перспективни кадри, израсли от средите на организацията, и те да бъдат като резерв за кадри на Партията и държавния апарат.

Добрата идея ражда след себе си нова. Да се постъпи по същия начин за издигане ролята и отговорността и на другите органи и организации.

Digitized by Google

Този подход, разбира се, не е нов. И все пак в окръга така широко и в масов мащаб го прилагат за първи път. Замисълът е ясен — **да се доведе дакрай решението на Партията за преустройство на работата в органите за социално управление и се издигне тяхната роля и отговорност.** С това ще се разреши по-лесно и въпросът за правилно прилагане на политическия подход, за разграничението на функциите. Естествено, ако всеки орган поеме своя дял в осъществяване на политиката на Партията, до голяма степен ще отпадне все още оставащото противоречие между теоретическата яенота и практическото прилагане на политическия подход. Замисълът е добър. Подходът също дава надежда, че може да осигури неговото осъществяване. Някой нарече това на шега: „Ще щурмуваме крепостта с обход". Дали в случая е вярна тази мисъл? Важното обаче е крепостта да бъде превзета...

2. ПО ГЛАВНОТО НАПРАВЛЕНИЕ

Представителите на с. Царев брод бяха дошли в окръжния комитет на Партията наред с други въпроси да възразят срещу поставената им задача да догонят своите съседи от ДЗС „Васил Коларов" по резултатите на царевицата. Не може да се каже, че във възраженията им липсваше логика. Съгласете се, когато при сухи условия едно стопанство е добило 530 кг царевично зърно от декар, неговите ръководители имат и самочувствие, а не е изключено и успокоение. А сега им предявяваха едно изискване, което може би им звучеше като критика. Да достигнат 710 килограма. Трудно е човек да прецени плод на какви вълнения и мисли е техният отговор: „Съседите нямат такъв добив. Те лъжат в декарите!" Дали са прави или пък са заразени от самодоволство, е трудно да се каже. При всички случаи те използваха лош щит за самоотбрана. Пренебрежително отхвърляха опита на съседите с тежко обвинение. В окръжния комитет обаче намериха умен и тактичен отговор, който ги постави в неудобна позиция: „Нищо, нека сте прави, няма да спорим. А нашето изискване е вие да получите толкова царевица, колкото ДЗС. Съгласни ли сте? А на края на годината ще мерим площите..."

Така тяхното възражение бе използвано като средство, за да се подтикне амбицията на самите тях. А и съседите да могат да защитят честта си.

Както се вижда, тук не става дума за някакъв конфликт, възникнал между съседи. Конфликтът е вътрешен, за самите ръководители на Царев брод. Той е от рода на психологическите бариери — неверие или пренебрежение, прикривани под благоприлични предлози. Изкуството на партийните ръководители е да намерят подход да го разплетат, да премахнат конфликта, да преодолеят бацила на съмнението. Без това липсва гаранцията за успеха.

Този случай ми помогна по-добре да оценя внимателния подход, който окръжният комитет набелязва във връзка с решението на една голяма стопанска задача — **борбата за увеличаване производството на царевицата, за да може още през тази година да се осигури фуражният баланс.**

Що се отнася до избистрянето на целта, това партийният комитет е вече извършил добре. Работата е как тя да се реализира. Опитът от миналата година е показателен. Усилията да се движат с еднаква скорост всички направления на социалистическото строителство не винаги дават максимален резултат. В селскостопанския отдел ми показаха кривата на колебанията в добивите на царевица и намаляването на млеконадоя през последните години. „Изостанахме от Русе и Силистра, а преди години бяхме преди тях. Ако търсим причини за оправда-

Digitized by Google

ние, можем да намерим, но все пак фураж не ни достига." Впрочем добивите не бяха ниски, но се колебаеха между 400 и 500 кг. Сега царевичният фронт е избран като трамплин за настъпление. И на него, както на война, сега се съсредоточава вниманието за „осигуряване превъзходство на силите", за да разкъсат застоя.

Именно в това осигуряване на „превъзходство на силите" личи отново ярко изразеният стремеж проблемът да се щурмува преди всичко политически. Малкият конфликт, за който разказах, може би тепърва ще се разгаря. В противодействие на силите, които могат да донесат изненада, сега се съсредоточават няколко тежки батареи. Най-напред теоретична конференция с участие на научни работници от института в Кнежа и представители на Русенски окръг. Дългобойната артилерия на челната наука и практика трябва да допринесе за разбиване на леда у специалистите. Да си изяснят те всички въпроси около сортовия състав, агротехниката, химизацията. След това ще започнат срещите с ръководствата на АПК и ТКЗС. Това ще бъде разговор за проверяване на готовността и главно на убедеността им да достигнат това, което науката и практиката са доказали. За тях то е конкретизирано в достиженията на съответния район, издигнати като ориентир и задача за изпълнение. След това ще се направят срещи с механизаторите и те ще бъдат подготвени и проверени дали са усвоили всичко, което е нужно, за да поведат голямата битка. На всеки от тях ще се връчи малка книжка с уточнени площите, агротехническите изисквания, средствата и очакваните резултати. А през годината се предвижда да се съчетае политическата и организаторската работа на партийните организации с конкретната работа на стопанските ръководители и специалистите, които конкретно ще приемат и утвърждават всеки вид работа.

Както се вижда, щурмът е насочен главно към кадрите, те да се подготвят, те да се убедят, те да се мобилизират. Може би е нужно много повече усилия да се положат за конкретното изучаване на онзи опит, който сега се сочи за ориентир. Дори да се избере най-доброто, това е още по-правилно. Да се надникне и у съседите, специално в Силистренски окръг. Сигурно не малко ще се научи и оттам. Остава да чакаме края на годината, за да видим дали програмата, която сега изглежда богата, е достатъчно ефикасна, за да осигури реализирането на замисъла.

Вторият въпрос в селското стопанство, който ще бъде щурмуван през тази година, е **животновъдството.** Колкото и да изглеждаше чудно, сега става въпрос не за някакви главоломни преустройства, за създаване на нови модерни ферми и пр. Но колко по-силно и по-правилно звучи това, което са решили. Нали съдбата на партийната линия се решава от човека? Ето че толкова време са говорили за по-доброто гледане на животните, а млеконадоят през последните три години дори е намалял. Залисани по целия фронт, бяха изпуснали решаващото звено — хората. И сега като завършек на този ярко изявен почерк в работата на комитета формулираха задачата така: **тази година ще съсредоточим грижите към животновъдите.**

Сметката е проста и ясна. Хората решават съдбата на работата. Ако те са поставени при добри битови условия, ако имат нормализиран работен ден, това ще спре текучеството сред гледачите. Като се повиши и квалификацията, и културата, и съзнателността им — естествено ще последват и по-добри грижи за животните. Фактически нещата са поставени сега наистина на своите крака. Това не значи, че няма да се направи нищо за решаване на някои назрели въпроси във фермите — да се въвежда механизация, благоустройство, концентрация и пр. Средствата за тази цел са утвърдени и ще ги вложат. Но формулираната сега задача показва, че партийният комитет се е погрижил зад вещите да

Digitized by Google

не се забравят хората и тъкмо обратното, те да бъдат в центъра на внимание. А те самите пък ще решават съдбата на вещите. Добре е схваната същността на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията.

3. НАРАСНАЛАТА ГРИЖА ЗА ЖЕНАТА

В тази поредица от замисли може би най-висока стойност имат две инициативи, в центъра на които стоят партийните комитети, но практическото изпълнение ще легне върху масовите организации. **Това са програмите за издигане ролята и мястото на жената в условията на бързо прилагане достиженията на научно-техническия прогрес и свързаното с това движение за социалистически бит и култура преди всичко в селските райони.**

Сега, когато пред нас е решението на Политбюро на ЦК на БКП за издигане ролята на жената в изграждане на развито социалистическо общество, още по-силно изпъква проникновеността на окръжния комитет да се заеме сам и да насочи силите на другите органи и организации към този толкова важен за нашето социално-икономическо развитие въпрос.

В приетите програми и мероприятия във всички села и общини се третират няколко основни въпроса: грижите за подготовка и преподготовка на жените за участие в труда при новите условия на село, решаване на някои социално-битови въпроси, водещи до облекчаване на техния труд и охрана на майчинството и детството, повишаване на идейно-възпитателната работа сред жените и по-широкото им участие в управлението на стопанския и обществения живот.

Ето например какво са предвидили в тази насока обществените организации в гара Хитрино: организирано да работят за професионалното ориентиране на девойките и жените към нови професии — учителска, обществено хранене, облекло, комунално-битови услуги и да се повиши квалификацията на работещите в селското стопанство. Да се подобри и разшири обслужването в търговията, в столовете за обществено хранене, в млечните детски кухни. Да се осигурят топли закуски за учениците, да се организират пунктове за ремонт на битова техника, за различни услуги като химическо чистене и пр. Да се организират курсове за служене с битовата домашна техника, към която се проявява голям интерес, и курсове за повишаване на битовата култура. Да се помогне на жената не само да се грижи за себе си, но и за съвременно обзавеждане и за културно използване на новото просторно жилище. Да усвои съвременната култура. Същевременно да се организират показни срещи, изложби и ревюта, демонстрации, тематични вечери, лектории, читателски конференции и срещи с жените за тяхното културно издигане, за обогатяване на социалистическите добродетели. Наред с това на най-будните и издигнати жени да бъдат поверявани по-смело ръководни длъжности в стопанството и в обществения живот.

Прави добро впечатление цялостното виждане, изразено в тези програми, а също така практическо-приложната страна на замислените мероприятия, с оглед не само да се издигне духовната култура, но тя реално да обогати практиката. Предвижда се движението за социалистически бит и култура да съсредоточи вниманието си в началото към дома и семейството, след това начело със съветниците и организациите на Отечествения фронт да се пренесе за благоустрояване на улицата и квартала и накрая да обхване цялото селище. В рамките на тези мероприятия са предвидени и специфични инициативи. В гр. Смядово имат ден на девойката, в който под ръководството на Комсомола ще се прави обществен преглед на подреждането на дома и цветната

Digitized by Google

градинка. Другаде имат ден на майката и детето и пр. Така в един комплекс се обхваща подготовката за труд, участие в стопанския и обществения живот, издигане на семейния уют, почивката, общуването на хората, преодоляване на вредни преживелици и консерватизъм. С други думи, жената да се готви цялостно за условията на развитото социалистическо общество и сама да участвува по-активно и съзнателно в неговото изграждане. Всичко това да даде своя тласък за издигане културата на населението предвид новите условия и изисквания на нашето социалистическо развитие.

4. ДВА ЮБИЛЕЯ

През февруари в два последователни дни присъствувах в окръга на две юбилейни тържества.

В с. Живково, намиращо се някъде в Лудогорието, стотици селяни чествуваха паметта на героя Живко Герганови. Едва двадесетгодишен, младият партизанин попада в лапите на полицията и след дълги мъчения зверски е разстрелян от фашистите, без да пророни дума. Колко топли думи изрекоха и възрастни, и пионери за героя, оросил с кръвта си тази земя, от която те сега прибират богат плод! Паметта на загиналите се тачи свято, тя е завет. Пред нея те се заклеха още веднъж да работят неотстъпно за разцвета на родината.

Една вечер по-рано имаше скромно тържество, посветено на петдесетгодишнината на един врътник на Герганови. Михаил Антонов е имал щастието в условията на социалистическата власт да отдаде своите сили за претворяване завета на своите другари ремсисти. Там се казаха също възторжени думи за подвига на онези, които продължиха делото на героите и с това издигнаха най-светъл паметник на тяхната борба. Обрисуван бе един образ на истински апостол на социализма на село. Участвува в създаването и укрепването на кооперативния строй ту на едно, ту на друго място, за да израсне до председател на АПК в гр. Смядово. Колко топло и трогателно прозвучаха поздравителните думи на окръжния комитет на Партията, на редица други другари към юбиляря. На него дори му беше неудобно да чуе толкова похвали, след като през целия си живот е имал чувство на неудовлетвореност от постигнатото. И той стговори скромно: „Другари, аз нищо особено не съм свършил. Бях обикновен войник на Партията."

Да, тези обикновени войници на Партията, които умееха да загиват, когато това се налагаше, и които умеят да отдават силите си без остатък, за да тържествува нейното дело, те заслужават голяма почит и уважение. Как искряха от благодарност през тази вечер очите на другаря Антонов.

Хубава е тази традиция на окръжния комитет да използва годишнините на кадрите, за да им каже своята оценка, да изрази благодарността на Партията, да им отдели внимание. Там имаше и веселба, в която наред с местните другари и секретарят на окръжния комитет Банчо Костадинов стана кавалджия, гайдарджия и хороводец. Установи се една задушевност, една близост, така нужна за нас, комунистите, за социалистическия човек.

Неволно попитах: А какво правим за останалите кадри и комунисти, за обикновените работници, които също са безименни герои на нашия социалистически подвиг? Ето тука вече нямаха практика, която да създаде и осмисли навсякъде цялостна традиция. Това би бил един хубав бисер в политическата работа, когато Партията дава заслужено уважение и обществена почит на всички, които се трудят самоотвержено за успеха на нашия строй.

А те напълно заслужават това...

Димитър ПЕТКОВ

Digitized by Google

ИЗВОР ЗА ВДЪХНОВЕНИЕ И ТВОРЧЕСТВО

„Нашите врагове знаят, че докато революционната гвардия е жива, България ще крачи с нея, със Съветския съюз, със световното комунистическо движение. Те се надяват, че нещата могат да се променят после, когато нас вече няма да ни има. Те разчитат на младите поколения. Но това са празни илюзии. Враговете забравят простия факт, че младите поколения на България — това са нашите деца и внуци, това са хора, израсли в условията на социалистическа България, отгледани от нас, възпитани от нас, наша вярна смяна. Нашата младеж — това е нашето бъдеще, това е безсмъртието на нашите идеи и на нашето дело. Ние положихме и полагаме много грижи за младите поколения и докато сме живи — грижата за тях ще бъде наша главна грижа. И ние сме твърдо убедени, че тези млади поколения, които сега работят рамо до рамо с нас, и тези, които идат да ни сменят, свято ще пазят революционната, комунистическата чест на България, чистотата на името български комунист!"

Тези вълнуващи думи на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков, произнесени от високата трибуна на историческия Десети партиен конгрес, разискриха в сърцето на всеки млад българин още по-силни чувства на гордост за доверието и на дълг — за отговорността пред Партия, народ и родина. Наскоро издателство „Народна младеж" представи на нашата общественост новата книга на другаря Тодор Живков „Младежта е нашето бъдеще", в която са поместени речи, статии и изказвания на първия ни ръководител с низ от такива мъдри мисли и напътствия, с дълбоки теоретически постановки, изводи и концепции за работата на Партията с нашата прекрасна младеж, за нейното участие в изграждането на социалистическа България, за патриотичното и интернационалното ѝ възпитание. По този начин младежкото издателство отговаря на една голяма потребност на нашата младеж, изразена в многобройни писма от комсомолски комитети и организации, младежки дейци и активисти. Поместените в сборника произведения интерпретират значими принципи и идеи, които представляват творческо развитие на ленинското учение за младежта в условията на изграждащото се развито социалистическо общество у нас.

Ленинската позиция на нашата Партия за участието на младежки-

Тодор Живков. Младежта е нашето бъдеще, изд. „Народна младеж", 1972 г., стр. 570.

Digitized by Google

те маси във всички форми на класовата борба на пролетариата като залог за успеха на революционното дело й позволи активно да въвлече и младото поколение в борбата срещу капитализма и фашизма. Ярки примери за това са масовото участие на младежта в Септемврийското въстание — 1923 година, огромният принос на РМС за победата на социалистическата революция у нас, героичното участие на младежи и девойки в антифашистката борба и в Деветосептемврийската социалистическа революция.

След 9. IX. 1944 година при изключително сложна вътрешна и международна обстановка нашата Партия и лично Георги Димитров с марксистко-ленинска прозорливост и последователност съумяха да създадат необходимите предпоставки за осъществяване на младежкото единство, за изграждане на единен младежки съюз. Партията разкри необятно поле за изява на младежта при новите условия, включи я в борбата за укрепване на диктатурата на пролетариата, за изграждане на новия живот.

Най-широк размах на младежките сили и устрем Комсомолът получи след Априлския пленум 1956 година. Топлият полъх на този пленум отприщи бента на младежката сила и енергия, откри необятен простор за изява на ума и таланта на младите българи. Идейно-политическото израстване на младежта; скъпият низ от победи в труда; стотиците младежи сред първите имена на нацията в науката, изкуството; хилядите в армията от инженери, икономисти, агрономи, учители — ето резултата от доверието на Партията към младия човек, от тази топла априлска грижовност към него.

Своя логически връх този размах получи през 1967 година, когато се появиха Тезисите, развити от другаря Тодор Живков пред Политбюро на Централния комитет на Партията и утвърдени от пленума на ЦК на БКП като основа за работата с младежта и Комсомола. Затова сборникът „Младежта е нашето бъдеще" сполучливо и символично започва именно с този забележителен документ, в който са изложени основните теоретически изводи и практически проблеми за работата на Партията с младежта, за главните насоки, по които ще се развива понататък Димитровският комсомол. Изминалият период недвусмислено потвърди жизнената сила на Тезисите, правилността на партийната политика сред младежта. В нашата страна младежта расте, здраво сплотена около линията на Партията, възпитава се в класово-партиен дух и е активен участник във всички сектори на социалистическото строителство. Димитровският комсомол все повече се утвърждава като авангард и организатор на всестранната кипяща, съзидателна дейност на младото поколение, пръв помощник и резерв на Партията, нейна мощна опора в изграждането на развито социалистическо общество.

Комсомолът стана главен организатор на техническото и научното творчество на младежта. Обогати се и се подобри дейността му за трудовото възпитание на младото поколение, по-значим стана неговият принос в социалистическото строителство. Участието на младежите в социалистическото съревнование при изграждането на националните младежки строителни обекти, в летните младежки бригади — това са част от ярките, конкретни и много полезни дела на нашия Комсомол. По-богати по съдържание станаха формите и средствата за мироглед ното възпитание на младежта и нейния отдих. Цялата многообразна работа на младежката организация днес по-добре и по-пълно се съобразява с етапа на нашето развитие, със специфичните възрастови и психологически особености на младото поколение.

Димитровският комсомол получи и непрестанно увеличава своята материална база — културни, спортни, технически и други съоръжения, както и правото на контрол и разпореждане с останалата част от

Digitized by Google

обществената материална база, свързана с живота на младежите. Това решително увеличи неговото влияние сред младежта и сред цялото общество.

Значението на настоящото издание за младежта се определя от комплексно разработената в него партийна политика спрямо младото поколение. Политиката под чиято истинност и правдивост се подписа самият живот! Едно от най-важните условия за нейното претворяване в живота е постоянната необходимост всяко ново комсомолско попълнение да бъде въоръжено с тях, с техния патос, с техния заряд. Защото без дълбокото осмисляне на Тезисите, без искрата от живото съприкосновение с тях не може да се възпитава и изгражда комсомолски актив, не може Комсомолът успешно да решава отредените му задачи.

За всичко това нашата младеж е дълбоко благодарна на родната Партия и лично на другаря Тодор Живков. Жизнеутвърждаващата дейност на БКП, дейността на първия ни ръководител обхващат всички области на съвременния политически, икономически и духовен живот на социалистическото ни отечество. Те непрестанно раздвижват умовете и сърцата на мало и голямо, вдъхновяват сили и таланти за пълния цъфтеж на ленинската априлска пролет от 1956 година, за прослава и величие на социалистическа България. Такъв забележителен живот и такава кипяща дейност са щастливо достояние на народа и вдъхновяващ пример за младежта.

Панорамата на книгата обхваща последователно Заключителното слово на др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП през 1967 г. по работата на Партията с младежта и Комсомола, вдъхновената му реч пред XI конгрес на Комсомола, неговите незабравими речи пред XVI отчетно-изборна конференция на столичната организация на ДКМС и пред Осмия пленум на ЦК на ДКМС през 1969 г. В сборника се открояват с особена актуалност публикациите, свързани с проблемите на Деветия световен фестивал на младежта и студентите, състоял се в София, които се посрещат днес, в навечерието на Берлинския младежки форум, с голям интерес. Ценни мисли и указания се съдържат в речите, посветени на героичното минало на нашата татковина, на патриотичното и интернационалното възпитание на младежта, на дружбата с великия съветски народ и Ленинския комсомол. Отново и отново се връщаме към онези значими идеи, които характеризират речта на др. Тодор Живков пред съвещанието на орденоносците и първенците в Перник, станали начало на едно всенародно движение. Четем, препрочитаме и ползваме ежедневно неговите разработки, свързани с образователната реформа, с възпитанието на младежта, с въпросите на културата.

С голяма вещина другарят Тодор Живков очерта в речта си пред XVI отчетно-изборна конференция на столичната организация на ДКМС социално-класовата структура на нашето общество. В тая социалнокласова структура особено място заема работническата младеж. Младежта, към която първият партиен и държавен ръководител отправи най-топли думи на благодарност за нейните досегашни дела. Днешният млад работник има и свой събрат — младият механизатор на село, чиято роля в обществото нарасна през последните години. С особена яркост се откроси политическата, класовата същност на задачата за изграждането на българската техническа нация като проблем, свързан с комунистическото възпитание на българската младеж.

Речта на другаря Тодор Живков е синтез на мъдрото партийно слово към целия Димитровски комсомол, към цялата младеж. Тя е патриотичен призив към цялото младо поколение на родината за още по-вдъхновени дела. За всеки комсомолец тя е пример на изключително творческо дръзновение в борбата за построяване на новото общество.

Digitized by Google

Пред всеки отряд на българската младеж бяха поставени важни и отговорни задачи. Необозрим простор за действие открива пред младежкия съюз повелята да внедрява сред младото поколение работническо-класово съзнание, работнически навици, да култивира у него работническата психология, чувството на колективизъм и на работническа дисциплина. В изпълнение на тази партийна повеля Комсомолът изведе селската младеж в челните редици на борбата за привеждане на всички отрасли в селското стопанство на промишлена основа, за внедряването на промишлени технологии.

В условията на изграждане развито социалистическо общество средношколците и студентите имат прекрасни възможности за обучение и възпитание, за научно и културно израстване, за физическо развитие, да участвуват активно в преустройството на народното образование, в разгръщането на ученическото и студентското самоуправление.

Пред младата научно-техническа интелигенция е поставена задачата да използва най-рационално силите си, за да повишава непрекъснато своите научни и технически знания, своята практическа подготовка. Великолепно поприще за изява на младежта предоставя лозунгът: „Българската нация — нация техническа, нация комунистическа!"

Една от големите грижи на Комсомола е да помага на младата художествена интелигенция — писатели, художници, музиканти, непрестанно да обогатяват своите знания, в своите изяви да стоят винаги върху принципите на марксизма-ленинизма, на комунистическата партийност, упорито да воюват срещу буржоазната идеология, да претворяват във високоидейни, художествени образи героите на нашето време, зидарите на новото общество. Дълбокият анализ, който направи другарят Тодор Живков върху проблемите на художествената критика, получиха широк отзвук сред нашия народ, народ — читател, народ — зрител и творец на художествени ценности.

Незабравима ще остане речта на другаря Тодор Живков на Единадесетия конгрес на Комсомола.

„Ние, вашите по-стари другари — комунисти, сдружени земеделци, отечественофронтовци — каза др. Тодор Живков, — живеем и работим с вас рамо до рамо. Между поколенията няма и не може да има стена. Те се сливат и преливат в едно постоянно взаимодействие, в една сплав от мъдростта и опита на възрастните и енергията и дръзновението на младите. Това е животът. И в това се изразява неговото вечно движение и неговото безсмъртие. Днес младежта отговаря за всичко заедно с нас. Ще минат години и неусетно върху нейните плещи ще легне главната отговорност пред живота и пред бъдещето. И ние сме твърдо убедени, че българската младеж ще бъде достойна за мястото и ролята, които историята ѝ отрежда.

Бъдете щастливи, млади чеда на социалистическа България! Живейте така, че синовете и внуците ви да се гордеят с вас!" (стр. 81).

С особена сила звучи и днес програмната реч на другаря Тодор Живков пред Осмия пленум на ЦК на ДКМС от 29 октомври 1969 година. Чрез нея той постави въпроса какво трябва да се направи, за да се въвлече младежта на попрището на научно-техническата революция и същевременно даде отговора:

„Необходимо е да се извърши прелом в представите и схващанията за участието на младото поколение в научно-техническия прогрес, нужен е нов подход към младежкото научно и техническо творчество.

В кои направления по-конкретно би следвало да се концентрират и обединят усилията на Комсомола и на всички обществени и държавни фактори за най-широко разгръщане на младежката инициатива и творчество в научно-техническия прогрес?

Digitized by Google

Едно от основните направления... — това е обучението и квалификацията на подрастващите поколения..." (стр. 306 и 307).

„Друго важно направление... е непосредственото, практическото участие на младежта в решаването на всекидневните проблеми на научно-техническия прогрес.

Задачата сега е сред младежта да се разгърне с нова сила всеобхватно национално движение за научно-технически прогрес, да се развие широка и повсеместна самодейност за младежко техническо и научно творчество" (стр. 309).

Книгата „Младежта е нашето бъдеще" се очертава в партийно-политическата ни литература като събитие с изключителна и непреходна стойност за живота и дейността на нашата младеж, за всички институти и дейци, които работят в областта на комунистическото възпитание на младежта. Изпитали своевременно непосредственото въздействие на произведенията на др. Тодор Живков, сега от страниците на книгата ние ги възприемаме като монолитна творба, която последователно разработва, осмисля, открива, анализира и прогнозира политиката на нашата Партия за работа сред младежта и Комсомола. Ние сме завладени изцяло от дълбоката мисъл, от смелия организаторски размах, от творческото вдъхновение и комунистическата развълнуваност, с които е пропит всеки ред в книгата. Тези ценни страници, написани на звучен и динамичен български език, имат огромно научно-теоретическо значение и ще заемат достойно място в съкровищницата на нашата Партия, в антологията на българската революционна публицистика.

Това ново издание на трудовете на първия ни ръководител има огромно значение за младите хора, за най-младите читатели. Нека да припомним само, че през годините след Тезисите в ДКМС встъпиха близо половин милион пионери. Сега те и другите комсомолци и активисти имат нова прекрасна възможност за досег, за активно съприкосновение с мисли и идеи, притежаващи най-актуално значение.

Нашата младеж знае, че ако днес България крепне, хубавее и извисява все по-гордо социалистическа снага — това е свято дело на народа ни, организиран, вдъхновяван и предвождан от Българската комунистическа партия, от нейния Централен комитет, начело на който стои другарят Тодор Живков — любимият партиен ръководител, носител на свеж новаторски дух и на дръзновена мисъл и творчески динамизъм.

Новата книга на другаря Тодор Живков завладява с високото комунистическо верую, тя е проникната от патоса на нашата идеология, от историческия опит на революцията, от пламенния взор към бъдещето. Мислите и идеите, прокарани в нея са верен поглед към епохата, те показват истинския път за развитието на нашата младеж. В това се изразява и нейното голямо значение, нейната актуалност, нейната същност като истинска школа за идейно възпитание на младото поколение.

Произведенията, поместени в сборника „Младежта е нашето бъдеще", синтезирали партийната политика по проблемите на младежта, свидетелстват убедително, че нашата Партия изпълнява свято заръките на Ленин и Димитров за работата сред младото поколение.

Борис БАЛЕВ

Digitized by Google

ВЕРНИ ЗАЩИТНИЦИ НА РОДНАТА ПРИРОДА

Генерал-майор **ХРИСТО РУСКОВ**
председател на Централния съвет
на Българския ловно-рибарски съюз

Невъзможно е чародейната оздравителна способност на природата да бъде заменена с нещо друго. Нейните ценности трябва да се пазят свещено чисти, за да бъде тя вечно живителна и красива. Но в днешно време все повече се убеждаваме, че неосквернената природа е дефицитна истребност за човека. Скоростният ритъм на съвременния живот с всички сили ни принуждава да търсим ония дивни кътове на родината, които могат да ни възвърнат поне отчасти нарушеното от много фактори жизнено равновесие.

Всеки по различен начин създава контакти с природната среда. Ние, ловците и въдичарите, общуваме с нея чрез ловния и риболовния спорт. И понеже взимаме от природата, длъжни сме и да даваме. И даваме! Подпомагаме я там където силите ѝ не достигат. Разбира се, намират се и такива, които ни обвиняват в разсипничество и даже понякога ни смятат за върли нашественици -- рушители на природните богатства. Не бива да се учудваме! Неосведомените винаги могат да сгрешат.

По цялата своя структура и канони Българският ловно-рибарски съюз е обществена спортно-стопанска патриотична организация на българските ловци и риболовци, която ползва част от живото природно имане. Но той има и важното задължение **да опазва и увеличава живата украса на природата**. Тук се изгражда своего рода единство на противоречията. Обогатяване, но и ползване! Будното око на комунистите е контролен пост, който осигурява да се реализира това единство. Делата на партийните членове, ловци и риболовци, спределят в голяма степен правилно да се осъществява то. Затова поставяме тук някои от основните проблеми в тази област.

Ловното стопанство има своя конкретна територия. Дивечът живее навсякъде, дето простират ширините си златородните поля и омайващите с аромата си гори. Развитието му е в пряка зависимост от структурата и организацията на селското и горското стопанство. Модернизацията в производството, интензификацията на всички работни про-

Digitized by Google

цеси влоши естествените жизнени условия на дивеча. А огромната химизация в различните ѝ форми стана смъртен бич за дивите животни и рибата. Особено страшно е пестицидното нашествие. Препаратите, употребявани за растителна защита, безкомпромисно поразяват всяка живина, вкусила от отровата. Мъчно е да се установят реалните загуби, защото е невъзможно да се открие и регистрира всичкият поразен дивеч и унищожената риба. Но фактите от последно време, доказани от редовите членове на нашия съюз, съвсем красноречиво говорят за изключителната актуалност на проблема. Добре че в последно време Партията и Правителството вземат сериозни мерки за **използването на биологическите методи за растителна защита**.

Разбира се, ние нямаме никакво намерение да спираме развитието на народното стопанство. Но при утежнените за дивеча и рибата обстоятелства трябва да работим дейно, да влагаме много сили и средства, за да подпомагаме градивния акт на природата. И ние множим благата ѝ! И се гордеем с творчеството си!

Една от основните и съществени дейности на Българския ловно-рибарски съюз е **изкуственото развъждане на дивеч и риба**. За осъществяването на тази благородна деятелност със собствени сили, опит, познания, финансови възможности изградихме крупна материално-техническа и производствена база на съвременно ниво. Това е и в истинския смисъл на думата съзидателна, творческа, природозащитна дейност. Чрез развъждането на дивеч и риба, чрез ежегодното им разселване в значителни количества из ловните полета и водоемите за спортен риболов ние сме се нагърбили със сериозната задача активно да съдействуваме на родната природа във възстановителната ѝ мисия. Да обогатим българската фауна, да създадем щедри възможности за активен отдих на десетките хиляди организирани ловци и риболовци е наша генерална линия. Да изградим необходимата мощна база за упражняване на ловния и риболовния спорт е и наше задължение. „Всичко за човека!“ — това е най-яркият ни девиз. А той е и комунистически принцип.

Увеличавайки живото природно имане, ние искаме и идните поколения да се радват на пищна българска природа. И затова напълно реаклиматизирахме фазана — този изящен представител на птичия свят и санитар на селското и горското стопанство. В сравнение с 1960 г. изкуственото производство на фазани се увеличи тридесет и два пъти. Най-големите фазанови стопанства „Дунав“ край Русе и „Тунджа“ край Ямбол годишно произвеждат съответно по 100 000 и 50 000 птици. За увеличаване на производствените мощности особено значение има модерно устроената и високо ефективна техника. Някои от процесите са автоматизирани. Изградена е стабилна организация на труда, нормални зоохигиенни условия, правилно хранене и отглеждане на птиците, денонощни грижи. С възможностите си стопанство „Дунав“ например е крупен съвременен фазанозавод.

В специализирани стопанства произвеждаме и кеклици. По важност това е наша втора дейност в дивечоразвъждането. Значение за ловното стопанство у нас има тракийският кеклик. Тази интересна птица би могла да стане съществен ловностопански обект. За разнообразяване на фауната и в интерес на ловците експериментираме и изкуствено развъждане на други видове дивеч: балкански кеклик, червен кеклик, яребица. Започна се изкуствено отглеждане и на дивата патица.

Разселването на дивеча е друга наша важна задача. Сега в родните поля и гори всяка година пускаме по десетки хиляди монголски и колхидски фазани, яребици, кеклици, зайци. И това се прави предимно в най-обездивечените райони. Стремим се да направим живителни и красиви всички кътове на отечеството ни. Ето какво даваме ние на

Digitized by Google

природата! За нас обогатяването ѝ не е празна химера, а искрено безкористно дело.

Но произвеждането и разселването на дивеча не са единствените най-важни актове. Колко много труд и грижи са необходими, за да се опазят птиците в природата! Доста са неблагоприятните фактори в жизнения път на дивеча. Особено сериозен враг на полезните птици са лисиците. Ние регулираме тяхната численост, стараем се да ги сведем до най-безопасния минимум. Въпреки че годишно се изтребват по около 70 000 броя, запасите им поддържат едно постоянно равновесие, а в някои райони даже се увеличават. Лисиците правят големи пакости на ловното стопанство. Това още по-ярко се доказва и от последните научни изследвания. И ловците не жалят време и средства, за да унищожават хищниците и да защищават полезните видове на родната фауна. Нито студът, нито снегът могат да спрат тези отзивчиви люде. Нима това не е самоотвержена закрила на природата!

А какви добри помощници на селското и горското стопанство са фазаните, яребиците и кеклиците! Те унищожават с тонове насекоми и плевелни вредители. Вече се установява по научен път, че значително по-малко средства ще са необходими за поддържане на големи запаси от полезен пернат дивеч-очистител, отколкото средства и труд за отровни химически препарати в борбата с пакостните инсекти. А това е и един **вид биологичен метод за защита на културите** — така благоприятен и за природата. Той си остава класическият, най-ефикасният начин. Химизацията носи временни успехи. Земеделските площи, посещавани от фазани и яребици, увеличават продукцията си до петдесет процента в сравнение с местата, където птиците не гостуват. А ние се стараем повсеместно да им уредим обиталища!

Опитът ни показва, че за да разселваме дивеч, трябва да създадем солидна **хранителна и защитна база.** Ако не изградим обстановка, отговаряща на биологическите изисквания за дивеча, след кратко време той ще мигрира или ще стане лесна плячка на хищниците. Прибере ли се реколтата, в грамадните кооперативни блокове не остава никакво прикритие, където да се приюти дивечът. И е наложителна активната намеса на човека, за да се върне на живата природа това, което ѝ е отнела интензификацията на селското стопанство. На слабо продуктивните или неизползвани землени площи ловците създават изкуствени прикрития, наричани ремизи. Засаждаме хиляди декари дивечови ниви, чиято реколта не се прибира, за да служи за храна на животните през зимата. Докато през 1968 год. ремизите бяха 400, сега вече са 1600 декара, а дивечовите ниви от 3500 станаха 20 000 декара. Тук голяма помощ ни оказват ТКЗС, ДЗС и местните народни съвети. Те предоставят нужните площи, дават семена, машини. Хората отделят от свободното си време, за да вършат подобни деятелности. Нима всичко това не се прави за обогатяване на родната природа!

И през тежките за дивеча зимни дни не оставяме нашите питомци без грижовност, защото ги очаква гибел или осакатяване. Всяка есен правим десетки хиляди хранилки и заслони за дребния и едрия дивеч. Събираме хиляди тонове концентриран и сочен фураж. Донасяме пясък, необходим за птиците, поставяме сол. И което е изключително съществено, полагаме непрекъснати грижи за дивите животни през зимата. Честните български ловци са хора с висок морал и неопетнена социалистическа етичност.

А колко много труд се влага през размножителния период на дивеча! Фазаните, яребиците и кеклиците гнездят предимно в подлежащите на ранна механизирана обработка земеделски култури. При прибирането им от машините загиват повечето от малките пилета. Унищожават гнездата. Ловците организират акции за събиране на застраше-

Digitized by Google

ните от унищожение яйца, изграждат бази за доизлюпването им. И всичко това с ентусиазъм вършат пак през свободното си време.

В стремежа си да опазим природата ние прилагаме възможно **най-разумни ловни методи**. Така например вече се постави началото на селекционния отстрел, без кучета кончета. Днешният съзнателен стрелец спортист ловува предимно за красивите трофеи (и съюзът ни се представя достойно на последните най-големи международни ловни изложения). Сега имаме трофеи от благородни елени, елени лопатари и диви свине, които са от световна класа. С тях би се гордяла всяка страна с интензивно ловно стопанство. А у нас съществуват и реални предпоставки за отглеждането на диви животни, от които бихме добили изключителни трофеи. И затова ние сме за разумен, подборен отстрел, съобразен с принципите на ловната наука и защитата на природата. Не търсим икономически ефект, а се стараем да създадем висока култура в ловния спорт, да насаждаме здрав социалистически морал.

Нека обърнем поглед и към **риболовното стопанство**. Замърсяването на водите като че ли е най-голямата спирачка за развитието му. Много са източниците омърсители. Наред с всички в последно време активно се включиха и пестицидите. И както ни убеждават фактите, между тези химикали се осъществяват злокобни взаимодействия, промени и комбинации със съдбоносни последици. А човечеството вече изпитва глад от чисти води. Проблемът е световен. Да не говорим пък за риболовците. У нас неподходяща за развитие на рибата е половината от водната площ на реките. Оскверняването на главните реки допринесе косвено и за чувствителното намаляване на рибните запаси в техните притоци.

Така че при сегашното състояние на нещата реките почти губят своето значение като основна база за спортен риболов. И ние насочваме вниманието си към изкуствените водоеми. През последните години риболовната база беше увеличена с нови 60 000 декара язовирна площ. Сега разполагаме с общо 400 000 декара водна площ за спортен риболов. Това никак не е малко! И полагаме много грижи за въдичарството. Не чакаме наготово, а изкуствено произвеждаме и разселваме риба. Сега съюзът и неговите поделения разполагат с дванадесет стопанства за шаранов зарибителен материал с годишен капацитет до шест милиона със стандартни еднолетни шаранчета и шест пъстрвовъдни стопанства с годишен капацитет 3,5 милиона рибки. Концентрирахме и специализирахме някои стопанства. Произвеждаме само качествен и евтин зарибителен материал. Както се вижда, ние и тук се стремим да увеличаваме природните ценности. И тук творческото начало е наше първенствуващо правило.

Наред с всичко това се извършва и благоустрояване и мелиориране на водните площи, като по този начин се подобряват условията за живот на рибите. Почистват се старите и се правят нови изкуствени боища. Изграждат се рибни прагове, които заздравяват речното корито и служат за укрития на рибите при маловодия и принуждания. Залесяват се бреговите ивици на водоемите. За опазването на рибата по времето на размножителния й период действуват над 7000 групи с повече от 30 000 участника.

И нещо много значително — разнообразяваме рибната фауна. В наши води се аклиматизират успешно някои видове риби — чудски сиг, пелед, амур, толстолоб. Този акт служи и за пълноценно използване на естествената храна, и за повишаване на продуктивността на риба във водоемите. И всичко това правят организираните и съвестни риболовци със свои сили, а понякога и със свои средства. И го вършат, защото милеят за родната природа.

Значението на спортното рибарство все повече и повече расте.

Digitized by Google

Въдичарството вече е любимо занимание на хиляди трудещи се. Докато през 1968 г. риболовците бяха 72 000, сега са 100 000. По този начин БЛРС дава своя принос в решаването на големия въпрос за отдиха на трудовите хора.

Кое е най-характерното за Българския ловно-рибарски съюз? Преди всичко той още повече се утвърди като **патриотична организация.** В негово лице нашата общественост вижда главната сила, която работи за обогатяване на дивечовата фауна на страната, за нейното разумно стопанисване, за създаване на по-добри условия за ловен и риболовен спорт.

В осъществяването на своята политика съюзът намира все повече форми за съвместна работа с Министерството на горите и опазване на природната среда, с Националния съвет на Отечествения фронт, с Комсомола, с Министерството на земеделието и хранителната промишленост, с Българския туристически съюз, с Българския съюз за физическа култура и спорт. Така делото на БЛРС излиза от тесните организационни рамки, за да придобива все по-мощно обществено звучение. Внедряването на обществено-държавното начало в нашия живот в духа на решенията на Юлския пленум на Централния комитет на БКП, прехвърлянето на важни функции от държавата върху нашия съюз засили сцеплението му с държавните и обществените органи, повиши относителното му обществено тегло и резултатността на неговите съзидателни условия.

Тази резултатност растеше въпреки развитието на някои обективни противодействуващи фактори.

Перспективите за разцвета на ловно-рибарското дело са неразривно свързани с проблемите за непрекъснато увеличаване на дивеча и рибните запаси, с повишаването на майсторството в ловно-стрелковия и риболовния спорт. Ние, българските ловци и въдичари, искрено и силно обичаме родната природа. И ще я направим още по-пищна и по-вълшебна, още по-богата и по-жива. Вземаме от нея, но и ще й даваме колкото е възможно повече.

Digitized by Google

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

ПАРТИЙНАТА ИНФОРМАЦИЯ В РАЙОНА

Информацията е елемент на партийното ръководство. Тя е съществувала и по-рано, но нейната организация, обработката и използване е било на сравнително ниско равнище. Условията са били други, въпросите са били по-елементарни, спитът е бил по-малък, техническите средства по-ограничени. Сега положението коренно се измени — натрупан е богат опит. Проблемите на партийната работа са многостранни и сложни, налага се тяхното компетентно и бързо решаване.

Структурата на партийната информация, която е изградена в района, напълно съответствува на специфичната организационна структура на районния комитет на Партията по транспорта и съобщенията. Съществуват **три степени** за събиране, обработка и предаване на информацията. А именно:

а) първични партийни организации,

б) заводски и учрежденски партийни комитети,

в) районния комитет.

Всяко от тези звена събира, обобщава и използва информация за собствени нужди и за нуждите на по-висшестоящите партийни органи.

Как е организирана **информацията от районния към заводските и учрежденските комитети и към първичните партийни организации?**

Взехме някои мерки да се подобри информираността на партийния актив, на комунистите от районната партийна организация, на колективите по най-важните партийни решения, по въпросите на вътрешното и международното положение, решенията на ГК на бюрото на РК на БКП. За целта се използват полудните на партийните секретари, на агитпропите, срещите с партийните отговорници, съвещанията с партийните, стопанските и други ръководители.

Партийните комитети и бюра на по-големите организации по своя линия използват за тази цел общите събрания, сбирките на партийните групи. Този начин да се запознаят комунистите от районната организация осигурява сравнително бързо предаване на информацията от висшестоящите органи към партийните организации. Сравнително добре се използват бюлетините на ЦК и ГК на БКП, партийните списания и вестници, за да получават комунистите по-пълна информация по най-различни въпроси. Ежеседмично, в определен час, за 20—30 минути се запознават комунистите и безпартийните с важни актуални въпроси.

За да протича по-добре информационната дейност, създадохме **система от информатори**. Те се специализират в няколко направления: по

Digitized by Google

въпросите на икономическата политика на Партията; по вътрешнопартийни проблеми— решенията на ЦК, ГК и РК на Партията; по най-важните международни събития; по най-важните културни събития в столицата и страната, както и за най-важните печатни издания, отразяващи различни страни от живота на хората.

Информаторите по икономическите въпроси се ръководят от отдел „Стопански" на РК, по вътрешнопартийните въпроси — от отдел „Организационен", а по международното положение и по културните въпроси — от отдел „Пропаганда и агитация".

Започнахме да обучаваме всички информатори в еднодневен семинар. Запознахме ги с основните цели и задачи на тяхната дейност. По специално разработена програма два пъти на три месеца организираме полудни на информатора. На тях изтъкнати лектори от дружеството „Георги Кирков" изнасят лекции и беседи. По-късно започнахме да събираме всеки месец в районния комитет на инструктаж отговорниците на групата информатори по различните направления. Тук получават материали за следващите беседи пред хората. Сега районният комитет работи с над 500 информатори. Те разговаряха с колективите за призива на орденоносците и първенците от Пернишки окръг, речта на др. Тодор Живков, за измененията и допълненията на икономическия механизъм, за новите моменти в социалистическото съревнование, за антикомунизма като идеологическа основа на външната политика на съвременния империализъм, по международното положение и по най-важните културни събития в столицата и страната.

Какви са **постиженията** на нашите информатори в този малък по време период?

Те се оказаха подходяща форма да се обхванат по-голям кръг хора от предприятията под нашето политическо въздействие. По-успешно се формира общественото мнение по даден въпрос и се насочват усилията към решаването на задачите.

Тази форма позволява по-добре да се дава своевременно отговор на редица въпроси, вълнуващи хората, и да се изучава настроението им.

Въпреки безспорните успехи, нужно е по-дълго време, за да се натрупа опит, да се преодолее наслоеният консерватизъм.

Чрез информаторите **районният комитет получава достоверна и системна информация** не само за количествените показатели на проявите и политическия климат в района. Получените данни са ценни преди всичко с качествената характеристика на явленията и процесите.

Получаването и обработването на информацията в районния комитет ни дава възможност не само да изучим как се възприема всяко решение на Партията и Правителството, но и какви въпроси се поставят, какви конкретни мерки и предложения се правят за тяхното реализиране в живота. Освен това тя разкрива по-точно процесите и явленията в живота на партийните организации, на партийните бюра и комитети. Помага ни да насочим вниманието си към нерешените въпроси от икономически, политически, социален и културен характер. Все повече и повече се убеждаваме от досегашната наша практика, че всяко явление от какъвто и да е характер, може да бъде изучено, разбрано и правилно обяснено само ако се разполага с определени факти и данни за него.

Много от въпросите, по които следва да получим информация, се съдържат в перспективните и календарните планове. Но динамиката на партийната работа в съвременните условия, бързината и развоят на събитията налагат да се събира допълнителна информация.

Настойчиво утвърждаваме едно правило: отговорниците за партийната информация към съответните заводски и по-големи партийни организации съгласувано с партийния секретар да изпращат всички въп-

Digitized by Google

роси, които вълнуват хората от дадения колектив. Те са обикновено от международен характер, нерешени проблеми по организацията на производството, на бита, търговията, възпитанието на младежта и др.

Защо съгласувано със секретаря на партийната организация?

Ние сме убедени, че от една страна, се повишава доверието към него, от друга — подобрява се политическата оценка в нея и го задължава да предприема съответни мерки за решаване на някои въпроси.

Каква е по-конкретно **структурата на информационния апарат?**

В районния комитет е изградена комисия, в която влизат представители от отделните отрасли — железопътен, автомобилен и градски транспорт. Тя има за основна задача да събира партийната информация и да я обработва. Една част от постъпилата и обработена информация се изпраща в градския комитет на Партията. Друга част се ползва от бюрото, секретарите и завеждащите отделите на комитета. Трета част се изпраща до съответните институти, от които зависи решаването на поставените въпроси.

Често пъти от някои колективи постъпват повече въпроси, които изискват бързо и авторитетно да бъдат разяснявани. В такива случаи районният комитет и съответните му отдели организират срещи на колектива с отговорни другари.

Към заводските и учрежденските партийни комитети са изградени комисии или групи за събиране и обработка на информацията, а в по-малките организации е определен по един отговорник. В една част от партийните организации отговорниците са членове на партийни бюра, а в други — добре подготвени комунисти.

Добре е организирана партийната информация в ДСО „Български държавни железници". Отговорникът за информацията от учрежденския партиен комитет всяка седмица провежда среща с отговорниците за партийна информация към първичните партийни организации. Те го информират за по-важни въпроси, факти и явления, които са възникнали през седмицата, за проведените мерки и за предстоящите задачи през следващата седмица. Тази информация учрежденският комитет използва в своята ръководна дейност, а една част от нея изпраща в РК на БКП. Подобна организация е създадена в много заводски и учрежденски партийни организации.

За да получи необходимата му информация, районният комитет на Партията през 1971 г. използва и **социологическите изследвания.** С тях той изучи мнението на хората по най-различни въпроси.

Използвани бяха методите на интервюта и групови анкети, проверката на определен брой организации по работата им във връзка с изпълнение решението на Политбюро за засилване борбата срещу идеологическата диверсия на империализма чрез въпросник.

В „Транспред" — София — града чрез изследване проучиха организацията на битовите условия, социалната активност, интересите и желанията на младежите и девойките от предприятието. Целта беше да се създаде предпоставка за по-добра социална среда в предприятието

В „Български държавни железници" и другаде бе проучен въпросът за подбора, разпределението, обучението и издигането на кадрите. А партийната организация при Обединената транспортна болница — София изучи мнението и настроението на медицинския персонал.

Чрез социологическите изследвания работниците и служителите поставиха много и от най-различен характер въпроси — по организация на работа, материално-техническото снабдяване, кадрите, битовите неуредици и културата на обсъждането, стила и методите на стопанското ръководство, снабдяване на населението със стоки и още много други.

В районния комитет се обработват получените данни, след което се

Digitized by Google

предприемат съответни мерки за тяхното решаване по няколко направления.

Първо. Заводските партийни комитети и първични партийни организации обсъждат онези въпроси, които се отнасят до тях, вземат решения.

Второ, една част от въпросите изпращаме до съответните министерства, обединения, градския народен съвет и други органи с молба да се отговори на районния комитет и на съответната партийна организация. Предлагаме на отделни органи да подобрят кадровия състав на някои звена и техния стил и методи на работа.

Трето, организираме срещи на колективите с отговорни ръководители.

Районният комитет на Партията изучи опита на партийни организации в КПСС и редица наши комитети в областта на партийно-организационната работа и пристъпи към някои нови решения.

От миналата година въведохме **месечно сведение формуляр,** чрез което получаваме богата по форма и по съдържание информация. В него се дава отговор на следните въпроси: за характера на проведеното събрание — организационно, просветно, по чия инициатива е организирано, отлагано ли е, кога е обявен дневният ред, материалите обсъдени ли са на заседание на партийното бюро, от кого са разработени материалите, подготвени ли са предварително проекторешенията по дадения въпрос; за стила и методите на партийното бюро и административното ръководство; работата на партийните групи и изпълнението на поръченията; авангардната роля на комунистите; критиката и самокритиката и вътрешнопартийната демокрация; социалния и качествения състав на партийната организация; състоянието на партийната дисциплина, отчет как се изпълняват резолюциите от годишното и от предишното събрание: ръководството на Комсомола; профсъюзите и други; за състоянието на партийната учебна година, за патриотичното и интернационално възпитание, за борбата против идеологическата диверсия и буржоазната идеология; съдържание, форми и ефективност на масово-политическата работа; какво е общественото мнение и политическото настроение на трудещите се и други.

Друга част от въпросите се отнася до присъствието на комунистите на събранията, колко от тях отсъствуват на повече от 3 събрания, потърсена ли е отговорност, колко са се изказали на събранието, то взело ли е решение по разглежданите въпроси, приети ли са нови членове, наложени ли са наказания, кой присъствува от РК на БКП, какви други масово-политически мероприятия са станали през месеца, на коя дата през следващия месец и в колко часа ще се проведе събрание на партийната организация, какви въпроси и критични бележки са отправени от трудещите се към съответното ръководство.

Месечното сведение се попълва по два начина: използва се анкета — нанасят се в съответната карта количеството на фактите. След като се съберат сведенията до второ-трето число на месеца, те се обработват за един ден в машиносметачна станция и се връщат обратно във форма на табулограма. До пето число отдел „Организационен" (не комисията по информацията) анализира получената информация и изготвя ежемесечен бюлетин. Той съдържа изводи и оценки. По всеки въпрос се правят и предложения как да се подобри работата.

Информационният бюлетин позволява да се види състоянието на работата в партийните организации.

Ето данни от един бюлетин: по характер партийните събрания се разпределят — 103 организационни, 35 открити и 30 просветни. На тях са обсъдени въпроси, свързани с:

Digitized by Google

а) стопанската дейност
— по трудовата и технологична дисциплина — 33
— по производителността на труда — 11
— по техническия прогрес — 2
— по използване производствените фондове — 14
б) организационната дейност
— по стила и метода на работата на ПБ и стопанското ръководство — 6
— работата на партийните групи и изпълнението на партийните поръчения — 17
— по вътрешнопартийната демокрация — 7
— разглеждане бюлетини на ЦК, ГК и РК на БКП — 19
в) идеологическата работа
— състоянието на партийната учебна година — 52
— въпросите на патриотичното и интернационалното възпитание — 14
— въпроси на борбата против идеологическата диверсия и буржоазната идеология.

Приблизително така е показана и активността в партийните събрания, отсъствието на комунистите, в кои точно организации, търсена ли е отговорност и т. н. Прави се анализ за проведените други масово-политически мероприятия и работата на партийните групи.

Успоредно с данните от формуляра за нивото на дадено партийно събрание се ползват и бележките на представителите на районния комитет, присъствували на тези събрания. Те споделят оценки как е обсъждан материалът, какви са били изказванията и взетите решения.

Друго контролно средство са **проверките**, които периодично се извършват от районния комитет. По този начин се получава по-пълна картина не само за количествените, но и за качествените показатели на организираните събрания и други инициативи.

На основата на данните от бюлетина и впечатленията на сътрудниците се организират инициативи за преодоляване на някои отрицателни тенденции. Ежемесечно запознаваме секретарите на партийните организации с показателите, за които данните са неблагоприятни. Сътрудниците на районния комитет конкретно изясняват причините и оказват помощ, организират обмяна на опит. В полудните на партийните секретари се изнасят лекции по въпроси, свързани с тенденцията, която води до влошаване на работата.

Какви са **резултатите** от така организираната партийна информация?

Първо, партийните организации редовно провеждат събранията си всеки месец.

Второ, повиши се процентът на посещението на партийните събрания, независимо от особения характер на производствения процес в транспорта (работата на смени и наличие на пътуващ персонал). Така например през януари 1972 г. са присъствували 77%, февруари 83%, март — 76%, април — 69%, май — 79% и юни — 77%. Аналогична е тенденцията за активността на комунистите на партийните събрания. Процентът на изказалите се през първото полугодие на 1972 г. се движи от 15 до 25.

Трето, постигна се по-голяма всеобхватност на обсъжданите въпроси, на подготовката и вземането на решения. Разнообразиха се масово-политическите инициативи.

Четвърто, болшинството от партийните групи по-системно разглеждат актуалните въпроси, отнасящи се до дейността на комунистите от дадения участък, редовно отчитат партийните поръчения, предлагат на партийните бюра много инициативи.

Какви са **изводите** от досегашния ни опит **за стила и методите** на работа?

Този начин да се събира, обрабства и използва информацията за дейността на първичните партийни организации в значителна степен по-

Digitized by Google

добри проверката на изпълнението на поставените задачи. Сега всеки партиен секретар знае, че ще се търси отговорност за небрежно отношение.

След като се обработят данните от сведенията формуляри, те се сортират за всяка една партийна организация в отделна папка и всеки момент може да се проследи нейната дейност. Това особено помага на членовете и сътрудниците на РК на БКП, когато посещават дадена партийна организация, да оказват конкретна целенасочена помощ.

Има по-голяма възможност да се види каква е помощта на заводските партийни комитети към първичните партийни организации, как те насочват работата на партийните бюра. Освен това чрез сведението, което се получава в комитета, може да се контролира помощта, оказана от инструктора на съответната партийна организация. Ако тя живее богат организационен живот, правилно насочва своите усилия към основните задачи, това показва, че и контролът, и помощта са добре поставени. И обратно — бедният живот на първичните партийни организации, едностранчивостта в нейната дейност говори за недостатъчната помощ и контрол от страна на районния комитет на Партията.

Но заедно с успехите виждаме, че има още много **слабости** както в анализ, който правим на базата на тези сведения, така също и по отношение на помощта и контрола към организациите. В някои случаи ни се отдава бързо да изменяме положението, да създаваме по-високо чувство за отговорност, усет към новото, а в други — не. Предстоят ни още сериозни усилия, за да поставим всичко, както трябва. Убедени сме, че този път е верен и ще вървим по него, за да подобрим работата на районната партийна организация, да изпълним решенията на Десетия конгрес на Партията.

Кънчо АСЕНОВ
секретар на РК на БКП
по транспорта и съобщенията в София

По-добро търговско обслужване

През май окръжният комитет на Партията в Ямбол свиква пленум съвместно с колегиума на Министерството на вътрешната търговия и услугите и Изпълнителния комитет на Централния кооперативен съюз. Ще бъде разгледан въпросът: „За по-нататъшното развитие на търговията и повишаването на търговското обслужване на населението в окръга в светлината на решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП от 1972 година".

Какво се извършва в подготовката на пленума?

Определени са комисии, които ще подработят отделни раздели на доклада. Предвижда се в него да бъдат обхванати главно следните моменти: „Изграждане на съвременна материално-техническа база на търговия и перспективи за по-нататъшното ѝ развитие", „Стоковите фондове — решаващ фактор за по-пълно задоволяване потребностите на населението", „По някои въпроси на общественото хранене", „Повишаване културата на търговското обслужване", „За повишаване равнището на партийната работа и подобряване работата с кадрите в търговията".

Съставени са също комисии: за подготовката на проекторешения, за разработването на концепция за развитието на търговията и общественото хранене в окръга през периода 1973—1990 г. и програма за производството на стоки народен тип на територията на окръга.

Подобни програми ще се съставят за всеки град.

Материалите за пленума ще се разработват с участието на специалистите от Ми-

Digitized by Google

нистерство на вътрешната търговия и услугите и Централния кооперативен съюз. В подготовката ще участвуват още: окръжният комитет на Отечествения фронт, окръжният комитет на профсъюза на търговските работници, окръжният комитет за Държавен контрол, окръжно управление на информацията и Българска народна банка. Привлечени са специалисти от държавни стопански обединения, от научни институти и висши учебни заведения.

Какви други мероприятия се предвиждат по подготовка на пленума?

Април ще бъде месец на образцово търговско обслужване във всички магазини и заведения за обществено хранене. През март първичните организации в търговските предприятия ще проведат разговор на тема: „Културата на търговското обслужване в нашите магазини и заведения". Отдел „Промишлено-стопански" в окръжния комитет на БКП и окръжния комитет на профсъюза на търговските работници ще организират срещи за обмяна на опит от сродни предприятия в Сливенски окръг. Резултатите от социалистическото съревнование ще се отчитат по предприятия, а опитът на първенците, които участвуват в него, ще бъде обменен през март.

Предвидено е до деня на пленума да бъдат реконструирани и открити дадени обекти от търговската мрежа и общественото хранене.

Вестник „Народен другар" ще открие рубрика, в която ще отразява въпросите на търговията.

За по-добрата подготовка на пленума ще се организират срещи между партийни, стопански и профсъюзни ръководства и специалисти от Ямболски, Кърджалийски, Сливенски, Русенски и Шуменски окръг. В Сливенски окръг ще се види как се работи за изграждането на материално-техническата база и внедряването на нови форми на търговия. В Русенски окръг ще бъде изучено каква е възпитателната работа сред търговските работници и организацията за културата на обслужването. В Шуменски окръг ще бъде проучен опит за организацията на обучението на младите търговски работници.

След посещението на дадения окръг всяка група ще изготви доклад с предложение за внедряването на положителния опит в окръга.

Собствена информация

НАША БЕЛЕЖКА

«МОМЧЕТАТА НА...»

При всички случаи спортната журналистика трябва да се отличава с култура. Да показва компетентност, да възпитава. По игрищата се срещат всякакви и всякакво могат да говорят — това тяхно поведение, разбира се, никой не е длъжен всякога да одобрява. Свободата на словото е и дисциплина, и култура, и компетентност...

Но когато един спортен журналист седне да пише, той трябва много да мисли за последствията от неговите публикувани редове. Ето напоследък започнахи често да говорят не за „Локомотив" — Пловдив, а за „четата на Бонев", „за момчетата на Бонев" и не знаем още какви глупости. Това, че един играч е талантлив, съвсем не означава, че следва да се превръща в култ, и то понякога прибързано и излишно.

Има играчи на отделно дружество. Има членове на един колектив, в който един е по-надарен, друг по-трудолюбив и пр. Но те могат да побеждават, когато са единни, сплотени, когато действуват задружно. Една лястовичка пролет не прави и една мома хоро не извива — защо някои спортни журналисти забравят тия свети истини!

С писания от подобен род лошо се възпитават даже и добри състезатели — започват да се самозабравят, да подценяват колектива, да капризничат и се чудим после как да оправяме дисциплината.

Но бихме поставили и друг въпрос — има състезатели, които във вестниците не попадат, по време на играта смени не получават, от нито едно състезание не отсъствуват — играят постоянно, скромно, упорито, носят отбора на плещите си, на тях се крепя; и талантите. Вярно, те не са звезди, а нима трудолюбието, упоритостта, скромността, любовта към отбора, към дружеството не струва милион пъти повече от шумното преклонение пред звездите?

Всеки трябва да получава заслуженото си — справедливо, принципиално. Защото се срещат парадокси — пеем хвалебствия за звездите, а те провалят отборите си (спомнете си мача „Тракия" — „Локомотив" — Пловдив). Няма човек, който да не греши, но в оценките трябва винаги да бъдем обективни и да следваме принципиалната линия.

А. ОГНЯНОВ

Digitized by Google

ПРЕПИСКА С ЧИТАТЕЛИТЕ

МИСЛИ ПО ЧЛЕН 12 ОТ УСТАВА

Другарят **Димитър АНДРЕЕВ** от с. Дряновец, Русенско, се обърна към редакцията със следния въпрос:

— Когато член на Партията по някакви причини бъде подведен под наказателна отговорност, как следва да се яви пред съда, като член на Партията или като безпартиен?

„Когато партиен член е извършил престъпление, той се изключва от Партията и се подвежда под отговорност съгласно закона". Така гласи член 12 от Устава на БКП.

Тази формулировка е дълбоко принципна и правилна. Авторитетът, влиянието и доверието на населението в Партията е отражение и израз на авторитета, влиянието, поведението и авангардната роля на всички партийни членове. В този смисъл член 12 от Устава има голяма положителна роля за комунистическото възпитание не само на провинилия се член, но и на всички комунисти от партийната организация. Нещо повече, той има възпитателно значение и за безпартийните, за цялото население.

Известно е, че Уставът решава само основните, принципните проблеми от структурата на Партията, на взаимоотношенията в нея, на правата и задълженията на партийните органи и организации, на комунистите и т. н. Никога Уставът на Партията не си е поставял задача да даде готов отговор на всички възможни ситуации, които възникват в многостранната й дейност.

В практиката често се поставя въпросът как да се прилага чл. 12 от Устава на БКП, дали при всички случаи положението на подследствения или подсъдимия е несъвместимо с членството в нея?

И. Русчев, член на БКП в град С., бил уличен в престъпна дейност. Следствените органи разследвали случая и тяхното заключение било, че той е извършил кражба. Срещу него се завело наказателно дело. Заводският партиен комитет и партийното бюро в цеха, позовавайки се на член 12 от Устава, предложили на партийната организация в цеха И. Русчев да бъде изключен от Партията. Членовете на организацията, съобразявайки се с член 12, макар и с не голяма охота, го изключили. Окръжният съд произнесъл 2 години лишаване от свобода, условно, за три години изпитателен срок. Обжалването, което направил И. Русчев до горестоящата съдебна инстанция, не изменило положението — присъдата останала същата. За престъпната дейност била информирана цялата заводска партийна организация, писали и в окръжния вестник. След около 5—6 месеца, по реда на надзора, Върховният съд върнал делото за преразглеждане от друг състав, като посочил, че са били допуснати сериозни процедурни грешки и грешки по същество. При повторното разглеждане на делото съдът го оправдал. На това основание той направил неколкократни опити да му се отмени наказанието — изключване и да продължи членството си, но молбата не била удовлетворена, въпреки че друго партийно наказание не му е наложено.

След една година Русчев кандидатствувал отново и бил приет като нов партиен член.

Случаят с И. Русчев говори за неправилно приложение на член 12 от Устава на БКП и на съответната Инструкция на ЦК на Партията, която тълкува този член. В какво се състои грешката на ръководството на първичната организация в цеха?

Digitized by Google

Първата и най-голяма грешка се състои в това, че партийното бюро взело заключението на следствените органи като доказан факт. А това е неправилно. Следствената дейност е първа фаза от наказателния процес. При нея само се събират доказателства и се стига до заключение и предложение да бъде ли съдено лицето или не, без да се определя степента на вината и наказанието. По нашето социалистическо законодателство правото да реши дали има извършено престъпление, каква е степента на неговата обществена опасност и какво наказание следва да се приложи принадлежи единствено на специализирания държавен орган — съда. В абзац трети на т. 9 от Инструкцията на ЦК на БКП за налагането, снемането и отменянето на партийни наказания изрично се подчертава, че „Партийната организация и комитетът, където провинилият се комунист се води на отчет, разглеждат и решават въпроса за неговото партийно положение По правило това трябва да се извършва преди разглеждането на делото, а в случай, когато виновността на партийния член не е доказана — след приключването на следствието и след решението на съда".

Втората грешка на партийното бюро се заключава в обстоятелството, че текста „разглеждат и решават въпроса за неговото положение" то изтълкувало в смисъл изключване, може би повлияно от лаконичната формулировка на чл. 12 от Устава. А известно е, че последицата от разглеждането на партийно положение не винаги се свежда до изключване от Партията.

По-нататък грешката се състои в твърдата убеденост на партийното бюро, че виновността на партийния член е доказана, въпреки че следващите съдебни процедури и последното решение на съда — оправдаването на подсъдимия — доказват, че виновността не е била ясно доказана и е било правилно случаят да се разгледа след приключването на делото. Получило се така, защото първичната партийна организация не е успяла по собствен път да стигне до самата истина, каквато е главната задача на партийното събрание в такъв случай. И накрая, въпреки че всички обвинения са отпаднали и И. Русчев е бил оправдан напълно, неговата молба пред съответните партийни органи да преразгледат наново обстоятелствата и да изменят или напълно да отменят партийното му наказание останала без последствие. Според абзац 4-ти от точка 9 на Инструкцията, когато партиен член бъде напълно оправдан, първичната партийна организация трябва да прецени наново целесъобразността да се измени или отмени партийното наказание.

Срещу партийния член Т. Сотиров от Н-ското централно ведомство било възбудено наказателно преследване. До органите на МВР достигнали сигнали, че той използвал служебното си положение и се облагодетелствувал по неправомерен начин (вземал полкуп от граждани). Следствените органи известили за това партийното бюро. То разгледало случая, но счело за нужно да се изчака решението на съда, защото някои от аргументите и изводите от следствието му се сторили недостатъчно убедителни. Нещо повече, бюрото определило и представило при съдебното дирене от името на обществените и политическите организации обществен защитник. Кварталната партийна и отечественофронтовска организация предложили двама обществени обвинители.

След многократно прекъсване и отлагане на делото в течение на две години, найпосле съдът осъдил Т. Сотиров на 2 години лишаване от свобода. Обжалването не изменило положението. Партийното бюро на организацията обаче и този път не поставило въпроса за неговото изключване У него имало убеждение, че Сотиров е жертва на клевета и за това предизвикало преразглеждане на делото по реда на надзора. Главната прокуратура счела, че има основание за такова и се разпоредила. При гледане на делото от друг състав отпаднали всички обвинения и Сотиров бил оправдан.

Комунистът И. С., ръководител на цех в един от клоновете на ДСО „ЗММ", заедно с още 4 души работници нарушили грубо Кодекса на труда и Наказателния кодекс — в извънработно време извършвали услуги на външни клиенти и по тоя начин, от една страна, ощетявали завода, а от друга, лично се облагодетелствували. Партийната организация разгледала въпроса с И. С., тъй като само той членувал в нея, и намерила, че действително е виновен, но не го изключила. Организацията установила, а и И. С. открито признал, че няма умисъл, че лично той с нищо не се облагодетелствувал, но като началник носи отговорност, защото допуснал неговите подчинени да се провинят и да ощетят завода. За това партийната организация не го изключила, а му наложила друго наказание.

Съдът, като взел предвид добрата трудова и политическа характеристика на обвиняемия, неговото искрено разкаяние, че това е първото му провинение и незначителната обществена опасност на извършеното деяние, го осъдил условно няколко месеца.

С комунистическа грижа за съдбата на човека разгледа и реши въпроса партийното бюро в завода на ДСО „ЗММ". Окрилян от нея сега специалистът И. С. работи с по-високо съзнание и едва ли някога ще повтори предишната грешка.

В посочените три примера по различен начин е процедирано и съответно приложен чл. 12 от Устава на Партията. И това е обяснимо, защото случаите са различни, провиненията са разнородни и опитът на партийните организации не е един и същ.

Очевидно много трудно е да се определи от партийното събрание кога вината е до степен, при която изключването е напълно оправдано и заслужено и са изключени обстоятелства, при които организацията ще бъде принудена да поправя решението си — да изменя или отменя наложеното наказ-

Digitized by Google

зание. Само вниматеолното, всестранното и обективното разглеждане на подобни дела или съобразяването с решенията на съда, когато има съмнение във вината, ще сведе до минимум неприятните ситуации.

Има и такива случаи в партийната практика, когато преди да се разгледа въпросът на провинилия се комунист на съдебно заседание, само върху основата на фактите и доказателствата от следствените органи може и трябва безусловно да бъде изключен от редовете на Партията. Такива са случаите, когато за всички е безспорно, че комунистът е виновен, независимо от обстоятелствата, определящи размера на наказанието. При тях няма съмнение за наличието на престъпна дейност с висока степен на обществена опасност и че въпросът е само за размера на санкцията, която съдът компетентно ще определи. Партийната организация не е съд по смисъла на нашия Наказателен кодекс, но тя е колектив с будна гражданска съвест и политически усет и може да прецени лошото отражение, което има провинението на нейния член в цеха, завода, учреждението или селото и да направи съответния извод, а ако се налага, да наложи и най-тежкото наказание — изключване.

Може да се създаде обаче и друга ситуация: съдът оправдава подсъдимия, но партийната организация пак го наказва, защото е счела, че извършеното от него деяние, макар да не е квалифицирано като престъпление, от гледище на партийните етични норми е осъдително. Следователно не всяко оправдание от съда води автоматически до снемането на партийната отговорност. В такъв случай обаче обикновено партийното наказание не е изключване, а друго наказание съгласно член 9 от Устава на БКП.

Комунистът е най-ревностният пазител и изпълнител на социалистическата законност, защото в нашето общество правните норми обикновено съвпадат с нравствените. Следователно нарушаването на правните норми в много случаи означава нарушаване и на нравствените и обратно. Факт е, че процентът на престъпленията, извършени от комунисти, спрямо общата престъпност в страната, е малък, но неприятен факт е и това, че такъв съществува. Това налага да се изисква повече и по-строго от членовете на Партията. Лицата, извършили престъпления по нашите закони, нямат място в Партията. Компромисите в това отношение са изключени. Но строгостта предполага комунистическа грижа и внимание, умение и такт, разумно и спокойно разглеждане на делата и поведението на обвинените комунисти. Този подход е необходим сега, сред свежата атмосфера, създадена в нашата Партия след историческия Априлски пленум на ЦК на БКП, защото въпросът се отнася за най-главното, за партийното членство, което за комунистите е смисъл и съдържание на техния живот.

Господин КОЛЕВ
парторг на ЦК на БКП
към ДСО „ЗММ"

ПИШАТ НИ

В ЦЕНТЪРА — ТЕХНИЧЕСКИЯТ ПРОГРЕС

На състоялия се наскоро пленум на ГК на БКП в Пазарджик бе обсъдена дейността на партийната организация и заводския партиен комитет за изпълнение решенията на X конгрес на БКП за ускоряване на техническия прогрес в акумулаторния завод „М. Шаторов".

Оценени бяха усилията и грижите на партийното и стопанското ръководство, на комунистите за развитието на техническия прогрес, механизацията и автоматизацията на производството, стремежът да се повишава техническото равнище и качеството на продукцията. Същевременно ГК на БКП задължи партийното и стопанското ръководство да вземат срочни мерки за изпълнението на приетите мероприятия за по-нататъшното ускоряване на техническия прогрес в завода през 1971—1975 година.

Те бяха задължени чрез нова реконструкция да създадат условия за разработка и усвояване на нови производства — панцерни батерии и акумулатори с повишени технически качества и ефективност. Главна помощ в това отношение ще окаже базата за техническо развитие на акумулатори, изградена на територията на завода. Тя проучва, разработва и внедрява нови типове тягови батерии и стартерни акумулатори. Голямо внимание се отделя и на въпросите за комплексната автоматизация на производството.

Пленумът подкрепи предложението на заводското ръководство да се поискат допълнителни средства за цялостна реконструкция на завода. Предвижда се с тях той да бъде оборудван с нови и високопроизводителни машини и съоръжения, да се създаде съвременна инструментална екипировка, да се подобрят трудово-хигиенните условия на работниците, да се усвояват нови и по-високоефективни производства.

Тогава рязко ще се повишават технико-икономическите и експлоатационни качества на произвежданата продукция.

Георги МИХАЙЛОВ

Digitized by Google

ВАЖЕН ФАКТОР НА СОЦИАЛНИЯ ПРОГРЕС

ЙОРДАНКА БАРТОЛОВА
секретар на градския комитет на Партията в Русе

В условията на нашата съвременност идеологическата работа се превръща във важен фактор на социалния прогрес. Това налага тя да се осъществява комплексно: в тясна зависимост от обществената среда, съобразена със социално-психологическите изменения в обекта. Тези изисквания определят главните насоки на идеологическата дейност на Русенската градска партийна организация.

Ще се спрем на една от нейните страни — масово-политическата работа при изпълнение на икономическите и политическите задачи — проблем, който обсъждахме скоро на пленум.

ОСОБЕНОСТИ, ХАРАКТЕРИЗИРАЩИ ОБЩЕСТВЕНАТА СРЕДА В ГРАДА

Русе носи всички характерни особености на периода на социалистическото преустройство. Неговата икономика отразява бурните темпове на развитие на страната. Създадоха се нови отрасли на промишлеността: електроника, приборостроене, съвременно модерно корабостроене. Реконструират се стари предприятия, осъществява се механизация, концентрация и специализация на производството, положени са основите на неговата кибернетизация.

Това развитие е съпроводено и със социални последици.

Нараства абсолютният брой и относителният дял на работниците, чийто труд изисква използването на елементи на умствен труд. Увеличава се с бързи темпове и броят на работниците с по-високи разряди. Това показва, че е налице тенденция на устойчиво навлизане на автоматизацията и разширяване на комплексната механизация в нашата промишленост. Тази тенденция съществено измени характера и съдържанието на труда, предявява нови изисквания към квалификацията и културата на трудещите се, влияе благотворно върху подобряване на тяхното материално благосъстояние, представлява добра предпоставка за повишаване на съзнателността им.

Заедно с това част от работниците, главно от транспорта, строителството и от някои промишлени предприятия като ККЗ „Иван Димитров", са с по-ниска квалификация и образование.

Бурното развитие на производителните сили, разширяването на учебното дело и сферата на културната дейност предизвикаха бързо нарастване на абсолютния брой на социалистическата интелигенция.

Digitized by Google

тя от своя страна допринася за ускорено развитие на техническия прогрес, оказва благотворно влияние за повишаване образователното равнище и културата на населението в града.

Към тези положителни промени трябва да прибавим и обстоятелството, че в началото на шестата петилетка работниците от ДМЗ „Георги Димитров", ЛВЗ „Васил Коларов", КЗ „Девети септември", фабрика „Фазан", „Юта" и други преминаха на петдневна работна седмица, увеличи се свободното им време. Това създава условия за по-богата културна дейност и по-добър отдих.

Бързите темпове, с които нараства населението на Русе, поставят остро някои социално-битови въпроси: жилищния, потребността от повече детски заведения и училища; организацията на комунално-битовите услуги, градския транспорт, търговската мрежа. Тези въпроси внасят допълнително напрежение в дейността на градските партийни и държавни органи, на партийните комитети и бюра, създават предпоставки за ходатайство и закононарушения. Независимо че приемаме тяхното съществуване като обективно и временно, те дават своя отпечатък върху социално-политическия климат в града, отразяват се върху нормалното протичане на идеологическия процес.

Наред със социално-икономическите особености към обществената среда в Русе имат отношение и някои неикономически фактори.

Положително отражение на социално-психологическия и политическия климат на нашия град оказва наличието на такива авторитетни институти като окръжната библиотека „Л. Каравелов", Драматичният театър „С. Огнянов", Народната опера, Филхармонията, Кукленият театър, ОП „Кинефикация" и др. А също така някои традиционни мероприятия в областта на културата и изкуството като мартенските музикални дни, северо-българската изложба, дните на филмите с военно-патриотична тематика, проявите на представителните състави на художествената самодейност — хоровете „Родина" и „Дунавски звуци", танцовият състав на завод „Н. Киров" и фолклорният ансамбъл при окръжния и градския народен съвет — дава своя отпечатък върху мисленето и душевността на нашите трудещи се.

Русе поддържа дружески връзки с пет града — Рига (ЛССР), Потсдам (ГДР), Братислава (ЧССР), окръг Илфов (СРР), Сент Уан (Франция). С тях редовно разменяме делегации и групи, обменяме производствен опит, организираме прояви на изкуството и културата. Това дава огромно отражение върху съзнанието на трудещите се от нашия град, развива техните чувства на дружба, интернационализъм и социалистически патриотизъм.

Тези са по-главните особености, които характеризират микросредата в нашия град и поставят задачата с още по-голяма активност да се заемем с усъвършенстването на обществената среда, с превъзмогването на влиянието на нейните отрицателни тенденции. Пленумът на градския комитет на Партията реши да се направи цялостна демографска характеристика на производствените колективи от 200 души нагоре, за да се отчитат по-добре измененията в обекта на масово-политическата работа.

ПО-ГОЛЯМА НАСОЧЕНОСТ НА МАСОВО-ПОЛИТИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

Главната политическа задача, към която сме насочили масово-разяснителната работа, е дълбокото осъзнаване на големия политически заряд, който съдържат Програмата на Партията и документите на Десетия конгрес.

Масово-политическата работа на градската партийна организация

Digitized by Google

спомага комунистите и трудещите се правилно да оценят огромното значение на решенията на Десетия конгрес и да осмислят същността на задачите, които произтичат от тях за по-нататъшното развитие на нашата страна, за изграждането на развитото социалистическо общество. Най-ярко това се чувствува в отношението, което заемат русенските трудещи се към главното стратегическо направление — борбата за повишаване обществената производителност на труда. Във всички предприятия миналата година бяха разработени и утвърдени напрегнати насрещни планове като основа за водене на социалистическото съревнование и на тяхна база се приеха над 3500 бригадни и 800 колективни обещания.

Трудовите колективи насочиха своите усилия към подобряване качеството на продукцията: 105 изделия получиха държавна оценка, от тях „К" (над световно ниво) — 1 изделие, оценка „1" (световно ниво) — 78, и оценка „2" — 20. Водят борба за световни достижения и по други показатели. Осъществяват редица конкретни инициативи: преглед за разкриване на резервите в производството на ДМЗ „Г. Димитров", на който бе посветен филмът „Резервите", заснет от заводския киноклуб; за икономия на материали в завод „П. Караминчев"; конференция в ЛВЗ „В. Коларов" по намаляване себестойността на продукцията. В завод „Г. Димитров" се роди инициативата „Рационализаторите с активен принос в насрещния план". Специалистите се включват в социалистическото съревнование с лични и колективни планове за принос в техническия прогрес. Тази активност на инженерно-техническите кадри намира отражение и в поетото обещание през шестата петилетка да се постигне над 18 милиона лв. икономически ефект от внедряването на рационализаторските предложения срещу 14 милиона през петата петилетка.

Масово-политическата работа в предприятията е насочена към разкриване значението на някои от националните инициативи в борбата за повишаване на обществената производителност като почините на Петър Брайков, на софийските и габровските предприятия. Русенската работническа класа не само се отнася с разбиране към тях, но и сама стана инициатор на почини. Лоцманът Ангел Лицев от Българско речно плаване се нае сам да води кораба при преминаването на Горния Дунав (Комарно—Регенсбург) и да не се ползва от помощта на чужди лоцмани. Неговият почин бе подкрепен от ръководството на Българско речно плаване и подет от другите лоцмани. Само за два месеца е реализирана икономия за 5420 лева чужда валута. Заслужава внимание и инициативата на работниците от товарната гара за съставяне на качествени омнибусни вагони.

За организирана дейност в тази насока бюрото на градския комитет на Партията насочи вниманието на партийните, профсъюзните, комсомолските и административните ръководства към разработване на цялостна програма за широко внедряване националните инициативи.

Масово-политическата работа за рязко повишаване на обществената производителност на труда все повече се свързва с пропагандирането, изучаването и внедряването на челния производствен опит. Партийните и профсъюзните организации в ДМЗ „Г. Димитров", „Дунавска коприна", завод „В. Пискова", „Здрава храна" изменят подхода към неговото разпространение: научно-технически по-добре осмислят опита, картотекират първенците, проявяват по-голяма взискателност към организиращите школи. Внасят по-голямо разнообразие във формите и средствата за популяризирането му. Чрез алеите и витрините на първенците, по радиоуредбите и местните вестници, на вечерите на трудовата слава, вечерите портрети постиженията на първенците се правят достояние на целите колективи. Предмет на внимание

Digitized by Google

е не само опитът на челниците от собственото предприятие, но и от други предприятия у нас и в Съветския съюз. Много от своите успехи колективите на комбинат „Дунавска коприна", фабрика „Фазан" и др. дължат на обмяната на опит с предприятията от Рига. За издигане на съревнователната активност по-добре се използва системата на договорите. Все по-голям прием намират състезанията и конкурсите по професии.

В завод „Петър Караминчев" проблемите на съревнованието се решават комплексно. Тук системата за социалистическото съревнование е изградена на основата на световните показатели за отрасъла. Взети са под внимание постиженията на сродните предприятия в страната и особено на Митишченския завод в Москва, с който колективът поддържа дружески връзки. По специално разработена методика се изучава и внедрява челният опит. Тази система особено добре прояви своето полезно влияние през последните месеци на миналата година, когато, след като бяха отстранени някои сериозни затруднения на материално-техническото снабдяване, колективът мобилизира своите сили и бързо преодоля голямото изоставане в изпълнението на насрещния план.

Комплексният подход за ръководство изисква по-тясно свързване на социалистическото съревнование с икономическия механизъм. Без това трудно може да се използва възпитателното въздействие на материалните и моралните стимули. Все още тези две страни на стимулиране не се отчитат достатъчно. Не се търси еднопосочността на тяхното въздействие. Така например за формирането на ново отношение към труда и социалистическа дисциплина допринасят тържествата за награждаване на първенците, вечерите портрети, трудовите ритуали за приемане в редовете на работническата класа. Те обаче не се осъществяват по стройна и целенасочена система, не се обвързват достатъчно с материалното стимулиране. В основната си част предприятията от нашия град изостават с внедряването на стопанската сметка по цехове и останалите свои подразделения, което ограничава възможността за използване на различните фондове за стимулиране на тези, които работят най-добре. Пленумът реши бюрото да обсъди програма за изучаване и разпространяване на положителния опит в тази насока.

В градската партийна организация има много още неизползвани възможности. Поставили сме си за цел да засилим ролята на политическата агитация за повишаване на обществената производителност на труда, на трудовото възпитание и издигане на социалистическата съзнателност на трудещите се. Някъде тази задача е приета само информативно, без да е засегнала дълбоко мисленето на хората, не е предизвикала силен социален отклик. А така също и социалистическото съревнование за повишаване на обществената производителност на труда по-плътно да се свърже с решенията на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията (1972 г.). Целта ни е задълбочено и нашироко да разкрием огромното политическо, икономическо, социално и идеологическо значение на пленума. Насочваме средствата за политическа агитация по-цялостно да формират убеждението, че мероприятията, които предвиждат решенията на пленума, могат да се осъществят при активното участие на трудещите се за повишаване на обществената производителност на труда. От партийните комитети и организации, от обществените и масовите организации изискваме пълноценно да реализират възможностите, които разкриват решенията на пленума за хармонично и еднопосочно използване на материалните и моралните стимули за издигане на социалистическата съзнателност на работниците и служителите, за повишаване на тяхната трудова активност. По-голямо внимание да отделят в масово-политическата работа

Digitized by Google

на онези мероприятия, които са залегнали в плановете за социалното развитие на отделните колективи, да създадат атмосфера на висока съзнателност и непримиримост към допуснатите в тази насока слабости.

СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ЕФЕКТИВНОСТТА

В сложното протичане на идеологическия процес от огромно значение е познанието на субекта и обекта на нашата политическа агитация. Всъщност взаимодействието на тези две страни определя и самия идеологически процес. За неговата ефективност имат значение както знанията, навиците, пропагандисткото майсторство на субекта, така и социално-психологическите особености на обекта. Градската партийна организация със своите органи, членове и ръководни кадри е главният субект на политическата агитация. Тя със своя количествен и качествен състав има всички възможности да води целенасочена масово-политическа работа сред всички слоеве на населението в Русе. Към това трябва да прибавим сравнително добрата организация на марксистко-ленинската просвета на комунистите.

Как се използват тези потенциални възможности в организирането на политическата агитация?

В групата докладчици на градския комитет на Партията, на заводските и учрежденските партийни комитети участвуват 612 души — преди всичко хора с висше и средно образование. С конкретна масово-политическа работа са ангажирани още 642 пропагандисти и 423 лектори. В огромното си мнозинство това са хора, които дейно разясняват политиката на Партията, имат авторитет сред хората, компетентно отговарят на поставените въпроси. Някои от тях проявяват предпочитание към проблемите, засягащи стопанската дейност на предприятията. По тях работят с голяма охота както директорите, партийните секретари, главните инженери и зам.-директорите на предприятията, така и по-низовите ръководители. В това отношение се забелязва тенденцията колкото се върви към по-низовите звена, толкова да се намалява политическата заостреност на третираните въпроси. Това ни задължава да водим по-организирана методическа и идеологическа работа с низовите агитаторски кадри.

Към субекта на политическата агитация се отнасят и онези кадри, които пряко работят с масово-информационни средства. В Русе има 42 програмни работници, 17 редактори на заводски вестници и 69 художници по нагледната агитация. Значителна част от тях са с подчертани способности и дългогодишен опит. Това е предпоставка за по-голямо творчество и целенасоченост във въздействието на местните информационни средства. Но съществуват и редица проблеми, които следва да получат своето решение с оглед потребностите на нашето развитие през годините на шестата петилетка. На първо място стои въпросът за подобряване на партийното ядро, хората, които пряко провеждат политиката на Партията, а 15 процента комунисти са недостатъчни. Това се има предвид при назначаването на нови програмни работници, редактори и художници, а така също и приемането в редовете на Партията на най-добрите от наличния състав. За преодоляване на текучеството, което съществува сред художниците по нагледната агитация и се изразява в местенето от едно предприятие в друго, се подобрява възпитателната работа и помощта на партийните комитети и бюра към тези хора. Търсим и подходящи форми за материалното им стимулиране. Подобряваме дейността на отдел „Пропаганда и агитация“ и на партийните комитети за тяхната политическа подготовка и информираност чрез курсове за квалификация. Мислим за повишаване на образованието им по пътя на задочното обучение.

Digitized by Google

За постигане на по-голяма ефективност в масово-политическата работа от значение е както познаването на социално-психологическите особености на субекта на политическата агитация, така и възможностите на съответните средства и методи за разяснителна работа сред масите. Градският комитет на Партията се стреми да взема под внимание това изискване за политическата агитация. В последно време е създадена атмосфера на строга взискателност към всяко мероприятие от общоградски мащаб. Предварително се оглежда идейният замисъл, разработва се цялостна програма. Този подход успешно се прилага за манифестациите, общоградските чествувания, политическата украса на града.

Една от най-разпространените форми на агитационно-разяснителна работа са публичните събрания. При добро партийно ръководство те оказват силно политическо въздействие. Но даже когато се провеждат по смени и цехове и в удобни часове за работниците и служителите, на тях присъствуват едва 75 на сто от хората. Това ни задължава да предявяваме по-голяма взискателност към политическата, психологическата и педагогическата им подготовка, т. е. по-добре да определяме въпросите, които ще се разглеждат, да даваме широка предварителна гласност, да се съобразяваме с интересите на хората.

Събранията на въпроси и отговори при нас са все още много рядко и епизодично явление. И това не е случайно. Тези събрания изискват по-продължителна подготовка, предварително определяне на въпросите, разясняване, заангажиране на подготвени докладчици.

Все повече се чувствува необходимостта да се засили индивидуалната работа с хората. Градският комитет на Партията свика съвещание в ДАТ, където се обсъдиха организацията, структурата и използването на индивидуалната работа с хората. Резултатите обаче са все още незадоволителни. На индивидуалната работа с хората следва да обърнат по-голямо внимание партийните групи.

В съвременните условия извънредно много нараства ролята на средствата за масова информация. В градския и местните радиовъзли има най-разнообразни предавания и рубрики. Подобрява се общото оформление и подреждане на материалите в радиопредаванията, музикалното редактиране, което спомага за идейно-естетическото въздействие върху слушателите. Идейната насоченост, проблемността, богатото съдържание на радиопредаванията се чувствуват във всяко предаване. Живото слово, изказванията на специалисти и на отговорни партийни и стопански ръководители, които дълги години отсъствуваха от програмите, сега вече навлизат в повечето от радиопредаванията.

Главният недостатък е, че няма цялостно разработен критерий за идейно-психологическото въздействие върху слушателя. Единственото, от което се води сега нейното съдържание, това са политическите и идеологическите задачи, стоящи пред отделните колективи. Не се работи и общува с дописническия апарат. Преобладават информационните материали. Малко са критичните, третиращи въпросите на трудовата дисциплина, отношението към социалистическата собственост, законността и комунистическия морал.

В Русе се издават 13 местни вестника, които успешно изпълняват своята организаторска и агитационно-пропагандистка роля. Стремят се да реагират бързо на всички нови задачи, да бъдат актуални и проблемни, навреме да поднасят информацията на колективите. Наложително е редколегиите да организират рейдови бригади по цехове и смени по въпросите на трудовата дисциплина, опазването на социалистическата собственост, борбата с лошото качество, с нарушителите на комунистическия морал и нравственост.

В системата от средства и форми на масово-политическата работа нагледната агитация със своята образност и изразителност, с художе-

Digitized by Google

ственото си превъплъщение на идеите на социализма, с конкретността и оперативността притежава огромна сила за въздействие върху умовете и сърцата на хората. Бюрото на градския комитет на Партията възприе да се съчетава по-добре нагледната агитация с монументално-архитектурната украса. По централните улици се използват светлинни ефекти и неонови лозунги. Оформиха се входните артерии, рекламата се привежда в унисон с политическите задачи на съвременния етап. В тази дейност активно участвува градският съвет за изкуство и култура. Но недостатъчно се използват оперативните форми на нагледната агитация — мълнии, тревоги, фотовитрини, фототабла, фотовестници и др., и особено сега, когато се разгаря всенародното социалистическо съревнование.

ПО-ДОБРО ПОЗНАВАНЕ НА СОЦИАЛНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ОБЕКТА

Това е въпросът, на който най-малко внимание сме обръщали досега. Градският комитет на Партията се е стремял да води политическата работа диференцирано с различните слоеве, но това е правено повече интуитивно, не почива на сериозни изследвания на социално-психологическите особености на отделните социални групи. При сегашните условия съдържанието, формите и средствата на политическата агитация се съобразяват с особеностите на обекта дотолкова, доколкото хората са обособени в отделни производствени колективи. Що се касае до техните различия по образование, възраст, политическа подготовка и т. н., това не е вземано под внимание в необходимата степен.

В подготовката на пленума пристъпихме към разработката на социално-демографска характеристика на колективите в русенските предприятия. Това ще помогне на партийните комитети на базата на разчетите и сравнителните демографски данни по-задълбочено да направят избор на оня вариант от форми и средства на масово-политическата работа, който е най-ефикасен за дадената социална група. При това положение по-добре ще се отчита въздействието на отделните мероприятия, ще се дава предпочитание на ония от тях, които ще внесат положителни изменения в съзнанието, поведението и трудовата активност на хората.

Това е много трудна и отговорна задача, но ще я осъществяваме на етапи. Направени са началните стъпки. Партийните комитети в ДАТ „В. Пискова", Завода за печатни платки, ДХЗ „Г. Генов", ГТП „Общественo хранене". ДКК „Дунавия" и Държавното строително управление пристъпиха към изработване на социално-демографски характеристики на отделните социални групи.

В условията на социалистическото общество се повишава ролята на човека не само като обект на външното въздействие, но и като субект, който изменя обстоятелствата. Тази негова функция най-рязко се проявява в трудовия колектив. Затова търсим разнообразни форми и средства за сплотяване на производствените колективи, за тяхното активизиране при решаване на политическите и икономическите задачи. Тази насоченост е правилна, още повече, че при бъдещите условия на автоматизираните системи на управление на производството заводските колективи ще бъдат главната и производствена, и социална единица.

ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО

Бюрото на градския комитет на Партията правилно оценява мястото на политическата агитация в цялостния идеологически процес на територията на града. Основните въпроси от съдържанието, формите и

Digitized by Google

средствата на масово-политическата работа са предмет на специални обсъждания. Голяма част от тях като състоянието и задачите на нагледната агитация, работата по атеистическото възпитание и внедряване на новите граждански ритуали са решени с необходимата предвидливост, за тяхното подобряване са привлечени и държавните органи — градския народен съвет и обществените организации. Обсъдихме работата на редица партийни комитети по политическата информираност на трудовите колективи; работата по изпълнението на стопанските задачи („Г. Генов"); информация за изпълнение решенията на пленума на градския комитет по патриотичното и интернационалното възпитание (завод „П. Караминчев" и БРП).

В бюрото са обсъждани и мерките по организацията и провеждането на по-крупните политически мероприятия от общоградски мащаб.

С дейното участие на отдел „Пропаганда и агитация" бяха подготвени няколко съвещания за обмяна на опит с актива на градската организация по отделни въпроси на масово-политическата работа — повишаване ефективността на общественото производство в ДМЗ „Г. Димитров", нагледната агитация в ЛВЗ „В. Коларов", масово-политическата работа за разгаряне на социалистическото съревнование в комбинат „Дунавска коприна".

В повечето от заводските комитети се полагат грижи за правилно функциониране на агитационния апарат. Изградената група на докладчици в завод „Жити" системно разяснява въпросите на икономическата политика на Партията, на международното положение и външната политика на нашата страна, оказва помощ на активите към партийните организации за правилно водене на разяснителната работа по партийни групи и профгрупи. Заводският партиен комитет се грижи за обучението на агитационния апарат и по някои психологически и методически въпроси.

Много партийни комитети и бюра умеят да насочват политическата агитация към най-важните задачи, стоящи пред колективите. По тях се провеждат достатъчно по количество мероприятия. Недостатъчно целенасочено обаче се търси резултатността от тях. Стремежът към подобряване качеството на организираните инициативи е свързан главно с взискателността на самите организатори. Той все още не е плод на дълбоко и всестранно изучаване на обекта на масово-политическата работа, не е свързан с определена методика за повишаване действеността на политическите мероприятия.

Едностранчивостта в ръководството на политическата агитация се проявява и в обсъждането на нейните въпроси в партийните комитети и бюра. Най-често на преценка се поставя какво и колко мероприятия сме провели по дадена политическа задача, а не как са протекли и какво въздействие са оказали на хората. За нас е важно какви политически мероприятия се провеждат, как са обхванати трудещите се в тях, но още по-важно и главно е съумели ли сме чрез тях правилно да осветлим политиката на Партията, да убедим трудещите се в нейната правилност, да ги запалим със силата на идеите ѝ. Това налага да изменим подхода при обсъждане отделните проблеми на масово-политическата работа в партийните комитети и бюра, да използваме като система в нашата дейност наблюдението и да отчитаме действеността на всяко политическо мероприятие. В ръководството на политическата агитация още по-добре да привлечем участието на партийните организации. Това е най-слабото звено на нашата работа, което води до редица пропуски в разяснителната дейност. По-дейното участие на целите партийни организации в ръководството на масово-политическата работа ще спомогне да се повиши авангардната роля на комунистите в борбата за издигане на социалистическата съзнателност на трудещите се. Това би

Digitized by Google

допринесло да се подобри индивидуалната работа с хората, която е решаващото звено в изграждането на правилна убеденост в политиката на Партията у всеки трудещ се. Тя дава възможност за най-добър социално-психологически подход към обекта на политическото въздействие.

Бюрото на градския комитет положително оценява разработената система за масово-политическата работа по разгаряне на всенародното съревнование за повишаване на обществената производителност на труда от партийния комитет на комбинат „Дунавска коприна", чийто опит препоръчахме и на останалите организации.

Научното управление на идеологическия процес изисква масово-политическата работа да бъде навременна и динамична, да формира правилно обществено мнение и настроение сред трудещите се. В хода на събитията и непосредствено след тях хората имат вътрешна психологическа нагласа за възприемане на информация за тези събития, нещо, с което непременно трябва да се съобразяваме. За съжаление в това отношение допускаме сериозни слабости. Минават много вътрешни и международни събития, които не се разясняват организирано. Често пъти една част от хората определят своето отношение към тези събития в зависимост от своите интереси и политическа подготовка. Това налага разработката на цялостна система, която, от една страна, да дава информация за общественото мнение и настроенията в града, а от друга —да влияе на неговото формиране. На сегашния етап функциите на такава система частично изпълнява вътрешнопартийната информация. Сигналите, които получаваме чрез нея, ни дават възможност да улавяме редица страни от настроенията сред населението и по-важните въпроси, които ги вълнуват. По някои от тях ние насочваме и съответната политическа информация от горе на долу, вземаме мерки за правилно реагиране на поставените въпроси.

• • •

В Русенската градска партийна организация са налице всички условия за усъвършенстване ръководството, организацията, средствата и методите на масово-политическата работа за по-ефективно изпълнение на политическите и икономическите задачи, които постави Десетият конгрес на Българската комунистическа партия. Към това сме насочили нашата дейност.

Новият представител на село

„Изграждането на социалистическото общество е процес както на развитие и усъвършенстване на материално-техническата база и обществените отношения, така и на формиране на високоразвита система на духовен живот, на по-нататъшно израстване на новия човек — строител на социализма".

Из „Програма на Българската комунистическа партия"

В Плевенски окръг през 1972 година 80 бригади за промишлено производство с около 1400 механизатори се грижеха за 85 на сто от полевъдството на кооперативните и държавните земеделски стопанства. Тази тенденция на концентрация, механизация и автоматизация на селскостопанското производство с всяка година расте. Въвеждането на промишлените технологии поставя редица нови изисквания към механизатора като централна фигура в селскостопанското производство. Той трябва

Digitized by Google

да познава до съвършенство своята професия, да е запознат с технологическите процеси, биологията; да бъде носител на чертите на работническата класа, съзнателен и инициативен, човек с богати интереси и възможности.

На срещата с механизаторите от Плевенски окръг другарят Тодор Живков определи, че промишлените технологии в селското стопанство имат различни аспекти. Те следва да се проучват и решават оптимално. А това извънредно много зависи от качествата на механизаторите, които той конкретизира в следните пет групи:

— Механизаторите да бъдат сърцати хора. Когато има сърцати хора на машините, успехите ще бъдат много по-големи.

— Да бъдат дисциплинирани и точни

— Да се отличават с преданост към новото дело и с любов към своята работа.

— Механизаторът трябва да усвоява всекидневно тънкостите на своята професия и да я овладее до съвършенство.

— Да държи машината чиста, да бъде самият той чист. Чистотата е признак на добра култура, машината е културна придобивка, тя е присъща само на културни хора.

Създаването на новия човек е свързано с растежа и развитието на социалистическото общество. Многостранността на знанията, високият личен морал, който се отличава с чистота, скромност, безкористност, високо патриотично и интернационално съзнание — това са само някои от чертите на този нов човек. Той не се явява завършен, кристализирал, не се отглежда в парници, а се създава непрекъснато, понякога мъчително трудно. Участник във великия процес на строителството, той търпи върху себе си въздействието на живота и сам влияе върху неговото развитие.

Със социологическото изследване по някои социални и икономически проблеми в бригадите за промишлено производство в окръга бе събрана и информация, която илюстрира професионалния, моралния и политическия ръст на механизаторите. Тя показа, че механизаторите в бригадите за промишлено производство са едни от най-квалифицираните работници: 56,7 на сто от тях могат да работят на повече от три вида селскостопански машини, 15,7 на сто — на три, 19,4 на сто — на две и само 8 на сто на една машина. Те са с високо съзнание и чувство за обществен дълг и отговорност. По-голяма част от тях — 64 на сто, работят от 5 до 20 години като механизатори в селското стопанство.

Дружбата и взаимопомощта, тази отличителна черта на строителя на комунистическото общество, намира все по-добра изява сред тях — най-активните труженици на село. На запитването: „Помагате ли на другарите си при трудности в работата?" — 79,3 на сто отговориха положително, 15,1 на сто — помагат понякога, помагат само в изключителни случаи — 4,8 на сто и 0,6 на сто — не помагат.

Тази взаимопомощ не е само между членовете на бригадата. Тя намира все по-широка изява и между механизаторите от отделните кооперативни стопанства и аграрно-промишлени комплекси. На срещите с ръководствата на бригадите много ръководители с благодарност разказваха за това. Секретарят на партийната организация в промишлената бригада в село Староселци Цеко Йолов сподели: „Ние не се срамуваме да се учим от другите бригади. Ходили сме на много места. При нас е идвал няколко пъти героят на социалистическия труд Петър Колев да ни помага да подобрим работата."

Най-добрият измерител на резултатите от идейно-възпитателната работа е превръщането на идеите в убеждение, в главен мотив на поведение. А взаимната помощ в процеса на работа е един неоспорим факт на тяхното всекидневно поведение.

В един от дневниците на бригадите, включени в социологическото наблюдение, е записано: „Днес в бригадата се получи нов трактор. Макар че всеки имаше желание да работи на новата машина, решено бе да бъде зачислена на комсомолеца М. К., който от няколко години е смѐнен. Моралното право бе на негова страна, това разбираха всички." Това са моменти, в които човек пренебрегва своето егоистично „аз" и се извисява с нравствената си чистота. Подобни случаи могат да се посочат още.

Неотдавна механизаторите от промишлената бригада в село Въбел, работейки, откриват един бакърен съд. Кой го е оставил и какво има в него никой не знае. Механизаторите знаеха само, че околността на град Никопол е с богато героично минало. Те занасят медния съд на съответните органи — предават на държавата прочутото златно и сребърно съкровище от Никопол. Нима това не говори за израстването на един нов човек, по-силен и по-ценен от златото и среброто.

През лятото по време на работа в село Санадиново в един от блоковете на стопанството се запалва комбайн. Комбайнерът Вътко Тодоров отначало се изплашва, скача от машината, но след секунда с опърлени нозе подкарва комбайна, изсипва овършаното зърно и спасява машината.

Пак по жътва механизаторите Цветан Кузманов и Величко Сказков, комбайнери от село Пелишат, забелязват пушек, а след това и пламък в блоковете на съседното село Бохот. Веднага двамата комбайнери се хвърлят с машините. Под пламъка те спасяват от стихията на огъня десет хиляди декара пшеница.

В разговор с механизаторите, те споделиха, че не са направили кой знае какво, а са изпълнили както винаги, така и в този случай своя дълг.

В основата на комунистическото възпитание на хората Българската комунисти-

Digitized by Google

ческа партия винаги е поставяла марксистко-ленинския извод, че възпитанието е процес на самоизменение на личността във и чрез трудовата и обществената дейност.

Известни са трудовите успехи на механизаторите от Плевенския край. Един механизатор от бригадите за промишлено производство обработва средно 1550 декара и осигурява продукция за над 50 000 лева. Но те не са само добри производственици, а и активни общественици. Изследването показа, че 60 на сто от тях изпълняват различни обществени поръчения. Така например 191 механизатори са членове на ръководствата на обществените организации, 261 участвуват във формите на културно-масовата работа, 104 работят в ръководствата на физическата култура и спорта, 81 — в комисиите за народен контрол и други. Главните мотиви за това им участие са преди всичко стремежът да подобрят работата в стопанството и да изпълнят своя обществен дълг.

Данните показват, че когато механизаторите са активни общественици, те са и отлични производственици Успехите на Петър Колев, Йосиф Колипатков, Петър Митев — и тримата герои на социалистическия труд, и на другите знатни наши механизатори са ярко доказателство за това. Петър Колев е партиен отговорник в бригадата, член на окръжния и кандидат-член на Централния комитет на Партията, Йосиф Колипатков — член на градския и окръжния комитет на Партията, а Петър Митев от тракторист израсна до главен инженер на държавното земеделско стопанство. Това не е просто административно изкачване по стъпалата на стопанския и политическия живот, а извоювано право. То е резултат на упорития труд, на чистотата в помислите и делата, на любовта към народа и страната — резултат на многостранност в дейността им като механизатори и граждани.

За растящата трудова и политическа активност на механизаторите говори и фактът, че 99 на сто от тях участвуват в социалистическото съревнование. А миналата година, когато както навсякъде, така и в Плевенско септември и октомври бяха необичайно трудни за селскостопанските труженици: резултатите от едногодишния труд бяха на полето, а валежите не спираха, механизаторите денонощно работеха и техният героичен труд победи.

Нашите изводи за тяхното пораснало съзнание не биха били пълни, ако не видим отношението им по въпроси, които не засягат пряко техните лични интереси. За тази цел в анкетния лист поставихме няколко въпроса: с какво се гордеят като граждани на Народна република България и какво най-много харесват в нашето общество. Най-масовите отговори бяха, че се гордеят с историята на нашата партия и народ, с успехите ни в социалистическото строителство, с грижата за човека и с професията на трактористите. Осъждат есхафството и безделието. Всичко това е един неопровержим показател за тяхното пораснало съзнание, за това, че механизаторът го вълнуват не само въпросите, които засягат личността му, но и проблемите на колектива, стопанството и цялото общество.

За растящото идейно и културно равнище на механизаторите помагат и свидетелствуват големият брой културни придобивки, които имат техните семейства. Така например 89 на сто от тях имат собствени къщи и апартаменти, 81 на сто — телевизори, 60 на сто — радиоапарати, 25 на сто — домашни бани, 46 на сто — собствено превозно средство, 12 на сто — библиотека с над 50 книги и други.

Когато се срещаме с механизаторите по блоковете и становете и разговаряме за работата, за живота, техниката, политиката добре чувствуваме тяхното израстване като хора на новото социалистическо общество. Тогава си спомняме за Елинпелиновата Сивушка, за Боне Крайненеца, за съдбата на сиромашкия Андрешко, за онези бедни и непросветени люде, които бяха унизявани от недоимъка на всяка крачка. Де е сега оня смазан от немотия и данъци селянин? Няма го! Преобрази го социалистическият обществен строй. Днес потомците на Елинпелиновите герои обсъждат политика, стопански планове; сърдят се, когато нещо не е добре, докладват и чертаят в по-едри линии предстоящето. А всичко това показва, че с усъвършенствуването на селскостопанското производство е израсъл и труженикът на село — човекът, основната задача на Комунистическата партия.

* * *

Ако пътувате за село Беглеж — Плевенско, не може да не ви направи впечатление един своеобразен монумент — на бял каменен пиедестал е поставен трактор. Тук през 1959 година механизаторите Васил Дочев и Петър Колев отгледаха първите 1000 дка царевица само с машини. Измина едва едно десетилетие и техният пример стана дело на всички. Сега декарите, които се обработват в окръга с машини, са милиони. Монументът само напомня за началото, а статистиката отчита всяка година постоянния ръст на икономическите показатели. Искате ли обаче да почувствувате духовното израстване и високото съзнание на новия представител на село, разговаряйте непременно с механизаторите. Те са хора с топло и отзивчиво сърце, с богата специална и обща култура.

Иван НОВАКОВ

кореспондент на сп. „Партиен живот“ за Плевенски окръг

Digitized by Google

В почивния ден

Първичната партийна организация в ДПП „Ильо Влаев" в Севлиево постоянно търси нови форми и средства за подобряване на марксистко-ленинското обучение на комунистите и безпартийните активисти.

В системата на партийната просвета изградихме четири школи с по 25 участника, които изучават политическа икономия, марксистко-ленинската теория за научно-техническата революция, а младите комунисти и комсомолци — история на Българската комунистическа партия.

Опитвахме различни варианти, за да намерим най-подходящото време, през което да се провеждат учебните занимания: след приключване на работа на първа и втора смяна, по цехове и работни площадки. Но такова време, в което да не тегне умората от работния ден, не можахме да открием. След обстойно обсъждане в партийното бюро поставихме въпроса на вниманието на партийната организация. Използвайки натрупания досегашен опит, отчитайки обстоятелството, че предприятието работи на петдневна работна седмица и свободното време на работниците се увеличи, решихме занятията да бъдат в почивния ден — събота.

Трудно ни беше да вземем това решение. Упрекнаха ни почти всички секретари на другите партийни организации. Едни ни обвиняваха, че отнемаме половин ден на хората, други — че това не може да се реализира в град Севлиево. Въпреки всичко пристъпихме към действие тъкмо за това, че времето не се губи, а най-рационално се използва за усвояване на марксизма-ленинизма.

Партийната учебна година започнахме в първия почивен ден на месец октомври. Празнично облечени, всички участници прекрачиха прага на превърнатите в учебни зали, кабинети и салони. Нямаше я умората, която да тегне над главите на хората, никой не мисли за работа, а само за преподавания материал. Учебните часове траят по 45 минути с почивка от 15 минути.

За успеха на това начинание голяма роля изиграха пропагандистите Васил Станев — директор на предприятието, заместник-директорите Петър Иванов и Иван Стефанов, секретарят на партийната организация и членовете на бюрото. Половината от тях са с над 20-годишен пропагандистки стаж. Двама са с висше икономическо образование.

Почивните дни през зимните месеци използваме най-рационално, за да можем да приключим занятията, предвидени в учебната програма не през май, а по-рано.

Интересът към това мероприятие се засили. Последваха ни комунистите от завод „Авангард".

Друго ново, което партийната организация иска да внесе в идеологическата работа, е използването на задочниците. Сега по принцип те се освобождават от всички обществени мероприятия, включително и от учебните занятия. Тази практика смятаме за неправилна. Защо задочниците във висшите учебни заведения да не могат да изнесат 2—3 лекции през годината?

Първият опит направихме в школата по политическа икономия. Лекцията „Капитал и принадена стойност" възложихме на Тодорка Лалева, задочничка във ВИНС „Димитър Благоев" във Варна. За следващите занимания се подготвят и други задочници. Това има няколко положителни страни: знанията на задочника се затвърдяват, добива навик свободно да изразява мислите си, обществено се ангажира и най-важното подготвят се утрешни млади, висококвалифицирани пропагандисти.

Традиция стана при нас заключителното занятие да се състои извън града, да награждаваме с екскурзии добрите пропагандисти и участници в звената, които най-добре са усвоили материала. Засилваме и моралното стимулиране, отличилите се пропагандисти и участници вписваме в почетната книга на предприятието, правим за тях кът, а успешно завършилите ще получават специални дипломи.

Даваме си сметка, че излизането от шаблона, от традиционализма и тръгването по пътища, които целят да разширят обхвата, да разнообразят формите и да подобрят съдържанието на партийната просвета, е трудна и много отговорна задача. Но високата дисциплина на участниците, осъзнатата необходимост да се усвои марксизмът-ленинизмът от всички комунисти и комсомолци, подкрепата, която получаваме от градския комитет на Партията, ни дава основание да смятаме, че воденето на учебните занятия в почивния ден ще даде добри резултати.

Иван СТЕФАНОВ
секретар на партийната
организация в ДПП „Ильо Влаев"

Digitized by Google

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Коса и камък

ГЕОРГИЙ РАДОВ

1. КАК ПОМИРЯВАХА „МЕЧКИТЕ"

Колега — литератор, изпреварвайки запознаването ми с тези хирурзи, доктори на науките, ми каза за всеки случай.

— Знаеш ли, ако двама талантливи хирурзи са в една клиника, и при това, не дай боже да са и честолюбиви — е все едно че са две капризни примадони в операта: ще има и ревност, и завист, и съперничество, а може и злепоставяне. А ти се шегуваш — две мечки в една бърлога?!

„Мечките", при които попаднах, са млади, почти връстници. По майсторство, струва ми се, не си отстъпват един на друг и макар че единият е професор и завежда отделение, а другият е просто старши научен сътрудник — отношенията им са чисто братски. И същността не е в това, че още по аспирантска привичка се наричат един другиго само по име, без фамилията — при някои това може да бъде и игра — а в това, как се вълнува всеки от тях, когато другарят му има сложна операция. Как всеки от тях понякога, освободил се по-рано, до полунощ не си отива у дома, готов всяка минута да помогне на другаря си.

И никакви признаци на съперничество или завист! Даже и ако има, те толкова решително ги изхвърлят зад прага на клиниката (а пък за операционната да не говорим), че нищо подобно не можеш и да забележиш. А може у тях и съвсем да не съществува това дребнавичкото, суетното...

Такива се изправиха пред мен хирурзите, когато се запознах с тях отблизо. А сега казват: „Провървяло ти е. Случва се и иначе..."

И за потвърждение ми привеждат случай, станал в провинцията.

Двама лекари служили в една клиника. Както и моите познати били млади, от едно поколение, макар и от различни училища. И даровити. Известни. Блестящи. Да попаднеш на тяхната маса било изключително сложно. Единият — началник на заведението, другият — подчинен...

Онзи, началникът, изпадал, както порано пишеха, в „административен възторг". На него му е дадено най-голямото право — да спасява хората, и най-голямата в света власт — над болестта. А той се опивал от друго право и от друга власт — да ръководи колегите си, и точно да ги командува. Характерът му: деспотичен, а понякога и истеричен — има такива съчетания, нали! А клиниката води изследвания в най-сложна област. И между началника и подчинения (те, както твърдят, са с еднаква квалификация и ерудиция) възникнали професионални спорове, което е неизбежно. Но споровете не винаги завършвали по научному. Като изчерпвал аргументите без нищо да докаже, хирургът началник напомнял, че началник е именно той и неговата дума е последна. А ако колегата и другарят му настоявал на своето, или което е още по-лошо, постъпвал по своему, началникът се дразнел и вместо скалпел, вземал молив и пишел: „Предвид... наказание... да се предупреди..."

С една дума коса ударила върху камък. И животът в клиниката станал непоносим. Характерът на подчинения също не бил цвете за мирисане: не понасял критика, началнически тон, а подвикване не можел да търпи. Споровете прерастнали в кавги, кавгите — в скандали и накрая, хирургът подчинен при поредното скарване се обяснил с хирурга началник съвсем не по латински.

С една дума, бог знае какво станало.

А на другия ден началникът написал заповед и... разформирал отделението,

Превод от „Литературная газета", 24. I. 1973 г.

Digitized by Google

което ръководел хирургът подчинен. Но веднага отменил заповедта. Истерика...

Появили се една след друга комисии: ведомствена, обществена. Започнало следствие? Кой е повече виновен? Оскърбил ли е някой някого или не е оскърбил? Състояло се събрание. Колегите разумни, естествено, говорили, че на учените не им прилича, срамно е за тях такова поведение, че трябва да се извинят един пред ... и да сложат край на разприте в името на интересите на науката и пр., и пр. Но освен разумните гласове на колегите се раздали и гласовете на онези, които, ползвайки се от случая и желаейки да угодят на началството, оклеветили хирурга подчинен. Поставили под съмнение неговата професионална репутация. Това не могъл да понесе хирургът подчинен. И така не понасял критиката, а пък за клеветата и да не говорим! Изобщо, той не само не се извинил, но в разпалеността си обидил цялото събрание. То, разгневено, му обявило мъмрене...

И станал председателят на комисията — именит учен — и казал, че тъй като „страните" са непримирими, той просто не може да си представи как ще работят под един покрив...

И тогава хирургът подчинен — той вече бил загубил самообладание — се развикал, че кракът му повече няма да стъпи там...

Така казал той — ще напомня — за клиниката, където още по-пълно, отколкото по-рано, се разкрил неговият рядък хирургически дар (че е рядък — това признавал даже неговият „враг началник"), където той започнал да усвоява — и то успешно! — една от сложните операции, и накрая, където можел да се усъвършенствува и по-нататък като учен и оператор — профилът в клиниката точно съответствувал на неговите занимания. И всичко тук било подредено. А на друго място — ако му позволят (там си имат друго направление) — ще се наложи да започне всичко отначало, да губи време. А то е скъпо: хирургът тогава бил на четиридесет. Но в разгара на „сражението" той забравил за всичко това, т. е. за онова, за което още на другия ден съжалил...

Изобщо, те се разделили: хирургът и клиниката, макар че за науката те изключително много си подхождали един за друг. Той напуснал „по собствено желание". Профкомитетът останал доволен: конфликти, изглежда, повече няма да има. Началникът, удържал „победа" над „неприятеля", се държал като именник...

Той, началникът, сияел, без да разбира ни най-малко, че бидейки солиден учен, се е оказал за нищо негоден ръководител: довел до напускане талантлив работник и отслабил клиниката. Не забелязал той и това, че всички сериозни колеги го осъждат: в цялата тази работа се държал не като мъж, а като баба. Не, заслепен от „триумфа", той не забелязал това...

Но, по дяволите началника. Загубили сме ние! Да, представете си „в крайна сметка" загубили сме ние, съцинските и потенциалните клиенти на медицината.

И така, не струва ли твърде скъпо вътрешноучрежденската свада?

Но ще ме попитат: могло ли е да постъпят иначе?

Ето какво каза един приятел, специалист по съвременната физика. Той изслуша тази тъжна история и забеляза:

— А знаеш ли, ако уволняваха атомистите от лабораторията, т. е. ако ги отлъчваха от атома само за това, че някой с някого не се спогодил, че някоя коса ударила на камък — ние не бихме разложили атомното ядро...

— Т. е. как?

— Ето така. Характерите на някои ядреници също не бяха сладки-гладки. Съвсем не...

— И какво, насила ли ги държаха?

— Защо насила? Беше създадена такава атмосфера: всичко лично — настрана. А още повече — дребнаво.

Значи, разбрах аз, начело на тези физици, в това число и на онези с „не сладък-гладък" характер са стояли такива лидери, които — не зная с какво — със своя авторитет, с покоряващата си воля или с висшата, незнаеща суетност преданост на науката — не са позволили да се разбушуват дребни страсти. И действително напук на всичко, което може да ги отклони, държали нужните хора при атома.

В нашия случай, уви, такъв лидер наблизо не се оказал...

Но мене, когато узнах, а след това с помощта на специалисти изследвах този случай, ме заинтересува друго: тишината на медицинския Олимп.

Разбира се, не оставили без работа хирурга, напуснал клиниката, дали му длъжност, не му намалили заплатата. Той даже понякога оперира. Но вече не в онази област, където така успешно започнал и където е така нужен. И — тишина. Всички са спокойни, доволни: конфликтът е ликвидиран.

---

2. КАК АЛЕКСЕЙ ИВАНОВИЧ НЕ ИСКАЛ ДА ПРИЛИЧА НА НИКОЛАЙ ПЕТРОВИЧ

А сега ще разкажа история от област, далечна на медицината, но близка на мене — из селския живот. Ще я разкажа за назидание на други: на самите участници урокът не е нужен. По-точно на единия от тях — на Николай Петрович — и по-рано не е бил нужен, а времето само потвърди неговата правота. А що се от-

Digitized by Google

нася до Алексей Иванович, той вече е наказан. Вярно, наказан е „по съвкупност", а не само за тази история. Както обичаха да се изразяват през времето на неговия разцвет „слезе от панаира": заема малка длъжност, чака пенсия — защо са му уроци?

Но да се върна назад...

Имаше два съседни района, които много си приличаха, а в тях двама ръководители, които съвсем не си приличаха.

Николай Петрович беше и по-млад от Алексей Иванович, и ще кажа веднага, по-енергичен и по-съвременен. Служейки на селското дело, той се стремеше да го приведе, както сега казват, на индустриална основа. Неговото кредо беше ясно: повече техника, по-малко хора. Хората трябва да управляват механизмите, а не да се занимават с тежък ръчен труд. А що, ще попитате вие, Алексей Иванович беше против това? Не, и Алексей Иванович беше „за". Но само „за" — не повече, докато Николай Петрович, щом пристигна в района, както се казва, целият се съсредоточи върху това като най-главно, решаващо всичко останало.

И ето тъкмо по това време в един от колхозите, недалече от районния град, замислили крупна — много крупна! — ферма, както после беше написано, „с пълна автоматизация". И Николай Петрович подкрепил тази инициатива. Така решително я подкрепил, че превел колхозното начинание в районен мащаб и се обърнал в областта и получил „добре", и помощ — с една дума били започнати няколко ферми...

Пропускам подробностите.

На Николай Петрович и на помощниците му не било леко. Те действували на свой риск, със свои сили, отначало грешили, спъвали се, както се казва, не по асфалт вървяла тяхната нова каруца — срещали се и със задръстване. Но не отстъпвали, и първата ферма израснала, появил се и „добив"...

Алексей Иванович, повтарям, живял в съседство: районите се считали родни братя. Той бил опитен човек и не можел да не види онова, което видял Николай Петрович: десетки дребни фермички, построени още преди оедряването на колхозите. Губещи фермички, на които селските жени от зори до зори се занимавали с изнурителен ръчен труд.

Още веднъж казвам: Алексей Иванович бил опитен човек и разбира се, можел без съседското подсказване да реши, че трябва вместо дребни занаятчийски да строи крупни, съвременни ферми. Но съседите намерили друго: как, на каква основа, за чия сметка и по какъв тип да създават тези крупни ферми. Именно в това била находката, и при това сполучлива...

Ако тя се беше родила в района на Алексей Иванович, той, не се съмнявам, би я подкрепил непременно. А ако беше отгатнал (а можеше и да отгатне), че тази идея след време ще стане „мода номер едно", би я раздухал с все сила природата не го беше лишила от честолюбие.

Но идеята се беше родила у съседите и това реши всичко!

Алексей Иванович — а той по-рано от другите узна за нововъведението, защото следеше неотстъпно какво правят съседите — си даде вид, че не е забелязал у тях нищо интересно.

И даже тогава, когато вестниците похвалиха новите ферми и от всички краища към тях се устремиха делегации, Алексей Иванович, на когото отиването до съседите не струваше нищо, и не помръдна от мястото си. И никого не изпратил. И както сега се изяснява, никого не пуснал...

Да възприеме нещо от Николай Петрович било свръх силите му!

А не са се карали и на съвещания в областта са се срещали като добри съседи. След съвещанията, случвало се, сядали на една маса в ресторанта.

Но въпреки външното радушие Алексей Иванович не можел да търпи Николай Петрович. Той ненавиждал всичко в него: и младостта, и енергията, и късмета му, и това, че след неговото идване в района нещата тръгнали така, като че ги пришпорват...

А ето в какво била същността: преди Николай Петрович съседният район се ръководел от човек недалновиден и неумел и на неговия „фон" Алексей Иванович изглеждал превъзходно! Районите живеели в еднакви условия, и него, преуспяващия Алексей Иванович давали за пример, по него (т. е. разбира се, по района, но Алексей Иванович не виждал разлика между себе си и района) призовавали да се равняват. С идването на Николай Петрович, по-точно скоро след неговото идване, всичко се променило. Съседите се измъкнали напред и Алексей Иванович нищо не можел да направи.

А, ще забележа, Алексей Иванович, заемал районното кресло много години и както обичал да се хвали, надседял в него две смени от областното ръководство. И вече нервничел: отдавна трябвало да го повишат, да го преведат в областта, и жена му настоявала и го укорявала, че изпуснал момента — т. е. не се съгласил да отиде в областта, когато го канели. Тя никак не можела да разбере, че Алексей Иванович винаги си правел сметките предварително. Той тогава, когато го канели, не отишъл в областта, защото се надявал, че тук в района или ще получи много висока награда, или ще стане депутат. Това току-що трябвало да стане и в областта се сменило ръководството, а при съседите отишъл Николай Петрович и всички сметки на Алексей Иванович рухнали. Новото областно началство, естествено, преценявайки според делата — се отнесло благосклонно към Николай Петрович. На Алексей Иванович два пъти, вярно, като че между другото, било казано, че при всичкото уважение към неговия опит и ръководящ стаж го съветват да се поучи нещичко от младия съсед. И Алексей Иванович, както това се случва с някои хора в подобни

Digitized by Google

ситуации, пренесъл цялата вина за собствените си неуспехи върху абсолютно невинния Николай Петрович. Да се поздравява с него не престанал, но... „Хлапак, парвеню, авантюрист" само така започнал да се отзовава за него в другарски кръг.

И ето, той, заслужилият Алексей Иванович, да възприема някакъв си опит от този хлапак?! Пред очите на цялата област да отиде при него, при този парвеню?! За нищо на света!

Такова настроение се появило у него.

Да биха знаяли милите отрудени доячки и свинарки какви психологически тънкости пречат на районния ръководител да облекчи тяхната, на селските жени, работа!...

Сега, хвърляйки, така да се каже, ретроспективен поглед върху събитията, мене ме поразява фактът с каква изобретателност Алексей Иванович отблъскваше това изгодно и изключително нужно дело. Само да не мине за последовател на Николай Петрович! Само да не се окаже в положението на негов ученик!

В началото, когато Николай Петрович и неговите помощници грешили, препъвали се, Алексей Иванович ликувал: той имал всички основания да громи от областната трибуна съседните „авантюристи". После, когато грешките у съседите били оправени, Алексей Иванович, за да успокои и своите помощници, и областното началство, обявил: те, т. е. района, няма да копират съседския пример, а ще тръгнат по „свой път". И започнал да измисля разни варианти, безпокоейки се единствено за това, те решително по нищо да не приличат на съседските. Още година и половина минала в търсене. А през това време Алексей Иванович се скарал с редактора на районния вестник, публикувал очерк за крупните ферми, намиращи се извън границата на района, и се постарал да пратят редактора на учение (за което между впрочем, редакторът бил много радостен). И още, той се скарал с втория секретар на районния комитет, който докато Алексей Иванович бил на почивка, се изхитрил да изпрати при Николай Петрович делегация. И още успял да се скара със стария колхозен председател: той „се осмелил" да постави основите на ферма, но Алексей Иванович го спрял — издействувал банката да не даде на колхоза кредит...

Когато сега претеглям цялата енергия, която употреби Алексей Иванович, само за да не подражава в никакъв случай на съседите, идвам до извода, че тази енергия би била напълно достатъчна да избави района от дребните ферми, а селските жени — от ръчния труд...

Сега — без Алексей Иванович — районът наваксва пропуснатото, и разбира се, ще навакса. Само че у мене отново възниква въпросът: а не платихме ли ние скъпо за едно ненавреме обуздано самолюбие! Не се ли оказа твърде висока цената за това, че „косата удари на камък"?!

8. КАК ЩЕ СЕ СПРАВИ КИБЕРНЕТИКАТА СЪС САМОЛЮБИЕТО

Аз се заех с тези записки миналата година, като препрочетох още веднъж учените статии за АСУ — автоматични системи за управление! Боже мой, каква пречудесна, мила картина ни предсказват учените кибернетици! Машината прогнозира, машината програмира, машината управлява, машината изпълнява, машината проверява...

И само на един въпрос не получих отговор, вярно, на частен въпрос: как с помощта на машината да управляваме самолюбията? Какво да се прави, ако те, като се раздуят, се сблъскват, удрят се — коса върху камък — и не фигуративно, а буквално и непосредствено препречват нашия път? Какво да се прави при тези случаи и как може да ни отърве кибернетиката?!

А при това аз разказах само две истории, а можех да разкажа и двадесет и две, и тридесет и четири; сблъсканията на самолюбия в ущърб на делото не са толкоз рядко явление, че да махнеш с ръка.

Тук и там чуеш или прочетеш: не пускат серийно нова машина, задоволяват се с остарялата, защото, виждате ли, тя, новата, е измислена от „конкуриращото" конструкторско бюро, а остарялата е собствен плод, за нея някога е получена премия, и да се разделим с нея означава да признаем себе си за победени. Уволняват или обратно, даже издигат на висок пост инженер само заради това, че този инженер се е оказал по-даровит от директора, а директорът не може да служи редом с човек, който не му отстъпва по способности. Още се срещат случаи, когато началникът, излизайки в пенсия, нарочно — за контраст! — прави всичко възможно негов приемник да стане не най-добрият от помощниците му, а най-преданият му, който за нищо няма да счупи установилите се порядки и дори със задно число няма да хвърли сянка върху своя предшественик, макар и на всички е ясно, в това число и на отиващия си, че „преданият" е и безталантен и неразпоредителен, а понякога и просто глупав...

Но какво да говорим: варианти или както казваше един познат шофьор „валерянти" много, не могат да се изброят, читателят според своите разбирания и опит може да попълни списъка. Но същността не е във „валерянтите".

Същността е в това, че ние, като правило, от доброта, от нежелание да обидим човека или от стремеж всичко да бъде спокойно, без конфликти и сблъсквания (профкомитетът е доволен!) в края на краищата

Digitized by Google

отстъпваме пред самолюбието. А губи делото...

Но ще ме попитат: а как да не им отстъпим, ако самолюбие проявяват не само лоши работници, но и добри. Как да не им отстъпим! Живи хора са... И как би постъпил ти, авторе, в такъв случай, ако зависи от теб?!

О, от лесно по-лесно е да даваш препоръки, поставяйки себе си мислено на мястото на другия. Аз например, ако зависеше от мен, за нищо на света не бих допуснал талантливият хирург да не остане на своето място. Ако мога да го оставя в онази клиника (а при добър, силен лидер и това може), но ако не може, веднага, без ни най-малко губене на време бих му намерил такова място, на което той незабавно да продължи своята — не друга, а именно своята! — работа, на която той се е отличил за наша полза. А ако бях на мястото на помощниците на Алексей Иванович, аз бих повел с него такъв разговор: скъпи наш ръководителю, бъди добър, усмири своята неприязън към съседа, стъпи на врата на собствените си „отрицателни емоции" и по-скоро приеми съседския опит: на нас печалбата от фермите и благополучието на доячките и свинарките ни е по-скъпо от твоето самолюбие, разбери това, а иначе, току-виж, без да гледаме твоите заслуги, ще те смъкнем от поста...

Има стара поговорка: „Господарите се скубят, а косите на слугите пращят". Ако отхвърлим социалния смисъл на тази пословица и под „господари" разбираме специалистите от даден профил, а под „слуги" нас, грешните, т. е. пациентите, клиенти и потребители, старинният израз съвсем точно отразява същността на конфликта: от сблъскването между честолюбия, когато те — коса и камък — вземат връх и над истината, и над интересите на обществото, винаги страда обществото. Досега например, когато чета съобщения на геолози нефтяници за находки в крайния север, не мога да забравя, че ние едва не се лишихме от известна част от сибирския нефт, заради това, че за малко да отстъпим пред самолюбието на проектантите на Долнообската ГЕС. Те можеха да наводнят и заблатят цели райони богати месторождения и всичко това за какво? Най-напред заради погрешен проект, а после от чисто самолюбие на авторите: въпреки фактите, те отстояваха честта на своя и ведомствения мундир и ако бяхме проявили тук „хуманизъм" и слабост, това би струвало невъзвратими загуби.

Не, при всичкото възхищение от възможностите на АСУ и прочие кибернетични премъдрости, които уж притежават способността „саморегулиране", да ни пази господ изцяло да се осланяме на това „саморегулиране"! У хората има самолюбие, у някои то е твърде много — как да не съобразяваме с тази реалност? Какво общо има тук хуманизмът: да угодиш на честолюбеца, да опазиш болния му мазол или обратно, да го настъпиш без всякакво, както се казва, снизхождение?! Интересите на обществото — това са все пак интереси на обществото. А мазолът — това е все пак само мазол, даже и да принадлежи на заслужил, на талантлив човек. Само мазол — нищо повече и по-важно. Ще преболи и ще мине. А ако не мине, дявол да го вземе, ще го срежем.

Та ето това е за косата и камъка!

ИНСПЕКТОРЪТ СЕ УСМИХНА

Фейлетон

Когато узнахме, че в нашето предприятие и по-точно в нашия цех ще дойде на проверка инспекторът Кинжалски, ние посрещнахме тази вест без тревога. Какво пък, рекохме си, нали и той е човек като нас. И нямахме ни най-малка представа за онова, което ни очакваше.

Инспекторът влезе в цеха със самочувствието на човек, който иде „от горе". Той не каза „добър ден" или „здрасти", а само кимна с глава и мълчаливо почна да разглежда изработените от нас детайли. Тъй гледа минута, две, пет... И изведнъж страхотен глас прониза ушите ни:

— Това кой го е правил?

— Аз-аз — със запъване отговори Марга.

— А това?

Верка плахо ни изгледа, като че търсеше помощ от нас — но какво ли можехме ние да ѝ помогнем — и като облиза засъхналите си устни, тихо продума:

— Аз съм го правила този детайл.

— А това?... Ами това?...

Започна най-страшното. Кинжалски така ни подхвана, че...

— Некадърници! Готованци! Не знаете как се работи. Само за пари мислите. Всички трябва да бъдете изгонени оттук. И то дисциплинарно. Няма ли кой да ви

Digitized by Google

потърси сметка на вас, бе? Хм, ще видим тая работа, ще запомните вие кога...

Когато най-после той си отиде, началничката на цеха Величка захлупи лице върху една машина и почна да плаче. В цеха настъпи суматоха.

След петнайсет дена дойде да провери работата ни инспекторът Гулиев. Той прегледа няколко детайла, захвърли ги небрежно и подигравателно рече:

— Друго не съм и очаквал. Вие не умеете да работите. То на какво ли са способни едни жени като вас...

Минаха, не минаха две седмици и дойде инспекторът Шушурански. Завъртя се той в цеха десетина минути и си тръгна, като каза, че не заслужавало да си губи времето с хора като нас. Ако изобщо можело да се каже, че ние сме хора.

Може би наистина беше прав. Защото, откакто почнаха тия проверки, ние вече не се чувствувахме като хората. Още повече, че „славата" ни се носеше из цялата фабрика, пък и извън нея. На събрания, на съвещания, на конференции ние бяхме най-подходящият пример за недисциплинираност, за лоша и недобросъвестна работа, за некадърност и за какво ли още не.

Един следобед, тъкмо когато работният ден привършваше и се готвехме да си тръгнем, в цеха влезе непознат мъж..

— Здравейте — викна той. — Аз съм инспекторът Стойчев.

Занемяхме и замръзнахме по местата си. В следващия миг началничката на цеха Величка закри лицето си с ръце и почна да плаче. Напоследък ден не минаваше, без да се разплаче. Но новият инспектор ни най-малко не се трогна от сълзите й, ами взе няколко детайла от тия, дето бяхме изработили през деня, и почна да ги разглежда.

— Това кой го е изработил?

— Аз-аз — едва измънка Марга.

— Ами това? — посочи инспекторът друг детайл.

— Аз — изхлипа Верка

— Хм — поклати глава инспекторът. — Ами че мен ако питате, не е толкова лошо!

Каза това и се усмихна. Разбирате ли — инспекторът се усмихна.

И като вземаше ту един, ту друг детайл, продължи:

— Ето, и този е изпипан добре... А пък този много добре! И този... А хей този... ей тук не сте го направили както трябва. Може би е трябвало малко повечко внимание, или... Брей, като идвах насам, мислех, че при вас само брак ще намеря, а то... Я, вижте това — първо качество! И това...

Погледна часовника си и викна:

— Ой, работният ви ден е минал, а аз ви бавя тук. Друг път ще дойда да си поговорим повече. Засега довиждане.

Каза го това „довиждане" и пак се усмихна.

Инспекторът пак се усмихна.

И си отиде, без да ни нахока, без да ни каже, че сме се събрали все некадърници, които трябва да бъдат изгонени...

После още няколко пъти идва при нас. Не мислете, че ни е гладил с перце. Казваше ни кое не сме направили добре, но винаги откриваше и нещо хубаво в работата ни, за което не пропускаше да ни похвали.

Сега във фабриката твърдят, че нашият цех произвежда най-висококачествени детайли. На едно съвещание директорът каза, че това се дължи на суровата и градивна критика, която са ни упражнявали. Не искахме да го опровергаваме, но ние си знаем — ако сега работата ни е по-добра, това се дължи главно на усмивката на инспектора.

Хаския ЧЕЛЕБОНОВ

Digitized by Google

ОСЕМДЕСЕТ ГОДИНИ КЮСТЕНДИЛСКА ОРГАНИЗАЦИЯ

След Бузлуджанския конгрес по примера на работниците от другите краища на страната и кюстендилските пролетарии и бедни занаятчии правят своите първи стъпки в класовия двубой с буржоазията. Първите, които възприемат социалистическото учение и като негови пламенни привърженици поемат един нов път в политическия живот на града, на 13. II. 1893 година получават и първата голяма подкрепа — това е кратката бележка във в. „Работник", в която редакцията отбелязва: „Дано поскоро си съставите дружина. Ще пратим всичко каквото трябва."[1] Вероятно в зората на социалистическата пропаганда много неща от чисто организационен характер не са били ясни и затова е потърсена така необходимата помощ.

Не се минават и две седмици и пак във в. „Работник" има нова бележка от Кюстендил: „Идеята за изпращане на делегат от страна на българската социалдемократическа партия в международния конгрес в Цюрих се посрещна от тукашните другари одобрително. Изпращането на български делегат ще има голямо значение за Партията. Това ще даде на тия, които се съмняват в съществуването ѝ, да разберат, че тя наистина съществува, а на мнозина, които са се двоумели, да се присъединят към нея. Въпросите, които трябва да се изложат от страна на българския делегат, трябва да бъдат 8-часовата дневна работа, всеобщото избирателно право, заменянето на постоянна армия с народна милиция и разрешаването на споровете, които биха изникнали между някои народи от международната комисия".[2]

Цитираното по-горе предложение пред Централното ръководство на Партията, изпратено от името на „тукашните другари", трябва да се счита за отношение на вече сформираната местна социалистическа дружинка в Кюстендил към посочените проблеми. Тук някъде, между 13 и 28. II. 1893 г. се намира и рожденият ден на кюстендилската социалдемократическа група.

В спомените на Кирил Шопов подробно се разказва за подготовката и провеждането на учредителната сбирка. Няколко дни преди събранието на по-централните места из града била разлепена написана на ръка обява с датата, часа и мястото на събранието. То се състояло един неделен ден в къщата на Стоян Кокоров, който на долния етаж държал кръчма.[3] Къщата е още запазена и се намира на ул. „Узунов", югозападно от Електротехникума.

Според съществуващите в Окръжния исторически музей материали един от първите социалисти в града и основатели на местната социалдемократическа организация са Иван Банков — обущарски работник от София, Георги Киров, Димитър Енев и Иван М. Лилов — учители в педагогическото училище, Кирил Шопов — обущар, Стойчко Пършев — шивач, Димитър Кукудов — прошенописец, Васил Славов (Партията) — занаятчия, Йордан Въжаров и Георги Секиларев и др. От това време в Кюстендил е известна и първата жена социалистка — учителката Екатерина Стоичкова. За нея Никола Въжаров пише, че я помни като високоинтелигентна, сериозна, скромна и трудолюбива. Когато един ден тя излязла из града с подрязана коса по подобие на руските жени революционерки, това предизвикало истинска сензация Още твърде млада тя заболяла от туберкулоза и починала.[4]

При основаването на първата социалдемократическа организация в Кюстендил со-

[1] В. „Работник", год. I, № 16.
[2] В. „Работник", год. I, № 18.
[3] ОИМ — Кюстендил, Р—I, с. ф. Спомени от Кирил Шопов.
[4] ОИМ — Кюстендил, Р—I, с. ф. Спомени от Никола Въжаров.

Digitized by Google

циалната основа на работническото движение е твърде слаба. Населението на града се състои главно от дребни собственици — занаятчии, земеделци и служещи. Но диалектическият закон действува... В своята статия „Що е социализъм и има ли той почва у нас" Димитър Благоев посочва, че капитализмът не само има почва у нас, но той се явява и в най-новите си форми, в които го познаваме. И в подкрепа на своето твърдение изтъква, че в страната се извършва едно дълбоко класово разслоение, при което непрекъснато расте числото на бедните. За пример Благоев сочи тежкото положение на селяните, живеещи в някои каменисти места в Кюстендилско. Тези хора „ядат хляб на три дена един път, а се хранят обикновено с варен един зеленчук, посипан с малко брашно, което напомня малко полентата". В заключение изводът е категоричен: щом капитализмът има почва, тогава, разбира се, и социализмът има почва у нас.[1]

Както навсякъде, така и в Кюстендил капиталистическото развитие, при което за кратко време в града се създават по-големи промишлени предприятия — предачна фабрика, тютюневи складове, спиртоварна, кожарска фабрика, мелница и прочее — довежда до бърз растеж на работническия елемент. Усилено се извършва разместването в икономическите пластове, при което много от дребните собственици и еснафи се пролетаризират. Жестоката експлоатация и тежкото бреме влошават положението на трудещите се — работният ден продължава по 10, 12, 14 часа, а работните заплати са крайно ниски. Липсва каквото и да е законодателство за работника. Непрестанно се увеличават данъците, особено косвените, които изцяло падат върху гърба на трудещите се. И никой — нито буржоазните партии, нито държавата, нито общината се грижат за интересите на тези, които създават всичките блага, а живеят в мизерия. Във връзка с това Д. Благоев пише: „Тъй например наскоро, кога г. м-рът на финансите ходи в Кюстендил, казват, че селяните и гражданите му се оплаквали от злоупотребленията, които правят чиновниците. И какво? Тези чиновници излезли негови партизани и г. м-рът може да се почуди на такива беззакония, но нищо повече."[2]

Става ясно, че работническата класа трябва сама да си помогне. Работниците се убеждават, че само с организирана борба те са в състояние да защитят своите интереси.

През 1893 година Кюстендилската дружинка изпраща и своя първи делегат на партиен конгрес — това е третият извънреден национален конгрес на Партията в Търново.

Интересно е изказването, което прави делегатът на Кюстендилската организация Г. Киров на второто заседание на конгреса. Във връзка с предстоящите общински избори в страната той подчертава: „Съзнателното участие на работниците в изборите, тяхното съзнателно гласуване за кандидатите на нашата партия е гаранция за успеха и усилването на социалдемократическата партия. Затова ние не трябва да правим споразумение с никаква буржоазна партия. Ние трябва да излезем като самостоятелна класова партия, да представим на работниците нашата програма с най-близките си искания и да поставим класови работнически кандидатури. 100—200—300 работници, съзнателно гласували за тия кандидати, имат много по-голяма сила, отколкото милионите насила дотътрени до избирателните урни и омаяни гласове."[3]

Изказването на Г. Киров на търновския конгрес показва, че още в своето начало Кюстендилската социалдемократическа организация стои на здрави класови позиции, че наистина е организация на работническата класа.

Георги Киров идва в Кюстендил през есента на 1892 година като учител в долния курс на Педагогическото училище. Прживе Владимир Караманов — негов ученик във II клас — разказваше, че той дошъл като уволнен учител от Казанлък или Търново. Бил много интелигентен и мил човек, имал влечение към театъра и се въртял около читалището. По мнението на Караманов Киров бил известно време и библиотекар. По всяка вероятност младата социалистическа интелигенция в Кюстендил е развивала голяма дейност и в читалището. Само така можем да си обясним, че в неговата библиотека се получават почти всички партийни издания: в. „Работник", в. „Другар", в. „Социалист", в. „Работнически вестник", сп. „Ново време", много книги и брошури. По този начин читалището като институт се превръща в огнище и на новото социалистическо движение.

Участието на Кюстендилската дружинка в търновския конгрес високо се оценява и от патриарха на социализма в България — Димитър Благоев — Дядото. В своя труд „Принос към историята на социализма в България", като описва III конгрес на Партията в Търново, той изтъква: „Събирането на толкова делегати и от такива далечни места като Кюстендил и Хасково, както и успехът на Партията, внася в конгреса голям ентусиазъм".[4]

Още с основаването си партийната организация в Кюстендил застава начело на борбите на кюстендилската беднота и пролетариата, като направлява изборната борба през 1893 г. и ръководи протестното движение на работниците пред Народното събрание срещу бедственото положение, в което живее. Във връзка с това в. „Работ-

---

[1] Д. Благоев, Що е социализъм и има ли той почва у нас, Търново, 1891 г.
[2] Д. Благоев. Съч., том I, стр. 194, 1957 г.
[3] В. „Работник", г. I, № 38, 15. VII. 1893 г.
[4] Д. Благоев, Принос към историята на социализма в България, с. 163.

Digitized by Google

ник" от 20. XI. 1893 г. помества хроника от Кюстендил със следното съдържание „Съобщават ни, че по инициатива на местната социалдемократическа дружинка от Кюстендилски окръг работниците изпратили колективно прошение до Народното събрание, подписано от 334 души. Те искат закон за покровителството на труда. Много още подписи щели да съберат, ако не била попречила полицията.

Браво, другари работници! Нека видят господа представителите, а заедно с тях и цялата буржоазия, че у нас има вече съзнателни работници, които не искат да мълчат, да търпят и да се молят, когато ги експлоатират. Нека видят, че социалистическата партия е партия на работния, на бедния и експлоатиран народ, който не вижда никъде другаде своето спасение освен в нашите редове.

Такова също прошение са представили работниците от град Русе с повече от 200 подписа."[1]

Тук може да се направи извод за силата и влиянието на Кюстендилската социалдемократическа организация, щом като тя е събрала и изпратила до Народното събрание почти двойно повече подписи, отколкото примерно Русенската.

Докато в началото — през 1893 и отчасти през 1894 година — Кюстендилската партийна организация играе активна роля в обществения и културния живот в града и окръга, през следващите 2—3 години това нейно влияние намалява. Поради напускането на града от Иван Банков, Георги Киров, Димитър Енев и Иван Лилов, организацията временно отслабва.[2] Въпреки това нейното дело, социалистическото движение, остава да живее. То оказва благоприятно влияние върху живота на ученическия колектив в Държавното педагогическо училище, където изявяват своето социалистическо верую много дейци на Партията. Някои от тях като Найден Киров, Димо Хаджидимов, Иван Недялков — Шаблин, Никола Въжаров и др. се утвърждават като известни функционери.

Ярка проява на това влияние представлява и участието на учениците от Педагогическото училище в предизборната дейност през 1894 година. По този повод учителският съвет е принуден с решение да им забрани на 11. IX. 1894 г. „да присъстват на изборното място и да се пречкат и месят в изборите"[3]. В същото това време, когато официалните власти преследват разпространението на социалистическото учение в училището, учителите социалисти устройват тайни сбирки в квартирите на някои по-будни ученици в града. За няколко такива сбирки през учебната 1894—1895 г. ни разказва в своя дневник тогавашният ученик в Педагогическото училище, а по-късно активен деец на Кюстендилската партийна организация Тодор Цеков.[4]

Под влияние на социалистическата пропаганда през февруари 1896 г. в Кюстендилското педагогическо училище избухва една от първите ученически стачки в страната, ръководена от ученици социалдемократи. Най-популярен деец на стачката бил ученикът Христо Лазаров от гр. Севлиево, изключен от Казанлъшкото училище и прехвърлен в Кюстендилското да довърши образованието си. Стачката продължила около 3 седмици. Всеки ден вместо в училището на занимания учениците стачници се събирали на полето или край реката в квартал „Ракла", където обсъждали своите планове. По едно време били арестувани няколко стачника, но останалите ученици причакали жандармите вън от града и освободили своите другари. Ученическата стачка раздвижила и голяма част от гражданите.[5]

Изпълнени с гняв и презрение към господствуващата буржоазна действителност, група ученици от Педагогическото училище през 1896 година представят в с. Граница театрално представление с прогресивно съдържание. В него те осмиват селските бирници, които ограбват бедния народ. Във връзка с това учителският съвет изключва от училището ръководителя на театралната трупа Иван Димитров.

През 1897 година за социалистическото движение в Кюстендилски окръг се разкриват нови хоризонти. На 21 септември се изгражда нов партиен комитет в Кюстендил. Като изтъква, че „Социалистическото движение в Кюстендил не е ново", в. „Социалист" призовава кюстендилските работници: „Да работим, да правим всичко, каквото можем, за успеха на нашето дело — ето нашата велика задача".[6]

На 11 юли 1899 год. партийната група свиква събрание за основаване на общо работническо дружество в града. Но полицейският пристав „е на своя пост". Той заповядва на оратора да спре речта си, а гражданите да се разотидат. Стражарите разгонват събранието и арестуват Михаил Наков, Васил Панев, Руси Иванов, Стоичко Пършев и Петър Свраков. Въпреки репресиите събранието се състояло и новооснованото общоработническо дружество приело свой устав. Под възгласите: „Да живеят работниците", събранието гласувало предложената телеграма до I конгрес на БРСДП.[7]

Във връзка с предстоящите избори в началото на февруари 1902 година социалдемократическата партия в Кюстендил провежда събрание, на което издига своя са-

---

[1] В. „Работник", г. II, № 4, 20. XI. 1893 г.
[2] В. „Социалист", г. II., бр. 63, 3. X. 1897 г.
[3] ОДА—Кюстендил, о. ф. 95, К-оп, I, а. е. 6, л. 35.
[4] ОИМ, Кюстендил, Р. I, н. сн. ф. Инв. № 51.
[5] В. „Социалист", г. II, бр. 29, 13. II. 1896 г.
[6] В. „Социалист", бр. 63, 3. X. 1897 г.
[7] В. „Раб. вестник", г. II, бр. 45, 16. VII.; бр. 47, 30. VII.; бр. 48, 6. VIII. 1899 г.

Digitized by Google

мостоятелна листа: Никола Габровски, Георги Кирков и Янко Сакъзов. Наскоро след това партийната група свиква голямо публично събрание в салона на читалище „Братство". Пред множеството посетители, изпълнили салона, както сочи месният в. „Изгрев" от 16. II. 1902 г., „Иван Димитров (по-възрастен брат на Станке Димитров) изложи основните принципи на социализма и развиха накъсо минималната програма на работническата партия в България. Събранието с голям интерес и особено внимание изслуша оратора, който разби всички инсинуации, пуснати по адрес на социалистите, и показа, че социалистите не представляват никаква секта, а са политическа партия, която далеко се различава от другите български партии, понеже е партия на работническата класа и понеже основните принципи, залегнали в основата на Партията, са продукт от днешните обществени условия"[1].

Завършвайки своето слово, ораторът изтъква, че мястото на дребните, пропадналите земеделци и занаятчии е в социалдемократическата партия и поканва всички да гласуват за нейните кандидати.

Преодолявайки много трудности, създавани от властта, Партията завоювала небивал дотогава успех, като спечелила 174 гласа.

С голяма радост на 14 юни 1902 г. членовете на местната работническа социалдемократическа група прекрачват прага на новия работнически клуб. По най-тържествен начин в присъствието на всички членове на Партията и много съмишленици Ямболският народен представител Владимир Димитров открива клуба. Пред присъстващите той произнася пламенно слово на тема: „Сдружаването на работниците и значението на техните клубове"[2].

* * *

Повдигането на класовото съзнание на работниците е свързано и с първото честване на бойния празник на труда и ден на международната работническа солидарност — Първи май. Във в. „Работник" от 23. IV. 1894 г. е поместена телеграма от Кюстендил, подписана от Григор Серлиев: „Кюстендилските другари поздравляваме работническата социалдемократическа партия с 1-ви май — Празника на труда, предвестник на социалната революция. Да живее 1 май."[3]

За класовия характер на първомайските чествувания и демонстрации най-ярко говорят репресивните мерки от страна на буржоазията. След този акт на първомайския празник в Кюстендил в. „Работник" от 7 май 1894 г. отбелязва: „Отпразнуването на 1 май (19 април т. г.) накара да побеснеят нашите лъжепатриоти и лъжелиберали навсякъде. В Кюстендил също е арестуван нашият другар Серлиев и както се вижда, арестуването му е във връзка с празника на 19 април. Голям трябва да е страхът на нашите реакционери, ако те се боят от думите".[4]

Въпреки репресиите и за кюстендилските работници първомайският ден се утвърждава като истински боен празник на труда. Той става знаме на борбата на угнетеното бедно гражданство и жестоко експлоатираните работници в новосъздадените занаятчийски предприятия и малки фабрики.

В тези години в Кюстендилската партийна организация като пламенен социалист и революционер израства талантливият композитор Георги Горанов. Той възторжено откликва на текста на стихотворението „Песен на труда" от Георги Кирков и по него композира най-популярния работнически марш у нас „Дружна песен". Тази песен за първи път през 1903 година на честуването на празника „Кирил и Методий" се изпълнява в Кюстендил от хора на социалдемократическата група и оттук се разпространява из цялата страна.[5]

„Дружна песен" се роди в момент, когато Партията на Димитър Благоев създаваше своите първи отряди, когато работниците започнаха организирана борба за хляб и свобода. Тази борба по-късно щеше да прерасне в решителен протест на масите срещу господството на буржоазията за установяването на работническо-селска власт. На борците трябваха силни, завладяващи и възторжени песни, които да сплотяват редиците, да вдъхват вяра. Нужни бяха песни — съюзници във великата борба, оръжие, бойни лозунги. И ето така се роди „Дружна песен", която за кратко време стана нещо повече от оръжие, стана знаме...

* * *

Както посочва Д. Благоев главно средство за социалистическата пропаганда са литературата, книгите, вестниците и списанията.[6] Когато в Кюстендил се формира първият социалдемократически отряд, на чийто адрес се получава в. „Работник", а след това и вестниците „Социалист", „Работнически вестник" и др., когато се появяват и първите преводи на социалистическа литература, главно от руски и немски, тогава бележи своите първи стъпки и социалистическото книгоиздаване в града. Без съмнение тази дейност е отражение на целокупния революционен процес в страната, но в същото време тя е ярък израз на голямата потенциална енергия на местното работническо революционно движение и на ролята на местната партийна организация.

---

[1] В. „Изгрев", К-л, г., III бр 47, 16. II. 1902 г.
[2] В. „Работнически вестник", г. V., бр. 41, 20. VI. 1902 г.
[3] В. „Работник", г. II., № 25, 23 IV. 1894 г.
[4] В. „Работник", г. II., № 27 и 28, 7 V. 1894 г.
[5] П. Льондев, Георги Горанов — монография, Кюстендил, 1963 г.
[6] Д. Благоев, Как да работим, в. „Работник", г. I. № 34, 19. VI. 1893 г.

Digitized by Google

Радостен е фактът, че в същото онова време, когато в Пловдив патриархът на социализма у нас Димитър Благоев започва да издава списанието „Съвременен показател", и в Габрово Ефтим Дабев списва в. „Росица", в Кюстендил се появява първата част от книгата на А. Шефле „Същност на социализма", издадена от книжарницата на В. Д. Поборник през 1886 год.

Две години след основаването на местната социалдемократическа група, през 1895 година, в Кюстендил се появява и първата марксистка книга „Из преписката на Карл Маркс в 1843 г.", издадена от печатницата на братя Г. Дюлгерови

През 1905 г. в Кюстендил се отпечатва и забележителният труд на Карл Маркс „Наемен труд и капитал" с увод от Фр Енгелс.

В поредицата от социалистическа литература, издадена тук, ще посочим още: „Работническата класа и социалдемократическата интелигенция" от Г. Плеханов, излязла през 1905 г. „Що е национализъм и как тя се е появила" от Карл Кауцки, излязла през 1903 год., — „Прогресивно подоходният данък" от А. Свирщевски, издадена през 1903 год., „Какво нещо е единичният данък" от Хенри Джордж, издадена през 1906 год., и др. Някои от издадените книги са преводи на дейци или съмишленици на местната партийна организация. Така например учителката Екатерина Стоичкова превежда книгата на П. Г. Мнждев „Женското образование и обществената дейност на жената в Съединените щати на Северна Америка", излязла от печат през 1903 год., „Иван Кепов — редактор на местния вестник „Изгрев", превежда „Чуждите капитали и тяхното влияние върху икономическото развитие на една страна" от Б. Ф. Брант, Димитър Лазов и Никола З. Шопов превеждат „Кратък преглед на икономическото развитие и подразделението му на периоди" от Максим Ковалевски, издадена през 1906 год., и др.

Като авторски трудове на дейци на местната партийна организация излизат книгите на Димо Хаджидимов „Поглед върху нашия обществен живот" и „Политиката и тактиката на Българския учителски съюз", отпечатани през 1901 год., първото издание на композицията на „Песен на труда" от Георги Горанов, издадена през 1904 година, книгата на Правдолюбов „Учителят деец" и други.

През 1908 година в Кюстендил излиза и първото българско издание на романа „Майка" от Максим Горки.

Изброените социалистически издания, в по-голямата си част дело на книгоиздателството на Яким Якимов и печатани в местните печатници „Изгрев" и „Съединение", очертават Кюстендил като важен книгоиздателски център още в зората на социалистическата пропаганда у нас.

* * *

Създаването през 1893 година на Кюстендилската партийна организация представлява най-непосредствено отглас на пламенния зов от легендарния връх Бузлуджа в полите на Осогово и Рилския масив и оказва активно влияние за развитието на социалистическото движение в окръга. По примера на кюстендилци тръгват работниците и трудовата интелигенция и от гр. Дупница, където през 1900 година се полагат основите на Дупнишката партийна организация.

Опряна на тютюневия пролетариат, под ръководството на Станке Димитров, Коста Петров, Георги Мусторуков, Георги Пайчаревски и други талантливи партийни дейци, тя израства като един от най-силните отряди в работническото революционно движение в страната.

Така Кюстендилският край, съхранил в паметта си легендите и преданията за славни времена и събития от най-дълбока древност, започва своята червена летопис. Тази летопис, чието начало е първата социалистическа сбирка в Кюстендил, продължава чрез героичния път на ветераните в работническото революционно движение в окръга, изпълнена с романтичен устрем и подвизите на няколко поколения революционери-борци.

Любомир ТРАЙКОВ
директор на окръжния исторически музей в Кюстендил

Digitized by Google

Воинът на Партията Петър Атларски

С него се запознах в навечерието на Втората световна война в дома на Гана и Тодор Павлови, които тогава живееха на ул. „Тетевенска" (сега „Будапеща") 23 в София.

В този гостолюбив дом Атларски често намираше топлота, подслон и хляб. Чрез кака Гана тук той се запозна с девойката Мария Табакова, студентка по медицина. Тя бе пламенна комунистка, вярна до смърт на великото комунистическо дело. Тяхното приятелство и другарство продължи до края на живота на Петър Атларски. Той и неговата приятелка станаха неразделна част от четиричленното семейство на Тодор Павлов.

Петър Атларски беше пламенен комунист и ученолюбив младеж. Той поддържаше спретната домашна библиотека, която непрекъснато попълваше с нови книги. В продължение на няколко години беше един от най-ревностните разпространители на книгите на издателство „Нов свят" сред шивашките работници.

Четеше много. Не случайно при обиска в казармата у него намират философския труд на К. Маркс „Мизерия на философията", мое издание от 1938 г. Тази му непредпазливост дава на военното разузнаване сериозно основание да подозре, че агентите са попаднали на опасен комунист, а не на „прост войник", увлечен случайно от комунистическите идеи.

Работеше по цял ден, прегърбен над дрехите, в една шивачница, която се намираше недалеч от Павлови. Свободното си време посвещаваше изключително на четене на най-разнообразна литература, сред която преобладаваше марксическата.

Животът на този жизнерадостен и трудолюбив младеж секна отведнъж...

На 19 февруари 1942 г. в ръцете на фашисткото военно разузнаване попада 22-годишният войник от ж. п. полк в София Петър Атларски. Той е един от главните организатори на партийните групи в полка и в други части на Софийския гарнизон през 1941—1942 г. Първата му мисъл след ареста е как да спаси комунистическите организации от провал, как да спаси другарите си, за да могат те да продължат борбата. Затова на 20 февруари 1942 г. той написва една бележка, която по същество е неговото предсмъртно писмо. Бележката е адресирана чрез Гана Т. Павлова до неговата приятелка Мария Табакова, съдена заедно с Атларски, сега лекар в София. Писмото дословно гласи:

„Др. Миче,

Съобщавам Ви една твърде нерадостна новина, която ще Ви учуди. Аз вече попаднах и съм арестуван в казармения затвор. Хванаха само книги, обърнаха цялата канцелария. И всичко това стана внезапно. По всичко личи, че е имало и агент-провокатори. Влязоха трима офицери тая сутрин в канцеларията ми и веднага ме арестуваха.

Арестуването ми стана при такива условия, че не можеше вече да се предприеме нищо. С мене, както виждате, вече е свършено, но устата ми няма да се отво-

Digitized by Google

ри и в най-критичните моменти. Нека да се разгласи, да знаят другарите.

Намериха няколко снимки в куфара ми, между които и твоята. Сигурен съм, че ще искат за Вас сведения от Дирекция на полицията и ти ще твърдиш, че си ми симпатия, както си е в действителност.

А за другите лица, що се отнася, те са интермирани. Пейо нека да съобщи на нашия човек, той знае. Засега съм много разтревожен.

Ако съм жив, ще се видим.

Ваш Петър Атларски

Поздравяваме всички роднини, скъпи!

Ваш близък П. Атларски

Всичко това аз го схванах още преди две седмици. Фактът, който ме караше да взема някои други мерки, не Ви съобщих, защото не се видяхме.

Очаквайте по-късно да Ви съобщя тия факти."

И действително, както гласи бележката, въпреки страшните инквизиции и коварните подмамки на военния следовател, Атларски запазил партийните организации.

Военните палачи го осъждат на смърт чрез разстрел...

На 16 май 1942 г. го завързват на един кол в тунела на гарнизонното стрелбище. Присъствуват всички висши военни чинове, прокурорът, свещеник и други лица. В последната минута от живота му попитали Атларски дали ще се изповяда или има някакво друго последно желание.

„Пред лицето на моите палачи — казал той — не мога да очаквам нищо друго, освен смърт. Не след дълго време вие ще бъдете на моето място!"

Така с твърда вяра в близката победа загина в разцвета на своята младост и този героичен комунист от с. Голямо Шивачево, Сливенски окръг, воин на Партията, с пламтящо революционно сърце и безграничен идеализъм.

Ето какво си спомня за героя неговият приятел Никола Томов:

— С другаря Петър Атларски ние се срещахме на нашата студентска квартира на ул. „Антим I" № 21. Беше ни запознал с него Дичко Бъчваров, наш състудент, който бе от същото село Голямо Шивачево. Това беше през есента на 1941 година, когато Москва героично отблъскваше отчаяните напъни на хитлеристите. През това време Петър служеше в инженерната дружина като кандидат подофицер. Там той изгражда смел план да се изнесе много оръжие с камион за партизаните в Балкана. Но рано през пролетта (при изпълнението на плана)стана провал и Петър бива заловен и осъден на смърт. Твърде бързо след разстрела на нашия Петър Радио Тбилиси в една от най-ранните си сутрешни емисии направи специално предаване за неговия героичен край. Бяха прочетени и стиховете, посветени на Атларски, написани от неговите приятели и другари:

„За своя смел и дързък план
да пратиш пушки и картечници
в родния Балкан.
ти Петре, друже наш,
получи смърт, разстрел.
Но твойта слънчева усмивка,
гранитната ти вяра
и подвига безсмъртен
не можеха да паднат след разстрела.
В оня сетен час,
издигнал дръзко своя глас,
ти викна на врага:
„Отивам си, но идват милиони,
бойци безчет — мислете му тогаз".

• • •

Героизмът на славното партийно и ремсово поколение отпреди Девети септември, събрал в себе си смелостта на няколко революционни поколения, е неизчерпаем извор за възпитание на подрастващите поколения. Той е пример и вдъхновение за строителите на социализма; той ги учи на любов и преданост към Партията и към нашето социалистическо отечество.

Сред плеядата верни воини на Партията, дали живота си за тържеството на социализма, Петър Атларски е име синоним на героизъм и мъжество, на безстрашие и сила.

Стоян СТОИМЕНОВ

Digitized by Google

ПОЛЕЗНА ФОРМА ЗА ОБУЧЕНИЕ

По инициатива на учрежденския партиен комитет в Министерството на външната търговия бе проведен курс за обучението на партийния актив.

По време на курса се състояха и срещи за обмяна на опит по: организацията на работата на партийното бюро; съдържанието, структурата и методиката на изготвянето перспективен план за работа на първичната организация; подготовка и провеждане на партийното събрание; дискусия — тестове по партийно-организационни въпроси.

Изнесените лекции и обмяната на опит минаха при голяма активност. Те помогнаха да се увеличат знанията на партийния актив в работата му за повишаването ефективността на външнотърговската дейност.

да вземе отношение по повдигнатите въпроси. Преобладаваха въпросите за условията на работа, за техническия прогрес в проектантската дейност, за подбора и квалификацията на кадрите, за партийния контрол и други.

На състоялата се среща директорът даде отговор кои въпроси как и кога ще се решат. Уточнено е през второто полугодие да се даде отговор и на ония въпроси, които са по-сложни и изискват повече време, за да бъдат проучени.

Секретарите на първичните организации информираха комунистите за съдбата на критичните бележки и предложенията.

Това помогна да се повиши активността на комунистите и отговорността им за работата в института.

Осъществяват се критичните бележки

Институтът за проучване и проектиране „Водпроект" в София е една от най-големите проектантски организации в страната. След приключването на отчетно-изборните събрания на първичните партийни организации, по инициатива на институтския комитет на БКП се състоя среща на партийния и административния актив. Там бяха обсъдени резултатите от състоялите се събрания и направените критични бележки и предложения.

Предварително бюрата на първичните организации проучиха изказванията, бележките и препоръките и ги представиха на партийния комитет. Той ги предостави на директора на института Стойко Здравков да се запознае с тях и на среща с актива

Разговор в партийните групи

В Ленински район на столицата се подготвя научно-практическа конференция с партийния актив от кварталите. Първият етап — разговор в партийните групи с всички комунисти, е на тема: „Комунистът като възпитател, организатор и ръководител на трудещите се".

Целта е да се засили инициативата на партийните групи, да се издигне активността на комунистите. Така те ще станат не само добри изпълнители на уставните си задължения, но ще бъдат и политически ръководители, възпитатели и организатори на трудещите се в борбата за изпълнение програмата на Партията.

Разговорите в партийните групи преминаха при голям интерес. В тях участвуваха почти всички комунисти. Те разказаха

Digitized by Google

за своята дейност, споделиха ценни мисли, направиха предложения за подобряването на работата. Сега партийните бюра обобщават резултатите от проведения разговор и набелязват мероприятия.

Вторият етап от подготовката на конференцията обхваща съвещанията на партийните активи, където ще бъде разгледано направеното през първия етап. Тези материали ще се ползват от РК на БКП за третия, заключителния етап, когато ще се състои научно-практическата конференция с партийния актив от кварталите в района.

Грижи за попълнението

Партийните организации в Ленинския район на София полагат системни грижи за обучението за новоприетите комунисти. Основна форма за това са школите, семинарите, теоретичните конференции. Освен това в РК на БКП функционира школа за новоприетите членове. Пред тях се изнасят теми, за марксистко-ленинското учение на Партията, по актуални проблеми на партийното строителство и др. Проведен бе разговор на тема „Г. Димитров за личния пример и авангардната роля на комуниста". Посетени бяха пиеси, филми и пр. Партийните членски книжки на младите комунисти се връчват в Музея на революционното движение след съдържателна беседа и нагледно показване основните моменти от борбите и историята на Партията.

Един от изпитаните методи за възпитание на младите комунисти е личният пример на активните борци против фашизма и капитализма. За тази цел РК на БПФК организира беседи, срещи, на които се разказват спомени.

На младите комунисти се възлагат поръчения по организирането и научното водене на съревнованието, по техническия прогрес, по повишаването качеството на продукцията, задачи от политически и организационен характер, за работа в масовите организации и др.

Наскоро бюрото на РК на БКП разгледа състоянието на социалния и качествения състав на районната партийна организация и утвърди насоки за работата с първичните организации по този въпрос.

Иван ХРИСТОВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Ленински район — София

ВЕСТИ

На свой пленум окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП в Перник разгледа работата си през 1972 г. В доклада, изнесен от нейния председател, бе посочен приносът за правилното ръководство на живота в окръга. Тя има значителен дял за издигането авангардната роля на окръжната партийна организация. Изучавала е причините за отрицателните прояви, вземала е мерки за изпълнението на Устава на БКП, за правилното решаване жалбите на трудещите се. Методически е насочвала ревизионните комисии, в резултат на което те по-компетентно вникват в дейността на първичните организации. Посочени бяха недостатъците и набелязани предстоящите задачи за изпълнението решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП от миналата година.

Приет бе план на окръжната контролно-ревизионна комисия за 1973 г.

Отдел „Пропаганда и агитация" в окръжния комитет на БКП във Видин организира семинар със секретарите, които отговарят по въпросите на пропагандата и агитацията в градските, общинските и заводските комитети на БКП.

В продължение на четири дни бяха изнесени лекциите: „Актуални проблеми на международното положение", „Критерии за ефективност и форми за повишаване ефективността на пропагандата", „Актуални задачи на масово-политическата работа", „Актуални задачи пред нагледната агитация", „Актуални проблеми на социалната политика на Партията в светлината на решенията на Декември-

Digitized by Google

ския пленум на ЦК на БКП", „Социално-психологически и педагогически моменти на партийната пропаганда".

На семинара бе споделен опит в областта на идеологическата работа. Николина Козарева, секретарка на общинския комитет на Партията в Ново село, разказа за резултатите от експериментирането на системата им за марксистко-ленинско обучение на комунистите и безпартийния актив. Динко Милослов, секретар на ГК на БКП в Белоградчик, говори за индивидуалната работа на комитета с хората, а Перса Борисова, секретар на ГК на БКП в Кула — за извършената работа от комитета по експериментирането на системата за информация.

В последния ден на семинара първият секретар на окръжния комитет на БКП Любомир Бончев говори за главните насоки за идеологическата работа на Партията за изпълнение на насрещните планове и повишаването трудовата и политическата активност на трудещите се.

● Съветът на партийните секретари в аграрно-промишления комплекс „Осъм" в гр. Летница, Ловешки окръг, организира теоретична конференция, на която бяха обсъдени въпроси, свързани с ефективното използване на редовната и допълнителната работна сила в комплекса.

В доклада, изнесен от Станчо Влаев, председател на съвета на партийните секретари, бе посочено, че с всяка измината година намалява броят на заетите в селското стопанство, което налага да бъдат създадени условия за пълноценна употреба на наличната техника и за задържането на младежта в Летница и селата. Налага се да се повиши квалификацията на механизаторите и животновъдите, да се подобрят условията за работа.

Първият секретар на окръжния комитет на БКП Петър Балевски обърна внимание, че сега проблемът за рационално използване на трудовите ресурси става още по-актуален. Практическото решаване на проблема за трудовите източници трябва да се търси в правилното териториално разпределение на производителните сили.

● По инициатива на отдел „Пропаганда и агитация" в окръжния комитет на БКП в Русе бе организирана среща за обмяна на опит в масово-политическата работа. На нея за дейността на партийната организация в Ценовската община разказа Енчо Димитров, секретар на общинския партиен комитет. Сега в общината се води разговор под девиза: „Преизпълнението на насрещния план за 1973 г. — наша организаторска, политическа и трудова задача!" Теми на разговора са: „Низовият ръководител и социално-психологическият климат в малкия колектив". „Съчетаването на личните и обществените интереси", „Трудовата и технологическата дисциплина" и др. Разговорът ще завърши през септември с теоретико-практическа конференция на тема: „Обществената производителност на труда".

Някои от присъствуващите разказаха своя опит. Иван Михайлов, секретар на общинския комитет на БКП в Босилковци, говори за стимулиращата роля на седмичните бюлетини на комитета им, които отразяват хода на съревнованието.

Председателят на ТКЗС в Ценово се спря на възпитателната роля на низовите ръководители в ТКЗС.

Секретарят на окръжния комитет на БКП Рачо Стоянов говори за ролята на масово-политическата работа в изпълнение на задачите, които се поставят сега от Партията за изграждането на хора, активни строители на социалистическото общество.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ЛЕВСКИ В СПОМЕНИТЕ НА СЪВРЕМЕННИЦИТЕ СИ

Посветена на стогодишнината от героичната гибел на безсмъртния Апостол на свободата, книгата „Левски в спомените на съвременниците си" не е просто един сборник от спомени, а истински епичен паметник на великия революционер, своеобразна мемоарна епопея на българската национално-освободителна борба. В спомените, събрани и изследвани грижливо от проф. Стефан Каракостов, легендарният Апостол, основателят на революционните комитети ни поразява с човешката си простота, чистота и безкомпромисност, с мъжественото си обаяние. Мемоарният материал следва хронологично, подреден около основните моменти в биографията на Левски. В края на всяка глава и в специален обобщителен раздел е даден необходимият научен коментар, съобразен с основните и последните исторически проучвания за епохата, дейността и личността на Апостола.

ПОЛИТИЧЕСКА РАБОТА И СОЦИАЛНА СРЕДА

Сборник

В публикуваните в сборника три студии от Пенчо Борисов, Таню Динев и Колю Фамчев се разработват проблеми, които характеризират и осветляват качествено нови страни и явления на изграждащото се зряло социалистическо общество в нашата страна. Обобщавайки изобилен материал от социологически изследвания, проведени във Варна, Ямбол и Стара Загора, авторите разглеждат различни страни на проблема за усъвършенстването на обществените отношения, правят анализ на съвременни процеси, които трябва да се изучават и познават, за да могат да се регулират.

МОДЕЛИРАНЕ СТРУКТУРАТА НА ПРОИЗВОДСТВОТО В АПК

Колю Мургов

В книгата се разглеждат методологическите и методическите основи на оптималното планиране на структурата на производството в аграрно-промишлените комплекси. Въз основа на теоретическото изясняване на проблема авторът посочва икономико-математически модели (линейно-статистичен и линейно-динамичен) за оптимално планиране структурата на производството при текущото и перспективното планиране.

Този труд ще ползва преди всичко специалистите от планово-икономическите отдели към АПК, дирекциите по проектиране и научна организация на труда, производството и управлението към управление „Земеделие" в окръжните народни съвети и др.

ЛЕНИНСКИТЕ ПРИНЦИПИ НА ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА СССР

А. Сергиев, Р. Сергеев

Ръководейки се от ленинските принципи на външната политика, Съветският съюз води гигантска борба за мир, сътрудничество и дружба, за равноправие на народите, против империалистическата агресия, колониализма, неоколониализма и расизма, срещу всички форми на класово и национално потисничество. В книгата си А. Сергиев и Р. Сергеев се спират на икономическите и политическите основи и черти на външната политика на Съветския съюз; на въпроса за развитието и укрепването на световната социалистическа система като най-важно направление на тази политика; подкрепа на антиимпериалистическото движение; на борбата за осъществяване принципите на мирното съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй, за укрепване сигурността и пр.

* * *

Издателството на БКП пусна от печат и следните актуални книги: **„Кио ку мицу** (строго секретно)" — нов роман на съветския писател **Юрий Королков**, в който на документална основа се разкрива японската агресия в Далечния Изток от 20-те години до края на Втората световна война; **„Писма на един гражданин на Женева до неговите съвременници"** — избрани произведения на великия френски социалист утопист **Сен Симон**; **„Борбата за арабско единство"** от **Йорлан Пеев**; **„Третият свят" в международните отношения"** от **Владимир Сестримски**; **„Демокрация" и избори"** от **Георги Карасимеонов**; **„Интернационализация на големия бизнес"** от **Стоядин Савов**; **„Не те пускам посред нощ..."** — спомени от **Зоя Арабаджиева** и **„Септемврийски камбани"** — разкази и новели от **Радослав Михайлов** за Септемврийското въстание през 1923 година.

Digitized by Google

КАРЛ МАРКС
ФРИДРИХ ЕНГЕЛС
МАНИФЕСТ НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ

Издателството на БКП пусна от печат в отделна книга безсмъртното произведение на К. Маркс и Фр. Енгелс, първия програмен документ на комунизма „Манифест на Комунистическата партия" по случай 125-годишнината от неговото първоначално публикуване. Манифестът е велика идейна платформа за стотици милиони пролетарии и трудещи се, за широките народни маси от всички континенти и продължава да оказва огромно влияние върху тяхното съзнание и обществена дейност. „В това произведение — отбелязва В. И. Ленин — с гениална яснота и яркост е обрисуван новият мироглед, последователният материализъм, който обхваща и областта на социалния живот, диалектиката, като най-всестранно и дълбоко учение за развитието, теорията за класовата борба и за световноисторическата роля на пролетариата, творец на новото, комунистическото общество." В новото издание са включени всички предговори на Маркс и Енгелс към различни издания на Манифеста. Като приложения са дадени две произведения на Ф. Енгелс, които са в тясна връзка с Манифеста и с епохата на неговото написване и др.

ИЗВЕСТИЯ
на Института по история на БКП

Двадесет и осмият том на „Известия" започва със студия на Л. М. **СПИРИН** по въпроса за състоянието и перспективите на развитие на историко-партийната наука в СССР. В същия раздел Петър **СТОИЛОВ** пише за БРСДП (т. с.) и милитаристичната идеология на българската буржоазия през периода 1908—1912 г., Елена **ЕВСТАТИЕВА** — за Георги Димитров в защита на военнопленниците в България по време на Първата световна война, Андрей **ДАНОВ** — за Георги Димитров и Отечествената война на българския народ през 1944—1945 г., Цветана **АЛЕКСИЕВА** пише за интелигенцията в Отечествената война (септември 1944 — май 1945), а Стефан **ГОРАНОВ** — за расистката идеология и практиката на ционизма. В раздел „Научни съобщения" Николай **МАКСИМОВ** пише за ролята на КПСС и СССР в световното революционно движение, а Бранко **ДЖОРДЖЕВИЧ** — за славяно-балканския интернационален батальон „Георги Димитров" в защита на Испанската република. В този том е поместена и статия от Петра **РАДЕНКОВА** за пребиваването на Георги Димитров в Австрия и връзките му с австрийското работническо и комунистическо движение през 1923—1933 г.; спомени за Г. Димитров от Олга **ДИМИТРОВА** и Михаил **ЛЕМЕШЕВ**, рецензии за книги и др.

20700

Digitized by Google

Цена 30 ст

nemb

1/K

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

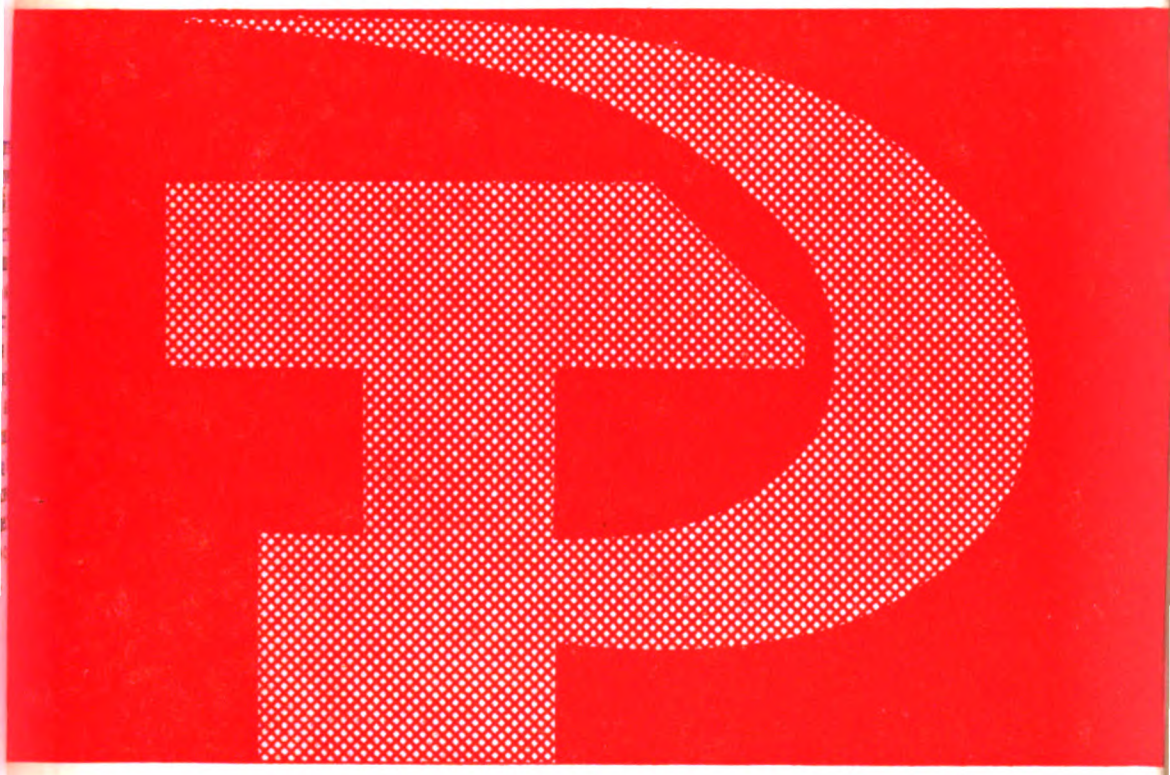

LIBRARY
JUL 5 1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Partien zhivot

АРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, АПРИЛ 1973 ГОДИНА 6

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 6
АПРИЛ
1973
★
XVII
година

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

Г. Ганев — Прогнозиране и планиране 3
Г. Савов — Проблеми на научния подход 12
С. Бозуков — Усъвършенстването на информацията 20
И. Желев — Партийно-организационната работа в аграрно-промишлените комплекси 30

* * *

* — На грижите — с достойни дела 40
Х. Даков — Петдневната работна седмица и идеологическата дейност 46

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

М. Ралчева — Отвъд служебната етика 51
* — Отправни положения за методика 57

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

К. Димов — Против инертността и шаблона 62
Н. Петров, В. Пошатаев — Личният принос за петилетката . . . 67

ПАРТИЯ И ИКОНОМИКА

Е. Кръстев — По верен курс 70

50 ГОДИНИ СЕПТЕМВРИ

К. Лазаров — Дни на изпитание 76

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

Т. Димитрова — За по-висока съзнателност на работническата класа 81

Digitized by Google

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

К. Цачев — Между две ръкувания 89

КРИТИКА И КНИГОПИС

Н. Николов — Верен син и мъдър ръководител на работническата класа 94

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ 93

ВЕСТИ 69, 88

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Гусев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП. Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2451. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16 Подписана за печат на 17. IV. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

На 11 и 12 април в Бургас се състоя зонална теоретична конференция по проблемите за издигане на научното равнище на партийно-организационата работа с участието на партийни работници от Бургаски, Варненски, Сливенски, Старозагорски, Толбухински и Ямболски окръг.

На конференцията присъствуваа и се изказа кандидат-членът на политбюро и секретар на ЦК на БКП **ИВАН АБАДЖИЕВ.**

Поместваме със съкращение докладите, изнесени на конференцията.

ПРОГНОЗИРАНЕ И ПЛАНИРАНЕ

ГАНИ ГАНЕВ
първи секретар на окръжния комитет на БКП — Бургас

Построяването на развитото социалистическо общество е непосредствена историческа и практическа задача в дейността на Българската комунистическа партия. Осъществяването на този изключително дълбок и многостранен процес изисква ясна перспектива за по-нататъшната наша целокупна дейност. За да изпълнят своята роля на ръководна и направляваща сила в обществения живот, партийните органи трябва да разполагат с научно обосновани прогнози за бъдещите тенденции. Чрез тях те предварително ще вникват в характера на бъдещите процеси, ще виждат вероятните резултати от своята дейност.

В нашето изложение ще се спрем на някои основни проблеми, свързани преди всичко с прогнозирането в партийната работа, без да претендираме, че ще изложим всичко цялостно и изчерпателно. Ще се стремим да споделим нашия скромен опит, който сме натрупали през последните години. Съзнателно няма да говорим подробно за планирането, тъй като считаме, че то е намерило по-широко място в практическата дейност.

I

ПРОГНОЗИРАНЕТО КАТО МЕТОД В ПАРТИЙНАТА РАБОТА

Прогнозирането като метод за предвиждане бъдещия ход на събитията, процесите, явленията и дейността на партийните органи и организации е един проблем, който още не е напълно изяснен в тео-

Digitized by Google

рията и не е утвърден в практиката. Но нашият опит показва, че той има място и в партийната сфера и че ние трябва да го овладяваме все по-пълно, за да издигаме научното равнище на партийната дейност, така както изисква Десетият конгрес на Българската комунистическа партия.

По наше мнение прогнозирането в партийната дейност може да обхваща всички обществени явления — икономически, социални, духовни. То е предпоставка за планирането на партийната работа, за разграничаване функциите на партийното ръководство от функциите на административните, стопанските органи и масовите организации, за усъвършенствуване ръководството на социалните процеси.

Важно е също да се отбележи, че прогнозата се изгражда не само върху познаването на обективните закономерности, но тя оказва и своето обратно въздействие. Изучавайки и овладявайки законите на общественото развитие, Партията получава възможност да измени практиката и общественото развитие в желаната насока.

Първият въпрос, на който ще се спрем, е взаимоотношението между прогнозирането и перспективното планиране. Прогнозирането и перспективното планиране в някои отношения се доближават и в същото време се разграничават. Обикновено научното прогнозиране предхожда перспективното планиране и определя главните цели на плана и основните средства за тяхното постигане. В същото време трябва да се има предвид, че в процеса на реализацията на прогнозата и на плана са възможни по-нататъшни изменения, допълнения и обогатяване на прогнозата. Практиката показва, че прогнозата има голямо значение при определянето на възловите проблеми, които следва да се поставят в центъра на вниманието на партийните органи и организации. Прогнозата трябва да помогне да се създаде най-правилно съотношение между текущите и перспективните задачи, между близките и далечните цели. Тя трябва да разкрие възможните последствия и да предвиди по-всестранно измененията, които ще настъпят. Прогнозата осветява пътя далече и показва по кои направления следва да се трасира (т. е. планира) предстоящата работа на Партията.

Докато прогнозите отразяват най-съществените качествени и количествени страни на процесите, явленията и дейността на Партията за прогнозирания период, то при перспективните и по-краткосрочните планове трябва по-детайлно да се отчитат задачите, условията, при които те се изпълняват, и средствата на партийното ръководство за тяхното постигане.

От особена важност за нас сега е да се изработи и утвърди методика за прогнозиране в партийната работа, която да отразява специфичните й черти, отличаващи я от другите сфери на социално управление. Този проблем все още не е разработен в системата на партийного строителство и това затруднява партийните органи при прогнозиране на тяхната дейност.

Искаме да споделим някои мисли и съображения относно методиката на прогнозиране в партийната работа, като се има предвид, че тя е политическа дейност, където класово-партийният подход към процесите и явленията е главното, основното. Тук марксизмът-ленинизмът е обща, задължителна методология. Откривайки общите закони на природата, обществото и мисленето, диалектическият и историческият материализъм дават най-общите методологически принципи за изменението на процесите и явленията. Без теоретическо проникване в протичащите процеси, без творческо прилагане на марксистко-ленинската теория научното прогнозиране е невъзможно.

Конкретен резултат от прилагането на този метод е Програмата на Българската комунистическа партия и прогнозите, които разработ-

Digitized by Google

ват и приемат конгресите и Централният комитет. Следователно прогнозите, които се съставят от окръжния комитет на Партията, цялостно трябва да бъдат съобразени с предначертанията, обосновани в тези документи.

Важно условие за всяко прогнозиране е познаване на закономерностите и тяхното проявление в действителността. Необходимо е да разполагаме с комплексна информация, въз основа на която да разкрием закономерностите в развитието на процесите, които са обект на прогнозиране.

В тази сфера трябва да се използват завоеванията на обществените науки — социология, психология, социално управление и т. н.; опитът на световното комунистическо и работническо движение и преди всичко опитът на Комунистическата партия на Съветския съюз. Това е богат източник на знания и на култура, които ни дават възможност по-лесно да се ориентираме в сложните социални процеси.

Важно значение при прогнозирането има познаването и анализирането на условията, при които протичат процесите и които влияят върху тях. Грешките при оценката на условията се отразяват пряко върху съдържанието на прогнозата. Затова строгата обективност, научната достоверност, избягването на субективизма и украшателството при анализа и оценката на условията е важна предпоставка за успешното прогнозиране.

Като имаме предвид тези основни положения, постарахме се да определим характера на информацията, която ни е необходима, за да поставим на научни основи прогнозирането в дейността на окръжния комитет като орган на политическо ръководство. Ще се спрем на следните няколко момента:

— Развитие на производителните сили и научно-техническия прогрес на територията на окръга за определен период. На тази основа да се вземат под внимание измененията в условията на труда и в производствените отношения, в социално-класовата структура.

— Информация за демографските процеси на територията на окръга, които дават представа за числеността и състава на населението в различните райони и населените места. Отчитайки обстоятелството, че основното в партийната дейност е работата с хората, демографският анализ е важно условие за съставяне на прогнози за партийната сфера. От този анализ ще се види най-добре какво следва да извърши Партията и под нейно ръководство другите държавни органи и обществени организации, за да се осъществява успешно организаторската и политическата работа в съответните райони и селища, за да се предотвратяват отрицателните страни в миграционните процеси на населението.

— Проучване състоянието на общественото обслужване на населението в градовете, селата, промишлените предприятия, аграрно-промишлените комплекси, кооперативните стопанства и пр. съобразно комплексните потребности на различните социални групи.

— Информация за структурата, величината и съдържанието на системата за образование, нуждите от висши и средни специалисти за традиционните и за новите отрасли на икономиката, и за общественото обслужване.

— Отчитане степента на преодоляване различията между града и селото, между умствения и физическия труд. Това дава възможност да се приложат съответно подходящи форми на политическа дейност с работниците, селскостопанските труженици и служещи, отчитайки техните общи и специфични интереси.

— За нас важно значение има и едно друго характерно за окръга обстоятелство. Много наши и чуждестранни туристи прекарват почивката си по Черноморското крайбрежие.

Digitized by Google

Средно за годината техният брой достигна 1 700 000 души, от които 600 000 чужденци. Тенденцията е да се увеличават непрекъснато. Град Бургас е и голямо черноморско пристанище, където годишно се обслужват над 1200 кораба. Освен това над 5000 трудещи се от окръга работят в системата на търговския, танкерния и океанския риболовен флот и в международните автомобилни превози. Те се намират в постоянна връзка с граждани от други страни, далече от родината.

— Съществен момент за правилно прогнозиране на партийната работа е да се определя развитието на онези обществени сили, които Партията обединява в единен фронт за изграждане на развитото социалистическо общество. Тук имаме предвид ролята на Българския земеделски народен съюз, Отечествения фронт, Професионалните съюзи, Комсомола и др.

— Важно място заема информацията за усъвършенствуване работата на държавните органи в развитието на социалистическата демокрация.

— В цялата сложност на системата на обществените отношения е нужно да се отчетат онези условия в различните етапи на нашето развитие, които обуславят появата на някои отрицателни тенденции, да се предвиди по какъв начин Партията ще се противопостави на тези тенденции и ще премахне условията, които ги пораждат.

Цялата тази информация и нейната обработка ни дава възможност по-правилно да прогнозираме както цялостното развитие на окръга като социално-икономическа единица, така и процесите във вътрешнопартийния живот.

II

НАШИЯТ ОПИТ В ПРОГНОЗИРАНЕТО

Когато говорим за опита на окръжния комитет и окръжната партийна организация на първо място поставяме **прогнозирането в някои отрасли на икономиката,** тъй като партийното ръководство на икономиката е решаващо звено в нашата дейност.

През 1958 година по инициатива на бюрото на окръжния комитет на Партията и изпълнителния комитет на окръжния народен съвет, с активното участие на член-кореспондента на БАН проф. Тигко Черноколев и акад. Павел Попов бе създадена организация за комплексно проучване на природните и икономическите условия за развитие на селското стопанство в окръга. В изградените 17 работни групи участвуваха повече от 70 специалисти от Академията на селскостопанските науки, Министерството на земеделието и хранителната промишленост, Висшия селскостопански институт „В. Коларов" в Пловдив, окръжния комитет на Партията, окръжния народен съвет и др.

На научните колективи помогнаха ръководствата на кооперативните стопанства, партийните организации, комунистите и кооператорите.

Въз основа на проучването се изработиха научни доклади за състоянието и перспективите за развитие на селскостопанските отрасли в окръга

В прогнозата бяха определени основните насоки в развитието на растениевъдството, животновъдството, организацията на селскостопанското производство. Основната цел бе да се постигнат възможните най-високи показатели съобразно изискванията на науката.

Основните препоръки, обосновки и предложения на отделните колективи бяха широко обсъдени от партийния и стопанския актив, кооператорите и механизаторите.

Прогнозата беше приета на съвместно заседание на окръжния комитет на БКП, окръжния народен съвет, Българската академия на науките, Висшия селскостопански институт „В. Коларов" и Министерството на земеделието и хранителната промишленост с участието на първия секретар на ЦК на БКП Тодор Живков. Той високо оцени извършената работа и разработената прогноза. „Може да се каже — посочи др. Т. Живков, — че в окръга сега е създадена научна основа за

Digitized by Google

правилно райониране на селскостопанските култури и животни, за въвеждане на диференцирана, с оглед на конкретните условия агротехника, за научно обосновано торене, за правилно използване на селскостопанската техника. Въобще вие сега разполагате с компас, който може правилно да ви сочи пътя напред в развитието на селското стопанство."

Въз основа на приетите от научната сесия перспективи през 1962 г. окръжният комитет на БКП разработи и прие програма за разместване, специализация и концентрация на селскостопанското производство в окръга.

Като използва тази прогноза, друг научен колектив под ръководството на акад. Т. Черноколев разработи проблемите за развитието на селскостопанското производство в южния черноморски микрорайон. Тази разработка спомогна да се решават по-добре въпросите на развитието на селското стопанство в южното черноморие и по-пълно да се задоволяват нуждите на южния курортен комплекс с някои основни селскостопански продукти.

На пленума на окръжния комитет на БКП през 1970 г. се отчете, че разработените програми въз основа на прогнозата са изпълнени.

На базата на териториално-устройствен план на окръга се прогнозира развитието на селищната мрежа. Заедно с това се разработи и генерална схема за териториалното разположение на производителните сили в окръга с оглед да се осигури хармонично развитие на отраслите и териториалните единици, да се регулират и ограничават миграционните процеси. Съвместно със съответните министерства и други централни ведомства на пленуми на окръжния комитет бяха обсъдени и утвърдени прогнози за развитието на нефтохимическата промишленост, машиностроенето, транспорта, стопанския туризъм и др.

Сега се разработва комплексна прогноза, която обхваща всички отрасли на социално-икономическото развитие на окръга до 1990—2000 г.

Този начин на ръководство на икономиката се отрази благоприятно и върху дейността на партийните органи и организации. Те усъвършенствуваха перспективното планиране, което вече се изгражда върху разработената прогноза. На заседания започнаха да се обсъждат важни въпроси, свързани с приложението на науката, с научната организация на труда, производството и управлението.

РЕГУЛИРАНЕ НА КОЛИЧЕСТВЕНИЯ И КАЧЕСТВЕНИЯ СЪСТАВ НА ПАРТИЯТА

Социалният и качественият състав на Партията ние разглеждаме като отражение на измененията в социално-класовата структура на обществото. Използвахме системния анализ и комплексния подход, строго спазвахме ленинските принципи и норми.

Какво показа анализът и до какви изводи стигнахме?

Бурното развитие на икономиката предизвиква дълбоки изменения в социално-класовата структура на населението на окръга Преди всичко нарасна количественият състав на работническата класа. За десет години броят на работниците се удвои. Заетите в отраслите на промишлеността, строителството, транспорта и търговията в 1970 г. представляваха 61 на сто от заетите в материалното производство, докато през 1960 г. те бяха 37 на сто. Прогнозата за следващите 15—20 години показва, че тенденцията за увеличаване на относителния дял на работническата класа се запазва. Заедно с това възникват проблеми, настъпили в резултат на качествените изменения. Те са предизвикани

Digitized by Google

както от появата на новите отрасли, така и от интензификацията в съществуващите. Големи изменения настъпват и в състава на инженерно-техническите работници, свързани с приложението на електронноизчислителни машини в производството, услугите и управлението. Все по-ясно се откроява ролята на онези работнически отряди, които работят в решаващите отрасли и по най-прогресивните методи на производството.

Миграционните процеси, в чиито основи лежат обективни предпоставки, измениха съотношението между селското и градското население. Сега в градовете живее 56 на сто от населението на окръга, а в 1990 година то ще достигне 65 на сто. Освен това част от живеещите в селата работят в промишлените отрасли. Техният относителен дял ще се увеличава, а броят на заетите в селското стопанство постепенно ще намалява. При това все повече ще нараства ролята на механизаторите и другите специалисти в селското стопанство, ще се подобрява качественият състав на работната сила на село — тенденция, която ще се изрази още по-ярко в следващите 10—15 години.

Динамиката на научно-техническия прогрес, превръщането на науката в непосредствена производителна сила предявяват нови, по-високи изисквания към общообразователната, професионално-техническата и икономическата подготовка на заетите в сферата на материалното производство. Нараства ролята и значението на научно-техническата интелигенция. Все по-широк кръг от работниците по характера на своя труд и своята подготовка ще се приближават до нивото на инженерно-техническите работници.

Реалната оценка за тези изменения в социално-класовата структура на населението в окръга бяха съществена част от работата ни за прогнозиране на социално-качествения състав на Партията. Първите опити направиха градският комитет на БКП в Бургас и партийният комитет на МОК „Бургаски медни мини".

В градската партийна организация е съсредоточена по-голяма част от комунистите в окръга, заети в промишлеността, строителството и транспорта. Прогнозата за нейния състав бе разгледана на пленум на градския комитет през 1970 г. Тя предвижда основно място сред новоприетите да имат работниците от машиностроителните предприятия, строително-монтажните организации, мините, търговията и услугите. Установи се, че в тези отрасли партийното ядро е недостатъчно. За да се постигне съответствие между общия брой на жените в окръга и комунистите, прогнозата предвижда да се увеличат новоприетите от хранително-вкусовата промишленост. От всички партийни организации се изисква да приемат в Партията повече младежи до 30-годишна възраст и с по-високо образование, което ще повиши тяхната компетентност и боеспособност.

Този подход засили целенасочеността на заводските комитети и партийните бюра към подбора на новите комунисти, повиши техните грижи и взискателност към подготовката на кандидатите да встъпят в редовете на Партията. Данните за новоприетите са илюстрация за това.

За две години и половина са приети 798 комунисти. Средногодишният прием в редовете на Партията не е повишен. В същото време качествените показатели са значително по-добри от характеристиката на общия състав на градската партийна организация. От новоприетите комунисти 76,2 на сто са работници, 61,2 на сто са с висше, полувисше и средно образование, 70,8 на сто са на възраст до 30 години и 33,8 на сто са жени.

Когато става дума за прогнозиране състава на партийните организации, ние разглеждаме не чисто количествената страна. За нас са важни онези показатели, които определят политическия облик на комунистите и организациите. Измененията, които ние съзнателно искаме да внесем в социалния и качествен състав на партийните редове, трябва да отговарят на прогресивните изменения в социално-класовата структура на населението, на все по-голямата роля на работническата

Digitized by Google

класа, на качествените изменения в трудовите колективи. Сполучливе опитът в това направление на партийната организация на МОК „Бургаски медни мини". В нея бе създадена методика за прогнозиране тенденциите в развитието на трудовия колектив, въз основа на които да се регулира съставът на партийната организация. Целта бе качествените показатели на партийната организация винаги да бъдат по-добри от тези на колектива, който тя ръководи.

Като се използва принципът на оптималността, методиката има за цел да внесе по-голяма яснота по отношение количествения и качествен състав на партийната организация. Тя разкрива тенденциите в развитието на трудовия колектив, спомага да се направят нужните изводи, за да се привличат в бъдеще кандидати, които биха допринесли за подобряване качествените показатели на партийните организации. По наше мнение показателите, които характеризират качествения и количествен състав на партийните организации, са следните: идейна убеденост, преданост към идеите на комунизма, брой на партийните членове — жени и мъже, социална принадлежност, партиен стаж, образование, възраст. Всеки от тях изразява определено качество. Нещо повече. На всеки показател могат да се разграничат различни качествени нива. Те се определят от мястото на отделните категории работници и служещи в решаващите участъци. Чрез анализ и наблюдение, с помощта на математико-статистически методи ние можем да изградим качествена характеристика на всяка партийна организация по определените вече показатели. Прилагайки същия подход и по отношение на социалната структура на трудовия колектив, в която се изгражда партийната организация, ясно проличават качествените характеристики на партийния състав и въпросите, на които да се обърне най-голямо внимание.

По този начин ние получаваме възможност да намерим и оптималните значения на качествените показатели на партийната организация, което ни дава основание да прогнозираме направленията, по които да се насочва регулирането по отделните качествени показатели.

Характеризирането на партийната организация в качествено отношение е само едната страна на проблема. Друг момент е взаимоотношенията между партийната организация като цяло и отделните комунисти като носители на комплексни качествени оценки. Цялостното качествено състояние на партийната организация се променя, когато в нея се включи комунист с лична комплексна качествена оценка, като се спазва най-строго ленинският принцип за индивидуалния подбор.

За тази цел в методиката се използва поелементният системен подход, чрез който се дава предпочитание на онези кандидати, чиято комплексна качествена оценка е по-висока от фактическата на партийната организация. По този начин във всеки конкретен случай се знае новоприетият комунист подобрява или влошава нейния качествен състав.

Тази методика дава възможност на партийните бюра и организации да използват научно обоснован подход за подобряване на качествения и количествения състав на партийната организация. Самата първична партийна организация се развива като първообраз на бъдещото състояние на колектива.

Измененията, които станаха в състава на окръжната партийна организация през последните 5—10 години, потвърждават необходимостта от такъв подход при регулиране състава на партийните организации.

ПОДГОТОВКАТА НА КАДРИТЕ

Прогнозирането намира широко приложение и в подготовката на необходимите кадри. Окръжният комитет обсъди този проблем на свои пленуми (1965 и 1968 г.). Като отчетохме потребностите на окръга,

Digitized by Google

пред нас стоеше задачата дългосрочно да предвидим какви изменения ще настъпят в подготовката на кадрите. И по този въпрос бе разработена цялостна програма, като се използва комплексният подход, проучвания, извършени с участието на научни институти, министерства и ведомства.

Прогнозата за развитието на окръга до 1990 г. предвижда относителният дял на инженерите от 28,3 на сто да се увеличи на 41,7 на сто, а този на средни техници — от 41,8 на сто на 52,2 на сто спрямо общия брой на специалистите. Все повече се разширява нуждата от подготовка на кадри за електронноизчислителните центрове и приложението на автоматизираните системи на управление. Предвиждат се изменения и в квалификацията на трудовите ресурси. Относителният дял на квалифицираните и висококвалифицираните работници в промишлеността ще се увеличи от 48 на сто на 70 на сто, в строителството — от 43 на сто на 62 на сто, в селското стопанство — от 28 на сто на 67 на сто.

В съответствие с това се предвижда и по-нататък да се усъвършенствува мрежата от учебни заведения и да се създаде по-добра система за квалификация на изпълнителските кадри. Част от нея са изградените вече осем производствени учебни центрове в някои основни предприятия на територията на окръга. Особено ценни и навременни са решенията на Централния комитет на Партията за повишаване на икономическите знания на специалистите и работниците и разработките на Министерството на народната просвета за повишаване на общообразователното равнище на работниците.

На по-добра основа се постави работата на окръжния комитет с резервните кадри. За всяка от номенклатурните длъжности са определени резервни кадри, които се привличат на активна обществена, административна и стопанска работа. Оценява се тяхното развитие, полагат се грижи за обучението и възпитанието им. В изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията да се издигат на отговорна работа работници от материалното производство окръжният и градските комитети са определили 336 работници със средно образование, които са изявени като активисти в трудовата и обществената дейност. Част от тях се учат във висши учебни заведения. Други обучаваме в междуокръжната партийна школа и вечерния партиен университет.

Решавайки въпроса за кадрите въз основа на насоките, определени в прогнозата, постигнахме изменение в структурата на учебните институти. Открити бяха техникуми и професионално-технически училища по индустриална химия, морски и океански риболов, международен туризъм, обществено хранене, електротехника, металообработване, автотранспорт и др. Сега учебните заведения в окръга подготвят ежегодно около 4500 квалифицирани работници и средни специалисти, докато през 1960 г. завършваха 830. Взети са мерки за подготовката на кадри във висшите учебни заведения. По предложение на окръжния комитет в Бургас бе открит Висш химико-технологически институт и Полувисш институт по международен туризъм. Повече студенти от окръга се приемат във висшите технически и икономически учебни заведения и в учителските специалности.

* * *

За да постигнем целите, определени от прогнозите, ние разработваме перспективни и оперативни планове. Нашите перспективни планове добиват характер на добре обоснована комплексна програма за действие. Това в най-голяма степен се дължи на обстоятелството, че перспективният план се разработва върху основата на насоки за развитието на окръга, уточнени в прогнозите.

В плановете на окръжния комитет намират отражение основните проблеми на партийното ръководство на икономиката, идеологическата и организационната работа и основните мероприятия, които ще се проведат за мобилизиране силите на окръжната партийна организа-

Digitized by Google

ция за тяхното решаване. Още с планирането на задачите окръжният комитет се стреми да се освобождава от несвойствените задачи и функции, предпазва се от увлечение по решаването на голям брой текущи задачи, които трябва да се решават оперативно и със силите на другите органи. Това ни дава възможност да отделяме по-голямо внимание на проблемите, да провеждаме по-добре контрола и да направляваме дейността на стопанските и административните органи и масовите организации.

Безспорно е, че прогнозирането има голямо значение за повишаване научността и ефективността на партийната дейност. То тепърва ще заеме своето място в широката практика и ще носи своите плодотворни резултати. Заедно с това чувствуваме задължение да споделим, че при прогнозирането в партийната работа се срещат много трудности и нерешени проблеми, допускат се слабости и съществени пропуски.

Липсата на разработена, проверена в практиката методика за прогнозиране в партийната работа като специфична област в сферата на социалното управление предопределя несъвършенството на досегашните наши разработки, затруднява усилията ни да получим желания ефект. Знае се, че има над сто методи на прогнозиране, но не всички от тях са приложими в партийната прогностика. За други пък не е изяснено доколко и как трябва да се използват.

За разработването на прогнози в дадена област е необходимо да разполагаме с комплектна социална информация за процесите и явленията в тази област, да разкриваме закономерностите и тяхното специфично проявление при конкретните условия. Това на практика не се получава, защото все още не е създадена стройна система за осигуряване на такава информация в окръжните комитети. Този недостатък бе посочен в решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП от 1968 г.

Сериозни затруднения създава и обстоятелството, че в окръзите доскоро не се разработваха цялостни научно обосновани концепции и програми за развитието на материалния и духовния живот, които да служат като изходна база за прогнозиране на различните области в партийната работа. Това вече в значителна степен се преодолява, но отсъствието на стабилност на показателите в плановете на стопанските единици за по-дълъг период, честите корекции, които внасят в тях държавните стопански обединения и министерствата, е фактор, който се отразява неблагоприятно за разработването и преди всичко на реалността на прогнозите в различните сфери на живота в окръга, в т. ч. и за партийната работа.

Високите изисквания, които се предявяват към научната организация на партийната работа, пораждат необходимостта да се укрепи и усъвършенствува дейността на кабинетите по партийно-организационните въпроси, научните центрове, кабинетите за политическа просвета, които да извършват проучвания и се превърнат в дейни органи за решаването на тези задачи.

Висококвалифицираните кадри в областта на социалното управление за нуждите на партийния апарат не достигат. Подготовката на партийните работници в Академията за обществените науки в това направление е недостатъчна, което е една от причините за бавните темпове, с които се преодоляват задръжките за по-широко приложение на съвременните методи на управление и ръководство в партийната работа.

За успешното прилагане на прогнозирането и дългосрочното планиране в партийната работа е необходимо да се изясни и въпросът за обхвата и характера на прогнозите, които трябва да разработват партийните ръководства от различните нива. Това е не само практически, но и теоретически проблем. Неговото правилно изясняване ще ни предпази от увлечения, самоцелност и пилеене на сили.

Digitized by Google

ПРОБЛЕМИ НА НАУЧНИЯ ПОДХОД

ГЕОРГИ САВОВ
секретар на окръжния комитет на БКП — Сливен

Партийната работа е сложно изкуство за ръководство на масите. И колкото са по-големи мащабите на строителството на социализма и комунизма, толкова повече ще се издига ролята на Партията като направляваща, ръководяща и организираща сила в обществото. Ще се повишават и изискванията към партийната дейност, към нейното съдържание, форми и методи.

Ленин, като подчертава сложността на политическото ръководство, писа: „В политиката има наука и изкуство, а умението да намериш и правилно провеждаш политиката, от небесата не се снема и даром не се дава" (Ленин, том 41, стр. 65).

Партийната работа е труден и многостранен процес. Тя обхваща всички сфери на обществото: развитието на икономиката и културата, подобряване благосъстоянието на народа, усъвършенствуване социалните и обществените отношения, комунистическото възпитание на трудещите се и пр.

„Със своята идейност, със своя състав, активност и инициативи, с взаимоотношенията между комунистите и другите трудещи се, с комунистическите добродетели на своите членове, с вътрешнопартийната демокрация и дисциплина, със своята непримиримост към недостатъците, със своята борба за ускоряване на техническия прогрес и неукротимото си чувство към новото партийните организации следва да се развиват като първообраз на бъдещото състояние на трудовите колективи, да бъдат пример за подражание, за поука" — подчертава др. Т. Живков на срещата с първенците в София.

Това е сега първостепенна задача на партийните комитети и тя може да бъде изпълнена, само ако се овладява научният подход, ако се анализират задълбочено явленията и процесите.

РЕГУЛИРАНЕ НА СОЦИАЛНИЯ И КАЧЕСТВЕНИЯ СЪСТАВ

Програмата на Партията, приета на Десетия конгрес, разкрива дълбоките качествени изменения, които ще настъпят в социалната структура в етапа на строителството на зрялото социалистическо общество. Тя изяснява общата тенденция на измененията в социалната база на Партията или приближаването към класова еднородност на обществото на основата на целите и интересите на работническата класа. Характерното за този процес, както отбелязва Двадесет и четвъртият конгрес на КПСС, е непрестанното нарастване броя на работниците, които са овладели до съвършенство своята професия, които имат висше и средно образование, продължават да учат, усвояват най-новите постижения на науката и културата. Обикновено тези работници са политически активни, те гледат на интересите на предприятието и на цялата държава като на собствени интереси. По тях се равняват всички трудещи се.

Тези процеси ни заставят да се замислим как партийните органи-

Digitized by Google

зации ще решат въпроса за **социалния и качествения състав на основата на анализа на измененията в трудовия колектив, в работническата класа.**

Под ръководството на окръжния комитет партийните комитети и организации вече години наред насочват своето внимание към подобряване и регулиране на социалния и качествения състав като важна предпоставка за тяхната боеспособност и компетентност, за създаване на необходимите условия да се изявяват творческите сили на комунистите.

Към 1 октомври 1972 г. Сливенската окръжна партийна организация наброява 16 437 комунисти или с 2271 повече от времето на Деветия конгрес. Само през 1971 г. тя нарасна с 490 комунисти (въпреки излезлите от нея, починали и изключени 200 души), т. е. за една година бяха приети 751 члена. Този темп на количественото увеличаване на окръжната партийна организация се характеризира и със съществени изменения в нейния качествен състав. Работниците сега са 46,17 процента, а селяните-кооператори — 27,08. Расте броят на жените — 4839, или 29,44 на сто (жените работнички заемат близо 40 процента). От новоприетите членове на Партията през 1971 г. 76 на сто са комсомолци, като 41 процент от тях са с висше и средно образование. Комунистите с основно образование само за една година намаляха от 61,29 на 58,13 на сто.

Тези и други значителни изменения в състава на окръжната партийна организация са резултат на диференцираниия подход и планомерна работа. Те доведоха до укрепване и подмладяване на много партийни организации. Подобри се ядрото на комунистите в строителството, транспорта, търговията и др. Заедно с това водим борба за чистотата на партийните редици. През 1971 г. за сериозни нарушения на законността са изключени от редовете на Партията 57 комунисти.

Положителните тенденции в измененията на социалния и качествения състав е реално отражение на процесите, които стават и ще стават в структурата на отделните социални групи. Затова под ръководството на партийните органи и организации тези процеси трябва по-цялостно да се обхванат и направляват.

Ето какво показват данните за нашия окръг:

От 236 000 население 79 730 са заети в материалното производство. Само в промишлеността — 33 598, от тях 108 продължават образованието си във ВУЗ, 560 са с висше образование, 8100 със средно (общо и специално). До 30-годишна възраст са 15 625; жени — 16 512; 6547 младежи и девойки учат в техникуми и професионални училища и 471 следват в технически висши учебни заведения. В 1975 г. в нашата промишленост ще работят общо 43 000 души, от които 37 000 в материалното производство.

Проблемът сега е да научим партийните бюра и организации да вникват в тези процеси, да се съобразяват с тях при регулирането на социалния и качествения състав. Да приемат в Партията най-съзнателните, свързани с прогресивните методи на производство, работещите в решаващите участъци — жени, младежи, специалисти.

По такъв начин се очертават пътищата за превръщането на партийните организации като първообраз на трудовия колектив. Окръжният комитет се стреми да изучава измененията в социално-класовата структура и да регулира правилно състава на организациите. В последните години се направи много за засилване на партийното ядро, особено в отраслите на материалното производство.

Сега комунистите в промишлеността са 13 процента спрямо работниците, в строителството — 7, в транспорта — 15, в търговията — 25. От Деветия конгрес на БКП броят на партийните организации нарасна с 99, а на партийните групи със 182.

В партийната организация при ЕВЗ „Ленин" — Сливен от 225 комунисти 62 са инженерно-технически работници при 151 за завода, с висше образование са 21 при 37 за завода, със средно-специално — 49 при 101 за завода. С основно образование са само 53 комунисти.

Тези примери потвърждават непрестанния стремеж да се регулира социалният и качественият състав на партийните организации, за да отговорят те на измененето и състоянието на трудовите колективи. В тази насока обаче особено внимание трябва да се обърне на ролята и влиянието на самата работническа класа. Това ни накара да започнем подготовката на специален пленум, на който ще обсъдим въпроса

Digitized by Google

за „Издигане ролята и влиянието на работническата класа в изграждането на развитото социалистическо общество". Този челен отряд придобива нова сила и влияние в решението на главните и основните задачи в условията на научно-техническата революция. Предстои да решим много и конкретни проблеми. Кибернетизацията, електронизацията и микроелектронизацията в промишлеността ще изискват квалификацията и преквалификацията на работниците да става бързо, за да се отговори на новото прогресивно производство. В този процес вече не се разграничава много трудът на работника от този на майстора, на средния специалист и инженера. Работникът сега е с нова духовна култура и познания, с нови научни интереси. Всичко това по същество предопределя подхода на партийните организации в промишлеността за подобряване на социалния и качествения състав. Ето защо на основата на научното планиране, на развитието на икономиката в окръга ние се постарахме да предвидим състава на партийните организации в промишлеността към 1975 г.: работниците комунисти от 64,11 процента ще достигнат 67,20, ИТР — от 23,85 на 25,12 на сто, жени — от 20 на 31,20 процента.

Измененията в състава на работническата класа ще засилят нейното по-активно участие в управлението на производството, обществото и държавата. Първенците, челниците ще се увеличават, ще богатее нашият с нищо неоценим трудов капитал.

Социалният и качественият състав на партийните организации определяме като важно условие и предпоставка за издигане ролята на партийните организации. От това зависи: авангардната роля на комунистите, подборът на кадрите, инициативността и боеспособността на партийните организации, условията за приложението на нови форми и методи за научен подход в дейността на партийните организации.

ПАРТИЙНАТА ИНФОРМАЦИЯ

Като разработва организационните основи на Партията, Ленин е отдавал изключително значение на осведомеността на партийните органи. Затова още тогава той писа: „За да може центърът не само да съветва, да убеждава, да спори (както се правеше досега), а действително да дирижира оркестъра, за това е необходимо да се знае точно кой, къде и на каква цигулка свири, къде, как и на какъв инструмент се е обучавал и се обучава, кой, къде и защо свири фалшиво (когато музиката започва да дере ухото) и кой, как и къде трябва да се премести, за да се отстрани дисонансът и т. н." (Ленин, Съч., т. 6, стр. 244).

И сега този проблем е актуален и най-пряко съдействува за приложението на научния подход.

В последните години се разработиха много системи за информация. Такава система има и при нас, в окръжната партийна организация. Но въпреки това ние считаме, че въпросът за характера на информацията не е решен докрай. Какво имаме предвид? Какво още е необходимо да се направи?

Успели ли сме да обхванем сложните процеси във взаимоотношенията между комунистите и трудовите колективи?

Да вземем такъв пример: какви изводи правим от получената информация за събранията на партийните организации?

Добре изясняваме колко събрания са станали, колко комунисти са присъствували и колко са се изказали, колко и от какъв характер въпроси са обсъдени.

Но достатъчно ли е това?

Защо да не помислим за обхващането чрез информацията и на

Digitized by Google

други, по-сложни процеси, които се развиват в първичните партийни организации? Тогава трудно можем да отминем и да не знаем:

— за тези, които винаги мълчат на събрания;

— за тези, които не приемат критиката;

— за тези, които не са за пример в трудовия колектив;

— за тези, които не се учат, не правят необходимото за своето израстване.

Или още нещо:

— защо някои от докладите не са интересни?

— защо в партийните събрания се внасят понякога неподготвени решения?

— защо някои стопански дейци отбягват да отчитат своята работа пред партийната организация?

— защо някои изместват ролята на организацията и събранието?

Ако нашата работа по вътрешнопартийната информация обхваща тези вътрешни процеси и явления в организацията и трудовия колектив, ние можем да бъдем много по-близко до комунистите, до трудовите хора, още по-активно да работим за издигане ролята на първичната партийна организация като орган на политическо ръководство. Ето какво следва да решим, на какво трябва да подчиним информацията.

През април миналата година във връзка с подготовката на пленум за „По-нататъшното развитие на вътрешнопартийната демокрация и укрепване на партийната дисциплина“ окръжният комитет на Партията организира партийни събрания на тема: „Борбата на комунистите срещу отрицателните явления в нашия живот“.

Как постъпихме?

Решихме докладчици на тези събрания да бъдат комунисти, извън състава на партийните бюра. Направихме опит да се потърси мястото на партийната организация и комунистите за преодоляване на тези явления, настанили се тук или там в трудовия колектив, селото, учреждението.

Какво се получи?

Интересната тема, по-добрата организация създадоха условия за голяма активност на комунистите. Направиха се по 10—15 изказвания на събрание. Участвуваха над 96 на сто от състава на първичните партийни организации, а в някои по-малки организации — сто процента.

Какъв е резултатът от тези събрания?

По-активно отношение на комунистите срещу отрицателните явления в нашия живот (кражбите, разхищенията на социалистическата собственост, пиянството, моралната разпуснатост, еснафщината, себеуреждането, бягството от обществено-полезен труд и др.). Цялата окръжна партийна организация се зае твърдо и решително с тяхното премахване.

Много критични бележки се отправиха към комунистите, станали някъде проводници на тези явления. И правилно от редовете на Партията бяха изключени 13 комунисти, а десетки други — наказани.

Редица стопански, административни и други ръководства бяха критикувани за нехайно отношение и подценяване на тези явления, промъкнали се в тяхното предприятие или ведомство.

На събранията бяха поставени на обсъждане вътрешните процеси и явления, характеризиращи другарството, колективността, взаимоотношенията в партийните организации и трудовите колективи.

За нас тези събрания бяха един ползотворен етап в подготовката и провеждането на пленума. Над 3600 комунисти взеха участие в работата на докладите, над 6000 се изказаха на събранията. Всичко това помогна на окръжния комитет по-задълбочено да разработи въпросите.

Digitized by Google

В изграждането на развитото социалистическо общество определена роля ще играе и социално-психологическата информация. „Психологията на обществото всякога е целесъобразна по отношение на нейната икономика — пише Плеханов, — всякога ѝ съответствува, всякога се определя от нея". Или по своята най-дълбока същност социалната психика винаги съответствува на конкретно-историческото развитие на икономическите отношения на обективното място на различните класи в системата на материалното производство.

С тази закономерност се обуславя голямата роля, която социалната психология изпълнява в развитието на обществото.

Социално-психологическата информация трябва да се има предвид в процеса на научното управление на социалистическото общество. Всяко нейно подценяване може да се отрази отрицателно при осъществяване задачите, свързани с интензивното развитие на народното стопанство.

Слабост на нашата информация е, че недостатъчно анализира новите процеси и явления в колектива, свързани с развитието на научно-техническата революция, с психологическата нагласа на трудовия човек при приложението на икономическия механизъм, с взаимоотношенията между работника, майстора и ръководителя при изпълнение на насрещните планове и решаването на важните социални проблеми.

Чрез психофизиологическата лаборатория във ВТК „Г. Димитров" в Сливен правим опит да се доберем до някои съществени процеси, които сега се развиват в социалната психика на работническата класа, формираща се в условията на разгърналата се научно-техническа революция. Много от изследванията донасят обилна информация за взаимодействието в колективите и тяхната психологическа и трудова нагласа за решаване проблемите на техническия прогрес. Проучването за професионална подготовка и психологическа нагласа на младите работници до 30-годишна възраст разкри голямото значение на тия въпроси за решително подобряване организацията на труда и производството, за въвеждането на нови, прогресивни технологии, за максимално използване на машините и повишаване на обществената производителност на труда. То показа, че макар и малка, една част от младите работници не са подготвени професионално, нямат психологическа нагласа към новото в производството.

Оттук произтича и изводът, че дейността на партийните организации трябва да бъде насочена към най-целесъобразното комплектуване на трудовите колективи, към конкретна работа с тях, за да са в състояние да решават цялостно проблемите на производството.

На тези въпроси трябва да отделим още по-голямо внимание, защото те създават най-благоприятни условия за израстването на трудовия колектив, който изгражда развитото социалистическо общество.

За да направлява всички тези процеси по-резултатно, окръжният комитет на Партията цялостно преустройва своята работа по вътрешнопартийната информация. С участието на Електронноизчислителния център на обстоен анализ ще се поставят вътрешните процеси и явления, които се развиват в партийните организации и трудовите колективи. Нашият информационен център с утвърдените две подсистеми ще обработва цялостно информацията в окръжната партийна организация.

Първата подсистема обработва информацията за състоянието на партийните организации. Тя включва измененията на социалния състав, израстването на комунистите, тяхното обучение и възпитание, делата им в изпълнение на главните задачи. По този път ще получаваме най-всеобхватната информация за развиването на първичните партийни организации като първообраз на трудовия колектив. Затова тук по-обстойно ще се анализират процесите на измененията в него, изра-

Digitized by Google

зени в подготовката на работниците, квалификацията и преквалификацията и тяхната психологическа нагласа към новия труд в условията на научно-техническата революция.

Втората подсистема ще изучава процесите на въздействието на партийните комитети (ОПК, ГК, РК на БКП и ОК). Тази информация ще насочва участието на отделите на окръжния комитет и на партийните комитети за подпомагане дейността на партийните организации и трудовите колективи. Тя ще съдействува за комплексното участие на всички звена на окръжния партиен механизъм в работата по израстването на организациите и за конкретното направляване на всички процеси и явления, които се развиват при тях.

Обработката на данните ще става в изчислителния център. Перфокартите на двете подсистеми обхващат всички въпроси, за които по-горе говорихме. Чрез тяхното обработване партийните комитети ще получават най-точна и обективна информация, по която ще могат да вземат и най-правилни решения.

ПЛАНИРАНЕ НА РАБОТАТА

Научният подход в партийната дейност изисква избирането на оптимална програма за действие. От това, как е обоснован и съставен планът на партийната организация, зависи и ефективността на нейната работа.

Безспорно в последните години се извърши много и в това направление. Налице са положителни резултати в дейността на партийните организации.

Съобразявайки се с изискванията на ЦК на БКП и с богатия опит на нашата партия, окръжният комитет полага непрестанно грижи за усъвършенствуване на планирането в партийната работа. Приетият двегодишен перспективен план (1971—1972 г.) изяснява най-главните направления в окръжната партийна организация за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП и VII окръжна отчетно-изборна конференция. Едногодишният план за заседанията на комитета конкретно насочва практическата му дейност. Градските, районните, общинските и заводските партийни комитети работят също по двегодишни перспективни планове. 85 процента от първичните партийни организации имат едногодишни перспективни планове. Редица градски, общински и заводски партийни комитети разработиха комплексни планове за социално-икономическото развитие на колективите.

Но въпросът тук е — как планирането обхваща и направлява всички процеси и явления, които възникват в ръководната дейност на партийната организация? Налице ли е **комплексният подход** в планирането?

Съобразява ли се планът на първичните партийни организации с изискванията на Десетия конгрес на БКП за издигане нейната роля? Намират ли в него ясно и определено място важните и съществените проблеми, които сега решаваме, като: научно-техническата революция и задачите на първичната партийна организация; взаимоотношението на първичната партийна организация с трудовия колектив; социалните проблеми в предприятието; ролята на първичната партийна организация в подготовката на трудовия колектив за изпълнение на насрещния план; идейното израстване на комунистите и безпартийните.

Поставени така, въпросите отчитат сложността на планирането като изискване на научния подход в партийната дейност.

Един подробен анализ на извършената работа по планирането в 80 първични партийни организации в промишлеността показа:

— 58 на сто от тях правилно са поставили най-важните въпроси за развитието

Digitized by Google

на научно-техническата революция и приложението на новия икономически механизъм;

— 52 на сто правилно са планирали организационната работа;

— 47 на сто в плановете са проблемите на идеологическата работа.

Само 18 процента са направили опит да планират по-задълбочено някои проблеми на взаимоотношенията на първичната партийна организация и трудовия колектив, поставили са въпроса за квалификацията, за грижата към младите работници, за икономическото обучение на комунистите и всички производственици, за повишаване на образованието на работниците до 40-годишна възраст.

Споделените дотук мисли показват по-големите грижи на комитетите за усъвършенстването на планирането в партийните организации, като се прилага комплексният подход.

Преди известно време с помощта на сп. „Партиен живот" разработихме комплексен план за работата на окръжния комитет. Той обхваща решаването на важни и недобре решени проблеми в окръга като: най-пълното използване на основните производствени фондове; въвеждането на промишлените методи в селското стопанство; решаването на проблемите на животновъдството и фуража; преодоляването на изоставането в строителството и по-нататъшното подобряване на политическата и организаторската работа с хората.

В комплексния план се съдържат не само задачите, а формите на организаторската дейност за тяхното изпълнение.

Окръжният комитет утвърждава този начин на планиране и прави всичко необходимо той да се пренесе и в работата на първичните партийни организации.

ПОЛОЖИТЕЛНИЯТ ОПИТ В ПАРТИЙНАТА РАБОТА

Става дума за положителен опит, който носи в себе си всички главни страни и аспекти на научния подход в дейността на партийната работа.

Що се отнася до окръжния, градските, районните, общинските и заводските комитети, те правят доста в това отношение. Много въпроси сме проучили от работата на партийните комитети у нас и в страната. Положителното популяризираме и внедряваме.

Но опитът на партийните организации не е достатъчно и всеобхватно изучен. Ето да вземем изпълнението на указанията на др. Тодор Живков за разгръщане на всенародното социалистическо съревнование.

В последните месеци се родиха високопатриотичните почини на Петър Брайков, на габровци, на кремиковските комсомолци. За тях радиото, телевизията и печатът разказват много и интересни неща. По тях сега се равнява нашата работническа класа. И законно се поставя въпросът — не са ли партийните организации, които създават обстановка за подемането на тези инициативи? Не са ли те, които създадоха Петър Брайков и хиляди още като него? Да! Ние вярваме, че именно партийните организации, комунистите създават тази обстановка. А защо за тях по-малко се говори, по-малко се пише, за тях по-малко знаем?

Често се случва и друго. Интересни инициативи се подемат и когато отидем да ги разясняваме в някои трудови колективи, хората там скромно ни казват: — Ние работим също така, ето ви и нашите положителни резултати.

Изучаването и обобщаването на положителния опит на партийните организации трябва да стане сърцевина в работата на комитетите. Преди известно време окръжният комитет направи проверка в първичните партийни организации по проблема: „За деловитост, творчество и непримиримост в работата". Тя разкри множество интересни инициативи и прояви на партийните организации за издигане ръководната роля

Digitized by Google

на комунистите, за засилване на връзките с трудовите колективи, за непрестанно подобряване на политическата и организаторската работа. Отчет правиха отговорни и редови комунисти за своите дела, за своя принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес за издигане ръководната роля на партийните организации. Ето какво споделя един член на Партията от 1930 година: „Премислих всичко в моя живот, потърсих да видя мястото си в обществото и семейството. Твърдо заявявам, че още съм длъжен и макар в по-напреднала възраст, трябва да дам още за издигане ролята и влиянието на нашата партия. Особено ме вълнува проблемът за компетентното партийно ръководство на нашето народно стопанство. Казвам това и не мога да простя на някои по-млади комунисти, които подценяват науката, рано отстъпиха, не са за пример в строителството на социализма. Тази инициатива на ОК на БКП е важна и необходима за нас, възрастните, и особено за младите."

Стотиците отчети на комунистите пробудиха мисли и действия в първичните партийни организации. Окръжният комитет получи всеобхватна информация за състоянието на окръжната организация, за вътрешнопартийния живот, за решаването на основни задачи в промишлеността и селското стопанство. Отчетът на комунистите се утвърди като постоянно действуваща форма за конрол и проверка на състоянието на партийните организации.

Когато поставяме проблема за положителния опит в партийната работа, ние искаме да намерим конкретното място на кабинетите по партийно-организационната работа, на домовете за политическа просвета и дружество „Георги Кирков". Те могат и трябва да направят много за обобщаването и популяризирането на положителния опит в партийната работа. Да вземем дома за политическа просвета при нас. Засега той не е в състояние да обобщи цялостно опита на идеологическата работа в партийните организации, защото по начало не си е поставил такава задача. А не малко идеологически въпроси — за развитието на взаимоотношенията с трудовите колективи, за изграждането и формирането на новия човек, трябва да се обобщават и популяризират от него.

От много грижи се нуждаят кабинетите по партийно-организационната работа както от страна на окръжния комитет, така и от ЦК на БКП и Академията за обществени науки. Те могат да се превърнат в дейни органи за проучване на интересни проблеми в партийната практика. Да бъдат устроени и комплектувани така, че да могат правилно да наблюдават и обобщават положителните процеси и тенденции в партийно-организационната дейност.

При нас положително отражение в работата допринесе утвърденият научен център по партийно-организационната работа. Участието в него на изтъкнати педагози, психолози икономисти, математици, общественици и партийни кадри позволи по-компетентно да се подпомагат градските, районните и общинските комитети за издигане равнището на партийно-организационната дейност. Със съдействието на научния център отдел „Организационен" заложи опит по главни проблеми от партийно-организационната работа в някои организации:

В градската партийна организация — Сливен: „За издигане ръководната роля на работническата класа".

В Нова Загора: „За разграничаване на функциите и издигане ролята на стопанския ръководител като политически деец".

В ЗПК при ТК „Добри Желязков" — Сливен, за обобщаване на критичните бележки и предложения на комунистите.

Със съдействието на научния център и конкретната помощ на со-

Digitized by Google

циологическия център за младежки проучвания при ЦК на ДКМС в Нова Загора се направи социологическо изследване за социално-психологическия микроклимат в предприятията. Резултатите ще бъдат поставени на обсъждане на специален пленум на градския комитет.

Планомерното обобщаване на положителния опит в партийната работа ще изиграе ефективна роля за издигане и усъвършенствуване нейната научност.

Поставяйки тези въпроси на зоналната конференция, посветена на проблемите на научността в партийно-организационната работа, ние изказваме увереност, че дискусията, която тук се организира, ще бъде от голяма полза за по-нататъшното издигане ръководната роля на партийните органи и организации в светлината на решенията на Десетия конгрес на БКП.

УСЪВЪРШЕНСТВУВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИЯТА

СТОЯН БОЗУКОВ
секретар на окръжния комитет на БКП — Ямбол

В най-общ вид процесът на научното ръководство на социалистическото общество започва с определяне на целите и завършва с конкретен резултат. На ръководната дейност са присъщи няколко момента: разработване на целите, съставяне на конкретен план, организация на целеустремената дейност на хората, непосредствено осъществяване на задачите, проверка на изпълнението.

Да се реализират тези функции е необходимо наличието на партийна информация. Тя е подчинен елемент на партийното ръководство. Но същевременно е една от неговите главни предпоставки. Затова нашата партия винаги е отделяла голямо внимание и грижи за правилното използване на информацията. Израз на тези грижи са решенията на Секретариата на ЦК на БКП за подобряване на партийната информация от 1966 и 1968 година. Важно място бе определено на този вид партийна работа на Десетия конгрес, на Юлския пленум на ЦК на Партията.

В своята ръководна дейност Партията използва най-разнообразна информация, но тук ние ще разгледаме само онзи вид, който е предмет на организационните отдели и техните сектори „Партийна информация".

Партийната информация е част от социалната. Това е така, защото тя се формира и използва от човека — главния обект и субект на управлението.

Отношенията между хората са най-същественото в процесите, които стават в обществото, т. е. социалните явления. При нашите условия тяхното ръководство се осъществява от Партията като ръководна сила в страната. Един от елементите на това ръководство е партийната информация.

В този смисъл партийната информация е най-съществената част,

Digitized by Google

сърцевината на социалната информация, съдържаща онзи поток от факти, сведения, наблюдения, анализи и обобщения, които се използват от всички партийни органи — от бюрата на първичните партийни организации до ЦК на БКП, за да вземат верни решения, да поставят партийната работа на научни основи, да укрепват и разширяват връзките на Партията с народа, постоянно да усъвършенстват формите и методите на партийното ръководство.

I. КАКВО Е ПОСТИГНАТО В ЯМБОЛСКАТА ОКРЪЖНА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ ДОСЕГА ПО ПАРТИЙНАТА ИНФОРМАЦИЯ

Окръжният комитет на Партията в Ямбол през последните няколко години и особено след Десетия конгрес на БКП предприе редица практически мерки да усъвършенствува партийната информация. Най-значителната от тях бе приетата от бюрото на ОК на БКП **система на партийната информация** в Ямболската окръжна партийна организация. Тя бе изградена на базата на няколкогодишния собствен опит, на опита на други окръжни комитети и на теорията на информацията. Със системата се сложи добър ред в работата на ОК на БКП, на останалите комитети и първични партийни организации.

Преди всичко беше затворен цикълът на информационните процеси — набиране, получаване, обработване на информацията, вземане на решения, проверка на изпълнението им. Създаде се по-добра информационна връзка между партийния орган и населението.

Преди това в много случаи работата приключваше с получаването и обработването на информацията, без да съществува известна система на отговорите. Сега се обръща особено внимание на това, как откликват партийните изборни органи на поставените въпроси, засили се ефективността на партийната информация. Повиши се интересът у низовите звена към набирането и изпращането на по-навременна, обективна и пълна информация, засили се у тях вярата, че посредством нея могат да бъдат решавани редица основателно поставени въпроси, предложения и искания.

С това нарасна значително ролята на информацията като свързващо звено между низовите и висшестоящите партийни органи и организации, между Партията и населението.

Внесе се чувствително подобрение в организацията на партийната информация в окръга, запазиха се и с успех се използват **традиционните форми и източници** за набирането ѝ. На първо място тук стои **живата връзка** на членовете на ОК на БКП и партийните работници с първичните партийни организации, с трудещите се, с цялото население. Засилиха своите контакти с хората и членовете на ИК на ОНС, на бюрото на ОК на Отечествения фронт и другите окръжни ръководства. Градските, заводските и общинските партийни комитети също засилват личните посещения в ПТО и в трудовите колективи. По-често се уреждат организирани и непринудени срещи на отговорни ръководители с работници, кооператори и други трудещи се.

Това спомогна много задълбочено да се проучат нуждите на населението, по-пълно да се запознаем с назрелите проблеми на отделните колективи и с трудностите, които се срещат при изпълнението на производствените задачи. Получената по този начин информация способствува за вярната ориентация в обстановката, да се вземат правилни решения от ръководния орган.

Ценен източник на информация са **проверките** върху дейността на партийните комитети и организации, които в повечето случаи са комплексни и хвърлят пълна светлина върху състоянието на нещата. Та-

Digitized by Google

кива проверки се извършват по решение на бюрото на ОК на БКП по специално разработен план. За резултатите и набелязаните мерки отново се докладва в бюрото.

С успех се използват още и такива традиционни форми като изслушване на **писмени и устни информации** по отделни въпроси в партийните органи и организации, събиране на данни за отношението на населението по някои по-съществени въпроси, от лекториите, организирани от дружеството за разпространение на научни знания „Г. Кирков", от групите докладчици. Връзката между сектор „Партийна информация" и окръжното дружество „Г. Кирков" са много близки. От него непрекъснато в ОК на БКП се изпраща характерна информация, а неизяснените въпроси се разработват от лекторите на дружеството и се изнасят пред трудещите се.

В окръга заедно с традиционните нашироко се използват и **нови форми** за набиране на партийна информация.

На първо място тук могат да се посочат изградените **специализирани групи за партийна информация** като помощни органи на комитетите и бюрата. Най-напред групите бяха изградени експериментално в ГК на БКП — Елхово и общинския партиен комитет в Бояново.

Към ГК на БКП — Елхово групата бе комплектувана от 20 комунисти. Ръководи я пряко първият секретар на комитета. Членовете на групата са разпределени по предприятия и квартали. Те държат връзка не само със секретарите на първичните партийни организации и директорите, а главно с работниците, с населението. Не изместват партийното бюро, когато информират градския комитет, а само разширяват, допълват, обогатяват неговите познания за съответния обект.

Групата понякога получава специални задачи за проучване състоянието на отделни проблеми (партийната, трудовата дисциплина, икономията на материали, факторите за повишаване производителността на труда и други). От тях ГК получава богата информация, която му служи като основа по-нататък за подобряване политическото ръководство.

Окръжният комитет на БКП оказва близка помощ на групата, като същевременно изучава положителното в нейния опит. По наша препоръка от 1971 година още два градски комитета — Тополовград и Стралджа — приложиха успешно опита на Елхово, като се съобразиха с някои свои особености.

Към партийния комитет в Бояново бе изградена група от 3 души с отговорник член на комитета. Тя получава информация от партийните бюра, обработва я и я представя на секретаря на общинския партиен комитет. Групата същевременно обобщава поставените въпроси и ги отправя към съответните стопански и други организации и учреждения за решаване или за подготвяне на отговор.

В Ямболската градска партийна организация има някои особености, които се състоят в следното:

1. В ГК на БКП — Ямбол е изграден на обществени начала център за партийна информация, който обработва получените от предприятията и кварталите писмени материали, а понякога и набира информация непосредствено от предприятията.

Изграждането и правилното функциониране на центъра значително повиши ролята на информацията и внесе по-голяма научност в ръководната работа на градския комитет. Сега много по-компетентно се изучават данните, в много по-изискан вид се представят в бюрото разглежданите материали и проекторешенията по тях, по-правилно се разпределят въпросите по направления, следи се по-системно за решаването им.

2. На територията на съседни квартални първични партийни организации в Ямбол, които имат еднакви благоустройствени, културни, социално-битови и други потребности, се създадоха информационни съвети. Тяхната задача е да набират информация по онези въпроси, които се отнасят до целия район на партийните организации, да ги обобщават, да предлагат мерки за тяхното решаване с общи сили на съставните квартали, да ги изпратят в градския комитет или в други компетентни институти. Тези съвети се формират от представители на кварталните партийни организации. Те изпълняват добре функциите за набиране и обработване на информация, която служи да се подобри политическото ръководство в кварталите, правилно да се информира висшестоящият партиен орган. В досегашната си дейност те показаха редица положителни страни, поради което ГК и ОК на БКП — Ямбол дават положителна оценка на дейността им и те ще продължат да съществуват и занапред.

Digitized by Google

Непосредствено след изграждането на специализирания апарат за набиране и обработване на информация, който включва 3480 комунисти, ОК на БКП разработи план и пристъпи към **обучение на кадрите**, ангажирани в тази отговорна партийна дейност. Това стана на няколко етапа и по различен начин. Партийните секретари бяха обучени в деня, определен за тяхната подготовка, а отговорниците и съставите на групите — по райони. Темите, които бяха изнесени, също се диференцираха съобразно нуждите на отделните групи.

Освен тази стройна организация, която се създаде в рамките на окръжната партийна организация, ОК на БКП поддържа **информационна връзка още с редица окръжни институти** и организации. Той се информира за различните страни от обществения живот чрез ОНС, ОС на БПП, ОК на ОФ, окръжния отдел за информация, отдел „Жалби" на ОНС, окръжно управление на МВР, съда и прокуратурата и други.

Всички специфични въпроси, постъпващи в сектор „Партийна информация" и отнасящи се до останалите отдели на ОК на БКП, се решават с тяхна най-близка помощ. Поддържа се тясна връзка между сектора и отделите. Някои въпроси, които са трудно решими, отделите отнасят до сектора, а оттам се отправят към ЦК на БКП.

Сектор „Партийна информация" е в близка връзка със социолога на ОК на БКП. Завеждащият сектор „Партийна информация" е председател на окръжното социологическо дружество. **Конкретните социологически изследвания**, които се провеждат по решение на бюрото на ОК на БКП, дават богати данни за редица важни проблеми на окръга. Плановете за изследванията се подготвят съвместно, като се търси помощта и мнението на отделите.

Всичко това спомогна да се постигнат значителни успехи в изпълнение решението на Секретариата на ЦК на БКП от 5 юли 1966 година относно изискванията за навременна, пълна и обективна информация. Това се осъществява особено в периодичната информация, която се изпраща всеки месец от първичните партийни организации до общинските партийни комитети и градските комитети, а оттам до ОК на БКП. Обогати се тематично информацията, която се дава на висшестоящия орган, подобри се всеобхватността на проблемите, преодоляха се едностранчивостта, тесногръдието, схематизмът.

Всичко това е успех, който значително помага по-нататък да се издига научността в работата на партийните изборни органи в окръга, да вземат те по-правилни решения.

II. НОВИТЕ ПОСТАНОВКИ НА ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС ЗА ПАРТИЙНАТА ИНФОРМАЦИЯ И РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ТЯХНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ

Десетият конгрес на БКП набеляза комплекс от проблеми за по-нататъшното издигане научното равнище на партийно-организационната дейност. Определено беше и мястото и ролята на партийната информация. Подчертано бе, че научният характер на партийното ръководство не може да се издига, ако партийните органи не разполагат с навременна, обективна, комплексна и аналитична информация за процесите на вътрешнопартийния живот, за най-важните обществени явления. „Необходимо е — заяви др. Тодор Живков в своя доклад — да се усъвършенствува системата на партийната информация и да се изгради тя изцяло върху съвременна информационна база. Задачата е по-нататък да се подобрява партийната информация, бързо да се преодолеят съществуващите недостатъци в нея и тя по-пълно да се използва като важен инструмент за ръководство, като средство за възпитание и контрол".

Digitized by Google

Както се вижда, Десетият конгрес издига на преден план качествената страна на партийната информация.

По отношение **качеството** имаме известни успехи. Но има отделни комитети, които не третират в своите информации важни, основни проблеми на вътрешнопартийния живот, на общественото мнение и настроение на отделните слоеве от населението. В повечето случаи се изброяват проведените мероприятия, без да се анализират резултатите от тях и отражението им върху възпитанието на хората или върху подобряването на партийната или производствената работа. Често се изброяват трудности и слабости, без да се разкриват техните причини и да се правят предложения за премахването им.

Друг въпрос, който пречи на качеството на партийната информация, е недостатъчната подготовка на някои от кадрите, които работят в тази насока.

Все още не може да се осигури висококачествена информация от обществените организации за процесите, които се извършват в тях, за дейността им във връзка с възпитанието на масите. Да вземем за пример работата на профсъюзите по осъществяване решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП. Такава информация ОК на БКП може да получи само при поискване, а не периодически и постоянно. Една от причините за това е, че при обществените организации няма система за набиране на специфична информация, която, разбира се, не бива да повтаря и копира партийната.

Окръжният комитет на Партията в Ямбол полага усилия бързо да се преодолеят тези и някои други слабости и първите резултати са налице.

Десетият конгрес на БКП определи, че партийната информация трябва да се изгражда изцяло на **съвременна информационна база**. Да отговаря на равнището на науката и техниката, на ръста на развитието на икономиката, обществените отношения, културата, на сложността и усъвършенстването на партийната работа. Поради нарастване обема на информацията налага се тя бързо да се приема, обработва и внася в практиката, да се подобрява партийната работа.

Ямболският окръжен комитет въведе някои технически новости в набирането, обработването и използването на информацията. Комитетът разполага с магнетофон, свързан с телефона за приемане на съобщения и с телекс за приемане и предаване на бърза информация.

Сектор „Партийна информация" е снабден със съвременни шкафове, с диагонално-видимо подредени папки. В тях шифровано се отбелязва съдържанието. Това допринася твърде много за бърза справка и бързо предоставяне на материалите за ползване. За пристигналите материали се води картотека по фишовата система. Разпределението на материалите става по разработен (съвместно с отделите на комитета) класификатор за проблемите, разглеждани в партийните комитети и бюра.

Секторът разполага с две помещения. Едното служи за обработка, съхраняване и ползване на наличната информация.

От известно време въведохме машинна обработка на справки по някои въпроси от събранията на първичните партийни организации. Използваме районния изчислителен център при разработването на нивàта и потоците на партийната информация и при изготвянето на различни схеми във връзка с научната организация на работа. Освен това общоминният партиен комитет в Държавни мини „Устрем" е организирал експеримент за въвеждане на съвременна техника на информация. Въведена е система за контрол и проверка на решенията, на изпълнението на работническите предложения и дадените отговори, като се използват перфокарти.

Това обаче е почти всичко, което е направено за подобряване техническата база на партийната информация.

Десетият конгрес на БКП даде нови постановки и за насоките за бъдещото подобряване на партийната информация, за да може най-добре да служи за по-нататъшното издигане на научното равнище на партийната работа.

Digitized by Google

Първото изискване е тя да се използва като важен **инструмент за ръководство**.

За да се ръководи научно обществото, е необходимо все повече да се усъвършенстват стилът и методите на партийната работа. Става дума да се подобрява партийното ръководство на стопанския живот, културното строителство, идейно-политическото възпитание на масите, по-нататък да се развива вътрешнопартийният живот, да се издигне ръководната роля на първичните партийни организации и авангардната роля на комунистите.

В ежедневната партийна работа този въпрос придобива още по-конкретен характер — вниманието се насочва към изучаване на многообразните социални процеси в трудовия колектив. И това е напълно естествено, защото трудовият колектив е онова звено в обществото, което съдържа всички основни страни на обществения организъм като цяло — икономиката, социално-политическия и духовния живот... Тук е сформирана и действува първичната партийна организация като политическо ръководство. Ето защо именно в него комунистът, всеки труженик най-пълно и всестранно се изявява като творческа личност, получава обществено признание на своите способности и дава своя принос във всички области на живота.

В своята практика ОК на БКП в Ямбол насочва все повече усилията си да се издига ролята на **първичните партийни организации** като политически ръководства на трудовите колективи. Все по-задълбочено изучава техните предложения и препоръки, общественото мнение, политическата съзнателност на трудещите се, техните настроения, въпросите, които ги интересуват. Нашата партийна информация започва в първичните партийни организации именно от тези въпроси.

Допреди една година ние получавахме недостатъчно данни за състоянието и вътрешните процеси в партийните организации, за единството, дисциплината, демократизма, партийното ръководство на икономиката и на масовите организации, за работата с кадрите, за състоянието на партийната учебна година, лекционната пропаганда, разяснителната работа и други вътрешнопартийни въпроси. В информациите преобладаваха данни за стопанския живот. Те не служеха или почти не служеха за прогнозирането и планирането в партийната работа, за вземане на най-правилни решения.

Следваше да се подобри съдържанието преди всичко на периодичната партийна информация. Ние се заехме с нейната структура.

В началото организирахме опит за **регламентирана информация** в един градски и четири общински партийни комитета. Тя беше изградена на принципа на теста, с цел да може да се пригоди към машинна обработка. Експериментът обаче не даде желаните резултати. Отговорите „да“ или „не“ на съответните въпроси не можеха да задоволят необходимостта от аналитична информация за нарасналите потребности на заводските, общинските и градските комитети и особено на окръжния комитет на Партията. Тогава със съдействието на секретарите на комитетите подготвихме нов вариант на периодична партийна информация, като разработихме „примерна структура“. Тук съдържанието, определено с решението на Секретариата на ЦК на БКП и новите изисквания за аналитичност и комплексност, както и нейната функция като инструмент за партийно ръководство, намериха пълна изява. Към всеки раздел на структурата се дава неговото примерно съдържание. След като експериментът даде добри резултати, примерната структура беше въведена в целия окръг.

Поставената цел до голяма степен беше постигната. Главното от **вътрешнопартийната дейност на първичните партийни организации и партийните комитети** сега все повече **намира място в** периодичните пар-

Digitized by Google

тийни информации на значителна част от комитетите и бюрата. Основното тук е какви форми и средства използват те като политически ръководства на икономиката, на трудовия колектив, на обществения и културния живот, как осъществяват връзките на Партията с народните маси, как откликват на техните нужди, как използват набраните факти за планиране и по-далечно предвиждане на ръководството. Това засилва ролята на партийната информация като инструмент за ръководство.

Ние знаем също така за **нарушенията на партийния устав** и нормите на партиен живот още в техния зародиш. Това помага на ОК на БКП да взема бързи профилактични мерки, да предотвратява редица недостатъци.

Много **сигнали** в информациите послужиха да се организират и извършват комплексни проверки на работата на партийните комитети и организации, на предприятия и стопанства. Такава проверка неотдавна ОК на БКП извърши в ДП „Тютюнева промишленост" — Ямбол, където бяха разкрити сериозни недостатъци в партийната и стопанската работа, в стила и методите на ръководство и управление. На тази база бюрото на ОК на БКП взе съответни решения.

Да вземем друг въпрос от състоянието на вътрешнопартийния живот — **активността на комунистите**. От информациите до ОК на БКП и от проверките се установи, че някъде активността на комунистите е понижена. Тази констатация противоречи на уставните изисквания към партийния член и партийните кадри. Затова бюрото на ОК на БКП реши да се организира преглед под девиза „Партийният член — права, задължения, дела"! В продължение на една година на партийни събрания бе подложена на оценка и самооценка цялостната дейност на всеки партиен член. Прегледът приключи с окръжно съвещание. Резултатите бяха добри. В крайна сметка се повиши авангардната роля на комунистите, засили се тяхната активност в партийната организация и в производството. След въвеждането на примерната структура за пръв път пред ОК на БКП започнаха по-широко да се поставят и въпроси от партийното строителство. Ние внимателно ги проучихме и взехме необходимите организационни мерки.

Години наред в комитета пристигаха сигнали за сериозни недостатъци по редица важни, жизнени въпроси от социално-битов характер. Някои от тях се решаваха частично и оперативно. Но ОК на БКП счете, че по тези въпроси е необходимо да се направят задълбочени и всестранни проучвания, на базата на които да се разработят дългосрочни прогнози, концепции и програми. Такива документи бяха приети от пленума на ОК на БКП по водоснабдяването, електроизграждането, топлофикацията, жилищното строителство, детските заведения, транспортната схема и др. С тях бе запознато цялото население. И сега се поставят въпроси от подобен характер, но те получават обосновани отговори.

Бюрото на ОК на БКП прие концепция за социално-икономическото развитие на окръга за периода 1976—1990 година. Тя също представлява важен отклик на множеството въпроси, които интересуват населението.

Друг важен елемент на информацията като инструмент за ръководство са **данните**, които се набират **за кадрите** — как изпълняват своите задачи, как усвояват и прилагат ленинския стил на работа и ръководство, как се учат и повишават образованието и квалификацията си, как се развиват като политически дейци. Освен системата за кадрова информация, която се използва при подбора, разпределението и обучението на кадрите, в комплексните и другите проверки, в периодичната и друга информация се набират данни главно за техния стил

Digitized by Google

и метод на работа, за тяхната подготовка, развитие и квалификация, за отговорността и дисциплината им при изпълнение на задачите. Новите изисквания към кадрите, предявени на Майския, Юлския и Септемврийския пленум на ЦК на БКП и на Десетия конгрес, сега са главен обект на информацията за тях.

Партийната информация служи като истински инструмент за политическо ръководство на народните маси, на трудовите колективи конкретно, като подпомага широката организаторска и идейно-политическа работа сред тях, повишава комунистическото им съзнание. Тя ни запознава с отношението на трудещите се към важни вътрешни и международни събития, към партийни и правителствени документи. Освен това отдел „Пропаганда и агитация" също набира данни за общественото мнение и настроение и организира идейно-политическата работа съобразно конкретните нужди.

За да изпълни функцията си на инструмент за ръководство, партийната информация трябва да отговаря на известни **условия**. Десетият конгрес посочи, че тя трябва да бъде **навременна, обективна, комплексна и аналитична.** Най-същественото, новото сега е в комплексния характер и аналитичността на информацията.

Тези две нейни съществени качества ние постигаме до голяма степен посредством примерната структура на партийната информация. Заедно с това търсим нови форми, които да отразят още по-дълбоко недостатъците в работата или още по-пълно да разкрият положителния партиен или производствен опит. Наскоро въведохме **информационни листи,** които всеки инструктор на отдел „Организационен" попълва и предава в сектор „Партийна информация", като се завърне от командировка. В тези информационни листи има преди всичко задълбочен анализ и комплексно отразяване на редица въпроси — трудности, недостатъци, положителен опит — които инструкторите откриват в комитетите и организациите. Предстои ни да подобрим съдържанието, след което ще ги въведем сред работниците на целия окръжен комитет.

Друга функция, която Десетият конгрес на БКП определи на партийната информация в съвременния етап, е тя по-пълно да се използва като **средство за контрол**.

И формите, и съдържанието на информацията имат като основна задача да проконтролират различните страни на партийната работа всред трудовите колективи, тяхната политическа дейност и зрелост.

В периодичната информация се отчита състоянието на вътрешнопартийния живот. Това фактически е контрол как се спазват ленинските принципи и норми на партиен живот.

Справките по някои въпроси от събранията на първичните партийни организации ни дават богати данни. По такъв начин се проверява редовността на събранията, дисциплината и активността на комунистите, методите на подготовката им, на проекторешенията, тематиката. Контролира се доколко усилията на изборните партийни органи са насочени към подобряване работата на първичните партийни организации, доколко техните членове подпомагат подготовката и присъствуват на събранията.

Непрекъснат контрол се извършва също така и за изпълнението на решенията на ОК и ЦК на БКП. В ОК на БКП е приета и действува **система,** която дава пълни данни за взетите решения и как те се изпълняват. За всяко решение се попълва фиш с контролни (междинни) и крайни срокове. Проверките в определените срокове показват как върви процесът на изпълнението какви са трудностите, вземат ли се мерки и осигурява ли се реализацията на задачата. Изпълнените решения секретарите на ОК на БКП снемат от отчет, а за онези, които не са доведени докрай, се търси отговорност от изпълнителите. Се-

Digitized by Google

га случаите на неизпълнение стават все по-незначителни и доколкото съществуват, са главно по обективни причини.

Според тази система на специален човек е възложено всеки месец да дава справка до секретарите кои решения са изпълнени и кои не са. Друга справка показва какви решения следва да се изпълнят през следващия месец.

Подобни системи се използват в градските, заводските и общинските комитети. Партийните бюра водят дневници за цялостната работа на първичните партийни организации. Те регистрират решенията и следят как се изпълняват.

Контрол чрез информацията се упражнява и с действуващата при нас информационно-търсеща система посредством правилната обработка на протоколите от заседанията и събранията, от материалите, обсъдени в тях, от информациите пред изборните органи и на изборните органи пред комунистите.

Отговорите на зададените въпроси и реализацията на предложенията на трудещите се също изразяват контролната функция на информацията. Срещите на трудовите колективи и населението с ръководни дейци имат характер на проверка. От една страна, ръководителите се запознават с изпълнението на задачите, а от друга — те се отчитат за изпълнение на дадени поръчения от хората. По този начин се дава и гласност както на въпросите, които ги вълнуват, така и на техните отговори.

В някои комитети и първични партийни организации обаче информацията не се използва правилно като средство за контрол. Причините за това се крият преди всичко в недооценката на този вид партийна дейност. Това се дължи главно на недостатъчната подготовка и образование на секретарите в тези комитети и организации.

Третата функция, която Десетият конгрес на БКП определи на информацията, е тя да служи като **средство за възпитание.**

Възпитателната функция се проявява във всички фази на информационния процес — от набирането на фактите до вземането на решения и тяхното изпълнение.

Преди всичко информацията допринася да се повиши отговорността на изборните партийни органи. Изискванията за навременност, обективност, комплексност и аналитичност все повече формира високи изисквания към комунистите, ангажирани в набирането и обработването на данните. Високи изисквания се формират в изборните партийни звена най-правилно да бъде информиран висшестоящият партиен орган, по-добре да бъде организирано решаването на поставените въпроси. Окръжният и градският комитет на БКП в Ямбол периодично урежда срещи на най-отговорни другари от окръга и града със секретарите на партийните комитети и първичните партийни организации. На тях те отговарят на най-важните въпроси, поставени от населението.

Партийната информация изпълнява своята възпитателна роля особено добре и посредством едно от най-важните свои задължения — да „улови" **новото,** като издири и предаде **положителния опит** в първичните партийни организации, челния опит и инициативи в производствената работа. Този въпрос е още по-важен сега, след забележителните решения на Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Ценен принос в това отношение има партийната информация във връзка с почина, възникнал в нашия окръг — „Специалистът — барометър на производството".

Редица положителни инициативи на градските и общинските комитети и първичните партийни органи ации са били обект на партийните информации, след което са се поемали от ОК на БКП, били са проучвани и разпространявани в целия окръг да всеки инициатива-

Digitized by Google

та на първичната партийна организация при химическия комбинат „Д. Димов“ да организира съвместни партийно-комсомолски събрания или пък събранията по критичния анализ на стопанската дейност, които изникнаха като инициатива в първичната партийна организация в Ген. Тошево. Техният опит сега успешно се прилага в целия окръг.

Внимателно изучаваме и организирания в Тополовградския аграрно-промишлен комплекс експеримент за партийно ръководство на комплекса направо от градския комитет.

Голяма роля за изучаване и разпространяване на положителния партиен опит играе кабинетът по партийно-организационните въпроси, който в Ямболския окръжен комитет работи повече от година.

Същевременно процесите на набиране информация по определени проблеми на трудовия колектив, отговорите и разясняването на интересуващите неговите членове въпроси действува възпитателно върху тях. Чрез различни социологически и други социални изследвания трудещите се изразяват своето мнение по множество събития или проблеми. Това повишава тяхното самочувствие, издига ги като активни творци в изграждането на развито социалистическо общество в нашата страна.

Разбира се, ние все още сме длъжници на тази важна функция на информацията, на нейната възпитателна роля. Това се отнася особено за използването ѝ задълбочено да разкриваме собствените слабости и недостатъци, да развиваме самокритичността, а също така и да откриваме, изучаваме и внедряваме челния опит.

Искаме да поставим още някои въпроси, решаването на които считаме, че ще допринесе твърде много за усъвършенстуването на партийната информация в светлината на решенията на Десетия конгрес на БКП.

Въпросът с кадрите в градските комитети и особено в някои от градовете с голям брой първични партийни организации не е решен добре. Тук работят другари на обществени начала, пенсионери, които трудно могат да се справят с новите изисквания и задачи, поставени от Десетия конгрес пред партийната информация.

Необходимо е да се издаде преводна и оригинална литература по теория и практика на партийната информация и се предприемат системни мерки, за да се проучва опитът на КПСС и други братски партии.

Ние не се задоволяваме с направеното в областта на партийната информация в окръга. Нашето внимание е насочено към решаване на следните въпроси:

Да се подобри полезното действие на установената система за посещения на отговорните дейци в трудовите колективи и сред населението. Сега разработваме форми за най-пълно информиране на окръжния комитет за резултатите от посещенията на даден ръководител — как е помогнал да се преодолеят трудностите, с какво е способствувал по-успешно да се решават благоустройствени, битови и други въпроси, интересуващи хората.

Предвиждаме да внесем подобрения в работата на партийните групи в две насоки — първо като първоизточник на партийна информация (при сега установената система значителна част от тях, като организирано партийно звено, остават вън от тази партийна работа); второ — като организираме получаване на системна информация за дейността на партийните групи съгласно инструкцията за тяхното изграждане и функции. Това още повече ще обогати нашата информация и ще спомогне за повишаване ролята на партийните групи в производствената единица.

Ще подобряваме съществуващата система и ще осигурим по-тясна връзка на отделите в ОК на БКП по набирането и използването на партийната информация.

Digitized by Google

ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА В АГРАРНО-ПРОМИШЛЕНИТЕ КОМПЛЕКСИ

ИВАН ЖЕЛЕВ
секретар на окръжния комитет на БКП — Толбухин

Известно е, че динамичните промени, които стават в нашето общество, изискват постоянно да се изменя и усъвършенствува структурата на Партията, да се развиват функциите на партийните органи и организации и формите на тяхната работа. Това е задължителна предпоставка за ефикасно партийно ръководство, произтичаща от ленинските организационни принципи за изграждането на Партията. Тази обективна необходимост особено ярко пролича след Септемврийския и Априлския пленум на Централния комитет на БКП от 1970 г. Тези пленуми начертаха едно революционно изменение в развитието на материално-техническата база и в производствените отношения на село.

Създадоха се нови стопански организации по-специално на село, призвани да осъществят политиката на Партията за концентрация и специализация на производството и за внедряване на нови промишлени технологии и методи на неговата организация. Налагаше се със същата динамичност да се променят както партийната структура, така и формите и методите на работа. Без такова умение бързо да отговаря на изискванията на живота Партията не може да играе пълноценно своята ръководна роля.

Обществените изменения, начертани от тези пленуми, не станаха и няма да станат изведнъж. Те ще се извършват е по-продължителен период от време. Оттук и сложността на задачата да намерим такава структура и форми на работа, които да са гъвкави и да се усъвършенствуват съобразно измененията в живота. Същевременно необходимо е да се търсят и експериментират цялостна структура и форми, които да са съобразени с бъдещите тенденции на развитието. Централният комитет на Партията с решението на Секретариата на ЦК от 5 септември 1970 г. даде отговор на назрелите проблеми в партийно-организационната работа след изграждането на аграрно-промишлените комплекси.

Поради напредналата специализация на Толбухински окръг в областта на зърнопроизводството и възможностите за по-бърза концентрация, съгласно решението на Секретариата на Централния комитет, на нашата окръжна партийна организация беше възложено да експериментира нова структура, като се изградят в **целия окръг районни комитети и се запазят общинските партийни комитети.**

Какво показва двегодишният експеримент?

Схематично структурата на окръжната партийна организация сега има следния вид:

— окръжен комитет;
— градски и районни комитети;

Digitized by Google

— общински, общостопански, общоселски и заводски комитети;
— първични партийни организации.

Нови звена са градските и районните, както и общостопанските партийни комитети при градските трудово-кооперативни земеделски стопанства, каквито дотогава нямаше в нашия окръг. При новите условия настъпиха сериозни изменения във функциите на повечето органи, включително и на окръжния комитет на БКП, в техните взаимоотношения и задачи.

Какви са тези изменения и особености?

ОКРЪЖНИЯТ КОМИТЕТ

Разбира се, той в основни линии запазва своята структура, състав и функции. Разработва основните проблеми на окръга и по-специално насочва развитието на аграрно-промишлените комплекси. При новите условия той обаче не ръководи **пряко** общинските партийни комитети, а районните и градските комитети на Партията. Същевременно, както и досега, поддържа близка връзка и оказва помощ на всички звена, на общинските комитети и на първичните партийни организации.

РАЙОННИТЕ И ГРАДСКИТЕ КОМИТЕТИ

Въпреки различното си название по същество това са еднакви по характер и задачи нови партийни органи.

Още при обсъждането как да изглежда партийната структура в окръга нас ни занимаваше въпросът за съдбата на градските комитети. Тогава, а и сега едни кадри изразяваха мнение градските комитети да осъществяват партийно ръководство само на територията на града и да са под прякото ръководство на новоизградените районни партийни комитети. Други предлагаха двата органа да се изградят паралелно и да се поставят на подчинение на окръжния комитет. Трети смятаха, че е по-правилно те да се преустроят в районни звена.

Бюрото на окръжния комитет на БКП с близката и конкретна помощ на отдел „Организационен" на ЦК на БКП внимателно прецени плюсовете и минусите на тези предложения и реши да се приеме последното предложение.

Градските комитети на Партията при предишната структура осъществяваха ръководство на територията на града, включително и на кооперативните стопанства в тях. **Сега те ръководят цялостната дейност на територията на аграрно-промишлените комплекси посредством общинските партийни комитети,** а ТКЗС в градовете — чрез новоизградените при реорганизацията общостопански партийни комитети. Следователно те не са старите комитети, на които са придадени допълнителни ръководни функции, а нови партийни органи, в чийто състав са избрани представители на целия район. **Те са районни органи.** Специфичното за градските комитети за разлика от районните е, че ръководят политически, както и досега, цялостния живот в града и имат непосредствена връзка с първичните партийни организации от промишлеността, строителството, транспорта, търговията, учрежденията, кварталите и др.

Кои бяха нашите съображения за такова решение?

Първо — като изключим гр. Толбухин, останалите пет града в окръга са малки, предимно със селскостопански характер и слабо развита промишленост. Те са естествени притегателни микроцентрове за населението в целия район. Изграждането на един орган позволява да се

Digitized by Google

провежда единна политика за неговото комплексно развитие. В противен случай биха се разпокъсали силите, биха се проявили тенденции на неоправдано разпокъсване на производствените мощности и връзки на територията на целия район.

Второ — създаването на междинен или друг паралелен орган ще се отрази отрицателно и върху ясното и точно определяне функциите и компетенциите на тези органи при решаването на градските проблеми, което неминуемо ще се отрази в отношенията между кадрите, работещи в тях, върху рационалното им използване и ефективността от техния труд.

Трето — не е без значение фактът, че в градовете в една или друга степен са съсредоточени кадри с по-голяма подготовка и дългогодишен опит. Както практиката вече потвърди, те оказаха голяма помощ за утвърждаването на аграрно-промишлените комплекси като нови стопански единици, за извършването с по-бързи темпове на започнатия процес на концентрация и специализация и привеждането на селското стопанство на промишлени основи.

Четвърто — ако се създаде друг орган, ще се увеличат междинните звена, а оттук ще се удължи пътят и времето за изпълнението на задачите, които Партията решава. Би се влошила връзката с низовите звена — първичните партийни организации, което ще се отрази отрицателно на конкретността в партийното ръководство. Създаването на единен партиен орган в лицето на градския комитет, според нас, е по-близко звено до оня бъдещ орган, който ще се наложи в условията на пълното утвърждаване на аграрно-промишлените комплекси. Следователно в известен смисъл те са експеримент на бъдещия районен комитет.

Районните комитети осъществяват партийно ръководство на обществено-политическия и икономическия живот на територията на АПК. Специфичното за тях е, че в областта на икономиката те ръководят предимно селското стопанство, тъй като на тяхна територия промишленост или няма, или ако има, тя е съвсем незначителна. Така че по функции и съдържание на работа освен вече посочените някои особености други различия между градските и районните комитети няма. Някои кадри предлагат градските комитети да се наричат районни комитети. Може би те имат известно основание, но ние смятаме, че това не е най-важното. Основното е да изпълним с ново съдържание и дейност тези партийни органи, така че те да се утвърдят в живота.

Как можем да характеризираме нашите районни комитети на Партията? Това са териториални партийни органи, съответствуващи на установяващите се и укрепващи нови стопански организации в лицето на АПК. Тяхната най-важна задача е да ръководят политически осъществяването на поставените от Партията задачи в областта на развитието на селското стопанство и да решават комплексно набелязаните социални изменения с програмата, приета от Десетия конгрес за изграждане на развито социалистическо общество на село. Да ръководят целия политически и духовен живот на съответната територия.

При сегашните условия на окръга те като че ли са получили част от функциите и задачите на окръжния комитет на Партията. В бъдеще те ще се развиват и утвърждават все повече като органи, които непосредствено ръководят и първичните партийни организации. Следователно те съчетават едновременно ръководните функции с непосредствената организаторско-изпълнителска и политическа дейност сред първичните партийни организации, комунистите и населението в района. Засега това става главно чрез общинските партийни комитети. Но в градските комитети, що се отнася до дейността в града и в останалите отрасли, освен селското стопанство, тази тенденция е вече ясно

Digitized by Google

изразена и перспективата е тя да се засилва и да стане господстваща, когато АПК се изградят напълно като единна стопанска организация и ТКЗС престанат да съществуват.

Разбира се, и тогава те ще се различават от предишните околийски комитети. Те ще работят при съвсем нови икономически и политически условия, ще имат други форми и методи на работа. Естествено е тяхното място, роля, функции и авторитет да бъдат по-големи, отколкото на общинските партийни комитети.

ОБЩИНСКИТЕ И ОБЩОСЕЛСКИТЕ КОМИТЕТИ

При реорганизацията задълбочено мислихме за тяхната съдба. Изказаха се отделни съображения за ликвидирането им още в началния етап. Но преобладаваше и надделя становището, че докато концентрацията и специализацията още не са напълно завършени, докато е запазена стопанската и юридическата самостоятелност на ТКЗС, тези партийни органи имат определено място и роля.

Това са действени политически органи, които осъществяват близко и ефикасно партийно ръководство на икономиката и на цялостния живот в общината. Те са натрупали опит, имат авторитет и са се утвърдили в условията след втората концентрация на селското стопанство. Без тях не би могло да се осъществи широка политическа и организаторска работа за мобилизиране на населението за изпълнение на партийните решения, биха се отслабили връзките на Партията с масите. Двегодишният опит показва основателността на тези наши разсъждения. Тяхното ликвидиране можеше да създаде допълнителни трудности на градските и районните комитети, на окръжния комитет при решаване проблемите на концентрацията в рамките на ТКЗС на въпросите от комунално-битов характер, търговията, образованието и др. Освен това в общините наред с ТКЗС действуват определени ръководни органи, определена система от управленчески звена и без общинските комитети би се затруднило партийното ръководство и контрол върху тях.

Сега вече и нашата практика повдигна въпроса какъв партиен орган да се изгради в селищата, в които има повече първични партийни организации? Най-подходяща форма очевидно ще бъде **общоселският партиен комитет,** така както е предвиден в чл. 49 от Устава на БКП, изграден главно на обществени начала за селищата, където има три и повече първични партийни организации. Той да осъществява политическо ръководство на обществените сфери в рамките на отделните селища, да ръководи първичните партийни организации, свързани с тези сфери — в училища, съвети, търговия, териториални и други. Освен това по общоселските въпроси да координира усилията на всички организации и комунисти в селищата. На общоселските комитети следва да се възложи да свикват всички комунисти на сборни събрания, да провеждат заседания на актива и секретарите било самостоятелно, било съгласувано с районния комитет при решаване на такива въпроси.

На тази мисъл ни навежда и следният факт. През 1971 година бе прекратена юридическата самостоятелност на ТКЗС — Безмер и на тази основа бе ликвидиран и общинският партиен комитет. Ръководството в района на общината се пое пряко от ГК на БКП — Тервел. Опитът обаче показа редица трудности в осъществяването на единно политическо ръководство на територията на с. Безмер, където има пет първични партийни организации. Ето защо през миналата есен с решение на бюрото на ГК на БКП — Тервел съгласувано с окръжния комитет на БКП се учреди **общоселски партиен комитет,** чиято дейност ще следим отблизо и ще използваме натрупания опит в бъдещата си дейност по усъвършенстване на партийната структура.

Digitized by Google

ИЗМЕНЕНИЯ В ПЪРВИЧНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Извършващата се концентрация и специализация в селското стопанство предизвиква съответни структурни изменения и в низовите стопански звена. При новите условия бригадите за промишлено производство се утвърдиха като основни производствени единици в растениевъдството, които обхващат голяма територия и извършват сложна дейност. В тях е съсредоточена обработваемата земя на досегашните няколко бригади, а в някои случаи и на цялото ТКЗС. Тук е събрана техниката, която досега беше по бригадите в различните села. Ето защо тези новоизградени единици коренно се различават от съществуващите преди това бригади за комплексна механизация. Това наложи успоредно с уедряването на бригадите за промишлено производство да проведем задълбочен разговор за партийно-политическата работа в тях. След проучване на този въпрос бюрото на окръжния комитет на БКП през февруари 1970 година утвърди в новоизградените бригади да се създадат първични партийни организации. Тъй като те обхващат комунисти от три до пет и повече населени места, предвиждахме, че ще изникнат редица трудности. Преди всичко отчисляването на комунистите механизатори ще се отрази неблагоприятно върху дееспособността на организациите, в които досега са членували, защото това е в повечето случаи най-активното партийно ядро. На второ място ще се създадат затруднения при организацията и провеждането на партийните събрания, тъй като комунистите живеят в различни населени места.

Изминалият близо тригодишен период показа, че нашето решение е правилно. Животът практически потвърди неговата жизненост и сила.

Наистина в известна степен се намалиха организациите и тяхната дейност в отделните селища. На практика се стесни кръгът от проблемите, с които се занимаваха преди първичните организации, изградени на териториален принцип и в смесените бригади. Сега комунистите от тези организации почти не участвуват при обсъждането на проблемите за приложението на промишлените технологии в селското стопанство. А пък механизаторите в известна степен са откъснати от проблемите на отделните села. Същевременно тези минуси се компенсират многократно с издигането на партийното ръководство в решаващите участъци на производството — бригадите за промишлено производство. То е много по-конкретно. Създадени са условия да се обсъждат и решават с участието на всички комунисти главните проблеми на бригадите, засили се тяхната активност, роля и значение. Повиши се авангардната роля на комунистите. По-пълно се проявява и разгръща вътрешнопартийната демокрация, значително по-добре се постави работата с поръченията и контрола за изпълнението на партийните решения.

Сериозни изменения настъпиха в политическата работа с механизаторите, т. е. сред тези, от които зависят резултатите в зърнопроизводството. А що се отнася до очакваната трудност при провеждането на събранията, тя бе лесно отстранена с решаването на въпроса за транспорта на механизаторите.

В предишните сборни организации дейността на тези решаващи производствени звена оставаше често в сянка. А и комунистите механизатори не винаги можеха да присъствуват на събранията поради характера на своята дейност. Сега вече тяхното участие в живота на първичните партийни организации е значително по-голямо.

Както се вижда, при низовите звена новото е засилването на производствения принцип в изграждането на ППО. Така че в нашата структура стремежът е бил да прилагаме правилно териториално-производствения принцип.

Digitized by Google

При определяне на структурата един от важните принципи е да бъде тя максимално проста, без излишни междинни звена, но достатъчна, за да функционира ефикасно. Сега нашата структура е все още по-сложна, с повече звена, но те са необходими при съществуващите условия, когато все още е ниска степента на концентрацията и специализацията на селскостопанското производство и е запазена юридическата самостоятелност на ТКЗС. В бъдеще се очертава да останат в района две основни звена — ППО и районните комитети и само в по-големите селища — общоселски комитети. Но при всички случаи ще има пряка връзка — районен комитет — първична партийна организация.

ИЗМЕНЕНИЯ В ДЕЙНОСТТА НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИ

Новата партийна структура сама за себе си не би довела до положителни изменения, ако не полагаме грижи за подобряване стила и методите на работа на градските, районните и общинските комитети. За това окръжният комитет предприе редица мерки за определяне функциите и засилване компетентността на тези органи, за повишаване на тяхната инициатива и отговорност за осъществяване на по-близко ръководство върху дейността на първичните партийни организации. Нашата цел беше всяко звено най-вярно и точно да намери своето място и с успех да решава предоставените му задачи. Това наложи съответни изменения във връзките между окръжния, градските, районните и общинските комитети.

Сега общинските и заводските партийни комитети се ръководят от градските и районните комитети. Към тяхната номенклатура се включиха секретарите на ОПК, председателите на ТКЗС, на селсъветите и всички главни специалисти на АПК. Разбира се, окръжният комитет си запази правото да утвърждава решенията им при освобождаването и издигането на тези кадри. С това дадохме възможност не само да се повиши партийният контрол, но и чувството на отговорност и се издигне авторитетът на тези нови органи. На тях изключително беше предоставено и обучението на партийния актив. По този начин целим да засилим още повече оперативно-изпълнителската роля на градските и районните комитети, да подчертаем, че те са основните звена, които носят отговорност по всички проблеми на своята територия. Традиция става ежемесечно ОПК да се отчитат пред градските и районните комитети за изпълнение на поставените задачи. Такъв пълен отчет и анализ при старата структура не можеше да се осъществи, тъй като изслушването на повече от 50 секретари беше практически невъзможно.

Същевременно, за да заострим вниманието към по-важните и основни проблеми и да поддържаме непосредствена връзка с общинските комитети, няколко пъти в годината провеждаме окръжни съвещания по основни въпроси на цялостната обществено-политическа и стопанска дейност в окръга с участието на техни представители и с ръководствата на масовите организации и други органи.

Нашият опит показва, че чрез градските и районните комитети партийното ръководство стана по-непосредствено, доближи се по-плътно до низовите звена, засили се политическата работа и с това нарасна ентусиазмът, активността и творчеството на трудещите се при обсъждане и изпълнение на задачите. Съществуват по-благоприятни условия за засилване контрола и проверката на място, а с това и на партийната отговорност и дисциплина. Използват се разнообразни форми за привличане на по-широк кръг от активисти и трудещи се при обсъждане на основните въпроси, засягащи развитието на комплекса.

Digitized by Google

На свои пленуми почти всички градски и районни комитети разработиха съгласувано с окръжния комитет на БКП редица въпроси от перспективното развитие на икономиката и някои други въпроси от комплексното развитие на районите. Осъществяват конкретно ръководство по разработването на плановете за социално-икономическото развитие на районите. Най-положителният резултат е, че при разработването на плановете се привличат почти целите колективи на стопанствата, бригадите и фермите. На заседания на бюрата или на пленумите са поставени на обсъждане въпросите за състоянието на трудовата, технологичната и плановата дисциплина, за разкриване на допълнителни промишлени дейности в селата с оглед ангажирането на освобождаващата се от селското стопанство работна ръка, за по-нататъшната концентрация и специализация на производството в растениевъдството и животновъдството, състоянието на промишлеността в градовете и перспективите за развитието ѝ през шестата петилетка, работата с механизаторите и утвърждаването им като основна фигура в прилагането на промишлените технологии.

Макар и тези въпроси да не изчерпват напълно цялостната дейност на партийните комитети по ръководството на икономиката, те са достатъчни да се направи изводът, че се прави сериозен опит **да се съчетава разработването на перспективните въпроси с изпълнението на текущите задачи**. Преди всичко още от създаването им градските и районните комитети правилно насочиха вниманието на управителните съвети на АПК към практическото осъществяване и задълбочаване на концентрацията в рамките на ТКЗС и извън тях. Какво имаме предвид?

В областта на растениевъдството, специализирано в зърнено направление, последва **уедряване на бригадите за промишлено производство.**

От 236 през 1969 г. със среден размер 10 600 дка обработваема земя те станаха през миналата година 72 с 41 600 дка. Успоредно с това през последните две години се извършиха структурни изменения на посевните площи и териториално разместване на отделните култури, в резултат на което се обособиха **големи масиви** с пшеница, царевица, слънчоглед и други. Пшеницата през 1970 г. е отглеждана върху 922 парцели със среден размер 1430 дка. Сега тя е съсредоточена върху 67 масиви със среден размер 13 900 дка, с тенденция в края на петилетката масивите да бъдат 34 със среден размер 35 000 дка. Такова е положението и при останалите култури, като размерите на масивите се съобразяват с изискванията на всяка култура поотделно. Или с оформянето на масивите в растениевъдството се изграждат образно казано производствени цехове по подобие на тези в промишлеността. Всичко това създава условия за по-добрата организация на производствените процеси, за най-рационалното използване на техниката, обслужването ѝ и осъществяването на подействен и компетентен контрол за изпълнение на задачите. Сега с увереност можем да кажем, че значително се намалява относителният дял на човешкия труд при производството на единица продукция. Например при пшеницата разходът на жив труд от 68 ч/мин. през 1971 г. за 100 кг зърно намалява на 44 ч/мин. през м. г. Такава е тенденцията и при слънчогледа и царевицата. За това в голяма степен допринася стриктното изпълнение на задължителните мероприятия в растениевъдството, разработени от окръжния народен съвет. Вземат се мерки за по-правилно използване на работната сила през отделните сезони на годината. Освобождаващата се работна ръка от селското стопанство се насочва към новосъздаващите се промишлени дейности в централните селища на окръга.

През последната година се извърши разностранна практическа дейност за по-нататъшното задълбочаване на концентрацията и специализацията на животновъдството. В програмата на окръжния комитет на Партията се предвижда в кооперативните стопанства да се групират продуктивните стада, в АПК — младият разплоден материал и в рамките на окръга — угоителните комплекси за свине, телета и птици.

Така например, докато през 1971 г. юниците и телетата се отглеждаха в 87 ферми, в резултат на извършените преустройства на съществуващите сгради и разместване на животните в рамките на АПК те са съсредоточени в девет ферми; телетата за угояване от 66 ферми — в две; кокошките носачки от 52 ферми през 1971 г. в края на тази година ще се съсредоточат в пет. Такава концентрация се извършва и за останалите подотрасли.

Digitized by Google

Ежемесечният икономически анализ постепенно става стил в работата на партийните комитети, което в голяма степен помага за бързото отстраняване на недостатъците не само в изпълнение на плановете по обемните показатели, но и по качествените, на които се отделя изключително голямо внимание. В това отношение особено полезни са инициативите в АПК — Толбухин—изток, Тервел и други, където по тримесечия специално натоварени комисии правят проверки на отделните стопанства и запознават с техните констатации партийния и стопанския актив.

ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА НИЗОВИТЕ ЗВЕНА

Положителна страна в досегашната дейност на новите партийни органи е стремежът чрез усъвършенствуване на стила и методите на работа да се повишава ролята и отговорността на общинските партийни комитети, първичните партийни организации и партийните групи. При преминаването към новата партийна структура имаше опасения да не би със създаването на районните комитети да се намалят грижите към първичните партийни организации или да се изпразни от съдържание и принизи ролята на общинските партийни комитети. Сега, след двегодишното функциониране на районните комитети, се вижда, че тези опасения не се оправдаха. Почти напълно се запазиха функциите на общинските комитети. Няколко фактора съдействуваха да се издигне ролята и активността на първичните партийни организации. Засили се ръководството им от страна на ОПК, които сега могат да отделят повече внимание и сили за непосредствената практическа помощ на тях.

Особени грижи се полагат за издигане ролята и отговорността на организациите в бригадите за промишлено производство, за тяхното превръщане в дейни политически ръководства.

Повечето от тях проявяват голямо творчество и инициатива при решаване проблемите на промишлените технологии. Партийната организация в с. Гурково направи пълен анализ за използването на наличната селскостопанска техника и необходимостта от доставката на нови машини и направи обосновано предложение пред управителния съвет на ТКЗС и АПК.

Партийните ръководства в бригадите добре прецениха, че за правилното решаване проблемните задачи ще допринесат по-големите грижи за човека. Те застанаха начело в изграждането на бригадните станове, в резултат на което сега механизаторите в окръга разполагат с асфалтирани площадки, навеси за ремонт на машините и инвентара, бензиностанции, мивки, клубове, бани, битови сгради и други, които дават своето отражение върху настроението и самочувствието на механизаторите, а оттук и постигането на по-високи производствени резултати в бригадите.

Разбира се, всичко това не дойде от само себе си. Окръжният комитет, градските, районните и общинските партийни комитети своевременно оцениха специфичното в работата на тези организации, заведоха ги на близък отчет, оказват им по-конкретна помощ.

Градските и районните комитети в своята практическа дейност, без да изместват общинските партийни комитети, провеждат повече и по-интересни инициативи за утвърждаването на първичните организации като политически органи.

Внимание заслужава инициативата на градския комитет на БКП в Тервел, където освен постоянната грижа за тях е определен и ден за работа в първичните партийни организации. В този ден не се провеждат други мероприятия. Членовете и апаратът на градския комитет се разпределят по първични партийни организации.

Digitized by Google

прави се необходимият инструктаж и на място се проверява изпълнението на задачите и се оказва необходимата помощ. По този начин едновременно се проверяват и се помага на 25—30 първични организации.

Тази форма на работа дава възможност за пряка връзка с партийните организации и отделните комунисти, за набиране на непосредствена информация, добиване на по-цялостна представа за мнението и настроението на трудещите се, за конкретното състояние на партийната работа и за оказване непосредствено съдействие за издигане нейното равнище. Става възможно по-отблизо и конкретно да се възпитават и контролират кадрите в тяхната ежедневна работа.

Градският комитет на БКП в Каварна извърши проверка на всички първични организации по издигане равнището на партийното събрание, за състоянието на работата на партийните групи, за даването и отчитането на партийните поръчения, за изпълнението на препоръките и критичните бележки, направени на отчетно-изборните събрания, за резултатите от водения разговор за приноса на комунистите по изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес, за организирането и воденето на социалистическото съревнование и други.

Окръжният комитет на Партията възложи на градския комитет в Шабла да разработи система за проверка на изпълнение на партийните решения, а на РК — Толбухин—изток и ГК на БКП — Балчик да разработят мерки за издигане ролята на партийните комитети и ППО като органи на политическо ръководство. Техният опит ние ще обобщим и разпространим.

Партийната структура, която с успех се утвърждава в живота, оказва положително въздействие и за подобряване социалния и качествения състав на окръжната партийна организация. Партийните комитети извършиха проверка и направиха конкретен анализ на партийните ядра в секторите на производството (бригади, звена, ферми, участъци, групи и др.). На тази основа се набелязаха мероприятия за работата им през следващите две-три години. В тях се предвижда приемането на нови комунисти да става в ония сектори и звена, където е необходимо да се засили партийното ядро.

Подобрена е и идеологическата работа. По-добре се обединяват и използват силите на идеологическите кадри от района за извършване на политическа работа сред трудещите се, за тяхното мобилизиране за изпълнението на текущите задачи. Положително въздействие за това оказва създаването на районните съвети за изкуство и култура, които по-добре координират дейността на наличните кадри и помагат за рационалното използване на материалната база. По-системно и задълбочено се изучава политическата обстановка и настроение на различните слоеве на населението. Пет от всичко девет градски и районни партийни комитети на пленуми разглеждаха работата по изучаването и формирането на общественото мнение и настроение на трудещите се. Районният комитет — Толбухин—запад например проведе редица проучвания сред различните слоеве от населението, като използва разнообразни методи.

На по-добра основа се постави обсъждането на ефективността от извършената идеологическа и масово-политическа работа, като по-тясно се свързва със задачите, поставени от др. Тодор Живков пред пернишките първенци и орденоносци. Осъществява се действен партиен контрол по създаването на съвременна училищна база и за преустройството на образователното дело.

В работата на ГК и РК се полагат много грижи за по-широко внедряване на новите социалистически и граждански ритуали. Провежда се по-системна и по-широка масово-политическа работа сред трудещите се.

Ето и някои резултати. За деветмесечието на тази година анализът на данните показва добри резултати за някои райони и общини. Така например в гр. Тервел 94 на сто от новородените деца са именувани в ритуалната зала, в Балчик — 91 на

Digitized by Google

сто. Значително по-добри са резултатите по сключването на граждански бракове по новите ритуали. За деветмесечието в общините Д. Ганево и Росица са погребани по новите ритуали 100 на сто, в Шабла и Каварна — 93 на сто, Сенокос — 93 на сто, Орляк, Ваклино и Безмер — 90 на сто.

* * *

Посочвайки тези положителни страни в работата на градските и районните комитети, далеч сме от мисълта да отричаме съществуването на не малко слабости. Не е тайна, че не малко кадри в окръга и особено в градските и районните центрове трудно се ориентират в новите условия, не могат добре да разберат и реагират на съществено новия подход, който се изисква, робуват на остарели от времето на околиите методи на работа, копират окръжния комитет.

Остро стои въпросът за вътрешната организация на работата в районните комитети. Така да бъде устроена, че максимално да съдействува те с успех да осъществяват сложните функции и като органи, които изучават и разработват основните проблеми във всички области на живота, и като органи, които осигуряват непосредствено ръководство на общинските комитети и първичните организации и на различните звена на социалното управление. В редица случаи е налице претовареност, заседателщина, отклоняване на кадрите от преките им задължения. Нужно е да се помисли за подсилването на тези органи. На базата на постигнатия опит е наложително да се изградят отдели и други помощни органи на обществени начала, а някои да се ръководят и от щатни работници. Все още градските комитети не съумяват да пренесат опита и традициите в областта на културата, образованието и други от града в селото. Някои градски комитети още не могат в еднаква степен да обхванат работата по ръководството на района и на градските проблеми.

В съответствие с партийната структура бяха направени изменения и в структурата на окръжната комсомолска организация. Това съдействува за подобряване на партийното ръководство на Комсомола. Активизираха се комсомолските организации и дружества.

Далеч сме от мисълта да отричаме някои положителни изменения в дейността на останалите масови организации и държавни органи в условията на новата структура. Но за осъществяване на по-близко партийно ръководство над тях се срещат сериозни затруднения, понеже липсват районни органи.

Без да даваме оценка за извършената реорганизация в структурата на професионалните съюзи, считаме, че се направи отстъпление с ликвидирането на градските и районните съвети, които по наша преценка осъществяваха по-близко ръководство на низовите профсъюзни звена и имаше по-добри условия за осъществяване на компетентно ръководство.

В заключение искаме още веднъж да потвърдим нашето твърдо убеждение, че досегашният експеримент на нашата партийна структура показва, че тя е перспективна, дееспособна, успешно решава задачите на концентрацията и специализацията в селското стопанство. С понататъшното усъвършенствуване тя е в състояние да осигурява още по-близко партийно ръководство на целокупния обществено-политически, икономически и културен живот.

Digitized by Google

НА ГРИЖИТЕ — С ДОСТОЙНИ ДЕЛА

Едва изминаха няколко месеца от Декемврийския пленум, който със своята грандиозна програма е ярко доказателство за последователността на партийната политика за ускорено развитие на производителните сили, за усъвършенствуване на производствените отношения, за системно и с високи темпове повишаване материалното и културното благосъстояние на народа. И ето нов документ завладя умовете и сърцата на трудещите се — въвеждането на намалено работно време и петдневна работна седмица през шестата петилетка е смела крачка в реализирането на комплексния и системен подход на Партията при решаването на важните социални проблеми в нашето общество.

Улисани в динамичното ежедневие на отлетелите една след друга петилетки, ние почти не забелязахме как неусетно потребностите на нашия народ не само се разшириха и нараснаха, но и започнаха бързо да се изменят качествено. Нов смисъл влага вече българинът в това понятие. Защото, изграждайки социализма, щурмувайки и оставяйки зад себе си един след друг върховете на петилетките, коренно се измени и самият той.

В хода на социалистическото строителство Партията винаги е съумявала да съчетае органически растежа на материалното и културното благосъстояние на народа с високите темпове на икономическо развитие. Но нейната политика на социална справедливост, провеждана още от първия ден след социалистическата революция, се прояви особено ярко сега. Това никак не е случайно. С растежа на производството и икономиката все повече се увеличават възможностите на държавата за задоволяване постоянно растящите потребности на народа. В Програмата на Партията е записано „върху основата на ускоряването на техническия прогрес, на внедряването на комплексната механизация и автоматизация и повишаването на обществената производителност на труда Партията ще провежда линия на системно намаляване на работното време — и на работния ден, и на работната седмица". И както виждаме, между думите и делата на Партията има абсолютно покритие. Въвеждането на петдневната работна седмица — от 46 на 42,5 часа — беше успешно експериментирана в Габровски и Старозагорски окръг в продължение на 4 години и още през настоящата година ще бъде въведена в 13 окръга. Това е още едно неопровержимо доказателство за единството на партийната политика и всекидневието на милионите трудещи се.

Digitized by Google

Въвеждането на петдневната работна седмица е свързано с големите цели на социализма и комунизма, с по-високите интереси на личността, със стремежа да навлезе в необятните богатства на знанието и прогреса, на изкуството и културата. Хармонично и всестранно развитият труженик може само да създава и направлява стремителното усъвършенстване на производството, на техниката, на науката и на целия обществен живот. Затова свободното време трябва да бъде изпълнено със здрав смисъл, да отговори на новите потребности на личността, продиктувани от възхода и всестранния обществен напредък, подчинени изцяло на благото на човека.

Двойно повече празници в живота на трудовите хора, на техните семейства, на техните деца! Та нима това не изменя неговия облик и съдържание? Нима още една мечта не става реалност? И чудно ли е тогава, че постановлението на Министерския съвет и Централния съвет на професионалните съюзи за преминаване на петдневна работна седмица донесе толкова много радост и вълнение, толкова гордост на всеки трудов човек? То засили чувството му на стопанин на цялата социалистическа действителност, увереността, че всичко е негово — и капиталите, и печалбата, резултат на предан и самоотвержен труд. То засили любовта към най-справедливия строй и разкри нова зашеметяваща перспектива за съзидание и изява на заложбите и стремежите на личността.

ПРЕДПОСТАВКИТЕ, върху които се гради политиката на Партията за намаляване на работното време, **са преди всичко високите и устойчиви темпове на развитие на нашата икономика.** И ако правителството прие постановление, то се дължи на факта, че за това съществува материална основа. Не без основание ние се гордеем, че националният доход на страната ни само през изминалата петилетка се е увеличил с 52 на сто — един от най-високите темпове на прираст в света. Особено важен е фактът, че 95 на сто от този прираст е в резултат на нарасналата производителност на труда. В. И. Ленин още на времето подчерта, че най-главното за победата на социалистическия строй е непрестанното повишаване на производителността на труда. А това е извор на нови доходи за народното стопанство и важна предпоставка за по-нататъшното съкращаване на работния ден и увеличаване на работната заплата.

Внедряването на съкратена работна седмица в нашата страна се предшествува от преминаване към новата система на ръководство на народното стопанство. Тя способствува за подобряване на икономическите резултати чрез създаване на по-добра материална заинтересованост сред работниците за по-ефективно използване на работното време и привеждане в действие на повече резерви. По такъв начин в голяма степен бяха подготвени икономическите и организационните условия. необходими за успешния преход към намалена работна седмица. Важен момент е също така осъщественият критичен анализ в предприятията като съществено звено от новата икономическа система.

ДРУГА ПРЕДПОСТАВКА, за да бъде въведена петдневна работна седмица, е **натрупаният опит** и резултатите от дейността на предприятията, започнали работа в това направление още през 1968 година. Известно е, че около 17 на сто от работещите в промишлеността и около 10 на сто от всички заети в народното стопанство (без селското стопанство, здравеопазването и образованието) вече работят при намалена продължителност на работното време. Ето какво споделя сек-

Digitized by Google

ретарят на партийния комитет в завод „Капитан дядо Никола": „Още първите месеци ние постигнахме истинска победа. Изпълнихме плана по обем 111,90 на сто и по производителност на труда — 110,74 на сто. Явно беше, че добрата предварителна подготовка ни донесе положителни резултати... Двата почивни дни ни дадоха благоприятни възможности пък за разгръщане на широка културно-масова и възпитателна работа. Само в прегледите на бригадите за комунистически труд и на художествената самодейност участвуваха 85 на сто от работниците. Петдневната работна седмица стана жизнена необходимост за всички хора от завода. И сега никой не може да им я отнеме."

Примерът на всички предприятия, които успяха да осигурят добра подготовка, показа жизнеността и огромното значение на тази решителна крачка на Партията и Правителството към изграждането на по-смислен живот на трудещите се. Той е още едно неопровержимо доказателство за единството на интересите на работниците и държавата. Десетки предприятия, хиляди работници с примера на своя труд и организационно умение потвърдиха постановката на Десетия конгрес на Партията, че въвеждането на петдневната работна седмица е нов безспорен израз на грижата на Партията за хората.

Но за да се затвърдят постиженията, за да не пропилеем натрупания собствен капитал по пътя на изграждането на развитото социалистическо общество, трябва да не забравяме редица съображения от икономически и обществено-политически характер, които са задължителни принципи за успешното въвеждане на петдневната работна седмица.

ОСНОВЕН ПРИНЦИП е намаленото работно време да се осъществи без загуби за народното стопанство и за трудещите се. Това означава, че в никакъв случай не можем да си позволим намаляването на националния фонд от „работно време" и въвеждането на втори почивен ден в седмицата да доведе до забавяне на предвидените с петгодишния план темпове на икономическо развитие. При това положение изпъква остро необходимостта за запазване и увеличаване по-нататък обема на продукцията. Всяко предприятие трябва да работи така, че залегналите в държавния план задачи да бъдат изпълнени вместо за 46 часа седмично за 42,5 часа, без да се увеличава броят на работниците в материалното производство, без да се намаляват техните доходи. Изключение от този принцип се допуска само за отраслите и дейностите от сферата на услугите, на които при съкращаване на работното време ще се дават допълнителни работници с оглед да не се влошава, а да се подобрява обслужването на населението.

С какво ще се компенсира намалението на работното време? Къде трябва да бъдат насочени сега усилията на стопанските и партийни органи и организации, на целите работнически колективи? Единствената възможност за това е **да се повишава непрекъснато обществената производителност на труда.** И тук именно се очертават ярко двете страни на въпроса за петдневната седмица. От една страна, се изисква рязко повишаване на обществената производителност на труда, а от друга, се стига до увеличаване на свободното време за всестранно физическо, духовно развитие на трудещите се. Тези две страни на проблема за петдневната седмица са органически свързани помежду си. За това те трябва да се разглеждат във взаимна връзка и обусловеност. Неправилно ще бъде, ако въпросът се оценява само като път за повишаване на обществената производителност на труда, без да се имат предвид социалните предимства, които са от първостепенно значение за нашия строй. Не по-малко грешно ще бъде обаче, ако пет-

Digitized by Google

дневната работна седмица се вижда единствено като социална придобивка за трудещите се и се изпускат задълженията, които произтичат от нея за повишаване обществената производителност на труда. Ето защо, за да се отговори на изискванията на този принцип, е необходимо във всяко предприятие да бъдат осъществени мероприятия за допълнителното увеличаване на предвидената производителност на труда в размер, достатъчен да компенсира намалението на работното време. Изчисленията показват, че това увеличение трябва да бъде от порядъка на 5,5 на сто за часова производителност. Тук възниква въпросът за базата, спрямо която трябва да се осигурява допълнителното повишаване на производителността на труда. Дали тя да бъде равнището, определено с държавния план, или равнището, предвидено с насрещните планове на колективите. Отговорът е категоричен — базата трябва да бъде равнището, определено в държавния план. По този начин колективите, които са се постарали да разкрият повече резерви и да ги включат в своите насрещни планове, няма да бъдат ощетени. Напротив, ако разкритите резерви вече осигуряват необходимото увеличаване на производителността на труда, и то на практика се постига, следва да се счита, че даденият колектив изпълнява изискванията на първия принцип.

Известно е, че обществото може да разпредели само това, което е произвело. Затова в основата за решаването на задачата за намалено работно време се поставя интензивното развитие на производството и бързото повишаване на неговата ефективност. Накъде трябва да се насочат усилията на колективите, за да се осигурят условията на това жизнено необходимо изискване? Целият комплекс от мероприятия за повишаване жизненото равнище на народа в това число и намаляването на работната седмица може да се осъществи само **на основата на изпълнението на насрещните планове**. Ето защо неотменно, основно задължение на стопанските и партийните ръководства, на партийните организации е да се осигури още от първите месеци на годината тяхното точно и комплексно осъществяване. Въпрос на комунистическа съвест и дълг е за партийните дейци да организират най-строг партиен и обществен контрол за своевременното отстраняване на всички обективни и субективни пречки, за преодоляването инертността и бариерите от различен род, които се изпречват на пътя на успешното изпълнение на насрещните планове. Провалянето на всеки пункт от тях е задръжка, скъсване на звено от веригата, която тегли напред нашето икономическо и социално развитие. Затова са необходими още по-големи усилия на партийните ръководства и организации за повишаване личната отговорност и взискателност към всички кадри за поръчаното им дело. В нашия строй обществото и колективът носят отговорност за всеки свой член, както и всеки член носи отговорност за колектива и за цялото общество. Ето защо въпросът за дисциплината във всички нейни аспекти, за личната отговорност е колкото личен, толкова и обществен.

Кой е отговорен за това, че материалите не се доставят навреме и по видове, особено през първото тримесечие? Че се нарушава технологичната дисциплина? Че неоснователно и пагубно се занижават плановете за първите две тримесечия, за да не се сблъскаме с недъзите на организаторската компетентност на някои служители и ведомства. Лично всеки ръководител, от министъра до бригадира и общо целият колектив от министерството до бригадата. Но има една важна, направляваща сила, която е длъжна да създаде **обстановка на непримиримост и взискателност, да постави под острите удари на партийния контрол всяка проява на нарушение на дисциплината, всяка безотговорност**. Това е партийната организация, това са комунистите.

Digitized by Google

ЕФЕКТИВНОСТТА от работата по научната организация на труда и производството съществено се намалява от значителните загуби на време, неуплътняване на работния ден, нарушения на трудовата и производствената дисциплина. Ако се пресметнат само загубите от труд поради несвоевременна подготовка и преквалификация на работниците, от престоите по липса на материали и лоша организация, ще видим, че това са значителни суми, които можеха да се влеят в националния доход, да увеличат възможностите за задоволяване на материалното и културното благосъстояние на трудещите се. Към такива прояви трябва да се създаде нетърпимост. Кръгните технически мероприятия, които се провеждат за научната организация на труда, трябва да се съчетават с укрепване на дисциплината и организацията на всяко работно място, с повишаване на личната отговорност за максимално използване на резервите и възможностите на производството, особено сега, когато така осезателно чувствуваме огромните придобивки от нашия строй за личното благополучие на всеки, още по-взискателни и строги трябва да бъдем към разхитителите на народното, на нашето богатство.

Наложително е **да се осъществи онази степен на дисциплината на труда,** която ще съответствува най-пълно на съвременните изисквания за развитие на производителните сили. Наред с това тя трябва да съдействува за създаване на такива връзки между хората и процеса на производството, които да водят до постигане на висока производителност на труда, до създаване на другарско сътрудничество и взаимопомощ, до подчертани отношения на колективизъм. **Трудовата дисциплина е основна необходимост за успешното осигуряване планираната за 6 дни продукция да се произведе за 5.**

В страната е изградена вече значителна материално-техническа база. Но все още много резерви се крият в **по-ефективното използване на машините,** апаратите и съоръженията. Около 40 на сто от загубите на продукция през 1972 година са вследствие на извънпланови престои, удължено времетраене на ремонтите, лошокачествено поддържане на оборудването. И тук въпросът се свежда до нарушение на дисциплината, и тук не е достигнала партийната и обществената взискателност за провеждане на ремонта по строго установени графици в съответствие с техническите изисквания. А насрещният план може да се изпълнява само с изправно оборудване.

Непрестанното намаляване разходите на суровини, материали, горива и енергия на единица продукция е друг неизчерпан източник в борбата за повече и по-евтино производство. Тези разходи в нашата страна още далеч не отговарят на достиженията в най-развитите държави. Вниманието на партийните и стопанските дейци в това отношение трябва да бъде насочено към комплексното и пълно използване на суровините, към повишаване рандемана, намаляване брака и материалоемкостта на продукцията.

По-пълното задоволяване на постоянно растящите материални и духовни потребности на народа, по-ефективният международен стокообмен определят голямото значение на издигане **техническото равнище и качеството на продукцията**. Грижа на стопанските ръководители трябва да бъде решително да се намалят загубите на производството от лошо качество, които не са малки.

Сега, когато петдневната работна седмица е вече реалност за много предприятия, когато нейният обхват тепърва планомерно и уверено ще се разширява, още по-силно се откроява значението и ролята на почина, подет от софийските предприятия, и примерът на известния герой на социалистическия труд Петър Брайков. Много са последователите на този опит, насърчителни са техните успехи. Той трябва

Digitized by Google

да стане сърцевина в борбата на колективите за съвременна организация на производството и труда, за осигуряване условия за намалено работно време.

Не по-малко внимание заслужава и починът на Габровски окръг за срочното и качествено изпълнение на кооперираните доставки. Неговото прилагане в национален мащаб ще съдействува за решителното подобряване на договорната и финансовата дисциплина.

ДРУГ ПРИНЦИП е комплексната подготовка за въвеждане на петдневната работна седмица на територията на цял окръг, а не частичното му осъществяване в отделни предприятия и отрасли. Това дава възможност да се отчетат по-правилно взаимните връзки между производствените и обслужващите отрасли, да се прилагат съгласувани графици на работа, да се осигури по-добра ритмичност в производството. По такъв начин се осигурява такова устройство на обслужващите дейности, което да съдействува за по-пълноценното използване на свободното време на трудещите се.

Въвеждането на петдневната работна седмица е нов етап в борбата за повишаване на производителността на труда и подобряване материалното и културното положение на трудещите се. Той поставя сложни и комплексни проблеми за решаване както в подготовката, така и в провеждането на това крупно мероприятие. От правилното ръководство, от умението на партийните и стопанските дейци зависи успешното решаване на тази задача. Тя изисква осъществяването на ежедневен контрол за ритмичното изпълнение на редица условия, които изискват сериозна подготовка. За успешното провеждане на подготовката и прилагането на петдневна работна седмица трябва да се изгради преди всичко стройна организационна система от комисии в предприятия, стопански организации, министерствата и окръзите. Осъществяването на програмата за преминаване към намалена работна седмица трябва да се превърне в дело на целите трудови колективи, на всички трудещи се в нашата страна. Активни двигатели в работата по нейното реализиране трябва да станат партийните организации. С всички средства на политическата и организационната дейност те трябва да съдействуват за точното спазване на графиците, които ще гарантират изпълнението на производствената програма, рационалното използване на работната сила, двата почивни дни.

ОТГОВОРНО ЗАДЪЛЖЕНИЕ на окръжните комитети е отблизо да ръководят работата на окръжните комисии по петдневната работна седмица за комплексна подготовка и решаване на всички въпроси. Вниманието трябва да бъде насочено към създаването не само на икономически предпоставки, но и условия за по-пълноценното оползотворяване на двата почивни дни, за повишаване на общата и професионалната култура, отдих, спорт, възпитание на децата. Комплексното решаване на проблемите трябва да бъде насочено към подобряване сферата на обслужване, за да се осигури достигането на необходимия обем и качество на услугите и в условията на петдневната работна седмица.

Изграждането на развито социалистическо общество и съкращаването на работната седмица ще бъде съпроводено, естествено, с редица трудности. Задача на партийните и стопанските ръководства е да се постигне най-рационално използване на работното и свободното време. Успехът на петдневната работна седмица е изцяло в ръцете на трудовите колективи, зависи от тяхната активна и творческа дейност.

Digitized by Google

ПЕТДНЕВНАТА РАБОТНА СЕДМИЦА И ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

инж. **ХРИСТО ДАКОВ**
секретар на окръжния комитет на БКП — Габрово

Трудовите колективи от Габровски окръг вече няколко години работят на петдневна работна седмица. Това е сериозна социална придобивка, която поставя качествено нови изисквания към различните сфери на идеологическата и възпитателната работа. Окръжният комитет на Партията насочи своята организаторска дейност към коренно изменение на социалните функции на извънработното време. Нашият подход за пълноценното използване на двата почивни дни е съобразен със следните две основни задачи: първо, през свободното време работникът да възстанови своята работоспособност, което е важно условие за нормалното реализиране на производствено-стопанските задачи. Второ, съществена социална функция на извънработното време е да съдействува за усъвършенствуване човешката личност, да допринася за създаване условия за все по-пълно задоволяване нарастващите духовни потребности на хората. Посочените функции на свободното време дават възможност да се построи цялостна програма за целенасочено и пълноценно оползотворяване на почивните дни.

В началния период поради това, че не бяхме добре подготвени за използването на свободното време, се проявиха някои отрицателни явления: чувствително се увеличи броят на хората, които безцелно и по групи се разкарваха по улиците; мнозина започнаха да се събират на групи и да играят карти; увеличи се посещението на кръчмите. Тези факти своевременно анализирахме и взехме мерки да не се разпространяват. Голям дял в това отношение има правилно организираната идейно-възпитателна работа. Тя се осъществява комплексно, така че всяка организация: партийна, профсъюзна, комсомолска и отечественофронтовска, да поеме своя дял. Този подход премахва излишното дублиране в политическата работа, създава предпоставки за по-качествено, целенасочено и действено ръководене на идеологическия процес. Част от масово-политическата дейност се осъществява в един от почивните дни, т. е. съобразена е с по-добрата и активна психологическа готовност на трудовите колективи, с ведрото им и възстановено емоционално, духовно състояние. В заводите „В. Коларов", „Г. Генев" — Габрово, „Аврам Стоянов" — Трявна, „Росица" — Севлиево, „Андрей Жданов" — Дряново и други съществено се повиши резултатността от масово-политическите мероприятия. За това допринесе и по-активното участие на ръководните кадри в разясняването на актуални проблеми на вътрешната и външната политика на Българската комунистическа партия сред трудовите колективи. В конкретна политическа агитация, тясно свързана с изпълнението на стопанските задачи, участвуват и низовите ръководни кадри — ръководители на производствени звена, участъци, членове на партийни бюра и др.

Увеличеното свободно време създаде условия за подобряване организацията, усъвършенствуване на качеството и разнообразяване на

Digitized by Google

ония форми и средства, които въздействуват върху възпитаването у трудещите се на обич към професията и отговорност пред класата; изграждат съзнателна дисциплина, утвърждават традициите; подтикват към активност и творчество. Това са: празниците на текстилните работници, машиностроителите, строителните работници, на първенците в производството, юбилеите на отделни предприятия и др. Утвърди се традицията те да се провеждат извън града, в местностите на Соколския и Дряновския манастир, Боаза, Лъга, Люляците. Тези мероприятия се посещават от десетки хиляди трудещи се. На тях се отчитат резултатите от социалистическото съревнование. Изнасят се богати литературни програми, завършват с хора и танци. Превръщат се в място за сплотяване на трудовите колективи, за патриотично, интернационално и класово-партийно възпитание на трудещите се.

Обръщаме особено внимание на годишнините от създаването на предприятията. Чествуваме рожденте дати и гибелта на героите, чиито имена носят предприятията. Чествуването на патроните на заводите „Стоян Бъчваров", „Димитър Благоев", „Добри Карталов", „Георги Генев" се превръщат в празници за колективите.

Много добре се посрещат и тържествата за изпращане работници в пенсия и приемането на нови членове на работническата класа. Опит, който препоръчваме в това отношение, имат във фабрика „Буря" и комбинат „Георги Генев". Младите работници тук се приемат на събрания на колективите. Ветерани разказват историята на предприятието, тежките условия на труд при капитализма; с топли думи се отзовават за грижите, които полага днес народната власт за работническата класа. Това оставя трайни следи в съзнанието на младите работници, приобщава ги към класата, прави ги съпричастни към миналото и настоящето на своя завод.

Увеличаването на свободното време на трудещите се наложи да обърнем по-голямо внимание на работата на организациите на Отечествения фронт в кварталите. По указание на окръжния комитет на Партията отечественофронтовските организации разработиха програми, осигуряващи активизирането на културно-просветната дейност. Твърде популярни станаха празниците на кварталите. На тях се изнасят кратки доклади и литературна програма, хората се опознават, сдружават се. Седенките, чествуванията на календарни събития също се превръщат в празници за населението. Напоследък все повече се утвърждава организирането от кварталните комитети на Отечествения фронт екскурзии до национални обекти в страната.

Разбира се, не бива да се остава с впечатлението, че цялата масово-политическа работа се пренася в свободните два дни. Разяснителната дейност по изпълнение на стопанските задачи, разговорите по актуални въпроси, свързани с политиката на Партията и Правителството, беседи по международното положение, разговорите по ежедневни, вълнуващи работниците въпроси и т. н. стават в работно време, преди или след смените.

Целият процес на преустройството на идеологическата работа съобразно условията на петдневната работна седмица е тясно свързан и със създаване на организация за пропаганда на марксистко-ленинската идеология и научните основи на партийната политика в най-подходящото време. Нашият окръг работи вече четири години на петдневна работна седмица. През това време експериментирахме, имахме и успехи и неуспехи. Спряхме се след сериозна подготовка в първичните партийни организации и в партийните комитети на провеждането на занятията в системата на партийната просвета в един от почивните дни. Трябва да кажем, че по това и сега имаме спорове. Но как постъпихме ние? Утвърдихме в практиката два варианта за обучение

Digitized by Google

на работническата класа в извънработно време: първият е свързан с паралелно осъществяване на политическото и професионално-техническото обучение. Вторият се отнася само до занятията на политическата просвета. Резултатите показват, че първият вариант е по-сполучлив. Той разрешава конкретно и ефективно да се свързва теорията със задачите, които решават трудовите колективи в определено време.

Организирането обучението на работническата класа и кадрите по този начин беше предшествувано от активна разяснителна, организационно-техническа и теоретико-методическа работа от страна на партийните и стопанските ръководства. Пионери в това дело станаха севлиевските предприятия: „Авангард" и „Ильо Влаев". След тях започнаха „Импулс" и „Независимост" в Габрово; последва ги ТПК „Колективен труд" в Плачковци. Някои предприятия частично експериментират и сега. За пример може да се вземе вълненотекстилният комбинат „Георги Генев" — Габрово, чийто семинар с ръководните кадри води своите занятия в хижата на предприятието. По същия начин провеждат учебните си занятия и школи и семинари от електротелферния завод „Подем", памукотекстилния комбинат „Васил Коларов", обувния завод „Сърп и чук". Вече имаме основание да направим известни изводи за резултатите, а именно:

— повиши се отговорността за обучението на работническата класа от страна на партийните, стопанските, профсъюзните и комсомолските ръководства;

— учебният процес се извършва при условия, свързани с бодро психическо състояние на хората. Създава се спокойна и нормална обстановка за овладяване на теорията, повишава се активността на участниците в учебните звена;

— създават се условия за по-резултатното свързване на теорията с практическите задачи на трудовите колективи. Професионалната квалификация на работниците непосредствено се свързва с политическото обучение;

— работническите колективи приемат създадената организация за обучение като полезна и напълно съответствуваща на техните интереси и потребности.

Досегашната практика показва и някои негативни страни, отнасяши се до: известен консерватизъм, липса на необходимата материална база за нормална пропагандистка работа, недостатъчно използване на активните методи за обучение.

Окръжният комитет на Партията отблизо ръководи тази важна страна от партийната дейност и се съобразява с положителните и отрицателните нейни страни.

Условията на петдневната работна седмица поставят и редица проблеми, отнасящи се до създаването на по-голяма последователност, системност, конкретност и научност при организирането на политическото обучение на различните обществени групи в окръга. Отделните учебни форми, тяхното съдържание все по-пълно се свързват с особеностите на аудиторията, със задачите на колективите. В окръжната партийна организация сега са изградени 769 звена за политическа просвета, в които усвояват марксистко-ленинската теория 18 962 комунисти и безпартийни активисти. По-богата и разнообразна е тематиката през тази учебна година. Освен съставните части на марксистко-ленинската теория изучават се и актуални проблеми на нашето материално и духовно развитие, проблеми на международното работническо и комунистическо движение, на комунистическото възпитание, на борбата срещу идеологическата диверсия, на социалистическата законност и др. Една трета от участниците в системата на партийната просвета изучават икономически проблеми и дисциплини.

Digitized by Google

Практиката показва, че за ръководните кадри най-подходяща форма са задочните, вечерните партийни университети и техните филиали. Университетите работят по перспективни програми, лектори са специалисти, подготвени теоретически и методически.

Поставиха се нови изисквания и към окръжния съвет на дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков". Те се отнасят главно до: по-пълното проучване интересите на трудовите колективи, повишаване отговорността на лекторите, осигуряване на най-добрите лекторски сили за изнасяне на лекции и беседи в почивните дни. Стана традиция в съботния ден дружеството да изпраща лектори на различни места в окръга: в Севлиево, Трявна, Плачковци, Крамолин, Габрово. Само за последните два месеца пред населението по квартали и селища са изнесени 25 лекции. Основното им съдържание е свързано с проблемите, които разисква Декемврийският пленум на Централния комитет на Партията, последвалите го постановления на Министерския съвет и Централния съвет на Българските професионални съюзи за повишаване жизненото равнище на нашия народ, проблемите на модернизацията и усъвършенстването на промишлените мощности, актуални проблеми на марксистко-ленинската теория, научните основи на партийната политика. Организацията на лекционната дейност в почивния ден повишава нейната ефективност. Тя по-плътно се доближава до психиката и съзнанието на хората. От друга страна, пораснаха идеологическите, теоретическите и методическите изисквания и към лекторския труд. Окръжният съвет на дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков" разработи цялостна перспективна програма за по-пълното използване на формите на масовата пропаганда при условията на увеличеното извънработно време на трудещите се от окръга.

Вниманието на много партийни комитети и организации сега е насочено по-пряко към изграждането на комунистическо отношение към труда и социалистическата собственост, за развиване на революционните и трудовите традиции на работническата класа, за засилване чувството на патриотизъм и интернационализъм. Профкомитетите чрез домовете на културата, библиотеките, радиоуредбите и домсъветите организират задушевни разговори за нравствеността, патриотизма, чуждопоклонничеството, здравеопазването, бита, културата, взаимопомощта, колективизма. С подчертан интерес се посрещат вечерите на трудовата слава, празниците на общежитията, обсъжданията на театрални постановки, филми, книги. Следят се редовно предаванията на Българската телевизия, организират се забавни и танцови вечери, състезания, викторини, излети, срещи с активни борци против фашизма и капитализма. Всичко това има една цел: до повишава съзнателността на младите хора, да превръща партийната политика в тяхно убеждение и главен мотив на поведение.

В окръга има много млади работници, които живеят в общежития — 93 с 3715 места. В тях е създадена подходяща битова обстановка. Младите хора намират спокойна атмосфера за повишаване на своето образование и култура. Интересни и полезни са школите, които се организират в тях с девойките и младежите по въпросите за мястото и ролята на жената и мъжа в съвременното семейство, отглеждането и възпитанието на децата, за поведението на социалистическия гражданин и т. н.

Наложи се преустройство и в дейността на различните обществено-държавни и културни институти. През 1968 г. окръжният съвет за изкуство и култура на свой пленум прие програма за насоките на работата на културните институти във връзка с увеличеното време за отдих и култура на трудещите се от окръга и перспектива за тяхното

Digitized by Google

развитие до 1980 г. В осъществяване на тези решения се промени работното време на библиотеките и музеите. Изготви се план-график за посещението на драматичния и кукления театър, на концертиращите групи и самодейни колективи в селищата на окръга. Утвърди се ежегодна традиция за културни празници и прояви — фестивал на хумора и сатирата, фестивал на мъжките хорове, вечер на поезията на името на Пеньо Пенев, Славейкови дни в Трявна, поезия и песен на Балкана в Дряново; районни прегледи и събори на възрожденската, хайдушката и революционната песен. Организират се събори и срещи за отдих в различни местности на Габровски окръг.

Цялото това разнообразие от форми позволява на трудещите се по-пълноценно да оползотворяват почивните дни, непосредствено да участвуват в празниците, ритуалите и самодейността.

За да се създаде по-добра организация и да се координират усилията на културните институти и масовите организации, са изградени окръжен и градски координационни съвети за свободното време. Тяхна задача е да обобщават ежемесечно и да съгласуват планираните културни мероприятия.

Изпълнителният комитет на окръжния народен съвет реши да се изградят зони за отдих в центъра на селищата и в техните околности.

Кръжочната и клубна работа по интереси дава неограничени възможности за пълноценното използване на свободното време. Във всички градове на окръга има клубове по фото и кино дело, литературни кръжоци, групи по изобразителното изкуство и др.

Съществен дял за рационалното използване на свободното време се пада и на художествената самодейност. Сега в нашия окръг работят повече от 20 танцови колективи, в които са обхванати над 500 младежи и ученици. В кръжоците по художествено слово, естрадно-вокалните и естрадно-сатиричните състави също работят голям брой младежи и девойки. Над 6000 млади хора пеят и играят на сцените на окръга.

Създадените качествено нови условия за труд и почивка разрешават особено активно да се развива спортната дейност и туризмът в окръга. В почивните дни хиляди трудещи се излизат в красивите местности на Стара планина.

Извършваната идеологическа и възпитателна работа в окръга е неделимо свързана с огромна дейност за подобряване услугите на населението в почивните дни, за преустройството на търговската мрежа, за грижи и внимание към подрастващото поколение, за да отговори най-последователно на основното съдържание на партийната политика за все по-пълно задоволяване на материалните и духовните потребности на трудещите се. На базата на ускореното развитие на производителните сили и усъвършенстването на производствените отношения ще се създават предпоставки за реализиране на смисъла и съдържанието на партийната програма „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека".

Опитът на окръжния комитет на Партията и масовите организации в Габровски окръг категорично потвърждават извода, че една от основните функции на свободното време трябва да бъде насочена към духовното извисяване на строителите на развитото социалистическо общество.

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

ОТВЪД СЛУЖЕБНАТА ЕТИКА

Ако потърпевшият бе подписал заявление за напускане на работата си „по собствено желание", така както го увещаваха началниците му; ако той не бе убеден, че дори когато страните са нажежени до бяло, не трябва да се оттегля от сражението, въпреки че рисковете преминават в опасност; ако за него резервите на човечност нямаха нищо общо с щастливото, леко махване с ръка... тогава нещата биха били други.

Но този човек не губи устоите си, макар и обиден тежко.

Някои от колегите му го съветват да е по-уравновесен, по-спокоен, по-доверчив, по-доброжелателен, по-търпелив, по-снизходителен, по...

Но този човек има друго разбиране за нещата, макар и наказан строго.

Изключен е от първичната партийна организация. Уволнен е дисциплинарно от работа.

Кога? В началото на пътя?

Не. В една зряла възраст. След 32-годишен трудов стаж, след 27-годишно членство в Партията.

Дотогава? Биография като биография. Обикновена, дори равна. Хвален, награждаван. Но другаде — в друг колектив.

Мотивите за изключването от Партията? Седем, първият от които: „не спазва уставните норми, погазва принципите на партиен живот". Останалите — незначителни.

Поводът за дисциплинарното уволнение — преценката на другарския съд, че „този човек внася раздори в колектива".

РАЗДОРИТЕ, КОНФЛИКТЪТ

В Центъра за научни изследвания и проектиране на пътища, от който го уволняват, Найден Кузев работи като счетоводител четири години. Първите месеци изпълнява длъжността финансов инспектор, а след това е завеждащ сектор „Каса, заплати и подотчетни лица".

Всичко започнало с един рапорт до директора за някои нередности в счетоводната практика на института, констатирани от Кузев. Рапортът потънал във водовъртежа на книжата. Обиден, авторът на неуважения документ написал писмо до министъра на финансите.

Последвала ревизия, значителна част от констатациите на завеждащия сектора се потвърдили, но... последвало и наказание от първичната партийна организация. „За клевета и оронване престижа на колектива" Кузев получил „строго мъмрене с предупреждение". Следват

Digitized by Google

отново сигнали на счетоводителя до висши инстанции, както и нови наказания. Ритъмът се ускорява, стига се до развръзката.

Кузев е изключен, но той се бори. Бюрото на Кирковския районен комитет на Партията намалява наказанието му. Убеден в правотата си, комунистът отнася своя въпрос до столичната градска контролно-ревизионна комисия на БКП. Партийното наказание се намалява с още една степен. На административното ръководство е препоръчано да видоизмени заповедта за дисциплинарното уволнение на счетоводителя.

Против решението на градската контролно-ревизионна комисия бюрото на първичната партийна организация прави възражение, което не бива уважено от бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия.

Един комунист е реабилитиран, макар и частично.

Как се стигна до това?

Причините са много, ще потърсим няколко. Или може би само първата и последицата от нея.

Още с идването си в Центъра за научни изследвания и проектиране на пътища счетоводителят заварва „една даденост", която не може да приеме. Неговата съвест е разбунтувана. През ръцете му минават някои документи, в чиято безпогрешност той не вярва. Установява фалшиви подписи, неправилно изплатени суми, неоснователно заети длъжности... Не всичко в счетоводството на този център на пътищата е било на прав път.

Новодошлият реагира. Нещо повече — той въстава.

Само по отношение на един от сигналите на Кузев експерти установяват, че Цветан Танев е неотчетен с 280,16 лв. и не се прави нищо за събирането на сумата; че бившият счетоводител Димитър Попов е начетен заедно с касиера Георги Чолаков и че това се премълчава, че са назначени няколко лица (включително и архитект) без съответния за длъжностите им ценз; че има материално-отговорни служители, постъпили на работа без удостоверение за съдимост. Някои от тях след проверката се установява, че са осъждани, следователно — непригодни. При други ревизии са правени и други констатации. Ревизиите са предизвиквани предимно от писма на Кузев. Това е засягало личности. И те не са му оставали длъжни. Отговаряли са на удара с удар.

Само че счетоводителят е държал сметка за общественото.

И в това е разликата.

Размисли ли върху тази разлика партийното бюро, или погледна на счетоводителя като на „интригант", „подбудител", „доносчик" — така както го квалифицираха засегнатите от критиката му?

На чия страна всъщност беше бюрото и чия позиция бранеше?

Но преди да стигнем до този основен за нас проблем, трябва да очертаем контурите на конфликта. От разпра в счетоводството той прераства в нескончаем спор между служителя Кузев и директора Джелебов. А това вече не е така просто. То има своите последици.

ОГРОМНИТЕ МАСИВИ НА ЛИЧНОТО И ИЗВЪНЛИЧНОТО

Споменахме за ускорения ритъм на престрелките.

Ролята на партийното бюро?

То подостря стрелите, катализира процеса, занимава се повече, отколкото е необходимо, със случая Кузев, раздухва го. Секретарят Ранков няколко пъти „внася за разглеждане" непотвърденото от сигналите на Найден Кузев, а не онова, което е вярно. Преувеличавайки дребни и несъществени неща от критиката на счетоводителя, Светослав Ранков деформира работите, представя ги в друга светлина, прави от иглата

Digitized by Google

черясло, от черяслото — игла. Той е роб на една частна обида, той е засегнат от думи на Кузев и това му пречи да е обективен.

Тук правдивостта на информацията, формираща колективното мнение за счетоводителя, още в самото начало е нарушена. Заменянето на евентуалното правилно становище на колектива с нездрави изказвания и слухове става пред очите на бюрото на първичната партийна организация и почти с негово съдействие. Една печална констатация.

Ранков стига по-далеч. Той хвърля мост между своята обида и недоволството на директора от „злия дух". И бюрото фактически се превръща в хор, който припява на директора.

Дори в слабите пиеси явяващите се на сцената хорове вече имат самостойно звучене. Те не са пъстра група, която ще развлече зрителя, не са фон, не са подсилваща нечии думи свита.

Трудно ще се намери такова точно бюро (поне ние не сме срещали второ като него), затова разглеждаме подробно позицията му.

Натъкваме се на сервилност.

Нещо повече — на безпринципност.

Вместо да е настъпателна страна в конфликта в полза на правдата, вместо да обясни на разсърдения директор, че счетоводителят не би предизвикал ревизия, ако бе обърнато внимание на рапорта му до дирекцията, бюрото мълчи. Вместо след констатациите на ревизията да защити Кузев, бюрото го охулва, не виждайки в него търсач на правдата, а клеветник, човек, който злепоставя института. Само по себе си това е чудовищно, защото тези грешки отварят път на други: бюрото свиква партийно събрание за изключването на Кузев от Партията. Поводът е една докладна на трима души — все фигуриращи в сигнал на Кузев имена. Тези тримата по-късно са между първите, изказали се на събранието и гласували за изключването на... клеветника. Не е ли това едно недостойно подбуждане на обвинението? Не е ли то чиста саморазправа с критикуващия?

Нещата следват своя механичен ход.

Събранието гласува едно прибързано решение.

Присъствуващите, както правилно констатира по-късно бюрото на Кирковския районен комитет на БКП, са подведени. От кого? Не само от авторите на докладната, а преди всичко от бюрото, от секретаря на първичната организация.

Разбира се, нещата не са съвсем релефни. Полюсите не са така откроени: анод—катод. Първичната организация не е сбор от статисти. Кузев не е най-праволинейният — той на едното блюдо на везните, останалите на другото. Всичко е далеч по-сложно, защото имаме предварителни степени, които водят към тази кулминация. И ако тя дава изблик на осъдителна безпринципност, това си има своите причини и у самия Найден Кузев.

Засегнат от неправилните нееднократни действия на бюрото и на администрацията спрямо него, той постепенно се озлобява. Подозира мнозина, обижда не едного, става изобличител при всякакъв дисонанс. Той е за творческия труд, но против благочестивото усърдие в института — това добре. Но той е и арбитър, и съдник по повод и без повод, наричайки често този или онзи „подлизурка" или „престъпник", „крадец"", или „нахал", „лице от скрития фронт" или „мерзавец".

И констатациите на градската контролно-ревизионна комисия са: „Кузев по принцип правилно е биел тревога за нарушения в института. Наред с това той е допуснал някои грешки, като преснлено и безотговорно е прикачвал епитети на ръководни кадри, с което е настройвал колектива срещу себе си."

...И тъй, събранието си има известно основание да не вярва на Кузев. То не търси корена на нещата. На него му е по-лесно да се

Digitized by Google

вслуша в засегнатите гласове, в накърнените честолюбия, в строгия глас на директора, който в стремежа си да подсили обвинението е крайно учтив.

Директорът гради изказването си върху подсъзнателния страх да не се покаже слаб. Поема защитата на колектива, „оклеветен" от Кузев. Подчертава, че не ще се остави повече да бъде засяган от счетоводителя с думите „Джелебовско схващане". (Директорът Джелебов е обвинен в пристрастие и индивидуализъм и той се брани.) Поантата на неговата реч е следната: той призовава във века на техническата революция да не се занимаваме със сплетни и интриги, чийто автор в института е Кузев. Да насочим вниманието си към... техническия прогрес.

За да не пречи на „развитието на колектива", счетоводителят е елиминиран. Намерен е и мотив — той погазва... уставните норми.

Тази своеобразна слепота на събранието е посочена категорично от комисията по спазването на Устава при Кирковския районен комитет на БКП. Нейният некратък протокол по повод на това наказание е твърде обективен. Комисията смята, че комунистът Кузев не само не е погазил уставните положения, а напротив — прекомерно е упражнявал правото си на критика. Той е нарочен, че е черноглед, дребнав и заядлив. Вярно, счетоводителят не винаги е подбирал средствата си, но по същество е прав. Нетактичен, но... прав!

Взискателен към другите, Кузев е непримирим и към себе си. Обича да открива грешките си. Поне така твърдят другарите му. Самият той казва: „Като критикувах, за себе си нищо не съм искал".

И още: „Какъв съм аз? Може би лош, а може би и не съвсем: търся недостатъци и получавам наказания и заплахи."

Търси негативни факти. Наричат го черноглед, следовател. Пише докладни и рапорти. Наричат го доносчик.

„Донос ли е да съобщиш истината? Каквото и да съм писал, докъдето и да съм го пращал, подписвал съм се: Кузев."

Защо и районната, и градската, и Централната контролно-ревизионни комисии поеха защитата на този човек?

Защото потърсиха не подробностите, а главното в поведението на Кузев — това, че той милее за общественото имущество, че е неуморим търсач на истини, че в интерес на правдата не се спира пред нищо.

... Събранието е подведено от мълвата, от слуха, от клюката. Събранието уважава само думите на директора. Събранието гледа на нещата едностранчиво. То заключава, че един клеветник трябва да бъде вън от редовете на Партията, а фактически изслушва с внимание неговите клеветници. Клеветниците на същия този обвиняем. Без да реагира. Пазейки тишина.

Кузев има своята вина. Но каква е тя? Доколкото човек е отговорен пред обществото за своите постъпки, той бива виновен, ако не е изпълнил нравствения си дълг.

ПРЕДАТЕЛСКИ РАВНОДУШНИТЕ

Да предположим, че авторите на докладната са заинтересовани от наказанието на счетоводителя — искат да му отмъстят. Да речем, че на партийния секретар му е дотегнало да бъде поучаван от един „автор на изложения", да допуснем, че на директора са му омръзнали ревизии и проверки, които в една или друга степен го злепоставят. Да сметнем, че всичките тези антигласове си имат своите тесни, недоблестни и прочее подбуди. А останалите? Тази партийна организация се

Digitized by Google

състои от 45 души. Гласувалите против изключването се броят на пръсти. Какво чувство на унижение, неловкост и срам е трябвало да изпита счетоводителят на това събрание. И колко сили са му били нужни на него, обвинявания в грубост, да бъде мълчалив.

На това събрание той малко е говорил. И е бил спокоен. И е бил прав.

Могъл е да прибегне към активна самоотбрана. Но той е решил да бъде великодушен. Макар че е по-вероятно другото тълкуване на нещата: до последния момент той е вярвал в принципността на своята партийна организация.

Но понякога сред напълно възможните неща се прокрадва и нещо невъзможно.

И това невъзможно би могло да бъде и твърде сериозно. Толкова сериозно, че да те накара да изтръпнеш.

След събранието счетоводителят „любезно" е поканен да подаде оставката си. От дирекцията го убеждават, че с това ще прояви доблест. Не е ли разбрал още, че колективът не го иска, че мястото му не е тук?

Ръкавицата е хвърлена, но Кузев не е сантиментален. Неговият отговор е кратък: „Карате ме да напусна по собствено желание. Добре, но аз не желая. Имам да докажа много неща. Мястото ми е тук!"

Уволнението се подготвя обходно. Директорът прехвърля нещата на другарския съд. Леко и удобно.

В заседанието на съда свидетел от страна на административното ръководство е упълномощеният партиен секретар Ранков.

ПОЛЯРНИТЕ ЧУВСТВА НА КУЗЕВ

Още преди уволнението счетоводителят е засегнат болезнено.

Има толкова обяви за хора с неговия ценз. Тук е нагрубен, другаде могат да го посрещнат с цветя. Смяната на средата влияе добре и според невролога.

Никакво бягане!

Макар и стара като света, обидата е всеки ден нова.

Успоредно с най-строгото наказание на Кузев неговият колега, обсебилият държавни средства Димитър Попов, е пенсиониран, обезщетен и награден. Мотивите на администрацията: „Знаем, че той е направил злоупотреба, но това е стар и болнав човек. Защо да го засягаме преди пенсионирането? Нека всичко свърши тихо и мирно."

Тихо и мирно?

Кузев не е за такъв мир.

Нали принципите обобщено изразяват моралните изисквания. Къде са тук те?

Уличават го в себичност, в егоизъм.

Ако бе егоист, той би се оттеглил. Било, каквото било...

Но Кузев е човек на крайностите. Затова на всекиго му е лесно да намери у него, каквото потърси.

Груб? Да.

Предизвикателен? Разбира се. Дори някои от колежките му от етажа са казали, че не искат да присъствуват на тържества, на които ще бъде и той. (Внимание — опасност!)

Това е на повърхността. А зад обвивката? Този груб и понякога

Digitized by Google

обиждащ околните човек е страстен търсач на доброто. За него държавният лев е действително златен, държавните работи са дело на всеки гражданин.

ЕДНА ОПАСНА РЕПЛИКА

И тъй — ние сме за безкомпромисна борба с остатъците от миналото. Ние утвърждаваме комунистическия морал в непрестанна борба с такива антиподи като алчността, подкупничеството, кариеризма, лентяйството, клеветата... В нашето общество създаваме такава духовна атмосфера, която спомага за утвърждаване във всички звена на обществения живот грижливо отношение към човека. Честност. Взискателност към себе си и към другите. Доверие, съчетано със строга отговорност. Това е, така да се каже, нашата азбука.

Поведението на Найден Кузев в съответствие ли е с онова, което Партията изисква от своите членове?

Отговорът е утвърдителен.

Макар и нетипичен, този случай говори за една пукнатина.

Един служебен конфликт минава границите на нарушената делова етика.

Един служебен конфликт става общественс опасен. Той тласка по неправилен път отношенията в колектива, утвърждава нездрави гласове. И в цялата сложна ситуация партийното бюро в института е в услуга на директора. Неговите погрешни ходове насочват зле първичната организация, погазват истината, довеждат до издребняване и бруталност. Това бюро фактически администрира, то не възпитава. Нещо повече. То възпитава зле. Неговите прибързани мотиви маскират истинските причини за положението на Кузев. Вредата, последвала всичко това, е огромна. Тя далеч не се изчерпва с охулването на един доблестен човек, което само по себе си е също страшно.

Не стига това — бюрото лъжливо представя нещата около случая Кузев в районния, в градския, в Централния комитет на Партията.

Дори в районния комитет се чува репликата: „Какво ще спечели Партията, ако оставим Кузев в редовете ѝ?"

Това е опасна реплика!

Само върху нея бюрото на първичната партийна организация може да направи следващото си заседание.

Ние не знаем какво ще е утре събранието на тази организация. Не знаем как тя ще преоцени ценностите си, не знаем кой каква равносметка ще си направи и кой в бъдеще ще бъде тук секретар или агитпроп, или отговарящ за производствената работа. Това са неща, намиращи се в ръцете на комунистите от института.

Думата ни е за репликата. Казахме, че е опасна, защото е в разрез с програмното положение: „Комунистът отговаря за Партията, както Партията е отговорна за всеки комунист."

Решението на Централната контролно-ревизионна комисия потвърждава още веднаж, че в нашата Партия има един устав, един морал, една дисциплина, еднакво задължителни за всички нейни членове. В системата на държавното ръководство директорът и неговият подчинен са хора с различни права, но в партийната организация те са равноправни.

Милка РАЛЧЕВА

Digitized by Google

Отправни положения за методика

Тази тема широко навлиза в дневния ред на заседанията и събранията на партийните органи и организации. Предмет е на много теоретични конференции и други форми на обучение. Тя е един от големите проблеми, разработени от Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията. В работата си по него градският комитет на Партията в Пловдив използва основни положения за методика. Те могат да улеснят търсенията и на други партийни органи и дейци. За това ще запознаем читателите със съдържанието им.

I. ТЕОРЕТИЧЕСКА ПОЗИЦИЯ

Партийната организация и трудовият колектив е важен въпрос на непосредствената практика. Като цяло и отделни негови страни чакат сполучливо да бъдат решени. Практическите стъпки обаче ще бъдат толкова по-верни и успешни, колкото са по-верни и ясни отправните теоретически позиции.

Как биха могли да се очертаят те накратко?

Партията е политически ръководител на социалистическото общество. Нейната цел в сегашния етап е да направлява изграждането на развито социалистическо общество, като ръководи комплексно и цялостно неговото формиране.

Партийната организация е ръководно политическо ядро на основната клетка на обществото — трудовия колектив.

Кое я характеризира като ръководно политическо ядро?

а) Тя политически ръководи целокупната дейност на колектива.

б) Направлява трудовите, политическите, културните начинания.

в) Контролира дейността на другите субекти на управление — техния стил и метод на работа.

г) Ръководи кадровата политика в своя участък.

д) Организира правилното приложение на демократическия централизъм, критиката и самокритиката и други принципи на социалистическия колектив.

е) Дава пример на правилно организиран колективен живот.

ж) Идейно-теоретически осигурява изпълнението на задачите.

Кое характеризира трудовия колектив като основна клетка на обществото?

— Той е своеобразен възел на различните видове социални отношения, характерни за обществото като цяло.

а) Съдържа всички основни сфери на обществения живот — материалното производство, обществени отношения, духовен живот и възпитание на човека.

б) В него труженикът изявява своите способности и таланти във всички тези сфери. Тук той получава и обществено признание за своя принос в социалистическото строителство.

в) Чрез него се свързва с обществото като цяло.

Чрез трудовия колектив хората се включват в цялата съвкупност от отношения в обществото — отношения между класите, между хората на умствения и физическия труд, отношенията от духовно естество.

г) Като главна съставка на микросредата в него и чрез него се възпитава новият човек. Реализира се определящата роля на общественото битие върху общественото съзнание.

Влиянието на обществената среда върху отделния човек се осъществява най-пряко посредством „микросредата", основното в която е трудовият колектив. Той е основното звено в икономиката, социално-политическия и духовния живот.

Ако микросредата и преди всичко трудовата среда „работи" в едно направление с общата социална среда, то личностите усвояват особеностите на общата социална среда, присъщите на нея отношения, стават техен носител и защитник. В противен случай — формира у личността черти, които не отговарят на изискванията на обществото.

д) Трудовият колектив е концентрация, възел на цялата съвкупност от обществени отношения, копие на обществото, в което се проявяват присъщите на социализма отношения на другарство и взаимопомощ между хората.

В наше време **задача на партийната организация като ръководно политическо ядро на трудовия колектив е да го формира като всестранно и хармонично развита основна клетка на развитото социалистическо общество** (комплексно, цялостно).

От тези позиции следва да се проучват, разработват и решават три основни групи въпроси. Ще се спрем на тях.

Digitized by Google

II. ЗАДАЧИТЕ НА ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ ПРАВИЛНО ДА ОПРЕДЕЛИ БЪДЕЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ТРУДОВИЯ КОЛЕКТИВ

Нейно задължение е да начертае и да **осигури да се реализира политиката на всестранното му развитие.** Отправните позиции на ръководната дейност в това отношение са дадени в Програмата на Партията и решенията на Десетия конгрес.

а) Тази политика е въплътена най-вече в **прогнозите** и особено в **плана за социално развитие** на колектива, когато той отговаря на някои съществени изисквания.

— Да бъде научно обоснована програма за правилно и **хармонично развитие на всички сфери на обществения живот;** програма за развитие **на двете основни функции** на трудовия колектив — производствената и социално-възпитателната. С други думи, той има комплексен характер по отношение на задачите, записани в него. Поспециално внимание заслужава методиката за определяне на задачите в сферата на обществените отношения и духовния живот. От една страна, тук явленията и процесите са по-сложни, критериите и показателите неуточнени. От друга страна, опитът е недостатъчен.

— Планът за социално развитие на колектива е **оптимална** комплексна **програма,** когато е насочен към световните достижения на науката и практиката в дадената област. Такъв план поставя пред цялото обединение от труженици висока и обществено-значима цел. Тя ще ги сплотява и ще стимулира тяхната трудова и обществено-политическа активност.

— Планът е конкретна **програма за всички субекти на управление.** Това значи, че той е комплексен и по отношение на силите и средствата, които реализират неговите предначертания. Основа е за правилното разграничаване и съгласуване на функциите и задълженията.

От всичко това произтичат две практически задачи. Едната е да се направи анализ и оценка на съществуващите прогнози и планове за социално развитие на колективите — отговарят ли те на изискванията. Втората е, като се опираме на науката и досегашния опит, да усъвършенствуваме методиката и да съставим планове образци. Този положителен опит да направим масова практика.

Заслужава по-задълбочен анализ и **ролята и мястото на първичната партийна организация в социалното планиране.**

б) **Социалистическото съревнование** — метод за реализиране развитието на трудовия колектив и усъвършенствуване на неговите функции.

Тук вниманието следва да се съсредоточи върху основните въпроси, поставени от Декемврийския пленум на ЦК на БКП.

— Да се организира то като съставна част от планирането и плановото ръководство. Неговите показатели да са нацелени към световното равнище, да се засилва и усъвършенствува неговият комплексен всенароден характер.

— Интеграция между предимствата на социалистическата система, научно-техническата революция и съвременните методи на управление и ръководство е основен принцип на организацията на социалистическото съревнование. Тук много голямо значение има нарастващата роля на научно-техническите кадри и грижите за квалификацията на колектива.

— Моралното и материалното стимулиране е друг основен проблем на социалистическото съревнование. По-точно това е правилното съчетаване на двата вида стимули, нарастващото значение на духовните.

Основа за стимулиращите морални и материални поощрения е вярно да се оценява, да се измерва действителният принос на всеки труженик и колектив. Да става този принос достояние на всички. С други думи тук си казва думата ленинското изискване за сравнимост и гласност на резултатите.

— Общонационалните почини — възел в съревнованието. Те са своеобразен синтез на челните достижения, средство за изпълнение на задачите и възпитание чрез положителния опит.

— Мястото и ролята на стопанското ръководство, профсъюзната и комсомолската организация, научно-техническата интелигенция в организацията и ръководството на съревнованието.

— Партийното ръководство на социалистическото съревнование.

Какво е състоянието на тези проблеми на съревнованието? Какво предстои да се направи?

в) **Идеологическата работа** на партийната организация с колектива. Съществена страна тук е оценката доколко тя е свързана с целия комплекс от задачи по неговото развитие. Доколко чрез нея субективният фактор изменя съзнанието на хората, създава творчески социално-психологически климат.

г) **Грижи** за правилната организация и успешното развитие на **вътрешния живот на колектива** и за отделните му членове.

III. ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ — ПЪРВООБРАЗ НА БЪДЕЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ТРУДОВИЯ КОЛЕКТИВ

Под това заглавие се обединява втората група въпроси, свързани с темата „Партийната организация и трудовият колектив"

Digitized by Google

По същество тук става дума за процесите на развитие и саморазвитие на партийната организация. И още по-точно: за онова, което е необходимо да се извърши, за **да се развива и усъвършенствува тя като ръководен** политически **колектив** на трудовото обединение. В своето развитие и саморазвитие **да изпреварва** колектива, **който тя ръководи.**

Това е необходимо условие да бъде **всепризнат** ръководител на колектива, негово политическо ядро и авангард.

Програмата и Уставът на Партията дават основните насоки на процеса на нейното саморазвитие и на взаимодействието й с трудовия колектив.

По какви основни линии протича това саморазвитие и взаимодействие?

А. По линията на **състава** на двата колектива, на „концентрираното" пренасяне на прогресивните тенденции в развитието на трудовия колектив върху състава на партийната организация. С други думи, партийната организация да бъде по своя днешен състав такава, какъвто ще бъде трудовият колектив утре. Решаването на тази задача може да бъде резултат на съзнателна, системна, целенасочена дейност.

— **Регулиране на тези процеси** от партийната организация:

а) Чрез работа с перспективните отряди на колектива и тяхната подготовка да встъпят в Партията.

б) Чрез работа с комсомолците, като бъдещи „стопани" на предприятието и резерв за Партията.

в) Грижа за комунистите и преди всичко за младите комунисти, да се подготвят и станат ядро на отрядите на бъдещето на колектива.

— В какви **насоки** протичат тези грижи, когато са правилно организирани?

а) Идейно-теоретическа подготовка.

б) Специални знания.

в) Управленчески знания и организационен опит (да овладяват партийното строителство, педагогика, социална психология, обща теория на управлението, да се запознава, с челния опит в организационната дейност, да се засилва участието им в тази дейност, в управлението).

Имат ли необходимата компетентност и как владеят изкуството да вземат научно обосновани решения по назрелите проблеми в партийната организация и в колектива. Как приучват на тази дейност и въвличат в нея целия колектив.

г) Формиране на морални добродетели.

Усилията на партийната организация (заводска, общинска, първична) да регулира своя състав обхващат ли целия този комплекс от отряди и грижи. Използват ли те най-ефикасни форми и средства?

Б. Взаимоотношенията в партийната организация, между нея и колектива, в трудовия колектив.

На първо място тук стои въпросът да се прецени и да се набележат практически мерки най-пълно да бъдат спазвани и да бъдат усъвършенствувани **някои основни принципи,** които характеризират вътрешния живот и на партийния, и на трудовия колектив.

а) Правилно да се съчетават **централизмът и демократизмът.** За тази цел е необходимо да се уточнят какви обективни и субективни фактори най-силно влияят върху този процес, какви тенденции на развитие пораждат те, как субектът на управление ще регулира развитието на демократизма и усъвършенствуването на централизма.

б) Да се внедрява и усъвършенствува **колективността и личната отговорност.** Този въпрос може да се разглежда от две страни: колективността и личната отговорност съпътствуват ли цялата партийна дейност и особено всички етапи на цикъла на партийното решение; мястото на колективността и личната отговорност в комплексния подход към задачите. С дадена задача да се заемат комплекс от дейци и органи и всеки да отговаря за онова, което трябва да допринесе в своето поле на дейност, със специфичните си форми и средства.

в) **Грижи и взискателност.** Приложението на този ленински метод за възпитание на дейците и колективите.

г) **Отговорността** на партийната организация за всеки комунист и на всеки комунист — за организацията; на колектива за всеки труженик и на всеки труженик за колектива.

— В центъра на вниманието стои въпросът с какви форми и средства партийната организация влияе върху тези противоречиви процеси. Кои от тях са най-ефективни. Например как е организирано участието на комунистите в управленческата дейност като изпитано средство, да се засилва отговорността им за организацията.

— Как чрез тия процеси се формират отношения на:

а) сътрудничество — един за всички и всички за един,

б) взаимопомощ — учи другите, учи се от тях,

в) другарство,

— на принципна основа,

— критика и самокритика,

г) равенство пред Устава и закона,

— да се очертаят формите и средствата на проявление и формиране на тези взаимоотношения.

В отношенията между личностите и колектива могат да съществуват и **конфликтни положения.**

Причините са свързани с:

а) процеса на дейност — неспособност, неумение да се изпълнява възложената работа, неудовлетвореност от нея,

б) ненормални отношения (особено между ръководители и ръководени),

Digitized by Google

в) недостатъци от материално и битово естество (ниска заплата, лошо жилище),

г) лични преживявания.

Как да се преодоляват те най-напред в партийната организация като колектив и в нейните членове като част от трудовия колектив.

В. Формиране на **социално-психологическия облик** на комуниста и колектива.

В тази област социално-психологическите черти на колектива и личността се групират около онези основни характеристики, които марксистко-ленинското учение разкрива като типични за работническата класа. И още по-конкретно — как тези качества се формират най-ярко в комунистическия авангард на класата.

Кои са тези основни социално-психологически черти?

а) **Съзнателност и революционност.**

Как се формира това качество?

— Марксистко-ленинската закалка (сега чрез овладяване и реализация на идеите, развити в документите на X конгрес).

— Формиране на новаторски дух.

— Борба против отрицателните явления, консерватизма и закостенелостта.

— Възпитание в комунистическа принципност и нравственост.

б) **Колективизъм.**

— Социалистическият строй унищожава вътрешнокласовата конкуренция и противопоставянето на едни отряди на други. На тази основа разцъфтява колективизмът. Какви фактори противодействуват да се проявява тази закономерност. Как партийната организация осигурява тя да си пробива път.

— Условия, които съдействуват и пораждат необходимост да се развива колективизмът (концентрация на дейностите, кооперирание в широки рамки и др.).

— Борба срещу егоизма, спокойствието и себеустройството.

в) **Организираност и дисциплинираност.**

— Как се формира на основата на общите интереси и класови цели на работническата класа и в борба за постигането им.

г) **Самочувствие на стопанин** (чувство на отговорност за обществото).

Да се определят пътищата, формите и средствата за формирането на тази психология в партийната организация и пренасянето ѝ в трудовия колектив.

IV. ВРЪЗКИТЕ НА ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ С КОЛЕКТИВА

Третата група въпроси се отнасят до „механизма" на взаимодействие между партийния и трудовия колектив. До онези канали, чрез които чертите на първообраза се превръщат в черти на колектива. Или това е въпрос за връзките на партийната организация с трудовия колектив.

А. Първичната партийна организация работи в първичен (контактен) колектив, в който взаимоотношенията се основават на принципа „всеки с всеки". Всеки общува с всеки. При това условие главно значение имат преките връзки на авангарда и неговите членове с тружениците.

В ежедневните контакти партийният колектив и всеки негов член въздействува на заобикалящите го по два основни начина:

а) Чрез **личния пример** на комуниста, партийната група, партийната организация. Въпросът е: какъв пример дават те в труда, в обществената дейност, във взаимоотношенията с хората, в областта на духовния живот и комунистическия морал. Как партийните организации издигат авангардната роля на комунистическия колектив и личност.

От гледище на възпитанието добрият личен пример дава възможност на партийната организация да се опира по-широко на метода на подражанието. Ролята на субективния фактор е да разяснява и съзнателно да прилага този метод.

б) Комунистът (партийните групи, организацията) **организатор и възпитател на масите.**

Това е главното, което отличава комуниста от останалите трудещи се. Не само да увлича чрез примера си, но преди всичко да подготвя идеологически и да организира хората да участвуват в изпълнението на задачите в целокупния живот. Да използва методите на убеждението и на активната дейност за успешно възпитание и формиране на колектива и личността.

Насочва ли и към това дейността на партийната организация. Как съдействуват тук партийните решения и поръчения? Взема ли се предвид това изискване при организацията на контрола, включват ли се комунистите в него. Това са все въпроси, които чакат отговор и средства за осъществяване.

Много важно е как партийните органи и дейци непрекъснато чувствуват мнението и настроението на колектива, отчитат го в своята организаторска и възпитателна дейност, формират го и го изменят в интерес на социалистическото развитие.

Б. Въздействие чрез **косвените връзки** с колектива.

Независимо че на преден план излизат преките връзки, вредно и опасно е да се подценяват и косвените като средство за превръщане на добродетелите на комунистическото ядро в черти на трудовия колектив.

а) Въздействие чрез **стопанските** (служебните) органи и дейци.

Digitized by Google

Осъществява ли партийната организация такова ръководство и контрол върху тях, че те да бъдат проводници на всичко най-ценно, което се поражда в нейния живот? Формира ли тя такъв стил и методи на дейност, чрез които стопанските дейци да се издигат като ръководители и възпитатели на колектива Правилно да определят социалната роля и място на всеки негов член, като отчитат индивидуалните способности, интереси, политически и делови качества; с какви форми и методи на обучение и възпитание помагат на всеки да осъзнае, възприеме и осъществява определената му роля; как стимулират трудещите се да изпълняват трудовите и обществените си задължения. Каква обстановка създават, какви организационни мерки осъществяват, та трудещите се действително и най-широко да участвуват в управлението на делата в предприятието като важно средство за издигането на самочувствието им на стопани и обществената им отговорност. Създават ли служебните ръководители благоприятни условия и психологически климат, чрез който да се издига ролята на партийната организация като ръководно политическо ядро.

Какво най-добро се е родило в досегашния опит по решаването на тези проблеми. Какво не достига?

Разработката на връзките чрез стопанското ръководство изисква отговор на всички тези въпроси.

б) Влияние върху колектива чрез **масовите обществено-политически организации.**

Въпросът е за тяхната роля и място в осъществяване на предначертанията за всестранното развитие на трудовия колектив.

Въпросът е още как да се пренасят в тях и чрез тях в трудовия колектив чертите на ръководното политическо ядро. Как те се пренасят и по силата на обективното влияние на фактите, и чрез съзнателната и целенасочена дейност на субективния фактор.

* * *

Всичко **това са само отправни положения** за методика по темата. Целта е чрез тях да се очертае големият кръг проблеми, които тя обхваща. Да се съсредоточи вниманието върху най-актуалните (преценени от позициите на Декемврийския пленум на ЦК на Партията). За да се оформи като методика, е необходимо всеки партиен орган, организация и деец да определи с какви методи, форми и средства ще разработва отделните въпроси, като се съобразява със своите условия, възможности, опит и със задачата, която си поставя (доклад за заседание, за теоретическа конференция, лекция или какво ще подготвя).

Целта, за която се съставя методиката, организацията на работата могат да наложат и друга логическа последователност. Особено следва да се обърне внимание на следното: не е ли по-логично и целесъобразно в раздел II да останат само задачите на партийната организация да определи бъдещото състояние на трудовия колектив. А всичко останало, което се отнася до методите, формите, средствата и пътищата за реализиране на предначертанията, за формиране на колектива (раздел II, т. б, в, г) да се отнесе в третата група въпроси (раздел IV). По такъв начин в последния раздел ще се разработят не само механизмите, чрез които партийната организация въздействува, но и съдържанието и методите на взаимодействие.

Темата „Партийната организация и трудовият колектив" е широка. Един партиен орган може да прецени, че е в състояние едновременно да работи по всички проблеми. Друг може да възприеме последователно да ги решава. Възможно е широко да се изучава досегашният опит и на основата на теоретическото изясняване на проблемите да се определят насоките на бъдещите условия. Възможно е също така да се подберат ограничен брой обекти, да се изучи състоянието, да се създадат образци, а след това да се приложи творчески и най-широко техният опит.

Важното е да се види и да се пристъпи към темата комплексно независимо дали проблемите се разработват едновременно или последователно.

Digitized by Google

ПРОТИВ ИНЕРТНОСТТА И ШАБЛОНА

Движението на челниците е творческо дело на трудещите се, неделима част от разгорялото се по градове и села всенародно социалистическо съревнование. Проявление е на дълбоката и безкористна преданост към идеите на Партията. То е израз на все по-задълбочаващият се и разширяващ се демократизъм в управлението на предприятията. В неговата сърцевина се отразява и стилът, и методът на работа на профсъюзите, Комсомола, стопанските ръководители, умението им да използват съвременните научни постижения, да прилагат в работата си комплексния подход. От всичко това произтича неотменното изискване — под ръководството на партийните организации те непрекъснато да изучават потребностите на трудовите колективи, най-рационално да използват различните фактори за осигуряване на такива условия, при които работникът ще проявява изцяло своята активност.

В своята реч пред националното съвещание с първенците от производството другарят Тодор Живков изтъкна, че най-мощното средство за повишаване трудовата инициатива на масите, за въвличане на работническата класа и на целия народ за изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес е масовото всенародно социалистическо съревнование. Особена роля за по-нататъшното му разгръщане, за засилване на неговия характер, за въвличане на все повече и повече труженици в борбата за постигане на по-високи и трайни успехи се отрежда на първенците и челниците в производството, на превръщането челния опит в практика на милионите.

* * *

И в трудовите дела на челниците от софийската фабрика „Лиляна Димитрова" може да се видят отразени динамиката и мащабите на днешните дни на родината. И тук се полагат усилия за преодоляване пропагандния характер в работата по изучаване, обобщаване и разпространяване на челния опит. Има перспектива досегашните големи производствени успехи на трудовия колектив да се множат.

В разговора ми с директорката на предприятието Нейка Василева се откроиха широк кръг проблеми, без чието успешно решаване е невъзможно примерът на първенците да преуспява.

— Моето дълбоко убеждение е, че челният опит е един от важните източници за повишаване ефективността на производството и в нашето предприятие — поде тя. — Защото той не е свързан с особена загуба на материални средства, на коренно техническо превъоръжаване, а се свежда до най-рационално използване на наличната техника, до по-съвършена организация на труда, всемерно развиване инициативата на всеки член на трудовия колектив — за икономия на работно време, за непрекъснато укрепване на трудовата и технологичната дисциплина.

А кои са главните направления, критериите, които определят почетно място на челния опит? Това беше един от въпросите, който изникна у мен по време на разговора ми и с профпредседателката на предприятието. Ето защо с голям интерес слушах похвалните думи за най-изтъкнатите производственици на фабриката. С нетърпение очаквах срещите ми с тях в цеховете, където работят.

СЛАВАТА НА СТОИЛА ТОДОРОВА

Тя е съвсем обикновена, тиха и скромна работничка. Като златотърсач на народно добруване всеки ден сяда до машината с ново настроение. И с примера си доказва, че изворът на непрекъсната икономия на време е непресъхващ, че винаги има неоткрити ручейчета, дето правят потока по-пълноводен. „От подготовката за работния ден зависи ритмичността"... — казва тя и взема предвид всяка дреболия, от която може да има макар и най-малка

Digitized by Google

полза. Или: „Машината ми утре трябва да работи по-производително от днес...“ — и след последния бод за деня й прави почистване, оставя всичко подредено. А иначе — в движенията, в израза на лицето й нищо по-различно от нейните другарки. Работи като че ли съвсем обикновено, без напрежение, с явно спокойствие. Само дето нейният „Веритас“ бързо и точно извършва чудни зигзаги, на един „дъх“ съединява отделните детайли.

Обичаната от целия колектив Стоила не се труди в по особени, някак си привилегировани условия. Не. Това, което я отличава, е, че винаги търси и намира резерви в производството, улавя на пръв поглед неуловимото. Как? Като съсредоточава своите усилия към най-рационалните прийоми на труд. Предвижда всичко, избягва онзи лабиринт, в който има празно лутане.

В съставената с помощта на специалистите маршрутна схема за начина на изпълнение на работните манипулации от нея четем: „В началото на работния процес взема с лявата ръка връзката и я поставя на колените си. Следват: развързване с двете ръце; връщане обратно на масата; започване работа по технология между една бройка. След ушиване я оставя на определеното за целта място. В процеса на работата по горните манипулации извършва още: навиване на конци на калерче; връзване скъсан конец и вдяване в игла; регулиране гъстотата на тегела; сменяне на счупена игла или цвета на конеца; уточняване на някои несполуки в кроенето...“ А всичко това говори за нейния стремеж да увеличава поточността, да влага по-голяма целесъобразност и ефективност на всяко движение.

Тази изтъкната челничка е намерила майсторлъка да осигури продължителен цикъл на работа на машината. Това тя постига с умението си да обединява в някои случаи дадени движения. Ако е възможно, приблизително графично изобразяване на мислите и усещанията на динамичния трудов процес на челничката, то би следвало следните редове да бъдат попълнени така:

$n=25$ (n — броя на изследванията)

$\bar{x}=80,2:25=3,21$ ($\bar{x}$ — средна аритметична стойност на изследванията)

$\sigma=\sqrt{x^2-n.\frac{\bar{x}^2}{n}}$ (формула за изчисляване процента на основното време)

$$\sigma=\sqrt{\frac{134,68-25.10,30}{25}}$$

$$\sigma=\sqrt{\frac{134,68-257,60}{25}}$$

$$\sigma=\sqrt{\frac{-122,92}{25}}=4,9$$

$V=\frac{2,21}{3,21}.100=68,8\%$ (V — вариационен коефициент)

Полученият резултат 68,8 на сто е непрекъснатият работен цикъл, който тя осигурява на машината. Това е тайната на всекидневното преизпълнение на нормите й с над 160 на сто.

Наблюдавах я и видях как богатството на уменето и одухотвореността й от труда стига до всички нейни другарки, влияе на всички.

— Който седне срещу нея, винаги надхвърля с 20—30 процента нормата ѝ — заявява началникът на цеха.

И все пак определено може да се каже, че не толкова процентите, а красотата на новите отношения прави величието на трудовия и патриотичния устрем у хората за изграждане на развитото социалистическо общество у нас. Изписах цели страници в моя бележник от благодарствени думи на другарките й, на които тя непрекъснато помага, предава своя опит. Завинаги запомних трогателните постъпки: да заведе болна жена до дома й, без някой да я задължава, да посещава в болницата настанени на лечение работнички от предприятието... Затова, когато стане дума за Стоила, никой не започва разказа си за нея с високите проценти, които постига, а сякаш говори за новия човек, носител на висока политическа съзнателност и богата душевност, за новата нравственост на твореца на блага.

Този чудесен опит дава богати възможности за обобщения от различен характер. Но несъмнено най-значимото от всички в случая е: за да се отиде от частното към общото, за да се осмисли с помощта на анализа същността на новаторството, големият дял на челниците в труда за преизпълнение насрещните планове, е необходимо преди всичко под ръководството на партийните организации да се полагат големи грижи за израстване на силни, боеспособни трудови колективи. В тях на почит да бъдат другарството и взаимопомощта. Непрекъснато да се формират и обогатяват чертите на новия социалистически морал и нравственост, да се отглеждат комунистически добродетели. И никакви обективни или субективни трудности да не ерозират най-благодатния за това социално-психологически климат, идващ от: непрекъснатото изучаване и последователно решаване на потребностите им; от научната организация на труда и съответно заплащане; от силното въздействие на моралните стимули, допълнени с материалните. Ето атмосферата, в която ще израстват самите първенци, а устремът им ще завладява умовете и сърцата на всеки работник.

• • •

— Когато говоря за челния опит, аз имам предвид, че става дума преди всичко за икономия на жив и овеществен труд, за икономия на време — записах си следващите ценни разсъждения на директорката Василева. — За мен като стопански ръководител на предприятието това ще

Digitized by Google

рече: да полагаме непрекъснати грижи за усъвършенстване планирането и нормирането, да ускоряваме техническия прогрес и внедряваме в производството достиженията на науката...

И тя добави:

— От само себе си се разбира, че без добре подготвени, със солидни знания и опит специалисти, с една отговаряща на изискванията на днешния ден настройка за работа у тях, това е невъзможно да стане. **Да, сега и дума не може да става, че без активното участие на специалистите е възможно да се изучава, обобщава и разпространява челният опит.** Те са в състояние: най-добре да убеждават за реалността на плана; да разкриват пред всички технологическите тънкости на производството; да провеждат широка изследователска дейност. С инженеро-икономически разчети да разкриват начина за по-лека и по-производителна работа; за непрекъсната икономия на време да подпомагат обществените организации, пък и самите челници, при теоретическата обосновка и конкретния анализ на техния начин на работа. А това ще бъде от полза и за самите тях. Понякога даденият обект на изследване ще им подскаже по-голяма идея от тази например, вместо да се иска нова машина, да се модернизира съществуващата. И обратно — вместо да се усъвършенствува дадена технология, да се създаде принципиално нова, да се рационализират чрез автоматизация или по друг начин редица спомагателни операции.

Убедително доказателство за това е внедрената под ръководството на главния инженер на фабриката Трифонов нова, научно обоснована технология. Създадена е такава поточност и организация в работата, които дават възможност и за икономия на време, и за ритмична последователност на операциите, за самоконтрол и производство на висококачествена продукция. Естествено, всичко това помага за повишаване обществената производителност на труда, за по-голяма изява на челниците.

Записах си още, че през тези дни творчеството и инициативата не напускат главния инженер, главния енергетик, главния механик. Тяхното внимание вече е насочено към усъвършенствуване и на други технологии, разработване на нови модели.

Но сега, когато разказвам всичко това, си мисля: „Има случаи, в които някои партийни организации, като не преодоляват формализма и самоцелността на своята работа с челниците, изостават в осъществяването на този важен проблем. И в търсенето на причините за това упрекват стопанските ръководства, че остават специалистите да плуват в тихи води, да стоят настрана от него." Трябва обаче да заявим, че вината е именно в неосигуреното конкретно партийно ръководство. А без него е невъзможно да се създават условия за разгръщането на творчеството и инициативата на целия трудов колектив. На тази основа да се ангажират всички специалисти. Да се конкретизира тяхната работа, като се направи разпределение на силите на инженерите, икономистите, майсторите, технолозите и се посочи кой от тях в какъв срок трябва да свърши дадена задача. Така ще се излезе от сферата на общите пожелания, неизмеримо ще се повиши тяхната активност.

* * *

От разказаното дотук става ясно, че обективни предпоставки за добра работа по изучаване, обобщаване и внедряване на челния опит във фабрика „Лиляна Димитрова" има. Тя е оборудвана с модерна техника, добра е трудовата и технологичната дисциплина. Тъй като планът редовно се преизпълнява и възнагражденията на производствениците са добри. Това пък от своя страна води до стабилност на работната сила.

Разбира се, всички тези успехи са немислими, без да бъдат мобилизирани силите на комунистите, без системна упорита работа на профсъюзната, на комсомолската организация. Но очакванията ми, че тук ще открия най-хубав пример за приложението на класическия Ленинов принцип за гласност, сравнимост и повторимост на резултатите от труда на челниците не се сбъдна.

Защо?

Възможно е някой да попита: Не си ли противоречи авторът на тези редове, след като вече ни даде пример на добра работа на специалистите във фабриката, извести ни и за научния подход в обобщаването опита на Стоила Тодорова?

Под ръководството на партийния комитет има извършени известни неща по челния опит: създадена е комисия от седем души за успешно решаване на този проблем; определени са челниците, чийто опит ще се изучава; има идея и за начина на обучението на производствениците. И въпреки всичко съвсем справедлив е изводът, че все още отношението на партийния комитет, работата на профсъюзната и комсомолската организация по този въпрос са такива, каквито са били и преди. Направена е само първата крачка. Причината? Не се внедряват бързо новите изисквания в ръководството и организацията на челния опит, не се използва най-верният път — комплексният подход, съчетал в себе си цялото богатство на най-изтъкнатите форми и методи на партийна дейност. А работата по челния опит — това е сложен, изискващ съвременна разработка проблем. Повелява прилагането на научни методи и способи на изследване, познаването на науката за управлението на социалистическата промишленост, овладяването на науката партийно строителство. Без това е невъзможно умело да се ръководи и направлява неговото осъществяване.

Всеизвестна истина е, че челният опит не може да бъде кампания или еднократна задача. Не е възможно да бъде оставен само на профсъюзната или комсо-

Digitized by Google

молската организация. Напротив. Под ръководството на партийните комитети трябва да се изгради система за организиране и правилно решаване на проблема. А щом е система, е необходима научност. Необходимо е не да се върви по пътя на хрумването, а чрез богатите средства на разгласата, с изпитаните методи на убеждението всеки колектив да е подготвен психически да приеме идеята за разпространяване опита на първенците. Всеки производственик да види своето място в това дело. Да му бъде ясно защо, в името на каква цел, по какъв начин, с какви средства ще се постигне поставената цел. Че без съвсем конкретни, по-рационални умения, без овладяване на необходимия минимум икономически знания сега този въпрос трудно ще се реши. За това много важно е и добре да се познават основните положения на икономическия механизъм, да се знае какво е това себестойност, рентабилност, стопанска сметка, да има ясна представа за пътищата за повишаване производителността на труда.

Ето например как всеки партиен комитет трябва да подходи, с какво да започне дейността си и при изучаването, обобщаването и разпространяването опита на първенците:

Необходимо е преди всичко да има пълна убеденост, че **научният подход** и в този случай започва именно още с подготовката за вземането на съответно решение. Че то трябва да има ясна цел, която да произтича от точен и верен критерий — да се има предвид не само опитът на собственото предприятие, но и в страната, в света. Със своята богата дейност и нов подход в работата си **партийната организация да създаде мобилизираща перспектива пред отделните фактори** — стопанско ръководство, масови организации, комисии, отдели, промишлено-учебен център... Според характера на функциите им да определи кой от тях какви въпроси в случая ще решава. Да даде лични поръчения на комунистите, работещи в тези звена. Научното изследване, анализът, обобщаването на челния опит да се осъществи от специалистите под контрола на стопанското ръководство. Профсъюзната и комсомолската организация да осигурят **създаването на подходящ социално-психологически климат,** на убеденост в ползата от овладяването опита на първенците. А това ще стане, като подобряват организаторската и политическата работа, като използват богатите форми на дейност — конкурси и викторини между първенците; добре подготвени, с интересни рубрики предавания по радиоуредбите; издаването на табла, диаграми, мълнии; подреждането на почетни кътове. По този начин те ще разпалват пламъка в сърцата на всички — да се равняват по първенците.

На основата на всичко това споменатите субекти на управление и ръководство да си изработят свои оперативни планове. След като партийният комитет ги систематизира и направи необходимите допълнения, ще се създаде **единният комплексен план на предприятието по челния опит.** И тогава, без губене на време, може да се пристъпи към най-важната фаза — изпълнението на решението и упражняване на необходимия контрол. Да се знае след колко време този въпрос ще бъде разгледан на партийно събрание или на заседание. Кой ще направи доклад или устна информация? Такъв подход, освен че ще осигури точно установяване на фактите, тяхната критична оценка, ще позволи да се разработят и рационални мероприятия за подобряване на състоянието. Осъществяването на задачата ще има и своето възпитателно значение, защото всеки ще се интересува отразява ли оценката състоянието на дейността в дадения момент.

При упражняването на **партийния контрол** непременно ще се има и предвид, че с реализирането на решението не приключва дейността по този въпрос, а само се създават предпоставки за нови, по-оптимални решения. При това условие той ще се яви наистина незаменим катализатор на процесите, ще помогне и специалистите, и стопанските ръководители сами да търсят своето място в осъществяването на тая важна задача.

* * *

Още при първото ми посещение преди два месеца във фабриката — секретарката на партийната организация беше в отпуск — от профпредседателката и секретарката на комсомолската организация разбрах, че броят и имената на челниците вече са известни. Но от хубавите думи за успехите им не бе възможно човек да проникне в тайната за тях. Помолих ги, колкото е възможно по-бързо, да се направи наблюдение и хронометрично измерване на всяка операция от трудовия процес на Стоила Тодорова, което аз да използвам при написването на настоящия материал, а на тях да послужи за доказване предимствата на съответния начин на работа при обучението на работниците. Дойде дългоочакваният момент да чуя преценката на партийната секретарка по всички въпроси, с които вече се бях запознал, да получа папката с материалите от научното изследване — личен картон на първенеца, хронокарта, маршрутна схема, лист с описан и изчислен коефициент на начина на изпълнение работните манипулации. И сега обаче още беше недоумение у мен началото на неочаквания ми диалог с нея: „Вижте, говорете с профпредседателката по тези въпроси... тя ще ви разкаже". А после: „Тези въпроси при нас се движат от Маргарита Янева, която работи в отдел „Труд и работна заплата".

В отговор на това нейно встъпление вече съвсем естествен беше моят въпрос: „А нима партийният комитет не се занимава с тези проблеми?"

После, когато вече разговорът потръгна, разбрах, че освен за споменатата комисия и още няколко свършени неща няма за

Digitized by Google

какво повече да се говори. Така беше в действителност. Но партийната секретарка Лефтера Стоянова без нотка на самокритичност, самоуверено заразказва за работата с първенците. В един случай дори се получи смешна ситуация. На въпроса ми: „Досега профсъюзната или комсомолската организация е постигнала поголям успех в работата по челния опит (разбира се, имам предвид, че между тях трябва да има пълна синхронизация на тази дейност), тя без колебание заяви: „Младежите са по-добре". Но след това комсомолската секретарка добави: „Ние имаме само една девойка челничка... И разбира се, научно изследване на работата и още не е направено.

Не ще и съмнение, че при такова отношение към проблемите зарядът на всяка мисъл е инертността, а широк друм — шаблонът. Те се превръщат в ехо на самозалъгване.

Очевидно необходима е по-голяма самокритичност. Да се търси в извършеното досега белега на едностранчивостта и непълнотата, на откъснатостта от главната цел — колкото е възможно по-скоро повече работници да последват примера на челниците.

Но за това на производствената динамика във фабриката трябва да съответствува мобилизираща, богата политико-организационна дейност по челния опит. По инициатива и под контрола на партийната организация, без мудност и губене на време, да бъде научно анализиран и обобщен опитът на всички първенци — както вече бе направено за Стоила Тодорова. Според степента на подготовката на производствениците да бъдат изготвени списъци, изградени групи за обучение. И учебната програма да бъде съставена на основата на предварителния анализ на опита на челниците по отделни трудови операции.

С непрекъснатата последователност в работата в нито един момент да не идва доволството от половинчатото реализиране. Тъй като в същото това време на вратата на партийния комитет чукат въпросите: „Какво е степента на съвършенство на вашите челници според постигнатото от първенците в другите сродни предприятия на страната? Какво показват съпоставките и сравненията на вашите с техните отличени работници? Знаете ли къде и как са се родили и утвърдили много нови, високоефективни рационални методи на производство?"

А нима вече ще се намери човек, който в този ред на мисли да не заяви: **най-висшият критерий на проблема „равнение по първенците" това е борбата за достигане световното равнище.** В този случай е необходимо да се използва целият арсенал от форми и средства: първо — за навременно получаване съответна информация за постиженията в областта на качеството, разхода на жив труд, суровини, материали и енергия за единица продукция. Степента на използването на машините и съоръженията; второ — осигуряване подходяща система за нейното анализиране и прилагане съобразно съответните условия. Трето, пето... И то с динамични темпове, в срокове, които, извели веднъж предприятието на тези най-челни позиции, ще се превърнат в заряд за бързо, прогресивно развитие и над световното равнище.

Тъй като сега не става дума само за пропагандиране на челния опит, а за неговото овладяване и превръщане в масова практика за целия трудов колектив, то редно е партийният комитет на фабриката по-скоро да си прегледа плана за работата в това отношение. Тогава няма да остави разглеждането на извършеното досега, така както вече е предвидено чак някъде през второто полугодие.

* * *

Челният опит не е само технически, а е и социално-политически проблем. Десетият конгрес задължи: „Изучаването и внедряването на положителния опит е съществен политически проблем и трябва да се превърне в едно от основните задължения на всеки партиен орган, на всеки ръководен деец, да стане важен критерий за оценката на тяхната дейност".

Какво означава това сега? От проучването в няколко производствени звена на работата в това отношение се откроиха важни въпроси, които на всяка цена трябва да се имат предвид. Към тях смятам партийните комитети е необходимо да съсредоточат своето внимание! Преди всичко да се създава такава организация на работа в предприятията, такъв стил и метод, каквито изисква Декемврийският пленум. Дейността на различните субекти на управление да бъде пронизана от нов подход, от нови виждания. Нов подход в използването на суровините и материалите с цел да се сведе до минимум бракът. Максимално разкриване и използване на резервите с цел да бъде преизпълнен насрещният план. Да се мобилизират колективите за високопроизводителен труд и здрава дисциплина. Защото именно трудът е главното условие за изпълнение на комплексната програма за повишаване жизненото равнище на народа.

А нима сега една от най-важните страни в партийно-политическата работа не е осмислянето на националните почини, задълбоченото изучаване същността им. Стане ли това, творческото дело на младите кремиковски металурзи, на работниците от Габрово, призивът на героя на социалистическия труд Петър Брайков и на вдъхновените производственици от завода за автомобилни гуми „Георги Димитров", ще се превръща в процес, проникнал в целия производствен механизъм на предприятията. Чрез непрекъснато повишаване квалификацията и овладяването на майсторството, чрез издигане отговорността всеки за качеството и техническото равнище на производството, колективите ще се подготвят и уверено ще вървят към пет-

Digitized by Google

дневна работна седмица. Под ръководството на партийните организации, профсъюзите и Комсомола стопанските ръководства ще създават най-добри производствени и социално-битови условия, атмосфера за високи творчески достижения, на другарство и взаимопомощ за формиране на комунистически добродетели.

Не ще и съмнение, че главната предпоставка за осъществяване на всичко това е авангардната роля на комунистите. Дават ли те личен пример за творчество и инициатива в труда, за безкорислена другарска взаимопомощ, увличат ли след себе си и новопостъпилия и дотогава изоставащия, недисциплинирания, съдействуват ли за всестранно развитие на способностите им — да расте и тяхната култура, образование и професионално майсторство — то насрещните планове ще бъдат преизпълнявани. Ще бъде претворена в живота комплексната програма, приета от Декемврийския пленум на Партията за подобряване жизненото равнище на народа.

Коста ДИМОВ

Личният принос за петилетката

Челните колективи на промишлените предприятия, строежите, научните учреждения в отговор на постановлението на ЦК на КПСС, Съвета на министрите на СССР, ВЦСПС и ЦК на ВЛКМС за съревнованието разработват и приемат високи обещания за 1973 год. Тружениците от селата горещо откликнаха на призива на Партията и Правителството — да разгърнат боево социалистическо съревнование за повишаване плодородието на полето и продуктивността на фермите. Именно в резултат на тази инициатива и творчеството на масите е съставен сегашният петилетен план. В противен случай много от набелязаното може да остане нереализирано. Нали благата, които дава петилетката, не ще паднат от небето и няма да бъдат подарени. Тях трябва сами да произведем, а за това е необходим настойчив и упорит труд. Изисква се, щото всеки да е вложил в работата частица от своето сърце, от своята душа. Енергията на високоорганизирания труд, умножена с любовта към своята страна, социалистическата родина, е способна да твори чудеса. На това обърна внимание Л. И. Брежнев в доклада „За петдесетгодишнината на Съюза на социалистическите републики".

Хиляди, милиони трудещи се възприеха петилетката като свое лично, кръвно дело. Да припомним почина на московчани, предлагащи да се достигне най-висока производителност на всяко работно място, инициативата на Горкиевския кочач А. Огнев да състави напрегнат петгоднишен план. Добрият стремеж намери масова поддръжка. Само в Ленинград и областта повече от два милиона души се съревновават предсрочно да изпълнят плановите задачи. Техните усилия дават чудесни плодове.

Известна е поговорката: човекът се прославя в труда. По-вярно е да се каже от отношението към труда. В процеса на творческия вдъхновен труд се проявяват способностите, физическите и духовните сили на човека, индивидът става личност. За да покажеш себе си, не е задължително да извършиш някакво изключително дело. По думите на М. И. Калинин във всяка работа, във всяка област на човешката дейност могат да се срещнат хора, които са занаятчии, и хора, които са майстори, художници в своята професия. Всичко зависи от това, как човек се отнася към работата, влага ли той в нея душата си или я приема като тежка повинност и се труди по принципа „оттук дотук". Бригадата на старши валцовчика М. Самсонов от цеха за студен прокат на Новосибирския металургичен завод „А. Н. Кузмин" е стегнат колектив. Агрегат „425", на който тя работи, далеч не е нов. Проектната му мощност отдавна е усвоена и специалистите на завода отчитаха, че ресурсите на машината са напълно изчерпани. Бригадата на валцовчиците намери резерви и повиши производителността на труда. Колективът получи възможност да произведе за годината допълнително повече от четиристотин тона метал. Подобри се качеството на продукцията, увеличи се производството на метал първо качество. Икономическият ефект от усилията на бригадата превиши десет хиляди рубли за годината.

Забележителните резултати са достигнати на първо място за сметка на по-добрата организация на труда. Бригадата на валцовчиците се състои от шест работника. М. Самсонов и неговите другари владяват близки професии. Всеки от металурзите може да замени поне един от своите другари, а известно време да работи и за двама. С помощта на инженерите работниците

Статията препечатваме от в. „Правда".

Digitized by Google

механизирали редица тежки операции. Усъвършенстваното на трудовия процес се извършвало по строг план — „карта за организация на работното място".

Бригадата на М. Самсонов би могла и да не съставя такава карта. Тъй като дотогава също е работила всеотдайно и изпълнявала и преизпълнявала задачите си. Но членовете на бригадата, отчитайки своите възможности, изучили по какви пътища може още повече да се увеличи изработката на всеки и да се повиши производителността на труда. Ръководило ги е не просто чувството за дълг и не само желанието да не се излагат пред другарите си, които също не стоят на място в търсенето на нови, по-съвършени методи за изпълнение на операциите. Направлявало ги е чувството на стопани на страната, основано на увереността, че високопроизводителният труд е нужен на родината, нужен на всеки от тях самите.

РЕЗЕРВИТЕ СА НАВСЯКЪДЕ

Всяка работа у нас има обществено значение, помага за развитието на социалистическото производство и в крайна сметка увеличава нацисналното богатство. Всеки труд се влива в общия могъщ поток на усилията на народа, насочен за създаване на материално-техническата база на комунизма.

Ако човек се отнася с душа към работата, не се задоволява „оттук дотук", той непременно ще намери възможност да се изяви. В леката промишленост например често са в престой машините — не достигат работници. И ето в началото на петилетката се роди починът на тъкачката от Красноярския копринен комбинат Зоя Фьодоровна Сафоновна. Тя се задължи да обслужва петдесет стана вместо четиринадесет. А неотдавна известната тъкачка и нейните другарки, които я сменяват, Валентина Фроленко и Валентина Шемонаева направиха нова крачка към по-висока производителност на труда — преминяха да работят на 75 стана всяка. „Тайната" на успеха е в майсторството, в добрата организация на труда. Сега Зоя Сафоновна има хиляди последователи, те успешно се трудят в третата, решаваща година на петилетката.

Вярно, не всеки може да вземе такива рекордни висоти, каквито взеха Зоя Сафоновна и нейните другарки. Но всеки е в състояние да се труди с по-голямо старание от обикновеното. И ето това е също съществен принос за петилетката! Прецизното изпълнение на задачите, равномерната, системна работа с пълна всеотдайност, точното съблюдаване на установените задължения — нима тези елементи не определят личното отношение към труда?

Нашата страна ежегодно изразходва огромни ресурси за строителството на заводи, селскостопански предприятия, електростанции, нови градове и магистрали. И ето всеки човек е в състояние да спести киловатчас електроенергия, по стопански да се разпореди със суровините, материалите

Много важно е да се цени всяка минута работно време. При високите темпове на развитие на народното стопанство и стремителните скорости минутата наистина става златна. За съжаление това злато в голямо количество се пропилява на вятъра. А кой е виновен за тази безстопанственост? Някои производственици, когато става дума за престоя на машините, прехвърлят вината на снабдителите, на неуменето на ръководителите на цеха или участъка. С неритмичността в заводските служби не трябва да се премиряваме, не трябва да се минава и покрай фактите на неумение на тези или онези ръководители. Но всеки работник е в състояние да затвори многото „канали" на загуби.

СЪБИРАЕМИТЕ НА УСПЕХА

Личният принос не се ограничава само в инициативния и добросъвестен труд. Понякога може да се види: човекът се старае да се отнася към работата безупречно, а неговите показатели не са най-добрите в колектива. От какво идва това?

Съвременното производство изисква големи знания, технически грамотни работници, непрестанно усъвършенстващи своето майсторство. Затова в някои отрасли сега и особено старателните, добросъвестни работници, но с ниско образование не достигат забележителни успехи. Знанията, опитът придават на човека сила, увереност в работата и повишават неговия принос в спестовната каса на трудовите дела на народа.

Тежестта на личния принос ще бъде толкова по-голяма, колкото повече новаторът дели тайната на майсторството си с другите производственици, обучава ученици. Да се подели натрупаната мъдрост, да се подскаже на съседа как по-добре да усвои машината, да се постави на крака начинаещият работник е благородно дело, това са семена, които дават трайни плодове.

Другарството и взаимопомощта са една от най-важните норми на нашия всекидневен живот. Вън от колектива е трудно човек да се изяви. По образната забележка на академик С. Струмилин, без необходимия акомпанимент даже социалистите губят своята обществена пълноценност.

Вероятно всеки от нас е имал възможност да се убеди: там където се поддържа добър дух на колективизъм, човек има винаги условия за пълна всеотдайност. Критиката, високата взискателност един към друг оживява работата, предпазва от грешки.

Нашата петилетка — това е огромен фронт за работа, който се крепи на труда на целия съветски народ. Ето защо, когато става дума за личния принос за петилетката, това засяга буквално всеки от нас, независимо от това къде се трудим, каква работа изпълняваме.

Digitized by Google

Да вземем например дейността на инженерно-икономическите специалисти. От техния труд, опит и знания зависи и точността в ръководството на колектива, внедряването на начини и методи на научно управление, използването достиженията на съвременната наука и техника, създаването на необходимите организационно-технически и икономически условия за високопроизводителен труд. Всичко това позволява на работниците по-добре да изпълняват поетите задължения, по-пълно да проявят своите способности. Добър е опитът за работата на специалистите по лични планове, в които се предвижда те да изпълнят редица конкретни задачи от изследователски, рационализаторски характер.

Социализмът предполага лична заинтересованост на всеки от резултатите на труда. В това В. И. Ленин виждаше възможността съревнованието да приеме „действително широки, действително масови размери, да въвлече болшинството трудещи се на арената на такава работа, където те могат да изявят, да разгърнат своите способности, да разкрият таланти, които в народа са неизчерпаем извор".

Икономическата реформа усъвършенствува механизма на материалното стимулиране и разшири възможностите за развитие творческата инициатива на масите, повиши заинтересоваността на хората за по-добра работа в своето предприятие, за икономия на материали и трудови източници, за производство на висококачествена продукция. Усъвършенствувайки формите за материална заинтересованост, се посочва в резолюцията на XXIV конгрес по Отчетния доклад на ЦК на КПСС, трябва всемерно да се повишава значението на моралните стимули, да се обграждат с почит и слава първенците в труда, да се разпространява техният ценен опит.

Предстои ни да решим главната задача на петилетката — да осигурим значителен подем на материалното и културното равнище на живота на народа за сметка на високите темпове на развитие на социалистическото производство, повишаване неговата ефективност, научно-техническия прогрес и ускоряване ръста на производителността на труда. По примера на първенците, по призива на Партията в страната се подема нова могъща вълна на социалистическото съревнование за предсрочно изпълнение и преизпълнение на плана за третата година на петилетката. Много важно е да се набележат нови перспективи за съревнованието, да се организира работата така, че личният принос за петилетката на всеки работник, колхозник, представител на интелигенцията да бъде най-голям. Нека третата година от петилетката бъде най-пълноценна, решаваща по пътя на трудовите дела на съветския народ в името на по-нататъшното развитие на материалните и духовните сили на нашата родина, нейната политическа, икономическа и отбранителна мощ.

Н. ПЕТРОВ
В. ПОШАТАЕВ

ВЕСТИ

● В Ихтиман бе организирана научно-теоретична конференция на тема: „Научно-техническата революция — фактор за повишаване обществената производителност на труда". Присъствуваха секретари на първични организации, специалисти от промишлеността и селското стопанство, ръководители на предприятия и др. Основен доклад изнесе доц. Виктория Георгиева, а съдоклад Стефан Луков, завеждащ партийния кабинет в ГК на БКП.

● Градският комитет на БКП в Батак на свой разширен пленум обсъди как се изпълняват решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП за работата с младежта и Комсомола.

● Общинският комитет на БКП в Горни Богров, Софийски окръг, проведе семинар, посветен на работата в партийните групи. Участвуваха секретарите на първичните организации и отговорниците на партийните групи.

● В Годеч, Софийски окръг, бе организирано районно съвещание със секретарите на партийните комитети и на първичните организации и отговорниците на партийните групи от общините Годеч, Гинци, Комщица и Искрец. В изнесения доклад бе направена оценка за дейността на партийните групи през 1972 г. Много от групите имат редовен организационен живот, умеят да увличат колективите за изпълнението на поставените им задачи. Незадоволителна е работата на партийните комитети и първичните организации по обобщаването и разпространяването на положителното в дейността на някои партийни групи.

● Районният комитет на БКП в Сливо поле, Русенски окръг, проведе петдневен семинар с откъсване от производството със секретарите на първичните организации. Изнесени бяха лекциите: „Социалната психология и научното ръководство на колектива", „Научно-техническата революция и съвременното международно положение", „Социално-психологически проблеми на борбата против идеологическата диверсия на капитализма", „Някои проблеми на идеологическата работа в светлината на решенията на Десетия конгрес на БКП."

● Бюрото на окръжния комитет на БКП в Търговище обсъди как партийното и стопанското ръководство в Попово изучават и прилагат новостите и челния опит в селското стопанство.

Препоръчано бе постигнатото тук да бъде разпространено в аграрно-промишлените комплекси, трудово-кооперативните и държавните земеделски стопанства в окръга.

Digitized by Google

ПО ВЕРЕН КУРС

ЕВТИМ КРЪСТЕВ
секретар на ОК на БКП — Търговище

Окръжният комитет на Партията в изпълнение решенията на Десетия конгрес по основните проблеми за развитието на селското стопанство отделя особени грижи за концентрацията, специализацията и внедряването на техническия прогрес в производството.

Още през петата петилетка окръжният комитет на БКП в Търговище изцяло насочи вниманието си, както и усилията на селскостопанските ръководители, технолозите, икономистите и труженицте за решаването на въпросите на вътрешностопанската специализация и концентрация, за организирането на производството в земеделието и животновъдството на промишлени основи.

Много от нашите стопанства, отчитайки природните и теренни условия в окръга, успяха да доразвият традициите на населението и се специализираха в една или друга насока на животновъдството. Стабилни и ефективни резултати се постигнаха с всяка измината година от птицевъдството в с. Ломци, от овцевъдството в ТКЗС — Макариополско и Надарево; от млечното говедовъдство — ДЗС в Лиляк и ТКЗС в Попово, а също и на други места. Но все пак в преобладаващата си част животновъдството си оставаше разпръснато, съпътствуваха го и трудните условия на работа, и ниската рентабилност на производството. С една дума, то носеше отпечатъка на много от присъщите на дребностоковото стопанство белези и най-вече — на примитивизма.

Окръжният партиен комитет своевременно счете, че в такъв вид един важен отрасъл, какъвто е животновъдството, не може да отговори на високите изисквания за повече и по-евтина продукция, които постави Партията и Правителството.

В аргументирания и научно обоснован доклад на другаря Тодор Живков и в самите решения на Септемврийския (1969 г.) пленум на ЦК на БКП се изтъкна необходимостта от коренен прелом в концентрацията на производството и от нов подход в решаването на проблемите на научно-техническия прогрес. В изпълнение на тези важни решения съвместният пленум на ОК на БКП, окръжното ръководство на БЗНС и сесията на ОНС от м. ноември 1969 г. при непосредственото участие на първия секретар на ЦК на БКП приеха конкретна програма за концентрация и привеждане на селското стопанство в окръга на промишлена основа. В тази насока главно внимание се отдели на **животновъдството** като **водещ отрасъл**, рентабилността на който се оказа решаваща за повишаване на общата ефективност на селското стопанство.

Digitized by Google

I

Както при разработката на проблема, така и в изпълнение на тези важни решения съумяхме да привлечем голям брой селскостопански специалисти, научни работници от окръга и страната. Определиха се съответни работни групи и комисии, дадоха им се широки пълномощия в използването на научните достижения на институтите в страната, както и на постиженията в отделните окръзи. Така подготвените материали за оценка на състоянието и възможностите на наличната материална база, а също и за създаване на нова такава задълбочено се обсъждаха и допълваха от обобщаващата за окръга група и се внесоха за утвърждаване в бюрото на ОК на БКП.

Особено резултатна се оказа при нас реализацията на тези разработки в условията на новоизградените **четири аграрно-промишлени и един животновъдно-промишлен комплекс.** При съществуващата зърнено-животновъдна насока на селското стопанство в нашия край с особена острота се налагаше да се претворяват докрай в нашите ферми указанията на другаря Тодор Живков, дадени на съвещанието с орденоносците и първенците от Пернишки окръг — за решително повишаване на обществената производителност на труда. За да достигнем резултатите на развитите в това отношение страни, пред нас се постави повелята — широко и бързо да внедряваме промишлените методи и технологии в този важен отрасъл.

Основен фактор за такива прогресивни изменения и обновления бе да се приложат с успех **промишлените методи и технологии в животновъдството, като се модернизира наличната материално-производствена база.**

На първо място посредством **реконструкция на наличната база** — с по-малко средства, но бързо да се въвеждат новите технологии на производството.

И като втора важна задача, да се пристъпи **към строителство на нови сгради** — главно за свиневъдството, а след това и за останалите подотрасли, но съобразно възможностите да се осигуряват капитални вложения и ефективни проекти.

Като се насочихме едновременно по тези два пътя, ние счетохме, че постигнатите резултати са насърчителни! Кои от съществуващите предпоставки ни позволиха да осъществяваме по-резултатно и на широк фронт разгърналото се при нас строителство и преустройство на животновъдните ферми?!

Преди всичко, като решавахме творчески въпросите на **вътрешностопанската специализация,** ние логично стигнахме до необходимостта от нейното прерастване в **междустопанска;** успоредно с първите стъпки за преустройство ние изградихме **строителното предприятие** към АПК в Попово. И нещо повече, разширихме дейността на асфалтовата база, както и на цеха за животновъдно оборудване в с. Водица, увеличи се капацитетът на цеха за производство на тухли в с. Опака. Засили се концентрацията на капиталните вложения в четирите АПК. Всичко това по съвкупност ни позволи да се решават по-бързо и оптимално възникващите въпроси.

II

Като цяло организацията на **производството** на **свинско месо** в окръга се концентрира сега главно в обсега на дейност на **животновъдно-промишления комплекс.** В него освен **двете** модерни **свинеферми** се включва **едно ТКЗС и месокомбинат** „Родопа" в Търговище. Неотдавна приключи и разработката на технико-икономическия доклад като модел на **вертикална интеграция** със задача да се обвърже цялостния възпроизводствен процес — **производството, преработката и реализа-**

Digitized by Google

цията на готовата продукция. Осъществяването на тази цел става с активното и решаващото участие на ДСО „Родопа". Подотрасълът вече е поверен в ръцете на компетентни специалисти, които разполагат с необходимите възможности, за да се повишава технологическото равнище и се ускорява изграждането на съответната материална база.

Определено равнище за прилагане на промишлени технологии има свинекомплексът в Търговище с капацитет 33 000 броя, който вече трета година е в експлоатация. Неговите показатели са определени въз основа на приетата технология и имат голям икономически ефект. А заедно със завършващия се вече свинекомплекс в Попово — за 40 000 угоени животни, този подотрасъл изцяло се привежда на промишлени технологии и това ни позволява да достигнем показателите, които са над световното равнище. Ето и някои убедителни данни: един непосредствено зает в комплекса — Търговище сега произвежда 98 т свинско месо или осигурява продукция за 100 000 лв.; среднодневният прираст е 520 г при 4,5 кръмни единици за 1 кг, а себестойността на тон месо е около 810 лв. Възможности, за да се постигнат още по-добри резултати, има и към това главно се насочват сега усилията на комунистите и останалите труженици в свиневъдството.

III

Окръжният комитет на Партията оцени, че постигнатото при въвеждане на **промишлените методи в краварството,** както и в комплексите за **угояване на телета** и **отглеждане на юници** са основна форма за внедряване на **новите технологии** в производството. На основата на рационална концентрация и специализация на производството се **преустройват наличните сгради** или пък се **изграждат нови помещения,** използват се съвременни машини за **механизиране на основните видове работа.**

В окръга вече се създадоха **модерни кравеферми** чрез преустройството на съществуващите сгради в гр. Попово, в селата — Светлен, Лиляк и Камбурово, както и в квартал „Михаил Петров" в Търговище. За целта се подбират такива стопански дворове, които разполагат с повече и подходящи постройки или около по-големите села, където има и необходимата работна ръка, както и условия за развитие на фуражното производство.

С такава реконструкция се осъществяват и **конкретни решения,** като по правило се **механизират основните** и поглъщащите много труд **процеси** — доенето и поенето на животните, почистването на тора. И така **капиталните вложения се използват по-рационално** при значително по-малък разход за едно място в преустроените ферми: 300—400 лв. срещу близо 1800 лв. за новите обекти! В тези средства се включват и разходите за **благоустройство в стопанските дворове и площадките,** за настилка или асфалтиране на пътища, за изграждането на осеменителен и ветеринарен пункт, за клуб на животновъдите, за създаването на млечни бази, в т. ч. и филтър, за ограждането на кравефермите. **Възвръщаемостта** на капиталните вложения е обикновено за около **две и половина години.** Нашата ориентация е в тези модерни ферми да се поместват 500—1000 крави. Съгласно приетата програма **млечното говедовъдство** ще се концентрира в 13 кравекомплекса при среден размер 890 глави.

Наред с това в окръга се извършва определена работа за концентрация и прилагане на промишлени методи и технологии при **угояването на телетата.** Тази дейност се съсредоточава на **три места:** за АПК в Омуртаг — в ДЗС с. Камбурово, посредством ново строителство се създава база за 4000 телета; за АПК в Търговище и АПК в Попово — чрез преустройство на наличните сгради за 2100 до 3100 животни. Технологията при телеугояването предполага наличие на скаров под и водна възглавница, а изхранването да става с целодажбени смески.

Изпълнението на **цялостната програма за концентрация, специализация, преустройство и приложение на промишлените методи в животновъдството** следва да **приключи** през **първото полугодие** на текущата година. За преустройството по този начин се изразходват **от 80 до**

Digitized by Google

120 лв. за едно място, като всеки животновъд, зает в промишленото отглеждане, се грижи за 300—600 телета (срещу 50 по старата технология) и получава продукция над 150 000 лева.

Още през текущата година в телеуготвителния комплекс в с. Кардам — АПК в Попово, предвиждат да се достигне сьетовното равнище, като среднодневният прираст е 1100 г, а себестойността 800 лв. или за 48 човекочаса се добие тон телешко месо.

На **три места** в окръга се съсредоточи и приключва през тази решаваща година изграждането на **бази за юници**.

IV

С досегашната концентрация и специализация в животновъдството, която се извършва под знака на решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП (вече се създават благоприятни **условия**, за да се намери най-подходящ начин **за внедряване на новите технологии и в птицевъдството**. На тази основа още през изтеклата година се изгради предприятие за производство на яйца в с. Ломци към АПК — Попово, което осигурява изпълнението на плана за целия окръг.

Кокошките носачки се отглеждат в преустроени сгради (стари обори и други), където се монтираха триетажни клетъчни кафези. Тях ги произвежда и съответно монтира по местоназначението им специализираното ни предприятие в с. Водица. Така в с. Садина след подобно преустройство на два стари птичарника с 11 000 носачки сега отглеждат 60 000 бройки. Капацитетът на сградите там се увеличи 5 пъти, а с толкова приблизително нарасна и производителността на труда.

Основното ядро на птицевъдството сме разположили в един от стопанските дворове в с. Ломци, където и преустройството, и благоустрояването бяха подчинени изцяло на нуждите в този подотрасъл. Там се изгради **фуражен цех**. Обзаведе се **клуб на животновъда**. Добре работи съветската 4-етажна клетъчна батерия, а това позволява да се осигури **механизацията на всички процеси**, включително и събирането на яйцата. Вентилацията на помещенията, както и почистването на тора вече са автоматизирани. Разходът на труд за 100 яйца се намали до 4 човекочаса, а на фураж за едно яйце — 130 г и неговата себестойност е 0,04 лева.

V

В окръга успешно се развива **овцевъдството. Стадата за мляко и вълна** се съсредоточиха **в равнинния район** (АПК в Търговище и в Попово), **а за месо и вълна в полупланинския район** (АПК в Омуртаг и в с. Антоново). Тук все още се забелязва значително изоставане. Като се изключи решеният вече въпрос за стрижбата, другите производствени процеси засега не са механизирани главно поради липса на уточнена и ефективна технология, а също на система от машини и недостиг на подходящи сгради.

На тази основа някои ръководители доскоро считаха, че в овцевъдството не си струва да се прави нещо съществено, тъй като ще бъде икономически неоправдано да се заделят капиталовложения. Независимо от тези временни трудности за подобряване на технологическите процеси, макар и с по-ниски темпове, ние отиваме към **смели решения и в този** силно екстензивен **подотрасъл**.

За целта насочихме усилията си към **използването** на **освободени** от други животни **помещения**, като **чрез** допълнително **преустройство групираме овцете** на едно място в размер от 2500 до 5000 глави.

Това го съчетаваме със **структурни изменения на фуражните площи** и със създаване на **изкуствени пасища**. Така значително се подобряват условията за отглеждане на овцете — начинът на хранене, поенето и почистването на тора, а наред с това става по-добър и битът на животновъдите. Едно място, което се отрежда на всяка овца, струва за преустроените обекти в с. Братово от 47 до 50 лв., а при новото строителство в с. Банковец — 94,50 лв.

Ние вземаме предвид това, че внедряването на технологии с **по-висока** степен на механизиране на процесите налага обаче да се пристъпи към **диференциация на породите**. Още от 1968 г. в нашия окръг

Digitized by Google

успешно се извършва последователна работа в областта на **месодайното овцевъдство**.

В хибридния център (с. Стража на АПК — Търговище) резултатите при сложното кръстосване от 8 породи са изключително насърчителни. Тук получиха агнета за месодайното овцевъдство, които, щом се поставят за угояване, дават среднодневен прираст до 330 г при разход на 3,40—4,11 кръмни единици за 1 кг (а от общо ползваните породи среднодневният прираст е от 105 до 250 г).

С прилагане на серум от жребни кобили (СЖК) за **двукратно агнене** се работи в една ферма на АПК в с. Антоново.

Угояването на шилета се съсредоточи единствено в АПК — Омуртаг (в комплекса на **ДЗС — Врани кон**). Там ефективно се използва високопроизводителен начин за угояване на агнета и шилета — 15 000 в с. Врани кон и 6000 — в с. Чернокапци, а вече е в строеж нов комплекс за 32 000 глави в с. Долно Новково (към същото ДЗС).

Според внедрената технология се включват: механизираното хранене, поенето и почистването на тора. Анализът сочи, че за едно място в комплекса на ДЗС — Врани кон се разходваха около 12 лв., среднодневният прираст е 250 г при разход на 5,5 кръмни единици за всеки кг, а себестойността на 1 т шилешко месо възлиза на 715 лв. Един гледач там се грижи за 3000 агнета и шилета.

Нашият опит показва, че **при целенасочена работа и старите стопански дворове може да се осъществят решения, които напълно отговарят на новите технологически изисквания**. Там е възможно да се създават **по-добри условия за тружениците**, да се въвежда **двусменна работа** и се осигурява **почивен ден на животновъдите**, да се засилват **грижите** за тяхната подготовка.

* * *

Главният проблем сега е **да се използват** максимално тези **прогресивни изменения в отрасъла**, да се работи по новому — със замах и инициатива, с чувство за нарастваща отговорност!

Новият подход се изразява в създаването на **съвременна организация на труда**, в бързото внедряване на **научните постижения в практиката**, в издигане **качеството** на продукцията от животински произход **до световните показатели** на основата на всенародното социалистическо съревнование. За такъв напредък съществуват **предпоставки** — решителната **модернизация на производството**, по-високата **организираност** и твърдият порядък **в работата**, което дисциплинира и ръководните кадри, и самите изпълнители, засилва тяхната увереност в собствените им сили, знания и опит. Така и възможностите за **по-сполучлив подбор** и за системно **повишаване на квалификацията** стават по-големи.

Трудът вече не се възприема като някакво бреме, а в отделните технологически възли се обособяват работни места на основните процеси и се утвърждава система за разделение на труда между механици, трактористи, доячи и др. Реална става и задачата за все по-компетентно ръководство на отрасъла, което е предпоставка, за да се въвеждат необходимите изменения в организацията на производството, труда и управлението в съответствие с **отраслови** принцип.

Един по-задълбочен анализ на досегашната работа, на собствения ни опит показва, че с повишаване степента на концентрация и специализация, както и с последователно внедряване на високопроизводителни методи на производството, **ефективността зависи** от това, **доколко комплексно** се осигурява **въздействието** на всички интензивни фактори. С голяма острота сега излиза на преден план въпросът за **фуража**, и то в **три отношения — количествено, качествено и за ритмичното му доставяне**.

Проблемът за микроклимата в помещенията за птиците и свинете още не е регулиран както трябва. Електрическият ток и течащата вода участвуват неизбежно в технологическите процеси, тъй както е в промишлените предприятия. Ето защо е

Digitized by Google

нужно да изменяме бързо досегашните си представи и разбирания съобразно изискванията на науката!

Всяко нарушаване на тази **синхронизация** в почти всички случаи се съпътствува от по-големи или по-малки отрицателни последици, отколкото при старите технологии. В това отношение е нужна по-ефективна **намеса** от страна на централните органи и особено **помощта** на съответните научни институти!

Би могло определено да се посочи, че за издигане на **технологическата** дисциплина на по-високо равнище се предполага целенасочена работа от страна на партийните органи и организации, както и на отделния комунист, за да повишават ръководните и изпълнителски кадри своята **компетентност,** да се постигне **изменение** на разбиранията и навиците у **всеки труженик** в положителна насока. Към регулирането и по-бързото решаване на тези въпроси сега по-системно насочваме усилията на партийните и стопанските дейци, за да не се допускат някои слаби места в технологиите или се произвеждат машини и съоръжения с недостатъци, които спъват нормалния ход на производствените процеси в селското стопанство.

В осъществяването на **програмата за модернизиране** на материално-производствената **база в животновъдството** и **за внедряването на високопроизводителни методи** на производството ние считаме, че досега сме поставили едно **скромно начало.** Пред нас стои първостепенната задача да осигурим **комплексното решаване на всички проблеми,** свързани с **по-високите изисквания и новите условия на работа.** В същото време ОК на БКП отчита, че това нито е лека, нито е краткотрайна работа, а е нужно с още по-голяма настойчивост **да засилваме грижите си за подбора, квалификацията и подобряване стила на кадрите** в съответствие с бързо повишаващото се равнище на задачите.

Окръжният партиен, стопански и държавен актив се ръководи в непосредствената си дейност от убеждението, че обществената производителност на труда е онзи фактор, в който като във фокус се съсредоточават всички възможности на нашите колективи на село с едни и същи, а дори и с по-малки трудови и материални ресурси да произвеждат **повече, по-евтина и по-качествена селскостопанска продукция** за нуждите на народа. От този именно фактор сега в най-голяма степен зависи изпълнението на социалната програма на БКП за повишаване на жизненото равнище на всички хора у нас.

ОК на БКП и всички комунисти на село са твърдо решени още в началото на третата и решаваща година да се постигне по-ефикасно използване на всеки час, на всяка минута от работното време на селскостопанските труженици, да се намали до минимум престоят на машините и съоръженията, да се подобрява организацията на производството, труда и управлението.

Като изразяват готовността си да се борят за успешното изпълнение на значително по-високия **насрещен план** през 1973 г., който предвижда едно увеличение от 103 на сто, **комунистите,** сдружените **земеделци и комсомолците на село с всекидневните си дела отговарят на изискванията за комплексното задоволяване на потребностите на народа** да осигурят достатъчна по количество и качество продукция от животински произход.

Digitized by Google

ДНИ НА ИЗПИТАНИЕ

КИРИЛ ЛАЗАРОВ

След като Централният комитет на Партията прие курс на въоръжено въстание, той даде указания да се засили военната подготовка. Такива указания получихме и ние, ръководителите на комунистите от Самоковска околия. В средата на август с Димитър Милчев бяхме повикани в София. И двамата бяхме членове на Софийския окръжен комитет на Партията. Постави ни се задача да изработим план за действие в нашата околия, който да представим най-късно до края на август. Бързо изпълнихме поръчението. Планът, който предложихме, разкриваше: с какви сили разполагаме в случай на въоръжена борба; колко оръжие имаме; как смятаме да осигурим успех на въстанието в цялата околия; какво е състоянието на войската в Самоков, където се намират 22-ри пехотен тракийски полк и 7-ми артилерийски полк; какви са другите сили на властта — полиция, жандармерия, трудоваци, цивилни лица и отявлени фашисти. По-нататък в плана се посочваше, че в Долнобанското корито има 250 души, въоръжени с пушки, обаче при въстание ще се явят към 1000 невъоръжени. В Ихтиманския район също има около 250 души въоръжени, но ще въстанат не по-малко от 1000. Самоковският район бе в по-добро състояние. Там разполагахме с оръжие за повече от 500 души, но и то беше недостатъчно, защото в Самоков очаквахме да се вдигнат около 2000 човека.

В нашия район основната сила на фашистите бяха двата полка в Самоков. Главната задача беше — как да се превземе градът. Затова планът предвиждаше на Самоковската партийна организация да се дадат в помощ 50 бойци от Ихтиман и 50 от Долнобанското корито, като първите насочат своя удар заедно със самоковските другари към артилерийските казарми, а отрядът от Долнобанското корито се отправи към казармите на 22-ри пехотен полк и съвместно със самоковските бойци превземе казармите. Самоковските другари от своя страна да съсредоточат в района на казармата не по-малко от 300 души. Бяхме преценили, че 400 души са достатъчни да завземат властта в Самоков.

Нашият план беше одобрен от Централното военно ръководство. Изпълнението му се възложи на Михаил Дашин, Димитър Милчев и на мен. След допълнителни проучвания се оказа, че властта в Самоков можем да завземем и с по-малко сили. За какво става дума? Установихме, че в 22-ри пехотен и 7-ми артилерийски полк има много наши другари и съчувственици на Партията — войници, фелдфебели, даже и отделни офицери, особено комсомолци, които щяха значително да улеснят превземането на казармите. Няколко пъти Димитър Милчев и аз ходихме в Самоков, за да уточним броя на ония военни, които можем да използваме. Срещнахме се в Чамкория (сега Боровец) с войници от двата полка, дошли в казармата от Самоков и от селата. Те ни казаха, че както в 7-ми артилерийски, така и в 22-ри пехотен полк има много синове на комунисти. Около 50 души от двата полка са на наше разположение. С Михаил Дашин съставихме списъка на комсомолците и съчувствениците войници. Уговорихме с комсомолците те да бъдат дневални през нощта на въстанието. (Така и стана. На 22 септември вечерта часови в казармите бяха онези войници, с които се бяхме уговорили.)

Останалите сили, на които можеше да се опре властта в Самоков, Ихтиман и Долнобанско, се брояха на пръсти.

В началото на септември в Самоковска околия всичко беше подготвено за въстание. Очаквахме нови нареждания и те не закъсняха. На 11 септември ни повикаха в София. Сутринта на 12 септември Михаил Дашин, Димитър Милчев и аз се срещнахме със секретаря на окръжния комитет на Партията Христо Халачев. Той ни заведе в една шивашка работилница и ни запозна с ръководителя на въстанието във Врачански окръг — Гаврил Генов. От него разбрахме, че тяхната партийна организация е напълно подготвена да изпълни решението на Централния комитет за въстание. Ние му казахме, че също сме готови. Христо Халачев ни уведоми, че през нощта са арестувани около 2000 комунисти в София и затова заседанието, за което сме извикани, няма да се състои, но да не

Digitized by Google

си заминаваме, а да останем още някой ден. Посочиха ни квартира, но се оказа, че тя е под наблюдение. Гошо Ламбрев — секретар на Комсомола, ни предупреди, че в момента нямат сигурна квартира и ни помоли сами за си намерим. Ние се настанихме у моята леля на ул. „Богомил" № 48 и ул. „Раковска" — на ъгъла. Дадохме адреса на Ламбрев. След два дена той дойде и ни каза да напуснем, защото ще ни заловят. Тогава се преместихме у моя брат, демократ, на ул. „Кирил и Методий" № 6. Предупредихме го да не говори нищо никъде и никому, че сме при него. Той запази тайната. Ламбрев ни даде един адрес за свръзка — кантората „Транспорт" на ул. „Искър" № 11 или „Екзарх Йосиф" № 11 — около банята. Там трябваше да се обаждаме всяка вечер. После узнахме, че на улица „Богомил" действително бил направен обиск. Това ни ободри, защото показваше, че Партията има добро разузнаване.

Милчев и аз се редувахме, отивахме в кантората, Михаил Дашин не безпокояхме за тая работа, ние бяхме по-млади.

Узнахме, че арести са станали и в Самоков, че са задържани Борис Хаджисотиров и още 16 души — цялото ръководство, без М. Дашин, който беше в София заедно с нас. Другарите от Ихтиман, за да избягнат арестите, бяха отишли в гората. Решението на Централния комитет беше активистите на Партията да оставят квартирите си и да отидат или в нови, или в гората Там където това решение не беше изпълнено, на 12 септември другарите бяха арестувани.

Ние тримата прекарахме в София цяла седмица. Другарите от Ихтиман и Долнобанско бяха излезли в нелегалност. Положението им бе трудно и затова нетърпението им расгеше с всеки изминат ден. Те пращаха хора в София при нас всеки ден и питаха докога ще чакат. Ставаха все по-настойчиви — искаха час по-скоро да почнат да действуват с оръжие в ръка. Казахме им: „Имайте още малко търпение, наближава вече часът да грабнем оръжието. Щом получим решението на Централния комитет, веднага ще ви го съобщим. Чакайте!"

В тези дни Партията и Общият работнически синдикален съюз обявиха масова стачка в София, която завърши успешно. Това предизвика нова вълна от бодрост и ентусиазъм сред нас и тия, които ни посещаваха от Ихтиман и Долнобанско. Напрежението растеше с всеки изминат ден и час. Подемът у всички революционери беше извънредно голям. Това бяха изключително важни дни и часове, защото се решаваше съдбата на Партията, на народа. Ние си давахме сметка за положението, в което се намираше Централният комитет на Партията в тия дни. Димитър Милчев и аз донесохме в Централния комитет чрез кантората „Транспорт" за нетърпението на другарите от Ихтиман и от Долнобанско, които бяха в нелегалност, че за тях има само един изход — въстание! И те са готови.

Разваръзката най-после дойде. Беше 18 септември. Отивах към кантора „Транспорт" и на „Раковски" срещнах секретаря на окръжния комитет на Партията Халачев, който ми съобщи очакваното с такова голямо напрежение от всички другари решение. Халачев ме запита: „Къде отиваш?" Отговорих му: „В кантора „Транспорт". Той се засмя и рече: „Няма вече да отиваш там — свършено е. **Решението на Централния комитет е да се обяви въстание на 22 срещу 23 септември**, в събота срещу неделя. Ще действуваме заедно с БЗНС — за образуване на работническо-селско правителство. Поздрави Дашин и Милчев и им предай, че трябва веднага да заминете! Желая ви успех във въоръженото въстание!"

Трудно ми е да опиша вълнението, което ме обхвана след този разговор с Халачев. Искаше ми се да хвръкна и да предам по-скоро на другарите тази така чакана вест.

Когато съобщих на Дашин и Милчев, те скочиха от радост и вълнение. Прегърнахме се и се целунахме братски. Най-после, най-после започва!

На другия ден при нас се яви Борис Медаров — член на Долнобанската партийна организация. Той ни намери кола и четиримата заминахме за Ихтиман на 19 септември. Пътувахме спокойно. Но когато минавахме през Вакарел, срещу нашата кола започна стрелба, обаче вече беше тъмно и враговете не постигнаха целта си. Благополучно пристигнахме в околностите на Ихтиман, в един върбалак на два километра от града. Там се срещнахме с другарите Йордан Катранджийски, Йордан Хаджийски, Димитър Хаджийски и Иван Отаплийски. Тук бяха и свръзките на Йордан Кискинов от селата Мухово и Церово — Пазарджишко. Предадохме на всички паролата за въстанието. Отново радостно вълнение. „Другари — казах, — настъпи решителният час за разплата с кървавия фашистки враг. Нека не се посрамим! Да изпълним с чест своя революционен дълг!"

Милчев допълни: „Другари, преживяваме исторически дни. Щастливи сме, че живеем в такова бурно време. Идва денят за събарянето на омразната фашистка власт. Българският народ трябва да поеме съдбините си в свои ръце. Той е с нас и победата ще бъде наша. Ние сме готови да дадем и живота си за делото на Партията, за щастието на нашия народ, за работническо-селско правителство."

Разделихме се. Дашин замина за Самоков, аз за Долна баня, Милчев и ихтиманските другари, които ни посрещнаха — за местността „Славова чукара", където ги очакваха 75 бойци.

Димитър Милчев информирал другарите за решението на Централния комитет и образували революционен комитет за изпълнението му. Него избрали за председател, Йордан Катранджийски — за заместник-председател, и Георги Милчев — член. След това Димитър Милчев запознал другарите с военния план за превземането на града. Най-напред да се овладеят полицей-

Digitized by Google

ският участък, пощата и общината. Определили и групи бойци за щурмуването на трите обекта. След заемането на града 90 бойци веднага да отпътуват за Самоков да помогнат на другарите при казармата на 7-ми артилерийски полк. Предвиждали казармата да се вземе не с щурмуване, а отвътре, с помощта на комунистите и комсомолците, които отбиваха военната си служба в полка. Друга група бойци получили нареждане да арестуват вражеските елементи, а трети — да реквизират файтоните и каруците, които да превозят бойците, определени за Самоков.

Най-тежка задача е имала групата, ръководена от Стоян Златарев (Синко) — да превземе най-важния обект — полицейския участък, където освен полиция бе съсредоточен и един пехотен взвод войници от Самоков, командван от капитан Саев, отявлен фашист.

Втората група под командата на Петър Дерменджийски поема пощата, а другата с командир Димитър Мутафчийски — общината.

На 22 септември вечерта и трите групи, укрити край града, се отправят към определените им обекти и въпреки голямата съпротива на полицаите и на пехотния взвод Ихтиман е овладян. Победата на въстанието предизвиква невиждан ентусиазъм у населението в града. Но още не преминало ликуването, идва изненада — Любен Златарев, брат на Стоян Златарев, който току-що сразил омразния враг, носи съобщение, контрапарола, че въстанието се отменя. Но като вижда какво е положението, сам грабва оръжие и се включва във въстаническия отряд. Никой от въстаниците не приема контрапаролата, но тя внася голямо огорчение.

След превземането на града отрядът се насочва към железопътната гара, откъдето трябва да пресрещне въстаниците от ихтиманските села, в които властта също е вече в техни ръце. Но ето че в тоя момент иде втора, още по-неочаквана изненада. Устремени към гарата, въстаниците биват посрещнати от силен пушечен и картечен огън. Една дружина от 25-ти драгомански полк от 240 войници, 10 картечници и две оръдия стреля откъм гарата. Нашите въстаници, макар и изненадани, не отстъпили, а продължили своя ход към гарата. Започнали ожесточен бой с числено превъзхождащ ги противник. Повече от два часа продължило сражението. Въстаниците искали да сломят противника. Техният героизъм и висок дух въпреки тежкото състояние, в което изпаднали, бил несломим. Те се сражавали храбро, показали на дело своята преданост към любимата партия, възпитала ги при каквито и да било трудности никога да не падат духом.

После се изясни, че 25-та драгоманска дружина пътувала за Стара Загора, където въстанието бе избухнало 3—4 дни преди даване на паролата, за да укрепи фашистката власт.

След ожесточено сражение ихтиманските въстаници били принудени да отстъпят. Отправили се към връх Еледжик, но продължили битката. Повредили железопътната мрежа и влаковете не могли да се придвижат. На гара Ихтиман се струпали три влака — конвенционалът, ориент-експресът и един бърз влак.

Тук му е мястото да кажа, че през дните на славната септемврийска епопея в Ихтиман масово участвуваха и комсомолците. Те достойно изпълниха революционния си дълг и прославиха името на своята младежка организация. Техният героизъм и себеотрицание ги увенча с неувяхваща слава.

Така се развиха събитията в Ихтиман през септември 1923 година.

Въстаниците дадоха скъпи жертви. При превземането на пощата бе ранен Димитър Милчев и зверски убит от фашистките изверги. Това бе голяма загуба не само за Ихтиман, но и за Самоковска околия. Партията изгуби един смел, теоретически подготвен марксист-ленинец, славен революционер. Димитър Милчев беше безпределно предан на Партията, пример за подражание за ихтиманските комунисти. Той беше неуморим агитатор и пропагандист на партийното дело. Макар физически слаб, той беше издръжлив. Когато тогаваж стана дума за него, най-близкият му другар Йордан Катранджийски ми каза: „Не жалим Милчев — товарим го много с работа. Понякога се чудя как издържа с тая слаба физика, но какво да правим, той върши всичко по-добре от нас.“ Милчев беше уважаван и от комунистите, и от безпартийните. Притежаваше истински дар-слово. Който го познава, никога не може да го забрави.

През септемврийските дни около десетина въстаници паднаха в боевете. Други загинаха през кървавата 1925 година. Въстанието завърши с поражение, но това бе такова поражение, в което се съдържаше зародишът на бъдещата окончателна победа...

Когато се разделихме с ихтиманските другари, Дашин замина за Самоков, а аз заедно с Борис Маджаров тръгнах за Долна баня през връх Карабаир. От Ихтиман до Долна баня пътувахме цяла нощ. Времето беше чудесно. Любувахме се на величествените гледки, които се откриваха от Карабаир в лунната нощ. В Долна баня пристигнахме рано сутринта, незабелязани от никого. Влязох в моята квартира. След кратка почивка изпратих майка ми да извика Владимир Грънчаров. Той дойде веднага. Наредих му да свика партийното ръководство в осем часа вечерта у нас на важно заседание. Събрахме се членовете на революционния комитет: Васил Пеев, Димитър Христов, Владимир Грънчаров, Йордан Йосифов, Ангел Кулински и аз. В революционния комитет влизаха още Мирко Петков от Долна Василица, Иван Чолев от Костенец и Станко Ангелов от Радуил. Те не присъствуваха, защото селата им бяха отдалечени. В централното ръководство на въстанието бе включен и представител на БЗНС. На заседанието на революционния комитет аз информирах другарите за решението на Централния комитет, че се

Digitized by Google

обявява въстание на 22 срещу 23 септември за смъкване на фашистката власт и образуване на работническо-селско правителство. Съобщих и военния план на въстанието. Другарите си отдъхнаха. Най-после. Свърши се с очакването!

На това заседание революционният комитет реши: да се приведе в пълна готовност партийната организация. Всеки да се въоръжи; да се обезвреждат врговете, като се арестуват веднага след вземането на властта (състави се списък от 40 души за арестуване); да се обезоръжи врагът; назначава за ръководител на въстанието на гара Костенец баня, Горна и Долна Василица Йордан Йосифов, за комендант на гарата — Мирко Петков; назначава за комендант на Долна баня Ангел Кулински; Коста Широкодолски с 10 души бойци да обезоръжи военната (трудовата) част в с. Кованлък (сега Пчелин) и вземе властта в селото; Димитър Христов да замине за с. Костенец, да помогне на другарите да вземат властта в селото; Владимир Грънчаров да отиде в селата Махала (сега Марица), Радуил и Гуцал да уведоми другарите за предстоящото въстание и ги подпомогне за организацията му; Кирил Лазаров да влезе във връзка с ръководството на Земеделската дружба и призове членовете на дружбата да вземат активно участие във въстанието за събарянето на фашистката власт; определя групите, които да превземат полицейския участък, пощата и общината. Комсомолците Владимир Дамянов и Христо Николов Танин в събота вечер на 22 септември, точно в 20 часа да ударят черковната камбана, с което оповестяват започването на въстанието. Кирил Лазаров да поздрави населението след превземането на властта и да напише кратък позив.

Написах позив. В него изказах пълна увереност в победата на народа над неговия смъртен враг — фашизма. Отбелязах, че целта на въстанието е образуването на работническо-селско правителство. Отправих апел към населението да вземе активно участие във въстанието с оръжие в ръка.

Ръководството на Земеделската дружба прие нашето предложение — членовете на дружбата най-активно да участвуват във въстанието. Димитър Пенчев, Кръстю Мичев бяха включени в ръководството на въстанието.

Дойде събота, 22 септември. Точно в 20 часа екна камбанният звън — началото на въоръжената борба.

Групата на Васил Пеев, мой заместник, нападна полицейския участък и го превзе. Бързо заехме пощата. Черненото знаме се развя и над общината. Народът изпълни площада в центъра на селото. Никога не бях виждал такова развълнувано море от хора — такава неописуема радост! Всеки искаше да бъде пръв между първите. Комендантът на селото Ангел Кулински обяви мобилизация на всички, годни да боравят с оръжие. Аз произнесох кратка прочувствена реч: „Другари, най после настъпи дългоочакваният час. Да смажем фашистките варвари! Нашето дело е право дело, затова ще победи. Напред, другари, в славната битка! Да създадем работническо-селско правителство! Напред, ние ще победим!“ Речта ми бе изпратена с бурно „ура!“. Никога не бях виждал такива ентусиазирани лица, очи, изпълнени с такава дълбока вяра в победата!...

Всички решения на революционния комитет бяха изпълнени. Четиридесет отявлени врагове на народа бяха арестувани. Долна баня даде 400 бойци. Комунисти и земеделци се прегръщаха и целуваха, осъществи се пълно единство на трудещите се под ръководството на нашата славна Комунистическа партия. Това бяха незабравими дни!...

Властта бе взета в цялото Долнобанско корито. В двата района на Самоковска околия — Ихтиман и Долнобанско, в защита на народната власт се вдигнаха повече от 2000 души. В Самоков и селата му също въстанаха над 2500. След вземането на властта в Долна баня отряд от 50 въстаници се отправи към Самоков. Поехме през Марица и Радуил, където властта също мина в наши ръце. В Марица искахме да унищожим полицейския старши, който беше избягал от Долна баня с полицейския пристав, но не успяхме. В Чамкория (сега Боровец) пристигнахме към 1 часа през нощта. Тук трябваше да получим 50 пушки от Георги Малчев, помощник-лесничей. Повече от 1 час го търсихме, но не го намерихме. Той ни беше нужен не само за оръжието, което трябваше да ни даде, за да въоръжим всички наши въстаници, но трябваше да организира превземането на сборната военна рота. Часовите тая вечер трябваше да бъдат или комунисти, или комсомолци, за да я превземат отвътре, защото тя наброяваше 150 войника. След това към 3 часа предстоеше да се насочим към Самоков — казармите на 22-ри пехотен полк, в помощ на самоковските въстаници, и да ги овладеем заедно. Независимо от това, че помощник-лесничеят не се яви, ние решихме да превземем с щурм или както и да е сборната рота. Решихме да се опитаме да обезоръжим часовия и пак с изненада да я превземем. Преди да тръгнем към сборната рота, се преброихме, бяхме около 150 бойци, повечето въоръжени, останалите с брадви и т. н. Но когато свършиха проверката, явиха се две свръзки — едната от Самоков, другата от Долна баня. От Самоков беше членът на революционния комитет Георги Димитров Четвероженски, шурей на Михаил Дашин. Той ни изненада с едно злополучно съобщение: в Самоков се получила контрапарола „въстанието се отлага“. Тая вест ме преряза като нож! Те се оттеглили, а градът можеше да падне даже без пушка да пукне! Така добре беше организирано всичко! Ще приведа само един факт. Когато една въстаническа група самоковски бойци се явила при войниците, които охранявали военен склад край града, и им казали, че тая нощ работниците и селяните в България ще вземат властта в свои ръце, войниците не оказали никаква съпротива и предали

Digitized by Google

оръжието си. Георги Димитров Четвероженски, като ни видя така готови да се бием заедно с тях за Самоков, след разговора с мен и моя другар Васил Пеев, се върна и в с. Радуил се самоубил. И действително тая контрапарола осуети вземането на властта в Самоков и околията, където победата беше в кърпа вързана.

„Отмяната на въстанието в Софийски окръг — пише Васил Коларов — осуетява действията на мобилизирания, добре въоръжен и готов за бой отряд на **пернишките миньори**. Този необмислен и безотговорен акт има катастрофални последици също и **за град Самоков и околията**, където Партията под ръководството на Борис Хаджисотиров, Михаил Дашин и др. се беше подготвила за въоръжена борба и имаше на своя страна огромното мнозинство от населението в този край. В определения брой и час всички въстанически отряди били на своите нужни места, готови за действие, когато пристига от София куриер с фаталното съобщение от окръжния комитет, че въстанието в окръга се отменява."[1]

След като отиването в Самоков се осуети, ние се замислихме какво да правим. В това време свръзката от Долна баня ни съобщи, че гара Костенец баня отново е взета от врага. Тогава ние решихме да се върнем в Долна баня и да организираме повторното превземане на гарата. Пристигнахме на 23 септември в Долна баня. Нарединме костенският и долнобанският отряд да се съберат на 2 километра от гара Костенец баня в един дъбов шумак на 24 септември вечерта. Така и стана. Събрахме се 100 бойци от Долна баня, 200 от Костенец и 30—40 от Габровица, Пазарджишко. Седнахме около огньовете и чакахме да дойде часът за настъпление. Всичко е в ред — патрули, разузнавачи. Това беше необходимо, защото на гарата е отседнало фашисткото дружество „Гурголят" от София и една военна част. През гарата минаваха влакове с военни части, музиката свиреше военни маршове. Настъпи безпокойство. Някой се обади: „Ние ли сме първите!" Часът за атака наближаваше, но при тая реплика аз, техният командир, реших да кажа няколко думи: „Другари, въстаници, противникът, с когото ще се сражаваме, вероятно ни превишава по численост. Ние пък го превишаваме по дух. Трябва да ни е ясно, че победата на работническата класа, на селяните и народта интелигенция не е лека работа. Тая победа ще дойде само с големи усилия и жертви. Нашата победа изисква от комуниста и революционера напрежение, страдания и кръв. За победата се воюва, ние сме тръгнали на бой. Ние всички с вас сме дали клетва да отстояваме делото на Партията, тя е нашата надежда. Аз мога да ви уверя, че ние не се бием сами. Когато бяхме в София за паролата, разговарях с Гаврил Генов, ръководител на врачанските комунисти. Той ме увери, че те са готови и ще се бият против фашизма до последна капка кръв. Говорих и с Поптомов — ръководител на комунистите в Горноджумайския (сега Благоевградски) район, и те са готови за въоръжено въстание. Вярвайте, че в този момент в тия два окръга се води героически бой с фашистката власт! Там се бият на смърт с фашисткия враг. Ние трябва да постъпим като тях!" Слушаха ме с голямо внимание, обаче този път думите ми не събудиха онова възторжено чувство както в началото на въстанието. Все пак ги ободрих и убедих.

Най-после настъпи часът. Триста души под мое командване тръгнахме на атака. Разпали се голямо сражение. Врагът даде жертви, даже някои от офицерите командири паднаха. Но той имаше числено превъзходство и повече оръжие и артилерия. Боят продължи около 4 часа. Ние дадохме само един ранен. Но врагът не отстъпи. Това сражение беше последната славна епопея на въстанието в Софийски окръг...

Направи ми силно впечатление фактът, че когато аз поведох отряда в атака, на 30 крачки от врага — куршумите свиреха около ушите ми, един-двама от бойците застанаха пред мен и ме заставиха да залегна. Това беше едно голямо морално признание на моите бойци към техния народен командир. Затова и сега, когато са изминали 50 години от Септемврийското въстание, в своите спомени често се връщам назад и виждам чудесната картина — възторг, радост и доверие! Каква голяма любов и вяра имаха към Партията тия нейни редници, прости, обикновени хора; каква чисто чувство на дълг и чест, каква преданост към Партия и родина, към България!...

В боевете през септември 1923 година и след поражението фашистките изверги зверски убиха 52 души от Долнобанско. Но смъртта на героите в славната септемврийска епопея не сложи край на борбата. Тя продължи под ръководството на Българската комунистическа партия и се увенча с окончателната победа на работниците, селяните и народната интелигенция над фашисткия враг на 9 септември 1944 година.

Поколението преди нас беше свидетел на освобождението на страната от османско робство. Нашето поколение стана свидетел на освобождението на българския народ от робството на фашизма и капитализма. Сега под ръководството на Партията работниците, селяните и народната интелигенция изграждат развито социалистическо общество в скъпата ни татковина — Народна република България...

[1] В. Коларов, Спомени, Изд. на БКП, С., 1968, стр. 572.

Digitized by Google

ЗА ПО-ВИСОКА СЪЗНАТЕЛНОСТ НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА

ТОДОРКА ДИМИТРОВА
секретар на Благоевски районен комитет
на БКП — София

Неотдавна разговарях с героя на социалистическия труд от Държавната печатница „Георги Димитров" Мирон Попов. „Открай време работя много, но аз бях нищо, преди да дойда в този колектив" — ми заяви той.

Зрял и мъдър е колективът на Държавната печатница. В него няма формиране на така наречените „приятелски компании", няма приятелско обкръжение, което да подтиска останалите, няма деление на „мои" и „чужди". Той се характеризира с единство, което се опира на яснота по неговото социално развитие, на създаване условия всеки да се изяви и трудът му да бъде оценен. С любов и внимание са обкръжени и първенците. Колективът се гордее с героя на социалистическия труд Мирон Попов. И той с основание му е признателен.

Атмосферата и във фабрика „Детска радост", и в „Българско везмо" се характеризира с подчертана другарска взаимопомощ, доверие и взискателност. Няма интриги. Цари грижливо отношение към човека, честност. Партийните и стопанските ръководства следят вълненията и преживяванията на работниците. Стремят се непрестанно да решават назрелите въпроси.

Често се казва „Думата на класата се чува в разработването и изпълнението на насрещния план". Работниците от Винзавода изпълниха плана си 101 на сто. Добрите битови условия, правилното разпределение на кадрите, интересните мероприятия — другарски срещи, туристически излети, посещения на исторически места, театри и др., играят важна роля за възпитателното въздействие на обществената среда. В края на месец август м. г. по обективни причини (липса на ток) Винзаводът изостана с 130 хиляди бутилки от графика — почти еднодневно производство. Очертаваше се неизпълнение на плана. Трябваше да се действува. Единственото решение бе да се формира доброволна нощна бригада от служители и обслужващ персонал. Когато тя се яви на работното място в 22,00 часа, стана нещо, което малцина очакваха. Една от трите бригади, работещи втора смяна — трета младежка бригада — изяви желание и настоя да остане на работа и през нощта. Така вместо очакваните 25 000 бяха произведени 50 000 бутил-

Digitized by Google

ки. Заразени от нейния пример, и шестте бригади дадоха доброволци и в една от следващите нощи изоставането беше ликвидирано. Насрещният план за август беше преизпълнен. Честта на колектива защитена. Това е прекрасен пример на трудов ентусиазъм, на чувство за отговорност, на любов към предприятието.

Фактор за издигане на социалистическата съзнателност на работническата класа е и борбата срещу отрицателните прояви. Нарушенията на социалистическата законност, на трудовата, технологичната и финансовата дисциплина са несъвместими с изискванията за нейното повишаване. Компромисите с нарушителите на законността влияят отрицателно върху съзнанието на работниците. Двама бригадири в ДИП „Биологични модели" нарушиха социалистическата законност. Това подействува разложително на голяма група работници, особено на младежите. Партийната организация обаче своевременно се намеси, разобличи и наказа нарушителите.

Лошо влияе на възпитанието на работниците и такова отрицателно явление като безпричинните отсъствия. През деветте месеца на миналата година имаше 908 самоотлъчки, които доведоха до загуба на 8068 човекодни. Самоволните отсъствия са най-грубите нарушения на трудовата дисциплина. Най-често те са прояви на работници с ниско съзнание и култура. Но са показател и за нивото на административното и стопанското ръководство, за ефективността на идеологическата работа на партийните и масовите организации по формирането на социалистическото съзнание у тези хора. Това наложи партийните комитети да насочат вниманието си към тази категория работници, да разкриват причините за този вид отсъствия. В борбата срещу това явление се използват груповите беседи, местните вестници, радиоуредбите и нагледната агитация, но най-много се разчита на личния контакт с всеки поотделно.

Къде се създава ведра атмосфера за възпитателна работа? Естествено, в първичното производствено звено — бригадата, отдела, цеха, участъка. В тях хората прекарват часове заедно — общуват, опознават се, споделят своите вълнения. Там се изграждат взаимоотношенията между работниците и с обществените организации. Ето защо вниманието в идейно-политическата работа сега е насочено към низовите звена. Партийните организации с всички форми и средства на масово-политическата работа целят да създават нетърпима обстановка за отрицателните прояви, поощряват положителните, създават условия за творческа изява на всеки член на колектива.

Здравата обстановка и в големите, и в малките трудови колективи до голяма степен зависи от стопанските ръководители — директор, началници на отдели, на цехове, на смени, бригадири, майстори. Там където те работят системно с хората, и производствените задачи се изпълняват, и работниците проявяват по-голяма обществено-политическа и трудова активност, и привързаността към професията, предприятието и колектива е по-силна. С неправилния си стил и методи — еднолично решаване проблемите на предприятието, неопиране на партийната организация, незачитане мнението на работниците, грубо отношение към тях — ръководителите създават недоволство и настроения. По такъв начин влияят отрицателно върху възпитанието на работниците.

Показателен е примерът в цех „Ризи" на завод „Витоша". В него работят две смени при еднакви условия. В едната колективът е сплотен, трудовата дисциплина — добра, няма самоволни отлъчвания, планът се преизпълнява. В другата — производствените резултати са по-слаби. Тази разлика в значителна степен се дължи на личните ка-

Digitized by Google

чества на сменните ръководители. Това подсказа на заводския комитет и на партийните организации, че е нужно да положат специални грижи за изясняване както на задълженията на ръководителите за укрепване на колектива, така и на методите, с които трябва да постигнат това, и особено за тяхната идейно-политическа и педагогическа подготовка. В курса за подготовка на низовите ръководни кадри наред с техническите и икономическите беседи бяха включени: „Ръководителят и трудовият колектив", „Социално-психологически и педагогически изисквания към труда на низовия ръководител", „Трудовият колектив — фактор за възпитание".

Курсът помогна изпълнителските кадри в завода по-добре да видят ролята си не само като ръководители, но и като възпитатели на работниците. Производствените резултати в бригадите на Славчо Вълчев, Боян Зафиров, Митка Вълкова се подобриха чувствително. Сега партийните бюра по-добре използват ръководителите в масово-политическата работа.

Социалистическата съзнателност на работническата класа има за своя идейна основа марксистко-ленинското учение. Известни са указанията на В. И. Ленин, че „да изпълни своята ръководна роля работническата класа може само тогава, когато овладее теорията".

През 1972/73 учебна година в организираните форми на политическа просвета са обхванати над 50 на сто от работниците. Тези данни показаха на районния комитет, че партийните, комсомолските и особено профсъюзните организации не извършват необходимата организаторска работа за системно и задълбочено изучаване основите на марксизма-ленинизма от безпартийните работници.

Районният комитет се зае да разработи цялостна система за политическа просвета. С нея целим всички работници да бъдат обхванати във формите за пропаганда на марксистко-ленински знания. Тя ще включва партийната, комсомолската и профсъюзната учебна година, просветните събрания, лекционната пропаганда и останалите форми на масова пропаганда. Единните целогодишни планове за идеологическата подготовка на трудовите колективи ще внесат по-добра система и оптимално дозиране, ще предпазват от „пренасищане" в идеологическата работа, особено по време на кампании. В единните планове ще се търси такава реализация на политическата дейност, която в съответни форми да оказва непрекъснато въздействие буквално върху всеки работник.

Постижение за районната партийна организация са четирите работнически филиала на Вечерния партиен университет при градския комитет на Партията — в завод „Витоша", в завод „Електра" в Държавната печатница „Георги Димитров" и във фабрика „Леда". В тях 216 изпълнителски кадри и работници изучават икономическите проблеми на развитото социалистическо общество и проблемите на комунистическото възпитание.

Подобрява се квалификацията и стилът на пропагандистите. Асен Григоров — ръководител на школа в цех „Цинкография" в Държавната печатница „Георги Димитров" по тема: „Производителните сили на развитото социалистическо общество" — раздели участниците на три групи. Едната, наред с теоретическия проблем, проучи развитието на производителните сили в печатницата в условията на капитализма, другата — от установяването на народната власт до Десетия конгрес на Партията и третата — перспективите на развитието на производителните сили в периода на развитото социалистическо общество. Обсъжданията предизвикаха оживена дискусия, в резултат на която школата направи предложение пред ръководството на печатницата за ре-

Digitized by Google

шаване въпросите по поддържането на новата техника, по квалификацията и преквалификацията на работниците, така че да не се налага тези, които са изместени от новата техника или нямат подходяща квалификация, да напускат печатницата.

Районният комитет полага големи грижи за идейно-теоретическата и методическата подготовка на пропагандистите. Всяка година преди започване на учебните занятия свикваме седемдневни курсове с откъсване от производството, а текущото обучение се осъществява в методическите семинари по целогодишен план с методическа и актуална политическа тематика. Тази година уреждаме специален технически кабинет за работа с пропагандистите. В много предприятия са създадени кабинети на обществени начала като специализирани помощни органи на партийните комитети. Те успешно съдействуват за подобряване на материалната база и се превръщат в център за усъвършенстване знанията и опита на пропагандистите.

Непосредствен израз на съзнателното и творческото отношение на работниците от районната промишленост е борбата за преизпълнение на насрещните планове, за повишаване на производителността на труда до равнището на икономически напредналите страни. В подготовката на насрещните планове бяха направени 5800 предложения за преизпълнение на държавния план за 1972 година и на шестата петилетка. Партийните организации извършиха широка разяснителна работа за точното определяне на ролята и приноса на всеки работник за изпълнението му.

Двигател за реализирането на насрещните планове е социалистическото съревнование. То е изключително важно звено и в идеологическата работа за по-нататъшното издигане на социалистическата съзнателност на работническата класа. В него намират проявление талантът, творчеството, дръзновението и инициативата на работниците, които изпълниха държавния план за 1972 година на 21 декември. А на 18 декември бе изпълнен планът по производителността на труда на едно лице от промишлено-производствения персонал. Съревнованието се отчита на десетдневки, месеци и тримесечия. Все повече наред с материалните стимули се утвърждават и моралните. Особено място заемат алеите на първенците, записване в почетните книги на предприятията, грамотите, значките „Първенец на шестата петилетка", поздравителни писма до семействата и предавания по радиоуредбите.

Смисълът и съдържанието на идеологическата и възпитателната работа в завод „Витоша" беше борбата за увеличаване производителността на труда, подобряване на качеството на продукцията и внедряване на нови технологии. Партийният комитет, стопанското ръководство и заводският профкомитет положиха много усилия да изяснят всички показатели по плана, да конкретизират постиженията на всеки работник, на всяка бригада, участък и цех за миналите периоди, които да послужат като база за сравнимост. Сега в завода всеки производственик работи по свой личен план обещание. Сключени са договори за съревнование между цехове, бригади и звена. На резултатите от съревнованието се дава ежедневно гласност чрез заводската радиоуредба. В центъра на местната програма, която винаги има сборен характер, стоят въпроси, вълнуващи трудовия колектив, по-важни обществено-политически събития. С особен интерес се посреща рубриката „Това, което ни предстои да извършим". В програмите най-широко се отразяват въпросите на социалистическото съревнование, качеството, техническия прогрес, трудовата и технологическата дисциплина. Наред с информационните бележки редовно се използват изказванията пред микрофона, радиоинтервютата, репортажите, коментарите, очерковите скици, монтажите, поздравителните концерти. С интерес и задоволст-

Digitized by Google

во се очаква рубриката „За вас, първенци!". В нея се разказва за постиженията в отделните бригади, за най-добрите производственици се изпълняват любими мелодии.

Не се отминават и допуснатите слабости. Щом прозвучи „тревожен радиосигнал", слухът на всекиго се изостря — някой не си е свършил работата, както трябва. Интересно се организират и разговорите пред микрофона по разнообразни теми, радиоконкурсите, викторините, рейдовите бригади по въпросите на трудовата дисциплина и качеството, по изпълнението на обещанията и обществените поръчения.

Програмната комисия редовно информира за постъпилите в библиотеката нови книги, за предстоящи културни и спортни събития в завода, прави преглед на местния вестник „Витоша".

Почти всички местни новини в „Заводската хроника" са дело на актива от дописници.

Положителна оценка заслужава партийното и стопанското ръководство в завод „Витоша" за това, че разработиха мероприятия за превръщането на завода в еталонно предприятие в шивашката промишленост. Създадена е организация за внедряването на нова съвременна техника и на автоматизирана система за управление. В общия план за превръщането на завода в еталон на шивашката промишленост има разработен специален раздел и за масово-политическата работа. Тепърва предстои широко да се разясни смисълът и съдържанието, да се разкрият пътищата и средствата на превръщането на завода в завод еталон. Особено внимание се обръща на борбата срещу някои отрицателни явления, като текучеството, което е все още голямо, нарушенията в трудовата дисциплина и други.

Във фабрика „Детска радост" също положиха големи усилия за воденето и отчитането на съревнованието. За да разгърне творческата активност на колектива, стопанското ръководство запозна работниците със затрудненията, които среща, с тесните места на производство. По този начин партийното бюро и стопанското ръководство въвличат работниците пряко в управлението на производството. Такъв подход много помага за правилната организация на социалистическото съревнование. Ръководството още в началото на годината въведе вътрешностопанската сметка по всички цехове и звена.

В Държавната печатница „Георги Димитров" с участието на специалисти, икономисти, челници в производството, рационализатори и работници се разгърна всеобщо съревнование за разкриване на резерви във всички цехове и бригади. Анализираха се капацитетните възможности на машините и бе направен задълбочен критичен анализ, който позволи да се прояви творческата инициатива на работниците.

Все по-широко се утвърждава договорната система в съревнованието, която обхваща работниците в малките производствени колективи — бригади, смени и цехове. Почти всички предприятия имат договори за съревнование с други сродни на тях предприятия в София и в страната. Води се и активна разяснителна работа сред работниците за максимално използване наличното оборудване, за въвеждане съвременните постижения на научно-техническия прогрес, с което се създават реални предпоставки за достигане на световните постижения.

Примерът на челниците и първенците има неизмеримо значение за формирането на новите черти на строителя на развитото социалистическо общество. Тези трудолюбиви и знатни хора непринудено, със силата на своите трудови завоевания, с нравствената си и идейна чистота, с предаността си към политиката на Партията и към комунистическите идеали, в ежедневните си отношения със своите другари по работа оказват изключително влияние върху цялата работническа кла-

Digitized by Google

са за нейното трудово и идейно-политическо възпитание. В Държавната печатница „Георги Димитров" се пристъпи към програмирано изучаване на системата за работа с челниците и първенците. Съставени са специални комисии по цехове и общо за предприятието с участието на специалисти и ръководни кадри. Точно определени са формите и средствата, чрез които ще се изучава, разпространява и внедрява опитът. Голямата задача се пое с отговорност от административното и техническото ръководство. Специалистите помогнаха да се изработи научен подход при изучаването и внедряването на челния опит. Тази дейност стана стил в работата. Досега са картотекирани 16 първенци.

Добра система за съвместна работа на инженерно-техническата и икономическата интелигенция с челниците в производството е организирана в завод „Витоша", в завод „Електра", Винзавода, фабрика „Детска радост". Тя помага да се свързва по-тясно науката с челните постижения на практиката. Работата с челниците е подчинена не само на решаването на конкретните задачи в предприятието, но разкрива цялостно и задълбочено политиката на Партията към тях, ролята и мястото им в решаването на икономическите и социалните задачи през шестата петилетка. Тя се съчетава с тяхното непрекъснато идейно-политическо възпитание, за да израстват като активни обществено-политически личности и да оказват цялостно положително влияние върху трудовите колективи.

Повишаването на образованието и културата на работниците е една от важните предпоставки за социалистическата им съзнателност. По-високото образование на работническата класа е условие, при което се формират такива черти в труда като творчество и новаторство, дисциплина, стремеж непрекъснато да се овладяват постиженията на науката и техниката.

По решение на Министерството на труда и социалните грижи вече се утвърждава нова система за повишаване образованието на работническата класа. В тази насока в завод „Витоша" работи професионален учебен център. В него 80 души повишават образованието си и 500 (в 38 звена) опресняват знанията и подобряват квалификацията си.

В някои предприятия сега повишават образованието си само тези работници (главно сред по-младите), които проявяват лична инициатива. Липсва организаторска работа. По този въпрос много от партийните ръководства са заели примиренческа позиция. Сега се разработват цялостни единни за района мероприятия. Поставена е задачата в близките 4—5 години във формите за повишаване на образованието да бъдат обхванати всички млади работници до 30—35-годишна възраст. Освен към вечерните техникуми и средните професионални училища вниманието се насочва към организиране на класове (паралелки) направо в предприятията, като ръководствата на техникумите и на професионалните училища им осигуряват преподаватели. Там където е възможно, ще се създадат по подобие на завод „Витоша" професионално-учебни центрове.

Издигането на социалистическата съзнателност на работническата класа е свързано с работата против текучеството в предприятията, което води до икономически загуби и влияе отрицателно върху възпитанието на работниците. През деветте месеца на миналата година са напуснали 20 на сто от общия брой на работниците. Ако се сравнят цифрите на напусналите през последните години общо за района, се очертава тенденция на намаляване на текучеството. Но все още размерите на това явление са значителни и то е една от големите беди в районната промишленост. Причините са от обективен и субективен ха-

Digitized by Google

рактер. Невъзможността да бъдат осигурени на работниците жилища често ги принуждава те да напускат предприятията. Нерешените битови проблеми в някои предприятия също създава колебания и желание за напускане на работата.

Една от сериозните субективни причини обаче е слабата масово-политическа работа за създаване на здрави и дълготрайни връзки на работниците в колективите. В някои предприятия, като завод „Електра", Държавно предприятие „Модно облекло", фабрика „Леда", партийните ръководства заемат примиренчески позиции. Търсят причините само в условията на работа, без да помислят за възпитаване у работниците чувство на привързаност към предприятието и към колектива.

Масово-политическата работа в борбата срещу текучеството сега е насочена в няколко направления:

— повече внимание към младия работник при постъпването му на работа — да се приеме в колектива по подходящ начин, да се настани, да се помисли за обучението му, да се прояви внимание и грижа към него в решаването на жизнените му проблеми;

— другарската атмосфера на взаимопомощ в колектива да помага на новия работник да израства като добър производственик;

— да се оценява работата на всеки новоприет, да се очертава мястото му в колектива, за да се зароди у него любов към професията, желание да се учи и да твори.

Във всички тези етапи от постъпването на работа и създаването на здрави връзки на работника с колектива да се вплете работата на партийната организация, на Комсомола, на профорганизацията, за да може работникът да ги почувствува като свои организации, които мислят за него и решават жизнените му проблеми. Постепено да се въвлича в активна обществено-политическа работа. Профсъюзните и комсомолските организации да обобщават опита по използването на някои трудови и граждански ритуали — връчването на работните инструменти, предоставянето на машина, отбелязването на първата заплата, организирането на състезания по професии, чествуването на кръгли годишнини, сватби и раждането на дете. Този опит по подходящ начин ще бъде разпространен. Той ще съдействува за създаване на ведра и приятна атмосфера в бригадите и в цеховете. Така ще отговорим на изискванията на Декемврийския пленум: усилията на възпитателната работа „да насочват към усъвършенствуване на отношенията в самия колектив; укрепването му като единно трудово семейство; създаване на психологически климат за истинска дружба и другарство; възпитание на човека творец, на човека с комунистическа нравственост и морал".[1]

Борбата срещу текучеството е най-непосредствено свързана с изпълнението на плановете за социалното развитие на трудовите колективи. В Хлебозавод 3, ТПК „А. С. Попов", завод „Електра", ДП „Модно облекло", ДСП „Асансьорни сервизи" и др. предвиденото по социалното развитие на трудовите колективи не се изпълнява. Това влияе отрицателно върху работниците и е една от причините те да напускат. В стола на завод „Електра" например се хранят малко работници, повечето предпочитат сухата храна от лавката на предприятието. И това се приема за нормално. Обяснения много, но партийното и административното ръководство не се занимават с този въпрос. А храната на ра-

[1] Т. Живков, За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, Партиздат, С., 1972 г., стр. 163.

Digitized by Google

ботниците, тяхното здраве и сили са от първостепенно значение и за повишаване на производителността на труда, и за цялата работа в предприятието.

За деветте месеца на миналата година колективът на ТПК „А. С. Попов“ изпълни плана за общата промишлена продукция 102,07 на сто, за печалбата — 106,44 на сто, а за социално-битовите мероприятия — едва 70 на сто. Параграфът за противоотрови и безплатна храна е изразходван 37,5 на сто, а за обезопасяването на машините и съоръженията — 42,86 на сто. Защо партийното ръководство на кооперацията допуска такова грубо неизпълнение на плана за социално-битовите мероприятия? Защо не се отчита отрицателното отражение на неизпълнението на социалните мероприятия върху възпитанието на работниците, когато планът за производствената програма се преизпълнява? Явно партийното и стопанското ръководство подхождат едностранчиво към изпълнението на насрещния план, пренебрегнали са съществени страни от изискванията, които сега предявява Декемврийският пленум на Централния комитет на Партията.

При приемането на насрещните планове за 1973 година партийните и стопанските ръководства насочват предвидените средства за социалното развитие на колективите към най-жизнените въпроси на работниците, които имат важно значение както за повишаване на производителността на труда, така и за издигането на социалистическата съзнателност на работническата класа.

Проблемът за мястото на идеологическата работа за повишаване социалистическата съзнателност на работническата класа от промишлеността беше обсъден неотдавна на пленум на районния комитет на Партията. Сега районната партийна организация, комсомолските, профсъюзните и стопанските ръководства работят за изпълнение на неговите решения.

ВЕСТИ

● По решение на бюрото на окръжния комитет на БКП в Габрово се организират курсове със секретарите на първичните организации. На тях ще бъдат изнесени лекции за: ролята и мястото на партийното решение в ръководната дейност на Партията; основните документи и подхода при съставянето на перспективния план; създаването на творчески социално-психологически климат в трудовите колективи и задачите на първичните организации и др.

● Първичната партийна организация в окръжното управление на съобщенията в Русе на свое събрание разгледа въпроса за трудовата и технологичната дисциплина. Ударението бе поставено върху слабостите, които допускат отделни служители, и за качеството на пощенските услуги.

● В Стара Загора се състоя пленум на окръжния комитет на Партията, който обсъди изпълнението на насрещния план през 1972 г. и задачите през настоящата година. Изтъкнато бе, че е извършена голяма организаторска и масово-политическа работа, което е помогнало да бъдат изпълнени много от поставените задачи.

Digitized by Google

Между две ръкувания

— Здравейте, майоре!

Рисоманов забави крачките си. Тъкмо влизаше в хотела и викът го спря.

Край колите с чуждестранните номера се беше изправил директорът на строежа. Махна му с ръка...

— Тъкмо отивам да оправя вашата работа — ръкува се с него Рисоманов.

— Е, ще я бъде ли?

— Предадох на началника вашата молба и той ми нареди да говоря с управителя и от негово име... Бях преди малко горе, но той беше зает с някакъв посетител.

— Навлеци! — директорът сви вежди и кой знае защо, наведе глава.

— Навярно посетители. Има ги всякакви — едни са делови, други обичат да си побъбрят...

— Вие от кои сте? — директорът вдигна глава и се усмихна.

— Зависи от случая.

Рисоманов подаде ръка да се сбогува.

— Чакайте малко! — пое ръката му директорът. — Значи вие сте били този „един от милицията", дето е насилвал да влезе.

— Вие откъде знаете?

— Случайно научих. Аз бях бъбривият посетител... Няма нужда вече да ходите горе.

— Така ли?

— Тя стана една... Та, казва секретарката: „Идва един от милицията и насилва да влезе!"... Оня си глътна езика... Аз я забърках една... Че трябваше пак да се връщам и да го успокоявам...

— Какво се е случило? — трепна Рисоманов. — Кой знае какво е надрънкала тази глезена секретарка.

— Ти накъде си сега? — хвана го под ръка директорът.

— Към строежа... Трябва да взема нещо... Мислех и да ви кажа за резултата от нашия разговор с управителя, но вие вече го знаете.

— Ще те закарам с джипката... Пратих шофьора да ми купи от моите цигари. Че те са съвсем специални — не можеш да ги намериш на тукашните луксозни магазинчета.

— Но каво се е случило?

— Нищо особено... Влизам аз при него и вместо да започна с искането си, казвам му направо: За твоя отказ знае вече лично другарят Зафиров. Помисли си добре какво ще ми отговориш сега... Бях сигурен, че вече сте му го казали. Оня прехапа устни. „Значи ме клеветиш, така ли?" — Не клевета, а информация... — „Седни" — сочи ми стол той... — Сядам... Че като започна... Ако ми е отказал първия път, след като размислил, видял, че не е прав и сам се канел да ме потърси и да разрешим квартирния проблем... Сега Зафиров кой знае как ще изтълкува отказа му... И все едни такива — жални!... Аз го успокоявам: Не направи никакви изводи, изслуша ме и реши, че тази работа можем и двамата да я оправим.

— Но той така и направи — каза студено Рисоманов.

— Досещахте се, че това ще каже — махна с ръка директорът. — Тъкмо го поуспокоих и излизаме, ето я и секретарката — идва един от милицията!... Той ви взема за вестоносец на Зафиров... Върнахме се отново в кабинета му... Черпи ме кафе, извинява ми се, аз му се извинявам... Въобще всичко стана като в театър... Важното, че се уреди.

Джипката пристигна. Директорът хвана Рисоманов за лакътя и тръгнаха.

— Ние с вас как си говорим — на „вие" или на „ти"? — отвори задната врата директорът.

— Не съм забелязал — смънка Рисоманов.

— И аз не мога точно да кажа. Виждаме се рядко, казваме си по дума-две и пак всеки поема по своите работи. Имам

Откъс от сложения под печат роман за нашето строителство „По-просто от истина" — изд. „Български писател".

Digitized by Google

чувството, че взаимно си допадаме. Като начало на нашето бъдещо приятелство съгласен ли сте да съкратим официалностите и да минем на „ти"?

Директорът влезе пръв в колата, отдръпна се в ъгъла и направи място до себе си на Рисоманов.

— Благодаря ви, че вие вземахте инициативата... Преди време ми се искаше аз да ви предложа, но не посмях... Нали знаете — уставно положение... Колкото за допадането, прав сте.

Рисоманов извади пакета с цигарите си и предложи на директора.

— Аз от мойте... — спря го с ръка директорът. — Нали за това пращах моторизираната си тяга.

Шофьорът подаде през рамо кутия „Ударник". И директорът както и Зафиров обичаха силните цигари.

Запушиха. Колата изви през площада и пое нагоре към панорамния път... Рисоманов погледна часовника си — наближаваше четири.

— Дали не направих някоя беля, а?

Директорът тупна Рисоманов по коляното и съучастнически му намигна.

— Какво имате предвид? — Рисоманов по навик продължаваше да му говори на „вие".

— Това, че използвах името на началника ти.

— Но той сам ми каза да говоря от негово име.

— Ти можеш, но не и аз. Представяш ли си какво може да стане сега? Подплашеният управител взема телефона и се свързва със Зафиров. Не да се оплаква, а за докарване. Изпълних молбата ви, както вие сте наредили... И оня, току-виж че изтърсил: — „Нищо не съм нареждал!" — Не го направих много по устав, както казваш ти.

Зафиров не беше човек, който може да се откаже от думата си, но понякога ставаше мнителен. Ако се усъмни, че името му е било използвано за нередни неща, като нищо би наредил да се преразгледат указанията му.

— Не вярвам!

— Какво не вярваш?

— Кой знае. Щом казваш, че е страхливец, може да се обади, но не да се докарва, колкото да провери дали не е сгрешил и правилно ли е разбрал нареждането на началника.

Директорът пое дълбоко от цигарата си и се замисли.

— Аз пък на това се надявам. Страхливецът се бои от проверка. Наредили му, свършил го е — чиста работа. Ами ако се окаже, че не е имало такава заповед? Това него не го интересува — той е направил това, което му е заповядано.

Рисоманов го погледна изненадан.

— Има и друго нещо. Вдигне телефонната слушалка за проверка и се окаже, че наистина началникът или главното лице е запознато с въпроса и е дало съгласието си. Тогава настъпва душевна паника. Какво ще си помислят оня за мене, сигурно ще започне да ме смята, че своеволнича, искам да проявявам самоинициатива, не се подчинявам. Боже, упази! Ще ме запомни и ако утре нещо... Най-добре е да оставя да си поеме отговорността този, дето ми е предал чуждото нареждане. За това почти не наказват, търсят отговорност от другия.

Този човек имаше много точни наблюдения и правеше идеална логическа връзка между нещата. Ако бе следовател, щеше да бъде незаменим.

— А не съм прекалил, нали?

— Не. Началникът ми нареди да обясня и от негово име за необходимостта чуждите специалисти да бъдат преместени. Ако ставаше дума да наложи своите съображения, щеше да говори лично с този управител. Това е в неговата практика...

Директорът се облегна назад, изпъна крака. Затвори очи, притихна. После се размърда и устните му се разтегнаха в хитра, малко потайна усмивка.

— Да ти призная ли нещо? Слушай сега! Понякога така съм използвал този сорт хора, че сега сам се учудвам на смелостта си. Отивам при страхливеца. Говорих с еди-кой си и той ме помоли да ви обърна внимание, че трябва да ми бъде отпуснато за нуждите на строежа... Какво ли не съм искал. И винаги съм сполучвал.

Рисоманов го погледна недоверчиво.

— Това е самата истина. Къде имам време да ходя по София, да чакам в чакалии на министерства. А съм убеден, че ще получа принципно съгласие. Не съм проявявал капризи. Но това между нас да си остане. Винаги е било за дребни, но инак важни неща.

— Не е било много редно — Рисоманов размърда смутено рамене.

Защо му разказваше всичко това този човек. За тези неща не трябва да се говори наляво и надясно. После той не му е искал да се изповядва сега пред него.

— Редни, нередни — това е... И както виждаш, строежът вини стени. Има и още нещо и то е много важно.

— Какво е то?

Само да не е пак нещо, което би го изобличило в самоволие.

— Страхливецът, драги Рисоманов, има много нюанси — подлец, мижитурка, безпринципен... Въобще — страхливец! Но едно е най-главното! Той в себе си винаги се вижда диктатор, най-главен — да няма над него други, от които да се бои. Ох, как му се иска, как си мечтае той да е над всичко! Но понеже е страхливец, не смее да се стреми към това. И ако трябва да разреши нещо сам, ако трябва дори да попита някого за съвет — свива се и изчаква нареждане. Изпълнява чуждо нареждане...

— Не винаги е така!

Тога, което казваше директорът за страхливците, беше вярно, но Рисоманов познаваше и други от този вид, които съвсем не бяха толкова безпомощни.

— Съгласен съм с тебе. Всичко, което ще кажеш за страхливците, все е вярно — директорът погледна часовника си и туп-

Digitized by Google

на с пръст по стъклото. — Върви, дявол да го вземе, надбягва се с мене. Но аз ти говоря за моите страхливци, тия, с които аз имам работа. Разните професии им дават разни нюанси. Че как ще вдигне телефона на моя човек и да попита: „Може ли?“... Ами ако отсреща му отговорят: — „Как, нима се колебаете, та аз очаквах от вас, че вие ще проявите повече държавническо мислене, по-голям размах“... Страшна работа!... Той е вече разобличен, разкрит е — не мисли държавнически... Затова е по-добре да изчака и когато му се каже нещо, да кимне с глава и да натърти: „И аз така мисля, смятах да ви обезпокоя по този въпрос, но вие ме преварихте!...

Директорът свирна с уста и се засмя.

— Видях булдозер — обади се шофьорът.

— Къде? — трепна директорът.

— Преди малко. Като ходих за цигари, реших да взема и бензин. Минах по горното шосе. Беше се свлякъл до моста.

— На кого е не попита ли?

— На военните. Пазеха го две войничета. Чакаха да дойде крик и да го извлече. Можело и с тежък трактор или с танк.

— Че те имат ли такива машинарии?

— Кой ги знае... Нали копаят по маневрите закрития, стрелкови гнезда за оръдията. Войничетата бяха с работни комбинезони, не ги видях какви са. Или артилеристи, или пък от инженерните...

Директорът бръкна в джоба си — навярно си търсеше бележника. Извади химикалката си, погледна я с досада и пак я пъхна обратно.

Рисоманов гледаше полето. Скоро по него щяха да тръгнат комбайните. Житата люшкаха зажълтелите си класове и осилът блестеше на слънцето... Жълтият цвят на полето винаги го натъжаваше — отиваше си още една година. Избуялите зелени ниви го радваха, чувствуваше някаква бодрост, когато застанеше сред тях. Голото поле с настръхналите стърнища го потискаше.

— Няма да го забравя — обади се директорът.

— Кое? — сепна се Рисоманов.

— За багера... През пролетта дойде един полковник: — Дайте ни назаем малко цимент. Техният се забавил, а им трябвал — строежът им не чакал... Дадох им. Сега с чиста съвест ще искам и аз услуга от тях. Знаеш ли каква работа ще ми свърши този булдозер?

Рисоманов вдигна рамене.

— Пясъкът ни в кариерата, откъдето го вадим, намаля. Изтъни се пластът. Багерите започнаха да загребват тиня. Трябва да се събере на едно място, да спори работата... Ще ни услужат, трябва само да разберем в коя част се намира. Дано да е при моя познат, на когото дадох цимента.

— Може би — обади се Рисоманов.

— Не правят всеки ден маневри. Докато не са го прибрали в гаража, ще е полесно. Ще си дадем горивото. Работата е за ден и половина. От държавата, за държавата... Тука не мога да кажа: „Вашият заместник-министър разреши!“... Но въпреки туй ще се разберем. Хората имат съвест.

Тъжна гледка е ожънатото поле. И макар че тогава слънчогледите затваряха големите си пити, яркожълтият цвят не радваше. Има нещо измъчено и подтискащо в тази жълтевина, в жълтото. Смесица между яркостта на слънцето и приближаващия студ. Друго е златистото. То сгрява, а не топли. Чудно нещо — в зеленината няма нищо от слънцето, а грее!

— Изхитриха се хората — не можах да ги накарам да вземат вече да правят нещо на ръка. Всеки гледа да се хване в машината — въздъхна тежко директорът. — Отивам понякога да търся работници. „Каква е работата? — питат. — С машини ли е?“ То ако беше така, щяхме да си ги доставим. Не искат. Тука, по нас, дето погледнеш по полето, все машини са го обработвали! Не искат да си припомнят, когато са превивали гръб с мотиките по дългите редове.

— А не ги ли съблазнява по-доброто заплащане?

Рисоманов разтърси глава и извърна глава към директора. Не му се искаше вече да гледа зажълтелите ниви. Изведнъж почувствува, че е изморен.

— Зависи... Има ги и такива. При нас идват хора, които не могат вече да намират работа по родните си места.

— И за повече пари — обади се шофьорът.

— Тия не ми радват окото — намръщи се директорът.

— Но ги има, нали? — Рисоманов извади нова цигара.

— Може би ти все с такива си се разправял, аз се срещам с други хора. Понякога с много голяма брадва сечем, другарю майор! Делнем и готово — така е! А може би само на нас, дето сме държали брадвата и сме отсичали, така да ни изглежда. От годините ли е, от работата ли — не смея да изричам вече големи приказки.

— А как е?

Рисоманов подаде глава. Заводът все още не се виждаше.

— Слушай сега какво ми се случи миналата неделя — оживи се директорът. — Отивам си на село. Срещам председателя на стопанството. Сърдит, лют — не ти е работа. Бил в кръчмата и там заговорил за това-онова. Дошло ред и за заплащането — кой колко получава.

— Пиянска работа — рече шофьорът.

— Ти мълчи, не се обаждай, когато пеят владиците. Един от нашенците се заял с него. „Да ти оставя — рекъл — три лева ей на банра отсреща, ще отидеш ли пеш да ги вземеш. Само това ще направиш — да отидеш пеша. Това ще ти е трудът!“... И започнал да се бие по гърдите... „Лесно ти е на тебе — почна ме председателят, — измъкна се оттука и ме остави да си блъскам главата с какви ли не хора. Не ми стигат другите грижи, ами и ще

Digitized by Google

ме засрамва. Че колко получавам аз — да не би да съм си купил нещо". Нищо не можах да му отговоря...

Рисоманов се вгледа в лицето на директора. Усмихнато широко, ликуващо... Навярно отново преживяваше случката, в която сигурно е излязъл победител.

— Да отидем пак там — хващам го за ръката аз. — На една маса се бяха насъбрали наши акрани — пийнали. Обърнаха глави към нас и ни гледат малко подигравателно. Пред нашенеца, дето застъпил председателя, три нови чашки ракия — черпили го. Сядам аз при тях, казахме си приказката, чукнахме се. Хората се отпуснаха. Председателят на тръни. „Та — почнах аз — значи оставяш три лева на Чатар баир и пращаш да отидат пеш да ги вземат. Аз! Но и ти няма да отидеш. Само да отидеш и да ги вземеш, защо ще си мъчиш краката"... „А знаеш ли, че аз денем"... И се заудря по гърдите... Добре — казвам му, — аз пък ще ти оставям всеки ден по десет лева... Ти ще ходиш ли само да ги вземаш?... В кръчмата настана тишина... Всички се обърнаха към бабаита... А той, навел глава, току смънка: „Няма!... Разбирал ли? Няма!"...

В кръчмата настана шум, глъчка и... току взеха да се извиняват на председателя.

Рисоманов отдавна не беше живял на село. Това, което разказа директорът, му приличаше на протокол за разпит. Или на оглед на място. Какво пък толкова многозначително виждаше в тази случка?

— И знаеш ли оня защо отказа? — тупна по коляното Рисоманов директора. — Знаеше, че ще стане за смях пред съселяните си и се отказа!

— Не!

— А аз пък знам. Толкова години работя с тези хора — не се ли е трепал той за това, което ще получи, колкото и малко да е то, не посяга на харизаното. Затуй няма да отиде да вземе наготово десеттях лева. Затуй почнаха да гледат виновно към председателя на стопанството — те няма да вземат, значи и той не взема харизани пари, а заслужени, спечелени с труд! Малко да е, но да се е изпотил за него, че да му е сладко...

Ама и приказлив бил този директор. В канцеларията само мълчеше и все нещо настръхнал беше... И сладко разказва... Ако днес беше напуснал работата, Рисоманов така щеше да го опише на заместника си.

— Знаете ли, другарю директор, че сте прав! — някак възторжено каза шофьорът. — То и народът е измислил една приказка: „Харизани пари, хаир не носят!"

— Видя ли! — оживи се директорът. — И добре го е казал... Гледал съм ги — намери някой пари. Свие се в някое ъгълче, преброй ги, огледа се дали го е видял някой, па току тръгне да разпитва на кого са... Ако открие човека, почва един нескончаем разговор — страх го е да не го излъже някой мошеник и да попаднат не в ръцете на този, който се е трудил за тях. Ако не намери никого, събира приятели и ги изгуляват. Смята, че по този начин се разтоварва от греха. Ако купи нещо с тях, то ще е за децата. Детската чистота и невинност ще измият петното върху съвестта му.

Рисоманов разбра колко много се беше откъснал от хората, колко малко знаеше за тях. Всичко, което разказваше директорът, имаше толкова много истина, че той дори не се и опита да му противоречи или пък да му каже нещо свое, което той бе наблюдавал. Понякога му се струваше, че стремежът към забогатяване у хората беше взел такива страшни размери, че той се боеше от последствията. А случката, която чу, и разсъжденията край нея изведнъж го опровергаха. Доброто начало у хората живееше и нищо не можеше да го изтръгне...

— Дали ще разреши, а? — обърна се към него директорът...

— За какво става дума?

— За багера... Може и да ми откажат.

— Не знам.

— И аз не знам, но ще опитам.

Директорът присви очи, прехапа устни. Замисли се.

— Понякога ми се струва, че започвам да си въобразявам много неща. Струва ми се, че мога всичко, че всичко, към което се протегна, мога да го постигна...

Сега пък къде скочи мисълта му? Дали не се шегуваше с Рисоманов. Не изглеждаше и никога не можеше да допусне, че е грандоман.

— Понякога чета някоя книга, от тия, дето се опитват да описват нашия живот... Чета, чета, па току викна на жената: „Ще взема и аз да напиша една, ама такава, скрито-покрито да няма"... После се смея на приказките си — аз и книга!... Виждаш ли докъде стигам понякога?

Рисоманов кимна с глава.

— Не зная откъде идва това нещо, за добро ли е или за лошо.

— Дано да е за добро — рече Рисоманов.

— Кой знае. То е само така, колкото да ми запълва празните часове. Имам ли работа, за нищо не мисля.

Какво ли не идваше на ум и на Рисоманов в минути на отдих. Размечтаваше се и после му ставаше неудобно за слабостта. Не беше му се присквало да пише книги. Понякога се виждаше на сцената, облян в светлина... Представяше си, че е оня инспектор от английската пиеса, която гледа като студент. Произнася сурови реплики и съди безжалостно — съди пошлостта, лицемерието, алчността, душевната мерзост — съди всичко порочно и гнило в живота. Но то започна да му се случва все по-рядко и по-рядко...

— И най-важното е, че знаем откъде ми идват такива мисли в главата... Имаме още малко път, да ти кажа.

— Слушам... Ще ми бъде много интересно...

— Какво бях аз някога — нищо. Едно

Digitized by Google

селско момче. Изключено от гимназията, поуплашено от боя в полицията... Не ме свърти на село. Отивам инструктор в комитета. Там като че ли беше по-лесно. Провеждам решения, държа линията... Но като станах командир в бригадата, и си глътнах езика. Пред мене строени не знам колко хиляди младежи. И не само от нашите, селските, ами и студенти, и какви ли не. И аз ще трябва да говоря... А чувствувам, че нямам дума за пред тях... Каво съм казал не помня. Все нещо е било.

Умееше да се шегува със себе си. Даже в гласа му имаше някаква тъжна нотка.

— Връщам се в палатката — целият потен. Не смея да вдигна глава към другарите. После, като се ядосах на себе си... Какво като не умея да говоря, лъжа ли е това, дето им го казах? Ако има сред тях честни хора, ще ме разберат. Аз на тях приказвах, не на тези, дето ще търсят над какво да се присмеят. На другата вечер хич и не мислех за старня си срам. Момчетата даже викаха „ура" и ме носиха на ръце... И тъй ми тръгна животът. Зная ли, че съм прав, че казвам истината, хич и не мисля за останалото. И това е то, дето ми дава сила!..

Рисоманов го слушаше и си припомни разговора си със Зафиров. Колко общо имаше в техните разсъждения. А говореха за съвсем различни неща...

— И това ми стана основно начало в живота. Какво ли не мина през главата ми... Нищо не може вече да ме уплаши. Щом като тогава не избягах, когато държах първата си реч, няма вече връщане назад...

— И какво общо има всичко това с желанието ти да станеш писател — усмихна се Рисоманов.

— Не го вземай сериозно — така е думата. Исках да ти подчертая как понякога ми се струва, че всичко може да се постигне, само да имаш воля, да знаеш как и защо го правиш. Това последното за мене е най-важното. Защо? Но това е тема за друг разговор... Стигнахме! Тука ли да те оставим?

Шофьорът обърна колата на широкия площад. Пейката още стоеше под дървото. И добре, че не бяха я махнали.

— Довиждане! — подаде ръка на директора Рисоманов.

— Със здраве! Пък се обаждай! То едва ли ще намерим друг път толкова свободно време за разговор, но все пак.

Директорът слезе от колата и сънливо се протегна.

Рисоманов тръгна към павилончето. Не закуси, не обядва — стомахът му се бунтуваше. Можеше да го залъже с някакъв сладкиш.

Климент ЦАЧЕВ

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ

НИКОЛА ИВ. НИКОЛОВ — Ямбол: — **Може ли секретар на партиен комитет в предприятие, учреждение и др. да бъде избран в състава на бюрото на първичната организация, в която членува?**

— Да — може. В чл. 3 на Устава на БКП е записано, че всеки комунист има право да избира и да бъде избиран в партийните органи. Но главно, за да се осигури по-широка демократична основа на партийните органи и за да не се обременяват отделни хора с много задължения, които трудно биха изпълнявали, в партийните бюра и комитети се избират предимно комунисти, които не влизат в състава на други такива органи.

Трябва да се има предвид обаче, че член на партиен комитет не може да бъде избран в състава на съответна контролно-ревизионна или ревизионна комисия. Например не може член на даден градски комитет на БКП да бъде избран в състава на съответната градска ревизионна комисия.

Digitized by Google

ВЕРЕН СИН И МЪДЪР РЪКОВОДИТЕЛ НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА

Миналата година българският народ, цялата прогресивна световна общественост по най-достоен начин чествуваха 90-годишнината от рождението на безсмъртния учител и вожд на българския народ Георги Димитров. С чувство на дълбока почит, признателност и благодарност бе отдадено заслуженото на човека, който през целия си живот вярно, предано и всеотдайно служи на революционното дело на работническата класа, на светлите идеали на комунизма.

В чест на забележителната годишнина у нас и в чужбина се появиха много издания, посветени на живота и делото на големия революционер, комунист, интернационалист. Между тях достойно място заема и сборникът от статии — „Георги Димитров и профсъюзното движение", пуснат от печат от Профиздат.

В сборника са поместени единадесет статии: „Бележит ръководен деец на българското и международното работническо профсъюзно движение" — проф. Веселин Хаджиниколов, „Георги Димитров и революционното профсъюзно движение в България (1903—1917 г.)" — ст. н. с. Мито Исусов, „Георги Димитров и влиянието на ленинизма върху революционното профсъюзно движение (1917—1923 г.)" — доц. Пенчо Димов, „Георги Димитров и стачните борби на работническата класа" — Ангел Георгиев, „Георги Димитров и работническото законодателство (1905—1923 г.)" — к. и. н. Иван Филипов, „Георги Димитров и някои въпроси на профсъюзния печат в България" — ст. н. с. Стефан Великов, „Георги Димитров и въпросът за единството на българското професионално движение (до 1923 г.)" — проф. Любомир Панайотов, „Георги Димитров и революционното профсъюзно движение на Балканите (1910—1930 г.)" — к. и. н. Здравка Мичева, „Георги Димитров и Профинтерна (1921—1937 г.)" — Виктор Кузко, к. и. н. Юрий Лвунин, „Георги Димитров и международното профсъюзно движение (1941—1945 г.)" — ст. н. с Добрин Мичев, „Георги Димитров и българските социалистически профсъюзи" — Берта Калаора.

Както се вижда от заглавията на статиите, авторите са си поставили сложна и изключително отговорна задача. И трябва да се каже, че те, в резултат на дълга и упорита работа, са постигнали поставената цел. За първи път в нашата обществено-политическа и историческа литература се появява труд, в който, въз основа на задълбочено изследване и марксистко-ленински анализ, се осветлява широко всестранната дейност на Георги Димитров за изграждане, укрепване и развитие на българското и международното революционно профсъюзно движение.

Още в първите страници се отбелязва известного обстоятелство, че Георги Димитров израства като революционер-комунист, като пламенен партиен и профсъюзен ръководител под непосредствените грижи и при най-близката помощ на Димитър Благоев, Георги Кирков, Гаврил Георгиев, под неотразимото влияние на ленинизма. Едновременно с това се посочва, че от началото на своята дейност до края на живота си Георги Димитров е отделял изключително голямо внимание и много време за подготовката и израстването на активни, талантливи и беззаветно предани ръководители на работническото и профсъюзното движение. Под негово ръководство се оформят, укрепват и получават марксистко-ленинска революционна закалка плеяда профсъюзни дейци, оставили светла диря в славната история на българската работническа класа.

Едно от големите достойнства на кни-

„Георги Димитров и профсъюзното движение", 386 стр. Профиздат, 1972 г.

Digitized by Google

гата е, че в нея са откроени главните и най-съществените моменти от дейността на Димитров, които очертават и характеризират дълбочината на неговата теоретическа мисъл, неговата принципиалност и мащабност на действията. Въз основа на множество факти се посочва, че Георги Димитров винаги твърдо и неотклонно провежда линията — профсъюзните организации да се изграждат върху принципите на класовата борба и пролетарския интернационализъм, под знамето на марксизма и ръководството на Комунистическата партия. С всички сили той воюва за единството на работническото и профсъюзното движение, дълбоко убеден, че само единни и сплотени, работниците могат с успех да отстояват своите икономически и политически интереси, да изпълняват своите национални и интернационални задачи. През 1907 г. той пределно ясно заявява: „За да може работническото движение да се запази, да укрепва, сполучливо да изпълнява задачите си и да постигне своята крайна цел, необходимо условие е **централизацията**, т. е. да бъдат организирани работниците под едно общо знаме, да насочват своите усилия в една и съща посока, да водят една единодушна борба, следователно на **централизираните** сили на буржоазията да се противопоставят още **по-здраво централизираните сили** на работническата класа" (стр. 8). Към този въпрос Димитров многократно се връща след това, като обогатява теоретическите постановки с идеите на Ленин. Особено блестяща разработка получава този проблем в неговите теоретически работи за единния фронт и на първо място в доклада му пред Седмия конгрес на Коминтерна — 1935 година.

В статиите, посветени на дейността на Димитров в развитието на българските профсъюзи, работническото законодателство, организирането и провеждането на стачните борби, създаването на профсъюзен печат ярко е откроена една характерна негова черта, едно забележително качество — непосредствените и най-тесни връзки с работническата класа, с трудовите хора. Когато прелистваме книгата, ние виждаме как Димитров неуморим, енергичен и неуловим за враговете е навсякъде, където кипи пролетарската борба. Днес той е в Перник, начело на стачката на миньорите, утре е в Пловдив, Сливен, Варна, София — навсякъде. Пред нас се възправя гигантската фигура на организатора, агитатора, оратора, на смелия и мъдър ръководител. И правилно се изтъква, че Георги Димитров познаваше не само ръководителите на профсъюзите но и много работници, с които се срещаше, разговаряше, учеше ги как да се борят и да побеждават и от които самият той се учеше. И тъкмо в тези тесни и здрави връзки с масите е един от непресъхващите извори на неговата сила и мъдрост на всепризнат и обичан ръководител.

В няколко от статиите се разглежда колосалната дейност и приносът на Георги Димитров в развитието на профсъюзното движение на Балканите и в света. Истинско възхищение изпитва човек, когато чете страниците, в които се разказва с каква енергия, последователност и настойчивост Димитров изучава проблемите и състоянието на международното работническо и профсъюзно движение и с каква страст работи за неговото сплотяване под знамето на марксизма-ленинизма. Сам той участвува в множество международни срещи, конференции и конгреси. И навсякъде, винаги и при всички обстоятелства на легалната и нелегалната борба отстоява и провежда една линия — линията на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм. Огромни са неговата роля и заслуги в борбата против опортюнизма, синдикализма и сектантството, против действията на всички, независимо от техните постове и авторитет, които искат да отклонят работниците и профсъюзите от пътя на класовата борба, да откъснат профсъюзите от комунистическата партия и практически да ги поставят в услуга на буржоазията. На Първия конгрес на Профинтерна през 1921 г. той заявява: „Против предателството на опортюнизма, против предразсъдъците и заблужденията на синдикализма, против сектантството и сантименталността на революционния романтизъм и за превръщане на профсъюзите в истински боеви организации на пролетарската революция — ето ясната и недвусмислена практическа програма, която трябва да посочи на професионално организирания пролетариат учредителният интернационален конгрес на революционните профсъюзи в Москва" (стр. 88, 89).

В рамките на няколко десетки страници авторите на статията „Георги Димитров и Профинтерна" ни поднасят интересни факти, които разкриват огромната теоретическа и практическа работа на Димитров за изграждане на интернационалното единство на профсъюзите върху принципите на ленинизма. Те показват с каква активност е работил Георги Димитров за създаване на Профинтерна. От приведените факти се чувствува с каква ленинска яснота и прозорливост той е виждал и разбирал характера, целите и задачите на такава организация. В статията си „Какъв трябва да бъде Червеният интернационал на профсъюзите" през юни 1921 г. Георги Димитров пише: „За разлика от Комунистическия интернационал Международният съвет на професионалните съюзи ще представлява широка **безпартийна** организация. Ние разбираме това не в смисъл на **независимост и неутралитет** по отношение на Комунистическия интернационал и към ръководената от него международна пролетарска революция, а само в такъв смисъл, че Межсовпрофът е обединяващ център на профсъюзите, които приемат и трябва да приемат в своите редици всички работници от съответните производства, макар че не са комунисти, но са готови да се борят против капитализма" (стр. 281).

Като отговорен деец на Комунистическия интернационал, в Профинтерна, ка-

Digitized by Google

то генерален секретар на Коминтерна, а след това и като завеждащ отдел „Международни връзки" на ЦК на КПСС от януари 1944 г. Георги Димитров развива изключително активна дейност за укрепването на международното профсъюзно движение, за сплотяване на международната работническа класа в борбата против фашизма и за неговия разгром през Втората световна война. „С голямо умение той прилагаше ленинските принципи, като хармонично съчетаваше даването на ясни теоретически постановки на проблемите с конкретния подход при тяхното практическо разрешаване, при това, без да робува на остарели форми и оценки" — се подчертава в една от статиите (стр. 364).

В сборника ясно се изтъква, че Георги Димитров е придавал първостепенно значение на връзките на българското работническо и профсъюзно движение с работническата класа и профсъюзите на Съветския съюз. Тази страна от неговата дейност е намерила широко място в отделните статии. В съюза със страната на Съветите, с КПСС и съветските профсъюзи той с непоколебима убеденост виждаше единствено правилния път на развитие на борбата и успехите на българската работническа класа, на българския народ по пътя на революционната борба, по пътя на социализма.

Не можем да не отбележим с удовлетворение, че авторите са съумели сбито, но ясно да предадат голямото богатство на теоретическото наследство на Георги Димитров по въпросите на тактиката и стратегията, на организационните форми и средства на революционната борба на работническата класа и на профсъюзите и по редица още други въпроси.

На Георги Димитров беше присъщ един неизчерпаем революционен оптимизъм. Авторите убедително разкриват силата на този оптимизъм, неговите източници — непоколебимата вяра в работническата класа, вярата в правотата на марксизма-ленинизма, в неизбежността на революцията и тържеството на комунизма. През 1912 г. от затвора той пише до Люба Ивошевич: „Въпреки че Черната джамия е един неописуем вертеп, аз и тук, както и вън, за щастие съм заобиколен с особени симпатии и грижи от страна на добрата част на затворниците... Какво щастие е, мила Люба, човек да бъде социалдемократически борец, да се въодушевява от великия социалистически идеал" (стр. 60, 61). И каква органическа връзка съединява тези думи с казаното от него след двадесет и една година в заключителната реч на Лайпцигския процес: „Колелото на историята се върти... То се върти и ще се върти до окончателната победа на комунизма!"

Силата, талантът, неизчерпаемата енергия и устремът на този титан на революционата мисъл и дело ярко са показани в сборника. Разбира се, невъзможно е в няколко страници да се посочат всички достойнства на книгата, плод на усилията и добросъвестната работа на авторите, сътворили едно голямо и полезно дело. Техният труд е безспорно един успех, един достойно изпълнен национален и интернационален дълг.

За по-голяма пълнота в сборника би могло да бъде включена и статия, в която да се покаже изключително актуалното значение на теоретическите разработки и идеите на Георги Димитров по редица проблеми и на първо място по въпросите на единния фронт, на единството на международното работническо и профсъюзно движение, единството на всички прогресивни сили в света в борбата против империализма и колониализма за мир и дружба между народите; по въпросите на борбата срещу десния и „левия" ревизионизъм и т. н. Вярно е, че в една или друга степен тези моменти се засягат от някои автори. Но то е недостатъчно. А именно въпросът за актуалното международно значение на идеите на Димитров много ясно се открои на проведената през миналата година в нашата страна Международна конференция, посветена на неговата 90-годишнина.

В някои от статиите като „Георги Димитров и работническото законодателство", „Георги Димитров и революционното профсъюзно движение на Балканите" авторите, след като поднасят извънредно богат фактически материал, не са съумели докрай да осъществят необходимия анализ, да направят нужните обобщения.

Когато в един труд като този участвуват много автори, пред които е поставена една обща тема, неизбежни са някои повторения. В случая обаче повторенията в известна степен надвишават допустимото.

В заключение трябва да се подчертае, че независимо от тези пропуски, на читателите е поднесена една интересна, полезна и много поучителна книга. Тя ще окаже голяма помощ на всеки, който изучава делото и живота на Георги Димитров, неговото огромно теоретическо наследство. А това за трудещите се у нас е една постоянна задача, една необходимост в стремежа им да дадат по-пълноценно своя принос във всенародната борба за осъществяване на историческата Програма на Българската комунистическа партия, за изграждането на развито социалистическо общество в нашата родина.

Никола НИКОЛОВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ПРОБЛЕМИ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ПАРТИЙНАТА ПРОПАГАНДА

Сборник

Книгата съдържа преработените доклади и изказвания на учени, партийни и комсомолски работници, пропагандисти, направена на състоялата се в София през 1972 година съвместна българо-съветска теоретична конференция, посветена на проблемите на ефективността на партийната пропаганда. Авторите разглеждат важни актуални въпроси във връзка с повишаване научното равнище и действеността на партийната пропаганда, със засилване на нейните връзки с живота, с политиката на Партията. В материалите научно се анализират съдържанието, организацията, формите и методите на марксистко-ленинското образование на комунистите, комсомолците и безпартийните, работата на средствата за масова пропаганда, партийното ръководство на идейно-възпитателната дейност.

ЗВЕЗДИ ВЪВ ВЕКОВЕТЕ

Музеят на революционното движение в България излиза с още един луксозен илюстрован албум, който съдържа пет хиляди снимки с кратки биографии на революционни дейци, дали живота си в борбата против фашизма и капитализма от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 година.

Снимките и биографичните данни са събрани от колектив съставители след дългогодишна упорита работа в музея и са подредени в албума по хронологичен ред — по годината, месеца и деня от смъртта на героите. Тези материали са групирани съобразно сегашното административно деление на страната. В първия раздел са поставени имената на загиналите антифашистки борци, чиято дейност е от национално значение. На края се дава поименен азбучен показател на лицата, включени в албума.

БЪЛГАРКАТА

Сборник

В чест на международния ден на жената — Осми март, Партиздат пусна от печат оригиналния сборник изследване „Българката". Използвайки най-разнообразни жанрове — разкази, есета, статии, научни студии и изследвания, стихове, очерци, интервюта и др., авторите — над 50 общественици, научни работници, писателки, художници, артистки, журналистки създават обобщен, събирателен образ на българската трудова жена. Пред читателя е показан обаятелният образ на съвременната жена труженичка, на българката от нашето минало, на жената — майка, любима, общественичка. Направен е опит да бъде представен образът на българката в бъдещето.

В книгата са засегнати и някои от проблемите, които възникват от професионалната и обществената заетост на жената като необходимостта от повишаване на образованието и квалификацията на труженичката, създаване на нов бит и взаимоотношения в семейството, активизиране на общественото производство за облекчаване на домакинския труд и др.

Луис Корвалан

ПОБЕДЕН ПЪТ

В този еднотомник са събрани доклади, речи, интервюта и статии от периода 1964—1970 г. на генералния секретар на Чилийската комунистическа партия Луис Корвалан. Книгата осветлява от марксистко-ленински позиции многолетните героични битки на чилийските комунисти, на чилийския пролетариат и всички прогресивни и демократични сили за национална свобода, независимост и социален прогрес. Произведенията на Луис Корвалан дават цялостна панорама на революционния процес в Чили, който се увенча с внушителни победи в президентските избори през 1970 година.

КЪМ ЛЕНИНИЗАЦИЯ

Основни проблеми на марксистката философия през периода 1927—1944 г.

Слави Славов

Проблемите, които се разглеждат в настоящия труд, са разпределени в пет глави. В началото, във „Вместо увод", авторът развива въпроса за основните философски проблеми на ленинския етап. Първа глава съдържа: „Утвърждаване на ленинския етап в българската философска мисъл"; втора глава — „Проблеми на диалектическия материализъм"; трета глава — „Отражението — централна проблема на марксистката гносеология"; четвърта глава — „Философия и частни науки" и пета глава — „Критика на идеалистическата философия".

Digitized by Google

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ И ОБЕДИНЯВАНЕТО НА РЕВОЛЮЦИОННИТЕ И ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СИЛИ ЗА МИР, ДЕМОКРАЦИЯ И СОЦИАЛИЗЪМ

Сборник

Безсмъртният син на българския народ и виден деец на международното работническо и комунистическо движение Георги Димитров ни остави безценен капитал от мисли и дела. По случай 90-годишнината от неговото рождение по инициатива на ЦК на БКП през юни 1972 година в София се проведе международна конференция на тема: „Георги Димитров и обединяването на революционните и демократичните сили за мир, демокрация и социализъм". В работата на конференцията взеха участие представители на 115 комунистически, работнически и социалистически партии, националноосвободителни движения и национални фронтове, професионални съюзи и международни организации. Международната конференция бе открита с встъпително слово от другаря Тодор Живков, а основният доклад бе изнесен от другаря Борис Велчев. Настоящият сборник, пуснат от печат от Партиздат, съдържа пълния текст на всички изказвания на конференцията, включително и тези, които са представени в писмен вид, както и приветствията, изпратени до конференцията от някои партии и организации.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

Доклади. Решения

Издателството на БКП пусна от печат нов сборник с документите на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия. Книгата започва с пълния текст на Отчетния доклад на Централния комитет на Българската комунистическа партия, изнесен пред конгреса от първия секретар на ЦК на БКП другаря Тодор Живков, речта на генералния секретар на ЦК на КПСС другаря Леонид Брежнев, докладът на Мандатната комисия на Десетия конгрес на БКП, изнесен от председателя на комисията другаря Иван Пръмов. В сборника са поместени приетите от конгреса Програма на Българската комунистическа партия и Директиви на Десетия конгрес на БКП за социално-икономическото развитие на НРБ през годините на шестата петилетка — 1971—1975 г., както и Резолюцията на Десетия конгрес на БКП по Отчетния доклад на ЦК на Партията, Уставът на БКП, приет от Осмия конгрес на БКП (с някои изменения и допълнения, направени от Деветия и Десетия конгрес на Партията), речта на другаря Тодор Живков при закриването на конгреса.

20700

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

PARTIEN ZHIVOT

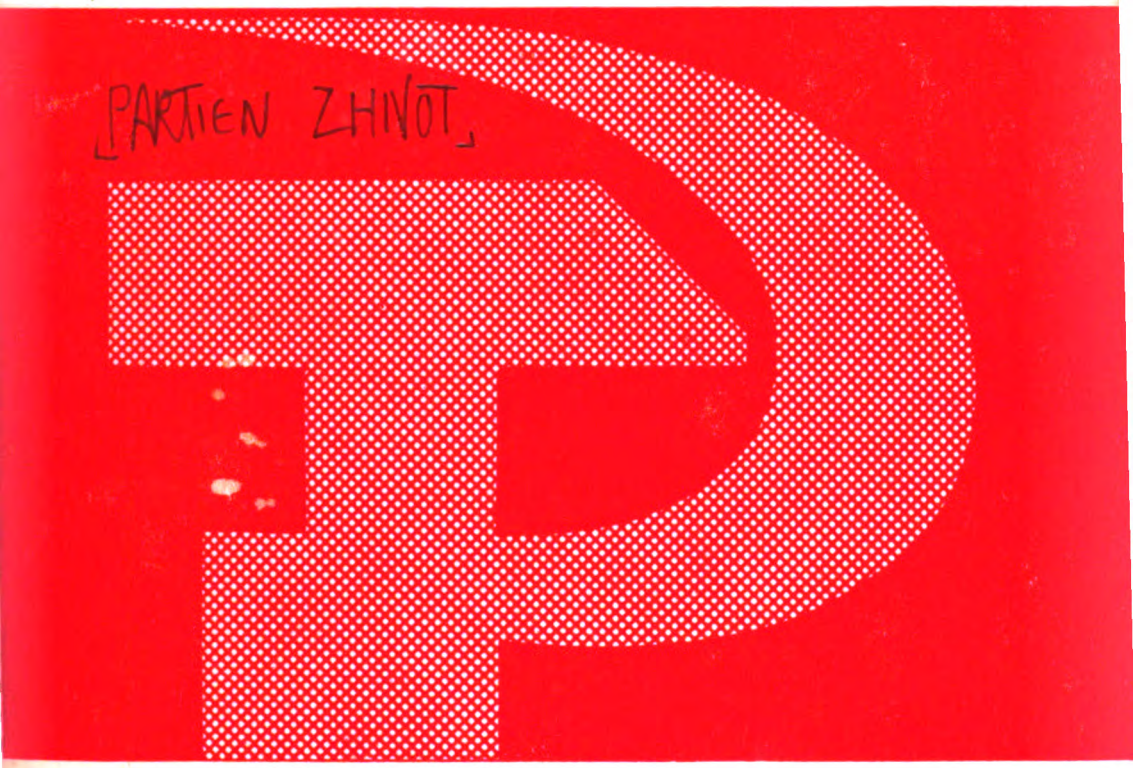

1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, МАЙ 1973 ГОДИНА 7

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 7
МАЙ
1973
XVII
година

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

К. Симеонова — Програмно-целевият подход 3
П. Русев — Комплексното планиране 11
И. Рачев — Оптималното решение 20
Н. Иванов — Информация и партийно ръководство 29
А. Карталов — Авангардната роля 37

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

В. Вълкова — Колективът и неговите функции 44
Л. Канева — Модернизацията само технически въпрос ли е? . . 53
* — Комунистите и взаимоотношенията в цеха 61
И. Мичев — Настроение и труд 68

ПАРТИЯ И ИКОНОМИКА

Б. Пешевски, Й. Димитров — Фуражният проблем 71
Е. Ерменков — Научна система за обществено обслужване . . . 74

ПИСМА ОТ ОКРЪЗИТЕ

Л. Павлов — Русенски ориентири 79

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

В. Иванов — Съвременната социалдемокрация 87

ПРЕПИСКА С ЧИТАТЕЛИТЕ

Д. Димчев — Забравените 93

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

Д. Кръстев — Пред славния юбилей 95

ПИШАТ НИ... 43

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ 96

ВЕСТИ 70

Digitized by Google

ТОЗИ БРОЙ ПОСВЕЩАВАМЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ТЕОРЕТИЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА ИЗДИГАНЕ НАУЧНОСТТА НА ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА. СПИСАНИЕТО ПУБЛИКУВА МАТЕРИАЛИ В ПОМОЩ НА КОНФЕРЕНЦИЯТА ОТ НАЧАЛОТО НА МИНАЛАТА ГОДИНА ПРЕДИМНО ПОД РУБРИКАТА «ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...», КОЯТО ПОДДЪРЖАМЕ ОТ БР. 4 1965 ГОДИНА.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар). **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева. Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2473. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 3. V. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВИЯТ ПОДХОД

к. ф. н. КОСТАДИНКА СИМЕОНОВА

На този подход отделя голямо внимание Декемврийският пленум на ЦК на БКП. За да изясним какво представлява той помещаваме настоящата статия.

Системата на социалното управление в нашата страна непрекъснато се усъвършенствува и привежда в съответствие с изискванията на етапа на развитото социалистическо общество.

Плод на новаторския подход на Партията в областта на управлението на социалните процеси са историческите решения на Декемврийския пленум, националната комплексна програма за повишаване жизненото равнище на народа върху основните принципи на целевото управление. Във връзка с новите и сложни задачи, поставени в тази програма, особено ярко се очертават някои слабости на действуващите механизми за управление на различните сфери на обществото и преди всичко на механизма на планирането. „Основният недостатък в планирането — подчертава др. Т. Живков — се състои в това, че при решаването на почти всички въпроси се прилага отрасловият подход... Все още не намира място програмно-целевият и комплексният подход".[1]

ПРЕДИМСТВО НА ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВОТО УПРАВЛЕНИЕ ПРЕД ТРАДИЦИОННАТА СТРУКТУРА НА УПРАВЛЕНИЕТО

В началото на века бе създаден и разпространен традиционният възглед за организацията на управлението, известен в литературата още под наименованието „бюрократичен модел на организация". Основната идея, залегнала в този възглед, е, че тя трябва да представлява идеален механизъм, поведението на който е предварително определено, строго регламентирано и гарантирано от тясно специализираните дейности на всеки член на организацията. Признаците на тази организация могат да се систематизират в следните пунктове:

а) функционален признак на разделение на дейностите — така че в подразделенията на организацията се групират еднородни специалисти от един и същ отрасъл;

[1] Т. Живков, За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, Партиздат, 1972, стр. 146.

Digitized by Google

б) строго определена йерархия в управлението;

в) система от правила, които определят правата и задълженията на всеки неин член;

г) система от рецепти за поведението и реда на действията при всички ситуации, които могат да се появят при функционирането й;

д) игнориране на личните качества в процеса на взаимоотношенията между сътрудниците на организацията;

е) подбор и издигане на членовете според тяхната квалификация.[1]

Очевидно за тази форма на организация са характерни големият брой от правила, регламентиращи дейността на всяко предприятие или учреждение и високата степен на централизация на управлението.

Съвременните условия се характеризират с високо развито производство и повишена динамика на развитието на производителните сили. Сега от работниците, инженерно-техническия персонал и ръководителите на всички равнища се изисква максимално творческа активност като важно условие за ефективността на производството и управлението. Модерните средства за производство не могат да се използват пълноценно, ако не се формира ново отношение на тези, които ги използват, различно от отношението на наемния работник, експлоатиран в интерес на монополите.

Това е една от основните причини за критика към традиционната система на организация в капиталистическите страни. Тя, както се вижда, произтича от природата на капиталистическото общество.

В условията на социалистическото развитие творческата активност на трудещите се, тяхната инициативност имат нова основа, свързана с характера на собствеността и отсъствието на експлоатация на трудещите се. Не можем да не се съгласим с оценката на съветския автор Ю. П. Василев, че „в работата по усъвършенствуване на метода за организация на управлението на основата на целите, буржоазните учени се опитват да използват опита на нашата страна (т. е. на СССР — б. м. К. С.), където всяко предприятие и всеки работник поемат конкретни задължения и се борят активно за тяхното изпълнение“[2].

Несъответствието на традиционната организация със задачите на етапа на социално-икономическото развитие се проявява в следното:

а) създадените върху основата на нейните принципи системи са силно инерционни, т. е. слабо реагират на промените, които настъпват в обществото. В сферата на производството традиционната организация не съдействува за въвеждането на нови технологии и нови производства. Основното внимание при нея се отделя на текущата практика и се игнорират динамичните промени на средата, не се поощрява осъществяването на непрограмираните мероприятия;

б) функционалният принцип на изграждане на подразделенията както в сферата на управлението, така и в производството, води неизбежно до затваряне в рамките на определен отрасъл и не съответствува на тенденцията за комплексност при решаването на проблемите, възникващи пред обществото. Комплексният подход в управлението е породен от сложния многоаспектен характер на най-актуалните обществени проблеми, които трябва да се решават с участието на разнородни отрасли на производството, науката и техниката;

в) комплексността поражда необходимост от нов тип връзки между различните отрасли и функционални подразделения на управлението. За разлика от регламентираните в традиционната организация „вертикални“ връзки на подчинение те се означават като „хоризонтал-

---

[1] Р. Джонкон, Ф. Каст, Д. Розенцвейг, Системы и руководство, М., 1971, стр. 94—95.

[2] Сб. „Организация управления производством в капиталистических странах“, М., 1972, стр. 39.

Digitized by Google

ни". Разнообразните координационни и особено кооперационни връзки по хоризонтална линия нарушават традиционните йерархически взаимоотношения, не се вместват в съществуващия строг регламент, налагат радикално изменение в принципите на управлението.

ПРОГРАМНО-ЦЕЛЕВА „ТЕХНОЛОГИЯ" НА УПРАВЛЕНИЕТО

Терминът „целево управление" изразява съществената особеност на организационната структура на управлението, специфична за програмно-целевия подход. При него всичките ресурси — материални и човешки — се определят и ограничават от изискването да се реализира строго фиксирана цел. За изпълнението ѝ се създава интегриран комплекс от мероприятия (дейности), конкретизирани по срокове, обвързани организационно и осигурени със съответните ресурси — **програма.** Поради това някои автори посочват с основание, че за този вид управление подхождат и термините „програмно управление", „управление на обект" и пр.[1]

Когато този вид управление се означава като „целево", от това не следва, че досегашното управление е било „без цели". Въпросът е какво е значението и мястото на целта като организиращ фактор. При новия подход целите на отделните институционно обособени дейности загубват самостоятелното си значение. Те се превръщат в „попътни цели", в цели средства, а центърът на вниманието на управляващата система е крайната цел на програмата.

Тъкмо поради това при отрасловото разделение на дейностите управлението е насочено към реализирането на множество цели, възникващи в развитието на отрасъла, откъснато и независимо от целите на другите отрасли. Организацията на управлението се изгражда на принципа на съответствието със структурата на съответните дейности в отрасъла. При новия подход организацията на управлението е съобразена със структурата на целите. Това е изходният пункт, от който се тръгва, за да се изгради управляващата система. Целта се превръща в главен определител на организацията на управлението.

Синтезирано основните черти на програмното управление се съдържат в следната характеристика: „Същността на програмното управление се състои в това, че цялата съвкупност от работи и усилия, осигуряващи реализирането на крайната цел независимо от тяхната функционална принадлежност, се разглежда като единен обект на управление със съответна централизация на отговорностите в особен административен орган. По-конкретно това означава, че за да се реши определена задача (да се реализира някаква програма), се създава специален орган с цялата отговорност за крайния резултат и всички необходими за това права и пълномощия. В редица случаи програмните органи са временни организационни звена. След решаването на задачата те престават да съществуват... При това положение функционалните звена в съответните учреждения или организации продължават да съществуват, но не ръководят изпълнението на програмата — те оказват само услуги или консултират програмните органи"[2].

В литературата има различни становища за етапите в процедурата на управлението на основата на програми. Това може да се обясни с конкретната база, върху която различните автори правят своите обобщения. Като се изхожда от по-общ логически критерий, е възможно да се предложат следните относително обособени етапи:

---

[1] Е. В. Косов, Г. Х. Попов, Управление межотраслевыми научно-техническими программами, М., 1972, стр. 26.

[2] Н. Стефанов, Обществени науки и социална технология, изд. „Наука и изкуство", 1973, стр. 391.

Digitized by Google

а) Предварителен (диагностичен) етап

В него се извършва предварителен анализ на ситуацията, която поражда необходимостта от определянето на едни или други цели, формулират се целите и тяхната субординация и субоптимизация, обвързват се с ресурси. Той включва качествен и количествен анализ на всички елементи.

Качественият анализ се прави преди количественото и от своя страна включва следните компоненти:

— **Йерархичен ред на целите** („дърво на целите"). След като се формулира главната цел, отразяваща някаква социална поръчка, се налага да се извърши процедура, известна като „декомпозиция на целта", т. е. целта се разлага на съставящи я елементи, без реализацията на които и крайната цел е недостижима. Процедурата на разлагането се повтаря толкова пъти, колкото е необходимо, за да се достигне до сравнително прости и конкретни цели, осъществяването на които може да се възложи на отделен изпълнител. Характерът на отделния изпълнител — работник, колектив, предприятие, отрасъл и пр. — зависи от мащаба на програмата, от нейния обхват. По принцип при по-сложни цели йерархическият ред е по-дълъг.

За илюстрация привеждаме фрагмент от един вариант на „дървото на целите", предложено от Н. П. Федоренко и др.[1]

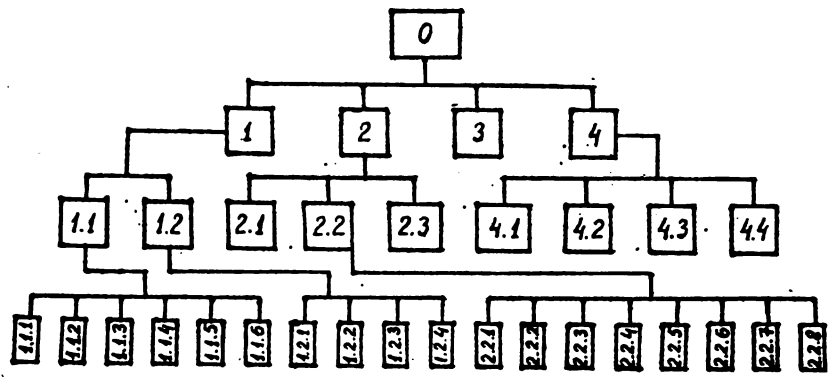

За изходна генерална цел (нулево равнище) е прието „Укрепване и развитие на социалистическото общество". Тя е конкретизирана в четири цели на първото равнище: цел 1 — повишаване на благосъстоянието на членовете на обществото; цел 2 — укрепване и развитие на системата на обществените отношения; цел 3 — осигуряване безопасността на развитието и други външни цели; цел 4 — създаване и поддържане на потенциал за бъдещето. От своя страна тези цели се конкретизират на следващото равнище на дървото на целите: 1.1 — задоволяване на материалните нужди на членовете на обществото; 1.2 — задоволяване на социалните потребности на членовете на обществото; 2.1 — усъвършенствуване системата на управление; 2.2 — формирането на новия човек; 2.3 — усъвършенствуване на социалното балансиране (отношения между класи, национални, професии и пр.); 4.1 — природни фактори и ресурси; 4.2 — човешки ресурси; 4.3 — средства за производство; 4.4 — информационни ресурси, научен и технологически потенциал.

Последното равнище в дървото на целите конкретизира в случая целта 1.1, 1.2 и 2.2. Целта за повишаване на материалното благосъстояние се конкретизира в: 1.1.1 — усъвършенствуване на природната среда на човека; 1. 1. 2. — хранене; 1.1.3 —

[1] Н. П. Федоренко и др., Система комплексного планирования, сп. „Экономика и математические методы", т. VIII, 3, 1972, стр. 325—327.

Digitized by Google

облекло; 1.1.4 — жилище. Целта 1.2 — задоволяване на социалните потребности авторите конкретизират съответно в: 1.2.1 — задоволяване потребността от труд; 1.2.2 — задоволяване потребността от почивка; 1.2.3 — задоволяване потребността от информация (култура, образование); 1.2.4 — задоволяване потребността от общуване чрез неформални контакти. Целта 2.2 — формиране на новия човек, от своя страна се реализира чрез достижение на целите 2.2.1 — формиране на мироглед; 2.2.2. — формиране на отношение към труда; 2.2.3 — изграждане на морал; 2.2.4 — получаване на образование; 2.2.5 — получаване на необходимата култура; 2.2.6 — компонент „наука"; 2.2.7 — физическо възпитание; 2.2.8 — военнопатриотично възпитание.

Необходимо е да се разграничават абстрактен и конкретен йерархичен ред на целите. Първият съдържа всички равнища на подцелите на главната цел, които са необходими звена в процеса на нейната реализация. Този абстрактен ред се подлага на критичен анализ, който трябва да покаже дали някои от така получените в дървото цели не са вече постигнати в нашата или световната практика и могат да се ползват по линия на сътрудничество и пр. След критичния анализ се получава конкретният йерархичен ред на целите, които действително ще се управляват в програмата и се нуждаят от съответното осигуряване с ресурси.

— **Списък на дейностите и събитията, които водят към осъществяването на различните подцели**. На основата на „дървото на целите", в същата последователност и връзка се определят дейностите, необходими, за да се достигнат целите. Тук е важно да се посочат свързаните помежду си и независимите, т. е. кои могат да се извършват паралелно и кои последователно, защото тази схема по-късно се използва за изработването на мрежови графици на програмата.

— **Организационна част**, която се изгражда в съответствие със структурата на дейностите и включва описание на организациите и институтите, които са компетентни да извършат определените от програмата дейности. Тук се предвиждат и нови организации или функционални подразделения, нужни за осъществяването на определена дейност, ако в наличната система те отсъствуват.

Количественият анализ е процес на по-нататъшно конкретизиране на програмата, при който отделните качествени елементи получават количествен израз. Този анализ съдържа:

— определяне продължителността на дейностите и на сроковете за тяхното завършване;

— количествен показател за броя на кадрите, ангажирани в изпълнението на определена дейност с оглед тя да завърши във фиксирания срок;

— финансови средства за разходите по осъществяване на програмата, разбити по дейности;

— количествен показател, предварителна оценка на ефективността от реализацията на програмата и на попътните ѝ резултати в практиката.

Този етап на изработването на програмата не изисква да се навлиза в излишни подробности и да се описват всички дейности и мероприятия, които ще се провеждат. Във връзка с комплексната програма за повишаване на жизненото равнище др. Т. Живков подчертава, че „тя не трябва и не бива да се сведе до конкретни оперативни мероприятия в тази област. Набелязването и осъществяването на мероприятия от такъв характер е задача на Министерския съвет, на отделните министерства, ведомства, стопански организации и предприятия."[1]

Чрез съставената по този път програма се постига следното:

— Получава се пълна картина на нерешените и решените компоненти в цялостния проблем и възможностите за неговото решаване.

---

[1] Т. Живков, За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, стр. 8.

Digitized by Google

— Очертават се отраслите на обществената дейност, които имат отношение и място при решаване на възникналия проблем.

— Определя се относителният превес на различните обществени сфери и се изгражда такъв организационен механизъм, който съответствува на ролята на различните участници.

Предварителният етап се осъществява от специален орган към ръководителя на програмата, съставен от специалисти по организация и управление и експерти в съответната област. Както в повечето случаи на задачи от системен характер и тук използването на чисто рационални методи и прийоми се допълва от интуицията.

б) Функциониране и развитие на програмата

Може да се предположи, че след като целта е структуирана и участниците определени, работата по съставянето на програмата е завършила. На практика обаче този процес на нейното съставяне и реализация е непрекъснат и това е едно сериозно предимство на програмното управление пред традиционното. Причините за изменението и развитието на програмата могат да бъдат:

— Както вече посочихме, предварителното определение на целите и дейностите е приблизително и отразява равнището на теорията и практиката в съответната социална област в дадения момент. Въпреки че се опира широко на прогнозирането, програмата в първоначалния момент не може да отрази в пълна степен всички изменения и бъдещи тенденции.

— Върху развитието на програмата оказва влияние онази съществена нейна част, която включва научните изследвания, техническите и технологическите разработки. Тази част по принцип съдържа най-голям процент риск, неопределеност и възможност за изненади, които могат да се отразят на програмата, на нейното изпълнение, срокове.

— Промените в световните критерии и общото състояние на отраслите и дейностите в другите страни се отразяват на реализирането на една програма в рамките на страната. За да се запази конкурентоспособността на нашата икономика, възможно е при някои програми да се наложи „форсиране".

Изменението на програмата е неразделна част от нейното функциониране. Участвуващите звена я конкретизират и поемат съответните части от общата дейност с всички ограничения в срокове, финансиране и краен резултат. При това нужно е да се имат предвид следните съображения:

Участието на съответната организация в програмата може да изчерпва цялата ѝ дейност през даден период (напр. 1 година) или да съставлява част от нея. Очевидно колкото функциите на съответната организация са по-значителни, толкова относителният дял на дейностите по програмата в общия план ще е по-голям.

Една организация може да бъде включена и да изпълнява дейности по повече от една програма, ако това е във възможностите на нейния потенциал.

Дейността на организацията по изпълнението на програмата се финансира от бюджета на програмата (или програмите), а другите дейности, включени в плана — по обикновения ред на финансиране, определен за съответната организация.

Ръководството на организацията, включена в осъществяването на програмата, отговаря за качеството на извършената работа и се съобразява със сроковете и номенклатурата на дейностите, определени от директора на програмата.

Наблюдението и контролът върху функционирането и развитието на програмата съставляват главните управленчески функции, които

Digitized by Google

имат място при нейното изпълнение. Те се осъществяват чрез ефективно действуваща система за информация. Основните сведения, които показват хода на изпълнението, се отнасят до разходите и сроковете на извършваните работи в сравнение с изготвените спецификации, планови разходи на време и календарния график.

Според това се определят и необходимите изходни данни за оценка на изпълнението на програмата: колко работно време е изразходвано за проекта и колко още е необходимо; какви разходи са направени и колко още средства са нужни; какво е количеството на включените изпълнители; за какъв срок могат да бъдат завършени отделните видове работи.[1]

На основата на тази информация ръководителят на програмата може да направи оценка на изпълнението на програмата по отношение на:

— основните й етапи;
— общата стойност;
— необходимостта от допълнителен персонал;
— общата сума на преразхода (или икономиите);
— степента на натовареност на изпълнителите от функционалните организации.

Приема се за целесъобразно отчетите по горната схема да се правят ежемесечно и да се обсъждат от ръководството на програмата. Изобщо системата на обсъждане трябва да се прилага по-често, дори в критически ситуации да става и ежедневно.

За да се види ролята на ръководителя на програмата в хода на нейното изпълнение, ще приведем следната сполучлива характеристика: „Ръководителят на проекта прилича на лекар, който е задължен постоянно да следи здравето на болните и да се грижи за лечението на болестта в началния стадий, докато тя не се е разпространила широко и не е създала критична ситуация... Ръководителят на проекта трябва да знае, че „здравето" на ръководения от него организъм трябва постоянно да се проверява чрез измерването на „пулса", „ритъма на сърцето", и „температурата". „Пулсът на проекта" — това е броят на реално изпълнените в определения срок работи, а не количеството на разходваните средства и използваните човекочасове. „Ритъмът на сърцето" — това е съвкупността от безкрайно много задачи, всяка от които има съществено значение за целия комплекс от работи. Накрая „температурата" се установява чрез качествена, умела и ритмична проверка на наличието (или отсъствието) на обстановка на доверие, уравновесеност, увереност и единство в целите, която трябва да съществува в цялата система на управление на проекта"[2].

Особено важен момент в реализацията на програмата е своевременно да се открият „слабите звена" в различните дейности. За това изпълнителите сигнализират своевременно за всички трудности, възникващи в работата им, за да се вземат необходимите мерки, да се окаже помощ, преди да се създаде критична ситуация, която може да доведе до неизпълнението на цялата програма.

ВИДОВЕ ПРОГРАМИ

Критериите за класификацията на програмите могат да бъдат различни. Този въпрос има не само теоретическо, но и практическо значение, доколкото различните видове програми се различават според характера на органите за управление, включени в тях, и организационните връзки.

а) Според своя обхват и организациите, които участвуват, програмите се делят на:

---

[1] Современные методы внутрефирменного управления в капиталистических странах, М., 1971, стр. 77.

[2] Наука, техника, управление, М., 1966, стр. 205.

Digitized by Google

— **международни** (напр. **Глобалната програма за атмосферни изследвания**, **Международната изследователска програма по геодинамика**),

— **национални** (напр. програмата за повишаване на жизненото равнище, приета на **Декемврийския** пленум),

— **регионални**, отнасящи се до развитието на отделни райони или области;

б) Според това дали обхващат еднороден или разнороден комплекс от дейности програмите биват:

— **отраслови**,

— **комплексни**.

Отрасловите програми се създават в рамките на дадена сфера от обществото — икономика, образование, отбрана и пр. Тяхната цел се ограничава в развитието на съответния отрасъл и по-правилното използване на наличния потенциал за решаването на неговите задачи. Като правило за осъществяването на тези програми се прилага по-прост механизъм от описания по-горе. Основните функции по реализирането на програмите се възлагат на отрасловите ръководства. При тях няма общо финансиране, а взаимодействието се осъществява чрез системата на координационните връзки и разнообразните форми на създаване на координационни органи.

Най-перспективната и важна за съвременното развитие на обществото е **комплексната програма**. Тя отразява нарасналата сложност на обществените процеси, силната тенденция за интеграция. Комплексната програма обхваща разнородни, разноотраслови дейности в единство, определено от целта на развитието. Поради това тук обикновените форми на координация са недостатъчни и се налага да се изгражда специален орган за ръководство на програмата. Именно при този вид програми се реализират в чист вид технологичните изисквания и закономерности на програмно-целевото управление.

Като разграничаваме отрасловите и комплексните програми, бихме желали да приведем основателната бележка на Н. Стефанов, че „понятието отрасъл е относително. В едно отношение дадена подсистема е отрасъл, в друго — комплекс"[1]. На практика въпросът за преобладаването на едни или други елементи на програмата се решава конкретно. Конкретна е и оценката на възможностите на даден отрасъл да „поема" съответната програма или да се интегрира с други отрасли.

в) **Дублиращите се програми** са насочени към реализацията на една и съща цел, но по редица съображения се основават на различни стратегически решения.

Те се създават, за да се компенсира рискът при осъществяването на една принципно нова идея, за която не съществуват проверени и известни методи на работа. Прекаленият риск в този случай се намалява, като се разработи по-консервативна програма, т. е. такава, която се опира на повече известни елементи, съдържа по-малко риск, но именно поради тези си качества не обещава радикални нововъведения. За да намалят разходите, често прибягват към частично дублиране на програмите, т. е. само отделни части или елементи се разработват в различни варианти, от които единият е основан на нов принцип или идея, а другият е по-консервативен.

Интересно е да отбележим, че практическите задачи по управлението на една програма се оказват толкова съществен момент в реализирането ѝ, че напълно оправдават използването на една друга класификация — според управлението на народното стопанство. Такава класификация съдържа докладът на др. Т. Живков пред Декемврийския пленум. В нея се обособяват три вида програми: отраслови, междуотраслови и национални.[2] Практическото значение на тази класификация при съставянето на „дървото на целите" и организационното осигуряване на програмите е очевидно. При нея най-правилно се определят компетенциите на различните държавни органи, ведомства, стопански организации и пр. Правилно определената компетентност от своя страна е основа за повишена взискателност и отговорност към ръководството и изпълнителите на програмата.

В заключение бихме искали да подчертаем, че чрез приложение на програмно-целевия подход в управлението на обществения живот в условията на развито социалистическо общество се формира механизъм, адекватен на неговото целеустремено развитие.

---

[1] Н. Стефанов, Обществени науки и социална технология, стр. 393.

[2] Т. Живков. За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, стр. 155—156.

Digitized by Google

КОМПЛЕКСНОТО ПЛАНИРАНЕ

ПЕТКО РУСЕВ

Един важен въпрос, който в светлината на решенията на Декемврийския пленум придобива още по-голямо значение. Радостно е, че партийни комитети вече проявяват интересни инициативи, трупат ценен опит в това отношение. Колкото и първите стъпки да са неуверени и несъвършени, толкова тяхната стойност е по-голяма. Защото да дръзнеш да направиш нещо ново, да се устремиш да търсиш по-правилни пътища към истината е милион пъти по-скъпо, отколкото да стоиш със скръстени ръце и манифестираш безпогрешност.

Именно от тая гледна точка направеното от окръжния комитет на Партията в Сливен и от градския комитет в Пловдив заслужава уважение.

Нашите разсъждения ще бъдат главно върху комплексните перспективни планове на споменатите комитети. Възможно е някои споделени мисли да бъдат оборвани да подлежат на дискусия,. В това няма нищо лошо. Там където има търсения, неудовлетвореност от постигнатото, там се раждат и дела.

НЕ ЗАПОЧВАМЕ НА ПУСТО МЯСТО

Докладът на др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум 1972 г. има огромно методическо значение. Той ни въоръжава не само със знания, но дава и верни научни методи, които ще ни помогнат още по-добре да направляваме социалните процеси. Тук най-ярко се открояват два момента: **всяко партийно ръководство да строи своята дейност върху изучаването на потребностите на развитието, на обществото и колектива и пълно прилагане на комплексния подход.** Тия методи трябва да се превръщат в характерни черти на стила.

Ще бъде погрешно да се мисли, че сега започваме на пусто място. Не! Стореното от Партията, от партийните комитети и организации в тази област не бива да бъде подценявано, защото ще се затъне в субективизма. И досега сме имали планиране, което е било съсредоточено върху основни въпроси. И досега е търсена съгласуваността между отделните социални фактори при тяхното решаване и т. н. Да споменем само плановете за социално-икономическото развитие на отделни колективи и градове, които отдавна са наше завоевание. Но осъществяването на тая задача днес се извършва в по-благоприятни условия, при по-съвременни изисквания.

Целокупният обществен живот отиде много напред, издигна се на по-високо стъпало. Неговото ръководство стана по-сложно, повелява по-голяма компетентност, всестранно изучаване на фактите и явленията, изследване интензивността на зависимостите между тях и пр. Освен по-голямата култура на кадрите, положителния опит, събран по пътя на градивния труд, най-голямо внимание заслужават **насрещните планове.** Те са нова социална реалност, по-съвършена организация на обществената практика. **Комплексната природа** на тия планове позволи да се обхванат и направляват по-цялостно, по-организирано и целенасочено

Digitized by Google

главните обществени явления в отделното предприятие или стопанство. Тези нови условия създават още по-благоприятна основа да се издига научността в партийната работа, откриват и по-широки възможности пред партийните органи и организации.

Измененията, които настъпват в действителността, трябва да намерят своето прогресивно отражение в ръководната дейност, за да се приведе тя в съответствие с новите реалности, с техните претенции. Не е правилно, не е оправдано, когато насрещните планове (да вземем само този факт) са съдба на трудовите колективи планирането в партийната работа да продължава да плаща данък на ведомствеността, в него да няма още в необходимата степен съгласуваност между отделните субекти на социално управление или между техните отдели, сектори и пр.

Партийната дейност е вечно свежо творческо дело. Тя **първа е** призвана най-бързо да реагира на измененията в живота, да ги поглъща, осмисля, обобщава и да усъвършенствува, да развива своето съдържание, идеологически и организационни форми, средства, методи, за да направлява, изменя, преустройва градивния труд на народа в духа на съвременността.

Ето къде Декемврийският пленум ни въоръжи с по-голяма култура и увереност, защото сам той ни даде пример, разкри още веднъж цялото богатство на решенията на Юлския пленум на Централния комитет от 1968 г. Сега вече можем да кажем по-смело — всичко вече е пределно ясно, всичко отново е в нашите ръце. Остава само да запазим създадените ценности от изминалите години, да не забравяме приемствеността и да търсим, да творим.

Това е първият извод.

ИЗВОРИТЕ НА ПРАКТИКАТА

Практиката винаги е била непресъхващ източник за теоретически размисли; Тя е основа, цел и критерии на познанието. Понякога вместо да се луташ, да опитваш по-добре вникни в делата на партийните комитети и организации. Те подсказват интересни идеи, водят към обобщения, които вярно отразяват истината, нейните тенденции. Още повече, че този опит е плод на тържеството на ленинските принципи и норми на партиен живот, на последователната победа на априлската линия на Партията. Анализът на практиката очертава равнищата, които сме достигнали в неугасващия стремеж да бъдем новатори и същевременно посочва неовладените върхове или неизбродените друмища, които стоят пред нас, чакат нашата стъпка и усилия.

Размисълът върху начинанията в Сливен и Пловдив най-напред разкрива, че **планирането е започнало по-успешно да се изгражда върху изучаването и познаването на основните обществени сфери в окръга, града, стопанството или предприятията, отчитайки значението на взаимовръзките между тях** — между материалното производство, духовния живот, управлението, комуникациите, социално-битовите грижи и пр. Този момент е съвсем положителен — отправната позиция е вярна, позволява планирането да се изгражда по-последователно върху научни основи. Пак ще повторим — тази констатация не означава, че досега нищо не сме правили в тази област. От тая мисъл сме далеч както небето от земята. Но въпреки това нали е вярно, че в отделни предприятия с по-бързи темпове се извършва модернизацията на производството, а с по-бавни се преустройва идеологическата дейност и тя изостава от нуждите на първата сфера; нали е вярно, че на доста места все още има несъответствия между изискванията към трудовите

Digitized by Google

колективи и грижата за решаването на техни социално-битови въпроси; нали е вярно, че някъде управлението на колектива в това число и партийно-организационната работа изостават от неговия растеж, от потребностите на неговото развитие и пр. Това са противоречия, които съществуват в нашето ежедневие, Лошото не е чак толкова голямо, че те се срещат (без тях ние няма да минем), но че не се разбира навсякъде както трябва техният характер, не се вземат навреме действени мерки за тяхното отстраняване. **Правилният път за разрешаването на тоя проблем е ръководната дейност да се строи върху цялостното познаване на окръга, на града, на предприятието, стопанството и пр.** Този подход трябва да заема централно място преди всичко в ръководството на партийните организации (окръжни, градски, общински и пр.), защото той обрисува ясно картината на целия политически живот като споена верига с нейните неразделни, взаимно обвързани части. И ако допуснем една от тия части да се откъсне или изостане, то веригата не ще се предвижва напред като единна система. Тогава, казано с езика на военните, няма да може да се говори за настъпление по целия фронт. Ако превземаме само отделни участъци или подстъпи, а с други изоставаме, възможно е да изгубим цялата битка. За да разчита на успех, за да може да осъществява преустройващата си функция, **планирането в дейността на партийните комитети и организации трябва да се изгражда върху изучаването на потребностите на главните сфери на обществения живот в тяхното органическо единство**. По същество този елемент е един от основните белези, характеризиращ партийните комитети и организации като органи на политическо ръководство.

Това е вторият извод.

РЕШАВАЩОТО ЗВЕНО

Но изучаването на потребностите има и друга страна. Задачи, проблеми много. Едни се поставят от по-висшестоящите организации, други животът изкарва на предни позиции. Ако перспективното планиране започне да се занимава с всички, ще затъне до гуша, ще ослепее. Ще напусне основното си предназначение — **да гледа напред, да съдържа главното, да не изпуска решаващите тенденции.**

За да вижда по-добре, соколът се извисява високо. Планиращият партиен комитет или деец трябва да имат винаги погледа на сокола. Колкото е необходимо да се живее с проблемите на окръга, на града, на колектива, толкова е наложително и да се издигаме над тях и като ръководна сила да ги анализираме, обобщаваме, да ги осмисляме. Тука изцяло важи Лениновата идея — **от конкретното към абстрактното мислене**, за да се открият решаващите звена във веригата. По тоя път пък абстрактното мислене се връща в действителността като мобилизираща, конкретна, творческа сила. Казано още по-точно — във всеки окръг, град или колектив **да се отделят три, четири, пет основни въпроса, които, като се изучат цялостно, всестранно и решат правилно, ще могат, нека така се изразим, да измъкнат напред окръга, града или колектива**. Този момент сега е извънредно важен в изработването на перспективните планове, които могат да бъдат от конференция до конференция, от събрания до събрания или за по-продължителен срок. Конкретно да се преценява и постъпва.

Но да се върнем към натрупания опит, към практиката. Най-напред спираме в Пловдив.

След обработка на информацията, след анализ и съпоставка в духа на партийните указания градският комитет е отделил следните ос-

Digitized by Google

новни звена във веригата. В неговия план за времето от януари 1973 г. до февруари 1974 г. е написано:

„...Изпълнението на решенията на Десетия конгрес на БКП и Декемврийския пленум на Централния комитет... изисква единодействие и усъвършенствуване работата на всички органи и ръководства на територията на града, единство между икономическата, идеологическата и организаторската работа на градската партийна организация.

Основни проблеми

— Повишаване техническото равнище на производството, механизация и автоматизация на производствените процеси и внедряване на нови технологии в промишлеността.

— Първичната партийна организация — ръководно ядро на трудовия колектив.

— Интегрирането на науката с практиката и повишаване ефективността на научните изследвания.

— Подготовка и провеждане на отчетно-изборните събрания и конференции.“

На зададения въпрос защо именно така са постъпили и защо на тия въпроси са се спрели секретарят на градския комитет др. Петър Георгиев отговори:

— Не можем повече да си пилеем времето и силите. Животът показа, а Декемврийският пленум ни посочи, че трябва да видим кои са възловите проблеми на града и с тях да се захванем. Съобразили сме се с характера на нашия град и на специфичните задачи, които стоят пред него.

Такъв беше отговорът.

В Сливен са постъпили по същия начин. Ето извадка от плана на окръжния комитет за същия период от време:

„Ръководейки се от решенията на Десетия конгрес, на седмата окръжна отчетно-изборна конференция, усилията на окръжния комитет, на държавните и обществените организации да бъдат насочени към решаването на следните проблеми:

— По-пълно използване на основните производствени фондове;

— По-нататъшно интензивно развитие на селското стопанство и решаване на фуражния проблем;

— Преодоляване изоставането в строителството;

— По-нататъшно подобряване на политическата и организаторската работа с хората и издигане ръководната роля на работническата класа“.

По мнението на др. Савов, секретар на окръжния комитет на Партията, бюрото счело, че това са основните въпроси, чието разрешение ще доведе до общ подем на целия окръг.

Такъв беше отговорът.

Забележка: И двата перспективни плана обхващат само проучването и решаването на набелязаните главни въпроси. По-нататък те не отиват.

Едва ли е нужно да оспорваме компетентността на отделните комитети, когато са очертавали основните контури на бъдещата си дейност. Но независимо от това по техния опит заслужава да поразсъждаваме. Защото, въпреки сторените правилни стъпки и тръгването по верния път, още отсега се забелязват някои несъвършенства. Те могат да бъдат събрани в две групи:

а) Чрез определянето на главните звена, което, както вече казахме, е положително, **утвърдените комплексни планове не отразяват в достатъчна степен потребностите на окръга и града в тяхното единство.** Прави силно впечатление подценяването на два въпроса — **идеологиче-**

Digitized by Google

ската работа и грижите за кадрите. Няма да се получи модернизацията на производството или укрепването на трудовите колективи, ако не се извършат необходимите изменения в идеологическата дейност във всичните й аспекти — пропаганда, агитация, възпитание, изучаване и обобщаване на общественото мнение и пр., ако не се набележат ефикасни средства за класово-партийното обучение и квалификация на кадрите и пр. Какво показват например изследванията в отделни бригади за промишлено производство или промишлени предприятия? Показват, че тези въпроси са остри, неотложни и те трябва да заемат своето достойно място в планирането. **Да се знае докога, кой и какво трябва да направи и в това направление**. Тогава няма да се допуска едностранчивост или ограниченост в изучаването на потребностите на развитието.

б) Проличава недостатъчното точно разграничаване на проблемите. Например в плана на Сливен ще бъде по-полезно въпросът за издигане ръководната роля на работническата класа да се обособи като самостоятелен, защото той е голям и има свое присъщо съдържание; политическата работа с хората да бъде отделена също в самостоятелна задача, защото сама по себе си тя е достатъчно сложна и пр.

На тоя стадий, когато се изтеглят решаващите звена от веригата, много трябва да се внимава, да се търси най-точната постановка на въпросите. Това не е формална претенция, а направо опира до компетентността, до богатството на информацията и вертикалното мислене, до улавяне **специфичността** на всеки отделен проблем, до неговото моделиране — какво е неговото съдържание, какъв ще изглежда, насоките за изменение на съществуващото положение и пр. При всички случаи отделянето на решаващите звена трябва да кристализира в себе си потребностите на главните сфери на обществения живот в тяхната взаимозависимост и връзки, да ги обслужва. Този процес е наситен с богато мислене, с очистването на явленията от несъщественото, от случайното и независимо че по количество проблемите са малко, те по качество решават развитието на целокупния живот като единна система. Ето я една от отличителните черти на партийното ръководство като управленчески процес.

Това е третият извод.

КОПЛЕКСНИЯТ ПОДХОД — НА ПРЕДНИ ПОЗИЦИИ

Но всичко не свършва дотук. Настъпва един от сублимните моменти на тревогите в планирането — **чистокръвното използване и прилагане на комплексния подход.**

...Гледали сме с омая величествените картини за подвига на Съветската армия при превземането на Берлин. Възхищавали сме се от мощната и масирана канонада на всички родове войски. Погледът ни е стоял прикован от дългобойните удари на артилерията, на възпетите в песни катюши, от полета на авиацията, от стоманените редици на танковете... Те действуват съгласувано, между тях има пълно взаимодействие, организирано бият по една цел.

За тази картина си спомнихме, когато започваме съжденията за комплексността в планирането. Задачата се състои в това: след като сме определили, отделили главните, основните проблеми, да разположим така действията на всички „родове войски" — партийни, държавни, стопански и пр. органи и организации, които съгласувано да бият в една точка; да дават своя специфичен принос за изтеглянето на решаващото звено, и то така, че между тях да има организирано взаимодействие. Всеки да заема своето поле и да прилага присъщите му сред-

Digitized by Google

ства за постигането на единната цел. По този начин се решават две задачи:

а) по-правилно се разграничават функциите между партийните, държавните, стопанските и останалите органи и организации. Комплексните планове се превръщат в ефикасно средство за разграничаване на функциите;

б) едновременно се осигурява единение, синхронизация между тях и се отстранява несъгласуваността между партийната и стопанската, между идеологическата и организаторската работа и пр. Един въпрос, който Юлският пленум ясно постави и който очаква своето поцялостно разрешение в практиката.

За илюстрация на тая наша теза ще предадем част от комплексния план на окръжния комитет в Сливен, която се отнася само до един от проблемите, поставени в него — **I. За най-пълно използване на основните производствени фондове** (Виж стр. 18 и 19).

Както се вижда, бюрото на окръжния комитет е направило много, за да установи по-тясно взаимодействие между различните субекти на социално управление в решаването на ония проблеми, които по негово мнение ще създадат общо настъпление в окръга. Положително е обстоятелството, че **в единния план те са включили и отделите на комитетите,** като се стремят да установят по-голяма съгласуваност в тяхната дейност.

Съществуват и други мнения. Най-напред да се построи единен комплексен план за комитета и неговите взаимодействия с останалите органи и организации, въз основа на които после да се направи отделен комплексен план за апарата като част от научната организация в неговата работа. По този въпрос може да се помисли, важното е друго — **комплексният подход да не се напуска, а организационните форми могат да бъдат различни**. Тяхното разнообразие е свидетелство само на по-голямото богатство и творчество на политическата арена.

Когато анализираме сливенския опит, трябва да се отдели заслужено внимание на три момента:

— Простота в планирането. Да вземем само един факт — целият план не е повече от 15 страници. Този чисто количествен показател, както споменахме, разкрива огромна качествена дейност — научна обработка на информацията, очистването на планирането от несъществените, от несвойствените проблеми и слагане ударението върху основното, главното. Това вече е свидетелство за повишено майсторство в осмислянето на фактите и явленията, в изкуството те да се обобщават, да се издига научното равнище на партийната работа.

— Правят впечатление някои нарушения на комплексния подход при обозначаване приноса на отделните органи и организации. Преобладава, нека така се изразим, производствената му страна и са подценени възпитателните, социално-психологическите и други моменти. Не бива да забравяме, че комплексният подход отлично се проявява и чрез своеобразното кооперирание, интегриране методите на частните обществени науки — социално управление, педагогика, социална психология, социология и пр. Разбира се, всичко това трябва да разкрива и обогатява ленинските принципи и норми на партиен живот, които имат доминираща роля. За нищо на света не бива да се напуска тая позиция.

— Най-трудната част си остава ясното и точно формулиране отговорността на всеки отделен субект на управление. Тук все още всичко не е наред. И не бива да виним никого — опитът е още малък.

Digitized by Google

Усилията са насочени преди всичко в определяне на задачи, а не как, с какви средства отделните органи или организации ще участвуват в борбата за постигане на определената цел. В този смисъл не успяваме още както трябва да използваме комплексното планиране за разграничаване и единения на функциите, защото предварително добре не сме определили техния облик, т. е. **техния специфичен принос за реализацията на определената задача**. Това се отнася с най-голяма сила за Комсомола и профсъюзите, още повече че за тях има специални партийни постановления. Ще бъде полезно, ако наши научни институти по-целенасочено изучат тоя проблем и излязат с обосновани предложения, което само ще помогне да се постави партийната работа още по-последователно на научни основи.

Такъв е четвъртият извод.

ТРЯБВА ДА СЕ ОТИДЕ И ПО-НАТАТЪК

Искаме да споделим и една друга тревога във връзка с планирането — прилагането на комплексния подход едва ли не завършва с проучването и вземането на решенията. Опитът на окръжния комитет във Враца с неговата методика за решението и проверката на изпълнението, някои елементи в плана на Сливен вече ни карат да направим по-уверено и още една стъпка — **комплексният подход да намери пълно приложение и при организацията и проверката на изпълнението**. На този стадий следва много добре да се разбира ролята на партийния орган. От една страна, е призван да проверява по вертикална линия как сам той и партийните организации изпълняват решенията и от друга, по хоризонтална линия — работата на стопанските, държавните и другите обществени организации за постигане на набелязаната цел. Но независимо от тази особеност както е възможно в процеса на вземането на решенията всеки да намери своето място, така трябва и при реализацията на **взети решения** също да се обозначават отговорностите на отделните органи и организации. Кой и **какво** докога ще проверява, като се помни, че всяка проверка има педагогически, психологически, социологически и пр. елементи, които също трябва да бъдат разбирани и осъществявани в единство. Не бива да се допуска едни да теглят „каретата", а други да си почиват и чакат само деня на получените резултати, за да участвуват в тържествата, посветени на тях. Този проблем да бъде втори раздел на комплексния план. Тогава вече, както е прието да се казва, кръгът ще бъде затворен. Тогава в някои отношения можем да говорим за сценарий в работата на комитета, защото ясно сме разграничили ролите, всеки знае кога и как ще излезе на обществената сцена, с каква „реплика" ще участвува в общия диалог по темата на „пиесата".

Това е петият извод.

А ОПЕРАТИВНОТО ПЛАНИРАНЕ?

Често се поставя въпросът: какво ще правим с оперативните планове? Нямаме намерение да предписваме рецепти. При всички случаи те трябва да конкретизират, да детайлизират перспективния комплексен план. И което е най-важно — **не само по проблеми, но и по метод**. Какво пречи в оперативния план наред с някои текущи или специфични задачи за различните отдели на комитета да се обособят съгласуваните им действия за изпълнението на перспективния план. Следо-

Digitized by Google

Съдържание на мероприятията	Решава	Срок	Отговорник	Орган. ф-ма
1. Да се направи анализ и се изследват всички условия за срочното изграждане и въвеждане в действие на новите производствени мощности в окръга. Особено внимание да се отдели на: — завод за „Динасови огнеупори" — разширение на ЕВЗ „Ленин" — предприятие за багрене на полиестерни влакна — фуражен завод — месоцентрала „Родопа" и пр.	ИК на ОНС	IV. 73 г	Г. Данчев	Проверка
2. В бюрото на окръжния комитет на БКП да се обсъди доклад за състоянието на проектните мощности на новоизгражданите основни производствени фондове в промишлеността. Особено внимание да се отдели: на завод „Динамо", ЗММ, завод „Победа", завод „Перла", ВТК „С. Димитров" и пр.	бюрото на ОК на БКП	VI. 73 г.	Ал. Димитров	Заседание
3. За постигане на проектираните мощности изпълнителният комитет на ОНС със съдействието на съответните ДСО да утвърди конкретна практическа програма.	ОК на БКП	III. 73 г.	Ж. Пенев	Проучване
4. Под ръководството на ОК на БКП с участието на ОНС, окръжния съвет на профсюзите и БТС да се организира и проведе проверка как се използват основните производствени фондове на промишлеността. Резултатите да се докладват пред пленума на ОК на БКП.	ОНС. БПС	XI. 73 г.	Т. Йорданов	Пленум на ОК на БКП
5. ОНС, ОС на БПС и ОК на ДКМС да утвърдят конкретна				

Digitized by Google

Съдържание на мероприятията	Решава	Срок	Отговорник	Орган. ф-ма
практическа програма за повишаване на квалификацията на работническите колективи, в съответствие с изискванията на новата технология и оборудване на предприятията.	ОНС ОСБПС ОК на ДКМС	VI. 73 г.	Ж. Пенев Т. Йорданова Г. Стоев	Програма
6. В бюрото на ОК на БКП да се обсъди и утвърди комплексна програма за работата и подобряване на качеството и техническото равнище на промишлената продукция в Сливенски окръг.	ОК на БКП	VI. 73 г.	Ат. Димитров	Заседание
7. Да се ускори изграждането на бойлерна инсталация към ТЕЦ „Ав. Стоянов" и включването на промишлените предприятия в централно пароснабдяване — първи етап.	ОНС	X. 73 г.	Ж. Пенев	Проучване
8. Да се проучи състоянието на електрозахранването на промишлените предприятия в окръга.	ОНС	VI. 73 г.	Ж. Пенев	Проучване
9. Да се организира научно-практическа конференция с участието на основните кадри на промишлените предприятия на окръга на тема: „Използване на основните производствени фондове и ефективност на икономиката".	Отдел „ПА" НТС	XI. 73 г.	Ив. Андреев П. Станев	Конференция
10. На събрание на партийните организации да се постави на оценка работата по използване на основните производствени фондове и практическите изменения през първото шестмесечие.	Отдел „Организационен" „Пром стоп."	X. 73. г.	К. Динев Д. Янчев	Събрание

. . . . . .

. . . . . .

Digitized by Google

вателно комплексният подход може да се приложи и в оперативното планиране. При това положение между него и перспективното планиране ще има пълно единство не само по проблеми, но и по метод на реализация. А този факт неминуемо ще повиши много ефективността от ръководната дейност на партийните комитети и организации. Защото организационната форма играе решаваща роля. Безспорно! Но ако тя не се изпълни със съдържание, ако не е пронизана отначало докрай с тържеството на ленинските принципи и норми на партиен живот, с научните методи за направляването на социалните процеси, резултати няма да се получат.

Борбата за преустройството в мисленето, във виждането, в подхода и в тоя случай си остават главното. Възможно е на базата на резолюцията да имаме добре построен комплексен план, но ако нямаме размах и деловитост в работата, ако робуваме на консерватизма при изясняването на въпросите или сме пленници на мудността, при проверката на изпълнението от нашите замисли следи няма да останат. Комплексното планиране винаги трябва да отразява единството между съдържанието и формата, за да има творчество в партийната дейност.

Такъв е шестият извод.

* * *

На комплексното планиране принадлежи бъдещето. Творческите дискусии само ще го обогатяват по съдържание и форма. Важното е да не се жалят сили и средства то ден из ден да се превръща в централен проблем за повишаване научното равнище на партийната работа.

ОПТИМАЛНОТО РЕШЕНИЕ

ИВАН РАЧЕВ

С понятието „оптимален" се срещаме все по-често. Широко навлиза в обръщение и изразът „оптимално решение". Да се изясни вярно същността му, да се осъзнаят пътищата към него — това е насъщен въпрос на практиката и теорията.

ЩО Е ОПТИМАЛНО РЕШЕНИЕ

Кое налага да говорим за оптималност?

Всяко научно обосновано решение има за цел да отговори на една или друга обективна необходимост, да реализира определена закономерност. Процесите на тази реализация могат да протекат по различен начин, но всеки от тях да води към една и съща цел. С други думи, възможни са различни варианти на решение на обективно възникналия проблем. Партийният комитет или организация трябва да преценят кой е оптимален и него да изберат.

Digitized by Google

Оттук произтича необходимостта да се знае точно какво разбираме под понятието „оптимален".

Съдържанието на този термин се определя в литературата твърде различно. Цялото многообразие на нюанси би могло да се сведе по две значения — оптимален е този вариант, който е най-благоприятен, най-подходящ или пък който съответствува на желаното.

Кой от тези белези най-точно характеризира оптималността на решението?

Да изберем най-благоприятния вариант. Да, това е необходимо. А кой е най-благоприятен? Естествено, този, който при дадените условия е най-подходящ да отговори на една назряла нужда. И отново въпрос — кой е най-подходящ? Какъв е измерителят тук, който ще предпази да не изпаднем в произволен избор, в субективизъм? Този, който съответствува на желаното и природата на партийната дейност. И то не какво да е желано, а на онова, което действително отговаря на обективните потребности. А когато желаното вярно отразява една обективна нужда, то оптималното решение съответствува и на обективно необходимото.

По силата на тази логика бихме могли да приемем едно работно определение на оптималността.

Оптимално партийно решение е онова, което е най-благоприятно при конкретните условия и което съответствува на природата на партийната дейност и на определена осъзната обективна нужда, изразена в ясно предначертана цел; което най-добре осигурява да бъде изменена действителността към тази цел.

От това разбиране следва важният извод:

АБСОЛЮТНА ОПТИМАЛНОСТ НЯМА

Оптималността е относителна.

На първо място решението е оптимално **по отношение на определена цел**.

В предприятието съществува една многобройна първична партийна организация. В стремежа си да развива вътрешнопартийната демокрация тя си поставя за цел да повиши компетентността на комунистите по ония въпроси, които са свързани с първичните колективи. По този път да повиши и тяхната активност. Но веднъж това са проблеми на един цех, друг път — на друг. Обсъждат ли ги, активни са комунистите от съответния участък. Другите обикновено проявяват незаинтересованост. Партийното бюро предлага да се създадат цехови партийни организации. Това решение е най-подходящо, съответствува на желаната цел — ще се подобри компетентността по проблемите на цеха, защото с тях непосредствено е свързан всеки комунист. Относно тази цел това решение е най-благоприятно. Но ако си постави друга цел — да засили активността по междуцеховите отношения и връзки, по проблемите на предприятието като цяло? По тях най-компетентна ли е цеховата партийна организация? Естествено, не! С цел да се засили този вид компетентност по-рационално е да се запази общата организация с партийни групи по цехове.

Решението е оптимално **по отношение на определени критерии**, които изразяват известна степен на постигане на целта. Да илюстрираме пак с горния пример.

Главната цел на първичната партийна организация е да развие вътрешнопартийната демокрация, т. е. да засили ролята на комунистите като субект на управление във вътрешнопартийния живот и в политическото ръководство на колектива. В живота на голямата организация обикновено участвуват активно ограничен кръг от най-подготвени другари. В малката се създават условия за активност на всички или почти всички. Освен това относителният дял на проблемите от цехов мащаб е по-голям. Те имат и по-голяма тежест за развитието и функционирането на трудовия колектив. При тази обстановка активността на комунистите като измерител на степен на демократизма е по-висока в партийните организации по специализирани участъци. Взета като критерий, тя определя, че оптималният вариант е създаването на пър-

Digitized by Google

вични партийни организации по цехове. А какво да се прави с активността по междуцеховите и общозаводските проблеми? Тя също е измерител на определена степен на развитие на демократизма. Тук на помощ може да дойде другото решение — да се свикват например общозаводски събрания. Тс е най-подходящото, най-благоприятното при условие, че ще съществуват първични партийни организации по цехове. Съединим ли решенията по двата критерия, ще се получи оптималният вариант на решението за постигане на главната цел — да се създадат цехови партийни организации. По проблемите от по-горен ранг да се свикват общозаводски партийни събрания. Оптимално по отношение на дадената цел и определени критерии, изразяващи степени на реализация на тази цел.

Оттук и първото задължение на партийния орган, организация и деец. Иска ли да вземе оптимално решение — да определи вярно, ясно и конкретно целта, която си поставя с него, да намери и критериите, които измерват определена степен на реализация на целта. И още нещо: да прецени как ще се отрази това решение върху други цели, свързани с развитието на обществото и Партията.

Това изискване поставяме на първо място не само поради важността му, а и защото на практика често го погазват. Едно изследване на Софийския градски комитет на Партията показва, че в 30 на сто от първичните партийни организации са били взети решения, в които не са очертани целите. Няма ли ги тях, няма и пътищата и средствата за постигането им. Защото пътищата, т. е. вариантите на решението, са пътища към една цел.

Решението е оптимално и **по отношение на условията**, в които е поставен обектът, за който се решава.

В завода по общите въпроси ще свикаме заводско партийно събрание. А в обединеното трудово кооперативно земеделско стопанство? А в аграрно-промишления комплекс? Какви са възможностите в тях за „атинска" демокрация? Оправдана и целесъобразна ли е тя? Практиката показва, че тук са подходящи общи събрания на комунистите по отрасли. Но и те не могат да се свикват винаги, когато е необходимо. По-целесъобразно, по-благоприятно в повечето случаи е да се даде преднина на участие в управлението чрез представители — делегатски събрания, срещи с актива, допитване и отчет на ръководството пред всяка първична организация и пр.

Този въпрос има и втора страна. Днес условията са едни, решението е оптимално. Утре те се изменят — то вече не съответствува на тях. И в такъв смисъл оптималността е относителна.

Втора важна задача: Искаш ли да вземеш оптимално решение, опознай конкретните условия, в които е поставен обектът (първичната, заводската, общинската, градската партийна организация и др.), за които ще решаваш. Организирай системна информация за тези условия и своевременно коригирай решението, за да съответствува на новата обстановка.

Посоченият пример води до риска твърде опростенчески да се погледне на въпроса за относителния характер на оптималността. Всъщност даже в този сравнително прост случай върху нея влияят още много и най-различни по естество фактори — и обективни, и субективни — подготовка на хората, възпитание, психология и пр. Съзнателно се абстрахираме от цялата тази сложност на действителността, за да се разбере главното — абсолютно оптимално решение няма. Необходимо е да се избира най-подходящият, най-благоприятният (не единствено благоприятният, не единствено подходящият!) вариант за постигане на ясно определена цел. Вариант, който съответствува на конкретната обстановка.

ФАКТОРИ И УСЛОВИЯ, КОИТО ОСИГУРЯВАТ ДА СЕ СТИГНЕ ДО ОПТИМАЛНОСТ

Класово-партиен подход.

Партийната дейност по своята природа е политическа, ръководна — в името на коренните класови интереси и цели на работническа-

Digitized by Google

та класа. Класово-партийният, политическият подход е един от факторите, който води до оптималност. Пренебрегнем ли го, решението няма да съответствува на природата на политическото ръководство.

Към този фактор можем да погледнем от две страни.

По-съществена страна е по цел и по средства за постигането ѝ **решението да съответствува на политиката на Партията.** Партията като цяло в програмата, прогнозите и решенията, които приема, определя общата цел. Задачата, поставена от всяко нейно поделение, може и следва да бъде подцел по пътя към общото предначертание. Пред страната стои целта да се постигне прираст на продукцията, като се модернизира техниката и технологията. Не взема оптимално решение оня партиен орган, който насочва стопанското ръководство да постига прираст по екстензивен път на развитие. Или пък: целта е да се използват стимулите като метод за възпитание. Най-добро е онова решение, което дава заслужено място на духовните поощрения, не тласка едностранно да се засилват материалните.

Решението е оптимално, когато целта и средствата за постигането ѝ съответствуват на политиката и линията на Партията в дадената област, когато при определянето им сме проявили ясен класово-партиен, политически подход. А това ще постигнем, когато спазваме принципите и нормите на партиен живот и ръководство.

Втората страна е по своя характер **отговаря ли нашето предначертание на същността на политическото ръководство.** Основателно градският комитет на Партията в Карлово критикува някои партийни комитети и организации, че вземат несвойствени решения. Заводски партиен комитет например решава: „Да се доставят два броя повдигателни електрокари за нуждите на 235 цех".

От гледна точка на стопанската дейност такова решение може да е най-доброто. Но от гледна точка на политическото ръководство то е именно несвойствено и за това не може да бъде оптимално. Защото принизява политическото ръководство до административно-разпределителски орган. Свързва инициативата, творчеството, убива отговорността на стопанските органи и дейци. Не, подобно решение не е най-благоприятно за партийното звено, защото не съответствува на природата на неговата дейност.

Вярно и дълбоко да се опознава действителността.

С други думи **оптималността зависи от обстоятелството доколко добре е информиран комитетът, който решава,** доколко той познава състоянието на обекта, за който ще вземе решение.

Партийните комитети и организации обикновено разполагат с повече или по-малко данни. Получават ги чрез непрекъснатите си контакти, като проучват и решават други проблеми и пр. Много често именно тази информация дава повод да се определят възникналите проблеми. Нея те следва най-рационално и пълно да използват. Но тези данни обикновено не са достатъчни.

За да вземе най-благоприятно решение, важно е субектът на управление да определи каква по обем, по естество и вид допълнителна информация му е необходима. А той ще определи правилно, когато **добре уточни предмета на проучвателната дейност и вярно изясни показателите, които го характеризират.**

Окръжен комитет на Партията си поставя задача да обсъди дейността на общинските партийни комитети в условията на аграрно-промишления комплекс с цел да я приведе в съответствие с новата обстановка и задачи. Отначало съставя един план. Ето по какви показатели предвижда да протече проверката: ръководството на Комсомола; ръководството на профсъюзните органи и организации; нивото на работа на ОПК след създаване на АПК (авторитетът на ОПК сред комунистите и безпартийните и ефективността от политическата работа сред населението); социално-пси-

Digitized by Google

хологическите отношения сред механизаторите; състоянието на комунално-битовите услуги на селското население; транспортирането на селскостопанските работници; храненето на селскостопанските работници; стила и метода на работа на съвета на секретарите; ръководство на икономиката от ОПК; ръководство на идеологическата работа; ръководство на първичните партийни организации; състав на номенклатурните и резервни кадри.

Личи стремеж да бъде проучена изцяло дейността на ОПК. Нещо повече — да бъдат включени проблеми, които са задължения на други органи (състоянието на комунално-битовите услуги, храненето на кооператорите и др.). Защо? Защото невярно е определен предметът на решението. Той не е дейността на ОПК изобщо, а измененията в нея, настъпили в условията на аграрно-промишления комплекс. Това са две различни неща. При втория случай следва да се подберат само онези страни, върху които новите условия дават най-силнс отражение.

Когато подхожда така, комитетът определя други показатели: изменения в партийното ръководство на икономиката; ролята и мястото на ОПК като органи на политическо ръководство по отношение общите проблеми на общината (селището), ръководството на първичните партийни организации; ръководството на идеологическата работа; взаимоотношенията между ОПК и партийните органи към АПК.

Това са главните показатели. Те обхващат само онези области, в които измененията в дейността на ОПК, настъпили след създаването на АПК, са най-значими. Колко по-малко са те! (Само 5, а в първия случай — 12). Колко по-малко информация ще се събира. Но тя е достатъчна, за да се обоснове най-благоприятното решение по възникналия проблем. Другата не само че е ненужна, но заплашва да отклони вниманието към странични цели.

Партийният орган или организация могат да вземат оптимално решение, когато осигурят **всичката** информация, която му е необходима, когато набере **само** необходимите данни и сведения. Отклонения от това правило се срещат в две насоки. В едни случаи съществени страни остават неизяснени, в други — събират се данни, които са известни или ненужни.

Вярно определеният предмет и показатели, които го характеризират, имат и друг полюс в полза на оптималността. Те разкриват кои са съществените белези на даденото явление и дават възможност **да бъдат те опознати комплексно,** във взаимните им връзки и зависимости.

За най-благоприятното и целесъобразно решение не е достатъчно да се определи и осигури необходимата по обем и вид информация. Много по-показателна за действителното състояние е **качествената й страна.** Оная, чрез която партийният орган и деец вниква дълбоко в същността на нещата, разкрива закономерните връзки.

Какви са по-важните пътища към нея.

За първия стана дума. Това е комплексният подход. Особено когато се решават по-сложни и многостранни проблеми. Другият това е умението на партийния комитет да класифицира обектите. Да избере ограничен брой от всеки вид и тях да проучва. Това дава възможност да съсредоточи тук най-компетентните сили, да работи по-продължително, да вникне в същността на проблема. Окръжният съвет на профсъюзите във Враца например проучва състоянието на трудовата дисциплина само в един завод и можа да види много по-дълбоко и причините за недостатъците, и ролята на профсъюзните звена, а и на стопанското ръководство.

Да определим вярно **вида, естеството на необходимата информация** — ето още едно условие да бъде тя по-количество и качество такава, че да гарантира оптималното решение. Въпросът е да се стре-

Digitized by Google

мим към такива **данни** за действителността, **които обслужват функцията на партийните звена** като политически ръководства. Изучаваме ли икономически проблем, да не събираме купища от цифри за изпълнението на задачите, а преди всичко да узнаем дали решенията и действията на стопанските органи и дейци съответствуват на политиката на Партията, на задачите, които тя решава в дадена област. Какво означава това сега? Правят ли те необходимото за решителна модернизация на техниката и технологията, отправили ли са се към най-високите достижения, оценяват ли успехите на всеки колектив и производственик според приноса им за умножаване на обществените блага и пр. С какъв стил и методи постигат резултатите? Именно тази информация е необходима за функцията на политическия ръководител.

И още един път, който води към глъбините на обективната действителност. Това е уменето на партийните органи и дейци да подберат и правилно да комплектуват методите на проучване. В политическата дейност обект е човекът като съзнателно същество. Затова там най-резултатни са методите на непосредствените контакти, свързани с оценъчната дейност на субекта на управление. Измежду тях особено пригоден е наблюдението, но научно организирано и осъществено. Да е ясно с каква цел наблюдаваш, кого наблюдаваш, какво точно наблюдаваш, как наблюдаваш и пр. Интервюто, изучаването на документите... могат да се изредят и други подходи. Традиционни, известни! Ефикасността им обаче зависи дали ще съумеем правилно да ги приложим.

Десетият конгрес на Партията издигна като първостепенно задължение да се прилагат и нови по-ефективни методи — моделирането, експериментирането и др. ЦК даде не един пример. За да достигне до оптималната структура на партийните органи в АПК например, той утвърди няколко варианта и наблюдава как се изявяват те в живота. Но и тук правилото е да се търси най-подходящото съчетание на методите, като се вземат предвид целта, предметът, обектът на проучването и възможностите на съответния партиен орган.

Към процеса на опознаване на действителността могат да се предявят още цяла поредица от изисквания. Всички те водят към едно — оптимално решение, което най-пълно и вярно отразява обективните процеси в ръководените колективи и личности (в управляваната среда).

Анализът и синтезът. Те са един от най-съществените лостове за достигане до оптималността на решението.

Не е маловажно значението на първичния анализ на фактите и явленията, който се осъществява още когато се проучват те. Тук става дума обаче не за него, а за оная цялостна оценка, на основата на която ще бъде съставен проектът (или проектите) за решение.

„Има случаи, когато в бюрата, комитетите и първичните партийни организации се предлагат за обсъждане материали, претрупани с цифрови данни и сравнения, без достатъчно анализ и обобщения, без изводи и насоки за бъдещата дейност."

(Окръжен комитет на БКП — Разград)

„В една голяма част от първичните партийни организации предложенията за решение са дело на докладчика и партийния секретар."

(ГК на БКП — Карлово)

Кой партиен орган не може да се подпише под подобна констатация? От нея следва и другата — не се стига до оптимално решение. То може да бъде плод само на добре организиран анализ и обобщение.

Digitized by Google

Към анализа има много изисквания. Кои са по-основните от тях? Фактите да се оценяват от позициите на комплекс от показатели, характеризиращи предмета на решението. Т. е. комплексен подход по отношение на проблемите. За това стана вече дума.

Да се оценяват те от гледището на определена наука, а по-сложните и многостранните — от гледището на две или няколко науки. Т. е. **комплексен подход и по отношение на научните принципи и методи.** Ако партийният комитет решава проблема за работата с кадрите, когато анализира събраната информация, той я оценява от позициите на някои принципи на партийно ръководство — опира се на партийното строителство. Но подборът, обучението, възпитанието и разпределението на кадрите ще стъпи напълно на научни основи, ако се съобразяваме с психологическите изисквания към ръководителя, с педагогическите похвати в дейността му. А това е предмет на психологията, социалната психология и педагогиката. Резултатен анализ и обобщения означава координирано действие на този комплекс от науки. Може ли тази работа да се възложи на един, двама души? Имат ли комитетите и организациите хора с енциклопедически знания? Какво да се прави?

Анализът и обобщението на информацията се нуждае от усилията на колектив от специалисти, представители на отделните науки и опитни дейци в различните дейности. На основата на такъв комплексен анализ могат да се направят и верни обобщения, израз на които е най-благоприятното, най-съответствуващото решение. Такова решение „отчита" действието на закономерностите, предмет на всички тези науки.

Основно изискване към анализа и синтеза на информацията е да постави в центъра на вниманието **положителния опит** в партийната дейност. То се обуславя от неговата същност. Положителният опит говори за успех на дейците да съобразяват своите практически стъпки с изискванията на обективните закономерности. С други думи казано — да спазват научните изисквания, да свързват науката с живота. В много случаи това те осъществяват по интуиция поради богатия си опит. С всеки изминат ден знанията и подготовката на кадрите и колективите обаче растат. Това е известна истина. Успоредно с този напредък растат и случаите, когато положителният опит е осъзнато, целенасочено приложение на научните достижения в практиката. Такъв е характерът например на умножаващите се инициативи за усъвършенствуване информационната дейност, работата с кадрите, взаимоотношенията на партийните организации с трудовите колективи и др.

Но положителният опит не е какво да е съединение на науката с практиката. Той е издържал и изпита на живота. В такъв смисъл той има характер на своеобразен социален експеримент, протекъл при естествени условия. Той е еталон, който следва да бъде превърнат в масова практика. Доколкото челният опит говори за съответствие на практическата дейност с изискванията на обективните закономерности, той има и ярко изразен откривателски характер. Неговото обобщение помага по-пълно да се разкриват тези закономерности, тяхното специфично действие в конкретните ситуации.

Ето защо, когато **осмислянето на положителния опит стане сърцевина на анализа, а решението — механизъм за превръщане достиженията на единиците в опит на масите,** тогава може да се говори за действително оптимално решение.

Обществената практика не е само сполуки. В нея като цяло, а и в партийната дейност, не са малко случаите, когато всекидневните стъпки се разминават с повелите на действителните нужди. Понякога даже са противоположни на тях.

Digitized by Google

Важно изискване към анализа на информацията е да **разкрива подобни отрицателни теденции** и явления и **чрез решението да въздействува да бъдат преодолени**. Да бъде решението инструмент за преодоляване на противоречията в живота, ето кое ще го направи да стане най-благоприятното.

Каквито и фактори да изреждаме, че влияят върху оптималността на решението, всички те са свързани с един — **субективния фактор**.

Субективният фактор, разбиран и като субект, и като обект на партийното ръководство. Не е нужно да се доказва, че от идейно-теоретическата закалка, компетентността и умението на този, който решава, изключително много зависи да избере оптималния вариант за решение.

Вредно е обаче да се забравя, че оптималността зависи и от **обекта на партийното ръководство**. Прав е секретарят на общинския партиен комитет в Юпер, Разградски окръг, като казва:

Да се приемат най-подходящи предложения за решения, съобразявайки се със специфичните местни условия и най-вече с възможностите и опита на кадрите, които ще изпълняват тези решения.

Ще добавим: и с тяхната психологическа установка, нагласата им да приемат и правилно да реализират решенията.

Но ако изпълнителите са неподготвени, с малък опит? Означава ли това, че оптимално е онова решение, което „се свлича" на тяхното равнище?

Берен път избират другарите от Юпер. Там срещат трудности по организацията и ръководството на ТКЗС, след като се обединяват двете села — Черешово и Юпер. Проблемът се поражда от това, че преди да се обединят, те са имали различна организация. Тая организация е създала известна психологическа нагласа у кооператорите и комунистите. Какъв брод да се намери, че да го възприемат всички? Комитетът решава: Да се проведат разговори в първичните партийни организации и в производствените колективи по села. Да се обсъдят трудностите и варианти за решение. По този път стигат до най-благоприятния вариант. Заедно с това подготвят изпълнителите да го възприемат и съзнателно да го прилагат.

Партийната дейност се строи върху принципа на демократическия централизъм. Ръководният партиен орган действува от името и по поръчение на тези, които той ръководи. Когато взема решение, е длъжен да знае пулса на тези, които са го избрали. Този пулс да се чувствува в неговите предначертания. Така че най-доброто решение ще бъде това, което не само е съобразено с възможностите и опита на изпълнителите, но което в голяма степен е плод на тези възможности и опит. А те не са веднъж завинаги дадени. Те се изменят към по-добро чрез непрекъснатите грижи на партийните комитети и организации и особено чрез **издигане ролята на личността и колектива като субект на управлението, като ковач на решението.**

ОПТИМАЛНОСТ И МНОГОВАРИАНТНОСТ

Многовариантността заслужава да се разгледа като самостоятелен проблем. Тук ще се спрем обаче на нея само като път, като **метод за достигане до оптималността**.

Каква е същността на варианта. Най-общо казано това е начин, по който се реализира поставената цел. Самият факт, че една и съща цел може да се реализира по различни начини, говори, че са възможни много варианти. И не само възможни. Нас в случая ни интересува доколко те са необходими, за да може партийният орган да прецени кой от тях е най-подходящ, най-благоприятен. Многовариантността се налага особено тогава, когато, за да постигнем крайната цел, трябва последователно да решим няколко подчинени на нея задачи, да постигнем определени подцели.

Digitized by Google

Крайната цел е да осигурим значителен ръст на производството, като начертаем и организираме да се реализира политиката на модернизация на техниката и технологията. Преди това (и успоредно с това) задачата е да подготвим колектива за новата техника и технология. Друга задача е партийната организация да осъществи такива процеси на своето саморазвитие, които да я направят способна политически да ръководи развитието на производствения колектив. Всяка от тези задачи е една по-малка цел. Тя може да се постигне по различен начин. По всяка от тях са възможни повече от един вариант за решение. Начинът, по който ще бъде постигната основната цел, е съчетание на начините за постигане на подцелите. Решението за крайната цел при това положение добива вид на една програма за последователно или съгласувано решаване на междинни задачи, за приноса, ролята и мястото на различни органи и дейци. На практика това означава да приложим в мащаба на такава задача програмно-целевия подход.

Вариантите могат да се различават по начина на подреждане на задачите, по темповете на реализацията им, по организацията на силите и средствата и пр. Те дават възможност партийният орган да преценява и избира тая комбинация, която е най-подходяща, най-благоприятна и най-целесъобразна.

Многовариантността си пробива път в партийната практика. Тя показва както плюсовете, така и някои минуси — резултат на неправилното разбиране.

Какви са по-забележимите недостатъци?

Увлечение по **„наукообразна" многовариантност.** Във всеки случай да има повече от един вариант. Но ако проблемът е твърде прост и пределно ясно се очертава един-единствен най-благоприятен начин за постигане на целта? Изводът е: **многовариантността да се прилага дотолкова, доколкото е необходима, за да се намери оптимално решение.**

В други случаи в партийните органи внасят и поставят на една дъска два и повече варианта за решение: „Обсъждайте и сами определяйте кой е най-добрият". Когато вариантите са подготвени от компетентен колектив, негово задължение е **да обоснове кой оценява като оптимален и защо?** Какво в другите е по-добро и какви минуси са го заставили да ги постави на втори план? Подходим ли така, ще се убедим, че докладът не бива да се ограничава и да поставя ударението на описание на фактите. Главното в него не е фотография на действителността, колкото правдива и пълна да е тя. Тази фотография е единият полюс — положението такова, каквото е днес. Другият полюс това е моделът на бъдещото състояние, идеалният образ на действителността такава, каквато си поставяме за цел да я направим. Вариантите за решение съединяват тези два полюса, определят начина, по който единият ще прерасне в другия. Главното в доклада е да посочи кой от вариантите е най-подходящ, да аргументира защо, да оцени достойнствата и недостатъците на останалите. По такъв начин да създаде проблемна ситуация в заседанието или събранието и да превърне избора на оптималния вариант в колективно дело.

Разбира се, изборът зависи от компетентността на тези, които решават, от способността им сами да преценяват и ако е необходимо, да комбинират нов вариант, който ще бъде действително оптималният.

* * *

Това са някои съществени въпроси, свързани с оптималното решение. Общият извод е, че за да се стигне до него, е необходимо да се издига ролята на партийните звена като органи на политическо ръководство, да се организира докрай на научна основа дейността им по подготовката и реализацията на решението.

Digitized by Google

ИНФОРМАЦИЯ И ПАРТИЙНО РЪКОВОДСТВО

НИКОЛАЙ ИВАНОВ

Научното равнище на партийното ръководство се издига във всички направления. Израз на този закономерен процес е големият конструктивен разговор, започнал в Партията след нейния Десети конгрес.

Но особено голям интерес предизвикват и твърде много проблеми повдигат изискванията към вътрешнопартийните информационни процеси. Техните качествени характеристики, като своевременност, комплексност, обективност и аналитичност, придобиват на съвременния етап огромното значение на аксиома за научно ръководство и управление. Саморазвитието на Партията потвърди тази историческа истина.

Информационният процес между субекта и обекта на ръководство организира и придава устойчивост на всяка обществена система, голяма или малка, противодействува на центробежните сили в нея, поставя системата в равновесие с обкръжаващата среда. При обратния информационен процес, върху който споделяме свои мисли, ролите на обекта и субекта непрекъснато се разменят.

В партийния орган се стичат потоци от социално-политическа, идеологическа, научно-теоретическа, икономическа, социално-психологическа и друга информация, която в ръководния цикъл изпълнява специфична функционална роля. Партийните програми, постановления, решения и планове проецират удивителните мащаби на бъдещето. Но всяка проекция, цел или прогностично решение е логическа конструкция, издигната от колективната мисъл на Партията върху предварително сондирана изследвана основа — реалното състояние на обектите, процесите, потребностите... Познанията за конкретната действителност са условие за нейното революционно изменение. В този смисъл информацията играе ролята на важен инструмент за ръководство, като средство за възпитание и контрол.

Юлският пленум на ЦК на БКП (1968 г.) и Десетият конгрес въоръжиха партийните органи с принципиални идеи за организационната структура на изгражданите от тях информационни системи. Мощният импулс възбуди творческата мисъл и енергия на кадрите. Опитът на Русенския окръжен комитет се разпространи в много окръжни и градски партийни органи. Време е за критическа оценка на масовото творчество. Налице е огромен фактически материал. Можем да разсъждаваме върху него. А се налага и да признаем, че, увлечени от новаторски подбуди, някъде отиваме в крайност. **Информационната система е ефективна, ако бързо, обективно, комплексно и аналитично отразява действителността и рационализира труда на партийните органи.** Един елементарен разчет показва, че ако се спазва утвърденият график, в окръжния комитет на БКП — Русе всеки работен ден трябва да постъпват до секретарите и отделите обобщени регулярни информации за група факти и явления за целия окръг, изискващи задълбочено проучване и становище. Ще ни кажат: когато включваме определени обекти под информационен контрол, с това насочваме органите и организациите за реализиране на желаните цели... И все пак трудно ще се съгла-

Digitized by Google

сим, че в огромния „масив" от сведения трябва да фигурират всеки месец информации — едната за „посетителите и спектаклите на театъра и операта", а другата за „концертите и посетителите на спектаклите и концертите на „Българска музика". Трудно ще се съгласим и с доводите на някои партийни комитети за целесъобразността от две информационни системи: едната за вътрешнопартийните процеси — сведенията за които се стичат в организационните отдели, а другата — за външнопартийните процеси (обществено мислене, настроение и пр.), информацията за които се събира в идеологическите отдели. Нима тези процеси не са отделни моменти от цялостното развитие на ръководно-управленческия цикъл?

Опитът на градските комитети във Варна и Стара Загора и на окръжните комитети в Русе и Стара Загора, с който ще оперираме в следващите разсъждения, показва, че обратният информационен процес търси оптималната си организация и съдържание.

ИЗТОЧНИЦИ НА ИСТИНАТА...

Всеки партиен комитет получава обратна информация за важни социални факти, процеси и събития от органите и организациите, които непосредствено ръководи. Комитетът получава директна информация и от обекти, които пряко не ръководи. С информационния процес ръководните органи наблюдават, изучават и контролират за определено време процесите предимно в структуроформиращите отрасли и производствени единици. Съображенията за избора на допълнителните или на представителните източници се свеждат предимно до решаващите им производствени и обществени функции. Но социално-класовите и духовните процеси, които протичат заедно с икономическите и въздействуват върху тях, са подвижни, динамични процеси. Затова изборът на информационните субекти не се свежда до еднократен акт, с продължителен период на действие, а варира съобразно настъпилите изменения в социално-икономическата структура на населените места. Например в с. Розово изработват комплексен социално-политически план за формиране отреда на механизаторите в АПК. Обществено-политическите и духовните процеси в този нов социален отряд, създаващ близо 50—60 на сто от обществения продукт в стопанството, е важен информационен обект, независимо от обстоятелтвото, че се ръководи от партийната организация в АПК, която е на пряк отчет към окръжния комитет.

Следователно първият въпрос е **с помощта на какви научни критерии ще бъдат определени информационните субекти — източници на специфична или на представителна информация за фактите, процесите и потребностите в социално-класов, идейно-политически и икономически разрез. Критерият може да бъде най-общо формулиран като избор на динамичен, структуроформиращ субект на обратна информация.**

ПО КОЙ ПЪТ?

Различията въпреки привидната им незначителност имат съществени последици. **Първият подход планира съдържанието на обратния информационен процес. Определя кои субекти от кои обекти, с какви методи каква конкретна информация ще предоставят на партийния орган за определено време.**

Digitized by Google

Другият подход ограничава регулиращата функция на партийния орган до трайно фиксиране на субектите, обектите и главните направления на информационното съдържание за неопределено време.

Единия подход можем да наречем динамичен, другия — статичен.

Градският комитет на Партията — Варна планира съдържанието на обратната информация, която се стича в него от заводските и учрежденските комитети, от бюрата на първичните партийни организации и от органите за социално управление за всяко тримесечие. В определената от него структура на месечната информация фигурират три групи проблеми:

Проблеми от социално-политически характер — информацията отразява отношението на класите и обществените групи към **конкретни** решения на партийните и държавните органи, към **определени** политически събития, ефекта на идеологическото и политическото въздействие на отделни инициативи върху дадени колективи и групи от населението.

Проблеми от социално-икономически характер — постъпващата информация отразява каква организаторска и политическа дейност осъществяват партийните, стопанските и държавните органи и организации, **пряко свързана с текущите задачи** от социално-икономическите планове и обещания на производствените колективи и настъпилите резултати.

Вътрешнопартийни проблеми — информацията отразява вътрешнопартийните процеси и явления и тяхното влияние върху производствените колективи и социалната среда през изтеклия месец.

Същата проблематика определя съдържанието на информацията от всички социални органи и организации. Осъществена е **комплексност и в съдържанието, и в субектите на обратния информационен процес.**

Границите на групите от проблеми са подвижни. Всяко тримесечие комитетът изработва въз основа на тях **указания** до информационните субекти и обекти за конкретните решения на Централния, окръжния и градския комитет, които през следващите три месеци навлизат в **критичен период на изпълнение** и се поставят под наблюдение и информационен отчет. В указанието се включват въпроси от оперативния и перспективния план на комитета, които ще се проучват и решават.

В трите информационни групи фигурират всеобщи закономерности и процеси, които специфично се проявяват в единични цикли на партийното ръководство и дейност. **Комитетът с помощта на обратния информационен процес активно регулира организаторската и възпитателната дейност на партийните, държавните и обществените органи и организации за даден период от време. Създава единен фронт за едновременно съгласувано действие на всички органи и организации.** Ето защо информацията от всички социални органи, еднопосочна по проблематика, комплексно разкрива състоянието на обектите. Изкуството на партийния орган се изразява в способността да състави комплексен план за информацията, като държи сметка за критичното време в изпълнението на взетите решения, за вероятните отклонения на социалните обекти от поставените цели и посредством изискуемата обратна информация да ги коригира. Веднага следва да подчертаем, че без рационална организация на труда в партийния орган, без непрекъснат вътрешен информационен процес между неговите отдели, сектори и сътрудници, обратната връзка между него, социалните органи и организации няма да има висока стойност.

Как се осъществява вътрешният информационен процес в комите-

Digitized by Google

та? Той се реализира на няколко равнища: между секретарите, между завеждащите отдели, между тях и изградения информационен орган, обхващащ голяма част от сътрудниците. Негови организационни форми са оперативките, съвещанията на апарата и заседанията на трите работни групи към информационния орган. Съвещанията на апарата се ръководят от първия секретар по главните въпроси за периода. Всеки работник на комитета изучава проблемите. Създават се ролеви ситуации, които превръщат съвещанията от форма за теоретическа и практическа подготовка на апарата в школа за обучение по партийно строителство. В тях най-релефно се очертават нерешените проблеми, перспективните задачи, критичните моменти в изпълнението им, които чрез тримесечното указание се поставят на партиен отчет.

Концентрацията на информацията в организационния отдел не противодействува на диференциацията. Сътрудниците от апарата усъвършенстват общата си функция и специализират по отделни проблеми, които изучават теоретически и практически, изготвят библиографски справки, водят картотека и осъществяват научно ръководство над партийни органи и организации, работещи по тях.

Това единство на функциите, диалектически противоречиво, е обективно необходимо. То се материализира в решенията на бюрото, в комплексния, перспективния и текущия план на комитета, очертаващи задачите, средствата и методите на работниците от апарата и на органите за социално управление на града.

То се реализира и конкретизира в организационната структура на информационния апарат: комисии в първичните партийни организации, централни комисии в заводските и учрежденските комитети, информационен орган на градския комитет с три специализирани групи: за социално-политическа, за социално-икономическа и вътрешнопартийна информация. Групите са изградени от партийни работници, специалисти, научни дейци, представители на органите и организациите за социално управление. Специализацията е разгърната докрай. **Информационният орган филтрира, класифицира и анализира постъпилата информация.** Най-напред отделя въпросите от компетентност на социалните субекти, завежда ги на отчет и ги предава за изпълнение. Отделя фактите с изключително индивидуални белези и ги адресира до надлежното лице за отчет. Щом изключи съобщенията за страничните и единичните факти и явления, той класифицира данните и ги предоставя за логическа обработка на специализираните групи. Същите с помощта на диалектическия метод на познанието умствено или машинно преработват информацията, формират заключения за направленията, в които организациите и колективите изостават или изпреварват предписаното им състояние. След оценките следват варианти за коригиращи решения, които бюрото обсъжда. Решенията се връщат по най-късия път до партийните организации и органи, придават нов импулс на тяхната дейност в предписаните им направления към поставените цели.

Системата на обратните информационни връзки, възприета от окръжния и градския партиен комитет — Стара Загора, е подчинена на задачата да осигурява информация по аналогични групи от проблеми: състояние на вътрешнопартийния живот; общополитически проблеми; социално-икономически въпроси. Тук е направен опит в друго направление. Информацията за тези основни сфери да се извлече чрез анализ на състоянието на главните определящи компоненти, които са обаче много на брой. Ние приветствуваме всяко новаторско решение, ако то рационализира и интензифицира партийния труд. Ето защо си задаваме въпроса: може ли бюрото на първичната партийна организация,

Digitized by Google

а дори и заводският комитет да събира всеки месец информация за научната картина на такива сложни проблеми като — вътрешнопартийна демокрация, организация и ефективност на проверката и контрола на изпълнението, инициативност, състояние на кадрите, състояние на партийното ръководство на масовите организации, състояние на идеологическия процес и неговата ефективност, каквито компоненти са включени в информацията за първа група. Същият въпрос изниква и при анализа на отношението на трудещите се към решенията и политическите събития, на обществените мнения и настроения на социалните групи по текущите въпроси на производството, бита и пр.

Истината за състоянието на един обект, организация, колектив, обществено мнение, настроение, процес и др., за неговото съдържание, причини и тенденции не може да се разкрие без участието на много органи и лица и без използването частните методи на познанието. Нужни са организация, сили, време. Да разгледаме само един компонент от съдържанието на обратната информация — състоянието на общественото мнение за дадено събитие, решение, факт. За изучаването и формирането на общественото мнение градският комитет на БКП — Ст. Загора е изградил конкретна организация в ЗОТ „Светлина".

Целта на организацията е:

— да формира у работниците положително мнение и отношение към важни задачи, да мобилизира и организира трудовите колективи за тяхното изпълнение;

— да осъществява обратно въздействие върху партийните органи и социалните фактори да усъвършенстват организацията на труда и да удовлетворяват потребностите на колектива.

Първият информационен процес в организацията може да протече под формата на публични събрания на трудовите колективи. За 7 часа комитетът организира по график 4 събрания, в които обхваща 65 на сто от работещите през деня. Партийните и стопанските ръководства влизат в пряк информационен контакт с целия колектив (по смени и звена), директно формират неговото обществено мнение по актуални партийни решения и задачи и получават обратна, първична информация за структурата на потребностите, интересите и вътрешното отношение на хората.

Вторият информационен процес може да протече под формата на групови събрания — по определени за месеца проблеми. За един работен ден в завода се организират 37 беседи, в които участвува 80 на сто от трудовия колектив. Разговорът се води между активите на първичните партийни организации и колективите на бригадите и службите. В този информационен обмен участвува преобладаващата част от колектива, поради което той е източник на масова първична информация. След всеки кръг от групови беседи активистите отчитат пред бюрата на организациите всички мнения, предложения и критически бележки.

Третият информационен процес се осъществява под формата на индивидуални беседи. Партийният, профсъюзният, стопанският и комсомолският актив на завода установява трайни връзки и информационни взаимодействия с производствениците. Активът получава от заводския партиен комитет инструктивна информация, която пренася в съзнанието на хората и същевременно изучава тяхното индивидуално мнение и настроение.

Информационната организация на ЗОТ „Светлина" е неразделна част от ръководната дейност на заводския партиен комитет. Когато информационните процеси са подготвили съзнанието на трудовия колектив за действие в определено направление и е сумирана първичната информация за неговото отношение, мислене и решения, то-гава партийните организации и другите обществени органи вземат решения за по-нататъшното ръководство на духовните и социално-икономическите процеси в трудовите колективи. Кръгът на организацията се затваря . . .

Разказаният опит показва, че до обективните истини не се достига без комплексен анализ на състоянията, процесите и явленията в партийните органи и организации. Но веднага изниква въпросът — разполагаме ли с разгърната система и подготвен ли е информаторският апарат да изследва и разкрива тези истини с научна методика? Очевидно не. Следователно вторият подход към съдържанието на информацията, сведено до основни направления и постоянни проблеми, на този етап не може да се реализира като най-ефективен инструмент за ръководство и масово средство за възпитание и контрол.

Digitized by Google

Положителният опит е спътник на много нови мисли. Среща и упорита съпротива. Партийната информация е главно ядро на социалната информация. Тя изисква научна организация. Сериозен положителен опит е организацията за обратна информация, изградена към заводския партиен комитет при ЛВЗ „Васил Коларов" — Русе, която е конкретизация на утвърдените принципи за информацията в окръжната партийна организация.

Към първичните партийни организации са изградени комисии с председатели — членове на бюрата и членове—сътрудници от производствените единици и обществените организации. Комисията събира и обобщава информация по следните въпроси.

— Решавани през месеца основни задачи от първичните партийни организации, стопанските органи и ръководствата на обществените организации. Резултати от тях, нови проблеми и тенденции, обективни трудности и необходима конкретна помощ.

— Обществено мнение и политическо настроение на работници, специалисти и служители за решенията, събитията, потребностите, за стила и методите на ръководните кадри — изразени под формата на въпроси, сигнали, критични бележки и предложения на събрания, заседания, съвещания, сбирки, беседи и др. в партийна, обществена и служебна среда.

Заводската комисия по информацията се състои от председател — член на комитета, и сътрудници.

В края на месеца секретарят на заводския партиен комитет свиква информативно съвещание, на което ръководните държавни и обществени кадри информират:

— какви основни задачи е решавал колективът, който те управляват или ръководят, положителен опит в работата, обективни трудности и нужна помощ;

— какви политически настроения има в колектива, кои въпроси вълнуват различните обществени слоеве и какво ще предприемат.

Секретарят на комитета получава същевременно информация от първичните източници, които председателят на комисията групира около няколко проблема в отделна справка.

Тази предварителна информационна фаза приключва в края на месеца със заседание на партийния комитет, на което се обсъжда информацията от двете равнища: на първичните партийни организации, синтезирана в справката на комисията по информацията, и на информацията от съвещанието с ръководителите на заводските органи и организации. Взема се решение, което се записва в дневника за партийна информация. Въпросите, които не са от компетентност на заводския комитет, заедно с обобщена информация се изпращат на висшестоящите партийни органи.

Организаторите на информацията в ЛВЗ „В. Коларов" и в 16 квартална партийна организация — Русе, които се експериментират, са реализация на изискването на Десетия конгрес за комплексност на информацията както по отношение дейността на всички органи, така и по отношение същността на фактите, явленията и процесите и тяхното субективно отражение в масовото съзнание.

Известно е, че научно-техническият прогрес в условията на социализма изключително много усложнява и ускорява социалните, икономическите и духовните процеси в обществото, които Партията ръководи. Тяхното изследване и научно познание се осъществява от хиляди живи хора, с определен мироглед, социален опит, ценностна ориентация и психологическа нагласа. А обективното се отразява посредством субективното и без да изменя своя характер, приема неговите белези.

Целият въпрос е в това, може ли субективизмът в съдържанието на обратния информационен процес да бъде сведен до минимум, като знаем, че няма елемент от системата, чиито функции да не изпълнява човекът.

Всяка първична партийна организация и нейната социална среда са акумулатори и източници на информация. Ако обратната информация отразява факти, събития и процеси, настъпили в живота на партийния и трудовия колектив, тя е първично отражение на действителността. Същественото при нея е обективното възприемане и анализ на емпирични данни. Сега много партийни комитети изграждат подсистеми за машинна обработка на част от вътрешнопартийната информация. Данните от „отчетните карти" или „сведенията" с предварително разработени варианти на отговори за подготовката и провеждането на

Digitized by Google

събранията, за участието на комунистите в обсъжданите въпроси, за организацията, стила и методите на дейност се нанасят и на перфокарти, а електронноизчислителните машини съставят сборна количествена информация, която показва дали организациите и комунистите спазват партийните норми.

Едва ли някой ще отрече ролята на машинната обработка на партийната информация, защото тя спестява огромно количество труд на апарата. В някои комитети рационализацията на труда и машинната обработка на информацията освобождават близо 70 на сто от времето на сътрудниците, което те използват за жива връзка с партийните органи и организации или за творческа разработка на специфични проблеми. Но всяко абсолютизиране на машинния ефект, използвано понякога като прикритие за известно откъсване от хората, както и прекомерното преувеличаване ролята на статистическите данни са вредни за партийното строителство. Ръководният орган може да знае как протича вътрешноорганизационният живот, къде се нарушават партийните норми и без електронноизчислителен център. Статистическата картина за събранията и заседанията през месеца едва ли ще му разкрие революционно-критичния дух на боевите комунистически отряди. Ако изчислим сборното време, необходимо за попълване на отчетните карти в първичните организации, за пренасянето на данните от тях върху перфокарти, вероятно количеството на живия човешки труд няма да бъде по-малко от това, необходимо за предаване на информация по неавтоматизирания способ.

Градският комитет — Варна, ръководейки се от това обстоятелство, търси повече резерви от машинната информация за партийните събрания. Какви мисли възникват у нас? **Първо — използването на количествени социологически методи в организационния живот чака цялостна разработка**. Механичното пренасяне на „отчетните карти" от един партиен комитет в друг в неизменен вид е доказателство за безкритично възприет чужд опит. **Второ** — въпросите и възможните вариантни отговори следва непрекъснато да се усъвършенстват, за да отразяват по-пълно реализацията на партийните норми.

Така например картите могат да разширят своя обхват и върху елементи от организацията на изпълнението на решенията. С данните за възложените поръчения на събранието **контурът на ръководно-управленческия цикъл на решението не се описва**. Планът (или сценарият) за изпълнението на решенията може да бъде приет на самото събрание или непосредствено след него. Той съдържа цели, определени във времето, пространството, количествено и качествено, конкретни операции на комунисти, на социални органи и организации. Тези характеристики се поддават на количествено изразяване и обработка. Те са първични данни за изградена и въведена в действие организация за изпълнение на решенията.

Трето — нужни са количествени изрази и на вътрешнопартийни процеси. Сборните данни за месеца са факти, а не процеси. Но ако те се съпоставят за година-две, веднага ще приемат динамичност и ще дадат количествена определеност на качествени партийни процеси. Някои комитети вече се опитват да оперират с „аналитични таблици", които, въведени в програмата на електронноизчислителните машини, показват развитието на корелативните (причинните) зависимости между няколко елемента на партийните събрания. Съществуват големи възможности за извличане на познание от многобройните вариационни зависимости между факторите на партийното събрание и на изпълнението на решенията. Например активността на комунистите е производна на много променливи величини. Това се вижда, ако бъде съпоставена с характера на събранието, с дневния ред и неговото оповестяване, с начина на изработване на материалите и решенията... В същите комбинации

Digitized by Google

може да се проследи активността на работниците, ИТР, служещите, младите комунисти, мъжете и жените по отрасли на народното стопанство. Такъв анализ разкрива зависимости, тенденции, показващи трайни вътрешнопартийни процеси, които Партията като саморегулираща се социална система направлява с политически и организационни решения.

Скелетът на партийните процеси, на социалните обекти придобива плът, дух и истински образ от всеотдайния съзнателен труд на комунистите от комисиите, групите и информационните органи. Информацията в партийните комитети е вярно отражение на възприетата и преработена в масовото съзнание (на информаторския апарат, на партийните, обществените, държавните и стопанските органи) социална действителност. Тя постъпва и като първична (съобщения за факти, събития, цифри, мнения и пр.), и като вторична информация, в която голяма част от данните са заменени с обобщения, оценки и изводи. Истината за действителността своеобразно се превъплъщава. Губи емпиричните си белези, но печели достъп до скритата същност на действителността. Тъкмо това вторично „прераждане", което става в определени мозъчни сфери, крие реална опасност от дезинформация.

Спираме се на тези „родилни мъки" при изграждането на информационни системи, за да стигнем до някои важни въпроси, които чакат компетентен отговор:

1. От какъв минимум първична информация (фактологически данни) може да се извлече максимум вторична информация, годна за трансформиране в решения на партийни органи от различни равнища, което означава:

— да се определи минимален брой обекти — типични източници на представителна информация;

— да се възприеме оптимално количество показатели с голяма информационна стойност, по които те ще се отчитат;

— да се изгради ефективна организационна структура на партийния орган, чиято функция е да превръща първичната информация във вторична.

2. С помощта на кои най-общи и частнонаучни методи партийните и социалните органи ще изследват действителните масови психологически реакции, процеси и състояния като обществено мнение, настроение, нагласа и ориентация.

3. Каква организация и методика е нужна за аналитичното и комплексното обработване на всички потоци първична информация от комисиите и групите на градските и окръжните партийни комитети.

Социалната активност на масите, породена от съзидателната политика на Партията, е такава динамична величина, която не може точно да се програмира, нито да се автоматизира нейното управление. Но всеки социален, икономически и духовен процес в партийната организация и в трудовия колектив има качествена и количествена определеност.

След критичен анализ на изградените информационни системи ще видим недостатъчно обоснования количествен критерий на определени изводи и оценки в отчетите. А какъв е критерият за оценката на емпиричната информация — теоретически, класово-партиен или интуитивен? **Може ли едно „състояние", обществено или партийно „мнение" и пр. да бъде изучено всестранно без комплексна методика?**

Най-често използваните методи за събиране на първична информация от членовете на информационния апарат и от сътрудниците на партийните комитети и от социалните органи са **наблюдението, беседата и дешифрирането на писмените документи**. Но „технологията" за приложението на тези методи в областта на партийното строителство не е разработена докрай. Много комитети въвеждат например „командировъчни отчети" на своите сътрудници за посетените от тях обекти, но не разработват „карта" за регистрация на информацията от научно наблюдение, беседа или интервю. А всяко познание започва с на-

Digitized by Google

блюдението. То съдържа определена изследователска цел и конкретни задачи. Извършва се с помощта на научна процедура и при наличие на минимални условия за обективност и комплексност. Завършва със синтез на емпиричните данни в конкретни изводи, оценки и предложения. Целта на наблюдението и беседата по съдържание е определена от планираната за момента информация. Процедурата се изразява в системата от методи. Синтезът на първичната информация е подчинен на установена последователност от операции и т. н.

При обработката и на писмената информация може да се въведат принципи за предварителна филтрация на данните.

Ако изхождаме само от писмените документи, както често става, няма да разберем действителното състояние на обекта и можем да стигнем до погрешни представи и заключения. Протоколите не разкриват дълбоките механизми на събитията, мненията, решенията. Те не съдържат характеристика на конкретните ситуации, върху фона на които може да се разшифрова истинският смисъл на отразените в тях индивидуални или колективни мисли, чувства и воля. Отчетните партийни документи изискват аналитична обработка, особено ако те съдържат вторична, коментирана, оценъчна информация. Като дублиращ критерий за истинност и реалност на стерилизираната и схематизирана писмена информация са комунистите, предният отряд и класите, които го следват. Ето защо методите за събиране и обобщаване на обратна партийна информация трябва да се използват комплексно.

Мислите изразяват едно становище без претенции за последна дума по големия проблем за партийната информация.

АВАНГАРДНАТА РОЛЯ

доц. к. ф. н. АСЕН КАРТАЛОВ

Въпросът за авангардната роля на комунистите има най-различни аспекти. Тук ще се ограничим във философската страна на този проблем, като се опираме на опита на партийната организация в комбината за цветни метали „Д. Благоев" в Пловдив.

* * *

Комунистите са най-ярките изразители на обективния процес на общественото развитие, осъзнават неговата необходимост и се борят за неговото осъществяване. Затова тяхната ръководна роля е историческа необходимост и една от общите закономерности в епохата на прехода от капитализма към социализма. Това право те са извоювали, защото са в авангарда на революционната борба и с цената на много жертви в името на човешкото щастие, на освобождението на трудещите се.

Авангардната роля на комунистите има и своята субективна обусловеност. Тя произтича не само от всеотдайната им практическа революционна борба за социализъм, но и от това, че са носители на най-прогресивната научна идеология, на най-прогресивното съзнание.

Необходимо условие първичната партийна организация да играе авангардната си роля е тя да се формира като първообраз на бъдещото състояние на колектива, да бъде пример за подражание по своя състав, по диалектиката на процесите на вътрешния ѝ живот, по взаимоотношението между комунистите и по техния морален облик.

Комунистите са хора. Те не са нещо неземно и свръхестествено. Но все пак те не са всички хора, а част от тях, една по-висока степен в развитието на човешката същност. Те имат най-високо самосъзнание, т. е. най-дълбоко осъзнават и същевременно носят в себе си колективистичната и творческата природа на човека. Още Маркс, Енгелс, а по-късно и Ленин определиха същността на комунисти-

Digitized by Google

те. Това са такива хора, които „нямат никакви интереси, отделени от интересите на целия пролетариат"[1]. „Те не издигат никакви особени принципи, към които биха искали да нагодят пролетарското движение"... Те „са най-решителната, винаги тласкаща все напред част на работническите партии във всички страни; теоретически те имат пред останалата маса на пролетариата предимство, че разбират условията, хода и общите резултати на пролетарското движение"[2].

В условията, когато Ленин създаваше партия от нов тип — антипод на реформистките партии на II интернационал, — той не само припомни, но и обогати положенията на Маркс и Енгелс за същността на комунистите. Според Ленин те са част от работническата класа, но не каква да е част, а челната, най-съзнателната, най-зрялата в политическо отношение. Той много наблягаше да не се смесва Партията на комунистите с работническата класа и да не се забравя никога за „постоянния дъл на челния отряд, да повдига все повече и повече широките слоеве до равнището на предния отряд"[3]

В тези основни постановки на класиците на пролетарската идеология изпъква една от най-важните и съществени особености на комунистите, която интегрира в себе си всички други техни специфични черти. Тази особеност се изразява в това, че те са авангард — челен и преден отряд в класовата борба на работническата класа и в социалистическото строителство. Това им положение на челен и преден отряд в борбата за комунизъм се предопределя от другите им особености — най-съзнателна, най-зряла, най-предана, най-революционна и винаги тласкаща напред част от работническата класа.

Съществува много тясна и непосредствена **зависимост между авангардната и ръководната роля на комунистите.** Авангардното положение е необходимо условие, за да бъдат те **признати** ръководители на работническата класа и обществото. Самото положение на Комунистическата партия като челен и преден отряд във всяко отношение я прави фактически ръководител на всички трудещи се. Оттук произтича изводът, че за да нараства значението на Партията като ръководна и направляваща сила в етапа на изграждането на развитото социалистическо общество, е необходимо непрекъснато да се издига нейната авангардна роля. Да расте тя и в труда, и в ученето, и в обществено-политическия живот и личния живот.

В Програмата на БКП се казва: „Новият етап изисква да се повишава отговорността на първичните партийни организации, да се разширяват техните права и контролни функции, да се засилва тяхната авангардна роля"[4]. **Партията** ръководи масите преди всичко със силата на убеждението, на личния пример, на себеотрицанието, на политико-идеологическото и нравственото въздействие. Този начин на ръководство е немислим, ако тя не е авангард във всяко отношение. В това се крие обяснението защо нашата Партия отделя толкова голямо внимание и полага толкова много грижи за запазването и постоянното издигане на авангардната роля на първичните партийни организации и на отделните комунисти.

Възможно е първични организации, групи и комунисти да запазят ролята си на ръководна сила, дори и когато не са челници, не са на предната линия в труда, ученето, обществено-политическия живот, бита и др., защото Партията като цяло винаги пази и носи облика си на авангард, защото тя като цяло с огромния си авторитет оказва влияние върху поведението на различните трудови колективи и отделните трудещи се.

Но големият авторитет и авангардното положение на нашата Партия като цяло не осигурява автоматически същото положение и на отделните първични организации, групи и комунисти. Това положение е преди всичко резултат на техните собствени усилия и грижи, на техните усилия да бъдат винаги в челните редици на борбата.

Авангардната роля на комунистите е **диалектическо единство на същност и явление.** Същността се изразява като вътрешно единство и взаимодействие на следните основни особености: челна, съзнателна, творческа, зряла, предана, революционна, активна и винаги крачеща напред част от работническата класа.

Между авангардната роля на Партията (същността) и авангардната роля на отделния комунист (явлението) съществува както единство, така и противоречие. Същността и явлението не съвпадат не само когато са в противоречие, но и когато са в единство. Единството не преодолява, а запазва различието между тях. В случаите на единство, от една страна, отделният комунист е носител на всички същностни особености на авангардната роля на Партията като цяло, от друга страна, тези особености се проявяват по специфичен индивидуализиран, личностен начин и в различна градация — над или под единна обща степен. Това е противоречие в рамките на единството, което се проявява като различие и многообразие. Различието и многообразието е начин на съществуване на същността. В рамките на определена мяра то не се отклонява от нея. От по-особен характер е взаимоотношението между авангардната роля на Партията като цяло и тази на отделния комунист, когато раз-

---

[1] К. Маркс, Ф. Енгелс, Избрани произведения, т. I, С., 1950 г., стр. 37.

[2] Пак там, стр. 38.

[3] В. И. Ленин, Соч., т. 7, М., 1950 г., стр. 240.

[4] Програма на Българската комунистическа партия, С., 1971 г., стр. 115.

Digitized by Google

ликата прерасне в противоречие, което води до различие извън единството, извън пределите на същността. Това се получава обикновено в случаите, когато отделният комунист загуби облика си на авангард. Формално той не престава да бъде комунист, доколкото си присвоява авангардната роля на Партията като цяло, към която той продължава да принадлежи само поради това, че все още носи партийната членска книжка.

Противоречието между авангардната роля на Партията като цяло и авангардната роля на отделния комунист е обикновено еднопосочно. То зависи предимно от положението на отделния комунист. Обикновено Партията като цяло никога не загубва своето авангардно положение, докато отделният член може да го загуби. Тогава той като явление престава да изразява същността, изпада в несъответствие със същността на Партията. Ако това несъответствие не е ситуационно, епизодично, то подобен комунист сам поставя себе си извън Партията. Ако не проявява усилия да възвърне и придобие отново собствената си, личностна авангардна роля, ако и усилията на Партията в това направление се окажат безрезултатни, то тя се освобождава от него. Не само Партията е отговорна за всеки комунист, но и комунистът отговаря за Партията.[1] Задачата в тази област се изразява в това, отделният комунист да не се задоволява с присвояването на авангардната роля на Партията, а **да се бори непрекъснато за запазването и повишаването на своята собствена, личностна авангардна роля,** да формира и пази постоянно в себе си онези качества, които определят облика му на авангард.

Авангардната роля на всеки отделен комунист, на всяка първична партийна организация, на всяко ново поколение комунисти не е някаква заварена даденост, която се приема и онаследява наготово, а нещо, **което се** придобива с упорита борба, с непрекъснатата творческа активност. Това е едно от най-съществените уставни задължения на всеки член на Партията. Но то е задължение и на Партията по отношение на отделния неин член. „Партията смята за свое важно задължение да повишава теоретическото и политическото равнище, общата култура и специалното образование на комунистите, да засилва тяхната челна роля като възпитатели, организатори и ръководители на трудещите се"[2].

* * *

Авангардната роля на комунистите е не **само един от стимулиращите фактори за масовото активизиране на трудещите се** за изпълнението на конгресните решения, но и **едно от най-важните условия за проявлението им като ръководна сила,** за постоянното оптимизиране на партийното ръководство. Затова те проявяват голяма активност в това отношение. Партийните организации, групи и отделните комунисти в Пловдивски окръг полагат големи грижи и осъществяват целенасочени инициативи, за да издигат своята авангардна роля сред трудещите се. Ще се опитаме да анализираме спецификата на това явление в партийната организация в комбината за цветни метали „Д. Благоев" в Пловдив.

Цялостната работа в тази организация цели да се повишава нейното въздействие като ръководна сила в комбината, като постоянното издигане авангардната роля както на първичните организации и партийните групи, така и на отделните комунисти. За да осъществи още по-ефективни мероприятия, партийният комитет с помощта на местната социологическа група е направил редица изследвания върху състоянието на авангардната роля на комунистите: „Авангардната роля на комунистите в труда, обществено-политическия и личния живот", „Вътрешнопартийната демокрация като едно от условията за издигане авангардната роля на комунистите", „Стопанският ръководител — политически възпитател" и др.

Социологическото изследване потвърждава, че **във всички области комунистите са в челните редици,** заемат водещите позиции и с трудовите успехи и личния си пример увличат останалите трудещи се. Успехите на комунистите в труда и ученето са винаги над средния процент на комбината като цяло. Общият брой на тружениците в комбината е 2605 души. От тях членове на БКП са 467. Авангардната роля на комунистите се е изразила най-ярко в усилията и активността им да стоят винаги на челни позиции в борбата за изпълнението на производствената програма.

Голямо е значението на авангардната роля на комунистите **в борбата за висока трудова дисциплина.** От сравнително малкия брой на наградените (38) само 8 души са членове на БКП, а от наказаните 296 души 25 души са комунисти. Тези данни показват, че има отделни хора в Партията, които не само не изпълняват ролята си на авангард в борбата за висока трудова дисциплина, но се намират и под средното равнище. За да вървят напред в тази област, е необходимо не да са на средно, а на най-високо равнище на трудовата дисциплина. Те се стремят не към обикновената трудова дисциплина, а към най-добрата, оптималната. Тя е високо съзнателно самоорганизиране, самоуправление и самоконтрол на трудовата активност.

Членовете на Партията стоят начело и в борбата **за произвеждане на висококачествена продукция.** От 1655 работници, които са произвеждали само качествена продукция, 254 души са членове на БКП. Като се има предвид, че общият брой на комунистите, непосредствено участвуващи в про-

[1] Програма на Българската комунистическа партия, С., 1971 г., стр. 115.
[2] Пак там.

Digitized by Google

изводствения процес, е 297 души, то почти всички от тях са произвеждали само качествена продукция. Само 24 души са допуснали некачествена продукция, сред които няма членове на Партията. Високото чувство за отговорност на комунистите в борбата за произвеждането на висококачествена продукция увлича останалите трудещи се. С техните усилия се създава такава атмосфера в първичните трудови колективи, която упражнява положително въздействие върху отделните трудещи се.

Авангардната роля на комунистите се проявява не само в техните високи лични производствени успехи като непосредствени изпълнители на определени роли в производствения процес, но и като **ръководители на цялостния трудов живот на колектива.** Във връзка с това представляват интерес данните, получени от проведената анкета, в която са участвували 345 партийни членове. От общия брой на анкетираните 73 на сто отговарят, че първичните партийни организации стоят начело и мобилизират трудовия колектив за изпълнението на производствения план, а 18 на сто оценяват активността им като незадоволителна. Много важен показател е също така осигуряването на партийно-политическото ръководство на социалистическото съревнование. Основателно Декемврийският пленум на ЦК на Партията обърна на него специално внимание. Състоянието на това явление се оценява като добро и много добро от 79 на сто, а 17 на сто от анкетираните считат, че работата е незадоволителна. Ролята на първичните партийни организации за развитието на техническия прогрес се отчита като добра от 54 на сто, 32 на сто смятат, че тази дейност е посредствена, 8 на сто — слаба и 3 на сто, че не се работи в тази област.

Процентното съотношение между отговорите, които дават висока положителна оценка за авангардната роля на комунистите в разгледаните няколко направления, и тези, които дават отрицателна оценка, показва, че тази роля на комунистите интегрално, за цялата партийна организация е на необходимата висота. Но процентите, характеризиращи тревожни явления, макар и малки, съвсем не са без значение за отделни първични партийни организации. Те потвърждават, че в работата на някои от тях съществуват сериозни слабости. Това личи особено много от състоянието на авторитета на някои организации. Като се има предвид, че обикновено **авторитетът е един от най-интегралните показатели за високата на авангардната роля** на комунистите, първичните партийни организации и отделните комунисти не могат да се задоволяват с едно средно равнище, а е необходимо да се стремят към постигането на най-висок авторитет, който е в унисон с тежестта на цялата наша Партия в национален и международен мащаб. Големият авторитет на нашата Партия като цяло поставя високи изисквания към първичните партийни организации и отделните комунисти.

* * *

Не по-малко значение за засилване влиянието на комунистите като ръководна сила има степента на тяхната **активност в учението.** Квалификационната структура на трудовия колектив е следната: неквалифицирани физически работници — 10, членове на Партията няма; нискоквалифицирани физически работници 169, от тях 8 членове на БКП; средноквалифицирани физически работници 839, 109 членове на Партията; висококвалифицирани физически работници 1139, от тях 208 членове на Партията; ИТР и служители 448, от тях 142 членове на Партията. Тези цифри показват, че повечето от комунистите заемат челно място по равнището на своята научно-техническа квалификация. Интерес представлява и образователното равнище. То е структурирано така: с висше образование 46 комунисти, с полувисше 3, със средно 217, с незавършено средно 38, с основно 144 и с незавършено основно 12 души. От тези данни личи, че над 50 процента са имали средно и висше образование, но доста голям е и делът на тези, които имат основно и незавършено основно образование. Като се има предвид, че постоянно расте образователното равнище на всички трудещи се, възниква опасност комунистите с много ниско образование да загубят авангардната си роля в своите първични трудови колективи.

* * *

Големи са грижите на партийната организация в комбинат „Д. Благоев" и за издигането на авангардната роля на комунистите **в обществено-политическия живот.** Те участват активно в различните изборни органи на партийните и другите обществени организации, изнасят доклади, обсъждат стопанско-производствените и партийно-политическите проблеми и правят конкретни предложения и препоръки и др. Броят на комунистите в различни изборни ръководни органи е 348 души. Това е повече от две трети от състава на организацията. За една година партийните членове са изнесли 102 доклада на различни теми. Опитът показва, че заангажирането с доклади не само на ръководителите, но и на другите комунисти стимулира активността им за повишаването на тяхната специална, общообразователна и марксическа подготовка.

Първичните партийни организации и отделните членове на Партията в предприятието стоят начело и в редица други обществено-полезни изяви на трудовия колектив. Отделни първични трудови колективи имат прояви с голяма обществена значимост и висока нравствена стойност. Някои са основили деца сираци от „Дом майка и дете", други са поели грижи над болнични легла, трети поемат материалната издръжка на децата на техен починал другар и т. н. Комбинатът поддържа шефство с 4 училища, с над 6 детски гради-

Digitized by Google

ия, с две военни поделения, с 8 бригади и смени от сродни предприятия, с които провежда свои и съвместни мероприятия от образователно, обществено-политическо и нравствено-възпитателно естество.

* * *

Съществено значение за издигане авангардната роля на комунистите има **развитието на вътрешнопартийната демокрация.** Партийният комитет я оценява като **важно условие за разгръщане активността на авангарда.** Затова е направил сериозно изследване по този проблем. То е потвърдило, че в почти всички първични партийни организации съществува обстановка на вътрешнопартийна демокрация. Благодарение на това комунистите имат възможност да се изявяват като ръководна сила при решаването на различните проблеми в предприятието. Отговорите на някои от въпросите обаче показват, че в някои първични организации не са достатъчно развити и проявени едни или други аспекти на вътрешнопартийната демокрация. Един от тях е **състоянието на критиката и самокритиката.** Не случайно в тази насока в анкетната карта са поставени най-много въпроси. Заслужава внимание анализът на причините, които най-често карат хората да се въздържат да критикуват. Една част са загубили доверие, че критикуваните от тях слабости могат да се отстранят, други считат, че доминира обстановката на либерализъм и примиренчество към слабостите, трети виждат безразличието към недостатъците.

Не по-малко важно значение за издигане авангардната роля на комунистите има **самокритиката.** Тя е самооценка, вътрешен самоанализ и самоконтрол, организиращ и мобилизиращ фактор на поведението на комунистите. Предпазва ги от главозамайване, възгордяване и откъсване от хората. Обикновено състоянието на самокритиката в първичните партийни организации е по-добро. Това се потвърждава и от изследването. Отношението на 71 на сто към слабостите в своята работа е критично, 10 на сто избягват да се самокритикуват, 6 на сто не се самокритикуват, тъй като след това се спекулира със собствените им самопризнания. Около 2 на сто са свикнали да си правят самокритика, но продължават да допускат слабости в работата си. Израз на самокритиката е и отношението на критикуваните комунисти към критиката. Според 44 на сто от анкетираните някои от комунистите приемат критиката и работят за преодоляване на слабостите.

Богатият исторически опит на нашата Партия потвърждава изключително голямото значение на критиката и самокритиката вътре в Партията за издигане на авангардната й роля сред масите. Като фактор от оценъчно нормативно естество тя изпълнява функцията на управляващ механизъм на поведението на комунистите.[1] Макар че същата сама по себе си е преди всичко оценка на миналото поведение, тя изпълнява и нормативни функции, превръща се в мяра на бъдещото поведение.

* * *

Авангрдната роля на комунистите зависи не само от състоянието на критиката и самокритиката като една от най-важните страни на вътрешнопартийната демокрация, а въобще от **правилното приложение на всички ленински принципи на партийноръководство и норми на партиен живот,** които изискват в Партията да има висока и съзнателна дисциплина, единство на действията, колективност в ръководството и колективизъм в отношенията между комунистите, единство на мисли, думи и дела, личен пример, да не се допускат отрицателни явления, „които биха довели до злоупотреба с властта, до нарушение на социалистическата демокрация и революционната законност, до субективизъм и волунтаризъм"[2]. Уставът и Програмата на Партията изискват към мненията и предложенията на комунистите да се проявява пълно внимание и уважение. „От ония, които нарушават партийния устав, ограничават правата на комунистите и задушават критиката, ще се търси най-строга отговорност"[3].

Единството на думи и дела и положителният личен пример са едни от най-съществените страни на нравствения облик на комунистите. Без това те не могат да проявяват ролята си на авангард. Те нямат различни същности — собствено-същинска и официална, същност за себе си и същност за другите и никога не се раздвояват нравствено в отношенията си помежду си и в отношенията си към трудещите се, умеят да бъдат искрени и да говорят истината пред тях. Не се страхуват да водят „откровен разговор за трудностите в общественото развитие, за недостатъците и слабостите, за отрицателните явления и тенденции, проявяващи се в някои среди"[4] и се борят последователно за преодоляването им. Комунистите изпълняват различни роли в социологическата структура на обществото, но винаги една и съща роля в политико-идеологическо и нравствено отношение. Във връзка с това резултатите от разглежданото от нас изследване потвърждават както наличието на добро състояние, така и съществуването на слабости в редица първични партийни организации. Голямата част от анкети-

---

[1] В. Вичев, Критика в колектива, С., 1969 г., с. 81—109.
[2] Програма на Българската комунистическа партия, С., 1971 г., с. 114.
[3] Пак там.
[4] Пак там стр. 117.

Digitized by Google

раните мислят, че съществува единство на мисли, думи и дела при комунистите. Но не са малко и тези, които констатират, че няма. Съществуват известни слабости и във връзка с личния пример на комунистите. Около 74 на сто мислят, че всички или повечето от комунистите дават положителен пример. Четири процента обаче оценяват, че при тях партийните членове не се отличават от безпартийните.

Собствената същност на комунистите изисква да бъдат пример и в личния си живот. Те са комунисти не само в рамките на своята първична организация, където поведението им е обект на непосредствено наблюдение и контрол, но във всички случаи на относително самостоятелно, лично общуване с отделни хора, колективи от хора и с обществото като цяло. Тук **поведението им се контролира от комунистическата им съвест.** Данните от направеното изследване в партийната организация в комбината за цветни метали „Д. Благоев" също потвърждават това. За една година от 450 души, членове на Партията, само 2 са имали негативни прояви на обществено място, а 4 са нарушили обществения ред. През същия период няма комунисти, които да са съдени от народния съд, от другарските съдилища, а също така няма никакви оплаквания за некомунистически прояви в семейството.

* * *

Авангардната роля на комунистите е немислима без техния комунистически **нравствен** облик и комунистическо **нравствено поведение.** Партийният Устав и Моралният кодекс на строителя на комунизма са онези оценъчно-нормативни системи, които управляват поведението на комунистите и им осигуряват възможността да бъдат авангард в обществения и личния живот. Всички онези комунисти, които се отклоняват от основните изисквания на тези системи, не могат да се надяват на естествена авангардна роля в обществото. Тази роля е несъвместима с такива отрицателни нравствени явления в поведението като конкуренцията и съперничеството, отчуждеността и враждебността в отношенията помежду им, завистта и злобата, кариеризма и бюрократизма, равнодушието и пасивността и др.

Изключително силно противодействие на авангардната роля е оеснафяването на някои комунисти. **Комунист и еснаф са две несъвместими същности.** Той не може да бъде и едното, и другото. Тук действува правилото на диалектическата логика — „или, или". Двете противоположности не могат да бъдат в единство, тъй като битието на едната е в небитието на другата. Колкото повече комунистът е комунист, толкова повече той е антиеснаф. Превърне ли се в еснаф, той престава по своята същност да бъде комунист и с това отпада въпросът за неговата авангардна роля. Оеснафяването на редица комунисти води до тяхното обезличаване, до загубването на комунистическата им същност, до формалната им, само организационна принадлежност към Партията.

Еснафът е че само антикомунист, но и античовек в действие. Той е загубил най-характерните си човешки черти — колективистичната и творческа природа на човека. Затова нашата Партия е толкова безпощадна и непримирима към оеснафяването като отрицателно нравствено явление, което е благоприятна почва за редица други отрицателни нравствени явления и пречи за издигането на авангардната роля на комунистите.

Истинските комунисти не са носители на дребни и едностранчиви идеали, те **имат потребителско отношение към живота,** не се стремят само към удоволствия и наслади от сетивно-предметно естество. Те **търсят смисъла в труда и творчеството, във вечната революционна борба.** Това е техният отговор на вечния въпрос за щастието. Особено голямо внимание в техния начин на живот има борбата за хармоничното съчетаване на обществените и личните, на материалните и духовните интереси и **хармоничното развитие на структурата на духовните им потребности.** Нравствено-духовният идеал на комунистите е всестранното развитие на човешката личност, съчетаваща в себе си духовно богатство, нравствена чистота и физическо съвършенство. Това предполага и хармонично развитие на всички духовни интереси — политически, правни, нравствени, естетически, мирогледно-философски, познавателни, творчески, читателски, спортни и др. **Авангардната роля е привилегия на духовно богатите и нравствено чистите** комунисти. Това е извоювана привилегия, тъй като всички те са поставени при относително еднакви обективни условия в борбата за придобиването и притежаването на тези особености. Останалото зависи от самите тях.

Чертите на комунистическата личност са много, но в случая нас ни интересуват главно онези, които изразяват същността на човека като родово същество. Това са разумност (самосъзнание), отговорност, свобода, индивидуалност, достойнство и чест.[1] Доколкото комунистът е носител на родовата същност на човека в най-оптимална степен, то той трябва да бъде **носител и на социологическите качества на личността.** Те се изразяват в реализирането на разумно, логично и самостоятелно поведение. Поведение, което не го свежда до орълие за осъществяване на чужда воля, която е в противовес на интересите на Партията и работническата класа. Това поведение е също така винаги отговорно и обществено ангажирано. Той притежава в рамките на устава, партийната програма и идеология, в рамките на запазването на интересите на

[1] В. П. Тугаринов, Личност и общество, М., 1965 г.

Digitized by Google

работническата класа и народа, относителна свобода да избира вариантите на решение и поведение. Запазва своята индивидуалност, неповторимост и особеност в колектива, осъзнава и уважава себе си като човек, оценява и уважава другите хора и изисква същото отношение и към самия себе си. Бори се за своята чест и достойнство.

Комунистите личности играят ролята на авангард, на хора, които със своите дела и личен пример формират останалите трудещи се по свой комунистически образ и подобие.

ПИШАТ НИ...

По решение на бюрото на окръжния комитет на БКП в Хасково бе организирана теоретична конференция на тема „Ръководната роля на работническата класа в развитото социалистическо общество". На нея присъствуваха партийни, стопански и профсъюзни ръководни кадри, представители на Отечествения фронт и на Комсомола.

Основен доклад изнесе проф. Константин Байчински, а съдоклади: „Ръководната роля на работническата класа в социалното управление на окръга" — Христо Алеманов, секретар на окръжния народен съвет, „Комунистическо възпитание на работническата класа в окръга" — Славка Станчева, секретар на окръжния съвет на професионалните съюзи, „Научно-техническата революция и структурните изменения в работническата класа в Хасковски окръг" — Вълчо Браянов, сътрудник в окръжния комитет на БКП, „Някои проблеми на младите работници в окръга" — Стоян Пейков, секретар на окръжния комитет на ДКМС и „Трудовото възпитание в работническите колективи на окръга" — Димитър Трендафилов, завеждащ отдел в окръжния съвет на професионалните съюзи.

Съдокладите бяха изготвени въз основа на задълбочени проверки и проучвания в различни колективи. Изтъкнато бе, че е нараснала ръководната роля на работническата класа в основните предприятия. Работниците активно участвуват в управлението на производството и в социалното управление.

Изказалите се партийни и профсъюзни ръководители от различни предприятия подчертаха огромната роля на работническата класа, значението на материалните и моралните стимули за правилното възпитание на работниците, разказаха за успехи и несполуки в работата на своите колективи.

Секретарят на окръжния комитет на БКП Динко Атанасов, посочи, че въз основа на направените констатации при проучванията и изводите от самата конференция, трябва да се набележат мерки както от окръжния комитет на БКП, така и от останалите окръжни ръководства на обществените организации за решително подобряване ръководната роля на работническата класа в самите колективи, за правилното възпитание на работниците.

Тончо ТОПУЗОВ

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

КОЛЕКТИВЪТ И НЕГОВИТЕ ФУНКЦИИ

к. ф. н. ВАСИЛКА ВЪЛКОВА

Въпросът за мястото и ролята на колективите в нашето общество придобива все по-голямо и актуално значение. И това е естествено. В социалистическата система колективът представлява основна социална единица и главно средство за свързване на човека с обществото. От състоянието на колективите, от това как те изпълняват своите функции, какви тенденции проявяват в своето развитие до голяма степен зависи функционирането и развитието на цялата обществена система. В своя доклад пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП др. Т. Живков постави въпроса за издигане ролята на трудовите колективи на нивото на съвременните изисквания като „голям, принципиален въпрос, въпрос на нашето движение напред към комунизма"[1].

В тази статия насочваме вниманието преди всичко към същността и функциите на колектива. Това се налага от факта, че все още има неразбиране по този въпрос, че много често понятието „колектив" се смесва с понятието „малка социална група". А в буржоазната идеология има случаи на спекулация с тези понятия. И в наше време звучат актуално мислите на А. С. Макаренко, че „когато с думата „колективи" наименуват и цялото човечество, и държавата, и обществото, и компания от безпризорни, това означава, направо казано, отказ от класификация"[2].

Една статия не може да осветли подробно същността на колектива и неговите функции. Тук се прави само кратко изложение на тези въпроси, като се обръща внимание на социалистическите колективи.

1. СЪЩНОСТ НА КОЛЕКТИВА И НЕГОВИТЕ РАЗНОВИДНОСТИ

Необходимостта да се изследва същността на колектива се определя от обстоятелство, че в човешкото общество съществуват различни типове социални групи. Между тях е и колективът. Понятието социална група е много общо и с твърде неопределено съдържание. Във вся-

[1] Т. Живков. За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа. Партиздат, 1972, стр. 162.

[2] А. С. Макаренко. О коммунистическом воспитании, М., Учпедгиз, 1956, стр. 102.

Digitized by Google

ко общество социалните групи се различават по характер, по състав, по произход, по цели, по контактност на хората и т. н. В. И. Ленин посочва, че „критерий за различаване на „групите“ може да се види и в религиозните, и етнографските, и политическите, и юридическите и т. н. явления“[1]. Той определя класите като „...големи групи от хора“[2]... За практиката на социалистическото строителство е нужно да се разкрие спецификата на колектива като социална група, за да може да се прави разлика между него и другите социални групи в нашето общество.

Социалните групи можем да разделим на два основни типа. Единият тип са исторически създалите се социални общности (род, племе, народност, нация, класа), които се оформят по силата на естествено-исторически и социално-икономически условия, независимо от волята и съзнанието на хората. Другият тип са **социалните обединения**, които се образуват в резултат на волевите и съзнателните действия на хората. Колективът спада към социалните обединения. Но не всички социални обединения, както и не всички социални групи, са колективи.

Ако класифицираме социалните обединения в зависимост от това, какво е съотношението на интересите на хората в тях, ще различим два типа обединения. В **колективистичните** — хармонично се съчетават личните и колективните интереси. В **антагонистичните** — интересите на членовете на обществото се намират в антагонистична противоречивост. Създаването на тези обединения става по силата на икономическа, политическа, правна и друга принуда. Когато квалифицираме социалните обединения в зависимост от целите, които те си поставят, можем да различим: **прогресивни** социални обединения, в които целите и действията спомагат за прогресивното развитие на обществото и на личността; **реакционни**, в които целите и действията противоречат на обществения прогрес и затормозяват прогресивното развитие на личността.

Колективът е социална група от типа на колективистичните и прогресивните социални обединения.

Кои са по-важните **особености на колектива?**

Най-важната се състои в това, че **хората в него се обединяват доброволно като свободни и равноправни личности, с ясното съзнание за обществено-значимата цел на своите действия.**

Колективът коренно се различава от социалните обединения, в които хората влизат под въздействието на икономическата принуда. Работникът в капиталистическото предприятие по неволя предоставя своята работна сила и труд да бъдат експлоатирани от капиталиста. Колективът се различава принципно и от социалните обединения, в които хората влизат под въздействието на политическа, военна, юридическа принуда. Такива са затворите, концлагерите и др. подобни. Коренно се отличава и от религиозните обединения, в които действува страхът от илюзорни божества, а понякога и психологически натиск от църковни функционери. Той, колективът, също така няма нищо общо с антиобществените групи от хулигани, крадци и други злосторници, които се обединяват под въздействието на лична заплаха или с пълното съзнание на своето особено положение в тях. Това положение е господство на силния над по-слабите и липсва равноправието и грижата за развитието на човека и обществото.

В колектива хората влизат напълно доброволно и съзнателно, с дълбоко разбиране и убеждение за неговите благородни цели и задачи. Това ги стимулира да проявяват активност в неговата дейност. По та-

---

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 1, стр. 433.

[2] В. И. Ленин, Съч., т. 29, стр. 415.

Digitized by Google

къв начин членовете на колектива съдействуват за неговото развитие и самите те се развиват като личности.

Другата важна особеност на колектива е, че **той се формира и развива върху основата на единството на обществените, колективните и личните интереси.** Тук, от една страна, се проявява всеобщият социологически закон отделната личност и социалната група да действуват съобразно своите интереси. Маркс и Енгелс разкриха, че в обществото винаги съществува „... една материалистическа връзка между хората, която е обусловена от потребностите и начина на производството..."[1] Потребностите, интересите са тези, които свързват хората в социалните обединения. Човекът влиза в тях именно заради удовлетворяването на определени свои интереси.

За колектива е характерно, че интересите на отделната личност не противоречат на интересите на другите хора, че интересите на личността и на колктива като цяло представляват единство и не противоречат на интересите на общественото раззитие, а са еднопосочни с него.

Най-здравата материална основа за това единство на обществени, колективни и лични интереси е обществената собственост върху средствата за производство, която поражда единство на материалните и духовните потребности във всички области на живота. Това е причината социалистическият колектив да стане основна социална единица, да изяви своите възможности и се утвърди като мощен фактор за прогресивното развитие на обществото и личността.

В това отношение колективът коренно се различава от антагонистическия тип социални обединения, в които индивидите се грижат да задоволяват своите лични егоистични интереси, без да държат сметка за обществени интереси и прогрес. На тази основа между членовете възникват непримирими, антагонистически противоречия, които правят нестабилно единството в тези обединения. Такъв тип обединения са характерни за класово-антагонистичните общества. Тяхна материална основа е частната собственост на средствата за производство.

Работниците при капитализма създават обществено-политически колективи. Такива са организациите на комунистическите и работническите партии, организациите на профсъюзите, на Комсомола. В тях чрез обществено-политическа дейност се защищават интересите на работника, като се води борба против капиталистическата експлоатация; същевременно се защищават обществените интереси чрез борбата срещу буржоазния строй, за създаване на нов, по-прогресивен, социалистически обществен строй.

Трета важна особеност на колектива е, че **за да постигне своите цели, за да осъществи своите планове, той създава определена организация на своята дейност под ръководството на избирани авторитетни личности или органи,** или назначавани от ръководните органи на организацията, към чиято система принадлежи даден колектив. В нашата социалистическа държава например ръководствата на обществено-политическите колективи се избират, а ръководствата на болшинството от трудовите, войсковите, учебните колективи се назначават.

Цялостният живот в колектива, организацията на неговата дейност следва да протича в съответствие с **принципите на неговото създаване и развитие.** Без това той не може да съществува като колективистично обединение. Поради това тези принципи имат силата на закономерности за неговото формиране и развитие. Тези принципи са: съчетаване на личните, колективните и обществените интереси; правилно определяне на целта, перспективите за развитие и непосредствените задачи на колектива; развитие на активността на членовете и на целия колек-

[1] К. Маркс и Ф. Енгелс, Съч., т. 3, стр. 30.

Digitized by Google

тив върху принципа на демократическия централизъм; установяване на колективистични взаимоотношения с други колективи, а при социализма — и с цялото общество, с цялата социалистическа система; провеждане на целенасочена и системна възпитателна работа в духа на идеалите на колектива и на обществения прогрес.

С цялата си дейност колективът осигурява условия за равноправие на своите членове, за свободно и все по-многостранно развитие на личността. На него е чужд прекомерният централизъм в действията на ръководството. Той няма нищо общо с обединенията, в които централизмът се подкрепя със заплахи и принуда. Цялостният му живот е пронизан от **колективизъм,** от **другарско сътрудничество и взаимопомощ.** На истинския колектив са чужди груповите борби, проявите на индивидуализъм и егоизъм, унижаване достойнството на отделния човек. Той ратува за утвърждаване на най-прогресивните нравствени качества на личността и социалните групи, които е създало човечеството в своята многолетна история.

Колективите както в класово-антагонистичното общество, така и при социализма, не могат изведнъж да реализират всички тези качества и принципи. Поради това се говори за укрепнали и неукрепнали, за здрави и слаби, за развити и неразвити колективи. Това означава, че съществуват различни степени в неговото израстване. От друга страна, не е изключено някои колективи да направят отстъпление от завоювани позиции. В такива случаи се говори за отслабване или разстройване на колектива, за групов егоизъм и групови борби в него.

Всичко това показва, че колективът е **сложна динамична самоуправляема и същевременно управлявана система,** която следва да се изучава и да се ръководи разумно. Тук приложението на **конкретно-историческия подход** е необходимо не само за да се разбере към коя обществено-историческа система спада той. Този подход с еднаква сила е **нужен,** за да се очертаят конкретните му връзки и взаимозависимости с обществената среда, в която той съществува и се развива.

Съвкупността на тези особености на колектива характеризират онези изисквания към обществената система, в която тя се формира и развива. Той може да получи **пълно развитие само в условията на социализма.** Социалистическият колектив е обединение на свободни и равноправни личности не само в своята асоциация, а и в цялото общество. Поради това целите на социалистическия колектив са градивни, а възможностите му — големи. Той си поставя най-благородните задачи — да работи за построяване на социализма и комунизма, за изграждане на социалистическата личност. Всичко това характеризира социалистическия колектив като висш тип колективистично обединение.

Една от важните му особености е и тази, че **в него се създава определена система на взаимодействие между членовете, при която те се намират малко или много в системен контакт един с друг и с целия колектив.** Степента на тази контактност е различна. В зависимост от това можем да различим **първични колективи,** в които контактите между членовете и на последните с колектива са най-чести и най-развити. Такива са звеното, бригадата, учебната паралелка, военното отделение и т. н.

В социалистическото общество първичните колективи в много случаи са част от по-големи колективи, където контактите са по-слаби. Понякога това обединяване се извършва и на един следващ етап. Такива са **вторичните (междинни) колективи,** които непосредствено обединяват първичните. Например цехът, взводът, класът, факултетът. А **общите колективи** обединяват както първичните, така и вторичните. Общи са колективите в завода, учреждението, учебното заведение, военното поделение.

Digitized by Google

Според степента на контактност **най-голямо значение** имат **първичните** колективи. От една страна, в тях непосредствено се решават задачите, които си поставя общият колектив. От друга — те са **непосредствената социална среда** на човека и най-много влияят за формиране и развитие на неговата личност.

Анализът и изучаването на особеностите на колектива спомагат да се прави разлика с другите социални групи в нашето общество. У нас често се смесват **колективите и малките социални групи.** А в действителност те не са тъждествени. Вярно е, че някои колективи, каквито са първичните, представляват малки социални групи. Но в нашето общество има и други малки групи, които съвсем не са колективи. Някои от тях носят случаен характер (съвместно пътуващите хора). Други обаче имат антиобществен характер (групите на хулиганите, на крадците и други злосторници, религиозните секти). Социалистическото общество си постави за цел да създаде условия, в които да изчезват или да се ликвидират по принудителен начин антиобществените групи и в същото време да укрепват социалистическите колективи. Нашето общество се развива, като се утвърждават и развиват присъщите нему колективи.

За практиката на социалното управление, а и за партийната работа са важни не само особеностите на колектива въобще. **Голямо значение** има познаването **на особеностите на различните видове социалистически колективи.** В социалистическата система има: **трудови колективи, колективи за обществена и политическа дейност, семейно-битови колективи, учебни колективи, войскови колективи, колективи за физкултура и спорт, самодейни колективи за научно-техническо и художествено творчество. Всеки от тях има свои** разновидности. Например трудовите колективи биват: работнически, селски, учрежденски, научноизследователски и пр. При колективите за обществена и политическа дейност можем да различим партийни, комсомолски, профсъюзни, пионерски и пр. Всеки от тях има свои цели и задачи, своя специфика на организацията на живота си, свои особености.[1] Тяхното опознаване ще съдействува субективният фактор по конкретно да ръководи всеки колектив, по-правилно да определя неговите задачи и възможности. Това неминуемо ще повишава ефективността на управлението на обществените работи.

2. ФУНКЦИИ НА КОЛЕКТИВА

Като част от дадена обществена система, в която се формира и развива, той изпълнява определени социални функции. Те зависят не само от мястото и ролята му в тази система, но и от нейната същност и задачи, от тенденциите на нейното развитие. Какви са накратко **функциите на колективите** в социалистическото общество?

На първо място, всички колективи имат **основна социална функция.** Тя се определя от интересите (колективни и лични), заради които хората се обединяват в даден вид колективи; от потребностите (обществени и лични), които тези колективи са призвани да задоволяват чрез своята дейност.

Основна социална функция на трудовия колектив[2] е да организира и мобилизира трудовата активност на своите членове за създаване на определени материални и духовни блага. В зависимост от неговата раз-

---

[1] За същността и особеностите на различните видове социалистически колективи, както и за принципите на тяхното развитие по-подробно вж. В. Вълкова, Колектив и личност при социализма, Изд. на БКП, 1970, гл. II, III и IV.

[2] „Трудови" наричаме всички колективи, в които се създават производствени отношения

Digitized by Google

водност тази функция се конкретизира. В промишлеността те развиват социалистическата промишленост, произвеждат отпределени промишлени стоки; в ТКЗС и ДЗС — съдействуват за развиване и модернизиране на селското стопанство, произвеждат определени селскостопански продукти; в държавните управленчески органи помагат за усъвършенствуване на социалното управление в нашето общество: основната функция на колективите на художествената интелигенция, на учителите, на журналистите е да съдействуват за духовното израстване на народа, за неговото комунистическо възпитание, като създават определени духовни ценности. И така нататък. Всички заедно с това задоволяват икономическите интереси на личността. В тях и чрез тях отделната личност получава своята работна заплата.

Другите видове социалистически колективи имат различни основни социални функции. В обществено-политическата сфера те са призвани да усъвършенствуват управлението на обществените работи, да повишават обществено-политическата активност на населението. Семейно-битовите — организират бита и личния живот на човека, отглеждането и възпитанието на децата. Учебните дават определени знания и образование на хората, задоволяват нарастващите нужди на обществото от системна квалификация и преквалификация на трудещите се и младото поколение. Войсковите колективи осигуряват мирния труд на народа и отбраната на социалистическата родина от вражески посегателства, подготвят мъжкото население за въоръжена отбрана. Колективите за физкултура и спорт съдействуват за физическото и здравното укрепване на населението и особено на младежта, повишават тяхната работоспособност и творческо дълголетие. И накрая основната функция на самодейните колективи за научно, техническо и художествено творчество е да развиват присъщото на всеки човек творческо и естетическо отношение към действителността, да увеличават духовните ценности на социалистическото общество.

Когато всички членове на даден колектив осъзнават неговата основна функция, това има голямо значение за живота и развитието на този колектив. Ето защо едно от задълженията на ръководството му е да разкрива тези функции, които се предявяват към всеки негов член.

На второ място социалистическите колективи имат **главна социална функция.** Това е онази конкретна и най-важна за даден етап от развитието на колектива функция, която той е призван да изпълнява от социалистическото общество. Главната функция се определя от основната, но се конкретизира от задачите, които обществото поставя пред колектива на този етап от неговото развитие. За трудовите колективи в производството тази функция на настоящия етап от социалистическото ни строителство е посочена в доклада на др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум: **„Главната функция на трудовия колектив е ефективното изпълнение на производствените задачи и непрекъснатото подобряване организацията на трудовата дейност на основата на здрава самодисциплина“**[1]. За обществено-политическите и по-конкретно за профсъюзните колективи главната функция е да мобилизират трудещите се за изпълнение на насрещните планове, да ги увличат в социалистическото съревнование за висока обществена производителност на труда, да разширяват тяхното участие в управлението на стопанското развитие на страната.

Своевременно и правилно да се определи главната функция на колектива за всеки етап от неговото развитие е много важно както за повишаване научното равнище на социалното управление, така и за развитието на самия колектив и личността. Защото от това зависи пра-

[1] Т. Живков, За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, стр. 163.

Digitized by Google

вилно да се разработят конкретните задачи и конкретната програма за неговата дейност.

На всички социалистически колективи са обективно присъщи **възпитателни функции.** Те имат всеобщо значение не само за всички видове колективи, но и за всички **етапи от тяхното развитие**. Това се определя от обстоятелството, че колективът е социална група с определени цели и задачи, за осъществяването на които са необходими убеждение, волеви действия и морална устойчивост у нейните членове; че колективът е социално обединение с определена организация на живот, което изисква от своите членове дисциплина и самодисциплина. Социалистическият колектив се формира и развива върху идейната основа за марксизма-ленинизма. Той е призван да съдействува за комунистическото възпитание на своите членове. Историческата задача на социалистическите колективи е да играят първостепенна роля за преодоляване на отживелите своето време възгледи, чувства, привички, да изграждат социалистическата личност, която се характеризира с комунистически мироглед и морал, с висока трудова и обществена активност в социалистическото строителство.

Тези функции изискват в целокупния негов живот да се осъществява определена целенасоченост. Колективът и особено трудовият колектив е най-важният компонент на социалната среда на човека в нашето общество. А социалната среда има определящо значение за възпитанието на социалистическата личност. Десетият конгрес на БКП посочи, че „особено необходимо е още по-пълно да се отчита възпитателно въздействие на обществената среда“[1]. Нужно е така да се организира животът в колектива, че да се повишава положителният ефект от неговото въздействие върху личността. Наред с това следва системно да се организира идейно-възпитателната работа. Постоянната борба с отрицателните явления, с антиобществените прояви е една от важните възпитателни функции на социалистическите колективи. Защото без тяхното преодоляване обществото и личността не могат да се развиват, да вървят напред. Да не се обръща нужното внимание на тази дейност означава, че се подхожда едностранчиво към социалните функции и задачи на колектива.

Съдържание на възпитателните функции е комунистическото възпитание в преданост към делото на социализма и комунизма, в социалистически колективизъм, във високо съзнание за обществен дълг, в хуманизъм и справедливост, в уважение и спазване на нормите на социалистическото общежитие. Но за различните видове и разновидности на социалистическия колектив съдържанието на възпитателните функции има своя специфика. За всеки от тях то се конкретизира под влиянието на основната му функция.

Например специфично за възпитателните функции на трудовия колектив е формирането на социалистическо отношение към труда и обществената собственост, непримиримост към безделието, кариеризма, печалбарството, разхищението на обществени блага. В етапа на изграждане на зрелия социализъм трудовият колектив е призван да възпитава стремеж към творчество и новаторски решения, инициативност, висока трудова, професионална и техническа дисциплина. За учебните колективи специфично е формирането на научен мироглед, превръщането на знанията в убеждения и мотиви на поведение. За обществено-политическите колективи специфично е класово партийното, патриотичното и интернационалното възпитание. И така нататък.

Съдържанието на възпитателната функция на всеки колектив след-

[1] Т. Живков. Отчетен доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на Партията, Партиздат, 1971, стр. 156.

Digitized by Google

ва да се разкрива конкретно и всестранно. От това зависи както правилното разработване на възпитателните програми, така и ефективността от възпитателната дейност.

Всички видове социалистически колективи имат и **социално-битови функции.** Пред голяма част от тях стои задачата да обезпечават малко или много своите членове в културно-битово отношение. Трудовите и профсъюзните — осъществяват социалното осигуряване, съдействуват за подобряване на жилищните условия на своите членове. Войсковите — решават почти всички социално-битови въпроси на войниците и офицерите. Много задължения от този род имат и колективите за физкултура и спорт и учебните, а още повече семейно-битовите.

С развитието на социалистическото общество в етапа на изграждане на зрелия социализъм тези функции на социалистическите колективи се разширяват. Все по-актуален става проблемът за засилване на социалните функции на трудовите колективи. Касае се за това трудовите колективи да се развиват не само като икономически, а като социални единици на нашето общество. В редица документи на Партията и Правителството се поставя задачата да се организира социалното развитие на трудовите колективи. На тази задача се подчинява разработването на насрещните планове за изпълнение на шестата петилетка и на народностопанския план за 1973 година. От развиване на социалните функции до голяма степен зависи създаването на подходяща психологическа атмосфера.

Спираме се само на най-важните въпроси за функциите на колектива, тъй като в подобна статия не е възможно да квалифицираме всестранно и да разглеждаме подробно тези функции. Не засягаме въпроса за управленческата, планово-контролната, изпълнителската и т. н. функции на отделните членове вътре в колектива. Той заслужава специално внимание. От правилното разбиране на този въпрос зависи правилното функциониране на всеки колектив.

В етапа на изграждане на зрелия социализъм е необходим нов **подход към функциите на колектива,** който да отговори на усилията на Партията и Правителството да се разгръщат всички потенциални възможности за развитие на обществото и личността. Това означава да се изучават и вземат под внимание всички функции на всеки колектив, да се подхожда към тях **всестранно и комплексно.** Максималното развитие на всяка функция да се разглежда като важно средство за повишаване на неговата роля в изграждане на развитото социалистическо общество, във възпитанието на социалистическата личност.

3. ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ В КОЛЕКТИВА

Мястото и ролята на партийната организация в живота на социалистическите колективи е от първостепенно значение за тяхното развитие, за усъвършенствуване на партийно-политическата работа в тях. Те се изграждат в трудовите, във войсковите, в редица учебни и в някои самодейни колективи. Тяхното съществуване е обусловено от историческото предназначение на Партията, от политическата структура на социалистическото общество и ръководната роля на Комунистическата партия в него. Напълно естествено и необходимо е в основните социални единици на социалистическата система да се създават партийни организации, които да обединяват дейността на комунистите, да повишават тяхната авангардна роля.

Това обстоятелство определя и основната функция на партийните организации в колектива. Те осъществяват политическо ръководство или най-малкото участвуват в осъществяването на такова ръководство.

Digitized by Google

В какви насоки се проявява основната функция на партийната организация в колектива?

Преди всичко партийната организация **спомага да се прилагат и развиват социалистическите принципи в живота на колектива.** Нейната роля е да мобилизира усилията на всички членове за реализиране на партийната политика, партийните и правителствените решения. Първостепенно значение има работата на партийната организация правилно да се определя линията на развитие на колектива, неговите перспективи и планове. В етапа на изграждане на зрелия социализъм функцията на партийните организации в това отношение нараства. В речите на др. Т. Живков пред първенците и орденоносците в Перник и София за разгаряне на социалистическото съревнование, както и в доклада пред Декемврийския пленум се изтъква, че в бъдеще ще се осигурява социално планиране и на дейността в трудовите колективи с оглед на тяхното социално развитие.

Много важно значение имат възпитателните функции на партийната организация в колектива. **Тя ръководи комунистическото възпитание на членовете.** Нейна задача е **непосредствено** да се грижи **за тяхното класово-партийно възпитание.** Под непосредственото ръководство на партийната организация следва да се осъществява цялата идейно-възпитателна работа, като се обръща особено внимание на пропагандата на марксизма-ленинизма, на своевременното разясняване политическата линия на Партията, партийните и правителствените решения, които засягат колектива.

Важно значение има функцията за **нравственото възпитание,** за утвърждаване отношения на колективизъм, единодействие, другарско сътрудничество и взаимопомощ. Партийната организация е призвана да съдействува за самовъзпитанието и самодисциплината на членовете в духа на комунистическия морал.

Тези функции тя може да осъществява, когато самата тя като колектив достига висока степен на развитие. Не бива да се забравя, че партийната организация представлява политически колектив, който се развива по определени принципи. Тя ще бъде в състояние да изпълнява функциите си на политически ръководител в колектива, когато самата тя е сплотен и боеспособен колектив, когато нейните членове имат висока социалистическа съзнателност и гражданска дисциплинираност, творческо отношение към задачите, новаторски дух в работата, поведение на авангард и образец. За партийната организация има ръководно значение мисълта на В. И. Ленин, че нейното призвание „съвсем не е да отразява средното състояние на масата, а да води масата след себе си“[1].

* * *

Социалистическият колектив като висш тип социално обединение има огромна потенциална сила, играе важна роля за развитието на обществото, за възпитанието на социалистическата личност. Неговите възможности вече се изявиха в досегашното строителство на социализма на нашата страна. Тяхното по-нататъшно използване зависи от субективния фактор, от неговото умение да изучава и съблюдава принципите и закономерностите на социалистическото развитие на колективите в нашето общество. Назряла е задачата да се организират отделни курсове, на първо време с ръководните кадри, за изучаване теорията за колективите. Особено нашироко следва да се изучават същността, особеностите, видовете функции на социалистическите колективи, закономерностите на тяхното формиране и развитие. Тази задача е важна и е разрешима в етапа на изграждане на зрялото социалистическо общество.

[1] В. И. Ленин, Съч., т. 26, стр. 318.

Digitized by Google

МОДЕРНИЗАЦИЯТА САМО ТЕХНИЧЕСКИ ВЪПРОС ЛИ Е?

Неизбежна ли е психологическата бариера

ЛИЛЯНА КАНЕВА

Едва ли има производствен колектив, в който да не се чертаят перспективи за усъвършенствуване на технологическите процеси. Те са грижа на техническата мисъл, на административните ръководства, на всички комунисти. Техническият прогрес е ключът, който отваря вратите на онези, които се стремят към по-високи постижения. Големите задачи на шестата петилетка изискват да се върви в крак с новото, да се търсят модерни начини за производство.

Старият работнически център Габрово обсъди на широка основа перспективите на габровската промишленост да повишава непрекъснато техническото равнище на основните фондове, да подобрява икономическите характеристики на производството. Габровските предприятия начертаха конкретна програма за изпълнение на генералната задача, поставена от Партията — да изравнят ръста си със световните параметри по обществена производителност на труда, техническо равнище и качество на продукцията, като същевременно увеличават обема на промишленото производство през 1990 г. 8—10 пъти.

Това е перспектива, която определя престижа на нашата страна като световен индустриален производител, който мери силите си с най-добрите в света, равнява се с най-високите постижения. Затова червената нишка на проведения пленум на окръжния комитет на Партията по модернизацията на производството бе изискването за съвременно техническо ниво на технологическите процеси, съобразено с бъдещото развитие на световната наука. Този бърз напредък, това догонване и изпреварване на другите не можеше да се постигне с частични изменения, с усъвършенствуване само на отделни процеси. Характерен белег на това изменение е неговият комплексен характер. Той обхваща всички страни на производството в една цялостна система, която ще осигури скока в производителността на труда, в обема и качеството на продукцията.

Техническото и технологическото равнище на проектите, които водят до високата производителност, е само едната страна от процеса на модернизацията на производството. Пред командния пулт, на новата поточна линия, в палета на механизирания склад застават „старите“ работници, които имат нови функции.

— Когато преди година — спомня си секретарят на окръжния комитет на Партията в Габрово инж. Христо Даков — говорехме на ковачите от електротелферния завод „Подем“, че ще работят с бели престилки, те се усмихваха скептично. В погледите им четяхме неверие. Може би дори ни обвиняваха във фантазьорство.

Сега ковашко-пресовият цех наистина прилича на научна лаборатория. Всички процеси са автоматизирани. „Класическите“ ковачи с вечно изцапаните работни комбинезони са наблюдатели на производствения процес. В „Ненко Илиев“ производителите на емайлирани провод-

Digitized by Google

ници контролират само скоростта, температурата, изолационния слой в производствения цикъл. Дори майсторството на стругарите в досегашния смисъл на думата е вече с обезценена стойност. Струговете сами извършват заточването на свредлите, за което преди се изискваше много умение и сръчност. А стругарят трябва да познава много добре дейността на новата сложна машина, която е заменила неговия труд, да наблюдава „манипулациите" ѝ, готов всеки момент да се намеси, да коригира нейните усилия.

Тези факти не са новост за габровската промишленост, нито изключение в индустриалната практика на нашата страна. Но ако преди няколко години можехме да ги открием като единични примери, сега те се превръщат в типични явления, в масова практика.

Според Христо Даков процесът на модернизацията на производството ще засегне повече от 60 процента от габровската работническа класа. С други думи, за повече от половината от габровските работници модернизацията означава някаква промяна, промяна в работното място, в изпълняваните функции, може би промяна в цеха или предприятието.

Преобразувайки производството, изменяйки характера на труда, модернизацията се отразява на отношенията между хората в колективите, предизвиква разместване на големи групи, изменя професии. Променените материални условия пораждат нови взаимоотношения. Често работникът трябва изведнъж да разкъса старите връзки, които са го свързвали с работното място и машината, с майстора и другарите и да изгради нови, такива каквито изисква новата техника, новите критерии. Това са динамични процеси, едновременно разрушителни и съзидателни, които трябва да протичат с голяма скорост. Процеси, които засягат стереотипи от знания, навици, умения, възгледи, изграждани с години. Промяната на тези стереотипи е условие за реализация на модернизацията с не по-малка значимост от създаването и разработването на технологическа линия на световно равнище.

Въпросът опира до изменението на хората, които ще реализират научно-техническата революция. Действието на това изменение е трудовият колектив, чието основно направляващо звено са комунистите. Пред тях стои отговорността да циментират усилията на административни ръководители, на профсъюзните и комсомолските организации, за да се осъществят измененията в съзнанието на хората.

* * *

Съдържат ли проектите за модернизацията и програма за изменението на хората и колективите, за формиране на онези качества, умения и навици, които ще ги превърнат в пълноценни участници на производствения процес?

В електротелферния завод „Подем" първият етап от реконструкцията е завършен. Колективът е извървял не лек четиригодишен път. Благодарение на него темповете на икономическия растеж са завидно високи. Ако приемем изработената продукция на едно лице през 1970 г. за 100, през 1975 г. тя ще нарасне на 227 на сто, през 1980 г. — 306 на сто. Само за 10 години един работник ще увеличи собствената си продукция 3 пъти. Почти същите изменения приема и обществената производителност на труда. Но как ще се развива през тези 10 години работникът, за да може да поеме 3 пъти по-голям дял от продукцията на завода? Естествено, това ще стане за сметка на по-съвършени технологии и машини. Но той ще ръководи и направлява тази техника, за която ще са му нужни нови качества, нов подход, нобо виждане. Какви трябва да бъдат тези качества е необходима съставна част от програ-

Digitized by Google

мата за модернизацията, защото преобразуването на производителните сили в условията на научно-техническата революция включва не само промените на техниката, но и развитието на човека. Понякога се случва така, че технико-икономическите изменения са уточнени до най-малките подробности, а измененията на хората се свеждат само до тяхната квалификация. Дали само новите знания са достатъчни? Както вече посочихме, на ковачите и стругарите не са нужни тънкостите на техните професии. Новите машини и устройства по-добре от тях извършват отделните операции. Но за да направлява и наблюдава дейността им, работникът трябва да бъде съобразителен, да познава сложните им устройства, да разбира езика им.

Автоматичната машина опростява функциите на работника при самото осъществяване на технологическия процес, но увеличава задълженията му за нейното настройване и обслужване.

Всичко това на преден план изисква знания технологически, икономически — за новата техника, за новите функции. Тези знания работниците получават в различни курсове, у нас и в чужбина, в учебните центрове. В „Подем" тази програма е детайлизирана до най-съществените подробности. Всеки получава това, което изисква неговото работно място, новите му функции. Производителите на емайлирани проводници в „Ненко Илиев" сега вече следят само скоростта, температурата, изолационния слой. Но това „следене" вече не е само изпълнителски труд. В доавтоматизираното производство той е преди всичко изпълнител на физически труд. Прилага физическа сила, сръчност, умение. В едно модерно производство той се превръща в регулатор и организатор на производствения механизъм. Съвременната техника изисква гъвкав ум, бързо и правилно анализиране на производствените условия, съобразителност и изобретателност при регулиране и контролиране на сложните процеси, изисква нови навици, нов производствен опит. Тези навици няма да се получат в курсовете за квалификация и подготовка. Те ще се формират в условията на новите технологии, на новите изисквания. Но разбира се, не и единствено под влияние на обективния фактор. Грижа на административните ръководства, на партийните организации е да изучават най-добрия опит, който сега се създава, да го обогатяват и разпространяват, да търсят форми и средства, които ще благоприятствуват и тази страна от подготовката на колективите.

На трето място политическите знания, политическото виждане на проблемите трябва да израсне с няколко степени. Сега в още по-голям мащаб то става условие работникът да бъде пълноценен производител при действителното сливане на изпълнителския труд с функциите на управлението. Готовността, умението, възможностите на работника и да управлява не е въпрос само на лична инициатива, на излизане от кръга на своите задължения, за да допринесе нещо повече за общите резултати на колектива или обществото. Сега по-високата активност, участието в управлението е негова функция, част от производствените му задължения. Творческите елементи в труда също нарастват за сметка на чисто механичните повтарящи се операции. А това изисква от него наред със специалните знания все по-широк кръгозор от интереси, научен светоглед, потребност от знания. Поради това и нравствено-политическата отговорност на работника нараства с няколко степени, изменя се и самата система на материални и идейно-нравствени стимули.

Новото положение на производителя в условията на научно-техническата революция изисква от него не само запаметяване на знания, но формиране на убеждения, изработване на подход към проблемите на живота.

В процеса на подготовката на пленума на окръжния комитет на

Digitized by Google

Партията в Габрово например се оказва, че дори секционни майстори и непосредствени организатори на производството не могат да оценят правилно значението и мястото на модернизацията, свикнали на интензификация на живия труд, на извършването на много спомагателни работи. Дори ръководители на по-големи колективи имат идеи за решаване на отделни звена, на отделни тесни места от производствения цикъл, без да осъзнават необходимостта от разработването на цялостни програми. Това говори, че те не оценяват правилно процесите на научно-техническата революция, не познават изискванията на новите тенденции. А именно научно-техническата революция в условията на социализма изисква правилен политически подход към фактите не само от ръководителя, но и от отделния производител.

Подчертаваме — в условията на социализма, защото става дума за социалните последици от научно-техническия прогрес. А те са едни в социалистическото общество, други — в капиталистическото.

Новият тип работник може успешно да направлява по-съвършените технологии, да ги използва, за да расте богатството на обществото. Със своята професионална култура, социална и нравствена характеристика той е способен да бъде активен участник в съвременния производствен процес. Това изменение на характера на труда се отразява на цялата система от професионално техническо разделение на труда, появяват се нови сфери, изчезват стари.

Естествено е при това положение в съзнанието на производителя неминуемо да възникне и въпросът: „Дали аз лично мога да отговоря на тези изисквания?“ Поведението му в новите условия зависи не само от това дали то ще засегне неговите интереси, но и какво ще изисква от него. В зависимост от всичко това се определя и неговото поведение, неговата позиция. Те могат да бъдат пълна подкрепа, стремеж да се положат допълнителни усилия, „за да тръгне новото устройство“ или изчакване, пасивност, дори по-ярки или по-прикрити действия срещу усъвършенстваната техника. Именно затова тука възниква въпросът за положителната реакция. Така да се построи политическата и идеологическата работа, че работниците активно да участвуват в процеса на модернизацията. И както се изрази на пленума първият секретар на градския комитет на Партията Иван Стоянов: „да въвлечем в това голямо дело работническата класа“.

Може би „да въвлечем“ означава умело да ръководим и направляваме процесите на модернизацията, свързани с развитието на човешкия фактор. Някои ръководители на завод „Подем“ например смятат, че това е въпрос на бъдещето, че онова, което можем да направим сега, е да дадем нови знания. Но наред със знанията да градим убеждения, да формираме чувство към новото, да създаваме условия за бърза пренагласа, за промяна. Не е достатъчно сега главното да бъде материалната база и да чакаме измененията, които ще настъпят в съзнанието на хората. Разбира се, те настъпват по-трудно и бавно. Не може в един работник да се формира новият производствен навик, да се издигне на по-висока степен чувството към новото толкова бързо, колкото бързо се внедрява едно ново устройство, една автоматична линия. Но новите производствени навици, новите качества са една необходимост за онзи, който ще застане зад командния пулт, на автоматичната линия. Затова те съзнателно и активно трябва да се формират, да се стимулират, да се подкрепят. Работниците в ковашко-пресовия цех бяха научили всичко необходимо за заваряване в газова среда. И въпреки това няколко месеца работата не тръгна. Може би убеждението в предимствата на новото не бе формирано навреме.

В „Подем“ вече работят в новите условия, които създаде за тях първият етап от модернизацията на завода. Какви нови качества виж-

Digitized by Google

да у производителите секретарят на заводския партиен комитет Христо Станев?: „по-добра подготовка и квалификация", „ново самочувствие", „по-висока взискателност". А това, което не им достига: „чувство за отговорност" (има не малко случаи, всички условия да са налице, но поради недостатъчна заинтересованост задачите да не се решават), „развито чувство на стопани на новата техника" (в ковашко-пресовия цех често се получавали аварии поради недоглеждане, невнимание).

Това са оценки на партийния секретар, които се основават на лични наблюдения. Може би списъкът на придобитите качества и на тези, които не достигат, да е по-дълъг. Тези социално-психологически характеристики с по-голяма точност може да направи изследователят, социологът, психологът. Те именно ще изяснят не само качествата, които работниците притежават, но и ще очертаят онзи характерологичен модел, към който трябва да бъде насочена възпитателната работа на колектива. Тук възниква въпросът, който аргументирано постави на пленума Христо Пангелов: „Не винаги си даваме сметка за сложния характер на модернизацията. Колкото и добре да познаваме колективите, струва ми се, че са нужни по-широки психологически и социално-психологически изследвания с участието на профсъюзите и Комсомола."

Тези изследвания ще ни помогнат процесите на адаптацията на хората към новите условия да не се развиват от само себе си, а умело и целенасочено да се направляват. Неразбиране на тенденциите на развитието е да се променя сега само производствената база, а по-нататък да се мисли за отражението й върху психиката на хората. Това отразяване върху психиката е също процес, който може да се направлява, така както и усъвършенстуването на технологиите. И ако се направлява, по-бързо ще се усъвършенстуват тези технологии, по-сигурно ще се постигнат начертаните икономически постижения.

Декемврийският пленум на Централния комитет на Партията насочи вниманието към изключително важния проблем за отношението човек—машина в условията на научно-техническата революция. Постепенното и последователно прехвърляне на производствените функции от човека върху техническите средства — по израза на Маркс — поставя и въпроса притежават ли старите работници необходимите психо-физиологически и интелектуални качества, за да поемат новите функции. Става дума не само за нови знания, а за психологическа подготовка и готовност. Това налага програмите за модернизация да съдържат раздели, които да изясняват психо-физиологическите изисквания към работните места и процеси, а разместването на работниците да става така, че по своята професионална нагласа те най-пълно да отговарят на дадената професия, на новото работно място.

Нещо повече. Темповете, с които се развива научно-техническата революция, поставят и един друг проблем. Не е достатъчно процесът на проектирането да се ръководи от техническите възможности на машината и едва след това да се определи мястото и функциите на оператора. В световната практика се обсъждат възможности при разработката на техническите задания да се вземат предвид възможностите на човека като субект на труда.

Фактически се получава така, че се разработват прецизни програми за усъвършенстуване на технологическите процеси, а подготовката на хората се свежда само до повишаване на квалификацията в добре организираните курсове, с разяснителна работа от общ характер. Още със създаването на техническия и икономическия проект би трябвало да се създаде стройна система за подготовка на колектива, която да не се задоволява само с квалификацията, а със създаване на нагласа за възприемане на това, което идва, което е неизбежно и по-добро и което създава условия както за рентабилността на производството, така и за развитие и израстване на отделната личност.

Digitized by Google

* * *

Модернизацията изисква не само производител с нови качества, изменя не само производството, но и цялата система от обществени отношения — икономически, социални, духовни. Преобразувайки производството, изменяйки характера на труда, тя се отразява и на отношенията между хората в колективите, предизвиква разместване на големи групи, изменя професии, начин на мислене, интереси и потребности. Адаптирането на личността към условията на модернизацията се осъществява в границите на трудовия колектив чрез цялата система от взаимоотношения в него — производствени, нравствени, идеологически и други, които свързват хората помежду им.

Как модернизацията на производствотс се отразява на трудовия колектив? Може би външно осезаеми изменения ще настъпят в малкия колектив, в микрогрупата. Вероятно бригадата като производствена единица няма да запази сегашната си форма. Комуникативните връзки между отделните работници в процеса на производството ще изменят своя характер. Те няма да бъдат така преки и непосредствени. Тези процеси зависят от научно-техническия прогрес, от условията, които създават технологическите процеси. Границите на някои колективи ще се разрушат, ще се издигнат нови. Но ролята им в процесите на модернизацията придобива нови измерения, нови задачи.

Ако новата технология предявява претенции към отделния работник, към неговите интелектуални и дори чисто морални качества, тя е не по-малко взискателна към колектива като цяло, към атмосферата в него, към цялата система от взаимоотношения, които свързват отделните членове помежду им. Активността, инициативата на отделната личност, чувството на отговорност като необходими фактори в производствения процес могат да се развиват, да се проявяват в колективи, където съзнателността е висока, където колективизмът е черта на взаимоотношенията между неговите членове, където организираността и дисциплинираността се проявяват във всяка извършвана дейност.

Усъвършенстването на вътрешноколективните взаимоотношения, формирането на тези добродетели, характерни за най-съзнателната част от работническата класа, не е нов проблем, който поставя модернизацията на производството. Но именно в процеса на модернизацията те се превръщат в първостепенен фактор, в катализатор, който може да благоприятствува тяхното протичане. Условия да се развиват тези качества създава единствено социалистическата обществена система. И работникът в капиталистическото производство придобива нови качества, за да се адаптира към автоматизацията и кибернетизацията на производствените процеси. Но той се адаптира, за да увеличава капитала на работодателя, да засилва мощта на империализма. Той се адаптира не в полза на своите интереси, а за класовия си противник. В общество, където работникът е собственик на средствата за производство, усъвършенствува тези средства, за да задоволява своите потребности и интереси, за да създава условия за всестранно развитие на личността. Затова съзнателността и революционността на работническата класа, колективизмът имат обективна основа за развитие. Затова научно-техническата революция има най-добри перспективи за разгръщане в социалистическите страни, а съчетаването на предимствата на социализма с постиженията на научно-техническата революция е онзи фактор, който открива пътя за бързи темпове, за всестранен напредък в общественото развитие.

Степента на колективизма активизира или напротив, създава пречки за разгръщане на способностите и възможностите на личността. Той намалява или увеличава нейната социална активност, влияе на начина,

Digitized by Google

по който тя ще участвува в производствения процес. Във властта на колектива е да въздействува най-силно върху политическия и нравствения облик на своите членове. Не случайно Декемврийският пленум постави наред с производствено-трудовата и неговата социално-възпитателна функция.

Работникът преценява процесите на модернизацията и всички последствия, които тя носи за него чрез сложния комплекс от норми, ценности, възгледи, специфични за неговия колектив. Защото груповото съзнание действува неповторимо върху личността, върху нейното индивидуално съзнание. Затова поведението и активността на отделния член е до голяма степен в ръцете на колектива и по-специално на онези социални фактори, на които общественото развитие е отредило да влияят най-силно върху оценките, възгледите, поведението на всички работници. Оттук произтича голямата обществена отговорност на партийните организации, на всички комунисти за създаване на онези условия за работниците, в които те най-добре ще се адаптират към изискванията на модернизацията и научно-техническия прогрес. Тази отговорност ги задължава да оценят правилно ролята на отделния производител и на колектива, за да се осъществява резултатно усъвършенстуването на технологиите, прилагането на научно-техническия прогрес. Грижата за отделния труженик, вниманието и интересът към всичко, което го вълнува и затруднява, звучи с нова сила за дейността на партийните групи и първичните организации.

Още по-висока стойност добива ролята на първичната организация за състоянието на трудовия колектив. Сега по-активно със своята непримиримост към недостатъците, със своята борба за ускоряване на техническия прогрес и с неукротимото си чувство за новото комунистите трябва да възпитават труженика на социализма като човек творец, човек с комунистическа нравственост и морал, който се „проявява като стопанин не само в обществото, но и в предприятието, където той работи и твори материални и духовни блага“[1].

Динамичните процеси на модернизацията се отразяват и на психологическата атмосфера в колектива. Неизвестността за бъдещето, неудовлетвореността от новото работно място, непосилната задача могат да се превърнат в сериозна причина за „болезненост в колектива“. Това демобилизира членовете му, отразява се на изпълнението на ежедневните им задачи. В здравия микроклимат всеки знае своето място, своите задължения и права, готов е да се притече на помощ на другаря, чувствува се стопанин.

Именно от атмосферата зависи дали у неговите членове ще се породи увереност, удовлетвореност или апатия, равнодушие, унило настроение, формализъм. Затова партийните организации в по-голяма степен трябва да имат грижа за усъвършенстуване вътрешноколективните връзки, организацията на социалистическото съревнование, да създават условия за творческа дейност на хората. Там където се отдава по-голямо значение за усъвършенстуването на взаимоотношенията и вътрешноколективните връзки, творческата активност на хората е по-голяма, желанието да се преодолее възникналата трудност, да се положат допълнителни усилия е по-силно. Ако партийната организация всестранно разкрива общественото значение на модернизацията на производството, създава атмосфера на всеобщо уважение към онези, които активно участвуват в нея, то тя ще има благоприятна атмосфера за развитие. В малкия колектив се намират онези механизми, чрез които се получава диалектическо единство между обществените, колективните и

[1] Т. Живков, Реч пред Националното съвещание с първенците от производството, в „Работническо дело“, бр. 158, 6. IV. 72 г.

Digitized by Google

личните интереси. Декемврийският пленум още веднъж ярко подчерта необходимостта да се отчитат интересите на хората, техните настроения и поведение, да се знае и отчита тяхното мнение по определени проблеми. Само като се съчетават личните с обществените интереси, могат да се разработят такива форми на организация на хората, които ще подбуждат към трудова и обществена активност в името на постигането на стоящите пред обществото цели.

Партийната организация трябва да отделя особено внимание на взаимоотношенията между отделния работник и административния ръководител, между неговите възможности и задачите, които той ще поеме в новите условия. Затова полето на разяснителната работа не бива да се ограничава само до равнището на цеха или на бригадата, а да достигне до всеки работник, до всяка машина. Всеки да види своето място, своята перспектива, да знае своята отговорност и дълг. Тази функция лежи върху плешите на бригадира, на майстора, на партийния отговорник, на всеки комунист. Тя се реализира в микрогрупата, където връзките са преки, ежедневни и многостранни, където средствата за въздействие са най-разнообразни.

Без да се изучават интересите на производителите, без те да бъдат основа на нашата организационна, идеологическа и политическа работа не може да се достигне до онези механизми, от които зависи поведението на хората, в случая подкрепата, активната позиция при усвояване на новите функции в процесите на модернизацията на производството. В социалистическите колективи се развива тенденцията личният интерес все по-пълно да изразява обществените, да съвпада в основни линии с тях. Само дълбоко осъзнатият обществен интерес, превърнал се в личен стимул, е изворът на съзнателността на личността, на активното ѝ участие в производствения процес. На пръв поглед модернизацията на производството може дори да предизвика противоречие в това диалектическо единство. Високо механизираното производство предявява изисквания, на които ниско квалифицираният работник трудно може да отговори. Затова направляващото, възпитателното въздействие на партийните органи, на комунистите е особено голямо. Субективният фактор може да засилва и отслабва полезния коефициент от модернизацията. Там където има неяснота, където в една или друга степен личният интерес е засегнат или криворазбран, съзнателният елемент в поведението намалява. Като се познават и отчитат интересите и потребностите, умело може да се достигне до онази система на въздействие, която предварително ще изгражда нагласа, благоприятна почва. В нея новото няма да среща психологически бариери, а ще се възприеме като естествен и закономерен процес, като следващ етап от развитието, етап със свои специфични особености, които добре познаваме, предвиждаме отдалеч и умело направляваме.

* * *

Спряхме се само на онези аспекти при осъществяване на модернизацията, отнасящи се до работата с отделния производственик и до известна степен с колектива. Те нерядко се оставят за втори план, дори в дейността на партийните органи и организации. Добре е, че специално внимание се отделя на контролните функции над административните ръководства върху процесите на техническото превъоръжаване на производството, за изработване на проекти на световно равнище, за постигане на високи икономически темпове. Не по-малко важно е и другото — да не изчакваме да се издигат психологически бариери и едва тогава да търсим средствата, с които ще ги разрушаваме.

Digitized by Google

Комунистите и взаимоотношенията в цеха

В цех № 1 на хладилния завод „Антон Иванов" — София се състоя разговор за възпитателната работа в трудовия колектив. Участвуваха работници и ръководители на цеха, първият секретар на Коларовски районен комитет на БКП Васил Цървенков, Кирил Чушев — секретар на заводския партиен комитет, инж. Васил Манчев — директор на завода, Анастасия Грозева — старши преподавател в Академията за обществени науки и социално управление, и сътрудници на редакцията.

П. РУСЕВ: — Нашата тема е трудовият колектив в цеха или още по-точно взаимоотношенията в него — другарството, взаимопомощта, така както са формулирани на Декемврийския пленум. Каква атмосфера се създава, за да се формират качествата на новия човек.

Нас много ни интересуват факторите, от които зависят правилните взаимоотношения в колектива, изграждането на нови качества у работниците.

От друга страна много е важно да изтъкнем възпитателната отговорност, нека така да я нарека, на всеки член на колектива. Защото може да имаме всичко друго, но ако всеки не чувствува своята отговорност, не дава своя принос, трудно ще създаваме новото.

К. СОКОЛОВ: — Най-напред ще направя кратка характеристика на колектива.

Производството в цеха е поставено на съвременно техническо равнище. Поточните линии и конвейерът позволяват ниска квалификация на основния състав работници. Средният разряд е четвърти.

Необходимо им е малко време, за да овладеят отделните манипулации.

В. МАНЧЕВ: — От друга страна обаче се изисква висока квалификация на ръководството, настройчиците и спомагателния апарат.

П. РУСЕВ: — Това всъщност е едно противоречие във вашия цех. От една страна, висока квалификация и компетентност в ръководните операции, а от друга — не е нужна професионална подготовка за масовата изпълнителска дейност.

К. СОКОЛОВ: — Точно така. В цеха работят около 400 души. От тях към триста и петдесет са редови работници, другите са настройчици и спомагателен апарат...

При нас е интересно друго нещо. Примерно, една поточна линия е съставена от 28 различни машини. Ако един човек непрекъснато работи на дадена операция или машина в продължение на 5 или 6 години, това за него става вече безинтересно. Но нашите работници са специализирани в кръга на поточната линия да работят на всички операции. И когато се налага да отсъствува някой или намаляваме персонала, не се отразява на производството.

А. ГЮРДЖЕКЛИЕВ: — Това създава известен интерес у работниците да опознаят машините, технологията, да свикнат с някои новости. От друга страна в известни граници спомага да ограничаваме текучеството.

З. АНГЕЛОВА: — По този начин се получава стремеж, щом този е изкарал толкова и толкова бройки, защо аз да не дам повече. Това е един стимул в съревнованието.

П. РУСЕВ: — Всъщност вие засягате много важен въпрос, който Декемврийският пленум постави — по-съвършена организация на труда и производството като фактор, който оказва влияние върху взаимоотношенията в колектива. При тази смяна на операции вие създавате интерес, поддържате активността на работниците.

А. ГРОЗЕВА: — Този въпрос е свързан с предизвикването на по-голям интерес към

Digitized by Google

професията, за по-крепка адаптация към колектива, за повишаване производителността на труда. Това са три момента, които изискват овладяването на повече от една операция, периодично сменяване за опресняване на силите.

П. РУСЕВ: — Но това трябва да става винаги в интерес на растежа на производството и на усъвършенстване на качеството.

А. ГРОЗЕВА: — И запазване здравето на работника, неговата работоспособност. Двете неща вървят заедно. Интересът на обществото, гоест труд за обществото — повече и по-добър, и запазване психическите и физическите сили на работника, за да може той по-продължително време да бъде полезен на обществото и на себе си.

Още преди Девети септември, ако си спомняте, в немите филми с Чарли Чаплин имаше един, който иронизираше именно тоя недъг на капиталистическото производство, че оставя един и същи човек да върти една бурма, което води до пълно идиотизиране на работника. Защото, ако той извършва една и съща операция, за кратко време се изхабява. Така че тая политика на повишаване квалификацията на работниците с овладяване на повече операции е в интерес на обществения труд, на отделния работник, на човека.

А. ГЮРДЖЕКЛИЕВ: — Имахме няколко случаи в монтажния участък на цеха. Момчета, които работеха на една и съща операция по-продължително време, пратихме на другата линия, на нова машина. На някои препоръчахме да запишат курсовете за квалификация. При нас човек, когато има желание, може да се обучава. Имаме три-четири случаи от оксиженистзаварчик става отличен хладилен техник. Така че когато насочиш един човек и му дадеш възможност да работи на една, две или три операции, да опознае по-добре техниката или какъвто е случаят при нас с хладилното дело, създава у него по-голям интерес, по-голямо желание за работа и се привързва към завода...

П. РУСЕВ: — Нас много ни интересува един следващ важен въпрос. Какъв е характерът на взаимоотношенията в колектива при тая, може така да се каже, обективна основа, макар че ние сме я сътворили. Декемврийският пленум акцентира върху два момента — другарството и взаимопомощта. Този въпрос стои ли в центъра на вниманието на партийната организация, занимава ли се тя с него. Занимават ли се Комсомолът, профсъюзите и доколко и как те съдействуват и помагат за формиране на тия две основни добродетели, провъзгласени от Декемврийския пленум.

К. СОКОЛОВ: — Взаимоотношенията в нашия колектив са били и ще бъдат проблем за нас. Изхождаме от реалната действителност, която имаме — ниското образование на членовете на колектива и минимума квалификация, която придобиват. Естествено, тук възниква въпросът за подхода при решаването на каквито и да било задачи производствени, политически. Стереотипно, по рецепта не постъпваме. Използваме и благата дума, и Кодекса на труда. Подхождаме индивидуално към всеки член от колектива. Решаването на проблемите става колективно в ежедневните оперативки в цеха или началникът на цеха, партийният секретар, председателят на профкомитета, началникът на участъка водят беседа — петминутна, десетминутна. Въпросите от производствен характер са решавани на принципна, на техническа основа, т. е. изпълнима ли е дадена производствена задача във възможностите, които ни дава, първо, машинният парк, и второ, човешкият организъм. Естествено, имаме спорове, залитания и грешки в оценките на възможностите на отделната личност, но в повечето случаи не сме грешили.

Ние сме на петдневна работна седмица, но се е налагало заради аварии или някои други обективни причини, поради които е спирало производството през седмицата, да работим с някоя бригада в събота. За нас е доста тежък въпросът — кой ще дойде на работа в събота. Днес се случи авария на една от поточните линии и ще трябва утре нашите спомагателни механици да я отстранят. Има малка съпротива от страна на бригадира, поради това че е работил три съботи поред. Поговорихме с него и накрая направихме известен компромис: обещахме, че следващите три съботи той няма да бъде в завода, но аварията трябва утре да се отстрани. Поехме ангажимент, който трябва да изпълним, за да може следващия път, когато се наложи, да разчитаме на него.

Имало е случаи, когато хората обещават, че ще дойдат, но не идват. Това е вече въпрос според мен на възпитанието на отделната личност. Спрямо такива хора стриктно спазваме регламента по кодекса. С тях компромиси не могат да се правят, уговорки не могат да се приемат.

П. РУСЕВ: — Може ли да ни посочите пример на героизъм, на осъзнаване на дълга към обществото, към предприятието?

В. МАНЧЕВ: — Имаме, да не кажа много, но всеки месец, особено от най-висококвалифицираните, най-големите специалисти в завода, с които можем да се гордеем. През октомври целият завод беше спрял работа в резултат на авария в двата компресора, които дават въздух за всички цехове. Една група от двата отдела — на главния енергетик и главния механик — 48 часа не мръдна от завода, отстрани повредата. Ако това ставаше в редовно работно време, трябваше 2500 души да останат една седмица без работа. Ние фактически само един ден ограничихме донякъде работата и на другия нормално работихме.

Digitized by Google

П. РУСЕВ: — Можем ли с това да кажем на младото поколение, че в нашето време има геройство?

К. СОКОЛОВ: — Можем.

А. ГРОЗЕВА: — Геройството се състои в безкомпромисно отдаване силите в полза на обществото.

А. ГЮРДЖЕКЛИЕВ: — Производствената програма на първи цех средно на месец възлиза на около 18—20 хиляди броя компресори. През юни 1972 г. цехът закъса. По настояване на заводското ръководство и на партийния комитет трябваше да напрегнем силите, за да изпълним плана за шестмесечието и за износа, и произведохме 27 000 броя — нещо изключително в работата на цеха.

П. РУСЕВ: — Тогава можем да кажем, че във вашия цех има необикновени работи, които са сътворени от обикновени хора.

К. СОКОЛОВ: — Нереалното стана реално.

А. ГРОЗЕВА: — И в това се състои героизмът на обикновения човек и гражданин на нашето общество, което изразява неговата социална психика като член на социалистически колектив, на социалистическото общество.

П. РУСЕВ: — Тогава да задам един въпрос на партийния секретар. Имало ли е случай партийната организация на свое събрание или партийного бюро на заседание да са се занимавали с взаимоотношенията в колектива, да са ги обсъждали?

А. ГЮРДЖЕКЛИЕВ: — Как да ви кажа, не само взаимоотношенията, а и поведението на партийните членове е разглеждано. И сме били безкомпромисни. И поощряваме, но и наказваме...

Когато става дума за взаимоотношенията между ръководители и работници, трябва да подчертаем, че нашите ръководители, без да пресилваме нещата, познават основно технологията, работата, която е доста сложна. Те са винаги до работника; да му помагат, да му покажат. В монтажния участък и сега ако отидем, ще видим майстора по производството някъде по линията: ръководи, контролира, наглежда и помага на работниците. Така се създава непринуден контакт между хората, а това от своя страна възпитава.

Поставя се въпросът за взаимоотношения между самите работници. Аз ще приведа конкретен пример. На една от линиите работи добър специалист, безпартиен, млад. Но мине не мине седмица, един-два дена не идва на работа. Правена му е другарска забележка и аз като партиен секретар съм разговарял с него, началникът на цеха — също; участъковото ръководство, партийната група се е занимавала с него. Той си продължава. Стигна се дотам, че трябваше да го уволним дисциплинарно. Беше пусната заповедта. Бригадата като цяло се застъпи за него, обеща, а и той самият, че ще се коригира. Вече 2—3 месеца работи редовно.

К. СОКОЛОВ: — Колективна помощ.

П. РУСЕВ: — Това показва как колективът може да влияе положително върху възпитанието на един човек.

В. МАНЧЕВ: — Ние му казахме, че на него не вярваме, вярваме на бригадата.

П. РУСЕВ: — Но моят въпрос е: вие на партийно събрание занимавате ли се, обсъждате ли тоя въпрос и още по-специално — как комунистите служат за пример в това отношение?

А. ГЮРДЖЕКЛИЕВ: — В партийното бюро и на едно събрание направихме персонална оценка на всички ръководители — партийни членове и безпартийни, как ръководят, какво е тяхното държание с хората, какви слабости допускат, какви положителни черти имат. Откровено казано, ефектът беше голям. Изводът е, че у някои низови ръководители — бригадири, настройчици — липсва правилен подход към хората. На основата на оценките приехме план за обучението на низовите ръководители. Състоя се семинар от десетина лекции. Хората с внимание и интерес участвуваха. И затуй тази година наново възнамеряваме да организираме такъв семинар.

Л. СТОЕВ: — На партийно събрание всеки комунист прави сам преглед как изпълнява уставните задължения. След това другарите му вземат отношение по самооценката. Тази инициатива около година и половина провеждаме постоянно.

А. ГРОЗЕВА: — Как влияят добрите приятелски взаимоотношения за повишаване производителността на труда? Отношенията между отделните работници на една поточна линия, един до друг, помагат ли, ако те са приятелски, и пречат ли, ако са лоши? И какво се предприема да имат контакт помежду си хора, които могат да си влияят за по-висока производителност на труда?

З. АНГЕЛОВА: — Безспорно взаимоотношенията се отразяват на производителността на труда. Тогава, когато има дрязги между две колежки, било от лична амбиция, било от завист, че другата е по-сръчна, че изпъква, производителността на труда спада.

К. СОКОЛОВ: — При масовото производство отношенията вътре в колектива са от решаващо значение, операциите са свързани — всяка работничка приема от едната и предава на другата. При възникване на лоши отношения се е налагало административна намеса, т. е. преместване

Digitized by Google

на работници от една смяна в друга, от една бригада в друга. Стигали сме до положение да разформираме цялата бригада, разпращаме я на други операции, за да се създаде благоприятен климат.

В. ЦЪРВЕНКОВ: — Такива целесъобразни размествания правят ръководствата и в други заводи. Обаче има някои хора, които не разбират това. Намират се такива, които пишат изложения в районния комитет, градския комитет, профсъюзите. И казват: ръководството на еди-кой си цех или на еди-кой си завод разформира цяла бригада, а тя работи десет години и т. н. Бедата на нашите партийни, профсъюзни и комсомолски организации и изобщо на стопанските ръководства е, че не успяват навреме да забележат ония явления, които подсказват за настъпването на такова разстройване на колектива. Особено когато нещата опират до проблеми, свързани с психическата нагласа на един към друг.

В. МАНЧЕВ: — Започнахме от края. Аз искам да кажа как действуваме, докато стигнем до финала. Основните противоречия в бригадите се решават, първо, в профгрупата, в участъка и чак тогава се отива по-нагоре.

Б. СПАСОВ: — Ние сме беседвали много за взаимоотношенията между хората. Това е действително един парлив въпрос. Аз съм производственик от дълги години, работил съм на няколко места. В този цех съм от три години. Познавам основно колектива. Той е доста амбициозен. Но все още му липсват някои качества, които ръководството — административно, партийно, комсомолско и профсъюзно — трябва да формира.

Действително имаме такива бригади, както се посочи тука, в които съществуват недобри взаимоотношения между отделни работници. А взаимоотношенията са много важен фактор за личните успехи на даден работник. Профкомитетът е насочил цялото си внимание върху възпитателната роля на колектива. Подходът е следният: първо, заздравяваме ръководството на бригадите, на профгрупите; лични разговори с хората; профкомитетите в ежедневен контакт с ръководството. Сега отговорниците на профгрупите са преди всичко млади партийни членове с добър опит. Заедно с бригадирите представляват едно добро ядро за възпитанието на колектива. Личният пример на ръководителя играе много голяма роля. Ръководителите на цеха в тежки моменти остават и работят повече. Колективът не може да не възприеме личния пример и да стои настрана.

Всяка сутрин провеждаме петминутки, отчитаме дейността на цялата бригада за изтеклата смяна и се възлагат задачи за следващата. Въпросите, които се поставят от членовете на бригадата, от профгрупата, се решават в самата бригада. Това оказва голямо влияние за сплотяването на колектива.

П. РУСЕВ: — Става дума, че трябва бързо да реагираме на всички тревоги, които се появяват в колектива. Няма какво да чакаме.

Б. СПАСОВ: — Съревнованието също е фактор, който действува върху взаимоотношенията и възпитанието на членовете на колектива. Напоследък няма месец, седмица, през които да не сме изпълнили производствената си програма.

К. СОКОЛОВ: — Кажи как през юни постигнахме 150-процентово изпълнение на плана.

Б. СПАСОВ: — Запознахме целия колектив с трудното положение, при което се намираше заводът и цехът. Хората осъзнаха важността на задачата. Започнахме да отчитаме съревнованието всяка седмица. Предварително бяха обявени критериите — **най-добрите наши достижения, примерът на челниците в производството.** А нашият цех се гордее с доста орденоносци. Използвахме материалните и моралните стимули. Имаме почетна книга. Всичко това изиграе голяма роля.

К. СОКОЛОВ: — В тежки моменти изменяме критерия на социалистическото съревнование. Например за монтажния участък бяха необходими не от всички видове детайли, от които се комплектува компресорът, а два вида. Формите на съревнованието изменяхме така, че да създадем условия, чрез които да стимулираме специално двете бригади, които ги произвеждат. През миналата година раздадохме награди. Бригадите събираха парите и колективно семейно отиваха на екскурзии. Организираха другарски срещи.

П. РУСЕВ: — Може ли да ми отговорите на един въпрос: как профсъюзите защищават работническите интереси?

Б. СПАСОВ: — Ние не сме имали големи спорове със стопанското ръководство.

П. РУСЕВ: — Има ли неправилно постъпване с хората, неправилно отчитане на труда?

Б. СПАСОВ: — При нас не са поставяни такива въпроси от ръководството на цеха или завода. Всеки получава заслуженото.

В. ЦЪРВЕНКОВ: — За миналата година колко извънреден труд има цехът?

Б. СПАСОВ: — Към 600 и няколко часа за цеха. Аз толкова зная.

В. ЦЪРВЕНКОВ: — Може би толкова са с твое съгласие, а останалите?

А. ГЮРДЖЕКЛИЕВ: — Това е законното, което е регистрирано.

Digitized by Google

В. ЦЪРВЕНКОВ: — Какво изпълнихме от социалната програма по насрещния план? Думата, която дадохме пред работниците, изпълнихме ли я?

Б. СПАСОВ: — Всичко е направено, щом като изпълнихме насрещния план за миналата година.

В. ЦЪРВЕНКОВ: — Не, не! Социалната част!

А. ГЮРДЖЕКЛИЕВ: — Тук имаме нерешени проблеми.

Б. СПАСОВ: — В цеха нямаме. Те са от общозаводски характер.

В. ЦЪРВЕНКОВ: — Бригадите са на петдневна работна седмица. Как хората се чувствуват като колектив през двата почивни дни?

Е. ДИМИТРОВА: — Организираме много мероприятия: посещения на театри, кина, екскурзии до исторически местности, излети на Витоша, културно-масови мероприятия, с които спомагаме за сплотяването на колектива.

П. РУСЕВ: — Петдневната работна седмица е крупен факт в нашето развитие. Имате ли случай, когато профсъюзите, партийното бюро, партийната организация, комсомолското ръководство са обсъждали на събрания, заседания какво всъщност трябва да правите с трудещите се след петия ден?

К. ЧУШЕВ: — Почти всички показатели от плана за икономическото развитие на завода сме изпълнили. Независимо от това не сме отговорили на някои изисквания на колектива, какъвто е въпросът за шума и други вредни дейности. Всички планирани средства по социалното развитие на колектива са изразходвани, но шумът си остана. Нямаме достатъчно стан за жените. Не изпълнихме плана за строителството на жилищни блокове не по наша вина. Не построихме профилакториум. Не осигурихме топла вода на работниците. Не разполагаме с никакви детски заведения, за да отговорим на нуждите на семействата и децата. И тази година по инициатива на районния комитет на Партията в насрещния план записахме 20 хиляди лева към квотата на районния народен съвет — при изграждане на детски заведения да се заделят 10 легла за деца на наши работници.

Даже днес с профпредседателя споделихме няма ли начин някои сгради — бивши промкомбинати, кооперации, заведения, да се превърнат, по примера на някои окръзи в детски заведения, макар и временно. Ние можем да участвуваме, ако се намери такава възможност.

Що се отнася до организиране отдиха на трудещите се през двата почивни дни — не разполагаме с никаква база. Ако изградим профилакториум, какво ще се получи на практика: работниците от първа смяна в петък напускат завода в три часа, половин ден в петък, събота и неделя, и в понеделник до обяд това са три денонощия, през които могат да преспят в него. Там можем да създадем база: игротеки, детски стан, лекарски контрол, всички изисквания, с което ще отговорим на нуждите на хората. Тази инициатива се подкрепя от всички членове на нашия завод...

Аз искам да споделя мнението на партийния комитет за работата на партийното, стопанското, профсъюзното и комсомолското ръководство в първи цех. Какви са нашите оценки? Действително тук има здраво ръководство, монолитна активна първична партийна организация с много свеж състав и силен работнически елемент. И може би тя е първата, която поде опита на Куйбишевски район за самоконтрола на комунистите.

През ударните комсомолски дни освен комсомолците и комунистите ръководителите на цеха служеха за пример. Ние обикновено такива оценки даваме много рядко, повече критикуваме. Това го правим съвсем съзнателно. Смятаме, че те са много млади и независимо от амбициите им, от желанието им да работят, има моменти, когато настъпва известно униние.

К. СОКОЛОВ: — Вие по принцип само сте ни критикували.

К. ЧУШЕВ: — Смятаме, че това се е отразило полезно върху поведението на целия колектив.

А. ГРОЗЕВА: — Трябва да се закалява!

П. РУСЕВ: — Вие искате да играете известна превантивна роля. Стремите се да не допуснете да се загнездят някои слабости там, където са най-добрите.

А. ГРОЗЕВА: — Проблемът, по който се срещаме, е изключително сложен и естествено с един разговор не би могъл да се разкрие изцяло.

За мене от много голям интерес е въпросът за вътрешните, така наречени междуличностни отношения в колектива. Аз ги разделям на два вида. Първите, това са формалните, или онези, които се уреждат от законни положения — от Кодекса на труда, от разпореждания, назначения, според служебното положение. Това са задължителни отношения, формално узаконени, официални отношения. Другите са неофициалните отношения, които играят не по-малка роля в един колектив. Ако така наречените формални отношения, отношенията между цехов началник, групови майстори и обикновени работници не отчитат неформалните отношения, онези, които съществуват между хората, ръководителите няма да могат да овладеят и да управляват колективите.

П. РУСЕВ: — Моля те, спри за малко. Получи се бележка. Другарю Соколов, прочети писмото и кажи какво мислиш.

Digitized by Google

К. СОКОЛОВ: — „Моля те, разпореди на инженерите, реставрацията да работи утре — по реставриране на ел. двигателите".

П. РУСЕВ: — Какво е твоето мнение по тая молба?

К. СОКОЛОВ: — Трябва да работи.

П. РУСЕВ: — Защо?

К. СОКОЛОВ: — За да не бездействува в понеделник цехът.

П. РУСЕВ: — Как смяташ да постъпиш сега?

К. СОКОЛОВ: — Задачата ми е много тежка. Времето е доста напреднало. Не съм разговарял с работничката, а административно разпореждане е неуместно. Второ, утре е почивен ден, също административна мярка не може да се приложи. Естествено, трябва да се подходи внимателно...

А. ГРОЗЕВА: — Неформалните взаимоотношения действително съществуват между хората. Защото както и да се подбират, те влизат в контакт, в който играе роля личното отношение — симпатия, антипатия. Не може един човек да каже, че всички еднакво възприема — колкото хора, толкова характери, толкова различни възможности за контактуване. И затова във всеки колектив съществуват, желаем или не, и такива отношения, които ръководството (и обществено, и стопанско) трябва да има предвид, за да може да ръководи. Във всички колективи се създават неофициални приятелски групи. Предполагам, че и при вас има такива неофициални приятелски групи. Въпросът е — как те влияят на възпитанието, на творческата активност на целия колектив. Има групи, които играят отрицателна роля. Зависи какви са подбудите, на каква почва е приятелството. Други влияят положително, явяват се неофициални двигатели на колектива. Те са ядро, на което би трябвало да се опира и партийната, и комсомолската, и профорганизацията, да поощряват такова приятелство.

П. РУСЕВ: — Точно така. Ние да хванем въпроса за психологическия климат в тия групи, да го формираме, да го направляваме, да го регулираме.

А. ГРОЗЕВА: — Въпросът за създаването на атмосфера вътре в колектива и за взаимен контрол не бива да се предоставя само на официалната страна. Най-голяма роля в самовъзпитанието играят положителните вътрешни групи, например приятелски групи. Това са хора, които при каквато и обстановка да ги поставите, могат да отчитат не само своите лични интереси, но и да ги подчинят на грудовите, на обществените и да създадат атмосфера на нетърпимост към онези, които нарушават дисциплината. На такива групи работникът не може да се сърди например, ако го атакуват, че не е дошъл навреме на работа. Може да се разсърди на началника, на партийния секретар и т. н., но на колегите си, на групата, която е наравно с него, той трудно устоява. Трябва да стимулираме този вътрешен механизъм на сплотяване на колективите, на възпитаване и влияние над ония, които са носители на някои отрицателни прояви.

Не бива шаблонно да подхождаме към формираните групи вътре в колективите, да считаме, че щом е група, не е много хубаво, трябва всички да са еднакви. Има обща етика, т. е. отношения, в които трябва да бъдеш еднакъв, съществуват и отношения, които трябва да се стимулират като пример за останалите. Има ли такива ядра, колективите живеят добре.

Другият въпрос. В повечето от предприятията работят едновременно и мъжът, и жената. Създаваме потомствена социалистическа работническа класа: изграждаме ли се любов у семейството, у децата на това семейство към предприятието? Това е важен въпрос, който не сме решили докрай.

П. РУСЕВ: — Ето един от големите проблеми на Комсомола.

Б. СПАСОВ: — Миналата година на четири семейства от цеха момчетата и момичетата сключиха брак.

А. ГРОЗЕВА: — В едно от варненските текстилни предприятия комсомолската или профсъюзната организация изпращат поздравително писмо до детето в училището за успехите на родителя. Учителката го чете пред целия клас. Естествено, това влияе възпитателно върху детето и сплотява семейството.

При други случаи, когато в някои семейства няма контрол над децата поради влошени отношения между родителите, колективите се намесват и сплотяват семейството в интерес на децата. Примери в това отношение има много. Създават се и ритуали за приемане нов член в работническата класа, за пенсиониране, за женитба, влизане в ново жилище. Всичко това сплотява трудещите се.

При една анкета поставихме такъв въпрос: Щом обичате колектива и не желаете да го напуснете въпреки възможностите да отидете на друго място, кои са причините? Отговарят обикновено жените — приятелките, приятелската среда.

Едно от средствата за борба с текучеството — това е създаването на приятелска, дружеска атмосфера. Да се чувствуват хората свързани помежду си, сплотени, като едно голямо семейство...

Много ми хареса, че съревнованието се разгледа, макар и накратко, като възпитателно средство. Освен това изнесоха се някои факти, които говорят, че то може да се използва и като средство за управление, за организация на труда.

П. РУСЕВ: — Каква е средната възраст на членовете на партийната организация?

Digitized by Google

К. СОКОЛОВ: — 33—34 години.

В. ЦЪРВЕНКОВ: — Колективът е млад, развива се като цяло, търси да решава редица въпроси. Заедно с това тук има някои неща, които правилно се поставиха и аз искам да споделя свои мисли.

Струва ми се, че все още на редица места имаме ръководители малки и големи, които не обръщат достатъчно внимание на конкретните ситуации. Един анализ на жалбите, които идват в районния комитет на Партията, показва, че голяма част от тях е могло да не стигнат до нас, ако при зараждането на конфликта, по съвест и по закон, се е намесвал съответният ръководител. Само две или три от всичките жалби неоснователно, несправедливо са насочени срещу някои ръководства.

П. РУСЕВ: — Твоята мисъл е интересна, ти считаш, че един от основните моменти в колектива — това е изкуството на ръководителите бързо да реагират.

В. ЦЪРВЕНКОВ: — И да решават въпросите. Няма лична жалба, адресирана до нас, която да не е от пълномощията на ръководителя, с изключение на тези, които са по жилищни въпроси, тях и ние не можем да решим...

Другият момент е за другарството при условията на масовото производство. Освен тук, в хладилния завод, и в редица други заводи проблемът за другарството вече изниква в съвсем нова светлина. Ако не дойде един стругар, от 60 струга ще се въртят 59, това е бела, но не голяма. Но сега, ако не се яви един на поточната линия, на агрегатите и т. н., бедата става много голяма. Така че въпросът е и до дисциплината, и до другарството. В нашата политическа, организаторска работа трябва да преплитаме тези моменти. Ние досега гравитираме само около дисциплината. В тази връзка ще кажа, че сред нашите работници в другите заводи, тук пано няма, съществува обсебване на част от работата, която по нормативи, разценки е изключително доходна, и те не допускат други да работят на тия места.

К. СОКОЛОВ: — При нас характерът на производството не позволява.

П. РУСЕВ: — В заводите трябва да отидем към изработване на по-цялостна система за взаимодействието между партийните организации, Комсомола и профсъюзите, да ги подчиним на изграждането на дееспособен, силен, сплотен колектив. Например какво ни пречи на партийно, на комсомолско, на профсъюзно събрание да се занимаем с въпроса за приятелството, за приятелските групи, за техния характер. На нас ни е необходимо приятелство, което се изгражда да утвърждава новото, да го укрепва.

Или да вземем справедливостта. Защо да не стане тема на нашите партийни, профсъюзни, комсомолски събрания? Трябва да възпитаваме хората, че комунистите са носители на истинския хуманизъм. Следователно във всяко наше действие има справедливост, има справедлива оценка, има справедливо отношение. Бях на едно събрание, от което искам да споделя много интересен случай. Става една другарка и говори, че нямало грижа към човека, че грижата към човека е пренебрегната, че човекът е изоставен. Казва: „Вземете ме мене за пример". И аз си мисля: „Браво на тая другарка, каква смелост има!" Оказа се обаче, че тя е задоволена с всичко. Тогава какво иска? Хората правилно са проявили грижи към нея като майка, но какво иска тя! Иска да не работи, да се шляе, без труд да получава заплата. Тогава можем ли ние в името на човека да я поощрим? Ето къде е въпросът за справедливостта.

По кое ме учуди? На събранието никой не реагира. В разговорите с мене всички я осъдиха. На въпроса — защо не станахте на събранието да я разобличите, да я поставите на мястото й, отговарят: да не си разваляме отношенията, нали утре пак ще бъдем заедно.

Тук опираме до големия въпрос при формирането на трудовия колектив — последователната и безкомпромисната принципиалност. Последователната принципиалност във взаимоотношенията е голям фактор за формиране на трудовия колектив. И партийната организация, и комунистите трябва да бъдат носители на тая принципиалност.

Какво наблюдаваме по наши работнически събрания? Правим такива събрания — прекрасно! Хубава инициатива, трябва да бъде утвърждавана. Тя е в духа на Юлския пленум, в духа на нашата програма и особено в духа на решенията на Декемврийския пленум. Направихме анкета — колко от изказващите се са комунисти! Не навсякъде те са достатъчно активни. Кой и къде е казал, че работническите събрания са трибуна само за безпартийните? Обратното, те трябва да се превърнат във форум, където комунистът да се изявява като трибун на класата, изразител на нейните трайни и верни, днешни и утрешни интереси, строг проводник на партийната политика. Това е един въпрос, който има много голямо значение за формирането на трудовия колектив. В този смисъл проблемът за авангардната роля на комуниста добива по-цялостен, по-пълен характер...

Нашият разговор премина интересно, постави редица въпроси, които пряко се отнасят до дейността на партийната организация като ръководно ядро на колектива.

Digitized by Google

Настроение и труд

Ето какво се случи в един завод.

Цех 21. Края на работното време. Работниците са събрани в най-просторното място на цеха. Насядали кой къде намери. Има и правостоящи. Всички слушат внимателно представителя на заводското ръководство. А той чете текста на заповедта за коригиране на трудовите норми. Когато завърши и направи жест, че закрива събранието, няма какво да се разисква, един работник стана от струга и запротестира, че при коригирането много неща не били взети предвид, дори че нормите не били съобразени с моралното и физическото изхабяване на машините, а просто се внасяли от другаде, и т. н. Аргументираше се с конкретни цифри и с конкретни машини. Но представителят на ръководството нямаше намерение да спори с работниците. Скри се с няколко общи думи зад по-големите началници и въпреки протестите си събра листовете и напусна цеха. „Проведох събранието" докладва той пред началника си, доволен, че съвестно си е изпълнил задълженията.

Подобна беше картината почти в целия завод. Изключение направи само **цех 27.** Там работниците се бяха събрали в един от клубовете. Освен заповедта пратеникът на заводското ръководство даде подробни разяснения и за целта и необходимостта от коригиране на нормите. Хората разбраха, че това ще бъде в интерес на целия завод и на работниците. Секретарят на първичната партийна организация съобщи, че този въпрос е обсъждан на партийно събрание. Там комунисти направили различни забележки по проекта за новите трудови норми, но не всички са взети под внимание. Подкрепиха го и безпартийните и се оформиха само няколко нерешени въпроси.

Последните!

Като изключим цех 27, работниците от останалите цехове на групи спореха, коментираха. Някои одобряваха, други отричаха нормите. Нямаше яснота по много въпроси. Ръководството бе принудено да „затегне" дисциплината със заповеди, с наказания. Това усложни още повече нещата. Дойде краят на месеца и заводът „увисна" с плана. Наложи се да се намесят окръжни органи. Стигна се до отстраняването на някои от ръководителите на завода.

Не е трудно да се отгатнат причините за намалената производителност на труда на работниците. Новите норми в общи линии бяха съобразени с изискванията на съответните науки. Нарушени бяха обаче някои основни изисквания за работа с хората. Това именно доведе до понижаване на настроението в работническия колектив. Психическата зараза на недоволство против **нетактичните** ръководители постепенно бе обхванала по-голямата част от работническия колектив. Макар и минимална, намалената производителност на труда на отделни работници се сумира и като цяло се задържаха и намаляха производствените успехи. Разбира се, ние все още не сме в състояние да измерим и психическите травми, нанесени на работниците. Но те ясно съществуват и може би ще бъдат по-трудно излекувани, отколкото производствените.

Без повече да коментираме положението в завода, ще кажем: **грешката на ръководителите не беше икономическа, а чисто педагогическа.** Ако бяха започнали своята работа в обратен ред, т. е. от разясняването, от обсъждането с хората, тогава четенето на заповедта щеше да бъде един служебен и формален акт.

Връзката между производителността на труда на работника и неговото настроение е директна. Време е факторът настроение да заеме своето място между многобройните други фактори за повишаване на производителността.

Няма да спорим, разбира се, по факта, че през последните години все повече се обръща внимание на психологическия и педагогическия подход при взаимоотношенията в производството. В значителна степен те предопределят физическото, душевното и нравственото здраве на човека и оттам въздействуват върху производителността на труда.

Да дадем думата на социалните психолози. С хронометражни измервания те ни доказват, че една и съща операция на струг се изпълнява от работник при добро настроение за 1,5—2,6 мин., а при лошо за 2,5—3 мин. Нека пренесем това в обединени заводи „Балкан" в Ловеч. Едно социологическо изследване ни показва, че наред с другите причини на 28 на сто от работниците настроението е понижено от недобре организирания градски транспорт. Ако направим приблизително изчисление (защото в тази област те са все още приблизителни), се установява, че в завода са заетнати към 200 стругари. Факторът настроение, породен от неуредиците в градския транспорт, повишава времетраенето на всяка тяхна операция средно с около 40 сек. Ако го изразим в проценти, би означавало, че това понижава производителността на труда на всеки стругар с 12 до 20 на сто. И най-несръчният икономист, а още повече ръководител би се замислил над този резерв.

Digitized by Google

Изследванията в промишлените предприятия на Ловешки окръг установиха следните най-често срещащи се фактори, които подтискат настроението на работниците; недобре организирания обществен транспорт; различни неприятности по време на работа; лошо отношение в трудовите колективи; недобрите жилищни условия, защото семействата им живеят в други селища; различни семейни причини и др. Повече от изброените условия са напълно разрешими от ръководствата на заводите и селищата. Например оказва се, че факторът „различни неприятности по време на работа" има следната структура: не се осигуряват условия за работа; нарушава се трудовата дисциплина; качеството на продукцията; въпроси от личен характер и др.

Ето и изследванията на съветските психолози. Те са установили и количественото влияние върху производителността на труда на различните видове чувства, които изпитват работниците. Докато чувства като бодрост и надежда влияят положително и се оценяват с 5 бала (+5), заинтересованост и удовлетвореност с (+4), то раздразнението оказва отрицателно въздействие, оценено с (—2), безпокойството (—4), грижата (—5), а отчаянието с (—6).

За различното психологическо състояние на работниците влияят много и различни фактори. Някои от тях са толкова лични, че не могат да се открият и от най-лъкния психолог. Работникът Д. Иванов споделя: „Никога няма да забравя месеците до приемането ми в Партията. След разговора с партийния секретар бях изпълнен с някакво особено чувство и вътрешно напрежение. Работата като че ли изведнъж ми стана по-приятна. Машината и тя „почувствува" това и леко се подчиняше на моите команди. Движенията ми станаха по-точни, сръчни и с всеки ден купищата от готови детайли растеше. Един от другарите ми подхвърли, че се престарявам, но аз нищо не можах да му отговоря. Защото този процес в мен като че ли беше извън моя контрол, подчинен на някаква си вътрешна сила."

От разговора с един бригадир стана ясно, че той, без да разговаря с работниците, от тяхната задълбоченост в работата узнава за някои радостни или нерадостни събития в техния живот. За всичко това наблюдение е станало едно приятно задължение. Този самороден психолог с радост разкри как изненадал веднъж един млад работник с въпроса: „Кога ще е сватбата?" Отговорът бил: „След една седмица!... Но ние на никого още не сме казали...!"

Небивал ентусиазъм и повишаване на настроението оказват такива важни събития в обществения и политическия живот като Декемврийския пленум на Партията. По една случайност ние изследвахме един работнически колектив преди и след плечума. Анкетирани работници след изплащането на материалите дадоха по-висок процент отговори, които показваха положителните настроения в колектива.

* * *

Как да се поддържа добро настроение сред работниците?

— Хиляди подхода, хиляди отговора! — подхвърли един от изказваните се на теоретичната конференция, организирана от окръжния комитет на Партията на тема: „Психологията на ръководната дейност." Ето и някои мнения на други изказали се. „Добрата дума, поощряването, публичната похвала", „Нищо не поддържа така настроението, както работната заплата и материалната или парична награда", „Добрите отношения в колектива — това е основното". Но все пак кой е прав? Най-правилният отговор може би е: „Всеки по своему е прав". Всички тези условия са необходими и правилни. Трудно е да се определи кое е най-важното. Едно обаче е ясно. Партийните комитети и първичните партийни организации са длъжни да знаят и умеят да използват всички фактори за поддържане на доброто настроение в трудовите колективи. Тези фактори най-общо бихме могли да разделим на субективни и обективни. Субективните са свързани с индивидуалните особености на работника, с неговата психика, както и с неговото здраве. Решаващи са обективните. От своя страна тях ги разделяме на вътрешни и външни. Външни или извънпроизводствени фактори — това са жилищните условия, отношенията в семейството, социално-битови и редица други. От вътрешните изпъкват: съдържанието и организацията на труда, методите на стимулиране, взаимоотношенията между ръководители и работници, взаимоотношенията вътре в колектива и др. Колкото тези фактори са по-добри, толкова по-добро е и настроението на работниците. Напоследък особено се обръща внимание на ролята на ръководителя — командирът на производството. Неговата социална роля изпъква на преден план. Знанията му за техниката и технологията вече не са достатъчни. Изисква се добре да владее и „технологията на управлението на хората". Ръководството на икономиката — това е преди всичко управление на хора, заети в общественото производство. Ръководителят не може да бъде всеки квалифициран специалист. Вместо организатор той може да стане дезорганизатор на производството. Но освен организатор той трябва да бъде и възпитател на колектива. Ако ръководителят умее да оцени дейността на хората, опира се на тяхната инициатива, ако е внимателен и търпелив, неминуемо в колектива ще доминира мажорно настроение.

В нашето социологическо изследване за отношенията между ръководители и подчинени ние дадохме думата на работниците да оценят своите ръководители. Общо оценката е положителна. Установи се, че директори на предприятия като в Държавния циментов завод „Златна Панега", „Елпром" — Троян, „Машстрой" — Троян и други се ползват с голям авторитет сред работниците. Същото се отнася и за останалите ръководители. Само 10 на сто от

Digitized by Google

ръководителите според работниците не отговаря на техните изисквания и са станали нетърпими със своите отрицателни качества. Според работниците ръководителите недостатъчно общуват с тях. Степента на общуването се опитахме да установим и с такава незначителна наглед форма като ръкуването, което е израз на по-голяма сърдечност в отношенията. Оказа се, че само около 60 на сто от ръководителите редовно поздравяват работниците с ръкостискане, независимо от това къде се срещат. Малко време отделят ръководителите и за посещението на работниците в домовете им. Само 25 на сто от работниците са посетени по случай семеен празник или други поводи от ръководителите им.

Работниците посочват също и качествата, които биха желали да притежават техните непосредствени ръководители. Те ги подреждат по важност така: умение да помага на работниците по време на работата; общителен и добре се държи с хората; добър специалист; умее да разрешава конфликти между работниците. А ето и какво най-много не харесват работниците у своите ръководители: неумението да планира и организира работата; несправедливост към всички; неустояване интересите на бригадата; лошо отношение с хората. В отговорите се срещат и такива реплики, адресирани до отделни ръководители — много навиква, мълчалив е, не умее да се сработва с работниците, не ги изслушва. Вижда се какво разнообразие от способности, качества искат работниците от непосредствените си ръководители. Всички тези данни затвърждават убеждението, че психологията на контакта заема важно място в ефективността на дейността на ръководителите за създаването на благоприятна обстановка в производството, сказваща пряко влияние на производителността на труда.

Настроението на трудещите се и по-точно общественото настроение влияе върху производителността на труда и косвено — положително и отрицателно. Общественото настроение е основният източник за общественото мнение. Като по-високо стъпало на общественото съзнание, общественото мнение по обратен път определя поведението на личността и дава своя принос в решаващата сфера на човешкия живот — производството. Вижда се, че настроението на трудещите се е важна брънка от целия идеологически процес. Тази брънка трябва да е постоянно „под око" на партийните органи и организации.

Базата на социализма е неизчерпаем източник за повишаване настроението на трудещите се. И това е неразривно свързано с всекидневното реализиране на оптимистичните цели на социализма, залегнали в Програмата на нашата Партия.

Иван МИЧЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Ловешки окръг

ВЕСТИ

● Пленумът на градския комитет на БКП в Стара Загора, на който ще бъде обсъден проблемът: „За по-нататъшното издигане ръководната роля на първичните партийни организации", ще се състои през септември. Подготовката му е започнала отрано. Дотогава ще се проведат редица мероприятия. Сега се извършва комплексна проверка, за да се види как се изпълняват решенията на Десетия конгрес на БКП и как се издигат партийните органи и организации като политически ръководства. През юни ще бъде проверена дейността на новоизградените първични организации и онези, които имат незадоволителна работа. През май и юни в първичните организации в промишлеността ще бъде проучвано как се организират партийните събрания и какъв е контролът за изпълнението на решенията.

Заводските комитети на Партията и първичните организации са задължени да разгледат следните проблеми:

а) В транспорта и строителството — как се осъществява правото на контрол и как се разграничават функциите между партийните и стопанските ръководства.

б) В учрежденията — каква е инициативността и творчеството в работата на партийните организации.

в) В търговията — как се подготвя партийното събрание.

г) Всички първични организации ще обсъдят каква е тяхната дейност и тази на комунистите в борба с отрицателните явления в живота.

Наред с това ще се извърши социологическо изследване, което има за цел да провери: участието на комунистите в обсъждането и решаването на проблемите в първичната организация и др.

Значително място в предварителната подготовка на пленума се отделя и на обмяната на положителния опит. Какво по-конкретно ще се извърши в тази насока?

На среща със секретарите на партийния комитет в Химическия комбинат ще се види как работят първичните организации за издигането научното равнище на партийната работа. Предвидено е изучаване на дейността на градските комитети на БКП в Сливен и В. Търново по ръководството на първичните организации и повишаването научното равнище на партийната работа.

Ще бъде обменен опит и по следните проблеми: „Осъществяването на контрол в училищата", „Подготовката и провеждането на партийно събрание", „Личният пример и авангардната роля на комунистите".

Digitized by Google

ФУРАЖНИЯТ ПРОБЛЕМ

В изпълнение решенията на Априлския пленум (1970 г.) на ЦК на БКП и на задачите, поставени от Десетия партиен конгрес в областта на селското стопанство, окръжният комитет на Партията в Силистра неотклонно се стреми да усъвършенствува селскостопанското производство, като последователно се увеличава и в същото време поевтинява селскостопанската продукция.

Още **през 1969 г.,** като обсъди задълбочено дейността на окръжния комитет, на цялата партийна организация и отчитайки постигнатите резултати в областта на селското стопанство, **отчетно-изборната конференция реши:** „На основа на укрепването и разширяването на връзките с научноизследователските институти **да се внедряват своевременно по-съвършени технологии** при отглеждането на културите и селскостопанските животни, рязко **да се повишат добивите** в растениевъдството **и продуктивността** в животновъдството".

За да се осигури успешното изпълнение на тези задачи, в окръга се поде и разгърна широка и целенасочена масово-разяснителна и системна организаторска работа. Под ръководството на партийните органи и организации навсякъде се създаваше **делова обстановка** и простор за инициативите и самодейността на комунистите, за да се мобилизират по-пълно силите и възможностите на всички селскостопански труженици. Заедно с това се подготвяха и необходимите идеологически, материални и организационни предпоставки, за да се осигури непрекъснато развитие на производството. **Постиженията на науката и челния опит у нас и в социалистическата** общност **се възприемаха бързо** и намираха все по-голямо приложение в плановете, както и в дейността на стопанските ръководства и специалистите. В това отношение близка помощ и ценно съдействие проявиха голяма част от партийните **органи и организации.**

Всичко това не само допринасяше, но и доведе до онези **положителни изменения,** които характеризират през последните години развитието на селското стопанство в Силистренски окръг.

И наистина, докато за периода 1960—1968 г. **средните добиви от основните култури бяха сравнително ниски** и не съответствуваха на реалните възможности на добруджанската земя и нейните трудолюбиви чеда, **след този период те нараснаха** и **достигнаха най-високите постижения** в страната.

Това важи в главна степен за добивите от **зърнено-фуражните култури,** защото известно е, че без здрава фуражна база е немислимо развитието на високоинтензивно животновъдство. Ето главната, обективна причина, която доведе до **прелом в средната продуктивност** на селскостопанските животни. Само част от показателите могат да охарактеризират тази динамичност: през 1969 г. получихме по 2885 л мляко от крава и по 177 броя яйца от носачка, а през 1972 г. достигнахме по 3277 л мляко и по 195 яйца. Заедно с това значително нарасна и прирастът от животните за угояване.

Задачите, с които здраво се заеха комунистите, съдружените земеделци и всички останали труженици в областта на животновъдството и неуморно се борят за тяхното успешно решаване през годините на шестата петилетка, са още по-напрегнати и по-големи от постиженията им в последния период. С плана за шестата петилетка на окръга се предвиждат високи показатели: производството на месо да нарасне с 43 на сто, на мляко — с 31 на сто, и на яйца — с 29 на сто спрямо 1970 година.

Бюрото на ОК на БКП прецени, че за да се осъществят до 1975 г. тези големи задачи в областта на животновъдството, преди всичко и по-бързо следва докрай да **се реши фуражният проблем.** Ето защо

Digitized by Google

фуражният баланс и пълноценното хранене на всички видове животни в общественото и личното стопанство през годините на шестата петилетка за нас е **първостепенна и неизменна задача** в областта на селското стопанство. Но за да се реши този жизнено важен проблем, както изисква науката, фуражното производство следва да се движи с такива темпове, че да изпреварва развитието на животновъдството. В този смисъл пълното задоволяване на селскостопанските животни **с концентриран и тревен фураж** става за силистренските труженици **главен критерий**, по който се оценява работата на всеки партиен, държавен и стопански деец, който има отношение или пък работи в областта на селското стопанство.

Как окръжният комитет на Партията решава тези **важни въпроси?**

В стремежа си най-пълно да се разкрият резервите в тази насока бюрото определи **изменения в структурата на зърнените култури** за 1971 и през следващите години от шестата петилетка, като за сметка намаляването на зърнено-хлебните се завишат зърнено-фуражните и основен дял от тях да заеме царевицата. Основание за това решение даде анализът на получаваните добиви през последните години. В съответствие с постигнатите резултати се набелязаха и структурни промени на зърнените култури, като **за сметка на есенниците и преди всичко на ечемика се завишиха площите на царевицата** през 1972 г.

Какъв бе икономическият ефект от тази нова структура?

Средният добив от царевицата през последните няколко години, надхвърлящ 500 кг от дка, бе по-висок спрямо полученото от пшеницата и ечемика с около 200 кг. Само от по-високия добив на царевицата общо в окръга се получи за една година в повече 32 000 т зърно, с което общата продукция от селското стопанство нарасна с 3 200 000 лв. С произведеното в повече зърно е възможно да се получи допълнително около 5000 т месо.

Голяма роля за изпълнението на тази задача изигра инициативата на бюрото — да се води настъпателна битка за **по-висока култура на земеделието.** И радостното бе, че това не само намери разбиране от актива, но и срещна твърдата подкрепа на всички селскостопански труженици, като се превърна в мощно **движение за** разгръщане на техните самоинициативи и творчески възможности.

Първи откликнаха на тази партийна инициатива **комунистите от АПК в Дулово.** Те излязоха с призив към всички селскостопански труженици за по-нататъшно усъвършенствуване на онзи комплекс от производствени и организационни мероприятия, условия и отношения, които осигуряват непрекъснато нарастване на селскостопанското производство. Към призива на дуловци се присъединиха незабавно и труженици от петте останали аграрно-промишлени комплекси. Така **движението за висока култура на земеделие получи нов и по-дълбок смисъл,** придоби по-голяма широта и стана всеобхватно; то се разпростря и включи сферата на обслужване на бита, пренесе се даже в отношенията между хората. С една дума, засегна всичко, което е свързано и с производствената дейност, и културата, и с всекидневния живот на селскостопанския труженик!...

На тази основа и в това направление сполучливо можаха да се решат редица въпроси, които са в тясна връзка с **бита и квалификацията** на труженците и преди всичко на механизаторите. Създадоха се бригадни станове, които са обзаведени с клубове и бани. Осигури се редовен транспорт за извозване на трактористите и комбайнерите до и от работните им места в полето. На всички тях се носеше навреме топла и вкусна храна — безплатно или срещу минимално заплащане. **Селскостопанският специалист действително намери своето място** като организатор, технолог и командир на производството.

И наистина в резултат на всичко това не само порасна тяхното умение и компетентност, но и се заслиха грижите им за селскостопанските култури. Почвата тази старателно се обработваше, че винаги се довеждаше до градинско състояние. Сполучливо се изведе борбата с болестите и неприятелите по културите.

Като нашенска форма на съревнование вече четвърта година поред се провежда целогодишен **професионално-технически конкурс състезание с механизаторите.** Чрез организираните в системата на конкурса окръжно състезание, теоретически и практически занятия механизаторите неуморно повишават своите политически и специални знания. Моралното и материалното стимулиране е сполучливо обвързано с резултатите и обективно води до подобряване качеството на извършената работа. Досегашната практика показа, че конкурсът-състезание като система от взаимно обвързани и политически, и организационни и технически мероприятия, които се осъществяват през течение на цялата година, допринася в максимална степен за положителното решаване на проблемите в селското стопанство, включително и на фуражния.

Призивът за висока култура на земеделие, чийто основи са широкото и своевременното внедряване на научно-техническия прогрес, повишаването на идейно-политическите знания и квалификацията на селскостопанските кадри и преди всичко на механизаторите, организирането на масово социалистическо съревнование в светлината на постановките, които се съдържаха в речта на другаря Тодор Живков пред пернишките първенци и орденоносци бяха и са главно направление в нашата политическа и организаторска работа.

Мобилизираща роля, за да се постигне високи резултати в царевичното производство, изигра и издигнатият от бюрото на ОК на БКП в началото на 1972 г. лозунг „От 500 000 дка да получим по 500 кг царевично зърно средно". Този крилат призив — „500 х 500" се осъществи в обстановка на утвърждаване на **положителните**

Digitized by Google

традиции и разпространяване на челния опит. И сега, когато резултатите вече са известни, можем да заявим, че в условията на трудната в климатично отношение за селското стопанство 1972 година поставената задача бе преизпълнена. Силистренски окръг получи миналата година 442 000 т зърно — 104 000 т повече от 1971 г., а само фуражно зърно 295 000 т — 102 000 т над полученото през по-миналата година.

Структурната промяна на зърнените култури ни даде възможност, без да намалим производството на хлебно зърно, да получим в повече 33 000 т фуражно зърно. Останалото преизпълнение дойде за сметка на по-високи от плана средни добиви — при пшеницата 387 кг от дка и при царевицата 620 кг от дка средно за окръга. На държавата предадохме 152 402 т зърно, от които 19 000 т царевично зърно над плана.

Аграрно-промишленият комплекс — Главиница с председател Ангел Стоянов произведе 39 010 т царевица от 57 000 декари при среден добив 684 кг. ТКЗС — Нова Черна с председател героят на социалистическия труд Станьо Друмев от 19 300 дка получи 17 500 т царевично зърно — по 905 кг от декар. Бригадата за промишлено производство в ТКЗС — Нова Черна с бригадир Стефан Цветков получи от 6250 дка 6000 т царевица при среден добив 953 кг, а агрегатната група с ръководител Димитър Щърбанов от ТКЗС — Стефан Караджа произведе 6550 т от 8000 дка — по 830 кг средно. Механизаторът Димитър Григоров Маринов от село Старо село сам отгледа 1500 дка царевица и получи среден добив 1180 кг.

Наред с грижите за достатъчно концентриран фураж се решаваше и проблемът: **как да се осигури** на животните необходимото количество **тревен и сочен фураж?**

Сега в окръга отглеждаме 130 000 дка люцерна, а предвиждахме през 1976 г. да достигне 155 000 дка. През последните години от нея се получаваше по 400—450 кг сено от дка, но се постави задачата и вече от отделни площи се получава при сухи условия по 600 кг от дка! Сравнително ниските досега добиви се дължат, от една страна, на недостатъчните грижи за тази култура и от друга страна, че неправилно се подновяваха люцерновите площи. През 1971 г. се прие план-програма за подновяване на всички площи в разстояние на три години и тя успешно се осъществява вече втора година.

Друга култура, от която животните редовно получават сочен фураж, е **силажната царевица.** Тук е уместно да се подчертае, че все още не се спуща на окръга план за силажна царевица първа култура и затова, макар и с известен риск, стопанските дейци осигуряват силаж за животните чрез засяване и реколтиране на силажна царевица втора култура в размер на 80 000—120 000 дка.

За да се задоволяват животните с необходимите им фуражи, за да се използват пълноценно грубите фуражи, се изгражда и скоро, още през текущата година, ще влязат в експлоатация 5 цеха за целодаждбени смески. Сега в окръга има две сеносушилни за сенно брашно и още през лятото се предвиждат да бъдат завършени други две, а до 1975 г. да станат всичко шест сеносушилни.

Посредством прилагането на целостеблено прибиране на царевицата съобразно капацитета на влизащата в експлоатация техника и създаването на високоефективна база за преработка на грубите фуражи ще се използва по-рационално допълнителната продукция в селското стопанство за нуждите на животновъдството.

За постигнати високи и трайни успехи в областта на селското стопанство през 1972 г. Силистренски окръг бе награден с най-високото отличие — ордена „Георги Димитров", а неотдавна (на 23 януари) се получи поздравително писмо от първия секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ другаря Тодор Живков за преизпълнение на насрещния план за 1972 г.

Високото обществено признание за всеотдайния труд на всички труженици от селското стопанство и безпределната преданост към родната партия и нейния Димитровски централен комитет вдъхновяват силистренци за нови още по-големи дела.

В отговор на поздравителното писмо на др. Тодор Живков всички механизатори, животновъди и селскостопански специалисти от окръга, събрани в началото на месец февруари за тържествено чествуване деня на тракториста машинист, единодушно приеха обещание и занапред да бъдат верни на партийната повеля, да влагат своите сили, опит и знания за по-нататъшното увеличаване на селскостопанското производство, за по-висока обществена производителност на труда.

И още отсега селскостопанските труженици се заемат да продължат битката за по-нататъшното усъвършенствуване на технологиите в зърненото производство и на тази основа да се осигури производството на 472 000 т зърно, 30 000 т повече от 1972 г. Полученото в повече зърно ще се предаде на държавата над плана за договорното изкупуване. Предстои да се обновят други 50 000 дка люцернови площи, като се подобрят грижите за тази ценна култура в окръга и се усъвършенствува технологията на нейното прибиране и преработка. С това ще се увеличи средната продуктивност в животновъдството и страната ще получи в повече от предаденото през 1972 г. — краве мляко 3500 т, 700 т месо и друга животинска продукция. Вече се разгръщат инициативите и усилията на тружениците в село, за да се снижат разходите на материали и труд за единица продукция и да се увеличи обществената производителност на труда с 2 пункта в сравнение с миналата година.

Това ще постигнем, като наред с използване научно-техническия прогрес и челния опит усъвършенствуваме вътрешната организация на труда и управлението на производството, а също така и издига-

Digitized by Google

ме ролята на първичните организации в бригадите и фермите. В тях работата сега е построена така, че да се съчетават усилията на партийните и стопанските органи както по изпълнение на текущите задачи, така и по изясняването на пътищата и средствата за решаване на основните проблеми в селското стопанство. И това е главният залог силистренци да осигурят преизпълнение на насрещния план за 1973 г. и предначертанията на Декемврийската програма на нашата Партия за повишаване жизненото равнище на народа.

Благовест ПЕШЕВСКИ
зав. отдел „Селскостопански"

Йордан ДИМИТРОВ
специалист организатор

Научна система за обществено обслужване

„Съвкупната сфера на общественото обслужване следва да се развива с по-висок темп от материалното производство и доходите на населението"

Тодор ЖИВКОВ

Новият момент в изграждането и управлението на общественото обслужване е комплексният подход, разработен задълбочено на Декемврийския пленум като научно обоснован метод за проучване, планиране, изграждане и управление на сложните социално-икономически процеси. На какви изисквания отговаря той?

Под комплексност в общественото обслужване трябва да се разбира: единно отчитане и анализиране на съществуващото положение; единно планиране, изграждане и развитие на обществено обслужващите елементи и функции, на единна териториално-устройствена основа, при съответна динамична нормативна база, като единна социална система с единно териториално управление. Важно условие за постигане на комплексността е максималното ограничаване на функциите и проявленията на субективизма, на тесноотрасловия подход в областта на изследването, планирането и изграждането на системата, като все повече се внедряват кибернетичните системи на управление, с максималното използване на електронноизчислителната техника и най-новите постижения за науката.

Същността на общественото обслужване се заключава в дълбокия социален аспект на цикъла на жизнения процес на човека, на всички хора, на всички поколения — цикъла на бит, труд, отдих. Той е пространствено явление във времето. Елементите на неговото съдържание се синтезират главно: в „обуяна на веществата" (Маркс), в тяхната разновидна форма и в социалната инфраструктура във всички аспекти на надстройката.

Формирането на системата за обществено обслужване се извършва на основата на териториалното групиране на населените места по определени преобладаващи признаци на отделните елементи, като се спазва принципът „максимум вътрешна връзка". За целта се отчита влиянието на факторите: природни условия; териториално разположение и структура на основните районообразуващи отрасли — промишленост и селско стопанство; производствени връзки; ежедневни пътувания (трудови, битови и др.); изградена база за обществено обслужване; влиянието на обособените притегателни центрове върху районите; исторически предпоставки; специфични условия и др.

Общата териториална система за обществено обслужване интегрира проявленията на специфичните териториални (хоризонтални) и териториално-отраслови (вертикални) подсистеми.

Териториалните подсистеми имат подчертан комплексен характер, защото обединяват главно външните връзки на териториално-отрасловите подсистеми и чрез тях координират и посочват съдържанието и темпа на развитие на вътрешните им връзки.

В съответствие с изискванията на основния принцип за управление на сферата на общественото обслужване — чрез съчетаването на териториалните с отрасловите форми на ръководство, чрез осигуряване

Digitized by Google

хармонично взаимодействие между вертикално и хоризонтално функциониращите системи като социално-икономически механизъм — Министерският съвет (като най-висш изпълнителен и разпоредителен орган на държавната власт и на управлението на общественото обслужване, в национален мащаб) със специално постановление утвърди програма за осъществяване на основните положения за усъвършенстване на общественото обслужване в НРБ. Програмата предвижда системно провеждане на мероприятия от централните ведомства и окръжните народни съвети с оглед до края на шестата петилетка комплексната система за обществено обслужване за страната, като модел на този етап, да има завършен вид. Едновременно с това Министерският съвет определи **експериментът да се извърши в Михайловградски окръг.**

* * *

Съгласно Постановлението Министерството на архитектурата и благоустройството, Държавният комитет за планиране, съответните министерства и ведомства са задължени да окажат конкретна помощ на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет — Михайловград за създаване в по-ускорени срокове на образцова система за обслужване, за да могат да се ползват от неговия опит и другите окръжни народни съвети.

Защо именно на Михайловградски окръг беше възложена тази задача? Защото кълновете на този опит намериха благоприятна почва да се развият като моделна разработка и програма за реализация именно на неговата територия.

От есента на 1970 г. до пролетта на 1972 г. — почти по същото време, когато се проучваха и разработваха от Държавния съвет на НРБ постановките на Основните положения за общественото обслужване — специализиран колектив при Районна проектантска организация — София разработи и териториално-устройствения план на Михайловградски окръг. Под ръководството, непосредствената грижа и контрола на бюрото на окръжния комитет на БКП и на окръжния народен съвет проектантският колектив приложи съвременни методи — комплексен подход и експертна оценка при анализа на съществуващото положение и приемане на проектните решения. За проучване на тези методи и на други проблеми в областта на териториално-устройственото проектиране, ОНС и проектантският колектив командироваха специалисти в институтите за териториално проектиране и градоустройство в гр. Лайпциг — ГДР и в гр. Киев — СССР. Бюрото на Партията и изпълнителният комитет на съвета на всеки етап от разработката на проекта обсъждаха задълбочено всички анализи и изводи и вземаха решения с конкретни насоки за по-нататъшната работа на колектива. Когато териториално-устройственият план на окръга беше завършен и през м. април 1972 г. бе докладван на сесия на ОНС, за рецензенти на проекта бяха поканени и специалисти от Киевския научен институт за изследване и проучване по градоустройство. Кандидатът на архитектурните науки арх. Николай Методиевич Дьомин даде висока оценка на проекта като цяло и особено на раздела за общественото обслужване, направи много ценни препоръки за по-нататъшната му реализация.

За пръв път в проектантската практика в България при разработване на териториално-устройствен план се третират така подробно — обстойно проучени и рационално решени — проблемите на общественото обслужване като основен дял от непроизводствената сфера. За всяко населено място, за всеки вид услуга — по съществуващите към 1972 г. нормативи — обслужващата сфера беше оптимално разчетена по петилетки и години до 1990 г. Системният подход в изследванията и решенията, комплексното оптимизиране на обслужващите подсистеми на основата на единното териториално райониране и единното функционално типизиране на населените места, като елементи на селищни системи, обективно доведе до разработването на един реален проект, който предвиждаше комплексно изграждане и създаваше предпоставки за научно управление на системата за обществено обслужване.

Много характерна особеност на този проект е обстоятелството, че той беше реален, осъществим, а не пожелание, фантазия. То дойде не като случайно явление, а като резултат също така на задълбочено проучване и разработка на раздела за реализация — прогнозиране на капиталните вложения и строителството на материално-техническата база. Направена е сравнителна прогноза за републиката и окръга, при която общественото обслужване в окръга (поради ниската си изходна база) трябва да се развива с по-високи темпове от това за страната. По този начин в 1990 г. то ще приближи средното равнище за страната, без да го превишава. По същия начин беше обоснован по-високият темп в развитието на непроизводствената в сравнение с производствената сфера на окръга. Така териториално устройственият план на окръга отговаряше и на формулираната по-късно в Декемврийския пленум задача — „Съвкупната сфера на общественото обслужване следва да се развива с по-висок темп от материалното производство на населението". Тези разчети се приеха като научно обоснован механизъм за насочване и управление на инвестиционната политика в окръга по общественото обслужване до 1990 г. На основата на тях беше разработена и дежурната карта, която за пръв път се предлагаше като графичен способ за насочване по целесъобразност капиталните вложения и за контрол на мероприятията, за изграждане на материално-техническата база на общественото обслужване в един окръг.

Разбира се, в този си вид, така както

Digitized by Google

беше разработена, системата за обществено обслужване в териториално-устройствения план за Михайловградски окръг не беше пълна. Тя третираше въпросите само за териториалното райониране на подсистемите на всички нива на обслужване, функционалното типизиране на населените места и разчетите за изграждане на материално-техническата база. Проектантският колектив не правеше и не можеше да направи компетентни проучвания и разработки на формите и технологиите в обслужващите отрасли, на интеграционните връзки между тях с оглед разработване на научна система за управление на сложната по вътрешни и междуотраслови връзки, на динамично изменящата, комплексна по характер система за обществено обслужване. Не беше възможно и не бе в обхвата на териториално-устройствения план да се предвидят мероприятия за подбора, обучението и преквалификацията на кадрите в тази система. Нямаше вижтания също така на оная етап, за модулното й проектиране и изграждане на комбинирани по функции и композирани по градоустройствени и архитектурно художествени концепции сгради. Насоките по тези проблеми бяха дадени в основните положения на Държавния съвет на НРБ през м. юни 1972 г.

През месец април окръжният народен съвет — Михайловград с активната помощ на министерствата и ведомствата и при непосредственото участие на колектива от РПО — София разработват новата, комплексна система по изискванията на основните положения, която именно ще послужи за обмяна на опит с другите окръзи. Работата беше напрегната и отговорна. Иначе не може да бъде. Ако в Съветския съюз и другите социалистически страни отделни подсистеми на обществеото обслужване са достигали високо равнище — до степен на автоматизирано управление, — ако в някои капиталистически страни поради неумолимите революционни преобразования в икономическите и технологическите процеси в резултат на техническия прогрес те също бележат успехи, за наша чест, за честта на нашата Партия и социалистическата система на управление в България за пръв път се подхожда цялостно към проблема като към единна комплексна система. Делото, с което се заема нашата Партия и техните органи на властта и управлението, е уникално по замисъл и решимост. Изграждането на комплексната система за обществено обслужване е много важна стъпка за осъществяване Програмата на Партията, приета на Десетия конгрес за изграждане на развито социалистическо общество. Оптимизираната система за комплексно обществено обслужване е една от формите за управление на социалните процеси, за ускоряване развитието на обществото към комунизъм.

* * *

Как подходиха окръжните ръководства на Михайловградски окръг към поставената задача? По същия начин, с разбиране, както към териториално-устройствения план, но с една разлика, че съзнанието за отговорност пред поръчаното дело и безпокойството за успеха на работата бяха по-високи. И първият секретар на окръжния комитет на БКП Анастас Първанов, и председателят на окръжния народен съвет Евтим Костов следяха ежедневно работата — контактуваха с ръководителите на ведомствата и институтите, с отделните специалисти, работещи по отделните подсистеми и проблеми. Окръжният комитет на БКП и ОНС в началните месеци на 1973 г. се превърнаха в оперативни щабове на системата за общественото обслужване. Почти всеки ден там имаше специалисти от министерствата, от централните ведомства и институти. Приблизително целите състави на функционалните окръжни отдели и ведомства, специалистите от градските и общинските народни съвети заедно с колегите им от централните ведомства и институти обобщаваха и анализираха информацията, правеха разчети и разработваха варианти, нанасяха ги на карти, диаграми и графики, съпоставяха ги и избираха оптимални и рационални решения. Периодически всички ръководства на министерствата начело с министрите или заместник-министрите провеждаха съвместно с бюрото на ОК на БКП и ИК на ОНС творчески обсъждания на етапите на разработка на отделните подсистеми. Вариантните решения вече са намерени и с помощта на проектантския колектив отделните подсистеми са интегрирани в единна комплексна система и нанесени на 24 основни и 70 спомагателни карти. Готова е също така и дежурната карта.

Тази работа беше огромна и напрегната. Тя трябва да се изучи от останалите окръзи както по отношение на метода, така и по отношение на резултата (разработения модел).

Необходимо е веднага да се отбележи, че нито по отношение на метода, ни на формата и обхвата на модела тя трябва да се приеме като абсолютен стил, като образец и се прилага по шаблон. Наложителен е творчески подход съобразно специфичните условия на отделните окръзи.

Какво трябва да се има предвид по отношение метода?

Известно е, че за разработването на комплексното обществено обслужване за една окръг се изискват най-малко три основни предварителни разработки:

— териториално-устройствена основа,

— генерална схема за разположение на производителните сили,

— единна динамична нормативна база.

Докато териториално-устройствената основа на Михайловградски окръг за разлика от другите окръзи беше готова, то схемата за разположение на производителните сили и системата за динамична нормативна база трябваше да се разработят в съратени срокове от съответните централни ведомства. Това наложи последните да участуват съвсем непосредствено и в изготвянето на отраслевите територи-

Digitized by Google

ални системи. Беше необходимо и те да натрупват опит. Трябва обаче да се подчертае, че в разработките на другите окръзи те не биха могли така непосредствено да помагат. Ето защо на основата на придобития вече опит ще дават необходимите методически указания в писмена форма или чрез отделен специалист. Цялата дейност ще трябва да се извършва от центровете за общественото обслужване и формираните към тях работни групи.

От друга страна опитът в Михайловградски окръг, като мероприятие в 28-то постановление на Министерския съвет, без да освобождава от отговорност местните ръководители, беше грижа и на правителството. За обезпечаване централизиран контрол бе утвърдена специална план-програма. С нея бяха задължени да участват в конкретните разработки и съответните централни ведомства. Такива програми за останалите окръзи няма да има и грижата и отговорността за тези разработки ще легне изцяло върху окръжните ръководства. Централните ведомства имат задължението да им обезпечат само номенклатурата и измерителите на динамичните нормативи и икономическата основа.

* * *

Какво трябва да се има предвид по отношение на формата и обхвата на модела?

Поради краткия срок на разработване в Михайловградския модел, на този етап няма да бъде застъпена регистрационната система на населението, което е от съществено значение за автоматизираното управление на всички подсистеми и преди всичко за административното обслужване (и в частност за безкасовите плащания). Недостатъчно ще бъдат изяснени и разработени интеграционните връзки като един от механизмите за изграждане на единната информационна система при функциониране на комплексната система с оглед автоматизация и кибернетизация на управлението. Недостатъчно също така ще бъдат разработени формите и технологиите на обслужване и кадровия проблем. По тези въпроси окръжният народен съвет и преди всичко неговият център по обществено обслужване ще продължи да работи успоредно с другите окръзи до окончателното усъвършенстване на системата.

Необходимо е да се отбележи, че ако в Михайловградски окръг се разработва опитният модел по цялостната система за обществено обслужване, има и редица други окръзи с разработки в тази насока.

В Софийския градски народен съвет например по специална програма се разработва системата за общественото обслужване, която ще отчита специфичните особености на големите градове. Град София ще бъде пионер на системата за регистрация на гражданите и на системата на безкасови плащания на широка основа. В Бургаския окръжен народен съвет се разработва модел за функционално структуриране на съвета с оглед най-добре да отговаря на изискванията като орган на социалното управление. Русенски вече имат готови модели на подсистемите — здравеопазване, единна картотечна система за регистрация на населението и др. Във Видин е направена разработка за административно обслужване в окръжния и градския съвет. (Този опит, който обхваща към 70 на сто от всички административни услуги, е сполучлива преходна форма на настоящия етап за всички окръзи.) Във Враца от две години имат опит по безкасови плащания чрез спестовна каса.

Опитът на тези и на други окръзи трябва непрекъснато да се изучава и обменя като ценен принос за усъвършенстуване на системата за обществено обслужване.

Най-важна роля в тяхната дейност по изграждане на системата трябва да играят центровете за обществено обслужване при окръжните народни съвети.

Те са научните щабове на съветите, които координират, проучват, проектират и програмират всички елементи и аспекти на системата за обществено обслужване. Тяхната дейност на този етап е регламентирана в най-обща форма в примерната характеристика. След като се натрупа известен опит, очевидно ще се изготви и специален правилник за тяхната работа. Дотолкова обаче, доколкото за 4—5 месеца от тяхното съществуване центровете се сблъскаха с редица трудности, необходимо е да се спрем на някои въпроси, отнасящи се до техните функции и методи на работа.

Центровете за обществено обслужване при окръжните народни съвети по характера и съдържанието на своята работа е необходимо да се схващат и укрепват от партийните и държавните окръжни ръководства съвсем различно от съществуващите сега в ОНС функционални звена. Може би в някои отношения, и то главно в проучвателната и проектантската си дейност, трябва да се сравняват с проектантските дирекции към управление земеделие при съветите. Съществената разлика обаче е в това, че проектантските единици са в системата на едно функционално звено като негов орган, а центровете за обществено обслужване разпространяват своята проучвателна и проектантска дейност над няколко отделни функционални звена, без да влизат в тяхната система и без да имат преки подчинени връзки. В този именно аспект центровете са извън функционалните отдели и в известен смисъл над тях. Те са органи, щабове на изпълнителните комитети на ОНС, за всестранни прогностични и програмни разработки и моделни проекти. По тъй като прогнозите и програмите предполагат приложението на научно обосноваващи методи и подходи, те се явяват и научни звена. Техните разработки имат стойност на проекти с научно практическо приложение. Опирайки се на центровете за обществено обслужване, чиято проблематика обхваща 80—90 на сто от общите задачи в окръга, ИК на ОНС ще осъществяват в най-голяма степен функцията си на териториален орган на социал-

Digitized by Google

ното управление. Технологията на управлението на обществените процеси също така се усложни, както управлението на технологията в производствените процеси. Ето защо и в единия, и в другия случай пътят към успеха е в научния подход, в революционизиращата роля на науката. Затова именно центровете трябва да се укрепват организационно и кадрово, като техните функции и тематичният им обхват биват насочвани на принципно правилна основа.

Ще могат ли центровете в този си състав от 5—6 човека да осъществяват такива функции? Не, няма да могат. Това не означава, че техният щат трябва да се разрасне според обема на тяхната работа, измерена в часове. Те не могат да свършат сами работата и не бива сами да я вършат. Но като органи за координация на разработките и към тях по всяка подсистема, по всеки проблем за определен срок председателят на ОНС ще трябва да назначава работни групи, включващи компетентни специалисти от органите на съвета, от окръжните ведомства. Основният критерий при техния подбор да бъде способността им да се изявят по проблеми на настоящата и бъдещата дейност, като се опират изцяло на достатъчни теоретически знания и богат практически опит. Погрешно ще бъде в тези групи да се включват по представителство или партийност. В групите могат и трябва да се привличат специалисти от централни ведомства и институти на доброволни или хонорувани начала. За ръководител на всяка група се назначава щатен работник от центъра, от функционалните отдели на ОНС или друг отдел, както и специалист извън съвета. Примерно, ако съответният съвет няма договорни отношения с проектантската организация за разработване на териториално-устройствената основа, тази задача може да се възложи на специално изградена за целта работна група, която да се оглавява или от щатен работник на центъра (ако се съди от досегашния опит в някои окръзи), или лично от началника на отдел „Архитектура и благоустройство".

Погрешно ще бъде центърът сам да се нагърбва с всички задачи, като привлича инцидентно специалисти да му помагат. Всяка работна група по определена програма (утвърдена от председателя) и за определен срок трябва да си предава работата. Цялата обаче необходима информация на всяка група трябва да се обезпечава от щатните работници на центъра. А това не е малка дейност за тях. По такъв начин към центъра ще се създаде един работен квалифициран апарат, примерно от 120—160 човека, който наистина ще може да прави разработки според изискванията. В една такава разработка с чест би се включил и с достойнство би се подписал като специалист по отделен проблем даже един заместник-председател на ОНС или секретар на окръжния комитет на БКП.

Друга много важна форма в работата са съветите към центровете. Може да се счита, че те изпълняват функциите на техническите, на експертните или даже и научните съвети по общественото обслужване към центровете. Те са съставени от 20—25 специалисти постоянен състав от окръга, но именно специалисти, а не представители. Съветите се председателстват от ресорния член на ИК по общественото обслужване и се утвърждават от ИК на ОНС. Тяхната задача е да обсъждат като експерти както етапните, така и окончателните разработки преди внасянето им в ИК или сесия на ОНС.

Ако така се организира работата в окръжните народни съвети, ако се укрепят центровете като щабове и научни звена, ако се мобилизират всички специалисти на територията на окръга и им се разяснят задачите, няма съмнение, че системата за комплексно обществено обслужване ще бъде разработена в срок и на висота.

За успешното решаване на проблема е необходим ентусиазъм и дръзновение у специалистите, морално поощрение от ръководителите, но преди всичко и за едното, и за другото да е налице партийно-политическо обезпечаване.

арх. **Евтим ЕРМЕНКОВ**

Digitized by Google

РУСЕНСКИ ОРИЕНТИРИ

Какви са резултатите? Промишлената продукция в Русенски окръг нарасна спрямо 1971 г. с 12,4 на сто, а производителността на труда — с 10,1 на сто. Окръгът е национален първенец в областта на селското стопанство. Националният доход на глава от населението е с 37 на сто повече в сравнение със средното за страната. Работническата класа ще произведе през 1975 г. 1 млрд. лв. промишлена продукция или със 75 на сто повече спрямо 1970 година. Промишлената продукция за 1-то тримесечие нарасна с 10,9 на сто, а производителността на труда с 8 на сто спрямо същия период на миналата година.

ГЛАВНОТО НАПРАВЛЕНИЕ

Най-важното, което разбрах в срещата ми с първия секретар на комитета Петър Данаилов, е, че ръководителите се изявяват като талантливи стопани, компетентно направляват динамичния живот на окръга и се отнасят с чувството на висока отговорност за поръчаното дело. Те са усвоили от дейците на Партията и своите предшественици драгоценни качества: идейна убеденост, революционна страст, уменето да организират комунистите и колективите в изпълнението на широката партийна програма, приета на Десетия конгрес. С една дума — това са хора на делата, организатори, водачи.

Възпитанието на чувството за отговорност у ръководители и редници е необходимо да се направлява така, щото най-малкото нарушение на държавната и трудовата дисциплина, на производствените планове и задачи, отклонение от служебния дълг да не останат без внимание на партийния комитет, ведомствата, директора, без да се осъдят от обществеността.

В борбата за повишаване отговорността на ръководителите за изпълнение и преизпълнение на плановете голяма роля играят първичните партийни организации. От тях се изисква да създават и поддържат в колективите такава морално-политическа атмосфера, която позволява на хората да работят високопроизводително, да отдават своите сили и способности и да се утвърждава дух на творчество, организираност, взаимна трудова дисциплина и взискателност.

Съвършено прав е др. Петър Данаилов, че отговорността нараства заедно с мащабите на новите задачи, които Партията поставя в настоящия момент. Ако има наличие на безпорядък и анархия тук и там, това е проява на дребнобуржоазна разпуснатост, която вирее като плевелите, само защото няма истинска взискателност и хората се суетят,

Digitized by Google

вдигайки безпомощно ръце, и не чувствуват отговорност пред обществото.

Забележително за окръжните ръководители е диренето на **новото**, стремежът да се прилага градивният характер и новаторството на априлската линия на Партията, да се черпи многостранният опит на КПСС и братските партии и тяхното умение да се претворяват конкретните ленински истини към русенската действителност.

Доцент инж. Александър Сучков, секретар на окръжния комитет на Партията, сподели много мисли за сивото вещество и за научния потенциал, за повишаване ролята на специалиста, най-ефективното използване на инженерния труд и за бързото внедряване на научните постижения в практиката. Една цифра приковава вниманието — 22 хил. специалисти с висше, полувисше и средно специално образование. Бързам да добавя, че на 1000 души население по инженерни кадри Русе заема едно от първите места в страната след София. Една част от тях създават фундаменталната наука, други я експериментират, а всички останали внедряват научните постижения в практиката. Този голям потенциал може да се нарече съкровището на окръга.

В окръжния комитет и партийните органи и организации умело направляват творчеството на този потенциал. Първоначалното ми впечатление, че науката и партийните органи са два неразделни близнака се потвърди. Окръжният комитет се е превърнал в лаборатория, където се изковават новостите и най-рационално се привлича талантът, изобретателният ум на интелигенцията за съвет и дискусии по парливите въпроси на деня, за вземане на решение и за тяхното реализиране в живота.

Към първия секретар е създаден консултативен съвет, в който влизат най-компетентните учени, специалисти и рационализатори на окръга. С право той може да се нарече „мозъчен тръст" на комитета. Там се формулират идеите и насоките по внедряването на новостите, обсъждат се проблемите на реконструкцията, консултират се с институти у нас и в чужбина и се дават предложения за тяхното решаване в комитета.

Спомням си онова предупреждение на Ленин, че не трябва комунистите да се кичат с понятието наука като мода, а действително да я прилагат в живота, защото, където тя липсва, бурно вирее субективизма, волунтаризма, себелюбието. А внедряването на новото винаги става по пътя на борбата със застоя и създаването на обстановка за изявата на специалиста. Присъствувах на дискусия в окръжния комитет, която протичаше много оживено, обаче търпеливо се изслушваше мнението на всеки, критикуваха се назадничавите възгледи, не се налагаше становището с авторитета на поста, а със силата на аргументацията и научната обосновка.

Вече се спомена, че Русе разполага с голям научен потенциал, концентриран във висшите учебни заведения, научноизследователските институти, развойните бази и „Оргпроект". Въпросът е как да се разгърне творческата изява на всеки, да се скрати пътят и времето от създаването на новото чак до претворяването му в живота и да се интегрира по-тясно науката с производството. Комитетът потърси помощта на комунистите във висшето учебно заведение. Доценти, преподаватели и асистенти, повечето от които партийни членове и комсомолци, разчетоха своята заетост в преподаването, обучението и възпитанието на студентите и поеха допълнителни задължения за творческа работа в производството. Подписаха договор с конструкторски бюра, развойни бази и предприятия и се задължиха да разработят и внедрят научни теми и изобретения в практиката. От катедрата „Машинни елементи" доц. Иван Димитров, ст. преподавател Димитър Андреев и кандидатът на техническите науки Славка Русева вече работят в базата в гр. Бяла. Освен основната работа в катедрата Ив. Димитров е и началник на базата. Друг научен колектив — доц. Гатьо Гатов, к. т. н. Кирил Русев и доц. Стефан Белчев са и конструктори в базата за металорежещи машини. Колектив от цяла катедра под ръководството на доц. Ганчо Тодоров работи по ремонта на селскостопанските машини, където конструира нова съвременна техника и др.

Digitized by Google

Деловите и творческите контакти на научните колективи с новатори, с инженерно-техническата мисъл в заводите са най-сполучливата форма за съединяването на науката с практиката. Авторите на новото и фундаменталната наука освен в лабораторията и катедрите работят и в производството, за да въоръжават народното стопанство с новости. Комитетът за наука, технически прогрес и висше образование утвърди тази форма като много перспективна и навременна. Обаче, за да може тя да си пробие път в живота и даде пълноценни резултати, се изисква от обединенията и министерствата при съставянето на плановите задачи, при организация на материално-техническото снабдяване и финансиране да предвидят средства и материали, да решават бързо законното плащане на допълнителния труд на научните работници, да им създават бази за експериментирането на новото и др.

Реконструкцията на старото и създаването на нова техника и технология е един от най-важните критерии за дейността на партийни и държавни органи и отделни дейци за момента. Ежедневно се пускат мощности в действие, а някои вече са морално остарели — получават се парадокси. Току-що или наскоро построено предприятие, но вече започват да го реконструират. За да се пресекат тези аномалии, в Русе се утвърждават експертни съвети на обществени начала. Тези форуми обсъждат и рецензират проектите. Например по идейните проекти за индустриален център на Куба експертният съвет вече даде заключения, че е на световно равнище и чак тогава се пристъпи към работа.

За реконструкцията е много важно какво мислят специалистите. Във всяко предприятие сега се води големият диалог по кой път ще се преустройва икономиката до 1990 г. В кой отрасъл да се насочи всеки лев от капиталните вложения, до края на шестата и главно през седмата петилетка. Към партийните органи се изграждат комисии от най-подготвени специалисти, от предприятията и научни работници от институтите, които съставят скелета на реконструкцията, съобразен със световните образци. А профсъюзните, комсомолските организации и тези на научно-техническите съюзи внасят своя принос и го обогатяват с допълнителни идеи.

ДА ИЗМЕНЯМЕ СТИЛА!...

Как? — изплака мъката си Сучков, — когато някои ръководители от обединенията звънят от София и направо искат обяснения защо не е изпълнен планът за месеца на еди-кое си предприятие? Вместо ние да ги попитаме кога ще оправят планирането и снабдяването, те ни поставят до стената!? След това превръщаме нашите инструктори в диспечери — звънят по телефоните да се оправи снабдяването или пласментът на готовата продукция. Как биха могли да работят по-ефективно специалистите в отрасловите отдели? Повече да престояват в първичните партийни организации и да подпомагат бюрата за най-пълноценно използване труда на ръководителя, технолога, за организиране на съревнованието, за изготвяне на обосновани лични планове, за разкриване на резервите от труд и материали, за реконструкцията на всяко работно място и за идейното възпитание на работниците. Напоследък съвместно с колегите си от Орготдела и „Пропаганда и агитация" инструкторите от отрасловите отдели помагат за повишаване боеспособността и авангардната роля на първичните партийни организации и комунистите. Окръжният комитет е предложил да се създаде и отдел, който да направлява въпросите на науката и техническия прогрес и да извършва партийно-организаторската и идеологическата работа в научноизследователските институти, базите за техническо развитие, териториално изчислителен център, Оргпроект, проек-

Digitized by Google

тантските организации и да развива насоките за внедряването на техническия прогрес във всички отрасли на икономиката.

В градския комитет на Партията в Русе изградиха техническо бюро. Неговите сътрудници размножават и разпространяват решенията на комитета, организират митинги, манифестации, извършват всякаква диспечеризация и технически въпроси с партийните организации. Инструкторите на комитета се освободиха от безплодния технически труд и несвойствените задачи на политическия работник. Подобриха организаторската си работа и наред с основните задачи, които извършват в партийните организации съвместно с нещатни сътрудници веднъж в годината, комплексно правят характеристика оценка на организациите как изпълняват годишните резолюции, решенията на Централния, окръжния и градския комитет, собствените решения и критическите бележки, поставени на годишните отчетни събрания. Характеристиката се обсъжда в заводския комитет, а където няма такива, в градския комитет и след това се прочита на извънредни партийни събрания.

Заслужават внимание оценките на организациите в цеховете, смените, предприятията, където се води голямата битка за получаване на повече, по-евтина и по-висококачествена продукция. Главно тук се оценява структурата на партийните организации и боеспособността на комунистите и се разработват мероприятия за приемането в Партията на най-достойните млади работници. Оценява се дейността на специалистите и ръководителите, тяхната компетентност и ролята им като възпитатели на колектива.

Но това не е достатъчно. Необходимо е градският комитет да определи критерии за оценка авангардната роля на партийната организация. трудовия колектив. А критериите могат да се сведат по подобряване състава и структурата на партийната организация. Повишаване съзнателността, организираността, боеспособността и самодисциплината на комунистите. Усъвършенствуване отношенията в колектива — другарска помощ, доверие, взаимна взискателност и участие на работниците в управлението. Освен това е необходима ритмичност за изпълнение на насрещните планове по всички показатели, внедряване на най-новите постижения и челния опит, реконструкция и модернизация на технологията и осигуряване ускорен ръст на производителността на труда. Намаляване производствените разходи, най-ефективното използване на производствените фондове и материалните ресурси, получаване на висококачествена продукция.

Активността на Партията зависи от активността на отделния комунист. Уверих се, че партийните организации полагат постоянни грижи за по-високото издигане званието на комуниста. На 65 на сто в града — над 9000 души, е направена и лична оценка на събрания на партийните групи или организации за изявата на авангардната им роля. за изпълнение на решенията на Десетия конгрес и за това проявяват ли се като бойци или са свидетели на динамичното ни време. Това повишава боеспособността на отделния комунист и на организацията като цяло.

Първите кокичета на новия стил се появиха! Може да се каже, че окръжният комитет представлява един щаб, който се готви за голямото настъпление и той умело направлява заедно с партийните органи и организации научния потенциал, многохилядната армия специалисти.

ИНЖЕНЕРНИЯТ ТРУД

Партийните и стопанските органи се стремят да създадат обстановка всеки инженер и техник да имат перспективи пред себе си, да развиват творческото си мислене, да учат работниците, като съвместно с тях се заемат да усъвършенствуват техниката и технологията, да търсят нови икономически и инженерни решения за повишаване ефективността на производството. В промишлеността и селското стопанство на окръга работят над 2500 инженери с висше образование и 9236 с полувисше и средно техническо.

Digitized by Google

В Русе разширяват движението за използване на инженерния труд. То започна от ДМЗ „Г. Димитров". Каква е същността му? Партийният комитет, административното ръководство считат, че не е достатъчно инженерът да изпълнява задълженията си по длъжност, предвидена по щатно разписание, а трябва да внася елементи на творчество. А това може да се реализира само когато се разработи личен комплексен план със задълженията за петилетката и годината. В него са посочени две направления — борбата за ускоряване на техническия прогрес под девиза „Всеки инженер и техник — рационализатор" и оказване практическа помощ на работниците в предсрочното изпълнение на личните и комплексни планове за увеличаване производителността на труда.

Пред мен е личният комплексен план на инженер Митко Маринов Петров от отдел „Технологически" на завода. В него са отразени всички страни на творческата му дейност. Задължил се е да разработи и внедри през 1973 г. 9 рационализаторски предложения с икономически ефект 75 000 лв. Главните творчески усилия на рационализатора са насочени към механизиране на електрозанитването, предлагане на по-производителен начин за обработка на детайлите, намаляване трудоемкостта на различни технологически операции, икономия на метал и подобряване трудовите условия на работниците. Задължи се да разработи организационно-технически мероприятия за премахване на ръчния труд с голям икономически ефект. Поемането на шефството над двама технолози и им помага да повишат своята квалификация. Петров не е само творчески мислещ инженер, който успешно решава въпросите на техническия прогрес. Той непрестанно повишава своята квалификация, следи всички новости в областта на изобретенията и се стреми да ги направи достояние на другарите си по работа. Цялата тази многообразна изява подбужда у технолога Петров раждането на нови оригинални разработки. Като него с личен план работят над 650 души. Всеки има и икономически паспорт, в който се вписват новите постижения на науката, съвременната организация на труда и производството, количеството и качеството на изобретенията и рационализаторските предложения и оказват помощ на работниците в тяхното творчество и икономическия ефект от внедряването. Така се роди инициативата „рационализаторът с активен принос в насрещния план". Тя се одобри от колегиума на комитета за наука и технически прогрес и висше образование и се препоръча на всички стопански организации и колективи в страната за внедряване.

Много ефективен е инженерният труд на специалистите, обединени в творчески колективи. В тях влизат конструктори, технолози, техници, висококвалифицирани работници, от различни отдели и цехове на предприятието, които изработват свой перспективен план за петилетката с предложения за конструкция и реконструкция, изобретения и др. Подписват договор със стопанското ръководство за взаимните задължения: финансиране, осигуряване експериментална база, снабдяване, заплащане. Колективите редовно се информират за новостите, системно обменят опит помежду си. Така се засилва взаимната помощ и доверие, взискателност и отговорност към поръчаното дело! Според едно проучване в колективите се постига 4—5 пъти по-висока активност, отколкото в самостоятелната изява на инженера, а ефективността от рационализаторските решения е 7—10 пъти по-голяма. В окръга работят над 400 рационализаторски колектива, които решиха много задачи по петилетния план, конструираха стендове, промениха конструкцията на платките в Завода за печатни платки, реконструираха съоръжения в комбината „Дунавска коприна", разработиха нови технологии в химическия завод „Г. Генов". Колектив в състав Цане Рогожаров, Атанас Атанасов, Димитър Добревски и Иванка Гатева изобретиха и внедриха в производството алкидни и маслено алкидни смоли с икономически ефект 650 000 лева.

Друга форма е подписването на договор на инженерите и техниците с колективи на бригади и смени. Специалистът не се ограничава само да разработва творчески инициативи и мероприятия, а редовно влиза в контакт с работниците, за които отговаря, взаимно се информира за хода на внедряването на новото и в процеса на реализирането внася изменения. В договора са записани двустранните задължения, от една страна, на администрацията, която се грижи за снабдяването, осигуряване информация, а от друга, повишаването квалификацията и образованието на работниците. Особено това се отнася за младите. Почти във всички основни русенски предприятия се откриха професио-

Digitized by Google

нално учебни центрове за завършване средното образование на младите работници. Администрацията се задължи да финансира и създаде база, а органите на Министерството на народната просвета осигуряват преподавателите. Особено широки размери получи тази инициатива в завод „В. Коларов", където се обучават над 300 млади работници. Оказва се, че завършилият средно образование 5 пъти по-бързо възприема и внедрява новото, откликва на откритията, изобретенията и рационализациите, отколкото работника без образование.

Да се върнем отново към инициаторите на движението „Висока производителност на труда и съкращаване сроковете на петилетката". Големите успехи на завод „Г. Димитров" не дойдоха от само себе си. Партийните и масовите организации извършиха огромна индивидуална работа с всеки работник — да даде личен принос в съкращаване сроковете на петилетката.

Заводският партиен комитет изисква от стопанското ръководство да осигури стабилно планиране и снабдяване въз основа на държавния план, а всеки специалист, ръководител и работник разработиха свой личен план. Съревнованието на инженерите, техниците и поемането на шефство над работниците, които участвуват в рационализаторската дейност, помага за премахването на границата между умствения и физическия труд, за създаване на атмосфера на доверие и взаимна помощ, на взаимна творческа общност и отговорност за увеличаване на производството и разкриване на резервите. Инженери и работници са морално удовлетворени, защото дават своя принос, изявяват се като творци и спомагат за реализиране на Декемврийската програма за увеличаването на жизненото равнище и културата на хората.

В завода се създадоха добри условия за повишаване знанията на работниците. Въведена е широка информация за техническите новости в машиностроенето. Доставя се техническа литература, сочат се експонатите за новостите в науката. Най-добрите рационализатори четат лекции. Въпросите за техническите новости намират широко място в икономическото обучение на кадрите и в дейността на съвета на рационализаторите. В завода най-широко се пропагандира участието на инженерите и техниците в съревнованието. Най-достойните се поставят в табла, съобщават се по радиоуредбите, печатат се материали. Редовно се отчита съревнованието и се отстраняват задръжките в работата.

Как да се създаде по-благоприятна емоционална среда и психологическа нагласа за пълната творческа изява на способностите на инженера?

Често стопанският ръководител се затруднява при вземането на важни технологически решения, вместо да предреши въпроса или да наложи свое „вето", той кани специалистите — „елате да дискутираме" или „представете вашите виждания и заключения". Това доверие и уважение стимулира специалиста и го кара да се самооценява, да засили дирения и потребността да увеличи своята компетентност, да разкрие сърцето си и да раздаде знания за обществото. Обратно. Раздразненият и груб тон на ръководителя и подчертаването на собственото себелюбие „аз казах — вие изпълнявайте" са вредни черти в стила, които отчуждават инженера от проблемите, карат го да се затваря в себе си и творчеството умира. В софийски завод през 1972 г. поради груби обноски, несправедливост и самонадеяност на ръководителя и пренебрежението на инженерната мисъл над 40 специалисти напуснаха работа.

Автоматизирането на инженерния труд е друго средство, за да се повиши неговата ефективност. При разработване на проекти, конструкции, технологически линии на помощ трябва да дойде изчислителната машина. В Русе вече се изгражда филиал за прилагане на автоматизирането на инженерния труд.

ЛИЧЕН ПЛАН ИЛИ НОРМА

В Русе считат, че досегашната организация на съревнованието не отговаря на задачите на деня. В много предприятия се губи работно време поради престои, лошо снабдяване, администрацията разрешава

Digitized by Google

отпуски, а в здравните заведения щедро подписват медицински по болест. Обаче най-големи са неотчетните загуби на работно време поради ниската степен на организация на труда и производството. Икономистите считат, че за една минута в България се произвежда промишлена продукция за 38—40 хил. лв., а за час — 2 500 000 лв., а колко работни часове се пилеят? В досегашната практика в колективите се приемат обещания за преизпълнение на нормите, отчита се работата на предприятието като добра, а се губи много работно време.

С личния план отделният работник се подбужда да работи по-добре, да дава по-голям ръст на произвежданата продукция, в сравнение с миналата година, тримесечието, месеца, деня. С прилагането на личния план се изправят недостатъците по нормирането на труда. Всеки планира своята работа, стреми се да изпълнява не само установените норми, но преди всичко личните си задължения за прираста на производителността на труда.

Но това може да стане само когато има точни и трайни планове за годината и петилетката и се поставят конкретни програми за всеки цех, участък. Тези задачи залягат и в основата на личния план на всеки работник, където заплащането става индивидуално или в задълженията на бригадите, където заплащането става групово. Води се разговор всеки работник да поеме допълнителни задължения, а майсторът, технологът, началникът на цех набелязват технологическите мероприятия за измененията, които ще настъпят на работните места. Чак тогава се подписва договор с двустранно задължение на работника с администрацията. Така се изгражда и другарското сътрудничество и взаимните задължения на ръководител и изпълнител и се създава комплексният план на производствената единица, на завода.

Някои питат: кое е по-добре — личният план или нормите? С личния план се използва по-цялостно и производително работното време и задълженията на специалиста и работника, по-добре се организира съревнованието за увеличаването продукцията за часа, смяната, месеца, годината, а не за преизпълнението на нормите. Това показва резултатът на машиностроителния завод „Г. Димитров". Производителността на труда расте, планът се преизпълни без допълнителни работници и най-вече се разкриха големи резерви. През 1972 година икономиите на суровини и материали на 100 души промишлено-производствен персонал при план 4000 лева стигнаха 10 000 лева или 2,5 пъти. Снижи се себестойността на продукцията, а средната изработка на едно лице промишлено-производствен персонал спрямо държавния план нарасна на 110,7. При отчитането на съревнованието през 1972 г. на колектива бе присъдено званието „Първенец на окръга", вписаха го в почетната книга на окръжния съвет на професионалните съюзи, връчиха му червено знаме, голяма парична награда, панка с адрес. Със значка и грамота се наградиха ръководителите, защото най-пълноценно са съдействували за разкриването на резервите и за увеличаването на производителността на труда.

Но това е само началото. За да се измени цялата система с личния план е нужно да се решат много проблеми от обединенията. Да се прилага научно планиране, ритмично снабляване и реализация на продукцията. В тази област смело трябва да се черпи богатият съветски опит. В много предприятия в Ленинград за всеки работник са разработени задълженията в нормочасове за третата и последните две години на петилетката. Така петгодишният план стана сбор от плановете на работниците, бригадите, участъците. Това позволява да се разкрият допълнителни резерви, да се повишава резултатът от социалистическото съревнование. На тази основа се изгражда и цялата система на материално и морално стимулиране, премиите се отчитат само на основата на резултатите от личния план.

В някои челни заводи и цехове са изградени комплексни обществени бюра, които оказват помощ по разработката, икономическата обосновка и внедряването на личните и производствените планове и задачи.

За подобряването на планирането и снабдяването най-голяма отговорност се пада на министерствата, стопанските обединения, някои от които действуват по старому: вместо да усъвършенствуват планирането и да осигурят ритмичност с получаването на суровини и материали за всеки месец на годината, те прехвърляха напрежението за края на годината и не се отчита съревнованието в зависимост от изпълнението

Digitized by Google

на програмата спрямо миналата година. Трябва да се преодоляват и големите психологически бариери. Не е леко да се убеди човека, че ще получава премия, само ако изпълни личните планове, а не по преизпълнение на нормите. Следва да се прилагат научно обосновани норми и се усъвършенствува организацията на производството и труда.

Материалното поощрение трябва тясно да се свързва със задълженията, залегнали в личния план. В досегашната практика съществуват аномалии. Началник на цех получава по-голяма заплата от конструктора. В някои заводи работник от VII или VIII разряд получава 1,5—2 пъти повече от специалиста, а работник от III разряд се изравнява с майстора и специалиста. Няма научни критерии и измерения в заплащане труда на инженера. Този въпрос чака разрешение. В някои предприятия на Гомелска област ССР, специалисти, постигнали високи резултати от изпълнение на личните си планове, се предлагат от колективите за кандидати „най-добър инженер", „най-добър техник". Комисия от обединението предлага или отхвърля кандидатурите, след което със заповед на генералния директор се присъждат званията за една година. На специалист, получил званието „най-добър инженер" и „най-добър техник", се завишава заплатата с 20—30 на сто и еднократна премия в размер 50 на сто от щатната месечна заплата. На майстор, проявил се като организатор на производството и възпитател на колектива, се присъжда званието „майстор I-ва степен" и „заслужил майстор за 1 година". На същия се увеличава заплатата до 25 на сто, а на ръководения от него колектив се повишава тринайсетата заплата с 20 на сто от общата сума. Средствата се разпределят персонално от майстора, съгласувано с профкомитета.

Почетните звания се дават за една година, но те могат да се отменят при грубо нарушаване на технологическата дисциплина, допускане аварии, брак или за недостойно поведение в колектива. Тази форма може да намери приложение и у нас.

Следва да се премахне уравниловката и формализмът при раздаването на премии от фонда „Работна заплата" и „Материално стимулиране" и да получи широко разпространение моралното стимулиране, като се раздават червени знамена не само за колективи в производство, но и на конструкторски бюра, научноизследователски институти. Най-добрите предприятия и цехове се съобщават в печата. На събрания да се дава оценка на всеки колектив — как изпълнява напрежението на плана, какви икономии реализира от материали, труд, състоянието на трудовата дисциплина, запаса на материални ценности и др.

До началото на месец март в движението за лични планове за съкращаването сроковете на петилетката и увеличаването производителността на труда в Русенски окръг вече участвуват 25 000 души или 75 на сто от всички инженери, техници, работници. А колективни договори подписаха към 2300 бригади, участъци, цехове. Машиностроенето, като решаващ и водещ отрасъл, се превръща в модел за техническа реконструкция, личните планове надминаха 85 на сто от промишлено-производствения персонал, а от 2711 бригади, цехове, участъци, смени 2282 имат договор с администрацията или над 90 на сто.

Работническата класа участвува в едно голямо движение под девиза „По-висока производителност на труда" и съкращаване сроковете на петилетката и тя с чест изпълнява мисията си — авангард на трудещите се в Русенски окръг.

Лако ПАВЛОВ

Digitized by Google

СЪВРЕМЕННАТА СОЦИАЛДЕМОКРАЦИЯ

ВЪЛО ИВАНОВ

Съвременната социалдемокрация се представлява преди всичко от своето международно обединение — Социалистическия интернационал, създаден през 1951 г., във Франкфурт на Майн на Международния учредителен конгрес. В него по официални сведения сега членуват 55 социалдемократически и социалистически партии. Но влизат и групи, които никого не представляват освен собствените си емигрантски дейци от редица социалистически страни (всичко 10 на брой); има страни, представени от по две партии (Италия, Япония, Венецуела, Израел); някои партии са само наблюдатели (Прогресивната работническа партия от Бермуд, Радикалната партия от Чили, Националната свободна партия на Коста Рика, Революционната партия в Парагвай, Демократическото действие на Венецуела и др.). В Социалистическия интернационал членуват и международни обединения с правата на отделни партии (Международният еврейски работнически съюз и Международният съюз на студентите ционисти). А Испанската социалистическа работническа партия е в емиграция. Или в действителност в Социалистическия интернационал членуват 37 партии от 33 страни. От тях право на глас имат 35 партии.

Най-важно място в Социалистическия интернационал заемат социалдемократическите и социалистическите партии от страните на развития капитализъм.

Но да погледнем преди всичко шестте най-развити капиталистически страни — САЩ, Англия, Франция, ГФР, Италия и Япония.

В САЩ Социалистическата партия открито се е поставила в услуга на монополистичния капитал. Тя е числено незначителна — около 3000 членове, а организационно слаба. Работниците дори не знаят, че съществува. Социалистическата партия в САЩ няма никакво влияние върху организираното профсъюзно движение, а отчасти върху интелигенцията и тесни слоеве на младежта.

В Англия и Германската федерална република има числено големи и организационно сравнително силни партии: Лейбъристката партия в Англия наброява повече от 6 милиона членове. За нея е характерно, че има и индивидуално, и колективно членство. Индивидуално членуват около 700 000 души, а трейдюнионите (профсъюзите) и някои кооперативни обединения са колективни членове.

В ГФР Социалдемократическата партия има над 800 000 членове. Тя е главна политическа сила в страната и нейното влияние върху работническата класа се изявява не само при гласуването в парламентарните избори, но и върху организираното работническо движение в професионалните съюзи. Обединението на германските профсъюзи се намира под влиянието и ръководството на ГСДП. Тя има и своя младежка организация, наброяваща над 200 000 членове, и женска организация със значителна дейност и влияние.

По-различно е положението във Франция и Италия. Във Франция през 1971 г. се обединиха всички социалистически партии и движения в социалистическа партия, чийто лидер стана Митеран. Тя наброява над 100 000 членове. Ползва се със значително влияние сред някои слоеве на работническата класа — главно сред служащите и квалифицираните работници — и сред отделни слоеве на интелигенцията. Тя е втората политическа сила на работническата класа в страната след Комунистическата партия и по време на парламентарните избори събира около 8 на сто от гласовете. Заедно със Социалистическата партия съществува и Обединената социалистическа партия, която е по-дясна и е по-малочислена — 20 000 членове.

В Италия също има две социалистически партии: Италианската социалистическа пар-

Digitized by Google

тия с 350 000 членове и Италианската унитарна партия със 135 000 членове.

В тези две развити европейски капиталистически страни — Франция и Италия, са и най-силните, най-многочислените комунистически партии, които стоят начело на работническата класа, на нейните борби. Те са и най-важните политически сили в живота на двете страни, без и против които трудно могат да се решат каквито и да е що-годе важни въпроси. И още, и в двете страни комунистическите и социалистическите партии имат славни страници от миналото на съвместни борби, в които се е осъществявало единството и единодействието на работническата класа в името на класовите интереси на работниците и на общонародните и общонационалните интереси.

В Япония като единствена развита капиталистическа страна в Азия също има две социалистически партии — Японската социалистическа партия, образувана през 1945 г. с около 50 000 членове, и Демократическата социалистическа партия (отделилата се през 1957 г. десница от Социалистическата партия) също с около 50 000 членове. Но Социалистическата партия се ползва с голямо влияние сред профсъюзното движение, докато демократическата социалистическа партия е със сравнително слабо влияние. Характерно е още, че социалистическата партия по редица основни въпроси сътрудничи с Комунистическата партия в борбата против монополистическия капитал, против политиката на правителството и на американския империализъм както по отношение на Япония, така и в света въобще. В 30 на сто от японските градове местните изборни органи в мнозинството си се състоят от социалисти и комунисти.

В редица други развити капиталистически страни социалистическите и социалдемократическите партии играят важна роля и тяхното влияние — политическо и идейно — върху работническата класа е преобладаващо (Швеция, Норвегия, Дания, Белгия, Холандия, Австрия, до голяма степен Финландия, Австралия, Нова Зеландия, Израел и др.). В почти всички тези страни социалдемократическите партии в коалиция или самостоятелно са били или са управляващи.

В страните на „третия свят" социалдемокрацията и числено, и организационно е слаба, нейното влияние и авторитет сред работническата класа и народните маси също е слабо. Това се обяснява освен с присъщата на социалдемокрацията ограниченост като идеология и политика, още и с нейната непопулярност в тези страни поради традиционното отношение на социалдемокрацията по националния и колониалния въпрос, а след Втората световна война — по национално-освободителното движение в борбата против империализма, колониализма, неоколониализма и конкретните проблеми на отделните страни в наши дни. Социалдемократическите партии в развитите страни, повечето от които бяха владетели на колонии, по въпросите на „третия свят" повече или по-малко поддържат политиката на своите отечествени правителства и на монополистичния капитал. Като правило социалдемокрацията не осъди остро колониализма след Втората световна война. А в тези страни, където беше на власт, и най-вече в европейските страни — владетелки на колонии, не предприе никакви практически мерки за осъждане и премахване на колониализма. С право народите и дейците на „третия свят" се отнасят с недоверие към европейската социалдемокрация.

Значително по-различно е положението в някои латино-американски страни. Тук редица социалистически партии стоят на позициите на класовата борба и борбата против американския империализъм, не участвуват в Социалистическия интернационал или ако участвуват, то с правата на наблюдатели. Например Социалистическата партия в Чили, в Уругвай и др.

Общо взето в страните на „третия свят" има 17 социалистически и социалдемократически партии с около 2 милиона членове, които се числят към Социалистическия интернационал. От тях най-многобройна, по официални данни на Социалистическия интернационал, е партията на Малгашката република (Мадагаскар), която има 1 200 000 членове и е управляваща от образуването на републиката (1960 г.) до средата на 1972 г., когато при проведения референдум бе отречена и падна от власт.

Един от най-важните въпроси, който определя поведението, политиката и ролята на съвременната социалдемокрация, е въпросът за нейната идеология. Тя се характеризира като смесица от буржоазни и дребнобуржоазни идеи, философски идеализъм, религиозни представи и етика, теории за класов мир и сътрудничество — пригодени за масовия избирател от всички слоеве в предизборните кампании. Но безспорно съвременната социалдемокрация в областта на идеологията е приемник и продължител на социалдемокрацията на Втория интернационал (1889—1914 г.), на Социалистическия работнически интернационал (1922—1939 г.), на такива идеолози като Е. Бернщайн, О. Бауер, К. Каутски, Вандервелде и други, основното съдържание на чисто учение е реформизмът, обогатен с новите концепции, навеяни след Втората световна война, както от някои идеолози на социалдемокрацията, така и от някои буржоазни идеолози. Заслужава да се подчертае, че ако социалдемокрацията и нейните лидери след Октомврийската революция до Втората световна война се обявяваха против ленинизма, но формално декларираха, че са марксисти, като отричаха революционното насилие и проповядваха реформиране на капитализма, сега открито отричат и Маркс, и Енгелс. Главните въпроси на идеологията и политиката на съвременната социалдемокрация най-добре са намерили място в основните документи на Социалистическия интернационал и в програмните документи на самите социалдемократически партии. Основната идея е

Digitized by Google

изграждането на така нареченото общество на „демократическия социализъм".

Един от най-големите минуси в идеологията и политиката на съвременната социалдемокрация, за който работническата класа неизбежно ще търси сметка и днес, и утре, това е практиката на социалдемократическите партии, когато идват на власт, да не изпълняват обещанията си за реформи. А колкото за изграждане на обществото на „демократическия социализъм" нито работническата класа, нито ръководителите и идеолозите на социалдемокрацията могат да го покажат като някаква реалност, макар че в Швеция социалдемокрацията управлява повече от 40 години, в Норвегия и Дания — 30 години. А в Англия работниците едва ли могат да направят разлика между правителството на лейбъристката и на консервативната партия.

В програмните документи на Социалистическия интернационал и на главните негови партии открито се отрича социализмът в Съветския съюз и в другите страни на социалистическата система, отъждествява се с държавно-монополистичния капитализъм, а диктатурата на пролетариата — с авторитарните режими. В декларацията на Социалистическия интернационал от 1962 г. се казва, че „бъдещето не принадлежи нито на комунизма, нито на капитализма. То трябва да принадлежи на демократическия социализъм". Такива категорични постановки в антисоциалистически дух се срещат и в програмите на Австрийската, Японската, Шведската и други социалдемократически партии. Дори в наши дни, когато антикомунизмът в редица страни на развития капитализъм търпи явно поражение, ръководствата на някои социалдемократически партии проявяват упоритост в своята антикомунистическа нетърпимост.

Не е без значение да посочим още, че в редица социалдемократически и социалистически партии и по-специално в техните ръководства, значителна роля играят дейци, свързани или подкрепящи международния ционизъм. Те влияят на ръководството на Социалистическия интернационал и на отделни партии при приемането на решения и определянето на своята политика.

Антикомунистическата същност в идеологията и политиката на съвременната социалдемокрация до голяма степен се проявява и по въпроса за единството на работническата класа в съответните страни или в света в борбата против монополистичния капитал, против империализма, войната и капитализма, за мир, демокрация, национална независимост.

Въпросът за единството на работническата класа заема важно място в идеологията и политиката на Социалистическия интернационал и главните партии в него (ГФР, Англия, Австрия) дотолкова, доколкото става дума за единство под знамето на реформизма и против комунизма. Като правило те се обявяват против сътрудничеството с комунистическите партии. По другояче стои въпросът в страни, където комунистическите партии са силни, със значително влияние сред работническата класа, а социалдемократическите партии имат по-слабо влияние сред работниците. Там по редица въпроси социалдемократическите партии сътрудничат с комунистическите партии, осъществяват общи действия. А понякога реализмът, трезвият подход в някои ръководства и ръководители ги кара да се съобразяват с действителността и да отиват на по-трайно сътрудничество с комунистическите партии в името на общите и големи интереси на работническата класа (Франция, Япония, Италия).

В областта на външната, международната политика отношението на съвременната социалдемокрация се характеризира в първите години след Втората световна война като коректно спрямо комунистическите партии в своите страни и към Съветския съюз. Това се обуславя до голяма степен от любовта и уважението на най-широките народни маси към тях в следвоенния революционен подем. Стигна се до участие в образуваните коалиционни правителства с комунисти. Но много скоро, с прегрупиране и настъпление на капитализма в страните с развит капитализъм в Европа и утвърждаване позициите на американския империализъм, под знака на антикомунизма и антисъветизма, социалдемократическите партии през 50-те и началото на 60-те години започнаха да играят твърде незавидна роля. Те се обявиха за създаване и участие в Общия пазар, за образуване и участие в агресивния Североатлантически пакт (дори белгийският социалист Спаак бе негов секретар), за ремилитаризиране на Западна Германия, за поддръжка на всички контрареволюционни действия на САЩ по света, и в основни линии на политиката на буржоазните правителства в своите страни, против единството на работническата класа, против съвместни действия с комунистическите партии и активно се включиха в кампаниите срещу Съветския съюз и социалистическите страни.

Но в съвременната социалдемокрация няма единство както по въпросите на идеологията, така и на политиката и тактиката.

Най-силно и трайно леви тенденции на сътрудничество с комунистическите партии са изразени от Японската социалистическа партия. Тя се обявява за принципа на класовата борба, за революция по мирен път, против монополистичния капитал в Япония и неговата политика — външна и вътрешна, в лицето на правителството; против американския империализъм и неговите действия — осъжда войната във Виетнам и Индокитай; признава мястото и ролята на световната социалистическа система и по-специално на Съветския съюз в световния обществено-исторически прогрес, поддържа вече 10 години контакти с КПСС, взе участие с делегации на нейните XXIII и XXIV конгреси; не води антикомунистическа и антисъветска пропаганда; осъществява единодействие с Японската комунистическа партия по редица важни въпроси. На конгресите на Социалистическия интернационал открито се обяви против редица предложения, внасяни и подкрепяни от десните представители на международната социалдемо-

Digitized by Google

крация. На тази основа расте и влиянието на Японската социалистическа партия, увеличават се нейните успехи заедно с тези на Комунистическата партия, което намира израз в повишаване политическата активност на работническата класа и нейното профсъюзно единство, в изборите за местни органи на властта и парламента. Сега в Япония 30 на сто от общинските съвети на всички градове се държат от комунисти и социалисти, включително и на петте най-големи градове начело със столицата Токио, чиито председатели (кметове) са социалисти или комунисти.

Още по-голям интерес предизвиква процесът на олевяване в ръководството на Френската социалистическа партия особено след нейния конгрес през 1971 г. През юни 1972 г. тя разработи и прие с Комунистическата партия на Франция съвместна правителствена програма. Програмата на левицата предизвика голямо активизиране сред работническата класа, сред най-широките слоеве на интелигенцията, служащите и дребните собственици. Но тя хвърля в тревога и редица дейци и представители на реакционните кръгове както във Франция, така и извън нея. Не случайно под различни форми те искат да внесат недоверие между социалисти и комунисти. На изборите през март г. г. за левицата бяха подадени 42% от всички гласове, а заедно с други леви групи 46% срещу 36% на правителствената коалиция.

Няма съмнение, че създаването на единна левица на комунисти, социалисти и леви радикали при новите условия е продължение на най-добрите традиции от годините на Народния фронт и че това единство може да създаде условия за ново развитие на Франция. То ще окаже голямо въздействие върху отношенията между социалисти и комунисти в редица други страни, особено в Европа, ще ускори процеса на доверие и сближение, на олевяване, ще бъде важен момент в борбата за изграждане единството на работническата класа в отделните страни.

Извънредно важно значение придобива идването на власт на правителството на Народното единство в Чили начело с президента Алиенде както за страните на Латинска Америка, така и за страните на развития капитализъм. Двегодишната дейност на това правителство, проведените преобразования за ограничаване влиянието и дейността на американския и вътрешния монополистичен капитал и реакционните политически партии, мерките по изграждане на социалистическо общество и постигнатите досега успехи привличат основателно вниманието и на дейци на съвременната социалдемокрация. Лидерът на Френската социалистическа партия Франсоа Митеран през ноември 1971 г. заедно с Гастон Дефер и Клод Естие посети Чили, за да се запознае на място с редица страни от дейността на правителството на Народното единство. Обобщавайки опита на Чили, Митеран казва: „Оригиналното в опита на Алиенде е, че обединява прилагането на социалистическото строителство и съхраняването на демократичното наследство. Но обикновено под въпрос се поставя дали социализмът е способен да осъществи този синтез".

Когато говорим за леви тенденции в съвременната социалдемокрация, трябва да кажем, че те се проявяват в обособяването на левицата и вътре в самите социалдемократически и социалистически партии. Това са обикновено дейци, по-тясно свързани с работническата класа и профсъюзното движение или младежта, или дейци с по-верен усет за измененията, които се извършват, и с по-реалистичен класов подход към вътрешните и международни проблеми, пред които се изправят техните партии. Такива леви групи и тенденции има в ГСДП, в Австрийската, Белгийската, Шведската, в Английската лейбъристка, в Канадската и др. Печатът не скрива, че даже в Германската социалдемократическа партия и в самия Социалистически интернационал се обособява левица от младите социалисти, които се обявяват открито за по-смели, радикални реформи. Списание „Нувел обсерватьор" от 7. I. 1973 г. писа: „Веднага след изборите техният ръководител Волфганг Рот, 31-годишен, който от години настоява пред Брандт за рязък „завой наляво", за „структурни реформи" и мерки, целещи да „изменят коренно сегашния обществен режим", взе забележителна инициатива . . обедини около себе си петдесет депутати социалисти, които се задължиха да се опитат да превърнат „твърде опортюнистическата" ГСДП в по-боеспособна партия, повече ориентирана към защита „на интересите на трудещите."

А един от най-могъщите профсъюзи — на металиците, който наброява два милиона и двеста хиляди членове, окуражен от левицата в ГСДП, иска увеличение на заплатите с 11 на сто и заплашва със стачка.

В Италианската социалистическа партия, както показа конгресът, състоял се в края на 1972 г., двете тенденции — за единство в Комунистическата партия в името на единството на работническата класа, за нови пътища на развитие на Италия, и дясната начело с Пиетро Ненни — за политика и коалиция на „левия център", която търпи неуспех, доведоха до криза. Тя се изрази в подготовката и приемането на решения, в избора на ръководни органи и продължи и след самия конгрес в главния ръководен орган по въпроса за неговото организиране и по-нататъшна дейност. Опитът в борбите на Италианската работническа класа в миналото и състоянието сега дават основание да се вярва, че процесите на диференциация и олевяване ще се извършват и занапред, ще приемат по-конкретна и осезаема форма.

Московското съвещание на комунистическите и работнически партии, състояло се през юни 1969 г., даде следната характеристика на състоянието в съвременната социалдемокрация: „В редовете на социалдемокрацията се извършва диференциация, която се отразява и в ръководството. Някои от нейните ръководители се обявиха в защита на монополистичния капитал на

Digitized by Google

империализма. А други са склонни да се съобразяват и с исканията на трудещите се класи в икономическата и социалната област, по въпросите на борбата за мир и прогрес."

Изминалите 4 години до голяма степен потвърдиха оценката за съвременната социалдемокрация. Свидетели сме на подчертана еволюция на схващания, преценки и действия в съвременната социалдемокрация по редица въпроси, но най-вече в областта на международната политика и международните отношения. Тя се изрази в признаване повече или по-малко ролята на световната социалистическа система и по-специално на Съветския съюз в борбата за мир, за разоръжаване, за европейска сигурност; в осъждане агресията на САЩ и присъствието на американски войски във Виетнам и в Индокитай, в искането да се изтеглят; в признаването на правителството на Демократична република Виетнам и установяване с нея на дипломатически отношения от социалдемократическите правителства на Норвегия, Швеция и Дания. Важен конкретен принос за отслабване напрежението в интерес на мира и европейската сигурност бе подписването и ратифицирането на мирните договори от правителството на ГФР — Вили Брандт и Шел, от една страна, и правителството на СССР и Полша — от друга, а също така и новото отношение към Германската демократична република. Тези стъпки на коалиционното правителство на ГСДП и СвДП получиха признание и положителна оцечка от другите социалдемократически партии и ръководството на Социалистическия интернационал. Известна активност в положителен смисъл проявяват ръководствата на редица социалдемократически партии и самият Социалистически интернационал по отношение към националноосвободителното движение — осъждане на колониализма, помощ на страните от „третия свят", осъждане апартейда в ЮАР, критични изказвания за НАТО и поставяне под въпрос целесъобразността за неговото съществуване и други. Делегации на редица социалдемократически партии, главно на скандинавските страни, посетиха Куба, Чили и др. А Радикалната партия в Чили, която влезе в правителството на Алиенде и бе „наблюдател" в Социалистическия интернационал на конференцията в Хелзинки през май 1971 г., бе приета за пълноправен член.

Безспорно изменеиията в отношенията на съвременната социалдемокрация по редица важни въпроси на международното положение и външната политика на своите страни е положително явление. Те са резултат преди всичко на големите изменения, настъпили през последните години в света, на промяна в съотношението на силите на мира, демокрацията, националната независимост и социализма, от една страна, и на войната, реакцията и империализма — от друга, в полза на първите; на активността на работническата класа и членските маси в самите социалдемократически партии; на по-реалистичния подход от някои ръководства и ръководители по тези въпроси. Не е трудно също така да се види, че някои от тези положителни стъпки все още не отговарят на изискванията на момента, идват понякога с известно закъснение като признание на станали и необратими факти и процеси. А по някои събития те не вземат отношение или мълчаливо се солидаризират с агресора. Например за агресията на Израел спрямо арабските страни, ръководството на Социалистическия интернационал и ръководствата на някои негови партии или се солидаризират с правителството на Израел, или предпочитат да премълчават.

Едновременно с еволюцията, която се наблюдава в социалдемократическите партии по международната политика, все по-определено се чуват гласове за по-смели и радикални реформи в икономиката на страните, където те са управляващи партии, за разрешаване на неотложни проблеми, засягащи най-широки слоеве от трудещите се и преди всичко работническата класа.

Изминалата 1972 г. беше година на конгреси и конференции на социалдемократическите партии в редица страни (ГФР, Англия, Италия, Австрия и др.) и на самия Социалистически интернационал (Виена, юни) и на парламентарни избори. Конгресите на отделните партии на Социалистическия интернационал станаха изразители на различните тенденции в тях, на сложността на проблемите, които има да решават, и на пъстротата в мненията, на нерешителността на някои ръководства и дейци да се придвижват по-смело напред.

А парламентарните избори като правило във всички страни, където се проведоха и в тях участвуваха социалдемократически партии, донесоха подчертан успех на тези партии в сравнение с предишните избори — както увеличение на гласовете, подадени за тях, така и на местата (мандатите в съответните изборни органи). В ГФР едно от главните условия за изборен успех бе реализмът на ГСДП начело с Брандт във външната политика. Предизборната борба протичаше доста остро и бе свързана с обещания за решаването на неотложни проблеми (записани и в програмата от 1969 г.). ГСДП спечели 45,9% от гласовете срещу 42,7% през 1969 г. и 230 мандата срещу 224 преди това, а заедно със СвДП (8,4%) — 54,3% от всички гласове. В Япония социалистическата партия получи повече от 11 милиона гласове и увеличи мандатите си на 118 срещу 87 дотогава в Долната камара. Значително увеличение получи и Японската комунистическа партия — 5,5 милиона гласове и 38 мандата срещу 14. Този изборен успех на двете партии основателно събуди тревога в средите на монополистичния капитал не само в Япония, но и в САЩ. Според тях този успех предвещава дори възможност да се образува правителство на социалисти и комунисти до края на нашето десетилетие при едни следващи избори.

В Австрия социалистическата партия през март 1972 г. излезе на първо място и бе образувано хомогенно правителство. Това поставя на изпитание самата партия, нейната способност да изпълни собствената си

Digitized by Google

програма. В Холандия през есента на 1972 г. Партията на трудещите се също получи най-много гласове, стана първа политическа сила. А Австралия и Нова Зеландия победиха лейбъристките партии и смениха управляващите дотогава либерална партия в Австралия и националната в Нова Зеландия. В предизборната си дейност и двете партии се обявиха против икономическата и политическата зависимост от САЩ, Англия и Япония, за неучастие във военнополитическите блокове (СЕАТО и АНЗЮС), против ангажиментите в Индокитай и за оттегляне на тяхната администрация от Южен Виетнам, за сериозни реформи в собствените страни.

За отбелязване е, че успехите във всички тези страни са свързани с обстоятелството, че: социалдемократическите партии излязоха с предизборни програми и обещания, които бележат известен прогрес и отговарят повече или по-малко на исканията, интересите и настроенията на широките народни маси, на избирателите; избирателите проявиха подчертана активност, олевяваха масите, които се отнесоха към парламентарните избори като към средство за израз на своето отношение по тези въпроси и до голяма степен те станаха и школа за тяхното възпитание. Освен това в редица страни в процеса на подготовката и провеждането на парламентарните избори бе осъществено единодействие между социалдемократическите и комунистическите партии, което дава основание да се вярва в по-нататъшното негово укрепване и задълбочаване. Може определено да се каже, че в предстоящите години дейността на образуваните социалдемократически правителства (самостоятелни или коалиционни) и на социалдемократическите парламентарни фракции (където са в опозиция) ще бъде предмет на преценка и контрол от самите избиратели, които ще следят оправдават ли гласуваното им политическо доверие.

Процесите, които се извършват в съвременната социалдемокрация — еволюцията на някои социалдемократически и социалистически партии, диференциацията и олевяването на трудещите се, които вървят след тях — основателно поставят въпроса за перспективите пред съвременната социалдемокрация. Много фактори ще действуват за задълбочаване на положителните процеси, но несъмнено и твърде много ще зависи от самите ръководства и ръководители, от способността им научно-реалистично да подхождат при преодоляване на консервативни традиции и особено антикомунистически предубеждения. Едновременно с това трябва да се направи уговорката, че няма да липсват действия и тенденции за нови форми за противопоставяне и борба против световната социалистическа система и комунизма от някои ръководства и ръководители и още повече от тези, които определено са се поставили в крайната десница.

Световното комунистическо движение и отделните комунистически партии си дават ясна сметка за мястото и ролята на съвременната социалдемокрация както в международното работническо движение в отделните страни, така и във външнополитическата област, и открито изразяват своята готовност за сътрудничество в името на общите и най-важни задачи, които нашата съвременност поставя. В приетия от Московското съвещание на 75 комунистически и работнически партии основен документ през юни 1969 г. се казва: „Комунистите, които придават решаващо значение на единството на работническата класа, се обявяват за сътрудничество със социалистите и социалдемократите, за да установят прогресивен, демократичен строй днес и да построят в бъдеще социалистическо общество. Те ще направят всичко, което зависи от тях, за осъществяване на такова сътрудничество. Те се обявяват също за сътрудничество с другите демократични партии и организации, заинтересовани от обновяване на обществото. Разбира се, за движението напред по този път е необходимо социалистическите партии и другите политически организации, обявяващи се за социализма, решително да скъсат с политиката на класово сътрудничество с буржоазията и да водят политика на ефикасна борба за мир, демокрация и социализъм."

Изминатият сравнително кратък период от 1969 г. досега не само потвърждава правилността на тези оценки, но в редица страни те получиха по-конкретно съдържание. Това показва, че пред социалистическите и социалдемократическите партии се разкриват нови възможности за сътрудничество с комунистическите партии и за нов подход към световното комунистическо движение.

ПОПРАВКА

В брой 6 по технически причини е допусната грешка в имената на двама автори — Стоян Саков и Тенко Бозуков. Редакцията се извинява пред другарите. На виновните е обърнато внимание.

Digitized by Google

ЗАБРАВЕНИТЕ

В редакцията на сп. „Партиен живот" се получи писмо от **Киро Желев ДЕНЕВ**, секретар на първичната партийна организация в обект „Нефтобаза" — Стара Загора към Държавно стопанско обединение „Минстрой", клон Божурище — София. В него той пише:

„Нито един път не е потърсен партийният секретар на обекта от директора на клон Божурище и от отговорни партийни дейци. На първо място се смята производството, а е забравен въпросът за възпитанието на колектива. Нима може някой да прави нещо без Партията? Елате да видите кой къде се храни. Уволнява се и се назначава без знанието на партийния секретар. Значението на партийната организация е сведено до нула. Кажете ми при какви условия и с какви хора да работя. Началникът казва, че трябва да се гледа преди всичко производството, а аз говоря, че не бива да се забравя и възпитанието на колектива..."

С представител на градския комитет на БКП в Стара Загора отидохме в базата да проверим сигналите на място. Срещнахме се с членове на партийното бюро и профкомитета, с кухненския персонал и други лица.

Какво се установи?

На обекта се трудят около 180 души, от които около десет са инженерно-технически работници. Първичната партийна организация е изградена преди една година и има двадесет члена.

Доскоро началник на базата е бил Александър Найденов. Секретарят на първичната организация многократно предлагал, настоявал той да търси и се опира на силата на комунистите. Гласът му не бил чут. Отговорните ръководители от клона в Божурище и обединението, които са посещавали базата, са се срещали с началника, със специалистите. Разглеждали даден въпрос, говорели за преодоляването на трудностите, давали указания, настоявали да се изпълняват задачите, но и те малко се сещали за партийната организация, за комунистите, за да се опрат на тях в решаването на въпросите, които стоят пред обекта.

Хубаво е, че се проявява настойчивост за изпълнението на производствените задачи. Грешно е обаче да се смята, че това може да става успешно, когато се пренебрегват партийното и профсъюзното ръководство и първичната организация.

Ясно е, че когато дойдат някои стопански дейци от по-висша инстанция, ще търсят ръководителя на обекта. Случаите са много, когато било наложително да се подири и партийният секретар, а заедно с него и цялата първична организация.

Имало ли е за какво да се търси партийният секретар, да се иска намесата на комунистите? Да! Безусловно това било повече от наложително. Защо?

Тук се работи при трудни условия. Някога обаче се получавало точно нежелателното. В обекта не винаги всичко било в ред. Имало е моменти, дни, месеци, когато трудовата дисциплина била слаба, когато не се изпълнявал и производственият план. Тогава първичната организация е обсъждала създалото се положение, вземала мерки, за да даде своя принос да се отстраняват слабостите. Но усилията на стопанското ръководство и на партийната организация не били координирани, за да се излезе по-бързо от затрудненията.

Хвърли ли се поглед върху работата на първичната организация, ще се види, че тя не е водила пълнокръвен живот. Партийните събрания не са свиквани редовно. Все пак организацията е действувала съобразно възможностите си. На 13 заседания на партийното бюро и на събрания са обсъждани въпросите: „Информация за зимната подготовка", „Отчитане на съревнованието", „Разглеждане изпълнението на производствения план", „Приемане на мероприятия за изпълнение решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП", „Информация за изпълне-

Digitized by Google

ние на насрещния план" и др. За това състояние бихме могли да обвиним партийния секретар и бюрото на първичната организация. Да упрекваме градския комитет на Партията, който е трябвало по-отблизо да следи работата в новоизградената първична организация. Наред с това вярно е и друго, че ако стопанските ръководители в своето всекидневие се опират на партийната организация, тя можеше да се изяви по-пълноценно в колектива.

Понякога началникът на обекта се е срещал с първичната организация. Той е идвал при комунистите, когато партийното бюро е искало да запознае комунистите с някои въпроси, свързани с изпълнението на плана. Той обаче не се е отчитал, а е информирал общо за състоянието на работата.

Как стои въпросът с храненето?

В базата има специално построена барака за кухня и столова. Отначало ръководители и работници се хранели в общото помещение. По-късно станчката, определена за битови нужди на кухненския персонал, била превърната в стол на инженерно-техническите работници. Назначили и жена, която да обслужва ония, които се хранят в него.

Касиерката, която работела преди тук, е премествена в склада на циментова настилка, при варелите за олио, картофите, лука и други продукти.

Хората от обекта започнали да негодуват, създало се настроение. Наложило се този въпрос да бъде обсъден на партийно събрание. Комунистите били единодушни. Решили при съществуващите условия всички да се хранят в едно помещение, а станчката, пригодена за столова на инженерно-техническите кадри, да бъде предоставена за нейното битово предназначение. Началникът на базата не се вслушал в искането на комунистите.

В обекта дошъл генералният директор на обединението инж. Ангел Панайотов. След свършването на служебно съвещание, на което присъствувал и партийният секретар, станало дума за нашумелия въпрос за стола.

— Посъветвах ги — на разказа за случая инж. Панайотов — да обсъдят и ако е създадено настроение, да закрият стола на инженерно-техническите кадри. Тук беше и директорът на клона в Божурище. Смятах, че всичко е уредено. Повторно никой не повдигна този въпрос. Може би да е повлиял мекият тон, с който дадох указанията...

Директорът на клона в Божурище и началникът на базата не са си помръдвали пръста, за да изпълнят препоръките на своя ръководител, нито решението на организацията.

Разбира се, партийното бюро и най-вече секретарят на първичната организация са длъжни да бъдат настойчиви, да не оставят в забрава решенията на комунистите. В случая те би трябвало да отнесат въпроса в градския комитет на Партията, повторно да искат ръководството на обединението да се намеси, но нещата да се разрешат, тъй както е най-правилно.

Полезно е, когато отговорни ръководители посещават обекта, по някои въпроси заедно със стопанските ръководители да се срещат и с партийния секретар. Когато е наложително, това да става и с всички комунисти. Защото с тяхна помощ по-добре ще решават всяка задача. Да учат на такъв стил и местните ръководители.

Редно е също така партийният секретар да не чака, а сам да търси стопанските ръководители, да ги запознава с онова, което предлагат комунистите. Това би допринесло по-бързо и навреме да се осъществят редица въпроси, което ще бъде от полза за работата в обекта.

Вереи е и сигналът, свързан с уволняването и назначаването на хората. Не става дума за назначаването на обикновените работници. Отнася се за ръководните длъжности — бригадири, инженерно-технически кадри и др. Установи се, че никой досега не е съгласувал с първичната организация, с нейния секретар по тези въпроси.

На съвременния ръководител е нужно да бъде добър специалист, за да може с умение да направлява подчинените си. От него се желае също така да има правилно отношение към хората, да ги възпитава и мобилизира при изпълнението на задачите.

Да се ръководи само с административни мерки е грешно. В първичната партийна организация стопанският ръководител има здрава обществена опора, тя е ядрото на колектива. Колкото повече той се опира на нея в осъществяването на онова, което стои пред даденя колектив, толкова по-добре ще върви работата.

„ — Преди да изпратя писмото до редакцията — сподели К. Желев, — дълго мислех какво да направя. Вълнуваха ме различни въпроси. Ходех на съвещания, на семинари в градския комитет на БКП. Там слушах лекции, в които се изнасяше какво се желае от първичната организация и комунистите, за да отговарят на изискванията на живота. Връщах се в обекта, поискам да направя нещо... пак същият отговор. Вниманието на стопанското ръководство бе насочено само към изпълнението на плана. От погледа ми лисваха партийно-политическите средства, възпитателната работа с хората. С болка написах редовете до „Партиен живот". Споделих ги и с други другари — в интерес на работата, тъй както ни учи Партията."

Ние поднасяме фактите такива, каквито ни бяха разказани и както ги видяхме. Без украса и без да прикриваме нещата. Необходимо е да се разбере, че трайни успехи и добър колектив ще има, когато се уважава и укрепва авторитетът на първичната партийна организация и комунистите.

Димитър ДИМЧЕВ

Digitized by Google

ПРЕД СЛАВНИЯ ЮБИЛЕЙ

От три години насам усилията на комунистите и всички трудещи се от Михайловград са насочени към трудови дела и активна обществена дейност, посветени на петдесетата годишнина от Септемврийското въстание 1923 година.

Вниманието на партийните и обществените организации, на стопанските ръководства и трудовите колективи, на населението от града е насочено да изпълнява програмата за икономическото, политическото и културното развитие и благоустрояване на Михайловград. В програмата са записани задачите за преобразяването на града. Ще бъдат реконструирани и разширени съществуващите промишлени предприятия. Ще се осъществи по-нататъшна концентрация и специализация на селскостопанското производство. Ще се даде нов тласък за развитието на транспорта, строителството, съобщенията, търговията и пр.

Програмата постави конкретни задачи за преустройство на учебно-възпитателната работа — изграждането мрежата на учебните заведения със съвършена материално-техническа база. Неразделна част в този документ са разгърнатите мероприятия за идеологическа и културно-масова дейност за подготовката и чествуването на юбилея.

От приемането на програмата изминаха три години. С нейното изпълнение са постигнати значителни успехи.

Хиляда деветстотин седемдесет и трета година е последната за реализирането на програмата. Неотдавна се състоя съвместно заседание на градския комитет на БКП с пленарните състави на БЗНС, Отечествения фронт, ДКМС, сесията на ГНС, съвета на жените, партийния, стопанския и обществения актив на града. Доклад за основните показатели на плана за социално-икономическото развитие през 1973 година и задачите по изпълнение програмата в чест на 50-годишнината от Септемврийското въстание направи първият секретар на ГК на БКП Христо Казаков.

Главното внимание на първичните организации и стопанските ръководства се насочва към разширяването и задълбочаването концентрацията и специализацията на производството, за разгръщането творческите инициативи сред колективите, за разширяването на социалистическото съревнование при изпълнението на насрещните планове за 1973 година.

В чест на славния юбилей ще бъдат пуснати в редовна експлоатация новите производствени сгради на заводите „Мир" и „Аналитик", разширението на фабрика „Иван Димитров", свинекомплекса, птицекомбината и други. Колективите на заводите сами са поели задължения да извършат монтажа на оборудването.

Пред хората от новия завод за фитинги се поставя задачата да завършат разширението и реконструкцията на производствената дейност и укрепването на колектива, за да изпълни възложената му напрегната производствена програма. Трудовите колективи на заводите и други предприятия поемат да извършват широка работа по благоустройството, хигиенизирането, озеленяването и разкрасяването на своите райони. Отговорни задачи се поставят в областта на търговията и услугите — построяването, обзавеждането, реконструирането и модернизирането на 2395 кв. м търговски площи. Магазините ще бъдат обновени с хубави реклами и светещи фирми, ще се подобри доставката на стоковите фондове, като магазините се зареждат редовно, ще се повиши културата на обслужването на гражданите. Вземат се конкретни мерки да се разшири номенклатурата на услугите, като се подобри тяхното качество и разнообразят формите на обслужването. Само през тази година промишлените услуги в града ще нараснат с 14,5 на сто.

Голямо място се отделя на въпросите по строителството и благоустрояването. В чест на петдесетата годишнина на Септемврийското въстание трябва да бъдат завършени шестдесет обекта. В строеж са 1117 апартамента, от които над 500 са пускови. Трябва да се осъществят благоустройствени мероприятия за 2 500 000 лв. Това изисква по-голяма ритмичност в строителството. Създадена е специална организация и конкретно разработени графици по обекти за изпълнението на строителната програма. За успешното решаване на поставените задачи бяха приети конкретни мероприятия за организаторската и политическата работа сред трудовите колективи и населението на града.

Димитър КРЪСТЕВ

кореспондент на сп. „Партиен живот" за Михайловградски окръг

Digitized by Google

ДАРИНА АТ. МИЛАНОВА — София:

1. Не е ли излишно предварително да се определя броят на членовете на бъдещото партийно бюро, като се има предвид, че в резултат на гласуването в него могат да се окажат избрани повече хора? Има се предвид както възможността да се включат повече кандидатури — примерно 7, вместо 5, така и правото на партийните членове да зачеркват или да прибавят имената на нови другари в бюлетините, с които гласуват. Не се ли създава по този начин възможност числеността на партийните бюра да нараства твърде много и те да се превръщат в тромави органи, негодни за оперативна работа?

2. В партийна организация, която брои 60 члена, кой трябва да събира членския внос — непременно секретарят ли или може и друг член на бюрото или партиен член?

3. Допуска ли се по някакви причини отделни членове на партийното бюро да не отговарят за никакви задачи от работата на първичната организация?

Първо — в инструкцията на ЦК на БКП „За провеждане на избори за ръководни партийни органи", където е указано, че събранието предварително определя броя на членовете на новия партиен орган, се изяснява: „Съставът на партийния орган трябва да бъде съобразен с големината на организацията, с характера на дейността ѝ, с изискването да се осигури колективно, компетентно и оперативно ръководство и с необходимостта в ръководния орган да бъдат избрани кадри от различните поколения".

Вярно е, че въпреки това има случаи, когато в резултат на гласуването се установява, че предварително определеният числен състав на бюрото не е спазен и в него са избрани повече хора. В такъв случай право на събранието е с явно гласуване да реши приема ли или не този числен състав (който едновременно е и персонален) на новото ръководство. Ако то не утвърди получения резултат, изборът се повтаря. Това означава, че събранието може да внесе промяна в кандидатурите и да стигне до желания числен състав на партийното бюро.

Второ — в по-многочислена първична организация членският внос на комунистите може, по решение на партийното бюро, да се събира и от друг негов член. Партийната организация, наброяваща 60 члена, може да се отнесе към многочислените.

Трето — всеки член на партийно бюро трябва да отговаря за определени страни от дейността на първичната организация. Именно затова при подбора на кандидатите за бъдещото партийно ръководство се взема предвид тяхната подготовка и качества да отговарят за едни или други въпроси на партийната работа. В отделни случаи, когато с цел да се осигури приемственост и по-добро съчетаване на кадри от различните поколения в партийното бюро бъде избран по-възрастен другар, по целесъобразност той може да бъде освободен от определени задачи.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

МОДЕЛИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНАТА СИСТЕМА

Борис Михайлов

Авторът разглежда проблемите на по-нататъшното усъвършенствуване на управлението на социалната система в съответствие с основните насоки и принципи, начертани от Юлския (1968 г.) пленум на Партията. Той прави изследване и върху най-важните елементи и подсистеми на социалната система, зависимостите между тях в процеса на динамичното им изменение и равновесие и тяхното моделиране при конкретни механизми за управление. Книгата представлява интерес за ръководните кадри и специалистите в централите и местните партийни, държавни, стопански и обществени органи и организации и за научните работници, които се занимават с проблемите на управлението.

ЕМПИРИЧНОТО СОЦИОЛОГИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ

Стоян Михайлов

В новия си труд проф. Ст. Михайлов дава своя принос в разработката на марксистко-ленинската теория на емпиричното социологическо изследване. По-важните въпроси, на които той се спира, са структурата и програмата на емпиричното социологическо изследване, взаимовръзките между етапите и елементите му, предпоставките за неговата подготовка и провеждане на високо научно равнище, какви са социалните му функции и пр. Проблемите се осветляват върху основата на критичен разбор на досегашната литература по тези въпроси, излязла у нас и в чужбина.

ОПТИМАЛЕН РАЗМЕР НА ПРОМИШЛЕНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

Станю Калпошанов

Проблемът за оптималния размер на географското месторазполагане на промишленото предприятие е изключително важен и актуален и има голямо теоретическо и практическо значение. В настоящата книга се разглеждат социално-икономическата същност и значението на проблема за оптималния размер на промишленото предприятие. Конкретно тук се разкриват мястото и ролята на този проблем, посочват се изходните предпоставки, условия и фактори, от които зависи най-целесъобразният размер на промишленото предприятие, дава се отговор на въпросите за критерия и показателите за икономическия оптиум на неговия размер. Авторът насочва вниманието си върху методиката за определяне на икономически най-ефективния размер на промишленото предприятие от различните отрасли и подотрасли на промишлеността, в различните икономически райони, през всеки от етапите на социалистическото строителство.

СЕЛОТО:

Хората, земята, времето, трудът

Сборник

Социологическата група при окръжния комитет на БКП в Русе и журналисти от редакцията на в. „Отечествен фронт" предприеха през 1971 г. изследване върху новосъздадения аграрно-промишлен комплекс „Съветска Русия" с център с. Сливо поле, Русенско. В тази книга са обобщени резултатите от това изследване. В нея се разглеждат въпроси, възникнали в процеса на изграждането и утвърждаването на АПК като форма за развитие на нашето селско стопанство съобразно изискванията на научно-техническата революция. Като приложение са дадени данни за изследвания обект, инструментариум на изследването и описателен анализ на резултатите.

* * *

Издателството на БКП предлага на читателите и следните нови и интересни книги: **„Повест за княз Кугушев, безпартийния болшевик"** от **З. Шейнис; „Строга любов"** — разкази и новели от **Стефан Поптонев; „Япония — външнополитически амбиции"** от **Тодор Петков: „Сава Кълвачев"** — биографичен очерк от **Христо Горов и Янтай Кавалов; „Анастас Алтъпармаков"** — биографичен очерк от **Атанас Звездинов.**

Digitized by Google

МЕЖДУНАРОДНОТО КОМУНИСТИЧЕСКО ДВИЖЕНИЕ ДНЕС

ОЧЕРК ПО ВЪПРОСИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА И ТАКТИКАТА

Дело на колектив от съветски автори, книгата „Международното комунистическо движение днес“ представлява капитално издание по основите на марксистко-ленинската революционна теория, стратегия и тактика на комунистическото движение при съвременните условия. В книгата се проследява авангардната роля на комунистическото движение в световното революционно развитие, в борбата срещу империализма, за единството и съставните части на революционния процес. Голямо внимание се отделя на проблемите на социалистическата революция, на борбата на комунистическите партии за единство на работническата класа, за създаване и укрепване на световния антимонополистически и антиимпериалистически фронт, на формите и методите на работа на комунистите сред масите. Разглеждат се и актуални въпроси на борбата на комунистическите и работническите партии срещу десния и „левия“ опортюнизъм, за единство и сплотеност на комунистическото движение върху принципите на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм.

Книгата е твърде ценно пособие за участниците в системата на партийната просвета, за пропагандисти, лектори и учащи се, както и за всички читатели, които се интересуват от съвременните проблеми на международното комунистическо работническо и националноосвободително движение

ДИМИТЪР НАЙДЕНОВ

ПОЗНАТИЯТ И НЕПОЗНАТИЯТ

Филип Панайотов

Това е първият цялостен монографичен очерк за талантливия пролетарски публицист, сатирик, езиковед и преводач, за прекрасния човек и комунист Димитър Найденов. Авторът на тази научно-популярна книга ни запознава предимно с биографията, с жизнения път на бележития партиен публицист. За неговото литературно и публицистично дело е необходима втора монография. Защото Димитър Найденов, този завършен, цялостен образ на партиен журналист, участвувал най-активно в списването на почти всички партийни издания от 20-те и 30-те години — „Звезда“, „Работнически вестник“, „Работническо дело“, „Новини“, „Поглед“, „Ехо“, „Червен смях“, „Жупел“, „Мисъл“ и др., е гледал на работата си в печата като на изключително важно партийно дело, творческо горене „от двата края“ в името на най-възвишения човешки идеал. Прекрасните качества на този обаятелен образ, неговият пример са толкова поучителни и за днешното поколение български журналисти, на които Димитър Найденов завеща да пишат така, че „вестникът да пари в ръцете на читателя“.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

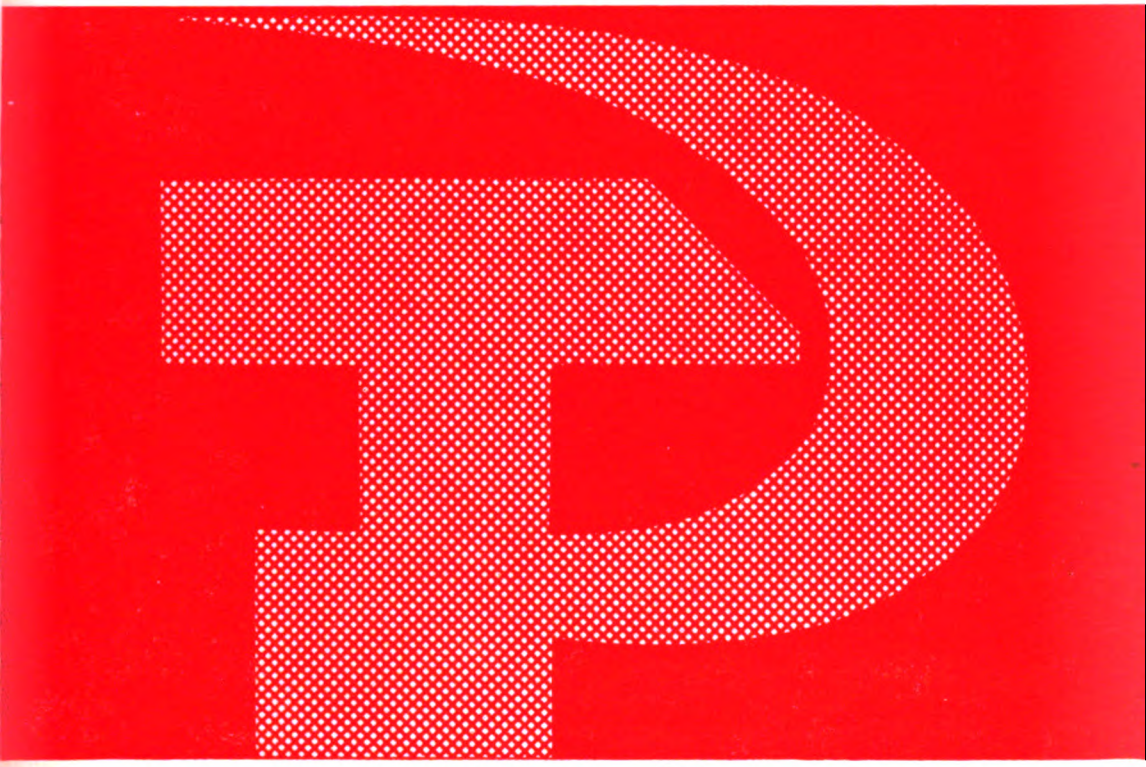

PARTIEN ZHIVOT

LIBRARY
1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

АРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ЮНИ 1973 ГОДИНА 8

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 8
ЮНИ
1973
XVII
година

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — По пътя, който сочат те 3

ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

Г. Попов — Оценката на кадрите и заплащането на труда им . . 8
К. Стерков — Партийното строителство и педагогиката 15

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И КОЛЕКТИВЪТ

Д. Кръстев — Политическият ръководител 17
Д. Петров, М. Крачунов — За да бъдат авангард 21
С. Божков — Ръководно ядро на спортистите 27

Комунистите и взаимоотношенията в цеха

Б. Павлов — Уменето да убеждава 32
Г. Мерджанов — Творческо участие в съревнованието 33
К. Борисов — Ръководители и подчинени — рамо до рамо . . . 34
Д. Парапунов — Грижата за човека 35
П. Костов — Проблеми — многостранни и насъщни 36
Д. Димчев — Висока отговорност 37

Партийната група

Л. Павлов — Динамичният пулс на колектива 38

ПИСМА ОТ ОКРЪЗИТЕ

Р. Камбурова — На големия строеж 46

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

М. Тодоров — Градският комитет на Партията 52

50 ГОДИНИ СЕПТЕМВРИ

В. Иванов — Юнското въстание в Плевенско 58

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Ст. Ц. Даскалов — Психолог 61

Digitized by Google

НА ИДЕОЛОГИЧЕСКИЯ ФРОНТ

• — Марксистко-ленинското учение — ръководство за действие . . 65
Б. Наков — Пропагандистите разказват, а ние 71
И. Панчев — В съзвучие със задачите 73

КОМУНИСТЪТ

Д. Станоев — Инструкторката 74

ИЗ ОПИТА НА КПСС

М. Фоменко — Развитието на науката и техниката — в центъра на вниманието на партийните организации 81

КРИТИКА И КНИГОПИС

И. Бартолова — Предсмъртни тетрадки 90

БЕЛЕЖНИК НА КОРЕСПОНДЕНТА

С. Желязков — Засилва се ръководната ѝ роля 92
И. Новаков — Инициативи, които раждат успехи 93

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ 95

ВЕСТИ 96

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП . Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева Отделна книжка 0,30 лева
Пор. 2508. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 22. V. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев".

Digitized by Google

ПО ПЪТЯ, КОЙТО СОЧАТ ТЕ...

Днешна социалистическа България с огромните си постижения в промишлеността, селското стопанство, културата и бита е дело на величавия труд на милионите нейни вдъхновени творци — на героичната работническа класа и на верния ѝ съюзник — селяните кооператори, на предадата на народа интелигенция. Всред техния подвиг като скъпоценно злато блести приносът на онези представители на класата, на народа, които първи покоряват победно върховете, сочени от Партията. Те сами са образец на отговорност пред работническата класа, ярки носители на нейната ръководна роля в обществото.

Списъкът на тяхната поредица е започнат тогава, когато с изблик на много ентусиазъм работническата класа отваряше дверите на новото общество пред бедната и примитивна България, когато се роди подвигът на Маруся и Олга, на Фердо и Лиляна...

Десетки и хиляди след това вписаха имената си като знаменосци на славното социалистическо трудово знаме — строители, текстилки, машинисти, трактористи, животновъди.

Те започнаха с малко опит, но с много ентусиазъм. Сега редиците им са многобройни. Освен с ентусиазма на първите, сега челниците са богати с майсторството и със знанията на днешна социалистическа България. Затова те с право заслужиха високата партийна оценка, че са двигатели на живота... пионери и творци на техническия прогрес, челен отряд на всенародната борба за висока обществена производителност на труда. Затова се установи хубавата традиция — пред Първи май партийните и държавните ръководители да правят тържествени срещи с тях — за прослава на майсторството и знанието им, на златните им ръце и търсещия ум и за даване нов тласък на техните инициативи.

* * *

Многохилядната гвардия на първенците като част от работническата класа и трудещите се има голяма роля и принос в нашия живот преди всичко със своя самоотвержен труд, със своето твор-

Digitized by Google

ческо отношение към обществените проблеми, със своите постижения в производството. Те първи и най-ярко подемат партийните решения.

Партията призова на борба за увеличаване на обществената производителност на труда. Те веднага дадоха образец как да се разкриват резервите за предсрочно изпълнение на петилетката и за постигане висока обществена производителност на труда. Найда Манчева, Стефка Пешева и Гена Димитрова преминаха да обслужват по 40 тъкачни стана. Участъкът на два пъти героя на социалистическия труд пернишкия миньор Евгени Стефанов разкри резерви и намали с 30 на сто себестойността на изкопаните въглища, като икономията възлиза на 92 000 лева. С внедрената нова техника и технологии участъкът преизпълни плана за производителността на труда с 35 на сто. Бригадата на знатния бургаски строител Христо Чорбаджиев още през февруари изпълни плана за трите години на петилетката и с чест се готви да преизпълни собственото обещание да завърши петилетката с една година преди срока.

Нашата Партия постави въпроса за широко участие в техническото творчество, в модернизацията на производството, като главно средство за достигане на световните резултати, за повишаване на ефективността на труда. Над 70 000 изобретатели и рационализатори, пионери на техническия прогрес, осъществиха замисли с годишен резултат 102 млн. лева.

Дела, дела, дела...

С тях първенците изпреварват далече държавните задачи, коригират ги, чертаят планове по-големи, по-напрегнати.

Какви ярки примери за активното участие на самите работници в решаването както на големите перспективи на страната, така и на ежедневните делнични въпроси на отделните трудови колективи.

Колкото повече са тези дела, толкова по-пълнокръвно ще се развива нашето общество. За да се множат те, да дават максимални плодове, са нужни широки грижи. Не да се създават изкуствени условия за достигане на отделни рекорди, а да се подтиква творчеството на хиляди и милиони, да му се отварят широко вратите. Да се поощрява, подкрепя, подпомага. Да се съдействува на всеки да изяви най-пълно себе си, своите възможности. Да се формира активно новото, челното и внимателно да се оглежда и му се дава широк простор. Да се организира движение на рационализаторите и изобретателите, така както са се заели с тази работа другарите в Русе, поставили си благородната задача всеки десети човек, зает в промишлеността, да бъде участник в модернизацията на предприятията, в рационализаторската дейност.

Партийните ръководства и организации, стопанските дейци, обществените организации изпълняват толкова по-добре своята отговорна мисия като органи на социалното управление, колкото повече условия създават да се въвлече тази огромна енергия в съзидателни дела, колкото по-ярко разгръщат тази същност на социализма — работниците, самите труженици да мислят, да болеят, да творят общото, да се изявяват като пълнокръвни стопани на колективното и за това да използват всички свои възможности — както организационно-управленчески, така и идейно-политически, морално-етични. **Главната сегашна задача е да се търсят резерви за преизпълнение на плана за третата година на петилетката**. И за всеки да се съди по това, което е дал за обще-

Digitized by Google

ството, по приноса му за преизпълнение на насрещните планове. Всеки да получи чест и слава и възнаграждение според заслугите.

* * *

Опитът на първенците не е мъртъв капитал. Той не може да се поставя в спестовна книжка. Той е ценен тогава, когато намери последователи, когато се множи и обогатява.

Това е обществено достояние, натрупано като човешко умение, знания, сръчност, майсторство. Ненапразно казват, че **това е наука, родена в живота.** Защото челният опит е плод на всекидневното съединяване на практиката с научни търсения на обикновени труженици, знаещи, можещи, търсещи. И затова е особено ценен.

Как разполагаме с това богатство? Как го разпространяваме?

Петър Брайков от Варна намери практичен начин за подготовка на условия за преминаване към петдневна работна седмица и получи общонационално признание. Негови последователи са над 230 000 души. Челните столични колективи облякоха неговия почин в колективно решение да се изпълнява седмичната програма за пет дни. Тяхното дело прегърнаха 360 предприятия и колективи в страната.

Това са примери за високопартийната отговорност най-доброто да става достояние на хилядите и милионите. Вижда се с какъв ентусиазъм самите работници прегръщат челното и му дават простор, за да увеличат темповете на нашето развитие. Те ясно осъзнават, че съдбата на страната е в техни ръце, показват образци на доблест, на изпълнен дълг. Това е плод и на добре организираната обществена и стопанска работа за прилагане на общонационалните почини.

И все пак дълг и отговорност преди всичко на партийните органи и организации е да ръководят работата по разпространяването на челното. Защото изнесените факти за хилядите последователи на челниците са верни. Но също така напълно вярно е, че има много показност, формализъм и несистемност в усвояването на челното.

Когато говорим за огромните резерви, които има да използваме за още по-бързото ни развитие — един от главните между тях е този именно опит. Неговото разпространение не изисква обикновено някакви особени средства, нито усилия да се открие. Това е резерв пред очите ни.

Но за да се гребе от него с пълни шепи, се иска много организаторска и възпитателна работа, квалификация, практическо обучение. Трудно е да се каже какъв ще бъде пълният ефект. По съветски преценки, ако всички достигнат резултатите на най-добрите, производителността на труда може да се увеличи с 30,40 на сто. Това е напълно валидно и за нас. Във всеки случай това е най-високоефективната дейност, в която вложените сили се отплащат стократно. Не случайно тя се счита като един от гвоздеите на партийната, на стопанската, на обществената дейност. Не случайно и една от задачите, поставени от Десетия конгрес, е да се изучава, обобщава и внедрява положителният опит, плод на ума и дръзновението на хората. Това да бъде едно от основните задължения на всеки партиен орган, на всеки ръководен деец. Да стане важен критерий за оценка на тяхната дейност.

Digitized by Google

Който се отнася с пренебрежение към челния опит, с право може да бъде считан за консерватор. Който не се заема с неговото практическо и задължително прилагане, с право може да бъде считан за празен дърдорко. Който не се заема с организация и контрол за осъществяването на това дело, не може да бъде считан за делови политически деец и организатор. Строго осъждане заслужават онези, които пречат на новото, спъват го и с това навреждат на интересите на страната.

Много са пътищата и средствата за изпълнението на тази задача.

Едното от тях е възпитанието и организирането на другарство и взаимопомощ у самите труженици. Това е сърцевината на почина на кремиковските младежи. Всестранно да се стимулират онези, които проявяват инициатива в тази насока, които притежават тези прекрасни черти на социалистическия човек, произтичащи от самия характер на социалистическия обществен строй. Използват се и още по-широко внимание заслужават разните курсове, школи, състезания, показни демонстрации, стаж у първенеца, преминаване на първенци в изоставащи участъци и пр., и пр.

Едно от главните изисквания в тази насока е да се направи това строго организирана и научно осветлена и обоснована дейност, в която да заемат своето видно място научните институти, специалистите. Когато говорим за интеграция на науката с производството, това не означава само институтите да намерят близък контакт и най-бързия път за прилагане на своите научни изводи. То предполага и носителите на науката да вникват в новото, което в изобилие ражда самата практика. Да направят необходимите изводи от него, да осветлят този опит, да вземат от него най-ценното и да разработват технологии, предписания и описания на новите методи на работа, въз основа на които да се усвоява и разпространява то. Тогава процесът на взаимното обогатяване на наука и практика ще върви като единен пълноводен поток и ще носи максимален резултат. В някои случаи е нужно да се помогне на първенците да доизяснят и доусъвършенстват и обогатят своята практика, а първенци да се привличат в научни разработки.

На тази основа може да се разгръща и по-богата партийна работа, контрол и помощ както на научните работници, така и на челниците. В софийските предприятия вече имат ясно виждане как да организират дейността за прилагане опита на първенците и техните начални стъпки и разработки заслужават найголямо внимание.

Най-важното е да стане това стил на ръководство — на стопанското, профсъюзното и комсомолското. На партийното! Да стане делова, всекидневна ръководно-управленческа задача, която се организира, следи и отчита.

Да бъде стил не само в стопанската, но и във вътрешнопартийната дейност. Защото това съкращава пътя на търсене на онова, което вече е открито и може да се вземе наготово, а усилията на творците да се насочат към онова, което изисква наистина усилията на ума и дръзновението.

* * *

Първенците са хора скромни, уважавани, обичани. На тях е чуждо главозамайването, самомнението, възгордяването. Те са

Digitized by Google

част от класата, те са нейна рожба. Именно така те трябва да се възпитават, да се учат и насочват. И да се премахва всичко, което може да ги отдалечи от колектива. Защото без класата, без колектива те ще бъдат като митичния Антей, откъснат от земята. Те ще загубят и силата, и обаянието си и ще престанат да бъдат първенци, ако не ги признават техните другари. А заслугата им е многократно по-голяма, ако техният подвиг не остава като Робинзонов остров, а има много последователи. Това и на тях доставя голямо лично и обществено-морално удовлетворение.

Постигането на това сцепление, това единство зависи до голяма степен от грижите за първенците. Напълно заслужени са вниманието и почитта, с които те са обградени. Те са извоювали мястото, славата и почитта, която им е отредена. И същевременно неправилна и порочна е все още срещащата се практика да се полагат грижи само за тях, а останалите работници да се забравят. Нашата цел е всички да догонват първенците, да вървят по-пътя, който сочат те, двигателите на новото. За да постигнем това, ще ни помогнат преди всичко челниците със своята помощ към останалите. Но тя ще се постигне и с широкото всестранно стимулиране — морално, духовно, материално на всяка успешна крачка на всеки, които се труди съзнателно и дава това, на което е способен. Така ще създаваме обстановка на духовно родство на първенеца с всички останали.

Всекиму да отдаваме според заслугата. И справедливо, и полезно.

* * *

Цялата тази работа е част от грижите за по-нататъшното разгръщане на социалистическото съревнование, приведено в съответствие с ленинските принципи. То се развива на основата на насрещните планове и високата трудова дисциплина за увеличаване ръста на националния доход, за по-бързо постигане проектните мощности на новите заводи и новата техника, за модернизация на производството на базата на най-нови съвременни технологии.

И е предпоставка по-бързо да крачим по главния път — пълното и комплексното използване на постиженията на научно-техническата революция за изграждане на развитото социалистическо общество.

Digitized by Google

ОЦЕНКАТА НА КАДРИТЕ И ЗАПЛАЩАНЕТО НА ТРУДА ИМ

ГАНЧО ПОПОВ

В доклада си пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП др. Тодор Живков очерта необходимостта да се усъвършенстват съществуващите форми на заплащане на труда, да се засили стимулиращата роля на работната заплата, за най-активно участие на трудещите се в общественото производство и в повишаването на обществената производителност на труда.

Той анализира съществуващите слабости при формиране на основната работна заплата на настоящия етап и назрялата необходимост „...по-голяма заплата да получава онзи, който е в състояние да извърши по-квалифицирана и повече по обем работа"[1]. Оттук и задачата да се усъвършенствува работната заплата, при което „... за една и съща длъжност да се създаде възможност за получаване на различни заплати в зависимост от резултатите от работата на съответния служител"[2].

Тази насока за формиране на трудовото възнаграждение ще доведе до действително прилагане в практиката на нашето социално управление на един от основните принципи на социализма: „от всекиго според способностите, всекиму според труда".

Особено назряла е необходимостта да бъде усъвършенствувана системата на трудовото възнаграждение на кадрите, заети с умствен труд и преди всичко на заетите в научноизследователската и развойната дейност.

ТРУДОВИЯТ СТАЖ И ОБРАЗОВАТЕЛНИЯТ ЦЕНЗ КАТО КРИТЕРИИ

В условията на бурно развитие на научно-техническия прогрес е необходимо бързо да се обновяват знанията (примерно между 5 и 10 години). Очевидно е, че трудовият стаж и образователният ценз повече не могат да служат като решаващ фактор за определяне размера

[1], [2] Т. Живков. За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване на жизненото равнище на народа. Доклад пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП, Партиздат, С., 1972, стр. 28

Digitized by Google

на трудовото възнаграждение на сътрудниците, заети в научноизследователската и развойната дейност.

Това се потвърждава и от някои резултати, получени при оценката на кадри в Габрово. Конструкторите и технолозите в „Промишлена електроника", с най-висока оценка „високоефективен", имат трудов стаж по специалността 7—8 години, а с оценка „подходящ" — 7—9 години. От тези с най-висока оценка половината са със средно специално образование. Има случаи, когато специалисти със средно специално образование и трудов стаж 8—10 години имат най-висока оценка „високоефективен", а такива с висше образование и трудов стаж 15—22 години — значително по-ниска — „подходящ".

В Центъра за научноизследователска и развойна дейност на ДСО „Български тютюни" в Пловдив за специалистите с висше образование, заети с научноизследователска и развойна дейност, оценката нараства с увеличаване на трудовия стаж до 15 години. Още по-нататъшното уголемяване на стажа води до плавно снижение на оценките.

Закономерността, която разкрихме в разглежданите конкретни случаи, се дължи в значителна степен на това, че липсват действителни материални и извъникономически стимули. Те биха активизирали сътрудниците да повишават своята квалификация, да следят и овладяват световните достижения в дадена област, да се стремят да ги прилагат в практиката.

Рутината и необновяваните системно знания теглят назад. В случая образователният ценз и трудовият стаж остават една нереализирана предпоставка за определяне на ефективността. Това налага тези категории, макар и да останат да се считат като условие за заемане на дадена длъжност, а конкретните резултати от трудовата и творческата изява на отделните сътрудници да бъдат основното при определяне размера на материалните и духовните стимули.

НАУЧНОТО ЗВАНИЕ И НАУЧНАТА СТЕПЕН

Приетият през 1972 година Закон за научните степени и звания доведе до по-голямо съответствие с изискванията за творческо израстване на научните кадри.

Приемаме, че получената оценка при хабилитация или присъдена научна степен е действително обективна. За следващите няколко години тя може да служи като критерий за определяне на очакваната ефективност от труда на научния работник и във връзка с това и на неговата работна заплата.

Кандидатите и докторите на науките в болшинството случаи напълно достойно носят своята научна степен. „Но — отбелязва академик М. А. Лаврентиев — има още досадни изключения. Има кандидати и доктори, цялата ученост на които се изчерпва с получаването на диплома."[1]

Бързото обновяване на знанията, творческото развитие на учения и влиянието на редица фактори от субективен или обективен характер са условия, които обуславят постигането на определени резултати в изследователската дейност. Това налага периодически да се прави оценка на резултатите от дейността на научния работник. Ето какво показват резултатите в ЦНИРД при ДСО „Български тютюни".

През 1972 година бе направена оценка на 37 научни сътрудници и 8 старши научни сътрудници. И към двете категории бяха предявени

[1] М. А. Лаврентьев, Организация и эффективность научных исследований, изд. „Наука", Сибирское отделение, Новосибирск, 1967, стр. 6.

Digitized by Google

еднакви изисквания, т. е. дейността им се характеризира с еднакви показатели. Оказа се, че за наблюдавания период осем научни сътрудници имат комплексна оценка за тяхната съвкупна изява, по-висока от средната на старши научни сътрудници. Четири научни сътрудници са с оценка над 17,60 и 6 старши научни сътрудници — с по-малка от 17,50. Явно, получените при хабилитацията резултати не трябва да се смятат пожизнени и следва периодически да се проверяват.

Носителите на научни степени в ЦНИРД са между старшите научни сътрудници, които са шестима. Те имат средна интегрална оценка 16,65, докато тази на старши научните сътрудници без научна степен, които са 10 души, е 16,50.

Като правило носителите на научна степен имат по-висока оценка, но зад общата закономерност се крият и някои негативни резултати. Двама к. с. н. имат оценка под 16,30. Същият извод може да се направи и за сътрудниците с научни звания.

Тези констатации се основават на експеримент на ЦНИРД и на сравнително малка наблюдавана и оценявана съвкупност. Имайки предвид това, колективът, ръководил разработването и внедряването на системата за оценка на научноизследователски кадри съвместно с ръководството на ЦНИРД при ДСО „Български тютюни" анализираха и критично обсъдиха получените резултати. Изводът бе единодушен, че оценките отговарят на действителната цялостна изява на оценяваните за определения период.

ОЦЕНКАТА — МЕТОД ЗА ПЕРСОНАЛНО ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Основната цел, която се преследва с въвеждането на оценката на научноизследователските и развойни кадри е оптимално повишаване на резултатите от техния труд, като се създават благоприятни за това условия и се съблюдава единството в интересите на отделния сътрудник и на научната организация и обществото като цяло.

Реализирането на така формулираната основна цел изисква да бъдат изпълнени комплекс от отделни задачи. Те могат да се изразят в следното:

— обективно отчитане на съвкупната комплексна изява на сътрудниците на научната организация с помощта на система от показатели;

— разкриване на способностите, възможностите, желанията и амбициите на сътрудниците;

— установяване на непринуден диалог между ръководители и сътрудници на всички нива в научната организация;

— най-пълно опознаване на сътрудниците чрез планомерно наблюдение, анализ и синтез на тяхната дейност и поведение в процеса на научноизследователската им дейност;

— самооценка от оценяваните сътрудници по пътя на самонаблюдение, самоопознаване и самокритичност спрямо собствените им постижения, лични качества, активност и всеотдайност в научноизследователската работа и поставяне на реални цели;

— очертаване на ясна перспектива за научното и административното израстване в научната организация;

— създаване на благоприятен социално-психологически климат в научните звена и организацията като цяло;

— обективно материално и духовно стимулиране, въз основа на резултатите от оценката;

Digitized by Google

— повишаване ролята на партийната организация, Комсомола и профсъюзната организация при реализация на кадровата политика;

— поставяне на планови основи проблема за повишаване и усъвършенствуване квалификацията на сътрудниците в съответствие с техните постижения, възможности, желания и изисквания на заеманата от тях настояща или бъдеща длъжност;

— предоставяне на ръководството пълна, обективна и подбрана за конкретните цели на кадровата политика информация за сътрудниците. Така оценката става основен източник на информацията, необходима за ефективното функциониране на системата за управление на кадровия научен потенциал.

Голямата съвкупност и многостранност на посочените задачи изисква комплексен подход при оценката на сътрудниците. Това означава, че при нейното съставяне трябва да се имат предвид всички фактори, условия, процеси и т. н., които оказват влияние за постигане на крайната цел.

От позицията на тази постановка можем да определим същността на оценката на кадрите като елемент на тяхното управление, при който установяваме степента на фактическото съответствие на изявените от оценяваните сътрудници качества с изискванията на заеманата от тях длъжност или изпълнявана работа. Това съответствие се отнася за резултатите от тяхната научноизследователска дейност, за нивото на тяхната професионална квалификация, за психо-интелектуалните им качества, черти на характера, поведение в научноизследователския колектив, мотивация в труда, обществено-политическа активност и т. н.

В наше време все повече се засилва колективността като характерен белег на труда и особено на научноизследователския труд. Резултатите от дейността на отделния сътрудник се обуславят и от усилията на целия колектив, в който той работи, от създадените взаимоотношения в него, от обстановката на доброжелателност и взаимно уважение. При съвременните условия и характер на труда психологическият климат в научноизследователските колективи е важна предпоставка за постигане на значителни изследователски резултати. „Известно е, че производствената дейност на отделното лице и на колектива като цяло — казва проф. Ковальов — зависи не само от тяхната специална професионална подготовка, но и от психическото състояние на отделните лица и психическата атмосфера в колектива.“[1]

За да се постигнат високи показатели в дейността на дадено изследователско звено или научна организация, вече не е достатъчно да се управляват само стопанските процеси. Нужно е още да се полагат грижи за създаването на подходящ психологически климат в колектива, да се създават условия и организация за повишаване на професионалното равнище на сътрудниците, на техните знания и опит, на общата им и професионална култура и т. н.

Комплексният подход, използван при оценката на научноизследователските кадри, най-добре личи от показателите, с помощта на които се извършва тя.

Програмирането на изискванията към всяка категория кадри се извършва с помощта на показатели, по които ще се оценяват отделните сътрудници. Нещо повече — за всеки показател се посочва приоритетността му пред останалите с помощта на коефициентите на значимост в общата оценка.

Основните методологически положения, върху които се изгражда оценката, а така също и приетата организационно-функционална и

[1] А. Ковальов, Оценката — актуален психологически въпрос на ръководството на хората, сп. „Политическа просвета“, 1971, стр. 45.

Digitized by Google

информационна схема на системата за оценка водят до обективност и комплексност.

Този извод е направен на основата на извършените експерименти по оценката на кадрите в „Промишлена електроника“ — Габрово, ЦНИПИА — София и ЦНИРД при ДСО „Български тютюни“.

Обективността на оценката се постига с приетия подход за нейното изграждане. Оценяваният сътрудник, след като си е направил самооценка, отива на разговор пред своя ръководител. Разговорът цели първо да изясни всички проблеми, които вълнуват сътрудника във връзка с неговото положение в организацията, перспективи, желания и т. н. Към края ръководителят съобщава оценките, които му дава по отделните показатели, като се обосновава с факта за това. От своя страна оценяваният показва своите самооценки пред ръководителя си, мотивирайки се за всяка от тях. Оценяван и оценяващ разискват по своето виждане до пълно изясняване на становищата. Ако не стигнат до единство в мненията си по този въпрос, те отново излизат със своите аргументи пред комисия, утвърждаваща оценките. В нея са включени заместник-директорът по научната част, партийният секретар, председателят на профкомитета, комсомолският секретар, научният секретар на организацията и някои изявени и авторитетни учени.

Комисията отчита мотивите на оценявания и оценяващия и взема окончателно решение. Тя може да промени оценките и когато предварително е постигнато единство между ръководител и сътрудник. Но за това тя също трябва да обясни своето решение пред оценяван и оценяващ. Така се стига до необходимата обективност.

Безспорно опитът в нашата страна по оценката на кадрите е малък, но като изучаваме световния опит и ползваме нашите изводи от практиката, можем да усъвършенствуваме значително системата. Това би удовлетворило напълно изискванията за рационална кадрова политика, поставена на научна основа, а стимулирането като елемент на управлението ще бъде в пряка зависимост от резултатите на комплексната оценка.

ФАКТОР ЗА ФОРМИРАНЕ НА ТРУДОВОТО ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ

Тук заслужава внимание постигнатото в някои високо развити страни. У нас, макар че се работи по проблема за оценката на кадрите, все още нямаме опит за неговото пряко обвързване с дейността на сътрудника и трудовото му възнаграждение.

В СССР особено активно започнаха да работят по въпроса за оценката на научноизследователските кадри след излизането на постановлението на ЦК на КПСС и Министерския съвет на СССР през 1968 г. „За мероприятията по повишаване ефективността на работата на научните организации и ускорено използване достижения на науката и техниката в народното стопанство“. В този партиен документ се посочва, че постигането на поставената в постановлението цел е свързано с провеждане на редица мероприятия. Между тях е въвеждането на систематическа „обективна оценка на дейността на всеки работник“. Тя като верен измерител на резултатите от труда на отделния сътрудник е предпоставка за обективно и справедливо стимулиране.

От 1968 г. във физико-химическия научноизследователски институт „Л. Я. Карпов“ в Москва се експериментира нова система на заплащане, която има за цел усъвършенствуване на материалното стимулиране на сътрудниците, заети в науката в СССР. От 1970 г. такава система се въвежда и в Института по електроника и изчислителна тех-

Digitized by Google

ника към Академията на науките в Латвийската ССР. Сега системи за оценка се внедряват в десетки научни организации на СССР.

Чрез експеримента се цели да се засили стимулиращата роля на заплащането на труда за повишаване ефективността от работата на отделните сътрудници и на института като цяло.

Директорът на научноизследователския физико-химически институт „Л. Я. Карпов" Я. Колотиркин, член-кореспондент на Академията на науките на СССР, стига до извода, че при експериментираната система на заплащане в крайна сметка сполучливо се съчетава едновременното действие на материалните и моралните стимули. Наистина, ако в резултат на оценката на даден сътрудник възнаграждението се понижи с 10—15 рубли при заплата 300 рубли, материалните загуби са незначителни. Много по-голямо значение обаче има моралната страна на въпроса. Моралният фактор тук е основният стимулатор за интензификация на труда.

Като резултат от приложението на новата система за оценка и заплащане на труда настъпват изменения, които говорят за нейните положителни страни. Повишава се заинтересоваността на сътрудниците за пълно и ефективно използване на тяхното работно време. Порастват изискванията на научните работници към работата на обслужващите подразделения. Те не се примиряват със загубата на време за работи, които ги отвличат от изпълнението на основните им функции. По-големи стават изискванията на сътрудниците към обслужващите подразделения както по отношение на сроковете за изпълнение на дадените от тях поръчки, така и към качеството на тяхното изпълнение. През първите шест месеца на 1969 година научните сътрудници — инженерно-технически работници, са направили един път и половина повече изобретения в сравнение със същия период на предходната година. С 25 на сто са се увеличили дадените за печат статии. Характерно е и това, че към 20 сътрудника от получилите неудовлетворителна оценка са напуснали института. Резултатите от приложението на новата система на оценка и заплащане на труда в научните организации показват убедително нейните положителни качества и я утвърждават в практиката.

Оценката на кадрите като фактор за определяне на трудовото възнаграждение се използва и в редица капиталистически страни (Япония, Франция, САЩ и др.).

Обвързването на преките резултати от дейността на отделния сътрудник (а те се отразяват в неговата оценка) с размера на трудовото му възнаграждение го стимулира да усъвършенствува организацията на труда и да повишава собствената си квалификация и трудова активност. Със системата за оценка се активизира действието на редица фактори, които водят до повишаване на резултатите от труда. Тук е уместно да се приведе направеният от съветския учен А. Анисимов извод „...че работник при други равни условия произвежда без система, стимулираща организацията на труда, 50—70% от това, което той прави при нейното наличие"[1]. Оценяваните сътрудници знаят, че величината на тяхната работна заплата е поставена в пряка зависимост от резултата на дейността им, акумулирана в получената оценка.

Оценката дава възможност новопостъпилите и неправилно ориентирани към дадена работа да се преориентират към подходяща професия. По този начин тя стимулира към по-висока изява. Създаденият благоприятен психологически климат в резултат на обективната оценка и особено при събеседването между ръководител и оценяван сътрудник също така стимулира към съществено повишаване на производителността на труда.

---

[1] А. Анисимов, Государственное управление в странах капитала. Москва, 1970, стр. 161.

Digitized by Google

РОЛЯТА НА ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

В материалите на Десетия партиен конгрес се подчертава, че „На сегашния етап особено наложително е партийните органи и организации да засилят борбата против проявите на субективизъм, едностранчивост и незадълбоченост при оценката, подбора и разпределението на кадрите"[1]. Използването на системата за оценка ще допринесе да се активизира работата на партийната организация с кадрите. Организационната и функционалната структура на тази система е така изградена, че изисква активно включване на партийната организация. В комисията по утвърждаване на оценките участвува задължително партийният секретар или член на партийното бюро. Това дава възможност да се преценява обществено-политическата активност и съзнателност на дейците, техните делови качества и всестранна изява в организацията.

С участието на представител на партийния комитет в комисията се осъществява на практика правото на партийната организация на контрол върху дейността на административното ръководство в работата му с кадрите. Като се обвързва трудовото възнаграждение с оценката, направена с участието на партийната организация, тя (организацията) косвено влияе върху формирането на работната заплата.

Тук задачата на партийната организация е да допринася за максимална обективност на оценките. Те от своя страна са предпоставка последователно да се прилага социалистическият принцип „от всекиго според способностите — всекиму според труда", още по-непосредствено да се свърже материалното благосъстояние на трудещите се с ефективността от развитието на икономиката и крайните резултати от тяхната трудова дейност"[2]. Работата на партийната организация по създаването на благоприятен климат в колектива се оказва важен фактор за преодоляване на психологическата бариера и страха у някои кадри от провеждането на оценките. Укрепва вярата, че те ще бъдат обективни.

* * *

В доклада си пред Декемврийския пленум на ЦК на БКП др. Тодор Живков посочи някои области на сега действуващия механизъм за стопанско ръководство, които се нуждаят от подобряване. Една от тях е системата за материално стимулиране на специалистите. „Необходимо е решително да се опрости системата на материалното стимулиране за повишаване на обществената производителност на труда и заедно с това да се прилагат по-точни и верни измерители, показатели и критерии за установяване приноса на отделните колективи и на отделния работник и служител."[3] В експериментираната в нашата страна система за оценка виждаме възможност за обективно установяване на приноса на отделния специалист. Безспорно, необходимо е още много работа, за да се усъвършенствува тя, но значително по-голяма работа трябва да се извърши, за да се преодолее психологическата бариера, да се убедят ръководствата на научните организации в полезността от оценката, в това, че заслужава на най-ценния от всички капитали — човека творец, да се обърне повече внимание.

---

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред X конгрес на Партията, С., 1971, стр. 152.

[2] Директиви на Десетия конгрес на БКП, С., 1971, стр. 14—15.

[3] Т. Живков. За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване на жизненото равнище на народа. София, 1972, стр. 159.

Digitized by Google

Партийното строителство и педагогиката

Под това заглавие поместихме разговор в брой 17 от 1972 г. Мисли, породени от него, споделя с читателите секретарят на ГК на БКП в Никопол КИРИЛ СТЕРКОВ

Прочетох с удовлетворение материала за връзката между партийното строителство и педагогиката. Похвална е инициативата на редакцията на списанието да започне разговор по тези особено актуални проблеми както за партийната практика, така и за всички организационни работници.

По професия съм учител, но трудовият ми стаж в продължение на 20 години е преминал в армията, училището и на организационна работа. Ето защо тези въпроси ме вълнуват като педагог и като партиен работник. Искам да изкажа моето мнение и отношение към тях, продиктувано от живата практика.

Споделям извода, направен от професор Гено Цонков, за необходимостта от педагогическа подготовка на партийния работник. Тази необходимост особено се чувствува, когато се организират координирани комплексни мероприятия в дадения район по определена тема или събитие. Без педагогически подход не може да се получи желаното въздействие върху колективите, да се вдигнат масите за изпълнение на задачите. Тази празнота пролича през последните години, когато изработвахме насрещните планове на предприятията както за 1972, така и за 1973 година, когато педагогическият подход бе нужен, за да станат те дело на самите колективи. Разпространяването на почините на Петър Брайков, кремиковските младежи, габровските предприятия и др. изискват също усета, умението, подхода на педагога. Това се отнася и до правилното съчетаване на моралните и материалните стимули в единство с издигането на политическата активност на колективите.

Особено интересен е въпросът за приемствеността между двата вида работа — на педагога и на партийния организатор. Засега той не е разработен. Напълно споделям извода, че партийният колектив следва да бъде еталон на бъдещето, на хората от комунистическото общество, но какви трябва да са характеристиките на партийния колектив — ето друг проблем, чието разработване очаква практическата дейност. Необходимостта от теоретическо изясняване на въпроса се чувствува в практиката, във взаимодействието между колективите.

Искам да отбележа, че дискусията по повдигнатите проблеми е положителна и мен лично много ме удовлетворява. Струва ми се, че по-нататък е добре да се обобщят конкретни примери от педагогическата дейност и партийната работа, за да се възприемат още по-добре повдигнатите проблеми от педагозите и партийните работници.

Какво е моето виждане за връзката на педагогиката с партийното строителство?

Смятам, че е дошло време педагогиката по-смело да излезе от учебното заведение и да обхване цялото население. В обекта на педагогиката да влизат подрастващите, младежта и трудещите се. Тази необходимост е изразена и в Програмата на БКП, приета на Десетия

Digitized by Google

конгрес. „Възпитанието на трудещите се в комунистически дух е сложен, труден и продължителен процес на изменение и самоизменение във и чрез трудовата, обществената и учебно-възпитателната дейност“[1].

Педагогиката има за цел всестранното развитие на личността, да формира новия човек, строител на социализма. Тук възниква въпросът за комплексния характер на целта на възпитанието от позициите на педагогиката и партийното строителство. Тази предпоставка е залегнала в Програмата на БКП: „Задачите на Партията в развитието на духовната култура на съвременния етап произтичат от главната цел на комунистическия обществен строй: всестранния напредък на обществото и свързаното с него всестранно развитие на личността“[2].

Особена значимост придобиват въпросите, свързани с развитието на колектива. Педагогиката възприема като основна среда за формиране на човешката личност ученическия колектив. Партийното строителство работи с партийния колектив. За да определим характерните му особености, няма да бъде достатъчен само опитът на съветския педагог Макаренко. Става дума за чертите на партийния колектив като първообраз за бъдещото комунистическо общество. В разработката на проблема за колектива при развитието на социалистическото общество се крие и връзката между педагогиката и партийното строителство.

Тези проблеми на двете науки ще се развиват върху единна методология. В развитото социалистическо общество двете науки имат единна обществено-икономическа база. Определено можем да кажем, че комунистическото възпитание е неразделна част от социалистическото строителство.

Педагогиката на бъдещето трябва да бъде наука за закономерностите на комунистическото възпитание и образование на подрастващите и степента на формиране и развитие на колективите в обществото. Педагогиката трябва да работи вече с две основни понятия — комунистическото възпитание и образование. Главно средство за комунистическото възпитание и образование трябва да бъде обучението и самостоятелната работа. За подрастващите самостоятелната работа ще има подчинено положение по отношение на обучението за личността, обучението ще има подчинено положение по отношение на самостоятелната работа. Учебно-възпитателният процес, трябва да се разработи като тристранен процес, а самостоятелната работа като двустранен. От всичко това в предмета на педагогиката ще влизат главно комунистическото възпитание и образование на подрастващите и колектива в комунистическото общество.

Приемам направените предложения в дискусията за правилни и смятам, че е необходимо на първо време да се разработи раздел в педагогиката за възпитателната работа на Партията, а в партийното строителство — за педагогическите основи при изграждането на колектива. Необходимо е да се разработят сравнителни форми на учебно-възпитателния процес в учебните заведения и партийната учебна работа. Належаща е нуждата от учебно-методическо пособие за партийния пропагандист и политинформатор.

Стремежът на партийните работници от градския комитет на Партията в Никопол е да прилагат в своята дейност основните педагогически изисквания. Ние сме готови със съдействието на сп. „Партиен живот“ и на АОНСУ да организираме експеримент по някои основни педагогически направления в партийната работа.

---

[1] X конгрес на БКП. Стенографски протокол, стр. 712.
[2] Пак там.

Digitized by Google

ПОЛИТИЧЕСКИЯТ РЪКОВОДИТЕЛ

ДИМИТЪР КРЪСТЕВ

кореспондент на сп. „Партиен живот“
за Михайловградски окръг

Преди десетина години в Берковица бе изграден заводът за абразивни инструменти „Димитър Филипов“.

За този сравнително кратък период от време в борбата с трудностите — усвояването на новото за страната производство при недостатъчно оборудване, производствени мощности и опит — тук се създаде здрав колектив от работници и специалисти. В процеса на формирането му укрепна и обогати своята дейност неговото политическо ядро — първичната партийна организация. Не ще и съмнение, че от година на година тя все по-умело насочва усилията на всички към издигане техническото равнище на производството и подобряване качеството на продукцията. И стойността на основните фондове вече се е увеличила два пъти. С толкова дори и повече е нараснала и общата промишлена продукция. Усвоена е широка гама от номенклатура на нови видове абразивни инструменти, които се създават за пръв път в България. По-голяма част от тях са разработени със силите на специалистите и работниците от завода, ползвайки техническа документация на други страни.

Само през последните две-три години в производството са внедрени 18 нови технологии. Конструирани са и усвоени 15 вида диамантни инструменти за обработка на свръх твърди сплави, с 10 пъти по-висока производителност. По качество те са на средно световно равнище, а по разход на електроенергия за изпичането на 1 кг абразиви — над световното равнище.

В предприятието се правят първите стъпки по внедряването на научна организация на труда, производството и управлението. Последователно се внедряват икономическият механизъм и вътрешностопанската сметка. Оборудва се заводска сметачна станция с електронно-изчислителни машини „Зьомтром“ и „Аскота“. С помощта на териториалния изчислителен център в Михайловград се пристъпва към изчисляването на рецептурите, плановата и отчетната себестойност, разхода на труд и материали за единица продукция.

Постигнатите успехи са плод на упоритя труд на работническия

Digitized by Google

колектив, в чийто състав сега специалистите с висше образование са 16 на сто, а тези със средно специално и общо образование — 30 на сто.

Още от създаването на първичната партийна организация в центъра на нейното внимание и дейност е въпросът за сплотяването и укрепването на трудовия колектив и на тази основа изпълнението на напрегнатата — в редица случаи надвишаваща мощностите и оборудването на завода — производствена програма. Тя дава насока за непрекъснато, правилно решаване от стопанското ръководство, от профсъюзната и комсомолската организация и на социално-битовите въпроси. Разбира се, тук има пълна убеденост, че без компетентното решаване на проблема за повишаване на обществената производителност на труда, за достигане на световните показатели по техническо равнище и качество на продукцията. Това е невъзможно да стане. Ето защо центърът на работата за преизпълнение на насрещния план се пренася в партийните групи, в профгрупите и целия колектив. По този начин се осигурява широк простор на творчеството и инициативата на работниците и специалистите. Направените от тях досега 430 предложения за усъвършенствуване на трудовия процес внимателно се преглеждат от изградените за целта работни групи. Това даде възможност едни да станат непосредствена задължителна работна програма, а други да се вземат предвид при разработването на организационно-техническите мероприятия за изпълнението на насрещния план.

Под ръководството на партийната организация, с активното участие на профсъюзната и комсомолската организация деветдесет специалисти и високоразрядни работници си направиха свои **лични творчески планове за развитието на техническия прогрес** в производството. В тях се предвиждат до края на 1973 година решения на голям брой проблемни задачи. Личен пример в това отношение дават комунистите специалисти Борисов, Велев, Димитров, директорът на завода Митев.

— За нас сега няма друга по-важна и отговорна задача от постигането на голямата цел — да бъде преизпълнен насрещният план — заявява партийният секретар Иван Богданов. — А най-верният път за това е повишаването на обществената производителност. Ето защо нашата организаторска и политическа работа предявяват по-големи изисквания към всеки член на трудовия колектив за усвояването на нови технологии и производства, за достигане и надминаване на световните показатели по техническо равнище и качество на продукцията.

Главното внимание на партийната организация за осъществяването на тези проблеми е **насочено към нов подход в организирането на социалистическото съревнование.** Възложено е на специалистите да разработят по строго определен технологически проект мероприятия за повишаване на техническото равнище на продукцията и наредба за разходни норми при употребата на основните суровини. Въведена е материална отговорност за извършваното производство. Предприети са и се осъществяват действени мерки за последователното внедряване на новия икономически механизъм и вътрешностопанската сметка.

Системните усилия на партийния комитет и стопанското ръководство за усъвършенствуване на съревнованието намериха израз и в приетите вътрешни правила за неговата организация, водене и отчитане. Профсъюзната и комсомолската организация съдействуват те да се изучат и прилагат в практическата работа. Да бъдат критерии за оценка на резултатите. Затова те са отпечатани и раздадени на всеки работник и специалист. Освен това в конкретно изработени за целта табла, графики, диаграми много добре са онагледени насрещният план на завода, мероприятията за неговото изпълнение, плановете за развитието на техническия прогрес.

Digitized by Google

В центъра на политическата работа на партийната организация действително е поставено социалистическото съревнование, за да съдействува то за още по-голямо активизиране дейността на трудовия колектив и се осигури по-конкретното му ръководство. По предложение на партийното бюро бе изменена структурата на профсъюзната организация — от четири сега се изграждат тринадесет профгрупи — във всяка смяна и бригада се създава профгрупа. При тази структура става възможно партийната организация да провежда системна, конкретна политическа работа. Нейните главни форми са личните и груповите беседи на най-подготвените комунисти с работниците. Това допринася в социалистическото съревнование да се включи целият колектив: приети са 197 лични и 10 колективни обещания за преизпълнението на насрещния план, сключени са договори между всички производствени звена и със сродно предприятие от гр. Враца.

Главното в работата по разгарянето на социалистическото съревнование тук е **изучаването и внедряването на челния производствен опит,** прилагането на националните и местните инициативи. По почина на Петър Брайков работят два колектива от основния цех и още други 25 производственици. Дейността им се отчита ежедневно и на резултата се дава широка гласност. Много грижи се полагат за реализирането на приетите творчески планове, с които се решават редица слаби звена в производствената дейност.

Всеки месец на профсъюзни събрания се прави отчитане на резултатите от социалистическото съревнование. С помощта на съответните стопански ръководители персонално се преоценява производствената дейност на всеки работник. Обменя се положителният опит, награждават се първенците с морални и материални награди. Този подход допринася за повишаване личната отговорност у членовете на тези малки колективи за ритмично изпълнение на насрещния план и приетото обещание. Всеки ден, по смени, на специално табло се отчитат резултатите от реализирането на плана им и днезната изработка на отделните производственици. Похвални са усилията по организиране, разгаряне и отчитане на съревнованието на председателя на заводския профкомитет комуниста Атанас Макавеев, който с високо чувство за отговорност изпълнява възложеното му партийно поръчение. Така социалистическото съревнование се явява една от главните форми на политическа дейност на партийната и профсъюзната организация, непосредствено свързана с решаването на сложните производствени задачи.

Характерно за дейността на първичната партийна организация е стремежът ѝ да бъде създадена известна система на работа. Партийното бюро осигурява пълна, комплексна информация за действителното състояние на производствената дейност в завода, за основните задачи, за новостите и челния опит в това отношение. То осигурява на партийни събрания най-компетентните стопански ръководители да информират комунистите по тези проблеми, да бъдат приемани съответни по-целенасочени решения. Много добре координира дейността и на комсомолската с профсъюзната организация. Ето защо те успешно намират своето място и със свои форми и средства влияят положително на работата по решаване на сложните производствени задачи. На комунистите системно биват възлагани партийни поръчения, насочени към провеждането на конкретна политическа работа сред работниците в съответните смени и бригади, за изучаване на техните нужди и настроения. Установена е практиката периодически на събрания на първичната партийна организация да се правят оценки за работата на партийните членове и стопанските ръководители по изпълнение на

Digitized by Google

задачите от насрещния план и на тази основа се приемат допълнителни мерки.

Така построила дейността си, **първичната партийна организация осигурява контрол върху работата на стопанското ръководство,** ангажира комунистите и масовите организации с конкретна работа за изпълнението на производствените задачи. Този подход способствува да се повишава нейната ръководна функция, да се издига авангардната роля на членовете ѝ. Редица от тях като: Лукан Игнатов, Григор Дамянов, Любомир Алексов, Игнат Славков и др. действително служат за пример в своята производствена работа.

По инициатива на партийного бюро в завода се проведе среща разговор със специалистите, партийния, профсъюзния и комсомолския актив, на която директорът изнесе доклад за главните насоки в областта на техническия прогрес през шестата петилетка и годината. Тя се превърна в творчески разговор за пътищата, насоките и средствата за решаване на сложните задачи на производството. Изиграла много важна роля за включването на всички специалисти и на рационализаторите за издигане техническото равнище на продукцията, за разширяване асортимента на абразивните инструменти. На друго събрание заместник-директорът по техническите въпроси докладва за извършената работа по изпълнение на дадените указания от министъра на машиностроенето за повишаване на обществената производителност на труда. По същия начин комунистите обсъдиха и въпросите за повишаване качеството на продукцията, за трудовата и технологичната дисциплина и поеха съответни поръчения. Този действен стил на работа на партийната организация, естествено, влияе и върху дейността на партийните групи, на профсъюзните и комсомолските звена.

Бюрото на първичната партийна организация полага грижи и системно търси нови форми за политическа дейност сред колектива и за неговото **комунистическо възпитание**. В това отношение като ефективни се утвърждават събранията на профгрупите по въпросите на социалистическото съревнование, личните и груповите беседи.

Системната и последователна, конкретна политическа работа, провеждана от партийната, профсъюзната и комсомолската организация, допринасят въпреки трудностите да се осигурява ритмично изпълнение на производствените задачи по всички показатели. Заводът изпълнява насрещния си план и осигурява надпланови количества абразивни инструменти. Със своите производствени резултати заема едно от челните места в системата на обединението.

Не ще и съмнение, че в бъдеще успехите, постигнати от трудовия колектив, ще се множат. Защото успоредно с изпълнението на производствения план се извършва и разширение на завода. Полагат се грижи за реконструкция в оборудването, за изграждането на нови, по-високопроизводителни електропещи... И което е особено важно, партийната организация мобилизира усилията на всички да бъдат изпълнявани решенията на Декемврийския пленум на Партията — на основата на високите производствени успехи, да се осъществява комплексното задоволяване потребностите на колектива.

Digitized by Google

Нашите представители Димитър Димчев, редактор в списанието, и Мирон Витков, кореспондент на сп. „Партиен живот" за Видински окръг, се срещнаха с ДОНЧО ПЕТРОВ ЗДРАВКОВ — секретар на първичната партийна организация в с. Бяла Рада, Видински окръг, и МАРИН КРАЧУНОВ — заместник-председател на филиал в кв. „Кумбаир" на трудово-кооперативното земеделско стопанство в гр. Видин.

Какво разказаха те!

За да бъдат авангард

— Вече десет години съм секретар на първичната партийна организация — започна да разказва **Дончо Петров.** — През 1964 г. се върнах в село като начален учител. Комунистите ми гласуваха доверие. Тогава нашият филиал, който е към трудово-кооперативното земеделско стопанство в гр. Видин, бе на последно място. Нямаше дисциплина, хигиената и благоустрояването на селото бяха лоши.

В този период бях член на партийното бюро. Първичната организация се състоеше от петдесет души. Повече възрастни хора. Трудолюбиви, но малко обезверени.

Понякога в партийното бюро отделни членове губеха търпение, като гледаха нерадостната картина. Реагираха остро, принципно, но без резултат.

Новото партийно бюро трябваше да се справи с много трудности. Ние разбирахме, че главното е да се повиши ролята на първичната организация.

Първата задача, която си постави партийното ръководство, бе да се подобри нейният социален и качествен състав. Има много хора, които притежават нужните качества, за да бъдат нейни членове. За шест месеца приехме двадесет и двама души, и то млади, енергични, добри производственици и механизатори — тези, които творят благата на стопанството. Стремяхме се във всяко звено, във всички отрасли да има комунисти. Искахме навсякъде да се чувствува техният дух. В лозарската бригада например нямаше нито един партиен член. Изпратихме комунисти, които заработиха с желание. И то хора, които са обичани и уважавани от колектива.

Не мина много време и някои по-възрастни другари започнаха да коментират, че сме отворили широко вратите в Партията.

Това не ни разтревожи. Стремяхме се да ги убеждаваме, че грешат. Разяснявахме им, че задачите, които решават, изискват много сили и напрежение. Затова и партийните редове трябва да се попълват от младото поколение!

Заехме се с **обучението на новоприетите**. Периодически по специална програма ги запознавахме с изискванията на Устава на БКП, с въпроси от вътрешното и международното положение, с онова, което Партията и Правителството поставят пред народа ни. По този начин ние им давахме храна в тяхното всекидневие, подтик по-добре да изпълняват възложената им работа. Мнозина проявяваха различни инициативи. Подкрепяхме ги и ги окриляхме в благородните им дела. Всичко това помогна да се създаде добър колектив, способен да се справя с всякакви задачи. Със стъпката си да се подобри социалният и качественият състав на първичната организация вляхме живителна струя в нашите редове.

Digitized by Google

. Новото партийно бюро е обмислило и се е насочило през настоящата година да бъдат приети още млади хора в Партията, като повечето от тях са жени — добри производственички, с авторитет в селото. По план, приет от първичната организация, продължава и обучението на младите комунисти. Смятаме, че трайни успехи може да има, когато тази задача не е кампанийна, а постоянна.

Вторият въпрос, който стоеше на нашето внимание, бе да се издигне ролята на партийното събрание. Искахме първичната организация да забрави онова, което е било до неотдавна. Времето, когато тя се занимавала главно с дребни, неприсъщи на нея въпроси — да разпределя дървата между населението и пр.

Партийното бюро се стреми да убеди хората, че трябва да посещават събранията, да предлагат въпроси, които да предизвикват интерес. Отначало беше трудно. Много от комунистите бяха отвикнали да ходят на събрания. Започнахме лични срещи с тях, повече взискателност и подходящ дневен ред. При подготовката и проучването на въпросите се срещаме с докладчика, следим докъде са стигнали, вземаме допълнителни мерки. В никакъв случай не допускаме да се явим пред хората с посредствена, вяла информация или доклад, защото знаем, че допуснем ли това, се създават условия да отслабва дисциплината. На тримесечия започнахме да изнасяме информация за авангардната роля на комунистите. И то не въобще, а за всеки поотделно. Това е друг момент, който помогна много да се повиши ролята на първичната организация. Хората започнаха да гледат с по-друго око на своите задължения. Стараехме се в подготовката на онова, което предстоеше да се разгледа на събранието, да заангажираме повече хора, като се предложи и проекторешение. Ще посоча някои от въпросите, които сме обсъждали през миналата година. „Оценка за работата на партийната група в лозарската бригада", „Оценка за приключването на партийната учебна година", „Информация за изпълнението на приетите решения" и др. През юни миналата година на партийно събрание обсъдихме въпроса за инициативата „Всеки комунист с личен принос за изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП". В изказванията пролича, че комунистите болеят за работата. Петър Станков, отговорник на партийна група, например сподели, че те редовно отчитат социалистическото съревнование и поръченията. Под погледа им са въпросите на дисциплината и качеството на работата.

Събранието прие решение, с което задължи отговорниците на партийните групи да свикат сбирки, където да се възложат нови поръчения. Да се проведат бригадни събрания във всички производствени единици, където да се разгледа участието на кооператорите в изпълнението на насрещния план. На няколко следващи събрания отчитахме как се изпълнява това решение. Този начин на контрол помогна много по-добре да се свършат задачите от целия колектив. Картотекирахме решенията, като наред с другите данни има графа, в която се прави оценка на изпълнителите. Ето още един факт, който накара комунистите да повишат чувството си на отговорност и по-добре да се справят с дадените им задачи.

Спомням си, че в едно от първите събрания бюрото предложи да се възложат поръчения на всеки комунист съобразно силите и възможностите му.

Наред с това приехме в началото на всяко събрание за десет-петнадесет минути да се прави преглед как се изпълняват някои от поръченията. Определени хора ставаха и отчитаха докъде са стигнали с възложената им задача. Миналата година са се отчели 24 души на събрания и толкова в партийните групи. Определено трябва да подчертаем, че този подход направи обрат. Комунистите видяха, че вре-

Digitized by Google

мето на отпуснатост отива в забрава, че се търси сметка от всекиго за дадените му поръчения, заеха се по-добре да ги изпълняват. Не искаха да се срамуват и червят пред другарите си, започнаха редовно да отчитат възложените задачи в партийната група.

Голямо внимание отделихме на партийните групи — на тия малки звена, от които зависят големите успехи на първичната организация. В комплексната бригада например изградихме партийна група, която наскоро се обособи в самостоятелна организация. В партийната група обсъдиха задачите, които стоят пред тях.

Ще посоча още някои примери, за да се види ролята и мястото на партийната група. В началото на 1972 г. партийната група в животновъдството работеше добре. Не изпускаха от погледа си онова, което трябваше да се решава във фермата. Извършваха хубава разяснителна работа. Фермата излезе на първо място по млеконадоя в ТКЗС — Видин. Дойде септември. Допуснаха слабости и грешки. Комунистите не реагираха навреме против тези явления. Стана така, че в края на годината фермата бе застрашена да не изпълни плана си. Благодарение на активната помощ, оказана от партийното бюро, годишният план за млякото е преизпълнен с около два тона.

Или да се спрем на партийната група в лозарската бригада. Дейността ѝ бе незадоволителна, а две поредни години бригадата бе начело в окръга. Комунистите не водеха борба да се спазва трудовата дисциплина, срещу някои отрицателни явления. Социалистическото съревнование бе подценено. Партийните членове се стъписаха пред трудностите. Ръководството на бригадата не успя да сплоти и мобилизира колектива. Между звеноводите често имаше дрязги. Работата се извършваше през пръсти. Често се връщаше грозде, предназначено за износ, поради недобро качество. Липсваше партиен контрол над дейността на стопанското ръководство и специалистите. Не се направи сметка, че ако бяха мобилизирани по-добре силите на кооператорите, всеки един би дал още по 20—30 човекодни, което се равнява на 3400 човекодни за бригадата. И в крайна сметка бригадата не изпълни обещанието си до Девети септември да предаде 300 тона грозде за износ.

Друго е положението с партийната група в училището с отговорник Анка Петрова. Там се развива добра разяснителна и културно-просветна дейност. Това помогна много да се подобри учебно-възпитателната работа и материалната база. Хубави постижения бележи и пионерската организация.

Какъв извод може да се направи?

Там където отговорникът на партийната група е деен, където стопанският или административният ръководител се опира на комунистите, там и резултатите са по-добри. Ние разбираме, че колкото по-отблизо се следи дейността на партийните групи и им се помага навреме и действено, толкова и постиженията са по-големи.

Въведохме ден на отговорника на партийната група. Той е веднъж в месеца. Там се изнасят лекции например по въпросите за дисциплината, съревнованието и др. Теми, с които се цели да се повишава квалификацията, общата култура на хората.

Може би не сме направили чудеса, но онова, което извършихме, помогна първичната партийна организация да стане водач на колектива. Комунистите стъпиха здраво на краката си. Миналата година почти всички са изпълнили от 200 до 300 човекодни. Гордост за организацията с трудовата си дейност са Петър Станков, Митър Лозанов, Митър Йоцов, Веска Велкова, Иванка Пуева, Тодор Георгиев и др. За пример са и пенсионерите Петър Генов, който е заработил 200 човекодни, Петър Здравков — 164 и други. Много са партийните чле-

Digitized by Google

нове, които са активни и в обществено-политическия живот. Сред тях са Ангелина Лилкова, Ваня Данчева, Анка Петрова, Лилко Иванов, Крум Петров и др.

Днес животът на първичната организация е коренно различен от онова, което беше преди години. Създаден е добър колектив, способен да бъде политически ръководител на трудещите се в село. В нашите редове има пет души с висше образование, които се трудят в ТКЗС, а двама учат задочно във висше учебно заведение.

По инициатива на първичната организация с личния пример на комунистите се заехме с благоустрояване на селото. Сега то е водоснабдено и електрифицирано. Построихме хубави обществени сгради. Направихме широки улици, от които 16 000 кв. метра са асфалтирани.

Дойде ли се в селото, ще се види, че тук за първичната организация и за комунистите се говори с уважение. Защото те са инициаторите да се преобрази обликът на селището, да се умножат успехите.

Редом с партийните членове крачат двадесет и двама комсомолци, които са предимно механизатори в производството. Много от младите хора работят във Видин, а живеят в село. През свободното си време те тук се включват в обществения живот. Заедно стари и млади дават своя принос, за да се подобрява животът на хората от Бяла Рада, да се осъществява програмата, която прие Декемврийският пленум на ЦК на БКП от 1972 година.

* * *

— **Искаме ли да имаме по-добри успехи в даден колектив** — заразказва **Марин Крачунов**, — трябва преди всичко да съществува здрава организация, добър кормчия, ръководяща, дейна първична партийна организация. Не е ли така, само ще се тъпче на едно място, работата ще изостава, хората ще губят вяра. Спирам се на това основно правило, защото то бе ръководно начало в нашите начинания.

Какво беше във филиала по рано.

Да хвърлим поглед в по-близкото минало. До 1970 година работата вървеше трудно. Сменяха се трима стопански ръководители. Стопанските дейци като че ли бяха забравили, че има първична организация. Не я търсеха. И в партийното ръководство се прокрадваха административните мерки.

А имахме отколешна слава. Чудни, от хубави по-хубави думи се носеха за майсторството на много от жителите на Кумбаир.

Нашият филиал произвежда главно зеленчуци. Стар занаят на много от неговите кооператори, родили се, расли и порасли сред градините.

През 1970 година кооператорите ме избраха за заместник-председател на филиала. Познаваха ме. И по-рано бях тук.

Мислех си: откъде да започнем. Без много да умувам, като стопански деец протегнах ръка на комунистите, на добрите производственици. В първичната организация поставих въпроса да се върнат старите градинари, които бяха напуснали филиала. Получих пълна подкрепа. Не след дълго време във филиала дойдоха за бригадири двама души, които разбираха тънкостите на зеленчукопроизводството.

Подадохме си ръце. И заработихме задружно.

Избраха ме и за секретар на първичната организация.

Една от първите ни стъпки бе да извършим правилно разпределение на комунистите по звена и ферми На партийно събрание об-

Digitized by Google

съдихме този въпрос и решихме кои партийни членове къде да работят, за да може навсякъде да се чувствува тяхната сила.

Изправихме се пред друга трудност. Не достигаше работната ръка. Много кооператори бяха преминали на друга работа. В миналото те бяха около 600 души, а сега едва около 160. Без хора нищо не става. Събрахме пак първичната организация. Обмисляхме заедно. Родиха се редица предложения. Но едно беше решаващото. Изградихме няколко комисии от партийни членове и други добри производственици. Тръгнахме от къща на къща. С всекиго разговаряхме и увещавахме да дойде отново в стопанството. Доста се вслушаха в гласа ни и се върнаха в кооператива.

Заредиха се дни, месеци, кампания след кампания. Макар че съм заместник-председател, избягвах да действувам с груби административни методи. Опирах се и търсех партийното бюро. Всички по-важни въпроси решавахме заедно. С повече умове, през погледа на повече очи.

Често се допитвахме до повече кооператори, до ония, които врят и кипят в работата. Полза имаше. Това се хареса на всички. Те сами започнаха да търсят партийното и стопанското ръководство. Предлагаха по какъв начин по-добре да се свърши една или друга работа.

В първичната организация обсъдихме въпросите на културата на земеделието, трудовата и технологическата дисциплина. Започнахме по-нашироко да внедряваме техническия прогрес в зеленчукопроизводството. През миналата година с разсадопосадъчни машини засадихме 940 дка с домати, 150 дка с пипер. Стана така, че докато неотдавна хората отбягваха машините, сега всяко звено желае да се засажда само с машини.

Каквото по-важно мероприятие да предприемехме, се съпътствуваше с разяснителна работа от първичната организация. Необходимо бе да заангажираме всички комунисти с конкретни задачи. Как постъпихме? Партийното бюро заедно с отговорниците на партийните групи обмислиха постоянни поръчения за всекиго. След това те бяха разгледани в партийните групи, а после и на събрания. Подходихме така, за да може по-добре да се огледа задачата на отделния човек, на всеки да се даде онова, за което той е най-способен.

Възложихме поръчения и не ги забравихме. Те се отчитаха в партийните групи, а през годината на няколко пъти с този въпрос се занимава и първичната организация. Въведохме на всяко събрание да се отчитат по един-двама как изпълняват партийната си поръка. Вземали сме и допълнителни мерки, помагали сме на хората, за да може по-успешно да се свършат задачите. Всеки знаеше кога ще докладва пред другарите си по онова, което му е заръчано, и имаше стремеж да не се червят и срамуват пред другите. Много са комунистите, но ще посоча например Петър Георгиев, Мария Паскалева, Цветан Петров, Георги Димитров, Иванка Маринова и др., които присърце изпълняваха онова, което им е възложила първичната организация.

Това помогна много да се укрепи партийната организация. Тя да стъпи здраво на краката си. Да стане пълноценен политически ръководител на филиала.

Заредиха се трудовите ни успехи. Кооператорите това и очакваха. Като видяха накъде отива филиалът, започнаха с по-голяма вяра да се отнасят към стопанското ръководство, към първичната организация и към комунистите. Защото това, което говорехме пред тях, се превръщаше в дела, а обещаното изпълнявахме докрай. Само за една година успяхме да наредим филиала на първо място в кооперативното ни стопанство. През миналата година само ние с успех изпълнихме насрещния си план. Получихме обща продукция по насрещния план в пове-

Digitized by Google

че за 43 163 лева, чист доход и повече от запланувано за 50 245 лева, чиста продукция в повече за 47 554 лева.

Имаме две бригади. Едната се ръководи от комуниста Тодор Кибритков, а другата от безпартиен. Кибритков винаги е на челно място. Петнадесет години е бригадир. Той умее да работи и с партийната група. Хората го тачат. Обича професията си, от дете израсъл сред зеленчуковите градини. Има богат опит. Първи идва на работа и последен си отива. Непрекъснато се интересува и следи за приходите на звената. Непримирим към ония, които не си гледат добре работата.

Хвърлим ли поглед към звеноводите, ще се натъкнем на същата картина. И там комунистите са първенци.

През 1972 година звеното на комуниста Георги Димитров има преизпълнение на плана си с 10 813 лв., което е най-високо за филиала.

Защо това звено вече втора година е на челно място?

Главното е, че звеноводът е сплотил колектива. Винаги е между хората, пръв се явява на работа. Предварително разяснява задачите, вслушва се в предложенията на кооператорите. Наред с това и друго е много важно. Той гори в професията си, честен е в отношенията си с другите. С примера си увлича останалите.

Ще ми се да посоча още една черта на някои звеноводи.

Филиалът няма план да произвежда някои култури в парниците. Звеноводите търсят обаче пътища за повече резерви. И ги намират. По инициатива на Цветан Тодоров — звеновод и отговорник на партийна група, засяха 120 рамки с шипки, краставички и др. По този начин обикновено от подобни култури получават допълнително по 30 000—40 000 лв.

Както партийното, така и стопанското ръководство обърнахме голямо внимание на социалистическото съревнование. Защото в него виждаме сигурен лост, за да се мобилизира по-добре целият колектив. То се водеше между бригади и звена, в зеленчукопроизводството, между фермите и по машини в механизацията. В звената и бригадите го отчитахме всяка седмица, а за филиала — на тримесечия. В първите редици бяха комунистите Георги Димитров, Михаил Митев, Цветан Тодоров, Иванка Спасова, Тома Неков, Ангел Чуков и др.

За да може първичната организация да бъде авангард на колектива, насочихме се да повишим равнището на партийните събрания.

Голямо внимание отделяме на предварителната подготовка. Доклади се изнасят от хора, които са най-вещи в дадената област. В помощ на докладчиците при подготовка на въпросите се предават и други хора, които имат познания по проблема. Често пъти преди събранието въпросите се оглеждат и в партийните групи. Това позволява пред организацията да се излиза с по-добър анализ, с по-голяма задълбоченост при разработката на материалите. Няколко дни преди събранието чрез отговорниците на партийните групи се съобщава дневният ред, датата и часа на провеждането му. В повечето случаи предварително се обмислят и проекторешенията.

На събранията няма подкапвания да се изказват тоя или оня. Хората стават, казват си мнението, критикуват, предлагат. За активността на събранията съдим не по процента на взелите отношения по разглеждания проблем, а по съдържанието на техните изказвания и предложения. По това, доколко те са помогнали по-добре да се огледат въпросите и да се вземат по-правилни решения.

Работата ни не спира само с организирането на събранието. Много от обсъжданите неща се отнасят до целия колектив. Във всяко звено има информатори, които разясняват онова, което са решили комунистите. Тогава всички задружно се заемат за претворяването му в дела.

Digitized by Google

На всяко следващо събрание отчитаме какво се прави по онова, което е решено преди.

Всяко тримесечие по бригади, звена, ферми и в първичната организация се анализира работата за изминалия период. Наред с това се набелязват мерки за премахването на слабостите.

През зимата силите ни бяха насочени да се повишава квалификацията на кооператорите. През курсовете минават всички. Запознават се с въпросите на икономиката, на техниката, с политическия живот в страната ни и вън от нея. Така с повече знания, с нови сили утре отново ще навлязат в поля и градини.

Заедно с новоизбраната партийна секретарка Тодорка Димитрова ще поведем кооператорите към нови сполуки. И нея хората я обичат. Израсла е в тоя квартал. Завърши висше образование и сега е участъков агроном. Милее за работата.

Усилията на стопанските и партийните дейци, на комунистите и на всички кооператори ще се насочат да се умножава селскостопанската продукция, да се увеличават доходите на кооператива и на неговите стопани. Това е сигурна гаранция да се повишава жизненото равнище на трудещите се от филиала. Така както начерта Декемврийският пленум на ЦК на БКП от 1972 г.

Ръководно ядро на спортистите

● Патриотичният дух — неизмеримо себеотдаване в големия спорт. ● Комунистическо възпитание и учебно-тренировъчен процес ● Социалистическият колектив — задача № 1 на партийната организация в представителния футболен отбор на ЦСКА „СЕПТЕМВРИЙСКО ЗНАМЕ"

полковник д-р **СТЕФАН БОЖКОВ**

Паметта ми съхранява впечатления от много състезания, спортисти, треньори, деятели, специалисти... Помня незаличими събития от многообразната сфера на родния спорт, свързани със съдбата ми на футболист, а по-късно и като треньор. Чувам в ушите си незаглъхнали възторзи на многохилядни трибуни...

Не зная дали има общоприета дефиниция за спортния дух, но съм уверен, че той е неразривно свързан със съвременния социалистически спорт, с високите постижения в плувния басейн, на атлетическата писта, върху футболния терен. И вярвам, че победата занапред ще принадлежи все повече на тези състезатели, които освен солидна физическа и специална подготовка ще притежават най-драгоценните добродетели на човешката личност — комунистическите, способни да мобилизират тяхната психика до краен предел във миговете на върховно изпитание. Мисля, че в спорта и в частност във футбола морално-волевият дух е свързан с движението, но не се изчерпва с него. Всъщност движенията са само израз на неуловимата, на невидимата сплав от идеи, мисли, чувства, настроение, воля и други компоненти на човешката личност. В моралния дух се преплитат нишки, идващи от различни времена — свързани с миналото, настоящето и бъдещото на народа и класата, на които спортистът принадлежи. Духът на футболиста се формира в днешния ден на социалистическата родина. Високите постижения на терена се раждат от синтеза на наука-

Digitized by Google

та и спортната практика, на строго планирания, съобразен с най-новите достижения на световния опит, учебно-тренировъчен процес. Днес само за минути победата над силен, авторитетен съперник обхожда многолюдната планета, имената на състезателите, треньорите и ръководителите, които са я изковали, изведнъж стават известни на милиони хора, символизират националния дух, превръщат се в пример за подражание. И това протича в нашия век, когато съвременният спорт и в частност футболът стават мащабна обществена цел и проблем! Ето защо моралният дух на спортиста е свързан с дълга към родината, с честта на отбора. И това се отнася за социалистическия спорт, в който съзнанието за високи идеали и чувството за лична и обществена отговорност се покриват изцяло.

Етиката и спортсменството са негова крепка основа. Известните недостатъци на възпитанието, „лекият" живот, славата в изопачения й вид и още ред други „болести" — особено характерни за живота на футболистите, петнят чистото им име, рушат подмолно етичните норми на поведение, характерни за цялото ни социалистическо общество, снижават опасно нравствените критерии и на състезатели, и на публика. Ето защо идейно-възпитателният процес е главният извор, който налива смисъл и съдържание в живота на армейския футболен отбор.

Първичната партийна организация в ЦСКА „Септемврийско знаме" има единна позиция по въпроса, че не могат да се постигат високи спортни успехи, че няма да достигнем за кратко време върховете на световния футбол, ако не провеждаме системна, задълбочена, изцяло съобразена с комунистическите принципи идейно-възпитателна работа. Ние се ръководим от партийната повеля: „Масова физкултура и спорт, високо спортно майсторство, ярки комунистически добродетели!" За това цялата ни възпитателна дейност с футболистите е била и продължава да бъде най-тясно свързана с изграждането на комунистически мироглед, култура и поведение. С помощта на принципиална взискателност в учебно-тренировъчния процес формираме във всеки армейски състезател високи нравствени добродетели.

В своята дейност ръководството на отбора, всички членове на което са комунисти и съставляват основното ядро на партийната организация в него, практически осъществяват повелята на Партията да превърнат тренировката и възпитанието на първите ни спортисти в единен процес. Ние гледаме на футбола като на частен израз на българския социалистически спорт, като важно средство за комунистическо възпитание и на състезателите, и на зрителите. Решението на Политбюро на ЦК на БКП от 15. XII. 1971 г. и Приветствието на Централния комитет на Партията до IV конгрес на БСФС чертаят задълбочено, аналитично и конструктивно направленията и проблемите за идейното възпитание на първите ни спортисти като пламенни патриоти и интернационалисти, безпределно верни на историческото дело на БКП, като носители на високи морални добродетели, които с чест и достойнство развяват пред света националното знаме на социалистическото ни отечество.

Партийната организация, комунистите и комсомолците упорито претворяват в практиката задачите, произтичащи от партийните решения и указания. Служебното и партийното ръководство на представителния футболен отбор осъществяват конкретните указания и препоръки на Министерството на народната отбрана и на районните комитети на БКП и ДКМС, отчитат мненията на специалистите и отзивите на почитателите си. Благодарение на тях бяха постигнати значителни успехи както в преустройството и контрола на учебно-тренировъчната работа, така и в развитието на детско-юношеския футбол. И

Digitized by Google

миналата година представителният мъжки отбор спечели шампионската титла и Купата на Съветската армия—освободителка, и сега гори с амбиция отново да повтори този си успех. И ако нас ни изпълва реална вяра и оптимизъм в бъдещето, то техният извор е в политическото ядро на футболния колектив — партийната организация, която търси и намира нови форми и методи за повишаване социалистическата съзнателност, отговорност и активност на състезателите.

В кои направления е съсредоточено партийното влияние в отбора на ЦСКА „Септемврийско знаме", на кои моменти от неговия живот организацията обръща най-голямо внимание и грижи? Идейно-възпитателната работа е онзи основен момент, който изпълва със съдържание цялата ни учебно тренировъчна дейност. По същество тя е вече осъзната необходимост не само от комунистите в отбора, но и от всички останали негови членове.

Партийните членове в отбора, комунистите Гаганелов, Б. Колев, Пенев, К. Станков, Ст. Йорданов, Никодимов и Жеков заедно с комунистите ръководители Божков, Манолов, Ковачев, Кр. Милев и д-р Гевренов със своята идейност, съзнателност, организираност и взаимоотношения са „ядрото" на силен, сплотен, социалистически спортен колектив. Те носят отговорност и за неговите победи, и за „временните поражения". И тази отговорност често „нагнетява" атмосферата на партийните събрания, влиза в късите формули на решенията и се превръща след това в енергия, дела... Партийните членове съзнават, че всеки футболист от състава е представител както на армейския футбол по нашите стадиони, така и на родния социалистически спорт, на неговата обществена основа и морал зад граница. Ето защо идейно-възпитателната работа не е формално задължение, което може да се отметне с лека ръка. В ЦСКА „Септемврийско знаме" нейните форми са разнообразни и наситени с партийно-класово съдържание. Идеологическата подготовка в отбора е организирана, непрекъсната и ефективна. Всички състезатели, треньори и служители са включени в групи по марксистко-ленинска подготовка. Ръководители на учебните звена са най-подготвените в теоретично отношение другари. Изучават се материалите на XXIV конгрес на КПСС и X конгрес на БКП, решенията на Политбюро на ЦК на БКП, адресирани към родния спорт. Тематиката обхваща най-актуалните въпроси от изграждането на развито социалистическо общество у нас. Занятията се водят ритмично, по метода: лекция, класно-групови занятия със заключителен изпит. За лектори привличаме квалифицирани специалисти — доценти, кандидати на науките от националната лекторска група и от Военната академия и др. Изградената система за идеологическа подготовка, нейното съдържание и методика оказват активно въздействие за формирането на комунистически мироглед у състезателите.

Стигаме до един въпрос, който придобива особено актуално значение днес в практиката на такива социалистически колективи, каквито са футболните. Става дума за напълно погрешното твърдение сред единици от спортните среди, че футболът има малки връзки с политиката. Това схващане не е само погрешно, но е и вредно. Днес всяка дейност от живота на хората е функция на политиката, която дадена страна провежда. Това с особена сила се отнася за футболистите, които излизат на международната сцена като „противници". Нима по линията на спортните успехи не се постигат и политически резултати. Нима победата на ЦСКА „Септемврийско знаме" над шампиона на съседна Гърция „Панатинайкос" може да се сведе само до спортно-технически успех, а не и като най-важното политическо събитие през седмицата и за двете страни? На терена, в двубоя участвуваха спортисти, откърмени в „люлките" на две различни, противоположни обществени системи. Днес всяка спортна победа има свое политическо

Digitized by Google

знаме и за нас не е без значение кой химн ще изправя на крака и тези, които в същото време кроят планове как да ни унищожат на друго бойно поле.

Ето защо комунистите утвърдиха традицията да запознават състезателите с географското, икономическото и политическото положение на ония страни, които те ще посетят. Използваме компетентни лектори. Политическата осведоменост и ориентация е силно оръжие, с което можем с чест и достойнство да реагираме на всяка ситуация, изникнала в чужбина. Зад граница армейските футболисти се държат като пламенни родолюбци, изпълнени с високо чувство за отговорност и любов към своята социалистическа родина и Българската народна армия.

Друго направление на идейно-възпитателната работа са масово-политическите инициативи, в осъществяването на които през последните две години комунистите постигнаха сериозни успехи. Футболистите гостуваха на военни колективи, срещнаха се със студентите от Клуба на интересите във Висшия химико-технологичен институт в София, с артистите от драматичния театър в Пазарджик (състоя се разговор с актьорите от пиесата „Големият син"), с работниците и служителите от оранжериите на пазарджишкото село Величково, с актива на градския комитет на Комсомола във Велинград, с работниците от един завод в Шумен, с трудещите се от град Елена, с кооператорите от село Дамяново, с комсомолци от град Радомир. Особени вълнения предизвика срещата с младите работници от завод „Бл. Попов" — Перник и състоялият се разговор между тях и състезателите за главните моменти от учебно-тренировъчния процес и управлението на поведението по време на мачове. Чести гости на представителния отбор са дейци на изкуството и културата, известни артисти от столичните театри, операта и балета. Така например професор Боян Дановски разказа вълнуващи епизоди от титаничната борба на Георги Димитров срещу фашизма...

Ръководството организира научна конференция на тема „По някои въпроси от организаторската и възпитателната работа със спортистите". В нея участвуваха ръководители, треньори и методисти. На конференцията бяха разисквани редица нови моменти от педагогическата и възпитателната работа сред спортистите, както и организацията на социалистическото съревнование сред тях. Докладите за „Изискванията на примерна програма за класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на спортистите", за „Творческият подход в ръководството и работата на спортно-педагогическите кадри", за „Формирането на спортния колектив и неговото ръководство" и др. предизвикаха жив интерес.

Към тези масово-политически инициативи, организирани от партийното и служебното ръководство на клуба, принадлежат незабравимите срещи с военния аташе на Съветския съюз в България и с аташетата на другите социалистически страни в София, с бойните знамена и командири от Първа българска армия. Тези контакти оказват силно положително въздействие върху психиката и цялостното патриотично и интернационално възпитание и настроение на нашите футболисти, за тяхното сплотяване и мобилизиране.

Позицията на партийната организация е, че всеки един от състезателите трябва винаги да бъде информиран и ориентиран по събитията на вътрешния и външнополитическия живот. За това тя изгради постоянна организация на лекционната пропаганда. По план всеки месец се изнасят беседи от най-изтъкнати лектори по международното и вътрешното положение на страната, по актуалните въпроси от политиката на Българската комунистическа партия и държава.

Партийната организация в отбора търси пътищата, водещи до

Digitized by Google

сплотяването на футболистите в организиран, единомислещ колектив. Положителната социална среда, другарските взаимоотношения между членовете в отбора е онзи жизнен климат, без който е немислим сплотен социалистически спортен колектив. Разнообразни са формите, средствата и инициативите, с помощта на които формираме такъв колектив. Прибягваме до разговори на ръководството с отделни футболисти или с целия отбор, срещи на състезателите и техните семейства при отбелязване на рождени дни и др. Стана традиция да чествуваме с тържествен ритуал отделни състезатели при кръгли участия в „А" РФГ, при завършване на висше образование, какъвто бе последният случай с Борис Гаганелов, защитил с отличие дипломната си работа във ВИФ „Георги Димитров".

Изхождайки от решенията на Партията и на XII пленум на ЦС на БСФС, партийната организация в отбора отстоява твърда позиция по въпроса за културата на футболиста. Недостатъчно грамотните футболисти не са способни да овладеят ония върхове и цели, които в сегашния етап на своето развитие българският футбол преследва Ето защо въпросът за образованието на състезателите в представителния футболен отбор на ЦСКА „Септемврийско знаме" е централен въпрос на служебното и партийното ръководство. В състава почти няма състезатели без средно образование. Трънков и Никодимов учат във висше учебно заведение, Пенев следва треньорската школа. Средков, завършил преди две години Немската гимназия в София с пълно отличие и златен медал, сега е студент във Висшия икономически институт „Карл Маркс", Божил Колев е с амбиция да кандидатствува през това лято в същия институт.

Съществен момент в идейно-възпитателната работа със състезателите са усилията на партийния колектив за повишаване съзнанието и чувството за отговорност във всеки мач, за насаждане на любов към цветовете на дружеството. На срещите между състезателите от представителния отбор с учащите от Димитровския и Ленинския район в столицата главната тема на съвместния разговор бе любовта и верността към родината, Партията, Народната армия, дружеството. Особено внимание бе отделено на съревнованието по спортсменство и образцова спортна публика. Чест за армейския състав и гордост за цялото дружество е фактът, че именно от неговите редове бе излъчен един от членовете на ЦК на Комсомола — националният състезател, комунистът Божил Колев.

Идейно-възпитателната работа е необятно поле за творческа активност. Комунистите от първичната партийна организация са реалисти и самокритични. Те са далеч от илюзиите за непогрешимост и съвършенство, има още много негативни явления, които ще трябва да победим най-напред в себе си. Чака ни огромна работа за формиране сдружен колектив върху идейните и нравствени добродетели на комунизма. А това може да стане само по пътя на настойчивото и творческо изграждане на марксистко-ленинския светоглед и хармонично развити личности в хода на учебно-тренировъчния процес, в спортните битки и обществената дейност. Защото Партията повелява: да се формират и утвърждават в хода на учебно-тренировъчния процес у състезателите чертите на комунистическия морал и поведение, да се осъществява висока взискателност и партийна непримиримост към всяка проява, несъвместима с нравствения кодекс на социалистическия спортист, а членовете на Партията да бъдат увличащ пример на останалите. Под този знаменател партийната организация и комунистите подвеждат стойността на победите и славата, извоювани в тежки битки по спортните полета през последния четвърт век.

Digitized by Google

Наскоро в списание „Партиен живот" беше публикуван разговор за възпитателната работа в цех № 1 на хладилния завод „Антон Иванов" в София. Тук поместваме размисли на партийни и профсъюзни деятели и на работници от инструменталния цех на Завода за металорежещи машини в столицата, породени от прочетеното в списанието.

Умението да убеждава

Разказва **Богомил ПАВЛОВ** — началник на цеха

— Колективът на инструменталния цех за разлика от цех № 1 на хладилния завод „Антон Иванов" се състои от висококвалифицирани специалисти — голяма част от тях са със седми и осми разряд. Със собствен качествен щемпел работят 25 човека. Текучеството е слабо. 80 на сто от работниците са с двадесетгодишен трудов стаж в цеха. Средната възраст е 37—38 години, преобладават 25—30 и 40—45-годишните. Повечето са със средно образование — 22 с професионално техническо, 19 със средно техническо. Повишават образованието си във вечерния техникум пет души, а в промишлено-учебния център — 10. С основно образование са 48 работника. От целия колектив, наброяващ 106 души, 15 са жени — спомагателен персонал. Мъжки цех сме и работим по мъжки. Предназначението на цеха е да задоволява завода с необходимите инструменти и приспособления. Когато се наложи, всеки е готов да работи, без да мисли за времето: нощ или ден е, почивен или работен е денят.

Политическо ядро на целия сговорен, боен колектив на цеха е първичната партийна организация. Тя е организационно крепка, редовно се провеждат заседания на партийното бюро и във всички тях — и в тези за дисциплината, и за идейно-политическата подготовка на комунистите и безпартийните, и за качеството на продукцията — прозира грижата за хората.

Всичко в колектива се постига със средствата на партийно-организационната работа, с умението на партийната организация да убеждава. Администрирането е сведено до минимум. Да вземем например съревнованието. Известно е, че без материални стимули то не може да се разгръща. Под материални стимули не рядко се разбират само премии. Разбира се, това е важен стимулиращ фактор. Обаче в условията на действието на социалистическия принцип на разпределение според труда, главният и определящ стимул е включен в най-пълното и устойчиво съответствие между труда и работната заплата. Колкото по-здрава е икономическата заинтересованост в съревнованието, толкова по-популярна е самата идея за съревнованието, толкова по-висока е ентусиазмът, толкова по-чувствителни са резултатите. А такава заинтересованост се получава преди всичко, когато е налице повече или по-малко пълно съответствие между труда и работната заплата. Това предполага да се решат две взаимно свързани задачи. От една страна, изисква се по-тясна зависимост на заплатата от труда, неговото количество и качество. От друга страна, самият труд да бъде поставен в още по-тясна зависимост от работната заплата, за да издигне ст-

Digitized by Google

мулиращото значение на заплатата за труда. Изработеното трябва да бъде заплатено напълно. Тогава то служи за мощен стимул за още по-пълно проявление на трудовата активност на колектива, а следователно и за развитие на съревнованието. Защото всеки работник има свои „резерви" за повишаване производителността на труда. За да бъде заинтересован най-пълно да използва тези резерви и да разкрива нови, е необходимо всяко чувствително повишаване производителността на труда да води до съответна компенсация в заплащането. По този въпрос ръководството на завода и цеха работят от миналата година, съветваха се с работниците, разисквахме в партийно събрание и от есента преминахме на сделно-премиална система на зпалащане, но за нашето производство на инструменти и приспособления, които не се повтарят (несерийно производство), тя се оказа неподходяща. Декемврийският пленум на Централния комитет на Партията ни посочи, че „навсякъде, където ритъмът на производството и обемът на продукцията не зависят пряко от участието на отделния работник и където въпросът за качеството на продукцията има решаващо значение, системата на сделната форма за заплащане на труда постепенно да се заменя с повременно-премиалната" и ние от началото на тази година преминахме на повременно-премиална система на заплащане. Считаме, че така до голяма степен се решава въпросът по-правилно.

Творческо участие в съревнованието

Разказва Георги МЕРДЖАНОВ — секретар на първичната партийна организация

— Партийната организация съществува от основаването на завода. Комунисти в цеха са 37 души, 17 от тях са с основно образование, 14 със средно техническо, 1 с висше и 11 сега завършват средно. Средната възраст е 40 години. Здрави традиции има нашата организация. Всяко важно дело най-напред се обсъжда и премисля на събрание. Комунистите на събрания търсят отчет и от ръководителите, и от партийното бюро, и от комсомолския секретар. На края на годината или на шестмесечието партийната организация дава оценка на работата на началника на цеха, на партийните членове. Тук никой на никого не се докарва, всички са равни. Това действува възпитателно на целия колектив.

Израснал съм в завода, майстор съм по производство и същевременно — секретар на партийната организация. Познавам всички работници от цеха и те ме познават. Моята позиция е да уважавам хората, както и те мене, основната ми задача е да се отнасям с тях честно, правдиво, принципиално.

Реките се образуват от ручеи, трудовият колектив — от отделни хора. И много е важно всеки да вложи в работата си частица от своето сърце, частица от своята душа. Над това работи нашата партийна организация.

Най-големият непресъхващ извор на нашите успехи са майсторството, ентусиазмът на хората. А тези качества, както е известно, най-добре се развиват в социалистическото съревнование. В наши дни и самото съревнование и партийното ръководство над него се усложниха, станаха по-многообразни. Но неизменни си остават ленинските принципи на неговата организация: гласност, сравнимост на резултатите, възможност за практическо повторение на опита. Ние, комунистите, виждаме своята задача в това — да въоръжим всеки участник в съревнованието със сведения, необходими за ударния труд, със знания за икономическата основа на производството, с подробна информация за това как, за сметка на какво постигат успехи другите участници в съревнованието.

На видно място сме поставили голямо, добре оформено табло с

Digitized by Google

показателите. На него е означено поименно кой как е работил вчера, как изпълняват обещанията отделните работници, бригади, участъци, смени, цехът. С червено са написани — да личат отдалече — имената на челниците, а с черно — на изоставащите, които, с удоволствие отбелязвам, са съвсем малко. А под таблото са портретите на орденоносците. И под тях всеки може да прочете с какво и как са заслужили това почетно звание. А те не са малко: Марин Додев — шлайфист — работи над 15 години в цеха, Антон Георгиев — 22 години, Банко Миланов — от основаването на завода. Цялото му семейство е тук — син, дъщеря, двама братя и децата на братята му, Христо Донев работи в цеха заедно с дъщеря си и жена си.

Трудът в условията на социализма не е само средство за съществуване. Той е и почетно обществено задължение. На никого не е безразлично как се оценява от колектива, от обществото неговата работа. Оттук голямото значение на моралните стимули, необходимостта те да се използват така, че оптимално да способствуват за нарастване творческата инициатива на трудещите се. В цеха е изградена цяла система за морално стимулиране — връчване преходни червени знамена, почетни грамоти, записване в почетна книга и на почетна дъска. Важно е тези форми на обществено признание на трудовите заслуги на хората да се прилагат гласно, да получават широк обществен резонанс. Това именно се стремим да правим. Съревнованието винаги отчитаме на тържества. Там на първенците изказваме благодарност пред колектива, подаряваме им цветя. Освен това поздравяваме ги по радиоуредбата, пращаме телеграми и поздравителни картички до семействата им, връчваме им грамоти.

При нас се води съревнование и за култура на всяко работно място, и за качество на продукцията, и за икономия на суровини и материали. Всичко това е отразено в индивидуалните обещания. Иначе не може и да бъде. Творческото участие на всеки работник в социалистическото съревнование — такъв е важният показател при отчитането, както и изпълнението на плана за продукцията. В цеха всички имат индивидуални конкретни обещания. Всеки собственоръчно е написал обещанието си.

В плана на партийната организация редовно стоят въпросите за дисциплината, за отношението между комунистите, за качествена работа. Те се разискват на събрания. През февруари на партийно събрание обсъждахме трудовата дисциплина в цеха. Беше бурно събрание. Отидохме и по-нататък: разговор в партийните групи — да потърсят отговорност от комунистите как с примера си влияят върху дисциплината на останалите. Особено ползотворно този въпрос се обсъжда в партийната група при смяна „А“ с партиен отговорник Георги Стаменов. Резултатите се проявяват сега. Засили се активността на комунистите, повиши се тяхната отговорност, възпитателното им въздействие върху целия колектив порасна.

Ръководители и подчинени — рамо до рамо

Разказва **Костадин БОРИСОВ** — бригадир на стругарска бригада

— Когато четох разговора „Комунистите и взаимоотношенията в цеха“, направи ми силно впечатление постановката на въпроса за взаимоотношенията между ръководител и подчинен като фактор за благоприятна атмосфера за повишаване производителността на труда в цеха. За нашия цех, както и за целия завод е характерно, че ръководителите израснаха от работници [illegible]

Digitized by Google

началника на цеха — Богомил Павлов — беше стругар в моята бригада. Трудолюбието, познаването на работата му помогнаха не само да стане специалист, но и добър ръководител на колектива, а принципиалността, съчетана със скромност и грижа за другарите, му спечелиха уважение. Всички знаят, когато интересите на работата изискват, той е непреклонен. Не помня случай да е повишил тон при разговор с работник. Винаги ще даде смислен съвет, ще помогне, комуто се налага. Не действува като администратор. Без да вземе становището на работниците, не прави нищо. В началото на тази година дирекционният съвет реши да минем на повременно-премиална система на заплащане. Този въпрос беше разискван в целия наш колектив по бригади, по смени. Имаше и „за", имаше и „против". Докато всички не се убедиха, не преминахме към новата система на работа. Комунистите бяха и агитатори, и организатори.

Едва ли има друг цех да живее така сплотено както нашият.

Особено внимателни са във възпитанието на младите работници и партийната организация, и администрацията, и самите кадрови работници. Влиянието на трудовия колектив върху младия работник започва още от деня на неговото приемане в завода. В отдел „Личен състав" го запознават с миналото и настоящето на завода, с перспективите на неговото развитие. И по-нататък: с цеховете, професиите, техниката и технологията на производството, условията на труда и възможностите за избор на желаната професия. След оформяне на документите с младия работник беседва майсторът по производството. Запознава го с работното място и на кратко събрание го представя на колектива, поздравява го с встъпването му в трудовото семейство и го поверява на шеф-наставник — за цялото време на обучението му. Това е обикновено един от челните работници, имащи опит в подготовката на младите.

Едно момче от Обеля дойде съвсем младо — и войник не ходило. Такова едно рошаво, ни машините познава, ни от дисциплина отбира. Много внимание и грижи му отделих. Трудолюбиво се оказа. Сприятелихме се, макар голямата разлика в годините. Стана добър работник. Радвам се, че имам дял в неговото оформяне като работник.

Грижата за човека

Разказва **Данаил ПАРАПУНОВ** — председател на заводския профкомитет

— Инструменталният цех е, така да се каже, еталон, образец, към който се стремят останалите цехове — да решават въпросите както тук. Цехът е с големи технически възможности. Колективът се ползва с уважение. Отзовава се на помощ на другите цехове. Партийната организация е инициатор на тази помощ. Най-напред се разговаря с комунистите, те са за пример и убеждават безпартийните, които понякога реагират отрицателно. Членовете на колектива участвуват в обществено-политическата дейност. Много комунисти са заангажирани в работническите отряди, Комсомола, профорганизацията. Има председатели на отечественофронтовски квартални организации, секретари на секционни комитети. Например Видьо Томалевски е председател на отечественофронтовска организация, Христо Донев — председател на секционен комитет.

Поели сме шефство над две детски градини, две детски ясли. Разполагаме с почивна станция на море с 58 стаи заедно с бунгалата, но вече е недостатъчна за летните месеци. Недостатък е, че не я ползваме рационално през цялата година. В Говедарци ще строим с наши средства станция с 50 легла. С това ще решим изцяло въпроса с почивките на хората.

Разполагаме със спортна база — единствена по рода си в столицата. Тя се състои от затревен футболен терен, волейболно и баскетболно

Digitized by Google

игрище, закрит салон, шахзала, която, може да се каже, е на световно равнище, зала за тенис. Имаме медицински пункт, обслужван от трима лекари и трима зъболекари, рентген, физиотерапия.

В завода има два модерни работнически стола. Те осигуряват питателна храна за над 3000 души дневно.

В цеха има баня и съблекални от съвременен тип. Закачалка за дрехи има всеки. От 1966 година няма отбелязан нито един случай на кражба на вещи. Осигурена е и охраната на труда. За бояджиите и електроженистите са направени отделни помещения с вентилационни устройства. Цехът е най-отопленият, хората и през зимата са на топло, както и през лятото. Чистотата, културата на работното място, опазването на имуществото са въпроси, разисквани на събрания на първичната партийна организация, а после — по бригади, по работни места.

Миналата година беше изградена цехова комисия за разпределение на жилищата. Тя класира хората в зависимост от нуждите им и 5 семейства получиха апартаменти. Много от пътуващите работници със собствени спестявания и заеми си направиха жилища. Считаме, че този проблем до голяма степен е решен. В цеха има 21 човека със собствени леки коли (на всеки осми човек един е с кола).

На най-видното място в завода има табло: „Петилетката и ние". Там е отбелязано в цифри какво ще даде работникът на завода, на своето общество, но и какво ще получи и получава той от завода. Грижата за човека на труда се вижда на всяка крачка.

Състоялият се преди известно време в редакцията на „Партиен живот" разговор със секретарите на първичните партийни организации от някои столични театри, публикуван в бр. 4 на списанието, предизвика интерес сред ръководствата на редица театрални колективи в страната.

Ето какво ни пишат от Русе и Хасково.

Проблеми — многостранни и насъщни

Разговорът за мястото на партийната организация в живота на театралния колектив е навременен и вълнуващ. Той засяга проблеми, отнасящи се не само до отделни театри, а до живота на всички театрални състави в страната. Естествено, засегнатите въпроси са свързани и с творческото всекидневие на нашия театър.

Ще спра вниманието върху някои неща, които според мене и моите другари са специфични за Русенския театър, а вероятно са близки и на колегите от други театри. Всички ние — партийното и административното ръководство, сме съсредоточили вниманието си вече трета година върху няколко основни проблеми, които оценяваме като най-важни и неотменими, за да ликвидираме някои остатъци от поредицата несполучливи сезони, в които театърът ни се намираше до 1970 година. Това са проблеми, които несъмнено ще ни изведат до равнището на най-добрите театри в страната. Защото това е работа в дълбочина, работа, отнасяща се до перспективите на театъра в най-далечен аспект.

Първият от проблемите, с които се заехме, беше подобряването на психологическия климат в нашия театър. По-рано той беше изострен. Имаше ред заявления за напускане. На заседания на партийното бюро и на партийни събрания търсихме правилния път, който водеше към искреност, честност и възможно най-правилна оценка за творчеството на колектива и на всеки негов член поотделно. Нужна беше вяра в хората, от една страна, и от друга — тяхната вяра в ръководството. Мисля, че това се постига, защото при обсъжданията най-проличава и искреността, и честността, и вярната оценка. Днес ние можем да се похвалим с една атмосфера творческа, колегиална, дори дружеска, която позволява да живеем и работим добре, да общуваме и да си сътрудничим. Заслугата за постигнатото принадлежи преди всичко на комунистите в театъра.

Друг проблем, тясно свързан с първия, е заетостта на състава С малки изключения ние заангажираме с творчески задачи

Digitized by Google

целия колектив, осигуряваме нормална възможност за изява на всички колеги, грижим се за правилното развитие на повечето от тях. Разбира се, абсолютни постижения едва ли могат да се посочат, но стремежът към максималното е факт. Водим откровени разговори с режисьорите почти за всеки творец поотделно — това е партийно поръчение на членовете на бюрото. И по отношение на заетостта на артистите ние натрупахме известен опит, който от година на година ще дава несъмнено по-добри резултати.

Трети проблем, който продължава сериозно да ни занимава, е рязкото повдигане художественото равнище на нашите изяви. В избора на пиесите ние обикновено проявяваме зрелост и взискателност, придирчиви сме към идейната стойност на драматургията, на която се спираме, но преценяваме, че в много постановки не сме показали максимума на възможностите си. Преценяваме, че потенциалните способности на колектива ни са все още по-високи от реализираните. Като сериозен успех на театъра през изтеклия сезон можем да посочим „Съд на честта" на Рангел Игнатов и особено „Незавършен монолог" на Тодор Генов.

Много настойчиво стои пред нас и кадровият проблем — нашият театър остро се нуждае от младо актьорско попълнение и от художници проектанти. Партийното бюро работи за увеличаване броя на първичната партийна организация с млади творчески кадри.

Още един насъщен проблем — физиономията на театъра ни. Русенският драматичен театър в многогодишното си съществуване има много високи постижения. На нас — комунистите от театъра, много ни се иска, опирайки се на традицията, да се приближаваме все повече към актуалната тематика, да имаме изострен политически поглед, ярка и вълнуваща театрална мисъл. Искаме да намерим такава физиономия на нашето художествено творчество, която да е по-близка и понятна на основния зрител — нашата работническа класа. Независимо дали е на село или в градското промишлено предприятие, нашият труженик трябва да получи вниманието на театъра, за да му отдаде и той дължимото.

Тук изброих само част от въпросите, които ни вълнуват. Но нашите вълнения не са едно пасивно чувство. Ние активно работим за тяхното разрешаване и сме убедени в успеха си. Защото искрено търсим дълбочината на нещата, тяхната перспектива и не се залъгваме с лъскавата повърхност на малките успехи. Избягваме кратките и лесни пътища при решаването на задачите си, не ни привличат високият шум и кратката слава. Живеем и творим в днешния ден с поглед в бъдещето и винаги сме недоволни от себе си. Мислим, че това е полезно за обществото, в което живеем.

Петър КОСТОВ

секретар на партийната организация в Драматичния театър „Сава Огнянов" — Русе

Висока отговорност

Работата на първичната партийна организация за обединяване и организиране на творческите сили в колектива на театъра безспорно е сложна и многопосочна. Творческият процес поставя ежедневно редица въпроси за решаване. Това диктува необходимостта от една непрекъсната гъвкавост и актуалност на партийно-политическата работа. Успоредно с това партийното бюро и комунистите в нашата организация разбират, че ако не намерят своя дълбоко научен подход към проблемите конкретно на театъра, в който работят, партийно-политическата работа ще се превърне в стихийно кампанийна дейност и ще изгуби своя смисъл на организираща и възпитателна сила.

Ние насочваме нашето внимание в решаването и на дълбоко принципните проблеми, произтичащи от изискванията, които сегашният етап на нашето социалистическо развитие предявява към художественото изкуство.

В нашата пряка партийно-политическа работа ние центрираме усилията си върху два основни въпроса: репертоарната линия и високото ѝ идейно-художествено осъществяване и връзките на театъра с трудещите се.

В основата на нашите репертоарни търсения е стремежът към конкретна актуалност на политическия момент, претворен в издържан идейно-естетически факт, от една страна, и от друга — подчертаната категоричност на партийната правда, поднесена с висок глас, без полутонове, в театралния спектакъл.

Така например „Изключителен шанс" от Кольо Георгиев, постановка на режисьора Димитър Добрилов, прозвуча при нас като химн за възторжената ремсова младост на поколението, изнесло на плещите си победата над стария строй. Със своята партийна насоченост спектакълът стана повод за разговор, който по инициатива на окръжния и градския комитет на Партията се превърна в среща на творците от театъра и нашата общественост, посветена на проблемите за мястото и ролята на театъра като идеологически институт в града и окръга.

С активната намеса на комунистите в театъра в нашия репертоар този сезон бе включена пиесата „Време разделно" по романа на Антон Дончев. Постановката, дело на режисьора Димитър Добрилов, скоро ще стане театрален факт.

Че нашата първична организация сериозно се заема с решаването на репертоарните въпроси от една актуална позиция говори и фактът, че когато партийната организация в града чествуваше 80-годишнината си, творците от театъра отговориха с две свои творчески изяви, посветени на този политически момент: постановката на „Снаха" от Г. Караславов, чиято режисура, осъществена от Пенко Пенков, ак-

Digitized by Google

центираше върху социалния проблем — за пробуждането на народното съзнание за революция срещу стария строй и поетичния спектакъл „Под знамето червеното" по сценарий на поета Янко Димов, дело на режисьора Димитър Добрилов. Тези две творчески изяви се превърнаха в театрални събития в живота на нашия колектив.

Съществена страна от нашата работа са връзките на театъра с трудещите се. Без да се спирам подробно на многопосочните усилия в това направление, ще посоча само две наши открития. Като утвърдихме приятели актьори на отделните предприятия и бригади, стигнахме и до новата наша форма — съветите на зрителя в отделните предприятия, училища, учреждения и поделения.

Съветът на зрителя според установения статут се състои от избрани от предприятието производственици и административни работници, които обичат театъра и чрез които ние осъществяваме пряката си връзка с нашите зрители. Те са хора от предприятието, които имат ежедневен достъп до театъра — присъствуват на наши репетиции, обсъждат с нас репертоара, организират обсъждания на наши постановки. Често ги каним при разглеждане на конкретни театрални въпроси в клуба на актьора. Макар и създадени отскоро, те все повече се оказват действена сила в нашата практика.

Много са аспектите на партийно-политическата работа в театралния колектив. Посочихме само някои нейни страни, спомагащи за възпитанието на творците в театъра като граждани на историческото време, в което живеем, спомагащи за утвърждаването на тяхното самочувствие и отговорност.

Димчо ДИМЧЕВ
секретар на първичната партийна организация в Драматичния театър „Иван Димов" — Хасково

ПАРТИЙНАТА ГРУПА

Динамичният пулс на колектива

Димитър Иванов и Денка Маринова, отговорници на партийни групи в чорапен цех от текстилния комбинат „Димитър Желязков" — гр. Сливен, се обърнаха с молба да публикуваме поредици от материали на страниците на сп. „Партиен живот" за дейността на партийните групи — спойка и двигател на малкия колектив.

На молбата отговаряме, като разказваме за работата на партийни групи в химическия комбинат „Димитър Димов", машиностроителния завод „Сила", строителния район и завод „VIII конгрес" — гр. Ямбол.

В ЧЕЛНИТЕ РЕДИЦИ

На Десетия конгрес се подчерта, че партийната група е онзи необходим регулатор на психологическата атмосфера, в която се коват убежденията и се направлява волята за действие на човека, който в крайна сметка материализира партийната политика. Тя е ядрото, което трябва да блести с чистотата на взаимоотношенията и постъпките на комунистите и да увлича, да води останалите по своя път. Създаването на здрави колективи укрепва връзките на Партията с масите, спомага да се реализира основната задача в работата сред безпартийните — повишаване на тяхната политическа съзнателност и трудова активност.

С тези мисли започнахме разговора с отговорниците на партийните групи. За комунистите от смяна „А" на химическия комбинат „Димитър Димов" казват, че са истински образци и са в челните редици на малкия колектив. През цялата 1972 година смяната беше водеща в социалистическото съревнование, първенец на химическия цех през първото и четвърто тримесечие, смяна с най-малко дисциплинарни нарушения, със сплотен колектив, с най-много интересни инициативи. На какво се дължат тези успехи.

Digitized by Google

Редовно, всеки месец по инициатива на партийната група се провеждат събрания в смяната, на които се анализира изпълнението на насрещния план по всички показатели, качеството на произвежданата полиестерна смола, въпросите на дисциплината. Ръководителите запознават колектива с новите задачи.

Много направиха комунистите за повишаване инициативността, боеспособността и активността на трудовия колектив, разгръщат масова политическа работа. Те се убедиха, че не е достатъчно само да се провеждат сбирки за разясняването на плана. Не! Необходими са още много грижи за издигане на духовния живот, за подобряване бита на човека, да стане работният му ден още по-смислен, пълноценен. По предложение на партийната група се проведе цялостна димитровска проверка, която включваше участието на членовете на колектива за постигане висока производителност на труда, за високи успехи в идеологическата, организационната, културно-масовата и спортната работа. Всички технологически работници от смяната се включиха по призива от колектива на пета линия за стриктното спазване на оптималните технологически параметри, като поеха шефството над машините, апаратите, съоръженията и хигиената на цеха.

Големи усилия се полагат за водене на съревнованието, за да се превърне то във вътрешна потребност, изява на творческите, трудовите възможности на всички в колектива. Партийната група непрекъснато подпомага ръководството на профгрупата в организиране и отчитане на съревнованието, за приемането на напрегнати лични комплексни планове, за увеличаване производителността на труда, изучаване и внедряване на опита на първенците. В смяната са сключени 10 договора за обмяна на челния опит.

На много сбирки на групата въпросите на технологическата и трудовата дисциплина са били предмет на обсъждане и на откровен разговор, назовавани са имената на нарушителите на дисциплината и е сочен верният път, по който трябва да се върви. Търси се отговорност от провинилите се.

По инициатива на партийната група ръководни дейци на цеха, комбината и градския комитет на Партията ежемесечно изнасят беседи пред колектива на смяната, по актуалните въпроси на вътрешното и международното положение, по решенията на Партията, задачите на работниците.

С особено желание се посреща от работниците инициативата на комунистите за посещението на исторически паметници и места, за организиране на пълноценен отдих и екскурзии през почивните дни.

Сега се провежда една интересна проверка на партийните групи в комбината как изпълняват решенията на Десетия конгрес. „Постигаме по-голямо раздвижване — казва Г. Русев, отговорник на партийната група. — Осъществяваме смислени и действени инициативи. Насочваме работниците към главните проблеми, които стоят за решаване пред нас. Създава се и по-благоприятен политически климат, а колективът проявява по-голяма трудова и политическа активност."

Може само да се добави, че комунистите имат лични контакти и водят разговори с производствениците, а това спомага за едно непосредствено откровено запознаване и изучаване настроението и мнението на хората, за вземане на енергични ефикасни мерки, за премахване на задръжките и отрицателните явления. По такъв начин практически се осъществява заръката на Партията: всеки комунист — агитатор и отговорник за провеждане на партийна политика.

И партийната група от топлоелектрическата централа при комбината се утвърждава като политическо цементиращо ядро на малкия колектив. С уважение тук говорят за комунистите Георги Калудис, Никола Русев, Петър Бояджиев и Любен Цонев, че са образци в производството, изучават и внедряват техническите новости и челния производствен опит, бързо овладяват и грижливо стопанисват производствените мощности, увеличават производителността на труда. Всички други партийни членове са изявени челници.

Digitized by Google

Главното в работата на партийната група това е постоянното изискване към комунистите — да изпълняват уставните си задължения, което личи и от дневника на отговорника Димитър Дженков. В него е отразен и целият им живот — как се трудят, как изпълняват партийните поръчения, каква активност проявяват на събранията, как е поставена на участъка партийно-политическата работа. Комунистите обсъждат и по-важните проблеми, които стоят пред колектива. Само през последно време те се занимаха с такива животрептящи въпроси, като рационализаторската дейност на Георги Калудис, личните творчески планове на средните техници, комунистическото възпитание на младежите. Изслушват се и отчетите на комунистите, които стават в непринуден разговор, за участието им в обществения живот, труда, учението. При особен интерес премина отчетът за изпълнение насрещните планове и решенията на Десетия конгрес.

Такъв подход в работата възпитава у комуниста чувство на висока отговорност за неговото участие в живота на колектива и за издигане ролята на партийната група.

НРАВСТВЕНА КРАСОТА

Разговаряме с Христо Колев Христов — отговорник на партийна група на строителна бригада при I строителен район — Ямбол. Макар че е съвсем млад, той вече е кандидат-член на окръжния комитет на Партията и член на окръжния комитет на Комсомола. Умело сплотява колектива от 12 комсомолци, които са почти на еднаква възраст и разбиранията им съвпадат. Само 4 са комунистите, но те действително са станали сплотяващо ядро на колектива. Всеки се стреми да им подражава в труда и в живота. Повече от 5 години малкият колектив изпълнява 150% нормите си. Няма ги безпричинните отсъствия и закъснения. Тук цари дисциплина, ред и висока производителност. Петилетният план ще изпълнят за по-малко от 3 години. Имат лични комплексни планове за увеличаване производителността на труда. Комунистите търсят и внедряват челния опит. Дело на партийната група е новият начин на отливания и предварително окончателно отработване на стъпалата на стълбищата, след което те се монтират. Така се реализират икономия на работно време, материали, производственият процес протича през цялата година и не се влияе от лошите зимни условия.

Комунистите се ползват с авторитет, а това издига и авторитета на колектива, който уважават в целия окръг. В края на 1972 година им устроиха тържествено чествуване. Най-голяма е заслугата на Христов. Той е опитен организатор, човек мислещ и делови, командир, педагог, възпитател. Разказваха ми такъв случай. Преди близо 2 години в бригадата дошъл неукрепнал младеж, напуснал училище. С него се заел отговорникът на партийната група, поел му шефство, помагал, съветвал, обучавал, възпитавал. Научил го да работи съвестно и го склонил да завърши средно образование. Така колективът възпитал младежа, който сега се труди и живее честно.

Ако навсякъде така постъпват при посрещането на младия човек, колко леко биха вървели нещата. А често в колектива младежът пасува. Държи се леко, несериозно. Лесно е да се махне с ръка. „От всяко дърво свирка не става, а камо ли от всеки работническа класа." Колко трудно е да се научи човек на отговорност, да му се помогне да преодолее бариерите на страха, смущението, безотговорността. Тук на помощ идва комунистът, авторитетният работник, който го взема под крило, подкрепя и предпазва младия човек от подхлъзвания. Не рядко младежът излиза от релсите, пропада, защото в решаващия момент не се оказал до него човек, който по другарски да му помогне.

Digitized by Google

За колегите на Христов, макар и още толкова млади, говорят само хубави неща. Много желаят да постъпят на работа при тях, защото ги привлича творческата атмосфера в колектива. Тук почти не съществува недисциплинираност, разточителство, ниско качество, неизпълнение. При тази обстановка се възпитават истински труженици, хора, на които може да се разчита за всяка работа, да им се повери в ръцете всяка ценност, да им се довери като наследство, обществено богатство.

В Отчетния доклад на Десетия конгрес и Програмата препрочитаме мисли, които ни задължават да се вглеждаме в утрешния ден. Касае се не само за икономиката и политиката, а за човека. Четеш, а пред теб стои нравствен облик, духовен мир, красотата на нашия утрешен съвременник. А защо само на утрешния, а не на днешния? Христов е инициатор за висока производителност на труда. В него виждаш чертите на човек, достойно наречен член на организираното социалистическо общество. Присъща му е възвишената готовност да отдаде себе си на хората. Тази нравствена красота е породена от комунистическото мирозрение. Тя е изкована в партийната група от строителния район. Характерно е, че тук се създава стройна система на така наречената производствена педагогика.

Много са направили комунистите за създаването на обстановка на загриженост и стопанисване на фондовете. На всеки работник в промишлеността, селското стопанство, строителството предоставят част от общественото богатство — машините и съоръженията. В какви ръце попада то? Ако е в ръцете на Христов, в рационализатора Георги Калудис или на партийния отговорник Димитър Дженков от Химическия комбинат, които са чудни творци, тогава и народното богатство ще се множи. Но ако попадне в ръцете на човек, отпуснал безпомощно рамене, който се отнася безотговорно като небрежен стопанин и наблюдател, тогава имуществото няма да се трупа, а ще се пилее. Христов и Дженков разсъждават приблизително така. Умението да се съхранява и умножава богатството на народа — това е и залогът за нашето благосъстояние. Ако се произвежда повече, по-добре ще се живее днес и ще има и за поколенията. Ако искаш да получиш повече, повече трябва да дадеш за обществото. Защото най-напред се заделя за образованието, почивката, медицинската помощ, ниския наем за квартирата и чак тогава получава труженикът. Новият човек не постъпва към труда с чисто потребителски намерения, а гледа напред и нашироко, не от тесни егоистически цели.

В Химическия завод комунист сподели: „Морално съм удовлетворен в труда, тогава когато работата спори, и у мен се поражда желание да произвеждам повече и по-хубаво. А чувството на удовлетвореност нараства с ръста на майсторството, на опита и при даване знанията на младите."

Тези качества у комуниста не се придобиват от само себе си, само с пожелания. Не! Те се натрупват за дълго време в партийния колектив чрез системна възпитателна работа.

РЪКА ЗА РЪКА

Само шестима са партийни членове в монтажния участък при машиностроителния завод „Сила", но те сплотяват колектив от 65 души. Какъв е техният принос? Със своя труд, активност, личен пример те увличат всички работници, въздействуват им да се трудят по-съзнателно и по-самоотвержено. Едновременно с това партийната група полага грижи за бързото приобщаване на новопостъпилите работници към колектива, за тяхното осведомяване по отношение развитието и перспективата на завода, за възпитанието им в любов към него, за техния дълг и отговорност, за уважение и признателност към труда и усилията на колектива, на неговите традиции.

Digitized by Google

Отдавна тук работи Петър Чошков с тримата си сина и снаха си. Цяла работническа фамилия. Единият от тях Желязко постъпи като обикновен работник, завърши средно образование и стана началник на участък. Партийната група създава споен колектив. В него се твори всичко за обществото — за семейството, за дома, да се изучат децата. Тук се срещат и радост и неудачи. Именно в колектива, в съвместния труд, в учението, в обществения живот човек окончателно се формира като личност, расте професионално и духовно, придобива умение да мисли и действува от гледна точка на обществените интереси.

Един от работниците сподели: тук, в моя колектив, при другари и приятели, се създадох като човек. Затова всеки ден, когато идвам на работа, си мисля не само как и какво ще работя, а мисля за другарите в труда, за тези, с които деля радост, грижи, огорчения. Тук всеки се разкрива като творческа личност. Най-добрите хора получават похвали, признание и висока оценка, благодарност от другарите, награда, пари, екскурзия, карта за почивка, място в детския дом. Тук партийната група е открила фронт срещу дърдорковците. Срещу тези, които прахосват, лентяйствуват, дават брак и лошо качество. За тях няма пощада и снизхождение и никой не може да укроти гнева на другите против постъпките им. Разбира се, това не се постига нито бързо, нито лесно, както и не в еднаква степен с всеки член на колектива.

Цехът е кооперран с много предприятия от града, окръга и страната и често се нарушава ритъмът на снабдяването, пораждат се задръжки и щурмуване. Наскоро комунистите отчели, че не се търси системна отговорност за ненавременното изпълнение на задълженията и повишили изискванията към стопанските дейци да проявяват по-голяма оперативност и компетентност и да уважават критическите бележки, съображенията, препоръките на партийните групи, да изпълняват програмата за социалното развитие на колектива и завода и да подобряват битовите условия. Стопанските дейци съдействуват за повишаване авторитета на партийната група. Те докладват за ритмичното подаване на детайлите, за укрепване на трудовата дисциплина. От своя страна комунистите бързо се притичат в помощ на администрацията за решаване на трудностите. На участъка често пъти се събират инцидентно, когато нещата са спешни и не търпят отлагане. Поради липса на електродвигатели за известно време се прекъсва работата. Тогава комунистите призовали колектива в следващите дни, пестеливо да се изразходва трудът и да се навакса загубеното.

ЧУВСТВОТО ЗА ОТГОВОРНОСТ

Няколко са особеностите в живота на 11-те комунисти на тръбнопоцинковалния участък на машиностроителния завод „Сила". Сплотеното ядро се занимава с въпросите на рационализациите, усвояването на новостите, води успешна борба с отрицателните прояви... Характерно е уменето на отговорника на партийната група Иван Стоянов Парапанов да води личен разговор с комунисти и безпартийни.

Началникът на смяната внесе големи изменения в технологията и облекчи труда на хората. Много брак се допускаше, когато се режеше металът, но комунистите предложиха способи и сведоха загубите до минимум. Направи се реконструкция на сушилнята и отоплението на участъка.

Грижи се полагат за растежа на комунистите. В малкия партиен колектив израсна зам.-директорът на завода Димитър Делимирчев, като измина трудния път от стругар до машинен инженер. Динко Иванов, Слав Христов са изобретатели и се ползват с голямо уважение.

В участъка има добър ред, висока трудова и технологическа дисциплина. За това много спомага добрият метод на началник смяната, който често запознава комунистите със задачите, стопанисването на съоръженията, технологическия процес и мястото на комунистите, от-

Digitized by Google

чита своите действия и тези на подчинените си майстори, бригадири. Проявява непримиримост към недостатъците на другарите и към собствените слабости. Силата на комуниста е във високата идейност, активност, принципиален подход към фактите и явленията на живота. Комунистите са хора самокритични. Партията учи да се виждат както достойнствата, така и задръжките и се воюва за тяхното отстраняване. Така постъпва и партийната група в участъка. Личен пример дават отговорникът на партийната група и стопанските дейци, които проявяват отговорност и загриженост за поверения им участък.

Чувството за отговорност?... С растежа на мащабите и сложните задачи на социалистическото строителство се разширяват задълженията на ръководителя и взискателността към него. А критерият в оценката за неговата работа е умението да възглави политическата и трудовата активност на производствения колектив. Не да изпълнява напрегнатата програма на всяка цена, не!... а да разкрива резервите, да прилага интензивните фактори за увеличаване производителността на труда, да снижава разхода на труд и материали. Тогава той е истински боец на Партията. Но ако проявява безстопанственост, равнодушие към нарушителите на дисциплината, брака, недобросъвестното отношение към труда, той е само един наблюдател.

Много лошо е било поведението на работника Т. П. В колектива тръпнели от страх от неговата необузданост. Партийната група предложила да се разгледат постъпките му пред другарския съд, председател на който е Парапанов. Повече от 10 души не пощадили работника и му казали право в очите, че той не се труди и не живее като социалистически човек. Подали му ръка. Преобразил се и сега работи за двама. „Ние обичаме хората — казва Парапанов, — затова не ги оставяме да залитат или да се сгромолясат в пропастта."

Случаят ме наведе на много мисли. Работническото събрание се оказва много ефикасна форма за въздействие върху отрицателното поведение на отделния човек. Там се формира общественото мнение. Другарският съд играе полезна роля за превъзпитанието на човека. Освен това изграждат съд на честта от ветерани, най-достойните хора на колектива, които работят безупречно. Те водят разговор с нарушителите на трудовата и технологическа дисциплина, с причинителите на брака, авариите и ако не се поправят, ги докладват пред работническо събрание. И в крайна сметка предлагат да се чисти колективът от тях.

Партийната група разполага с много лостове: профорганизация, комсомолско дружество, работническо събрание, другарски съд и пр., които може успешно да мобилизира в борбата за създаване на социалистически трудови колективи.

Стигаме до работническата съвест...

Каква е тя? Личната отговорност на всеки работник — какво той прави и способен ли е да подложи на самооценка, на вътрешен съд, да прецени своите дела. Това подбужда работника да скъпи всяка минута, да пести всеки грам суровина, материали, да стопанисва фондовете, да обича техниката и материалната база, която му дава храна и препитание на цялото семейство, да дава високо качество. Това развива по-голямо творчество и съчетаване интересите на работника с колектива. В крайна сметка усилва се социалистическият колективизъм. Колективът отговаря за работника и работникът отговаря за колектива.

Иван Парапанов е дългогодишен партиен работник. Постоянна негова черта в стила е личният разговор с комунистите и контактът с хората. Неговата достъпност, сърдечност, примера в словото и делото особено привличат младите. С една дума притежава изкуството за работа с човека.

А да се въздействува индивидуално върху хората е голямо и сложно изкуство, което си остава главното в партийната работа. То изисква правилно да се отчитат индивидуалните особености у хората, техните нужди, интересът, способностите.

Digitized by Google

В партийния колектив има комунисти с различни възрасти, професии, различен жизнен и производствен опит, отличават се един от друг по уровена на знания, по своята наклонност. Важното е при тези различия да се обединят техните действия. Задължение както на партийния секретар, така и на отговорника на партийната група, на активиста въобще е да намерят път до ума, сърцето на всеки партиен член, да му помогнат да заеме своето място в строя, в работата, която провежда партийната организация. На отговорника на партийната група му са присъщи дълбока заинтересованост за съдбата на всеки човек, умението да вниква в неговия мир, да го разположи към себе си. Внимателно отношение към всеки — ето първото условие за провеждането на ефективна индивидуална работа.

Уважението на хората не изключва взискателност към тях. Без висока взискателност, без сериозен разговор с другаря, на които са възложени големи задължения, не може да се осигури висока боеспособност и да се сплоти партийният колектив. Затова внимателното отношение към хората партийният деец трябва да съчетава с най-висока взискателност към тях.

Индивидуалният разговор възпитава у членовете на Партията истинско комунистическо отношение към труда, помага да се развиват такива форми на социалистическо съревнование като реконструкция и повишаване производителността на труда на всяко работно място, съставяне на лични творчески планове, да се работи с голямо напрежение за увеличаването на продукцията и получаване на първокачествени изделия, укрепване на трудовата дисциплина. Разговорът повишава отговорността в работата за поръчаното дело, насочва всеки комунист да умножава своя принос в техническия прогрес.

Опитът показва, че такива челни колективи като химическия комбинат „Д. Димов", машиностроителния завод „Сила" използват различни форми за лични срещи на ръководителите с партийните членове. Те подсещат комунистите за овладяването на добрия производствен опит. Полагат се усилия да расте броят на челниците, а това е възможно, когато активистът вниква не само в общия ход на производствената работа, но и в тази на отделния комунист и работник. Съревнованието предполага всемерна поддръжка на челниците, а също предявяване взискателност към тези, които не се трудят добросъвестно. Разговорът с последните се води на основата на партийните принципи и ако не се поправят, ги предлагат на обсъждане в партийното бюро и организация, за да ги подбуди със силата на колективното мнение да изменят своето отношение към работата.

Личният разговор подбужда комунистите да проявяват личен пример и в обществено-политическия живот. А това зависи от наклонността, индивидуалния подход и отчитане на особеностите какво лежи на душата им. Едни се утвърждават като пропагандисти, агитатори, политически информатори, други участвуват в списването на стенния вестник, многотиражката или в комисията за народен контрол. Много се изпращат с поръчения за работа в Комсомола и профсъюзите. Тогава и поръчението ще се изпълнява. Понякога в партийната група са склонни да обвинят този или онзи комунист, че не работи по възложеното поръчение, а малко се е помислило предварително каква е неговата наклонност.

За повишаване на отговорността трябва да има системен контрол в хода на изпълнението. Липсата на контрол отслабва доверието, а това понижава и дисциплината. С личната беседа не се изключват принципиалните разговори с комунистите, които се отклоняват от нормите на партийния живот, нарушават партийната дисциплина.

Практиката показва, че болшинството, с което се води беседата, си прави сериозни изводи за своето поведение. Мнозина стават по-ак-

Digitized by Google

тивни и ръководната сила на партийната група на участъка нараства. Не бива да се забравя, че в индивидуалната работа с комуниста се утвърждават много ценни качества и у отговорника на партийната група: внимание, наблюдение, умение да се подходи към хората, да се разберат техните болки и нужди. Постоянното общуване с комунистите обогатява духовния мир на активиста, разширява неговия кръгозор, помага му да работи по-добре, да подобрява своя стил.

КОМПЕТЕНТНОТО РЪКОВОДСТВО

на партийните групи от партийното бюро е решаващо за успеха и динамичната дейност на най-малките ядки на Партията. Тяхната боеспособност зависи най-много от тези, които ги възглавяват. Отговорниците на партийните групи са хора авторитетни, принципиални, добри организатори. Повечето са със средно и висше образование — техници, технолози, икономисти, конструктори. За работата с тях ни разказа Георги Кръстев, секретар на партийната организация в завод „8-ми конгрес". За да ги държат в курса на текущите политически събития и изпълнението на стопанските задачи, партийното бюро се среща с тях на 15 дни. С беседи излизат секретарят, директорът на завода, представители на градския комитет. Те информират отговорниците за работата в града, изпълнението на насрещните планове по всички показатели, актуалните производствени проблеми, пътищата за съединяването на техническата революция със социалистическия строй, вътрешнопартийния живот, изпълнение решенията на Десетия конгрес, учебната година. Отговорниците обогатяват своя опит, а става и свободна обмяна на мнения по специфичната работа на партийните групи. В детайли се разработва добрият стил, обсъжда се защо е нужен дневник и как да се води. Непринудената обмяна на мнения позволява да се разкрият недостатъците в работата. Понякога партийното бюро се съветва предварително какви въпроси желаят да обсъдят. Така участниците имат възможност да се подготвят по-добре и да се посъветват предварително със своите комунисти. Системно партийните групи се отчитат за работата в партийното бюро, а оценката е, че в своята ежедневна, трудова и политическа дейност те се утвърждават като активни помощници на първичната партийна организация за издигане авангардната роля на комунистите и за въвличането им във всенародното съревнование. Повечето от тях са рационализатори. Партийните групи са инициаторите за разкриване на резервите за 1973 г. Чрез тях се набира и обработва вътрешнопартийна информация. Така най-добре се проучва общественото мнение и настроението в колектива, което помага на партийното бюро, партийния отговорник и стопанските дейци да осъществяват политическото ръководство на колектива. Главно чрез партийните групи се извършва подборът и подготовката на партийното попълнение и приемането на младите партийни членове. Подобрява се социалният състав на партийната организация. За да има по-голям интерес на партийното събрание, предварително в партийните групи се обсъждат важни въпроси. Това засилва активността, конкретността в предложенията и резултатността във вземането на най-правилни решения.

* * *

Опитът на ямболци показва, че партийните групи вършат огромна организаторска работа, която дава своя дял за изпълнението на партийните решения.

Лако ПАВЛОВ

Digitized by Google

НА ГОЛЕМИЯ СТРОЕЖ

Нима може да се ръководи един огромен строително-промишлен комплекс като Девненския с традиционни методи и средства? Възможно ли е да се решават проблемите на близо 35-хилядния колектив от строители, промишлени работници, техници, инженери и икономисти без съобразяване с новите изисквания в партийната работа?

Безусловно — не!

Тази истина е оценил и дълбоко осмислил и градският комитет на Партията в Девня. И което е най-важното — решенията на Централния комитет на Партията за девненци не са просто директива, а стимул за пораждане на нови идеи, за вземане на актуални, новаторски решения.

СЪС СРЕДСТВАТА НА ПОЛИТИЧЕСКОТО РЪКОВОДСТВО

Строителството в Девня навлезе в своя най-отговорен етап. В общия план на икономическото развитие на нашата страна през шестата петилетка Девненският промишлен район заема особено място. Докато през 1965 г. общата промишлена продукция на заводите възлизаше на 61 млн. лв., за 1975 г. е предвидено тя да нарасне на 420 млн. лв.

Сроковете за завършване на най-модерните химически заводи — Химкомбината за минерални торове и новия завод за калцинирана сода и тяхната продукция са непосредствено обвързани с икономиката на СССР, Унгария, Чехословакия и на редица други страни. Поради това спазването на пусковите срокове се поставя тук не просто като стопанска, а най-вече като политическа задача.

В Девня, както на всеки голям строеж трудностите са много, изоставането на някои обекти — тревожно.

Какво да се прави?

Комплексният подход в случая беше единствено правилният път към успеха. Той предполага да държим строга сметка за сложния комплекс от условия, които в своята съвкупност определят равнището на живота, неговото количествено и качествено състояние.

През 1972 година под ръководството на Варненския окръжен комитет на Партията в строително-промишления комплекс — Девня се проведе конкретно социологическо изследване на тема: **„Социално-психологически аспекти на политическата агитация“**. То имаше за задача да изучи и анализира социалните и психологическите механизми на

Digitized by Google

формиране производствената и обществено-политическа активност на трудовите колективи в този голям и отговорен национален обект.

Изследването даде богата информация на окръжния и градския комитет на Партията. Помогна да се открият причинните връзки и зависимости между много отрицателни явления — недостатъчна трудова дисциплина, спадане градуса на трудовата надпревара в някои участъци, отслабена политическа работа и т. н.

ГК на БКП в Девня обсъди резултатите от изследването и взе редица решения. Подобри се работата с пътуващите (прехождаши) работници, отстраниха се някои несъответствия в организацията и заплащането на труда. Повиши се равнището и качеството на апарата за политическа агитация.

Оттогава изминаха няколко месеца. Появиха се нови проблеми. С по-голяма острота се постави въпросът за спазване на правителствените срокове. Наложи се задълбочено и аналитично да се проучат условията на труд и бит на работниците, да се провери активността на обществените и политическите организации в тяхната идейно-възпитателна работа.

Ето защо градският партиен комитет пристъпи към повсеместни **комплексни проверки** на състоянието на първичните партийни организации, профорганизациите и комсомолските дружества в строителството. Целият апарат и извънщатните сътрудници на комитета в продължение на много дни бяха сред хората. Разговаряха, проучваха документи, търсеха причинни връзки. Защо партийно-политическата работа все още не е достатъчно ефективна — радиоуредбата и нагледната агитация недостатъчно съдействуват за мобилизиране силите на трудещите се? Защо редица първични партийни организации не упражняват правото си на контрол над стопанското ръководство... След приключване на проверката и обобщаване на материалите окръжният комитет на БКП — Варна направи среща с бюрото на Девненския градски комитет, на която се разгледаха резултатите и се прие оперативна програма за действие. Веднага последва събиране на партийния актив от строителството, на което се детайлизираха задачите. На всеки партиен комитет беше предоставена възможността да разработи конкретни мерки за решаване на своите специфични проблеми с оглед срочното изпълнение на строителната програма.

Установените в процеса на проверката слабости накараха партийното ръководство да вникне по-задълбочено и потърси причините и в **някои несъответствия в административната и партийно-организационна структура на строежа.**

За да се създаде по-голяма оперативност в работата, през февруари 1973 г. беше учреден институтът **„началник-строежа“** при най-отговорния обект — новия завод за калцинирана сода. Това веднага наложи промяна и в партийната структура. Дотогава съществуваха 14 първични партийни организации, подчинени на различни органи — на общостроителния партиен комитет, на ГК на БКП — Девня, на ОК на БКП — Варна и пр. На тяхно място беше изграден един временен партиен комитет на строежа, който ръководи 6-те окрупнени първични партийни организации.

Тези промени приведоха в съответствие партийната структура с утвърдената административна.

Сега административното и партийното ръководство на обекта представляват **един действително боеви щаб на строежа, който умело координира и наблюдава дейността на различните строителни подразделения, оперативно решава възникващите въпроси от стопански, социален и политически характер.**

Digitized by Google

Само организационните мерки обаче се оказаха недостатъчни. Трябваше да се намери нещо по-силно, по-вълнуващо, по-интересно. Така се роди идеята за филмовия

„РЕПОРТАЖ ЗА ВРЕМЕТО"

Основна идея — времето до пуска.

Главен критерий — **решенията на Декемврийския пленум.** Това е часовникът, по който всяка бригада, всяко звено, всеки човек трябва да сверява своето време.

Времето се оказва най-голямото богатство за девненските строители. Но оценява ли се както трябва? На екрана — две големи стрелки отмерват часовете до пуска. Всяка бригада вижда своето място върху циферблата. Едни са още на 8 ч. — далеч от целта. Други на 9- 10... Но какви са причините?

И камерата ни повежда по работните площадки, среща ни с различни лица — развълнувани и загрижени, смутени или безотговорни.

Ето тук работният ден започва с 10 минути закъснение, при съседите — с 15, 20, 25 мин. Причините — нередовен транспорт или просто — лоша трудова дисциплина. Констатацията — ежедневно загубени поради закъснение около 2500 часа. Но само това ли е? Средно около 30 мин. се губят поради недобра организация — снабдяване с материали, детайли, електроенергия, вода. В модерния, добре обзаведен работнически стол често не се спазва графикът за хранене и се „погребват" още средно по 2 скъпоценни работни часа.

Равносметката — работният ден на строежа продължава едва 5 часа и 15 мин. До тази неприятна рекапитулация се достига посредством десетки интервюта, наблюдения, заснети хронометражи с конкретни бригади, конкретни лица, конкретни факти.

Главното достойнство на този „репортаж" обаче е в неговата **критичност и аналитичен подход.** Със силните средства на сатирата, с подходяща музика и сполучливи афоризми той разкрива и десетки други отрицателни явления, техните носители и причините, които ги пораждат.

Проблемите за повишаване жизненото равнище на народа, посочени от Декемврийския пленум, са намерили отражение и във филма: участие в социалистическото съревнование — слабости и успехи; организация и планиране на производството; организация на производствения бит на работниците и пр. И всичко това, подчинено на **основната идея — изпълнение на насрещните планове и спазване на пусковите срокове като гаранция за реализиране на Декемврийската програма.**

Безспорно създаването на този 25-минутен динамичен и интересен филмов репортаж е едно много полезно начинание. Но само дотука работата едва ли би имала някакъв ефект.

И така — филмът поема своя път по строителните обекти. На производствените съвещания и оперативки през февруари—март той замества основния доклад. Неговата критика е безкомпромисна — тя почива само на конкретни факти. След прожекциите, по време на съвещанията става обсъждане на въпросите, които се отнасят по някакъв начин до всеки колектив. Анализират се прецизно причините и на място с участието на партийните организации, трудовите колективи и ръководителите се вземат решения за своевременно отстраняване на неблагополучията.

Показаните във филма слабости в строителството на Девня накараха хората от всяко работно място да потърсят и преосмислят и други съществуващи при тях недостатъци. Така се извърши още една

Digitized by Google

своеобразна вътрешна проверка на работата на трудовия колектив, която разкри нови проблеми и породи нови идеи за решаването им.

Всичко това помогна на партийните организации да осъзнаят своята отговорна, авангардна роля и да изпълнят задължението си — **да бъдат в кипежа на трудовото ежедневие, да воюват със слабостите, където и да се намират те.**

От справките, получени в края на март, се установи, че голяма част от нередностите са преодолени — загубите на работно време се намалиха почти наполовина, увеличиха се темповете на строителство на нови културно-битови сгради, подобриха се вътрешнозаводските комуникации...

Доволни са работниците, почувствували своята градивна сила.

Доволен е и градският комитет на Партията в Девня. Неговият секретар по пропагандата Благовест Цветков казва: „Когато започнахме работата по този филм, чувствувахме, че поемаме голяма отговорност — щом градският комитет показва слабостите, той трябва да е достатъчно силен, за да ги ликвидира. Резултатите ни вдъхват вяра, че у нас има сили и ние ще успеем с помощта на целия наш многохиляден строителен колектив да изпълним поставената от Партията задача — да предадем в срок решаващите за нашата икономика промишлени обекти."

С извършената от партийната организация работа се постигна освен значителен стопански и политически резултат и още един не по-малко важен ефект — **трудовите хора осмислиха и приеха със сърцата си постановката в решенията на Декемврийския пленум:** „Реализирането на програмата, повишаването на материалното и духовното равнище на народа се намира в пряка зависимост от творческия труд на всеки гражданин на републиката, от неговата съзнателност, дисциплинираност и инициативност, от грижливото стопанисване и правилното използване на общонародната собственост".

МЛАДИТЕ КОМУНИСТИ — НА ПРЕДНИТЕ ПОЗИЦИИ

Младежта има естествен стремеж към трудностите и романтиката на своето време. Затова отличителна черта в социално-демографския облик на нашите големи национални обекти е тяхната работническа младост.

Девненският строително-промишлен комплекс не прави изключение. Над 60% от колектива са млади хора — на възраст от 19 до 35 години. Това са няколко хиляди: строители, монтажници, шофьори и техници, инженери и конструктори.

Тази разнородна социална структура, естествено, изисква по-специфичен подход. Да се прилагат различни форми на организация на възпитателната работа, за да се канализира и използва най-ефективно огромната физическа и духовна енергия на младите строители.

Когато в ГК на Партията обсъждаха как се изпълняват насрещните планове, как се работи по спазване на правителствените срокове, обърнаха особено внимание на този факт — значителният превес на младежта като главна производителна сила.

Какво трябваше да се направи? — Преди всичко, **да се провери състоянието на партийното ядро в Комсомола.** Да се види доколко младите комунисти изпълняват своята авангардна роля в колектива — да увличат останалите младежи със своя пример на трудова и обществено-политическа активност.

Проверката имаше и още една цел — да събере информация как

Digitized by Google

отделните партийни организации работят по подготовката и приемането в редовете на Партията на най-активните, най-изявените в труда и обществената дейност младежи. Защото в последна сметка от правилния подбор, обучение и възпитание на бъдещите комунисти зависи изключително много как те по-нататък ще изпълняват програмното задължение „да бъдат пример в труда и живота".

Трудовото ежедневие на големия строеж е богато на положителни примери. В градската комсомолска организация са изградени 186 младежки производствени единици. Значителна част от тях се утвърдиха като челни. Тук комунистите са действително за пример. Но строителството със своя специфичен характер създава много трудности при регулирането на партийния състав — особено по отношение приемането на млади комунисти.

Докато в промишлеността и някои други отрасли работната сила е по-стабилна, в строителството се наблюдава най-голямо текучество, и то предимно сред по-младите работници с малък трудов стаж. При това движение е трудно да опознаеш добре младия човек, да работиш с него по-продължително, да го подготвиш за Партията и да му гласуваш голямото доверие — да бъде ръководител на младежта.

Именно по тази причина в някои комсомолски дружества липсва здравото партийно ядро, способно да мобилизира и води колектива за изпълнение на най-трудните и отговорни производствени задачи.

Решение трябваше да се намери. И градските комитети на Партията и на Комсомола в Девня обърнаха по-сериозно поглед към професионално-техническото училище по сградостроене. Там цикълът на обучение е 2—3-годишен. През този период има възможност да се извърши по-внимателен подбор и подготовка на най-добрите комсомолци за встъпване в редовете на Партията след включването им в общественото производство. Това, от една страна, задължава младите хора — като бъдещи комунисти, да бъдат образец на трудова дисциплина и социалистическа съзнателност; от друга — със своята добра професионална и политическа подготовка да се подготвят за ръководна комсомолска работа.

Да се решат своевременно проблемите на градската комсомолска организация — ето една от главните грижи на партийния комитет. От това до голяма степен зависеше изпълнението и на производствените задачи. Затова ГК на БКП взе решение и започна подготовка на специален пленум по работата с младежта и Комсомола. Той направи цялостна оценка на резултатите от работата на партийните органи и организации по изпълнение решенията на Декемврийския пленум и за поврат в работата с младежта и Комсомола. Етап в подготовката беше срещата на бюрото на ГК на Партията с комсомолския актив. В салона на читалището се събра младостта на Девня — обветрена, шумна и мъдра. Но тук бяха и ветераните — партийни революционни кадри, дългогодишни работници, стопански ръководители. Сред тях почетният гражданин на Девня — ръководителят на съветските специалисти — инж. Иван Каратаев. На срещата разговаряха откровено за непосредствените задачи, за доверието, което се гласува еднакво и на старите — опитните, и на младите — дръзновените, за огромната отговорност, за трудностите.

Първият секретар на ГК на Партията Павел Йорданов говори за необходимостта от поврат в работата на комсомолските органи и организации при решаване въпросите по реконструкцията и модернизацията. Сега в Девня се трудят над 2500 инженерно-технически работници, от които 700 инженери. Голяма част от тях са младежи. Пред Партията и Комсомола стои отговорната задача да способствуват за създаване на такава организация, която би обезпечила най-ефективно

Digitized by Google

използване на този внушителен научно-творчески потенциал. Да се създадат максимално благоприятни условия за разгръщане на масово движение за техническо и научно творчество на младежта. Защото в настоящия момент наред с изграждането на най-модерните предприятия в Девня работят и заводи ветерани с морално остаряла и разнородна техника, с ниска степен на автоматизация. Това създава сериозни затруднения в експлоатацията им и в крайна сметка пречи за изпълнение на насрещните планове.

От младите девненски специалисти се очаква много. Те са доказали вече своите творчески възможности. Само през последните няколко години общият икономически ефект от техните разработки възлиза на 6 млн. лв.

Сега пред партийното и държавното ръководство на Девня се поставя още една задача. В изпълнение на Декемврийската партийна програма правителството отпусна значителни средства за **подобряване жизнената среда на трудещите се от Девненския район.** Сега предстои да се създават проекти за преработка на промишлените отпадъци, на мощни пречиствателни инсталации, на съоръжения за културен отдих и развлечение.

Грижата на Българската комунистическа партия за здравето и благоденствието на трудовите хора намери най-силен отклик в сърцата на младите инженери и строители. Те поемат задачата с чувството на бъдещи стопани на този модерен център на голямата химия у нас.

Градският партиен комитет съвместно със съответните органи обмисля **специална програма за системно повишаване квалификацията на младите специалисти.** Тя предвижда обмяна на опит, участие в международни прояви на техническото творчество и т. н.

В подготовката за пленума на ГК на БКП комсомолските дружества активизират своята работа. Още по-ярко се открояват делата на младежта в изпълнение на насрещните планове. Издига се на по-висока степен идейно-възпитателната работа.

Тук ролята на младите комунисти комсомолски дейци е особено отговорна. Тяхно задължение е да бъдат образец на трудова дисциплина, опазване на социалистическата собственост, непримиримост към слабостите, към пасивността и застоя. Да бъдат инициатори на нови почини, възпитатели и организатори на младежта.

За пленума всеки младеж комунист ще подготви личен отчет за извършеното от него в изпълнение на поставените от Партията задачи.

Румяна КАМБУРОВА

Digitized by Google

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

ГРАДСКИЯТ КОМИТЕТ НА ПАРТИЯТА

МАКСИМ ТОДОРОВ
първи секретар на ГК на БКП — Перник

Десетият партиен конгрес повиши изискванията за по-нататъшното издигане ролята на Партията като ръководна и направляваща сила. Пернишката градска партийна организация взе всички мерки, за да насочва организаторската си дейност в съответствие с тази повеля. Градският комитет, партийните комитети и първичните организации проявяват стремеж да се издига научното равнище на партийното ръководство. Постигната е по-голяма плановост и перспективност при решаването на задачите, по-резултатно се използват нови методи и по-разнообразни форми на работа. С по-голяма настойчивост в градската партийна организация се работи да се повишава самодейността, инициативата и творчеството, да се издига авангардната роля на комунистите в изпълнение конгресните решения. Нов мощен тласък за по-нататъшната ни работа дават забележителните решения на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията.

* * *

Отличителна черта, която характеризира изграждането на развитото социалистическо общество, е повсеместната интензификация на производството, създаването на необходимите предпоставки за ускорен икономически растеж. Ето защо въпросите на интензивното развитие стоят в центъра на вниманието на цялата градска партийна организация. На пленуми и заседания на бюрото на градския комитет, в партийните комитети и организации все по-често се обсъждат и решават въпросите за повишаване производителността на труда, рентабилността на производството, за снижение себестойността на продукцията, за реконструкция и модернизация на предприятията, за по-пълното използване на производствените мощности. В резултат на изпълнение взетите решения градската промишленост се развива предимно за сметка на интензивните фактори. Цялата надпланова промишлена продукция за 1972 година в размер на 4 890 000 лв. над насрещния план и 9 976 000 лв. над държавния план е реализирана за сметка на увели-

Digitized by Google

ченатa производителност на труда, която нарасна с 6,5 на сто при предвидено по насрещния план 5,8 на сто.

Градският комитет, партийните комитети и организации непрестанно засилват помощта и контрола за изпълнение производствената програма и икономическите показатели. На работниците от апарата на комитета се дават поръчения да оказват най-непосредствена помощ и контрол, търси се лична отговорност за разработването и изпълнението на насрещните планове в предприятията. Периодично на съвещания с апарата и на полуденя с партийните секретари резултатите от изпълнението на насрещните планове се поставят на обсъждане и оценка.

Модернизацията, внедряването на съвременни технологии и методи на управление на производството, това са сега големите задачи, които стоят за решаване пред партийните и стопанските ръководства. В градската партийна организация задълбочено в това отношение се изучава опитът на окръжната партийна организация в Габрово.

В своята програмна реч пред първенците и орденоносците от нашия окръг др. Тодор Живков подчерта, че за да се осъществи повелята на Десетия конгрес и изискването на шестия петгодишен план за развитието на страната ни през периода 1971—1975 г., трябва да се разгори с нова сила огънят на благородна надпревара, всеки патриот на социализма да бъде готов за трудов подвиг, за нова крачка напред.

Всестранно разработената и научно обоснована концепция за организацията и ръководството на социалистическото съревнование, изложена в речите на др. Тодор Живков, стана основа на цялата наша организаторска и идейно-политическа работа. Ръководствата на предприятията и колективите се насочиха към творческо търсене на по-съвършени форми и средства за обогатяване съдържанието и ръководството на социалистическото съревнование. Приети бяха нови условия за неговото организиране, с нови критерии, показатели, ред и начин за отчитане, с по-правилно съчетаване на материалните и моралните стимули. Организирана е ежедневна и седмична отчетност, обществена оценка за личния и колективния принос на участниците в съревнованието.

Социалистическото съревнование непрекъснато се обогатява с нови инициативи и почини, подети от трудовите хора. Те получават широка подкрепа от партийните и профсъюзните комитети и организации, организира се широка разгласа сред колективите в предприятията, а чрез окръжния вестник и градския радиовъзел и сред всички граждани в Перник. Създава се информационна система за инициативите, картотекират се първенците и техният опит във всеки колектив.

Високопроизводителният труд е убедителна изява на съзнателността и предаността към делото на Партията. Два пъти героят на социалистическия труд Евгени Стефанов, ръководител на участък в ДМ „Георги Димитров", след като бе приет призивът от нашите първенци, стана инициатор на движение за най-активен личен принос в изпълнението на насрещния план, за висока производителност на труда. По негова инициатива в участъка бе създадена нова организация и механизация на труда, което даде възможност колективът да рапортува за предсрочно изпълнение на насрещния план. Средният добив на ден от забоя бе увеличен със 150 тона въглища, себестойността им бе снижена с 3,65 лева на тон.

Челният опит се популяризира чрез листовки, бюлетини, плакати, чрез заводските радиоуредби, градския радиовъзел и други средства за масово-политическа работа.

Новият подход в организацията и ръководството на социалистическото съревнование насочи партийните и профсъюзните организации към по-пълно прилагане на ленинските принципи — гласност, сравни-

Digitized by Google

мост на резултатите, повторение на създадения опит. В повечето от предприятията се организират кътове, изготвят се табла и други нагледни средства, чрез които колективите сравняват своите постижения с най-добрите завоевания в съответния отрасъл. В това отношение най-добри помощници на партийните и профсъюзните организации са средствата за масова информация, профсъюзните домове на културата. Всички те играят положителна роля за формирането на активно обществено мнение, за мобилизиране на трудещите се. Те са тези, които най-напред долавят новото и го разпространяват.

Неотдавна градският комитет на свой пленум обсъди ефективността на масово-политическата работа в градската партийна организация за изпълнение решенията на Десетия конгрес. В подготовката на пленума бе направен преглед на нагледната агитация, а в деня на пленума бе открита и изложба на най-хубавите нагледни материали — актуални и целенасочени, на високо художествено равнище, способствуващи да се мобилизират трудовите колективи за по-активно участие в социалистическото съревнование.

В резултат на подобреното партийно ръководство на съревнованието порасна умението на кадрите да организират разнообразни културно-масови инициативи. С голям интерес се посрещат вълнуващите вечери с първенците и орденоносците от ДМ „Г. Димитров". Срещите разговори на трудовите колективи в културния дом на миньорите, светлинно-звуковите вестници, тържествените трудови отчети дават своя принос да се повишава ентусиазмът, да растат успехите на нашите миньори. Добре се посрещат и организираните от дома на машиностроителите портретни вечери, вечери на ветераните, трудовите ритуали — даване званието „Майстор в професията", и „Насрещният план — програма за творчество и дръзновение" и други.

Градският комитет на Партията се стреми да осъществява по-компетентно и целенасочено ръководство на културните институти. С кадрите, които работят на културния фронт, периодично се провеждат срещи за запознаването им с най-актуалните задачи, които решава градската партийна организация.

Успехите в социалистическото съревнование се определят и от умението на партийните, профсъюзните, комсомолските и стопанските органи и организации да създават по-добри условия за масово участие на трудещите се в изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес. Затова те отделят по-голямо внимание да се създава добър социално-психологически климат в колективите, да се осъществява единство на личните и обществените интереси.

Под ръководството на окръжния комитет градската партийна организация все по-резултатно решава такива проблеми като по-нататъшното усъвършенствуване на структурата на градското стопанство, реконструкцията и модернизацията на предприятията, проектирането и изграждането на автоматизирани системи за управление, внедряването на нови съвременни технологии и др. Тях ние решаваме с обединяване усилия и интереси на работници и специалисти.

Градският комитет, партийните комитети и организации насочват вниманието на профсъюзните и стопанските ръководства към по-конкретна работа със специалистите, към разгръщане на техническото творчество, към бързо внедряване в практиката на новите технологии, към по-ефективно оползотворяване на суровини и материали и по-пълно овладяване и използване капацитета на машините и съоръженията, към въвеждане на научна организация на производството, труда и управлението. Със свои лични творчески планове в социалистическото съревнование участвуват 641 специалисти.

За разработването на някои проблеми на предприятията ръковод-

Digitized by Google

ствата им все по-активно търсят помощта на научноизследователските институти. Така през 1972 год. само в МЗ „Ленин“ със съдействието на Научноизследователския институт по черна металургия и НИПКИЕМ са направени разработки за усвояването на полуспокойна стомана, швелер — 10 и автоматизиране на стан „250“. Съвместно с научноизследователския институт по металокерамика специалисти от ЗССП „Благой Попов“ работиха за създаването и внедряването на специални конструкции и технологии за матрици при производството на щранг-пресови стоманени профили. През 1972 година само в машиностроителните предприятия са усвоени 52 нови машини и изделия и 28 нови технологии.

* * *

Големите, изключително важни задачи, които постави Десетият партиен конгрес, предявяват нови изисквания към кадрите. В изпълнение решенията на конгреса градската партийна организация отделя по-голямо внимание на техния подбор, разпределение, обучение и възпитание. Партийните, държавните и стопанските органи и ръководства на масовите организации са укрепени с кадри с висока теоретическа подготовка и добър практически опит. В 54,3 на сто от състава на пленума на ГК са комунисти с висше образование, 100 на сто от секретарите на партийните комитети и 74,4 на сто от секретарите на първичните организации са с висше, полувисше и средно специално образование. Характерно е, че това са кадри от всички поколения, голяма част из средата на работническата класа, много жени и младежи.

Градският комитет, партийните комитети и бюра водят на номенклатурен отчет по-голямата част от партийния и стопанския актив и актива на масовите организации. Това им създава възможност да работят по-отблизо с кадрите, да проверяват тяхната дейност, да им оказват помощ и съдействие, да вземат мерки срещу онези ръководители, които не оправдават гласуваното им доверие. Партийните комитети в МЗ „Ленин“ и МЗ „Струма“ имат програми за работата с кадрите и специалистите. Градският комитет и партийните комитети отблизо и системно се занимават със стила и методите на работа на ръководните кадри.

В работата на редица партийни организации е установена практика ръководителите на производствените бригади, началниците на смени, майсторите по производството да се отчитат пред събрания на партийните организации и групи за дейността на колективите, които ръководят. Това съдействува да се повишава тяхната отговорност за създаване на добър социално-психологически климат, да се подобряват връзките на градската партийна организация с трудещите се, да се издига боеспособността на първичните партийни организации.

Градският комитет, партийните комитети и организации полагат системни грижи за обучението на партийните и стопанските кадри, за повишаване тяхната подготовка, идейна убеденост и морална устойчивост.

Идейната закалка на кадрите и тяхната теоретическа подготовка успешно се осъществява в системата на партийната просвета и Вечерния партиен университет. Голяма част от ръководните кадри са членове на групите докладчици, пропагандисти, ръководители на теоретични конференции, семинари и други форми на партийната просвета.

В изпълнение постановлението на Централния комитет на Партията и мероприятията на окръжния комитет за усвояване на икономически знания от кадрите, бюрото на градския комитет предвиди да се

Digitized by Google

увеличи броят на звената по икономическите дисциплини в системата на партийната просвета, да се провеждат краткотрайни курсове в колективите и други форми за разпространение на икономически знания.

Вниманието на градския и другите партийни комитети е насочено и към създаването на стройна система за обучение и на партийния актив. Сформирани са постоянно действуващи школи по отрасли. В тях се обучават членовете на партийните комитети и бюра, отговорниците на партийните групи, председателите на комисиите за народен контрол.

По инициатива на партийните комитети при Завода за токоизправители, МЗ „Струма" и Железопътния възел се проведоха сбирки с партийния актив по някои основни проблеми на партийната работа. Партийните секретари бяха обучавани по въпросите на планирането на партийната работа, организацията на партийните събрания, формите на идеологическата работа и други.

Градският комитет ежемесечно провежда полуден със секретарите на партийните комитети и първичните организации. Там се изнасят беседи с актуално значение, обменя се положителен опит, поставят се предстоящите задачи.

За подготовката на секретарите на първичните партийни организации резултатна помощ оказва междуокръжната партийна школа. В тримесечните й курсове само през 1971/72 година се обучаваха 72 секретари.

Проблемът за подобряване работата с кадрите непрестанно стои пред вниманието на градския, заводските, рудничните и учрежденските партийни комитети. В изпълнение решенията на пленумите на градския комитет „За работата на пернишката градска партийна организация за издигане ролята на стопанския ръководител като политически деец и възпитател на колектива" и „За повишаване ролята на партийните комитети и организации като политически ръксводства" градският комитет, партийните комитети и организации провеждат разнообразни инициативи да расте творческата активност и отговорност на кадрите за резултатно изпълнение на насрещните планове и призива на първенците от нашия окръг, да се претворяват в дела историческите решения на Десетия партиен конгрес.

Нараства взискателността към всички партийни и стопански кадри да се подобрява социално-психологическият климат в колективите и индивидуалната работа с хората. Тези въпроси все по-често се поставят на обсъждане на заседания на партийните комитети и събрания на първичните партийни организации. По време на разговора за личен принос в изпълнение конгресните решения бе направена оценка на близо 5700 комунисти, повишена бе взискателността както към авангардната роля на комунистите, така и към партийните и стопанските кадри.

Създадената от градския и другите партийни комитети организация на работа с кадрите е насочена към повишаване резултатността от организаторската и политическата дейност в градската партийна организация. Безспорно постигнати са положителни успехи в това отношение, но предстои да бъде извършено още много. Под ръководството на градския комитет партийните комитети и организации насочват вниманието си към повишаване взискателността и грижите за професионалната квалификация на всички кадри и особено на низовия ръководен кадър за овладяване и по-пълно прилагане на икономическия анализ в ръководството на стопанската дейност.

Друго направление в работата на градската партийна организация е подобряване организацията на партийния контрол и проверката, обогатяването на тяхното съдържание и форми. Обществено-икономическото развитие на нашия град, изпълнението на призива и насрещ-

Digitized by Google

ните планове, техническият прогрес, работата със специалистите, пропагандата на марксистко-ленинските знания, издигане равнището на партийно-организационната работа станаха главно съдържание на контрола и проверката.

За резултатите от изпълнението на задачите бюрото на градския комитет се отчита периодично пред пленума, партийните комитети — на общи събрания, а комунистите и партийните бюра пред организациите. И това са резултатни форми за повишаване активността на комунистите в градската партийна организация.

По-нататъшното усъвършенствуване на организацията и проверката на изпълнението е задача, към която градският, заводските и рудничните партийни комитети се стремят да подхождат творчески. Ние определяме предварително проблемите, които трябва да бъдат решени, и ги отразяваме в нашите планове за работа. В процеса на подготовката за тяхното решаване се стремим да съберем достатъчно информация, като изграждаме работни групи за проучване на въпросите, организираме комплексни проверки. В резултат на това се създават и по-добри условия по-задълбочено да се изработват проектите за решения, които се внасят в партийните органи.

За да се изпълнят успешно взетите решения, градският комитет взема сериозни мерки да запознае изпълнителите със задачите, които предстои да се решават. Разясняването на решенията започва от апарата на градския комитет — на оперативки, на съвещания с отделите. По някои от решенията провеждаме и инструктаж със секретарите на партийните комитети и първичните партийни организации.

На основата на опита на градския комитет на БКП — Варна изгражда се стройна система за подобряване организацията за изпълнение на партийните решения в градската организация. Нейното утвърждаване ще създаде възможност по-успешно да се решават набелязаните задачи, да растат достиженията.

Градският комитет периодично поставя на обсъждане и оценка работата на партийните и стопанските ръководители, призовава ги на отчет. Тази взискателност повишава отговорността на кадрите за изпълнение на възложените им задачи, за осъществяване на партийните решения.

За да расте авангардната роля на комунистите, голяма роля играят партийните поръчения. Те непосредствено свързват възпитанието на комунистите с живота и дейността на първичните партийни организации. В градската партийна организация работата с поръченията бе поставена с по-голяма взискателност. Показателно е, че във връзка с разговора за личния принос на комунистите в изпълнение решенията на Десетия конгрес и задачите по насрещния план за 1972 година бяха поставени 17 400 поръчения.

* * *

У градския, рудничните и заводските партийни комитети, у първичните партийни организации има стремеж непрестанно да се повишава научният подход в тяхната работа. Това означава да се издига на по-високо равнище организаторската дейност и авангардната роля на комунистите, политическата и трудовата активност на трудещите се от Перник за изпълнение решенията на историческия Десети конгрес и Програмата на Партията за повишаване жизненото равнище на народа

Digitized by Google

ЮНСКОТО ВЪСТАНИЕ В ПЛЕВЕНСКО

В новата политическа история на България има една черна, но дълбоко поучителна дата — 9 юни 1923 г. На този ден преди 50 години тъмните реакционни политически сили в нашата страна извършиха военнофашистки преврат, събориха правителството на Земеделския съюз начело с Александър Стамболийски и установиха открита диктатура на най-едрата буржоазия, на финансово-спекулативния капитал.

* * *

Трудещите се у нас посрещнаха преврата враждебно. На редица места се вдигнаха на въоръжена борба предимно комунисти и земеделци, които действуваха заедно против общия враг — настъпващия фашизъм.

Най-ярко се откроява единодействието на въстаналите работници и селяни в Плевен и Плевенския край.

Когато научават за извършения преврат, комунисти и земеделци масово се вдигат на въстание. Забележителен е примерът на комунистите и земеделците от село Петърница, където цялата партийна организация начело с нейния секретар заедно с всички земеделци формират отряд и се отправят към Ясен. По пътя си увличат със себе си и селяните от Кирилово, Търнене, Дисевица. Към тях се присъединява и един демократ, който честно се сражава против превратаджиите.

Начело на въстаналите в селата западно от Плевен застава авторитетният местен и национален деец на Земеделския съюз Цоньо Матев, който още през 1919 г с верния си усет и опита от дните на транспортната стачка разбра необходимостта от единство между работници и селяни. В отпечатания позив се призовават всички трудови хора да се вдигнат в защита на законното правителство на Земеделския съюз, на борба против превратаджиите. За кратко време въстаналите се организират в бойни ядра под командуването на запасни подофицери с боен опит и създават фронт западно от Плевен.

Щом научава за преврата, майор Георги Кочев отива в Гривица, вдига на крак цялата земеделска дружба и с наличното въоръжение се насочва към Плевен. Към тях се присъединяват въстаналите от Левски и селата източно от Плевен (Пордим, Борислав, Летница, Александрово и други от Ловчанска и от Свищовска околия) начело с изтъкнатите и предани на Земеделския съюз дейци Неделчо Георгиев — подпредседател в тоя момент на Народното събрание, и свещеника на с. Деков — Владимир Димитров. Така се създава Гривишкият фронт с около 5000 въстаници под ръководството на запасния майор земеделеца Георги Кочев.

Селяните от някои села северно от Плевен и Никополска околия се насочват към Плевен през с. Опанец. Селата южно от Плевен също тръгват към града. Зад фронта Ясен — Долни Дъбник се образува така наречения Ябландски фронт от въстаналите селяни на Тетевенския край с околийски център Ябланица.

С тревога следели превратаджиите за отношението на комунистическата организация в град Плевен. Те не посмели да вземат общината, която се държала от комунистите. Ръководството на Плевенската партийна организация начело с изтъкнатия деец на Партията и авторитетен ръководител образования комунист, запасния офицер Асен Халачев решава, че трябва да действува против преврата: „Ние сме революционна организация — заявява той — и ще действуваме против преврата.“ Бързо се създава оперативен център начело с Асен Халачев, Иван Зонков и Христо Градинаров, който дава указание комунистите и съмишлениците им да се

Digitized by Google

вдигнат на въстание през нощта на 10 срещу 11 юни. За сигнал да послужи бнето на камбаните. В това имало дълбок замисъл. Ръководят въстанието комунисти и запасни офицери и подофицери, с опит за водене на военни действия от Първата световна война. Те искат да действуват внезапно, с изненада и при обстановка, несигурна за превратаджиите. Използването на камбаните внася сред въстаниците, които очакват този сигнал — устрем, а сред противника — тревога. Едновременно с приемането на това решение били разпратени куриери към Ясен, Долни Дъбник, Гривица, които да се свържат с местните ръководители на земеделските дружби и на въстанието, а в с. Махалата (Пелово) бил изпратен лично от Асен Халачев куриер, който да съобщи на партийната организация (най-силната селска партийна организация на територията на окръга) да действува заедно със земеделците.

Въстанието в Плевен не се развило точно по изработения план. То било обявено вместо в полунощ — в 11 часа на 11 юни с тревожно биене на камбаните. Под ръководството на партийните квартални отговорници въстаническите групи нападали и разоръжавали фашистките патрули, завземали учреждения. Към тях се присъединили жени и юноши. А комсомолците начело със своето ръководство участвували организирано. За кратко време били завзети почти всички обекти в града с изключение на казармата, окръжното и околийското управление, които се намирали в центъра на града.

Но в разгара на въстанието неговите непосредствени ръководители Асен Халачев, Иван Зонков и Христо Градинаров чрез измама били извикани в казармата и задържани (арестувани). Асен Халачев бил отведен в пощата, където Васил Табачкин очаквал връзка с Централния комитет на Партията. Тук Халачев научава за позицията на Централния комитет на Партията за неутралитет. Подчинявайки се на възприетата линия, те решили да наредят въстаническите действия да бъдат прекратени. Както свидетелствуват очевидци, Халачев с голямо огорчение казал: „Другари, заповядано е да не действуваме и трябва да си разотидем. С мене е свършено, обаче вие трябва да търсите начин за спасение." Това решило изхода на въстанието. От повечето квартали хората се прибират по домовете си. Но в героичния еромашки девети квартал под ръководството на запасния капитан Кольо Венков сраженията продължават до късно през нощта. С право тогава нарекли квартала „Кронщадт". За да ги склонят да прекратят борбата, офицери превратаджии завели при тях арестуваните Асен Халачев и Иван Зонков и под заплахата с оръжие ги карат да потвърдят позицията на Централния комитет на Партията за неутралитет...

Въстанали бяха селяните и в другите околии на Плевенски окръг — Луковитска, Свищовска, Ловешка. Особено масово се вдигнаха в Луковитския край. А също и в други краища: Пазарджишко, Пловдивско, Хасковско, Старозагорско, Бургаско, Софийско, Кюстендилско, Врачанско, Шуменско, Варненско и други...

За потушаването на въстанието в Плевен и в Плевенския край превратаджийското правителство на Александър Цанков изпраща три отряда — два от София и един от Враца. Самото фашистко правителство и лично Цанков са считали за най-опасни въстанията в Плевенския и в Пазарджишкия край. Там за потушаване на въстанието използвали и артилерия.

* * *

Юнското антифашистко въстание в Плевен и Плевенския край можеше да победи. И тази победа да стане начало, да даде тласък за разрастване на въстанието в други населени места както на територията на окръга, така и в съседните окръзи. Но „Партийното ръководство — както каза Г. Димитров пред Петия конгрес на БКП — очевидно не дооценяваше огромния авторитет на Комунистическата партия сред масите, който тя си беше завоювала със своята борба. То подценяваше ненавистта на масите към фашизма и банкерско-милитаристичната олигархия, предизвикана от представителите на двореца и буржоазно-монархическите клики и разпалвана от самата Комунистическа партия. Ако Комунистическата партия беше последвала примера на Болшевишката партия по време на корниловския опит за преврат (септември 1917 г.), ако тя беше се съединила със здравите сили на Земеделския съюз и бе се обявила решително против фашистките съзаклятници, фашисткият преврат без всяко съмнение щеше да бъде смазан"[1].

От друга страна липсата на здраво ръководство и въоръжение на селяните въстаници, обкръжили града, несигурните и ненастъпателни действия на ръководителите на Плевенското въстание, което до голяма степен се обуславяше от позициите на някои местни партийни дейци, които мотивират своя отказ да действуват против превратаджиите с изчакване становището на Централния комитет на Партията, до голяма степен сковаваше и парализираше революционната инициатива на въстаналите работници и селяни.

На фона на Юнското антифашистко въстание в Плевен и Плевенския край се открояват фигурите на такива прекрасни дейци като Асен Халачев, Цоньо Матев, Георги Кочев, Неделчо Георгиев, Дековския свещеник Владимир Димитров, Иван Зонков, Кольо Венков и редица други. В тази битка Асен Халачев израсна като инициативен и смел ръководител. Развил-

[1] Г. Димитров, Съч., т. 14, стр 238.

Digitized by Google

нялата се фашистка реакция принесе пръв него в жертва. Жестоко инквизиран цели две седмици, той е убит и на 25 юни трупът му е хвърлен в реката Вит. Палачите му обявяват, че са го убили при опит за бягство.

Това беше началото. Последваха масови репресии. Повече от 2000 работници и селяни са натъпкани в затвори и казарми и жестоко инквизирани. Около 2000 са дадени под съд. Мнозина са осъдени на смърт, на доживот и на дълги срокове затвор. В нощите на т. н. Априлски събития през 1925 г. са убити Цоньо Матев по пътя между Плевен и Ловеч, Неделчо Георгиев и Дековския поп Владимир и редица други.

Оценявайки въстанието в Плевен и Плевенския край, Васил Коларов писа: „Участието на плевенските пролетарии в юнското въстание има изключителна важност...

Въстанието на плевенските работници е най-забележителният, най-важният и най-светлият момент в деветоюнските революционни събития.

За жалост туй, което видяха плевенските работници и плевенският комитет на БКП, а също така и комунистическите организации в редица други места като Карловско, Белослатинско, Килифарево, Дряново, отчасти Габрово, Айтоско, Хасковско, Харманлийско и пр., не биде схванато от централното ръководство на БКП, макар че то бе длъжно да прониква подълбоко в главните пружини на събитията и да предвиди техния най-вероятен изход.“ [1]

* * *

Ако и да претърпя поражение, антифашисткото юнско въстание през 1923 г. влезе в революционните борби на работниците и селяните в новата политическа история на България като светла страница, а за Плевенския край то бе най-висока точка на изява на тяхната революционна инициатива и зрелост.

Юнското антифашистко въстание бе дело на народните маси, които вървяха след Комунистическата партия и Земеделския съюз, организирано и ръководено от местни комунистически и земеделски дейци в името на работническо-селска власт. В него участвуваха над 100 хиляди души. „...великото, исторически ценното и трайното — писа през 1928 г. Васил Коларов — не е в превратa, а във въстанието...“ То стана най-солиден аргумент и основание за решително осъждане на погрешната и вредна тактика на неутралитет на Партията от изпълнителния комитет на Комунистическия интернационал (ИККИ) начело с неговия генерален секретар Васил Коларов и възприемане на курс за подготовка и провеждане на Септемврийското въстание — първото антифашистко въстание в света, подготвено и ръководено от Комунистическата партия начело с нейния Централен комитет...

В дните на юнското антифашистко въстание се изгради и заякчи братският съюз на работници и селяни в лицето на техните политически партии — Комунистическата партия и Земеделския съюз. Нещо повече, този съюз бе обогатен с нови черти и съдържание. Селяните земеделци, участници във въстанието, в грамадната си част останаха верни и последователни защитници на работническо-селския съюз в антифашистката борба в годините на монархофашистката диктатура, а през периода 1941—1944 г. включиха своите усилия в народоосвободителната битка под знамето на Отечественият фронт. В семействата на много селяни земеделци израсна младо поколение комунисти, издънка и рожба както на новия етап от развитието на нашата страна и Комунистическата партия, така и кръвна връзка между Комунистическата партия и Земеделския съюз в борбата против фашизма, а след победата на нашата социалистическа революция на 9. IX. 1944 г. в строителството на социализма.

Въло ИВАНОВ

[1] В. Коларов, Избрани произведения, т. 2, Изд. на БКП, С., 1955, стр. 223.

Digitized by Google

Психолог

Разказ

СТОЯН Ц. ДАСКАЛОВ

Никога не бях допускал, че ще се изправим един ден на барикадите ученик срещу учител. Беше обявено и по селата, че професор Цанков, наричан палач и кръволок, защото изби 30 хиляди души през Септемврийското въстание, ще говори на публично събрание във Враца. Аз бях вече учител в родното си село и по партийно поръчение отидох. Бяха дошли и други комунисти от околията и града. Ние стояхме настрана от площада, в улиците, които излизаха там; пред сградите, адвокатниците, пред окръжния съд, кафенетата и джамията, навсякъде се виждаха неутрални наглед групи. Около паметника на Христо Ботев бяха се скупчили богаташите, търговците, тайните агенти, всички служещи, които бяха назначени или очакваха назначение от Цанков. Те не бяха много. Мнозинството, макар и нарочно пръснато, бяхме ние. Тогава управляваше „народният блок", съставен от земеделци, демократи, либерали и радикали. Цанковистите бяха съборени от власт, беше легална и работническата партия и имахме депутати в парламента. Министерството на вътрешните работи държаха демократите, царски хора, но мразеха цанковистите, защото им пречеха да командуват. Те бяха разрешили събранието на Цанков, но им се щеше да се провали, ако може. Ние бяхме узнали това и чакахме готови.

Професор Цанков, изгонен от Държавния университет след стачката на студентите, се зададе откъм къщата на Стефан Цеков, цанковисткия кмет на Враца, преди да падне „Сговора" от власт. Висок, набит, леко прегърбен, по-право не прегърбен, а деформиран от натрупаните меса над плещите, точно зад късия врат, той мина край нас, потраквайки бастуна си, стрелна ни неспокойно с тъмните си кръгли, приближени едно към друго очи, и погледът му веднага избяга. Имаше нещо свирепо, грубо в едрата му глава, в дългообразното му лице, лъснало от благополучие, и навярно, ако бяхме по-близо, щяхме да усетим неприятната плътска миризма на човек, който много яде, пращи от алчно здраве и животински наслаждения. Като че ли студен вятър премина край нас. Прилепнала до господаря си, вървеше също така хищна на вид, едроглава, грамадна кучка, с цвят и телосложение на млада лъвица, провесила дългокоса опашка и изплезила дълъг, огненочервен език. Между тия странни, белязани същества личеше някаква близост и обич. Човек и животно бяха свързани с вярност и общност. Кучката следеше движенията му — сигурни, с широки крачки — и непрекъснато искаше да усеща неговото коляно с хълбока си. Придружаващите го неколцина градски привърженици също се стремяха да вървят с твърдата му, подчиняваща походка. Сред свитата му познах и моя някогашен учител по психология Смилов.

Цанков прекоси площада, огрян от следобедното слънце, стрелкайки дроздовата си брадичка насам-натам, дърпан от голямото си високо шкембе, следван от красивата кучка, която никак не се смущаваше от насъбралите се непознати хора, танцуваше и внеши грациозно сплеснатата си снага, а червеният й език тънко и зло приплямваше. Слънцето хвърляше от високия балкон жълти полегати лъчи, които се виждаха поотделно, също тъй, както в черковни литографии е наивно представено излъчването на божествената светлина от образа на бог-отец между облаци в небесата. Под острите подлютени погледи на подредените в обръч служители, работници и селяни Цанков застана до паметника на Христо Ботев. Откъм окръжния съд екнаха първите викове: „Долу от паметника!..." Той се обърна живо натам, сякаш изненадан, и с вида си насъска своите привърженици да усмирят негодуващите. Неколцина от свитата се откъснаха и налетяха, но не можаха да допрат до народа. Още по-мощна вълна ги отблъсна. Учителят по психология, затулен в сянката на широкия му гръб, отгатна жеста му и веднага пое отпуснатата верижка на кучката.

— Господа граждани — викна Цанков, размахвайки бастуна си застрашително като меч, и на площада настана затишие. Под тежката сянка на надвесения Балкан

Digitized by Google

той изглеждаше зловещ в своето тъмно облекло. Черното му вталено дългополо палто се разтваряше в две хищни крила, а всичките железни пръчки от оградата на паметника раираха панталона му, вдигнат високо над шкембето, над който нагръдникът блестеше като бронирана риза. Носът се стремеше към брадичката, която сякаш мълвеше нещо, преди той да беше почнал да говори. Около непрекъснато стрелкащите се нечисти очи бе очертана широка орбита от люспестата сбръчкана суха — седефено блестяща кожа, по която болнаво преливаха жълтеникави и синкави оттенъци, които хвърляха застрашителни блясъци.

— Аз съм дошъл за ваше добро, господа! — опита се той да задуши отприщения протест, но народът още повече се размири.

— Знаем доброто ти! Убиец! 30 хиляди домове зачерии . . .

Цанков повдигна бастуна си заканително, а и дресираната кучка повдигна крак и по женски приклекна. Бронзовият Ботев потъмня, в разтрепераната му ръка сабята блесна като мълния.

— Уууу! — простена народът, сякаш Балканът загромоля. — Кощунство, долу! Палач, кръволок! — и захвърчаха камъни. Кучката залая зловещо; психологът не можеше да я удържи; като лъвица се хвърляше, бягаше с вой и го мъкнеше насам-натам.

— Полиция, полиция! — викаха телохранителите на Цанков, но мяркащите се туктам полицаи се спотайваха.

Ние настъпвахме въоръжени с камъни. От балконите гледаха надвесени жени, някои бяха излезли и запрещили входовете. Децата сновяха развеселени от започващото сражение. Цанков се тулеше ту зад един, ту зад друг съмишленик и най-после побягна в закана:

— Трийсет хиляди съм избил, но още трийсет ще избия! . . .

Втурнахме се подир него и пронизително виещата кучка, която го обикаляше и бранеше. Обрачът се затегна, групичките се сключиха като халка на желязна верига, ала там, между старата часовникова кула зееше още празнинка и той си проби път, за да се укрие в къщата на Стефан Цеков. Но го пресрещна цяла стена. И той нахълта веднага в отсрещния ограден с желязна решетка дом на големия богаташ Стефанаки Савов. Ала разбунената тълпа не се спря. Разби портата и камъни забиха като гюллета по вратите, по прозорците и по тенекиения покрив, чийто остър пирамидален връх скоро беше пречупен. Нахлухме в двора:

— Вън убиеца! Съд за убиеца! — стреляхме ние с камъни и градината се превърна в полесражение.

Полицията обикаляше, но не ни пречеше. В тоя момент, когато аз замахнах да хвърля последния си изровен измежду лехите камък, някой хвана ръката ми изотзад. Видях срещу себе си, настръхнал когото мислите — моя учител, психолога Смилов. След като напуснах Врачанската гимназия, не бях го виждал, не ми беше запотрябвало да го срещам. Възрус, с живи сиви очи, бледосиво лице и вторачващ се поглед, който те следи, той в часовете по психология сякаш не предаваше, ами ни изучаваше. Беше приказлив, дори бъбрив, говореше много свободно, но общо, така че не оставаше нищо в паметта ни. Може би още не бяхме подготвени да разберем тая сложна наука, но часовете му бяха винаги досадни, изпълнени с бъбреж. Нищо не запомняхме. И трябваше да зубрим после буква по буква от учебниците, за да изкараме някоя тройка. Заради него намразихме предмета. „Психологията е наука за душата, ученици!“ — казваше той и успя да я направи бездушна и омразна. Беше разделил учениците си на три. Симпатични, на които пишеше много добър и отличен (а симпатични бяха всички, които споделяха цанковистките му убеждения). Той беше женен за дъщерята на Стефан Цеков и постоянно кисне в дома му — едно свърталище на легионери, тайни и явни агенти. Там се съставяше списъкът на симпатизантите, които психологът даряваше с най-висок успех. Несимпатични бяха учениците, които не споделяха убежденията му. И те получаваха двойки или най-много тройки. Третата група беше на безразличните, но не и безлични и аполитични, и те получаваха среден успех, най-много добър. Никакви оплаквания не помагаха, защото психологията не беше като другите науки, той можеше да оплете всеки, който се възпротиви и му потърси сметка. Тефтерче не водеше, никога в клас не даваше оценка, изглежда това вършеше, когато наближи краят на срока в дома на тъста си, под влияние на неколцината си верни сподвижници от гимназията.

Веднъж аз го причаках в коридора и му казах: „Господин учителю, аз не съм изпитван!“ Той се усмихна насмешливо: „Аз ви изпитвам всеки ден, само че вие не забелязвате. Психологията е наука за душата и аз познавам душичките ви. Всеки ден и всеки час узнавам какво таите.“ При тоя отговор пред цяла група ученици ние останахме безпомощни в ръцете му, каквото иска, да ни пише. Но се питахме какво подозира той, че крием! Какво крия аз например от него. И винаги в час или когато го срещнех в коридора, на улицата, той ме караше да мисля за себе си — какъв съм, откъде съм, какво ми липсва, какво добро нося и какво лошо. Струваше ми се, че винаги ме проверява, залавя ме в някои тайни помисли и си записва в паметта, като в училищния дневник: Ето ти сега погледна натам, ти се засмя, мръдна уста, наклони глава, прошепна нещо тайно. Излязохте тримата с Петко и Илия зад гимназията, дружиш с тоя и оня, бяхте оная вечер там, в квартирата под гарата, защо се събрахте, какво говорихте знам аз кой ви е главатарят, не можете да укриете нищо от мене. Аз имам хора, цяла мрежа. Аз съм навсякъде, където сте и вие, по следите на мислите и чувствата ви, на омразата и любовта ви, зная ра-

Digitized by Google

достта и презрението ви и мъката, и душата ви зная.

Какво обичах аз по онова време? Да играя на топка! Бях в един футболен клуб „Скобелев" — в покрайнината на града. Там, под гарата, играехме до тъмно. Ритах до премала, целия вир-вода, прибирах топката да пренощува у нас. Бяхме я купили с общи пари и се редувахме да я кърпим и лепим. Обичах да я гледам в ъгъла на стаичката си. Даваше ми някаква сила тази парцалива топка и изпълваше душата ми с една сладка надежда — кога ли ще имаме съвсем нова! Какво още обичах? Да се срещам с моите съученици от различните села. Но какво лошо от това? Срещахме се вечер, било у нас, било в техните квартири, приказвахме си на селски език, който беше преследван в гимназията, до насита се смеехме, играехме селски хора, хванати за еремиците, докато хазайката изпищи: „Стига, че съборихте къщата!" И това сигурно знае психологът, че си ходехме всяка събота на село, да се преоблечем в прани дрехи, да си донесем хляб, лук, боб и сирене за цялата неделя. На село ние се запасявахме с мирис на поле и домашно огнище, с чувство на превъзходство над другите момчета, които не учеха, а си останаха при воловете и плуга. Усещахме удоволствието да ни гледат с уважение и надежда; драго ни беше, че обръщаме внимание дори с изпънатата фуражка и пристегнатия колан с лъскавата катарама, на която пишеше: „В. М. Г." — Врачанска мъжка гимназия, което момичетата тълкуваха с присмех: „Вържи ми, мамо, гащите!"

Може би и това знаеше психологът, че с нас дружеха само бедните гражданчета, които водехме понякога на село по гроздобер или на събор. А и те ни канеха у дома си. Но какво лошо имаше в това? С богатските момчета не можехме да се сближим. Деляха ни железните порти и огради, които не можехме да прескочим. Но виновни ли бяхме ние за това? Може би психологът знаеше и за нашите общи излети из Балкана, до Милин камък, Враца или връх Вола? Но какво лошо виждаше психологът в това? Този учител ме караше да си преподавам аз самият психология, да изучавам себе си и близките си, да опознавам душата на народа... и да бъда бдителен, да не попадна в примките на неговите наблюдатели и доносчици. Добре че ни предава само една година, а след това аз се записах в Ломското педагогическо училище и станах учител. Но през това време той беше изпълнил заканата си: Успял беше да проникне сред недоволните ученици и да изфабрикува една ученическа конспирация. Около петнадесет ученици бяха арестувани, бити да признаят, че са членове на тайна комунистическа организация. И въпреки че никой не признаваше, повечето бяха изключени, а трима — хвърлени в затвора.

Ето кой застана срещу мене и ме дръпна за червената връзка:

— И ти ли бе? Като ученик ми избяга, но сега не ще се измъкнеш от ръцете ми! Какъв учител си! Против държавата излизаш, продажник на България, болшевишки агент!

— Така ли? — раздрусах го за плещите аз. — С палача на българския народ вървите, за неговата кожа треперите, като пес лаете, а за България говорите! Лош психолог излязохте, господин Смилов.

Той стягаше връзката ми и усещах, че ме задушава. Аз биех с юмруци през ръцете му, освобождавах се и пак го обсипвах сякаш с жарава по лицето.

— Никакъв психолог не сте вие, а агент на един палач, на убиец! Толкова години за психология дрънкате, а душата на народа не познахте. Ако я познавахте, не щяхте да станете съучастник на един враг на България, който бяга и се крие от народа! Само враговете и предателите на народа не смят да излязат срещу него! Никакъв психолог не сте вие, господин Смилов, а един долнопробен, жалък копой на убийците!

— Ние ще ви дадем да разберете! Само такава силна личност трябва на България, както Хитлер на Германия — пенеше се той срещу мене и се мъчеше да ме отмъкне към мазето.

— Добър урок даде на Хитлер Георги Димитров! И на вас българският народ ще даде добър урок, господин психолог. С калъчка и песове не се стига до душата на хората. Пролятата народна кръв иска съд на убийците. И тоя съд ще дойде...

Аз не виждах опасността, която ме дебне. Изтърваната от психолога кучка излая зловещо и ме ръфна за крака. Притекоха се другари и я погнаха с камъни, но тя изквича, ударена през крака, и избяга; започна нова битка в градината и на улицата... Докато се борехме гърди с гърди, с камъни и слова, чу се конски тропот. Откъм площада дойде войсковото поделение. Коне връхлетяха върху нас, за да спасят палача на народа. Чуха се изстрели. Смесиха се коне, войници, работници и селяни, служещи, жени и деца. Викове и писък се понесоха. Конете газеха. Разпръснаха ни, но Цанков не посмя да излезе до вечерта. Тайно в зори, с файтона на началника на гарнизона, се измъкнал и заминал за София.

Скоро след това ме повикаха да се явя в училищната инспекция. Изтръпнах, като видях, че съвсем приятелски седи и разговаря с окръжния инспектор психологът. Сплеснатата му виеща се спага, удължено протегнатото лице с изострена брадичка, доверчивото му накланяне към инспектора ми напомни прилепването на кучката към професора. Сякаш още я държеше за верижката, подръпваше я и я насъскваше да ме ръфне.

— Жалко, че съм го учил. Да повеене на учителя си! — заподклажда той инспектора, без да ме погледне.

Исках да се владея, но не можех. Като че кучката на Цанков стоеше срещу мене...

Digitized by Google

— Аз съм учител на народа. И служа на народа. А вие кому служите, като излизохте срещу народа?

— Аз съм ви повикал да отговаряте за делата си, а не да обвинявате! — намеси се строго инспекторът със заоблено румено, безгрижно лице и в очите му заблестяха бодливи искрици.

— За какво да отговарям? Че съм излязъл заедно с целия народ да изразя възмущението си, че пред паметника на най-великия син на България Христо Ботев и неговите четници застана безсрамно заедно с кучката си убиецът на най-достойните Ботеви последователи! Ако беше жив Ботев, той и него щеше да убие...

— Казах ли ви, че за такива не може да има място в българските училища! — излая сякаш чак тук, в кабинета на окръжния училищен инспектор, кучката на Цанков.

— Българските училища не са частни училища на професор Цанков, господин Смилов. И в тях има място за народните учители, а за кучкари няма място.

Аз го бях видял как вечерта изведе кучката на Цанков на разходка. Тя буйно го влечеше из притихналите улици, а той не се и опитваше да се дърпа, ами тичаше подир силното остромуцунесто животно, чийто език излизаше на резливи пламъци.

— Нахалник! — изръмжа безпомощен да се защити психологът. — Вместо да се разкае, да иска милост, мене ще гони от училището! Аз, дето поколения учих на психология.

— Има психология и психология: психология на народа и психология на кучката, господин Смилов... Толкова години вие преподавахте една фалшива психология, антинародна, превръщахте гимназията в участък, създавахте агенти, конспиравни, преследвахте учениците и убивахте бъдещето им, защото не се поддаваха на фашисткатa ви отрова!

Аз знаех какво ме чака (тогава Министерството на просветата го държеха национал-либералите, а те минаваха за братовчеди на цанковистите) и реших да кажа на психолога веднъж завинаги всичко.

— Господин инспекторе, вие чухте и разбрахте сами. Или той вън, или аз вън! — скочи психологът разярен, готов наново да се нахвърли върху мен.

— Вън от университета българските студенти изхвърлиха вашия любим професор, палач на българския народ, чиято кучка вие разхождахте по тъмно и спирахте край стълбовете. Вън трябва да бъдат изхвърлени и всички негови поддръжници. Това ще бъде справедливото, господин инспекторе. Чуйте гласа на народа.

Излязох разтреперан, като след битка. И не го видях повече.

Едва когато народът победи, аз изпитах отвращението, като го видях него, психолога, как пълзи и плаче за милост, че уж се заблуждавал, не познавал човешката душа. Разкаяние, след като не беше успял да избяга с хитлеристки ешелон от България, заедно със своя професор, който предпочете кучката пред своите жалки помагачи.

Късно, господин Смилов!

Digitized by Google

МАРКСИСТКО - ЛЕНИНСКОТО УЧЕНИЕ — РЪКОВОДСТВО ЗА ДЕЙСТВИЕ

Програмата на Българската комунистическа партия определи, че „Формирането на **научен светоглед** е сърцевината на цялата идеологическа и възпитателна дейност на Партията. Превръщането на марксистко-ленинското учение в убеждение, в главен мотив на поведение, е основно звено в комунистическото възпитание на личността"[1].

Това програмно изискване още по-определено обуславя необходимостта от непрекъснато повишване на равнището и ефективността на партийната пропаганда като основно ядро в идеологическата дейност на Партията.

Какви по-характерни страни и тенденции могат да се посочат в организацията и провеждането на учебната 1972—1973 година в Партията?

Подготовката и откриването ѝ стана съгласно указанията на отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП. Извършена бе голяма организаторска работа от окръжните комитети за изграждане на подобра структура на системата на партийната просвета по форми и съдържание с оглед образованието, подготовката и интересите на комунистите, което е съществена предпоставка за повишаване ефективността на обучението. Вниманието на партийните комитети и организации бе насочено към осъществяване духа на решенията на Десетия конгрес на Партията, които изискват да се усъвършенствува системата на политическата просвета сред комунистите и безпартийния актив, да се пропагандира марксизмът-ленинизмът в най-тясна връзка с актуалните проблеми на партийната политика, с проблемите, които поставя съвременният етап на нашето обществено-икономическо развитие. С други думи, изпълняваше се указанието „правилно да се съчетава изучаването на основите на марксизма-ленинизма с най-важните въпроси на нашата съвременност, с научните основи на партийната политика"[2]. Това се изрази в богатото разнообразие от съвременни проблеми, намерили място в учебната тематика.

Най-голям е броят на звената, изучаващи икономическите проблеми — 30 на сто, след тях следват звената по основи на политическите знания, актуалните теоретически проблеми на комунистическото възпитание, идеологическата борба на съвременния етап и т. н.

---

[1] Програма на Българската комунистическа партия, Партиздат, С., 1971, стр. 77.
[2] Т. Живков, Отчетен доклад на ЦК на БКП пред Десетия конгрес на Партията, Партиздат, С., 1971, стр. 159.

Digitized by Google

Практиката показа, че актуалната тематика създава благоприятни условия за по-непосредствено свързване на пропагандата с живота. Много звена успяха сполучливо да съединят в действено цяло марксистко-ленинските постановки, залегнали в основите на стратегическата априлска линия на Партията за изграждане на развитото социалистическо общество, с конкретните задачи и проблеми на своите колективи.

Но дисциплините по актуалната тематика са само едната страна от процеса за осъществяване на действена връзка с проблемите на нашето социалистическо съзидание. Другата съществена и неизменна страна на съдържанието на партийната учебна година — основите на марксистко-ленинските знания — съдържа много богати и все още не най-рационално използвани възможности. Какво се има предвид? Относително малък е броят на звената, изучаващи трите съставни части на марксизма-ленинизма, съпоставен с тези, изучаващи актуалните проблеми. Звената по основните идеологически дисциплини заедно с история на КПСС, история на БКП и марксистко-ленинската етика и естетика са едва 18 на сто от общия брой.

Желанието да се изучават актуалните проблеми е естествено, породено от нуждите на живота, на практиката, от потребностите на нашето развитие. Но очевидно ненормално е за един окръг например като Пловдивски да са изградени само 30 звена по марксистко-ленинска философия с 905 участници, в Кърджалийски — 4 със 112 участници, в Търговищки — само 3 със 74 участници. Или по история на КПСС в цялата страна само 352 звена със 7751 участници.

Опитът показва, че успехи има там, където съдържанието на политическата просвета е поставено върху основите на стройна система, в която съотношението между основните дисциплини и тези по актуалните проблеми дава възможност за непрекъснато повишаване на марксистко-ленинските знания и утвърждаване на активното начало в учебния процес.

Актуалната насоченост на съдържанието се обогати и от занятията, посветени на проблемите, поставени от Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията. Решението на Политбюро за издигане ролята на жената в изграждане на развитото социалистическо общество, Постановлението на Министерския съвет и на ЦС на БПС за увеличаване заплатите на някои категории трудещи се, Решението за преминаване към петдневна работна седмица, законите, приети от последната сесия на Народното събрание създадоха големи възможности за тясно свързване на марксистко-ленинските знания с научните основи на партийната политика.

Активното начало залегна по-успешно и в основата на формите на партийното образование. За тях са характерни различни степени на активност и самостоятелна работа с литературата. За разлика от миналата учебна година значително намаля броят на лекториите — от 8761 на 6282. За сметка на това се увеличиха началните школи — от 3065 на 4834 и на школите по основи на марксизма-ленинизма — от 9126 на 10 177. Школата е по-съвършена форма на обучение, в основата на която стои самостоятелната работа, и е значително по-резултатна, отколкото лекторията, при която комунистите са само пасивни слушатели. Увеличен е броят и на теоретическите семинари — от 9960 на 10 485. Тази съпоставка се прави при сравнително еднакъв брой на учебните звена — 32 376 за миналата и 32 426 за настоящата учебна година. Показателен пример е Плевенската окръжна партийна организация, където от всичко 1291 учебни форми най-много са теоретическите семинари — 456, след това школите по основи на марксизма-ленинизма — 388, началните школи — 242, лекции — 194, теоретични конференции — 12 и групи за самообразование — 2. Или активните форми — школите и теоретичните семинари, са около 66 на сто от всички звена.

Digitized by Google

Независимо от тези добри резултати все още има много да се работи за внедряването на активното начало, за утвърждаването на самостоятелната работа като един от основните методи при подготовката на участниците в системата на партийната просвета.

Голяма част от окръжните партийни организации решително подобриха организацията на обучението на кадрите. Това е твърде съществено, защото в етапа на изграждане на зрялото социалистическо общество Партията поставя нови, по-високи изисквания към кадрите. Главното в тези изисквания е те да овладеят нов подход, съвременни научни методи на работа. Почти към всеки окръжен и към много градски комитети са създадени партийни университети със съответните факултети. И към едните, и към другите са разкрити филиали — в учрежденски и заводски комитети, към АПК и др., в които се обучават около 40 000 души — с около 25 на сто повече, отколкото през миналата учебна година. В тях те усвояват уменето да вървят в крак с новото, да воюват с всичко, което задържа нашето развитие напред.

В последните години като резултатна форма се наложиха теоретичните семинари с ръководните кадри в окръзите — членовете на бюрата на партийните комитети, на изпълкомите и др., ръководени от секретари на комитетите, а на много места — и от първите секретари — обстоятелство, което се отразява особено благоприятно на учебния процес.

Значително по-големи усилия полагат окръжните комитети на Партията, техните отдели „Пропаганда и агитация", домовете за политическа просвета за разпространяване и внедряване на положителния опит, за експериментиране на нови форми на обучение.

Курсовете с механизаторите и някои други категории работници с откъсване от работа през месеците декември, януари и февруари, които се съчетават с повишаване на професионалната квалификация, не се организират вече само в Толбухински и Плевенски, но и в Хасковски, Софийски, Габровски и други окръзи.

Опитът на партийния комитет в „Марица—изток" да организира занятията в единия от почивните дни в условията на петдневната работна седмица е вече възприет в редица предприятия на Габровски окръг — „Ильо Власев" и „Авангард" — Севлиево, ТПК „Мир" — Трявна, „Независимост" и „Импулс" — Габрово.

След проучване опита на ДАП — клон Пловдив, за съчетаване на марксистко-ленинското с професионалното обучение, тази система бе въведена и за работниците от ДАТ „Пътнически превози" — клон София — окръг. Оценката за организацията, идейно-теоретическото и методическото равнище на занятията и участието на слушателите в тях е положителна.

За научно-техническите кадри от научноизследователските институти и базите за техническо развитие в Плевен са създадени интегрирани учебни звена за марксистко-ленинското обучение.

В някои предприятия на Габровски окръг се експериментират системи за обучение на пътуващите работници, за морално и материално стимулиране на пропагандисткия труд, за провеждане на занятията при удължен работен ден и др.

И настоящата учебна година потвърди правилото, че ефективността на политическата просвета зависи много от подбора и всестранната подготовка на пропагандистите и от творческото им отношение към работата. Дори и една бегла съпоставка на състава през миналата и през настоящата учебна година говори за качествения ръст на пропагандистите. С висше и полувисше образование са около 70 на сто от всички пропагандистки кадри. С пропагандистки стаж от 1 до 5 години са 43 на сто. Особено показателно е, че през настоящата учебна година за пропагандисти бяха ангажирани много (26 на сто) партийни, стопански и административни ръководители — секретари на окръжни ко-

Digitized by Google

митети на Партията, в това число и първи секретари, членове на бюрата, директори и заместник-директори на предприятия, ръководители на АПК и пр. Това са хората, които най-добре познават задачите, решавани на настоящия етап, които най-умело могат да свържат теоретическите проблеми с практиката, с живота. Увеличен е процентно и броят на пропагандистите специалисти — инженери, икономисти и др.

Макар и решително намалели, все още в някои окръзи пропагандистите с основно образование не са малко — В. Търновски, Габровски, Перишки, Ст. Загорски, Бургаски, Ловешки. Това не е нормално явление, още повече че в почти половината от окръзите няма изобщо пропагандисти с основно образование.

Досега една от формите за подготовка на пропагандистите бяха летните курсове. Тази година в тях участвуваха 23 156 души, в това число 18 491 за системата на партийната просвета и 4665 за комсомолската. Необходимо е обаче да се прецени доколко е целесъобразно и резултатно тези курсове да бъдат през лятото — време на отпуски, когато трудно се осигуряват лектори. Но по-важното е, че в много от случаите на курса присъствуват не онези, които ще водят занятията, комитетите ги пратят, често „за да отбият номер", а след това за нищо не ги търсят. Ръководители на учебни звена стават хора не минали през курсовете. Заслужава внимание опитът на окръжните комитети във Враца, Хасково и други, които всеки месец или един път на два месеца свикват всички пропагандисти на консултации.

Значително по-добре бе решен тази година въпросът с литературата. Почти всички сборници и учебници бяха отпечатани навреме и изпратени до окръжните центрове. Общият тираж на издадената учебна литература е около 600 000 броя при около 830 000 души участници. За първи път системата на партийната просвета е осигурена напълно с литература.

Сравнително навреме се изпращаха и необходимите нагледни материали. Подобри се работата по използването на техническите средства — особено в някои окръзи като Видин, Ямбол, Перник, Ловеч, В. Търново, Габрово, Варна, Силистра. Провеждат се курсове за запознаване на пропагандистите с техническите средства, дават им се конкретни методически указания. Но резултатите зависят в най-голяма степен от взискателността, която проявяват окръжните комитети и домовете за политическа просвета.

Въпреки чувствителното подобрение на материалната база в редица окръжни комитети отделни нейни страни се нуждаят от своевременна качествена промяна. Дори такива въпроси като осигуряване на подходящи за учебните занятия помещения са все още съществена трудност и пречка за нормалната работа на редица звена.

За правилното протичане на учебния процес от особена важност е партийните кадри да умеят да организират и ръководят системата за партийна просвета.

Организацията на политическата просвета в нашата Партия имат вече традиции. Пораснало е уменето на окръжните и градските комитети, на партийния актив, на отделите „Пропаганда и агитация" и домовете за политическа просвета да подхождат конкретно и творчески при решаване на отделните въпроси, свързани с организацията и ръководството на партийната просвета.

Правилно са оценени възможностите на комунистите и безпартийните активисти да участвуват в една или друга учебна форма. Няма увлечение за по-широк от реалното обхват. Броят на участниците в системата на партийната просвета е запазен — 833 590 срещу 828 250 през миналата година. С около 23 000 души са увеличени комунистите.

Определено може да се каже, че за настоящата учебна година се характерни добрата организация и дисциплината при провеждане

Digitized by Google

на занятията. Повишени са действеният контрол и помощта на окръжните, градските и общинските комитети за осигуряване ефективна политическа просвета, за протичане на занятията на високо идейно-теоретическо и научно-методическо равнище.

Въпросите на политическата пропаганда бяха предмет на обсъждания в редица пленуми и научно-технически конференции в много от окръжните партийни организации. На високо равнище преминаха пленумите, посветени на ефективността на партийната пропаганда в Шуменската и Пазарджишката партийна организация, както и теоретичните конференции на тази тема, организирани от окръжните комитети на Партията в Силистра и Сливен.

Голяма роля за усъвършенствуване на научния подход в организирането на партийната пропаганда играят домовете за политическа просвета. Те се утвърдиха като творчески средища и действени огнища за разпространение на марксистко-ленинските знания, като центрове не само за теоретическо и методическо подпомагане и обезпечаване на учебния процес, но и за цялостно усъвършенствуване и издигане нивото на партийната просвета.

По-нататъшното организационно усъвършенствуване на учебния процес на сегашния етап е неразривно свързано с качественото подобряване на ръководството му от страна на първичните партийни организации. Именно тук трябва да се преодолеят слабости като: все още проявяващото се неумение да се прилага конкретен и диференциран подход при изграждане на различните учебни звена; известно недооценяване работата на пропагандистките кадри; нерешителност при експериментиране на нови, по-разнообразни и гъвкави форми; неумение да се ползва най-пълно помощната литература, предаванията по радиото и телевизията; принизената взискателност към самостоятелната работа.

Все още не е станало практика преценките за откриването, хода и резултатите от партийната просвета да се приемат на специално посветени на тези въпроси събрания на първичната партийна организация. Партийното събрание е органът, който трябва да потърси и персонална отговорност от онези, които не се грижат в достатъчна степен за своето идейно-теоретическо израстване, не участвуват активно в идейния живот на своята партийна организация. Високите изисквания към идеологическата работа на съвременния етап налагат всяка първична партийна организация да търси все по-ефективни организационни форми и средства за помощ и контрол на марксистко-ленинското обучение на своите членове.

Големите задачи на комунистическото възпитание в условията на изграждане на развитото социалистическо общество се отнасят не само до комунистите, а и до всеки член от нашето общество. Партийните комитети и организации правилно виждат своето място в този процес. От една страна, те усъвършенствуват пряката партийна работа сред трудещите се, а от друга — издигат равнището на идеологическото ръководство и помощ за подобряване на профсъюзната учебна година и политическата учебна година в Комсомола.

Традиция е в партийната просвета приключването на учебната година да поставя началото на подготовката за следващата. Тази традиция трябва да намери най-пълно проявление сега, когато курсът на обучение по много проблеми е двегодишен.

На кои страни от подготовката и организацията на новата (1973/1974) учебна година в Партията следва да се отдели по-голямо внимание, за да се осигури по-нататъшно издигане равнището и ефективността на учебния процес?

Съдържанието на партийната просвета няма да претърпи съществени промени. Почти всички звена ще продължат своите занимания по утвърдените вече програми за двегодишния срок на обучение. Изклю-

Digitized by Google

чение ще направят онези, в които се изучаваше Уставът на Българската комунистическа партия. Това изисква на първо място правилно да бъдат насочени 15 000 души, изучавали партийния устав, и около 30 000 души от звена, изучавали дисциплини извън залегналите в примерния тематичен план, препоръчан от отдел „Пропаганда и агитация" на ЦК на БКП. Ще бъде целесъобразно голяма част от тях и особено младите комунисти да бъдат включени в звената по трите съставни части на марксизма-ленинизма и история на КПСС Освен това необходимо е да се направи преценка и да се пренасочат някои звена, които не са избрали сполучливо тематиката си съобразно интересите и възможностите на своите участници.

Сегашният брой на звената по икономическите проблеми следва да се запази.

В програмите на партийните университети е необходимо да се отделят много по-широко място на въпросите на партийното строителство.

Главното изискване към съдържанието на предстоящата учебна година е свързано със задълбоченото теоретическо и практическо осмисляне във всяка тема на проблемите, разработени от Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията. Те трябва да станат основното свързващо звено на теорията с проблемите на нашето обществено развитие, с партийната политика, с големите задачи, които Партията и целият народ сега решават.

По-голямо внимание следва да се обърне на практическите занятия, за чието усъвършенствуване са създадени благоприятни предпоставки.

Структурата на политическата учебна година трябва още по-пълно и реално да бъде съобразена с идейните интереси на комунистите, с техните възможности, като все повече се утвърждава активното начало във всички форми и степени на обучение.

По заявки на окръжните комитети на Партията цялата литература ще бъде преиздадена в достатъчен тираж, за да може всеки участник в партийната просвета да бъде снабден с необходимите учебници и учебни помагала.

Подготвен е и каталог за нагледните средства. Партийните комитети и организации следва да отделят голямо внимание за подобряване на материалната база и за по-рационалното използване на техническите средства.

Предоставената възможност окръжните комитети на Партията самостоятелно да избират формите и времето за обучение на своите пропагандистки кадри налага те своевременно да подготвят подробни планове, да извършат преценка на пропагандистката дейност, да осигурят висококвалифицирани лектори и т. н. Голямо внимание изисква подготовката на резервни пропагандисти. По-целенасочена в това отношение трябва да стане дейността на партийните университети.

Предстои по-нататъшно усъвършенствуване организацията на партийната учебна година. Въз основа на приетите от събрания на първичните партийни организации преценки за приключилата трябва да се изготви подробен план за следващата година, който да включи и мероприятията по нейната подготовка и откриване. Практиката потвърди, че е по-целесъобразно домовете за политическа просвета да направят своите планове не за календарната, а за учебната година.

Още по-голямо внимание трябва да се отдели за обучението на някои категории трудещи се — пътуващите, работещите на смени.

Опитът на Стара Загора и Габрово за организиране на партийната просвета в условията на петдневната работна седмица да се експериментира по-нашироко.

По-действен да стане контролът на партийната просвета от страна на ръководствата на първичните партийни организации.

Digitized by Google

Ръководно начало в дейността на Партията трябва да бъде изискването да се пренесе значителна част от нейната идеологическа работа сред младото поколение. Комунистическото възпитание и класово-партийната закалка на младежта да станат основна задача на целия идеологически фронт. Това предполага организирането и ръководството и на комсомолската учебна година да бъде непрекъснато предмет на вниманието и грижите на партийните комитети и организации.

Политическата учебна година в Партията е свързана най-непосредствено с утвърждаване на марксистко-ленинските идеи като ръководство за действие, убеждение, верую на всеки гражданин от нашето общество. От нейното творческо начало, от задълбоченото обмисляне на въпросите на теорията в тясна връзка със съвременната обществена практика, с политиката на Партията, с конкретните задачи на комунистическото възпитание зависи много идеологическата работа да бъде в крак с високите изисквания на нашето динамично време за активна съзидателна изява на комунистите, на всички трудови хора, на младежта в изграждането на развитото социалистическо общество.

Пропагандистите разказват, а ние...

Отделът „Пропаганда и агитация" при окръжния комитет на Партията в Хасково и редакцията на вестник „Хасковска трибуна" поканиха добри пропагандисти и активисти от окръга на разговор в дома за политическа просвета.

Темата на разговора — подготвени ли сме да проведем учебната година в Партията, Българските профсъюзи и Комсомола и как да издигнем методическото равнище на партийната пропаганда — предизвика оживени разисквания и задълбочени обсъждания.

Нямаше доклад. Пропагандистите непринудено разказват, питат и предлагат, а ние от дома слушаме, отговаряме и търсим пътища и средства.

ПРОПАГАНДИСТЪТ ТРЯБВА ДА СЕ УЧИ

Това беше първият проблем, с който започна разказа си Митьо Пеневски, директор на училище „Любен Каравелов" в Димитровград. За да бъде обичан, авторитетен и слушан с интерес от аудиторията, необходимо е пропагандистът постоянно да се учи, да обогатява знанията си. Освен подготовката му в различните школи, курсове и семинари той често се обръща към трудовете на класиците на марксизма-ленинизма, към художествената и мемоарната литература, търси цифри, факти и конкретни примери от документи на окръга, града и училището.

Ефективността в работата на пропагандиста — подчерта той — зависи особено много от неговата предварителна подготовка за занятията, от солидното проучване на теорията и методиката, които ще прилага при изясняването на материала в съответната степен и форма на обучение.

На проблема за предварителната подготовка на пропагандистите се спря и Христо Калинов, секретар на окръжния комитет на ДКМС. Говориха и други. Всички бяха прави в препоръките и предложенията.

Как подпомагаме пропагандистите да се учат?

Само летните курсове не са достатъчни. През септември и октомври свикахме тридневни курсове. На тях, като изключим философията, политикономията, научния комунизъм и историята на КПСС и БКП, по всички останали дисциплини посочихме на пропагандистите откъде и как да четат. А сега това правим по райони всеки месец на задължителните консултации по дисциплини.

На тези консултации не изнасяме, нито повтаряме изнесени вече лекции, а разговаряме с пропагандистите, отговаряме на неизяснените им въпроси, обръщаме внимание и по-подробно разясняваме най-важните проблеми от темата. Показваме им как и какви наглядни и технически средства да ползват. Например по темата „Кибернетиката като наука и нейната роля в управлението на социалистическото общество" от дисциплината „Марксистко-ленинската теория за научното управление на обществото" им показахме как да използват на занятията двата диафилма — за кибернетиката и за основните предпоставки за усъвършенстването на социалното

Digitized by Google

управление, които получиха от дома. Препоръчахме им и те единодушно приеха да заведат слушателите си в териториалния електронноизчислителен център в Хасково, където директорът инженер Тодор Стефанов, член на методичния съвет по тази дисциплина, нагледно им показва приложението на кибернетиката и електронноизчислителните машини в практиката на Хасковски окръг.

При консултация по темата „Ролята на държавата и правото при изграждането на развито социалистическо общество" по проблемите на социалистическата законност разяснихме как да си служат с две схеми: за изменение на социално-класовата структура на СССР от 1913 до 1970 година и за демокрацията, диктатурата, държавата, правото и конституцията в България при капитализма, при двете фази на комунизма и при двата етапа на социализма.

Разказваме и показваме на пропагандистите колкото се може повече, но не забравяме да им напомним, че най-много знания се добиват чрез самостоятелна работа над книгата, чрез системно и продължително четене. Защото една анкета миналата година установи, че за подготовката си те отделят седмично както следва: 38% само от един до два часа, 43% от три до четири часа и едва 19% от пет до десет часа.

Съвсем недостатъчно!

ПРОПАГАНДИСТЪТ ТРЯБВА ДА УМЕЕ

На този проблем се спряха няколко души. Симеон Карталов от Свиленград разказа как предизвиква дискусии в семинара, как поддържа връзката между теорията и проблемите на живота, как с помощта на партийните секретари се справя с появилите се трудности.

Активността на участниците зависи от пропагандиста — това беше изводът направен и от Ана Юрукова от текстилната фабрика „Жеко Димитров" — Хасково и от Ана Канелова от с. Оряхово. Да умее да създава творческа атмосфера в занятието, да се съобразява с обществената среда, да анализира факти от живота, да бъде личен пример, да съчетава думите с делата — ето това се изисква от него. Да търси не само богатото съдържание на лекцията, но и най-подходящата й форма. Въпросът как ще се поднесе на слушателите теоретичният материал е толкова важен, колкото и какво ще им се поднесе. Правилно много от пропагандистите на срещата предложиха да се подобри методическата помощ. Сега ние отделяме много сили и време на конкретната и обща методика. Според годишния план на дома по време на летните курсове пред всички пропагандисти бяха изнесени лекции „Същност, педагогически изисквания и методически ход на лекцията" и „Методиката на занятията при висшите, средните и низшите степени на партийните учебни звена". Последователно, месечно веднъж, на задължителните консултации се изнася по една от следните методични лекции: методика на ползване техническите средства и нагледните помагала в идеологическата работа; организация на самостоятелната работа на слушателите; методика на събеседването; методика на практическото занятие; педагогически и психологически моменти в партийната пропаганда; обществената среда и нейното влияние върху ефективността на пропагандата.

Освен това завеждащ партийните кабинети на градските, заводските и общинските партийни комитети организират:

обмяна на опит между пропагандистите в района на града, завода или общината по дисциплини, степени и форми;

няколко практически занятия по отделните дисциплини, при които се свързва теорията с практиката на място;

посещения на занятия и даване на консултации и препоръки от членове на методическите съвети към партийните кабинети;

информации по актуални международни проблеми и по състоянието и перспективите на икономиката, здравеопазването, науката и културата в района на партийния комитет.

НАЙ-ОПИТНИТЕ — ЗА ОБУЧЕНИЕ НА КОМСОМОЛЦИТЕ И НА МЛАДИТЕ КОМУНИСТИ

Този проблем загрижено поставиха на срещата Христо Калинов и инженер Никола Каличев — пропагандист от „Марбас" в Димитровград.

Политическата просвета способствува за изграждане на марксистко-ленински мироглед, разяснява научните основи и пропагандира политиката на Партията да съдействува за класово-партийното възпитание на младежта, разкрива ненаучната и реакционна същност на буржоазната идеология, на „левия" и десния опортюнизъм в комунистическото и работническото движение. Затова близо една трета от комсомолците пропагандисти в окръга са с полувисше и висше образование и над една трета са членове на Партията.

Искам да разкажа как градският комитет на Партията е организирал обучението на новоприетите комунисти. В една школа са събрани 70 души с основно образование и 105 млади комунисти със средно, с полувисше и висше образование се учат в курс.

Занятията се водят два пъти месечно по проблеми от историята на Партията и партийното строителство. В края на учебната година школата приключва с групови събеседвания, а курсът с изпити.

Трябва да се отбележи, че лектори са най-отговорните и авторитетни другари от града. Наградените дългогодишни пропагандисти Дянко Султов и Павел Григоров, и двамата директори на промишлени предприятия, ги запознават с някои основни моменти от развитието на Партията; завеждащите отдели Ненко Запрянов и Димитър Хаджийски им говорят за орга-

Digitized by Google

низационната структура на Партията и за авангардната роля на комунистите. Пред със сътрудниците на градския комитет на Партията Кирил Повчев, Тонка Македонска, Милан Балтов и Младенка Атанасова, Александър Александров и Христо Хадживанов лектори са и неговите секретари: Георги Василевски — секретар по пропаганда и агитация, инж. Йордан Будинов — секретар по икономическите въпроси, и Георги Славов — първи секретар на комитета.

Резултатен беше разговорът ни с дългогодишните, най-опитни и добри пропагандисти от окръга. Наистина те непринудено разказваха, питаха и предлагаха, а ние сега упорито търсим пътища и средства, за да им бъдем полезни.

Началото е добро. Надяваме се на още по-добри перспективи.

Борис НАКОВ
зав. дома за политическа просвета — Хасково

В съзвучие със задачите

В аграрно-промишления комплекс „Загоре" в Стара Загора лекционната пропаганда е подчинена на проблемите, поставени от Десетия конгрес на Партията, и е призвана да мобилизира силите на комунистите и всички трудови хора за изпълнение на насрещните планове.

Към районния комитет на Партията е изградена група докладчици от около 50 човека, разпределени в три секции: икономическа политика на Партията, комунистическо възпитание, международен живот.

При подбора на докладчиците отдел „Пропаганда и агитация" имаше предвид теоретическата подготовка, пропагандистския стаж и уменията им да боравят с познатите и новите средства в лекционната пропаганда. За повишаване на теоретическата им подготовка обучението им е организирано по специален план. Една от темите е: „Научни основи, форми и средства на политическата работа". Редовно слушат методическите беседи от лектори на дружество „Георги Кирков". В ХМТС Калояновец организирахме и показна лекция на тема „Фридрих Енгелс — живот и дейност", на която присъствуваха и секретарите на първичните партийни организации. Накрая анализирахме отделните моменти от лекцията, направихме разбор на предварителната подготовка. Участниците изказаха впечатления и дадоха ценни препоръки. Осигуряваме им тезиси за доклади на тържествени и просветни събрания, за семинари и курсове, например: „Изграждането на развито социалистическо общество и проблемите на комунистическото възпитание", „Формирането на научен мироглед — сърцевина на идеологическата работа на Партията", „Десетият конгрес на Партията за връзките на ръководството с масите", „Производителните сили през етапа на изграждането на развитото социалистическо общество", „Лайпцигският процес и неговото значение за международното работническо и комунистическо движение", „Георги Кирков — живот и дейност", „Хоризонтална и вертикална интеграция в АПК — икономически взаимоотношения с преработващите и изкупвателните организации" и др. В подготовката на тезисите са ангажирани секретарите на районния комитет, завеждащите отделите и сътрудници на комитета.

Към районния комитет е формирана и група беседчици, която води партийно-политическа работа с населението по работни места. Тя се състои от над 70 човека. Повечето от тях са партийни, административни и стопански ръководители, специалисти, дългогодишни пропагандисти и агитатори, утвърдени лектори, които имат вече свой стил и метод на работа. Те търсят и намират най-близките пътища до сърцата на трудовите хора, постоянно насочват вниманието им към най-важните проблеми, които се решават сега в различните производствени единици. Разпределени са по звената и предприятията на АПК, провеждат и Деня на механизатора и животновъда.

Пред повече от 520 механизатори изнесоха беседи: „Десетият конгрес на Партията за икономическата политика на БКП на съвременния етап", „Управление на социалистическото производство и засилване участието на трудещите се в него", „ДСО и АПК — главни икономически единици в народното стопанство", „Интеграцията на икономиката на социалистическите страни — важен сектор за укрепване на социализма", „Повишаване ефективността на производството — основна цел на икономическата политика на БКП".

Посрещнаха се с много голям интерес. Механизаторите задаваха въпроси, изказваха се, правеха предложения.

Лекторите са с богат опит и големи възможности. Те умело използват техническите средства. Служат си с близки и познати примери, изработват таблици, диаграми, правят сполучливи съпоставки, посочват подходяща литература. Правило е, който готви лекция, да я изнася поне на 10 места.

Усилията на районния комитет на Партията, на отдел „Пропаганда и агитация" и на сътрудниците са насочени към разгръщането на лекционна пропаганда, в пълно съзвучие със задачите, които решава аграрно-промишленият комплекс — изпълнение решенията на Десетия партиен конгрес и на Декемврийския пленум.

Иван ПАНЧЕВ
сътрудник на РК на БКП в АПК „Загоре" — Стара Загора

Digitized by Google

Инструкторката

Трудно е понякога да се определят точно функциите, задачите на инструктора. Те са толкова много, толкова разностранни, че често пъти просто не можеш да ги обгърнеш.

И все пак в най-обща форма задачите на инструктора се състоят в това да инструктира партийните организации, да помага, да развива тяхната инициатива.

Инструкторът е преди всичко организатор, човек дълбоко свързан с живота, със силен политически усет, с набито око, който умее да се сближава с хората, да организира изпълнението на задачите, да разпространява положителния опит.

* * *

Един от тези неуморни дейци на Партията, активен политически организатор е и инструкторката в отдел „Организационен" на Димитровския РК на БКП — София, **Надка Кирилова.**

Казват, че няма училище за организатори, за масовици, няма такава школа, където да се изучава голямото организаторско майсторство, да се работи с хората, да се увличат те, да ти вярват, да те следват, да си създаваш личен авторитет и обаяние.

Защото тая дейност изисква не само много ум, знание, широка култура, но и силна привързаност и връзка с хората, голяма любов и сърце към тях, дълбока вяра в правото и всепобедно дело на Партията.

Затова, струва ми се, че за да стане човек политически организатор, той трябва да преминава двойна школа — школата на политическото образование и школата на революционното творчество.

Надка Кирилова е преминала през тази двойна школа.

Нейният младежки живот протича особено — както животът на много младежи, израснали и оформили се в условията на първите години на великата победа. Ученичка във фабрично-заводско училище, активна участничка в изграждането на завод „Ворошилов", а след това и една от неговите първи работнички, в същото време ревностна комсомолска деятелка. По-късно инструкторка, а след това и завеждаща орготдела на Димитровския РК на ДКМС. Младата комсомолка и труженичка на няколко пъти се учи и в школите на ЦК на ДКМС. Годините не са ѝ много, тя може още да работи в Комсомола, но Партията ѝ възлага друго партийно поръчение — председателка на профкомитета във фабриката за шоколадови и захарни изделия „Малчика".

Сред работническата класа, сама

Digitized by Google

израснала из нейната среда, тя още повече укрепва, калява се, расте.

— Ние работихме всеотдайно, но все пак не достигаха силите, не достигаше образованието, само с една всеотдайност далеч не се отива — сподели Надка Кирилова.

И Партията я изпраща в най-висшето политическо учебно заведение — ВПШ на ЦК на БКП.

Работничката, общественичката заедно с идеологическите и политическите науки солидно овладява и проблемите на икономиката. Димитровският РК на БКП радушно я посреща в своите редици.

* * *

За да организира другите, човек трябва да умее преди всичко себе си да организира, правилно и целенасочено да си планира и разпределя времето, да знае дни напред, въпреки сложността на задачите и допълнително възникващите изисквания, какво ще прави, къде ще ходи, кому ще помага и съобразно това да се готви, да мисли, да прелиства литература, документи, решения.

А наистина колко трудно и сложно е това. Как ще предвидиш колко време ще разговаряш с партийния секретар, с комунистите, с хората, за да проучиш един въпрос. Как ще предугадиш колко време ще трябва да отделиш, за да вникнеш в проблемите — партийни, обществени, производствени на едно предприятие, институт, учреждение и пр.

Как може да се измери например времето, което е прекарала, помощта, която е оказала Надка Кирилова на партийната организация в Геопланпроект.

Тази организация сега се води към Кирковски район. Когато я прехвърлили, мнозина работници на Димитровския РК й рекли:

— Наде, защо изпусна Геопланпроект. Ти сърцето си остави там.

Тежко било положението в тая организация, включена към Димитровски районен комитет след разформирането на РК на БКП по строителството. Ежби, разделяне на групи, вражда, клюки, нарушения на комунистическия морал. Едни били с директора, други с главния инженер. И воювали. За какво?

Дълго работила там комисия на ГК и РК на БКП. Сменили виновните ръководители, избран бил нов партиен секретар.

Някои административни мерки помогнали. Но само с тях не се свършва работата. Предстояла огромна, тежка работа — да се обединят и сплотят хората, да разберат истината, да поставят партийните, държавните интереси над личните. И тая работа легнала върху плещите на инструкторката.

Извикал я първият секретар на РК на БКП и й казал:

— Наде, ако ти оправиш Геопланпроект, ще те признаем.

Той не доизказал за какво ще я признаят. Но нали в говоримата реч често не всичко се изказва, а и загатването ясно говори.

А някои, които познавали тая организация, нескрито възкликнали:

— Леле, каква е тази организация! Душа да ти е яка.

Тежко било първите месеци и за инструкторката, и за новия партиен секретар. Трябвало да се действува тактично, разумно, внимателно.

Още в началните дни инструкторката, заедно с партийния секретар, след предварително уточнение в бюрото, се срещнали с новия директор. Предложили — на партийно събрание той да излезе с доклад, в който да се постави въпросът за дисциплината, за ролята на комунистите за нейното укрепване.

Директорът отначало погледнал с недоумение. Може би си е мислил: „Защо аз?“

Но инструкторката била настойчива. Въпросите да се поставят внимателно, но без да се замазват слабостите, да се прояви необходимата взискателност за изпълнение на задачите. Главното изискване обаче било — да няма личен елемент, да няма нито дори нотки на лично отношение и отмъщение.

А в бюрото дошли сигнали, че има хора в института, които не же-

Digitized by Google

лаели новия директор, който по-рано работил там. Може би затова сега се наблягало против личния елемент в разговора, който се готви в организацията. Задачата била — да се сплотят хората около директора, да му повярват.

Докладът на директора бил изпълнен с много изводи, факти, които недвусмислено говорели за положението в института. В бюрото били направени допълнителни предложения. Инструкторката предложила в доклада да се развие по-обширно какво трябва да се направи, за да се преодолеят слабостите, да се подобри работата в института, да се посочат реални мерки за изменение на положението.

Критичният, но обективен анализ допаднал на хората. Вместо буря, както очаквали, комунистите ставали и смело сочели нови примери на недостатъци и безобразия, осъждали техните носители, предлагали мерки. Някои комунисти били наказани единодушно от събранието. То приело хубави и полезни решения, чието изпълнение после на всяко събрание се отчитало.

Първите месеци не минавало заседание на бюрото без инструкторката — да се подработи план, да се подготви заседание на бюрото, на партийно събрание. Срещали се все още трудности, които смущавали партийния секретар. Нужна била по-твърда ръка. Тая ръка била опората на Кирилова. Тя смело поставяла проблемите.

— А бе Кирилова, да не сбъркаме — плахо изразявал понякога колебанието си партийният секретар.

Редица въпроси се отнасят до директора, до РК на БКП. С нейна помощ те се поставяли там и срочно решавали.

Може ли да се премери времето, прекарано в тая организация, силите, които инструкторката е вложила, нервите, които е похабила. Какъв е резултатът? Тая организация стъпила на крака, излязла от състоянието, в което се намирала.

Успоредно с възрастните Кирилова работила и с младежите, с Комсомола. А те там не били малко. Тя ги запознавала с живота на младежта в други институти и предприятия, предложила им и те се вслушвали в нейния съвет да отидат в „Нипроруда" и да изучат опита им. Организирала им среща с комсомолците от някои институти в района с цел не само да се запознаят със съюзната им дейност, но и да видят по-конкретно как се прилага Саратовската система, тъй като у някои хора съществувало убеждението, че тя е неприложима в институтите.

Младежите се раздвижили, активизирали. Оживили се техните събрания, заживели по-организиран живот. Скоро бил изграден и клуб за младежкото творчество, който станал истинско средище на младежки срещи за обмяна на опит и мисли по важни въпроси на науката и техниката.

* * *

Инструкторът не е енциклопедист. И все пак той трябва да знае много. Изобщо партийният работник трябва постоянно да се учи, да надвишава околните. Спомням си разговора с един партиен деец. Той казваше:

— При мене идват много хора с различни въпроси. Някои опират до футбола, други до правото, трети до търговията и пр. Аз, разбира се, мога да ги отпращам до съответните органи. Но си мисля. Те, хората, при мене са дошли, мене питат и аз трябва да им отговоря. Аз не съм диспечер. Затова непрестанно чета, интересувам се от много въпроси.

Надка Кирилова, струва ми се, е една от онія партийни дейци, които се интересуват от много въпроси, която се стреми да вниква не само в партийната работа на организациите, но и в производствените проблеми. Та нали партийна и производствена работа вървят ръка за ръка, те са неотделими. Понякога тя говореше за отделни обекти, за които отговаря, като че ли там е на

Digitized by Google

работа, с такава дълбочина и подробности познаваше нещата.

Заедно посетихме млекопреработвателното предприятие „Сердика" във връзка с подготовката на трудовия ден в чест на годишнината на великия Ленин. По пътя, без да я питам, без да проявявам интерес, тя ми разказа за предприятието, за плановете, които изпълнява, за трудностите, които среща, и за усилията, които полага, за да ги преодолява.

— Сега предприятието е добре. Но само преди няколко месеца положението беше много тревожно. В някои окръзи доставчици се появи чап по овцете. Не можеше оттам да се доставя мляко. Но столицата не пита, тя иска мляко, млечни произведения. Кой ще признае трудностите. Разтичаха се другарите. Във Видин, в Михайловград и др. сключиха нови договори и никой в София не почувствува липсата на производството на „Сердика".

— Искате ли да видите новите машини за производство на извара, внесени от ГДР?

Тръгнахме. А тя ми обясняваше:

— Преди няколко дни ги изпробваха заедно със специалисти от ГДР. Те учеха нашите работници да усвоят новите машини. Падна голямо потене.

Първите партиди извара вече се опаковаха за пазара. Всичко вървеше все още някак плахо, несръчно. Но нали това бяха първите стъпки.

Тия примери може да не са показателни. Но те ми даваха, ако не достатъчно, то поне известно основание да се убеждавам колко близко и непосредствено е свързана инструкторката дори и с най-специфичните и тесни проблеми на предприятието.

Като слуша разказа на партийната секретарка на завода Нена Бемберска, човек остава с впечатление, че Надка Кирилова и тук е оставила част от сърцето си.

— За да се изградя като партиен секретар — каза др. Бемберска, — трябва да кажа, че това най-много дължа на Надка. По-рано бях член на бюрото, но едно е да си негов член, друго — секретар. Още при подготовката на първия план тя седна до мене, заедно мислихме, помагаше ми, разговаряхме с другите членове на бюрото. Цял ден прекара при мене. Говорихме как да почна, как да си организирам работата. Аз имах някои идеи, но не знаех как да ги осъществя. Гледах на въпросите само откъм тяхната производствена страна, не можех да ги поставя по партийному, с партийни средства. Тук помощта на Надка беше голяма. Насочваше как да подготвим заседанията на бюрото, как да работя с всеки негов член, за да намери той мястото си, с комунистите, за да достигна до сърцата им. Изобщо — това е един проблем, на който тя много държи, много обръща внимание. Нерядко преди заседание на бюрото ще дойде и ще запита:

— Какви въпроси ще поставите на заседанието?

Отговарям й:

— А какво ще изискате от комунистите?

Веднъж проектирахме да обсъдим някои социално-битови въпроси. Дойде преди заседанието. Запознахме я. А тя:

— А какви решения ще вземете?

Обясних, че сме съгласували някои проблеми с административното ръководство.

— Е, добре, а какви сигнали имате, какви проучвания сте направили.

Наистина, докрай не бяхме обмислили въпроса. Наложи се допълнително да поработим. На наши събрания също присъствува. Ако не може да дойде на събрание или заседание на бюрото, после се интересува как са преминали, какви проблеми са обсъждани, какви изказвания са направени, какви решения са взети. Въобще стреми се да бъде в курса на живота на партийната организация.

Характерно за Надка Кирилова е, че тя не се стреми да налага своето мнение, а само предлага, насочва, помага, убеждава, уважава нашето мнение. Държи се много сърдечно, приятелски и аз я чувствувам не само ръководител, но

Digitized by Google

преди всичко другар и никога не се стеснявам да поставя въпросите, които ме интересуват. На мене ми прави удоволствие да работя с нея. Няма случай тя да е дошла в предприятието и да повиши тон, да създаде напрегната обстановка.

Всичко това не означава, разбира се, че става за сметка на взискателността, на отстъпки пред наши пропуски и слабости. Напротив. Аз съм се стремяла винаги в срок да изпълнявам задачите, които стоят пред мене като партиен секретар, пред бюрото и партийната организация. Макар че сме приятелки, тя никога не ми е отстъпвала, ако някъде изостанем. Имали сме и спорове, но винаги сме намирали разумно разрешение. Това, че тя от дълги години работи с нашата организация и познава производството, голяма част от ръководителите и много от работниците й позволява наистина конкретно да помага, задълбочено, с разбиране, компетентно.

Слушах ги как разговарят двете.

— Нена, а как сте с подготовката на трудовия ден за неделя.

Нена Бемберска обяснява, изрежда мерките, които са взели.

— А знаеш ли в „Малчика" са направили малки червени лентички с образа на Ленин и с надпис „103 години от рождението на Ленин" и отдолу „Ударен трудов ден за разкрасяване на столицата". Имат и специална украса.

И някак си съвсем непринудено и естествено продължи:

— Ама обади се на Тонка (Тонка Петрова — секретар на заводския партиен комитет във ф-ка „Малчика").

Нена Бемберска се усмихна.

— Ще се обадя още днес.

— В Телефонния завод комсомолците са поели цялото ръководство на трудовия ден.

Надка не налагаше чуждия опит, чуждите инициативи. Тя просто ги съобщаваше, споделяше, а нека тия, които слушат, да преценяват.

Човек може да се запознава цялостно с работата на един колектив, когато все пак има реална възможност за това. Но как да се запознае, как ще дава оценка на дейността на партийната организация, на колектива на Химпроект. Трудно се разчитат проектите, трябва да си специалист, а и обектите, които те са проектирали, са много далече. И ето инструкторката изявява желание заедно с работници на института да посети някои проектирани от тях обекти. А те не са малко. Тяхно дело е Содовият завод в Девня, част от Химкомбината и пр. Най-непосредствен интерес и контрол е упражнявала тя и миналата година, когато институтът е трябвало да осигури проекти за 8 важни обекта.

* * *

В полуден на партийния секретар бе поставен един основен въпрос — планирането в партийната работа. Обсъдиха се плановете на партийните организации в „Нипроруда" и Министерството на народното здраве и социалните грижи. Тук са секретарите на първичните организации, за които отговаря Надка Кирилова. Плановете са раздадени предварително, за да могат те да си помислят и да вземат по-компетентно и задълбочено отношение.

Хората стават, правят нови предложения, критикуват.

— Планът на „Нипроруда" има много положителни черти, но в много отношения има и административен характер — изтъква Марин Тошков, секретар на първична партийна организация в Министерство на горите и опазване на природната среда. — Липсват някои важни раздели.

Друг секретар изтъква, че планът на „Нипроруда" има повече характер на календарен, а не на перспективен план.

— В плана на „Нипроруда" — отбелязва партийната секретарка на фабрика „Малчика" Тонка Петрова — не са обхванати добре основните задачи. Например не се поставя проблемът за квалификацията на кадрите, няма ги въпросите, които

Digitized by Google

ще се проучват, какви проверки ще се направят, не се сочат отговорници и пр. Планът на партийната организация в Министерството на народното здраве и социалните грижи също до голяма степен има административен характер.

Правеше впечатление това, че инструкторката внимателно насочваше изказванията, допълняше някои добре обосновани, но недоизказани мисли, подсказваше идеи. Говореше спокойно, уверено и умерено, по свойски, без да повишава тон. Хората внимателно я слушаха, макар една част от тях да бяха с прошарени или посребрени коси, с огромен житейски опит зад гърба си, с големи производствени успехи, с богато политическо минало. Слушаха младата 35—36-годишна жена с уважение и почит, в салончето цареше пълна тишина.

И друго се набиваше в очи. И по време на обсъждането, и по време на обобщаването инструкторката просто общуваше с хората, като че ли се водеше един обикновен разговор между другари и приятели извън всякаква официална обстановка. Когато секретарите ставаха да се изказват, тя съобщаваше имената им, организациите, които представляват, понякога така говореше за някои партийни организации, че едва ли не се създаваше убеждението, че тя е техен партиен секретар. Наистина, чувствуваше се голямата близост и непосредственост в отношенията, дълбоките и сърдечни връзки между партийните секретари и инструкторката.

Накрая настоятелно постави искането за представяне на някои сведения:

— Другари, трябва до утре да ги предадете. Минава крайният срок.

— Да не си развалим отношенията — подхвърли на шега някой.

— Не. Няма да ги развалим — отговори спокойно тя. — Но не бива да си пречим в работата.

По-лесно се работи, когато хората добре се познават, уважават, вярват помежду си. Авторитетът доверието насила, с декрети не се създават, а с упорита, безкористна работа, с работа от сърце. Отношенията между хората не се свеждат само до техните служебни взаимовръзки, познанства и общуване, до служебната и производствената дейност. Те са толкова по-здрави и силни, колкото повече разчупват тези рамки, излизат извън тях.

Мисля, че Надка Кирилова е излязла извън тия рамки. Нейните връзки с хората, с които работи, не се вместват само в служебните познанства и контакти, не опират само до служебни въпроси. И в това може би се корени до голяма степен нейният авторитет, нейното влияние.

— Аз познавам партийните секретари — споделя Надка, — мога да Ви кажа много неща за семействата им, за трудностите, които срещат, за въпросите, които ги вълнуват. Мога да Ви кажа например, че партийният секретар на Автобаза Иван Антов е много зле с квартирата. С него ходихме дори и при първия секретар на РК на БКП др. Досев. Секретарката на „Нипроруда" Райна Данчева има син войник, който преди това се класира много добре и бе приет в Химико-технологическия институт. Сега е отличник в бойната подготовка. Познавам основно живота на Тонка Петрова — секретарка на предприятието „Малчика". С какво желание и упоритост тя се зае да изучава проблемите на предприятието, когато постъпи, знам каква амбиция проявява в това отношение. И сега — търси, набира опит, черпи отвсякъде. Мъжът ѝ е профсъюзен деятел, има си малка дъщеричка. Дълго още ми разказва тя За всички не може да се каже, това не е и нужно. Но и то е достатъчно, за макар и бегла илюстрация на едно отношение, на един подход, на един стил в работата.

* * *

— Райне, вие оправихте ли си плана? — така дружески се обърна Надка Кирилова към Райна Данчева, партийна секретарка на „Нипроруда".

— Е, чакай де — засмя се Рай-

Digitized by Google

на Данчева. — Аз дойдох вчера на работа от отпуск, и ти веднага за плана.

И двете се засмиват.

— Аз знам — продължи все пак Райна, — че по нашия план има да се работи. Но главният въпрос, върху който некаме да хвърлим сили, това е да подобрим работата на партийните групи. При нас те играят голяма роля. По същество те поемат значителна част от дейността на първичната организация, която при тоя многоброен състав трудно може да се справи.

След това разговаряха във връзка с утвърждаването на нови комунисти, за подобряването на състава на партийната организация и за поставената от районния комитет на Партията задача — да се направи прогноза за състава на партийната организация за един по-дълъг период.

— И все пак, Райне, помисли още по тия въпроси, особено за прогнозата. — Аз ще намина след няколко дни да ти донеса някои материали и отново ще поговорим. Да имаш някои въпроси към мене?

— Ох, имам — въздъхна Райна, — но време нямам сега. Бързам, че трябва да присъствувам на защитата на една дисертация и закъснявам. Пък ти поне знаеш — аз като има нещо, търся те, звъня по телефона, викам те.

* * *

Наскоро разговаряхме с един инструктор. Той сподели, че трудна е работата на инструктора не само поради своя характер, но и поради това, че той няма никаква власт.

Мисля, че не са верни много думите му. Когато инструкторът отива в партийната организация, той отива не като частно лице, а с авторитета и компетенциите на органа, който представлява. Разбира се, за да го посрещнат хората, за да го уважават, той трябва да си създава и личен авторитет, да умее да съчетава авторитета на Партията със собствения си авторитет. Авторитетът на полическия деец има две опорни точки — неговото служебно и обществено положение и личните му качества. Добролюбов изяснява, че авторитетът се създава не със силата на страха, не с нереални представи за неговата непогрешимост, не с дресировка и пречупване на волята, а с действителната убеденост на тия, върху които се въздействува, с интелетуалната зрелост и нравствената справедливост на обществения деец.

Уверено може да се каже, че Надка е един от тия обществени дейци.

— Чувствуваме я като наша — сподели партийният секретар на Химпроект Владо Павлов. — Това е човек, с когото можеш всичко да споделиш, винаги да поискаш помощ. Никога не се кара, не командува, има интересен характер. Винаги е засмяна. Ако почувствува, че си разстроен, ще отклони въпросите, по които е дошла, ще мине на други, за да те разсее, а след това, когато сметне, че моментът е благоприятен, тогава ще се върне отново към същността на своето идване.

* * *

Не е леко да си инструктор. Защото той не е преносвач на директиви, указания, инструкции. Той не е и телефонист, както понякога някои ги представят. Вярно, в неговата работа и това го има в по-голяма или по-малка степен, но не в това е голямата същност на неговото дело. Инструкторът е апостол, политически организатор, който трябва непрекъснато да се учи, да повишава своята квалификация и в същото време да бъде сред комунистите, сред хората, да ги организира, да ги мобилизира, да им помага за изпълнение на големите задачи, които стоят пред тях.

Димитър СТАНОЕВ

Digitized by Google

РАЗВИТИЕТО НА НАУКАТА И ТЕХНИКАТА — В ЦЕНТЪРА НА ВНИМАНИЕТО НА ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

М. ФОМЕНКО
секретар на Ростовския областен комитет на КПСС

Ростовската областна партийна организация, изпълнявайки решенията на XXIV конгрес на КПСС, усъвършенствува ръководството на научно-техническия прогрес. Партийното влияние за ускоряване неговите темпове се осъществява, както е известно, не чрез техниката, а чрез хората — нейните творци. Ръководейки научно-техническия прогрес, партийните организации действуват с присъщите методи на организаторската и политическата работа, като не допускат подменянето на стопанските и други организации.

Научно-техническата революция в условията на развития социализъм създава благоприятни възможности за решителен подем на икономиката и повишаване материалното благосъстояние на трудещите се. Разбира се, за използването на тези възможности е необходима ефективна организация и идейно-възпитателна работа, насочена към определената цел. Да се осъществи тази работа в условията на научно-техническия прогрес не е лесно. Огромните ресурси на развития социализъм изискват умело отношение към тях. Във всяка обстановка партийните органи трябва да намерят оптималното решение, ясно да видят перспективите, да не изпуснат главното.

Например в селскостопанското машиностроене, което е водещ отрасъл в икономиката на нашата област, за последните години най-важна беше подготовката за серийно производство на зърнокомбайните „Нива" и „Колос".

Областният комитет на Партията свика съвещание със секретарите на градските комитети на Ростов, Таганрог, Бела Калитва, директорите и секретарите на партийните комитети на „Ростселмаш". Таганрогския завод за комбайни и редица други предприятия, ръководители и специалисти от конструкторските бюра, проектантските и строителни

Статията препечатваме със съкращения от сп. „Коммунист", бр. 5, 1973 г.

Digitized by Google

организации, научноизследователските институти. В съвещанието взеха участие всички членове на бюрото и отговорни работници в областния комитет.

На дневен ред се постави задачата, от решаването на която много зависеше ускоряването на техническия прогрес в селското стопанство. Ние я формулирахме така: най-бързо усвояване производството на нови зърноприбиращи машини — кръвно дело не само на комбайностроителите, но и на цялата областна партийна организация, на всички труженици на Дон.

Тогава на страниците на областния вестник „Молот", в предаванията на радиото и телевизията прозвуча призива „Да дадем за „Нива" и „Колос"!" Започна тежка, усърдна, но много необходима работа на всички комунисти, на всички трудещи се. Бяха мобилизирани максимално силите и възможностите за най-бързото производство на комбайните. По инициатива на партийния комитет на „Ростсельмаш" и на Таганрогския завод за комбайни бяха определени най-близките и перспективните задачи на колективите и сроковете за тяхното изпълнение. Редица предприятия приеха обещание да оказват на тези заводи помощ при изработването на технологическото оборудване. Набелязаха своите мащаби строителите. Донският комсомол изпрати за реконструкцията на „Ростсельмаш" 1000 души, обяви новите обекти на комбайностроенето за комсомолски ударни строежи. Приеха обещание научноизследователските и проектно-технологическите институти, конструкторските бюра. Всичко това се вършеше в съответствие с разработения от областния комитет на Партията план за организационно-политическите мероприятия за осигуряване подготовката на производството на „Нива" и „Колос", които се конкретизираха в аналогични планове на градските и районните комитети на Партията и първичните организации.

Особена отговорност се падна на Ростовския и Таганрогския градски комитет на Партията, които бяха длъжни да осигурят правилно ръководство на много колективи, участвуващи в подготовката за производството на комбайните „Нива" и „Колос". Животът потвърди, че един градски комитет трудно може да се справи с тези задачи. Налагаше се да се намерят нови форми за комплексна организаторска работа и една от тези форми беше създадените при градските комитети инициативни групи, които им помагаха да направляват, координират и контролират хода на подготвителната работа.

През време на подготовката за производството на „Нива" и „Колос" порасна активността на партийните комитети в комбайностроителните организации. Имайки предвид новите задачи, комунистите от „Ростсельмаш" взеха решение да разширят състава на своя партиен комитет. По-рано той се състоеше от единадесет комунисти, но скоро след започване на реконструкцията на завода те станаха четиридесет и девет. Това, разбира се, не е случайно. Партийната организация на предприятието наброяваше повече от пет хиляди човека и за да може оперативно, находчиво да се ръководи в новите условия, предишните сили не достигаха. Партийният комитет в разширен състав, оглавяван от М. П. Бойко, обхвана с политическото си влияние всичките четиридесет и седем цеха на предприятието, всички служби и отдели. Той укрепи цеховите партийни организации и партийните групи, започна редовно да изслушва отчети от ведущи специалисти, ръководители на служби и цехове, секретари на цехови партийни организации и партийни групови отговорници за това, как се борят за най-бързото изпълнение на важната държавна задача. С помощта на заводския вестник „Ростсельмашевец" и заводския радиовъзел беше организирано съвещание на пъргавите от предприятието, най-добрите строители и монтажници. Редовно се обменяше опитът на агитаторите и политинформаторите

Digitized by Google

Ежедневно започна да се отчита съревнованието между комбайностроителите. Партийният комитет повиши ролята на комисията, занимаваща се с техническия прогрес. В периода на подготовката за производството на комбайна „Нива“ тя се наричаше комисия по контрола за внедряването на новата техника и реконструкцията. С нейна помощ бяха отстранени немалко недостатъци, разкрити и използвани много допълнителни резерви.

Прояви се като боеви организатор и партийният комитет на Таганрогския завод за комбайни, оглавяван от В. И. Менших. В Таганрог при подготовката за производство на комбайна „Колос“ участвуваха 14 предприятия. За да се решат по-успешно оперативните въпроси, партийният комитет често викаше на заседание секретарите на партийните организации и специалисти, с които заедно набелязваха пътищата за преодоляване на възникналите трудности. Членовете на партийния комитет всекидневно контролираха съревнованието на комбайностроителите по професии, разработката и внедряването на новите технологични процеси, механизацията на транспортните и складови работи, повишаването „коефициента на полезните работи“ на инженерите и техниците, които са в завода повече от две хиляди, дейността на бригадите за творческа дружба между специалисти и работници.

Разбира се, трудно е да се изброят всички мероприятия, осъществени от областната партийна организация в периода на подготовката за производството на комбайните „Нива“ и „Колос“. Сега тези машини вече навлизат в колхозите и совхозите. За петилетката ростселмашци и таганрожци заедно с колективите на „Зерноградсельмаш“ и Тулския завод за комбайни ще дадат на селата 430 хиляди високопроизводителни комбайни. В същото време ние продължаваме да търсим и други пътища за ускоряване на научно-техническия прогрес на селскостопанското машиностроене и внимателно следим научната мисъл.

Да се вижда главното, да се работи с перспектива, постоянно да се чувствува връзката на изпълняваните в един отрасъл задачи с възхода на другите отрасли на социалистическата икономика, целеустремено да се концентрират основните сили и възможности на решаващите участъци за ускоряване научно-техническия прогрес — ето какво ни учи опитът, натрупан в процеса на преустройството на комбайностроенето.

Концентрираното използване на научните сили и осъществяването на политическите и организационните мероприятия ни позволиха успешно да решим в нашата област също и проблемите за създаване на магистрални електромобили с полупроводникови изправители и безколекторни тягови двигатели, котелни агрегати с голяма мощност за новите топлоелектростанции, високопроизводителни ковашко-пресови автомати.

За укрепване органическите връзки на науката с общественото производство, за определяне пътищата за повишаване ефективността на работата на предприятията и организациите добре ни помага изграденият при областния комитет на Партията технико-икономически съвет. В него влизат видни учени, опитни стопански ръководители, партийни работници. Съветът има няколко секции: научни изследвания и разработки, промишленост, транспорт и съобщения, строителство и строителна промишленост и други. Те активно разкриват резервите за ускоряване на научно-техническия прогрес и повишаване ефективността на производството.

Препоръките на технико-икономическия съвет се изпращат в градските и районните комитети на Партията, в първичните партийни организации, за да помагат за по-добрата ориентация на комунистите в борбата за ускоряване на научно-техническия прогрес. Съветът изслушва редовно ръководителите на секции за изпълнение на набеля-

Digitized by Google

заните мероприятия, анализира внедряването на нова техника, прогресивна технология, научна организация на труда. Много въпроси, подготвени от технико-икономическия съвет, се обсъждат на заседание на бюрото на областния комитет.

Технико-икономически съвети има и при градските и районните комитети на Партията. Значителен опит натрупа технико-икономическият съвет при Ростовския градски комитет. Той обединява повече от 250 учени и специалисти. Преди известно време съветът анализира изпълнението на програмата за научни изследвания и разработки и внедряването им в производството. Оказа се, че отделни институти, проектантски и конструкторски организации в града се дублират. Бяха разкрити недостатъци в идейно-възпитателната работа сред научните работници и конструкторите. Резултатите от работата бяха разгледани на пленум на градския комитет на Партията, посветен на ефективността от дейността на научните организации и ускоряване използването на достиженията на науката и техниката в народното стопанство. Решенията на пленума бяха обсъдени на партийни събрания във всички институти и конструкторски организации в Ростов. Комунистите набелязаха мерки за отстраняване недостатъците, за повишаване ролята на партийните организации по ръководството на научно-техническия прогрес.

Градската партийна организация съвместно с областните съвети на научно-техническите дружества и дружествата на изобретателите и рационализаторите проведоха обществен преглед под лозунга „наука—производство". В него взеха активно участие 18 висши учебни заведения, научноизследователски институти и конструкторски бюра от Ростов, а също така и Таганрогския радиотехнически институт. В хода на прегледа бяха сключени около три хиляди договора за творческо сътрудничество на учените с работниците от предприятията. Отчита се, че изпълнението на постъпилите предложения и препоръки ще позволи да се получат повече от 60 милиона рубли икономии.

Положителни резултати показаха във всички предприятия на областта съветите на новаторите. Особено плодотворна е тяхната работа в Ростовския машиностроителен, Новочеркаския електростроителен завод, в Таганрогския завод „Червен котляр", в Каменския комбинат за изкуствени влакна и Волгодонския химически комбинат. С помощта на тези съвети първичните партийни организации укрепват връзките на специалистите и работниците в борбата за ускоряване на научно-техническия прогрес, контролират рационализаторската и изобретателската дейност на трудовите колективи, намират нови форми за масово техническо творчество на трудещите се.

Важно място в нашата работа заемат научно-икономическите, научно-практическите, научно-техническите конференции, които се организират от областния комитет на Партията съвместно със седмичника на ЦК на КПСС „Икономически вестник", с ръководителите на управления, областните съвети на научно-техническите дружества, ръководителите на научноизследователските институти. Така на конференцията, посветена на научно-техническия прогрес, в светлината на решенията на XXIV конгрес на КПСС бяха свикани ръководителите и главните специалисти на предприятията от промишлеността, транспорта и съобщенията, ръководителите на Главсевкавстрой, Главдонводстрой, Севернокавказкото управление на Минмонтажспецстрой, научни работници, секретари на градски и районни комитети и на първични партийни организации, председатели на профкомитети, ръководители на областните организации на научно-техническите дружества и дружествата на изобретателите и рационализаторите — всичко повече от 600 човека. Освен научните работници, специалистите, партийните дейци от наша-

Digitized by Google

та област на нея присъствуваха представители на Държавния планов комитет на СССР, на Държавния комитет на Съвета на Министрите на СССР по науката и техниката, Всесъюзния научноизследователски институт по стандартизацията. Конференцията не само съдействува за решаването на задачите от областен мащаб, но помогна нейните участници по-ясно, по-точно да разберат ролята на производствените колективи, научните работници, специалистите, всички трудещи се в общия процес на развитие на производителните сили на страната на основата на научно-техническата революция.

Голямо практическо значение имат състоялите се през последните години научно-практически конференции, посветени на проблемите за увеличаване производството на стоки за народно потребление. Разбира се, тяхната подготовка се предшествуваше от голяма организаторска работа на партийните комитети, мобилизация на колективите на предприятията от всички отрасли на народното стопанство за усъвършенствуване на технологията, повишаване икономическата ефективност, подобряване качеството на стоките за потребление. Това даде положителни резултати. Достатъчно е да кажем, че за първите две години на деветата петилетка предприятията в областта произведоха допълнително към плана стоки за народа за повече от 70 милиона рубли.

Успехът на научно-техническия прогрес като всяко дело решават хората, кадрите. Партията учи да ги възпитаваме в дух на болшевишка непримиримост към недостатъците, към всякакво равнодушие в работата, застоя, рутината, нарушаване държавната дисциплина, в дух на дълбока партийна отговорност, за да се получи най-голям народностопански ефект, да се изразходват най-малко ресурси. Нашите кадри трябва да притежават чувство за новото, да умеят да работят с перспектива, своевременно да използват всички възможности, открити от научно-техническия прогрес.

Партийните организации насърчават най-инициативните, умело използващи възможностите на научно-техническия прогрес командири на производството, широко популяризират техния опит, по-малко подготвените учат, допускащите пропуски и грешки поправят, изискват от тях. Съществена роля играят съветите на директорите, изградени във всички наши градове, съветите на новаторите, органите на народния контрол, обществените бюра за икономически анализ

Животът показа, че не може успешно да се ръководи научно-техническият прогрес без икономически знания, без да се държи сметка за новопостъпилите в производствения процес, без умението аналитично да се подходи към оценката на работата на колектива, да се прогнозира развитието на науката и техниката. В тази връзка областната партийна организация се стреми изцяло да използва всяка възможност за повишаване квалификацията на ръководните кадри.

У нас работи постоянна система от висши икономически курсове, позволяващи на командирите на производството да придобият необходимите навици на ръководство в съвременните условия. Редовно се устройват семинари, посветени на най-важните проблеми на прогреса на науката и техниката. Инженерно-технически работници и секретари на партийни комитети на добрите предприятия изнасят своя опит на срещи пред кръглата маса в редакциите на вестниците и телевизионното студио.

За ускоряване научно-техническия прогрес голяма роля играят кадрите на средните звена, особено майсторите, които в промишлените предприятия и строежите в областта наброяват повече от 19 хиляди. Областната партийна организация прави много за повишаване идей-

Digitized by Google

но-политическото равнище на майсторите. По-добре е организирана сега и професионалната подготовка на този най-голям отряд командири на производството. Разширени са и техните права. Редовно се правят сбирки на майсторите, които помагат за обобщаване и разпространение на челния опит. На една от тях беше обсъдена ролята на майстора в съревнованието по отрасли; реши се на победителите да се дава званието „Най-добър майстор в отрасъла" и да се връчва паметна значка.

Наред с това анализът показва, че почти една трета от своето служебно време майсторите губят за работа не по техните задължения, често изпълняват ролята на междуцехови доставчици на материали и поръчки, „помагачи" в технологическия ремонт и силовото оборудване, оформители на нарядите и таблата. В това отношение трябва още много да поработят нашите партийни организации, стопански ръководители и специалисти. Главното е: майсторите да бъдат организатори на най-бързото усвояване на проектите и производствени мощности на оборудването в своя участък, на масовото техническо творчество на работниците, техни наставници и възпитатели.

По-сложна и по-многостранна стана работата на секретарите на партийните организации в условията на научно-техническата революция. Във връзка с това ние отделяме голямо внимание на техния подбор, взискателно се отнасяме към тяхното обучение. Сега по-голямата част от секретарите на партийните комитети в предприятията имат висше техническо или икономическо образование. Практиката показва, че секретарите на партийните комитети познават проблемите на икономиката, добре се ориентират в производството, оттук и широкото въздействие на партийните организации за внедряване на най-новите достижения на науката и техниката, за повишаване ефективността на производството.

Партийният комитет на ростовския химически завод „Октомврийска революция" се възглавява например от кандидата по икономическите науки В. Н. Задорожни. Разбира се, и преди него партийната организация в предприятието е направила много за мобилизацията на колектива за ускоряване на техническия прогрес, но сега нейната работа стана по-целеустремена, по-резултатна. Заводът е разположен в чертите на града и няма възможност за разширяване на територията му. Отчитайки това, партийният комитет насочи колектива към увеличаване действуващите мощности на предприятието главно за сметка на усъвършенстването на технологията и химиците настойчиво поддържат тази линия. Комунистите постоянно контролират процеса на модернизацията на оборудването. През миналата година повече от 35 единици бяха коренно усъвършенствувани, за да дават по-голяма икономия. В редица случаи модернизацията позволи да се откажем от закупуването на скъпи машини. Ползата от това е твърде осезателна.

Областната партийна организация непрестанно се грижи за усъвършенстването на перспективното комплексно планиране на икономическото и социално развитие на колективите в предприятията, колхозите и совхозите. Вече повече от 300 промишлени предприятия, около 100 колхоза и совхоза, 11 района и 5 града работят по комплексни планове за икономическо и социално развитие.

В резултат на проведените мероприятия по комплексния план за икономическо и социално развитие на колектива на химическия завод „Октомврийска революция" ежегодният икономически ефект е повече от един милион рубли. Петстотин работници изследователи от обществените институти през 1970—71 г. разработиха и внедриха 1276 рационализаторски предложения с икономически ефект 836,2 хиляди рубли, изпълниха 49 изследвания и разработиха повече от 300 теми с икономически ефект над 200 хиляди рубли. Внедряването на нова техника.

Digitized by Google

прогресивни технологии и техническа естетика даде възможност значително да се подобрят условията на труда на две хиляди работници. В заводите значително се подобри строителството на жилищата и културно-битовите учреждения, децата на работниците изцяло са осигурени с предучилищни заведения и пионерски лагери. Подобриха се всички технико-икономически показатели, значително намаля текучеството на кадрите.

В съответствие с перспективните комплексни планове за икономическо и социално развитие в Неклиновския район е взет курс за интензификация и индустриализация на селскостопанското производство и на тази основа са решени важни социални проблеми, свързани с изменения на характера на труда, подобряване неговите условия, а също така и културата и бита на селските труженици. В района се разгърна строителството на крупни животновъдни комплекси с пълна механизация и автоматизация на всички производствени процеси. Преустройват се старите животновъдни ферми. Промишлената технология в животновъдството позволява не само рязко да се повиши производителността на труда, да се достигне висока ефективност на отрасъла, но и да се приближи трудът на животновъдите до труда на индустриалните работници, да се създадат необходимите културно-битови условия.

Уместно е да се обърне внимание на социалния аспект на проблема за развитие на леката и хранителната промишленост във връзка със спецификата на Ростовска област, където, както е известно, много важно значение има преди всичко разполагането на новите предприятия в минните райони. Така в град Шахт, където редица минни предприятия във връзка с изчерпването на въглищните пластове са вече закрити, в края на осмата петилетка бяха пуснати в експлоатация първите мощности на памучния комбинат.

Градът на миньорите не разполага с кадри за тяхното обслужване. Партийната организация, стопанските ръководители на комбината установиха връзка с партийните организации и ръководителите на текстилните предприятия от град Иваново, които изпратиха в гр. Шахт опитни майстори по текстилното производство. С тяхна помощ в комбината се създаде здраво ядро от висококвалифицирани специалисти. Колективът се справи добре с плановите задачи.

Ние разчитаме да получим през деветата петилетка голям прираст на производството на стоки за масово потребление за сметка на ускоряване на техническия прогрес не само в новите, но и в по-рано въведените в експлоатация предприятия. Към края на петилетката годишното производство на тъкани в областта ще нарасне 45 пъти, шивашките изделия — с 47 процента, мебелите — 1,9 пъти, висококачествени обувки ще се изработват ежегодно до 35 милиона чифта. Във връзка с това много предприятия на леката промишленост се реконструират, технически се превъоръжават. Расте творческата инициатива на работниците и специалистите, начело на които вървят комунистите.

Както е известно, XXIV конгрес на Партията разшири формулираното в Устава на КПСС право на контрол върху дейността на администрацията на партийните организации в научноизследователските институти, учебните заведения и други учреждения. Това се отрази благотворно и на партийното ръководство на научно-техническия прогрес. Комунистите от научноизследователските институти и учебните заведения сега по-настойчиво изискват от своите колективи повишаване ефек-

Digitized by Google

тивността на разработките. По-тясна е връзката на учените и специалистите с производството.

Поучителен е опитът на партийната организация в Ростовския научноизследователски институт по технология на машиностроенето (НИИТМ). Тя постоянно държи под контрол „портфейла с поръчки", които обикновено по стойност на разработките съдържат два годишни плана, сключените договори за творческо сътрудничество с предприятията, атестациите за кадрите, съревнованието в основните отдели и решения за други проблеми. Положителен е опитът за създаване в института на лаборатории за научно-техническо прогнозиране. Когато се създаваха, някои гледаха на тях просто като увеличение на щатните бройки, тъй като е невъзможно всичко да се предвиди, особено в областта на научните открития или изобретенията. Комунистите от института разясниха, че става дума за определяне на главните направления в развитието на науката и техниката в отрасъла, обслужван от института, за главните научно-технически проблеми, изискващи концентрация на основните усилия, за моделиране развитието на производството, позволяващо в известна степен обосновано да се определи не само крайният резултат, но и динамиката на техническия прогрес в отрасъла. От такава разяснителна работа имаше полза. В института действуват вече лаборатории за прогнозиране по три основни направления — заварка, защитни покрития, студено щамповане.

Партийният комитет в института се отнася внимателно към усъвършенстването на неговата структура. В последно време тя беше преразгледана, в резултат на което общият брой на завеждащите отдели, лабораториите, секторите се намали от 300 човека на 130. Ръководството на института съвместно с партийния комитет и профкомитета от 1969 година приемат преценки за научните кадри. Утвърдена е специална комисия. Особено внимание се бръща в преценките на работниците, на изпълнението на задачите в определения срок, на личния принос в разработката и внедряването на темите, на равнището на знания в съответната област на отечествената и задграничната наука, на повишаването на квалификацията. Въз основа на преценките съветът на института, партийният комитет и профкомитетът вземат решения за поощряване достойните работници, а в отделни случаи за понижение в длъжност или за освобождаване от работа лицата, непритежаващи необходимите делови качества. Преценките на научните кадри помагат за задържането в института на специалистите, способни творчески да решават сериозните задачи за ускоряване научно-техническия прогрес. Сега добрите лаборатории имат висока ефективност — до 20 рубли на една рубла разход. Общо ефективността на работата на института съставлява около пет рубли на рубла разходи, което значително превишава плановия норматив.

Партийният комитет и ръководството на института насочват колектива към разширение обема на работата, свързана със създаването на типови прогресивни технологически процеси и оборудване, които дават на държавата максимален икономически ефект. Разработените механизирани поточни линии и автоматично оборудване за щамповане на детайли и широкоролен прокат позволяват максимално да се съкрати механичната обработка на поръчките. Най-напред това оборудване се усвои в новия ковашко-пресов корпус на „Ростсельмаш". Пускането на четиринадесет автоматически линии за щамповка на детайли от прокат на рола донесе 360 хиляди рубли годишна икономия. В бъдеще се предвижда да се снабдят с такива линии 19 големи завода на Министерството на транспортното и селскостопанско машиностроене на СССР. Разработени са типови технологически процеси на точното леене, които са внедрени вече в 80 завода в страната.

Digitized by Google

Опитът на колектива на Ростовския научноизследователски институт по технология на машиностроенето и другите научни учреждения, получаващи най-голям икономически ефект в резултат на внедряването на типови разработки, задължава да се замислим за много неща. Ако ние използваме целия арсенал на партийно въздействие за целите на научно-техническия прогрес, ще постигнем преустройството на значителна част от силите на технологическия институт за разработка на типови прогресивни процеси и оборудвания, ще икономисаме много време. Това е много важно, доколкото всяка икономия, както писа К. Маркс, в крайна сметка се свежда до икономия на време.

Ние сме далеч от мисълта, че всичко е вече достигнато и можем да почиваме на лаврите. Имаме предприятия, които не изпълняват плановете си за внедряване и развитие на новата техника. Много ни предстои да направим за увеличаване на фондообръщаемостта, усъвършенстване управлението на производството, ускоряване темповете на капиталното строителство. За успешното решаване на тези задачи областната партийна организация насочва трудещите се.

С още по-голяма настойчивост ние се стремим да решим най-напред проблемите на научно-техническия прогрес, имащи стратегическо общосъюзно значение. Вярно, не всичко тук зависи от областните организации. В тази връзка ни се иска да видим друг, по партийному повзискателен, по-отговорен подход на отделните министерства и ведомства към по-нататъшната механизация и автоматизация на трудоемките процеси в производството.

В центъра на вниманието на нашите партийни организации, на производствените колективи, на научните работници се намира сега изпълнението на високите обещания, приети в отговор на постановлението на ЦК на КПСС, съвета на министрите на СССР, ВЦСПС и ЦК на ВЛКСМ „За разгръщане на всесъюзното социалистическо съревнование сред работниците от промишлеността, строителството и транспорта за предсрочно изпълнение на народностопанския план за 1973 г.“. Решаващата година на деветата петилетка безусловно ще бъде отбелязана с ударен, високопроизводителен труд. Главно условие за това са високото творческо разгаряне на социалистическото съревнование, постоянната партийна грижа за по-нататъшното ускоряване на научно-техническия прогрес.

Digitized by Google

ПРЕДСМЪРТНИ ТЕТРАДКИ

„Аз съм комунист по убеждения. Такъв станах в резултат на четене на книги и на свои собствени размишления и наблюдения от 4 години насам.

Из показанията на Живко Николов пред полицията — 1942 г.

Едно категорично изявление, което е защитено не само със саможертва за победата на нашата социалистическа революция, но и с рядката последователност и кристална чистота на комунистическата етика, с възвишеността на идеите и духовното богатство на личността. Една личност, която удивлява с необикновеността на способностите, с всеотдайността си на борбата в името на народа, с дълбочината на мисълта и голямата любов към хората. Една личност, която носи в себе си най-хубавите качества и достойнства на революционера комунист, която вълнува със своя пример, обогатява с новаторския дух на мислите си, заразява с темперамента и устремеността на действията, настройва към оптимизъм и творчество.

Това е най-общото, което може да се каже за Живко Николов, героя на книгата „Предсмъртни тетрадки", подготвена така грижливо за издаване във връзка с 50-годишнината на неговото раждане от личния му приятел и идеен другар от младежки години Неделчо Ганчовски.

Произведението „Предсмъртни тетрадки", което представлява едно своеобразно съчетание на спомени за Живко Николов с негови оригинални творби, ни запознава с краткия живот на 23-годишния революционер, загинал през октомври 1944 г. при Страцин в неравно сражение с хитлерофашистите.

„Защо нарекохме тази книга „Предсмъртни тетрадки"? — пише Неделчо Ганчовски в своя въвеждащ очерк, посветен на героя. — Не защото самите тетрадки и другите творби на Живко Николов са писани в дните преди смъртта му, а защото с цялото си съдържание те подготвят тази смърт такава, каквато е" (стр. 24).

Смърт, която е един естествен завършек на живот, всецяло отдаден на победата на комунистическите идеи, която по своето величие се родее с подвига на Богев и Вапцаров.

Предложената от „Партиздат" книга има много достойнства, които засилват потребността тя да се познава от по-широк кръг читатели. Умело подбраните оригинални материали на Живко Николов и спомените за него изграждат един обаятелен образ, разкриват душевната красота на този човек. Интерес представлява идейното формиране на този талантлив младеж — станало във време, когато две епохи и две класи си дават жестоко сражение.

Като изтъква в своето предисловие за Живко Николов, че „природата щедро го е надарила, та да може високо да лети и да постига големи цели", Н. Ганчовски описва онази интелектуална среда, в която се формират основните качества на 15—16-годишния юноша — „непресъхваща любознателност, неукротимо търсене на истината", „човеколюбие и родолюбие". Качества, които упорито търсят своята изява, но не могат да я намерят в душната капиталистическа действителност. И ето че идва моментът, когато Живко Николов се запознава с „Капиталът" на Маркс. Това велико произведение определя вярната насока в развитието на любознателния младеж, бързо осмисля неговата любов към хората в съзнателна и предана служба на народа, на работническата класа. Този факт от биографията на героя е още един ярък пример, който показва, че в епохата на социалистическата революция личността може да получи своето развитие само чрез неразривно свързване на своята дейност с живота и борбите на работническата класа.

Живко Николов, Предсмъртни тетрадки, „Партиздат", 1972, стр. 248.

Digitized by Google

Тази историческа истина е ярко формулирана в показанията на Живко Николов пред полицията — 1942 г., където той заявява: „Според мен един човек, който мисли научно и който гледа честно на това, което става около него, не може да бъде друг освен комунист по убеждения" (стр 152).

На Живко Николов са посветили спомени изтъкнати дейци на нашия общественополитически живот — членът на Политбюро на ЦК на БКП и заместник-председател на Министерския съвет Живко Живков, проф. Атанас Стойков, проф. Румен Цанев, доц. Ицо Самуилов, Правда Рускова, Добри Жотев, Желязко Колев и др. Отразявайки различни моменти и факти от неговия бурен живот, те разглеждат Живко Николов като едно голямо дарование, като една личност с богата душевност, събрала в себе си редица способности — на умел организатор, масовик и трибун и едновременно с това — на млад учен, теоретик и мислител, която ги е озарила със светлината на своя ум, завладяла ги е със своята ерудиция, със страстната пропаганда на нашата идеология, с близостта си до хората, с размаха на организаторския талант.

Няколкото стихотворения, останали от поетичното творчество на Живко Николов, засилват обаянието от образа на този пламенен комунист, като разкриват нови черти от неговата личност. Високото съзнание за граждански дълг и неспокойния дух на поета се преплитат с нежна лиричност и устремност на мисълта.

Вълна подир вълна гони,
и гребен гребена следи.
Под свишените небосклони
излеко вятърът шепти.

. . . . . .

Къде ли бяга? Кого гони?
Целта е вечно все напред,
че вечно бяга хоризонта
и вечно той е все далеч.
Тъй вечно гоня аз мечтите.
Тъй вечно все летя далеч.

Напусто: Щом една цел постигна,
яви се друга — по-далеч (стр. 166).

Този търсещ дух на поета, копнежът му за свобода и щастие, твърдата му вяра в светлото бъдеще пронизват всеки стих на неговата поезия.

Особено трогателно е стихотворението му „Писмо до майка ми". По ботевски звучи в него темата за любовта между майката и сина — революционер, страстно е изразено желанието тя да бъде приобщена към борбата и новото верую на сина.

С разтварянето на всяка нова страница от „Предсмъртни тетрадки" обаянието от този жив и всестранен ум, от този всеотдаен младежки революционер расте във възходяща линия. Мащабността на неговата фигура, изключителната му надареност и дълбочина на мисълта с неповторима сила се разкриват в трите му тетрадки, състоящи се от над сто страници. Те изумяват с енциклопедичността на съдържанието. Тук са поместени чертежи и формули из областта на математиката, физиката и химията. В тях има интересни мисли и разработки по въпроси на техниката, сентенции от философията и литературата. Това може да смути читателя. Но първоначалният страх се стопява и с истинско удоволствие и удивление се тръгва по философските разсъждения на този пламенен революционер, мислител и поет. Защото те са пронизани от дълбоки размисли, удивляват с последователността на диалектическия анализ, с разнообразието на интересите и дарбите. Написаното преди двадесет и осем години в „Тетрадките" поразява със съвременното си звучение. То иде от творческия подход на автора към изучаването на материалистическата диалектика, от философското осмисляне на редица явления от физиката, математиката, химията и други науки.

Колкото и да са тезисни и лаконични постановките му по отделни явления на частните науки, то в много отношения „Тетрадките" имат характер на една популярна философия на естествените науки. Много от изказаните мисли по отделни примери и явления от частните науки носят характера на една защита на марксистко-ленинската постановка за материята.

Книгата „Предсмъртни тетрадки" е богат източник за възпитаване на нашата младеж в патриотичен дух, а нейният герой — прекрасен пример за подражание и вдъхновение в борбата за претворяване в живота на идеалите, за които той и хиляди като него верни народни синове дадоха и живота си.

Йорданка БАРТОЛОВА
секретар на ГК на БКП — Русе

Digitized by Google

ЗАСИЛВА СЕ РЪКОВОДНАТА И РОЛЯ

Повече от година в градската партийна организация в Сливен се води разговор на тема: „За по-нататъшното издигане и повишаване ръководната роля на работническата класа в условията на развитото социалистическо общество". Като заключителен етап бе проведеният пленум на градския комитет на Партията. От доклада и станалите разисквания се вижда, че големите икономически успехи са красноречиво доказателство за реалния принос на работническата класа и трудещите се в строителството на социализма. Израснали са стотици пъртенци в производството, новатори и рационализатори. Гордост са героите на социалистическия труд — текстилците Тенчо Кънев, Павлина Енчева и Йордан Друмев, знатният строител Димитър Милев, стотиците носители на ордени и трудови отличия.

Работническата класа е начело в изпълнението на насрещните планове. Тя участвува активно в развитието на научно-техническата революция, в социалистическото съревнование за повишаването обществената производителност на труда. Сега в промишлеността, строителството, търговията, транспорта и съобщенията се трудят над 24 000 души. Тази многохилядна армия достойно изпълнява предначертанията на Десетия партиен конгрес за по-нататъшното развитие на икономиката. Благодарение на самоотвержения труд на работниците от различните отрасли на материалното производство насрещният план на градската икономика за 1972 г. е изпълнен с 6 161 000 лв. Включвайки се активно в разкриването на резервите, за да се повишава обществената производителност на труда, работниците в Сливен са направили 1700 предложения — за подобряване организацията на производството, за снижаване разходите на енергия, суровини и материали, за издигане техническите и качествените показатели на производството. По почина на Петър Брайков работят 164 колектива с повече от 1880 души и 3510 индивидуални участници, а инициативата на габровци е залегнала в основата на дейността на колективите от комбинатите „Георги Димитров", „Д. Желязкова", „Съби Димитров", завод „Динамо" и др. По почина на кремиковските комсомолци работят над 600 млади машиностроители.

Сливенската работническа класа активно участвува в решаването на въпросите на техническия прогрес. От 888 рационализатори и изобретатели 230 са работници, заети пряко в материалното производство. Заедно с научно-техническата мисъл на специалистите те разработват нови технологии, прибори и машини. Само за първите две години от шестата петилетка са внедрени рационализации с икономически ефект над 3 милиона лева.

Заслужено място заемат работниците в непосредственото решаване на въпросите на производството и в управлението на социално-политическия живот на колективите в града.

В ръководните органи на сливенската партийна организация и масово-политическите организации са избрани над 950 души работници комунисти. В бюрата на първичните организации от 991 членове 616 са заети в материалното производство. Тази положителна тенденция да се увеличава броят на работниците в съставите на партийните и другите органи за социално управление укрепват властта и самочувствието на работника като стопанин на предприятието и града.

Силно е изразена ръководната роля на работническата класа в Сливен в изпълнителните 58 стопански комитета. В тях са включени 256 работника или 31 на сто от общия брой на членовете на тези органи. В събранията на пълномощниците от общо 3229 души 2138 са работници. Чрез непосредственото участие в обсъждането и решаването на въпросите както в комитетите, така и на събранията на пълномощниците на практика се осъществява изпълнението на Юлския пленум на ЦК на БКП за по-нататъшното развитие на социалистичес-

Digitized by Google

ката демокрация в областта на икономиката.

Сливенската градска партийна организация в преобладаващото си мнозинство се състои от работници. Те са 61 на сто от общия брой на комунистите. Само след Десетия конгрес на Партията от приетите 545 млади комунисти 426 са работници. Със своята инициативност и числен състав, с отношението си към проблемите, които Партията решава на този етап, първичните организации са утвърдени като водуща сила. В своята дейност градската партийна организация се опира преди всичко на работническата класа, която с чест изпълнява своята историческа мисия.

В резултат на проведената многостранна дейност от градския и заводските комитети на БКП и първичните организации са постигнати значителни успехи в изграждането на здрав марксистко-ленински мироглед и убеждение у работниците. Това е гаранция да расте тяхната активност и те с успех изпълняват възложените им задачи.

Положителното в дейността както на градския, така и на заводските комитети на БКП и първичните партийни организации е, че те отчитат измененията, които настъпват в редовете на работническата класа. Съобразно с това насочват цялата идейно-възпитателна работа. През учебната 1972/1973 година в различните форми на политическата просвета и професионалната подготовка са обхванати и се обучават над 20 хиляди работника. За първи път се прилага нова форма — отделят се по-специални грижи за марксистко-ленинското обучение на отделни групи работници, изявени активисти и челници на труда. Към градската партийна школа е изграден работнически факултет, в който са включени 145 комунисти работници със средно образование, които изучават политическа икономия. В задочния партиен университет се обучават седемдесет и двама секционни майстори и работници. По този начин голям брой работници израстват като достойни представители на работническата класа. Голяма част от тях се подготвят за резервни кадри в различните области на икономическия живот в града.

Специално внимание се отделя да се повишава образованието и квалификацията на работническата класа. До декември 1972 г. през курсовете и школите са преминали 11 000 работника, а през тази година се обучават 2000 души. В приетите решения от пленума е видно, че до края на шестата петилетка ще повишат квалификацията си над 7200 работника, в техникумите и средно професионалните технически училища ще се подготвят 2000 средни техници, а в професионално-техническите училища — над 2200 високо квалифицирани работника. Освен това в професионално-учебните центрове и техните филиали през тази и следващата петилетка ще повишават образованието си всички работници до тридесет и пет годишна възраст.

В дейността на градския и заводските комитети на БКП, на първичните организации и стопанските ръководства има и редица слабости. Не навсякъде се подхожда научно към проблемите за издигането общественото съзнание на работническата класа. Недостатъчно грижи се отделят за ново попълнение на нейните редове, не се изучава задълбочено психологията на младия работник, на когото липсват трудови навици. В някои предприятия текучеството на работната сила е голямо, отрицателни явления смущават атмосферата в колектива. Има стопански ръководства, които допускат слабости в организацията на труда и снабдяването. Така се получава щурмуване в края на месеца и се налага да се дава извънреден труд, който влияе върху физическата издръжливост и психическата нагласа на работниците.

Пленумът прие решения, които са разгърната програма за дейността на градския и заводските комитети на БКП и първичните организации. Нейното изпълнение ще помогне за по-нататъшното израстване на работническата класа, ще се повиши влиянието й в обществено-политическия живот на Сливен.

Стойко ЖЕЛЯЗКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот“
за Сливенски окръг

Инициативи, които раждат успехи

● Градският комитет на БКП в Плевен на свой пленум обсъди работата на партийните и административните ръководства с художественотворческата и техническата интелигенция на окръга. При подготовката на пленума се подходи по новому. Въпросите трябваше да бъдат разгледани комплексно и конкретно. За да се изучат по-добре проблемите, бе нужна по-задълбочена и всеобхватна информация. За целта освен традиционните срещи и разговори с ръководителите на отделните институти и съюзи бе организирано и социологическо изследване. Групата, която се занимава с тези въпроси, събра подробни сведения за работата на първичните

Digitized by Google

партийни организации, взема мнението и предложенията на всички кадри, които работят в тази насока. Успоредно с това в системата на партийната просвета бяха оформени специални обединени звена за повишаването политическата подготовка на интелигенцията от различните колективи, но с еднаква квалификация.

Пленумът фактически ще обобщи натрупания опит и предложенията, ще осветли експеримента и ще конкретизира задачите за бъдеще.

● ГК на БКП в Плевен ще проведе теоретична конференция на тема „Идеологическата борба на съвременния етап".

В конференцията участвуват всички партийни секретари и техните заместници, стопански и младежки ръководители, членове на творческите съюзи, пропагандисти, учители и участници в звената на партийната просвета, които изучават проблемите на идеологическата борба. Конференцията ще се осъществи на три етапа.

През първия, който обхваща времето от януари до 30 април 1973 година, във всички първични организации се свикват просветни събрания, свързани с основната тема на конференцията, срещи в творческите съюзи, с лектори, с пропагандисти и други разнообразни мероприятия.

През февруари пред участниците бе изнесен цикъл от беседи, свързан с основната тема, от доцентите Р. Полякова, Лилков и к. ф. н. Пеньо Пенев от Института за съвременни социални теории.

Заключителният етап на конференцията ще стане през май, в който ще вземе участие научният ръководител к. ф. н. доц. Ст. Каратанчев.

Осъществените досега мероприятия помагат да се активизира дейността на всички органи и институти, да се повишат знанията за идеологическата борба между двете световни системи — социализма и капитализма, да се подобри всекидневната работа на партийните и пропагандистките кадри в тази насока.

● Известна е Лениновата мисъл, че „всеки член на Партията е отговорен за Партията и Партията е отговорна за всеки член". Подобна постановка е залегнала и в Програмата на БКП, приета на Десетия партиен конгрес. Българската комунистическа партия поверява на всеки комунист своята чест, достойнство и авторитет, граден с десетилетия. Заедно с това всеки партиен член получава и правото да бъде винаги начело, да бъде там, където е потрудно. Други особени права той няма.

Всичко това накара редица партийни ръководства в окръга да подирят по-активни форми на организационна и политическа работа, които да засилват демократизма и да укрепват колективния метод на ръководство, а същевременно да повишават чувство за отговорност у отделните комунисти.

Пример на творческо търсене дадоха партийните ръководства в каучуковия завод „Васил Коларов" и монтажно управление в Плевен. Практика е вече в работата на партийния комитет в предприятието със секретар Иванка Станчева комунистите да бъдат викани на самоотчет пред партийната група, на събрания, в бюрата или в комитета. По същество тази форма не е нова. Интересното тук е, че по предварителна програма въпросник комунистът се готви и докладва не как изпълняват дадена задача, а сам оценява как извършва уставните си задължения, своите служебни, граждански и човешки обязгности и как служи за пример сред останалите.

При самоотчета комунистите преценяват не само своята дейност и поведение, но правят и предложения да се подобрява работата сред колектива. Това помага на партийните ръководства да видят редица недостатъци в различните участъци и производствени колективи и да вземат мерки за преодоляването им.

Опитът на партийните ръководства във „В. Коларов" и монтажен район е положителен, затова е повишен и интересът към него. Скоро той ще стане масова практика. Той дава възможност да се активизират комунистите, да расте тяхното съзнание и личен пример.

Иван НОВАКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Плевенски окръг

Digitized by Google

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ

СИМЕОН Г. АДАМОВ — Бургас: — **1. Може ли на събрание на партийната група да се прави оценка за работата на комунисти, влизащи в нейния състав, които са членове на съответното партийно бюро?**

2. Партийната група, която не води протоколи за събранията си и не съставя свои планове, а работи по тези на първичната организация, как трябва да определя задачите си и да организира изпълнението им?

3. Има ли право отговорникът на партийната група, като има предвид характера на работата, силите и възможностите на нейните членове, да им възлага по своя преценка партийни поръчения?

— Първо, в инструкцията на ЦК на БКП „За изграждането и работата на партийните групи", където са изяснени задачите и правата им, не се прави разлика между влизащите в тях комунисти и членове на партийни органи — бюра, комитети и др. Това съответствува на широката вътрешнопартийна демокрация и създава условия за най-пълна изява на мислите и мненията, за разгръщане инициативата на партийните членове, за правилно подемане на задачите и въвличането на трудещите се в тяхното изпълнение. Така че ако отделен комунист, който влиза в партийната група, независимо дали е член на бюрото на първичната организация или на по-висш орган, допусне грешки или слабости, тя може на общо основание да го разкритикува и ако счете за необходимо, да излезе дори с предложение пред партийно събрание да му се потърси отговорност.

Второ, в посочената инструкция на ЦК е записано, че в работата си партийните групи се ръководят от плановете на съответните партийни организации. Указано е и това, че за изпълнението на поставените или възникналите пред тях задачи групите набелязват мерки и възлагат на комунистите поръчения, които системно контролират. Целта е да не се отклонява вниманието на комунистите да търсят проблеми извън тези в плана на организацията — за тяхното проучване, обсъждане, подемане и т. н., което може да доведе до излишна книжнина и разпиляване на време и сили. Всички комунисти, които влизат в състава на партийните групи, имат пълна възможност при обсъждането и приемането плана на организацията да предложат в него да се включат най-необходимите и неотложни задачи за съответния период.

Трето, отговорникът на партийната група няма право лично да възлага партийни поръчения на числящите се в нея комунисти. Както бе посочено и по-горе, право да върши това има групата. Очевидно възлагането на поръчения става преди всичко по предложение на нейния отговорник, но е необходимо това тя да прецени и реши. Контролът над поръченията се осъществява също така от партийната група. За целта отговорникът може да направи проверка и да докладва на едно от поредните събрания.

Digitized by Google

ВЕСТИ

● Окръжният комитет на БКП в Хасково проведе съвещание с партийните, стопанските и профсъюзните ръководни кадри на окръга за обобщаването и популяризирането на досегашния опит в приложението на новия икономически механизъм и новата система на организирането и провеждането на социалистическото съревнование.

Изтъкнато бе, че най-богат опит в това отношение има колективът на текстилния завод „Жеко Димитров" в Хасково, където се използват различни форми на материално и морално стимулиране на хората, като се свързва личната с колективната и обществената заинтересованост. Тук резултатите от съревнованието се обработват всеки ден с електронна машина на сметачния център. Това дава възможност ръководството на завода и целият колектив да отчитат изпълнението на плана по всички показатели.

● Партийният комитет в завод „Петър Карминчев" в Русе обсъди участието на инженерно-техническите кадри в решаването на задачите на техническия прогрес и в социалистическото съревнование. Както в изнесената информация, така и в изказванията беше оценено как партийните организации са работили със специалистите, какви форми и средства са използвали, за да разгръщат тяхната активност и инициатива, да повишават квалификацията им.

● Градският комитет на БКП в Бяла, Русенски окръг, организира среща за обмяна на опит по някои въпроси на партийно-организационната работа. Участвуваха секретари и заместник-секретари на първични организации. Разгледано бе как са работили партийните, стопанските и обществените органи и организации за изучаването на гомелския опит със специалистите в предприятията и какво се прави с изготвянето на лични творчески планове на специалистите за решаването на тесните места в производството.

Отделено беше внимание на състоянието на партийната информация и насоките за нейното усъвършенстване в духа на решенията на Десетия партиен конгрес.

● Районният комитет на БКП в Сливо поле, Русенски окръг, организира полуден на партийния секретар. Обменен беше опитът на партийните органи и организации в работата им за подобряването на комунистическото възпитание на тръгнатото поколение. Значидещите се и на подрастващо място в разговора бе отделено на предстоящите задачи за изпълнението на комплексната система в района, с която се цели да се осигурят подобри комунално-битови услуги на населението, за издигането културата на обслужването.

● Партийната организация в растениевъдството на ТКЗС в Горно Абланово, Русенски окръг, оцени изпълнението на резолюцията на отчетно-изборното събрание. Обсъдено бе какви мерки се вземат, за да бъдат изпълнени изводите от събранието, препоръките на комунистите и решенията, които бяха гласувани, за да се издигне на още по-високо равнище дейността на партийната организация.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

СПОМНЯМ СИ...

Дара Михайлова

„Спомням си...“ е книга изповед, съкровени спомени, извиращи от сърцето, прекрасен документ за живота и делото на прославения командир от Септемврийското въстание през 1923 г., члена на Политбюро на ЦК на БРП, ръководителя на Главния щаб на партизанската народоосвободителна армия, безсмъртния генерал-полковник Христо Михайлов. Като другарка и съратница на големия революционер комунист, авторката Дара Михайлова възкресява в спомените си забележителни и вълнуващи моменти от живота на Христо Михайлов — младежките му години, участието му в бурната септемврийска епопея през 1923 г., когато той се изявява като пламенен организатор на въстанието във Фердинандския и Берковския край, после в емиграция, в суровото време на антифашистката съпротива през 1941—1944 г., в затвора и в кръга на своите близки, като другар, съпруг и баща.

ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА И РАБОТНА ЗАПЛАТА В ПРОМИШЛЕНОСТТА НА НРБ

Илия Вълков

Изпълнението на решенията на Десетия конгрес на БКП и Националната програма за повишаване на жизненото равнище на трудещите се е най-ярко свързано с всенародното съревнование за рязко повишаване обществената производителност на труда. Като обобщава богат материал за развитието и предстоящите задачи на нашата промишленост, авторът на книгата прави анализ на нарастването и динамиката на производителността на труда и на работната заплата, на взаимодействието и взаимното влияние между тези два основни показателя в промишленото производство, от гледна точка на социалистическото натрупване и повишаване жизненото равнище на работническата класа и на всички трудещи се.

ИСТОРИЧЕСКИ КАЛЕНДАР НА ПАЗАРДЖИШКАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ 1894—1944

Календарът е ценно помагало за изучаването и опознаването на героичното минало на Пазарджишката партийна организация на БКП. Събитията, станали през периода 1894—1944 г., са показани хронологично, във всеки календарен ден от съответните години. За улеснение на читателите посочените събития са номерирани и съпроводени с научносправочен апарат. На края на книгата са дадени именен, географски, предметнотематичен указател, както и списък на съкращенията.

ДИ «НАУКА И ИЗКУСТВО»

ЖУРНАЛИСТИКА В НАСТЪПЛЕНИЕ

Георги Боков

Новата книга на Георги Боков „Журналистика в настъпление“ тематично е твърде разнообразна. Тя ни запознава с актуалните проблеми на българската журналистика, с опита на в. „Работническо дело“ след Десетия конгрес на БКП, въпросите на съревнованието и задачите на средствата за масова информация и пропаганда, с дейци на нашата революционна журналистика. От всяка страница на книгата се чувствува повикът на основната партийна повеля към публициста: носейки в сърцето си великия идеал на комунизма, публицистът воин пише с партийна страст, с войнствуващ дух, когато утвърждава новото, когато пренася огъня на миналото, когато разобличава враговете от идеологическия фронт.

ПРОФИЗДАТ

СЪРЕВНОВАНИЕТО ПРЕЗ ШЕСТАТА ПЕТИЛЕТКА

Димитър Петков, Личо Личев

Авторите на брошурата работят от дълги години в областта на теорията и практиката в социалистическото съревнование. В настоящата брошура те разглеждат някои актуални въпроси, свързани с организацията и ръководството на съревнованието, изникнали след призива на пернишките орденоносци и първенци и след речта на др. Тодор Живков пред тях. Сбито, но ясно те изясняват същността и съдържанието на новия етап в развитието на съревнованието, научния подход при неговото организиране и ръководство, при изучаването и внедряването опита на първенците и др.

Digitized by Google

ЗА ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА ЖЕНАТА В ИЗГРАЖДАНЕТО НА РАЗВИТО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ОБЩЕСТВО

Издателството на БКП пусна от печат в отделна брошура решението на ЦК на БКП от 6 март 1973 г. за издигане ролята на жената в изграждане на развитото социалистическо общество. Решението е нов ярък израз, още една реална стъпка за претворяване в живо дело предначертанията на Десетия конгрес на Партията и Декемврийския пленум на Централния комитет на БКП, в които важно място е отредено и на проблема за всестранното издигане на социалното положение на жената в социалистическа България. „Решенията за издигане ролята на жената в общественото производство, живота и управлението, за насърчаване на майчинството — се казва в решението на Политбюро на ЦК на БКП — ще засилят процеса на утвърждаването ѝ като активен социалистически труженик и обществен деятел, като грижлива майка с високо обществено признание. Те ще разкрият и отприщят нови сили у българката. Тя многократно ще върне на социалистическото общество онова, което е получила и ще получи от него."

ИСТОРИЯ НА МОНГОЛСКАТА НАРОДНОРЕВОЛЮЦИОННА ПАРТИЯ

Кратък очерк

В „История на Монголската народнореволюционна партия" в стегната форма се осветлява героичният борчески път на МНРП от нейното основаване до петнадесетия ѝ конгрес, състоял се през юни 1966 година. Това е първият труд,в който колектив от монголски автори, ръководейки се от решенията и указанията на ЦК на МНРП, разказват за многостраната дейност и упоритата борба на Партията за победата на народната революция в братска Монголия, за некапиталистическия ѝ път на развитие, за строителството на социалистическото общество.

Издаването на тази книга на български език свидетелствува за големия интерес, който българските читатели проявяват към историческите постижения на монголския народ, които той е завоювал за повече от половин век под ръководството на своя марксистко-ленински авангард — Монголската народнореволюционна партия.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google

НТК

ПРОЛЕТАРИИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

PARTIEN ZHIVOT

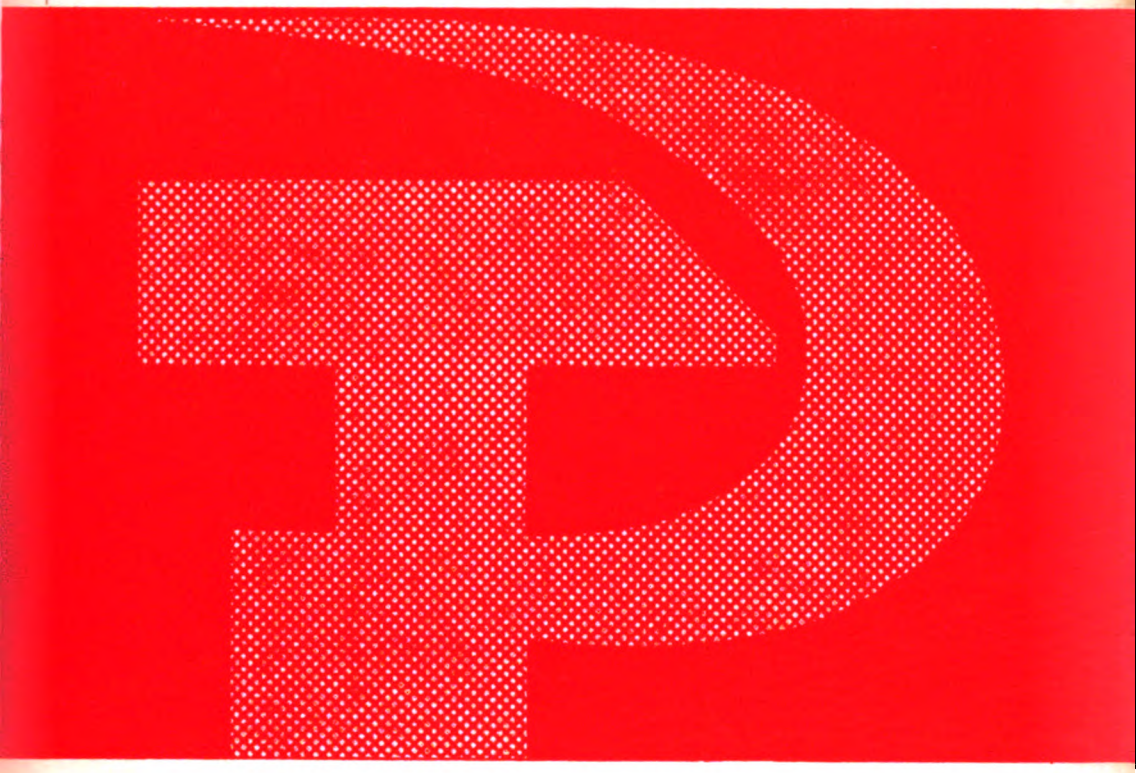

LIBRARY
AUG 17 1973
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

ПАРТИЕН ЖИВОТ

СОФИЯ, ЮНИ 1973 ГОДИНА 9

Digitized by Google

Digitized by Google

ПАРТИЕН ЖИВОТ

№ 9
ЮНИ
1973

XVII
година

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

Уводна — Отговорност и дисциплина 3
И. Хаджиев — Неотменно правило за всички 7
Д. Игнатовски — Предпоставка за усъвършенстване 12
Г. Стоянов — Творчески прилагат националните почини 17

ПИСМА ОТ ОКРЪЗИТЕ

К. Димов — В авангарда — комунистите 23

ДА СЕ ИЗДИГА НАУЧНОТО РАВНИЩЕ...

* — Правото на контрол 31
В. Сотирова — ... в здравните заведения 33
И. Лазаров — ... в ДСО „Български държавни железници" . . . 40
И. Йорданов — ... в средното училище 46

* * *

Т. Добрев — Потвърдена от живота линия 52

ИЗ ОПИТА НА КПСС

Е. Фурцева — Развитието на културата в Съветския съюз . . . 59

ПАРТИЯ И ИКОНОМИКА

И. Капитански — Мотиви за избор на селскостопанска професия . 65

50 ГОДИНИ СЕПТЕМВРИ

С. Гюрова — Страници от един героичен живот 73

Пишат ни...

И. Пенчев — Потомците в навечерието на славната годишнина . . 75

Digitized by Google

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

Б. Георгиев — Източници за информация 76
Д. Кръстев — Целенасочена и плодотворна дейност 81

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Д. Кралев — Докачен 83
И. Трайков — Срок — една седмица 85

ЗА ВАС, ПРОПАГАНДИСТИ!

С. Димитрова — Борбата на БКП против ревизионистките теории за независимост на икономическата от политическата борба . . 86

СТРАНИ И СЪБИТИЯ, ЗА КОИТО СЕ ГОВОРИ

М. Черноусов — Пред кого Пекин отваря вратата 91

КРИТИКА И КНИГОПИС

Т. Танчев — Синтезиран образ на безсмъртието 95

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

П. Русев (главен редактор), **Л. Павлов** (зам.-главен редактор), **М. Георгиев, К. Иванов, Д. Петков** (отговорен секретар), **Л. Пирончев, П. Радев** (отговорен секретар), **М. Ралчева, И. Рачев, Д. Станоев, П. Трендафилова, Г. Цонков, Щ. Чанкова**

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП. Тел. номератор 87-14-11, 87-15-11
Годишен абонамент 4,60 лева. Отделна книжка 0,30 лева
Пор. № 2552. Тираж 46 000 екз. Формат 70×108/16. Подписана за печат на 14. VI. 1973 г.

Държавен полиграфически комбинат „Димитър Благоев"

Digitized by Google

НА ВСЕНАРОДНО СЪРЕВНОВАНИЕ!

ОТГОВОРНОСТ И ДИСЦИПЛИНА

Това са две изисквания към кадрите, към всички комунисти и трудещи се, които сега и винаги имат голямо значение за изпълнението на партийните предначертания. Отговорност и дисциплина — от работника до министъра! Колкото по-голям е постът, толкова по-големи са правата и задълженията. **Всеки, комуто е поверена дадена работа, да я познава добре, да умее да я организира, да въвежда порядък, в който колективният ум и личната отговорност да пронизват всяко творчество.**

Такава е повелята на момента!

* * *

Отговорността и дисциплината не са абстрактни понятия. Те имат винаги конкретно съдържание. Днес основният критерий за тях е как си разбрал и осмислил природата и целите на **насрещните планове,** как воюваш сам и организираш колектива за тяхното изпълнение и преизпълнение. Известно е, че тези планове са плод на творческия ентусиазъм на масите, защото те ги обсъждаха, търсиха и разкриваха резерви и накрая ги утвърдиха като своя програма. Те станаха закон за всеки трудов колектив, роден от неговия талант, превърнаха се в нова социална реалност, която създаде благодатна почва за по-успешно разгръщане на партийно-организационната работа. Тогава какво остава? Вместо да се стъписваш пред трудностите и търсиш начини да намалиш плана — организирай навреме снабдяването, създавай правилна организация на труда, използвай добре материалните и моралните стимули, за да разгръщаш активността на трудещите се. Вместо да се умува — да се действува оперативно!

Декемврийският пленум начерта комплексна програма за повишаване жизненото равнище на народа — всичко да се прави в името на човека, за неговото щастие и благоденствие. Единствено правилният път, за да се реши тая историческа задача на Партията, е именно осъществяването на насрещните планове. Предаване

Digitized by Google

в срок на всички пускови обекти, пълно използване на производствените мощности, разгръщане на съревнованието и пр. Ето това е отговорност, ето това е решаващ признак за твоята партийна, държавна и обществена дисциплина.

* * *

Намираме се в средата на годината. Изминалите шест месеца показаха преимуществата на научната организация, на положителния опит, но разкриха и слабостите в дейността на министерства, обединения, на ръководствата на предприятията и стопанствата, на партийните комитети и организации. Показаха на какво е способен нашият народ, мобилизиран от целите, които набелязаха Десетият конгрес и Декемврийският пленум. Показаха дръзновени дела за модернизацията и реконструкцията в производството, истински трудови подвизи за преизпълнението на насрещните планове. Колко дълбоки корени е пуснала партийната линия, та се е превърнала в съдба на цял народ!

Но изминалите шест месеца разкриха и някои несъответствия между стила и методите на отделни ръководства, ръководители и партийната линия, съзнателността и активността на масите. Едно противоречие на нашето движение напред, което иска не само правилно разбиране и вярна оценка, но и действени мерки за преодоляването му. Защото не може с мудност, с бюрократични методи, със стари представи да се ръководи порасналата култура и ентусиазъм на трудещите се, да се превръщат в практика конгресните решения. Тука е разковничето на проблема.

Съревнованието на базата на насрещните планове иска научно ръководство, оперативност, действеност. А отделни ръководители и профсъюзни органи и организации си карат по старому, утешавайки се с поговорката: „Така баба знае, така бае".

Съвременното производство се нуждае от навременна информация, от внедряването на най-новите постижения, за да се измени положението. А има ръководители и в министерства, и в обединения, които вместо да отидат в предприятията, да видят как стоят нещата, да се намесят и помогнат да се поставят те в пълен ред, **да се насочи борбата за достигане на световното равнище, за разкриване на нови резерви, за икономия на работно време, за максимално снижаване на себестойността и увеличаване на националния доход,** предпочитат да стоят в кабинетите и да гадаят. Този стил е обречен от историята на най-жестоко осъждане.

Пусковите обекти искат всеки орган и организация, и особено строителните, навреме да дават своя принос за тяхното завършване в срок, защото от тях се очаква продукция, национален доход. Срещат се за съжаление дейци, които вместо да търсят, да воюват неотстъпно за тоя принос, предпочитат да си прехвърлят вината един на друг и не си дават сметка какви вреди нанасят на народното стопанство. Говорим за дисциплина, за отговорност. Но ако тая вреда не е осъзната, ако не са взети ефикасни мерки за нейното премахване, тия скъпи черти на дееца от социалистически образец бледнеят, изчезват.

Намираме се в средата на годината. **Какво е необходимо?** Спокойно, трезво да преценим всичко — и плюсовете, и минусите. Да се обобщи положителният опит и набележат мероприятия за неговото масово разпространение, да стане той съществен момент

Digitized by Google

в организацията на социалистическото съревнование, да се превърне в характерна черта на стила на ръководителите от всички равнища. Да се разкрият допуснатите слабости, причините за тях, виновниците и се направи съвсем практическа програма как, докога и кой ще премахва тия слабости в своята област. Тук ролята на министерствата и обединенията е много голяма и решаваща. Те трябва да дадат примера, тласъка, организацията и проверката на изпълнението. Ако те решат тия задачи образцово, ако стъпят още по-крепко на плана и поведат всички останали отряди в борбата, битката ще бъде спечелена и краят на годината ще ги възнагради с по-богата жътва. **Нужна е деловитост, разпоредителност, строг разчет на силите, всеки да бъде поставен на мястото си, да се търси навреме сметка за делата, да се помага грижовно.** Иначе равносметката няма да даде очакваните резултати. **Отговорността и дисциплината във всяко ръководство и у всеки ръководител трябва да се измерва със способността им да направят сполучлив анализ на извършеното досега и с изкуството да набележат и осъществят практическа програма за отстраняване на всякакви недостатъци, за да се пуснат в срок планираните обекти, за да се разгръща още повече съревнованието и което е най-важно — да се изпълнят по всички показатели насрещните планове.**

* * *

Партийните комитети и организации като органи на политическо ръководство носят най-голяма отговорност за съдбата на партийните решения. Те са ръководители и организатори на всяка работа в социалистическото строителство. И върховете, които достигна нашата страна по пътя на социализма, предизвикали неведнъж възхищение у всички приятели, смайване и завист у враговете, са все творения на тяхната ръководна дейност. Тази година те направиха нови, още по-смели стъпки за по-нататъшното усъвършенствуване на своя стил и методи, за издигане научното равнище на своята дейност. Натрупаха много нов опит, придобиха много нови знания в сложното майсторство да направляват социалните процеси. Тези техни достойнства ярко проличаха в широкия разговор за научността в партийната работа, който в продължение на една година обхвана всички звена на Партията. **Сега е необходимо тези знания и опит да се превърнат в чудна сплав, от която да се изковава съвършенството на партийното ръководство на целокупния живот.** Да станат по-действено средство за още по-правилно осъществяване на партийния контрол. Контролът върху комунистите, които са изпратени да ръководят държавни и стопански органи, профсъюзни, комсомолски, отечественофронтовски организации и пр. трябва да излезе на преден план. Проверка на тяхната класово-партийна вярност, на компетентността, на уменето им задълбочено да вникват и разбират партийната политика, да организират и сплотяват масите, да проявяват размах и деловитост, да въвеждат най-модерна организация на производството и възпитават трудещите се в комунистически дух. Такава е задачата, която поставиха Десетият конгрес и Декемврийският пленум. Не може да не се отбележи, че не навсякъде тоя контрол е на висота, не се е превърнал с пълна сила в мощно оръжие в ръцете на партийните органи и организации. В това отношение следва още много да се прави, за да се доведат докрай решенията на Десетия конгрес. Преди всичко трябва да се

Digitized by Google

насочат усилията против формалното осъществяване на контрола. Някъде се задоволяват само с просто отчитане на плана, без да се вниква по-дълбоко зад фактите и явленията, без да се преценява цялостно дали начините, пътищата и средствата за постигане на определените цели отговарят на изискванията на партийните принципи и норми на партиен живот. Дали борбата за достигането на най-добрите образци, правилният подбор и разпределение на кадрите, колективността и демокрацията, разграничаването на функциите, проверката на изпълнението, връзките с масите и пр. характеризират и определят стила и методите на ръководствата и дейците, които организират дадено дело. А това би трябвало да пронизва, да бъде сърцевина на партийния контрол. Защото само по тоя път партийните комитети и организации ефикасно ще могат навреме да осигурят **превантивността** като основен момент на своя контрол, да предотвратят нередностите и отрицателните последици и да възпитават кадрите в дух на отговорност и дисциплина. Да дават решителен отпор на всички прояви на отпуснатост, на недържавническо отношение към вложената работа.

Но Десетият конгрес на Партията постави и друга важна задача — **самоконтролът**. Идеалното положение е винаги и всякога партийният контрол и самоконтролът да съвпадат, да се допълват. Да не се допуска да съществуват откъснато, разделено. Може да се каже, че това за момента е голяма партийна грижа и тя най-добре и най-много допринася да се формират скъпите качества отговорност и дисциплина у дейците, комунистите и трудещите се.

Всеки ръководител заема определен пост, има територия за своята дейност и проблеми, които следва да разрешава. Тук той, тъй да се каже, е стопанин с права и задължения, с поверени огромни материални и духовни ценности, които трябва да направлява и организира. **Как изпълнява това свое предназначение, какъв е неговият идеен и мисловен мир, как той се обогатява и преустройва, как развива своя стил — ето кое трябва да бъде в центъра не само на партийния контрол, но и на самоанализа, на самооценката, която всеки ръководител е задължен да си прави, ако претендира, че разбира своята отговорност пред Партията и обществото, ако иска да докаже, че е дисциплиниран син на народа.**

Нехайството към самия себе си, отклоненията от класово-партийния друм, от партийните принципи и морал винаги са били извори на провали, на неуредици в работата. При това положение вече е много лесно да поникнат и се разлистят безпринципността, еснафщината, кариеризмът и бюрократизмът. А тогава вече не е нужно да се доказва какви вреди се нанасят на партийното и общонародното дело. **Ето защо главна задача на контрола и самоконтрола е да пресушават тия извори, да не позволяват да потекат и ручейчета от тях, за да израстват авторитетни и обичани от народа организатори на социалистическото творчество .**

* * *

Отговорността и дисциплината трябва да бъдат навсякъде, където се кове величието на нашата родина. Да бъдат обграждани с почит и любов всички, които са техни носители и творци, да се създава нетърпима обстановка към ония, които ги забравят или бягат от тях. Това е първостепенен дълг на партийните комитети и организации, на всички органи и организации, на целия народ.

Digitized by Google

Неотменно правило за всички

В цеховете — познатите ми отпреди петнадесет години машини, зад тях — тук-там някои от хората, с които сме делили горчивини и радости от преодолените трудности в нелеката дървообработваща работа. Помещенията и сега, както и тогава, са задръстени с изрезки и обсипани с дървесни трици; по неравните вътрешнозаводски пътища и площадки са разпилени фурнирни отпадъци и дърва...

Промени?

Няма ги петдесетината чукачки на щайги, които в надпревара тропаха с чукчетата по калъпите и огласяха цеха с остър шум. На тяхно място няколко съветски „шевни" машини нижат железния си тегел, обслужвани от по две работнички. Израсъл е и нов цех — за столове от слоеста дървесина...

С партийни и стопански ръководители, с отделни работници от държавния дървообработващ завод „Полковник Петър Абаджиев" в град Тетевен разговаряме за дисциплината (трудова, технологична, договорна, финансова), за мястото и ролята на отделните органи и организации в борбата за нейното укрепване.

Работниците се трудят упорито, всеотдайно и високопроизводително, когато знаят какво им предстои да извършат, как да го направят и в крайна сметка, какво ще получат. Под ръководството на заводския партиен комитет още в началото на годината по цехове, смени и бригади партийните и профсъюзните организации запознават хората с производствените задачи и с решенията на Декемврийския пленум на Централния комитет на Партията. Целият заводски колектив активно участвува в обсъждането и приемането на насрещния план. Направени са над 140 предложения, от които 70 са включени в организационно-техническите мероприятия за изпълнението му. Това са предимно предложения за подобряване обстановката на работното място и организацията на производството. На видни места са поставили художествено оформени табла, които показват в цифри какъв обем промишлена продукция предстои да се произведе през настоящата година и през шестата петилетка, какво ще донесе всеки процент повишена производителност на труда за страната и за завода. По същия начин са илюстрирани и други икономически показатели — качество, икономия, себестойност.

Колективът на завода е поел обещание да намали разходите на суровини и материали през 1973 година от 6648 хиляди лв. на 6628 хил. лв., или да реализира икономии в размер на 20 хил. лв., да снижи себестойността на 100 лв. продукция при план 94,36 лв. на 94,13 лв.; вместо 501 хил. лв. печалба да постигне 521 хил. лв. и пр.

Да се изпълнят тези задачи зависи от организацията на производството, от активното участие на всеки работник в социалистическото съревнование, от инициативността и новаторския подход в работата и в най-голяма степен от високата трудова дисциплина и на работниците, и на ръководителите.

Социалистическата трудова дисциплина предполага съзнателно отношение към труда. То се изразява в добросъвестно изпълнение от трудещите се на задълженията, определени от социалистическото трудово

Digitized by Google

законодателство, от правилата на вътрешните разпоредби в предприятието или организацията и пр. Трудовата дисциплина включва редица изисквания: да се поддържа рационално съдържание на работното място, да се спазват технологическите изисквания, да се внедряват челните достижения в производството, да се изпълняват плановите срокове, да се усвоява новата техника, да се повишава квалификацията на работниците, да се спазва режимът на труда, отдиха и пр.

Основно средство за укрепването на трудовата дисциплина е научната организация на труда. Тя предполага комплексно решаване на проблема в технико-икономически, психо-физиологически и социологически аспект. Колкото по-високо е техническото равнище и култура на производството, колкото по-добре е организиран трудът на хората, колкото по-тесни и дружески са взаимоотношенията между работниците, с толкова по-голяма отговорност те се отнасят към работата. Високото техническо равнище само по себе си не води до високо производство. При недобра организация на труда резултатът винаги е по-малък. Обратно, там където лошото оборудване е съпроводено с добра организация, се получават добри резултати.

В цеха за мокролепен шперплат всеки работник — резач, шелист, ножичар, сортировач и пр. — знае какво трябва да направи и колко ще получи. Заплащането се извършва на основата на готова продукция. В цеха най-много държат на изпълнението на дневния план по график. Когато се появи опасност поради липса на гориво или лепило хората да бездействуват, ръководството на цеха не чака, а проявява инициатива, само набавя кръвно лепило, подсигурява гориво. Партийната организация отделя голямо внимание на укрепването и повишаването на дисциплината в цеха, на взаимоотношенията между работниците, на другарството и взаимопомощта. Бързо реагира на възникнали противоречия между членове на колектива, изяснява своевременно споровете, търси отговорност на провинилите се. Например огнярят и работникът на лепилото от време на време се напиват и застрашават нормалния ритъм на производството, но комунистите и целият колектив ги притискат и респектират. Тази взискателност, обстановка на нетърпимост към нарушителите на дисциплината и порядките в цеха способствува за изграждането на единен, дееспособен колектив, който изпълнява плана, повишава производителността на труда и качеството на продукцията. За първото тримесечие на тази година планът по обем е изпълнен 111,4 на сто, качеството на продукцията в сравнение с миналата година е подобрено с 3,4 на сто. Повечето от хората в цеха работят над 20 години, текучеството е сведено до минимум.

Не така стоят нещата обаче в един от основните цехове на завода — за плочи от дървесни частици, — чиято техника е по-нова, по-сложна, операциите са взаимно свързани, изискват голям опит и знания от обслужващия персонал. Първо тук не е осигурена добра обстановка на работното място, което прави цеха непривлекателен, текучеството е голямо, дисциплината е ниска. Второ, липсват достатъчно и с необходимата квалификация и опит ръководни кадри, които да могат да създадат добра организация на производството. Не достигат и изпълнителски кадри, които да са в състояние пълноценно да използват наличната техника. Често явление е колективът да бездействува поради липса на лепило, резервни части и повреди в инсталациите. Впрочем, последното е характерно за целия завод с малки изключения. През първото тримесечие на годината са допуснати общо 6601 човекочаса престои. Най-много от тях — 4904 човекочаса са поради повреди. Причините за тях са много: износени и остарели машини, липса на резервни части, ниска квалификация на обслужващия персонал, а оттук неправилна експлоатация на машините и съоръженията, и не на последно място слаба трудова дисциплина.

Digitized by Google

Често от отделни ръководители се чуват реплики: „Труден цех! И господ не може да го оправи!“ Подобни фрази не помагат нито на съчинителите им, нито на трудовия колектив. Нашата социалистическа държава е предоставила в ръцете на своите трудови хора средства, създала е условия свободно и творчески да се трудят за обществено и за лично благо. От това, как всеки изпълнява задълженията си, от активността, съзнателността и дисциплинираността на трудещите се зависи нормалното протичане на производствения процес и успехите от него. Задача на партийното бюро и на партийната организация е да водят политико-организационна и идейно-възпитателна работа сред работниците, да ги мобилизират за изпълнение на възложените задачи. А „Пълноценна партийно-политическа работа — подчерта другарят Тодор Живков в Отчетния доклад на Централния комитет на Партията пред Десетия конгрес — може да се провежда само тогава, когато партийното бюро, партийната организация не се отъждествяват и сливат с административното ръководство, не се обезличават като авангард на класата, а умно и твърдо упражняват своето право на контрол и се грижат както за трайните, перспективните интереси на обществото, така и за зачитането на правата и нуждите — днешните, обикновените нужди и потребности на своите трудови колективи, на всеки отделен труженик.“[1] Следователно партийната организация наред с обсъждането на въпросите какво не достига в организацията на работата на цеха, какво трябва да се направи за подобряването ѝ и т. н., трябва да търси отговорност от недисциплинираните, всяко нарушение да прави предмет на щателно разглеждане. Когато взискателността към кадрите нараства, когато се създава обстановка на нетърпимост към нарушителите на партийната, държавната, трудовата дисциплина, тогава се развиват творческите сили на колектива, повишава се производителността на труда, увеличава се производството, а оттам и трудовото възнаграждение на работниците.

Участието на работниците в социалистическото съревнование е важно условие за решаване на една или друга производствена задача. Умелото му организиране способствува за сплотяване на колектива, повишаване неговата отговорност в производствения процес. За да се завоюват успехи в съревнованието, са необходими висока съзнателност и дисциплинираност. Един от показателите за съревнованието между бригадите и цеховете в завода е трудовата дисциплина. Това е правилно, но слабост е, че тя се свежда само до самоотлъчките.

В гатерно-амбалажния цех секретарят на първичната партийна организация Васил Илиев сподели: „Условията на работа в цеха са тежки. Всички операции изискват голямо физическо напрежение, машините са износени. Най-много ни измъчва транспортната лента, често се задръства, затрупва ни с отпадъци, пречи ни да работим нормално. Затова и текучеството на работниците в цеха е голямо. Но въпреки това си изпълняваме плана.“

Как успяват при толкова пречки? Помага им организираността, съзнателността и дисциплинираността на всички. А тези качества са постигнати със системна организационна и идейно-възпитателна работа на политическото ядро — партийната организация. На събрания комунистите обсъждат въпросите на организацията на работата, на дисциплината в цеха, те отчитат изпълнението на поръченията. Така организацията ги активизира и те са за пример на безпартийните. Ленировото изискване: „сега не можете да убедите с думи нито работника, нито селянина, тях можете да убедите само с примера“[2], намира въплъ-

[1] Т. Живков, Отчетен доклад на Централния комитет на БКП пред Десетия конгрес на Партията, Партиздат, С., 1971, стр. 147.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 31, стр. 437—438.

Digitized by Google

щение в делата на много комунисти в цеха. В разкройвачното отделение за парен бук например бригадата на комуниста Станьо Иванов работи по почина на Петър Брайков и всеки месец и на тримесечие я излъчват за „бригада първенец". Освен бригадир той е и отговорник на партийната група. Редовно събира хората, разяснява им задачите, съветва се, изисква, но се и грижи за тях. Наскоро се случило така, че произведените детайли за вътрешния пазар, които се изработват и заплащат както детайлите за износ, били осчетоводени по по-ниски цени, от което всеки работник щял да получи с около 30 лв. по-малко. Той се намесил и предотвратил възможността да бъде ощетена бригадата. Такива и други подобни постъпки карат работниците да се вслушват в своите ръководители, да вярват на думите им, да ги следват в работата.

Без технически усъвършенствувания, без реконструкция и модернизация на производството особено там, където физическият труд доминира, трудно може да се създаде благоприятна работна обстановка, която да задържа работниците и да привлича нови, да спомага за изграждане на съзнателна трудова дисциплина.

Край парилните на гатерно-амбалажния цех две работнички редят паркетина в палети. На въпроса: „Как върви работата, по-леко ли е с палетите?" последва неочакван отговор: „Да опустеят и палетите, и паркетината! Досега мъкнехме само едното, сега — и двете".

Какво, работничките против техническите нововъведения ли са!

Не, разбира се! Те не одобряват, а и кой ли би одобрил, започнатите и недоведени докрай нововъведения, от които се получава обратен резултат — вместо да облекчават производствения процес и да водят до повишаване производителността на труда, натоварват работниците с допълнително физическо напрежение. Ако ръководството на завода беше направило път и площадка, за да може да влиза кран или друго подемно средство до парилните, картината би била друга: трудът на хората — облекчен, работата — по-спорна и приятна, производителността — по-висока, настроението — бодро.

В държавния и в насрещния план на завода е предвидено да се реконструира гатерно-амбалажният цех, да се удължи съществуващата сушилня в цеха за сухолепен шперплат, да се внедрят механизирани ножици за разкройване на фурнира и пр. Държавното стопанско обединение „Стара планина" трябва да подсигури средствата за реконструкция и модернизация на производството, и то в предвидените по петилетния план срокове, а ръководството на завода да ги вложи по предназначение. Това ще облекчи и улесни труда на работниците, ще спомогне за укрепването на трудовата дисциплина в завода.

Правилно партийното, стопанското и профсъюзното ръководство на завода са се насочили да активизират и разширяват рационализаторската дейност. Рационализаторите и новаторите са хора, които на дело показват висока дисциплина и самодисциплина. С труда си те допринасят за ускорено развитие на производството, практически помагат на хората, увеличават възможността за постигане на висока производителност на труда. Изготвен е тематичен план за рационализаторската дейност, написан е върху табла, поставени в цеховете. По заводската радиоуредба се излъчват предавания за популяризиране на темите Подготвя се и конкурс за „най-добър рационализатор".

На всеки посетил завода прави неприятно впечатление редът и хигиената както в помещенията, така и по пътищата и площадките. Вярно, обработката на дървесина е производство, което е източник на отпадъци, но тези отпадъци са или суровина за друг вид производство, или гориво за котлите. При по-голяма взискателност от страна на ръководителите, при целенасочена възпитателна работа на профорганизациите заводът може да придобие съвсем друг вид. Какво пречи например профкомитетът да поеме инициатива за създаване на образцови

Digitized by Google

работни площадки? Да настоява пред стопанското ръководство да осигури всички материални средства, необходими за целта. Това е негово задължение. А профорганизацията да изисква, да контролира и задължава своите членове по време на работа и след работа да поддържат ред и чистота. Отделеното време за хигиенизиране на работните места и райони не само няма да навреди на производството, но ще помогне да се повиши съзнателността, дисциплината, културата на отделния работник; ще изгради навици, присъщи на новия социалистически труженик.

Важно изискване на трудовата дисциплина е да се изучава новата техника, да се повишава квалификацията и професионалното майсторство на работниците. Повишили техническите си знания и квалификация, работниците по-добре използват възможностите на техниката, имат по-висока производителност на труда, тъй като са способни с еднакво изразходване на труд, за едно и също работно време да произвеждат повече продукция.

В завода за първи път през 1972—1973 учебна година е организирана и функционира техническа учебна година. Всеки четвъртък е обявен за технически ден. Изградени са 19 учебни звена, в които се учат 453 души Заниманията се водят по тематичен план, съобразен с пряката производствена дейност на работниците — за шелисти банцигари, ел. техници и пр. Включени са теми и с икономически характер, а също и по една лекция за изучаване кодекса на труда и техническата безопасност на труда.

За да се следи ходът на техническата учебна година, след всяка лекция ръководителите на звената, а те са предимно началници на цехове и смени, попълват образец протокол, който предават на техническия отговорник инж. Валентина Вутова за отчет. Тя съхранява протоколите и следи за редовното провеждане на занятията.

Но какво се прави за хората, които не само обучават работниците, а и създават всички предпоставки за нормално протичане на производствения процес — за ръководните кадри? Тук има какво да помислят и ръководството на завода, и градският комитет на Партията, и градският народен съвет. В града има техникум, който подготвя кадри за дървообработващата промишленост. Чрез добре обмислена работа с учащите се, чрез създаване на благоприятни битови и други условия много от възпитаниците на техникума могат и биха се свързали със завода. Много от младите работници по пътя на задочното и вечерното обучение или в курсове също могат да повишат техническите си знания и квалификация. Тогава няма да има колективи, ръководени от неподготвени хора, зад машините няма да стоят незапознати с тях работници; технологическите процеси ще се знаят и спазват, да не говорим за това, че образованият и културен човек е и по-дисциплиниран, и по-активен в труда и в обществено-политическия живот.

В завода има много работници и работнички на комсомолска възраст, от тях мнозина са организирани комсомолци. Трудовата активност на голяма част от младежите (29 комсомолци са завоювали званието „Най-добър в професията"), разгърнатата физкултурна дейност (волейболният отбор за 1972 година е републикански първенец в системата на Министерството на горите и опазване на природната среда) показва, че в тях има неизчерпаеми възможности за разгръщане на богато, изпълнено с трудови инициативи и културни прояви ежедневие.

За укрепването на трудовата дисциплина от голямо значение е работниците да почувствуват грижата на своето ръководство за тях. „Грижата за човека, както е известно — заяви другарят Тодор Живков на Декемврийския пленум, — винаги е била и ще бъде основно съ-

Digitized by Google

държание на политиката на нашата Партия"[1]. Тя се вижда на всяка крачка в живота. Вижда се и в държавния дървообработващ завод „Полковник П. Абаджиев". По насрещния план за социалното развитие на колектива на завода през 1972 година е осигурен парцел за построяване на жилищен блок с 45 апартамента. За тази година са отпуснати 50 хиляди лв. за започване на строителството. Към завода е открита втора детска градина за 25 деца, с което общо 50 деца на работници и служители се намират под топлите грижи на държавата. За отдиха на работниците и служителите е изградена почивна станция на река Камчия, осигурена е възможност за почивка във Вършец и Хисаря. Всичко това е хубаво, но недостатъчно да задоволи съвременните изисквания.

* * *

За изпълнението на насрещния план за 1973 година колективът на ДДЗ „Полк. П. Абаджиев" има да води борба за преодоляване на редица трудности. Едни от тях — недостатъци в планирането, необвързано със суровини и материали производство, липса на резервни части — се отнасят до държавното стопанско обединение „Стара планина" и горско-промишления комплекс в Ловеч, те следва да поемат своя дял и създадат всички предпоставки за нормална работа. Тогава отговорността и задълженията на заводския колектив и на ръководството му ще нараснат, те ще напрегнат сили да изпълняват поетото обещание.

Йордан ХАДЖИЕВ

Предпоставка за усъвършенстване

Победата на социалистическата революция разкри безграничен простор за бурно развитие на производителните сили, премахна препятствията пред творческата инициатива на народните маси и създаде благоприятни предпоставки за развитието на тяхната производствена самодейност. Непрекъснато заспяващата се политическа и трудова активност на трудещите се намира най-ярък израз в разгръщането на социалистическото съревнование.

Въвличайки трудещите се в строителството на социализма, съревнованието изпълнява функциите на огромна школа за тяхното превъзпитание, развива другарското сътрудничество и взаимопомощ, предизвиква все по-дълбок прелом в съзнанието на масите, в тяхното отношение към труда и интересите на обществото.

Ръководейки се от тези марксистко-ленински принципи, на редица пленуми и особено на Десетия конгрес Партията отдели изключително място за по-нататъшното развитие и усъвършенстване на социалистическото съревнование, за преодоляване на шаблона, консерватизма и привеждане формите и методите на ръководството му в съответствие с

[1] Т. Живков. За последователно изпълнение решенията на Десетия конгрес на БКП за повишаване жизненото равнище на народа, Партиздат, С., 1972, стр. 5.

Digitized by Google

етапа на изграждането на развито социалистическо общество, за обогатяване на неговото съдържание. Тя гледа на съревнованието като на народно дело, в което единствено трудещите се са в състояние да дадат живот на нейната икономическа политика за интензификация на народното стопанство. „Съревнованието е жив израз на революционното творчество на масите, една от най-важните форми за тяхното участие в изграждането на социализма" — се казва в Отчетния доклад на Десетия конгрес на БКП.

Тези постановки, залегнали в основата на икономическата политика на Партията, потвърждават на практика идеята на Ленин за **всестранното социалистическо съревнование,** което не само ускорява темповете на развитие на производството, но и съдействува за утвърждаване на цялата съвкупност от отношения между хората.

В борбата за осъществяване предначертанията на тази партийна политика всеки производствен колектив, всяка партийна организация има определени задачи. Такива задачи стоят сега и пред комунистите от акумулаторния завод „Енергия" в Търговище.

МАСОВО ДВИЖЕНИЕ

В своята работа по организиране на съревнованието заводският партиен комитет в АЗ „Енергия" се ръководи от принципа, че то не трябва да бъде самоцел в работата на отделни бригади, цехове и производственици, а да се превърне **в масово движение** за достигане на световните показатели в производството.

За изходна позиция в организирането на съревнованието заводският партиен комитет използва подготовката, разработката и приемането на насрещния план на колектива. През периода на трезва преценка на силите и възможностите комунистите поеха авангардната роля със своите лични и колективни обещания. В работата на комисиите за подготовка на насрещните планове най-активно участие взеха партийните групи със съдействието на комсомолските групи и организации.

Големите задачи изискват нов начин на мислене, нови форми на съревнованието, съобразени с по-съвършената техника и по-високата производителност на труда. Ето защо **първичните партийни организации привличат в производствените бригади специалистите, инженерите, икономистите и техниците.** Тук на място те следят отблизо работата на производствените колективи, помагат в организацията на труда за издигане производството на съвременно научно-техническо и организационно ниво.

В този период на творческа активност ролята на комунистите пролича най-ярко в **борбата за реализиране на максимални икономии от труд и материали.** Именно те станаха инициатори на движението за работа по **лични творчески планове,** в което бяха привлечени всички специалисти от завода. Заводският партиен комитет утвърди инициативата „Всеки специалист със свой творчески план през шестата петилетка", по която успешно работят вече 60 души.

Плод на съвместната работа са редица рационализаторски предложения и трудови почини. По инициатива на комуниста Стоил Колевски работниците в леярния цех преминаха на обслужване на два автомата от един човек. Две години предсрочно беше въведено изхвърлянето на дървените клинове и уплътнение чрез промяна на конструкцията на металните сандъци, което донесе икономически ефект от 35 000 лева. Рационализацията на комуниста Манол Иванов доведе до замяна на вносните нагреватели за винкелови преси с български. Осъществена бе замяната на палатал — 906 с българска смола ФФВ-I. Въведе се ебонитов прах за производство на кутии и други. Чрез усъ-

Digitized by Google

вършенствуване на технологическия процес бяха заменени с български и други материали и детайли.

Реализираните икономии от материали донесоха през миналата година общ икономически ефект от близо 300 хиляди лева. С това заводският колектив отговори на партийната повеля: при минимум разходи на труд и материали, на финансови и валутни средства да се постига максимален ефект.

ЛЕНИНСКИТЕ ПРИНЦИПИ В ДЕЙСТВИЕ

Заводският партиен комитет насочва усилията си към осъществяване на **комплексен подход в организацията, провеждането и отчитането на социалистическото съревнование.** За комунистите е пределно ясно, че то може да изпълни своите задачи за повишаване обществената производителност на труда и да получи пълен размах само когато се прилагат в единство трите ленински принципа за организация на съревнованието: **гласност, сравнимост на резултатите, повторение на опита.**

Първата и особено важна задача, която стоеше пред партийния комитет, профкомитета и заводския комитет на Комсомола, беше да се уточнят показателите и да се сключат договори за съревнование и взаимна помощ. Обемът на общата промишлена продукция, нивото на производителността на труда и нормативната себестойност бяха допълнени от новите показатели — разход на жив труд и материали за единица продукция, качеството на продукцията, брой на рационализаторските предложения и размер на икономическия ефект от тяхното внедряване.

В благородна трудова надпревара се впуснаха колективите на трите основни цеха: оловен, каучуков и производство на метални сандъци. Намериха общи показатели за съревнование с тях и спомагателните цехове и отдели. Всеки месец, всяко тримесечие знамето на първенството преминаваше от ръка на ръка. Широко се прилагаха прогресивните национални почини: габровският — задължаващ всяка производствена единица да работи така, че да създава условия за висока обществена производителност на труда в другите звена, на кремиковските комсомолци и този на Петър Брайков. По примера на героя на социалистическия труд работят Гинка Захариева, Мария Недялкова, Николина Николова и други, изпълняващи дневната си норма 120 на сто.

В редиците на първенците най-често се появява каучуковият цех с началник Марин Чанков, изпълнил насрещния си годишен план 107 процента, младежката бригада „Н. Симов" с ръководител Михаил Петров, бригада „В. Терешкова" с ръководител Милен Георгиев, смените на Климент Данов, Иван Ангелов и Драгни Иванов — дълъг списък от имена и производствени единици, основното ядро в които са комунистите. И в тази упорита надпревара **опитът на челниците увлича младите производственици, става еталон за работата на целия колектив.** В каучуковия цех 23 работници предават своя опит на 120 души, в цеха за метални сандъци 7 челника обучават 40 работника. Действуват непрекъснато и резултатно организираните школи за изучаване и внедряване на челния опит. Партийният комитет се отнася с особено внимание към челниците в производството, като представители на новото отношение към труда и социалистическата собственост, към социалистическата дисциплина. По негово предложение заводският профкомитет организира школа за челниците, в която високо квалифицирани специалисти ги запознават с най-новите световни постижения в науката и техниката, с новия икономически механизъм. В школите за изучаване на челния опит първенците предават на останалите работници своето професионално майсторство и голямата си любов към труда, разкриват

Digitized by Google

пред тях тайната на успехите си. Така партийното ръководство се стреми да осъществява на практика ленинския принцип за **повторение на опита**.

Партийният комитет и профкомитетът потърсиха „партньор" в трудовата надпревара. Сключен беше договор за съревнование с колектива на АЗ „М. Шаторов" в Пазарджик. Дългогодишните традиции на пазарджишкия завод, опитът на неговите работници и специалисти, техните постижения станаха база за стремежа към достигане по-високи резултати. Двете сродни предприятия успяха да си разменят много ценен опит, интересни инициативи и ефективни почини. В техните взаимоотношения се прояви другият основен ленински принцип за организиране на съревнованието — **сравнимост на резултатите**.

В завода се използват ефективно всички средства на масовата информация и нагледната агитация, разнообразен арсенал от способи за пропагандиране на успехите и инициативите. Радиоуредбата и многотиражката ежедневно разказват за усилията, опита и успехите на най-изтъкнатите работници, специалисти и производствени единици, правят се анализи на хода на съревнованието, засилва се напрежението в благородната трудова борба за първото място. Използват се страниците на окръжния вестник „Знаме на комунизма", за да се популяризират успехите на първенците. Снимките на челниците и рационализаторите изпълват почетната алея, таблата и „мълниите", фотовитрините в центъра на града. Самочувствието и авторитетът на хората, които носят гордостта на завода, се издигат и на вечерите на трудовата слава, вечерите портрети, на тържествените актове по награждаването на първенците. Техният опит се пропагандира и чрез прожекциите на специално подготвени филмчета за постиженията на най-добрите бригади. Партийните бюра в каучуковия и цеха за метални сандъци, организираха специални кинолектории с филми за техническия прогрес, разговори за съревнованието и жизненото равнище на народа.

Социализмът предава на труда широк обществен характер, обгражда трудовите хора с почест и слава, поражда общност в интересите на трудещите се. Партийното ръководство на завода счита съревнованието като проява на обществено-политическа активност, като важна политическа задача и изпълнение на висш патриотичен дълг.

КОЛЕКТИВЪТ И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

Социалистическото съревнование може да изпълни своите политически, икономически и социални функции само с **усилията на целия колектив**. Но да се работи с него е трудно дело, защото той е съставен от живи хора с различна подготовка, разбиране и психическа нагласа. В грижите за колектива и създаване в него на ведра и здрава атмосфера се прояви организаторският усет и такт на заводския комитет и неговия секретар Христо Колев. Преди всичко чрез партийните бюра бяха ясно и точно поставени задачите пред колективите в цеховете и бригадите, пред всеки изпълнител — до края на 1975 год. чрез икономия на жив и овеществен труд обществената производителност на труда да се повиши, а продукцията на завода да получи оценка К — над световно равнище. В това отношение партийните бюра и комитетът широко се опряха на инициативите — „постигни майсторството на първенците", „първенец на петилетката за съответната година" и „бригади, изпълнили петилетката за съкратени срокове".

Партийното ръководство на завода се стреми да бъде по-близо до работниците, до техните житейски проблеми, до въпросите, които ги вълнуват. С помощта на профорганизациите и Комсомола се проведе анкета, чрез която заводският партиен комитет изучи нуждите на ра-

Digitized by Google

ботниците, специалистите и служителите. Голяма част от тях: приемане на деца в детските ясли и градини, преместване на жени, работещи в неподходящи и вредни за здравето участъци, настаняване на млади семейства в апартаменти и други, бяха разрешени с помощта на административното ръководство.

Заводският партиен комитет отделя много грижи на социалната политика. Бързо и вярно той реагира на изпълнението на социалната програма за развитие на предприятието. Защото си дава сметка, че създаването на добри условия за труд и почивка, грижата за хората, за отделния човек това е необхватен резерв за активизиране творческата инициатива на колектива за широкото разгръщане на съревнованието. Изградени са вече два жилищни блока за най-нуждаещите се работници и специалисти. Осигурени са по 52 места за всяка смяна в почивните домове по Черноморието и в планинските курорти. Пред завършване е профилакториум. Подобрени са условията за хранене в стол, който има капацитет 1000 души. Отпускат се нови заеми за строеж на жилища, обзавежда се кафе-сладкарница и стая за жената. Ръководството на завода е сключило шефство с някои детски градини и ясли в града, в които се възпитават деца на членове на колектива. Тези и други социални мероприятия показват вярната тенденция към непрекъснато подобряване условията за труд и бит на работници, специалисти и служители, тенденция към последователно изпълнение решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП.

Социалистическото съревнование разкрива **нови форми на взаимоотношения между работниците в производствения процес**, развива **другарското сътрудничество, взаимопомощта, колективизма**. Общата цел на всички придава на колективизма характера на доброволност и подкрепа. В тази връзка много важни са факторите за психологическата нагласа. А тя най-добре се постига и приятно е на човек да работи тогава, когато се оценява обществено неговият труд, тъй както казва Маркс — Човекът е противоречиво единство на индивидуалното и обществено начало. Системата за **материални и морални стимули** ни дава отговор на този въпрос. Резултатна традиция са вече формите, като връчването на специално изработени грамоти, изпращането на благодарствени писма до семействата на първенците, поздравителните адреси и други. По предложение на партийния комитет е учредена и почетна книга за съревнованието.

Грижите на партийното ръководство за укрепване на колектива се изразяват и в мерките за повишаване квалификацията и икономическите знания на производствениците. Седемдесет младежи и девойки се учат във вечерни и задочни техникуми, а 15 във ВУЗ. През 1972 година са повишили своите разряди 432 души, обхванати са в курсове за квалификация във 26 учебни звена 656 души.

Резултатите от производствената дейност определят достатъчно ясно социалистическото съревнование като многостранен фактор и неизчерпаем резерв в борбата за повишаване обществената производителност на труда и комунистическото възпитание на трудовия колектив. Миналогодишният насрещен план на завода беше изпълнен 101,33 на сто, като беше произведена надпланова продукция за 800 хиляди лева. Производителността на труда на едно лице от промишлено-производствения персонал нарасна с 3,6 процента.

Трудовият колектив на АЗ „Енергия" с активното си участие в социалистическото съревнование е още един красноречив пример как на практика се осъществява икономическата политика на Партията за изграждане на развитото социалистическо общество в нашата страна.

Димитър ИГНАТОВСКИ
асистент по научен комунизъм
при ВФСИ — Свищов

Digitized by Google

Творчески прилагат националните почини

Социалистическото съревнование у нас бележи нов етап в развитието на творческата активност и инициатива на трудещите се. Плод на това бяха редицата нови почини, някои от които получиха общонационално значение.

Сега в процеса на изпълнението на насрещните планове за 1973 година трудовите колективи в града и селото, в това число и от системата на нашето обединение, търсят непрекъснато и прилагат настойчиво нови методи и похвати на работа, разгръщат инициативи в новаторски дух.

В изпълнение на решението на Секретариата на ЦК на БКП от 31 януари т. г., което направи преценка от приложението на новия подход в организацията и ръководството на съревнованието, партийното, профсъюзното, комсомолското и стопанското ръководство в ДСО „Зърнени храни" оказва широка подкрепа за последователното внедряване на общонационалните почини и инициативи

Разшири се практиката за сключване на **договори за съревнование** между колективите на клоновете и базите на обединението, между смените и цеховете в предприятията от мелничната и масло-сапунената промишленост, в това число и между бригади и отделни работници. С това още по-пълно се развива състезателният елемент в благородната надпревара. Така в клона „Съгласие" — гр. Шумен в двата мелнични цеха се сключиха договори за съревнование между шестте бригади по новите показатели, посочени в призива на пернишките орденоносци и първенци. Между колективите в десетте бази за изкупуване на зърно също се разгоря трудовото съперничество на достойни партньори.

Колективът в шуменския клон отдавна работи **по почина на софийските предприятия;** там са поети 17 лични обещания за разработка на конкретни задачи в разкриването на нови резерви. И още нещо, по инициативата на великотърновци новопостъпващите работници се прикрепват към най-добрите в професията, за да привикнат по-скоро с работата и усвоят тяхното майсторство. Комсомолците създадоха своя бригада за участие в петия национален преглед на техническото и научното творчество на младежта. Те разработват макет на база за приемане на зърното направо от комбайните, която се съоръжава с комплексна механизация на съвременно световно равнище.

Партийното и стопанското ръководство, професионалната и комсомолската организация се стремят да обединят своите усилия за разгръщането на действено отраслово и териториално съревнование, да засилят взаимопомощта и съперничеството.

В клон „Трифон Саралиев" — Велико Търново се сключиха своевременно **договори за съревнование** между отделни колективи, а също се поеха масово лични обещания. Там се трудят и 26 специалисти с висше образование — инженери, технолози, икономисти, с които партийното, профсъюзното и административното ръководство работят конкретно и отблизо. Всеки специалист има свой **личен творчески план,** чието основно съдържание са мероприятията, спомагащи за ускоряване на техническия прогрес, за по-висока производителност на труда, за усъвършенстване на технологията. За активизиране на тяхната дейност и успешно изпълнение на разработките им се подготвя конкурс за званието „Най-добър инженер", „Най-добър технолог". И не случай-

Digitized by Google

но този творчески колектив е на едно от първите места в рационализаторското движение от системата на нашето обединение.

Договори за съревнование между цехове и бази, а също лични обещания между отделни работници има и в клон „Начо Иванов" — гр. Русе, както и в редица други клонове на ДСО „Зърнени храни" в страната. Следва да се допълни, че по-добри резултати се постигат там, където състезателният елемент се изявява не само между колективите на клоновете, базите, цеховете, но и между бригадите и отделните работници в тях.

Вярно е обаче, че в организацията на съревнованието по договори още няма единна методика. И затова се наблюдава известен разнобой както в избора на съперник при трудовата състезателност, така и в съдържанието на договорите, а също и в самата практика на тяхната разработка.

Струва ни се, че социалистическите обещания на всеки от съревноваващите се би следвало да се приемат индивидуално, като се направи конкретен анализ на съдържанието на тези обещания. Такава мярка би осигурила подбора на по-достойни съперници в съревнованието, а оттука и обективна сравнимост на техните резултати.

И още нещо. Договорът за съревнованието не бива да повтаря индивидуалните обещания, а да ги допълва, обогатява с нови точки, които характеризират отделни моменти от съвместната дейност на съревноваващите се! Тук да се включва: и обмяна на челен опит, и общата борба за повишаване на качеството, и на техническото равнище на продукцията, и рационализаторската и изобретателската дейност, както и други въпроси.

Социалистическото съревнование на договорни начала, се казва в решението на Секретариата на ЦК от т. г.; „както между териториалните единици (окръзи, градове и селища), така и между стопанските звена на отраслово-производствен принцип (ДСО, АПК, предприятия, клонове, поделения и отделни работници) още по-пълно развива състезателния елемент". Ето такива са сегашните мащаби на трудовата взаимопомощ и съперничество у нас.

* * *

Издигането на равнището на партийното ръководство на икономиката, в т. ч. и на отрасъла, предполага и същевременно изисква да се възглавяват инициативите на трудовите хора във всенародното съревнование.

В стремежа си навреме да откликне и да подкрепи живото, творческо дело на масите, като най-масова и широко достъпна форма за участие на трудещите се в управлението на производството, ръководството на ДСО „Зърнени храни" съвместно с партийните, профсъюзните и младежките органи в клоновете, организира разясняването на същността на националните почини, след което незабавно се пристъпи към тяхното конкретно прилагане.

Още в края на 1971 година в системата на обединението вече работеха по почина на габровските колективи 12 клона, с общо 1200 участници: в Бургас, Враца, Кърджали, Севлиево, Стара Загора, Търговище и Шумен от мелничната промишленост и клоновете в Костинброд, Провадия и Шумен от масло-сапунената промишленост.

Починът на кремиковските комсомолци се поде в клоновете: Бургас, Враца, В. Търново, Силистра и Търговище — от мелничната промишленост и в клоновете: Бургас, Елена, Провадия, Харманли и Толбухин — от масло-сапунената промишленост.

По почина на софийските предприятия и на героя на социалистическия труд Петър Брайков активно се включиха 16 клонове (11 от

Digitized by Google

мелничната и 5 от масло-сапунената промишленост). За големия интерес към този почин, който намери и съответното широко приложение в системата на обединението, говори фактът, че сега работят по него 46 клонове от двата подотрасла. Задачата, която си поставиха тези производствени колективи — да изпълняват седмичната програма за 5 вместо 6 дни, — предизвика творчески търсения, за да се разкрият **резерви** за по-пълно използване на съществуващите мощности, за изменение на съществуващата технология, като се повишава производителността на труда и се увеличава коефициентът на полезното действие на машините и съоръженията.

Какво конкретно се постигна?

В клона „Големите български мелници" — Бургас два колектива разработиха с помощта на научни работници нови технологични схеми, с приложението на които се увеличава капацитетът на машините с 20 на сто. Това е необходимо условие, за да се премине към съкратена работна седмица.

Ръководството на клон „Звезда" — Хасково осъществи мерки за конкретно прилагане на **кремиковския почин,** като насочи вниманието на работниците и специалистите за повишаване на квалификацията им и усвояване майсторството на най-добрите. За целта се организираха курсове и школи за челен опит, а участниците в тях се насочват да търсят начини и намерят пътища за повишаване на обществената производителност на труда, главно като се използва докрай капацитетът на машините и се уплътнява работното време. От своя страна технолозите и техниците се заеха да правят всеки ден преглед на машините и съоръженията, както и да ги поддържат в пълна изправност.

В някои от цеховете на клона в Пловдив се насочиха пък към **по-пълно натоварване на машините,** като се достигнаха капацитетните им възможности. Например в цех № 4 успяха да постигнат по-висока производителност на труда със 17 на сто. Но сега колективът се стреми да разгърне допълнителни резерви, за да се постигне в близко време увеличение до 20 на сто.

А в клон „Начо Иванов" — Русе във всички цехове се постигна такава производителност на труда, при която се осигурява изпълнението на седмичната програма за 5 дни. От своя страна колективът на ремонтниците успя бързо да догони другите производствени цехове и сега използва шестия ден за преглед на машините и поддържането им, с което се постига значителен ефект.

Ето и други примери, които сочат как партийната организация в стремежа си да издига ролята на трудовия колектив до равнището на задачите, съумява да обедини усилията и насочи творчеството на профорганизацията, Комсомола и стопанското ръководство. Тук става дума за колектива на цех № 1 от клон „Трифон Саралиев" — Велико Търново.

Като се запознаха с почина на Петър Брайков както и на софийските предприятия, производствениците на общо работническо събрание решиха да ги конкретизират и внесат свои допълнения. На практика обаче се получи така, че те видоизмениха почина за преминаване към 5-дневна работна седмица и фактически **излязоха със собствена инициатива.**

В какво се състои инициативата на великотърновци?

1. Да се работи по определен седмичен график от смените при постепенно преминаване към пълно натоварване на производствените мощности, като се гони крайната цел: да се увеличи производителността на труда най-малко с 20 на сто и с това да се подготвят условия за преминаване към 5-дневна работна седмица.

2. Продукцията, която се произвежда тук, да получава държавна оценка само „К" и „1".

Digitized by Google

3. Разходите на електроенергия да се намалят с 1 квч на тон смляно зърно при разходна норма.

4. Престоите на машините по технически причини да се сведат до минимум.

За да се постигнат горните показатели, смените в цеха сключиха договори за съревнование, чийто девиз е: „За дружба и взаимопомощ!".

Този договор за трудово съперничество и сътрудничество включва следните задължения:

— да се предават машините и съоръженията на следващата смяна технически изправни, добре обезопасени, почистени и смазани;

— да се осигурява необходимата суровина за работа от следващата смяна, и то добре подготвена, почистена, овлажнена и отлежала;

— да се поддържа и предава работното място в образцов вид и се спазва санитарно-хигиенният режим съгласно изискванията на Саратовската система;

— да се изучава, популяризира и прилага челният опит от сродните предприятия, като се предава своевременно и на другите смени от цеха;

— всички членове на колектива от съревноваващите се смени да участвуват активно в организационно-техническите и културно-политическите мероприятия, които се организират в клона;

— участниците в смените активно да се включват — индивидуално или колективно в рационализаторското движение в клона, както и в движението за техническо и научно творчество на младежта.

Резултатите от състезателния момент — да се постигнат показателите, които се включват в договора — да се отчитат всеки месец! На смяната първенец да се връчва знаме на трудовата слава и парична награда.

Веднага след като възникна тази инициатива, партийното бюро, профкомитетът и ръководството на дружеството на ДКМС от клона организираха нейната разгласа и в другите цехове — в гр. Полски Тръмбеш и Свищов. Инициативата се възприе с готовност и се пристъпи към нейното приложение. Всички смени помежду си сключиха договори за съревнование и започнаха работа по този начин.

След като приключи работното време на всяка смяна, на графичното табло се нанасят резултатите — според определените количествени и качествени показатели, посочват се реализираните икономии от рандеман и електроенергия. Това дава възможност да се упражнява контрол и самоконтрол в смените и между тях. Всяко отклонение от показателите се нанася с червен цвят на отчетното табло.

Сега, когато вече този колектив работи половин година по този начин, може да се направи по-пълна преценка на резултатите.

Ето какво показва равносметката:

— създаде се по-здрава трудова и технологическа дисциплина сред смените;

— засили се дружбата и се издигна на по-висока степен уважението и другарската взаимопомощ;

— засили се стремежът у работниците за по-доброто използване на капацитетните възможности на машините;

— в резултат на грижливото опазване и поддържане на машините в безупречно състояние авариите и безпричинните спирания се сведоха до минимум;

— навсякъде се поддържа образцов санитарно-хигиенен режим и висока култура на работното място.

Всичко това допринася да се приближава колективът към крайната цел: посредством постигането на необходимите количествени и качествени показатели да се премине към 5-дневна работна седмица.

И ето в цех № 1 в гр. В. Търново при план 29 тона на смяна в края на март т. г. вече се достигна 35 т, като за една седмица вместо 170 т, сега само за 5 дни се произвеждат 175 т. Качеството на готовата продукция е с оценка само „К" и „I".

Смените в гр. Полски Тръмбеш вместо по 29 т на смяна постигнаха 33,6 т или вместо 168,5 т на седмица са достигнали за 5 дни 168 т. В скоро време и този цех ще бъде готов за преминаване към 5-дневна работна седмица. Тук се поддържа на високо равнище санитарно-хигиенният режим; както по-рано, така и сега той служи за еталон на промишлена естетика в системата на обединението. Дори районната болница в Полски Тръмбеш загуби съревнованието с нашия цех по поддържане на висок санитарно-хигиенен режим.

Колективът на цеха в гр. Свищов при план 29 т досега е постигнал 33 т на смяна. Но за да се постигнат 35 т на смяна, се наложиха някои изменения в маши-

Digitized by Google

ните и технологическия режим. И този цех през м. юли т. г. ще има такава производителност на труда, която ще гарантира преминаването към 5-дневната работна седмица.

Ръководството на обединението съвместно с Централния комитет на работниците от хранително-вкусовата промишленост проучиха инициативата на великотърновци и я утвърдиха. Нашето ръководство вече организира изучаването и приложението ѝ във всички клонове от системата и сега всички колективи работят по нея. Централният комитет на профсъюза на работниците от хранително-вкусовата промишленост популяризира тази инициатива в другите ДСО на хранително-вкусовата промишленост и препоръча нейното внедряване.

* * *

Сега навред става дума да се прилагат творчески националните почини и инициативи. Ето защо не може да не се отбележи, че основният дял от тази актуална и много важна задача се пада на **първичните партийни организации**. От своя страна много от тях се стремят умело да съчетават мероприятията от масов характер с **индивидуалния подход** към тружениците. А това предполага секретарите на първичните организации и членовете на партийните бюра да умеят да открият пътечка към ума и сърцето на всеки активист — комунист или безпартиен, да му помогнат да заеме достойно място в общия строй на трудова надпревара и другарско сътрудничество.

Между секретарите на първични организации в системата на ДСО „Зърнени храни" в страната има другари, които умело прилагат разнообразни форми на партийна работа в т. ч. масовата и индивидуалната в органическо единство. Такива са другарите — Доньо Пушкаров (в клон „Тр. Саралиев" — В. Търново), Георги Казаков (в маслодобивния завод „Н. Николов" — Ст. Загора), Христина Ковачева (в клон „Н. Парапунов" — Благоевград) и т. н. В стремежа си да достигнат до отделния комунист, до производственика те не само опознават особеностите на неговия характер и отчитат наклонностите му, но оценяват отношението му към работата, вникват в неговия вътрешен мир и го предразполагат към откровен диалог. Ето този стил на политическо общуване с хората не само обогатява непосредствените впечатления на секретаря за тях, но и допринася да се заякчават живите връзки, да се познава общественото мнение и се влияе за правилното му формиране.

В такива непринудени разговори на секретаря и членовете на партийното бюро с производствениците по технологическата и трудовата дисциплина, за качествените показатели и разкриване на допълнителни резерви не само се разясняват компетентно коренните въпроси на производствения процес, но получават по-пълно проявление и организационните принципи за ръководство и отчитане на съревнованието.

Добре поставената индивидуална работа съдействува да се развива преди всичко у членовете на Партията комунистическо отношение към труда, да се утвърждават новите форми на социалистическото съревнование: по-високата култура и изработка от всяко работно място, предаването на качествена продукция от първо предявяване, съставянето и изпълнението на лични творчески планове и т. н. А всичко това влияе благотворно за укрепване на трудовата и технологичната дисциплина, повишава чувството за отговорност, засилва стремежа у отделния комунист към увеличаване приноса му като челник в производството.

Проблемът за повишаване на трудовата и социалната активност на комунистите се решава по-успешно в онези първични организации от нашето обединение, където наред с обсъждането на основните про-

Digitized by Google

изводствени въпроси от партийното събрание, системно се води индивидуална работа с хората, а заедно с това се поддържа творческа атмосфера в трудовия колектив. Ето в това намира израз едно от важните условия за издигане действеността на съревнованието.

Индивидуалната работа допринася не само да се развива активността и инициативата на комунистите и безпартийните, да се утвърждават у тях високи политически и делови качества, но в същото време тя е не малко важна и нужна за партийното бюро и първичната организация като цяло. Та нали комунистите, които всекидневно се трудят рамо до рамо с безпартийните, знаят най-добре какви са настроенията, интересите и нуждите на заобикалящите ги. Ето защо това не бива да се пренебрегва, тъй като комунистите от решаващите участъци на производството най-вече могат да подскажат на секретаря някои идеи, да привлекат вниманието на партийното бюро към онези въпроси, някои от тях на пръв поглед дори и дребни, но които в определен момент не бива да се отминават, тъй като вълнуват хората. В последствие практиката показва, че такива въпроси стават актуални и изискват бързо, аргументирано да се разясняват, а в някои случаи и оперативно да се решават.

В отделни първични организации при нас вече се практикува — още на другия ден след партийното събрание секретарят да набележи кой от членовете на бюрото с кои от комунистите е необходимо най-напред да беседва. И на едни от тях се възлагат допълнителни поръчения, на други се подсказва как и откъде е най-добре да се пристъпи към организацията на изпълнението, а на трети пък им искат да изложат устно своето виждане — какво възнамеряват да правят там, където работят, за да се доведе докрай приетото от събранието решение. Такъв индивидуален подход се прилага и при разпределението на партийната работа, при възлагането на постоянни и временни поръчения на всички комунисти, за да дават личен пример и в обществено-политическия живот на трудовия колектив. На всекиго се дават такива задачи, които той по-добре може да изпълни от другите, в които по-дълбоко може да вникне и които съвпадат с наклонностите му.

И накрая не е безинтересно да се отбележи, че отделни наши секретари или членове на партийни бюра проявяват склонност да преувеличават мястото на средствата за масова информация, а отчасти и действието на новия икономически механизъм, по-специално материалното стимулиране. Несъмнено е, че сега и занапред ще нараства още повече тяхната роля, но не бива чак толкова да се залага на отговорите на електронноизчислителната техника, а в същото време да се остави на по-заден план живата работа с хората, неотменимата повеля да се укрепват връзките на Партията с трудещите се. Общуването с хората от производството дава вярна представа и точна информация за хода на работата, а също така оказва положително въздействие върху творците на благата.

Работата и ролята на секретарите на партийните организации, както и усилията на профпредседателите и секретарите на дружествените ръководства на ДКМС е важна, сложна и високо отговорна! В повечето случаи те са и производственици и цялата им организаторска, възпитателна и мобилизираща дейност се извършва извън техните производствени задължения. Те са натоварени повече от другите и времето им, в това число и извънработно, е доста заангажирано. На тях би следвало да се помага да повишават квалификацията си, да им се оказва нужното внимание, да се поощряват.

Георги СТОЯНОВ
парторг на ЦК на БКП при ДСО „Зърнени храни"

Digitized by Google

В АВАНГАРДА — КОМУНИСТИТЕ

Ето престоят ми тук вече надмина определените дни, а аз, откровено казано, претрупан от впечатления, с изписан докрай бележник за големите успехи постигнати от трудещите се под ръководството на Бургаския окръжен комитет на Партията, за трудностите и нерешените въпроси, се обърквам за какво по-напред да разкажа. Кой проблем да разгледам? За експериментираната от окръжния народен съвет нова управленческа структура ли? Или може би трябва да се спра на изучаването, анализирането и разпространяването на челния опит. Какво е направено за приложението на ленинските принципи при организирането на всенародното социалистическо съревнование?

Считам обаче, че сега ще е полезно да анализирам някои страни от един вече привидно много познат проблем — подготовката на окръга за преминаване към петдневна работна седмица и намалено работно време.

Как се посреща това решение на Министерския съвет и Централния съвет на Българските професионални съюзи?

Заговориш ли с някой нефтохимик, с машиностроител или тръгнал на далечно плаване моряк, ще се убедиш как хората осъзнават огромния социален смисъл на тази придобивка: „Тя е неделима от непрекъснатите грижи на Партията за все по-голям разцвет на родината, ще окаже огромно въздействие за всестранното развитие на личността" — заявява един; „Сега ще има повече време за повишаване на нашата квалификация, на знанията и културата на всички" — добавя втори; „Създават се най-благоприятни условия и за организиране отдиха, за укрепване на нашето здраве..." — казва трети. И с много обич и признателност към Партията всяка майка развълнувано споделя: „Ще имаме достатъчно време за още по-големи грижи към отглеждането и възпитанието на децата ни..."

В тези думи, разбира се, ярко изпъква и непрекъснато издигащата се социалистическа съзнателност у творците на блага. Осъществяването на всичко това те свързват с непрекъснато нарастващия им дълг към обществото. Затова, като ги слуша човек, сякаш се потопява в атмосферата на трудовите им делници. Бърза да си запише възходящата графика на успехите, измерени в проценти — за окръга винаги над 100. И непременно да отбележи скромността, с която те известяват за вече постигнатото, самокритичността за неоползотвореното. Как тия хора са превърнали цеховете и работните си места в ковачница на

Digitized by Google

другарски взаимоотношения и взаимопомощ. Как единствено в условията на свободния, без експлоатация труд е възможно да се ражда обилният плод на народното благоденствие. Че сега предаността към Българската комунистическа партия се трансформира във всеотдайност за претворяване решенията на Десетия конгрес, за изграждане на развитото социалистическо общество у нас.

* * *

Многообразието и сложността на задачите по подготовката за преминаване към 5-дневна работна седмица и намалено работно време изискват максимална творческа активност, съгласуваност в дейността на различните фактори и субекти на социално управление. В окръжния комитет на БКП има пълно разбиране, че сега този проблем ще бъде решен най-правилно и резултатно, като се познава и използва **програмно-целевият подход.** Че осъществяването на голямата **цел** без всеобхватен комплекс от мероприятия, от най-точно определени по срокове и със съответни отговорници дейности е невъзможно. Ето защо под негово ръководство с авангардната роля на комунистите от различните звена е постигнато такова единение на силите, което неизмеримо множи ефективността на извършената работа.

Основните цели, към които сега под ръководството на окръжния комитет на БКП са съсредоточени всички сили, цялото внимание за успешно решаване на проблема, са:

— Повишаване на обществената производителност на труда с главен източник — непрекъснатото разкриване и използване на резервите.

— Създаване на нова, по-съвършена организация на обслужващата сфера.

Разбира се, това е невъзможно да стане без усъвършенстване на партийната работа, укрепване и обогатяване на живота и дейността в първичните партийни организации. Без подобряване на идейно-политическата дейност и приложение на научните методи на ръководство за успешно осъществяване на набелязаните организационни, структурни, научно-технически и технологически изменения.

Още през месец март се е състояло съвместно заседание на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет, изпълнителното бюро на окръжния съвет на професионалните съюзи, бюрата на окръжния комитет на Отечествения фронт и на Димитровския комсомол. След това бюрото на окръжния комитет на Партията е утвърдило специално създадения за целта **единен център на управление на работата и усилията** в тази насока — **окръжния щаб.** В него са включени ръководители от профсъюзите, Комсомола, а главният му отговорник е председателят на окръжния народен съвет — член на бюрото на окръжния комитет на Партията. В помощ на щаба са създадени оперативни комисии по отрасли и дейности: по промишлеността и горското стопанство; по строителството; за ръководене подготовката и осъществяване на въпросите по комплексното обществено обслужване; за културния отдих и почивката на трудещите се; по агитационната и масово разяснителната работа. Те се ръководят от заместник-председатели на изпълнителния комитет на ОНС и секретари на окръжния съвет на професионалните съюзи.

С цел подготовката за новото работно време да протича най-правилно и най-резултатно под ръководството на партийните комитети във всички градове, по отрасли, дейности и предприятия са изградени съответни комисии. Сега определените със заповед на председателя на окръжния щаб специалисти и сътрудници им оказват системна, компетентна помощ. На тях е възложено най-малко два пъти в месеца

Digitized by Google

да посещават определените им звена, да помагат за решаване на възникналите въпроси, да информират и търсят помощ от щаба. А последният от своя страна поддържа постоянна връзка и търси съдействието на съответните министерства, държавни стопански обединения и научноизследователски институти.

След изучаване, анализиране и обобщаване на условията в различните предприятия и клонове е съставен пълен списък (с данни за броя на заетите в тях трудещи се, разпределението им по отрасли и дейности, по подведомствена подчиненост и населени места) на онези от тях, които подлежат на преминаване към петдневна работна седмица.

С активното участие на представители от министерството на труда и социалните грижи е организиран двудневен семинар със специалистите от предприятията и клоновете от промишлеността за изучаване и приложение на методиката за количествена оценка на състоянието и нивото на организацията на производството, труда и управлението.

Съставената програма от щаба е била обсъдена и приета от бюрото на окръжния комитет на Партията, изпратена по всички предприятия и клонове. В нея ясно са формулирани отговорностите на всеки субект на управление. Точно е определено, че подготвителният период, през който трудовите колективи ще докажат своята готовност да преминат на петдневна работна седмица, ще трае от 1 април до 30 юли. За базисен е определен месец юли — тогава трябва да се осигури такава производителност на труда и качество на продукцията, каквато ще е необходимо да се постига в новите условия. Предложението пред междуведомствената комисия за вече пълната готовност на окръга да се направи до 10 август. А преминаването към петдневна работна седмица и намалено работно време да влезе в сила от 1 октомври 1973 г.

За да не останат нито един миг някои от факторите и субектите на управление в руслото на инертността и шаблона, в програмата е точно изяснена последователността на дейностите. Посочено е кой от тях — по общественото обслужване или по транспорта, по отдиха и квалификацията... — ще имат тясна връзка, изискват паралелно или последователно действие. А също — каква трябва да бъде степента на участие на съответните организации и институти, сроковете за тяхното извършване, броя на кадрите — специалистите по организация и управление, изискванията каква подготовка да притежават, необходимите средства. Така например оперативният орган на щаба е окръжната държавна инспекция по труда.

Разбира се, много важно е да се подчертае, че едновременната „атака" от всички посоки на дадената цел не унифицира подхода, характера на дейностите, извършвани от различните фактори. Не. Те според своя опит, създадени традиции, установен начин и стил на работа конкретизират своите задачи от общата програма, проявяват творчество и инициатива за тяхното изпълнение. Ценното в случая е това, че по пътя към общата цел всеки има свой „фронт", свое поле на действие, но непременно предварително, съзнателно определено, като неразделна част от всеобщото „настъпление".

* * *

За неизчерпаемия извор на резервите може много да се разказва.

— Ние не си правим илюзия, че изпълнението на решенията на Декемврийския пленум, неразделна част от които в случая е осъществяването на тази крупна социално-икономическа придобивка, се изчерпва само с добре изградена за целта организационна структура, с желанието и ентусиазма, обзел трудещите се — разказаха ми в окръжния комитет на Партията. — Всичко трябва да намери своето

Digitized by Google

реално покритие, своята материална основа **в задълбочения и критичен анализ на съществуващата организация на производството, труда и управлението за най-рационално използване на производствените мощности и работното време на работниците, за разкриването и използването на всички резерви...** Ето реалният критерий за ефективността на работата сега, разковничето за повишаването на обществената производителност на труда.

Да, от само себе си се разбира, че осъществяването на производствената програма 5=6 е възможно да стане само без никаква загуба за народното стопанство и за трудещите се. Само с компетентното решаване на проблема за производителността на труда, за достигане световните показатели по техническо равнище и качество на продукцията. Ето защо през м. март на свой пленум окръжният комитет на Партията задълбочено е анализирал, обобщил е положителното, постигнатото в резултат на разгърналото се всенародно социалистическо съревнование. Отделил е особено внимание на причините, поради които някои предприятия изостават по отношение изпълнението обема на продукцията, производителността на труда и особено недоброто състояние на плана по себестойността. Тогава е направен изводът, че разкритите резерви с насрещните планове в строителните организации за тази година не са достатъчни да осигурят изпълнението на държавния план при условията на петдневната работна седмица. Важно значение за бъдещата дейност на всички партийни, профсъюзни, комсомолски и стопански ръководства е имал изводът за неблагоприятното отражение, което дава незадоволителното използване на работното време и на оборудването. Така например през 1972 г. средното натоварване на монтираните мощности е 58,5 на сто. Недостатъчно е механизирането на производствените процеси, използването на строителните машини и съоръжения.

Решенията, които е взел, указанията, които е направил пленумът и сега контролът по тяхното изпълнение, са в основата на дейността на всички фактори и субекти на социално управление в окръга.

Не само че съществува убеденост, но в редица предприятия са предприети конкретни мерки за **реконструкция и модернизация на съществуващите мощности**, за внедряване на нови технологии в производството. По този начин ще се постигне неминуемо повишаване производителността на труда и подобряване качеството на произвежданата продукция.

Положени са вече големи усилия и постигнати на тоя етап добри резултати при внедряването на **научна организация на производството и изграждане на автоматизирани системи на управление**. Само преди няколко седмици бюрото на окръжния комитет на БКП задълбочено анализира постигнатото в това отношение (което смятам в бъдеще ще представлява полезен опит, ще събуди голям интерес и в други окръзи в страната), направи реална преценка на трудностите, смело посочи допуснатите недостатъци и взе съответни решения.

Под ръководството на партийните организации стопанските ръководства, профсъюзните и комсомолските организации се стремят най-рационално да използват вече обективно създадените условия у нас за непрекъснато **разширяване на социалистическия демократизъм**, за още по-голям простор на творчеството и инициативата на трудещите се.

Надълго тук може да се разказва колко богата, целенасочена и резултатна е например дейността на стопанския съвет в Нефтохимическия комбинат по изпълнението на насрещния план — негова комплексна програма за социално-икономическо развитие на колектива. Разгорялото се социалистическо съревнование между бригадите и отделните производства се явява мощен фактор за непрекъснато умножаване на успехите. А броят на последователите на героя на социалистическия труд Петър Брайков става все по-голям. В резултат на всичко това през първото тримесечие на тази година многохилядният колектив на комбината преизпълни насрещния си план —

Digitized by Google

произведе в повече продукция за 634 хил. лв. Преизпълнени са показателите по асортименти, като спрямо първото тримесечие на 1972 г. е достигнат ръст 13,7 на сто. И производителността на труда е с 1,5 на сто по-висока.

От разговорите, които имах с някои стопански ръководители и обикновени трудови хора, моите представи за ярката летопис на тези дни станаха още по-богати. Убедих се, че под ръководството на окръжния комитет на Партията е намерен най-верният път за изпълнение на постановлението на Министерския съвет и Централния съвет на Българските професионални съюзи за преминаване на окръга към петдневна работна седмица и намалено работно време. Ще посоча само два от многото примери, за които ми разказаха:

„Бригадата на Владо Христов от Нефтохимическия комбинат не знае предел по пътя на успехите. Не с голо обещание, а с колективна мисъл, с другарски подадени ръце дойде до извода, че е възможно да повиши производителността на труда си с още 10 на сто. И разбира се, нейната продукция да бъде само висококачествена, да се приема от първо представяне.

Или:

„За да увеличат експлоатационното време, за да спестят средства от ремонта на плаващия съд, моряците от параходство Български танкерен флот непрекъснато издирват резерви. Един от източниците е извършването на ремонта по време на експлоатацията. На танкерите „Искър" и „Огоста" тази възможност идва от стегнатата организация на работата, чрез непрекъснатото повишаване квалификацията на членовете на машинната команда, с теоретически въпроси по устройството на механизмите и системите."

Без да правя анализ или свое обобщение за значимостта на тези примери, ще предам само един момент от разговора ми с председателя на окръжния народен съвет Вангел Трънков. „Считам, че ще ви ориентирам добре как нашите трудещи се се подготвят за преминаването към петдневна работна седмица и намалено работно време, ако посоча следния факт: **ръстът на производителността на труда** в промишлеността на окръга сега е с 15 на сто по-голям в сравнение със същия период на 1972 г."

Програмата на Декемврийския пленум на Централния комитет сега е мощно оръжие в ръцете на комунистите за успешното решаване на всички важни проблеми. След срещите ми с някои ръководители на окръжния комитет на Партията, със завеждащ отдела „Промишлено-стопански" инж. Русчев се убедих колко целенасочен е стремежът им за използване на такива форми и методи на ръководство и управление, които ще съдействуват в най-голяма степен, ще се окажат решаващо условие за използване богатството на резервите, за преизпълнение на насрещните планове. На първо място това е **изграждането на силни, дееспособни трудови колективи**. За целта усилията сега са насочени към създаване на здрав социално-психологически климат в тях, на отношения на взаимопомощ и другарство, на научна организация на труда и непрекъснато подобряване условията на работа. А оттам и за повишаване ефективността на общественото производство, за успешно осъществяване на останалите задачи. Тук има пълна убеденост, че **новият подход** към решаването на проблемите във всеки колектив минава преди всичко през неотменното изискване **непрекъснато да се обогатява животът в първичните партийни организации, да се издига ръководната им роля**. Защото без тяхната системна помощ и контрол в работата на стопанските ръководства, без насочване профсъюзните и комсомолските организации към динамична, конкретна работа е невъзможно да се постигнат високи, устойчиви темпове и мащаби на растеж, да се изпълняват решенията на Десетия конгрес. Съревнованието не ще се превърне във важен двигател за усъвършенстване на производството, в мощен фактор за социално-икономическо развитие на окръга, за възпитание в социалистическа съзнателност и колективизъм. Силата на ленинските принципи за изучаване, анализиране, обобщаване и разпространяване на челния опит ще остане неизползвана. Ценното богатство на резервите не ще бъде оползотворено.

Преминаването към петдневна работна седмица е сложен и многообразен комплекс от проблеми. Затова още сега членовете на окръжния щаб, комунистите от всички звена, стопанските дейци проникват в неизбежните трудности, които в някои отношения ще възник-

Digitized by Google

нат, взимат мерки за усъвършенствуване на планирането и управлението, за необходимите изменения в търговията и транспорта, детските заведения и комунално-битовите услуги. Търси се най-рационалната организация, за да са те в състояние да отговарят на непрекъснато нарастващите нови потребности. Защото в редица случаи пряко, в други — косвено те оказват голямо въздействие върху колективите за изпълнение на производствената програма.

Сега се правят точни разчети в кои магазини ще бъде въведено удължено работно време посредством двусменна работа, кога ще бъде осигурена почивката на търговските работници. Много усилия се полагат за усъвършенствуване и дейността на заведенията от сферата на общественото обслужване. Тъй като в тях трябва да има такава организация, която, от една страна, ще отнеме минимум от извънработното време на трудещите се, а от друга — максимално да поеме дейностите, свързани с домакинството.

Ами промените, които трябва да настъпят в организацията на градския и извънградския транспорт?

— Съвсем естествено е той да бъде съобразен с новия седмичен работен режим на предприятията — обясни ми председателят на окръжния съвет на профсъюзите Манол Стефанов. — Да бъде предвидена интензивността на потоците през различните часове на деня. Недостатъчният брой коли може би ще наложи различно начално работно време за заводите. Колко още грижи трябва да се положат, какви разчети трябва да се направят, за да се осигурят автобуси в двата почивни дни за излети, за екскурзии, за пътуване до местата за отдих и почивка, до селата, от които идват голям брой работници.

И на фона на всичко това е наложително да споменем за неотложната задача, с чието решаване са се заели профсъюзите, Комсомолът, Отечественият фронт, физкултурното дружество „Черноморец", окръжният съвет за изкуство и култура... за да бъде оползотворено абсолютното нарастване на свободното време. От една страна, то да се оценява като обективно съществуваща възможност за спорт, туризъм и отдих, а от друга — в него да се вижда, да се полагат усилия, да се създава потенциален заряд за нов растеж на производителността на труда.

Кой не се е убедил, че досега, когато във връзка с настъпването на някой голям празник се подредят по два-три свободни дни и не е направено нищо за разумното им колективно и лично използване, в първия следпразничен ден производственият ритъм спада. У мнозина е налице едно отпускане. Тъкмо това при предстоящите нови условия на работа в никакъв случай не трябва да се допуска.

Проблеми, проблеми... Смисъл и съдържание на небивал подем в окръга. Не търпящи никакво отлагане. Защото са насочени към човека, защото пътят към тяхното решаване бе пределно ясно посочен от Декемврийския пленум на Партията.

* * *

Когато пристигнах в завод „Георги Димитров", изградената комисия по петдневната работна седмица имаше оживено заседание. Всички мисли на изказваните ми се сториха толкова важни, съществени, та бързах да си ги запиша. Нямаше съмнение: правеше се оценка на достигнатото равнище, за мястото и приноса на колектива в развитието на производството и повишаването на неговата ефективност. Ставаше ясно, че съдържанието на насрещния план на завода — това е повишаване на обществената производителност на труда и достигане на световните показатели по техническо равнище и качество на продукцията.

Digitized by Google

Който и да беше на моето място, като слушаше изказващите се на това заседание — началници на цехове, бригадири... щеше да заключи: „Новият живот у нас потвърждава, че и работникът, и низовият ръководител на производството все повече се превръщат от обект в субект на управлението на процесите и явленията."

— Сега при подготовката за преминаване към новото работно време изключително внимание трябва да отделим на часовата производителност на труда — аргументирано заговори един от специалистите. — А това ще стане, когато се издигне личната отговорност за изпълнението на насрещния план...

— Всичко трябва да бъде доуточнено от комисията и доведено до знанието на целия колектив — предложи Константинов. — Всеки работник да погледне в миналото, в настоящето и бъдещето на завода и да намери своето място.

И той продължи:

— По задълбочения критичен анализ, който правим ние сега, тук трябва да си кажат думата и производствениците. Сами знаете какво стана при изготвянето на насрещния план — от техните редици изникнаха десетки, не, а стотици предложения, за които понякога дори и най-големият специалист не може да се сети.

Това изказване ми направи толкова силно впечатление, та в разговорите ми след заседанието все се връщахме към него.

— Прав е той — каза ми директорът инж. Шерев. — **Всичко зависи от умението ни да мобилизираме, да насочим целия колектив към основната задача — разкриване на резервите.** От организирането на действена, целенасочена, организаторска, идейно-възпитателна работа. А нашата партийна организация, комунистите могат много да се похвалят в това отношение.

При всички срещи и разговори, които водих в завода, тези въпроси се открояваха като най-главните. И аз се убедих, че за успешното им изпълнение тук решаващи са системните грижи на първичните партийни организации за изграждане на здрави, дееспособни трудови колективи, за все по-голямо издигане съзнателността на работниците, ролята на всеки комунист като организатор и пропагандатор, увличащ с личния си пример останалите. А също — голямото творчество и инициатива, които проявява в работата си директорът, примерът, който дава на всички стопански ръководители.

* * *

В доклада на др. Тодор Живков пред Декемврийския пленум на Централния комитет се подчертава, че едновременно с намаляването на работното и увеличаването на действително свободното време следва да се вземат решителни мерки и за по-нататъшно подобряване условията на труда. Този проблем има пряко отношение към жизненото равнище на хората, към тяхното физическо и духовно развитие.

Ето защо партийната организация на завода и стопанското ръководство умело насочват усилията на всички работници и специалисти към издигане техническото равнище на производството и подобряване качеството на продукцията. Сега чрез осъществяване реконструкция на съществуващите мощности — те търсят допълнителни резерви за повишаване производителността на труда и преминаване към петдневна работна седмица.

За да бъде подобрена технологията, условията на труда и механизиран производственият процес, в завода е разработена полуавтоматична машина за подобряване под налягане на радиаторните прешлени. С вече действуващата нова сушилня производителността на труда при

Digitized by Google

изготвяне на леярски сърца се е повишил повече от два пъти, а изморителният физически труд е спестен. И най-важното: спряло е текучеството на работниците в това звено.

През тази година ще се разработят и две машини за изпитание на радиаторни батерии и механизирана обработка на радиаторни прешлени. И те чувствително ще облекчат труда на работниците, ще повишат производителността на труда.

Строи се нов цех за горещо поцинковане на телове, който съвсем скоро ще влезе в експлоатация. До края на тази година ще бъде готов и проектът за реконструкцията на предприятието.

Този ценен опит на завод „Г. Димитров" доказва, че да се изпълнява 6-дневната производствена програма за 5 дни това не означава да се създаде по-голямо напрежение в дейността на трудовия колектив.

* * *

Така се случи, че преди да си тръгна от завода, моето радостно настроение беше развалено.

— Има една бариера, която все се изпречва по пътя ни, тормози ни, нарушава, забавя производствения ритъм, разочарова — каза ми директорът.

Отде идва това разочарование у него?

Свикнал по всяко време на деня да чувствува пулса на производствения ритъм в предприятието — строен и динамичен ли е той, или има някакви смущения. Каква е причината, какви незабавни мерки трябва да се предприемат. Пред едно нещо само той и колективът сега остават безсилни. Прът в колелото се поставя с лошото снабдяване.

— Ето утре последният ден на месец април е вече предпразничен, почивен ден, а ние ще работим.

Неритмично доставяният метал от МК „Кремиковци" или неподходящите марки стомана, за чиято обработка няма технология и производителността на труда се намалява многократно, бе създала опасност на празника на труда колективът да дефилира с неизпълнен план. А те в никакъв случай не можеха да се съгласят с това.

На следващия ден звънтежът в цеховете не спря.

* * *

Който е идвал в южния град на моряците, а сега и център на нефтохимици, на машиностроители... преди три-четири или даже преди една-две години е невъзможно да има верни представи за настъпващите тук колосални икономически промени. Не е почувствувал и най-характерното, най-ценното за сегашните дни на бургазлии — непрекъснато настъпващите изменения в подхода, в съзнанието и мисленето на кадрите, на хората от града и селото. Тяхната вяра, че под ръководството на Българската комунистическа партия постигнатите стократно по-големи успехи ще добият и хилядно измерение. Че декемврийската програма за повишаване жизненото равнище на народа е една вдъхновяваща реалност, чието осъществяване ще придобие плът и кръв, толкова по-скоро, колкото по-голям е и техният принос в нейното осъществяване.

Коста ДИМОВ

Digitized by Google

ПРАВОТО НА КОНТРОЛ

Повече от две години партийните организации в държавните стопански обединения, здравните заведения, училищата и научноизследователските институти имат право на контрол над административно-стопанските ръководства и дейци. Една нова ръководна дейност, която поставя пред тях важни задачи.

Преди всичко голямо тяхно задължение е да разберат и правилно да осъществяват онова, което е **общо за контрола** на всички първични партийни организации.

Какво е най-същественото от тези общи положения?

По **характер и функция** контролът е политически. Чрез него партийните органи и организации следят как административните ръководства и дейци реализират с решенията и действията си политиката и линията на Партията в своята сфера на дейност. И още по-конкретно — вярно ли претворяват в живота програмата, решенията на Централния комитет, на другите партийни органи. Да осъществяват политическия контрол, това означава още да се опират на присъщите на политическото ръководство методи и средства, без да изместват, без да опекунствуват над тези, които контролират.

Съществена негова роля е **превантивността** — предпазва дейците от грешки и провали. Тази си „служба" той изпълнява, когато е своевременен, системен и всеобхватен — държи под погледа на организацията както по-неподготвените и неопитните, така и най-добрите; вярно определя моментите, в които помощта и взискателността са най-необходими. Когато е компетентен — осъществяват го хора политически зрели, с достатъчно знания и опит. Когато е програмиран — правилно определя по каква задача, кой орган и деец, кога, от кого и как ще бъде проверяван.

Важно изискване е партийната организация да разбира, че **обект** на нейния контрол са не резултатите от дейността, а хората, съответните административни органи и дейци, призвани да доведат колектива до тези резултати.

Негов **предмет** е, по думите на Ленин, фактическото изпълнение на задачите (в съответствие с политиката на Партията, като са използвани най-пълно възможностите); проверка на политическите и деловите качества на хората, техния стил и методи на работа.

Основно в съдържанието на партийния контрол е по всяка задача да разкрива, обобщава и разпространява положителния опит и чрез него да потиска и преодолява отрицателните явления и тенденции.

Digitized by Google

И преди да получат право на контрол, партийните организации в ДСО, здравните заведения, училищата и научноизследователските институти търсеха форми и средства, съдействуваха на съответните партийни комитети да държат под погледа си административно-стопанските ръководства. Сега тяхното право и задължение е не да съдействуват, а пълнокръвно да реализират тази важна функция на политическото ръководство. Новото си призвание изпълняват най-добре онези, които изучиха и осъзнаха общите изисквания към партийния контрол и здраво се опират на досегашния си опит, когато ги прилагат.

Голяма грижа за тези партийни организации е да намерят **специфичното проявление** на общите изисквания и конкретните задачи за правилното им приложение.

От какво произтичат те?

На първо място от обстоятелството, че досега не са имали право на контрол. Оттук и задачата — да бъдат преустроени **взаимоотношенията между първичната партийна организация и административното ръководство.** По-рано партийният колектив предлагаше, препоръчваше. Сега задължава. По-рано той въздействуваше на ръководителите до голяма степен косвено — чрез по-висшите партийни звена. Сега влияе пряко, като оценява, дава директивни указания и изисква.

Непосредствено задължение, свързано с осъществяването на правото на контрол е първичните партийни организации вярно да определят **конкретните задачи** на учреждението или института, към които следва да бъде съсредоточен той, да намерят най-ефикасните **форми и средства,** чрез които да го осъществяват.

Това задължение произтича не само от недостатъчния опит, но преди всичко от необходимостта да се прилагат специфично общите изисквания, като се съобразяват с конкретните условия.

От какво произтича спецификата?

От обществената сфера, в която работят тези организации и ръководените от тях колективи. Те са **извън материалното производство,** макар и някои да са тясно свързани с него. Оттук и особеността — непосредствените резултати от дейността на колектива в повечето случаи нямат количествени измерители. Необходимо е да се намерят други критерии като показател за фактическото изпълнение на задачите.

Спецификата произтича от **характера на дейността в тези сфери.** Това е духовна дейност — управленческа, учебно-възпитателна, научноизследователска. Много по-сложна от производствената и от непосредственото ръководство на производствения колектив. Оттук и редица трудности на контрола, опасност от субективизъм в оценката на дейците, необходимост от много по-голяма компетентност, от по-съвършени форми и средства на контрол.

Дейността на някои административни и стопански ръководства (особено на ДСО) излиза извън рамките на учреждението, простира се върху колективи, ръководени от други първични партийни организации. Тя е неотменима част от онова, което формира и в което се проявяват цялостно качествата на дейците, техния стил и метод на работа. А погледът на първичната партийна организация се ограничава главно върху колектива, който тя ръководи. Оттук и е необходимостта да се съчетава нейният контрол с контрола на по-висшестоящите партийни органи.

Това са някои съществени въпроси, които чакат отговор. Двегодишната практика отговаря на някои от тях. По едни по-пълно и цялостно, по други — показва само началните стъпки.

За да се постигнат по-нататъшни успехи, е необходимо партийните ръководства и дейци да се опират най-пълно на постигнатото. За това поместваме опит от софийската градска партийна организация.

Digitized by Google

...в здравните заведения

Десетият конгрес на Българската комунистическа партия подчерта, че в периода на изграждане развитото социалистическо общество закономерно нараства ръководната роля на Партията. Това означава, че се повишават нейните политически, идейно-възпитателни, организаторски и контролни функции както в системата на Партията, така и по отношение на държавните и стопанските органи и обществени организации. Практически нарастването на ръководната роля на Партията сред масите в различните области на живота се осъществява чрез отделните нейни звена и особено чрез първичните партийни организации.

Огромно политическо и практическо значение имат допълненията в Устава за предоставяне право на контрол над дейността на административно-стопанските ръководства на първичните партийни организации в учебните и здравните заведения и научните институти.

Правото на контрол на първичните партийни организации в здравните заведения внесе яснота върху характера и задачите им, внесе сериозни промени в съдържанието на организаторската и политическата им работа.

Контролът е функция на органа, който има определени права по отношение на контролираните обекти. Правото на контрл се изразява в това, че първичната партийна организация има право да обсъжда и да взема решения от позициите на политическото ръководство върху дейността на административните и стопанските ръководители по всички основни въпроси, които се отнасят до дейността на колектива, в който е изградена. Като ръководни политически ядра на колективите, партийните организации контролират не само дейността на комунистите, но и дейността на другите органи и организации. Това им право произтича от положението на Българската комунистическа партия на всепризнат ръководител на народа и висша форма на класова организация. Правото на контрол е важен инструмент в ръцете на първичната партийна организация, с помощта на който тя оказва своето партийно въздействие за успешното решаване на задачите, предотвратява недостатъците и грешките. Чрез правото на контрол на първичните партийни организации се създават условия за по-непосредствено и по-пълно свързване на партийния контрол от горе с контрола от долу.

Контролът на първичната партийна организация върху дейността на администрацията означава за партийните организации в известен смисъл и самоконтрол, проверка на ефективността на цялата партийна работа. Засилва развитието и функционирането на първичните партийни организации като самодейни политически органи.

Лечебното дело, както бе подчертано на Десетия конгрес и Декемврийския пленум на ЦК на БКП, е една от първостепенните и ежедневни грижи на Партията и държавата.

Като се ръководят от техните решения и от 268 разпореждане на бюрото на Министерския съвет за подобряване амбулаторно-поликлиничното обслужване, като използват правото си на контрол, първичните партийни организации в лечебните заведения провеждат значителна работа да се подобрява и усъвършенствува здравеопазването, да се повишава културата и качеството на медицинската помощ.

Обект на партийния контрол, главното в него е, както се подчертава в решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП (1968 г.) и

Digitized by Google

занапред да осигурява осъществяване на партийната линия, на партийните решения, за прилагане правилен стил и методи на работа; за повишаване политическото и научното равнище на ръководството. Участието на първичните организации в здравните заведения в партийния контрол се изразява в това, че те постоянно се грижат да се организира лечебно-диагностичният процес, вземат мерки да се разширява и укрепва материалната база, да се обзавеждат със съвременна техника. Партийните организации помагат да се подобряват стилът и методите на работа на административните ръководства, да се внедряват в практиката прогресивните форми на лечение, научната организация на труда, борят се да се провеждат профилактични мероприятия сред трудещите се и пр.

Интегрирането на медицинските институти и учебни заведения и една част от болниците в столицата ще позволи в още по-голяма степен, отколкото досега, да се осъществява дълбоко преплитане на научноизследователската, учебната и лечебната дейност. Това налага първичните партийни организации да отделят изключително внимание своевременно да се внедряват научните открития и постижения в лечебната практика. Първостепенна тяхна грижа също така е подборът, обучението и възпитанието на медицинските кадри. Наред с това партийните организации упражняват контрол и върху административно-стопанската дейност на здравните служби и институти.

Съвременните тенденции към интеграция и концентрация, включително и на здравните заведения, което е особено характерно за София, дават по-големи права и власт на административните ръководители върху огромна част медицински работници и служители. Това от само себе си налага по-системен и ефективен контрол от страна на партийните органи и организации.

* * *

Специфична особеност за една част от по-големите здравни заведения в столицата е, че те са свързани с различни звена на медицинската академия, служат като нейна база за учебна и научна работа. Тази интеграция все повече ще се засилва. Затова наред с лечебно профилактическите задачи в рамките на различните институти и градските обединени болници се поставят и редица отговорни учебно-преподавателски и научни задачи.

При осъществяване правото на контрол над дейността на администрацията трябва да се има предвид, че то се предоставя на партийната организация, която е колективен политически ръководен орган в цялата система от ръководители, органи и организации в медицинските институти.

Уставът на БКП определя, че партийното събрание е висш ръководен и колективен орган на партийната организация. Следователно то е и основната форма на контрол. Партийното събрание е мястото, където ръководството информира за работата на дадено звено. Партийните членове, освободени от служебна зависимост, водят принципиален разговор, насърчават инициативата, критикуват недостатъците, отправят сигнали към ръководството, упражняват критика върху комунистите. Всичко това в края на краищата означава партийно въздействие, за да върви работата по-добре. Като имат предвид това положение, партийните бюра в здравните заведения в София се стремят да поставят за обсъждане на партийни събрания най-важните, животрепящите въпроси из живота на колективите и задачите, които те решават.

Digitized by Google

Едно от необходимите условия за ефикасен партиен контрол е да се разграничат функциите на партийните органи и организации от тези на административните и служебните ръководства. Това най-добре се постига като предварително задълбочено се обсъждат и осмислят плановете за работа и решенията на партийните организации.

Редица партийни организации като тези в база 2 на Медицинската академия, II обединена градска болница, XVII поликлиника, IV и VII работническа поликлиника и др. включват в плановете си въпросите, по които ще се отчитат административните ръководители на партийни събрания или в партийните бюра.

Др. Тодор Живков неведнъж е изтъквал, че е нужно да се засилва партийният контрол и партийната взискателност към всички комунисти, издигнати на работа в различните области — как те провеждат в живота партийната политика; с какви методи и средства действуват; как осъществяват дадените им права; какво правят органите, които те ръководят, за да изпълняват своите функции и най-добре да отговарят на изискванията, предявени от системата на управление на нашето общество.

В течение на последните две години комунистите от II градска обединена болница на партийни събрания поставиха на обсъждане такива важни въпроси като: изпълнение на производствените задачи и трудовата дисциплина; колаборацията с останалите звена на терапевтичното отделение, рентгеновото отделение, акушеро-гинекологичната клиника, вътрешна клиника; състоянието на стоматологичната лаборатория, на охраната на труда и техническата безопасност. Докладчици по тези въпроси бяха административните ръководители. На основата на това партийната организация взе редица решения, които спомогнаха да се подобри работата по обслужване на пациентите.

Главният лекар на XV поликлиника докладва на партийно събрание пред комунистите за състоянието и организацията на работата в поликлиниката. По направените критични бележки и предложенията на комунистите се оформиха конкретни решения, които бяха доведени до знанието на поликлиничния съвет и целия трудов колектив. Благодарение на последвалата организаторска работа на партийната организация значително се подобри използването на работната сила, преразгледаха се графиците на всички специализирани кабинети и звена, като се нанесоха съответни корекции с оглед да се подобрят централизацията и функционалните взаимоотношения между тях и участъковите звена. Проведоха се мероприятия за регулиране приема на болните в поликлиниките, въведе се необходимата отчетност и периодично наблюдение. По предложение на партийната организация се състоя подобно събрание със специалистите и се набелязаха някои промени в графиците им с оглед по-пълноценно да се използват консултациите от участъковите терапевти и педиатри.

Не малко трудности ръководството на поликлиниката срещаше и с шофьорите по техническото състояние на колите. Недоброто поддържане на возилата и липсата на резервни части затрудняват своевременното посещение и обслужване на пациентите. Партийното събрание задължи главния лекар да вземе мерки да се измени положението. На проведената среща с шофьорите и представителите на регистратурата в присъствието на главния лекар, партийния секретар и профпредседателя се набелязаха мероприятия, които допринесоха значително да се подобри работата на шофьорите, да се осигури постоянен и изправен транспорт.

Изключително голям интерес предизвикаха докладът на главния лекар при IV поликлиника за стила и методите на работа на admini-

Digitized by Google

стративното ръководство и трудовата дисциплина, а в студентската поликлиника за въпросите, свързани с материалната база на кабинетите и студентските оздравителни лагери.

* * *

Ефикасна форма на контрол е отчитането на административните ръководители пред партийните бюра. Правото на контрол на първичните партийни организации в медицинските заведения допринесе много да се издига ролята и на партийните бюра като изпълнителни органи на партийните организации.

На заседанията си партийното бюро при работническата транспортна обединена болница по доклад на заместник-главния лекар д-р Янкова е обсъждало такива важни въпроси като равнището на диспансеризацията в системата на болницата и трудовата експертиза. Разгледана е била дейността на аптеката, стоматологичното отделение и др. По различни поводи пред партийното бюро в III обединена градска болница са се отчитали главният лекар д-р Кътов, заместник-главните лекари д-р Бешев, д-р Трендафилова и други.

В партийното бюро на II партийна организация в бившия ИСУЛ са обсъждани въпроси от изключително важно значение като учебно-преподавателската и възпитателната работа в катедрата по болнична хирургия и клиниката по детска хирургия; организацията и състоянието на диагностично-лечебната работа и лечебно-охранителния режим в катедрата по неврохирургия; съревнованието в катедрите по радиология и рентгенология, организация, контрол и досегашни резултати от изпълнението на научната тематика в катедрата по анестезиология и клиниката по детска хирургия; партийната и служебната дисциплина в катедрата по ортопедия и травматология и ушни, носни и гърлени болести. Обсъждана е работата с младите научни работници в катедрата по очни болести, радиология и детска хирургия, състоянието на клиничната ординатура, аспирантура и докторантура. Всичко това е давало възможност на партийното бюро да получава разностранна информация, която му е помагала да насочва усилията на комунистите и целия колектив към решаването на най-важните проблеми, да осигурява компетентно и конкретно партийно ръководство.

Трябва да се подчертае, че много партийни бюра не се задоволяват само с отчетите и информациите на административните ръководители, а извършват предварителни проучвания и проверки. Ето как постъпи например партийното бюро в IV работническа поликлиника. Подготвяха се да изслушат в бюрото завеждащия вътрешно отделение, главния лекар, санитарния лекар, заместник-главния лекар. От своя страна то направи свои проверки и проучвания, използва констатациите на комисията за народен контрол, отговорниците на партийните групи, а по отделни въпроси създаде комисии, постави поръчения на партийни членове, проведе разговори и срещи със завеждащите отделенията и кабинетите. В проверките се заангажираха най-компетентните членове на колектива. Така например при проучване на въпросите за спешна медицинска готовност в комисията се включваха хирург, интернист, стоматолог и др. При хронометриране движението на болните от идването им в поликлиниката до напускането им изследването бе възложено на отделението по физиология и психология на труда. По този начин партийното бюро получи сравнително обективна картина за това колко време губи един строителен работник, идвайки на преглед в поликлиниката, в регистратурата, при съблачане в кабинета и колко време му се отделя за истински преглед. Запознава-

Digitized by Google

нето с отчетите на административните ръководители и съпоставянето им с констатациите и преценките на партийното бюро дава възможност да се стигне по-пълно до истинското състояние на нещата, да се вземат по-правилни и компетентни решения по обсъждания въпрос. Освен това партийният контрол става по-масов, компетентен и всеобхватен, обменя се и положителен опит.

Какви са практическите резултати от този подход? Комунистите с по-голямо чувство на отговорност се захванаха с решаването на редица въпроси, оказваха помощ на място в колективите. Подобри се работата на профилактичните и оздравителните мероприятия, трудоустрояването и санитарно-курортното лечение и храненето на строителните работници, а шест общежития бяха приведени в образцов вид. В поликлиничното обслужване се разкриха нови осем кабинета. Чрез преразпределението на наличните кадри се осигуриха медицински сестри за следобедна смяна. Консултативната и методическата помощ на специалистите се осъществява планово. Окрупниха се два здравни пункта, като с това се осигури целодневно обслужване на строителните работници.

Разбира се, не навсякъде работите вървят гладко. Партийният контрол не е ревизорска работа или средство за разчистване на лични сметки. Срещат се и такива партийни ръководства и организации, на които не достига умение и опит да използват предоставеното им право умно, критично, тактично и прецизно, без да нарушават принципите на единоначалието. В отделни случаи, като в градската хигиенно-епидемиологическа инспекция, това довежда до откриване на фронт срещу административното ръководство, до създаване на неблагоприятна психологическа обстановка в колективите. Има и такива партийни организации, които все още недооценяват правото си на контрол и недостатъчно го упражняват.

Може също така да се подчертае, че все още има административни ръководители, които не могат да преодолеят психологическата бариера, че колегите им, служебно зависими от тях, облечени в партийно доверие, могат да им търсят отговорност за неблагополучия в работата, да им сочат грешките.

* * *

Опитът показва, че партийните групи и техните отговорници по клиники, отделения и сектори са важен фактор в системата на партийния контрол. Тяхната активност в това направление допринася много да се засилва превантивният характер на контрола. Партийните групи в бившия ИСУЛ, I и III градска обединена болница и др. в рамките на своите права и задължения активно се намесват при решаването на важни въпроси от административното ръководство. В института „Н. И. Пирогов", когато съответните ръководители на клиники и сектори докладват в партийното бюро, обикновено със съдоклад излиза и отговорникът на партийната група. Много често на такива заседания присъствува и цялата група. Всичко това способствува да се подобрява организаторската работа на партийните групи. Те заживяха по-пълнокръвен живот, с тяхното мнение се считат административните ръководители. Партийните групи в института също се активизираха. На свои събрания те разглеждат въпроси, свързани с подобряване качеството на диагностично-лечебната работа, гледането на болните, квалификацията на персонала, трудовата дисциплина и пр. Тези събрания понякога се провеждат съвместно със завеждащите

Digitized by Google

отделения, завеждащите клиниките и старшите сестри, които се отчитат за своята дейност.

Често пъти, по сигнали на партийните групи, някои въпроси се решават своевременно и оперативно. Например отговорникът на партийната група на вътрешната клиника във II градска обединена болница сигнализира, че клиничната лаборатория в последно време не отговаря на изискванията по обем и качество на методиката за тематиките във вътрешна клиника. В резултат на проведената среща между активите на клиниката и лабораторията редица несъобразности бяха отстранени.

По инициатива на партийната група в акушеро-гинекологичната клиника бе потърсена отговорност на някои лекари и акушерки комунисти и безпартийни, които нарушават трудовата дисциплина.

По този начин партийните групи играят голяма роля за осъществяване на навременен контрол над административните ръководства. Чрез тях партийната организация откликва на всички проблеми, възникнали в колективите, и взема мерки да се отстранят своевременно слабостите, да се осъществява оперативно и колективно ръководство.

Откакто партийните организации в здравните заведения получиха право на контрол, активизира се и дейността на комисиите за народен контрол.

В института „Н. И. Пирогов" е създадена стройна организация в работата на комисията за народен контрол. Към нея са сформирани различни специализирани групи, които отговарят за отделни сектори и звена на института — за лечебно диагностичната работа, за правилното използване на наличната апаратура, за рационалното използване на медикаменти и превързочни материали, за финансово-счетоводната дейност и пр. Повечето от констатациите на групите се докладват на партийното ръководство, обсъждат се в административните ръководства на секторите и партийните групи към същите и се вземат бързи мерки. Така например по препоръка на партийното бюро комисията за народен контрол направи основна проверка на наличната медицинска апаратура. Нейният доклад бе изслушан на съвместно заседание на партийното бюро и административното ръководство, набелязаха се конкретни мероприятия, поставени бяха партийни поръчения на комунистите за най-пълното използване на апаратурата, нейното съхранение и опазване.

Комисията за народен контрол при Транспортния хигиенно-епидемиологичен институт помогна на партийното и административното ръководство да анализират неправилния стил на работа в отдел „Хигиена на труда". Психологическият климат в отдела не бе добър, което се отразяваше неблагоприятно в работата. В резултат на сигналите на комисията за неправилно стопанисване на колите и лоша трудова дисциплина бяха освободени от работа двама шофьори. Потърсена бе отговорност и на завеждащия административно-стопанската част за някои сериозни пропуски в работата.

* * *

Силата и действеността на партийния контрол като средство за активизиране на трудещите се в голяма степен се определя от неговата масовост.

Една от големите задачи на партийния контрол е да се съчетае опитът на партийната организация, на трудещите се с този на административното ръководство, за да може най-добре да се решават за-

Digitized by Google

дачите, да се създава благоприятна обстановка за работа на трудовите колективи.

Все повече се утвърждава като стил на работа под ръководството на партийните бюра в XV, XVII, XIX и др. поликлиники основни проблеми от работата на колективите да се обсъждат пред партийния, административния, профсъюзния и комсомолския актив, като в повечето случаи докладчици са главните лекари или техните заместници. Обикновено с констатациите на партийните ръководства и направените изводи се запознават целите колективи и успешно се използват различни форми за въвличане на всички трудещи се в изпълнението на набелязаните мероприятия.

В XXI поликлиника под ръководството на партийната организация на срещи с широк актив на профорганизацията и комсомолското дружество, завеждащите отделения и кабинети се обсъждаха редица основни задачи като подобряване на амбулаторно-поликлиничното обслужване, културата и качеството на медицинското обслужване, създаване оптимални възможности за труд и жалбите и оплакванията на гражданите.

По този начин в I градска обединена болница се проведоха няколко събрания на активите от различни звена в болницата. Най-задълбочено беше разгледано от широк партиен актив в присъствието на главния лекар и завеждащия акушеро-гинекологичното отделение изпълнението на 61 постановление на Министерския съвет и инструкцията за научната работа, кадровото състояние в отделението и пр. Направените предложения бяха оформени в решения на партийната организация. Степента на влияние на всяка партийна организация върху работата на предприятията или учрежденията е в пряка зависимост от активността, инициативата и авангардната роля на отделните комунисти, от тяхното дълбоко разбиране на отговорността за състоянието на работата, от принципността, непримиримостта към недостатъците и мобилизацията за тяхното отстраняване.

Дейността на партийната организация по осъществяване контрол над администрацията много зависи от разпределението на комунистите, от това на какви сектори и участъци стоят те, от тяхната производствена и обществена дейност. Стремежът е във всеки участък, във всяка служба да има партийна група или комунисти. Личният пример на комунистите, тяхната авангардна роля е най-важният фактор за авторитетното решаване на контролните функции.

Партийните членове от II работническа болница д-р Н. Дъбова, д-р Й. Петкова, д-р П. Панчева, медицинските техници Б. Колев и Валентина Танева винаги стоят начело на трудовата и обществената дейност и с личния си пример увличат и останалите. Комунистът Славчо Краев от граничния медицински пункт — Калотина сигнализира 2 пъти в Министерството на транспорта, че се допускат нарушения по граничния медицински контрол от Софийската окръжна здравна служба. Благодарение на неговата непримиримост и настойчивост се взеха решителни мерки за отстраняване на недостатъците.

Анализирайки работата на партийните организации в здравните заведения, можем с положителност да твърдим, че съществено значение за повишаване авангардната роля на комунистите изигра правото на контрол.

Трябва да подчертаем, че след X партиен конгрес ГК и РК на БКП по-конкретно и диференцирано ръководят тези партийни организации. През последните две години веднага след приключване на отчетно-изборната кампания ГК на БКП организира седмични курсове за обучение на партийните секретари от здравните заведения. Докато миналата година в тематичните планове преобладаваха теоретически въ-

Digitized by Google

проси, тази година бе обърнато по-специално внимание и на обмяната на опит и на решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП, очерта се мястото и ролята на партийните организации и комунистите от медицинските звена за тяхното решаване. Общата тенденция е, използвайки правото си на контрол над дейността на администрацията, първичните партийни организации все повече да се утвърждават като политически ядра на трудовите колективи, като важни фактори за подобряване на общественото здравеопазване.

Веска СОТИРОВА

... в ДСО «Български държавни железници»

Многообразието и специфичният характер на работата в железопътния транспорт определят до голяма степен характера и съдържанието на контрола, който учрежденският партиен комитет и първичните партийни организации упражняват над ръководството на обединението след Десетия конгрес на Партията. Негово съдържание са задачите, които стоят пред учрежденската партийна организация.

Постоянно наше задължение е да усъвършенстваме дейността на апарата, да повишаваме чувството на отговорност у всеки комунист и служител; да укрепваме трудовата и държавната дисциплина. Не по-малко значение има и организацията, стилът и методите на работа на дирекциите, отделите и службите за по-бързо преодоляване на проявите на субективизъм и ведомственост, за утвърждаване на висока партийна принципиалност при решаването на проблемите. Обстановката на непримирима борба срещу проявите на бюрократизма и формализма е също грижа на партийните организации, на комунистите. Нашите усилия ще бъдат плодотворни, ако издигаме непрекъснато боеспособността на учрежденската партийна организация и ролята на първичните организации като политически ръководители на колективите, както изискват Десетият конгрес на Партията и Декемврийският пленум на ЦК на БКП.

Успехът на партийната работа в голяма степен се определя от умението правилно да се организира както изпълнението на приетите решения, така и партийния контрол по тези и други въпроси. На тази страна от работата отделяме все по-голямо внимание.

Какви по-важни проблеми решаваме, откакто бе дадено право на контрол на първичните партийни организации в държавните стопански обединения?

Digitized by Google

* * *

Партийният контрол е ефективен, когато се осъществява не отстрани, а когато произтича от ролята и мястото на първичната партийна организация в живота на колектива. Затова контролът върху дейността на администрацията означава за партийната организация и самоконтрол, **проверка на ефективността на цялостната партийна работа**.

Поставяйки пред стопанските ръководители един или друг проблем от живота на колектива в обединѐнието, партийните организации приемат мерки да подобряват и собствената си работа по обсъждания проблем. Ще приведем един пример. Неотдавна на едно заседание на учрежденския партиен комитет отчет за състоянието на експлоатационната работа в железопътния транспорт направи директорът на дирекция „Движение" инж. Пейко Ралчев. Установиха се редица слабости в нейната дейност. Нарушено бе основного в работата — графикът за движението на влаковете. Не се изпълнява планът по натоварването, голям е работният парк от вагони, а товародателите не получаваха необходимите за натоварване вагони и др. По решение на комитета се разработи конкретна програма за нормализиране на експлоатационната работа. Мерките са набелязани така, че да се подобрява не само стопанската дейност, но и работата на партийния комитет и партийните организации.

* * *

Основната задача на партийния контрол при нас е не да се притичваме на помощ там, където се появи неблагополучие, а да **помагаме ежедневно и навреме на стопанските дейци, на ръководствата на масовите и обществените организации** в обединението, за да изпълняват своите задачи, още по-добре да работят и се развиват кадрите, да гледат напред. Ползувайки правото си на контрол, учрежденският партиен комитет и бюрата на първичните партийни организации действуват не като ревизори, а като организатори и възпитатели.

Стремим се всички основни и по-важни проблеми, свързани с изпълнение на производствения план и усъвършенствуване организацията на работата, да разглеждаме своевременно в комитета, партийните организации и партийните групи по дирекции, отдели и клонове, да заангажираме по-активно комунистите за успешното решаване на задачите.

Предмет на нашите заседания са били редица въпроси: повишаване равнището на научността в ръководството на стопанската дейност, състоянието на политическата и стопанската работа в навечерието на усилените летни превози; ефективното използване на основните производствени фондове, състоянието на дисциплината и сигурността на движението в ж. п. транспорта; стила и методите на работа и ръководство.

Учрежденският партиен комитет например разгледа как съответните органи в обединението изпълняват постановлението на Министерския съвет относно планирането, регулирането и управлението на материалните запаси. Докладва главният директор на клон „Материално-техническо снабдяване". Успехите се отчетоха, но се очертаха още по-релефно нерешените проблеми. Оказа се, че не е изградена необходимата организационна структура на звената в системата на обединението, не са изяснени техните задачи. В края на 1972 г. свръхнормативните материали са нараснали. Комитетът заедно със стопанското ръководство приеха мерки по тези проблеми.

Digitized by Google

Първичните партийни организации и техните бюра също периодически обсъждат доклади и информации от стопански ръководители по състоянието на работата и по мерките за нейното подобряване.

През март 1973 г. бюрото на първичната партийна организация при клон Хладилен ж. п. транспорт разгледа проблеми на валутната дисциплина. Бюрото на първичната партийна организация в Базата за техническо развитие по вагоностроене при ЦНИРД разгледа състоянието на трудовата дисциплина в отдел „Конструктивен", на прототипно-инструменталния цех при базата. Прие решения и възложи партийни поръчения на комунистите за подобряване на дисциплината. Реши партийната организация да разгледа стила и методите на работа и ръководство на началника на отдела.

Характерно за тези заседания и събрания е, че чрез тях партийният колектив помага на стопанските дейци да намерят най-добрите пътища и средства за изпълнение на задачите, да повишават своята роля на организатори и възпитатели на колектива. Заедно с това те определят и мерки за ефикасен партиен контрол и как ще участвуват комунистите в него.

* * *

Съществена страна на партийния контрол е стопанските дейци и отделни комунисти периодически да се отчитат в комитета, бюрата, на събрания и съвещания.

Пример за това дава учрежденският партиен комитет.

В началото на февруари 1973 г. комитетът докладва пред комунистите от обединението какво е направил за изпълнение решенията на Десетия конгрес на Партията за повишаване научното равнище на партийно-организационната работа в учрежденската партийна организация.

Събранието направи извода, че партийно-организационната работа сега е много по-конкретна и целенасочена. По-задълбочено се обсъждат и решават важните проблеми и задачи на железопътния транспорт. Контролът е станал по-системен, по-конкретен и всеобхватен. Засилена е взискателността към кадрите и чувството за отговорност у комунистите и др.

Събранието обаче показа, че стилът и методите на работа и ръководство още не отговарят на изискванията на конгреса. Не е изживян напълно известен либерализъм и консерватизъм. Някои другари неправилно считат, че не е нужно да се упражнява остра критика срещу недостатъците, защото кадрите в обединението са с висока култура, богати знания и опит. Партийният колектив показа още, че със старите методи и организация на управление на транспортния процес не ще можем с успех да решим големите и отговорни задачи на трудовия колектив. Пристъпваме твърде предпазливо към прилагането на съвременните методи, страхуваме се да излезем от старите начини на действие, оставаме в много случаи регистратори на събитията и явленията.

Приетите от събранието мероприятия, по които вече работим, ще спомогнат да ликвидираме тези недостатъци.

Пред първичните партийни организации се отчитат стопанските дейци от обединението как работят по редица основни въпроси: по концентрацията на товаро-разтоварната дейност, за най-рационалното използване на чуждите вагони, за състоянието на трудовата и служебната дисциплина и сигурността на движението на возилото в ж. п. транспорт; за повишаване ефективността от научноизследователската дейност и други.

Digitized by Google

Отчетът пред партийните събрания укрепва техния авторитет и роля в ръководната дейност, спомага много за издигане боеспособността на партийните организации.

В тази насока все по-успешно работят и партийните групи. Те обсъждат хода на работата в съответните отдели и служби, помагат на ръководните и изпълнителските кадри да се усъвършенстват формите и методите на работа за изпълнението на стопанските и служебните задачи.

Пример в това отношение е партийната група в дирекция „Пътнически превози". На събрание през февруари 1973 г. тя оцени критично стила и методите на работа на ръководството на дирекцията. Остро бяха критикувани директорът, някои от началниците на отдели за слабости в ръководната им дейност. Мерките и помощта на групата са гаранция за подобряване на работата в дирекцията. Те правят контрола много по-конкретен и действен.

* * *

Учрежденският партиен комитет оценява, че партийният контрол в обединението е по-компетентен и ефикасен, когато **се опира на все по-широк кръг от активисти**.

В последно време свикваме съвместни заседания на комитета и стопанското ръководство с участието на някои партийни секретари, представители на профкомитета и комитета на ДКМС. На тях правим оценка как се изпълняват някои от основните задачи на обединението, обсъждаме и решаваме проблеми и текущи въпроси. Докладчици обикновено са ръководните стопански кадри, а в отделни случаи и секретарят на учрежденския партиен комитет.

През февруари 1973 г. генералният директор инж. Йосиф Смилов докладва по някои въпроси на насрещния план за 1973 г. и по новите изменения на икономическия механизъм. На друга сбирка по състоянието на експлоатационната работа в ж. п. транспорт докладва директорът на дирекция „Движение" инж. Пейко Ралчев и др.

Този начин на делово общуване се посреща с подчертан интерес и задоволство. Приема се като израз на внимание, на грижа и доверие към актива, а това повишава самочувствието и отговорността му за изпълнение на задачите. Придава масов характер на партийния контрол и по проблемите, които са от компетентност на учрежденския партиен комитет.

* * *

Резултатна форма на контрол е **непосредствената проверка на място.** От своята практическа работа ние се убедихме, че нито справките, нито протоколите, нито телефонните разговори — нищо не може да замени непосредствените наблюдения, срещата ни с хората, с комунистите. Проверката на място най-пълно и дълбоко разкрива истинското положение на нещата, дава възможност навреме да се видят и отстраняват недостатъците. Помага ни да се опознаваме с работниците в процеса на претворяване в живота на взетите решения.

Ще покаже ли проверката всичките си предимства много зависи от подготовката на този, който проверява. Понякога въпросите са многостранни и сложни. За да бъдат обхванати е необходимо проверката да има **комплексен характер.** Отделният комунист не е компетентен да ги прецени във всичките им аспекти. Ето защо по такива основни проблеми ние се опираме на групи специалисти.

Изградените съвети и комисии проучват, проверяват и анализират

Digitized by Google

важни и актуални проблеми и задачи из областта на стопанската дейност и на партийното ръководство в обединението.

Така например през 1972 г. съветът по техническия прогрес и производството провери как се осъществява концентрацията на товаро-разтоварната дейност, по-ефективното използване на новата тяга.

Предстои да бъде проверена работата в обединението по мероприятията за ускоряване оборота на вагоните, защото от него много зависи по-доброто използване на товарните вагони, по-пълно задоволяване товародателите, а оттам и изпълнението на насрещния план.

Резултатите от проучванията и проверките на въпросите се обсъждат на заседания на партийния комитет, където участвуват и административно-стопански ръководства, на съвещания на партийния актив и на събрания на първичните партийни организации. Този подход прави контрола **по-всеобхватен, задълбочен и компетентен.**

* * *

Решението е много съществена съставка на ръководната дейност. Чрез него се реализира политиката на Партията. Изпълнението му е показател за политическите и деловите качества на дейците. Ето защо **проверката на изпълнението на решенията** е важна съставна част на партийния контрол.

В заседанията на учрежденския партиен комитет и на партийните бюра вече редовно се правят прегледи как се изпълняват взетите решения. По този начин у кадрите се възпитават дисциплинираност и високо чувство за отговорност. А това е гаранция навреме да откриваме и да предотвратяваме грешките и недостатъците.

Полезни се оказаха разговорите, които водим със самите изпълнители, след като сме взели решения. Споделяме мисли по трудностите и пътищата за тяхното изпълнение. Разясняваме по-пълно замислите и целта.

По редица решения и мероприятия на учрежденския комитет и стопанското ръководство, свързани с изпълнението на партийните и правителствени разпоредби, се опираме на **силите на комисиите за народен контрол.** Те работят по свои планове и по сигнали. Тяхната активност, конкретност и резултатност напълно се определят от близкото партийно ръководство, от оценките, които периодически правим за работата им, и насоките, които им даваме. За резултатите от тяхната работа ще приведем само един пример.

Имаше оплаквания от граждани, че нови първокласни вагони пътуват неотоплени. Дирекция „Вагонно стопанство" се оправдаваше, че двуканалната отоплителна уредба „Фага", с която са снабдени тези вагони, е негодна.

Учрежденският партиен комитет възложи на комисията за народен контрол да извърши проверка. Тя установи, че отоплителната уредба не е негодна, а съществуват организационни и технически слабости — дроселиране на парата от тритътните кранове на вагон-отоплителите; включване на тези вагони в края на влака, където парното налягане е ниско и не може да задействува инсталацията; изключване на електрическото отопление по нареждане на началника на влака поради прегряване на останалите вагони и др.

С протокола от проверката на комисията се запозна административно-стопанското ръководство на обединението. Мерките, които взе след това, отстраниха слабостите.

Чрез комисиите за народен контрол се стремим да отговорим на ленинското изискване — да повишаваме масовостта, компетентността, конкретността и ефективността на партийния контрол и проверката на изпълнението.

Digitized by Google

* * *

Правото на контрол на партийните организации над **административно-стопанското ръководство в държавните стопански обединения се отразява положително в дейността на организациите.** Сега те по-смело проверяват редица задачи и дейци, търсят по-строга партийна отговорност за допуснатите слабости и нарушения, изучават и разпространяват опита на добрите. Допреди две години в ДСО „БДЖ" сериозно се нарушаваше ленинското изискване за подбора, разпределението и обучението на кадрите. В съответствие с решенията на ЦК на Партията за работата с кадрите в обединението вече е утвърдена добра система. В учрежденския партиен комитет се установи номенклатура на кадрите. Техният подбор, издигане и разместване става само след съгласуване с комитета. Това се спазва и при изпращане на специалисти на работа, специализация и командировка в чужбина. Спазването на ленинските принципи за работа с кадрите от стопанското ръководство допринася да се утвърждава и правото на контрол на учрежденския партиен комитет, издига неговата роля и същевременно повишава отговорността както на неговите членове, така и на самите кадри за изпълнението на техните задължения. От друга страна това повишава отговорността на ръководните кадри. Когато трябва да подготвят предложение за партийния комитет, те по-задълбочено изучават и обосновават политическите и деловите качества на дейците.

Такава система на номенклатурните кадри е създадена и за партийните бюра.

* * *

Голяма наша грижа при упражняването на партийния контрол е **да утвърждаваме принципа на единоначалието и дисциплината в управлението на обединението, да укрепваме авторитета на стопанския ръководител.** Това постигаме главно чрез усилията си да се подобрява тяхната дейност.

Но контролът на някои партийни организации върху работата на ръководните кадри още не е достатъчен. Има случаи, когато те проявяват търпимост, либерализъм, слаба взискателност. Принизяват ролята на контрола. Дейността на ръководителите се влошава, авторитетът им пада. Търпимост и либерализъм прояви например партийното бюро и организацията към сериозните недостатъци в работата на бившия директор на дирекция „Локомотивно стопанство". През 1972 г. съществуваха слабости в техническото състояние на локомотивния парк и трудовата и служебната дисциплина. Мерките, които вземаше ръководството на дирекцията, бяха недостатъчни. Партийното бюро виждаше, че създадената организация не отговаря на изискванията, че стилът на директора не е добър, но не вземаше конкретни мерки. И на отчетно-изборното събрание на организацията бюрото не намери сили да направи необходимите изводи за създалото се положение в дирекцията. Работата стигна дотам, че вместо да бъде укрепен един ръководител, трябваше да бъде подменен.

Има и такива ръководители, които забравят, че са и политически дейци, не се съобразяват с решенията на партийните организации. С действията си изолират партийните бюра, първичните партийни организации и комунистите, „измъкват" се от техния контрол.

В такива случаи секретарите, бюрата и целите първични партийни организации се затрудняват да упражняват даденото им от Устава право на контрол. Затова е нужно решително да се намесват учрежденският партиен комитет и другите по-висшестоящи партийни организации.

Digitized by Google

Характерен пример бе дейността на главния директор на РСВ — Централно управление. Районният комитет на Партията по транспорта осъди неговите прояви и го наказа с „порицание". Целта на тази мярка е да помогне на ръководителя да осъзнае неправилното си отношение към партийната организация, а на организацията — да създаде условия да упражнява правото си на контрол.

* * *

Партийният контрол в обединението сега се укрепва и утвърждава. Но първите години показват и **някои недостатъци**.

Още не сме създали стройна система на контрола и проверката на изпълнението на взетите решения. Някои от тях не стигат своевременно до изпълнителите. Не винаги знаем съдбата на дадено решение, поради което и проверката на неговото изпълнение не може да бъде ефикасна.

Тези слабости на контрола и липсата на достатъчна съгласуваност на отделните звена се отразяват отрицателно върху управленческата дейност. В последно време в обединението се увеличи издаването на много заповеди, наредби и други писмени указания. Те третират въпроси, по които има вече издадени документи или решения, без да се проверява изпълнението им.

Необходими са много грижи да се усъвършенстват средствата и формите на контрола, да се подобрява организацията му, да стане той още по-масов, своевременен, системен, обективен, всеобхватен и компетентен. На тази основа да се създадат условия, да се формира и утвърждава самоконтролът.

Искро ЛАЗАРОВ
секретар на учрежденския партиен комитет в ДСО „БДЖ"

...в средното училище

Отношенията между директора и партийната организация имат своите особености. Партийните членове са подчинени на директора по административна линия. От своя страна комунистите имат право на партиен контрол над административното ръководство. Тези взаимоотношения се развиват на основата на колективния метод на ръководство на учебното заведение, принципа на единоначалие и необходимостта от системен партиен контрол. Какви изисквания е нужно да се спазват, за да се изпълняват по-добре поставените задачи?

Преди всичко директорът

ДА ПРИЗНАВА НА ДЕЛО

ръководната роля на партийната организация. Той самият да създава атмосфера за партиен контрол. Партийният секретар в нашето средно професионално-техническо училище по автотранспорт е член на дирекционния съвет, чиито заседания провеждаме ежеседмично. На тях отчитаме извършената работа и обсъждаме всички важни предстоящи

Digitized by Google

задачи. По този начин партийният секретар получава пълна представа за работата в училището.

Училищното ръководство с желание възприема и организира по административна линия мероприятия, предложени от партийната организация. А това е конкретен израз на признаването на ръководната й роля. Изводът на партийната организация, че заседанията на дружествените бюра на ДКМС не се провеждат редовно и целенасочено за дирекционния съвет придобиха свое специфично значение. Директорът предложи да се вземе решение за организиране на допълнителна сбирка на предметната комисия на курсовите ръководители на тема „Помощта на курсовия ръководител в работата на дружественото бюро на ДКМС". Мненията и решенията на партийната организация за недостатъците в работата на колектива отбелязваме в срочните и годишните доклади. Вписваме ги именно като констатации на партийната организация, което издига нейния авторитет на ръководен и контролираш орган.

Административното ръководство следи работата на учителите. То подпомага всеки преподавател да вникне в същността на реформата в образователната система и насочва дейността му тя да се осъществява на дело. Но има учители, които трудно се преустройват, провеждат часовете си по традиционните методи. Те са спирачка за целия училищен колектив. В такива случаи отчетът на комуниста пред партийната организация действува по-силно от административното наказание. Той се изправя пред своите другари не само като преподавател, но и като комунист, чиято основно уставно задължение е да бъде носител на новото, да го утвърждава, да бъде начело.

Периодичният

ОТЧЕТ НА ДИРЕКТОРА

и неговите заместници пред партийната организация е също една от формите на партиен контрол. Той е резултатен, когато е насочен към съществени страни от учебно-възпитателната работа и се извършва след задълбочени проучвания. В някои случаи те имат характер на тематична проверка. Целта е да се видят по-добре слабостите и да се вземат мерки за тяхното преодоляване. Преди да докладвам като директор пред партийната организация за обзавеждането на училището с нагледно-технически средства и тяхното рационално използване, организирах редица проучвания. Имах пълна картина на пособията, направени и закупени през последните години, всестранна представа за състоянието на картотеките на ръководителите на кабинети, как се използват нагледно-техническите средства в урочната работа и т. н. В проверките се включват и други учители. Аз докладвам пред събрание на партийната организация. Взетите решения са програма за бъдещата работа на партийното и административното ръководство по този въпрос.

Може ли да се счита, че като се изтъква ръководната роля на партийната организация в училището, се уронва авторитетът на директора? В досегашната практика не се наблюдават подобни резултати. Напротив, авторитетът на директора укрепва, защото всички виждат, че той действува в тясна връзка с партийната организация и винаги може да се опре на нея. Неговите решения се взимат на по-широка обществена основа. Нежелателни резултати могат да се получат, ако партийният секретар неправилно изземва функциите на партийната организация. Стремежът да се замени административното единоначалие в оперативната работа с партийно подкопава авторитета на директора.

Digitized by Google

Необходима страна на взаимоотношенията е те да бъдат изградени по такъв начин, че да дават възможност партийната организация да упражнява ефективен контрол върху цялостната работа в училището. Ние практически осъществяваме това по няколко пътища.

Административното ръководство търси помощта на

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

в осъществяването на свои проверки. По годишния план на училището учителският съвет разгледа информация по темата „Анализ на използваните форми за оказване помощ на комсомолската организация". Проучихме как курсовите ръководители помагат на комсомолската организация при провеждането на заседания на дружествените бюра, комсомолски събрания, младежки прояви и др. В тази дейност, свързана с работата на комсомолската организация, участието на комунистите бе особено необходимо. То придаде на тематичната проверка по-голяма тежест и обществена значимост. Преценката бе по-цялостна и обективна. Партийните членове дадоха много конкретни предложения за подобряване на работата.

Административното ръководство от своя страна също се включва в проверките на партийната организация. За доклада на откритото партийно събрание „Училището — могъщ идеологически институт" партийният секретар трябваше да направи анализ на извършената работа по идеологическото възпитание на учениците. Част от проучването на въпросите поеха членове на административното ръководство като партийни поръчения. Впечатленията си представиха в писмена форма.

Една много съществена страна от съвместната ни дейност е административното ръководство да се вслушва в

КРИТИКАТА

на партийната организация. Важна предпоставка за бързо преустройство на учебно-възпитателната работа е атмосферата на градивна критика. В процеса на работата не може да не се направят известни отклонения, да не се допуснат грешки. Когато те бързо се откриват и отстраняват, по-лесно се възстановява нормалното състояние на учебно-възпитателния процес. Поради служебното положение на директора и неговите заместници малцина коментират техните разпореждания. На профсъюзни събрания дори не винаги има учители, които „да поемат отговорността" да критикуват ръководството. Дълг на партийната организация е да покаже навреме всички забелязани грешки. От своя страна административното ръководство е длъжно да се вслушва в тази критика и да взема мерки срещу недостатъците. Критика към слабостите не се проявява, когато директорът не я приема и има лошо отношение към критикуващите. Но именно партийната организация няма право да се отнася с безразличие при подобни ситуации.

Взаимодействието на директора на училището и партийната организация не бива да нарушава единоначалието в управленческата дейност. Партийната организация има право на пълен контрол над административното ръководство, но няма право да дава разпореждания по каналите на административната система. Нарушаването на принципа на единоначалие уронва авторитета на ръководството на училището и създава предпоставки за дезорганизация в работата. Не трябва да се замеля партийният контрол с опити за „администриране" от страна на партийния секретар, което е погрешно и само може да влоши работата в училището.

Digitized by Google

Отношенията между директора и партийната организация трябва да повишават ефективността на цялостната ръководна дейност в училището. Тук особена роля играе търсенето на

РАЗНООБРАЗНИ ФОРМИ ЗА СЪДЕЙСТВИЕ

Управлението на всяка система в кибернетичен аспект е преди всичко информационен процес. Информационната система в училището трябва да бъде единна. Определянето на информационните пунктове (невралгичните места, които системно ще се контролират) се извършва съвместно от партийната и учителската организация и административното ръководство. Те определят и информационните потоци, по които ще се набират данни за осъществяване на контрола. Има дейности, които са специфични за партийната организация. Например партийната просвета, която се организира и контролира от нея. Други сфери се контролират съвместно. Техният брой трябва да се увеличава. Това до голяма степен зависи от директора на училището. Например урочната работа се контролира главно от директора и заместник-директорите. Съюзната и партийната организация имат също право на такъв контрол. Но кои преподаватели да посети партийният секретар или друг член на партийното бюро? Именно тук трябва да намери израз взаимодействието между директора и партийната организация. Партийният секретар има право да извърши проверки на урочната работа на всички учители. Но практически това е невъзможно. Той има задължителния пълен норматив часове, голяма част от които съвпадат с часовете на останалите учители. Освен това личната му подготовка за посещавания урок и беседата, която се води с учителя, отнемат не по-малко от два часа. Затова вниманието на партийното бюро се насочва към по-изоставащите преподаватели, за което мнението на директора е от голямо значение. Паралелно с това партийният секретар посещава уроците и на учителите челници, за да може да бъде разпространител на положителния им опит.

Особено строга координация на съвместната дейност се стремим да осъществяваме в работата с Комсомола. Задачата е с голям обем и от особена важност. Определените проблеми разпределяме между заместник-директора по учебната част, партийния секретар и отговорника на партийната организация за работата на ученическия комитет. Задълженията на всеки определя партийното събрание. За да бъде координацията пълна и ефективна, е необходимо да има координационен център. В разглеждания пример това е партийният секретар.

Във

ВЗИМАНЕТО НА РЕШЕНИЯ

също се осъществява взаимодействието между ръководството на училището и партийната организация. Особено това се отнася до перспективните проблеми. Решенията по тях дават насоки на бъдещата работа. Възможностите за многовариантност при вземане на ръководно решение ни задължават да търсим оптималния вариант. Той изисква административното, партийното и съюзното ръководство по-задълбочено да обсъждат въпросите. На практика тези решения вземаме на ежеседмичните заседания на дирекционния съвет. Израз на съвместната ни дейност е предварителното обсъждане и анализ на всички материали, които ръководството разглежда преди учителския съвет.

За съвместната работа на административното ръководство и партийната организация голямо значение има плановата дейност. Административното ръководство планира основната част от учебно-възпи-

Digitized by Google

тателните задачи в училището. Много от тях ще се изпълняват съвместно с партийната и съюзната организации. На практика се получава така, че в училището се организират мероприятия, които имат една и съща крайна цел, но се ръководят от различни организации, използващи различен подход. Това именно налага да се осъществява тясно взаимодействие при планиране на задачите. И тук различаваме два етапа. Първият цели да координира усилията, за да се избегне дублирането или изпускането на задачите. Вторият води до съгласуваност на действията по време и сили. Всичко това осъществяваме на практика чрез

КОМПЛЕКСЕН ГОДИШЕН ПЛАН

Как се осъществява партийният контрол и взаимодействието между партийната организация и директора на училището при изработването на комплексния годишен план? Да разгледаме етапите на неговото изготвяне.

Проучваме преди всичко партийните и административните нормативни документи и указания за организиране на учебно-възпитателната работа за дадената учебна година през месец юни. Указанията от районните комитети за организиране на партийната работа обаче се получават в училищата едва през месец септември, когато вече е твърде късно.

На второ място определяме главните направления за подобряване на учебно-възпитателната работа на основата на инструкциите от висшестоящите инстанции, анализа на постиженията и слабостите от изминалата година и перспективните планове на училището. Това е един от най-важните моменти при планирането, в който съгласуваността между партийното, административното и съюзното ръководство е крайно необходимо. Нещо повече. Партийният секретар не бива да допуска при планирането отклонения от основните задачи, поставени от Партията за съответния период.

Следващият етап включва изработването на проектоплановете на партийната и съюзната организация и административното ръководство. В тях задължително трябва да се отразят чрез заплануването на конкретни мероприятия основните направления в работата, изработени от ръководството на училището. В проектоплановете се включват и всички специфични за дадената организация задачи.

Самият комплексен план представлява календарно разпределение на заплануваните мероприятия по всички линии. При неговото изработване взаимодействието между партийната организация и административното ръководство се изразява в общата преценка за целесъобразността и координацията на предвидените мероприятия. Важно за този етап е напълно да се обхванат определените основни задачи, да се избягва излишното дублиране, да се осигури достатъчно свободно време на учителите за самоподготовка и организация на урочната работа. За да се осъществят тези изисквания, се налагат корекции на проектоплановете.

Последният етап включва приемането на проектоплановете. Планът на административното ръководство се приема от учителския съвет, а плановете на партийната и съюзната организация — от техните събрания. Погрешна е практиката в някои училища комплексните годишни планове да се обсъждат и гласуват от учителските съвети. В комплексния план освен административните задачи се включват мероприятия, които ще се провеждат по партийна и съюзна линия. Не е правилно учителският съвет да ги обсъжда. Партийната организация

Digitized by Google

има право да насочва и контролира работата на учителския съвет, но учителският съвет не може да определя плана на партийната организация. Ето защо комплексният годишен план, след като се обсъди на партийно събрание, се приема и от ръководството на училището, в което участвуват представители и на партийната и съюзната организация.

Повечето училища работят със седмични или месечни оперативни комплексни планове. В тях се координират по време и сили задачите, които ще се изпълняват. Те се изготвят на базата на годишния комплексен план и получени допълнителни указания. Обсъждат се и се приемат от ръководството на училището.

Ръководни фактори в училище са представители на партийната организация, администрацията и съюзът на учителите. Логично е при единно ръководство да се изготвя и единен план. Комплексното планиране е една от най-съществените страни на взаимодействието между тях и условие партийният контрол да бъде по-ефективен.

След X конгрес партийната организация на училището паралелно с основните си функции има и нова задача — осъществяването на партиен контрол. Това увеличава отговорността на партийния секретар, който същевременно е и преподавател с редовно натоварена програма от нормативни часове. Разбира се, той ще се опира широко на партийното бюро и на всички комунисти. Но все пак, струва ми се, че е целесъобразно да се намали годишният норматив от часове на партийните секретари учители, за да могат да отделят повече време за ежедневна партийна работа и контрол.

Партийният контрол е необходимост за системата на училищното възпитание на подрастващото поколение. Неговата ефективност зависи до голяма степен от атмосферата, която създава директорът за неговото осъществяване. От своя страна партийната организация не трябва да допуска нарушаване на единоначалието, винаги строго да спазва принципа за разграничаване на функциите.

Правото на контрол на партийната организация е и нейно задължение, една по-висока отговорност, която ще усъвършенствува дейността на всички звена в училище.

инж. **Иван ЙОРДАНОВ**
директор на СПТУ по автотранспорт — София

Digitized by Google

ПОТВЪРДЕНА ОТ ЖИВОТА ЛИНИЯ

к. и. н. ТОДОР ДОБРЕВ

„Международните комунистически съвещания станаха жизнена необходимост и традиция; те трябва да се провеждат и занапред като ефикасно средство за уеднаквяване на позициите, за единство и единодействие на нашето движение."

Тодор ЖИВКОВ

Съвременната революционна епоха поставя много важни и сложни обществено-политически проблеми. Това са въпросите за борбата против империализма, за революционното събаряне на капиталистическия строй и тръгването на народите по пътя към социализма. Това е цялата съвкупност от проблеми, свързани с изграждането и усъвършенстването на новото социалистическо и комунистическо общество.

На тези проблеми научно задълбочен отговор даде международното съвещание на комунистическите и работническите партии, което се състоя в Москва от 5 до 17 юни 1969 г. На съвещанието беше демонстрирана великата сила на марксистко-ленинската теория, нейната действеност. В приетите документи бяха всестранно осветлени извършващите се в съвременната епоха социално-икономически и политически процеси и произтичащите от тях задачи на революционните сили на съвременността.

Един от най-важните изводи, които направи съвещанието, засяга съвременния империализъм и въпросите на борбата срещу него. В основния документ е записано: *„Империализмът е безсилен да си върне загубената от него историческа инициатива, да върне назад развитието на съвременния свят. Основният път на развитие на човечеството се определя от световната социалистическа система, международната работническа класа и всички революционни сили."*[1]

Този извод потвърдиха и през 1970—1971 г. на своите конгреси и комунистическите партии на Унгария, Съветския съюз, България, Чехословакия, Германската демократична република и Монголската народна република.

[1] Сб. „Международно съвещание на комунистическите и работническите партии, Москва 1969", Изд. на БКП, С., 1969, стр. 13.

Digitized by Google

Изводите на Московското съвещание потвърдиха и XX конгрес на Френската комунистическа партия, XXIII конгрес на Шведската лява партия, V конгрес на Комунистическата партия на Мартиника и много други.

Потвърждавайки реалността на оценките и решенията на съвещанието, конгресите показаха, че общественото развитие се определя от социалистическата общност в диалектическо единство с всички революционни сили на нашата съвременност.

Кои са фактите, които дават основание за такова твърдение? Въпреки някои факти, които имат отрицателно въздействие върху силите на прогреса, какъвто е преди всичко антимарксисткият и антисъветският курс на китайското ръководство, оценката на съвещанието убедително се потвърждава от живота. Главната отличителна черта на нашата съвременност е превръщането на световната социалистическа система в решаващ фактор за прогресивното развитие на човешкото общество. Като гигантски ускорител на историческия процес тя създава благоприятни условия за нарастване силите на пролетарската революция, за нови победи на националноосвободителните и революционно-демократичните движения, улеснява прехода към социализма на нови страни и народи.

В хода на историческото развитие социализмът показва на света своето неоспоримо превъзходство над капитализма във всички области на обществения живот. Потвърждава се предвиждането на В. И. Ленин, че главното свое въздействие върху международната революция социалистическите държави ще оказват със своята стопанска политика. В съревнованието с капитализма те осигуриха планомерно и с високи темпове развитие на икономиката, разцвет на културата, науката, образованието, постоянно повишаване жизненото равнище, увереност в утрешния ден. За две десетилетия от 1950—1970 г. промишленото им производство се увеличи над 7,2, а в развитите капиталистически страни 2,8 пъти. Относителният дял на социалистическите страни в световната промишлена продукция нарасна от 20% през 1950 г. на 39% през 1970 г. Още по-характерни са темповете на икономическото развитие на страните — членки на СИВ. Те съставляват сега най-могъщата и най-динамичната индустриално-аграрна зона в света.

Истинско „икономическо чудо" извърши социализмът. Повечето от социалистическите страни от изостанали аграрни се превърнаха в напреднали индустриални държави. В сравнение с довоенното равнище производството на промишлената продукция се увеличи в България 36 пъти, Унгария 8 пъти, ГДР 6 пъти, Чехословакия 7 пъти и т. н. Тези страни също внасят значителен принос за победата на социализма в икономическото съревнование с капитализма. По важни отрасли някои социалистически страни излязоха на предни позиции в света. Така Съветският съюз днес стои на първо място в света по производство на чугун, стомана, желязна руда и цимент, а също на кокс и захар, на памучни и вълнени тъкани, животински мазнини и т. н.

Икономическото съревнование между двете системи непосредствено влияе върху начините и средствата на революционната борба на работническата класа в капиталистическите страни, върху перспективите на националноосвободителното движение. Икономическото съревнование на социализма с капитализма е борба за утвърждаване на по-добрата, по-висшата обществено-икономическа формация.

Като победи във военната борба с експлоататорите, пролетариатът трябва да докаже предимството на социалистическата организация в стопанската област. „Тази задача — казваше В. И. Ленин — има световно значение. За да удържим втората половина на победата в меж-

Digitized by Google

дународен смисъл, трябва да разрешим втората половина на задачата — в областта на стопанското строителство"[1].

Предвиждането на В. И. Ленин напълно се потвърждава в нашето съвремие. Именно темповете, с които се развива световната социалистическа система, днес са явление, което най-много плаши империализма. Той вече чувствува на своя тил горещия дъх на настигащия го социализъм и разбира, че това е най-красноречивият предвестник на неговия окончателен край.

Прогнозите на международното съвещание на комунистическите и работническите партии, че седемдесетте години ще бъдат период, когато социалистическите страни ще встъпят в качествено нов етап на развитие, напълно се потвърждава. В социалистическите страни сега се извършват преобразования, които дават възможност много по-пълно да се използват преимуществата, заложени в природата на социализма и очертаващи нов всестранен подем. Систематическото задълбочаване на сътрудничеството между нашите страни върху основата на разделението на труда, на специализацията и кооперирането в съответствие с важните решения на последните сесии на СИВ се превръща в движеща сила на този процес. Налице са първите крачки в осъществяването на икономическата интеграция на държавите — членки на СИВ. В СИВ влезе и република Куба. Социализмът придобива нови сили, което означава, че се разширява и укрепва главната база на антиимпериалистическата борба. Социалистическата общност представлява грамадна скала, в която се разбиват замислите на империалистическите кръгове, не изгубили още надеждата, че ще сполучат да унищожат социализма.

Събитията през последните години в капиталистическия свят потвърждават историческата роля на работническата класа като главна движеща сила в революционната борба, като обединителен център на всички антиимпериалистически сили. Но не е само численият растеж на работническата класа, който определя нейната роля в съвременния революционен процес. Главното е качественото изменение в развитието на съвременното работническо движение в капиталистическия свят. Подложена на растящото въздействие на идеите на социализма, претворяващи се в живо дело в социалистическите страни, на засилващата се жестока експлоатация и гнет на монополистическия капитал, политическата съзнателност на пролетариата, неговата организираност и революционна активност растат с всяка измината година. За това говори преди всичко динамиката на стачното движение. Докато през 1958 година броят на стачниците в капиталистическите страни е бил 26 млн. души, през 1966 година нараства на 44 млн. души, а през 1971 г. достига около 70 милиона. Това не е ли показател, че в недрата на капиталистическото общество с бързи темпове се формират мощни революционни сили? Успехите на Френската комунистическа партия в последните президентски избори не свидетелствуват ли, че се увеличава броят на съюзниците на работническата класа? Френската комунистическа партия и Социалистическата партия на Франция приеха съвместна програма, която представлява здрава основа за тяхното сътрудничество в борбата за дълбоки демократични преобразования в страната, основа за единство на действията на левите сили против господството на крупните монополи.

В Чили, Уругвай, Финландия тенденцията към сплотяване на масовите организации на трудещите се доведе до създаване на единни национални профсъюзни центрове. Практически стъпки за организационно обединяване на профсъюзите са направени и в Италия. В много страни са постигнати споразумения за съвместни действия между

[1] В. И. Ленин., Съч., т. 31, стр. 429.

Digitized by Google

профсъюзи, намиращи се под различно идейно-политическо влияние. Тези нови социални процеси с голяма сила потвърждават извода на международното съвещание в Москва, че противоречията на съвременния капитализъм още повече са се изострили, че в много страни избухват социално-политически кризи, по време на които трудещите се маси осъзнават необходимостта от дълбоки, решаващи промени.

Третият фактор, който отслабва империализма и който обективно тласна развитието на революционния процес напред, е националноосвободителното движение. Самият факт, че от системата на колониализма отпаднаха страни, в които живее около 70% от населението на нашата планета, че тези народи сега се стремят самостоятелно да оползотворяват своите ресурси и да развиват своята икономика, е един от най-големите удари, които историята поднесе на империализма. Мнозинството от страните, които извоюваха национална независимост, заемат антиимпериалистическа позиция по много основни съвременни въпроси. С това те дават своя принос за оформянето на световно общественo мнение, което е насочено срещу империализма и съдействува за проваляне на неговите агресивни планове.

Макар че това движение се развива неравномерно, ясно се проявява неговата най-важна тенденция — укрепване на прогресивните сили, които стоят на антикапиталистически позиции.

В някои развиващи се страни път си пробива идеята за още по-голямо заздравяване на единството на прогресивните демократични сили. В Сирия се създаде прогресивният национален фронт, в Ирак национален фронт на прогресивните сили.

Рухването на колониалната система и бурното развитие на националноосвободителното движение в света принуди империализма да се приспособи към съвременната обстановка. Без да се отказва от преките военнотерористични действия, съвременният империализъм пренесе центъра на тежестта върху политическите, икономическите и идейните средства на борбата за възстановяване и задържане на загубените или заплашените от загубване позиции в новоосвободените и развиващи се страни. „За да постигне това — подчертава другарят Тодор Живков, — империализмът се стреми да откъсне националноосвободителното движение от международното комунистическо и работническо движение — главната движеща сила на революционния процес“[1].

Годините след Московското съвещание убедително потвърдиха тезата, че народите на Азия, Африка, Латинска Америка могат да спечелят битката с колониализма само при условие, че все повече укрепват връзките си с международния пролетариат и преди всичко със световната социалистическа система. Само като се следва интернационалистическа политика както от страна на социалистическите държави, така и от страна на т. н. „трети свят“, могат да бъдат използвани не само възможностите за окончателно отхвърляне на колониализма и за бързото самостоятелно развитие на бившите колонии, но и възможността тези народи да дадат своя принос в общата борба срещу империализма, за изменение на силите в полза на мира, демокрацията, националната независимост и социализма.

В годините след Московското съвещание развитието на националноосвободителното движение навлиза в нов етап, особено характерен за Африка. Тези нови моменти бяха анализирани в Акра през м. януари т. г. на конференцията на Комитета за координация на организацията за африканско единство (ОАЕ). Този етап съдържа съвсем синтезирано редица основни характерни белези, между които: постепенно преминаване към съчетаване на целите и на лозунгите за борба срещу

[1] Т. Живков, Избрани съчинения, т. 6, Партиздат, С., 1971, стр. 172.

Digitized by Google

колониализма, расисткия гнет и апартейда, с идеите на борбата за икономическо и социално освобождение от властта на монополите, против чуждата експлоатация.

В освободените зони на Ангола, Мозамбик и Гвинея (Бисау) са положени основите на бъдещата социално-икономическа структура на властта.

Към многобройните примери, които потвърждават тезата на Московското съвещание, че империализмът вече не е в състояние да си възвърне доминиращата роля, бе изходът от продължителната война в Индокитай. Възникването на Бангладеш и прекратяването на войната във Виетнам е крупен успех на националноосвободителното движение. Както подчерта др. Леонид Брежнев в своята първомайска реч, виетнамските патриоти, опирайки се на мощната материална и морална подкрепа на Съветския съюз и другите социалистически страни, на солидарността на всички прогресивни сили в света, защитиха успешно справедливата кауза на свободата и независимостта.

Благодарение на настойчивата и конструктивна политика на световната социалистическа общност, при подкрепата на всички прогресивни и реалистично мислещи сили в Европа бяха постигнати сериозни положителни промени. Извършва се поврат от „студената война" и опасното напрежение към разумни общи усилия за укрепване на мира и развитие на взаимно изгодното сътрудничество. И американският президент в своето послание от 3 май т. г. призна положителното развитие в Европа, настъпило в резултат на призива на страните — членки на Варшавския договор, за свикване на конференция за европейска сигурност и сътрудничество.

Очевидно е, че империализмът не може да спре прогресивния ход на историята, защото в света има вече достатъчно организирани сили, които са в състояние да му се противопоставят. Този извод са принудени да направят и някои от най-изтъкнатите политици на съвременния империализъм. Бившият президент на САЩ Линдън Джонсън изтъква: „Истината е такава, че нито нашето ядрено могъщество, нито нашето огромно богатство могат да насочат развитието на събитията, по такъв път, който е най-близък до нашето сърце".

В своето послание за външната политика на САЩ (3 май 1973 г.) сегашният президент Ричард Никсън признава, че е настъпило изменение в съотношението на силите в света, което е обусловило необходимостта от преустройство на външнополитическия курс на САЩ. Той изтъкна, че при новите условия американската политика се била ориентирала към търсене на определени споразумения чрез преговори със Съветския съюз.

Подчертавайки, че днес социалистическата система и останалите прогресивни сили все повече се налагат като доминираща сила в международните отношения, съвещанието едновременно с това решително се противопостави на онези оценки, които обективно се стремят да омаловажат силата на империализма и да докажат, че той вече не можел да оказва реакционно въздействие върху развитието на нито една социалистическа страна и че кризата на капитализма и на неговата идеология изключвали възможността от идеологическо и политическо проникване в социалистическите страни. Заставайки на такива позиции, привърженците на подобни възгледи постепенно отиваха и по-нататък, като се опитаха да отхвърлят тезата на мнозинството от представителите на съвещанието, че класовата борба в мащабите на двете противоположни системи се е изострила. Както на самото съвещание, така и след това в официални публични изказвания те се стре-

Digitized by Google

мяха да докажат, че ако един народ вземел съдбините си в свои ръце, вече нямало сила, която да го отбие от социалистическия път. Затова според тях, когато мнозинството от комунистическите партии подчертавало опасността от империализма, когато твърдяло, че поради изменението на силите в международен мащаб империализмът си е изменил тактиката в борбата срещу социализма и че сега той е пуснал в действие преди всичко методите на „ерозия" на социалистическата система, тази теза фактически означава преувеличаване на възможностите на империализма в съвременната обстановка.

На тези замаскирани антимарксически възгледи съвещанието даде решителен отговор. „В обстановка на изостряне на борбата между двете световни системи — се подчертава в програмния документ — капиталистическите държави въпреки растящите противоречия, които ги разделят, се стремят да обединят усилията си, за да запазят и укрепят строя на експлоатацията и потисничеството, да си възвърнат загубените позиции. Американският империализъм се опитва да задържи под свое влияние другите капиталистически държави и заедно с тях води обща политика в основните сфери на класовата борба.

Острието на агресивната стратегия на империализма, както и преди, е насочено преди всичко против социалистическите държави".[1]

Разкривайки по такъв начин съвременната империалистическа стратегия, съвещанието не само решително отхвърли всякакви опити да се омаловажава агресивната природа на империализма, но едновременно с това обоснова необходимостта от стратегическа линия на единство на всички комунистически партии и на всички прогресивни сили в света. „За да сложи край на престъпните действия на империализма, който може да причини на човечеството още по-тежки бедствия, работническата класа, демократичните, революционните сили, народите трябва да се обединят и да действуват заедно. Да се обуздаят агресорите, да се избави човечеството от империализма е мисия, която се падна на работническата класа, на всички антиимпериалистически сили, които водят борба за мир, демокрация, национална независимост и социализъм."[2]

Решителният отпор, даден от съвещанието на „левия" и десния опортюнизъм, е факт, който има и ще има историческо значение за бъдещето на международното комунистическо движение. „Класовите врагове няма да доживеят да видят разединено, разбито и без ялно нашето движение. То има зад гърба си богата история, то натрупа огромен опит в борбата както против капитализма, така и против проникването на буржоазно влияние в неговите редове, против десния и „левия" опортюнизъм, за чистотата на нашето велико учение и на нашите редове. Неблагополучията в отделните отряди на международното комунистическо движение не могат да изменят историческата картина на неговата зрелост, на неговата вярност към принципите на интернационализма."[3]

Ярка демонстрация на по-нататъшното укрепване единството на световното комунистическо движение представляват многообразните форми на контакти и връзки между комунистически и работнически партии. През последните години бяха проведени няколко регионални

---

[1] Сб. „Международно съвещание на комунистическите и работническите партии Москва, 1969", Изд. на БКП, С., 1969, стр. 11.

[2] Пак там, стр. 22.

[3] Т. Живков. Избрани съч., т. 6, Партиздат, С., 1971, стр. 174.

Digitized by Google

конференции на комунистическите партии в Европа, Централна Америка, Арабските страни, срещи на братските партии от редица Латиноамерикански страни, на страните от Северна Европа. Засили се колективното разработване от комунистическите партии на актуалните въпроси на съвременната антиимпериалистическа борба. Редица марксистко-ленински партии очистиха своите редове от привърженици на десния и „левия" опортюнизъм, на национализма и антисъветизма (френската, италианската, венецуелската, австрийската). Укрепването на единството на комунистическото движение се извършва върху основата на оценките и решенията на международното съвещание на комунистическите и работническите партии, на принципите на марксизма-ленинизма и пролетарския интернационализъм.

Целият ход на световния революционен процес потвърждава колко жизнена е издигнатата от Московското съвещание 1969 г. програма за укрепване солидарността и единството на народите от социалистическите страни, на всички отряди на международното работническо движение и на движението за национално освобождение в борбата против империализма, за мир и социален прогрес.

* * *

През изминалите четири години животът потвърди оценките и решенията на Московското съвещание от 1969 г. Те ще оказват все понарастващо въздействие за сплотяването на всички антиимпериалистически сили и разширяването на световния революционно-освободителен процес. „Вече никой не се съмнява — както подчерта др. Тодор Живков в словото си пред Централната съветска телевизия, — че то... ще влезе в летописа на международното комунистическо движение като едно наистина историческо съвещание"[1].

[1] Т. Живков, Избрани съчинения, т. VI, Партиздат, С., 1971, стр. 176.

Digitized by Google

Развитието на културата в Съветския съюз

Беседа с **ЕКАТЕРИНА ФУРЦЕВА**
министър на културата на СССР

Изостаналата в миналото Руска империя, болшинството от населението на която беше неграмотно, се превърна в братско обединение на свободни и равноправни народи — могъщия Съюз на съветските социалистически републики, който сега взема достойно място в авангарда на световния научно-технически и културен прогрес. Всичко това стана за кратък исторически срок, през живота на едно поколение, с цената на титаническия труд на Комунистическата партия, на всички нации и народности на съветската необятна страна. И не случайно в чужбина справедливо считат гигантския скок на СССР в културното развитие за едно от великите чудеса на XX век.

Само за 20 години бе постигната всеобща грамотност на населението от цялата страна. Само от 1921 до 1940 г. бяха ограмотени около 60 млн. души.

Сега СССР е страна не само на пълна грамотност, но заема и едно от първите места в света по равнището на образованието на населението. Повече от 103 млн. съветски хора имат висше и средно (завършено и незавършено) образование. Броят на учащите се във всички видове и степени учебни заведения надхвърля 80 млн. души. А това означава, че в СССР се учи всеки трети човек (без да се броят децата от предучилищна възраст).

От 1918 до 1971 г. във висшите и средните специални училища в СССР се подготвиха 25,7 млн. специалисти за най-различните отрасли на икономиката и културата на страната.

В СССР са създадени невиждани в миналото условия за приобщаване на милионите трудови хора към богатствата на културата и изкуството — 553 театра, 130 филхармонии, 212 симфонични оркестри, ансамбли за песни и танци, хорове и други професионални художествени колективи.

По броя на посетителите на театралните постановки, кинопрожекциите, концертните зали и библиотеките, а така също и по броя на издаваните и преводни книги, по данни на ЮНЕСКО СССР заема първо място в света.

Ако през 1955 г. Съветският съюз имаше културни връзки примерно с 40 страни, то през 1972 г. такива връзки се осъществяваха със 110 страни от целия свят.

Тези цифри и факти съобщи в беседата си с кореспондент на Агенция по печата „Новости" за сп. „Партиен живот" другарката ЕКАТЕРИНА ФУРЦЕВА, министър на културата на СССР, разказвайки за създаването и развитието на съветската многонационална култура, за нейните успехи и постижения.

Тук даваме текста на тази беседа.

ВЪПРОС: — **Разкажете ни, моля, в какво се изразяват принципните основи на културните преобразования, които под ръководството на В. И. Ленин Партията и Съветската държава започнаха веднага след социалистическата революция през 1917 г.?**

ОТГОВОР: — Според определението на Владимир Илич Ленин тези преобразова-

Digitized by Google

ния, тези изменения в културата, идеологията, морала и бита на милионите хора от всички национални в страната са така дълбоки, че сами по себе си са истинска културна революция, която е неотменима, органическа част от процеса на строителството на социализма и комунизма в СССР.

Главната цел на културната революция е пълното духовно обновяване на обществото въз основа на социалистическите и комунистическите принципи, възпитанието на нови нравствени качества и норми на поведение, осигуряването на активно творческо участие на всички граждани в труда и управлението на държавата, формирането на нов, всестранно и хармонично развит човек.

В. И. Ленин придаваше голямо значение на историческата приемственост в културния прогрес. Той решително възразяваше против т. н. теория на „единния поток" на културата, чиито привърженици предлагаха културата от миналото да бъде използвана изцяло, т. е. включително и с реакционните й наслоения, а така също критикуване и левичарския лозунг за „чиста пролетарска култура", т. е. нихилистичното отношение спрямо културното наследство. В непримирима борба с тези антинаучни концепции и възгледи В. И. Ленин ясно определи най-важните принципи на социалистическата култура **„Не измислена** нова пролетарска култура, **а развиване** на най-добрите образци, традиции, резултати на **съществуващата** култура **от гледището** на марксисткия мироглед и жизнените условия и борбата на пролетариата в епохата на неговата диктатура" (Соч., т. 42, стр. 177).

Ленинският тезис да се приближи изкуството до народа и народът до изкуството, да се създадат качествено нови изкуство и култура, стана програмен в съветското културно строителство.

Но за да бъде изпълнена успешно такава колосална задача в огромна, изостанала дотогава в културно отношение страна, трябваше да се създадат необходимите условия.

Ще спомена само най-главните:

Осигуряване на всеобща грамотност, решителен подем на общообразователното, политическото и културното равнище на масите.

Създаване на развита материална база за културата и народното образование.

Формиране на нова социалистическа интелигенция.

Разпространение на научната социалистическа идеология и нейното утвърждаване във всички сфери на духовния живот на обществото.

ВЪПРОС: — **А какво може да се каже за националните аспекти и черти на социалистическата културна революция в СССР?**

ОТГОВОР: — Ленин подчертаваше, че решавайки националния въпрос, не е достатъчно да се провъзгласи равенството на народите, тяхното право на самоопределение. (Това беше осъществено още в първите дни на съветската власт.) Трябва да се стремим към фактическо равенство на всички нации и народности в страната в най-различните области на живота. Но това изисква да се ликвидира и културната изостаналост, наследена от много народи от стария, буржоазно-помещишки строй, да се помогне на тези народи да достигнат централна Русия.

Разглеждайки културната революция като важно условие за решаването на националния въпрос, Ленин и Комунистическата партия посочваха, че в грандиозното дело на изравняването и подема на културното равнище на всички народи от страната много голяма роля се пада на развитието на тяхната интернационална солидарност, на доброволното им сътрудничество и братската им взаимопомощ на взаимното обогатяване и сближаване на националните култури. Още през декември 1913 г. Ленин писа, че една от главните задачи на Партията е борбата за интернационална култура, сплотяването на всички нации „във висше социалистическо единство".

ВЪПРОС: — **Какво значение има образуването на СССР за развитието на културата на съветските народи, в какво се заключава ролята на държавата за техния духовен прогрес?**

ОТГОВОР: — Създаването на Съюза на съветските социалистически републики, на първата многонационална държава на работниците и селяните в света стокрадно облекчи сложния процес на социалистическата индустриализация и колективизацията на селското стопанство, както и проследяването на тази основа на културната революция във всички национални републики в нашата страна. В бившите национални райони новата икономика се развива много по-ускорени темпове, отколкото преди в целия Съветски съюз. И тя стана база за бързото развитие на националните култури на много народи.

Твърде важно значение има и това, че още от самото начало пълна отговорност за изграждането на новата култура взеха върху себе си Комунистическата партия и Съветската социалистическа държава. Те постоянно отделяха голямо внимание на основните проблеми, свързани със създаването на съветската многонационална култура. В доклада си на тържественото заседание, посветено на 50-годишнината от Великия октомври, Л. И. Брежнев подчерта, че през годините на социалистическото строителство трябва да се икономисва от всичко, но че за развитието на образованието, науката и културата Партията и Правителството отделяха средства с такава щедрост, на която могат да завидят дори и най-богатите капиталистически страни.

Digitized by Google

В интерес на културния прогрес съветската власт направи всичко, та народите, които нямаха своя писменост, да си създадат, а народите, които имаха своя писменост и преди революцията, да осъществят такива реформи в писмеността, че милионите хора да могат по-бързо да овладяват грамотността. След Октомврийската революция повече от 40 народности на СССР за пръв път придобиха своя национална писменост. Ликвидирането на неграмотността, създаването и развитието на писмеността, литературата и книгоиздаването в националните републики — всичко това беше и е от изключително голямо значение за приобщаването на широките народни маси към съвременните знания, култура и изкуство.

Но главното е в това, че още към края на 30-те години в СССР беше създадена нова, най-прогресивна система за народно образование, чиито успехи са вече съвсем очевидни. Така, според данните от последното преброяване на населението, на 1000 души, заети в народното стопанство, пълно и непълно висше и средно образование имат общо за целия Съветски съюз 653 души, в РСФСР — 656, Украйна — 668, в Узбекистан — 661, Азербайджан — 674, Грузия — 711, Армения — 697, Туркмения — 682 души.

Макар и накратко, иска ми се да се спра и на формирането на съветската многонационална творческа интелигенция и създаването на нова материална база за учрежденията на културата и изкуството.

Сега в СССР само в драматичните и музикалните театри, в концертните организации, а също и в библиотеките, клубовете, в колективите за художествена самодейност работят стотици хиляди майстори на културата. Това са артисти, музиканти, режисьори, диригенти, балетмайстори, хореографи, културнопросветници и други специалисти. Най-високо квалифицираната, творческата част на нашата многонационална художествена интелигенция е обединена в творческите съюзи на СССР. Само съюзите на писателите, композиторите, художниците, архитектите и кинематографистите обединяват в своите редове над 38 хиляди дейци на съветското изкуство. Разбира се, да се подготвят и възпитат толкова много специалисти в изкуството и културата от редовете на народните таланти би било немислимо без развита система за художествено образование.

Но процесът на нейното формиране се оказа не лека работа. Само опирайки се на братската помощ и преди всичко на помощта на руския народ, съветските национални републики съумяха за пръв път да си създадат средни и висши учебни заведения за изкуство и култура и да организират подготовката на свои национални кадри специалисти. Не малка помощ на братските народи, поели трудния път в развитието на свое професионално изкуство, оказаха големите учебни заведения по изкуството в Москва и Ленинград, където работят известни руски творци и опитни педагози.

Сега в СССР имаме стройна система за художествено образование, която включва около 7000 музикални и художествени школи, 445 средни специални учебни заведения и 63 висши учебни заведения за изкуство и култура. Тази система за пръв път в света е създадена у нас, в Съветския съюз и тя функционира плодотворно вече няколко десетилетия. Само през последните 23 години (1950—1972 г.) Съветският съюз получи повече от 770 хил. специалисти със средно и висше образование в областта на изкуството и културата.

Нашата Партия, Правителството, съветската власт винаги са отделяли и отделят сериозно внимание на развитието на художественото образование в СССР. Свидетелство за благотворните резултати от това е и такъв примерен факт. Младите съветски музиканти успешно участват в много международни конкурси и фестивали на изкуството, постигат големи творчески победи. От първото си участие в международни конкурси през 1927 г. до 1972 г. включително съветски изпълнители са участвували в 170 конкурса и са завоювали 597 награди, в това число 185 първи, 156 втори и 116 трети награди. Само за последните 6 години (1967—1972 г.) съветски артисти участвуваха в 82 международни конкурса по различни специалности и получиха 275 награди, от които 89 първи. Ако по-рано до големи успехи достигаха по правило московчани и ленинградци, то през последните години лауреати на международни конкурси има почти във всички съюзни републики.

Свободното развитие на равноправните народи на СССР, значителните резултати в изграждането на новия живот, идейното единство и многообразието на културата на всички съветски нации и народности, тяхната братска творческа взаимопомощ — всичко това е плодотворната почва, на която израснаха десетки и стотици видни дейци на изкуството и културата, неповторими по индивидуалните особености и националното своеобразие на творческото си мислене. Във всички съветски републики се създадоха и укрепнаха богати на таланти композиторски, театрални, художествени и музикално-изпълнителски школи.

За кратко време след Великата октомврийска социалистическа революция, примерно за две десетилетия, повече от 30 народи на СССР, в това число и казахи, тюркмени, киргизи, таджики и редица други, не познаващи дотогава професионалното изкуство, за пръв път създадоха свое национално театрално изкуство. Много професионални художествени култури на съветските народи, възникнали през 20—30 години, а също и през последните десетилетия, примерно азербайджанската, туркменската, киргизката национални школи по живопис и графика, татарската и дагестанската композиторски школи, осетинското и якутското изкуство на драматичния, музикалния и хореографския театър, вече достигнаха най-ярък разцвет.

Ръководейки се от единен метод на поз-

Digitized by Google

нание и изобразяване на действителността — метода на социалистическия реализъм, творчески развивайки всичко истински прогресивно, натрупан през вековете духовен живот от всеки народ, майсторите на изкуството на различните нации и народности в СССР създадоха в течение на 50 години забележителни произведения на литературата, театъра, киното, музиката, живописта, скулптурата, графиката и архитектурата. Много от тях получиха не само общосъюзно, но и световно признание, заемайки достойно място сред класиката на XX век.

Могат да се назоват редица имена на видни дейци на нашето многонационално изкуство, с които се гордее целият съветски народ и прогресивното човечество. В литературата: руските писатели Михаил Шолохов, Константин Федин, украинския писател и драматург Александър Корнейчук, узбекския поет Гафур Гулям, казахския писател Мухтар Ауезов, киргизкия писател Чингиз Айтматов, поета аварец Расул Гамзатов. В музиката: руските композитори Сергей Прокофиев и Дмитрий Шостакович, арменския композитор Арам Хачатурян, азербайджанския — Кара Караев, естонския композитор и диригент Густав Ернесакс. В театралното изкуство: руския режисьор Константин Станиславски и грузинския актьор и режисьор Сергей Закариадзе. В изобразителното изкуство: руските художници Сергей Герасимов, Иван Шадр, Вера Мухина, арменския художник Мартирос Сарян, туркменския — Изат Кличев, азербайджанския — Таир Салахов. В киноизкуството: руския режисьор Сергей Айзенщайн и украинския режисьор и писател Александър Довженко.

Имената на най-видните и талантливи дейци на нашата култура трудно ще изброим и при най-добро желание. Но най-важното е, че чрез техните творчески усилия е създадено качествено ново съветско многонационално изкуство, което отразява дълбоките явления на създаването и развитието на социалистическия начин на живот, открива нови черти на националните характери, удивителното богатство на духовния свят на голямото семейство съветски народи, които имат единна социалистическа родина — СССР, и обща цел — построяването на комунизма. Характерна черта на съветската култура е това, че тя е социалистическа по съдържание, но главната насока на развитието си, многообразна по своите национални форми и интернационална по своя дух и характер.

Във всеобхватното понятие културен прогрес в нашето социалистическо общество влизат така също и големите успехи на съветските народи в създаването и развитието на материалната база за културата, т. е. на средствата за „доставяне" на резултатите от творческата дейност на майсторите на културата до техните читатели, зрители, слушатели, наброяващи общо в страната милиони и десетки милиони хора на труда от всички национални

В Съветския съюз е създадена широка и общодостъпна мрежа от културни учреждения. Ако през 1922 г. имаше всичко 12 хил. клуба, сега те са вече 133 хиляди, а библиотеките — около 360 хиляди или почти 5 пъти повече, отколкото до революцията. Имаме повече от 1000 музеи, а в царска Русия те са били само 213. През 1922 г. в страната е имало всичко 868 кинопрожекционни апарата, а сега общият брой на стационарните и подвижните кинопрожекционни апарати достигна 157 хиляди.

В дореволюционна Русия имаше само единици укрепнали творчески колективи, разполагащи със специални театрални сгради и поддържани от държавата. Нямаше никакви специални театри за децата и юношите. А в Съветския съюз сега имаме 553 професионални театри, от които 40 — за опера и балет, 364 драматични, сатирични, музикални и 149 за деца и юноши. Детският специализиран театър възникна у нас за пръв път в историята на световната театрална култура.

Сегашната материална база на културата е създадена по същество в съветско време. Да вземем например Таджикската съветска социалистическа република. В дореволюционен Таджикистан нямаше нито един клуб, нито един театър, нито един киноапарат. Имаше само 3 обществени библиотеки. А сега в Таджикската ССР се наброяват 929 клуба, домове и дворци на културата, 23 парка на културата и отдиха, 6 музея, повече от 1160 библиотеки над 1000 киноапарати, 11 професионални театъра, държавна филхармония, симфоничен оркестър, оркестър от народни инструменти, Таджикски ансамбъл за народни танци „Лола" и редица други художествени колективи.

ВЪПРОС: — **Съветското изкуство и култура принадлежат на целия народ. Какви най-характерни цифри и факти илюстрират това положение?**

ОТГОВОР: — Повече от 180 млн. приблизително 3/4 от населението на СССР, са читатели на библиотечния книжен фонд. Нашите музеи всяка година се посещават от повече от 100 млн. души. Ежегодно 24 млн. души посещават театър или концерти, почти 50 милиона — цирк. Десетки милиони хора следят предаванията на телевизията и радиото. Около 5 млрд. души ежегодно посещават кинопрожекции. Широките трудещи се маси станаха не само „потребители" на изкуството, но и неговите творчески творци. В колективите за художествена самодейност у нас се числят 15 милиона възрастни и над 10 милиона ученици.

Произведенията на изкуството, пропити от най-високи идеали, са източник на високи мисли и благородни чувства за съветския човек. Изкуството е едно от основните средства за възпитанието на новия

Digitized by Google

хармонично развит човек. Отчитайки нарастналите духовни интереси на съветските хора, Партията и Правителството правят всичко, за да осъществяват успешно широката програма за по-нататъшно развитие на съветската култура и изкуство, начертана от XXIV конгрес на КПСС за Деветата петилетка.

ВЪПРОС: — Какво най-общо може да се каже за най-главното достижение в културния прогрес на народите на СССР?

ОТГОВОР: — У нас за пръв път в човешката история се оформи и достигна своя разцвет социалистическа по съдържанието и главното направление на развитието си, многообразна по своите национални форми и интернационална по своя дух и характер култура на народите на СССР.

Какво разбираме под социалистическо съдържание?

Това ще рече, че многонационалната култура на социалистическото съветско общество е единна социалистическа по своята идейно-политическа насоченост, по класовото си съдържание и общонародна по своя характер и предназначение, по социалните си функции. Националните култури на народите — свободни и равноправни, построили социализма с общи усилия, не противостоят и не се противопоставят една на друга. Те са култура от единен социален тип.

Но интернационалното, социалистическото съдържание на съветската култура безспорно не може да се развива в извънционални форми. И нашетина исторически обособилите се социалистически нации съществуват обективно. Националната форма и преди всичко националният език, отговаряйки на прогресивните потребности на живота, дават широка възможност всеки народ да внася свой принос в общото развитие на културата на СССР. Съветската култура се развива на десетките езици на народите от нашата страна, в много многообразие от национални форми. Така художествената литература се създава на 75 езика, театралните постановки се представят на 45 езика, радиопредаванията на 66, а записи на грамофонни плоти се правят на 72 езика.

Вече отбелязахме, че в СССР са създадени непреходни културни ценности. Това свидетелствува, че социалистическият реализъм като нов художествен метод създава широки възможности за свободна изява на творческата индивидуалност на майсторите във всички видове изкуства, за разцъфтяването на талантите във всички републики на нашата страна. И това, че съветското изкуство расте и се развива като многонационално — това е голямо негово предимство. Богатството на многообразието на творческите индивидуалности, създаващи съветското изкуство, се допълва от богатството и своеобразието на националните художествени школи.

ВЪПРОС: — Какво е характерно за взаимното обогатяване и за сближаването на националните култури на народите на Съветския съюз на съвременния етап?

ОТГОВОР: — Все по-дълбокото взаимно влияние и взаимно проникване на културите на различните нации и народности в нашата страна, укрепването на интернационализма, на общите черти в техния духовен живот. Това е един от главните резултати от всестранното развитие и разцвета на националните култури на всички съветски народи, а така също и на тяхното сближаване. Много важен фактор за това е общото високо равнище на всички и на всяка от националните култури. Всичко това създава основата за фактическото равноправие на културите и уважение към традициите и достиженията на всеки народ. В развитието на многонационалната социалистическа култура ние постоянно се стремим към това. И сега можем да кажем, че и много вече сме постигнали: у нас няма изостанали в културно отношение народи, всички народи се издигнаха до високо равнище в своето културно развитие. Всичко истински прогресивно, демократично в културата на всеки народ и народност грижливо бе запазено и възродено на нова идейна основа, заблестя с ново удивително богатство от краски, с неповторимите си самобитни художествени форми, стил и жанрове, влизайки като съставна част в социалистическата по съдържание и многонационална по форма култура на народите на СССР. Всички съветски републики внасят голям принос в развитието на културата на СССР и в културния прогрес на цялото човечество, тъй като съветската култура е интернационална по своя дух и характер.

Забележителният процес на сближаване и взаимно обогатяване на националните култури на народите на СССР особено много се засили през последните години. За това допринасят най-вече получилите голяма популярност такива нови форми на обмен на естетическото богатство и духовните ценности между републиките на Съветския съюз, като взаимното пребиваване на „Дни на културата", „декади" и „седмици" на изкуствата, на фестивали и празници на изкуствата на народите на СССР. Надхвърляйки рамките на обичаен културен обмен, те се превръщат не само в незабравими преглеи на успехите на многонационалното съветско изкуство, но и в събития с голямо политическо звучене, в ярки прояви на великата интернационална дружба между народите на Съветския съюз. Ярък пример за това са грандиозният празник на изкуствата на народите на СССР, Всесъюзният фестивал на многонационалната драматургия и театралното изкуство, Всесъюзният телевизионен фестивал на народното творчество и редица други бележити културни събития през 1972 г., посветени на 50-годишния юбилей от създаването на СССР.

Digitized by Google

От 1 юни 1972 г. седем месеца наред по страната шествуваше Празникът на изкуствата на народите на СССР. Във всички съветски републики бяха проведени над 12 000 концерта и много от тях — в отделни райони, на новите строежи, в работническите селища, совхозите и колхозите. Милиони и десетки милиони зрители и слушатели посетиха тези концерти, в които взеха участие 65 най-големи и известни художествени колективи, повече от 30 симфонични оркестра, над 300 прославени солисти и млади таланти, най-добрите изпълнители, достойно представяйки изкуството и културата на народите на СССР.

Ето само някои данни за забележителната концертна програма и дейност на лауреатите на Ленинска награда, на народните артисти на СССР.

Светослав Рихтер даде концерти в Смоленск и Орел, в Калинин и Курск, в Днепропетровск и Донецк, в Ростов на Дон и Тбилиси. Мстислав Ростропович пък устрои концерти във всички 15 съюзни републики, Давид Ойстрах — в Новосибирск и областта, в Тбилиси, Рига, Ереван и Ленинград, Леонид Коган в Куйбишев, Минск, Одеса, Кишинев и още редица градове.

Държавният академичен ансамбъл за народни танци на СССР под ръководството на Игор Моисеев и Държавният академичен хор на СССР под ръководството на Александър Свещников се представиха със свои интернационални програми в най-отдалечените райони на Казахстан и Средноазиатските републики. По време на празника в Белорусия, Латвия и Естония не остана нито един град, район, работническо селище и крупен совхоз или колхоз, където да не се проведе концерт на майсторите на изкуството от братските републики.

Не могат да се преброят забележителните факти на социалистическа солидарност, творческо взаимодействие и взаимно влияние между братските национални култури на народите на СССР, на тяхното все по-голямо взаимно сближаване и обогатяване. Неразривни братски връзки свързват съветските народи не само в дни на празник, но и в трудовото ежедневие, не само в сферата на културата и изкуството, но и във всички други области на строителството на комунистическото общество.

Световно-историческото значение на създаването на Съюза на съветските социалистически републики, неговите революционни победи и дела с нова сила бяха демонстрирани и на съвместното тържествено заседание на Централния комитет на КПСС, Върховния съвет на СССР и Върховния съвет на РСФСР. В доклада на Генералния секретар на ЦК на КПСС Л. И. Брежнев, в обръщението „Към народите на света", в изказванията на представителите на съюзните републики, в приветствията на задграничните гости ярко и убедително беше разкрита великата преобразяваща роля на създаването на СССР.

Комунистическата партия и Съветската държава придават решаващо значение на развитието на социалистическото съдържание на културите на съветските народи, постоянно съдействуват за сближаването и взаимното обогатяване на националните култури, за засилване на тяхното единство на базата на достиженията на социализма и художествения опит на народите на СССР, което активно способствува да се създават предпоставките за формирането на единната общочовешка култура на бъдещото комунистическо общество.

Digitized by Google

МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПРОФЕСИЯ

н. с. к. и. н. ЙОРДАН КАПИТАНСКИ

● КОИ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ ВЛИЯЯТ ЗА ФОРМИРАНЕТО НА ОПРЕДЕЛЕНО ОТНОШЕНИЕ КЪМ СЕЛСКОСТОПАНСКИЯ ТРУД?

● КАКВА Е СТРУКТУРАТА НА МОТИВИТЕ НА ТРУДОВАТА ДЕЙНОСТ НА ЗАЕТИТЕ В СЕЛСКОСТОПАНСКОТО ПРОИЗВОДСТВО?

● КАКВО Е ВЛИЯНИЕТО НА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПРОГРЕС ВЪРХУ СЕЛСКАТА МЛАДЕЖ, УЧАЩИТЕ СЕ, КАКТО И НА ПОВЪЗРАСТНИТЕ ТРУЖЕНИЦИ, ЗА ДА СЕ ИЗМЕНЯ ОТНОШЕНИЕТО ИМ КЪМ СЕЛСКОСТОПАНСКИЯ ТРУД И НА СВЪРЗАНИТЕ С НЕГО ПРОФЕСИИ?

● В КАКВА СТЕПЕН И ПРИ КАКВИ УСЛОВИЯ СЕ ПОЯВЯВАТ НАВИЦИТЕ, КОИТО МОГАТ ДА ОКАЗВАТ РЕШАВАЩО ВЛИЯНИЕ НА БЪДЕЩАТА ПРОФЕСИОНАЛНА ДЕЙНОСТ НА СЕЛСКАТА МЛАДЕЖ И УЧАЩИТЕ СЕ?

● ПРИ КАКВИ УСЛОВИЯ И ОБСТОЯТЕЛСТВА СЕ НАБЛЮДАВАТ СРЕД МЛАДЕЖТА ЯВЛЕНИЯ, ПРЕЧЕЩИ НА АКТИВНОТО ИМ ВКЛЮЧВАНЕ В ТРУДОВИЯ ПРОЦЕС?

Ето това са някои важни въпроси, които имат актуално и съществено значение за по-нататъшното успешно развитие на селското стопанство у нас.

* * *

Един от главните фактори, който влияе върху отношението на младежта към селскостопанския труд, е научно-техническият прогрес. В условията на по-нататъшната концентрация и специализация на селското стопанство все повече се изменя характерът на труда на заетите в един или друг отрасъл. Същината на това явление представлява сложно приложение на агробиологическите и техническите знания към единния процес за производство на разнообразни продукти от растениевъдството и животновъдството.

Процесът на развитието на селскостопанския труд по пътя на неговата индустриализация се извършва в две главни направления.

Digitized by Google

Първо — това е индустриализация на самия начин на производство на растениевъдните и животновъдните продукти.

На второ място — това е органическото съединяване на селскостопанското и промишленото производство в хармонично единство. А то води до рационално използване на трудовите ресурси в града и селото.

Във връзка с усиленото внедряване на техническия прогрес се извършва динамично **изменение в структурата на работната сила** както по образование, така и по характер и квалификация.

През последните 10 години **относителният дял** на заетите в селското стопанство **с висше и средно образование се увеличи** за стопанствата със зърнено-животновъдно направление над 3 пъти, но все още е едва около 2 на сто. През следващите 10—15 години според наши изследвания това съотношение се налага да бъде 3,5—4 на сто за висшистите, около 28 на сто за средностите и 68 на сто за тези с по-ниско образование. Същата перспектива се очаква за съотношението на трите групи и в районите с развито животновъдство, трайни насаждения и тютюнопроизводство.

Несъмнено е, че селскостопанският труд се превръща предимно в **труд на механизатора**.

През последните 10 години съотношението между прилагащите механизиран и ръчен труд за зърнено-животновъдните стопанства се измени от 2,9:97,1 на 13,3:86,7, а в следващите 10—15 години според наши предвиждания това съотношение се налага да бъде 35,5:64,5; за групата стопанства с животновъдство и трайни насаждения от 3,5: 96,5 на 9,8:90,2 и да достигне 22,5:77,5, а за групата стопанства с тютюнево-животновъдно направление от 1,5:88,5 да стане на 3,3:96,7 и на 12,8:87,2 и на 12,8:87,2.

Условията на етапа, в който се намира развитието на селското стопанство у нас, определят и характера на труда на заетите в него. Селскостопанският труд се характеризира не само от съотношението между умствените и физическите усилия, но и от стереотипността на изпълняваните операции, а също така от неговата техническа въоръженост, степента на богатство на творчески елементи и т. н. Това намира изражение в равнището на **квалификация** на заетите в селскостопанското производство и свързаната с нея **общообразователна и специална подготовка**.

Характерът и съдържанието на селскостопанския труд определят **различията в професионалното и социалното положение на тружениците** в обществото (нееднаквост на мястото и ролята в системата на производството, както и в обществената организация на труда, различията в участието при разпределението на съвкупния обществен продукт). Всичко това влияе за формиране на **разнообразие в отношението** към селскостопанския труд от страна **на отделните категории труженици**.

При изучаване на **отношението** към селскостопанския труд освен неговия характер трябва **да се отчитат и особеностите му**, които произтичат от специфичността на самото производство.

Удовлетвореността или неудовлетвореността от труда е друг важен фактор, от който се обуславя текучеството и потенциалната миграция на заетите в селскостопанското производство, както и стремежът към едни отрасли или подотрасли на селското стопанство или отбягването на други.

За формирането на определено отношение към селскостопанския труд, от една страна, влияние оказва **ценностната ориентация** — стремежът да се работи заради благополучието на семейството или за получаване на образование, съзнанието за обществен дълг или да се допринася за рационализиране на технологическите процеси и т. н. От друга страна, често пъти на отношението към труда твърде много

Digitized by Google

влияят **и взаимоотношенията между заетите в производството и ръководителите.**

Постепенното изменение на характера и съдържанието на труда води до положителни промени в неговата **форма.** Израз на това е и нарастващата самоинициативност на тружениците, стремежът им да се утвърждава колективността и отговорността в работата, да се преодолява различието между формалното и съзнателното отношение в трудовия процес, като хармонично се съчетават интересите на индивида и на обществото; все повече самодисциплината да се превръща в единствена основа за дисциплината на труда.

Особено, и то практическо значение има **отношението** на младежта към селскостопанския труд, което намира израз **в приобщаването на младите хора към живота и трудовата дейност на село,** формирани в една или друга степен от по-възрастните труженици.

Какъв именно характер ще придобие този социален процес зависи много от степента на приемственост между поколенията, от устойчивостта или преходността на традициите и от ценността на нормата за поведение в обществото. В приспособяването на младите към селскостопанския труд и свързаните с него професии няма такива стереотипни навици и привички, които са характерни за по-старите кооператори.

В тази насока важна роля има да играят **променящите се условия** на производството **и възпитателната работа** сред младежите. От това **как** в производствените единици практически **се решават въпросите** за прилагане на **новата** селскостопанска **техника** и свързаните с нея изменения в технологията и организацията на производството и труда, **се влияе** до голяма степен **върху отношението на младежите** към отделните видове конкретен селскостопански труд, както **и върху техния избор** на една или друга селскостопанска професия. Това несъмнено представлява **определен интерес** за партийните органи и организации на село.

* * *

Резултатите от анкетирането на **завършващите селскостопанските училища** показват, че значителна част от тях желае да работи.

По-различни са намеренията или личните планове за бъдеще при завършващите основното си образование. От тях 92,8 на сто се ориентират да продължават образованието си.

Няколко фактора оказват влияние, за да се оформя **субективната ориентация на младежите.** Един от тях е **семейната среда:** социалното положение на родителите; тяхното образователно равнище; възпитателното им въздействие.

Анкетата показва, че децата на работещите в материалното производство с хубава професия желаят, и то в по-голям процент, да продължат трудовата традиция на родителите си!

Друг основен фактор, за да се оформят бъдещите планове на момците и девойките, е **техният успех в училище.**

При учениците с успех „среден" основното им желание е да работят, а за останалите — колкото по-висок става техният успех, толкова по се увеличава желанието им да продължат образованието си!

От **завършващите** селскостопанските училища, които искат да продължат образованието си, **56 на сто предпочитат да работят в сферата на селското стопанство.** Втората по значимост група от тях се насочва да работят **в промишлеността,** а едва тогава следват онези, които предпочитат да се включат на работа **в транспорта** (11,6 на сто). Към последната група спадат предимно такива младежи, чиито професии, придобити в селскостопанските училища, са тясно свързани с прилагането на механизиран труд.

Друга е обаче картината при **учениците,** които завършват основното си образование **в селскостопанските райони.**

От тях 28,5 на сто се ориентират да придобият професия, чието приложение е

Digitized by Google

в промишлеността; 19,7 на сто се насочват в селското стопанство; 17 на сто предпочитат да постъпят в транспорта; 7,2 на сто да отидат на работа в строителството; 5 на сто да се включат в сферата на обслужването; 5 на сто да се квалифицират за нуждите на здравеопазването и 17 на сто са без определено желание.

При избора на сферата, където завършващите селскостопанските училища са склонни да работят, **влияе и техният пол.**

У момчетата има по-голямо предпочитание да работят в селското стопанство. От анкетираните ученици в последните класове на ССТ, СПТУ и ПТУ 63,8 на сто проявяват готовност да изберат селскостопанска професия, а от завършващите основните училища — само 19,7 на сто.

Най-предпочитана професия от всички анкетирани в селскостопански училища **е механик** — 19,4 на сто, след това идва **механизатор** — 18,7 на сто, **агроном** — 11,8 на сто и др.

Професиите, които се свързват с прилагане на ръчен труд (полевъд, зеленчукопроизводител, овощар, животновъд и т. н.) не са привлекателни за младежта. Това показва, че тези отрасли в перспектива ще получават все по-малко специалисти за сметка на попълнението из средата на младите хора на село.

От друга страна недостатъчен е броят на младежите, които се насочват и към професията механизатор. Необходимите 35,5 на сто механизатори към 1980—1985 г. от всичко заетите в селското стопанство, при този относителен дял на желаещи, едва ли би се осигурил?! При това нецелесъобразно е и съотношението между изразяващите готовност да придобият професията механизатор или механик; то би следвало да бъде в полза на механизаторите!

При избора на селскостопанска професия **основният мотив** на випускниците се свежда до това — **дали е интересна бъдещата им работа** — 31,3 на сто от всички анкетирани. Следващото предпочитание е към онази **дейност, която е свързана с хората** — 14,5 на сто. На трето място идва **заплащането на труда** — 7,1 на сто, а тогава се подреждат такива съображения като: **общественото признание** — 5,8 на сто; **възможността за изява и творчество** — 3,7 на сто; **трудовите условия** — 2,8 на сто.

Стои обаче открит въпросът трябва ли да се ориентират младежите и девойките при избор на професията си в съответствие с **потребностите и възможностите на грудоустройството** в народното стопанство или с оглед само на техните склонности и способности?

В условията на изграждането на развитото социалистическо общество съществува доста широк диапазон за избор на професия, в зависимост от склонностите и способностите на подрастващите. Практиката показва обаче, че това не винаги е възможно да се осъществи, тъй като развитието на някои отрасли изпреварва измененията на социално-психологическата нагласа у младата смяна към труда, която вече е създадена от предшествуващите поколения. В тези случаи неминуемо се проявява разрив между необходимата работна ръка според степента и на квалификация и възможността тя да се осигури.

В случая се налага активна намеса от страна на субективния фактор в **две** направления. Първо — **да се изменят условията,** които пораждат отрицателна социално-психологическа нагласа към труда в съответния отрасъл. И второ — **да се запознаваг младежите и девойките,** не само тези, които са пред прага на избора си на професия, но и онези, които още са в периода на обучението си, **с нуждите от работна ръка** по степен на квалификация, както **и с измененията,** които ще настъпят в условията и съдържанието на труда **в перспектива** под влияние на научно-техническия прогрес. Това ще даде възможност **на младежите и девойките по-правилно да се ориентират при избора си на професия,** като отчитат своите склонности и способности, а също така се съобразяват и с възможността **да ги реализират!**

* * *

В условията на социалистическия строй основно задължение на селскостопанските предприятия е да изпълняват задачите, които произтичат от държавния план и съответствуват на тяхното производ-

Digitized by Google

ствено направление и размер. Това изисква от тружениците да проявяват по-голяма инициативност и професионална активност. Проведените от нас изследвания в това отношение са имали за цел да се направят характеристики на заетите в селското стопанство и се съпоставят с изискванията на производството в условията на бързо развиващия се научно-технически прогрес.

Въз основа на критериите — степен на механизация на труда, равнище на творческите възможности за работа, особеност на трудовия режим, се изменя и желанието да се издига квалификацията.

Най-висок е относителният дял на предпочитащите „да работят и учат задочно извън предприятието": при механизаторите — 35,8 на сто, при водачите на моторни превозни средства — 21,2 на сто и при овощарите — 11,1 на сто. Следващата група е на заетите, които имат готовност „да работят и учат в предприятието": при овощарите — 11,1 на сто, при водачите на моторни превозни средства — 12,1 на сто, в страничните предприятия — 16,6 на сто, в зеленчукопроизводството — 10,6 на сто и в полевъдството — 6,4 на сто.

Анализът показва, че заетите в онези отрасли и подотрасли, където предимно се прилага ръчен неквалифициран труд, предпочитат такава работа, при която може да се мине и без да повишават квалификацията си. Обратно, в овощарството, където бързо се внедряват достиженията на селскостопанската наука, дори и за прилагащите ръчен труд е характерен стремеж към по-висока квалификация — 22,2 на сто от всички заети. Най-силно той се проявява при механизаторите и подир тях идват водачите на моторни превозни средства.

В зависимост от обективните им характеристики заетите в селскостопанското производство се групират по такъв ред. Най-голям е делът на тружениците, които преизпълняват задачите си, като постигат добро качество на продукцията, но проявяват средна инициативност. Следват групите, в които тружениците проявяват висока отговорност, системно преизпълняват задачите си и осигуряват добро качество на продукцията, както и тези, които добре работят, но са с малка инициативност.

Накрая остава групата на онези производственици, които или не изпълняват задачите си, или пък свършват работата си при неудовлетворително качество, а освен това и не проявяват инициатива. Такива са около 8 на сто в животновъдството и 2,6 на сто в растениевъдството.

За нас имат значение обаче субективните данни на тружениците, които са заети по отрасли.

Максимално удовлетворени от своята работа са: в лозарството — 28,6 на сто, в автотранспорта — 24,3 на сто; в механизацията — 22,4 на сто и в овощарството — 22,2 на сто.

Удовлетворени от работата си са: в полевъдството — 80,3 на сто; в зеленчукопроизводството — 86,4 на сто; в овощарството — 66,7 на сто; в лозарството — 61,0 на сто; в животновъдството — 71,3 на сто; в страничните предприятия — 55,5 на сто; в механизацията — 68,6 на сто и в автотранспорта — 72,7 на сто.

С неопределено отношение към работата си при заетите: в овощарството — 11,1 на сто; в животновъдството — 5,6 на сто; в полевъдството — 3,1 на сто и в лозарството — 1,3 на сто.

Неудовлетворени от своята работа са най-вече заетите: в страничните предприятия — 22,2 на сто; в животновъдството — 7,4 на сто; в механизацията — 6,0 на сто; в полевъдството — 3,9 на сто; в лозарството — 3,9 на сто и в зеленчукопроизводството — 3,0 на сто.

Напълно неудовлетворени от работата си: в автотранспорта са 3 на сто; в животновъдството — 1,6 на сто и в полевъдството — 0,4 на сто.

От горната класификация се вижда, че тружениците, които са заети в механизацията, автотранспорта и овощарството, по степен на удовлетвореност са на първо място. В отраслите и подотраслите, където се изисква ниска квалификация, намалява степента на удовлетвореност. Това се забелязва особено в страничните предприятия.

Когато основен мотив е удовлетвореността от работата, се наблюдава следната картина:

а) от условията на труда — при полеаъдите — 27,2 на сто, при овощарите — 33,4 на сто и лозарите — 31,2 на сто;

Digitized by Google

б) от резултатите в труда — при полевъдите — 26,3 на сто, зеленчукопроизводителите — 33,3 на сто, при овощарите — 22,2 на сто и лозарите — 22 на сто;
в) от разнообразието в самата работа — при механизаторите — 14,9 на сто, при водачите на моторни превозни средства — 13,7 на сто и т. н.

У значителна част от селскостопанските труженици има определен стремеж **да сменят работата по професията си**. Ето какво показват отговорите от такова допитване: в овощарството и страничните предприятия — 22,2 на сто, в полевъдството — 21,5 на сто, в механизацията — 14,9 на сто и др. Тази тенденция особено се проявява при **по-младите труженици.**

От всички анкетирани са склонни **да придобият нова професия: механизатор** — 20,2 на сто, **агроном** — 6,6 на сто; **водач** на моторно превозно средство — 8,0 на сто; **зоотехник** — 3,4 на сто; **механик** — 1,0 на сто; **техник** — 1,6 на сто; **монтьор** — 0,6 на сто. Действително по-голяма част от заетите в производството, които желаят да получат нова селскостопанска професия, **предпочитат работата на механизатора.** Това насочване обаче все още **не** съответствува на необходимата структура на работната сила според професиите и степента на квалификацията. И както изтъкнахме, подобна тенденция се забелязва и при учащите се.

Следователно необходимо е да се води целенасочена и всеобхватна работа, за да се повишава **престижът** на някои от селскостопанските професии, като едновременно с това се вземат мерки за подобряване на условията и съдържанието на прилагания по професии труд.

* * *

Творческото отношение на **селскостопанските специалисти** към тяхната работа, стремежът им да повишават непрекъснато своята квалификация и задълбочават знанията си, като бъдат винаги в крак с развитието на научно-техническия прогрес, са онези важни предпоставки, които до голяма степен допринасят за ефективността на производствената дейност. Действително **основната част** от тях проявява привързаност към своята професия.

Това показват и отговорите при анкетата — от 53 до 80 на сто от специалистите проявяват постоянен стремеж да опресняват знанията си и разширяват своята компетентност. Заедно с това около 90 на сто от специалистите с неотслабващ интерес следят новостите в селскостопанската наука и челния опит, редовно четат съответната литература — списания, брошури, бюлетини, монографии и др.

Срещат се обаче и такива **специалисти, които не харесват своята професия или са недоволни от условията,** при които работят: 17,5 на сто от агрономите; 19,4 на сто от икономистите; 17,6 на сто от счетоводителите. Значителна част от специалистите на село проявяват желание **да сменят своята професия,** например над една трета от техниците и агрономите и 19,4 на сто от икономистите.

Основните им мотиви, за да се разделят с професиите си, са: неподходящите трудови условия; липсата на известна самостоятелност в работата, както и неясните възможности за израстване в перспектива. До голяма степен същите мотиви се изтъкват и от учащите се, които не изявяват желание към селскостопанските професии.

Какви **основни изводи** могат да се направят от това?

Че **част** от намеренията и плановете за в бъдеще на випускниците от селскостопанските училища, както и на учениците, които завършват основното си образование, не отговаря на **потребностите от кадри** за производството и управлението на този важен отрасъл на икономиката.

Ускореното развитие на научно-техническия прогрес в селското стопанство предявява нови, **по-високи изисквания за квалификацията** на работната сила.

В основата на колебанието или отрицателното отношение у една част от младежта към селскостопанските професии са **различията в условията на самия трудов процес** в сравнение с работата в промишлеността.

Digitized by Google

На общественото мнение, а също и върху психологията на труженика в село неблагоприятно влияе отпечатъкът на миналото, за да се проявява даже и сега пренебрежение или подценяване на селскостопанския труд и на професиите, свързани с него. Тези отживелици в съзнанието се оказаха жилави и по същество консервативни, тъй като спъват притока на необходимото попълнение за развитието на такъв основен отрасъл от икономиката.

Ето защо необходимо е да не се забравя, че **поведението на младежта при избора на селскостопанска професия е много сложен процес,** който се влияе от специфичните особености на отделната личност и от външните условия. Цялостното решаване на въпросите за **приобщаването на подрастващото поколение към селскостопанския труд има сега важно социално и икономическо значение**.

С бързото развитие на научно-техническия прогрес не само се променя положението на човека в производствения процес, но и настъпват неизбежни изменения във взаимоотношението и взаимната връзка между техниката, труда и човека.

Като създател на нова техника, човекът в същото време е и обект на въздействие на науката и техниката. Така че променят се техниката, предметът на труда, както и човекът! Ето това е в основата и на настъпващите изменения в неговото отношение към селскостопанския труд. Но в действителност отношението на учащите се, а също така на производствениците и специалистите към труда в селското стопанство значително изостава от темповете на развитие на научно-техническия прогрес, тъй като все още тегне отпечатъкът на миналото в съзнанието и не се преодоляват така бързо социално-психологичните барниери.

Под влияние на някои обективни и субективни фактори се появява професионална, а оттам и социална мобилност при заетите в селскостопанското производство, но с нейното опознаване става възможно да се направлява в перспектива този процес и да не се стигне до разрив между необходимата и налична работна сила по професия и степен на квалификация. Още повече, че с по-нататъшното развитие на селскостопанското производство на основата на бърз научно-технически прогрес ще се създават по-благоприятни условия за сближаването на тружениците от селото и града.

* * *

Професионалните стремежи на производствениците в селското стопанство показват, че процесът на постепенното **издигане на изпълнителските кадри до равнището на специалистите** няма да среща пречки от субективен характер, ако се насочва планомерно с изграждането на съвременна материално-техническа база.

Проблемът за повишаване привлекателността на селскостопанските професии е сложен. Неговото решаване изисква, от една страна, провеждането на мероприятия за **задържане на подрастващото поколение** в селскостопанските райони, за да се осигури възпроизводството на работната сила в необходимото количество и качество, съобразно изискванията на научно-техническия прогрес. От друга страна, наложително е провеждането и на мероприятия за **премахването на отблъскващите страни в отделни селскостопански професии.** Измененията в условията и самия характер на селскостопанския труд, като постепенно се доближават до положението в промишлеността, е един от основните въпроси, в резултат на чието решение ще се повишава авторитетът на селскостопанския труд и професия.

Тези важни проблеми обуславят **някои нови и отговорни задачи на партийните организации** в селското стопанство. Една от тях, която би следвало да се реши с предимство, е да се определи **генералната перспектива** в развитието на съответния аграрно-промишлен комплекс и на

Digitized by Google

влизащите в него селскостопански предприятия. При разработката на тези генерални планове успоредно с въпросите за икономическото развитие би било целесъобразно да се решат и **проблемите за социалните изменения в съответния район.**

Това означава, че разработвайки перспективното развитие, би следвало задълбочено да се осветлят и въпросите за **изменението в условията и съдържанието на труда** в отделните отрасли под влияние на внедряването на новата техника и промишлени технологии. Така ще може да се определи как именно да се измени положението на производствениците и специалистите в отделните видове селскостопанско производство; ще се определи **нуждата от кадри по професии и степен на квалификация.** А наред с това ще се предвидят и **измененията в културата и бита на тружениците** в селскостопанските райони, предстоящите **промени в структурата на населението** там и свързаните с тях изисквания по отношение **създаването на необходимата база за задоволяване на културно-битовите нужди.** Решаването на всички тези въпроси в перспектива от 10—15 години предполага да се мобилизират силите на най-добрите специалисти, както и на целите колективи.

В това отношение партийните органи и организации най-добре биха съумели да извършат необходимата **идейна подготовка и организаторска работа,** като разяснят и резултатите от тези разработки, за да достигнат до всеки член на колектива, до всеки младеж и девойка, живеещи в района на съответния АПК. Възниква необходимостта успоредно с това да се разработят въпросите за развитието и на другите отрасли на народното стопанство, като се очертаят цялостните изменения в дадения район.

При това положение всеки член на трудовия колектив, всеки младеж или девойка ще може вярно да отчита своите възможности и стремежи, както и условията и нуждите на производството, а така да постави на реална оценка мястото, което най-подхожда да заеме през следващите 10—15 години.

Разясняването на перспективите на развитието на селскостопанското производство, нуждата от съответните кадри по професии и степен на квалификация, положението, което те ще заемат в производствения процес и измененията в условията и съдържанието на труда, ето това е една от насоките на работата на партийните организации по направляване процеса на приобщаването на личността към селскостопанския труд!

Един от пътищата за повишаване авторитета на селскостопанския труд и за насочване към професиите, свързани с него, е **практическото решаване** на въпросите за комплексната механизация и частичната автоматизация по отрасли.

Така според по-нататъшната индустриализация селскостопанският труд ще се превръща все повече в разновидност на индустриалния. За това е необходима пълна мобилизация на трудовите и материалните ресурси, последователно внедряване на научните постижения във всички отрасли на селското стопанство, превръщане на науката в непосредствена производителна сила.

Друга немаловажна задача, която се поставя пред партийните организации сега при решаване на този важен проблем, е **да се развива у младежта обич и привързаност към селскостопанското производство.** Това налага да се търсят и прилагат едни или други форми и методи на работа, за да се създава любов към селскостопанския труд. Разбира се, че в основата им трябва да бъде **включването** на учащите се на работа през определени периоди от тяхната подготовка в предприятията и производствените единици, в които практически най-добре се решават въпросите на индустриализацията на производството.

За насочване към селскостопанския труд и към професиите, свързани с него, от съществено значение е и решаването на културно-битовите въпроси за дадения район съобразно постоянно повишаващото се културно-техническо равнище на тружениците в селското стопанство. Това налага изясняване нуждите за един по-голям период, формите и начините за тяхното задоволяване и свързаните с това изменения в селищната и пътната мрежа и др. Решаването на тези въпроси, което Декемврийският пленум на ЦК очерта **комплексно** и постави като първа повеля, е неразделна част от генералния въпрос — развитие на селскостопанското производство.

Digitized by Google

Страници от един героичен живот

На битолския фронт е устроен публичен съд. Доброволен защитник е Асен Халачев. Съдят няколко войника, загдето са напуснали стрелковото гнездо без заповед на дружинния командир (който изоставил своя пост преди тях, като в бързината дори е забравил шинела си). Добрата юридическа подготовка на Халачев и любовта му към трудовите хора го изправя срещу военния съд. Войниците са оправдани. А той, който дръзва да излезе в защита на простия войник и се обявява против буржоазните военни закони, е изпратен в щурмова дружина.

В краткото време между сраженията Халачев премисля целия си живот.

Още от дете помага в бащината работилница и в кърската работа. Есента на 1904 г. с две кошници багаж и два учебника (няма пари за повече) отива да учи във Враца. През ваканцията работи като хамалин. На следващата година се записва в известната Априловска гимназия в Габрово. Там посещава и друго училище — клуба на тесните социалисти.

Двете учителски години в с. Кулина вода го свързват завинаги с народа. В съзнанието му изплува спора с кмета на селото за ремонта на училището, отлаган дълги години, вечерните занимания с неграмотните селяни, които учи на четмо и писмо, театралната трупа, която ръководи.

Спомените се нижат един след друг... Швейцария. В библиотеките, аудиториите, в руските емигрантски клубове — навсякъде се чувствува духът на Ленин. Тоя дух, който и сега на фронта го съпътствува. Затова така вдъхновено посреща Великата октомврийска социалистическа революция, разяснява на войниците историческото ѝ значение, държи будно революционното им съзнание...

Войната е сложила своя отпечатък върху гърба на народа. Глад, мизерия и скъпотия цари навсякъде. Нараства вълната на негодуванието. Когато избухва железничарската стачка, като истински апостол той обикаля селата от Плевенска и Никополска околия, за да проповядва единството между селяните и стачкуващите железничари. Неговото слово поддържа духа на тия хора, останали толкова дни без надници и заплати, арестувани и малтретирани.

Общинският съветник Асен Халачев твърдо и обосновано защищава бюджета на плевенската комуна, предназначен за подобряване положението преди всичко на бедните. На заседанието на комуната от 5 май 1921 г. той казва: „Днес държавата представлява гнилост, която подлежи на рухване, на мястото на която ще изникне нова — обновена. Такава е и общината.

Нашата работа тук не е да кърпим, измазваме и поправяме изгнилата сграда, а да демонстрираме, че само с общите усилия на трудещите се може да бъде създадено общо благо."

Digitized by Google

Думите му красноречиво говорят, че борбата на плевенските комунисти срещу буржоазията има далечна политическа перспектива.

Членът на окръжния комитет на Партията и завеждащ военната работа Халачев лично участвува в набавянето на оръжие и изграждане нелегални скривалища. Той копае скривалища и в бащината си къща. Иван Винаров довършва работата и така го облицова с дъски, че като го вижда, Халачев казва, че прилича повече на кантора, отколкото на скривалище.

Растящата активност на Халачев в Плевенската партийна организация, добрата му марксическа подготовка, бистрият ум, общителност и ораторски способности скоро привличат вниманието на Д. Благоев, Г. Димитров, Б. Коларов и други другари в Централния комитет на Партията и в Синдикалния съюз. И когато отива в София, в Партийния дом го приемат радушно, с него разговарят по актуални партийни въпроси.

Девети юни 1923 г. Тревожната новина в миг обикаля кварталите на Плевен — в страната е извършен военнофашистки преврат.

От Централния комитет на Партията няма още нареждане, но Халачев знае, че не бива да се губи време. На 9 срещу 10 юни партийното ръководство и активът на организацията заседават. Халачев изнася информация по извършения преврат, като в заключение казва: „И така, Партията трябва незабавно да се вдигне на въоръжена борба и да поведе работниците заедно със земеделците от града и околията против новата натрапническа власт, докато тя е още в зародиш. Трябва да смажем врага и да установим работническо-селска власт в този така удобен момент...!"

Решава се да се мобилизират комунистите, да се установи връзка със селата, оръжието да се приведе в изправност и да чакат нареждане.

На 10 юни сутринта комитетът отново се събира. По-голямата част от членовете се обявяват за незабавна въоръжена борба с превратаджиите. Но конкретно решение не се взема.

Същият ден следобед се провежда второ заседание. Положението е тревожно. От София още няма нареждане, а селяните все повече затягат обръча около града. Сега болшинството от присъствуващите начело с Халачев решава да се обяви въоръжено въстание. Плевенската партийна организация проявява политическа зрелост и верен политически усет. Тя правилно оценява създалата се обстановка и повежда народа на борба с настъпващия фашизъм. Главна заслуга за това има Асен Халачев, който притежава солидна марксическа подготовка и е любимец на трудовите хора от града и селата.

Асен Халачев е дълбоко убеден в правотата на ленинското учение за въоръженото всенародно въстание против реакцията. Той, който проповядва и прозежда на дело тактиката на единния фронт между работници и селяни, добре разбира създалата се революционна ситуация и без да чака нареждане, решава да се даде отпор на превратаджиите.

На заседанието се избира ръководство на въстанието (оперативен център). Военен ръководител — Асен Халачев. В бащиния дом на Халачев вечерта оперативният център изработва конкретен план за въстанието. Изпращат куриери и пълномощници за установяване връзка с партийните организации и земеделските дружби в селата. Определят началото — същата нощ в 22 часа.

Един млад човек, с неизменна усмивка на устните, е в стихията си. Осъществява се неговата мечта. Той е уверен, че е поел единствено верния за момента път, но като истински дисциплиниран комунист очаква отговор. А отговор не идва. Изчезва усмивката на лицето му.

В ранни зори на 11 юни оперативният център се събира. Думите на Халачев звучат твърдо: „Ако в тези дни стоим със скръстени ръце, поколенията ще ни проклинат". Един файтон с ръководителите на партийната организация обикаля кварталите.

Камбанен звън оповестява началото на въстанието. Действията се развиват според начертания план. И тъкмо в този решителен момент идва очакваният отговор. Но той е да се спре въстанието. Да се спре? Това звучи невероятно. „Не участвувайте нито в полза, нито във вреда на едната и другата страна" — гласят редовете от телеграмата.

Пушките една след друга замлъкват.

Асен Халачев е арестуван. Подложен на нечувани изтезания, той издържа мъжествено всички изпитания. Превърнат от жестоките инквизиции в жив труп, без да пророни нито дума, Халачев умира на 25 юни. Палачите му се боят дори и от неговия труп. Те знаят какъв гняв може да предизвика вестта за неговото убийство. Скрито от народа, инсценирайки уж „бягство", те хвърлят трупа във водите на р. Вит.

Загива вдъхновеният борец за комунистическа правда, но името му остава завинаги свързано с първото у нас антифашистко въстание, избухнало в Плевен на 11 юни 1923 година.

Ще минат години, десетилетия, но винаги примерът на геройчния син на Плевен ще вдъхновява поколенията.

Свобода ГЮРОВА

Digitized by Google

Потомците в навечерието на славната годишнина

Пред прага сме на петдесетгодишнината от антифашисткото въстание през 1923 г. — славната епопея, за която са живи спомените и в нашия район. За ознаменуването на това голямо събитие бюрото на районния комитет на БКП в АПК „Загоре" — Стара Загора разработи мероприятия, които разпрати на всички първични партийни организации на територията на комплекса. Въз основа на тях бюрата на ППО разработиха свои планове, в които намериха място разнообразни прояви и спецификата на отделните селища.

Началото на организираните инициативи, посветени на Септемврийското въстание, бяха поставени още през септември миналата година, когато отдел „Пропаганда и агитация" подготви обстоен доклад на тема: „Септемврийското въстание от 1923 година — първото в света антифашистко въстание". Този доклад бе основен материал за 120 лектори и беседчици от района, които говориха за славните септемврийски дни на общоселските събрания, фермите и механизаторските станове.

На територията на аграрно-промишления комплекс в момента са издирени и уточнени всички участници в Септемврийското въстание. В ония паметни дни свой дял в него имат над 500 човека, предимно от селата Дълбоки — 112, Казанка — 50, Кирилово — 38, Змеево — 37, Руманя — 27 и други. Живите сега 171 участника са обградени с особена почит и уважение. Въпреки напредналата им възраст много от тях се включват още в обществено-политическия живот; притегателна сила са и за пионерите, с които провеждат срещи, тържества и разговори.

Продължава работата по издирването на вещи на септемврийци, поддържането на паметните плочи и лобните места. Активна дейност тук развиват комсомолските и пионерските организации, които имат за това разработени планове. Пред входните врати на общинските народни съвети в селата Дълбоки и Оряховица ще бъдат поставени мемориални плочи, за да напомнят на поколенията, че това са първите в района общини комуни през периода 1919—1923 г. Ще бъдат обозначени и сборните пунктове на участниците във въстанието. В Дълбоки — едно от най-борческите села на окръга, неотдавна бе открит и музей на революционното минало. Учителничката Война Стоянова вече е поотлинила своята беседа с интересни факти за Септемврийското въстание. Тук ще се срещат партийните билети на приетите в Партията млади хора. Пионерите от Бъдеще, Кирилово и Ракитница посетиха Мъглиж, местността „Дерменка" и лобното място на Вела Пеева. На тия свети места бяха завързани червените връзки, а по-големите встъпиха в Комсомола.

Цялостната политическа, идейно-възпитателна и културно-масова работа, която районният комитет на Партията, районният комитет на Комсомола, общокомплексният профкомитет и бюрата на ППО сега провеждат, е подчинена на петдесетгодишнината на славния юбилей. Предстои изнасянето на цикъл от лекции, които ще бъдат онагледени с филмите: „Пътища на безстрашието", „Септемврийци", „Каква партия", „Надпревара с времето", „Димитър Благоев" и други. Проведените районни прегледи на художествената самодейност показаха едно актуално осмисляне на репертоара с тематика, посветена на Септемврийското въстание. В момента се преустройва политическата украса и нагледната агитация. Тон в това отношение даде управлението на АПК. Привличат погледа големите платна фризове с мотиви от въстанието в селата Дълбоки, Змеево, Богомилово.

Пред прага сме на славния юбилей. Районната партийна организация, която наброява над 2000 комунисти, работи за посрещането му така, както подобава на последователите на славните септемврийци от 1923 година.

Иван ПЕНЧЕВ

Digitized by Google

ОПИТ, ИНИЦИАТИВИ

ИЗТОЧНИЦИ ЗА ИНФОРМАЦИЯ

СРЕЩИТЕ И РАЗГОВОРИТЕ С ТРУДЕЩИТЕ СЕ

Ръководните партийни кадри, стимулирани от решенията на Десетия конгрес, системно усъвършенстват партийната информация, превръщат я в научна предпоставка за политическо ръководство, контрол и възпитание.

Общинският партиен комитет в село Вятово, Русенски окръг, непрестанно търси най-късите пътища към ефективното ръководство. Той изгражда съвременна информационна база. Преди две години подложи на всестранен анализ своята информационна работа и начерта мерките, които ще осъществи в тази област. Разработи схема за организация на информацията, която ще бъде изградена в низовите партийни звена и в другите органи за социално управление, сроковете за нейното събиране, обобщаване и използване. Посочени бяха формите и средствата, които ще се използват при организирането на масово-разяснителната работа сред всички слоеве от населението.

Комитетът усилено разширява източниците за нужната му информация. За тази цел най-рационално използва димитровските петъци, които съществуват от две години. Тогава, в чест на юбилейната годишнина на Георги Димитров, общинският комитет започна да организира всеки месец срещи и разговори на партийни дейци с различни слоеве от населението, посветени на живота и делото на великия син на българския народ. Тази форма за политическа работа с масите се оказва много полезна. Затова комитетът продължи и след това да я използва, като разшири тематиката. Възприе всеки последен петък на месеца ръководните кадри, предварително разпределени по производствени участъци, учреждения, служби и квартали, да се срещат с трудещите се и да разговарят с тях върху най-важните проблеми от вътрешната политика и международното положение. Разясняват им решенията и мерките на Партията и Правителството, на окръжните и местните партийни, държавни и стопански органи и организации.

В актива са включени комунисти и сдружени земеделци, най-отговорните политически, държавни и стопански кадри в общината. Отначало активистите бяха трайно присъединени към определени колективи. Практиката опроверга тази идея, защото колективите искаха срещи с различни дейци, способни да удовлетворяват техните потребности. Сега ежемесечно се разпределят активистите. За всяка среща те биват инструктирани от секретаря на общинския партиен комитет или от друг негов член, който ги запознава с повдигнатите въпроси и с

Digitized by Google

компетентните им отговори. При възможност и кабинетът по партийно-организационните въпроси изготвя тезиси или осигурява материали, които могат да бъдат използвани в масово-политическата работа. Миналата година такива тезиси бяха изготвени за плановете за социално-икономическото развитие на общината и на отделните колективи за бележити годишнини, за строителната програма и др.

Първичните партийни организации свикват събрания в производствените единици, учрежденията, службите и кварталите. На открити партийни събрания бяха осветлени основните положения в плана за социално-икономическото развитие на общината, насрещния план на АПК и ТКЗС, състоянието на трудовите ресурси в общината, трудовата и технологичната дисциплина в производствените колективи, перспективите за развитието на комунално-битовите услуги на населението и др. Трудещите се в общината бяха обстойно запознати с решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП.

Срещите и разговорите са организационно-политически форми на общинския партиен комитет, с помощта на които задълбочава и разширява връзките си с народа. Когато комунистите и активистите своевременно и всестранно осведомяват трудещите се за основните насоки на партийната политика, за важните решения и задачи в момента, изникват условия за съзнателно, организирано и активно участие в решаването на задачите. Системната масово-политическа дейност, която протича чрез димитровските петъци, усилва единомислието и единодействието в партийните редици, укрепва морално-политическото единство на населението.

Срещите и разговорите на ръководните кадри с трудещите се в общината са важен канал на обратна информация за състоянието на колективите, за изпълнението на задачите, за интересните инициативи и положителен опит, за трудностите, които срещат кадрите, и за помощта, от която те се нуждаят. Те са източник на информация за политическите настроения сред различни слоеве от населението. След официалните беседи в непринуден разговор се поставят нови проблеми, които зреят и се нуждаят от партийно решение. По тези въпроси хората изказват лично мнение, изразяват вътрешното си отношение.

Въпросите, критичните бележки, сигналите и предложенията се внасят в общинския партиен комитет. Той ги обобщава и насочва към органите, компетентни да ги решат.

На среща с председателя на контролния съвет в ТКЗС кооператорите от втора полевъдна бригада остро поставят въпроса за влошеното качество на хляба. Сигналът предизвиква проверка от комисията за народен контрол. Общинският партиен комитет се обръща към окръжния кооперативен съвет в Русе с молба да изпрати специалисти, които да разкрият причините за явлението. Била нарушена технологията на производството. По инициатива на общинския партиен комитет се състояло съвещание със съответните органи. Обсъдили дейността на колектива, набелязали мерки за бързото отстраняване на причините. Предвидили да проучат опита на колектива в село Червена вода, да подобрят технологията на производството, да променят системата за стимулиране. Проектирали и необходимата реконструкция. Тази енергична дейност на партийния комитет коренно изменила състоянието.

На срещата с главния агроном механизаторите изтъкнали, че трактористите на тежките машини „ДТ–54“ поради сезонност в труда им получават ниски заплати и искат да бъдат прехвърлени на други машини. По препоръка на партийния комитет въпросът бил разгледан в управителния съвет на ТКЗС. Последвало решение за коригиране на възнаграждението на тази група механизатори. В периодите, кога-

Digitized by Google

то не работят с машините, част от тях ще бъдат използвани като втори комбайнери, а останалите —в ремонтната работилница.

С намесата на партийния комитет са решени и много други въпроси, повдигнати на димитровските петъци като: допълнителното заплащане на учителите, засилване на трудовата дисциплина, създаване на стимули за разкриване на резерви в лозарството и зеленчукопроизводството и др.

Комитетът не само изучава и решава повдигнатите въпроси. Той своевременно информира за тях. За тази цел използва съвещанията с партийните секретари и с ръководните кадри, радиоуредбата, изполава и димитровските петъци. На срещите и разговорите активистите дават отговор за решението на въпросите, повдигнати в колектива на предишната среща.

Опитът на общинския партиен комитет във Вятово показва, че срещите и разговорите на ръководните кадри с трудещите се разширяват и задълбочават връзките на партийните, държавните и стопанските органи с населението. Те са резултатна форма за активизирането на ръководителите от държавните и стопанските органи, от масовите организации за изграждането им като политически дейци. Създават условия по-дейно да участвуват в изучаването на общественото мнение и настроения на трудещите се. Тези срещи и разговори осигуряват първична информация, чрез която партийните органи следят как пулсира животът в отделните производствени колективи. Барометърът на информацията предизвиква бърза и точна реакция на ръководните и управленческите органи.

КОМАНДИРОВЪЧНИТЕ ОТЧЕТИ

Как да се разширят преките и косвените източници за информация? Отговор на въпроса можем да получим от творческия труд на работниците в апарата на окръжния, градските и районните партийни комитети. Те общуват с колективите, срещат се и разговарят с партийните кадри, с комунистите, комсомолците и безпартийните. От тези постоянни контакти те събират непосредствена информация за състоянието на производствените, социалните и духовните процеси във всички сфери на живота. Те акумулират въпросите, които живо вълнуват хората, предизвикват партийните органи и организации енергично да реагират.

Особено внимание заслужава въпросът по-активно да бъдат включени организационните работници в процесите, изясняващи обстановката и проблемите в окръга, които по силата на обективните потребности изискват партийно становище. Този въпрос дълго време вълнуваше нашия окръжен комитет на Партията. Работата за изграждане на ефективна организация за информационна дейност разшириха нейните източници. Едни от тях са командировъчните отчети, които бяха въведени в окръжния комитет от началото на миналата година. В какво се изразяват те? Всеки партиен работник, щом се завърне от командировка, попълва бланка с данни — къде е бил, по какви въпроси, присъствувал ли е на заседание, пленум, конференция и други мероприятия на партийни и други органи, какви проблеми са повдигнати. Отчита се, ако е бил на събрание на партийните и обществените организации, на курсове или семинари. Докладва в какви проверки е участвувал, колко срещи и разговори и с кого е имал.

Командировъчните отчети постъпват в сектор „Партийна информация", който всеки месец изготвя справка с анализ и изводи за дейността на организационните работници. Отчетите и справките са по-

Digitized by Google

лезна форма, внасяща по-добра организация в дейността на апарата на окръжния комитет. Отчетите са средство за контрол. От информацията в тях се вижда дали партийните работници посещават организации и колективи, по какви въпроси се срещат и разговарят с кадрите на низовите звена и от другите органи на социалното управление, беседват ли с комунистите, комсомолците и безпартийните и пр.

Първите анализи на сектор „Партийна информация" разкриха някои отрицателни факти. Така например през месец март не бяха участвували на заседания на партийни органи 16 другари, през април — 17, през май — 17. Още по-малко бе личното участие в събрания на първичните организации. Същият анализ разкри, че завеждащите сектори на отдел „Организационен" и по-голяма част от сътрудниците на отдел „Пропаганда и агитация" рядко се включват в живота на организациите и колективите. Освен общите инструктори останалите, особено работниците от отрасловите отдели, в изключителни случаи присъствуват на заседания на партийните комитети и бюра и на събрания на първичните партийни организации.

Тенденцията беше трайна. Тя стана повод за събрание на първичната партийна организация към окръжния комитет. За да осигури на партийните работници повече време за работа в първичните партийни организации, в трудовите колективи, сред хората, да извършват организаторска, политическа и възпитателна работа с комунистите, с всички трудещи се, партийното събрание препоръча организационните работници да присъствуват най-малко на едно събрание и на едно заседание през месеца.

За улеснение на организационните работници сектор „Партийна информация" до 29-то число на месеца изготвя справка за заседанията на всички партийни комитети и съвети на секретарите, на пленумите и на въпросите, които ще бъдат обсъдени през следващия месец. Въз основа на нея те планират своите командировки и участие на събрания, заседания и други мероприятия, на партийните и останалите органи на социалното управление.

В сведенията за събранията, изпращани от първичните партийни организации в окръжния комитет, съществува графа, в която се посочват датите и въпросите на събранията през следващия месец. Това обстоятелство насочва организационните работници как да планират бъдещата си дейност.

Тези решения на партийната организация при окръжния комитет на Партията дадоха положителни резултати. През следващите месеци настъпиха значителни изменения. Само отделни работници не бяха присъствували на заседания и събрания на партиен орган.

Партийната организация реши всеки член да подготви една-две лекции или беседи, които да изнася на събрания, курсове и семинари. Темите бяха съобщени на дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков", а така също и на партийните органи, за да бъдат използвани другарите като лектори.

Тази инициатива се оказа навременна. През следващите месеци броят на докладчиците от комитета почти се удвои.

Най-активни са комунистите от отдел „Организационен". През четвъртото тримесечие на годината те са изнесли 46 лекции, от отдел „Пропаганда и агитация" — 36, от отдел „Промишлено-стопански" — 4, от отдел „Селскостопански" — 2. Комунистите от „Организационен" отдел са възприели задължението да бъдат лектори в школите по партийно строителство, занятията на които се провеждат веднъж в месеца в градски партийни комитети и по райони на АПК.

Командировъчните отчети са важен източник на информация за състоянието на работата в по-низовите партийни звена и в другите

Digitized by Google

органи на социалното управление. Във втората част на отчетите се съобщава как се подема изпълнението на задачите, какви по-интересни инициативи се осъществяват в организациите, какви трудности срещат кадрите и пр. Тези данни се използват от окръжния комитет да изготвя информации за обстановката, за изпълнението на задачите, за политическите настроения сред различни слоеве от населението и др. Сведенията от командировъчните отчети са източник на сигнали за отрицателни факти и тенденции в дейността на по-низовите органи и организации и другите субекти на социалното управление. Въз основа на тях окръжният комитет бързо, оперативно и компетентно отстранява причините им. Миналата година например инструктор от отдел „Организационен" съобщи в сектор „Партийна информация", че Булгарплод отказал да приеме от ТКЗС в Караманово 8 тона домати за износ, които стопанството е трябвало по график да предаде на гара Бяла, мотивирайки се, че липсвали вагони. Изкупвателната организация отказвала да изкупи и набраните извънпланови количества червен пипер, от какъвто страната имаше остра нужда. Изготвената сигнална записка, раздадена на секретарите на комитета, стана повод за оперативно съвещание с участието на представители на управление „Търговия" при окръжния народен съвет, на изкупвателните организации, на транспортните предприятия и пр., на което се начертаха най-енергични мерки за отстраняването на слабостта.

В командировъчния си отчет работник от окръжния комитет сигнализира, че мебелното предприятие „Бор" се намирало в затруднено състояние. Химснаб в Димитровград не изпратил договореното количество карбамидно лепило. Ако до ден-два не пристигнела пратката с лепило, работниците в цеха за врати щели да бъдат разпуснати. Сигналът веднага стигна до секретаря, от него до ГК на БКП в Димитровград, който се намеси и незабавно изпрати цистерната с лепило.

Работниците от апарата на окръжния комитет често сигнализират за нередности в градския автотранспорт, които причиняват закъснения за работа, за недостатъци в търговската мрежа, за лоша организация в предприятията за комунално-битови услуги. По някои от тези сигнали се извършват допълнителни проверки, а с изводите се запознават членовете на бюрото.

Командировъчните отчети са информационен източник за настроенията сред населението. Миналата година инструктор съобщи, че сред населението в село Червен се говорело за предстоящо посегателство върху влоговете на трудещите се. Повлияни от тези слухове, някои кооператори започнали да теглят влоговете си или да ги прехвърлят на други имена.

Сигналът от отчета стигна до бюрото. Беше организирана масова разяснителна работа в селото. Скоро сред населението настъпи спокойствие и увереност.

Командировъчните отчети не само осигуряват бърза информация по отделни факти. Същевременно те са по същество втори канал за дублираща информация, отразяваща състоянието на работата по места за проблемите, които изникват, за настроенията на трудещите се, за техните реакции на важни вътрешни и външнополитически събития. Те разкриват на окръжния комитет дълбочината и обхвата на явленията и процесите, които регулира.

Борислав ГЕОРГИЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Русенски окръг

Digitized by Google

Целенасочена и плодотворна дейност

През последните години първичната партийна организация в завод „Аналитик" — Михайловград все повече се утвърждава като политическо ядро на трудовия колектив. Тя съумява да дава правилна насока за решаване на проблемите на производството, провежда конкретна политическа работа сред работниците, специалистите и служителите за изпълнение на задачите. Особено активно работи за подготовката и изпълнението на насрещния план на завода. Работници и специалисти направиха 301 предложения за разкриване на резервите за повишаване на обществената производителност на труда, разработени бяха 117 лични творчески планове.

Завод „Аналитик" редовно изпълнява производствения си план, успешно усвоява нови сложни производи. Само през 1972 г. промишлената продукция от нови изделия заемаше 33 на сто от общия обем. Под ръководството на първичната партийна организация бе разработена система за водене и отчитане на социалистическото съревнование.

* * *

Успехите в дейността на първичната партийна организация се дължат преди всичко на умението на партийното бюро правилно да подбира проблемите и своевременно да организира тяхното изпълнение.

Голяма е ролята на бюрото начело с неговия секретар Нелсон Петков да се създаде добра организация за проверка и контрол на изпълнението на взетите решения, възложените поръчения и задачи. То полага искрен стремеж да осигурява в своята дейност единство в работата на вземане на решение и борбата за неговото изпълнение. В това отношение е утвърден и не малко положителен опит. Решенията, поръченията, а също така и задачите, които комунистите са вписали в личните творчески планове, се картотекират.

Практика стана още с подготовката и приемането на годишния план да се помисли и да се утвърдят работни групи, които ще проучват и работят по отделни проблеми. В групите по производствените въпроси обикновено се включват специалисти комунисти, които са най-компетентни и по съответните проблеми могат да информират и насочат партийната организация, за да вземе тя най-правилни решения.

Наличието на по-пълна информация позволява на партийната организация, на партийното бюро по-правилно, на научна основа да разработват и решават проблемите, които стоят пред тях. Посочват се конкретно сроковете и отговорниците за изпълнението на различните мероприятия, средствата и формите на организаторската и политическата работа, организацията на контрола и проверката на изпълнението.

Заслужава внимание инициативата проектерешенията да се внасят за обсъждане в събранията на партийните групи по производствени участъци. Така се увеличава кръгът на комунистите, които участват в подготовката на решението и в работата за тяхното изпълнение. Обобщеният материал по даден проблем, както и проектерешенията, се разглеждат в партийното бюро и след това се внасят в партийното събрание.

Характерно в дейността на партийното бюро е също така, че то полага усилия и успява да заангажира с конкретна работа за изпълнение на партийните решения и задачи повечето от комунистите. Практика е да се възлагат партийни поръчения, които обикновено са тясно свързани с изпълнението на насрещния план на предприятието и усвояването на нови производства. Както миналата, така и тази година на комунистите специалисти и най-квалифицираните работници се възлагат поръчения да разработят свои лични и колективни творчески планове, по които да работят за развитието на техническия прогрес в производството, за решаване на „тесните места" и за усъвършенстване на управлението.

През 1972 година основни проблеми, залегнали в годишния план на първичната партийна организация, бяха да се усвоят някои нови производства и да се осигури изграждането на новата производствена сграда на завода. Ето как подходи партийното бюро за решаването на тези въпроси. Още с приемането на годишния план партийното събрание утвърди и работна група, в която включи комунистите специалисти Ангелов, Гаврилов и Каменов. На тях бе възложено да организират работата за усвояване на импулсния регулатор за електрокари над шести етап, като основно изделие на завода. По-късно, на партийни събрания през месеците април и септември, бяха разгледани оценки за изпълнението на задачите, вземаха се допълнителни мерки, възложиха се поръчения и на други комунисти.

За да се осигури изграждането на новия завод, партийната организация изслуша доклад на директора Иван Петров и прие разгърнати организационно-техниче-

Digitized by Google

ски и политически мероприятия. На всички партийни членове бяха възложени конкретни поръчения. Производственият колектив пое да извърши сам монтажа на оборудването. Обектът е пусков в чест на 50-годишнината на Септемврийското въстание. Затова политическата работа сред трудовия колектив е посветена на славния юбилей.

На комуниста Иван Георгиев партийната организация възложи да организира работата по монтажа на новото оборудване и да ръководи дейността на изградената временна партийна група при монтажниците.

На инженерите Каменов и Пешунов бе поръчано наред с изпълнение на служебните си задачи да организират да се разработи новият технологичен план за производствената дейност на завода. За изпълнението на тези и други основни задачи всяко тримесечие партийната организация на свои събрания прави оценка и взема допълнителни мерки.

В плана на партийната организация за 1973 г. като основни проблеми, по които ще работи тя, се очертават: пускането в експлоатация на новия завод; технологичната и конструкторската работа по усвояване на пробните серии от новите изделия; оказване помощ за внедряване на подсистемите на автоматизираните системи на управление; прилагане на Саратовската система и подобряване качеството на продукцията; новият икономически механизъм и вътрешностопанската сметка и др. На тези задачи е подчинена организаторската и идеологическата работа на партийната организация. По всички въпроси са утвърдени работни групи от специалисти и партийни активисти. Поръченията на съответните отговорници са картотекирани и се водят на отчет от партийния секретар.

За още по-активното включване на всички специалисти и квалифицирани работници в техническия прогрес партийното бюро най-пълно се опира на опита на варненските предприятия. Още в началото на годината то разработи основните насоки за подготовката на личните творчески планове. Те са свързани главно с пускането в експлоатация на новия завод, с конструирането и усвояването на нови изделия, като: импулсен регулатор за електрокари, стабилизирани токонизправители „ЗН—7" и „ЗН—8", тонгенератори „ГН—4", измерители за транзистори „ИТ—51", „ИТ—52", лабораторен хроматограф и др. Личните творчески планове са свързани и със снижаването на себестойността на продукцията, с икономии на суровини и материали и др. Така партийната организация успява да включи всички специалисти и голяма част от работниците да мислят и творят за решаване на сложните проблеми на производството.

Важен момент, който може да се посочи в дейността на партийното бюро, е добрият контрол и проверката на решенията и възложените поръчения, на задачите, залегнали в личните творчески планове на комунистите. Всички те се картотекират и водят от секретаря на партийната организация. За целта се използва специален регистрационен картон, по образец, който се попълва в два екземпляра с индиго. Картонът съдържа срока за изпълнение на решенията, задачите и поръченията, контролния срок за проверка от партийното бюро и оценката на изпълнението. След попълване на картона един екземпляр се дава на партийния член, а другият се поставя в картотеката. В нея има лични досиета на всеки партиен член. Те съдържат личен партиен картон, в който са нанесени някои данни за комуниста, регистрационния картон за възложените поръчения и оценки за изпълнението им. Утвърдена практика е на всяко партийно събрание да се разглежда изпълнението на решенията от предишното събрание. За тази цел се ползват конкретните данни от картотеката на организацията.

Всяко тримесечие на събрания на партийните групи също се правят преценки как комунистите изпълняват личните си творчески планове. Това ги активизира, способствува за ритмично изпълнение на задачите. Контролът за изпълнение на творческите планове на безпартийните специалисти и работници се осъществява от събрания на профгрупите.

Сега предстои на партийно събрание да се разгледа оценка за извършената работа по пуска на завода и усвояването на новите производства за изпълнението на насрещния план. Може да се каже, че производствените задачи от началото на годината ритмично се изпълняват. Това се дължи главно на активната роля на първичната партийна организация, която умело подбира и решава проблемите, провежда конкретна политическа работа сред колектива, ръководи социалистическото съревнование, посветено на славния 50-годишен юбилей на Септемврийското въстание от 1923 година.

Димитър КРЪСТЕВ
кореспондент на сп. „Партиен живот"
за Михайловградски окръг

Digitized by Google

Докачен

Към обяд в цеха за нестандартно оборудване нахлу весела глъчка. Нещо се преметна във въздуха, чу се звън на железа и висок мъжки смях удари в стъклата. Оставаха няколко минути до смяната, машините бяха спрели и шумът и смехът от другия край на цеха се чуваха ясно. Някой попита какво се е случило, а друг отговори:

— Май че ритат шапката на Теменугов.

— Таралеж ритат те, но после ще го усетят.

— Весело им е, нека ритат.

— През носа ще им излезе. Теменугов е като онези бодли, къса се от стеблото, от корена, но хванат ли те веднъж, не те пускат.

Генчо Теменугов беше излязъл от цеха малко по-рано и за станалото научи на другия ден. Някой му каза, че след работа цялата бригада се събрала, някой донесъл неговата шапка и започнали да я ритат около машините. Онзи не знаеше повече подробности, той също беше чул.

„Ще ми ритат шапката, моята шапка! Напуснали работа, за да се забавляват и ме опозорязат. Сигурно са извикали и хора отвън, да гледат. Отскоро съм в тази бригада и всеки ден гледат как да ме ободат. Мене ритат те, мене, а не шапката ми. Но и аз ще ги поритам малко, да разберат от каква трънка искат заек да изкарат“.

Генчо се спъна два пъти, но мислите му препускаха все така бързо, препускаха и се стоварваха яростно ту върху един, ту върху друг от бригадата. Да. Той ще намери виновника, все някой е виновен, ще го намери и ще го зарита пред всички, с десния крак, после с левия, докато оня викне: „Аз се подиграх с шапката ти!“

Видя бригадира бай Денко и тръгна към него.

Бай Денко държеше някакъв детайл и с присъщото си търпение обясняваше нещо. Беше ветеран в производството, започнал някога на голата полянка край Димитровград, трупал знания и опит. Неизчерпаеми запаси от човещина имаше той, за всекиго беше скътал няколко хубави думи. Наричаха го стопроцентовия бригадир. Неговата бригада работеше добре, кажи-речи най-добре в завода.

— Ти си бригадир, всичко знаеш, ще ми кажеш и за случая — застана пред него Теменугов.

— Какъв случай?

— Хайде, хайде, целият цех знае, бригадирът — не. Без шеги! Кажи, кой ритна пръв шапката ми?

— Не знам, не съм видял. Може някой майтапчия . . .

— Сериозно те питам. И не прикривай виновника!

Бай Денко се поколеба. Казаха му, че някой ритал нещо в цеха, после Теменугов се разсърдил, но кой какво е ритал и защо Теменугов се е разсърдил, не знаеше. Теменугов се сърдеше през седмица. Много е седмица, през ден-два, разсърди се на тоя, скара се с оня. Свадлив човек. Минеш край него, а усещаш, че влизаш в двор с лошо куче. Пратиха го в бригадата по настояване на директора. Това му бе създало от първия ден особено самочувствие. Поръчаш му нещо, свърши го некачествено, направиш му бележка, а той разправя как ходил в съвета или в комитета, там го задържали, закъснял и затова свършил некачествено поръчката . . .

— Повтарям, не знам. Аз си гледам работата, съветвам те и ти да вършиш същото — не издържа бригадирът.

— Съвети ще ми дава! Не ти ща съвети, дай ми виновника!

На другия ден Теменугов не дойде на работа. Помислиха дали не се е разболял. Но преди имаха в бригадата един, дойде от близкото село, след всяко ядосване се разболяваше. По три дни не идваше на работа, изглежда толкова траеше гневът му.

Теменугов не беше болен, една бележка разсея тези съмнения. На масичката на бригадира върху груба хартия беше написал: „В градския комитет съм“.

Наближи обяд. Оставаше малко време до края на смяната. Теменугов влезе в цеха и засвири с уста. Лицето му бе весело, в очите му играеха сини зайчета, ще речеш, че този човек не познава тъга, че той и доброто настроение са неразделни. Дръзко мина през цеха, после спря при бай Денко:

Digitized by Google

— Ще мълчиш а, ще ги прикриваш. Другарска солидарност! Колективна безопасност! Един човек от колектива е оскърбен, а бригадирът пет пари не дава за това.

— Ей, че си...

— Какъв съм, какъв съм? Аха, значи съм нещо лошо, тъй ли? Добре че на друго място има хора, които разбират какъв съм, знаят що съм. Щом ти не ме защищаваш, аз пък те не ща като бригадир.

След този разговор бяха минали няколко дни, извикаха бай Денко в дирекцията и му направиха бележка, че се държи лошо с работниците Трябва да проявява по-голям такт, повече разбиране към техните слабости. „Добър работник си ти — му казаха, — бъди и добър педагог". Той поиска да им разкаже случая, но в дирекцията вече имаха една информация и не искаха да получат друга.

Теменугов идваше в цеха с предишната важност. Влезе, спре до машината, избърше праха, после тръгне от човек на човек и за кой ли път разказва за своята справедливост и за непочтеността на бригадира. На бригадата изглежда й омръзна да слуша и да го гледа как идва в цеха като турист и предложи да го освободят, да иде другаде. Последната десетдневка имаха слабо изпълнение. Работата им зависеше от бригадира, а той ходеше като пиян. Изглежда заканите на Теменугов го преследваха и не му даваха мирни минути нито в завода, нито в къщи.

Ръководството отказа да бъде преместен Теменугов, отправи пожелание да бъде превъзпитаван в тази бригада.

— Какво ти превъзпитание, той обърна всичко с главата надолу — каза един работник. — Кой може да му каже нещо, че да бъде чуто. Той първо обезоръжи бригадира, обвинява го в какво ли не...

— Никакви оплаквания! — казаха от дирекцията.

Това беше добре дошло за Теменугов. Почна дълга, напрегната битка с бригадира. Оспорваше неговата способност, майсторството му, добротата му. Говори той, и уж случайно, без да иска, ще изтърве, че вчера е бил в градския комитет, че там мислят също като него.

Ръководството реши да премести бригадира. Помислиха: „Най-после ще се възстанови предишната атмосфера в бригадата. Нека по-добре към по-силния да сме строги: щом е работник, той все е пострадал, и щом е бригадир, той не може да не е малко виновен. Така е по принцип..."

Единствена бригадата не се съгласи с преместването на бай Денко. Обичаха бригадира и не искаха да го отстъпят с лека ръка. От дирекцията се учудиха, че тяхното решение вместо ръкопляскания, както се случва в подобни случаи, среща възражения.

Директорът имаше аргумент:

— Но бригадата не си изпълнява плана ето вече два месеца...

— Бригадирът няма вина По цели дни го викаха някъде да дава обяснения за случая с Теменугов. Нас не ни интересува шапката на Теменугов — кой я ритал, що я ритал. Върнете ни бригадира! — бе думата на работниците.

От дирекцията не искаха да се шуми и обещаха нещо, което беше нито да, нито не.

Партийното бюро също беше на две. Секретарката, млада инженерка, поддържаше Теменугов. По принцип. Работник е, трябва да се държи неговата страна. Бригадирът, наистина способен, с голям опит, командир на производството, но може ли да крие оня, който се е подиграл с обикновения работник?

Случаят „бай Денко" влезе в дневния ред на поредното партийно събрание. Искаха да го накажат — надумвал бригадата да се застъпва за него. Младата инженерка искаше да се обърне строго внимание на бригадира, но мълчанието на другите по категоричен начин обръщаше внимание на нея. Разбра ли го тя, не го ли разбра, но след два дни извика бай Денко в партийното бюро и му приписа друг грях — бил накарал комунистите да мълчат.

Бригадирът не знаеше какво да прави. След разправиите с Теменугов той наистина искаше да излезе от бригадата. Смяташе, че с това всичко е приключило, но тръните продължаваха да се плетат в краката му и да го бодат яко. Ето сега пък се говори и за партийно наказание. Застъпвали се за него? Искат, застъпват се, хора са туй.

А Теменугов лошо момче излезе, робува на ината си. Закъснял за работа, отишъл в работно време на мач, бригадирът да обяснява, скарал се в семейството — бригадирът не му помага. Някой ритнал шапката му, пак бригадирът виновен. Бригадир си, казват, отговаряш за всичко. И още — ти си началник, гърбът ти е по-широк, ще носи и повече товар от другите.

Какъв началник е той? Започна като обикновен, смени няколко завода, но професията си не смени. Сега някаква шапка на някакъв Теменугов, ритната от някого, кажи-речи го изрита от бригадата. Вчера го срещнаха момчетата, изплакаха в един глас. Завършили месеца под сто процента. Заплатата — и тя според плана. За първи път не получили премиални. Молеха го да се върне. Той ги разбираше, но трудно можеше да стори това.

Теменугов беше доволен няколко дни. После и той получи намалена заплата. Възмущаваше се и кълнеше като жена порядките в завода. После тръгна от човек на човек и ги убеждаваше, че в скоро време трябва да върнат бай Денко в бригадата.

— Как ще се върне, огорчихме човека за няма нищо!

— Помогнете да го върнем, че виждате на какво са заприличали нормите ни!

— Искаш да кажеш заплатата!

— И тъй да е!

— Ти го прогони, ти ще го доведеш!

Теменугов се колеба, чуди се откъде да започне. Една седмица не излезе от дирекцията и от партийния комитет. Там се удивляваха, какво му стана на този човек,

Digitized by Google

вчера кълнеше бай Дѐнко, днес венец му плете.

Теменугов остави канцеларните и тръгна след бай Денко. Удари я на лична молба. С предишната амбиция върви след него, причаква го на автобусните спирки, спира го на обяд в стола и говори все така: „Да знаеш, аз тогава нямах шапка. Нямах, но се докачих, че могат да ритат нещо мое. Разбираш ли, докачих се“ ...

Димитър КРАЛЕВ

Срок-една седмица

Фейлетон

Заместник-директорът Венко Пенков е от ония хора, които на всяко окръжно съвещание вземат думата. Стъпили на трибуната, започват своята вечна тема — необходимостта от научна организация на труда навсякъде, във всичко. Да обосноване важността на въпроса за него е играчка: цитира автори, статии, датите на вестниците и списанията, в които са публикувани... А как критикува изоставащите... Кошмар!

— В тази наука за мен няма тайни — каза той на своя директор, — но какзо да се прави... Нямам власт, не мога да се разгърна...

Директорът, на когото бе дотегнало безделието и празнодумието на заместника, даде всички пълномощия на Пенков.

Половин час по-късно Венко Пенков събра ръководствата на предприятията. Темата, както се досещате, бе научната организация на труда. В речта на заместника имаше и „интензификации“, и „концепции“, подкрепени, разбира се, със съответните примери от статии.

Речта незабавно бе последвана от действия. С това другарят Венко Пенков искаше да даде личен пример на оперативност и научност:

— Нямате модел за съревнование! А как сте работили досега? Пък после се чудим защо плановете не се изпълняват, защо се влачим в опашката. . Как?... И премии даже получавате?... Вие само за премии мислите, но тая вече няма да я бъде... Къде ви е научната организация?... Няма ли модел — няма съревнование... Задача: да се разработи модел за съревнованието. Срок — една седмица...

— Искам научно обоснован, аргументиран и мотивиран проект за реконструкция на завода... Какво?... Реконструкцията била току-що завършена!... Че какво от това?... Вие като че ли не живеете в крак с новото време, не четете, не се просвещавате... Не можем да стоим на едно място, не можем... Предвижда се нов завод?... Че какво от това, нека се предвижда, дайте ние да действуваме с наши сили... Задача: проект за реконструкция. Срок — една седмица...

Следващите задачи бяха: да се разработи, да се експериментира и да се внедри нова технология за производството на седем вида изделия („Нямаме време да чакаме, нямаме...“); да се разработи, да се експериментира и да се внедри нова програма за обучението на кадрите („Да не се вижда важността на тази задача, е все едно да не се вижда нищо“); да се създаде, да се експериментира и да се внедри нова методика за определяне на качеството („Не ми ги обяснявайте на мене, знам аз как стават тия работи... Нужен е повече замах, разбиране, научност...“); да се разработи, да се експериментира и да се предложи за утвърждаване програма за социално-икономическото развитие на колектива („Просто не мога да си обясня как не виждате най-важните задачи...“)...

И така нататък, и други подобни.

И всичко — научно обосновано.

И всичко — в срок от една седмица.

Часовникът показваше точно 12,00 на обяд, когато Пенков закри съвещанието със следното изречение:

— Ето това се казва академична точност...

А когато хората, смутени и недоумяващи, напуснаха залата, Венко Пенков запали цигара, облегна се на удобния стол и въздъхна доволно.

„Друго си е, когато човек е наясно по въпросите на научната организация, друго си е, когато ръководи научно и работи със замах...“

Директорът прекъсна унеса му. Експериментът бе приключил неуспешно.

Иван ТРАЙКОВ

Digitized by Google

БОРБАТА НА БКП ПРОТИВ РЕВИЗИОНИСТКИТЕ ТЕОРИИ ЗА НЕЗАВИСИМОСТ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ОТ ПОЛИТИЧЕСКАТА БОРБА

СТЕЛА ДИМИТРОВА

Защитата на марксисткото учение за класите и класовата борба намира ярък израз в дейността на Българската комунистическа партия против гибелните за пролетариата опортюнистически схващания за независимост на икономическата борба от политическата, от които ревизонистите извеждаха възможността за съществуване на „независими" професионални съюзи.

Придържайки се към схващането за съчетаване на трите форми на класовата борба, Партията винаги е стояла на становището пролетариатът да води едновременно и почти с еднакво напрежение и теоретическата, и политическата, и икономическата борба. Тя третира икономическата борба като една от формите на класовата борба на пролетариата.

Още в началото на столетието ръководителите на Партията Д. Благоев, Г. Кирков, Т. Петров, Хр. Кабакчиев, В. Коларов, Г. Димитров осъдиха и разобличиха опита на опортюнистите да изоставят работническите маси на самотек. Общоделците у нас подобно на руските „икономисти" поддържаха демагогското разбиране, че работниците по своето положение били социалисти и в хода на своята ежедневна борба сами, стихийно си изработвали социалистическо съзнание.

Разгромявайки опортюнистките теории за независимост на икономическата от политическата борба, В. И. Ленин през 1899 г. писа: „Убеждението, че единната класова борба по необходимост трябва да съединява политическата и икономическата борба, е станало плът и кръв на международната социалдемокрация. Освен това историческият опит неопровержимо свидетелствува, че липсата на свобода или ограничаването на политическите права на пролетариата винаги води към необходимостта да се постави политическата борба на пръв план."[1]

Нашата партия, учейки се от опита на руското работническо революционно движение, използвайки и позовавайки се на знаменития труд на В. И. Ленин „Какво да се прави?", още в зората на своето съществуване отстоя гледището, че работническата класа единствено със своите собствени сили може да си изработи само трейдюнионистко съзнание; социалистическото съзнание у пролетариата не може да възникне само в практиката, в хода на неговата борба, а трябва да му се предаде, да му се внесе отвън. Социалдемокрацията е тази, която трябва да внася социалистическо съзнание у пролетариата, убеждение за необходимостта от унищожаване на капиталистическия обществен строй. И тази задача Партията ще осъществява в цялостната си дейност, като се опитва да увеличава своята сила. „... Колкото повече направи социалната демокра-

[1] В. И. Ленин. Против ревизионизма, С., Изд. на БКП, 1958 г., стр. 11.

Digitized by Google

ция за разкриване и уясняване, за виждане и разбиране от страна на работниците общността между интересите им и противоположността между тях и тия на буржоазната класа — писа Т. Петров, — колкото повече развива тя всестранно и пълно класово съзнание — а то е социалистическото — в работническата класа, толкова повече ще се увеличават нейните редове: ще расте нейната сила, толкова повече успешна значи ще бъде нейната класова борба в политическата и икономическата област на живота."[1]

Години наред Българската комунистическа партия развива последователно идеологическа дейност, с която убеждава трудещите се, че буржоазният реформизъм на широкосоциалистическите лидери в никакъв случай не може да доведе до коренно подобряване тяхното икономическо и политическо положение, докато в ръцете на експлоататорската класа са концентрирани милиарди богатства, а сред тях се шири гладът, мизерията, притиска ги скъпотията. Каквито и реформи да се въведат, каквито и осигуровки да се създават при капитализма, работниците си остават експлоатирани, потиснати и оеправдани. Социалните реформи на буржоазията, чиито интереси са в разрез с тези на пролетариата, не могат да засегнат основите на капиталистическия обществен строй и следователно да го преобразят в социалистически. В статията „Професионалните организации и пролетарската диктатура", публикувана 1920 г., Г. Димитров пише: „Старата синдикална доктрина и практика, според които трябваше да се обезпечи доброто съществуване на работниците в рамките на капиталистическия строй, като последният **постепенно** се реформира, **напълно банкрутираха.** Тяхното време **се изживя.** Животът наложи **нови** пътища, т. е. пътищата, начертани още от Маркс и тъй упорито поддържани отдавна, преди всичко от руските болшевики и българските „тесни" социалисти."[2]

Като разобличава остро отказа на десните ревизионисти от революционната тактика, Българската комунистическа партия не се обявява против реформите, които пролетариатът може да получи още при капитализма. Тя не отклонява работническата класа от борбата й за реформи, с които да се ограничава капиталистическата експлоатация, да се намалява работният ден, да се повишават заплатите и т. н., с което биха могли да се подобрят условията на живот. Напротив комунистическите дейци заставят начело на борбата на масите, за по-високо жизнено равнище, което съдействува за физическото, моралното и идейното издигане на пролетариата и го предпазва от умствено затъпяване. Колкото повече работническата класа изпада във физическа и умствена нищета и невежество, толкова по-трудно тя ще може да води борбата за пълното си освобождаване от капиталистическото робство. Партията вижда своя дълг и в това — да ръководи борбите на пролетариата за постигане макар и на минимални подобрения. Но тя последователно убеждава масите, че това е само началото на пътя, че на реформите трябва да се гледа като на ограничен резултат от класовата борба. Не бива да се създава у работниците илюзията, че те могат да бъдат напълно осигурени и обезпечени в рамките на капиталистическото общество. Икономическата борба има ограничена сфера на действие. Тя може да даде на експлоатираното и потиснатото работничество разбиране само за неговите тясно професионални интереси; тя ограничава неговия кръгозор в рамките на буржоазното общество; не разкрива пред него светлата перспектива на социалистическия строй. Използването само на тази форма на борба в практиката води до вредни последствия, до разпокъсване на пролетарските сили и дори до конфликти между отделните работнически синдикати.

Българската комунистическа партия задължава комунистите в хода на икономическата борба да разкриват нейната ограниченост и да насочват работниците към борба за коренни подобрения, към социалистическа революция. Тя учи масите, че борбата за революционното събаряне на капитализма не може да бъде заменена с борбата за реформи. Тя свързва борбата за реформи с идейната борба за откъсване на пролетариата от буржоазното и опортюнистическото влияние, за издигане на неговото класово съзнание и за привличането му под знамето на социализма, в борбата за премахване на капиталистическия обществен строй. В своя реферат „Към обединение", изнесен пред VIII келнеро-готварски конгрес през 1919 г., Г. Димитров подчертава: „... днес пред работниците в целия свят се поставя пряката, непосредствена задача не да се борят само за увеличение на заплатите и намаляване на работното време, не да сключват договори за дребни подобрения за годинадве, **а да завладеят политическата власт, да премахнат капиталистическата експлоатация над труда, да унищожат самата капиталистическа система.**"[3]

Категорична е Партията в борбата против несъстоятелната опортюнистическа идея за възможността от съществуване на „независими" професионални съюзи. Дълбоко аргументирано тя доказва, че никъде и никога реформистките професионални съюзи не са били неутрални, че под една или друга форма те винаги са били в услуга на експлоататорската класа, която ги е използвала в борбата против самите работници; че в условията на капитализма, на изострените класови противоречия, не е имало и не може да има неутрални син-

[1] Т. Петров. Избрани произведения. С., Изд. на БКП, 1964 г., стр. 180—181.
[2] Г. Димитров, Съч., т. 5, стр. 557.
[3] **Пак там, стр. 253.**

Digitized by Google

дикати. „Неутралитетът на синдикатите винаги е бил една чисто буржоазна идея — четем в документите на XI конгрес на общия работнически синдикален съюз. — Под маската на политически неутралитет буржоазията и нейните агенти в работническото движение (широките социалисти и всевъзможните „работнически приятели" и социалреформатори) се стараеха да откъснат работническите синдикати от класовата борба на пролетариата и да ги превърнат в оръдие за поддържане господството на капитализма."[1]

Всъщност за Партията на българските комунисти не беше трудно да докаже, че и реформистките синдикати у нас са „независими" от политическата партия на социалдемократите само на думи, а в действителност пряко и напълно зависят от нея и от нейната политика. Съвсем очевидно беше, че реформистките лидери разпространяват теорията за неутралитет на синдикатите, за да откъснат пролетариата от влиянието на Партията и да го поставят под въздействието на своята широкосоциалистическа организация, да го превърнат в оръдие на експлоататорската класа. В полемика с ревизионистите партийните ръководители разкриваха ясно и убедително, че не е възможно социалистическото и синдикалното движение, които са породени от едни и същи обществено-икономически причини и са движения на една и съща класа, изхождат от нейните интереси, да са неутрални едно спрямо друго. Развивано и отглеждано от социалистическата партия, работническото синдикално движение не може да е неутрално спрямо нея, още повече, че всеки неутралитет на едното спрямо другото води до отслабване на икономическата и политическата борба на пролетариата. **„Не може да се говори за някаква неутралност** между работническото синдикално движение и социалистическото — пише Т. Петров в статията си „Социалната демокрация и работническото движение", — когато се знае, че всяко неутрално държане на едното спрямо другото значи не само отслабване на едното и другото, но значи още престъпно и вредно за интересите на работническата класа въздържане от борби, които служат на тия интереси и които действуват за реализирането на близките и далечните задачи на двете движения"[2].

В известния си труд „Марксизъм или бернщайнианство?" още през 1901 г. Д. Благоев пише: „За Бернщайна всичко е социализъм: завоеванията на либерализма за него са социализъм; разширението на правата и на демократическите учреждения, които, между другото да кажем, са плод на класовата борба на пролетариата, са социализъм. Изобщо всичко, което се движи напред, според понятията на Бернщайна, е социализъм. Затова той казва, че за него важи движението, а не крайната цел. Движи ли се обществото напред — това важи за Бернщайна, а не крайната цел, понеже самото движение е социализъм, според него. При това той под движение разбира движение към либерализма и демократическите учреждения. Стремлението на пролетариата към завоеванието на политическата власт с цел да махне днешната наредба и да тури на мястото ѝ социалистическата, т. е. общественото владение средствата за производство и разпределение на продуктите, не важи за Бернщайна.[3]

Теоретическият партиен орган сп. „Ново време" насочваше вниманието на работническите маси върху необходимостта от осъществяване на органическа връзка между социалдемокрацията и синдикалните организации. Ето какво четем на неговите страници: „...близките и далечните задачи на социалистическото движение и на работническото синдикално движение изискват единство в дейностите им, взаимно съдействие и взаимно участие в борбите, що те водят, че те трябва да съставляват в името на своите задачи и за успеха на своите борби едно органическо цяло, че те трябва да бъдат два органа на един и същ организъм, на различните функции, на които те служат, че те са и трябва да бъдат две организирани сили на една и съща класа, борейки се за едни и същи интереси..."[4]

Идейната борба на Партията против ревизионисткото схващане за неутралитет на синдикалните съюзи намира най-синтезиран израз в становището на I конгрес на БКП — 1919 г., в един от документите на който е вписано: „В епохата на социалистическите революции, когато политическата революционна борба е пряката и най-главна задача на пролетариата — престъпление спрямо върховните интереси на българския пролетариат е да се издигне неутралитетът на синдикатите под каквато и да било форма като знаме и да се работи за откъсването им от единствената революционна класова партия — Българската комунистическа партия"[5]. Когато буржоазията увеличава експлоатацията и засилва реакцията, с желязна необходимост се налага профсъюзите да отхвърлят политиката на неутралитет и да осъществяват органическа, неразривна връзка между борбата за защита на непосредствените жизнени пролетарски интереси с борбата за социализъм. В тези условия, повече от всякъде друг път, се налага синдикалните организации решително да поведат класово-революционна политика на съединение на всекидневната икономическа борба — на борбата за по-голяма надница, за повече хляб, за 8-часов работен ден, за по-евтин и до-

---

[1] Г. Димитров, Съч., т. 5, стр. 365.
[2] Сп. „Ново време", кн. 11—12, 1903 г., стр. 1031.
[3] Д. Благоев, Съч., т. 7, стр. 109—110.
[4] Сп. „Ново време", кн. 10, 11—12, стр. 1030, 1903 г.
[5] БКП в резолюции и решения, т. II, стр. 55.

Digitized by Google

бър живот и пр., с общата борба на пролетариата за събаряне на капиталистическия строй. Работническите професионални съюзи не са и не могат да бъдат неутрални към икономическата, социалната, просветната и външната държавна политика, както и към въпросите за коренното преобразуване на обществения живот на страната. „Да следват такъв един неутралитет — пише Г. Димитров, — който тъй много се желае от буржоазията, нейните партии и нейните агенти, това би означавало работническите синдикати да изменят на интересите на делото на самия пролетариат, сами да отрекат смисъла на своето съществуване като организация за защита на работническите интереси и права, **да извършат чисто и просто самоубийство над себе си.**"[1]

В борбата против ревизионистката теория за неутралитет на синдикалните съюзи Комунистическата партия не изхожда само от нуждите на политическия момент, а отстоява позициите си като задължително правило на борбата в буржоазното общество. Затова тя се връща назад и показва, че на времето Маркс е насочвал работническите синдикати по революционен път и се е отнасял към тях като към школа за комунизъм.

Още в началото на столетието партийните ръководители развиха марксическото становище за авангардната роля на революционната социалдемокрация. Те доказаха, че Партията трябва да ръководи трите форми на класовата борба на пролетариата, че социалната демокрация не е друго освен най-съзнателно пролетарско движение, което веднъж схванало с научен поглед капиталистическото общество, узнало законите (тенденциите) на неговото развитие, като използва силите, които последното създава — „води и ръководи всестранната класова борба на работническата класа"[2].

* * *

Несъстоятелността на ревизионистическата идея за независимост на икономическата от политическата борба и за възможността да съществуват „неутрални" синдикати се потвърждава от цялата политическа програма на широкосоциалистическата партия и ръководените от нея профсъюзи. С особена сила обаче проличава тясната идейно-политическа и организационна връзка и зависимост на неутралните синдикати от ръководните кръгове на дясната социалдемокрация в периода на войните от 1912 до 1918 г. „Независимите" синдикати подкрепиха буржоазията в нейната милитаристична и шовинистична линия по време на Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война. В тези трудни години синдикалните социалпатриоти поддържаха напълно целите на войните, ратуваха за тяхното продължаване, усърдно прикривайки, че войните носят печалба само за победилата буржоазия, а за работниците от всички страни, при всички случаи — само разорение и смърт. „Скритите и свенливи националисти" — реформистите, държаха разпалени речи, пишеха „аргументирани" статии и манифести в защита на „националната кауза", ратуваха за „преуспяването" на България. Чрез множество цитати от писма, вестници, брошури, от протоколи, от речи, произнесени в Народното събрание, и други документи Партията разкриваше, че лидерите на „независимите" синдикати призоваваха пролетарските маси към „граждански мир" в името на „общото благо" и подхранваха буржоазния шовинистичен бяс.

Обстойното изследване поведението на реформистите по време на войните доведе В. Коларов до извода, че те никога не са преставали, макар и прикрито, да подстрекават към война и да подкрепят с всички сили войнствената политика на буржоазните партии.

Пълният фалш на опортюнистката идея за независимост на икономическата от политическата борба и за възможността от съществуване на неутрални синдикати блесна с цялата си яркост през годините на следвоенната революционна криза, когато широкосоциалистическата партия изпрати свои мандатьори министри в три последователни реакционни буржоазни правителства. Партията остро осъди синдикалните „неутралисти", че заедно със социалдемократическите министри вместо да отстояват работническите интереси — да се борят против скъпотията, спекулата, капиталистическата експлоатация и др., те се заловиха да спасяват дълбоко затънналата компрометирана буржоазна власт. Следвайки указанията на широкосоциалистическата партия, „неутралните" синдикати „успокояваха" негодуващите народни маси, като ги залъгваха с празни обещания и доброжелателни фрази. В същото време десните профдеятели най-тясно сътрудничеха на общоделските министри да вербуват стачкоизменници, да изпращат полиция и войска, която да стреля срещу борещите се за хляб, амнистия, политически права и свобода работници, срещу Комунистическата партия. „Общоделската полицейска котерия открито премина в лагера на контрареволюцията — пише Г. Димитров. — Арести, побои в участъците, освобождаване срещу тежки гаранции арестуваните борци — комунисти, доброволната детективска служба — всичко това е нейно дело"[3]

Слет като през есента на 1919 г. буржоазията запрати социалдемократите на политическото бунище, „независимите" синдикати не се отказаха от своята антира-

---

[1] Г. Димитров, Съч., т. 7, стр. 299
[2] Сп. „Ново време", 1903, кн. [illegible], стр. 591.
[3] Г. Димитров, Съч., т. 5, стр. 268.

Digitized by Google

ботническа линия. Особено ярко те разкриха своята предателска роля по време на героичната транспортна стачка (1919—1920 г.). В тези напрегнати дни за българския пролетариат общоделските водачи използваха „неутралните" железничарски и телеграфопощенски съюзи, и локомотивната организация като инструмент за дезорганизация на стачката, за създаване на своя политическа карнера, което коствуваше грамадни жертви на борещите се работници.

С гневно възмущение Комунистическата партия донасяше до знанието на работническите и останалите трудови маси изменническите действия на реформистките синдикати и по време на участието на дясната социалдемокрация в Деветоюнското терористично правителство на Ал. Цанков, които оказаха пълно съдействие на господствуващата фашистка върхушка да премахне 8-часовия работен ден, да отнеме земите на оземлените селяни, да отмени закона за трудовопоземлената собственост и всички мероприятия за извършване на парламентарни избори по реакционната избирателна система, за провеждане на нейния насилнически терористичен курс.

Тя правеше логическото заключение, че цялостната тяхна политика е насочена към потушаване негодуванието на потиснатите и ограбените маси, към помиряването им с техните експлоататори и отклоняването им от пътя на класовата борба.

С дългогодишната и последователна агитационно-пропагандистка дейност на Партията на работниците ставаше все по-ясна дълбоката пропаст, която ги дели от реформистите и ръководените от тях „неутрални" синдикати, застанали изцяло в служба на буржоазията. Значителни работнически маси се освобождаваха от вредните опортюнистки илюзии за независимост на икономическата борба от политическата и за възможността да съществуват „независими" професионални съюзи, и мнозинството от тях през 1920—1921 г. преминаха под знамето на комунизма. С този исторически акт у нас още тогава почти беше разрешен въпросът за работническото единство. През целия период на фашисткатa диктатура Българската комунистическа партия продължи неуморно борбата против предателските попълзновения на малочислените реформистки синдикати, разобличавайки тяхната лакейска и противоработническа същност, борейки се за правилного ориентиране на всеки работник, на всеки трудещ се.

* * *

Българската комунистическа партия и днес отстоява марксистко-ленинските позиции, че теорията за независимост на икономическата от политическата борба и за неутралитет на синдикатите е „чисто буржоазна идея", че тя е в интерес само на капиталистите. За пролетариата опортюнистите оставят само добрите надежди и лъжливи чувства. Този извод се потвърждава от цялата история на българското и международното реформистко движение. Със своите реформистки и неутралистки проповеди ревизионистите и днес целят да сведат работническото движение до равнището на трейдюнионизма, т. е. да насочат пролетариата по пътя на реформизма и да го отклонят от крайната му цел. За противниците на пролетарската класова борба реформите на прогнилия буржоазен строй всъщност са последните спасителни ваксини на капитализма. Тези техни стремежи логически ги водят до отказ от последователната марксистко-ленинска партия, която ръководи тези две форми на класовата пролетарска борба. Не случайно всички представители на идеологическата диверсия на империализма — „марксолози", „съветолози", „плурализатори" и други ревизионисти насочват отровните стрели на своята идеологическа борба и срещу марксистко-ленинското учение за ръководната роля на Партията.

Дългогодишният опит на Българската комунистическа партия и на международното комунистическо движение неизменно потвърждава истината, че за развитието на обществото по пътя към социализма и комунизма абсолютно необходимо е наличието на партия от ленински тип, нарастване на ръководната й роля и укрепване на неразривната връзка между нея и професионалните организации, между икономическата и политическата борба. Потвърдия и Февруарският пленум на Централния комитет на Партията (1972 г.). В приетото постановление се казва: „Българските професионални съюзи могат успешно да осъществяват своите отговорни функции и задачи само под ръководството на Комунистическата партия. На всеки етап от развитието на страната Партията се е стремила да определя основните насоки и задачи на профсъюзите, да ги укрепва с подходящи кадри, да осъществява близко ръководство и да оказва действена помощ на техните органи и организации, за да расте ролята им в нашия обществен живот".[1]

[1] Постановление на ЦК на БКП за главните насоки на дейността и за най-важните предстоящи задачи на Българските професионални съюзи в борбата за изграждане на развито социалистическо общество в Народна република България. Партиздат, С., 1972 г., стр. 40.

Digitized by Google

ПРЕД КОГО ПЕКИН ОТВАРЯ ВРАТАТА

МИХАИЛ ЧЕРНОУСОВ

СТАРТЪТ Е ДАДЕН

„В понеделник сутринта в Париж висок, строен американец, в тъмносин раиран костюм влезе в светлата сграда на авеню Георг V. След петдесет минути той излезе, съпроводен от набит китаец в сив френч. Американецът назова китаеца „скъпи другарю" и каза: „Много благодаря за любезния прием". Американо-китайското сближение започна."

Така писа преди една година, през март 1972 година, „Ню Йорк таймс", съобщавайки за срещата на американския посланик Артур Уотсън с китайския посланик Хуан Чжен в Париж. По-нататък вестникът размишлява върху това, как ще се развиват в бъдеще контактите, началото на които постави една година преди статията американският отбор по тенис на маса, а преди един месец — посещението на президента на САЩ.

Вестникът предлагаше да се организира обмен на журналисти и неговата препоръка беше изпълнена.

Американски журналисти буквално в надпревара се спуснаха към КНР, като бегачи след изстрел от стартов пистолет. След делегацията на агенция Асошиейтед прес, сключила съглашение с агенция Синхуа за обмяна на информация ... в Пекин с реактивна скорост, за да не изостане назад, се озова делегация на агенция Юнайтед прес Интернейшънъл начело с председателя на ЮПИ Родрико Битън. Мълниеносно беше сключено съглашение между Синхуа и ЮПИ. Дотолкова мълниеносно, че председателят на ЮПИ Р. Битън и заместник-директорът на Синхуа Дън Хан си размениха текстовете на съглашението направо на пекинската аерогара. Можеше да се помисли, че от Пекин, а-ха, ще излети последният самолет.

Ще отбележим, че АП сключи един месец по-рано съглашение, предвари ЮПИ.

ЮПИ се опита да си върне на АП. На 2 октомври завеждащият международния отдел на ЮПИ Уилбур Лендри заяви, че освен обмяната на информация, уговорена в съглашението със Синхуа, неговата агенция се надява в скоро време да се открие отдел на ЮПИ в Китай. Председателят Чжоу Ен-лай по време на беседа с представители на агенцията заявил, по думите на Лендри, че разрешението за откриване на постоянен кореспондентски пункт на ЮПИ в Пекин „няма да закъснее". За отбелязване е, че в беседа със специалния помощник на президента на САЩ по националната безопасност Хенри Кисинджър по време на посещението му в Пекин от 19—23 юни миналата година Чжоу Ен-лай според „Ню Йорк таймс" казал: „Още не е настанало времето за създаването в Пекин на постоянни отдели на американските информационни агенции". Между двете заявления на премиера минаха три месеца. Очевидно в Китай са се разбързали по-скоро да използват ЮПИ за пропаганда на маоистките идеи.

Един ден преди този вълнуващ момент, когато представителите на ЮПИ и Синхуа обмениха на аерогарата текстовете на съглашението, в Пекин направиха телевизионен десант 7 души от „Нейшънъл броудкастинг кънпани", натоварени с 30 сандъка различна апаратура. Ако по време на посещението на президента на САЩ през февруари на представителите на американските органи за информация се разрешава-

Съкратен превод от сп. „Журналист", кн. 3, март 1973 г.

Digitized by Google

ше да снемат само посещението „от—до“, то сега Ен-би-си получи право на документални филми за Пекин и за река Янцзи — от изворите, до устието.

Апогей на китайското гостоприемство стана посещението на 22 редактори на американски вестници, пристигнали след 22 години взаимна изолация на двете страни за 22 дни в КНР — по един ден за всяка година изолация.

Но имаше и индивидуални турнета, в частност в Китай като желан гост беше приет реакционерът № 1 сред американските журналисти и журналист № 1 сред американските реакционери Джозеф Олсоп.

Сред множеството американски посетители на Китай журналистите представляваха значителна част. За справка: съветските журналисти са представени в Пекин само от кореспондента на ТАСС.

МАЛКО ИСТОРИЯ

А „Китайската треска“ можеше да започне значително по-рано. За това свидетелствува книгата на Сеймур Топинг в края на четиридесетте години, кореспондент на АП в Китай, а сега помощник на главния редактор на „Ню Йорк таймс“. Не случайно тя излезе точно към онова време, когато се активизираха американо-китайските връзки. Книгата се нарича „Пътуване между двата Китая“ и е основана на непубликувани по-рано документи на държавния департамент и дневниците на Лейтън Стюарт, посланик на САЩ в Китай в края на четиридесетте години.

Топинг разказва как през юни 1949 година някакъв емисар поканил американския посланик в Пекин да се срещне с Мао Цзе-дун и Чжоу Ен-лай. Между впрочем този емисар е бил не друг, а сегашният китайски представител в ООН Хуан Хуа. Целта на Мао и Чжоу, пише Топинг, била да обсъдят възможността за особени отношения със САЩ. В книгата се привежда заявление, направено още през 1946 г. от Чжоу Ен-лай до генерал Джордж Маршал, специален представител на президента Труман, за това, че „демокрацията, която ще бъде въведена в Китай, трябва да следва американския образец“. Чжоу Ен-лай казал тогава: „Ние възнамеряваме да възприемем демокрация американски тип и по-специално да се поучим да проведем в нашата страна селскостопанска реформа, да осъществим индустриализация, да установим свободна предприемчивост и развитие на личността“.

Примерно по същото време, по думите на Топинг, Мао Цзе-дун казал: „Не трябва и не може да има никакъв конфликт, отчужденост или неразбиране между китайския народ и Америка“. Мао — пише Топинг — тогава изрази желание да посети САЩ, тъй като той би могъл „да узнае много неща, полезни за Китай“.

Топинг, имайки предвид изказвания на бившия секретар и доверено лице Стюарт, със съжаление пише по-нататък, че президентът Труман под натиска на чанкайшистите забранил тогава на Стюарт да отиде в Пекин. Така била пропусната първата и важна възможност, отбелязва авторът, да се установят особени американо-китайски отношения.

От още една такава изключителна, възможност, оплаква се Топинг, се лишила Америка през 1956 г. Тогава Чжоу Ен-лай поканил 18 американски журналисти да посетят Китай. Тази покана не била приета от повечето кореспонденти, тъй като държавният секретар Джон Фостър Дълес обявил, че това посещение „не отговаря на интересите на американския народ“.

Книгата на Сеймур Топинг свърши добра работа на родната му агенция — тя беше приета в Пекин първа. Асошиейтед прес явно е високо ценена в Пекин. Та и как да не я ценят: Топинг, авторът на навременната и полезна за Пекин книга, е бивш кореспондент на АП; един от първите американски журналисти, пристигнали в КНР през пролетта на по-миналата година, за да осветли посещението на отбора по пинг-понг, е представителят на същата АП — Джон Родерик. Именно по този случай премиера Чжоу Ен-лай, който познавал Родерик от време на войната, казал: „Господин Родерик, вие отворихте вратата“.

Документите на държавния департамент, на които се позовава Топинг в своята книга, бяха публикувани в САЩ в началото на октомври миналата година. Анализирайки тези секретни в миналото материали, наблюдателят на „Вашингтон пост“ Стенли Карноу идва до извода, че Пекин „проявяваше склонност към твърде тесни отношения със Съединените щати по време на Втората световна война и веднага след нейното завършване“. Като цитира думите на Чжоу Ен-лай, че подкрепянето на Чан Кай-ши от американците „ни хвърля в обятията на русите и подкопава нашата твърде голяма симпатия към САЩ“, С. Карноу отбелязва: „В последно време се добавят все нови и нови доказателства за това, че групата на Мао фактически се е стремяла към някакъв род отношения със Съединените щати“.

И действително документите на държавния департамент не са били последното доказателство за това. В списание „Форин афферс“ Барбара Тачмен писа, че Мао Цзе-дун предложил още в началото на 1945 г. да поканят него и Чжоу Ен-лай във Вашингтон за „изследователска беседа“ с президента на САЩ. Само фактът, пише Б. Тачман, че Мао не бил поканен, го подтикнал „да действува общо“ със Съветския съюз.

Но ние отиваме все по-далече в десетилетията и се отвличаме от делегацията на американски журналисти, пристигнали в Китай.

Digitized by Google

„ТВЪРДЕ СИЛНИ ИЗРАЗИ“

Интервюто, което дал Чжоу Ен-лай на 22 американски редактори, продължило 3 часа и 40 минути и завършило далеч след полунощ.

По традиция американските вестникари, когато съобщават за някакво събитие, изнасят в първите фрази главната, по тяхно мнение, мисъл. За отбелязване е, че в повечето отчети за интервюто в първите редове са поставени съвършено различни съображения, изказани от премиера в хода на беседата, която кореспондентите заради нейната продължителност нарекли „Маратонска“. Това не е удивително: различията в мненията на журналистите могат да се обяснят с това, че почти всяко изказване на Чжоу Ен-лай давало не толкова отговор на въпрос, колкото почва за обилни предположения и обосновани съмнения. Но една мисъл се показала на журналистите несъмнена и определена: „Китай счита Съветския съюз свой главен враг. Този маоистки тезис те се постараха да разкрасят пред американския читател.

Даже американските вестникари, които е трудно да смутиш с резки изрази по адрес на Съветския съюз, от време на време са били принудени да не цитират дословно нападките на премиера, а да пишат: „Обект на негови най-резки изказвания беше Съветският съюз“, „подхвърли на рязка критика“, „говори остроти в твърде силни тонове“ по адрес на СССР. И от друга страна: „Неговите изказвания бяха издържани в удивително мек тон, в онази част, която се отнасяше до Съединените щати“.

Конкретно премиерът казал например следното: „Китай не проявява интерес към създаването на съвместни предприятия с „Дженерал моторс“, Форд, или който и да било друг, поради това, че създаването на подобни (?) съвместни предприятия със Съветския съюз показа, че това е път към колонизация“.

Що се отнася до другите аспекти от беседата на Чжоу Ен-лай с американските журналисти то струва си да ги назовем и да процитираме реакцията на кореспондентите.

Както пише „Ню Йорк дейли нюс“ премиерът, „съдейки по всичко, най-много се вълнува от въпроса, кой ще дойде на смяна на председателя Мао Цзе-дун и на него самия“. Същият вестник по-нататък отбелязва: „Просторните и исторически отговори на Чжоу на преките въпроси за приемственост на властта в Китай представлява идеален контекст за предположения в това отношение. Тук няма да излагаме многочислените версии и догадки за бъдещата власт в Китай: това е неблагодарна работа, тъй като най-новата китайска история се въртеше не от колела, а от воденични камъни и неизвестно е кого те ще смелят в най-близко бъдеще. Засега между тези воденични камъни вече попаднаха и Лю Шао-ци и Лин Бяо, и много други крупни фигури на политическата сцена По мнението на наблюдатели в Пекин днес хвърлят върху отстранените цялата вина за провала на политиката на „големия скок“ и последствията от „културната революция“.

КЪДЕ Е ШПРИНГЕР?

Малко перефразиран известният израз, може да се напише: „Кажи ми кои са ти желани гости и аз ще кажа кой си ти“.

Любопитно е на примера на гостите журналисти да видим кого в Пекин са приемали с особена симпатия, пред кого са се разтапяли от комплименти, с кого са беседвали искрено и откровено.

В този смисъл палмата на първенството принадлежи на вече споменатия Джозеф Олсоп. Несъмнено този журналист е заслужил особен прием в Пекин заради своята многогодишна махровоантисъветска дейност. Един от неговите последни подаръци на Пекин малко преди посещението му в Китай била статията във „Вашингтон пост“ под название „Политически халюцинации“. За нея подробно съобщи „Правда“. Само ще напомним, че Олсоп пишеше за съветската „червена опасност“, надвиснала над КНР. В Пекин не без основание решиха, че авторът на такава статия може да стане достоен високоговорител за Китай на Запад.

Струва ли си след това да се учудваме на сърдечния прием, който бе оказан на Олсоп от Чжоу Ен-лай, отделил на журналиста около 3 часа — почти толкова, колкото на делегацията на американски редактори — 22 души. Впрочем да дадем думата на самия Олсоп: „Когато премиерът на Китай приема не много важни лица, даже формалните моменти представляват интерес... Усмихващият се Чжоу Ен-лай ни посрещна радушно в грандиозен вестибюл“.

Олсоп е прав: формалностите имат значение. Не се случва всеки ден главата на правителството да посреща журналисти във вестибюла.

„Вие бихте искали скучно интервю или желаете да знаете какво мисля в действителност“ — запитал премиерът. И започнал да разказва какво „мисли в действителност“. Както е прието да се пише в дипломатическите отчети „беседата мина в обстановка на сърдечна дружба и пълно взаимно разбиране“. Антисъветските нападки на премиера били толкова близки по своята същност на Олсоп, той така високо ги оценил, че статията за беседата с Чжоу Ен-лай завършил със следните думи: „Би ми се искало на кормилото на нашата външна политика да стои подобен човек“. Що се отнася до Олсоп, то в Пекин поставили на „вярна карта“, той усърдно проповядва безсмисления тезис на маоистите за „съветска заплаха“ на Китай.

Да, в Китай знаят кого да приемат най-напред и от кого могат да очакват жела-

Digitized by Google

ната „отплата". Английският вестникарски крал лорд Томсън пристигнал в Пекин не без подарък: на гостоприемните стопани той довел известния антисъветчик Давид Бонавиа, изгонен от Съветския съюз за клевета. Чжоу Ен-лай, който приел английските журналисти, се отзовал твърде ласкаво за лондонския „Таймс", който сега Бонавиа представлява в Пекин, и обещал на последния всякакво съдействие в работата му. И Бонавиа отработва тези аванси и кредити, изпращайки от Пекин в Лондон статии, разпалващи антисъветска истерия, преплетени с възторжени отзиви за китайските готвачи.

На 15 януари той се размечтал на страниците на „Таймс": „Може би традиционната дружба на Западна Европа с Америка и възникването на новите китайско-американски отношения ще доведат до... изолация на Съветския съюз".

Ще отбележим, че бригадата на лорд Томсън беше в Пекин малко преди посещението в КНР на министъра на външните работи на британското консервативно правителство сър Алек Дъглас Хюм, когато съпровождаше голяма група английски журналисти. Описвайки пребиваването на сър Алек в Китай, те особено отделиха концерта в Дома на народните събрания, по време на който фокусник, кой знае откъде неочаквано измъкнал огромен плакат с надпис от китайски йероглифи „Да живее англо-китайската дружба".

Не друго, а подобни добре репетирани прояви на дружески чувства от китайския фокусник към правителството на консерваторите е подбудило английските журналисти да представят в своите кореспонденции желаното (от Пекин) за действително: „В Китай видимо се осъществява либерализация. Едно от доказателствата за това могат да бъдат ярките роклички, които някои млади жени носят под догоре закопчания кител „а ла Мао" (Таймс)". Един нескромен въпрос: как е успял кореспондентът да открие ярката рокличка под догоре закопчания кител „а ла Мао", а под всичко това още и „либерализацията"?

Когато четеш кореспонденциите на някои западни журналисти от Пекин, не те напуска усещането: нещо (или някой) липсва... Стоп: разбира се, не достига Шпрингер. Без неговите кафяви вестници на бяла хартия, компанията, състояща се от Джозеф Олсоп и представителите на британската консервативна преса явно е недоокомплектована. Шпрингеровската преса не се уморява да засилва напрежението в света. Пред Нова година вестник „Велт" излезе с провокационна статия за „агресивните намерения" на СССР по отношение на Китай, „потвърждавайки" този „тезис" с абсурдни измислици, които навеждат на предположението, че авторът има, както пише Щедрин, не глава, а каменоломня. Статията очевидно е била посрещната с удовлетворение в Пекин. Шпрингер явно си подготвя почва за посещение в Пекин. Пътят му за там открие един от лидерите на ХДС/ХСС Г. Шрьодер и не е изключено, че сам Аксел Цезар вече се е записал за прием. Дружеските обятия са му осигурени.

... НА ЗАПАД ОТКЛИКНАХА

Не може да не кажем, че бълнуванията за „съветска заплаха над Китай" бяха охотно подхванати от някои вестници на Запад. Очевидно е, че подобни измислици най-напред разпространяват онези бурени на печата, които нямат нищо против да разпалват страстите и да [illegible] своите статии като сухи дърва в огъня, дано да противодействуват на намаляване на напреженето и да нагорещяват обстановката. Да погледнем в този план публикациите в буржоазната преса само за два дни.

На 3 януари римският вестник „Темпо" в статия от Адолфо Александрино: „Западът трябва да придобие противовес на съветския експанзионизъм в сплата на Китай. Трябва да се създаде този противовес и да се укрепи по пътя на продължаване сериозното сътрудничество с Пекин".

В същия ден лондонският „Дейли телеграф" в съобщение на Клер Холингуорт от Хонконг: „Руската експанзия на Индийския подконтинент и в Индийския океан е насочена срещу Китай", „разширяване на руските плацдарми", „СССР готви армия зад желязната завеса".

На следващия ден отново за „противовеса". Някои си Фишер в италианския вестник „Голобо" в статия, озаглавена „Да укрепваме европейското икономическо съдружие, за да отслабим СССР", пише: „Ако Общият пазар се развива, както се надяват китайците, то той ще стане мощен противовес за русите в Европа". Опусъкът на Фишер изобилствува с термини от типа на „руското господство", „зависимостта от Москва", „политиката на свръхдържавите". Авторът ги подрежда в своята статия като фигурите на шахматната дъска, опитвайки се да създаде впечатление у читателите за агресивността на СССР.

Може да се каже, в Пекин викнаха, на Запад им откликнаха.

Пекинската пропаганда, както се убедихме, с активната помощ на западната пропаганда се старае да убеди китайския народ и целия свят, че уж Съветският съюз е главният враг на Китай. Пекинските лидери биха искали, ограждайки своя народ от целия свят, да продължат да засилват напреженето. Заради това те се блокират с най-реакционните сили и ги използват за своите неблаговидни цели апарата на империалистическата пропаганда, който услужливо им предоставя Западът

Digitized by Google

СИНТЕЗИРАН ОБРАЗ НА БЕСМЪРТИЕТО

Подвигът и смъртта в името на революцията имат свое достойно измерение — безсмъртието. Защото времето е безпомощно да изтръгне от тях силата на въздействието им върху човешките чувства и човешкия ум — те притежават магическата мощ да предизвикат непринудено възхищение и преклонение пред красивото и мъжественото в поведението и духа на личността, превърнала се в олицетворение на героичното и себеотрицанието. Това се отнася и за ръководителя, и за редника, отдали живота си за революцията, въпреки че мащабите и ролята на извършеното от тях да са различни. Пред чувствата и съвестта на потомствата те са носители на еднороден нравствен и идеен заряд, независимо от неговите размери. За това и едните, и другите са „звезди във вековете". Големи или малки „звезди", на небосклона на историята те принадлежат към една и съща изключителна звездна система.

Така би трябвало да приемем и смисъла на заглавието „Звезди във вековете", което носи първия по рода си национален албум на загиналите в борбата с фашизма и капитализма през периода от 9 юни 1923 до 9 септември 1944 година. В него са поместени снимки с кратки биографични бележки на 5000 антифашисти — комунисти, земеделци и безпартийни, изтъкнати ръководители или редови бойци в жестоката, но славна битка с народните врагове — поробители и убийци. Албумът е хубав плод на над десетгодишен добре организиран и целенасочен, изпълнен с много напрежение труд на колектив от Музея на революционното движение в България (Ст. Стоименов, М. Басмаджиева, М. Томова, П. Дачева, М. Милев) под компетентното ръководство и редакторство на народния деятел на културата Стоян Стоименов и на сътрудниците на издателството на БКП Кр. Каруцин и П. Чолов.

Когато разгръщаме непретенциозните 800 страници на този албум, ние преди всичко ги приемаме като преклонение, като признателност, като своеобразен паметник, който живите са създали в прослава на героите. За това допринася както големият формат на изданието, внушителната бройка на включените в него незабравими имена, но и обстоятелството, че те са събрани по окръзи и хронологически в една книга. Синтезиран на едно място, намерил подходящ изобразителен и словесен израз в стотици страници — техният вълнуващ живот едновременно действува и като лична биография, специфична за всеки, и като колективна, национална биография на борбата за комунизъм. Едно от най-големите достойнства на албума е именно това, че съставителите и редакторите са успели чрез правилно решено композиране на индивидуалните биографични линии в едно цяло да достигнат национално звучене, което действува като национална характеристика на комунистическия патос, обхванал нашия народ в периода 1923 — 1944 година.

Същественото в случая обаче не е представителната стойност, която албумът безспорно има и която не е маловажна, а преди всичко — силното възпитателно въздействие, вградено в страниците му. Тук отделният житейски пример и цялата революционна комунистическа гама от хиляди подвизи учи, възпитава, внушава силата на комунистическия идеал, на комунизма. Всеки, който се докосне до тези страници и ги осмисли, разбира, че голямото мнозинство от загиналите са били обикновени хора, като хилядите свои угнетени братя. Необикновеното у тях е рожба на комунистическия идеал. Той ражда и любовта към народа, и мъжеството, и самоотвержеността. Идеалът е тяхната вяра — вдъхновена, непоколебима, свята. Завладее ли идеалът сърцата, умовете, мислите и на най-обикновените — те придобиват необикновена сила. Стават необикновени и в мислите си, и в действията си. Най-яркият признак — собственият им живот, веднъж придобива по-малка стойност от идеала. И те го жертвуват в името на комунизма. А те всички са влюбени в живота. Особено в този, който искат да създадат. Те по-добре от другите знаят неговата цена и все пак тя е по-малка от цената на идеала. Защото възтържествуването му трябва да има цената на хиляди освободени човешки живота. А единицата пред хилядите си остава винаги единица. Това е толкова логично. „Какво тук значи някаква си личност..." Това е синтезираният образ на логиката на борбата — в името на ща-

Звезди във вековете, илюстрован албум, Партиздат, 1972 г.

Digitized by Google

стието и свободата на същата тази личност.

Силата на албума „Звезди във вековете" е именно в това, че той може да породи и поражда такива или подобни на тези мисли за комунистическия идеал и комунистическия характер на човешката личност, развил се в огъня на кървавата битка. Следователно той не е просто представителен, мемориален сбор от хиляди снимки, имена и думи, а добре обмислено и осъществено издание, което притежава и качествата на школа, на училище, на пример за достоен човешки живот и красива комунистическа нравственост. Тук народната епопея, народният героизъм, комунистическото морално и политическо величие в двете сурови десетилетия — 1923—1944 година са получили още едно ново, убедително потвърждение и ново възпитателно въздействие.

Разбира се, когато се подчертава съвършено основателно на първо място възпитателната роля на албума, не бива да се пренебрегва и обстоятелството, че това е пръв успешен опит да се направи в България национално издание за загиналите в борбата против фашизма и капитализма. Оттук произтичат и трудностите и пропуските, които са неизбежни при първите усилия да се поместят максимално възможния за този етап брой снимки и биографичен текст за загиналите от всички окръзи в страната. Очевидно е, че още при първото издание е невъзможно да се поместят снимки и бележки за всички паднали в борбата против фашизма и капитализма, дори само поради една-единствена пречка — че не всички имат снимки (това е едно от условията за включването на дадена личност в албума). Увеличението на бройките, естествено, ще съпътствува по-нататъшните нови издания на албума и няма да бъде нецелесъобразно да се помисли за загиналите, които нямат снимки, да се оформи за тях специален раздел за всеки окръг със съответния биографичен текст. Така би се преодоляла допуснатата сега несправедливост — отсъствието на материали за редица убити борци заради липса на снимка. (Би могло да се положат усилия, там където е невъзможно да се направят сполучливи фотокопия от колективни снимки, да се прибегне към рисунка от художник).

Тези съображения, които изтъкваме, в никакъв случай не намаляват значението на албума „Звезди във вековете". Фактът, че неговите автори и съставители са подготвяли дълги години материалите в тясно взаимодействие с окръжните комитети на Партията, окръжните Комитети на бойците против фашизма и капитализма и окръжните музеи, говори сам по себе си за чувството на отговорност, с което те са се отнесли към своята задача — да реализират колкото се може по-представителен албум от национален мащаб. Продължителната работа с отделните окръзи е благоприятствувала да се възприеме и осъществи идеята за групирането на материалите по окръзи. Това потвърждава не само републиканския характер на албума, но и създава благоприятни условия за неговото допълване, разширяване и обогатяване в бъдеще. Такива възможности се създават още от първия раздел на албума, посветен на ръководните дейци на революцията, загинали в тежката битка. Този раздел може да се обогати както от гледна точка на текста, който покрива изключителни биографии, така и от гледна точка на тяхното поименно подреждане и графическо оформление.

Не би трябвало да се омаловажава и документалният характер на албума „Звезди във вековете", който намира израз както в наличността на огромен брой индивидуални снимки, а така също и във внимателно издирените и проверени биографични данни към тях, синтезирани в кратки текстове. Постигнатото от авторите на албума в това отношение е значително и следва специално да се изтъкне, тъй като то е резултат на много издирвания, много проверки, много сравнения, много срещи и разговори с близки и съратници на загиналите. Всъщност, ако броят на обхванатите в албума герои е 5000, то е било необходимо прецизно да се уточняват десетки хиляди факти, което представлява една голяма по мащаби организационна и изследователска дейност, достойна за уважение. Защото зад всеки кратък текст в сборника стоят много повече документирани факти и данни. Лаконичните текстове очевидно не позволяват да се обхване цялата кипяща и разностранна дейност, особено на ръководните кадри, но това е единствено приемливият изход за един такъв албум. Разбира се, текст в няколко реда предполага умение да се подбере най-характерното, най-яркото в живота на загиналия герой, и то при дълбоко вникване в биографията и сравнителен подбор, който много усложнява работата и я съпътствува с определени рискове. Ние нямаме основание да твърдим, че съставителите на албума не са се справили с тази изключително мъчна задача. Обратното, независимо от някои пропуски във фактите и точността, грамадният брой текстове са успешно композирани и представляват автентични документи. Това вече е едно безспорно завоевание, което може да се развива и усъвършенствува по-нататък. Но и в този си вид то има ясно изразена документална и познавателна стойност, която е заслуга на авторите на албума.

Някои биха могли да предявят по-високи изисквания по отношение на стила и езика на текстовете в албума, за по-голяма публицистичност или художественост, за по-голяма емоционалност. Едва ли на този етап такива изисквания биха били целесъобразни и оправдани, особено като се има предвид малкото място за текста и неговият документален характер.

Такива мисли поражда това значително партийно и издателско дело, което са осъществили сътрудници на Музея на революционното движение в България и Издателството на БКП.

Трайчо ТАНЧЕВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

КОЛОНТАЙ

А. М. Иткина

Вълнуващ очерк за яркия, необикновено красив живот на забележителната руска жена Александра Михайловна Колонтай — първата жена народен комисар в младата съветска република и първата жена посланик на Съветския съюз. Нейният сложен и бурен живот, тясно свързан с буреносните събития от първата половина на XX век, нейната самоотвержена дейност като революционер ленинец, талантлив трибун, писател и изкусен дипломат са намерили правдиво отражение в книгата.

Авторката А. М. Иткина, стара изпитана болшевичка, която е работила с А. М. Колонтай и я познава добре, пресъздава убедително, с непринуден и жив език нейния обаятелен образ, историческите условия, в които Колонтай е работила и се е борила за тържеството на комунистическите идеали.

НАРОДНИ ВЕРНИ СИНОВЕ

Илюстрован албум, издание на окръжния комитет на Българската комунистическа партия и окръжния исторически музей в Търговище, за загиналите в борбата против капитализма и фашизма от Търговищки окръг през четирите исторически периода от славната дейност на Партията — 1918—1919 г., 1923—1925 г., 1926—1940 г. и 1941—1944 година. Към портрета на всеки паднал герой е дадена кратка биография с най-забележителните моменти от неговия живот и дейност. В самостоятелни раздели по партизански отряди са поместени портретите и биографиите на участниците партизани и техните ятаци и помагачи във въоръжената антифашистка борба през 1943—1944 г. в пределите на днешния Търговищки окръг.

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКА И СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ

Тончо Трендафилов

Книгата представлява монографично изследване на природата, характерните черти и особености на научно-техническата революция като един от най-динамичните процеси, под въздействието на които се развива съвременното общество. Като тръгва от позитивния анализ на реалните процеси и явления, авторът прави задълбочен анализ на гносеологическите и класовите корени на широко разпространените в буржоазната обществено-историческа мисъл технически теории за настоящето и бъдещето на обществото.

БЮДЖЕТЪТ НА ВРЕМЕТО

Закари Стайков

Напоследък все по-широко започна да се разпространява изразът „бюджет на времето". Бюджет на времето отразява съвкупната дейност на хората и дава възможности за разкриване съществени страни и количествено измерване на всички социални дейности и явления. Авторът на настоящата книга обобщава опита от извършените в нашата страна през последните 15 години около тридесет конкретни социологически изследвания на бюджета на времето. Той показва какви възможности предлага бюджетът на времето за изучаване на основните икономически и социални проблеми в НРБ, за моделирането и прогнозирането на работното и извънработното време на населението у нас.

УПРАВЛЕНИЕТО И ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ОСНОВНИТЕ ФОНДОВЕ

Георги Начев

В предлаганата книга се изследва ролята на управлението като фактор за подобряване използването на основните фондове. Изясняват се същността и основните функции на управлението на народното стопанство като компонент на системата за социално управление при социализма. Специално внимание е отделено на изграждането на автоматизирани системи за управление на производството. Разглеждайки тенденциите в динамиката на производствените разходи и нарастването на ролята на овеществения труд в производството, авторът обосновава ролята на кредита, данъчната система, показателите за планиране и други елементи на икономическия механизъм за използването на основните фондове.

Digitized by Google

ЕРИХ ХОНЕКЕР

ПОД ЗНАМЕТО НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА

Избрани речи и статии

Издателството на Българската комунистическа партия пусна от печат преведеното на български език немско издание на еднотомника с избрани речи и статии на първия секретар на Германската единна социалистическа партия Ерих Хонекер по случай неговата 60-годишнина. Събраните в този том произведения на Ерих Хонекер осветляват политиката на ГЕСП за изграждането на развито социалистическо общество в първата социалистическа държава на германска земя, борбата на ГДР за мир и сътрудничество в Европа и целия свят, нерушимата братска дружба между ГЕСП и КПСС, БКП и другите марксистко-ленински комунистически партии. Във всички отпечатани материали ясно е показано, че ГДР е неоклатима съставна част на социалистическата общност, свързана неразделно с боевата общност на комунистическите и работническите партии, и винаги се ръководи от принципите на пролетарския интернационализъм.

„Отличителен белег на речите и статиите на Ерих Хонекер — се казва в предговора, който Институтът за марксизъм-ленинизъм при ЦК на ГЕСП дава към книгата — е, че във връзка с разглеждането на всички въпроси широко се обосновава ръководната роля на работническата класа и на нейната марксистко-ленинска партия. Авторът доказва необходимостта за по-нататъшното нарастване на тази ръководна роля във всички сфери на обществения живот при изграждането на развито социалистическо общество и в класовите битки между социализма и империализма. Той развива по-нататък закономерностите на този процес и обяснява породените от това задачи за по-нататъшното развитие на ГЕСП като марксистко-ленинска партия“.

РЕЧНИК

ПО МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКА СОЦИОЛОГИЯ

Настоящият „Речник по марксистко-ленинска социология“, съставен от колектив социолози от ГДР (с участието и на някои съветски автори), притежава редица ценни качества, които оправдават издаването му и на български език. Речникът дава добра представа за съвременното състояние на социологическата мисъл и сполучливо въвежда читателя в основните понятия на социологията. Същевременно той отразява сегашното равнище на тази наука и е издържан в последователен марксистко-ленински дух. Със солидни аргументи са разкритикувани по-важните течения както на класическата, така и на модерната буржоазна социология. От друга страна, в него е включено ценното, което е създала социологическата мисъл в Америка и Западна Европа главно в областта на техниката и организацията на изследването на социалните явления и в областта на приложението на точните и по-специално на количествените методи. Речникът ще служи като източник на знания и справки в практическата работа на социолозите в нашите предприятия, учреждения, армията и пр. Той е полезен и за формирането на началните елементи на социологическата култура у читателите.

20700

Цена 0,30 лева

Digitized by Google 250093

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PERIODICALS

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google